Arhimandrit IOANICHIE BĂLAN

PATERICUL ROMÂNESC

Arhimandrit IOANICHIE BĂLAN

PATERICUL ROMÂNESC

CE CUPRINDE VIAŢA ŞI CUVINTELE
UNOR SFINŢI ŞI CUVIOŞI PĂRINŢI
CE S-AU NEVOIT ÎN MĂNĂSTIRILE ROMÂNEŞTI
(SECOLELE III - XX)

TIPĂRIT CU BINECUVÂNTAREA ÎNALT PREA SFINŢITULUI
DANIEL
MITROPOLITUL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

Ediţia a V-a

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA
- 2005 -

PREFAȚĂ

la a IV-a ediție

Cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, și cu rugăciunile Preacuratei Sale Maici, se tipărește astăzi *Patericul Românesc* într-o ediție definitivă, la care s-a lucrat peste 30 de ani.

Întrucât a treia ediție a Patericului Românesc a apărut înainte de plecarea la cele cerești a părintelui nostru duhovnicesc, Arhimandritul Cleopa Ilie, cel mai reprezentativ chip de călugăr îmbunătățit și duhovnic iscusit din a doua jumătate a secolului XX, am socotit de cuviință să reedităm integral *Patericul Românesc* într-o ediție îmbogățită, care cuprinde o parte din învățăturile cuvioșiei sale.

Alături de Arhimandritul Cleopa Ilie am adăugat în Pateric și alți doi mari nevoitori de taină, monahul Marcu cel mult pătimitor, care a suferit mulți ani calvarul închisorilor ateiste, precum și Ieroschimonahul Onufrie – duhovnic și sihastru în pădurile din preajma Sihăstriei –, amândoi mutându-se la Domnul în ultimii doi ani.

Sperăm ca și acești trei cuvioși părinți să ne fie tuturor modele vii de trăire neprihănită și de răbdare în Iisus Hristos.

Prin această reeditare nădăjduim să punem la îndemâna monahilor și a bunilor creștini această comoară duhovnicească, însumând viețile și învățăturile a peste 380 de cuvioși și sfinți autohtoni din începuturi până la sfârșitul mileniului doi.

Fie ca Bunul nostru Mântuitor, cu rugăciunile Prea Curatei Maicii Sale, să binecuvinteze și a patra ediție a Patericului Românesc, spre slava Prea Sfintei Treimi, spre zidirea duhovnicească a neamului nostru și spre folosul de obște al celor ce vor să se mântuiască.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Învierea Domnului
15 Aprilie 2001

P R E F A Ț Ă
(la ediția întîi)

Cartea de față este rodul unor îndelungate osteneli ale părintelui ieromonah Ioanichie Bălan. Stăpânit de o neistovită căutare manifestată ca o vocație, Cuvioșia Sa a colindat prin toate laturile pământului binecuvântat al țării spre a-i descoperi comori duhovnicești. Și osteneala i-a fost răsplătită din belșug. A cercetat și a adunat numeroase „mărgăritare de mult preț", chipuri și cuvinte de aleasă povățuire duhovnicească ale unui mare număr de călugări și ierarhi români îmbunătățiți, trăitori de-a lungul secolelor pe toate plaiurile patriei, evidențiind și pe această cale unitatea spirituală a neamului nostru. Toate acestea le-a cuprins sub titlul de „Patericul românesc", pateric ce va sta cu cinste alături de alte cărți de acest gen ale altor popoare ortodoxe.

Marea majoritate a persoanelor cuprinse aici s-au învrednicit de o înaltă trăire în Hristos, adevărate întruchipări ale unei nespuse iubiri de Dumnezeu și de oameni. Împlinind Evanghelia în diverse forme de viețuire duhovnicească, cei mai mulți în obște, alții, potrivit unei chemări tainice, pentru o vreme ca sihaștri, însă fără a se izola spiritual de semeni. Depășind cu jertfelnicie și în mod pilduitor slăbiciunile și patimile firii, precum și ispitele diavolului, fiecare în felul lui a unit rugăciunea cu ascultarea, cele două aripi ale sporirii duhovnicești, au povățuit, au scris, au edificat așezăminte care ne stau mărturii strălucite până azi; s-au depășit neîncetat printr-un duh de excepțională putere de jertfă, arătându-se, așa cum se vede din acest pateric, adevărate modele duhovnicești pentru toate timpurile. Esențial, îmbinarea în acest admirabil echilibru a celor două dimensiuni - iubirea de Dumnezeu și de om - slujire în duhul Evangheliei, caracterizează toate aceste vieți și arată într-un mod viu ce a însemnat sfințenia pentru ei și ce a însemnat această sfințenie a lor în mijlocul poporului dreptcredincios. E de ajuns să cităm în acest sens una din povățuirile marelui mitropolit Veniamin Costache: „Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii, patriei și omenirii, nu va pieri cetatea noastră". În acest spirit de largă deschidere și exprimare a iubirii, sfințeniei și slujirii, este alcătuită această carte.

Totodată, lucrarea de faţă are şi o a doua însemnătate. Ea este menită să risipească părerea răspândită în lumea de peste hotare, potrivit căreia în poporul nostru n-a existat o spiritualitate trăită cu totală dăruire de sine şi în sfinţenie. Adeseori, străinii se întreabă: „Ce a dat poporul român pe terenul activării practice, al creştinismului în general şi al Ortodoxiei în special? Ştim că Ortodoxia s-a activat într-o spiritualitate remarcabilă la poporul grec, la popoarele slave, dar nu cunoaştem ceva asemănător în istoria poporului român. Nu se cunoaşte o viaţă spirituală deosebită a poporului român, cu atât mai puţin specifică lui".

Având în vedere această cunoaştere a Ortodoxiei româneşti, cartea de faţă este menită să fie şi pentru străinătate o carte de recomandare a spiritualităţii remarcabile şi unice a Ortodoxiei româneşti, manifestată într-un mod superior, intens şi neîntrerupt, atât pe terenul preocupării de desăvârşire personală, cât şi pe terenul practic, de mare folos pentru nevoile poporului. Din ea se va putea convinge oricine că poporul român a dat dovadă şi pe planul trăirii religioase de o mare şi impresionantă forţă spirituală, atât în realizarea unor chipuri de mare sfinţenie, cât şi în practicarea unei pilduitoare iubiri de oameni. Se va putea constata că şi în poporul nostru dreptcredincios, Evanghelia s-a manifestat în mod impresionant, în cele două mari direcţii ale ei: iubirea curată de Dumnezeu, manifestată prin rugăciune şi sfinţenie, şi iubirea de oameni, – crescute amândouă din iubirea Tatălui care a trimis pe Fiul Său în lume ca om, şi din jertfa Fiului Său pentru noi, pentru mântuirea noastră din păcat, din suferinţele şi moartea produsă de el.

Patericul de faţă este o carte de aleasă trăire duhovnicească, dovedită cu fapte de numeroşi slujitori ai Ortodoxiei româneşti, care reflectă înalta spiritualitate a dreptcredincioşilor Bisericii noastre.

Preot dr. acad. DUMITRU STĂNILOAE
Anul mântuirii 1980

INTRODUCERE
la ediţia a III-a

Patericele sunt cărţile duhovniceşti cele mai reprezentative ale monahilor şi credincioşilor, după Sfânta Scriptură şi Vieţile Sfinţilor.

În general fiecare Biserică Ortodoxă îşi are Patericul ei, care cuprinde, pe scurt, viaţa şi învăţăturile (apoftegmele) marilor Părinţi duhovniceşti din primele secole până astăzi. Astfel, prin cuvântul **Pateric** înţelegem cartea cu viaţa, nevoinţele şi cuvintele de folos ale părinţilor aleşi ai fiecărei ţări ortodoxe.

Cel mai vechi pateric, unic în toată lumea creştină, este, însă, *Patericul egiptean*, scris în secolele IV–V, care s-a născut în Egipt, patria şi leagănul întregului monahism creştin. După modelul Patericului egiptean, toate ţările, pe măsură ce se creştinau şi îşi organizau monahismul local, cu timpul îşi însemnau nevoinţele monahilor lor şi îşi scriau patericul autohton.

Pe lângă Patericul egiptean, între secolele V–XI s-au scris şi alte cărţi similare cu fapte, minuni şi cuvinte duhovniceşti deosebite ale cuvioşilor Părinţi din acea epocă, precum: *Istoria monahilor în Egipt*, anonimă (tradusă la sfârşitul secolului IV, în limba latină, de episcopul Rufin); *Lavsaiconul* (*Istoria lausiacă*) scris de fericitul episcop Paladie, în anul 420; *Istoria iubitoare de Dumnezeu* (patericul siriac), scrisă de fericitul Teodorit al Cirului, în anul 440; *Matericonul* (patericul cuvioaselor monahii din Egipt), scris de Avva Isaia Pustnicul; *Limonariul* (patericul sfinţilor din Palestina), scris de Sfântul Sofronie al Ierusalimului şi Ioan Moshu (secolul VI); şi, ultimele, cele patru cărţi ale Cuviosului Pavel Everghetinos (secolul XI). Majoritatea acestor paterice au fost traduse şi în limba română încă din secolele XVII-XVIII, dovedind prin aceasta interesul deosebit al monahilor români pentru marea spiritualitate a Sfinţilor Părinţi.

După creştinarea ţărilor slave, ca Bulgaria, Serbia, şi Rusia, şi răspândirea monahismului în aceste ţări, la începutul secolului al XII-lea s-a scris *Patericul Mânăstirii Pecersca*, de Cuviosul Nestor Cronicarul, pateric completat în secolele următoare. Tot în Rusia ortodoxă s-a mai scris şi

Patericul Mânăstirii Solovăţ, prin secolele XVII–XVIII, precum şi alte paterice locale, încă necunoscute.

În a doua jumătate a secolului XX a apărut şi Patericul Muntelui Athos, scris de monahul Andrei.

În mod firesc, ne întrebăm de ce nu s-a scris până acum şi un pateric românesc? Din unele însemnări şi mărturii se constată că a existat un pateric al cuvioşilor moldoveni, scris probabil de mitropolitul cărturar Varlaam al Moldovei (1632–1657), care a circulat în manuscris prin mânăstiri, dar care cu timpul s-a pierdut. Se pare însă că extrase din el au fost interpolate în partea a doua a *Patericului egiptean*, tipărit la Bucureşti, în anul 1828, de mitropolitul Grigorie Dascălul, care, în prefaţa acestei cărţi, spune: „...Care cuvinte, câte au fost cu nume, după alfa-vita, s-au tălmăcit de iznoavă din Patericul cel grecesc[1] de cel întru fericită pomenire dascălul Pafnutie[2]. Iar câte sunt aşezate în deosebite pricini fără de nume, unele s-au pus din Patericul cel rumânesc, după cum s-au găsit scrise cu mâna. Iar altele iarăşi de iznoavă s-au tălmăcit din cel grecesc, aşezându-se fieştecare pricină la locul ei în capete, după cum se văd".

Deci, după mărturiile de mai sus, se constată, în mod sigur, că a existat şi în spaţiul românesc un pateric autohton, manuscris, care circula prin mânăstiri şi schituri. Trebuie remarcat faptul că au circulat, încă din secolele XIV–XV, mai multe variante de paterice, traduse din limba greacă şi slavonă, numite, după titlul slavon, *Otăşnice* (Cărţile Părinţilor), care se întâlnesc astăzi în număr impresionant la Biblioteca Academiei Române, pe care le citeau monahii prin mânăstiri, atât la chilii, cât şi la trapeză.

În anul 1888 s-a aflat un mic pateric românesc „ce cuprinde întru sine cuvinte folositoare şi vreo câteva istorisiri ale vieţii unor sfinţi carii s-au nevoit în pământul Moldo-României", luat după mitropolitul Veniamin Costachi, însă fără însemnătate deosebită.[3] Din aceasta deducem că şi mitropolitul Veniamin Costachi avea intenţia întocmirii unui pateric autohton.

Din cele de mai sus se constată că Biserica Ortodoxă Română nu a avut până în ultimele decenii un pateric românesc, care să cuprindă toate mânăstirile din ţara noastră. Eram, până nu demult, ţara cu cele mai numeroase mânăstiri, precum şi astăzi, dar fără să avem un pateric pe măsură, care să oglindească marea spiritualitate milenară a monahismului

[1] Adică scris în limba greacă.
[2] Unul dintre marii cărturari şi traducători ai Mânăstirii Neamţ, ucenic al Sfântului Paisie.
[3] Preot Dr. Liviu Stan – **Sfinţii români**, Sibiu, 1945, pag. 37.

nostru şi a poporului român ortodox. Este destul să amintim aici cuvintele marelui cărturar Dimitrie Cantemir, care, la începutul secolului XVIII, dă o statistică sumară a mânăstirilor moldovene, în cartea sa, *Descrierea Moldovei*: „Mânăstiri mai mari, conduse de un arhimandrit, nu se află mai mult de patru; mai mici însă, care ascultă de egumen, sunt mai mult de două sute, şi pe lângă acestea aproape tot atâtea metocuri, pe care aceste mânăstiri le au prin diferite locuri"[4].

Ne întrebăm oare câţi sihaştri şi călugări sfinţi s-or fi nevoit pe pământul nostru străbun, de-a lungul a peste 1600 de ani? Or, majoritatea acestor sfinţi, sihaştri, monahi, egumeni şi ierarhi autohtoni au fost uitaţi pentru totdeauna, pentru că nimeni nu a consemnat numele şi faptele lor.

Încercând să salvăm şi să reconstituim ceea ce se mai poate din trecutul bimilenar al monahismului românesc, cu binecuvântarea patriarhului Justinian, am început din anul 1970 să adun date, biografii şi fapte duhovniceşti deosebite de la cei mai aleşi sihaştri, monahi, duhovnici, egumeni şi ierarhi, în vederea întocmirii unui pateric românesc autentic, pe măsura spiritualităţii neamului nostru.

După zece ani de cercetări prin arhive mănăstireşti, eparhiale şi de stat, în anul 1980 s-a editat şi tipărit, la Tipografia Institutului Biblic - Bucureşti, prima ediţie a Patericului Românesc, într-un tiraj de 6.000 exemplare. Această ediţie cuprinde secolele XIV - XX, în care a fost înserat un număr de 362 de cuvioşi părinţi autohtoni.

În anul 1990, Patericul Românesc a fost reeditat la Arhiepiscopia Dunării de Jos, într-un tiraj de 20.000 de exemplare, cuprinzând cuvioşi români şi strărom âni, din secolele IV-XX.

Întrucât în ultimii douăzeci de ani s-au mutat la cele cereşti numeroşi părinţi duhovniceşti, vrednici de a fi introduşi în această lucrare, şi totodată s-au descoperit noi lucrări şi manuscrise inedite cu fapte şi cuvinte minunate ale cuvioşilor români, se impunea o nouă ediţie a *Patericului Românesc*.

Astfel, cu ajutorul bunului Dumnezeu şi cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Casian, Episcopul Dunării de Jos, apare, în editura acestei episcopii, a treia ediţie, într-o formă cât mai completă şi într-un tiraj de 3.000 de exemplare.

---

[4] *Descrierea Moldovei*, Bucureşti, 1973, pag. 359

Menţionăm că Patericul Românesc a fost tradus şi peste hotare în câteva limbi, şi anume: în limba greacă - anul 1985; în limba italiană şi în franceză (într-o formă prescurtată) - anul 1987; şi, în limba engleză, ediţie completă în două volume - anii 1997 - 1998, la mânăstirea ortodoxă Sfântul Paisie, din California.

Înainte de a încheia, mulţumesc Preamilostivului Dumnezeu că m-au învrednicit să realizez într-o formă cât mai completă şi a treia ediţie a Patericului Românesc.

Doresc ca, atât *Patericul* şi *Vetrele de sihăstrie,* cât şi *Convorbirile Duhovniceşti*, să formeze o adevărată trilogie a spiritualităţii româneşti bimilenare şi un imn de laudă închinat Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici şi tuturor sfinţilor Lui. Doresc ca această jertfă să fie un smerit prinos de recunoştinţă bunilor mei părinţi şi fraţi în Hristos şi credincioşilor ţării noastre, în mijlocul cărora m-am născut şi pe care îi iubesc atât de mult.

Cerându-mi iertare pentru eventualele greşeli de text şi redactare, mulţumesc din toată inima şi Prea Sfinţitului Casian, Episcopul Dunării de Jos, pentru încrederea şi bunăvoinţa arătată acestei lucrări. De asemenea, mulţumesc tuturor colaboratorilor şi rugătorilor mei, care m-au ajutat la realizarea acestei cărţi, pe care o doresc să fie spre lauda Preasfintei Treimi, spre folosul Neamului şi mântuirea noastră, a tuturor.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

Intrarea Maicii Domnului în Biserică
21 noiembrie, 1998

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele III-VI

SFÂNTUL IERARH EVANGHELICUS
episcop al Tomisului
(290 - 300)[1]

Acest fericit urmaş al Sfântului Apostol Andrei este cel dintâi episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului (Constanţa de azi), din Dacia Pontică (Scythia Minor-Dobrogea). Episcopul Evanghelicus a păstorit pe creştinii autohtoni geto-daco-romani de la Gurile Dunării şi din toată Dacia Pontică în ultimul deceniu al secolului III. Episcopia Tomisului exista, desigur, cu mult înainte de această dată, întrucât creştinismul a fost semănat pe teritoriul ţării noastre de Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, încă de la jumătatea secolului întâi, cum spune Eusebiu de Cezareea († 340) în cartea sa, „Istoria Bisericească", III, 1.

Episcopul Evanghelicus, originar din Tracia, a convertit la credinţa în Hristos pe mulţi locuitori din Sciţia Mică, ce rămăseseră încă în întunericul păgânismului. Despre el se face amintire în actul martiric al Sfinţilor Epictet preotul şi Astion monahul, care au fost martirizaţi pentru Hristos la Halmyris (azi Dunavăţ), cetate antică grecească, situată pe braţul de sud al Dunării, „într-o zi de 8 iulie", în timpul persecuţiei lui Diocleţian. În acest document se afirmă precis că „prea fericitul Evanghelicus era episcopul şi întâistătătorul sfintelor lui Dumnezeu biserici din această provincie", adică din Sciţia Mică (Dobrogea).

În actul martiric se spune că părinţii Sfântului Mucenic Astion, originari din Asia Mică, veniţi la Tomis în căutarea fiului lor, au fost convertiţi la creştinism de către preotul Bonosus şi apoi botezaţi de episcopul Evanghelicus la Halmyris, în a paisprezecea zi de la martiriul Sfinţilor Epictet şi Astion.

Se crede că însuşi Sfântul Evanghelicus a primit cununa muceniciei prin acelaşi împărat, pentru marea lui dragoste şi râvnă ce o avea către Hristos.

---

[1] Pr. prof. I. Rămureanu, Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, P.S.B. nr. 13, 1987, 1988; *Actele martirice*, 1982, p. 329-331; idem, *Sfinţi şi martiri la Tomis-Constanţa*, în rev. B. O. R., (1974), nr. 7-8, p. 975-980; *Sf. Vasile cel Mare*, Buc. 1979; *De la Dunăre la Mare*, mărturii istorice şi monumente de artă creştină, Arhiepiscopia Tomisului şi Dunării de Jos, 1977, p. 28-29; Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, 1980, p. 74-81; Pr. prof. I. G. Coman, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână*, 1979. Acestea sunt izvoarele de bază pentru secolele III-X.

SFINŢII MUCENICI EPICTET PREOTUL ŞI ASTION MONAHUL († 290)[2]

Aceşti doi sfinţi martiri erau originari din Asia Mică, probabil dintr-un oraş al Frigiei. Epictet s-a născut din părinţi creştini şi a învăţat de mic carte, fiind foarte râvnitor pentru cunoaşterea Sfintei Evanghelii. Apoi, dorind să slujească toată viaţa lui Hristos, a părăsit casa părinţilor săi şi s-a făcut, călugăr la una din mânăstirile Frigiei.

Pentru sfinţenia vieţii sale, fericitul Epictet s-a învrednicit de darul preoţiei şi a devenit un neobosit propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în patria sa, convertind la creştinism şi botezând în numele Preasfintei Treimi mulţi locuitori frigieni. Printre cei convertiţi a fost şi un tânăr ales, anume Astion, fiul unui magistrat numit Alexandru. Urmând dascălului şi părintelui său duhovnicesc, fericitul Astion a luat jugul cel bun al lui Hristos, făcându-se călugăr, probabil, în aceeaşi mânăstire, aşa cum mărturisesc actele martirice.

Datorită persecuţiei lui Diocleţian (284–305), în jurul anului 290, fericiţii Epictet preotul şi Astion monahul şi-au părăsit patria lor şi, râvnind să mărturisească pe Hristos, s-au stabilit în Sciţia Mică (Dobrogea), în oraşul Halmyris (Almiridensis), numit şi Salmorus, situat pe braţul de sud al Dunării. Aici au propovăduit cu mult curaj Evanghelia lui Hristos, convertind la creştinism un mare număr de păgâni.

Auzind de aceasta, guvernatorul Latronianus a dat poruncă să închidă în temniţă la Halmyris pe fericiţii mărturisitori Epictet preotul şi Astion monahul, chinuindu-i cumplit pentru a se lepăda de Hristos. Văzând însă bărbăţia şi tăria credinţei lor, guvernatorul a poruncit să li se taie capetele de către Vigilantius, unul din judecătorii celor doi martiri. Martiriul Sfinţilor Epictet şi Astion a avut loc la Halmyris, într-o zi de 8 iulie, când li se face pomenirea în întreaga Biserică creştină în fiecare an. În „Acta Sanctorum Julii", t. II (29), Parisiis et Romae, 1867, p. 540–551, ca şi în celelalte acte martirice, sunt numiţi „De Sanctis Epicteto presbytero et Astione monacho martyribus Almiridensibus (Halmyris) in Scythia".

Părinţii tânărului mucenic Astion monahul, Alexandru şi Marcelina, pornind în căutarea fiului lor, au ajuns până la Halmyris. Aici, auzind de mucenicia Sfântului Astion, au fost convertiţi la credinţa în adevăratul

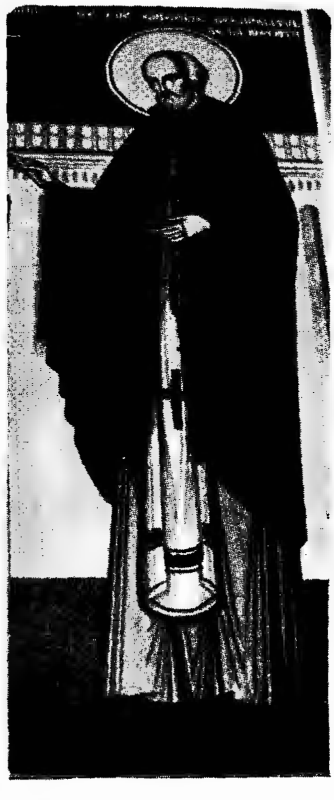
[2] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 330–331; idem. în rev. B.O.R., (1974), nr. 7–8, p. 975–980; *De la Dunăre la Mare*, 1977, p. 47–48.



Sfîntul Ioan Cassian (+435)



Cuviosul Dionisie Exiguul (+540)



Sfîntul Grigorie Decapolitul (+842)



Sf. Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (+1330)



Sfînta Cuvioasa Parascheva de la Iași
(+secolul XI)



Sfîntul Dimitrie cel Nou de la București
(secolele XIII—XIV)



Sfînta Mucenită Filofteia de la Argeș
(sec. XIII)

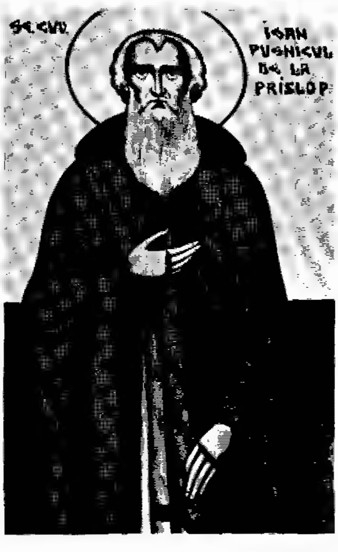


Sfîntul Mucenic Ioan Valahul
(secolele XV—XVI)



Sfîntul Ierarh Ghelasie de la Rîmeț (secolul XIV)

Cuviosul Ioan Pustnicul de la Prislop
(secolele XV—XVI)





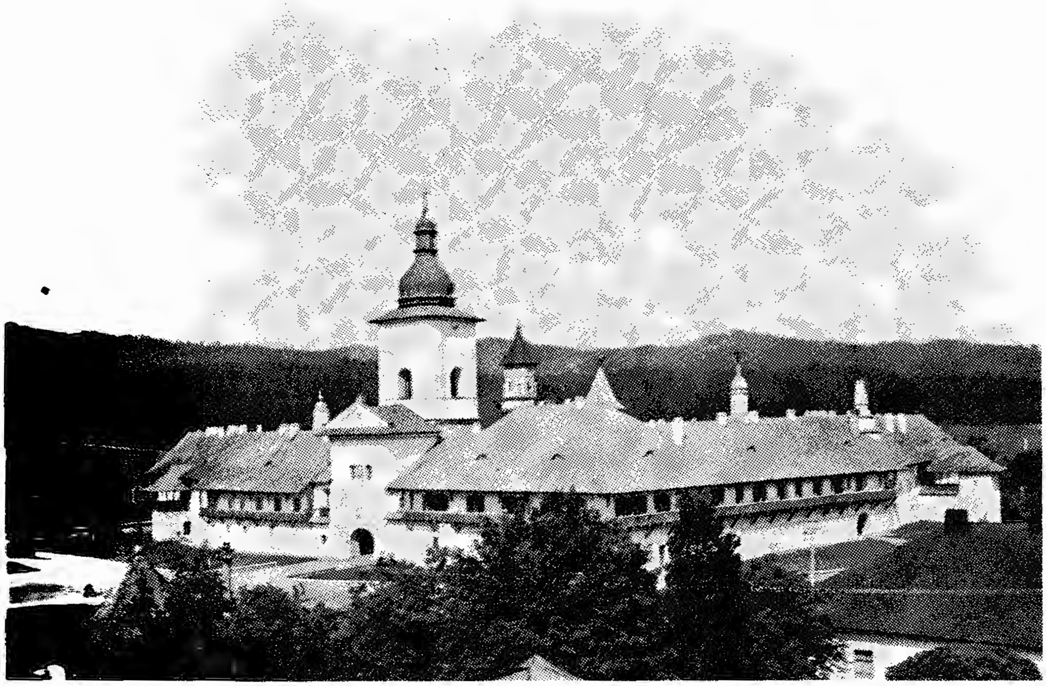
Sfînta Mînăstire Tismana (secolul XIV)

Sfîntul Ierarh Nifon (+1508)



Sfîntul Nicodim de la Tismana (+1406)

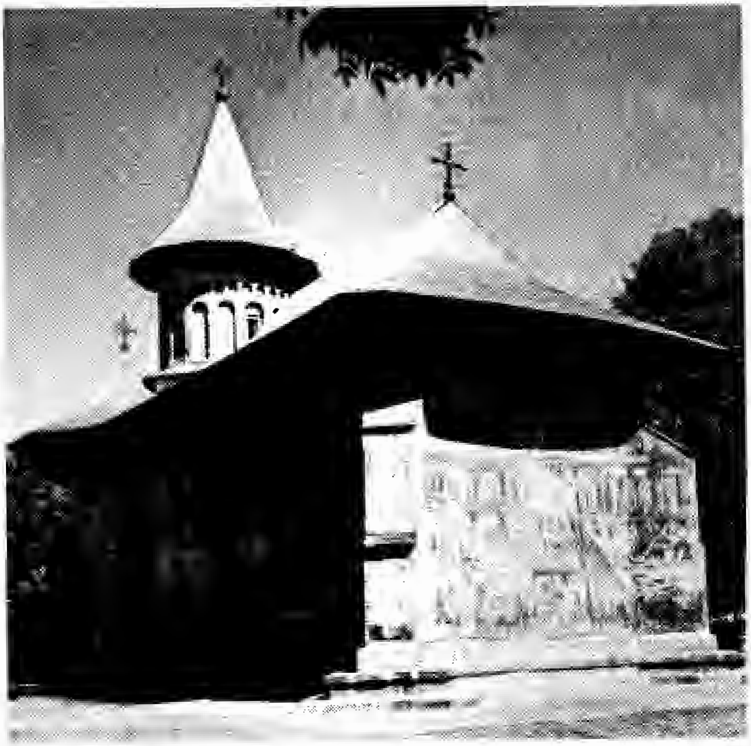




Sfînta Mînăstire Neamț (secolul XIV)

Sfînta Mînăstire Bistrița-Neamț (secolul XIV)





Sfînta Mînăstire Voroneț (secolul XV)



Sfîntul Daniil Sihastru (secolul XV)



Mitropolitul Moldovei Grigorie Roșca (secolul XVI)



Sfînta Mînăstire Cozia (1386)

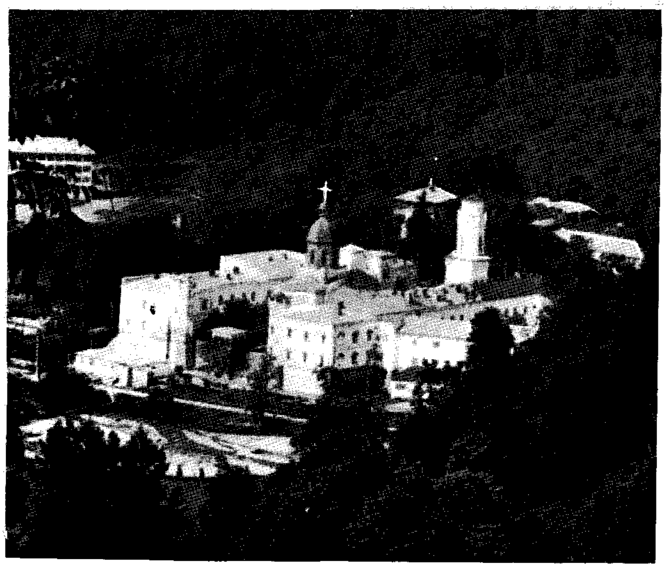
Sfînta Mînăstire Putna (1466)





Sfînta Mînăstire Rîmeț (secolul XIV)

Sfînta Mînăstire Bistrița-Vîlcea (1498)



Dumnezeu de preotul Bonosus, fiind botezaţi de episcopul de Tomis, Evanghelicus, în a paisprezecea zi de la mucenicia Sfinţilor Epictet şi Astion.

SFÂNTUL SFINŢIT MUCENIC EFREM, episcop al Tomisului (secolul IV)[3]

Al doilea episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului, care a ocupat un timp scaunul de păstor al Daciei Pontice, după atestarea sinaxarelor greceşti şi latine, a fost Sfântul Mucenic Efrem. El s-a născut în sudul Dunării din părinţi creştini, care l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu. Mergând să se închine la Sfintele Locuri, a rămas aici şi a fost făcut preot şi slujitor la una din biserici. În vremea aceea în Imperiul Roman se slujea în limbile greacă, latină, siriană, şi tracă (besă).

Ajungând apoi ucenic al patriarhului Hermon al Ierusalimului (300–314), a fost pregătit din tinereţe să propovăduiască Evanghelia lui Hristos la popoarele „barbare" de la Gurile Dunării şi din jurul Pontului Euxin (Mării Negre). La începutul secolului IV a fost trimis de patriarhul Hermon să păstorească pe credincioşii daco-romani din Episcopia Tomisului, convertind la creştinism numeroşi daci, romani, goţi şi sciţi şi răscumpărând de la moarte mulţi sclavi, pe care apoi îi creştina.

În timpul păstoriei acestui fericit episcop, au fost martirizaţi pentru credinţa în Hristos zeci de creştini daco-romani, sciţi, besi, traci, greci şi capadocieni surghiuniţi în Dacia Pontică, ale căror sfinte moaşte episcopul Efrem le răscumpăra, le îngropa în locuri tăinuite, înălţa biserici de lemn sau de piatră peste ele şi rânduia preoţi să slujească noaptea Sfânta Liturghie.

În marea persecuţie a lui Diocleţian din anii 304–305, fericitul episcop Efrem a fost prins, întemniţat şi chinuit cumplit la Herson (Crimeea), pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu şi a se închina idolilor. Însă, mărturisind că este gata să-şi dea viaţa pentru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, i s-a tăiat capul în anul 304 şi i se face pomenirea la 7 martie.

În „Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae", col. 517, la 7 martie, când se sărbătoreşte Sfântul Mucenic şi episcop Efrem, se spun următoarele: „7 martie. În timpul împărăţiei lui Diocleţian, Hermon, episcopul Ierusalimului, a trimis episcopi în Scythia pe Efrem, iar la Chersones pe

---

[3] Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfinţi şi martiri la Tomis-Constanţa*, în rev. B.O.R., 1974, nr. 7–8, p. 980–981; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29 şi 39.

Vasile". Deşi sunt păreri că Efrem ar fi fost episcop în Sciţia Mare, ele nu sunt întemeiate, căci în Viaţa Sfinţilor Epictet şi Astion se menţionează la Tomis, în Sciţia Mică, un episcop Efrem.

SFINŢII MUCENICI TIT ŞI GORDIAN, episcopi ai Tomisului (secolul IV)[4]

Aceşti doi episcopi tomitani erau, probabil, originari din Capadocia (Asia Mică), păstorind turma lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) în primele două decenii ale secolului IV, până la ultima şi marea persecuţie a lui Liciniu din anii 320-323.

După moartea martirică a episcopului Efrem, a urmat pe scaunul episcopal al Tomisului episcopul Tit (Titus, Filius), care a propovăduit şi apărat credinţa ortodoxă în Dacia Pontică mai mult de zece ani, catehizând şi botezând nu puţini daco-romani şi mai ales „barbari", goţi, huni şi besi, care locuiau pe teritoriul dintre Dunăre şi Marea Neagră.

Episcopul Tit a fost protector şi părinte sufletesc al multor sfinţi martiri autohtoni şi din întreg Imperiul Roman, exilaţi la Gurile Dunării şi apoi martirizaţi aici de către împăraţii Diocleţian, Galeriu şi Liciniu, până în anul 323. Pârât fiind la împăratul Liciniu, însuşi fericitul episcop Tit a fost prins, chinuit şi înecat în Marea Neagră la 3 ianuarie, când i se face şi pomenirea. Sfintele sale moaşte au fost luate şi îngropate de ucenici la Tomis. Un fragment de piatră funerară a fost descoperit recent la Constanţa (Tomis), despre care se crede că este a episcopului Tit (Titus, Filius), pe care scrie: „Aici odihneşte martirul lui Hristos şi episcopul ...".

Urmându-i pe scaunul de la Tomis episcopul Gordian, acesta a continuat cu şi mai multă râvnă şi curaj opera apostolică de convertire, catehizare şi botezare a daco-romanilor din Dacia Pontică şi Goţia (Dacia de la nordul Dunării). Auzind de aceasta, tiranul împărat Liciniu l-a aruncat în temniţă, iar în timpul sângeroaselor persecuţii de la Gurile Dunării, din anii 320-323, i s-a tăiat fericitul cap „într-o zi de 15 septembrie", împreună cu alţi cinci martiri - Macrobiu, Helia, Zotic, Lucian şi Valerian. Sinaxarele greceşti şi cărţile de slujbă româneşti pomenesc pe Sfântul Mucenic Gordian la 13 septembrie, iar

[4] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29, 36; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 77.

actele martirice din Martirologiul Roman (Acta Sanctorum) îl pomenesc împreună cu Macrobiu şi Valerian, la 15 septembrie, numindu-l pe Sfântul Gordian „episcop".

SFINŢII MUCENICI ZOTIC, ATAL, CAMASIE, FILIP ŞI ALŢI 31 DE LA NICULIŢEL (secolul IV - 4 iunie)[5]

Întreaga Sciţie Mică, adică Dobrogea de astăzi, acum două milenii făcea parte din Imperiul Roman şi era destinată, în timpul marilor persecuţii creştine din secolele I-IV după Hristos, pentru surghiunirea şi martirizarea creştinilor care refuzau să se închine idolilor păgâni şi să le aducă jertfă. Acest teritoriu de la periferia de nord-est a imperiului, plasat între Dunăre şi Marea Neagră, mai ales Delta Dunării şi codrii seculari dintre Măcin, Isaccea, Niculiţel şi Babadag, ca şi zona de sud a Dobrogei dintre Cernavodă, Adamclisi, Mangalia şi Constanţa (Tomis) erau cele mai potrivite pentru acest scop.

Dintre cele zece persecuţii romane împotriva creştinilor desfăşurate între anii 64 şi 324, care au umplut cerul de sfinţi şi au sfinţit pământul cu sângele a peste zece milioane de martiri, trei din ele au fost cele mai sângeroase: persecuţia lui Deciu (249-251), a lui Diocleţian şi Maximian (284-305) şi a lui Liciniu (308-324), în Răsărit, care au dat cei mai mulţi mucenici. În timpul acestor persecuţii au fost surghiuniţi în Sciţia Mică mii de creştini, ostaşi, dregători, clerici şi cetăţeni romani de toate vârstele şi stările sociale.

Unii dintre ei mureau aici de foame şi de frig, sau din cauza bătăilor pe care le răbdau cu bărbăţie, ca nişte sfinţi mărturisitori ai Sfintei Evanghelii. Alţii reuşeau să se repatrieze după terminarea surghiunului sau după moartea împăraţilor şi guvernatorilor persecutori. Iar alţii, poate sute dintre ei, fiind mai tari în credinţă şi mai râvnitori pentru Hristos, erau greu chinuiţi şi apoi martirizaţi aici, între Dunăre şi Marea Neagră, prin decapitare. Trupurile lor, devenite sfinte moaşte, erau luate în grabă de creştini şi îngropate provizoriu în locuri de taină, cunoscute numai de ei. Noaptea mergeau la mormintele lor, le tămâiau, se rugau şi aprindeau lumânări. Ei păstrau pe ascuns evlavia sfintelor moaşte şi scriau scurte biografii cu viaţa şi pătimirea sfinţilor mucenici. Aşa luau naştere actele martirice, iar martirii intrau în memoria creştinilor, în cultul Bisericii lui Hristos şi în sinaxarele ei.

[5] *Sfinţi români şi apărători ai legii strămoşeşti*, 1987, p. 173.

Aşa au fost salvaţi de uitare zeci de mii de mucenici din Imperiul Roman şi peste o sută din Dobrogea. Mai târziu, când focul persecuţiilor străine se stingea şi se făcea iarăşi pace în imperiu, creştinii scoteau din păduri şi din morminte moaştele ascunse ale sfinţilor mucenici şi le aşezau cu cinste în cripte, anume zidite de ei, numite „martirioane", peste care zideau biserici (bazilici) de piatră şi cărămidă, ale căror numeroase ruine se văd şi astăzi în toată Dobrogea. Unele din aceste martirioane (cripte martirice) din primele secole creştine s-au ruinat de-a lungul vremii. Altele au fost distruse şi profanate de popoarele barbare, care năvăleau mereu peste ţările creştine. Iar altele au rămas până astăzi ascunse în pământ, pentru nevrednicia creştinilor, ca nişte mărgăritare de mult preţ.

Cu rânduiala lui Dumnezeu, în anul 1971, luna septembrie, pârâul satului Niculiţel-Tulcea, venind mare, a descoperit, sub şoseaua ce trece prin mijlocul localităţii, cel mai vechi şi mai bine păstrat „martirion" creştin din întreaga Peninsulă Balcanică şi printre cele mai rare şi preţioase din lume. Cripta martirică de la Niculiţel, construită din cărămidă, cu dimensiunile de 3,70x3,50x2,30 m, este împărţită în două mici încăperi supraetajate. În încăperea de sus s-au găsit patru moaşte întregi de martiri, aşezate într-o raclă comună, de lemn, după tradiţia ortodoxă cunoscută, cu mâinile pe piept şi cu capul spre apus. Toţi martirii aveau capetele tăiate, din care trei erau aşezate la locul lor, iar al patrulea se afla pe pieptul martirului. Pe peretele din stânga intrării se află săpată în mortar următoarea inscripţie în limba greacă: „Martirii lui Hristos", iar pe peretele din dreapta scrie: „Zoticos, Attalos, Kamasis, Filippos", având deasupra crucea monogramată (Hr).

În încăperea de jos, împărţită şi ea în mici secţiuni, s-au găsit aproape o sută de bucăţi de oase sfinte, care aparţineau altor doi martiri necunoscuţi, care, probabil, pătimiseră odată cu ceilalţi patru în localitatea romană din apropiere, numită Noviodunum, astăzi Isaccea. Pe o lespede de calcar este scrisă această mică inscripţie: „Aici şi acolo (se află) sângele (vlaga) martirilor".

Martirologiul siriac şi mai ales Martirologiul ieronimian fixează data pătimirii acestor sfinţi martiri la 4 iunie şi, alături de cei patru amintiţi mai sus, înşiră şi alţi martiri, ca: Eutihie, Quirinus, Iulia, Saturninus, Ninita, Fortunio şi alţi 25 ostaşi ai lui Hristos, ale căror nume nu sunt scrise în aceste sinaxare (vieţi de sfinţi).

Deasupra criptei martirice de la Niculiţel s-a construit o bazilică din piatră şi cărămidă destul de mare, care a servit, probabil, ca lăcaş de cult al unei străvechi mânăstiri, în secolele IV-VII. În anul 602, datorită invaziei slavilor şi bulgarilor, care traversează Dobrogea spre sudul Dunării, majori-

tatea bazilicilor şi a centrelor creştine organizate din Dacia Pontică sunt devastate şi rămân în ruină.

Sfinţii Mucenici de la Niculiţel, Zotic, Atal, Camasie şi Filip, împreună cu ceilalţi 31 de martiri, cu nume şi fără nume, de origine greci, romani, traci, daci şi capadocieni, au pătimit pentru Hristos prin tăierea capului, fie în timpul persecuţiei lui Diocleţian, în anii 303-304, fie în timpul ultimei persecuţii sângeroase din timpul împăratului Liciniu, în anii 319-324.

După ce moaştele lor au fost aşezate provizoriu în morminte simple şi discrete de frica ostaşilor romani, sub împărăţia Sfântului Constantin cel Mare, după anul 324, când capitala imperiului este mutată la Constantinopol, creştinii din Sciţia Mică (Dobrogea), ajutaţi de episcopii de la Tomis, construiesc o criptă nouă în comuna Niculiţel şi înalţă biserică mare deasupra, unde aşază definitiv moaştele martirilor amintiţi.

Aşa a binecuvântat Dumnezeu pământul nostru străbun cu numeroşi martiri creştini, încă din primele secole şi până în zilele noastre. Aşa ne-a descoperit Mântuitorul moaştele întregi ale celor patru martiri, care au sfinţit pământul neamului cu jertfa şi sângele lor. Jertfa Sfinţilor şi Mucenicilor Zotic, Atal, Camasie şi Filip, împreună cu a celorlalţi 31 de mucenici, de la Isaccea-Niculiţel, este una dintre cele mai mari jertfe martirice pentru Hristos, din ţara noastră. Numai jertfa marelui domn şi martir Constantin Brâncoveanu, cu a celor patru fii ai săi, poate fi pe măsura sfinţilor mucenici de la Niculiţel.

Descoperirea acestor patru sfinte moaşte întregi, unele dintre cele mai vechi şi mai bine păstrate moaşte creştine din lume, formează o minune a lui Dumnezeu săvârşită cu noi şi un semn al milei Tatălui ceresc cu poporul român, credincios şi atât de mult încercat. Ele sunt o dovadă că Mântuitorul încă ne iubeşte, că nu ne-a părăsit pentru păcatele noastre şi că ne cheamă şi pe noi, prin rugăciunile sfinţilor mucenici, la pocăinţă, la smerenie, la credinţă şi la o viaţă creştină cât mai curată, până la jertfa supremă pentru dragostea lui Hristos, ştiind că fără jertfă creştină nu este mântuire.

Din toamna anului 1971, moaştele celor patru sfinţi martiri de la Niculiţel au fost depuse în biserica Mânăstirii Cocoş, spre închinarea credincioşilor iubitori de mucenici. Ele formează cea mai mare cunună a Bisericii lui Hristos din România, pentru care lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea deofiinţă şi nedespărţită.

Pomenirea Sfinţilor Mucenici Zotic, Atal, Camasie şi Filip şi a celor împreună cu dânşii se face la 4 iunie.

Sfinţilor Mucenici, care bine v-aţi nevoit şi v-aţi încununat, rugaţi-vă Domnului să mântuiască sufletele noastre!

UN EPISCOP NECUNOSCUT al Tomisului (secolul IV)[6]

În timpul Sfântului Constantin cel Mare, procesul de creştinare în Dacia Pontică (Dobrogea) şi Dacia propriu-zisă, care formează actualul spaţiu românesc carpato-dunărean, se desfăşura deschis, fără nici o rezistenţă din interior şi fără nici o îngrădire din afară. Pe scaunul Episcopiei Tomisului, în locul episcopilor martiri, se aşază de acum episcopi teologi şi apologeţi, profund cunoscători ai Sfintei Scripturi, capabili să apere credinţa ortodoxă în Iisus Hristos, atât cu cuvântul vorbit şi scris, cât şi cu exemplul vieţii lor.

Numele episcopului tomitan din timpul Sfântului Constantin cel Mare (după 323), din nefericire, nu ne este cunoscut. Din mărturiile pe care le avem, el era un mare apărător al Ortodoxiei, apreciat de împărat şi de numeroşi ierarhi ai timpului său. Episcopul Eusebiu de Cezareea, în lucrarea sa „Viaţa fericitului împărat Constantin", înşirând pe episcopii prezenţi la marele Sinod de la Niceea (325), pe lângă cei doi episcopi din Dacia şi din „Bosporus", şi Teofil al Goţiei, afirmă că „nici schitanul nu lipsea din ceată". Şi acesta era, desigur, episcopul Tomisului, care a luat parte activă la Sinodul I ecumenic şi a luptat cu tărie împotriva ereziei lui Arie, cerând condamnarea lui.

Acest episcop tomitan a depus o intensă activitate misionară în Dacia Pontică de convertire la creştinism şi de apărare a dreptei credinţe în eparhia sa faţă de eresul lui Arie. A zidit, desigur, bazilici în oraşele cetăţi mai importante ca: Tomis (Constanţa), Histria (Istria), Calatis (Mangalia), Axiopolis (Cernavodă), Adamclisi, Halmyris, Niculiţel şi Noviodunum (Isaccea) şi a dat amploare vieţii monahale în eparhia sa. Tot acum ia fiinţă viaţa ascetică în peşteri şi în codrii seculari din podişul Dobrogei şi Munţii Măcinului, unde mai târziu aveau să se formeze marii teologi daco-romani, Ioan Casian, Dionisie cel Mic şi Ioan Maxenţiu, renumiţi în tot imperiul, sau acei vestiţi „călugări sciţi", cunoscuţi până la Roma şi în eparhiile Africii.

O grijă deosebită avea episcopul Tomisului, în această epocă înfloritoare, de moaştele sfinţilor ucişi în Dacia Pontică pentru dragostea lui Hristos. El adună unele din aceste moaşte în cripte martirice, peste care înalţă

---

[6] Eusebiu de Cezareea, *Viaţa fericitului împărat Constantin*, III, p. 7; Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfinţi şi martiri la Tomis - Constanţa*, în rev. B.O.R., 1974, nr.7-8, p. 985; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 9-16, 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 133.

biserici rotonde sau adevărate bazilici şi rânduieşte preoţi pentru pomenirea lor. O asemenea criptă martirică zidită, probabil, la porunca lui este şi cea de la Niculiţel, descoperită în anul 1971, unică în România, unde s-au aşezat moaştele Sfinţilor Mucenici Zotic, Atal, Camasie şi Filip, astăzi păstrate în biserica Mânăstirii Cocoş - Tulcea.

SFÂNTUL MARE MUCENIC SAVA
(† 12 aprilie, 372)[7]

Cel mai vechi şi mai cinstit sfânt mucenic, cunoscut şi martirizat pe pământul ţării noastre în secolul IV, este Sfântul Mare Mucenic Sava, numit uneori „Gotul" (Geto-Dacul), iar alteori „Romanul". Acest mucenic era „got de neam şi trăia în Goţia", cum se spune în actul său martiric, născut într-un sat de pe valea râului Buzău, din părinţi creştini aleşi, care i-au dat o creştere duhovnicească.

Fericitul Sava a fost crescut de mic în dragoste de Dumnezeu, în post, în rugăciune şi feciorie, ajungând la tinereţe cântăreţ la biserica unde slujea preotul Sansala, bunul său păstor şi părinte sufletesc. Putem crede că tânărul Sava s-a făcut călugăr, probabil, în comunitatea monahală din Munţii Buzăului, întemeiată pe la mijlocul secolului IV de călugări veniţi din Eparhia Tomisului, de teama „barbarilor" care migrau prin Dobrogea spre vestul Europei. Atât preotul Sansala, cât şi fericitul Sava erau călugări misionari în ţinutul Buzăului unde, probabil, era şi o episcopie şi converteau la creştinism numeroşi daco-romani, goţi şi „barbari" închinători de idoli.

Între anii 370-372, regele goţilor, Athanaric, stabilit în Dacia nord-dunăreană, a ridicat război împotriva împăratului romano-bizantin Valens, şi a pornit o puternică persecuţie împotriva creştinilor. Atunci mulţi creştini au fost prinşi, bătuţi, înecaţi şi arşi de vii în Dacia Traiană. Alţii, de frică, se refugiau în sudul Dunării, în Moesia şi Dacia Pontică.

În actul martiric al Sfântului Mare Mucenic Sava, se spune că în primăvara anului 372, a treia zi de Paşti, noaptea, ostaşii lui Athanaric, sub conducerea unui dregător, Atarid, au prins, atât pe preotul Sansala, cât şi pe fericitul Sava, i-au legat şi i-au bătut, făcându-le multe răni pe trup, ca să se

---

[7] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 311-324; idem., *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinii din Scythia Minor şi Dacia nord-dunăreană*, în vol. *Sfântul Vasile cel Mare*, Bucureşti, 1979, p. 385-393; *Dicţionar aghiografic*, de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 740-742; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 98-102; Pr. prof. I.G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei româneşti*, în rev. Ortodoxia, nr. 3/1981, op. cit., p. 340, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 194

închine idolilor şi să mănânce cele jertfite lor. Sfântul Sava, înfruntându-i cu bărbăţie, a fost condamnat la moarte prin înecare. Legându-i un lemn greu de gât, l-au aruncat în râul Buzău (Mousaios). Ostaşii voind să-l elibereze, el le-a răspuns: „Împliniţi porunca ce vi s-a dat. Eu văd dincolo de râu ceea ce voi nu puteţi vedea. Văd pe cei care aşteaptă să ia sufletul meu şi să-l ducă în lăcaşul slavei lui Dumnezeu...".

Aşa s-a săvârşit Sfântul Mucenic Sava, dându-şi fericitul său suflet în mâinile lui Hristos. Martiriul său a avut loc la 12 aprilie, 372, a cincea zi după Sfintele Paşti, fiind în vârstă de 38 de ani. Moaştele sale au fost luate de creştini şi de preotul Sansala şi ascunse. Apoi, de frica goţilor, „au fost trecute din ţara barbară în Romània", adică în Imperiul Roman, la episcopul Ascholius al Tesalonicului, de origine din Capadocia.

Prin anii 373-374, la cererea Sfântului Vasile cel Mare către dregătorul Sciţiei Mici, Iunius Soranus, capadocian şi el, care îi era rudă, „de a-i trimite moaşte de sfinţi"[8], prezbiterii din Dacia au trimis moaştele Sfântului Mucenic Sava la Cezareea Capadociei, însoţite de o lungă şi frumoasă scrisoare. Scrisoarea, întocmită de un preot învăţat din Dacia sau, poate, de Sfântul Bretanion de la Tomis, poartă titlul „Epistolă a Bisericii lui Dumnezeu din Goţia (Dacia) către Biserica lui Dumnezeu ce se găseşte în Capadocia şi către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale". Ea a fost adresată, deci, tuturor Bisericilor locale, nu numai celei din Capadocia, dându-i-se un caracter ecumenic, universal, căutând să facă cunoscut tuturor că şi în Dacia Carpatică curgea sânge de martiri pentru Evanghelia lui Hristos. Scrisoarea este redactată în limba greacă şi este prima lucrare cunoscută până astăzi, scrisă pe teritoriul ţării noastre.

Marele ierarh al Cezareei Capadociei, drept răspuns, i-a adresat episcopului Ascholius al Tesalonicului două scrisori de mulţumire (Epistolele 164 şi 165), prin care numeşte pe Sfântul Sava „atlet al lui Hristos", „un martir al adevărului care a luat cununa dreptăţii". Apoi adaugă: „Noi l-am primit cu mare bucurie şi am dat mărire lui Dumnezeu". Iar către episcopul amintit scrie: „Tu ai cinstit pământul patriei tale (Capadocia) cu un martir care a înflorit de curând pe pământul barbar (Goţia), care este învecinat cu al vostru".

Pomenirea Sfântului Mare Mucenic Sava se face la 12 aprilie în toate bisericile creştine din Răsărit şi Apus şi în chip deosebit în Biserica Ortodoxă Română.

Sfinte Mare Mucenice Sava, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[8] Epistola 165

SFÂNTUL MUCENIC NICHITA (ROMANUL) († 372)[9]

Al doilea mucenic, cu numele Nichita, adică „Biruitorul", care a pătimit martiriul de la goţi în anul 372 pe pământul ţării noastre, după Sfântul Mucenic Sava, este Sfântul Mare Mucenic Nichita, numit uneori „Romanul", alteori „Daco-romanul". Acest venerabil mucenic era de neam grec după părinţi, din aceeaşi patrie cu Sfântul Apostol Pavel, adică Cilicia din Asia Mică. Părinţii săi au fost aduşi de goţi şi colonizaţi în Dacia, după anul 258.

Fericitul Nichita s-a născut într-un sat din Câmpia Dunării (poate Valea Argeşului), la începutul secolului IV şi a învăţat tainele credinţei în Hristos de la episcopul Teofil al Sciţiei şi Goţiei (Daciei). Călugărindu-se la una din mânăstirile din sudul Dunării sau poate în Munţii Buzăului, unde era o mică aşezare monahală cunoscută, tânărul ostaş al lui Hristos, Nichita, a fost hirotonit preot de acelaşi Teofil şi ajunge prezbiter misionar prin sate, catehizând şi botezând mulţi daco-romani şi goţi.

Văzând mai-marii goţilor credinţa şi biruinţa lui asupra păgânilor şi pornindu-se marea persecuţie a lui Athanaric împotriva creştinilor, din anul 372, fericitul Nichita a fost prins de ostaşi în biserică, pe când slujea, şi ars de viu în faţa sfântului altar, după obiceiul goţilor, în ziua de 15 septembrie. Vina lui era că îndemna pe creştini să nu jertfească unui idol al goţilor, pe care îl purtau într-o căruţă, prin sate.

Sfintele sale moaşte, câte au mai rămas din foc, au fost adunate de creştini şi cinstite cu mare evlavie. Apoi în anul 451 au fost duse în patria sa străbună, Cilicia, şi aşezate într-o biserică din oraşul Mopsuestia, cinstindu-se ca „mare mucenic" în toată Biserica creştină.

PREOTUL SANSALA (secolul IV)[10]

Prezbiterul Sansala era un vestit preot got din secolul IV, cunoscut pe teritoriul Daciei Carpatice, amintit în actul martiric al Sfântului Mucenic Sava.

Sansala preotul s-a născut, probabil, în ţinutul Buzăului, din părinţi goţi, convertiţi la creştinism de misionari capadocieni sau „sciţi" veniţi din Dacia

[9] *Mineiul* lunii Septembrie în 15 zile; *Actele martirice*, 1982, p. 312-313; *Dicţionarul aghiografic*, op. cit., p. 609; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 99

[10] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 312-313

Pontică. Din tinereţe, învrednicindu-se de darul preoţiei, a ajuns păstor şi slujitor al Evangheliei lui Hristos la un sat de pe valea râului Buzău (Mousaios), făcând mulţi creştini dintre păgâni, îndeosebi goţi. Cel mai apropiat ucenic şi fiu sufletesc al său era un tânăr de neam capadocian, anume Sava Gotul, care îl ajuta la slujbele din biserică, cântând psalmi.

Despre preotul Sansala, despre evlavia, râvna şi curajul cu care mărturisea el pe Hristos în ţinutul Buzăului se vorbeşte pe larg în „Scrisoarea Bisericii lui Dumnezeu din Goţia (Dacia) către Biserica lui Dumnezeu care se găseşte în Capadocia şi către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale". Această epistolă a însoţit moaştele Sfântului Mucenic Sava din Dacia în Capadocia, la cererea Sfântului Vasile cel Mare, prin anii 373–374.

În timpul persecuţiei regelui got Athanaric din anul 372, au fost prinşi şi chinuiţi pentru Hristos, atât preotul Sansala, cât şi cântăreţul bisericii sale, Sava. Apoi, preotul fiind eliberat, iar Sava înecat în râul Buzău, la 12 aprilie, 372, părintele său duhovnicesc i-a luat sfintele sale moaşte şi, cu sfatul prezbiterilor din Dacia, le-a trimis pe ascuns la episcopul Ascholius, în sudul Dunării, iar de aici în Capadocia.

Slujind Biserica lui Hristos încă mulţi ani şi convertind la creştinism mai mulţi daco-romani şi goţi, fericitul preot Sansala s-a mutat la cele veşnice spre sfârşitul secolului IV.

CUVIOSUL EUTIHIE PREOTUL (secolul IV)[11]

Despre numele, viaţa şi râvna cuviosului prezbiter Eutihie, ca şi despre dragostea lui pentru Hristos, şi misiunea sa evanghelică în Dacia carpato-dunăreană, ne vorbeşte pe scurt Sfântul Vasile cel Mare în epistola 164. Din cele relatate de el, înţelegem că preotul Eutihie era capadocian de neam din oraşul Cezareea, contemporan cu Sfântul Vasile cel Mare, căruia îi era bine cunoscut. El a fost îndrumat de Duhul Sfânt să vină în Dacia Carpatică şi să-l mărturisească pe Hristos la păgâni. Aici, Eutihie, ca preot misionar, propovăduieşte Evanghelia, probabil, în ţinutul Buzău - Vrancea, unde desfăşoară o activitate intensă de catehizare, convertire şi botezare a numeroşi geto-daco-romani, goţi şi alte neamuri „barbare", care migrau prin centrul Daciei. După anul 348, când episcopul Ulfila se retrage la sudul Dunării din

[11] Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinismul nord-dunărean*, în vol. *Sfântul Vasile cel Mare*, 1980, p. 378–393

cauza prigoanei regelui Athanaric, fericitul Eutihie devine cel mai aprig propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în centrul Daciei secolului IV.

Auzind de aceasta, Sfântul Vasile cel Mare îl lăuda pentru succesele sale printre „barbari", pe care îi îmblânzea prin puterea Sfântului Duh şi prin lucrarea harismelor sale. Fericitul Eutihie era, într-adevăr, un mare ascet şi se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de minuni şi al vindecării bolilor. Sfântul Vasile spune următoarele despre Eutihie în epistola sa adresată episcopului Tesalonicului: „Pentru faptul că ai amintit şi de fericitul bărbat Eutihie şi ai preamărit patria noastră (Cezareea Capadociei), ca una care a crescut seminţele credinţei, ne-ai bucurat de amintirea celor trecute, dar ne-ai întristat de cele ce vedem. Căci nimeni dintre ai noştri nu se aseamănă cu Eutihie. Noi suntem atât de departe de a îmblânzi pe barbari prin puterea Duhului Sfânt şi lucrarea darurilor Sale, încât şi cei ce sunt blânzi (dintre ei) se înrăiesc din pricina mulţimii păcatelor noastre. Ne imputăm nouă înşine şi păcatelor noastre cauza întinderii mari a stăpânirii ereticilor. Căci aproape nici o parte a pământului n-a scăpat de aprinderea ereziei...".

Aşa îl lăuda marele ierarh pe fericitul Eutihie. Numele lui stă alături de al preotului Sansala şi ale Sfinţilor Mucenici Nichita şi Sava, ca şi ale atâtor călugări, preoţi şi episcopi misionari, majoritatea capadocieni, care au mărturisit pe Hristos şi au semănat credinţa ortodoxă în Dacia carpato-dunăreană, ale căror nume şi fapte sunt scrise în ceruri.

SFÂNTUL IERARH VETRANION (Bretanion), episcop al Tomisului (secolul IV)[12]

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadociană. El a ocupat scaunul Episcopiei Tomisului probabil prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos şi aprig apărător al credinţei ortodoxe niceene. Ducea o viaţă ascetică de sfinţenie şi se împotrivea cu dârzenie să nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între Dunăre şi Marea Neagră.

Despre acest episcop sfânt au scris doi scriitori bisericeşti vestiţi - Sozomen şi Teodoret al Cirului. Astfel, Sozomen vorbeşte de vizita împăra-

[12] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29, 50-51; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 133-134; Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfinţi şi martiri la Tomis - Constanţa*, în B.O.R., an XCII, 1974, nr. 7-8, p. 1001-1006; idem., *Actele martirice*, 1982, p. 335-341; *Sfinţi români...*, op. cit., p. 160

tului arian Valens (364-378) la Tomis, în anul 369, pe când se întorcea dintr-o expediţie împotriva goţilor. Autorul spune în „Istoria bisericească" a sa, că împăratul a intrat în biserica episcopală şi a cerut episcopului Vetranion să intre în comuniune cu arienii, pe care îi simpatiza, şi să slujească împreună cu ei. Marele episcop a apărat dreapta credinţă şi „a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărârile celor 318 Sfinţi Părinţi de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca".

Apoi, bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioşii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsând pe împărat singur. Împăratul, mâniindu-se, a încercat să-l exileze, dar îndată a revenit, de teamă să nu se răscoale „sciţii" din Dacia Pontică. Aceeaşi înfruntare avea s-o pătimească Valens după câţiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfântului Vasile cel Mare († 379), care era bun prieten şi, probabil, părinte duhovnicesc al Sfântului Vetranion.

Sozomen îşi încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: „Iată în ce chip a înfruntat Vetranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic şi renumit prin viaţa sa virtuoasă, precum mărturisesc şi sciţii înşişi".

Teodoret, episcopul Cirului, spune şi el: „Iar Vetranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuţi şi încredinţându-i-se sarcina de arhiereu peste cetăţile din toată Sciţia (Dacia Pontică), şi-a înflăcărat cugetarea cu râvnă şi a înfruntat stricarea învăţăturilor dreptei credinţe şi fărădelegile comise de Valens împotriva dreptcredincioşilor...".

Fericitul episcop Vetranion a încurajat mult viaţa ascetică şi nevoinţa sihaştrilor de prin peşteri şi mici bisericuţe rupestre, după obiceiul sihaştrilor din Capadocia. El a călăuzit în copilărie, spre nevoinţa monahală, pe tânărul Ioan Casian cu prietenul său Gherman şi tot el, probabil, a înălţat o bazilică pe cripta cu moaştele celor patru martiri de la Niculiţel, ale cărei ruine, împreună cu „martirionul", au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului câteva aşezări monahale de renume, cu călugări cărturari şi teologi.

Sfântul Vetranion este considerat de unii teologi autorul „Scrisorii Bisericii Goţiei (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia...", care a însoţit moaştele Sfântului Sava Gotul, martirizat de goţi la 12 aprilie, 372, cerute de Sfântul Vasile cel Mare în patria sa de origine. El a contribuit împreună cu guvernatorul Daciei Pontice, Iunius Soranus, la transportarea moaştelor Sfântului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei.

Cu puţin înainte de anul 381, Sfântul Episcop Vetranion şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, şi este cinstit de Biserica Ortodoxă, ca sfânt, la 25 ianuarie.

SFÂNTUL IERARH GHERONTIE (Terentie) episcop al Tomisului (c. 380-390)[13]

După Sfântul Vetranion, scaunul Episcopiei Tomisului a fost ocupat de episcopul Gherontie, un alt ierarh devotat pentru Hristos, de aceeaşi râvnă şi sfinţenie cu înaintaşul său. Actele Sinodului II ecumenic (381) şi istoricul bisericesc Sozomen atestă că episcopul Gherontie (Terentius), după o listă sinodală siriacă, a participat la Sinodul ecumenic de la Constantinopol din partea Episcopiei Tomisului, că a semnat actele sinodului şi a osândit învăţătura eretică a lui Macedonie. Tot Sozomen spune că la 31 iulie, 381, după sinod, împăratul Teodosie cel Mare (379-395) l-a împuternicit pe episcopul Gherontie „de a veghea la păstrarea curată a Ortodoxiei în oraşele din Scythia Minor".

Acest fericit urmaş al Sfinţilor Apostoli era cunoscut Sfântului Grigorie de Nazianz şi multor ierarhi vestiţi din imperiu. El a continuat să zidească noi bazilici şi a menţinut viaţa mânăstirească din Dacia Pontică la un înalt nivel de trăire ascetică, fiind în strânsă legătură cu monahismul capadocian, palestinian şi egiptean, unde se nevoiau şi călugări daco-romani.

Deci, bine săvârşindu-şi călătoria acestei vieţi, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri, numărându-se în ceata sfinţilor ierarhi ai lui Hristos.

SFÂNTUL IERARH TEOTIM I „SCITUL" episcop al Tomisului (secolele IV-V)[14]

Fericitul episcop Teotim I era de neam daco-roman, autohton din Dacia Pontică. El este considerat cel dintâi dascăl şi părinte duhovnicesc al Sfinţilor Ioan Casian şi Gherman, cu care era contemporan, format în tinereţe în aceeaşi mânăstire din „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor". Această mânăstire, care a dat călugări cărturari şi sporiţi în fapte bune, era o adevărată vatră

---

[13] Pr. prof. I. Rămureanu, *Sinodul al II-lea ecumenic de la Constantinopol*, în Ortodoxia, 1981, nr. 3, p. 285-336; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, op. cit., vol. I, p. 134

[14] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 342-351; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30, 50-51; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 134-135; *Sfinţi români...*, op. cit., p. 166

monahală de sfinţenie, de cultură şi profundă teologie din Eparhia Tomisului, confirmată de înaltul nivel spiritual, teologic şi literar la care au ajuns cei trei sfinţi daco-romani contemporani - Ioan Casian, Gherman şi Teotim I, supranumit de istoricii paleocreştini „Scitul" şi „Filosoful".

Acest episcop urcă pe scaunul Eparhiei Tomisului, pe la anii 385-390, după mutarea din viaţă a episcopului Gherontie. Ca episcop al Tomisului este amintit pentru prima dată în anul 392, de Fericitul Ieronim († 420), în celebra sa lucrare „De viris illustribus" (Despre bărbaţi iluştri), despre care spune că era păstor strălucit, cu mare dragoste de Dumnezeu şi de oameni, teolog învăţat şi scriitor talentat şi neobosit. El afirmă că „a scris scurte tratate (cărţi) sub formă de dialoguri, în stilul vechii elocinţe", ceea ce dovedeşte vasta sa cultură în retorica şi filosofia antică, greacă şi latină. Apoi, fericitul Ieronim încheie cu aceste cuvinte despre Teotim: „Aud că scrie şi alte lucrări".

Unele fragmente din scrierile Sfântului Teotim se păstrează în lucrarea Sfântului Ioan Damaschin († 749), „Paralele sfinte", din care reiese „că a scris omilii la unele texte Evanghelice". Istoricul Sozomen scrie despre el că era „scit" (daco-roman) de neam, că „traiul îi era modest" şi că era taumaturg (vindecător de boli). Iar Socrate, alt istoric paleocreştin, spune că fericitul episcop Teotim I „era cunoscut de toţi - împăraţi, episcopi, călugări, credincioşi şi «barbari» - pentru evlavia şi corectitudinea vieţii sale". Prin scrierile sale patristice, Sfântul Teotim I este considerat „creatorul Filocaliei româneşti". În gândirea sa a fost, desigur, influenţat de Sfântul Ioan Gură de Aur şi de părinţii capadocieni. Teotim I vorbeşte foarte frumos despre linştea minţii şi a inimii.

Sub păstoria lui Teotim I, mânăstirile şi sihăstriile din Dobrogea secolului IV, renumite prin asceză şi isihie (linişte), au trăit o epocă de aur, devenind în secolele V-VI cunoscute în întreg imperiul prin vestiţii „călugări sciţi", răspândiţi, atât la nord de Dunăre până în Carpaţi, cât şi la sud până la Ierusalim, Constantinopol, Roma şi Africa. Bazilicile înălţate de el, ale căror ruine şi astăzi se văd, erau mari şi frumos ornamentate cu mozaicuri, ceea ce dovedeşte numărul impresionant de credincioşi, precum şi frumuseţea cultului şi arhitecturii secolelor IV-V.

Ca misionar, Sfântul Teotim I era tot atât de râvnitor pentru Hristos ca şi înaintaşii săi. El avea mult de suferit din partea „barbarilor" migratori, pe care reuşea să-i îmblânzească cu greu prin daruri, prin rugăciuni şi prin sfinţenia vieţii sale. Din această pricină, păgânii îl numeau „zeul romanilor".

Sfântul Teotim „Scitul" era bine cunoscut împăratului Arcadie şi mai ales Sfântului Ioan Gură de Aur, căruia îi era prieten devotat. În anul 399, marele patriarh i-a trimis fericitului Teotim călugări misionari „pentru nomazii sciţi de la Istru", adică pentru huni. În anul 400, Sfântul Teotim I ia parte la un sinod local în Constantinopol, convocat de Sfântul Ioan Gură de Aur, împotriva învăţăturii eretice a episcopului Antonin al Efesului. În anul 403, episcopul Teotim I este din nou în Constantinopol şi ia apărarea marelui patriarh şi dascăl a toată lumea, împotriva acuzaţiilor aduse de Sfântul Epifanie al Ciprului, dovedind prin aceasta adânca legătură duhovnicească dintre episcopul străromân Teotim I şi Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pe la sfârşitul primului deceniu al secolului V, fericitul episcop Teotim I s-a strămutat cu pace din viaţa aceasta, la cereştile lăcaşuri. Pentru viaţa sa curată, pentru opera sa misionară şi pentru credinţa sa dreaptă cu care a mărturisit pe Hristos, Biserica Ortodoxă l-a trecut în rândul sfinţilor şi se face pomenirea lui la 20 aprilie. În „Acta Sanctorum" se spun următoarele despre Sfântul Teotim I: „La Tomis, în Scythia, se face pomenirea Sfântului Teotim (Theotimas) episcopul, pe care l-au cinstit chiar barbarii necredincioşi, pentru sfinţenia şi minunile lui".

Grăieşte Sozomen că o atât de înaltă idee le dăduse barbarilor şi păgânilor despre virtutea sa, încât devenise obişnuinţă între ei de a-l numi „dumnezeul romanilor", făcând de temut Evanghelia lui Hristos şi pe împlinitorii ei, căci mulţi dintre creştini, căzând în mâinile barbarilor, se izbăveau îndată aducând rugăciune către Mântuitorul şi pomenind numele Cuviosului Teotim.

Iată că într-o zi, călătorind el aproape de latura în care se aşezaseră barbarii, cei care erau împreună cu dânsul văzură o ceată mare de păgâni venind în fuga cailor spre Tomis, şi se speriară tare, plângând amarnic pentru vieţile lor, căci au crezut că sunt pierduţi. Dar Sfântul Teotim, cunoscând marea milă a lui Dumnezeu pentru zidirea Sa, se pogorî de pe cal şi se aşeză la rugăciune întinzând mâinile către cer, rugându-se pentru el şi cei dimpreună cu dânsul. Şi, o, marea milostivire şi îndurare a lui Dumnezeu! Căci nu numai pe el, ci şi pe toţi cei împreună cu dânsul îi făcu nevăzuţi ochilor păgâneşti, căci barbarii trecură printre dânşii fără să-i vadă.

În zilele acelea erau dese năvălirile străinilor de Hristos; însă acest fericit şi mare întru sfinţi, la mulţi le domolise iuţimea şi setea de sânge şi de prădăciuni prin blândeţea chipului său şi desăvârşita bunătate a sa, căci şi prin cuvinte dulci şi prin daruri le înmuiase inimile cele împietrite de răutate, şi prin dulceaţa graiului şi a cuvintelor; încă şi prin cinstea ce le-o arăta stând cu ei la masă potolise setea de fărădelegi a acestora. Pentru aceea se dusese vestea între barbari despre nemăsuratele sale virtuţi, şi mulţi veneau la el să-l vadă cu ochii lor.

Iată că într-o zi, unul din ei, închipuindu-şi că Sfântul avea multe averi şi dorind a se îmbogăţi, el şi neamul său, cu cele materialnice, căută a-l face prizonier. Şi pentru aceasta se apropie şi, sprijinindu-se în scutul său după cum îi era obiceiul când vorbea cu duşmanii lui, ridică braţul spre a-i arunca fericitului o frânghie peste gât şi a-l târî spre sine. Însă braţul înţepeni prin minune şi rămase nemişcat până ce tovarăşii lui se dezmeticiră şi alergară smeriţi şi cu lacrimi în ochi să mijlocească pentru dânsul. Iar Cuviosul Teotim, cerându-le îndreptare şi credinţă în Hristos, ceea ce ei făgăduiră, rugă pe Dumnezeu pentru iertarea barbarului, şi îndată îşi dobândi cererea, apoi îi slobozi. Multe alte minuni şi semne a făcut acest dumnezeiesc părinte Teotim în pământul Sciţiei, în vremea vieţii sale, aducând binecuvântarea lui Dumnezeu peste neamul său.

Din învăţăturile Sfântului Ierarh Teotim I[15]

1. Faptele trupului pot fi curmate de multe piedici, dar cel ce păcătuieşte cu gândul, prin însăşi iuţeala gândului, făptuieşte păcatul desăvârşit.

2. Lucru cu greutate nu este să suferi mult, ci să suferi pe nedrept.

3. A-ţi aminti de Dumnezeu înseamnă a-ţi aminti de viaţă, iar a-L uita înseamnă a muri.

4. Nu este fericire mai mare pentru un creştin decât cunoaşterea lui Dumnezeu.

5. În mintea tulburată şi plină de griji nu se află nici un gând frumos şi nu se revarsă peste ea harul lui Dumnezeu. A ajunge la desăvârşirea sufletului înseamnă a-l elibera de griji, căci datorită grijilor se nimiceşte. De aceea se spune despre sufletul desăvârşit că este, într-adevăr, ca un crin în mijlocul spinilor. Căci crinul din Evanghelie înseamnă sufletul lipsit de griji, care nici nu se osteneşte, nici nu toarce, şi totuşi s-a îmbrăcat mai frumos decât slava lui Solomon. (Matei 6, 28-29)

6. Despre cei ce poartă grijă numai de cele trupeşti, Scriptura spune: *Toată viaţa celui nelegiuit este plină de griji* (Iov 25, 20). Este, într-adevăr, lucru necuvios să porţi grijă toată viaţa de cele trupeşti şi să nu te îngrijeşti deloc de cele viitoare. De aceea zice Ieremia în „Plângerile" sale că *cei ce au fost crescuţi în purpură stau trântiţi în gunoaie* (Plângerea lui Ieremia 4, 5).

7. Când stăruim cu adevărat în gânduri strălucitoare şi înflăcărate, atunci suntem îmbrăcaţi în purpură; dar când suntem atraşi de cele trecătoare, atunci ne acoperim de gunoaie.

---

[15] Text extras din lucrarea Sfântului Ioan Damaschin, intitulată *Paralele sfinte*, tradusă de Preot Prof. I. Rămureanu, în volumul *Actele Martirice* în colecţia P.S.B. 11, p. 345-346

8. Cel ce merge pe patru picioare este cu totul necurat. Iar pe patru picioare merge cel ce se încrede în cele pieritoare şi, din grija faţă de ele, nu ia aminte pe de-a-ntregul către partea conducătoare, sufletul. După cum cei legaţi cu lanţuri merg cu greutate, tot aşa cei legaţi de această viaţă nu reuşesc să ducă până la capăt calea virtuţii.

SFÂNTUL IOAN CASIAN (c. 360-435)[16]

Acest mare ascet, teolog, organizator de mânăstiri, dascăl, apologet şi scriitor bisericesc de renume al Bisericii lui Hristos, din secolele IV-V, era de neam daco-roman. El s-a născut pe la anul 360 d. Hr. în Dacia Pontică (Scythia Minor - Dobrogea de azi), anume în Eparhia Tomisului, la 40 km nord-vest de oraşul Constanţa, în „hotarele Casienilor şi al (districtului) Peşterilor".

Părinţii săi, creştini evlavioşi şi cu stare, i-au dat fiului lor Ioan Casian (adică „din părţile Casienilor") o educaţie creştinească aleasă, deprinzându-l de mic cu citirea Sfintei Scripturi şi practicarea unei înalte trăiri duhovniceşti, în rugăciune, asceză, feciorie şi râvnă pentru cele dumnezeieşti. Fiind însetat pentru învăţătura cărţii, a fost dat din copilărie la una din şcolile timpului său, ce funcţionau la Tomis, Histria, Axiopolis sau la una din mânăstirile apropiate. Aici a studiat operele marilor clasici şi filosofi greci şi latini, iar mai târziu şi scrierile patristice din secolele II-IV, care circulau în nord-estul Imperiului Roman.

În una din „Convorbirile" sale, Sfântul Ioan Casian evocă cu duioşie casa părintească, mânăstirile şi frumuseţea locurilor natale din Dacia Pontică (Dobrogea secolului al IV-lea). Iată ce ne spune el: „Către acest avvă Avraam am întors asaltul gândurilor noastre, mărturisind tulburător că zilnic eram împinşi de cugetul de a ne întoarce în provincia noastră şi de a ne revedea părinţii. Pentru că ne reaminteam că părinţii noştri erau înzestraţi cu aşa de mare credinţă şi pietate, ni s-a născut dorinţa puternică şi presupunerea că ei nu vor împiedica planul nostru. Ne gândim că din râvna lor noi aveam de

[16] *Dicţionar aghiografic*, de episcopul Gherasim Timuş, 1898, p. 158; Pr. prof. dr. I. G. Coman, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână*, 1979, p. 217-250; idem., *Patrologia*, 1956, p. 246-249; *De la Dunăre la Mare*, *Monografia Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos*, 1977, p. 65-70; idem., *Literatura patristică de la Dunărea de Jos* din sec. IV-VI, *ca geneză a literaturii şi culturii daco-romane şi române...*, în rev. B. O. R., an IC, nr. 7-8, 1981, p. 776

câştigat, în sensul că nu trebuia să ne ocupăm noi de procurarea celor necesare trupului, nici de hrană, pentru că ei împlineau cu bucurie şi din plin toate cele de trebuinţă nevoilor noastre. Pe deasupra, ne hrăneam sufletul cu speranţa bucuriilor deşarte şi cu credinţa că vom recolta roadă bogată din convertirea multora care trebuiau îndrumaţi pe calea mântuirii, prin exemplul şi îndemnul nostru.

În afară de aşezarea locului, unde se afla o proprietate moştenită de la strămoşii noştri, mi se zugrăvea înaintea ochilor farmecul plăcut al acestei regiuni, care se întindea graţios în spaţiile singurătăţii, în aşa fel încât ascunzişurile codrilor nu numai că puteau desfăta un monah, dar erau în măsură să ofere şi maximum de provizie pentru hrană" (Convorbirea 24, 1-3).

După propria sa mărturie, Sfântul Ioan Casian „încă din copilărie (a pueritia nostra) a trăit printre călugări, ale căror îndemnuri le auzea şi ale căror exemple le vedea". În codrii seculari din mijlocul ca şi din nordul Dobrogei secolului IV exista un puternic centru monahal cu mai multe mânăstiri şi cu zeci sau, poate, sute de călugări „sciţi" şi sihaştri iubitori de Hristos „în sânul cărora au înflorit regula călugărească, deprinderea de a trăi în feciorie şi o asceză deosebit de severă... al căror fel de viaţă este cu totul vrednic de admiraţie", cum afirmă Sfântul Epifanie al Ciprului (340-403) în cartea sa „Împotriva a optzeci de erezii", referindu-se la călugării audieni din Dacia Pontică.

Văzând sfinţenia, râvna pentru Hristos şi nevoinţa „călugărilor sciţi" din patria sa, Sfântul Ioan Casian se hotărî din fragedă tinereţe să ia jugul cel bun al lui Hristos, călugărindu-se într-una din mânăstirile Eparhiei Tomisului, unde deja se nevoia Cuviosul Gherman, rudenia şi prietenul său de toată viaţa. Bunul său nume, viaţa sa aleasă, râvna pentru Dumnezeu, ca şi cultura vastă ce şi-o agonisi, îl făcură pe tânărul călugăr Ioan Casian (de la localitatea Casian) prieten al marilor episcopi de Tomis - Sfinţii Vetranion (a doua jumătate a sec. IV) şi Teotim I „Scitul" (c. 392-403).

Dorind să se închine la Sfintele Locuri şi mai ales la Mormântul dătător de viaţă al lui Hristos, în anul 380, când avea doar 20 de ani, Cuviosul Ioan Casian a plecat la Ierusalim împreună cu sora sa şi cu Cuviosul Gherman, ruda şi prietenul său. Aici, cei doi călugări s-au stabilit la o mânăstire din Betleem, aproape de peştera unde s-a născut Hristos.

După mai bine de cinci ani de asceză şi nevoinţă duhovnicească la Betleem, Sfântul Ioan Casian, împreună cu prietenul său Gherman, au fost călăuziţi de harul Duhului Sfânt să viziteze mânăstirile şi sihăstriile din Egipt, patria monahismului creştin.

Timp de mai bine de şapte ani, cei doi călugări daco-romani de la gurile Dunării au cercetat pe cuvioşii călugări, egumeni, anahoreţi şi dascăli ai pustiului egiptean, învăţând de la toţi meşteşugul nevoinţei duhovniceşti, desăvârşindu-se în sfinţenie, în rugăciune şi smerenie. Tot aici a început să scrie Cuviosul Ioan Casian celebra sa operă literară în 24 de cărţi, numită „Convorbiri cu Părinţii" (Collationes), cerând şi primind sfaturi şi cuvinte de învăţătură de la marii anahoreţi ce se nevoiau pe Valea Nilului, în Schiteea, Teba, Muntele Nitriei, în Rait şi Muntele Sinai. Bunii ostaşi ai lui Hristos poposeau din loc în loc, de la un sihastru la altul, adunând de la fiecare, ca nişte albine, nectarul înţelepciunii Duhului Sfânt.

După o scurtă revenire la Betleem, cei doi sihaştri daco-romani se reîntorc în Egipt şi zăbovesc aici până în anul 399. Apoi, ivindu-se unele tulburări în mânăstirile de pe Valea Nilului provocate de arhiepiscopul Teofil al Alexandriei, Sfântul Ioan Casian, împreună cu prietenul său Gherman, se duc la Constantinopol, la Sfântul Ioan Gură de Aur, despre care auziseră şi pe care îl iubeau atât de mult. Marele patriarh şi dascăl a toată lumea, văzând sfinţenia vieţii Cuviosului Ioan Casian, precum şi adânca sa cultură teologică, l-a hirotonit diacon şi l-a făcut ucenic al său. Cinci ani de zile a trăit Sfântul Ioan Casian în preajma Sfântului Ioan Gură de Aur, învăţând de la el multe fapte şi cuvinte de folos.

Surghiunirea din scaun a marelui patriarh, în anul 404, a silit pe Cuviosul Ioan Casian să plece la Roma, împreună cu prietenul său nedespărţit Gherman, pentru a lua apărarea Sfântului Ioan Gură de Aur în faţa Papei Inocenţiu I. Apoi, auzind de moartea în exil a bunului lor părinte şi păstor, care a avut loc la Cucuso-Armenia, în anul 407, Sfântul Ioan Casian, scârbindu-se de aşa de mare nedreptate a împăratului Arcadie, nu s-a mai întors în Răsărit, nici în patria sa de la Gurile Dunării, ci s-a stabilit definitiv în sudul Galiei, la Marsilia. Aici a întemeiat două mânăstiri, una de călugări, închinată Sfântului Victor, şi alta de călugăriţe, după modelul Cuviosului Pahomie şi Sfântului Vasile cel Mare, organizând astfel, cel dintâi, monahismul în Apus, după regulile vieţii monahale aduse din Răsărit.

Hirotonindu-se preot şi ajungând egumen al celor două mânăstiri, Sfântul Ioan Casian a adunat în jurul său numeroşi ucenici cărora le-a aşezat duhovnici, rânduială de nevoinţă şi viaţă monahală ca în Răsărit, iar el şi-a închinat anii bătrâneţii îndeosebi scrisului. Opera sa, păstrată şi cunoscută până astăzi, cuprinde trei lucrări:

1. *Despre aşezămintele mânăstirilor de obşte şi despre tămăduirea celor opt păcate principale*, lucrare scrisă în anul 420 în douăsprezece cărţi, la

rugămintea episcopului Castor de la Apta Iulia, din sudul Galiei. În primele patru cărţi, Sfântul Ioan Casian vorbeşte despre îmbrăcămintea monahilor din Palestina şi Egipt, despre rugăciunile şi psalmii de noapte, despre slujbele zilnice şi despre condiţiile de primire în mânăstire ale noilor începători. În celelalte opt cărţi, Sfântul Ioan Casian vorbeşte despre cele opt păcate de moarte, numite de el „gânduri ale răutăţii", şi anume: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de argint, mânia, întristarea, lenea (acedia), slava deşartă (trufia) şi mândria.

2. *Convorbiri cu Părinţii (Collationes Patrum),* în douăzeci şi patru de cărţi sau convorbiri, care formează cea mai de seamă operă literară rămasă de la Sfântul Ioan Casian. Lucrarea este împărţită în trei părţi. Partea întâi, în zece cărţi, cuprinde primele zece convorbiri avute cu părinţii din pustia schetică în a doua sa călătorie prin Egipt (393-399), dedicată episcopului Leontie, un frate al episcopului Castor. Partea a doua cuprinde şapte cărţi, convorbirile 11-17, pe care le-a avut cu părinţii din ţinutul Panephisis. Partea a treia, ultimele şapte cărţi, cuprinde convorbirile 18-24 avute cu părinţii din ţinutul Diolcos. Această operă a fost scrisă între anii 420-429.

3. *Despre Întruparea Domnului, contra lui Nestorie*, în şapte cărţi, scrisă tot în sudul Galiei, între anii 429-430. Această ultimă lucrare a Sfântului Ioan Casian are un profund caracter dogmatic şi apologetic şi combate erezia lui Nestorie, care nu voia să numească pe Fecioara Maria Născătoare de Dumnezeu (Theotocos), ci numai Născătoare de Hristos (Hristotocos).

În primele două opere, Sfântul Ioan Casian prezintă creştinismului din Apus, pentru prima dată, regulile vieţii monahale din Răsărit, făcând astfel o statornică punte de legătură între ţările creştine din Orient cu cele din Occident. Iar prin a treia sa lucrare, teologul daco-roman face cel dintâi cunoscută în Apus doctrina eretică, antiortodoxă a lui Nestorie. Astfel, Sfântul Ioan Casian devine primul organizator şi întemeietor al monahismului în apusul Europei, unde face cunoscută pentru prima dată gândirea patristică şi mistică, precum şi experienţa duhovnicească a marilor Părinţi din Egipt, Sinai şi Palestina. Totodată, Sfântul Ioan Casian este considerat şi un mare apologet al credinţei apostolice şi profund cunoscător al dogmelor ortodoxe, luptând cu toată puterea împotriva nestorianismului, a pelagianismului şi supremaţiei harului.

După o nevoinţă ascetică şi statornică de peste 60 de ani în viaţa monahală, Sfântul Ioan Casian s-a săvârşit cu pace la mânăstirea sa din Marsilia, în anul 435, dându-şi sufletul său în mâinile lui Hristos şi lăsând în urmă câteva sute de ucenici. Sfintele sale moaşte se află într-o capelă

subterană din Mânăstirea Sfântul Victor, la Marsilia, iar capul şi mâna dreaptă se află expuse în biserică spre închinare. El a fost considerat sfânt încă din viaţă. Pomenirea lui se face la 29 februarie.

SFÂNTUL GHERMAN DACO-ROMANUL (secolele IV–V)[17]

Cuviosul Gherman era rudă şi prieten din copilărie al Sfântului Ioan Casian, născut pe la jumătatea secolului IV, probabil, tot în „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor", din Eparhia Tomisului. Fiind mai vârstnic decât compatriotul său, Gherman a intrat din tinereţe în nevoinţa călugărească la una din mânăstirile existente în Tomis, Histria, Callatis sau Axiopolis. Întrucât mulţi asceţi „sciţi" se nevoiau în peşteri, cum atestă numeroasele toponime paleocreştine de „Peştera", „Peşteri", „Bisericuţa", „Biserica Omului" etc., se crede că şi Cuviosul Gherman s-a nevoit la început într-una din aceste peşteri.

Acest ascet tomitan a fost primul părinte duhovnicesc al Sfântului Ioan Casian şi cel dintâi dascăl al său, care l-a iniţiat pe calea mântuirii spre Hristos. După o scurtă nevoinţă împreună cu prietenul său la una din mânăstirile din Dacia Pontică, Cuviosul Gherman se nevoieşte un timp cu Sfântul Ioan Casian la Betleem (380–385), aproape de Peştera Naşterii Domnului. Apoi pleacă împreună cu prietenul său în Egipt şi vizitează toate marile mânăstiri, sihăstriile de pe Valea Nilului şi pe sfinţii călugări anahoreţi din Muntele Nitriei şi din Sinai. În anul 399, Cuviosul Gherman se stabileşte cu Sfântul Ioan Casian la Constantinopol, în preajma Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care îl iubeau atât de mult.

În anul 404, Sfântul Ioan Gură de Aur fiind exilat şi depus din scaun de împăratul Arcadie, Cuviosul Gherman împreună cu Sfântul Ioan Casian se duc la Roma, spre a mijloci în favoarea marelui patriarh şi dascăl al lumii creştine, în faţa Papei Inocenţiu I. De aici nu se ştie unde s-a retras la bătrâneţe Cuviosul Gherman. El s-a săvârşit, fie la mânăstirea întemeiată de Sfântul Ioan Casian la Marsilia, fie s-a reîntors la mânăstirea din patria sa, în Dacia Pontică, unde se crede că şi-a săvârşit călătoria acestei vieţi în primele două decenii ale secolului V. Pomenirea lui se face la 29 februarie, fiind canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20-21 iunie, 1992.

---

[17] *Scriitori bisericeşti în epoca străromână*, op. cit., p. 217–250

SFÂNTUL IERARH TIMOTEI
episcop al Tomisului
(prima jumătate a secolului V)[18]

Nu se cunoaşte originea acestui episcop tomitan. Se crede că era născut la sudul Dunării, călugărit şi format duhovniceşte la una din mânăstirile din Capadocia, unde, datorită Sfântului Vasile cel Mare, viaţa monahală devenise foarte înfloritoare în secolele V–VI. Ca şi înaintaşii săi, episcopul Timotei era un bun teolog ortodox, profund cunoscător al dogmelor stabilite de Sfinţii Părinţi, precum şi al disputelor teologice ale timpului său, care tulburau întreg Imperiul Bizantin. În eparhia sa, fericitul episcop Timotei era la fel de activ ca şi înaintaşii săi, Vetranion, Gherontie şi Teotim I. A zidit şi înnoit mai multe bazilici şi mânăstiri, protejând mult monahismul autohton daco-roman şi catehizând pe „nomazii sciţi" (goţi şi huni), încă neconvertiţi la creştinism.

Episcopul Timotei a păstorit Eparhia Tomisului în prima jumătate a secolului V şi a participat activ la al treilea Sinod Ecumenic de la Efes, din anul 431, care apără cultul Maicii Domnului împotriva ereticului Nestorie, fiind însoţit, probabil, de câţiva egumeni şi călugări „sciţi" învăţaţi. Aici a semnat cele „12 anatematisme" ale Sfântului Chiril al Alexandriei, precum şi hotărârea de condamnare a ereticului Nestorie, fiind cel de al 170-lea semnatar.

După o păstorire rodnică de peste zece ani, fericitul Timotei, păstorul cel bun al turmei lui Hristos de la Tomis, s-a strămutat cu pace la cele veşnice, numărându-se în ceata cuvioşilor părinţi.

CUVIOSUL IERARH IOAN
episcop al Tomisului
(secolul V)[19]

După episcopul Timotei, scaunul episcopal din Tomis a fost ocupat de un alt mare teolog al secolului V şi aprig apărător al Ortodoxiei în Dacia Pontică, anume Sfântul episcop Ioan.

---

[18] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 135

[19] Ibidem p. 35

Acest episcop a luat permanent parte la disputele teologice din preajma Sinodului IV ecumenic de la Calcedon (451), fiind prezent adesea în Constantinopol. El poseda o vastă cultură latină şi greacă, traducând mai multe scrieri bisericeşti din limba greacă în cea latină. Scriitorul latin contemporan Marius Mercator scrie despre episcopul tomitan Ioan că era „unul din cei mai buni teologi ai timpului" şi unul din „cei mai aprigi adversari ai nestorianismului şi eutihianismului" (monofizismului), dovedindu-se, ca şi toţi ierarhii tomitani, un devotat apărător al învăţăturii ortodoxe, cum reiese din puţinele fragmente păstrate de la el.

Înainte de anul 449, episcopul Ioan s-a săvârşit cu pace la Tomis şi s-a adăugat înaintaşilor săi.

SFÂNTUL IERARH ALEXANDRU episcop al Tomisului (secolul V)[20]

Acest ierarh tomitan a ocupat scaunul Eparhiei Tomisului pe la jumătatea secolului V, în timpul marilor frământări hristologice monofizite, create de ereticul Eutihie. Noul păstor al Daciei Pontice era un bun teolog, capabil să apere Ortodoxia, atât de ameninţată în întreg Imperiul Bizantin.

Episcopul Alexandru a luat parte la Sinodul din anul 449, convocat de împăratul Teodosie II şi patriarhul Flavian la Constantinopol, sinod care a reînnoit hotărârile luate în anul 448, de respingere a învăţăturii eretice monofizite şi condamnare a lui Eutihie. Episcopul Alexandru semnează al şaptelea actele sinodului: „Alexander reverendissimus episcopus Tomitanorum civitatis provinciae Scythiae". La marele Sinod ecumenic de la Calcedon, ţinut în anul 451, episcopul daco-roman n-a mai putut lua parte din cauza năvălirii hunilor „nomazi" în eparhia sa, dar a semnat ulterior actele sinodului. El însă a rămas credincios Evangheliei lui Hristos şi hotărârilor luate de sinoadele ecumenice, până la sfârşitul vieţii sale, apărând cu dârzenie dreapta credinţă la Gurile Dunării, zidind noi biserici şi mânăstiri în Dobrogea şi continuând procesul de creştinare în Dacia Pontică, prin călugării misionari daco-romani.

După o păstorie rodnică de peste un deceniu, fericitul episcop Alexandru şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

---

[20] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 136

CUVIOSUL DIONISIE CEL MIC „SCITUL" (c. 470-545)[21]

Al doilea mare teolog, cunoscut traducător de scrieri patristice şi călugăr plin de dragostea lui Hristos, pe care ni l-a dat Dacia Pontică, după Sfântul Ioan Casian, a fost Cuviosul Dionisie cel Mic, adică „Smeritul", iar în limba latină „Exiguul". Acest venerabil slujitor al Bisericii lui Hristos s-a născut în Sciţia Mică pe la anul 470 şi s-a călugărit din tinereţe la una din renumitele mânăstiri ale Eparhiei Tomisului, care au dat în secolele IV-VII numeroşi „călugări sciţi", cunoscuţi în întreg imperiul ca teologi, asceţi şi apărători ai Ortodoxiei.

Unul din dascălii săi de tinereţe, pe care avea să-l evoce mai târziu în „Prefaţa scrisorii sinodale a Sfântului Chiril al Alexandriei către Nestorie", tradusă în latină, a fost un anume Petru, ajuns la bătrâneţe episcop. Acesta fusese, probabil, egumenul mânăstirii dobrogene, unde s-a călugărit Cuviosul Dionisie, căruia i-a fost părinte sufletesc şi care l-a deprins cu nevoinţa duhovnicească şi frica de Dumnezeu. Iată cu ce cuvinte pline de recunoştinţă, de smerenie şi duioşie, calităţi specifice sufletului nostru românesc, se adresează fericitul Dionisie cel Smerit dascălului său: „Mi-aduc aminte de binefacerile Voastre, Cuvioase Părinte şi podoabă aleasă a învăţătorilor lui Hristos, şi am mereu înaintea ochilor minţii râvna sfântă pentru hrana duhovnicească pe care o cheltuiaţi cu mine când eram copil, râvnă pe care nici spaţiul, nici timpul n-o pot uita. Vă rog să primiţi o mulţumire pe care ştiu că nu pot să v-o dau la înălţimea cuvenită".

Din Dobrogea, fericitul Dionisie, supranumit şi „Romanul", se duce în Orient, la Mormântul Domnului şi în Asia Mică, apoi se stabileşte la o mânăstire din Constantinopol. Era un teolog ortodox desăvârşit şi cunoştea perfect limbile greacă şi latină. La cererea Papei Ghelasie de a i se trimite un călugăr învăţat spre a-i traduce în Apus canoanele Sinoadelor ecumenice şi unele opere patristice, Dionisie este trimis în Italia.

În anul 496, Cuviosul Dionisie ajunge la Roma. Aici intră în Mânăstirea Sfânta Anastasia şi ajunge traducător renumit din greacă în latină şi predă

---

[21] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 70-72; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 141-142; Pr. prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei româneşti şi creştinismul daco-roman*, p. 344, în revista „Ortodoxia", an XXXIII, nr. 3/1981; idem, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână*, 1979, p. 268-280; *Sfinţi români...*, op. cit., p. 234

mulţi ani dialectica cu prietenul său Casiodor la Universitatea Vivarium din sudul Italiei - Calabria.

Biograful şi prietenul său Casiodor spune despre fericitul Dionisie că era „de neam scit, dar de obiceiuri întru totul romane, foarte priceput la ambele limbi, cunoscător perfect al Sfintei Scripturi şi al dogmaticii". Era, de asemenea, „înţelept şi simplu, învăţat şi smerit, cu vorbă puţină, feciorelnic, blând, plângând când auzea vorbe de veselie nepotrivite, postitor, fără să osândească pe cei care mâncau".

La Roma, Cuviosul Dionisie cel Mic (Exiguul) a trăit şi a scris sub zece papi, de la Anastasie II până la Vigiliu. Fiind rugat, atât de păstorii Romei, care doreau să cunoască mai bine scrierile Părinţilor din Răsărit, cât şi de compatrioţii săi, călugării sciţi, fericitul Dionisie cel Mic a tradus din greacă în latină scrieri ale Sfinţilor Grigorie de Nyssa, Chiril al Alexandriei şi Proclu. Apoi traduce canoanele primelor patru Sinoade ecumenice, în două ediţii; editează „Decretele pontificale" şi traduce vieţi de sfinţi ca: „Descoperirea capului Sfântului Ioan Botezătorul", „Pocăinţa minunată a Sfintei Taisia" şi „Viaţa Sfântului Pahomie".

Cuviosul Dionisie cel Mic era şi un bun cunoscător al astronomiei, ştiinţă ce o învăţase la Alexandria, centrul astronomiei antice. Astfel, el a întemeiat era creştină dionisiacă, în locul erei păgâne, începând calendarul şi numărătoarea anilor „De la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, iar nu de la împăratul Diocleţian, ca până atunci, pentru ca astfel să fie tuturor mai cunoscut începutul nădejdii noastre şi pentru ca să apară mai clară cauza răscumpărării neamului omenesc, adică Patimile Mântuitorului nostru". A scris în acest scop două lucrări: „Carte despre Sfintele Paşti" şi „Argumente Pascale". Era creştină întemeiată de fericitul Dionisie cel Smerit a intrat în vigoare la Roma în anul 527, iar până la începutul mileniului al doilea a fost adoptată în toată lumea creştină.

A mai scris şi un florilegiu de texte patristice dogmatice, extrase de la mai mulţi Sfinţi Părinţi din Răsărit, Apus şi Africa, intitulat „Exempla Sanctorum Patrum". Atât prin originea şi formarea sa daco-romană, cât şi prin scrierile şi traducerile sale din greacă în latină, fericitul Dionisie cel Mic „a întins o adevărată punte de legătură între Răsărit şi Apus, punând într-un contact mai apropiat cele două romanităţi creştine".

La bătrâneţe, fericitul Dionisie „Romanul" îşi aducea aminte din Italia, patria sa adoptivă, de Dobrogea, patria sa natală, şi de compatrioţii săi blânzi, dreptcredincioşi şi smeriţi, despre care scrie aceste frumoase cuvinte în Prefaţa către „venerabilii domni şi fraţi preaiubiţi, Ioan şi Leonţiu": „Poate

pare lucru nou celor neştiutori că Scythia, care se arată îngrozitoare prin frig şi în acelaşi timp prin barbari, a crescut bărbaţi plini de căldură şi minunaţi prin blândeţea purtării. Că lucrul stă aşa, eu îl ştiu nu numai printr-o cunoaştere din naştere, ci mi l-a arătat şi experienţa. Se cunoaşte că acolo (în Scythia Minor), într-o comunitate pământească deschisă, am fost renăscut cu harul lui Dumnezeu prin Taina Botezului şi am fost învrednicit să văd viaţa cerească în trup fragil a preafericiţilor Părinţi cu care acea regiune se slăveşte ca de o rodire duhovnicească deosebită.

Credinţa lor strălucind prin legătura cu fapta bună era pentru toţi pildă de viaţă şi sinceritate. Ei nu erau prinşi în mreaja nici unei griji lumeşti şi puteau spune cu Apostolul: *Cetatea noastră este în ceruri* (Filipeni 3, 20). Ei (daco-romanii) au ţinut cu tărie neînfricată totdeauna dogmele credinţei ortodoxe, căci, deşi erau simpli în cuvânt, în ştiinţă nu erau nepricepuţi...".

Pentru sfinţenia vieţii lui, pentru gândirea şi scrierile sale profund ortodoxe, Cuviosul Dionisie cel Mic, numit şi „Romanul", este cinstit, atât în Răsărit, cât şi în Apus, ca un călugăr desăvârşit, filolog şi ctitor al erei creştine, ascet şi teolog de renume. Trei mari virtuţi l-au împodobit în toată viaţa sa: credinţa ortodoxă, smerenia inimii şi dragostea faţă de Dumnezeu şi de oameni, calităţi specifice milenare ale întregului popor român.

Săvârşindu-şi călătoria acestei vieţi, Cuviosul Dionisie cel Smerit şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos prin anul 545 şi este numărat în ceata Cuvioşilor Părinţi.

CUVIOSUL IERARH TEOTIM II
episcop al Tomisului
(a doua jumătate a secolului V)[22]

Eparhia Tomisului avea în anul 458 un păstor nou, în persoana episcopului Teotim II. El era de neam trac, poate chiar din Dacia Pontică. Acest ierarh tomitan a continuat să-şi extindă jurisdicţia eparhiei sale, prin călugări şi preoţi misionari trimişi de la Tomis, până în inima Daciei Carpatice, pe o arie ce cuprindea, atât Câmpia Dunării şi zona subcarpatică, cât şi sudul Moldovei. Această acţiune de creştinare a Daciei era deja începută încă din secolele II–III, în Banat, Oltenia şi Transilvania, prin coloniştii

[22] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 136

romani, iar în Munţii Buzăului, Vrancea, Bărăgan şi Moldova de sud, în secolul IV, prin călugării şi preoţii misionari daco-romani, veniţi din Eparhia Tomisului. Activitatea misionară de vestire a Evangheliei lui Hristos la sudul şi nordul Dunării era destul de puternică sub episcopul Teotim II.

Pe lângă lucrarea sa misionară, episcopul Teotim II era şi un devotat teolog şi apărător al Ortodoxiei Sfinţilor Părinţi. El a făcut dovada aceasta în răspunsul cerut de împăratul Leon I Tracul (457–474), în legătură cu hotărârile Sinodului IV ecumenic de la Calcedon şi cu alegerea patriarhului monofizit Timotei Allurus la Alexandria. Episcopul Teotim II scria că primeşte întru totul hotărârile Sinodului de la Calcedon şi cere depunerea ierarhului monofizit de la Alexandria. Răspunsul său în limba latină, foarte ortodox şi categoric, „se distinge prin simplitatea şi claritatea lui".

Se pare că fericitul episcop Teotim II a avut o păstorire lungă la Tomis, încununată de multă izbândă, prin continuarea procesului de creştinare a „nomazilor sciţi" (huni), ale căror migraţii şi incursiuni făceau multe tulburări creştinilor autohtoni. După mutarea sa la cele veşnice, în ultimele decenii ale secolului V, scaunul Episcopiei Tomisului a fost ocupat de ierarhi ale căror nume ne rămân necunoscute. Jertfa lor însă nu a rămas zadarnică în acest colţ de pământ daco-roman.

CUVIOSUL IOAN MAXENŢIU (secolele V–VI)[23]

Acest cuvios părinte era „cel mai învăţat călugăr scit" contemporan cu Cuviosul Dionisie cel Mic, născut în Dacia Pontică, pe la jumătatea secolului V. El s-a călugărit şi a învăţat adâncul teologiei din anii tinereţii, la una din mânăstirile Eparhiei Tomisului, a călătorit la mai multe mânăstiri din Răsărit şi a locuit uneori în preajma Constantinopolului.

Fericitul călugăr Ioan Maxenţiu a scris opt cărţi „libelli", care tratează diferite probleme hristologice şi antropologice şi combate cu tărie nestorianismul şi monofizismul lui Eutihie. Iată câteva titluri din scrierile sale: *Libellus fidei, Capitole doctrinare, Mărturisire de credinţă ortodoxă, Unirea Cuvântului lui Dumnezeu cu propriul Său trup, Răspuns contra achefalilor..., Contra Nestorienilor, Răspuns la Epistola Papei Hormisda.*

[23] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 142; Pr. prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei româneşti*, op. cit., p. 344-345, în revista „Ortodoxia", nr. 3, 1981

Împreună cu alţi patru călugări sciţi, Petru, Ioan, Leonţiu şi Ioan, Cuviosul Ioan Maxenţiu a scris şi *Epistola călugărilor sciţi*, adresată episcopilor africani, Datin şi Fortunat, în care se susţine formula teologică „theopashită" că „unul din Treime a pătimit cu trupul".

După o îndelungată osteneală, prin scris şi asceză, de apărare a dreptei credinţe ortodoxe şi de mărturisire a Evangheliei lui Hristos, într-o epocă atât de frământată de dezbinări şi erezii, fericitul călugăr daco-roman Ioan Maxenţiu s-a strămutat cu pace la cele veşnice.

CUVIOSUL IERARH PATERNUS mitropolit al Tomisului (prima jumătate a secolului VI)[24]

Venerabilul mitropolit tomitan Paternus era, după nume, de origine latină, adică daco-roman autohton, probabil, călugărit şi format teologic şi spiritual în una din vestitele mânăstiri ale Eparhiei Tomisului. El a ajuns păstor al Daciei Pontice, după o lungă perioadă de circa 60 de ani (460–520), pentru care nu se cunoaşte încă numele nici unui episcop tomitan.

Prima atestare documentară este inscripţia latină de pe un vas de cult din argint aurit, descoperit în anul 1912 (astăzi la Muzeul Ermitaj - Sankt-Petersburg), făcut de Paternus la începutul secolului VI pentru Catedrala mitropolitană din Tomis, unde donatorul este intitulat „episcopus mitropolitanus". După această însemnare şi alte câteva de mai târziu se atestă că Episcopia Tomisului a fost ridicată la începutul secolului VI la rang de mitropolie şi că avea sub jurisdicţia sa un număr de 14 episcopii sufragane, existente în toate oraşele mari ale Daciei Pontice. Într-o „Listă" a tuturor scaunelor mitropolitane şi episcopale din Patriarhia ecumenică, existente la începutul secolului VI, publicate în anul 1891 de bizantinologul Carl de Boor, sub denumirea de „Notitia Episcopatuum", sunt trecute sub jurisdicţia Mitropoliei Tomisului următoarele 14 scaune episcopale: *Axiopolis* (Cernavodă, jud. Constanţa), *Capidava* (Capidava, jud. Constanţa), *Carsium* (Hârşova, jud. Constanţa), *Callatis* (Mangalia), *Constantiana* (jud. Constanţa), *Histria* (Istria, jud. Constanţa), *Tropaeum Traiani* (Adamclisi, jud. Constanţa), *Troesmis* (Igliţa, jud. Tulcea), *Noviodunum* (Isaccea, jud.

[24] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* vol. I, op. cit., p. 136–137; I. I. Georgescu, *Viaţa creştină în vechiul Tomis*, în rev. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, nr. 1-2, 1962, p. 15–32

Tulcea), *Aegyssus* (jud. Tulcea), *Salsovia* (Mahmudia, jud. Tulcea), *Halmyris* Dunavăţul de Jos, jud. Tulcea), *Zaldapa* (jud. Tulcea), *Dionysopolis* (Balcic).

Toate aceste scaune episcopale au fost înfiinţate la începutul secolului VI, în fiecare oraş - „polis" - din Sciţia Mică şi din întreg Imperiul Bizantin, sub împăratul Anastasie (491-518), în urma unei legi a înaintaşului său, împăratul Zenon (474-491), ca fiecare oraş să aibă un episcop al său şi un anume teritoriu.

Sub mitropolitul Paternus, Eparhia Tomisului a ajuns poate la cea mai mare înflorire duhovnicească şi organizatorică. Numărul mare al episcopiilor sufragane dovedeşte în bună parte încheierea procesului de creştinare a poporului român din Dacia Pontică, care avea în secolul VI peste 100 de bazilici (biserici) şi bisericuţe, cu numeroşi preoţi (prezbiteri) şi mânăstiri bine organizate, cu sute de călugări, sihaştri, cavioţi (trăitori în peşteri) misionari şi cu teologi de o înaltă cultură clasică şi mistic-dogmatică, recunoscută peste tot. Astfel, vestiţii „călugări sciţi", contemporani cu arhiepiscopul Paternus, erau preocupaţi de dogma Sfintei Treimi, creând formula teologică numită „theopashită", că „unul din Sfânta Treime a pătimit în trup" (unus de Sancta Trinitate passus in corpus).

Fericitul mitropolit Paternus, refuzând să accepte ca ortodoxă această formulă dogmatică, călugării sciţi se duc, în anul 519, la împăratul Justin I (518-527) şi cer recunoaşterea învăţăturii lor. De aici merg la Roma şi cer Papei Hormisda acelaşi lucru. Aceasta dovedeşte preocupările hristologice ale călugărilor daco-romani din Dobrogea secolului VI, renumele lor în întreg Imperiul Romano-Bizantin, precum şi grija dintotdeauna a episcopilor din Dacia Pontică de a apăra cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării.

În anul 520, mitropolitul Paternus, fiind la Constantinopol, a participat cu alţi 20 de ierarhi la alegerea noului patriarh ecumenic, Epifanie. În scrisoarea adresată Papei Hormisda cu acest prilej, Paternus semnează al şaptelea sub titlul: „Paternus, misericordia Dei, episcopus provinciae Scythiae metropolitanus".

În cadrul arhiepiscopiei sale, mitropolitul Paternus pregăteşte călugări şi preoţi misionari, pe care îi trimite la nord de Dunăre, în Dacia Carpatică, ajungând să organizeze parohii şi mici aşezări monahale până în văile Oltului şi Argeşului, Câmpia Bărăganului, Codrii Vlăsiei, ţinutul Buzăului, Ţara Vrancei şi sudul Moldovei.

Aşa ostenindu-se mai mult de un deceniu, pentru lauda lui Dumnezeu şi triumful creştinismului pe pământul ţării noastre, venerabilul mitropolit Paternus şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

CUVIOSUL IERARH VALENTINIAN
mitropolit al Tomisului
(secolul VI)[25]

Ultimul ierarh şi păstor duhovnicesc cunoscut al Mitropoliei Tomisului, înainte de marea migraţie a avarilor, slavilor şi bulgarilor din anul 602, a fost arhiepiscopul Valentinian. După nume era latin, adică daco-roman, probabil, născut şi format în Eparhia Tomisului, la conducerea căreia ajunge pe la mijlocul secolului VI. Prima afirmare despre el datează din anul 595 într-o scrisoare a diaconilor Rusticus şi Sebastianus, care îi relatează despre condamnarea de către împăratul Justinian, în anul 544, a „Celor trei capitole", adică a scrierilor episcopilor Teodor de Mopsuestia († 428), Teodoret al Cirului (458) şi Ibas de Edessa († 457), considerate eretice. Arhiepiscopul Valentinian îi scrie Papei Vigiliu, care îi răspunde la 18 martie, 550, adresându-i-se: „Dilectissimo fratri Valentiniano, episcopo de Tomis, provinciae Scythiae" (Preaalesului frate Valentinian, episcopul Tomisului din provincia Sciţia-Dobrogea), asigurându-l că nu a scris nimic împotriva celor patru Sinoade ecumenice şi că îl invită la Constantinopol să se convingă de aceasta. Din motive necunoscute, arhiepiscopul Valentinian nu răspunde la invitaţie şi nu ia parte nici la cel de al cincilea Sinod ecumenic de la 5 mai, 553.

Sub venerabilul mitropolit Valentinian, Biserica lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) trăieşte, probabil, epoca sa cea mai înfloritoare din perioada de formare a poporului român, cu biserici şi preoţi în fiecare sat, cu vestite aşezări monahale, cu preoţi şi călugări misionari răspândiţi pe o largă arie în Dacia de la nordul Dunării. Însuşi procesul de creştinare a populaţiei autohtone este aproape încheiat în Dacia Pontică. Iar peste Dunăre existau în secolul VI mai multe comunităţi monahale în zona subcarpatică, din care cele mai puternice erau în Munţii Buzăului şi ai Vrancei. Se presupune chiar existenţa unei episcopii în Ţara Vrancei, care va deveni mai târziu Episcopia Milcovia.

La sfârşitul deceniului al şaselea, după o rodnică activitate evanghelică, mitropolitul Valentinian se mută la cele veşnice.

---

[25] Pr. prof. I. Pulpea, *Episcopul Valentinian de Tomis...*, B.O.R., 1947, nr. 4-9, p. 200-212; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 138-139

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele VII-XIII

SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL
de la Bistriţa - Vâlcea
(secolele VIII-IX)[1]

a. Viaţa

Sfântul Grigorie, ale cărui moaşte se păstrează întregi la Mânăstirea Bistriţa, din judeţul Vâlcea, s-a născut în jurul anului 780, în Isauria - Asia Mică, din părinţi ortodocşi devotaţi, anume Serghie şi Maria, şi a copilărit în una din cele zece cetăţi ale Isauriei, Irinopolis, din care cauză se numeşte până astăzi „Decapolitul".

Bizanţul fiind lovit atunci de eresul iconoclast, fericitul Grigorie, după terminarea studiilor, renunţă la nuntă şi intră în nevoinţa monahală, ostenindu-se mult pentru apărarea Ortodoxiei şi cinstirea sfintelor icoane în Constantinopol, în Asia Mică, la Roma şi în Macedonia. Nevoindu-se mult cu postul şi rugăciunea, a biruit toate cursele nevăzuţilor diavoli şi s-a învrednicit de darul facerii de minuni şi al înaintevederii.

În ultimii ani ai vieţii s-a ostenit în Mânăstirea Sfântul Mina, aproape de Tesalonic, învrednicindu-se de harul preoţiei. Şi aici a făcut multe minuni şi vindecări de boli, vestind cele viitoare. Renumit în tot Bizanţul pentru sfinţenia vieţii lui, la bătrâneţe, Sfântul Grigorie Decapolitul se îmbolnăveşte de hidropică şi se mută la Hristos, la 20 noiembrie, anul 842, fiind înmormântat la o mânăstire din Constantinopol.

Acest mare cuvios şi mărturisitor al lui Hristos era cinstit ca sfânt şi făcător de minuni încă din viaţă. Dar şi după moarte se vindecau bolnavii la mormântul lui. Văzând aceasta, monahii acelei mânăstiri i-au scos sfintele sale moaşte din pământ şi le-au pus în biserică spre închinare şi ajutorul tuturor.

În anul 1453, căzând Bizanţul sub turci, moaştele Sfântului Grigorie sunt duse în părţile Dunării, ajungând în mâinile unui dregător turc. Auzind de minunile ce se făceau la aceste moaşte, banul Ţării Româneşti, Barbu Craiovescu, le cumpără cu mulţi bani, prin anul 1498, şi le duce la Mânăstirea Bistriţa - Râmnicu-Vâlcea, ctitoria sa, unde se află şi astăzi. Racla de argint, în care se păstrează cu sfinţenie acest odor de mare preţ, a fost lucrată la Braşov, în anul 1656.

Sfântul Grigorie Decapolitul se prăznuieşte în fiecare an la 20 noiembrie.

---

[1] Episcopul Damaschin Severineanul în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 248; *Dicţionar aghiografic*, de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 339; *Mineiul* pe luna noiembrie, în 20 zile.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Sfântul Grigorie Decapolitul a fost ales de Dumnezeu să mărturisească pe Hristos şi dreapta credinţă pe pământ încă din pântecele maicii sale. Inima lui era rănită din pruncie pentru cele cereşti, iar sufletul lui nu avea odihnă în vâltoarea grijilor pământeşti. De aceea, renunţând la căsnicie, s-a logodit cu Hristos pentru a trăi în veci cu El.

2. Intrând în nevoinţa vieţii monahale, Sfântul Grigorie râvnea două lucruri, fără de care nici un creştin nu se poate mântui. Mai întâi căuta să se dezbrace de cugetele rele şi să se îndumnezeiască prin rugăciune, prin post şi priveghere, prin citirea Sfintei Scripturi, prin smerenie şi iubire. Apoi dorea să mărturisească dogmele dreptei credinţe şi să apere Ortodoxia de tot felul de eresuri care loveau în vremea sa Biserica lui Hristos. Ajutat de harul Duhului Sfânt, în puţină vreme a biruit ispitele tinereţii şi toate cursele vrăjmaşului diavol. Apoi, Sfânta Evanghelie şi învăţăturile dumnezeieştilor Părinţi i-au întărit credinţa şi l-au pregătit, ca pe un bun ostaş al lui Hristos, să intre în lupta cea duhovnicească împotriva hulitorilor iconoclaşti care distrugeau sfintele moaşte şi sfintele icoane, numindu-le idoli.

3. Cu atâta tărie se împotrivea pe faţă luptătorilor de icoane, apărându-le, încât mergea din loc în loc, din mânăstire în mânăstire, de la Constantinopol în Asia Mică, de la Decapole în Tesalonic, apoi la Roma, în Sicilia şi din nou la Tesalonic. Peste tot apăra cultul ortodox al sfintelor icoane, învăţând, îmbărbătând, mustrând şi uneori răbdând bătăi, prigoniri şi ameninţări cu moartea pentru cinstea sfintelor icoane. Dar bunul ostaş al lui Hristos nu se temea de cei care ucid trupul, nici nu asculta hulele ereticilor, ci pe toţi îi învăţa că „cinstea pe care o dăm sfintelor icoane se ridică la chipul cel dintâi", după învăţătura Sfântului Vasile cel Mare. Adică, cinstind şi închinându-ne la icoane, cinstim şi ne închinăm Mântuitorului şi sfinţilor pictaţi pe ele. Apoi învăţa că cel care a făcut prima icoană este Însuşi Tatăl Care a născut pe Fiul „mai înainte de toţi vecii", căci Fiul lui Dumnezeu este icoana Tatălui. El învăţa că şi omul creat de Dumnezeu este chipul, adică icoana Preasfintei Treimi, după cuvântul de la Facere 1 cu 26: *Să facem om după chipul şi asemănarea noastră.* Cinstea pe care o dăm Fiului se înalţă deopotrivă şi celorlalte persoane ale Preasfintei Treimi, iar cinstea pe care o dăm icoanelor se înalţă Însuşi Mântuitorului şi sfinţilor pictaţi pe ele.

4. Pe măsură ce se ostenea pentru apărarea icoanelor şi dogmelor ortodoxe, Sfântul Grigorie Decapolitul ducea, totodată, o înaltă viaţă duhovnicească. Pentru aceasta, ajungând vas ales al Sfântului Duh, a primit

darul facerii de minuni şi al cunoaşterii celor viitoare. Amintim câteva din numeroasele sale minuni săvârşite în timpul vieţii. Într-o noapte, făcând rugăciune din inimă către Dumnezeu, a căzut în uimire şi a văzut strălucind din cer o lumină ca soarele, înconjurând peştera şi locul din jur, urmată de o bună mireasmă care a umplut chilia şi inima cuviosului. Lumina şi mireasma cerească au ţinut mai multe zile.

5. Ajungând la măsura desăvârşirii, Dumnezeu nu a lăsat această făclie sub obroc. Odată, pe când se ruga, a auzit acest glas de sus: „Grigorie, dacă voieşti să ajungi la desăvârşire, ieşi din pământul tău şi de la rudele tale şi te înstrăinează pentru folosul tău şi al celor ce au nevoie de învăţătura ta". Din ceasul acela, Cuviosul Grigorie a părăsit liniştea pustiei şi ajuta lumea pe calea mântuirii.

6. Odată dorea să meargă cu corabia în Italia, dar stăpânul ei nu voia să plece, căci se temea de tâlhari. Atunci a zis sfântul către corăbieri: „Îndrăzniţi, căci Dumnezeu vă va păzi şi nu veţi pătimi nici un rău".

Într-adevăr, au călătorit bine, fără nici o primejdie, căci mâna Domnului era cu Sfântul Grigorie.

7. Mulţi oameni stăpâniţi de duhuri rele erau vindecaţi cu rugăciunea Sfântului Grigorie. Astfel, o femeie, având duh necurat, a fost izbăvită numai prin cuvântul lui. Un om cuprins de un demon cumplit a fost tămăduit cu rugăciunile sfântului. Altădată, văzând sfântul un om chinuit de diavol, s-a rugat pentru el, zicând: „Doamne, miluieşte zidirea Ta şi n-o lăsa să fie stăpânită de diavolul". După aceste cuvinte, îndată a fugit duhul rău din om. Dar, văzând cuviosul că îl caută şi îl laudă oamenii, îndată a fugit din locul acela. Altădată, un om diabolizat a sărit în spatele cuviosului şi îşi bătea joc de el. Dar fericitul, rugându-se din inimă, a izgonit diavolul din acel om.

8. O femeie săracă şi văduvă, stricându-i-se casa, a cerut milostenie de la Sfântul Grigorie ca să-şi zidească alta, iar el i-a spus:

- Femeie, du-te şi începe lucrul, şi Dumnezeul săracilor îţi va trimite ajutor!

Punând temelie, văduva a găsit în pământ smoală, pe care vânzând-o, şi-a terminat casa şi şi-a cumpărat cele de nevoie vieţii.

9. Un monah sihastru din apropiere, cu mâinile lucra şi cu buzele se ruga. Iar Sfântul Grigorie, cunoscând că i-a sosit sfârşitul vieţii, i-a zis:

- Frate, lasă lucrul mâinilor şi te îngrijeşte de suflet, că ţi s-a apropiat sfârşitul şi vei călători pe cale străină, pe care niciodată n-ai călătorit!

După câteva zile, acel sihastru şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

10. Un ieromonah, Teodul, a venit la cuviosul pentru cuvânt de folos. La plecare, Sfântul Grigorie i-a spus:

- Mergi cu pace şi spune părintelui tău duhovnicesc să-şi pregătească mormântul, căci în curând va pleca la Domnul!

După puţine zile, bătrânul acela a adormit cu pace.

11. Altădată, un monah numit Petru a fost muşcat de două vipere şi, fiind foarte aproape de moarte, a alergat la ajutorul Cuviosului Grigorie, care, milostivindu-se spre el, s-a rugat lui Dumnezeu şi îndată cel muşcat de vipere s-a făcut sănătos.

12. Un om bolnav de friguri de mulţi ani a venit pe ascuns la chilia Sfântului Grigorie şi s-a îmbrăcat cu rasa lui, pe când îl scuturau frigurile, şi îndată s-a făcut sănătos.

13. Un alt om cuprins de răceală se ruga cuviosului să-l vindece, însă el nu voia. Atunci, bolnavul s-a culcat pe ascuns, cu mare credinţă, în patul Sfântului Grigorie. Găsindu-l în aşternutul lui, cuviosul i-a zis să plece de acolo. Dar bătrânul i-a răspuns: „Nu mă voi scula din patul tău, părinte, până nu mă voi face sănătos!" Atunci, cuviosul, atingându-se de acel bolnav, l-a vindecat, şi s-a ridicat sănătos din patul lui.

14. O dată şi de mai multe ori vorbind ucenicul cu dascălul său, a văzut ieşind foc din gura Cuviosului Grigorie, care îi lumina faţa cu raze ca de soare. Deci, căzând ucenicul la picioarele sfântului, l-a rugat să-i descopere acea taină minunată. Cuviosul a zis către dânsul:

- Aceasta o pricinuieşte credinţa ta, fiule, căci eu mă ştiu pe mine om păcătos. Însă, de se va curăţi omul pe dânsul de patimile trupului şi ale sufletului şi se va face curat şi vrednic de primirea Duhului Sfânt, atunci, precum a zis Hristos, Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh vin şi se sălăşluiesc în el. Atunci, nu mai grăieşte omul, ci Dumnezeu, Care locuieşte în el. Deci şi tu, fiule, dacă te vei nevoi a te curăţi pe tine de patimile trupului şi ale sufletului şi dacă vei tăia cu sabia Duhului spinii patimilor şi dacă te vei ruga cu stăruinţă lui Dumnezeu, ca El Însuşi să ardă cu focul cel dumnezeiesc materia patimilor şi să înmulţească în sufletul tău roadele faptelor bune, atunci te vei face lăcaş curat şi sfânt al lui Dumnezeu, iar cuvintele tale vor străluci de puterea şi lumina Duhului Sfânt.

15. După mutarea la cer a Sfântului Grigorie Decapolitul şi după căderea Bizanţului în mâinile turcilor, au ajuns cinstitele lui moaşte în mâinile unui dregător turc. Evlaviosul ban al Craiovei, Barbu Craiovescu, auzind despre aceste moaşte şi de nenumăratele minuni care se făceau aici, a cheltuit mari

sume de bani şi, în anul 1498, a adus moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul la Mânăstirea Bistriţa - Vâlcea, ctitoria sa, spre mângâierea tuturor.

În tradiţie se spune că turcul a vândut sfintele moaşte pe bani de aur, punându-se la cântar. Dar, cu rugăciunile sfântului, moaştele sale au devenit uşoare la cântar şi turcul n-a primit mulţi bani, aşa cum dorea. Mai târziu turcul, văzându-se amăgit de creştini, a venit la Mânăstirea Bistriţa să ia moaştele înapoi sau să i se dea mai mulţi bani. Atunci, fericitul ctitor, călugărit aici cu numele de Schimonahul Pahomie, auzind de venirea turcului, a ascuns sfintele moaşte într-o peşteră din muntele apropiat, unde s-a ridicat şi un mic paraclis în cinstea Sfântului Grigorie. Aşa au scăpat sfintele moaşte din mâna păgânilor. Apoi turcul, mâniindu-se, a jefuit mânăstirea şi, dându-i foc, s-a dus în ţara lui. Ctitorul a zidit mânăstirea din nou şi a adus din peşteră sfintele moaşte, care se păstrează în biserica mare până astăzi, ca un odor de mare preţ. Numai în vremuri de mare primejdie se ascund în peşteră.

16. De-a lungul celor cinci secole de existenţă a moaştelor Sfântului Grigorie Decapolitul pe pământul ţării noastre, s-au făcut multe şi nenumărate minuni şi vindecări de boli, care s-au uitat cu vremea. Dintre cele puţine care s-au scris, amintim câteva minuni săvârşite, mai ales, în zilele noastre.

După o veche tradiţie ortodoxă, în vremuri de primejdie şi de mare secetă, se făceau procesiuni prin oraşe, prin sate şi pe câmp cu moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul şi cu icoane miraculoase. Moaştele se scoteau de obicei vara, în Ţara Românească şi mai ales în Oltenia, pe timp de secetă, şi, cu rugăciunile cuviosului, trimitea Domnul pe pământ ploaie timpurie şi târzie. Cea mai veche procesiune pentru ploaie cu moaştele Sfântului Grigorie, cunoscută în Ţara Românească, a avut loc în vara anului 1765. Recoltele lovite de secetă au fost salvate şi poporul cel binecredincios a fost izbăvit de moarte.

17. În vara anului 1913, de hramul Mânăstirii Bistriţa, a fost adusă la moaştele Sfântului Grigorie o femeie tânără, paralizată de ambele picioare. Fiind atinsă de sfintele moaşte, i s-a făcut Sfântul Maslu de trei ori şi, după trei săptămâni, a venit la mânăstire pe picioarele sale, să mulţumească sfântului pentru vindecarea ei.

18. În anul 1920, unei femei numită Maria din satul Cacova - Vâlcea, căzând dintr-un prun, i-a paralizat tot corpul şi a fost adusă după câteva zile în mânăstire, la Sfântul Grigorie. Făcându-i-se Sfântul Maslu, bolnava a deschis ochii mari, şi-a venit în simţire şi a cerut să fie ridicată în picioare. Apoi s-a întors la casa ei vindecată, cu rugăciunile Sfântului Grigorie făcătorul de minuni.

19. În vara anului 1925, a fost adus la moaştele Sfântului Grigorie un tânăr din comuna Sirineasa - Vâlcea, stăpânit de un duh rău. Fiind atins de sfânta raclă şi făcându-i-se Sfântul Maslu în fiecare zi, după şapte zile a plecat acasă sănătos. La fel a fost vindecată o tânără din satul Vaideeni, care îşi pierduse mintea. După şapte zile de rugăciuni şi Sfântul Maslu lângă sfintele moaşte, s-a întors sănătoasă în familie.

20. În vara anului 1927, fiind secetă, s-a scos sfânta raclă în procesiune prin sate. Proprietarul fabricii de cherestea din Brezoi - un boier necredincios - nu a vrut să lase oamenii lui la rugăciune. Însă s-au făcut rugăciuni de ploaie şi, cu mijlocirea cuviosului, a dat Dumnezeu o ploaie bună pe toată Valea Oltului. Dar, în aceeaşi zi, l-a pedepsit Domnul pe boierul rău şi necredincios, că i-a luat foc fabrica şi a ars toată până în temelii.

21. Fiind secetă, în vara anului 1935, se purta sfânta raclă în procesiune de ploaie prin satele Băbeni, Ioneşti, Orleşti. În dreptul unei fântâni, racla Sfântului Grigorie s-a oprit brusc. Atunci, preoţii au spus să se cerceteze ce poate fi în acea fântână. Scoţând oamenii toată apa, au aflat un prunc mic în ea. Era, probabil, aruncat de o femeie ucigaşă. După ce oamenii au îngropat pruncul, imediat au plecat cu sfintele moaşte mai departe.

22. În satul Băileşti - Dolj, în anul 1932, era o creştină, Elena, paralizată din tinereţe. Auzind că se aduc în sat moaştele Sfântului Grigorie pentru ploaie, a vrut să fie dusă şi ea la Biserică să se închine. După ce a fost atinsă de sfânta raclă a cuviosului, a cerut să fie aşezată sub masa pe care stăteau sfintele moaşte. Timp de trei ore cât a durat slujba în biserică, creştina Elena s-a rugat în taină, cerând, cu multe lacrimi, sănătate şi iertare. După ce preoţii şi credincioşii au plecat în procesiune pe câmp cu moaştele Sfântului Grigorie, femeia bolnavă s-a vindecat definitiv de paralizie, s-a întors acasă şi a mai trăit încă 20 de ani.

23. În vara secetoasă a anului 1934 se făceau rugăciuni şi procesiune pentru ploaie cu moaştele Sfântului Grigorie de la Bistriţa, în satul Lungeşti - Vâlcea. Când procesiunea trecea prin mijlocul satului şi ţăranii, cu făclii aprinse în mâini, aruncau buchete de flori înaintea sfântului, a venit o mamă cu o fetiţă de 4 ani, bolnavă de epilepsie. Îndată ce femeia şi-a atins copila cu fruntea de sfintele moaşte, s-a făcut sănătoasă. Copila a crescut, a devenit mamă şi o bună creştină. Ea se numea Elena Spălăţel.

24. Sofia Patrichi, o pensionară din Bucureşti, în 1957 s-a îmbolnăvit de o infecţie la faţă, suspectă de cancer, ce nu se mai vindeca. Auzind de minunile Sfântului Grigorie de la Bistriţa, a alergat la moaştele lui, s-a atins

cu credinţă şi lacrimi de sfânta raclă şi s-a rugat mult, cerându-i sănătate. A doua zi, când s-a deşteptat din somn, nu mai avea nici o urmă de infecţie pe faţă şi se vindecase şi de cataracta de la ochi[2].

Sfinte Preacuvioase Părinte Grigorie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOŞII DAMIAN ŞI IOSIF
Aşezământul monahal de la Basarabi - Constanţa (secolele IX-X)[3]

În anul 1957 s-a descoperit într-un deal de cretă din comuna Basarabi, judeţul Constanţa, un ansamblu monahal de sihaştri, din epoca daco-romană şi medievală (sec. IV-XI), format din şase bisericuţe rupestre, unice până în prezent în ţara noastră. Desigur, au fost mult mai multe bisericuţe şi, probabil, peşteri pustniceşti, unele deja distruse de vreme, altele încă nedescoperite, care formau o adevărată „lavră a peşterilor" în Dacia Pontică.

Întrucât ansamblul monahal de la Basarabi este aproape de „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor", locul de naştere al Sfântului Ioan Casian, se deduce că în Eparhia Tomisului, adică în perimetrul dintre Constanţa - Cernavodă - Medgidia şi Histria, era cel mai puternic centru monahal şi pustnicesc din Sciţia Mică. Pe lângă marile mânăstiri organizate cu şcoli de teologie, care au dat pe vestiţii călugări sciţi în secolele IV-VI, existau zeci de peşteri şi bisericuţe rupestre, astăzi dispărute, în care se nevoiau marii sihaştri daco-romani iubitori de linişte. Asemenea sihăstriilor de pe valea Nilului care erau conduse nu de egumeni, ci de „prezbiteri", adică de ieromonahii duhovnici care slujeau cele sfinte pentru ei, credem că şi ansamblul pustnicesc de la Basarabi era povăţuit duhovniceşte de asemenea duhovnici.

Doi dintre aceşti părinţi sufleteşti ai sihaştrilor de la Basarabi, recent descoperiţi, au fost „Damian preotul" şi „Iosif preotul". Numele lor sunt încrustate pe pereţii bisericuţei B4. Iată câteva dintre aceste inscripţii în limba slavă veche: „(Eu) Dimian (Damian) preotul merg pe drum, pun lumânări pentru păcatele mele ... omule, în această biserică, iar Dumnezeu să vă miluiască cu Sfinţii Părinţi. Amin. Dimian (luna) mai". Altă însemnare: „A

[2] Aceste vindecări şi fapte minunate, săvârşite la moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul din Mânăstirea Bistriţa, au fost adunate într-un mic volum de monahia Olga Gologan (†1972), stareţa acestei mânăstiri.

[3] Barnea, *Arta creştină în România*, t. II, Bucureşti, 1981, p. 46-90; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 134-140; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 153-156.

venit părintele aici, în acest loc ... luna octombrie, 4. A venit la noi... am scris... luna ianuarie". Altă inscripţie: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, s-a închinat nevrednicul rob Simeon prima dată în biserică, în luna august, 31". Probabil era un dregător local sau un călugăr venit să se închine aici. În limba greacă scrie: „Doamne, ajută pe robul tău Iosif (preotul)". Şi alta: „Luna martie, indictionul 10" (anul 982).

Celelalte cinci bisericuţe sunt mult mai mici, de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de circa 6x2x2 metri, săpate în stâncă de cretă, apropiate una de alta şi unele cu mici încăperi anexate, pentru călugării nevoitori. Pe pereţii lor se află numeroase inscripţii runice, multe nedescifrate, cruci, simboluri paleocreştine, figuri dacice tradiţionale. În bisericuţa B1 scrie în caractere vechi slave: „Anul 650" (992).

Cuvioşii „Damian preotul" şi „Iosif preotul" au fost doi ieromonahi din cei mai distinşi, care au condus comunitatea sihaştrilor de la Basarabi, probabil în secolele IX–X. Cel dintâi pare să fi fost Damian, apoi Iosif. Amândoi erau preoţi slujitori şi părinţi duhovniceşti ai acestei aşezări pustniceşti. Ei săvârşeau cele sfinte, primeau şi formau pe călugări, spovedeau, împărtăşeau pe fiecare cu Trupul şi Sângele Domnului şi îi cercetau la peşterile şi chiliile lor. Pentru sfinţenia vieţii lor şi pentru cinstea de care se bucurau, ucenicii lor le-au săpat numele pe pereţii bisericuţei din mijloc, care, probabil, era centrul duhovnicesc al acestei sihăstrii din Dobrogea.

Doamne, numără în ceata cuvioşilor părinţi pe toţi călugării care au sihăstrit în aceste locuri sfinte.

SFÂNTA PARASCHEVA DE LA IAŞI (secolul XI)[4]

a. Viaţa

Preacuvioasa maica noastră Parascheva, numită „cea Nouă", de la Iaşi, „a Moldovei luminătoare" şi lauda întregii Ortodoxii, s-a născut în satul Epivat din Tracia răsăriteană, nu departe de Constantinopol, pe la începutul secolului al XI-lea, din părinţi binecredincioşi şi de bun neam.

Cei doi copii, Eftimie şi Parascheva, au primit în familie o aleasă creştere

[4] *Mineiul* pe luna octombrie în 14 zile; *Dicţionar aghiografic*, de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 642; Pr. Scarlat Porcescu, *Sfinţi români...*, op. cit. p. 258.

şi educaţie religioasă. Astfel, Eftimie, fratele mai mare al cuvioasei, a intrat înaintea ei în nevoinţa monahală. Apoi, pentru sfinţenia vieţii lui, ajunge episcop al Matidiei şi păstoreşte bine Biserica lui Hristos până la sfârşitul vieţii. La fel şi fericita Parascheva, iubind mai mult decât orice pe Hristos, la vârsta de aproape 15 ani, a intrat într-o mânăstire de fecioare din oraşul Ieraclia Pontului. După cinci ani se închină la Mormântul Domnului şi se nevoieşte mai mulţi ani într-o mică mânăstire de călugăriţe pustnice de pe Valea Iordanului.

La vârsta de 25 de ani, luând poruncă de la îngerul Domnului, s-a reîntors în patrie şi s-a nevoit încă doi ani lângă biserica satului natal, Epivat. Pe la jumătatea secolului XI, anul 1050, la vârsta de 27 de ani, Cuvioasa Parascheva şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost înmormântată aproape de malul mării. Mai târziu, în urma unor minuni la mormântul ei, moaştele Cuvioasei Parascheva au fost aflate întregi în pământ şi s-au pus în biserica Sfinţilor Apostoli din satul Epivat, spre cinstire şi închinare. Aici au stat sfintele ei moaşte aproape 175 de ani.

În anul 1223, ţarul româno-bulgar Ioan Asan al II-lea (1218–1241) a strămutat moaştele Sfintei Parascheva la Târnovo, capitala Bulgariei, fiind depuse în catedrala cu hramul „Adormirea Maicii Domnului". Mai târziu, fericitul patriarh Eftimie al Bulgariei scrie „Viaţa Cuvioasei Parascheva" şi o trece în sinaxarul Bisericii cu zi de prăznuire la 14 octombrie. Din a doua jumătate a secolului XIV, cultul Sfintei Parascheva trece şi la nordul Dunării, în cele trei ţări române.

La Târnovo au stat moaştele Preacuvioasei Parascheva 160 de ani. În anul 1393, căzând Bulgaria sub ocupaţia turcilor, sfintele ei moaşte au fost dăruite pentru puţin timp lui Mircea cel Bătrân, domnul Ţării Româneşti. După trei ani, turcii le-au dat cneghinei Anghelina a Serbiei, care le strămută la Belgrad, unde rămân 125 de ani.

În anul 1521, turcii ocupă şi Serbia şi iau din nou ostatice moaştele Sfintei Parascheva, pe care le duc în palatul sultanului din Constantinopol. Apoi, sfintele ei moaşte sunt răscumpărate de la turci de către Patriarhia Ecumenică cu 12.000 de ducaţi de aur şi rămân în Catedrala patriarhală din Fanar timp de 120 de ani. În anul 1641, însă, ajungând Patriarhia de Constantinopol datoare la Poarta otomană cu sume mari de bani, ce reprezentau birul anual impus asupra Bisericii, patriarhul Partenie a dăruit moaştele Cuvioasei Parascheva, drept recunoştinţă, domnului Moldovei, Vasile Lupu, care a achitat turcilor toate datoriile patriarhilor de Constantinopol şi Ierusalim pe mai mulţi ani.

În anul 1641, la 13 iunie, moaştele Preacuvioasei maicii noastre Parascheva au ajuns în Iaşi şi au fost aşezate cu multă cinste în frumoasa biserică atunci zidită, a Mânăstirii Sfinţilor Trei Ierarhi. Aici au stat până la 26 decembrie, 1888, când au fost scăpate prin minune de un incendiu. Apoi au fost transferate în noua Catedrală mitropolitană din Iaşi unde se află şi astăzi.

Sfânta Parascheva de la Iaşi se prăznuieşte la 14 octombrie, când se face mare pelerinaj din toată ţara.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Trei au fost marile virtuţi care au împodobit sufletul şi viaţa Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iaşi. Îngereasca feciorie, milostenia, adică lepădarea de cele pământeşti, şi dumnezeiasca rugăciune, maica tuturor faptelor bune. Pe aceste trei virtuţi le-a iubit fericita din copilărie şi prin acestea, în chip deosebit, s-a dezbrăcat de orice cuget pământesc, a biruit pe diavoli şi s-a numărat în ceata Sfinţilor Părinţi purtători de Dumnezeu.

2. Fiind odraslă de bun neam şi având sădită în inima ei frica de Dumnezeu, fericita Parascheva a început urcuşul cel duhovnicesc pe scara virtuţilor către Hristos, Mirele ei, mai întâi prin sfânta rugăciune, care este începutul tuturor bunătăţilor. Din pruncie, cuvioasa mergea la biserica satului Epivat, fiind nelipsită de la sfintele slujbe. Dar şi în casa părinţilor ei se ruga mult ziua şi noaptea, imitând pe sfinţii îngeri.

3. Dar, întrucât rugăciunea fără iubire de aproapele nu poate ajunge la Dumnezeu, Care este iubire, fericita Parascheva a adăugat la rugăciunile ei încă două fapte bune: postul şi milostenia. Căci postul dă aripi rugăciunii şi o înalţă la cer, iar milostenia, fiica cea dintâi a iubirii, duce rugăciunea înaintea tronului Preasfintei Treimi. Astfel, mireasa lui Hristos nu gusta nimic până seara, în zilele de post; iar în sărbători, când se întorcea de la biserică, îşi schimba de multe ori hainele ei bune şi de preţ, date de părinţi, cu hainele rele şi rupte ale copiilor săraci, care cereau milostenie la uşa bisericii. Pentru aceasta, cuvioasa primea multe mustrări şi bătăi de la mama ei, când o vedea îmbrăcată în haine urâte şi sărace.

– Spune, Paraschevă, cui ai dat hainele tale cele scumpe şi frumoase cu care te-am îmbrăcat? o întreba mama ei supărată.

– Le-am dăruit lui Hristos prin mâinile copiilor săraci! răspundea fericita, cu chip luminat.

4. Odată, ascultând slujba în biserică, a auzit citindu-se acest cuvânt din Sfânta Evanghelie: *Oricine voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine,*

să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34). Deci, rănindu-se la suflet ca de o săgeată de acest cuvânt al lui Hristos, îndată a părăsit grijile vieţii pământeşti şi, plecând pe ascuns din casa părintească la vârsta de numai 15 ani, a intrat în sfânta nevoinţă a vieţii călugăreşti. După ce mai întâi s-a închinat în biserica Vlahernei (a vlahilor), precum şi la toate mânăstirile şi sfintele moaşte din Constantinopol, s-a tăinuit apoi ca o străină într-o mânăstire de fecioare din Ieraclia Pontului.

5. Cinci ani s-a nevoit aici fericita Parascheva, desăvârşindu-se în toate faptele bune şi mai ales în neîncetata rugăciune cu multe lacrimi, cu posturi aspre şi privegheri de noapte. Aici a străbătut ea calea cea grea a despătimirii şi a început urcuşul duhovnicesc al desăvârşirii, unindu-se tainic cu Mirele Hristos prin umbrirea Duhului Sfânt. Toate surorile din mânăstire se uimeau de viaţa şi înţelepciunea ei şi lăudau pe Dumnezeu, zicând: „Slavă Ţie, Doamne, că Ţi-ai făcut vas ales şi sfânt pe Cuvioasa fecioară Parascheva şi Te preamăreşti între cei blânzi şi smeriţi cu inima!"

6. Curăţindu-se pe sine de cele pământeşti, Cuvioasa Parascheva s-a dus la Ierusalim şi, după ce se închină şi îmbrăţişează Sfântul Mormânt cu multe lacrimi, se retrage pe Valea Iordanului la o mică mânăstire de fecioare. Aici s-a nevoit cu şi mai aspre osteneli aproape zece ani, biruind pe diavoli şi rugându-se pentru lume. Faptele ei cele bune cu care biruia pe cel nevăzut şi se unea negrăit cu Hristos erau: desăvârşita curăţie a minţii şi a inimii de gânduri şi imaginaţii pătimaşe, neîncetata rugăciune cu lacrimi de bucurie, postul şi privegherea de toată noaptea şi neadormita dorire a Mirelui preaiubit. Toate acestea au încununat pe Sfânta Parascheva cu cununa desăvârşirii în Hristos, încât strălucea ca o făclie aprinsă în mijlocul celorlalte călugăriţe nevoitoare.

7. Ajungând cuvioasa la vârsta de 25 de ani, într-o noapte, pe când se ruga, un înger al Domnului i-a spus:

- Lasă pustia şi lăcaşul acesta şi te întoarce la Epivat, în patria ta, că acolo se cade să laşi trupul pământului şi să treci din această lume către Dumnezeu, pe Care L-ai iubit!

Deci, sărutând Sfânta Parascheva pe toate surorile din acea mânăstire, s-a închinat la Mormântul Domnului din Ierusalim şi, luând o corabie, a ajuns la Constantinopol. Aici iarăşi s-a închinat cu lacrimi în biserica Maicii Domnului din Vlaherne, zicând:

„Preasfântă Stăpână, nu am altă nădejde şi acoperământ pe pământ decât pe tine. Tu să-mi fii îndreptătoare şi folositoare spre Hristos. Cât m-am nevoit în pustie, pe tine te-am avut ajutor şi mângâiere, iar acum, dacă m-am întors

în lume, te rog îndreptează-mă până la sfârşitul vieţii mele, că nu am altă nădejde după Dumnezeu!"

8. Ostenindu-se Sfânta Parascheva încă doi ani deplini lângă biserica satului Epivat, în ascunse nevoinţe duhovniceşti şi simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a îngenuncheat înaintea icoanei Mântuitorului şi cu lacrimi a rostit această sfântă rugăciune:

„Doamne, Iisuse Hristoase, caută din sfânt lăcaşul Tău şi nu mă părăsi, nici nu mă lăsa, că pentru numele Tău cel sfânt am lăsat toate şi după Tine am călătorit în toată viaţa mea. Şi, acum, îndură-Te, Doamne, şi spune îngerului Tău cel blând să ia cu pace sufletul meu!"

În timp ce se ruga, Preacuvioasa Parascheva şi-a dat sfântul ei suflet în mâinile Domnului, iar mult ostenitul ei trup a fost înmormântat de creştini într-un mormânt nou, aproape de ţărmul mării.

9. După mulţi ani, moaştele Cuvioasei Parascheva au fost descoperite cu voia lui Dumnezeu întregi în mormânt şi scoase la lumină spre mângâierea credincioşilor într-un chip ca acesta. Murind, un corăbier a fost aruncat pe mal de valurile mării. Atunci, un creştin milostiv cu numele Gheorghe, împreună cu alţii, au săpat un mormânt aproape şi au dat de trupul neputred şi plin de mireasmă al Sfintei Parascheva. Dar, neştiind cine este, a îngropat alături trupul rău mirositor al corăbierului. Noaptea, însă, a văzut în vis o împărăteasă şezând pe scaun luminat, înconjurată de îngeri. Unul dintre ei îi zise:

- Gheorghe, pentru ce n-aţi luat în seamă trupul Sfintei Parascheva şi l-aţi uitat aşa? Nu ştiţi că Dumnezeu a iubit frumuseţea ei şi a voit s-o preamărească pe pământ?

Apoi şi acea împărăteasă sfântă i-a zis:

- Degrabă să luaţi trupul meu din mormânt şi să-l puneţi la loc de cinste, în biserica satului meu, Epivat!

Auzind clericii despre această minune, îndată au mers la mormântul Cuvioasei Parascheva cu lumânări şi tămâie şi au dus sfintele ei moaşte în biserica Sfinţilor Apostoli din Epivat, unde au stat 175 de ani şi au făcut nenumărate minuni şi vindecări de boli.

10. Răspândindu-se în toate ţările din jur vestea despre viaţa şi minunile Cuvioasei Parascheva de la Epivat, în anul 1235, sfintele ei moaşte au fost strămutate la Târnovo, capitala Imperiului Româno-Bulgar, unde, de asemenea, au făcut multe minuni. După 160 de ani au fost strămutate la Belgrad, iar după încă 125 de ani le-au luat turcii în robie şi le-au vândut din

nou Patriarhiei de Constantinopol, fiind cinstite cu multă evlavie de credincioşi.

11. În anul 1639, domnul Moldovei, Vasile Lupu, terminând de construit frumoasa biserică a Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, din Iaşi, căuta să-şi înzestreze ctitoria şi capitala ţării cu moaştele unor sfinţi făcători de minuni. Deci, rugându-se lui Dumnezeu, a auzit de moaştele renumite ale Sfintei Parascheva. Şi cum milostivul domn moldovean plătise turcilor o mare parte din datoriile Patriarhiei, în vara anului 1641, patriarhul Partenie i-a dăruit drept recunoştinţă cel mai de preţ odor pe care îl avea - moaştele Cuvioasei Parascheva. Până la Galaţi au fost aduse cu corabia, iar de aici au fost însoţite până la Iaşi de numeroşi clerici, monahi şi credincioşi cu făclii aprinse în mâini. Aproape de Iaşi le-au întâmpinat Vasile Lupu şi mitropolitul Varlaam cu tot clerul şi divanul ţării şi le-au aşezat cu mare cinste în biserica Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, la 13 iunie, 1641, în sunetul clopotelor şi în armonia frumoaselor cântări duhovniceşti.

12. Nenumărate sunt minunile şi vindecările de boli ce s-au făcut credincioşilor, care au alergat cu rugăciuni şi lacrimi la moaştele Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iaşi, de-a lungul a 350 de ani de când ocroteşte Moldova şi ţara noastră. Să amintim doar câteva dintre ele.

Cea mai mare minune a Sfintei Parascheva este însăşi preamărirea trupului ei cu darul neputrezirii, al vindecării de boli şi al izbăvirii de multe nevoi şi primejdii. Din cauza aceasta a fost luată ca protectoare în toate ţările ortodoxe din Balcani. Ba şi turcii se cucereau de minunile ce se făceau creştinilor care îi cereau ajutor cu credinţă şi evlavie.

13. O altă minune care a uimit Moldova şi ţara noastră a fost izbăvirea fără nici o vătămare a moaştelor Sfintei Parascheva din incendiul izbucnit în noaptea de 26 spre 27 decembrie, anul 1888, în paraclisul Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi. Căci, aprinzându-se de la un sfeşnic catafalcul cuvioasei, s-a topit argintul care îmbrăca racla, dar lemnul şi sfintele ei moaşte, deşi erau învăluite în jăratic, au rămas întregi şi nevătămate, spre întărirea credincioşilor şi uimirea celor îndoielnici.

14. Spre sfârşitul secolului XIX, soţia preotului Gheorghe Lateş, din comuna Rădăşeni-Suceava, suferea la cap de o boală grea şi incurabilă. Alergând la Sfânta Parascheva, se ruga cu lacrimi la moaştele sfintei şi-i cerea ajutor. Apoi i s-a făcut Sfântul Maslu şi s-a reîntors acasă. Noaptea i se arătă aievea Sfânta Parascheva, în haine albe strălucitoare şi îi spuse:

- Nu mai plânge, că de acum te faci sănătoasă!

A doua zi, femeia s-a sculat sănătoasă şi lăuda pe binefăcătoarea ei[5].

15. În anul 1950, o tânără din Iaşi s-a îmbolnăvit de leucemie. Atunci, bolnava împreună cu părinţii ei au alergat la Sfânta Parascheva şi cu multe lacrimi îi cereau ajutor şi sănătate. După două luni de rugăciuni stăruitoare şi Sfântul Maslu, tânăra s-a vindecat de această boală fără leac şi şi-a continuat studiile.

16. O femeie dintr-un sat aproape de Iaşi era greu bolnavă de stomac. Fiind internată pentru operaţie, s-a rugat mai întâi la Sfânta Parascheva, cerându-i cu credinţă şi cu lacrimi ajutor şi vindecare. Timp de trei zile după internare i s-au făcut toate analizele. La urmă i-au spus medicii:

- Femeie, du-te acasă că nu ai nimic!

17. În anul 1968, de hramul Cuvioasei Parascheva, o creştină din Iaşi pregătea conserve pentru iarnă. Mama ei o îndemna:

- Fată, să nu faci una ca aceasta, căci astăzi este ziua Sfintei Parascheva!

- Mamă, a răspuns fiica, în fiecare zi este câte un sfânt, dar eu n-am timp să-i prăznuiesc pe toţi!

După o oră, femeia şi-a trimis copila în oraş să cumpere ceva. Pe stradă a fost lovită grav de o maşină şi apoi internată la spital. Mama copilei a alergat a doua zi la Sfânta Parascheva şi, după ce şi-a recunoscut păcatul, a cerut cu lacrimi iertare şi salvarea fiicei ei accidentate. După trei zile, copila s-a întors sănătoasă acasă.

18. Un inginer bolnav de plămâni a fost internat în spital la Iaşi pentru operaţie. Mama sa a mers atunci la moaştele Cuvioasei Parascheva şi i-a cerut cu credinţă sănătate fiului ei. Timp de două săptămâni doctorii au amânat operaţia. Apoi, s-a observat că afecţiunea pulmonară s-a vindecat în chip miraculos. Atunci au zis bolnavului:

- Domnule inginer, aţi scăpat de operaţie. Întoarceţi-vă sănătos acasă. Este cineva care se roagă lui Dumnezeu pentru dumneavoastră!

19. Unui copil de trei ani şi jumătate i s-a oprit brusc graiul. Atunci, mama a luat copilul în braţe şi a venit să ceară ajutorul Sfintei Parascheva. Pe când se ruga ea cu lacrimi, deodată copilul a strigat:

- Mamă, mamă! Aici este Doamne, Doamne?

Mulţumind din inimă Preacuvioasei Parascheva, mama s-a întors acasă cu copilul sănătos.

---

[5] Despre această vindecare scrie pe larg episcopul Melchisedec de Roman în cartea sa: *Viaţa şi minunile Cuvioasei maicii noastre Parascheva*, Buc., 1889, precum şi în Mineiul pe octombrie în 14 zile.

20. În anul 1955, doi soţi din Iaşi nu aveau înţelegere în casă. Într-o seară, femeia disperată a părăsit căminul. Zadarnic au căutat-o soţul şi fiica. Apoi, copila s-a culcat, iar tatăl ei a alergat la Sfânta Parascheva şi s-a rugat cu lacrimi să-i întoarcă soţia cu bine înapoi. Ajungând soţul acasă, după o oră bate cineva în uşă. Era soţia! Avea chipul palid şi îngândurat.

- Unde ai fost, femeie? Ce ţi s-a întâmplat? a întrebat-o soţul.

- Diavolul mi-a dat în gând să mă sinucid. De aceea m-am aşezat pe linia trenului, aproape de gara Nicolina. Dar la orele 8 seara, pe când venea un tren cu viteză, fiica noastră, îmbrăcată în alb, vine la mine, mă apucă repede şi mă aruncă afară de pe linie. Aşa am scăpat de moarte şi de osânda iadului! După ce m-am întărit puţin, am mulţumit lui Dumnezeu că m-a izbăvit de acest cumplit păcat şi m-am întors acasă.

- Femeie, în seara aceasta la ora 8, fiica noastră era culcată, iar eu mă rugam la Cuvioasa Parascheva pentru tine. Aceea care te-a salvat nu era fiica noastră, ci însăşi Sfânta Parascheva! Să-i mulţumim ei, căci ea te-a scăpat de această cumplită şi dublă moarte, trupească şi sufletească.

De atunci este multă armonie şi bucurie duhovnicească în această familie creştină.

21. Pe timpul celor două războaie mondiale, oraşul Iaşi a fost protejat de bombardamente, iar Catedrala mitropolitană, unde se păstrează cinstitele moaşte ale Sfintei Parascheva, nu a fost atinsă de nici un obuz. Căci, de 350 de ani, cuvioasa ocroteşte Moldova şi oraşul acesta binecuvântat. Bătrânii spun că ostaşii vedeau noaptea, în timpul războiului, o femeie uriaşă îmbrăcată în alb deasupra Iaşilor, ocrotindu-l de ocupaţie şi bombardamente.

Aşa ştie să ajute Preacuvioasa Parascheva patria ei adoptivă, pentru credinţa fiilor ei!

22. În timpul marii secete din vara anului 1947, când mureau oamenii şi animalele de foame, s-au scos moaştele Sfintei Parascheva în procesiune prin satele Moldovei. Credincioşii le aşteptau şi le întâmpinau cu lacrimi de bucurie şi cu făclii în mâini. În urmă veneau nori de ploaie bogată şi adăpau pământul. Drept mulţumire, credincioşii se rugau şi înălţau câte o troiţă cu aducerea moaştelor Sfintei Parascheva în satele lor.

23. Cel mai mult aleargă şi cer ajutorul Sfintei maicii noastre Parascheva bolnavii, ţăranii, călugării şi studenţii. Mai ales în lunile de examene, racla cuvioasei este albă de cărţi, de caiete de şcoală şi pomelnice. Putem spune că moaştele cele mai iubite de credincioşi din ţara noastră şi din afară sunt, fără îndoială, moaştele Sfintei Parascheva, numită „cea grabnic ajutătoare şi mult folositoare”.

24. Mărturisesc părinţii bătrâni, care au fost martori oculari, despre o minune petrecută la racla sfintei, la 14 octombrie, 1952. De hram, pe când oamenii aşteptau la rând să se închine la racla Cuvioasei Parascheva, au venit să se închine şi două creştine bătrâne din Focşani. Văzând lume multă, au zis preotului de gardă, Arhimandritul Cleopa Ilie:

- Părinte, dă-ne voie să ne închinăm la Cuvioasa Parascheva, fără să mai stăm la rând, că suntem bolnave, şi să-i punem sub cap această pernă, pe care i-am adus-o de acasă drept mulţumire pentru ajutorul ce ni l-a dat.

- Dumnezeu să vă binecuvinteze, a zis Părintele Cleopa. Mergeţi şi vă închinaţi!

În clipa aceea, preoţii şi credincioşii au văzut un lucru cu totul sfânt şi minunat. Cuvioasa şi-a ridicat singură capul, iar după ce femeile i-au pus perna adusă şi s-au închinat, Sfânta Parascheva şi-a lăsat iarăşi capul pe căpătâi ca mai înainte. Iată cât de mult iubeşte Preacuvioasa pe cei ce se roagă lui Dumnezeu şi sfinţilor Lui cu smerenie şi credinţă!

25. Sfânta Parascheva de la Iaşi se bucură în ţară de un cult deosebit, mai mult decât toţi ceilalţi sfinţi locali care au moaşte în România. În fiecare zi, la Catedrala mitropolitană din Iaşi, de dimineaţă până seara, târziu, se face un mic pelerinaj local continuu, cu credincioşi de toate vârstele şi din toate locurile, veniţi la rugăciune. În mod deosebit în sărbători, în posturi şi în fiecare vineri, considerată „Ziua Sfintei Vineri", adică a Cuvioasei Parascheva, vin mulţi credincioşi şi se închină la raclă cu credinţă, aducând flori, daruri şi îmbrăcăminte pe care le ating de racla cuvioasei pentru a dobândi ajutor, sănătate şi binecuvântare.

Dar cea mai mare zi de prăznuire din tot anul este ziua de 14 octombrie, patronul Sfintei Parascheva, când are loc unul din cele mai mari pelerinaje ortodoxe din ţara noastră, la care participă închinătorii de la sate şi oraşe, din toate colţurile ţării. Această zi este considerată un adevărat pelerinaj bisericesc naţional, care durează până la 3 zile. Încă din ajun se scot în faţa catedralei moaştele Sfintei Parascheva şi, timp de două zile şi două nopţi, credincioşii stau la rând pentru închinare.

În seara zilei de 14 octombrie, praznicul cuvioasei se încheie cu o procesiune în jurul catedralei, având în frunte pe mitropolitul Moldovei, care, împreună cu clericii şi credincioşii, cu lumânări în mâini, poartă racla cu moaştele sfintei, în sunetul clopotelor şi al frumoaselor cântări bisericeşti.

După aceea, se aşază moaştele în biserică la locul lor, se cântă paraclisul Sfintei Parascheva, apoi fiecare se întoarce la ale sale cu bucuria marelui praznic în suflet şi cu mângâierea Duhului Sfânt în inimă.

Sfântă Preacuvioasă Maică Parascheva, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL DIMITRIE CEL NOU de la Bucureşti (secolele XII-XIII)[6]

a. Viaţa

Preacuviosul Părintele nostru Dimitrie cel Nou de la Bucureşti, numit şi „Basarabov", s-a născut în timpul împăraţilor româno-bulgari Petru şi Ioniţă Asan (secolele XII-XIII), la câţiva kilometri de oraşul Rusciuc, într-un sat locuit de vlahi, anume Basarabov, pe valea râului Lomul, din părinţi ortodocşi şi iubitori de Hristos.

Mai întâi a fost păstor de vite în satul natal. Apoi, iubind liniştea şi nevoinţa monahală, s-a făcut călugăr la o mânăstire de pe valea Lomului, nu departe de Basarabov. După o aspră nevoinţă pustnicească între două pietre din malul râului Lomul, Cuviosul Dimitrie şi-a dat sufletul lui Dumnezeu în acel loc şi a rămas necunoscut de nimeni. După mulţi ani, râul Lomul venind mare a risipit cele două pietre în apă împreună cu moaştele întregi ale Sfântului Dimitrie cel Nou. Mai târziu, descoperindu-se sfintele lui moaşte prin pronia lui Dumnezeu, au fost duse la biserica satului Basarabov.

Auzind de minunile ce se făceau aici, domnii Ţării Româneşti doreau să-i aducă moaştele la Târgovişte, spre mângâierea credincioşilor. Însă, Sfântul Dimitrie nevrând să-şi părăsească satul, domnii munteni au zidit o biserică nouă în Basarabov, unde i-au fost adăpostite moaştele mai mult de două secole.

În timpul războiului ruso-turc din Balcani (1769-1774), generalul rus Petru Salticov a luat sfintele moaşte să le ducă în Rusia. Dar la stăruinţa unui bun creştin român, Hagi Dimitrie, moaştele Sfântului Dimitrie au fost dăruite Ţării Româneşti şi aşezate cu mare cinste în Catedrala mitropolitană din Bucureşti, unde se află şi astăzi.

Sfântul Dimitrie cel Nou se prăznuieşte la data de 27 octombrie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Încă de când era mic la părinţi, fericitul Dimitrie era foarte râvnitor la rugăciune, iubind mai ales biserica, postul, tăcerea, smerenia şi viaţa pustnicească. Odată, pe când păştea vitele satului Basarabov, a călcat cu piciorul

[6] *Mineiul* pe luna octombrie, în 27 zile; *Dicţionarul aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 209; Arhim. Chesarie Gheorghescu, *Sfinţi români...,* op. cit., p. 272.

într-un cuib de pasăre şi din greşeală a omorât puişorii. Mustrat de conştiinţă, şi-a pedepsit piciorul vinovat şi nu l-a mai încălţat trei ani de zile, umblând cu el desculţ vară şi iarnă, răbdând cu bărbăţie gerul iernii şi loviturile pietrelor.

2. În obştea mânăstirii de pe valea Lomului, fericitul Dimitrie întrecea pe toţi cu rugăciunea curată a inimii şi cu darul lacrimilor. Căci nu era altul mai iubitor de Dumnezeu şi de nevoinţă duhovnicească decât el în această sihăstrie. Mânca o dată la două sau trei zile, dormea noaptea foarte puţin; nu avea nici un fel de avere pământească, decât trupul obosit de post şi metanii, două haine vechi călugăreşti şi Psaltirea. Pentru o nevoinţă aspră ca aceasta, toţi se foloseau de viaţa lui şi se sileau să-i urmeze exemplul.

3. Temându-se de prăpastia slavei deşarte şi dorind să urmeze marilor sihaştri din pustie, Cuviosul Dimitrie, luând binecuvântare de la egumen, a ieşit noaptea din obşte şi s-a tăinuit pe valea stâncoasă a râului Lomul, într-o peşteră mică şi umedă. Acolo s-a nevoit fericitul mulţi ani în neştiute osteneli pustniceşti, în foame, în lipsuri, în sete şi chin, răbdând grele ispite de la diavoli. Apoi, simţindu-şi sfârşitul aproape, s-a retras între două pietre mari şi acolo rugându-se, s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, numărându-se în ceata Cuvioşilor Părinţi.

4. Uitat de fraţii săi din mânăstire, trupul Cuviosului Dimitrie a fost tăinuit multă vreme între cele după pietre de pe malul Lomului. Apoi, venind râul mare, au căzut în apă pietrele cu moaştele întregi şi nestricate ale sfântului. Moaştele au zăcut în apă şi prundiş mulţi ani de zile, până când Dumnezeu le-a descoperit într-un chip ca acesta. Era o copilă stăpânită de duh necurat şi nu afla sănătate nicăieri. Într-o noapte i s-a arătat Sfântul Dimitrie în vis şi i-a zis:

- Copilă, de mă vor scoate părinţii tăi din apă, eu te voi tămădui pe tine!

Auzind de acest vis, clericii şi poporul au mers la locul unde se nevoise sfântul, cu făcliile aprinse în mâini, şi au scos din apă odorul cel de mult preţ, adică moaştele Sfântului Dimitrie cel Nou, pe care le-au aşezat cu cinste în biserica satului Basarabov. Din ziua aceea alergau, cu credinţă, mulţi bolnavi la moaştele Sfântului Dimitrie cel Nou şi primeau sănătate şi mângâiere. Cea dintâi care s-a vindecat de duh necurat a fost însăşi copila care l-a visat cu o zi înainte pe doctorul ei minunat.

5. Auzind domnii Ţării Româneşti de minunile Sfântului Dimitrie de la Basarabov, au trimis preoţi şi boieri să aducă sfintele lui moaşte în pământul ţării, dar n-au putut, căci sfântul nu voia să părăsească pământul natal. Atunci au înjugat la car doi juncani neînvăţaţi şi i-au lăsat liberi, să vadă unde doreşte Sfântul Dimitrie să meargă. Astfel, juncanii s-au întors repede la Basarabov,

unde au rămas moaştele încă două secole, vindecând nenumăraţi bolnavi şi alinând multe suferinţe omeneşti.

6. Iată câteva din faptele minunate săvârşite la moaştele Sfântului Dimitrie, în satul Basarabov.

Două surori, Aspra şi Ecaterina, din satul Cernavodă, închinându-se la moaştele cuviosului, au luat în taină o părticică din ele, cu scopul să o ducă în biserica lor. Dar, urcându-se în căruţă, caii n-au putut să pornească până când cele două surori n-au dus părticica la loc şi şi-au cerut iertare cu lacrimi de la Sfântul Dimitrie.

Altădată un monah cu numele de Lavrentie, închinându-se, a rupt o părticică din mâna sfântului şi a fost pedepsit pe loc, rămânând cu gura căscată şi pierzându-şi graiul. Numai după multe rugăciuni cu lacrimi a fost iertat şi vindecat.

Un episcop evlavios, paralizat, numit Ioanichie, a fost adus la Basarabov şi aşezat lângă racla cuviosului. După săvârşirea Sfintei Liturghii şi a mai multor rugăciuni de sănătate, episcopul Ioanichie s-a sculat desăvârşit sănătos şi a dat laudă binefăcătorului său.

7. În timpul Războiului de Independenţă, din anul 1877, un colonel bătrân din Bucureşti avea şapte feciori care au fost duşi pe câmpul de luptă. Tatăl lor, fiind credincios, s-a rugat cu lacrimi la moaştele Sfântului Dimitrie să-i scape feciorii cu viaţă din război. Apoi a scris pe o hârtie numele lor şi a aşezat-o în taină sub capul sfântului. După terminarea războiului, cu rugăciunile făcătorului de minuni Dimitrie, toţi cei şapte feciori s-au întors sănătoşi la casele lor.

8. În timpul ocupaţiei germane din primul război mondial, câţiva bulgari cu o maşină au furat moaştele Sfântului Dimitrie din Catedrala Mitropoliei din Bucureşti, cu scopul să le ducă peste Dunăre, în ţara lor. Dar sfântul n-a voit să părăsească România. De aceea, toată noaptea bulgarii, prin minune, au înconjurat străzile capitalei, dar n-au nimerit şoseaua care duce la Giurgiu, ca să treacă Dunărea. Dimineaţă au fost prinşi, iar sfintele moaşte au fost aduse în catedrală.

9. În anul 1955, o femeie din jurul Bucureştilor avea soţul paralizat şi bolnav de nervi. Nemaiputând ea suferi, a venit la Sfântul Dimitrie şi a cerut sfatul unui preot. El i-a dat să citească acatistul cuviosului şi să se închine cu credinţă la sfânta raclă. Femeia s-a întors acasă. Pe la miezul nopţii a strigat-o soţul bolnav şi i-a zis:

- Ai chemat vreun doctor din Bucureşti la mine?

- Nu! i-a răspuns femeia.

- Cum nu? a zis soţul. Acum câteva clipe a fost la mine doctorul şi m-a consultat. De ce n-ai venit să-i plăteşti? S-a urcat într-o trăsură cu cai albi şi a plecat spre Bucureşti.

- Şi te-a consultat? întrebă femeia.

- M-a uns cu untdelemn sfinţit pe mână şi pe piciorul paralizat şi mi-a poruncit să nu te mai ocărăsc, nici să mai înjur, că mă vindec. Te rog, iartă-mă, Marie, că de acum înainte nu te mai supăr! Dar nu uita, du-te dimineaţă şi plăteşte-i doctorului, că tu l-ai chemat şi ştii unde locuieşte!

Dimineaţă, bolnavul s-a sculat din pat complet sănătos, iar soţia a mers plângând la moaştele Sfântului Dimitrie şi cu multe lacrimi a mulţumit binefăcătorului ei.

10. În vreme de secetă, la cererea credincioşilor se scoteau moaştele cuviosului, se făcea un popas de o zi-două în fiecare sat, se săvârşea Sfântul Maslu pe câmp, sărutau cu toţii sfânta raclă, se rostea predica, mâncau cu toţii pe iarbă şi porneau în procesiune spre satele vecine. În fruntea procesiunii mergea un tânăr purtând Sfânta Cruce. Apoi, doi tineri purtau drapelul naţional, lat cât şoseaua. În urmă, bătrânii purtau prapuri, cruci şi steaguri, urmaţi de sfintele moaşte; iar masa credincioşilor, în sunetul clopotelor, purta în mâini lumânări aprinse, busuioc şi flori.

După terminarea slujbei de ploaie, alteori în timpul ei, cu voia lui Dumnezeu, venea ploaie puternică şi adăpa brazdele pământului lovit de secetă pentru păcatele noastre.

Sfinte Preacuvioase Părinte Dimitrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTA MUCENIŢĂ FILOTEIA
de la Curtea de Argeş
(secolele XII-XIII)[7]

Această sfântă fecioară şi mieluşea iubită a lui Hristos era de neam româno-bulgar, născându-se pe la începutul secolului XIII (c. 1206), în oraşul Târnovo, vechea capitală a Bulgariei. Tatăl său era lucrător de pământ, iar mama sa, de origine valahă, era casnică.

După ce dădu fiicei sale o aleasă creştere duhovnicească şi o legă cu inima de dragostea lui Hristos, mama se mută la viaţa veşnică, lăsând copila

[7] *Mineiul* pe luna decembrie, în 7 zile; *Dicţionarul aghiografic*, de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 297; Episcopul Gherasim de Rm. Vâlcea, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 281

orfană în grija tatălui ei. Apoi el, recăsătorindu-se, a lăsat pe fericita Filoteia în grija mamei vitrege. Dar, ca de obicei, copila era adeseori asuprită, pedepsită şi chiar pârâtă la tatăl ei, pe motiv că n-o ascultă, ci merge prea des la biserică şi că risipeşte averea casei, dând-o milostenie la copiii orfani şi săraci. Pentru aceasta era certată de tatăl ei.

Însă fecioara Filoteia nu se tulbura, nici nu punea la inimă aceste ispite ce i le făcea satana prin invidia mamei vitrege, pentru a o îndepărta de la faptele cele bune, pe care le învăţase de la buna ei mamă. Ci, dimpotrivă, pe măsură ce creştea, Filoteia mergea continuu la slujbele bisericii, împărţea hainele ei bune şi mâncarea la copiii săraci care îi ieşeau în cale, iar acasă se ruga şi postea mereu. Căci trei erau faptele ei bune care o încununau: rugăciunea, fecioria şi milostenia.

Când avea numai 12 ani, a binevoit Dumnezeu s-o învrednicească pe fericita Filoteia de cununa muceniciei şi de bucuria împărăţiei cereşti, într-un chip ca acesta. Fiind toamnă şi tatăl ei lucrând la câmp, Filoteia era trimisă zilnic de mama vitregă să-i ducă de mâncare pe ogor. Dar fericita obişnuia să impartă câte puţin din mâncare la copiii săraci, care îi ieşeau în cale. Observând tatăl ei că mâncarea nu-i ajunge, şi-a certat femeia pentru aceasta, iar ea i-a zis:

- Întreabă pe fiica ta ce face cu mâncarea, că eu îţi trimit mâncare destulă la câmp!

Atunci, ticălosul tată, mâniindu-se pe fericita Filoteia, şi-a pus în minte s-o pândească pe cale şi să afle ce face cu mâncarea de nu-i ajunge. Într-o zi, la amiază, pe când el o pândea dintr-un desiş, a văzut pe Filoteia cum împarte mâncarea la copiii săraci care îi ieşeau înainte. Atunci, pornindu-se cu mânie de fiară, din îndemnul diavolului, a aruncat cu barda ce o purta la brâu asupra Sfintei Filoteia şi, tăind-o la picior, în puţină vreme, din cauza rănii, fericita şi-a dat sufletul în mâinile preadulcelui ei mire, Iisus Hristos. Astfel, tatăl ei după trup a devenit prigonitorul şi ucigaşul ei pentru credinţă, după cuvântul Evangheliei, care zice: *şi va da frate pe frate la moarte şi tată pe fiu* (Matei 10, 21).

Cuprins de frică şi mustrare, a încercat să ridice de jos sfântul ei trup, dar n-a putut, căci trupul Sfintei Filoteia, devenind făcător de minuni, se ingreuiase ca o piatră. Atunci nefericitul tată a alergat la arhiepiscopul Târnovei şi, mărturisindu-şi păcatul, i-a spus toate cele întâmplate. Arhiepiscopul cu tot clerul şi mulţime de popor au ieşit afară din oraş, cu tămâie şi lumânări în mâini, să ridice trupul cel proslăvit al Sfintei Muceniţe

Filoteia şi să-l ducă în catedrala din cetate. Dar cu rânduială divină, trupul ei nu se lăsa nicidecum ridicat de la pământ.

Văzând că nu este voia Sfintei Filoteia să rămână în patria ei, arhiepiscopul cu slujitorii săi au făcut multe rugăciuni către Dumnezeu şi către muceniţă, numind numeroase mânăstiri, biserici şi catedrale din sudul şi nordul Dunării, să vadă unde anume doreşte să rămână sfintele ei moaşte. Dar trupul ei nu se uşura. La urmă au numit şi Mânăstirea Curtea de Argeş şi. prin minune dumnezeiască, moaştele Sfintei Filoteia s-au uşurat şi au putut fi ridicate şi aşezate în sicriu spre închinare.

Înţelegând că Sfânta Muceniţă Filoteia doreşte să fie dusă în Ţara Românească, la Mânăstirea Curtea de Argeş, arhiepiscopul a scris voievodului Radu Negru să primească acest sfânt şi nepreţuit odor pentru ocrotirea şi mângâierea poporului român binecredincios. Astfel, clericii Târnovei au însoţit în procesiune sfintele moaşte până la Dunăre, iar de aici le-au întâmpinat clericii, monahii şi credincioşii români în frunte cu mitropolitul şi domnul ţării şi le-au dus cu alai domnesc la Mânăstirea Curtea de Argeş, unde le-au aşezat în biserică.

Aşa au ajuns moaştele Sfintei Muceniţe Filoteia în ţara noastră. Ele se bucură de mare cinste în Biserica Ortodoxă Română, alături de ale celorlalţi sfinţi care au moaşte pe pământ românesc. Dar mai ales în judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Prahova, Sfânta Filoteia este cinstită în mod deosebit cu pelerinaje locale la moaştele ei şi cu rugăciuni pentru cei bolnavi, dintre care mulţi capătă sănătate şi ajutor. Cel mai mare pelerinaj la moaştele Sfintei Filoteia se face, însă, la 7 decembrie, când are loc prăznuirea ei anuală. Atunci iau parte numeroşi credincioşi din multe zone ale ţării şi se face procesiune în curtea mânăstirii cu sfintele ei moaşte.

În trecut se făceau vara, pe timp de secetă, procesiuni pentru ploaie prin satele Munteniei, iar Dumnezeu, cu rugăciunile ei, binecuvânta pământul cu ploaie şi mângâiere. Procesiunea se făcea astfel: preoţii şi enoriaşii satelor îşi trimiteau câte o delegaţie de ţărani la Mânăstirea Curtea de Argeş pentru a solicita moaştele Sfintei Muceniţe Filoteia în satele lor. După ce obţineau de la episcop şi stareţ cuvenita binecuvântare, se stabilea ziua procesiunii şi traseul ce urma să fie parcurs. Apoi se amenaja o maşină specială pentru transportul sfintei racle şi al preoţilor călugări delegaţi. Până nu demult, sfintele moaşte se transportau în trăsură cu cai albi.

Credincioşii, în port naţional, împreună cu preotul, în veşminte şi cu Sfânta Evanghelie, aşteptau sfintele moaşte la hotarul satului, având în mâini

flori, busuioc şi lumânări aprinse. De aici, în sunetul clopotelor, procesiunea se îndrepta spre biserica din centrul satului. În fruntea procesiunii mergeau bătrânii purtând în mâini cruci, prapuri, felinare şi steagul tricolor. După ce se făcea slujbă în biserică şi se cânta acatistul Sfintei Muceniţe Filoteia, toţi sătenii, bătrânii, văduvele, bolnavii, mamele şi copiii se închinau şi sărutau sfintele ei moaşte. Apoi, procesiunea se continua pe câmp, în vatra satului, unde se făceau rugăciuni stăruitoare pentru ploaie, cu toţi credincioşii în genunchi. După slujbă, sfintele moaşte erau duse mai departe în satele vecine. Cu rugăciunile Sfintei Filoteia, Dumnezeu trimitea ploaie peste câmpul însetat şi întărea credinţa şi speranţa în inimile credincioşilor.

Sfânta Muceniţă Filoteia se prăznuieşte în ziua de 7 decembrie.

MITROPOLITUL TEODOR DE VICINA (a doua jumătate a secolului XIII)[8]

Acest mitropolit este primul ierarh atestat documentar ca păstor şi părinte duhovnicesc al Mitropoliei de la Vicina, care a ocupat scaunul acestei eparhii în anul 1283, sub împăratul Andronic II Paleologul (1282-1328). Vicina era un oraş-cetate, de prin secolul IX, situat în nordul Dobrogei, la Gurile Dunării şi identificat de cei mai mulţi istorici cu oraşul Noviodunum (Isaccea de azi), dar atestat documentar abia la începutul secolului XII, în scrierea numită „Alexiada" a Anei Comnena, fiica împăratului bizantin Alexie I Comnenul (1081-1118).

Mitropolitul Teodor de Vicina era, probabil, grec, născut, fie la Bizanţ, fie în Dacia Pontică, care, după anul 971, se chema Paristrion sau Paradunavon şi avea capitala la Dorostolon, vechiul Durostorum sau Silistra de astăzi. Nordul Dobrogei (Gurile Dunării) nu a fost niciodată ocupat de migratori, el formând până la căderea Constantinopolului „un mic Bizanţ provincial", cu scaun episcopal, cu aşezări greceşti şi româneşti, cu câteva mânăstiri şi sihăstrii de renume şi cu o puternică influenţă religioasă şi culturală asupra provinciilor din sudul Moldovei şi estul Ţării Româneşti.

Fericitul mitropolit Teodor a participat în anul 1285 la Sinodul Patriarhiei de Constantinopol, ţinut în biserica Vlaherne (adică „a vlahilor"), semnând în acte „Smeritul şi prea cinstitul mitropolit al de Dumnezeu păzitei cetăţi

---

[8] Pr. prof. I. Rămureanu, *Mitropolia Vicinei şi rolul ei în păstrarea Ortodoxiei în ţinuturile româneşti*, în *De la Dunăre la Mare*, Buc., 1979, p. 146-169.

Vicina". În anul 1292, mitropolitul Teodor vine din nou în Constantinopol, unde semnează „Tomul sinodic contra latinilor". El a păstorit turma lui Hristos la Gurile Dunării până la sfârşitul secolului XIII, fiind în bune relaţii cu mitropoliţii din jurul său. A purtat grijă de credincioşii de la nordul Dunării, trimiţându-le preoţi şi călugări misionari hirotoniţi la Vicina. A susţinut mult aşezările monahale din eparhia sa, precum Mânăstirea Sfântul Atanasie cel Mare de la Niculiţel şi sihăstriile Chilia şi Sfântul Gheorghe din Delta Dunării, pe atunci destul de vestite.

Ajungând la adânci bătrâneţi, s-a mutat la cele veşnice spre sfârşitul secolului XIII.

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele XIV-XV

SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU DE LA SUCEAVA (†1330)[1]

a. Viaţa

Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, ale cărui moaşte se află de şase sute de ani în ţara noastră, s-a născut în oraşul Trapezunt, în jurul anului 1300, din părinţi binecredincioşi şi foarte iubitori de Hristos. Fiind negustor de mărfuri, ca şi tatăl său, evlaviosul Ioan a plecat cu corabia din oraşul natal spre Cetatea Albă de la gurile Nistrului, aflată pe atunci în stăpânirea tătarilor închinători de idoli. Pe Marea Neagră a avut mai multe discuţii de credinţă cu un negustor veneţian, anume Reiz. Dar, văzându-se biruit în cuvinte de fericitul Ioan, care mărturisea şi apăra cu zel dreapta credinţă ortodoxă, veneţianul a hotărât să se răzbune asupra lui.

Sosind în Cetatea Albă, Reiz l-a pârât pe Ioan la mai-marele cetăţii, cum că ar dori să se lepede de credinţa ortodoxă şi să se închine soarelui şi idolilor păgâneşti. Dar Ioan, mărturisind pe Hristos cu mare tărie şi curaj, a fost dat la grele chinuri şi bătăi, pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu. Apoi, văzându-l statornic în dreapta credinţă şi gata să-şi dea viaţa pentru Sfânta Evanghelie, a fost şi mai mult bătut şi târât pe uliţele Cetăţii Albe, legat de coada unui cal neînvăţat, până când un iudeu fanatic i-a tăiat capul cu sabia, fiind în vârstă de numai 30 de ani. Noaptea, văzându-se cor de îngeri şi făclii aprinse în jurul trupului său, sfintele lui moaşte au fost luate cu cinste şi aşezate în biserica ortodoxă din Cetatea Albă. Aici au stat 70 de ani, făcând multe minuni şi vindecări de boli.

În anul 1402, la 2 iunie, moaştele Sfântului Mucenic Ioan, numit „cel Nou", au fost aduse cu mare cinste din Cetatea Albă de trimişii voievodului Alexandru cel Bun şi au fost aşezate în biserica „Mirăuţilor" din Suceava, vechea capitală a Moldovei, devenind astfel cel dintâi sfânt ocrotitor şi grabnic ajutător al moldovenilor. În anul 1589, moaştele Sfântului Ioan „de la Suceava" au fost strămutate din vechea biserică domnească în noua catedrală zidită de Bogdan al III-lea, unde se află până astăzi.

---

[1] *Mineiul* pe luna iunie, în două zile; *Dicţionarul aghiografic*, de Episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 435; Episcopul Pimen Suceveanul, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 291

După ce au stat un timp în Mitropolia din Iaşi, în anul 1686 moaştele Sfântului Ioan cel Nou au fost luate de oastea poloneză a lui Ioan Sobieski, împreună cu evlaviosul mitropolit Dosoftei şi cu o mare parte din tezaurul ţării, şi duse lângă Liov. După 97 de ani de înstrăinare, la 13 septembrie, 1783, sfintele sale moaşte au fost readuse cu mare cinste la Suceava şi s-au aşezat în vechea biserică domnească, unde se află şi astăzi.

Pomenirea lui se face în Biserica Ortodoxă Română la 2 şi la 24 iunie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Fiind adus fericitul Ioan în faţa eparhului păgân al Cetăţii Albe, acesta, îndemnat de diavolul şi de slugile lui, i-a zis:

- M-am înştiinţat despre tine că eşti om înţelept, că ai iubit credinţa noastră mahomedană şi că voieşti să te apropii de ea. Pentru aceasta, o, prietene, nu mai zăbovi; ci leapădă credinţa creştinească defăimată de toţi, blestemă legea şi biserica voastră în faţa poporului adunat aici şi vino să stai împreună cu noi să preamărim soarele, luna şi stelele.

Iar viteazul ostaş al lui Hristos i-a răspuns:

- Eu niciodată nu mă voi lepăda de adevăratul Dumnezeu, ca să mă închin oamenilor necredincioşi, soarelui şi celor create. Să nu-mi fie mie a mă lepăda de tine, Hristoase, Mântuitorul meu, Care eşti Dumnezeu preamărit împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt!

Atunci, mâniindu-se, eparhul l-a pedepsit cu bătăi cumplite şi, legându-l de coada unui cal, l-au târât ostaşii pe uliţele pietruite ale Cetăţii Albe, până când i s-a tăiat capul cu sabia de către un evreu.

2. Auzind negustorul veneţian de mucenicia Sfântului Ioan, a cugetat să-i fure trupul noaptea din mormânt. Dar, pe când îi săpa mormântul, mucenicul lui Hristos s-a arătat în vis preotului ortodox şi i-a zis:

- Scoală şi aleargă la biserică îndată, că vânzătorul meu vrea să-mi fure trupul din mormânt!

Venind, preotul a salvat sfintele sale moaşte şi le-a îngropat în altar aproape de Sfânta Masă.

3. Auzind mitropolitul Moldovei, Iosif I Muşat, de moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou din Cetatea Albă şi de minunile ce se făceau aici, a îndemnat pe evlaviosul domn Alexandru cel Bun să aducă acest nepreţuit odor în capitala ţării, ca să fie de călăuză, mângâiere şi ajutor poporului Moldovei, atât de iubitor de Dumnezeu şi de sfinţi. Astfel, bunul voievod a trimis o solie de dregători, clerici şi ostaşi, cu caretă domnească şi, răscumpărând sfintele

moaşte, le-a adus la Suceava. Când se apropiau de cetate, au ieşit înainte mitropolitul şi voievodul, cu tot clerul, cu poporul şi boierii săi, având făclii aprinse în mâini.

Deci, căzând în genunchi, s-au închinat şi au sărutat cu lacrimi fierbinţi moaştele mucenicului lui Hristos, Ioan cel Nou. Apoi le-au dus cu mare cinste in biserica Mirăuţilor, în care a fost uns domn Alexandru cel Bun, şi le-a sărutat timp de trei zile tot poporul credincios care venise de prin sate. Încă şi unii bolnavi care erau de faţă, atingându-se cu credinţă de moaştele Sfântului Ioan cel Nou, s-au vindecat de suferinţele lor. Printre acestea şi Ana, soţia voievodului, fiind de multă vreme suferindă de o boală grea, s-a vindecat în chip minunat şi a mai trăit încă 17 ani. Şi au fost depuse sfintele moaşte în cetatea Sucevei la 2 iunie, în anul mântuirii 1402.

4. Dintre multele minuni făcute la moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, se cuvine să amintim mai întâi cum a izbăvit marele mucenic poporul şi capitala Moldovei de năvălirea tătarilor jefuitori şi ucigaşi de oameni.

În luna mai, 1622, mii de ostaşi tătari invadaseră Moldova, jefuind şi dând foc satelor din calea lor. De frică, locuitorii se ascundeau, o parte prin păduri, iar alta în cetatea Sucevei. Dar, văzând cu groază că tătarii se apropie să jefuiască oraşul, au alergat cu toţii la Mitropolie să ceară ajutorul Sfântului Ioan. În noaptea de 1 spre 2 iunie, mitropolitul Anastasie Crimca a făcut priveghere de toată noaptea cu poporul, a împărtăşit mulţimea cu Sfintele Taine şi i-a îndemnat să se roage lui Dumnezeu cu credinţă. Apoi a înconjurat catedrala de trei ori cu Evanghelia şi cu moaştele Sfântului Ioan, le-a aşezat într-un car cu boi şi au pornit să le ascundă în cetatea Sucevei.

La ieşire, sfintele moaşte s-au lăsat atât de grele, încât carul nu se putea mişca din loc. Atunci, înţelegând toţi că Sfântul Mucenic nu vrea să lase cetatea să cadă în mâinile păgânilor, au înconjurat zidurile cetăţii cu moaştele lui şi aşteptau să se facă ziuă. Dimineaţă, iarăşi făcând tot poporul rugăciuni cu lacrimi, a trimis Dumnezeu, la mijlocirea mucenicului Său, o ploaie mare cu vânt şi tunete, încât a venit aşa de mare râul Sucevei, că n-au putut tătarii să-l treacă şi să intre în cetate. Atunci păgânii, înfricoşându-se, au fugit ruşinaţi peste Nistru.

Aşa a izbăvit Sfântul Ioan cetatea Sucevei de ucidere şi jaf, spre lauda lui Dumnezeu şi bucuria creştinilor.

5. Din anul 1686, moaştele Sfântului Ioan de la Suceava fiind duse în Polonia, la Zolkiev, împreună cu Mitropolitul Dosoftei, au făcut şi acolo nenumărate minuni şi vindecări de boli timp de 97 de ani, încât alergau la moaştele marelui mucenic tot felul de credincioşi ortodocşi şi catolici, şi

primeau ajutorul lui după credința și evlavia fiecăruia. Astfel, prin sfintele lui moaște s-a făcut o adevărată împăcare între ortodocși și catolici.

6. Dar și readucerea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou din Polonia în mânăstirea sa din Suceava, care a avut loc la 13 septembrie, 1783, este considerată o mare minune. Că nimeni nu mai spera, după un secol, să se aducă din nou în pământul Moldovei cel mai iubit și mai vechi ocrotitor și rugător al țării și poporului românesc, atât de greu încercat de-a lungul veacurilor, dar atât de credincios și iubitor de sfinți. Aceasta o dovedește mai întâi râvna și stăruința episcopului Dosoftei de Rădăuți, căruia i se datorează cel mai mult readucerea moaștelor Sfântului Ioan la Suceava. Apoi, numărul mare de clerici și ortodocși credincioși care au întâmpinat cu flori și lumânări aprinse racla cu sfintele moaște, la trecerea lor din Polonia în Moldova. Cine ar putea spune bucuria generală a moldovenilor la trecerea sfintelor moaște prin satele lor? Că peste tot sunau clopotele bisericilor, se cânta din buciume, răsunau salve de tun, iar sătenii ieșeau cu toții în calea lor, în frunte cu preoții în veșminte, cu copiii și bolnavii satelor, îmbrăcați în haine naționale de sărbătoare, cu făclii și flori în mâini.

În această atmosferă de bucurie în Hristos și frăție duhovnicească, au străbătut moaștele Sfântului Ioan Moldova de nord, timp de aproape trei luni, până au fost așezate din nou în catedrala vechii mitropolii din Suceava.

7. La hramul Sfântului Ioan din 24 iunie, 1898, au participat mii de pelerini din Moldova și din provinciile vecine. Toată Suceava era plină de credincioși. Cu acest prilej a venit și soția unui boier moldovean. Aceasta, după ce ascultă slujba, se închină la sfintele moaște, se urcă în trăsura cu patru cai și dădu poruncă vizitiului să plece spre casă. Dar oricât lovea caii, trăsura nu se mișca din loc, încât femeia a fost cuprinsă de frică. Apoi a coborât din trăsură, a spus episcopului și preoților întâmplarea și le cerea ajutor. Episcopul i-a zis:

- Doamnă, poate ai făcut vreun păcat azi, de nu poți pleca acasă! Închină-te în biserică, mărturisește-ți păcatele la un preot și cred că te vei întoarce cu bine.

La spovedanie, femeia a mărturisit cu lacrimi în ochi că a rupt o bucată din degetul Sfântului Ioan, ca s-o ducă acasă de binecuvântare și ajutor. Atunci preotul i-a dat canon să aducă înapoi părticica luată, să-și ceară iertare de la Sfântul Mucenic Ioan și să facă rugăciuni și metanii, căci numai așa va putea pleca. Cum a făcut ceea ce i-a poruncit preotul, femeia a plecat cu bine și bucuroasă la casa ei.

8. În 1964 a fost adus la Sfântul Ioan, pentru rugăciune, un om bolnav de minte. După ce i s-a făcut de trei ori Sfântul Maslu, bolnavul s-a făcut sănătos. A treia zi a venit la mânăstire vindecat şi a dat mulţumire lui Dumnezeu.

9. În toamna anului 1969, un om din părţile Sucevei a devenit mut din lucrarea diavolului. Rudele l-au adus la moaştele Sfântului Ioan pentru rugăciune. Părinţii i-au făcut Sfântul Maslu, i-au citit molitfele Sfântului Vasile şi l-au pus să citească acatistul Sfântului Ioan cel Nou lângă sfintele moaşte. Noaptea, bolnavul a dormit la mânăstire, iar dimineaţa s-a sculat sănătos şi s-a dus acasă, dând laudă şi mulţumire Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi Sfântului Mucenic Ioan.

10. În anul 1960, o copilă din comuna Putna-Suceava şi-a pierdut vederea din cauza unei boli. O creştină evlavioasă din sat a adus copila la Sfântul Ioan de la Suceava. Aici s-au rugat amândouă, apoi preoţii i-au făcut Sfântul Maslu şi au miruit-o la ochi cu untdelemn sfinţit. La urmă, când bătrâna conducea copila să iasă din biserică, plină de uimire şi cu lacrimi în ochi, fetiţa a strigat:

- Mătuşă, văd, nu mă mai ţine de mână! Sfinte Mare Mucenice Ioane, vindecă-mi ochii şi durerea inimii mele!

Dând laudă lui Dumnezeu pentru această minune, s-au întors amândouă acasă sănătoase şi cu mare bucurie.

11. În anul 1969, o creştină, Maria, din satul Ciumuleşti-Suceava, bolnavă de ochi, nu vedea aproape deloc. Dar, auzind de minunile Sfântului Ioan, a fost adusă la Suceava. Aici s-a închinat la sfintele moaşte, s-a spovedit şi împărtăşit cu Trupul şi Sângele lui Hristos şi i s-a făcut de trei ori Sfântul Maslu. Pentru multa ei credinţă, femeia s-a vindecat complet şi, mulţumind marelui mucenic, s-a întors vindecată la casa ei.

12. În acelaşi an, o fetiţă de zece ani numită Ana, din satul Corni-Botoşani, în urma unei spaime, şi-a pierdut graiul. Fiind adusă la Mânăstirea Sfântul Ioan din Suceava, i s-au făcut rugăciuni şi Sfântul Maslu de trei ori şi pe loc s-a vindecat, încât se mirau toţi de darul tămăduirii ce izvorăşte din aceste sfinte moaşte.

13. Un tehnician care lucra la un laborator universitar a fost iradiat şi paralizat, încât nu putea nici măcar a se hrăni singur. Auzind de Sfântul Ioan, a venit aici cu mare credinţă şi speranţă în ajutorul lui Dumnezeu. Căzând în genunchi, s-a rugat mult cu lacrimi, zicând:

- Sfinte Mare Mucenic Ioane, ştiu că pentru păcatele mele m-a pedepsit Dumnezeu cu boala aceasta. Dar ştiu că Domnul este milostiv cu noi,

păcătoşii, iar tu vindeci pe cei suferinzi care vin cu credinţă la tine. Vindecă, mă rog, şi mâinile mele bolnave, ca să mă pot închina lui Dumnezeu, să mă pot hrăni singur şi să nu fiu povară altora. Ajută-mă, Sfinte Mucenice Ioane, ajută-mă şi-mi vindecă mâinile, că îmi pare rău de păcatele mele şi mă hotărăsc să urmez de acum lui Hristos!

În clipa când se ruga din inimă şi vărsa lacrimi, mărturiseşte bolnavul, a simţit deodată o căldură străină în mâinile sale şi o furnicare a nervilor de la vârful degetelor până la umeri. Apoi a început să simtă şi să mişte singur degetele, palmele şi braţele până sus. Conştient că în clipa aceea Dumnezeu, cu rugăciunile Sfântului Mucenic Ioan de la Suceava, i-a vindecat mâinile paralizate, a căzut din nou la rugăciune, mulţumind Domnului şi plăcutului Său cu lacrimi de bucurie.

La urmă s-a ridicat şi a plecat fericit la casa sa, mărturisind tuturor cum a făcut Domnul milă cu el.

14. Sărbătoarea hramului Sfântului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava - care are loc, prin tradiţie, la 24 iunie, de Sânziene - are dimensiuni bisericeşti deosebite şi un profund caracter autohton ortodox. Cu acest prilej se adună mulţi credincioşi din Moldova şi Transilvania - în special bucovineni şi maramureşeni - în frumosul port naţional, cu daruri tradiţionale în mâini, ca: flori de câmp, spice de grâu, crengi de tei şi brad şi cu numeroşi copii după ei. Feţele tuturor sunt luminate de o profundă bucurie duhovnicească. Odată cu darurile pe care le depun deasupra sfintelor moaşte, credincioşii aduc cu ei pentru binecuvântare haine pe care le ating de capul sfântului.

Pelerinajul se începe din dimineaţa zilei de 23 iunie, când se scot sfintele moaşte în procesiune, purtate pe mâinile pelerinilor şi apoi se aşază într-un mic baldachin sub teii din mijlocul curţii. În seara de ajun se face slujba privegherii în aer liber până spre miezul nopţii. Apoi, credincioşii, grupaţi pe zone şi sate, stau de veghe pe iarbă până dimineaţă. Unii se roagă în biserică, alţii înconjoară catedrala în genunchi sau cântând, alţii cântă încet melodii religioase compuse de ei, iar majoritatea aşteaptă la rând să se închine la moaştele Sfântului Ioan cel Nou.

În dimineaţa hramului se sfinţeşte agheasma şi se face Sfântul Maslu pentru bolnavi. Apoi se săvârşeşte Sfânta Liturghie arhierească pe un podium mare, în curte, în prezenţa mulţimii de închinători. Ochii tuturor privesc spre slujitori în mijlocul cărora se află mitropolitul Moldovei. Cântările corului şi predica mişcă inimile şi scot lacrimi. La sfârşitul slujbei, mulţi credincioşi doresc să se atingă de veşmintele preoţilor slujitori şi mai ales de ale arhiereilor.

Ultimul moment cu care se încheie slujba hramului este aducerea sfintelor moaşte în biserică, la orele 4 după-amiază. Prin tradiţie, racla este purtată pe mâini numai de maramureşeni, care, timp de 24 ore, stau de veghe în rugăciune şi nu mănâncă nimic până la aşezarea moaştelor în biserică. Apoi valul de pelerini se roagă în linişte pe străzi către gară şi sate, unde sunt aşteptaţi de membrii familiei cu daruri de la Sfântul Ioan, ca: icoane, cruciuliţe, agheasmă, untdelemn sfinţit, flori şi haine binecuvântate, atinse de sfintele moaşte.

Hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, împreună cu al Cuvioasei Parascheva de la Iaşi, se numără printre cele mai reprezentative sărbători religioase şi cu o veche tradiţie ortodoxă naţională, care contribuie mult la unitatea noastră în Hristos.

Sfinte Mucenice Ioane, mult pătimitorule, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL MACARIE DE VICINA (c. 1337-1347)[2]

După mitropolitul Teodor a urmat Luca, iar în anul 1337 ajunge păstor al Arhiepiscopiei de Vicina de la Gurile Dunării fericitul mitropolit Macarie, care povăţuieşte turma lui Hristos din Dobrogea (Paristrion) mai mult de zece ani. Deşi în anul 1341 Dobrogea este ocupată de tătari, noul ierarh face eforturi deosebite pentru a menţine calmul şi unitatea credincioşilor săi.

Între anii 1341-1347, mitropolitul Macarie al Vicinei ia parte la mai multe sinoade locale care au avut loc la Patriarhia de Constantinopol. În cele două sinoade din anii 1341 şi 1343, care discută şi iau apărarea Sfântului Grigorie Palama, privind învăţătura isihastă atonită de iluminare duhovnicească prin practicarea rugăciunii lui Iisus şi învăţătura despre energiile necreate ale Duhului Sfânt, mitropolitul Macarie al Vicinei, alături de patriarhul ecumenic, Ioan al XIV-lea Caleca, aprobă aceste învăţături palamite de iluminare şi sporire duhovnicească, ca fiind întru totul adevărate şi ortodoxe. La primul sinod, arhiepiscopul Macarie, el însuşi un călugăr atonit şi adept al rugăciunii isihaste, semnează al optulea, iar la sinodul următor semnează al 13-lea.

Mitropolitul Macarie, de formaţie isihastă atonită, era bun prieten al Sfântului Grigorie Palama, arhiepiscopul Tesalonicului, şi al Sfântului Grigorie

[2] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 157-160; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 222

Sinaitul, întemeietorul Mânăstirii Paroria, vestit centru isihast din Munţii Balcani pe la jumătatea secolului XIV, unde se nevoiau şi numeroşi călugări „vlahi" din Ţara Românească şi Dobrogea. Mitropolitul Vicinei apără cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării, susţine Mânăstirea Sfântul Atanasie cel Mare de la Niculiţel şi micile sihăstrii din partea locului, intră în legătură cu voievodul Alexandru I Basarab şi hirotoneşte preoţi pentru Ţara Românească şi pentru sudul Moldovei. El era părinte sufletesc, atât al românilor de la sudul, cât şi de la nordul Dunării.

În anul 1347, fericitul ierarh Macarie se mută cu pace la cereştile lăcaşuri.

MITROPOLITUL IACHINT DE VICINA
primul mitropolit al Ţării Româneşti
(† 1372)[3]

Ultimul mitropolit al Vicinei şi cel dintâi păstor al Bisericii lui Hristos din Dobrogea şi Ţara Românească, reunită sub conducerea unui singur voievod, este arhiepiscopul Iachint. El a păstorit doar câţiva ani la Vicina, iar în anul 1359 şi-a mutat scaunul la Curtea de Argeş, la cererea marelui voievod Alexandru I Basarab, întemeietorul Ţării Româneşti, care dorea să aibă un sediu mitropolitan în ţara sa. Mitropolitul Iachint devine astfel păstor duhovnicesc al tuturor românilor din Dobrogea şi Ţara Românească. El sfinţea biserici, hirotonea preoţi, împărţea binecuvântare poporului atât de credincios al „vlahilor" şi era sfetnic apropiat al marelui domn.

Astfel, Eparhia Vicina dispare şi ia fiinţă o nouă mitropolie românească. cunoscută sub numele de „Mitropolia Ungrovlahiei", dependentă de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, condusă pe atunci de patriarhul Calist I.

Ca păstor şi părinte sufletesc al tuturor românilor dintre Dunăre şi Carpaţi, mitropolitul Iachint a avut grijă să hirotonească preoţi pentru toate satele, să zidească biserici la oraşe şi sate, să întemeieze noi aşezări mânăstireşti şi să ţină în strânsă legătură duhovnicească Biserica Ţării Româneşti cu Patriarhia de Constantinopol. Iar ca „exarh al plaiurilor". mitropolitul Iachint purta grijă şi de credincioşii ortodocşi din părţile vecine. îndeosebi din Transilvania, cărora le trimitea preoţi şi călugări misionari.

Acest ierarh, ajutat de domnul ţării, Vladislav I (1364–1377), a încurajat şi susţinut mult monahismul românesc, al cărui început se urcă până în secolul

[3] *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 160–164; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, p. 247–248

IV, prin centrul monahal pustnicesc din Munții Buzăului. El a adus în țară pe Sfântul Nicodim de la Tismana, care venea din Muntele Athos, pentru a organiza câteva mânăstiri-lavre după model atonit. El a trimis numeroși călugări „vlahi" la Mânăstirea Cutlumuș-Athos, unde au ajuns călugări vestiți. Iar în țară a organizat mai multe mânăstiri la Tismana, Curtea de Argeș, Câmpulung-Muscel, Cozia, Snagov, Târgoviște, Bolintinul din Deal și din Vale, Tânganu, Cotmeana și altele. După o păstorire atât de rodnică, s-a săvârșit cu pace în anul 1372.

CUVIOSUL GHERMAN IEROSCHIMONAHUL
Primul egumen al Mânăstirii Neamț
(1320-1362)[4]

Înainte de întemeierea Țărilor Române, călugării se formau duhovnicește, atât în micile sihăstrii existente de-a lungul Carpaților, cât și în Muntele Athos. Unii se săvârșeau acolo în deplină jertfă și plăcere de Dumnezeu. Alții se întorceau și întemeiau noi schituri și sihăstrii în locuri de liniște sau chiar în preajma satelor.

Unul din acești sihaștri autohtoni a fost și Cuviosul Gherman de la Neamț, care s-a nevoit în tinerețe la Muntele Athos. Apoi, întorcându-se în pământul părinților săi cu câțiva ucenici și aflând loc retras de lume în Munții Neamțului, a fost călăuzit de Duhul Sfânt să sihăstrească aici. El a întemeiat la începutul secolului XIV o vestită sihăstrie pe locul actualei Mânăstiri Neamț.

Duhovnicul Gherman a adunat în jurul său mai mulți ucenici și a înălțat în poiană o mică biserică de lemn cu hramul Sfântul Ioan Teologul. În anul 1320, ucenicii l-au ales egumen și părinte duhovnicesc, nevoindu-se împreună în desăvârșită dragoste de Hristos, în rugăciune și nădejde, având toți un cuget și o voie. Deci, auzindu-se prin sate de sihaștrii de la Neamț, li s-au adăugat cu timpul și alți iubitori de liniște, numărând pe la jumătatea secolului XIV până la 40 de călugări.

Sihăstria lui Gherman, numită și Sihăstria Sfântului Ioan Teologul, a fost înnoită mai târziu de Bogdan I, întemeietorul Moldovei (1359-1365) și de urmașii lui, devenind cea dintâi mânăstire voievodală mușatină.

---

[4] Diacon Ioan Ivan și pr. Scarlat Porcescu, *Mânăstirea Neamț*, 1981, p. 281-283; *Pomelnicul [illegible]cesc al Mânăstirii Neamț*; N. Crețulescu, *Inscripțiile Mânăstirii Neamț*, 1905, ms. 171, fila 346

Cuviosul Gherman ieroschimonahul a povăţuit obştea sa până în anul 1362, devenind vestit duhovnic al călugărilor şi lucrător al rugăciunii lui Iisus, învăţând pe sihaştri această dumnezeiască lucrare. El a întemeiat în ţinutul Neamţ cea dintâi mânăstire şi prima vatră isihastă, ai cărei ucenici s-au răspândit apoi de-a lungul Carpaţilor Răsăriteni.

Ajungând la adânci bătrâneţi şi bineplăcând lui Dumnezeu, Cuviosul Gherman, cel dintâi stareţ al Mânăstirii Neamţ, s-a săvârşit cu pace şi a fost numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

CUVIOSUL CIPRIAN IEROSCHIMONAHUL
Al doilea egumen al Mânăstirii Neamţ
(† 1373)[5]

Acest ieroschimonah a fost cel dintâi ucenic al stareţului Gherman şi împreună nevoitor cu dânsul în Muntele Athos şi la Neamţ. Apoi, răposând părintele său duhovnicesc, Cuviosul Ciprian a ajuns întâistătător al Mânăstirii Neamţ, povăţuind această sfinţită obşte mai bine de zece ani. Ca egumen, Cuviosul Ciprian a crescut numeroşi fii duhovniceşti, deprinzându-i pe toţi cu smerenia, rugăciunea şi desăvârşita dragoste în Iisus Hristos. Sub egumenia sa, numărul monahilor din Mânăstirea Neamţ ajunsese la peste 80. Unul din ei a fost şi vestitul ieroschimonah Iosif Muşat, rudenia domnilor muşatini, pe care îl tunse în monahism şi îl lăsă egumen în locul său.

Egumenul Ciprian a fost şi un iscusit duhovnic şi dascăl al rugăciunii. În timpul egumeniei sale s-a dezvoltat mult viaţa isihastă în jurul lavrei. Sihaştrii nemţeni se nevoiau singuri sau câte doi-trei, în mici bordeie şi chilii de pământ şi lemn. Hrana lor o formau fructele de pădure şi pâinea pe care o primeau săptămânal din obştea Cuviosului Ciprian. În posturi, sihaştrii nu coborau deloc în lavră, iar în celelalte zile veneau numai în sărbători şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului. Sfetnicul lor cel mai bun era însuşi egumenul Mânăstirii Neamţ.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Ciprian şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace în anul 1373, încredinţând obştea în mâinile arhimandritului Iosif Muşat (1373–1386).

---

[5] Diacon Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, op. cit., p. 282–283

CUVIOSUL AGATON SIHASTRUL
Munţii Buzăului
(secolul XIV)[6]

Acest vestit sihastru s-a nevoit în Munţii Buzăului în prima jumătate a secolului XIV. Mai întâi s-a ostenit într-o peşteră sub muntele lui Martirie, aparţinând de sihăstria Fundătura. Apoi, ajungând sihastru iscusit în lupta cea duhovnicească şi dascăl al vieţii pustniceşti, s-a învrednicit de darul preoţiei, adunând mai mulţi ucenici în jurul său, căci cuviosul era povăţuitor de suflete şi părinte duhovnicesc pentru mulţi, hrănindu-i cu alese cuvinte din Sfânta Scriptură. Cunoştea încă şi operele Sfinţilor Părinţi şi biruia cu multă pricepere ispitele vrăjmaşului diavol.

În a doua jumătate a secolului XIV, Cuviosul Agaton s-a stabilit cu câţiva ucenici pe culmea muntoasă numită Crucea Spătarului, cale de o jumătate de ceas de Sihăstria Fundătura. Aici şi-a săpat cu mâinile sale o mică biserică în stâncă, cu hramul Sfântul Ioan Hrisostom, pentru care avea mare evlavie. Alături de biserică, cuviosul şi-a făcut o mică chilie, unde se nevoia ziua şi noaptea în post şi rugăciune. Ucenicii săi, în număr de 12, după tradiţia isihastă din partea locului, şi-au săpat şi ei chilii în piatră pe acelaşi munte, în preajma Cuviosului Agaton.

Aceasta este sihăstria lui Agaton, numărată printre primele sihăstrii cunoscute în Munţii Buzăului şi una din cele mai alese. Aici s-au nevoit timp de trei secole peste o sută de sihaştri purtători de Hristos, dintre care mulţi au ajuns la măsura sfinţeniei. Între aceştia, însă, a strălucit Cuviosul Agaton, ca o făclie aprinsă pe vârful muntelui, devenind vas al Duhului Sfânt şi părinte cu mulţi fii duhovniceşti. Iar nevoinţa sa şi a ucenicilor săi era aceasta: noaptea se adunau în biserică şi cântau slujba Utreniei, ziua se nevoiau în chilii cu postul, cu metaniile şi cu citirea Psaltirii, iar seara se adunau la trapeză, mâncând la aceeaşi masă comună făcută dintr-un trunchi de copac cu 12 locuri. Mâncarea era şi ea pustnicească: pesmeţi de pâine şi legume fierte, fără untdelemn. În sărbători, Cuviosul Agaton săvârşea Sfânta Liturghie şi împărtăşea pe toţi cu Trupul şi Sângele Domnului.

La începutul secolului XVI, domnul Ţării Româneşti, Neagoe Basarab (1512–1521), auzind de sihăstria lui Agaton, a făcut unele danii şi a mărit biserica din peşteră, cum scrie în pomelnicul săpat pe peretele altarului, care se păstrează până astăzi.

---

6 P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, Bucureşti, 1976, p. 241–243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, Bucureşti, 1982, p. 187–188

Vestea despre nevoinţa ieroschimonahului Agaton ajunsese până la evlaviosul domn Neagoe Basarab, el însuşi fiind cunoscător al vieţii isihaste din Ţara Românească şi susţinător al cuvioşilor sihaştri. Neagoe împreună cu episcopul de atunci al Buzăului şi cu o oarecare monahie Teodora au făcut unele danii Sihăstriei lui Agaton, fapt pentru care au fost scrişi în pomelnicul bisericii, săpat în peretele altarului de ambele părţi ale ferestrei de est. Pomelnicul se păstrează destul de bine şi astăzi. Ulterior au fost adăugaţi şi alţi voievozi, care au miluit pe călugării din Sihăstria lui Agaton, ca: Moise, Vlad, Vintilă şi soţia lui, Rada.

În anul 1524, Schitul lui Agaton este menţionat într-o hotarnică dată de la Afumaţi. În a doua jumătate a secolului, înmulţindu-se numărul sihaştrilor mai mult de 12, Sihăstria lui Agaton devine mânăstire cu rânduială de chinovie. Un hrisov din anul 1587 aminteşte pentru prima dată de „mânăstirea lui Agaton". La începutul secolului XVII, mânăstirea ajunge în paragină. În anul 1733 este reînnoită de alţi ctitori, după care mai dăinuie puţin şi apoi este definitiv părăsită.

Astăzi se mai păstrează doar o parte din biserica de piatră, în care se vede absida altarului, nişele pentru proscomidie şi diaconicon, pomelnicul ctitoricesc incrustat în perete, o fereastră şi câteva urme ale naosului şi chiliei marelui sihastru.

CUVIOSUL DIONISIE SIHASTRUL
Munţii Buzăului
(secolul XIV)[7]

Cuviosul Dionisie Sihastrul a fost unul din sihaştrii cei mai renumiţi de la sihăstria Fundătura. El s-a nevoit aici în a doua jumătate a secolului XIV. Prin tradiţie i se spunea „Torcătorul", deoarece se ocupa cu torsul lânii, din care îşi câştiga existenţa, îndeletnicire obişnuită celor mai mulţi sihaştri din Munţii Buzăului.

Ajungând cu darul lui Hristos la măsura nepătimirii, şi-a săpat o peşteră într-o stâncă greu accesibilă, la 4 metri deasupra pământului. În peşteră, cuviosul şi-a făcut un mic paraclis de rugăciune, unde neîncetat dădea laudă lui Dumnezeu. Aici s-a nevoit Cuviosul Dionisie Sihastrul mai mult de 30 de ani, răbdând cu bărbăţie frigul iernii, umezeala, foamea şi mai ales cumplitele ispite de la diavoli. Şi era aşa de sporit printre sihaştrii din partea locului, că

[7] P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, Bucureşti, 1976, p. 241–243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, Bucureşti, 1982, p. 190

izgonea duhurile necurate din oameni şi cunoştea cele viitoare. Pentru aceea mulţi îl cinsteau şi-i cereau cuvânt de folos.

Nevoinţa Cuviosului Dionisie Sihastrul era aceasta: toată săptămâna se ostenea singur în peşteră, petrecând în neadormită rugăciune, în post, în păzirea minţii şi în cugetarea celor viitoare. Hrana şi-o câştiga torcând lână, pe care i-o aducea ucenicul de prin sate. O dată pe săptămână, spre Duminici, cobora din peşteră şi se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos la biserica din Sihăstria Fundătura. Apoi iar urca în peşteră, trăgând scara în chilie şi aşa îşi continua sfânta nevoinţă. Locul unde îşi sprijinea scara se cunoaşte şi astăzi. Marele sihastru Dionisie Torcătorul a crescut mai mulţi ucenici, care au ajuns şi ei sihaştri vestiţi şi i-au urmat întru totul nevoinţa. Astfel, chilia lui poate fi considerată ca o mică sihăstrie pustnicească, care a contribuit mult la dezvoltarea vieţii isihaste în Munţii Buzăului.

CUVIOSUL IOSIF SIHASTRUL
Munţii Buzăului
(secolul XIV)[8]

O altă bisericuţă în piatră care a avut un rol deosebit în dezvoltarea vieţii isihaste din Munţii Buzăului este Peştera lui Iosif, situată pe Valea Bordeiului, aproape de satul Nucu, comuna Bozioru. Ferestrele bisericii în arc frânt par să dateze peştera din secolul XIII, dar prezenţa peştelui ca simbol paleocreştin deasupra intrării peşterii lui Iosif, al cărui contur încă se distinge, ne face să considerăm că ea ar putea fi din secolele IV sau V, fiind folosită de creştini, ca şi alte peşteri din Munţii Buzăului, pe timpul persecuţiilor.

Cuviosul Iosif este numărat printre cei mai vestiţi sihaştri nevoitori din partea locului. Mai întâi s-a nevoit în Sihăstria Fundătura, iar la începutul secolului XV s-a aşezat în peştera care îi poartă numele, aproape de alte peşteri pustniceşti, pe care o măreşte şi-i adaugă două ferestre. În această peşteră s-a nevoit Cuviosul Iosif zeci de ani, ajungând mare dascăl al liniştii, preot şi povăţuitor de suflete. Numele lui era cunoscut până departe şi mulţi bolnavi se vindecau cu rugăciunile lui.

Adunând mai mulţi sihaştri în jurul lui, Cuviosul Iosif a făcut din peştera sa o adevărată sihăstrie pe Valea Bordeiului şi pe munţii Martirie, Cecilia şi Crucea Spătarului din apropiere. Mulţi din ucenicii săi se nevoiau în mici

[8] P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, Bucureşti, 1976, p. 241-243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, Bucureşti, 1982, p. 191-192

bordeie de lemn şi pământ risipite pe toată valea din apropiere. De la aceşti sihaştri se numeşte până astăzi locul acesta „Valea Bordeiului" şi „Pârâul Bordeiului". Apoi, mutându-se în ceata cuvioşilor părinţi, peştera lui Iosif a fost locuită de alţi sihaştri cu viaţă aleasă, care au continuat firul vieţii de sihăstrie în aceeaşi smerenie şi râvnă pentru dragostea lui Hristos. Numele şi faptele tuturor, deşi s-au uitat de oameni, sunt scrise în cartea vieţii.

UN SFÂNT ROMÂN ANONIM din Mânăstirea Neamţ (secolul XIV)[9]

Prima închegare de viaţă monahală organizată în vatra Mânăstirii Neamţ a avut loc la începutul secolului XIV, datorită întâiului egumen cunoscut al lavrei, anume ieroschimonahul Gherman (1320–1362), care adună pe sihaştrii nevoitori aici într-o obşte de sine-stătătoare. Înainte de el, sihaştrii nemţeni duceau viaţă pustnicească idioritmică, despre care se ştie foarte puţin.

În a doua jumătate a secolului XIV, viaţa duhovnicească din Mânăstirea Neamţ ia o amploare mult mai mare, încât primii domni muşatini sunt îndemnaţi să zidească aici o biserică de piatră, cu hramul Înălţarea Domnului. Numărul mare de morminte monahale, majoritatea din secolul XIV, situate în jurul primei biserici muşatine, ca de altfel în toată incinta Mânăstirii Neamţ, dovedeşte cu prisosinţă cât de intensă era viaţa călugărească în această vatră străbună. Unele dintre aceste morminte se află chiar sub temeliile bisericii voievodale zidită de Ştefan cel Mare, în anul 1497. Altele sunt sub chiliile din incintă, iar altele, ceea ce este şi mai concludent, se află sub pavajul ce duce la uşa bisericii voievodale din 1497. Aceasta dovedeşte că mormintele sunt mai vechi decât biserica.

Întrucât multe dintre osemintele monahilor din incintă nu posedă tradiţionalele cărămizi cu numele şi data morţii lor, este dificil să se stabilească precis identitatea şi frecvenţa vieţii monahale aici, pe epoci. Unul Dumnezeu ştie câte moaşte sfinte de cuvioşi monahi nemţeni se află în acest cimitir călugăresc, unic de altfel în ţara noastră.

---

[9] Primele semne miraculoase de ridicare a pavajului s-au observat sâmbătă, 24 mai, 1986. Ele s-au repetat până luni, 26 mai, când s-a hotărât de stareţul Mânăstirii Neamţ, arhim. Efrem Chişcariu, să se sape sub pavaj. După depunerea moaştelor în biserică s-a întocmit un act oficial în legătură cu această minune, care se păstrează în arhiva mânăstirii. După două zile, autorităţile locale au oprit pelerinajul de la Neamţ şi au turnat beton peste mormântul sfântului necunoscut.

Sfinţenia vieţii călugărilor nemţeni din secolul XIV o dovedeşte cu prisosinţă recenta descoperire prin minune dumnezeiască a moaştelor unui sihastru sfânt din această epocă, aflate chiar sub pavajul central ce duce la biserică. Acest fapt s-a petrecut în zilele de 24-26 mai, 1986, când s-a observat că la jumătatea distanţei dintre clopotniţă şi biserică, pavajul gros de piatră şi ciment s-a ridicat circa 30 cm pe dimensiunea unui mormânt, în chip miraculos.

Săpându-se cu atenţie la 1,5 metri, s-a aflat trupul proslăvit şi înmiresmat al unui călugăr cu viaţă sfântă din secolul XIV, aşezat aici înainte de zidirea bisericii voievodale şi a pavajului. Osemintele, galbene şi binemirositoare, erau încă legate între ele şi prezentau toate condiţiile cerute moaştelor de către canoanele Bisericii Ortodoxe.

După deshumare, osemintele aflate s-au aşezat într-un sicriu şi s-au depus în biserică de obştea călugărilor nemţeni, în sunetul clopotelor, cu toată evlavia şi rânduiala cuvenită.

Vestea descoperirii acestor sfinte moaşte s-a răspândit imediat în toată ţara. Încă din seara zilei de luni, 26 mai, noaptea, şi mai ales în zilele următoare veneau sute de pelerini, ţărani, orăşeni şi intelectuali să se închine la sfintele moaşte. Mai întâi aprindeau lumânări în jurul mormântului şi făceau metanii cu lacrimi de bucurie, că ne-a descoperit Dumnezeu un sfânt nou rugător al neamului nostru. Apoi intrau în biserică şi se rugau cu mare credinţă şi emoţie la sfintele moaşte şi la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, cerându-le ajutor ceresc şi dând slavă lui Dumnezeu pentru toate, căci au văzut o aşa de mare minune în România de astăzi. Până acum nu se ştie numele cuviosului aflat la Mânăstirea Neamţ.

Iată câţi sfinţi necunoscuţi ascunde încă pământul sfânt al ţării noastre!

CUVIOŞII SOFRONIE, PIMEN ŞI SILUAN
Mânăstirea Neamţ
(secolele XIV-XV)

Aceşti trei cuvioşi erau de loc din Ţara Moldovei, iar cu metania din Muntele Athos. Căci, fiind chemaţi de Hristos, s-au făcut călugări din tinereţe şi au ajuns sihaştri vestiţi într-una din sihăstriile Athosului. Apoi, auzind de Cuviosul Nicodim cel Sfinţit, i s-au făcut ucenici, ostenindu-se împreună câţiva ani la Mânăstirea Hilandar.

Prin anul 1365, venind Cuviosul Nicodim în Ţara Românească, au venit şi Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan în Moldova şi au intrat în obştea Mânăstirii Neamţ, sub ascultarea stareţului Ciprian. Şi erau toţi călugări

desăvârşiţi şi duhovnici iubitori de Hristos, sihăstrind mai mulţi ani în pădurile seculare din jurul marii lavre şi formând numeroşi ucenici.

Pentru sfinţenia vieţii lor, aceşti cuvioşi părinţi s-au învrednicit a fi şi egumeni ai Mânăstirii Neamţ, spre sfârşitul secolului al XIV-lea. Astfel, Cuviosul Sofronie a păstorit obştea Mânăstirii Neamţ între anii 1392-1393, sub domnia lui Roman I Muşat, considerat de unele pomelnice ctitoreşti ca „primul stareţ al Mânăstirii Neamţ". Ieroschimonahul Pimen a condus această lavră între anii 1393-1400, contribuind mult la înnoirea mânăstirii. Iar Cuviosul Siluan a fost egumen la Neamţ între 1400-1402, continuând activitatea duhovnicească a înaintaşilor săi.

Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan[10], săvârşind bine călătoria acestei vieţi şi lăsând în urmă peste o sută de ucenici, s-au strămutat la cele veşnice, dându-şi sufletele în mâinile Domnului.

SFÂNTUL NICODIM DE LA TISMANA (†1406)[11]

a. Viaţa

Cuviosul Nicodim cel Sfinţit era de neam macedo-român, născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr şi a domnului Ţării Româneşti, Nicolae Alexandru-Basarab. După ce învaţă carte, se duce din tinereţe în Muntele Athos şi se călugăreşte în Mânăstirea Hilandar, unde mai târziu ajunge egumen şi chiar protoepistat în conducerea Sfântului Munte.

După anul 1365 vine în Ţara Românească şi întemeiază, cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) şi Radu I (1377-1383), Mânăstirile Vodiţa (1369) şi Tismana (ante 1377). Mai întemeiază la sudul Dunării două mici aşezări monahale, Vratna şi Mânăstiriţa; în Oltenia - Gura Motrului şi Vişina, iar în Ţara Haţegului întemeiază Mânăstirea Prislop (la sfârşitul secolului XIV), unde a scris şi un Evangheliar slavon (1404-1405).

Biserica Ortodoxă îl prăznuieşte la 26 decembrie, ziua mutării sale la cele veşnice.

---

[10] Diac. Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, op. cit., p. 281; *Pomelnicul ctitoresc al Mânăstirii Neamţ*; Prof. C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţ*, 1942, p. 9-10

[11] Ştefan Ieromonahul, *Viaţa Sfântului Nicodim*, Craiova, 1935; *Vieţile Sfinţilor* - luna decembrie, de Iorgu Dumitrescu, Bucureşti, 1904, p. 1340-1344; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, 1957, p. 200-207; *Mineiul* pe luna decembrie, în 26 zile

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Ajungând la Athos, în Muntele Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întâi în obşte, apoi singur într-o peşteră în preajma Mânăstirii Hilandar, răbdând grele ispite de la diavoli. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puţină vreme s-a curăţit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni şi s-a învrednicit de darul mai înaintevederii şi al facerii de minuni, ajungând vestit în tot muntele.

2. Ca egumen al marii lavre Hilandar, Cuviosul Nicodim a adunat în obştea sa până la o sută de călugări atoniţi, greci, sârbi, macedoneni, români şi bulgari, deprinzându-i pe toţi cu frica de Dumnezeu şi hrănindu-i cu învăţăturile Sfintei Scripturi, fiind dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adânc teolog şi părinte duhovnicesc luminat. Pentru aceea nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvânt de folos.

3. Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi, Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia Ecumenică. Deci, văzând patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să împlinească Evanghelia şi să ajute la mântuirea semenilor săi.

4. Fiind în sudul Dunării, în urma unei descoperiri dumnezeieşti, vine în Ţara Românească şi se aşază pe valea râului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, Cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorului Vladislav-Vlaicu Vodă şi al sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserică de piatră cu hramul „Sfântul Antonie cel Mare", pe care o sfinţeşte în anul 1369. Mânăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc ca „după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

5. Pe valea pârâului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", Cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit „Cascade", Mânăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti şi al cneazului Lazăr. Marele stareţ formează aici o obşte renumită de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste şi pune rânduială călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos.

6. Adunând în jurul său câţiva călugări luminaţi, a întemeiat la Mânăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată Peninsula Balcanică. De aici, Cuviosul Nicodim conducea duhovniceşte toate mânăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

7. La bătrâneţe, Cuviosul Nicodim încredinţează grija celor două Mânăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage în peştera de deasupra mânăstirii, ce se păstrează până astăzi. Acolo petrecea cuviosul toată săptămâna în post, în priveghere şi neîncetată rugăciune, iar Duminica cobora în mânăstire, săvârşea Sfânta Liturghie şi vindeca pe cei bolnavi. Apoi mânca la trapeză cu părinţii, mângâia pe toţi cu cuvinte de folos şi iar se urca la peşteră.

8. Pentru sfinţenia vieţii sale, Cuviosul Nicodim se învrednicise de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor necurate şi al vindecării suferinţelor omeneşti. De aceea, numele lui se făcuse cunoscut până dincolo de hotarele Ţării Româneşti şi mulţi alergau la ajutorul lui. Se spune în tradiţia mânăstirii că unii bolnavi se vindecau numai cât ajungeau la Tismana. Alţii se tămăduiau cu rugăciunea şi binecuvântarea cuviosului, sau numai cât se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecaţi de Sfântul Nicodim se numără şi fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

9. Ajungând la bătrâneţe, Cuviosul Nicodim cel Sfinţit de la Tismana, binecuvântându-şi ucenicii, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la 26 decembrie, 1406, iar sfintele sale moaşte au fost aşezate în mormântul pregătit de el în biserică. Datorită vitregiei vremurilor, mai târziu moaştele sale au fost aşezate la un loc tăinuit. O mică parte din ele s-au dus în Macedonia, iar degetul arătător de la mâna dreaptă se păstrează în biserica Mânăstirii Tismana.

Sfinte Preacuvioase Părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL PAHOMIE IEROMONAHUL
egumen al Mânăstirii Peri
(secolele XIV-XV)

Acest venerabil egumen al Mânăstirii Peri, din nordul Maramureşului, era originar din Ţara Oaşului, rudă a lui Dragoş Vodă, primul descălecător al Moldovei. Intrând de tânăr în nevoinţa călugărească la unul din schiturile

existente în partea locului, s-a învrednicit în puţină vreme de darul preoţiei şi era plin de râvnă pentru mărturisirea lui Hristos şi pentru apărarea credinţei ortodoxe[12].

Ajungând cunoscut în toate satele din Maramureş, Cuviosul Pahomie devine sfetnic şi părinte duhovnicesc al românilor maramureşeni, pe care îi cerceta şi îi povăţuia pe calea mântuirii.

În a doua jumătate a secolului XIV, când fiii lui Sas Vodă, Baliţă şi Drag, întemeiază mânăstirea din Peri cu hramul Sfântul Arhanghel Mihail, cuviosul Pahomie este numit egumen al acestei mânăstiri. Iar în anul 1391, când Mânăstirea Peri devine stavropighie[13], atunci egumenul Pahomie este numit de patriarhul Antonie al Constantinopolului, exarh patriarhal peste toate satele ortodoxe româneşti din nordul Transilvaniei. În această calitate, egumenul Pahomie avea dreptul să supravegheze pe preoţii şi credincioşii ortodocşi din Maramureş, Ugocea, Bărcău, Arva, Sălaj, Almaş, Ciceu, Unguraş şi Valea Bistrei.

Astfel, Cuviosul Pahomie umbla din sat în sat, sfinţea biserici noi, rânduia preoţi, judeca neînţelegerile bisericeşti, îmbărbăta pe ţărani, învăţa şi apăra dreapta credinţă. De asemenea, conducea duhovniceşte şi Mânăstirile Ieud, Bârsana şi Peri din Maramureş, în care se nevoiau zeci de călugări, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici pentru credincioşi, mărturisitori şi apărători ai credinţei ortodoxe. Cuviosul Pahomie de la Peri face, astfel, din călugări părinţi şi apologeţi ai Ortodoxiei noastre străbune, iar din mânăstirile Maramureşului face adevărate cetăţi ortodoxe de rezistenţă şi apărare în nordul Transilvaniei mereu lovit de prozelitismul catolic.

În cursul primelor decenii ale secolului XV, Cuviosul Pahomie de la Peri, părintele românilor ortodocşi din Maramureş, s-a săvârşit cu pace, lăsând în urmă numeroşi călugări şi preoţi slujitori prin sate.

MITROPOLITUL IOSIF MUŞAT
Primul ierarh al Moldovei
(1402-1415?)

Cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei a fost, desigur, mitropolitul Iosif Muşat. El era din familia domnilor muşatini, rudă apropiată a lui Petru Muşat (1375-1391) şi Alexandru cel Bun (1400-1432).

[12] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 190-199

[13] Dependentă de Patriarhia de Constantinopol

Din tinereţe şi-a închinat viaţa lui Hristos în obştea Mânăstirii Neamţ, unde a deprins frica de Dumnezeu şi buna nevoinţă a vieţii duhovniceşti de la cuvioşii călugări de aici. Apoi, făcându-se preot, a ajuns egumen la Neamţ. La propunerea domnului Petru Muşat a fost hirotonit episcop al Cetăţii Albe de mitropolitul Haliciului, Antonie. Însă nu stă mult aici şi este chemat ca mitropolit al Moldovei. Dar Patriarhia Ecumenică refuzând să-l recunoască şi ivindu-se mare tulburare în Biserică, smeritul mitropolit Iosif s-a retras din scaun la Mânăstirea Neamţ şi apoi la Bistriţa. Mai pe urmă se stabileşte la „o mânăstire, la Boiştea, lângă Târgu Neamţ, unde a fost chilia vlădicăi Iosif şi unde sunt călugăriţe". De aici, înţeleptul mitropolit povăţuia cu curaj Biserica Moldovei greu încercată, învăţa şi apăra dreapta credinţă împotriva prozelitismului catolic, hirotonea preoţi, sfătuia pe domn şi era tuturor părinte sufletesc. Se spune despre dânsul că a luat parte chiar la ungerea ca domn în cetatea Sucevei a lui Alexandru cel Bun, în anul 1400.

La 26 iulie, 1401, cu vrerea lui Dumnezeu şi cu stăruinţa bunului domn Alexandru I Muşat, mitropolitul Iosif a fost recunoscut de Patriarhia din Constantinopol ca părinte şi întâistătător pe scaunul Mitropoliei Moldovei. Timp de aproape 15 ani a păstorit în tihnă turma lui Hristos, rânduind bine cele duhovniceşti şi chivernisind cu pricepere cele bisericeşti, ca un bun econom al casei lui Dumnezeu.

Cea dintâi grijă a sa a fost să sfătuiască pe Alexandru cel Bun, nepotul său, să aducă de la Cetatea Albă la Suceava moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou, ca protector al ţării şi mângâiere a poporului binecredincios. Apoi, însuşi mitropolitul a mers cu mare alai, cu preoţi şi cu mult popor, în frunte cu însuşi voievodul, de au întâmpinat sfintele moaşte mai jos de Iaşi, la locul numit „Poiana Vlădicăi" şi le-au aşezat cu mare cinste în biserica Mirăuţilor din capitala Moldovei.

Tot în aceşti ani, evlaviosul mitropolit Iosif a reînnoit aproape în întregime ctitoria părinţilor săi din Mânăstirea Neamţ, căreia i-a închinat cel mai de preţ odor, icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni, pe care o primise în dar din Bizanţ. De asemenea, a sfătuit pe domn să zidească din nou două frumoase mânăstiri, Bistriţa (1402) şi Moldoviţa, ca lăcaş de rugă şi de veşnică odihnă. La 7 ianuarie, 1407, mitropolitul Iosif uneşte cele două Mânăstiri voievodale, Neamţ şi Bistriţa, şi numeşte egumen peste ele pe ucenicul său, arhimandritul Dometian, „ca să fie aceste mânăstiri nedespărţite una de alta, pentru că sunt amândouă ale vlădiciei mele"[14]. Tot la îndemnul său, egumenul Dometian a scris vestitul Pomelnic al Mânăstirii Bistriţa, care

[14] *Documente privind Istoria României* - A, Moldova, veacul XIV-XV, vol. I, 1954, p. 15-16

se păstrează până astăzi[15], şi primeşte în dar icoana Sfintei Ana de la Manuel Paleologu. Asemenea şi la celelalte Mânăstiri, Probota, Bogdana şi Moldoviţa, rânduieşte stareţi buni şi poartă grijă de toţi - de călugări, de sihaştri, de preoţi, de popor şi de tot sfatul ţării - ca un adevărat părinte al tuturor ce era.

În anul 1415, ajungând la adânci bătrâneţi, evlaviosul mitropolit Iosif, cel dintâi părinte al Moldovei, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat la Mânăstirea Bistriţa, în partea de sud a pronaosului, unde i s-a descoperit mormântul în anul 1975, în urma lucrărilor de restaurare a bisericii[16].

CUVIOSUL DOMETIAN ARHIMANDRITUL
Mare egumen al Mânăstirilor Neamţ şi Bistriţa
(1407 - c.1415)[17]

Arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareţi ai Mânăstirilor Neamţ şi Bistriţa. Acest cuvios era rudă şi ucenic al mitropolitului Iosif Muşat, luând jugul lui Hristos din tinereţile sale, pe când marele ierarh era egumen al Mânăstirii Neamţ (1373-1386).

Mulţi ani, Cuviosul Dometian s-a nevoit în obşte, împlinind cu dragoste sfânta ascultare şi învăţând de la cei mai sporiţi călugări cunoştinţa cărţii şi meşteşugul rugăciunii şi al luptei celei duhovniceşti. Apoi, învrednicindu-se de cinstea preoţiei, săvârşea cele sfinte cu multă evlavie şi frică de Dumnezeu, ajungând iscusit duhovnic şi păstor de suflete. Fiind călugăr învăţat şi iubit, atât de soborul părinţilor, cât şi de marele domn Alexandru cel Bun, arhimandritul Dometian a fost numit la, 7 ianuarie, 1407, stareţ al Mânăstirilor Neamţ şi Bistriţa, „ca să fie aceste mânăstiri nedespărţite una de alta". Din acest moment au fost unite ambele mânăstiri sub aceeaşi conducere mai bine de 20 de ani.

În Mânăstirea Neamţ, Cuviosul Dometian a înnoit în întregime, cu ajutorul voievodului şi al mitropolitului Iosif, atât biserica şi chiliile, cât şi

[15] Biblioteca Academiei Române, cota 78 - în original

[16] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, 1957, p. 158; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 61-65; Pr. Scarlat Porcescu, *Iosif cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei*, în revista „Mitropolia Moldovei", XL (1964), nr. 3-4, p. 126-139; Arhim. Ciprian Zaharia, *Iosif I Muşat, întâiul mare ierarh român*, Episcopia Romanului, 1988; M. Costăchescu, *Documente moldoveneşti*, vol. I, Iaşi, 1935, p. 219

[17] C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţ*, 1942, p. 11-12; Diac. Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, op. cit.; Damian P. Bogdan, *Pomelnicul Mânăstirii Bistriţa*, Bucureşti, 1940, p. 86-87; pr. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 64-65

viaţa duhovnicească, mărind soborul lavrei la peste 150 de călugări. Dintre ei a ridicat apoi duhovnici şi egumeni iscusiţi, dascăli şi neadormiţi rugători pentru toată lumea. Tot la Mânăstirea Neamţ, stareţul Dometian a întemeiat o vestită şcoală de caligrafi şi miniaturişti din ţările române, neîntrecută de nici o altă şcoală mânăstirească, condusă de ucenicul său, venerabilul călugăr caligraf Gavriil Uric. A întemeiat, de asemenea, o bogată bibliotecă cu numeroase opere patristice, dintre care multe erau copiate în lavră.

În Mânăstirea Bistriţa, stareţul Dometian a mărit, la fel, numărul călugărilor la peste 50 de nevoitori şi a rânduit aşezământ de viaţă duhovnicească întocmai ca la Neamţ. Apoi a rânduit duhovnici şi slujitori aleşi, spre slava lui Dumnezeu şi cinstea ctitorului fondator, Alexandru cel Bun, care adesea zăbovea aici. Cei mai aleşi dintre ucenicii săi de la Bistriţa au fost: arhimandriţii Grigorie şi Eutimie, ieromonahii Ioasaf, Ioan, Cornelie şi Timotei, duhovnicul Daniil, monahii Paisie Uric, fiul său, Gavriil Uric şi numeroşi alţii. Tot la Mânăstirea Bistriţa, Cuviosul Dometian a format o şcoală de grămătici, unde mulţi tineri învăţau carte de la călugării cei mai luminaţi şi de unde ieşeau preoţi de sate, dascăli, cateheţi, grămătici şi copişti.

La porunca marelui stareţ, s-a scris la Bistriţa de către călugări prima cronică moldovenească şi s-au copiat mai multe scrieri din Sfinţii Părinţi. Iar în anul 1407 s-a scris vestitul pomelnic al Mânăstirii Bistriţa, în care voievodul Alexandru cel Bun este numit „adevăratul ctitor al sfânt lăcaşului acestuia", iar „arhimandritul Dionisie, adică Dometian, conducătorul acestui sfânt lăcaş".

În prefaţa pomelnicului, stareţul Dometian dă aceste frumoase învăţături: „Oricine voieşte să se izbăvească de căderea în păcatul de voie sau fără de voie, să se cureţe. Prin căinţă şi mărturisire adevărată şi milostenie se curăţă păcatele, şi cei doritori a se învrednici de fericirea veşnică să vie cu ruşinare şi cu frică de Dumnezeu către sfânta şi sborniceasca şi apostoleasca Biserică, ca să-şi mărturisească păcatele..."[18].

Cuviosul arhimandrit Dometian era, de asemenea, duhovnicul marelui domn Alexandru cel Bun şi sfetnicul său de taină, la al cărui îndemn s-au zidit numeroase biserici „şi s-au făcut multe lucruri bune în Ţara Moldovei". În timpul stăreţiei sale, Mânăstirile Neamţ şi Bistriţa au cunoscut o mare dezvoltare duhovnicească şi culturală, nemaicunoscută până atunci. Aceeaşi deosebită amploare a luat şi isihasmul moldovean în jurul ambelor mânăstiri, fiind mult susţinut de acest mare stareţ. În timpul stăreţiei sale apar în ţinutul Neamţ câteva mici sihăstrii noi, precum sihăstria „din Hang", sub Ceahlău,

[18] Ibidem, p. 85, Manuscris original la Biblioteca Academiei Române, manuscrise slave, cota 78

sihăstria de la Topoliţa şi Boiştea - Târgu Neamţ, sihăstria „Nechidului", sihăstria Tazlăului şi altele.

Acest stareţ s-a dovedit şi un bun chivernisitor al averilor mânăstireşti şi neîntrecut iconom al casei lui Dumnezeu. Pentru toate acestea arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareţi din secolul XV ai monahismului moldovean. Ajungând la adâncul bătrâneţilor şi simţindu-se chemat de Hristos, Cuviosul Dometian a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă şi s-a strămutat la cereştile lăcaşuri, în anul mântuirii 1415.

CUVIOSUL GAVRIIL IEROMONAHUL
Primul egumen al Mânăstirii Cozia
(secolele XIV-XV)

Ieromonahul Gavriil era unul din ucenicii Sfântului Nicodim cel Sfinţit. După ce mai întâi se nevoi ca sihastru pe Valea Oltului, intră în obştea Mânăstirii Tismana, unde deprinse meşteşugul vieţii duhovniceşti. Şi era vestit în partea locului pentru sfinţenia vieţii lui.

În anul 1388, când Mircea cel Bătrân termină de zidit Mânăstirea Cozia în locul unei vechi sihăstrii din poiana Nucet, Cuviosul Gavriil a fost rânduit cel dintâi egumen şi părinte duhovnicesc al ctitoriei marelui domn. Tot lui i s-a încredinţat şi Mânăstirea Cotmeana cu toate sihăstriile de pe Valea Oltului.

Cuviosul Gavriil a adunat în ambele mânăstiri până la 40 de călugări. Apoi a dat aşezământ de viaţă duhovnicească pentru obştea Mânăstirilor Cozia şi Cotmeana, care se respecta cu mare sfinţenie, precum reiese din actul de danie al ctitorului fondator: „...Iar pentru vieţuirea acestui lăcaş, într-acest fel să fie după aşezământul popei Gavriil, oricâte el va aşeza şi va întemeia; şi nimeni să nu fie slobod a scădea sau a adăuga măcar cât de puţin. Încă şi după moartea popei Gavriil să nu aibă nimeni voie ca să pună egumen... fără numai fraţii pe care îl vor alege dintre dânşii, după aşezământul popei Gavriil...".

Acest cuvios egumen a rânduit viaţă de obşte în ambele mânăstiri, cu Sfânta Liturghie zilnică şi cu spovedania săptămânală. În sărbători se adunau la Cozia şi sihaştrii de pe Valea Oltului şi primeau Trupul lui Hristos. Astfel, toţi petreceau în ascultare, în rugăciune, în dragoste şi în aşteptarea bunătăţilor viitoare. Şi era egumenul Gavriil iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor şi sihaştrilor din Ţara Oltului şi printre cei dintâi sfetnici ai lui Mircea cel Bătrân, care de multe ori îl cerceta şi îi urma sfatul. Era încă părintele sufletesc şi mângâietor al sătenilor de sub munte, atât de dincoace,

cât şi de dincolo de Carpaţi, şi mulţi credincioşi îl căutau pentru binecuvântare şi cuvânt de folos.

Astfel, întărind viaţa călugărească în cele două mânăstiri şi ajungând la adâncă bătrâneţe, şi-a dat sufletul cu pace, lăsând în urmă mulţi ucenici.

SFÂNTUL LEONTIE DE LA RĂDĂUŢI
Mânăstirea Bogdana
(secolele XIV-XV)[19]

Sfântul Ierarh Leontie este numărat printre cei dintâi sfinţi români pe care i-a odrăslit pământul Moldovei şi adevăratul părinte duhovnicesc al Cuviosului Daniil Sihastrul. După tradiţie era de loc din oraşul Rădăuţi. Apoi, râvnind Sfinţilor Părinţi de odinioară şi arzând cu inima după dragostea lui Hristos, spre sfârşitul secolului al XIV-lea s-a făcut sihastru în pădurile seculare din partea locului.

Deci, călugărindu-se cu numele de Lavrentie, s-a învrednicit mai târziu de darul preoţiei. Apoi, împreună cu câţiva ucenici, a întemeiat o vestită sihăstrie de călugări în codrii Rădăuţilor, ce se chema, după numele său „Schitul Laura" (Lavra) sau „Mânăstirea Sfântului Lavrentie"[20]. În obştea sa, Cuviosul Lavrentie a format mulţi ucenici cu viaţă aleasă, printre care se număra şi Sfântul Daniil Sihastrul. În Schitul Laura, însuşi Cuviosul Lavrentie s-a nevoit şi a avut o trăire aşa de înaltă, încât s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni. Că pe mulţi bolnavi îi vindeca cu rugăciunea sa şi era tuturor părinte, sfetnic, dascăl şi ocrotitor.

După întemeierea Episcopiei de Rădăuţi, auzind domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, de nevoinţa sa, l-a rânduit episcop al acestui scaun. Şi a păstorit cu multă înţelepciune turma lui Hristos câţiva ani de zile, învăţând pe toţi dreapta credinţă şi făcându-se tuturor pildă de sfinţenie. Apoi, râvnind iarăşi vieţii sihăstreşti, s-a retras din scaun şi s-a făcut schimonah cu numele de Leontie, ajungând cel mai vestit sihastru şi părinte duhovnicesc din nordul Moldovei. Deci, mai trăind puţin şi uimind pe toţi cu smerenia, cu nevoinţa şi cu darul minunilor pe care le făcea, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului.

Mai târziu, proslăvindu-se prin oarecare minuni şi fiind găsit în mormânt cu trupul întreg şi nestricat, s-a aşezat cu cinste în biserica episcopală din

---

[19] Pr. dr. Liviu Stan, *Sfinţi români*, Sibiu, 1945, p. 14-20; Pr. dr. Petru Rezuş, *Sfântul Leontie de la Rădăuţi*, în rev. „Mitropolia Moldovei", XL (1964), nr. 5-6, p. 282-289; Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 331

[20] Pe locul unde a fost *Sihăstria lui Lavrentie* se află satul Laura-Suceava.

Rădăuţi spre închinarea tuturor, unde mulţi credincioşi primeau sănătate şi mângâiere la sfintele sale moaşte, ajungând vestit până dincolo de hotarele Moldovei.

În anul 1639, prădându-se biserica, au dispărut şi moaştele Sfântului Leontie din Rădăuţi. Unii cred că au fost luate de năvălitori. Alţii spun că au fost îngropate de călugări în biserică, în anul 1783, odată cu desfiinţarea mânăstirii. Însă, locul unde se află astăzi, singur Dumnezeu îl ştie. În anii 1621-1622 un vestit teolog ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski din Kiev, scria despre el: „În Rădăuţi, în episcopie, Sfântul Leontie făcătorul de minuni zace cu trupul întreg..."[21].

Sfinte Preacuvioase Părinte Leontie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL MACARIE IEROMONAHUL
Ctitorul Mânăstirii Boiştea-Neamţ
(secolele XIV-XV)[22]

Acest cuvios părinte era cu metania din Mânăstirea Neamţ şi ucenic al mitropolitului Iosif Muşat, pe când acesta era egumen în lavră (1373-1386). Apoi, primind darul preoţiei, a ajuns slujitor credincios al Bisericii lui Hristos şi duhovnic iscusit.

Egumenul Dometian (1407-1415), cunoscând buna nevoinţă a ieromonahului Macarie, i-a încredinţat metocul de la Graşi-Târgu Neamţ, unde iernau vitele Mânăstirii Neamţ. Această ascultare a dus-o cuviosul mulţi ani de zile, având sub povăţuirea sa 20 de călugări şi fraţi. Cu toţii trăiau în desăvârşită dragoste, împlinind ascultarea cu sfinţenie şi lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea.

Numele acestui mare duhovnic s-a făcut cunoscut în toate satele din împrejurimi şi mulţi credincioşi îl aveau de părinte sufletesc. Văzând ieromonahul Macarie că s-au înmulţit ucenicii săi, în anul 1449 (?) a întemeiat un lăcaş de rugăciune în codrii din apropiere de Târgu Neamţ, anume sihăstria de călugăriţe Boiştea[23]. Biserica cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" a fost

---

[21] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 17

[22] I. Grigoraş, I. Caproşu, Biserici din Moldova, p. 60; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic - Moldova*, Bucureşti, 1974, p. 98 şi 148

[23] Mânăstirea Boiştea a funcţionat aproape două secole, fiind tot timpul locuită de călugăriţe. Apoi, întemeindu-se satul cu acelaşi nume alături de mânăstire, biserica a devenit parohie, iar maicile s-au retras la Mânăstirea Topoliţa-Neamţ, luând cu ele şi icoana Maicii Domnului de provenienţă bizantină, dăruită după tradiţie de mitropolitul Iosif Muşat. De la Topoliţa, icoana a ajuns la Schitul

la început din lemn, apoi s-a zidit din piatră. Primul duhovnic a fost însuşi ctitorul mânăstirii, ieromonahul Macarie, iar primele vieţuitoare au fost 30 de călugăriţe din ţinutul Neamţ. Întemeindu-se acest aşezământ călugăresc cu viaţă de obşte, în puţină vreme Mânăstirea Boiştea ajunsese o vestită sihăstrie de călugăriţe din partea locului, având aceeaşi rânduială duhovnicească de nevoinţă ca şi marea lavră, al cărei metoc era.

Numele şi faptele Cuviosului Macarie se răspândiseră peste tot, ajungând până la voievodul Ştefan cel Mare, care face unele danii pentru ctitoria sa. Şi era cuviosul blând, smerit şi foarte sporit în rugăciune. Avea încă şi darul izgonirii duhurilor necurate şi mulţi se vindecau cu rugăciunile lui, fiind iscusit povăţuitor de suflete şi dascăl al rugăciunii.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Macarie mai mult de 60 de ani, şi-a dat sufletul cu pace în braţele lui Hristos, lăsând în mânăstirea sa peste 50 de călugăriţe.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL
Mânăstirea Bogdăneşti
(secolele XIV-XV)

Sihastrul Iov era cu metania din Mânăstirea Bogdăneşti-Suceava, unde s-a nevoit câţiva ani la sfârşitul secolului XIV. Apoi, dorind să slăvească neîncetat pe Dumnezeu, s-a retras în pădurile seculare de sub Muntele Pleşu, unde a sihăstrit în aspră nevoinţă peste 40 de ani, răbdând grele ispite de la diavolul. Vestea acestui mare ascet se făcuse îndată cunoscută peste tot, căci avea darul Sfântului Duh şi era făcător de minuni. Apoi izgonea cu rugăciunea duhurile rele din oameni şi prevestea cele viitoare.

Adunând în jurul său mai mult de 15 călugări, a întemeiat în pădure o mică sihăstrie, cunoscută multă vreme sub numele de „Sihăstria lui Iov", iar mai târziu „Poiana Iova". Aceasta era sihăstria călugărilor din Mânăstirea Bogdăneşti-Râşca. Secole de-a rândul, până spre zilele noastre, s-au nevoit aici sihaştri cuvioşi, neadormiţi rugători ai neamului.

Chiliile ucenicilor se aflau în apropierea chiliei Cuviosului Iov, iar în mijloc se înălţa o mică biserică de lemn, unde făceau zilnic cuvenita rugăciune. În sărbători săvârşeau Sfânta Liturghie şi primeau Sfintele Taine. În tradiţie se spune despre Cuviosul Iov că era renumit duhovnic şi dascăl al rugăciunii. La el veneau mulţi călugări şi mireni pentru rugăciune şi cuvânt de

Gârcina-Neamţ, iar din anul 1803 a fost transferată cu obştea călugăriţelor la Mânăstirea Agapia unde se află şi astăzi.

folos. După o astfel de nevoinţă pustnicească, Cuviosul Iov Sihastrul şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos şi s-a adăugat în ceata cuvioşilor părinţi[24].

Cuvioase părinte Iov, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL SILVESTRU SIHASTRUL
Schitul Silvestru-Ceahlău
(secolul XV)

Ieroschimonahul Silvestru, unul din cei mai vechi sihaştri ai Muntelui Ceahlău, era cu metania din Mânăstirea Neamţ, unde se nevoise din tinereţe şi ajunsese duhovnic iscusit. Apoi, auzind de cuvioşii sihaştri din Muntele Ceahlău şi de locurile singuratice de aici, s-a retras cu câţiva ucenici pe Valea Bistriţei şi, urcând pe pârâul care azi se numeşte „Pârâul Schitului", a sihăstrit lângă Ceahlău mulţi ani neştiut de nimeni.

Mai târziu, adunându-se şi alţi sihaştri împrejurul lui, a întemeiat în poiană un mic schit şi biserică de lemn cu hramul Pogorârea Sfântului Duh, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun. Acest sfânt lăcaş s-a numit la început „Sihăstria lui Silvestru", apoi „Schitul lui Silvestru" şi este cea dintâi sihăstrie şi aşezare monahală cunoscută lângă Muntele Ceahlău. Iar Cuviosul Silvestru este cel dintâi sihastru pomenit în tradiţia locului.

Cuviosul Silvestru a povăţuit schitul peste 20 de ani, adunând în jurul lui mai mulţi sihaştri şi rânduind aleasă viaţă de obşte. Îndeletnicirea lor era neîncetata rugăciune, spre lauda lui Dumnezeu şi mântuirea oamenilor. Acest egumen era şi duhovnic a numeroşi sihaştri care pustniceau pe Muntele Ceahlău. Spre sărbători coborau la schit mulţi dintre ei, primeau dumnezeieştile Taine şi se urcau din nou la bordeiele lor. În posturi se retrăgeau în munte şi călugării din schit şi se nevoiau singuri după putere, apoi se întorceau la ale lor.

Ajungând sihastru vestit şi părinte duhovnicesc al sihaştrilor de la Ceahlău, pe la jumătatea secolului XV, Cuviosul Silvestru şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în urmă numeroşi ucenici. Mai târziu, schitul său, reînnoindu-se, s-a numit „Schitul Hangu", iar din secolul XVII, Mânăstirea Pionul, după numele sihastrului Peon, care s-a nevoit mai mulţi ani pe Ceahlău.

Cuvioase părinte Silvestre, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[24] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Istoria Sfintei Mânăstiri Râşca*, Fălticeni, 1901, p. 24; *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Râşca*

SFÂNTUL VASILE DE LA MOLDOVIŢA (secolul XV)[25]

Sfântul Vasile ieromonahul era de loc din nordul Moldovei, fiu de ţărani iubitori de Dumnezeu. Auzind de viaţa aleasă şi buna rânduială din Mânăstirea Moldoviţa (sec. XIV) şi fiind chemat de Hristos, s-a făcut călugăr iscusit în această chinovie voievodală, întrecând pe mulţi cu smerenia, cu rugăciunea şi cu înţelepciunea cea duhovnicească.

Văzând mitropolitul Iosif Muşat nevoinţa şi sfinţenia vieţii lui, l-a hirotonit preot şi l-a numit egumen al Mânăstirii Moldoviţa, povăţuind cu multă înţelepciune obştea încredinţată lui, încât era cinstit şi căutat, atât de călugări, cât şi de mulţi credincioşi[26].

Vestea numelui său ajunsese până la domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, şi la sfetnicii săi. Căci primise de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al înaintevederii şi nu puţini bolnavi vindeca şi cele viitoare mai înainte le cunoştea. Era încă sfetnic şi părinte duhovnicesc al marelui domn şi al multor cuvioşi şi sihaştri, şi toţi se foloseau de cuvintele lui.

Acest sfânt egumen avea ucenici în Muntele Athos şi la Mânăstirea Studion din Bizanţ, de unde a adus zeci de manuscrise bisericeşti la mânăstirea sa. El a întemeiat la Moldoviţa şi o vestită şcoală de monahi cateheţi şi caligrafi, pentru nevoile bisericilor de la sate.

Astfel, bine călătorind şi împlinind Evanghelia lui Hristos, Cuviosul Vasile s-a săvârşit cu pace, lăsând în urmă peste o sută de ucenici şi o obşte cu totul aleasă. Dovedindu-se şi după moarte făcător de minuni, iar trupul său găsindu-se nestricat, a fost aşezat în biserică şi cinstit de toţi ca un adevărat sfânt. În anii 1621-1622, teologul ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski, scria despre el: „În Moldoviţa, în mânăstire, Sfântul Vasile făcătorul de minuni".

Mai târziu, biserica veche risipindu-se şi alta nouă ridicându-se (1535), moaştele Cuviosului Vasile au stat peste o sută de ani în noua biserică. Apoi, din cauza vitregiei vremurilor, au fost aşezate în biserică la un loc tăinuit, unde se află şi astăzi.

---

[25] Diacon I. Ivan, *Cuviosul Vasile de la Moldoviţa*, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 306; Pr. prof. Liviu Stan, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 45-47

[26] Cuviosul Vasile figurează ca egumen în *Pomelnicul Mânăstirii Moldoviţa*. Numele lui mai figurează într-un document de danie al lui Alexandru cel Bun din 14 aprilie, 1415.

CUVIOSUL AGAPIE SIHASTRUL
Ctitorul Mânăstirii Agapia Veche
(secolul XV)[27]

Pustnicul Agapie este cel dintâi sihastru cunoscut, ce s-a nevoit în munţii care îi poartă numele, şi adevăratul ctitor al sihăstriei Agapia Veche. Acest cuvios a trăit mai întâi în obştea Mânăstirii Neamţ, la începutul secolului al XV-lea, unde s-a învrednicit de darul preoţiei. Apoi, iubind rugăciunea şi viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în muntele ce desparte Mânăstirea Secu de Mânăstirea Agapia.

În acest munte se găseau poieni singuratice şi locuri foarte prielnice vieţii pustniceşti. Aici s-a nevoit Cuviosul Agapie singur, mulţi ani de zile, în post şi rugăciune, slăvind pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi răbdând multe ispite de la diavoli. Apoi, numele lui făcându-se cunoscut, i s-au alăturat câţiva ucenici din obştea Mânăstirii Neamţ, care şi-au construit chilii din lemn în apropierea dascălului lor. Astfel s-a închegat aici prima şi cea mai vestită sihăstrie din jurul Mânăstirii Neamţ. Înmulţindu-se numărul pustnicilor, se simţea nevoia unei biserici pentru slujbe în zile de sărbători. Atunci Cuviosul Agapie a construit, împreună cu ucenicii săi, o mică biserică de lemn, în poiana care îi poartă numele, cu hramul „Schimbarea Domnului la Faţă". Aşa a luat naştere pe la jumătatea secolului al XV-lea „Sihăstria lui Agapie", sub povăţuirea acestui mare sihastru.

Aşa de vestit ajunsese numele lui, că mulţi călugări şi mireni îl căutau, îi cereau cuvânt de folos şi doreau să-i devină ucenici. Căci se cucereau toţi de petrecerea Cuviosului Agapie şi de buna rânduială din sihăstria lui. Toată săptămâna ucenicii lui se nevoiau singuri în munte, iar spre sărbători coborau în schit, făceau priveghere de toată noaptea, săvârşeau Sfânta Liturghie şi se împărtăşeau. Apoi se retrăgeau din nou la linişte, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu şi a se hrăni din dumnezeiasca dragoste.

Ajungând la vârsta vestită de Duhul Sfânt, prin gura proorocului David, Cuviosul Agapie Sihastrul s-a strămutat cu pace la cele veşnice, numărându-se în ceata cuvioşilor părinţi, şi a fost înmormântat lângă biserică. De la acest cuvios şi-au luat numele cele două Mânăstiri, Agapia Veche şi Agapia Nouă, Poiana lui Agapie, muntele şi pârâul lui Agapie.

Doamne, odihneşte în împărăţia Ta pe Cuviosul Agapie cu ucenicii săi, care au sfinţit aceste locuri prin jertfa şi dragostea lor!

---

[27] Pr. N. Dărângă, *Istoricul Mânăstirii Agapia*, Tg. Frumos, 1908, p. 40

MONAHUL FILOTEI IMNOGRAFUL
Mânăstirea Cozia
(secolele XIV-XV)

Acest monah iubitor de Hristos se numără printre cei dintâi imnografi cunoscuţi din mânăstirile româneşti. Mai întâi a fost mare logofăt al Ţării Româneşti în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, cunoscut sub numele de Filos, fiind foarte învăţat şi cunoscător al limbilor greacă şi slavonă.

În anul 1392, renunţând la dregătorie şi la toate cele pământeşti, luă Crucea lui Hristos şi se făcu călugăr în Mânăstirea Cozia, prin mâna egumenului Gavriil. Apoi, deprinzând buna nevoinţă şi rânduiala slujbelor bisericeşti, ajunse vestit protopsalt şi cel dintâi dascăl şi caligraf în obştea Mânăstirilor Cozia şi Cotmeana.

Monahul Filotei întemeiază astfel prima şcoală de caligrafi şi copişti la Cozia şi ajunge dascăl al călugărilor de pe Valea Oltului. Singura operă scrisă de el, ajunsă până astăzi, poartă numele de „Pripeale" (mărimuri), adică imne de laudă în cinstea marilor sfinţi, care se cântă la slujba privegherii în mânăstiri. Fiind iscusit protopsalt şi imnograf, „pripealele" sale s-au răspândit prin secolele XV-XVIII în toate Bisericile Ortodoxe din Peninsula Balcanică, spre lauda lui Dumnezeu şi a sfinţilor Săi[28].

Ajungând la vârsta proorocită de psalmistul David şi lăsând în urmă câţiva buni ucenici, Cuviosul Filotei s-a mutat la cele cereşti pentru a lăuda neîncetat cu îngerii pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt.

CUVIOSUL GAVRIIL URIC (Scriitorul)
Mânăstirea Neamţ
(secolele XIV-XV)[29]

Vrednicul de pomenire monah „Gavriil Scriitorul" este numărat printre cei dintâi copişti de opere filocalice din ţara noastră şi unul din cei mai iscusiţi dascăli, miniaturişti şi caligrafi ai monahismului românesc.

Acest călugăr învăţat era fiul grămăticului Petru Uric, scriitor de acte (urice) domneşti de la curtea lui Roman Muşat şi Alexandru cel Bun. După ce

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 216; Al. Piru, *Istoria literaturii române*, vol. I, 1970, p. 14-15

[29] *Pomelnicul Mânăstirii Bistriţa*, 1407, mss. slave, nr. 78, *Biblioteca Academiei Române*, fila 6 r; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţ*, 1942, p. 13

invaţă la şcoala de grămătici de la Mânăstirea Bistriţa, ajunge cel dintâi scriitor şi grămătic la cancelaria Moldovei. Apoi, tatăl său făcându-se monah cu numele de „Paisie Uricul" la Mânăstirea Bistriţa, s-a călugărit şi fiul său, Gavriil, în obştea Mânăstirii Neamţ, dorind să slujească din tinereţe lui Hristos. Călugăria lor a avut loc între anii 1407–1415, sub egumenul Dometian, când s-a scris şi pomelnicul de la Mânăstirea Bistriţa. Pe fila 6 r, „zaceala 20" a pomelnicului ctitoricesc, scrie următoarele: „Pomeneşte, Doamne, sufletul robilor Tăi..., al monahului Paisie Uricul şi al fiului său, monahul Gavriil Scriitorul".

Smeritul monah Gavriil, socotindu-se nevrednic de sfânta preoţie, şi-a închinat anii vieţii copierii de învăţături şi scrieri patristice, atât aghiografice, cât şi filocalice. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă ştiinţă de carte, cu o frumoasă scriere şi cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi împodobea cărţile sale cu miniaturi din cele mai alese. Timp de aproape 40 de ani, monahul Gavriil Uric a copiat şi a împodobit în Mânăstirea Neamţ zeci de manuscrise. Dintre acestea se mai păstrează astăzi doar câteva: Evangheliarul (1429) cu text slavon şi grecesc şi cu neegalate miniaturi; Scara Sfântului Ioan Scărarul, Mărgăritarul Sfântului Ioan Gură de Aur, patru volume de „Sbornice" cu extrase de învăţături patristice şi vieţi de sfinţi şi altele, care călăuzesc sufletul pe calea mântuirii.

Monahul Gavriil Uric este considerat cel dintâi dascăl, caligraf şi scriitor de opere filocalice din Moldova. Cercetând manuscrisele bizantine de la Mânăstirea Moldoviţa, aduse de Alexandru cel Bun din Constantinopol (Mânăstirea Studion), el întemeiază la Neamţ şi Bistriţa o vestită şcoală de caligrafi şi miniaturişti, formând numeroşi dascăli, grămătici şi scriitori de cărţi patristice şi de cult. Prin acest dascăl a pătruns duhul Sfinţilor Părinţi şi tradiţia bizantină în mânăstirile din Moldova. Ucenicii lui s-au răspândit, mai ales sub domnia lui Ştefan cel Mare, în toate mânăstirile din Moldova, ca: Bistriţa, Putna, Moldoviţa, Voroneţ, Probota, Tazlău şi la cancelariile domneşti.

Aşa a socotit smeritul monah Gavriil Scriitorul să slăvească pe Dumnezeu, să îmbogăţească Biserica Moldovei şi să ajute la mântuirea sufletelor omeneşti. Scriitor şi împreună lucrător, dascăl şi împlinitor al cuvintelor Sfintei Evanghelii, Cuviosul Gavriil este chipul monahului desăvârşit care a îmbinat pe deplin ascultarea cu rugăciunea şi învăţătura cu fapta bună, în dragoste şi smerenie.

Săvârşindu-şi călătoria vieţii şi lăsând în Moldova numeroşi ucenici, Cuviosul Gavriil Scriitorul (Uric) şi-a dat sufletul cu pace în braţele lui Hristos, către jumătatea secolului XV.

CUVIOSUL SILUAN IEROSCHIMONAHUL
Mare egumen al Mânăstirii Neamţ
(† 1448)[30]

Egumenul Siluan era ucenic al mitropolitului Iosif Muşat şi al egumenului Dometian (1407-1415), crescut şi format în obştea Mânăstirii Neamţ. Aici a învăţat carte multă în şcoala de grămătici a mânăstirii de la marele dascăl şi monah Gavriil Uric, ajungând apoi ieromonah şi duhovnic iscusit.

În anul 1422, răposând egumenul Pimen, a fost rânduit de Dumnezeu egumen al Mânăstirii Neamţ Cuviosul ieroschimonah Siluan. Acest mare stareţ a condus obştea mânăstirii cu deosebită dăruire şi pricepere duhovnicească mai mult de 25 ani. El a continuat şi a desăvârşit opera duhovnicească şi culturală începută de egumenul Dometian în ambele lavre - Neamţ şi Bistriţa.

În Mânăstirea Neamţ, egumenul Siluan a mărit mult numărul monahilor, dintre care nu puţini sihăstreau în pădurile seculare din jurul ei. Dintre aceştia a ridicat duhovnici şi egumeni cuvioşi, cunoscuţi în toată Moldova. La biserică a întărit buna rânduială a slujbelor, încât nicăieri nu se săvârşeau mai frumos ca aici. Vestiţii protopsalţi de la Neamţ, rivalizau cu cei de la Muntele Athos şi din Bizanţ şi însuşi domnul cu toţi dregătorii ţării veneau să-i asculte la slujbe.

Un avânt necunoscut până atunci în Moldova a luat şi viaţa isihastă din jurul Mânăstirilor Neamţ şi Bistriţa, unde străluceau mari sihaştri şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus. Cel mai vestit sihastru din timpul egumenului Siluan era Cuviosul Iosif, ce se nevoia cu 17 ucenici în Muntele Bisericanilor.

Luminatul egumen Siluan a dezvoltat la Neamţ şcoala de grămătici, condusă de monahul Gavriil Uric, ajungând cel mai vestit centru duhovnicesc din Moldova, de cultură patristică, de iconografie şi aghiografie, de copiere şi ornamentare a cărţilor de cult. Aici învăţau carte mulţi grămătici, monahi şi mireni, dintre care unii au ieşit iscusiţi caligrafi, copişti şi miniaturişti la mânăstirile moldovene. Sub îndrumarea egumenului Siluan s-au copiat la Neamţ mai multe opere patristice cu conţinut filocalic, precum Scara Sfântului Ioan Scărarul, Mărgăritarul Sfântului Ioan Gură de Aur, Adunări de Cuvinte (Sbornice), Vieţi de sfinţi şi altele.

Tot prin grija egumenului Siluan s-a brodat cu fir de aur Epitaful de la Neamţ (1437), renumit în toată ţara, care îi poartă numele; s-au zidit chilii noi

---

[30] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Inscripţiile Mânăstirii Neamţ*, 1905, mss., nr. 171. f. 340, *Biblioteca Mânăstirii Neamţ*; C. Tomescu, op. cit., p. 12-13

şi s-au făcut numeroase înnoiri şi danii. Iar ca sfetnic al evlaviosului domn Alexandru cel Bun şi al fiilor săi, Cuviosul Siluan a luat parte la toate bucuriile şi încercările vremii din ţara Moldovei. El a participat la prohodirea voievodului Alexandru cel Bun, în anul 1432, şi tot el a căutat să împace neînţelegerile dintre urmaşii săi la domnie, căci era iubit şi respectat de toţi ca un vrednic părinte duhovnicesc.

După o îndelungată nevoinţă duhovnicească, în post şi rugăciune, în răbdare şi jertfire de sine pentru mântuirea multora, cuviosul egumen Siluan şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Dumnezeu, în anul 1448, lăsând în urmă numeroşi ucenici.

CUVIOSUL IOSIF DE LA BISERICANI
Sihăstria Bisericani-Neamţ
(secolul XV)[31]

Ieroschimonahul Iosif Sihastrul era cu metania din Mânăstirea Bistriţa. Apoi, ducându-se la Mormântul Domnului, s-a făcut pustnic vestit în pustiul Iordanului, încât numele lui se făcuse cunoscut în tot ţinutul Iudeii. Auzind călugării din partea locului, s-au adunat în jurul său 17 sihaştri, dintre care 15 români şi doi greci. Şi era Cuviosul Iosif duhovnic al sihaştrilor şi dascăl al pustnicilor. Nevoinţa lor era neîncetata rugăciune, iar adăpostul lor îl formau peşterile de pe malul Iordanului.

Odată, năvălind arabii în Ţara Sfântă, Cuviosul Iosif şi-a luat ucenicii şi a venit în Moldova, la Mânăstirea Bistriţa. Dar n-a stat mult aici, căci, iubind liniştea, s-a retras într-un munte înalt din apropiere, numit de atunci „Muntele lui Iosif", iar mai târziu, „Muntele Bisericanilor". Aici toţi se nevoiau în peşteri de piatră şi în bordeie de lemn şi pământ, iar slujba o făceau într-o peşteră mare, ale cărei urme se cunosc până astăzi. Şi atât de mult a sporit Cuviosul Iosif, încât se făcuse făcător de minuni.

Văzând că se înmulţesc ucenicii lui pe munte, a înălţat o mică biserică de lemn cu hramul Buna-Vestire, a făcut chilii de jur-împrejur şi a adunat aici o parte din călugări. Schitul acesta s-a numit multă vreme „Schitul lui Iosif" şi era una din cele mai vestite sihăstrii din Moldova. Cuviosul Iosif a aşezat cu legământ în schitul său rânduială neadormită de slujbă, numită „achimită", după modelul Mânăstirii Studion din Constantinopol. Astfel, a împărţit pe

---

[31] Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 311; *Pomelnicul Mânăstirii Bisericani*

călugări în trei cete, şi fiecare ceată slăvea pe Dumnezeu în biserică câte opt ore. Iar rânduiala obştii Cuviosului Iosif era aceasta: neîncetata rugăciune în biserică şi la chilii, cântarea psalmilor lui David, postul, desăvârşita ascultare şi dragostea între fraţi. Schitul lui Iosif era singura aşezare mânăstirească cu rânduială achimită din ţara noastră. Pentru o nevoinţă ca aceasta, Cuviosul Iosif a fost cinstit de credincioşi ca sfânt încă din viaţă, fiind pomenit în partea locului până în zilele noastre.

Mai târziu, Schitul lui Iosif s-a numit de credincioşi „Schitul Bisericani", adică al „evlavioşilor", pentru că monahii se rugau neîncetat cu post şi lacrimi şi mulţi se vindecau de boli cu binecuvântarea cuviosului. Deci, mult nevoindu-se Sfântul Iosif şi ajungând la măsura părinţilor de demult, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului şi a fost numărat în ceata sfinţilor.

Sfinte Preacuvioase Părinte Iosif, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOŞII SIMON, METODIE, VARNAVA, PETRU, AVERCHIE, GHERMAN, PIR ŞI GRECU (?) (secolul XV)[32]

Aceşti cuvioşi părinţi împreună cu alţi nouă sihaştri, ale căror nume s-au uitat, au fost ucenicii Cuviosului Iosif din pustiul Iordanului. Dintre aceştia, cincisprezece erau români, iar schimonahii Pir şi Grecu (?) erau din Palestina.

Urmând pe dascălul lor, toţi aceşti părinţi au venit în Moldova şi au sihăstrit pe Muntele Bisericani, având fiecare peştera sa. Astfel, monahul Simon a sihăstrit pe un munte înalt numit până azi „Muntele lui Simon", iar ceilalţi s-au nevoit în alte culmi de munte, nu departe de peştera Cuviosului Iosif, care de atunci îi poartă numele. Ei se rugau toată săptămâna singuri în aspră nevoinţă, iar în sărbători se adunau în peştera cuviosului şi făceau priveghere de toată noaptea.

După întemeierea „Schitului lui Iosif", unii din aceşti sihaştri s-au coborât în obşte, iar Cuvioşii Simon, Metodie, Varnava, Averchie, Pir şi Grecu au rămas în pustie până la sfârşitul vieţii. Şi erau toţi iubitori de Hristos şi lucrători ai rugăciunii inimii, mijlocind neîncetat pentru mântuirea lumii şi strălucind pe munte ca nişte făclii duhovniceşti.

Către sfârşitul secolului XV, cei 17 cuvioşi sihaştri de pe Muntele Bisericani s-au strămutat la cereştile lăcaşuri, iar moaştele lor s-au aşezat în

[32] Pr. C. Matasă, op. cit., p. 79-80; Pr. Liviu Stan, op. cit., p. 54; N. Stoicescu, op. cit., p. 72, 145

peşterile în care s-au săvârşit. În toponimia locului se păstrează până astăzi următoarele denumiri: „Muntele Simon", „Muntele Averchie", „Muntele lui Metodie", „Muntele lui Varnava", „Muntele Pir" şi „Muntele Grecu", iar din secolul XVII, „Muntele Chiriac" şi „La Chilii"[33].

MITROPOLITUL TEOCTIST I
al Moldovei şi Sucevei
(1452 - 1477)[34]

Venerabilul mitropolit Teoctist I a fost 25 de ani „părintele Moldovei" şi cel mai de aproape rugător şi sfetnic al voievodului Ştefan cel Mare.

După tradiţie se trăgea din familia Muşatinilor. Din tinereţe, luând jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mânăstirea Neamţ, cea mai renumită vatră monahală de formare duhovnicească din secolele XV-XIX. Apoi, învăţând de la monahi iscusiţi frica de Dumnezeu şi dogmele credinţei, s-a învrednicit de darul preoţiei şi a fost un timp egumen al marii lavre.

Văzând Petru Aron înţelepciunea şi sfinţenia vieţii egumenului Teoctist, cu sfat de obşte l-au ales mitropolit al Moldovei în anul 1452. Iar în primăvara anului 1457, când Ştefan cel Mare ajunge pe tronul Moldovei, mitropolitul Teoctist a fost rânduit de Dumnezeu să ungă domn pe cel mai mare voievod al neamului românesc. Căci, adunându-se cu tot clerul şi poporul la locul numit „Direptate, cu voia tuturor l-au ridicat Domn şi l-au pomăzuit Teoctist mitropolitul", în numele Preasfintei Treimi. Apoi s-a rugat pentru el cu tot poporul să fie domn al dreptăţii, viteaz întru războaie, apărător al credinţei, mărturisitor al lui Hristos şi părinte adevărat al Moldovei.

Acest înţelept mitropolit era cel dintâi sfetnic al lui Ştefan cel Mare. Când ţara era ameninţată de războaie, cu el se sfătuia întâi. Iar când domnul pleca la luptă, mitropolitul punea la priveghere de toată noaptea cu post şi rugăciune pe toţi monahii din mânăstiri şi pe toţi sihaştrii din munţi, pe preoţi şi pe credincioşi, până ce voievodul se întorcea biruitor la Suceava. De asemenea, când Ştefan, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, se întorcea învins de la luptă, precum a fost la Războieni (1476), mitropolitul Teoctist cu clerul său îl îmbărbăta cel dintâi, se ruga pentru el şi îl îndemna să nu închine ţara. Tot el este acela care l-a sfătuit pe Ştefan cel Mare să înalţe după fiecare război câte

---

[33] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie*, op. cit., p. 65

[34] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 233-238; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 82; *Cronica lui Grigore Ureche*

o mânăstire, în semn de mulţumire adusă lui Dumnezeu. Cu îndemnul lui, marele domn a zidit Mânăstirea Putna (1466-1470), pe care însuşi a sfinţit-o la 3 septembrie, 1470. Cu îndemnul lui a refăcut în întregime Mânăstirea Zografu (1466-1475) şi a dat multe ajutoare mânăstirilor din Athos.

Sub păstoria acestui evlavios mitropolit a înflorit mult viaţa duhovnicească în mânăstirile Moldovei şi s-au întemeiat numeroase schituri şi sihăstrii de-a lungul Carpaţilor, precum Sihăstria Putnei, Sihăstria Voroneţului, a Bisericanilor, a Tazlăului şi altele. În toate aceste aşezări monahale trăiau călugări aleşi, dintre care unii ajunseseră făcători de minuni şi erau cinstiţi de popor ca sfinţi. Viaţa isihastă în acest timp a cunoscut o înflorire fără egal în Moldova. De asemenea, mitropolitul Teoctist a crescut numeroşi ucenici, dintre care unii au ajuns ierarhi aleşi, alţii stareţi iscusiţi, ca Simeon şi Siluan la Mânăstirea Neamţ, Ioasaf, cel dintâi egumen la Putna, Evstatie la Bistriţa, Silvestru şi Teoctist la Moldoviţa, Gherontie la Humor, Fevronia la mânăstirea de călugăriţe Iţcani, Antonia la Horodnic şi alţii. În Mânăstirile Neamţ, Putna, Moldoviţa, Humor şi Probota, odată cu viaţa duhovnicească, mitropolitul Teoctist a dezvoltat şi şcolile de caligrafie, de broderie, de sculptură, de pictură, de miniatură şi de muzică.

Aşa a fost păstoria bunului mitropolit Teoctist timp de 25 de ani. Apoi, fiind chemat la veşnica odihnă, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului la 18 noiembrie, 1477, fiind plâns de tot poporul şi îngropat în pridvorul Mânăstirii Putna.

SFÂNTUL DANIIL SIHASTRUL
Mânăstirea Voroneţ
(secolul XV)[35]

a. Viaţa

Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul a fost unul din cei mai mari sfinţi pe care i-a odrăslit pământul Moldovei, mare dascăl al pustiei şi povăţuitor al călugărilor.

Acest sfânt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moşia Mânăstirii Sfântul Nicolae din Rădăuţi, la începutul secolului al XV-lea, primind la botez numele de Dumitru. Când avea 16 ani, s-a făcut

[35] Pr. prof. Liviu Stan, *Sfinţi români*, p. 29-43; Pr. prof. Petru Rezuş, *Viaţa şi faptele Sfântului Daniil Sihastrul*, în „Studii Teologice", 1956, nr. 3-4, p. 227-240; Arhim. Nestor Vornicescu, *Ştefan cel Mare şi Daniil Sihastrul*, în rev. „Mitropolia Moldovei", 1966, nr. 7-8, p. 566-573

călugăr în aceeaşi mânăstire, cu numele de monahul David. După câţiva ani de aspră nevoinţă se învredniceşte de harul preoţiei şi se retrage la Mânăstirea Sfântul Lavrentie din comuna Vicovul de Sus[36]. Apoi, fiind chemat de Duhul Sfânt la viaţa pustnicească, s-a făcut schimonah cu numele de Daniil, înainte de anul 1450, şi s-a nevoit singur în neştiute osteneli duhovniceşti, mai întâi în preajma Mânăstirii Neamţ, pe valea pârâului Secu, apoi pe valea pârâului Putna, într-o mică chilie săpată în piatră.

După sfinţirea Mânăstirii Putna (1470), Cuviosul Daniil Sihastrul s-a retras în preajma Mânăstirii Voroneţ, unde şi-a săpat chilie în piatră, sub stânca Şoimului. Aici se nevoieşte singur încă 20 de ani în plăcere de Dumnezeu, crescând numeroşi ucenici şi făcând multe minuni de vindecare.

În anul 1488, odată cu zidirea bisericii Mânăstirii Voroneţ, Sfântul Daniil Sihastrul se coboară în obşte, având peste 80 de ani, şi ajunge egumen al acestei mânăstiri. Mai trăind încă puţin şi fiind cinstit de popor ca sfânt şi făcător de minuni, Cuviosul Daniil şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu prin anul 1496 şi a fost aşezat în biserică, unde se află până astăzi.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Sfântul Daniil Sihastrul, fiind ales de Dumnezeu din sânul maicii sale pentru viaţa cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici se juca cu ceilalţi copii, nici nu căuta odihnă şi mâncare. Ci, mereu se ruga şi întru toate asculta de părinţi.

2. Când avea vârsta ca de 10 ani, fiind dat să înveţe carte în Mânăstirea Sfântului Nicolae din Rădăuţi, copilul Dumitru, deşi tânăr cu vârsta, s-a dovedit bătrân cu înţelegerea. Că în puţină vreme a deprins Ceaslovul şi Psaltirea pe de rost, precum şi nevoinţa cea duhovnicească. Pentru aceasta, cuvioşii călugări foarte mult îl iubeau şi se foloseau de blândeţea şi priceperea lui, că era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfânt.

3. După cinci ani de ucenicie, tânărul ostaş al lui Hristos s-a făcut călugăr, primind numele marelui prooroc şi împărat David. Şi era întru toate ascultător cuvioşilor părinţi, având ca dascăl şi părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul şi purtătorul de Dumnezeu Sfântul Ierarh Leontie de Rădăuţi.

4. Acest tânăr monah David era foarte râvnitor în nevoinţa vieţii călugăreşti. Cel mai mult iubea liniştea, postul şi rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic până la asfinţitul soarelui, iar uneori postea desăvârşit câte trei şi chiar cinci zile şi se hrănea numai cu legume şi ierburi. În ascultare era tăcut, blând

[36] Astăzi se află aici satul Laura, derivat de la „Lavrentie" sau de la „lavra".

şi tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua şi noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă şi la chilie dormea puţin pe un mic scăunel, mereu veghind şi cugetând la cele dumnezeieşti. Iar dintre cărţi, cel mai mult iubea Psaltirea pe care o ştia pe de rost şi o repeta zilnic.

5. Aşa nevoindu-se câţiva ani de zile, Cuviosul David s-a făcut vas al Sfântului Duh, învrednicindu-se de darul preoţiei şi al facerii de minuni. Mulţi bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritul ieromonah David şi se vindecau de suferinţele lor. Alţii veneau să-i ceară sfat, că era foarte înţelept în cuvânt şi înaintevăzător, iar alţii veneau să-i mărturisească păcatele, că ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părţile de nord ale Moldovei.

6. Văzând ieromonahul David că este înconjurat de lume şi nu mai are linişte la rugăciune, temându-se de duhul slavei deşarte, a luat binecuvântare de la episcopul de Rădăuţi şi s-a retras la Mânăstirea Sfântul Lavrentie (Laurenţiu). Dar şi acolo îl căutau credincioşii, precum şi cei bolnavi de duhuri necurate. Cuviosul David, însă, ziua făcea ascultare şi stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga şi împletea coşuri de nuiele pentru obşte. Aşa îşi omora cuviosul ispitele tinereţii şi cugetul slavei deşarte.

7. Odată l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în oraşul Siret. Acolo, înconjurându-l credincioşii, a zăbovit cuviosul o zi, neputând a se întoarce la timp în mânăstire. Atunci, egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, şi-a împlinit cu bucurie canonul, dând slavă lui Dumnezeu pentru toate.

8. Trecând câţiva ani şi Cuviosul David sporind mult în nevoinţa duhovnicească, se simţea chemat de Duhul Sfânt la viaţa pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos şi dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii şi cu sihaştrii din codrii Carpaţilor.

Deci, primind binecuvântare de la egumenul Mânăstirii Sfântul Lavrentie, a îmbrăcat mai întâi marele şi îngerescul chip al schimniciei, schimbându-şi numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, s-a retras singur în adâncul codrilor pe valea pârâului Secu-Neamţ, cu puţin înainte de anul 1450, unde s-a nevoit 14 ani în aspre osteneli călugăreşti. Apoi, văzându-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna.

9. Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil şi-a făcut mai întâi o colibă de lemn pe valea pârâului Viţeul. Apoi, aflând o stâncă mare în apropiere, şi-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stâncii, cât să poată încăpea. Alături şi-a scobit o altă încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede până

astăzi. În această stâncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de 20 de ani.

10. Nevoinţa Preacuviosului Părintelui nostru Daniil Sihastrul în chilia de la Putna era aceasta:

Ziua şi noaptea priveghea cu neîncetată rugăciune şi cugetare la cele dumnezeieşti, postind până la asfinţitul soarelui. Din chilie nu ieşea deloc toată săptămâna. Mâncarea lui era formată din pesmeţi de pâine, rădăcini şi ierburi, iar lucrul mâinilor sale era împletirea coşurilor de nuiele. Duminica săvârşea Sfânta Liturghie şi se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, apoi primea pe cei ce veneau la el pentru vindecare de boli şi pentru cuvânt de folos. În posturi postea câte trei şi uneori cinci zile şi avea darul rugăciunii şi al lacrimilor.

11. Pentru sfinţenia vieţii sale, pentru postul cel îndelungat şi pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni şi cu lacrimi, Cuviosul Daniil Sihastrul a fost multă vreme ispitit de satana, căutând să-l alunge din pustie şi să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deşarte. Dar cuviosul, cerând ajutorul lui Hristos şi cu puterea Sfintei Cruci, toate cursele diavolului le biruia. Pentru aceea, în puţină vreme s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înaintevederii şi al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvântul şi vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoştea cugetele cele ascunse şi spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfânt.

12. Pentru nişte daruri ca acestea, numele cuviosului se făcuse cunoscut în toată ţara Moldovei, iar poporul, de la mic până la mare, l-a numărat din tinereţe în ceata sfinţilor. Cei mai mulţi îl numeau „Sfântul Daniil, Sihastrul cel Bătrân", căci era părinte şi povăţuitor al tuturor sihaştrilor din nordul Moldovei. Alţii, îndeosebi călugării, îl numeau „Sfântul Daniil Schimonahul". Iar după mutarea sa din trup, era numit în popor „Sfântul Daniil cel Nou", ca să-l deosebească de alţi cuvioşi cu acelaşi nume.

13. În anul 1451, întâmplându-se grabnică moarte domnului ţării, Bogdan Voievod, fiul său Ştefan cu greu a scăpat de primejdie. Deci, auzind de nevoinţa şi minunile Sfântului Daniil Sihastrul şi fiind în grea strâmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfânt la chilia lui. Aici, poposind câteva zile, şi-a mărturisit cugetele înaintea cuviosului, a primit de la el dezlegare de păcate şi multe cuvinte de mângâiere. Apoi, liniştindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvântat, s-a rugat pentru dânsul, i-a proorocit că în curând va fi domn al Moldovei şi l-a liberat cu pace.

14. În primăvara anului 1457, Ştefan cel Mare, ajungând pe scaunul Moldovei, s-a încredinţat de împlinirea proorociei Sfântului Daniil Sihastrul şi de darul lui Dumnezeu care era întru dânsul. Din anul acela, cuviosul i-a fost marelui domn cel dintâi sfetnic, duhovnic şi rugător către Dumnezeu. Adeseori, voievodul poposea la chilia lui, îşi mărturisea păcatele, îi cerea cuvânt de folos şi nimic nu făcea fără rugăciunea şi binecuvântarea lui. Iar cuviosul îl îmbărbăta şi îl îndemna să apere ţara şi creştinătatea de mâinile păgânilor, încredinţându-l că, de va zidi după fiecare luptă câte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui.

Astfel, ascultându-l, Ştefan cel Mare a apărat cu multă vitejie Biserica lui Hristos şi ţara Moldovei după căderea Bizanţului, aproape o jumătate de secol, câştigând 47 de războaie şi înălţând 48 de biserici. În felul acesta, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei româneşti şi ctitor duhovnicesc al mânăstirilor înălţate la îndemnul său.

15. Odată, poposind domnul Moldovei în chilia cuviosului, a fost îndemnat de marele sihastru să zidească în apropiere de chilia sa o mânăstire de călugări, întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, către care avea mare evlavie. Deci, ascultându-l Ştefan Voievod şi împreună alegând locul, cu binecuvântarea lui s-a început în anul 1466 zidirea Mânăstirii Putna. Iar în anul 1470, când s-a sfinţit acest dumnezeiesc lăcaş, însuşi Sfântul Daniil a luat parte, fiind cinstit de toţi ca un al doilea ctitor.

16. Se mai spunea despre dânsul că, voind Ştefan Vodă să-i încredinţeze mânăstirea, de multe ori l-a rugat să fie egumen şi părinte duhovnicesc al Putnei. Dar cuviosul, socotindu-se nevrednic de o cinste ca aceasta, a rămas mai departe la mica lui chilie din peşteră.

17. Pentru sfinţenia vieţii sale, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit din tinereţe purtător de Hristos şi mare dascăl al liniştii şi rugăciunii lui Iisus. În timpul vieţii sale nu era în Moldova alt sihastru şi duhovnic mai vestit, nici alt lucrător şi dascăl al rugăciunii mai iscusit decât el. De aceea, toţi egumenii şi duhovnicii din nordul Moldovei, ca şi dregătorii din sfatul ţării, îl aveau de părinte duhovnicesc.

18. Urmând exemplul vieţii sale, numeroşi călugări iubitori de linişte din chinovii se retrăgeau în pustie cu binecuvântarea Cuviosului Daniil şi deveneau sihaştri şi lucrători sporiţi ai rugăciunii lui Iisus. Astfel, acest mare ascet al Moldovei avea prin mânăstiri şi sate numeroşi fii duhovniceşti, iar prin munţi şi prin codri avea peste o sută de ucenici sihaştri care se nevoiau în plăcere de Dumnezeu, după sfatul său. Aşa a creat Sfântul Daniil Sihastrul în Moldova o mare mişcare isihastă, aproape fără egal, înnoind astfel, pentru multă vreme,

viaţa duhovnicească prin mânăstiri şi schituri şi ridicând o întreagă generaţie de sihaştri şi rugători ai neamului.

19. După anul 1470, văzând cuviosul că la Putna nu mai are linişte din cauza mânăstirii şi a mulţimii credincioşilor, a părăsit chilia în care se nevoise peste douăzeci de ani şi s-a retras în taină în codrii seculari din jurul Mânăstirii Voroneţ. Aici se nevoiau ca la cincizeci de călugări sub povăţuirea ieroschimonahului Misail, vrednic ucenic al Sfântului Daniil. Deci, aflând un loc retras în preajma mânăstirii, şi-a făcut o mică chilie deasupra stâncii numită „Şoimul" şi aici se ostenea cuviosul în desăvârşită linişte şi plăcere de Dumnezeu.

Însă n-a trecut multă vreme şi îndată numele lui s-a făcut cunoscut în toate satele din partea locului, încât veneau la el tot felul de bolnavi, paralizaţi, oameni stăpâniţi de duhuri necurate şi se vindecau. Credincioşii, neputând ajunge la chilia lui, aşteptau jos în mânăstire, iar cuviosul cobora noaptea, se ruga pentru ei, le spunea pricina suferinţei, îi sfătuia, îi binecuvânta şi îi trimitea sănătoşi la casele lor.

20. În vara anului 1476, Ştefan cel Mare, pierzând lupta de la Războieni în faţa turcilor, s-a dus la chilia Sfântului Daniil Sihastrul, bunul său părinte duhovnicesc de la Voroneţ. Deci, „bătând Ştefan Vodă în uşa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul să aştepte Ştefan Vodă afară până va termina ruga. Şi după ce şi-a terminat sihastrul ruga, l-a chemat în chilie pe Ştefan Vodă. Şi s-a spovedit Ştefan Vodă la dânsul. Şi a întrebat Ştefan Vodă pe sihastru ce va mai face, că nu poate să se mai bată cu turcii. «Închina-voi ţara la turci sau nu?» Iar sihastrul a zis să nu o închine, că războiul este al lui, numai după ce va izbăvi, să facă o mânăstire acolo, în numele Sfântului Gheorghe"[37].

Deci, crezând domnul Moldovei în proorocia Sfântului Daniil că va birui pe turci şi luând de la el rugăciune şi binecuvântare, îndată a adunat oaste şi a izgonit pe turci din ţară. Aşa ajuta cuviosul cu rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu să se izbăvească Moldova şi ţările creştine de robia păgânilor.

21. Răposând mitropolitul Teoctist, în toamna anului 1477, Ştefan cel Mare s-a sfătuit cu clerul şi episcopii ţării să aleagă păstor şi părinte al Moldovei pe Sfântul Daniil Sihastrul de la Voroneţ. Dar cuviosul, auzind de aceasta, s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu şi voievodului să nu-l lipsească până la moarte de fericita lui linişte. Deci, cucerindu-se toţi de smerenia şi sfinţenia lui, şi-au cerut iertare şi l-au lăsat în pustie să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

---

[37] Ion Neculce, *O samă de cuvinte*, p. 107

22. Timp de 20 de ani cât a sihăstrit la Voroneţ, Cuviosul Daniil a creat aici o nouă vatră isihastă, tot atât de importantă ca şi cea de la Putna. Căci în puţină vreme s-au adunat în jurul său zeci de sihaştri, unii mai nevoitori decât alţii, care se osteneau, fie în codrii Voroneţului, fie în Munţii Rarăului, fie de-a lungul Carpaţilor Răsăriteni. Cei mai mulţi practicau rugăciunea lui Iisus, postul şi tăcerea. Alţii citeau zilnic Psaltirea, alţii făceau mii de metanii şi împleteau coşuri, iar alţii, fiind buni caligrafi, scriau cărţi de slujbă pentru biserici şi mânăstiri. Cei mai aleşi ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul au fost: mitropolitul Grigorie Roşca, monahul caligraf Ioan, precum şi egumenii Misail şi Efrem, toţi din Mânăstirea Voroneţ. Apoi Cuviosul Pahomie Sihastrul şi egumenul Nil din Mânăstirea Slatina; egumenul Paisie, Paladie Sihastrul şi Anastasie Sihastrul de la Mânăstirea Neamţ; Isaia Pustnicul de la Mânăstirea Moldoviţa, egumenul Gherontie de la Humor şi mulţi alţii.

23. Aducându-şi aminte Ştefan cel Mare de făgăduinţa dată lui Dumnezeu şi Sfântului Daniil Sihastrul, în vara anului 1488 a zidit din temelie, la Mânăstirea Voroneţ, o frumoasă biserică din piatră închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, în locul vechii biserici de lemn. La 14 septembrie, în acelaşi an, biserica a fost sfinţită de mitropolitul Gheorghe, în prezenţa fericiţilor ei ctitori, Ştefan Voievod şi Cuviosul Daniil Sihastrul, şi a zeci de mii de credincioşi, călugări, clerici şi dregători de ţară. În această zi, cu sfat de obşte, Sfântul Daniil, deşi bătrân, a fost numit egumen al Mânăstirii Voroneţ.

24. Timp de aproape 10 ani, Sfântul Daniil a povăţuit obştea Mânăstirii Voroneţ, ca un mare părinte duhovnicesc al călugărilor, al sihaştrilor şi al întregii Moldove. Căci, deşi petrecea mai mult la chilia sa de pe stânca Şoimului, fiind foarte iubitor de linişte, adeseori cobora în obşte, mărturisea soborul, tămăduia pe cei bolnavi ce se adunau de prin sate şi îi sfătuia pe toţi. Apoi, iarăşi se retrăgea la chilia sa.

25. În timpul egumeniei sale, Mânăstirea Voroneţ a trăit cea mai înfloritoare perioadă duhovnicească din istoria sa, fiind socotită multă vreme lavra isihasmului din Moldova. Toţi monahii din obşte, care numărau peste şaizeci de nevoitori, practicau rugăciunea lui Iisus. Unii erau vestiţi păstori şi duhovnici, alţii erau dascăli învăţaţi în şcoala mânăstirii şi neobosiţi caligrafi, iar cei mai mulţi erau călugări de rugăciune, care slăveau pe Dumnezeu neîncetat şi se rugau pentru toată lumea.

La Voroneţ au învăţat carte şi au deprins nevoinţa duhovnicească numeroşi preoţi de parohie, egumeni, episcopi, monahi, sihaştri şi dregători de ţară. Iar în codrii seculari din munţii Voroneţului, ai Rarăului şi Stânişoarei, se nevoiau pentru dragostea lui Hristos alţi peste cincizeci de sihaştri, ucenici ai Sfântului

Daniil. Pe toţi aceştia îi supraveghea şi îi povăţuia pe calea cea bună a împărăţiei cerurilor marele egumen şi povăţuitor de suflete, Cuviosul Părintele nostru Daniil, „Sihastrul cel Bătrân".

26. Ajungând vas ales al Duhului Sfânt, plin de tot felul de bunătăţi şi trecând de vârsta de nouăzeci de ani, Sfântul Daniil marele sihastru al Moldovei, dascălul pustiei şi făcătorul de minuni, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos la sfârşitul secolului al XV-lea (1496). Mulţimea ucenicilor lui împreună cu mitropolitul şi domnul ţării l-au plâns îndeajuns şi l-au îngropat în pronaosul bisericii Mânăstirii Voroneţ, punând deasupra o piatră cu inscripţia: „Acesta este mormântul părintelui nostru David, schimonahul Daniil". Apoi, împărţind credincioşilor multe milostenii şi sărutând sfintele lui moaşte, s-a întors fiecare la ale sale.

27. După săvârşirea sa, văzând ucenicii şi credincioşii că se fac oarecare minuni şi vindecări de boli la moaştele cuviosului, l-au trecut în ceata sfinţilor, numindu-l „Sfântul Stareţ Daniil", „Sfântul Daniil Sihastrul", sau mai ales „Prea Cuviosul de Dumnezeu rugătorul Părintele nostru Daniil cel Nou"[38]. Obştea Mânăstirii Voroneţ, împreună cu mitropolitul Grigorie Roşca, ucenicul său, au pus acestei lavre, după hramul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, al doilea hram în cinstea „Sfântului Daniil cel Nou", pomenindu-l în rândul fericiţilor ctitori. Totodată i-au rânduit zi de prăznuire peste an, anume după pomenirea Sfântului Daniil Stâlpnicul, a treia zi. Astfel, în Moldova, pomenirea Cuviosului Daniil Sihastrul s-a făcut, secole de-a rândul, la 23 aprilie, hramul Mânăstirii Voroneţ, şi la 14 decembrie, a treia zi după ziua Sfântului Daniil Stâlpnicul (11 decembrie).

Ca sfânt cu aureolă a fost pictat pentru prima dată în anul 1547, de acelaşi mitropolit, pe peretele de sud al bisericii Mânăstirii Voroneţ, în stânga uşii de intrare în pridvor, cum se vede până astăzi, ţinând în mâna sa un sul desfăcut pe care scrie: „Veniţi, fraţilor, de mă ascultaţi. Vă voi învăţa frica Domnului. Cine este omul...".

28. Râvna credincioşilor a îndemnat pe călugării de la Mânăstirea Voroneţ, la începutul secolului al XVII-lea, să scoată din mormânt moaştele făcătoare de minuni ale Sfântului Daniil Sihastrul şi să le aşeze în biserică, în sicriu frumos împodobit, pentru închinare. Pe acestea însuşi mitropolitul Dosoftei le-a sărutat. Vestea minunilor lui ajunsese până la Kiev, în Polonia, în Transilvania, în Sfântul Munte, de unde veneau credincioşi să i se închine şi toţi îl numeau „Sfântul Daniil cel Nou, făcătorul de minuni".

---

[38] Pr. prof. Petru Rezuş, op. cit., p. 235. După tradiţie, Sfântul Daniil a murit la 14 decembrie.

29. În anul 1749, egumenul Mânăstirii Voroneţ, anume Ghedeon, a dat Mânăstirii Putna degetul arătător al Sfântului Daniil ferecat în argint, unde se păstrează până astăzi. Moaştele poartă inscripţia: „Aceste relicve le-am ferecat eu, Ghedeon, egumen de la Voroneţ, cu toată cheltuiala mea, în anul 1749, decembrie 4". În anul 1775, Moldova de nord ajungând sub ocupaţia Austriei, moaştele Sfântului Daniil Sihastrul au fost aşezate din nou în mormântul său, unde se păstrează până astăzi[39].

Sfinte Preacuvioase Părinte şi făcătorule de minuni Daniile, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL MISAIL IEROSCHIMONAHUL
Egumen al Mânăstirii Voroneţ
(secolul XV)[40]

Ieroschimonahul Misail era ucenic apropiat al Sfântului Daniil Sihastrul, încă din anii 1450–1460, pe când se nevoia în chilia de la Putna. Urmând dascălului său, s-a nevoit şi el un timp la linişte, sihăstrind pe valea Putnei. Apoi, cu binecuvântarea Cuviosului Daniil, s-a stabilit cu mai mulţi ucenici în Mânăstirea Voroneţ şi acolo se smerea în faţa tuturor în nădejde şi ascultare.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, Cuviosul Misail a fost ales egumen de obştea mânăstirii, prin anul 1470, şi era iubit de toţi pentru blândeţea şi înţelepciunea cu care povăţuia sufletele către Hristos. În anul 1471, văzând egumenul Misail că Sfântul Daniil Sihastrul este înconjurat de prea multă lume şi nu mai are linişte la Putna, l-a adus în taină la Mânăstirea Voroneţ. Apoi i-a făcut o chilie de piatră pe stânca Corbului din apropiere, după dorinţa cuviosului. Deci, rânduindu-i ucenici, purta mare grijă de dânsul şi niciodată nu ieşea din cuvântul său.

Povăţuind Mânăstirea Voroneţ mai mult de zece ani, egumenul Misail a făcut din obştea sa cea mai vestită sihăstrie din Moldova. Numeroşi monahi şi schimonahi iubitori de linişte, care doreau să petreacă alături de Sfântul Daniil, se stabileau în obştea de la Voroneţ, sub ascultarea Cuviosului Misail. Între anii 1470–1480 se nevoiau în această sihăstrie peste 60 de monahi, la care se mai adăugau alţi 50 de sihaştri ce trăiau în pădurile seculare din munţii

---

[39] Ultima dată au fost scoase din mormânt moaştele Sfântului Daniil Sihastrul în vara anului 1962, cu prilejul lucrărilor de restaurare de la Voroneţ.

[40] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, vol. I, Bucureşti, 1913, p. 166; Arhim. Nestor Vornicescu, *Ştefan cel Mare şi Daniil Sihastrul ...*, op. cit., p. 43

Voronețului. Pe toţi aceştia îi supraveghea egumenul Misail, cu rugăciunea şi binecuvântarea Sfântului Daniil. Unii dintre ei erau aleşi lucrători ai rugăciunii lui Iisus, alţii erau desăvârşiţi ascultători şi postitori, iar alţii erau buni caligrafi, dascăli în şcoala mânăstirii şi smeriţi slujitori în obşte, odihnind cu dragoste pe credincioşii care veneau la Sfântul Daniil.

După anul 1480, primind schima monahală, Cuviosul Misail s-a retras la linişte, lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea. Apoi, mai trăind puţin, s-a săvârşit cu pace şi s-a numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

CUVIOSUL IOASAF ARHIMANDRITUL
Primul egumen al Mânăstirii Putna
(1470-1484)

Arhimandritul Ioasaf a fost cel dintâi egumen şi ctitor duhovnicesc al Mânăstirii Putna. Chemat de Hristos mai întâi în obştea Mânăstirii Neamţ, unde a primit tunderea monahală, s-a format duhovniceşte pe lângă cei mai aleşi părinţi ai marii lavre. Tot aici a învăţat carte Cuviosul Ioasaf de la ucenicii vestitului dascăl Gavriil Uric, deprinzând bine limbile greacă şi slavonă, precum şi meşteşugul copierii de cărţi bisericeşti. Şi era cinstit de tot soborul monahilor pentru înţelepciunea şi ascultarea lui.

În anul 1440, monahul Ioasaf a fost hirotonit preot şi a ajuns duhovnic iscusit în Mânăstirea Neamţ, povăţuind către Hristos multe suflete. Numele lui se făcuse cunoscut până la mitropolitul Moldovei, Teoctist, şi chiar la dregătorii ţării. Pentru sfinţenia vieţii lui, a fost ales de sobor egumen şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Neamţ, făcând unele îmbunătăţiri la biserică şi întărind mult dragostea şi armonia între fraţi. Egumenul Ioasaf a dat o mare dezvoltare şcolii de caligrafi şi vieţii duhovniceşti de la Neamţ. Obştea sa număra peste 200 de călugări, din care mai mult de 30 erau vestiţi dascăli, psalţi, caligrafi şi duhovnici. În jurul marii lavre se nevoiau, de asemenea, zeci de sihaştri şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus.

Auzind de nevoinţa lui, în anul 1468, Ştefan cel Mare l-a chemat, cu binecuvântarea mitropolitului Teoctist, să fie egumen al Mânăstirii Putna. Astfel, arhimandritul Ioasaf, luând cu sine ca la 25 de călugări aleşi, ieromonahi, duhovnici şi câţiva caligrafi, a purces la Putna, ctitoria marelui domn al Moldovei, care atunci se zidea. Apoi, mânăstirea săvârşindu-se, la 3 septembrie, 1470, s-a sfinţit cu mare alai, în prezenţa ctitorului ei, Ştefan Vodă, şi a zeci de mii de moldoveni.

Din această zi, egumenul Ioasaf a devenit sfetnic de taină al voievodului şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Putna, timp de 15 ani. Având o nevoinţă cu totul deosebită şi fiind înzestrat de Dumnezeu cu multă putere în faptă şi cuvânt, a reuşit în puţină vreme să întemeieze la Putna o obşte cu peste 60 de călugări, vestită în toată ţara Moldovei. Slujbele şi toată rânduiala se făceau ca la Mânăstirea Neamţ. Călugării, „rugătorii" marelui ctitor, aveau o singură datorie: să slăvească neîncetat pe Hristos şi să se roage pentru ţară şi biruinţa domnului în războaie, iar în timpul liber să copieze cărţi de slujbă şi de învăţătură.

Cuviosul egumen Ioasaf a întemeiat la Putna, din porunca lui Ştefan cel Mare, o vestită şcoală de călugări caligrafi, pe măsura celei de la Neamţ, unde se scriau numeroase cărţi de slujbă şi de învăţătură duhovnicească. A mai format şi o altă şcoală de dascăli şi cateheţi, pentru învăţătura şi luminarea poporului, precum şi o renumită şcoală de muzică bisericească. De aici s-au ridicat egumeni şi ierarhi iscusiţi în povăţuirea sufletelor omeneşti, „dascăli" şi protopsalţi vestiţi până la Constantinopol, care împodobeau slujbele mânăstireşti, mai ales la praznice.

Săvârşind toate bine, Cuviosul Ioasaf Arhimandritul s-a retras din egumenie în anul 1476 şi s-a făcut schimonah, cu numele de Iosif. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri, în ziua de 19 octombrie, 1484[41].

CUVIOSUL CASIAN MONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolul XV)

Acest părinte vrednic de pomenire a fost unul din cei mai vestiţi caligrafi şi împodobitori de cărţi bisericeşti de la Mânăstirea Putna. Era cu metania din Mânăstirea Neamţ, unde s-a nevoit mulţi ani în plăcere de Dumnezeu şi smerită ascultare. Aici, în şcoala de grămătici a marii lavre, a învăţat monahul Casian de la cei mai iscusiţi dascăli şi miniaturişti, atât limbile greacă şi slavonă, cât şi copierea şi împodobirea cu miniaturi a cărţilor de slujbă. Astfel, în puţină vreme a devenit un renumit călugăr caligraf în Mânăstirea Neamţ, scriind cu răbdare şi migală numeroase manuscrise. Numele său devenise cunoscut în mânăstirile din Moldova.

[41] Prof. Dimitrie Dan, *Mânăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti, 1905; *Arhiva şi pomelnicul ctitoricesc al mânăstirii Putna*; M. Costăchescu, *Documentele moldoveneşti*, vol. I–II, 1935

Auzind de aceasta voievodul Ștefan cel Mare și dorind să-și înzestreze ctitoria sa de la Putna, care atunci se zidea, cu cărți de slujbă, a poruncit monahului Casian să-i scrie mai întâi mineiul pe luna august, cu slujba hramului mânăstirii, Adormirea Maicii Domnului. Pe fila 44 se găsește următoarea însemnare: „Acest minei pe august l-a scris Ștefan Voievod, domnul Țării Moldovei, cu mâna păcătosului Casian". Mineiul a fost terminat de scris, probabil, în anul 1466. Un an mai târziu, adică în 1467, monahul Casian termina de scris și împodobit, la cererea marelui voievod, al doilea minei, pe luna noiembrie.

Venind la Putna cu egumenul Ioasaf, monahul Casian a fost printre cei dintâi dascăli și miniaturiști care au întemeiat vestita școală de caligrafi din această mânăstire. Aici a mai scris și alte cărți bisericești și a format mai mulți ucenici, care i-au continuat această duhovnicească îndeletnicire.

Așa nevoindu-se Cuviosul Casian ca la 50 de ani, mereu rugându-se și impodobind cărți bisericești spre slava lui Dumnezeu, către sfârșitul secolului XV a adormit cu pace în obștea Mânăstirii Putna[42].

CUVIOSUL VASILE MONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolul XV)

Printre cei cinci călugări caligrafi aduși în anul 1470 de la Mânăstirea Neamț la Putna, se numără și acest smerit dascăl și monah Vasile. El cunoștea bine scrierile Sfinților Părinți, mai ales ale marilor cuvioși sinaiți, începând cu Scara Sfântului Ioan Scărarul. Cunoștea scrierile filocalice care circulau în mânăstirile din Athos și din fostul Bizanț și știa cât folos duhovnicesc au ele pentru călugării din Moldova, el însuși fiind un profund isihast.

Astfel, monahul Vasile este numărat printre cei mai buni dascăli isihaști ai școlii de caligrafi din Mânăstirea Neamț. El a copiat mai multe cărți filocalice pentru folosul sufletesc al călugărilor din obște și din sihăstrii, fiind unul din ctitorii Filocaliei în spațiul românesc. Totodată era și un iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus și bun caligraf.

Ajungând la Mânăstirea Putna și fiind cunoscut marelui domn, Ștefan Vodă al Moldovei, Cuviosul Vasile a luat poruncă să scrie, pentru ctitoria sa, Scara Sfântului Ioan Scărarul, pentru a nu fi lipsiți „rugătorii" săi de un dar

[42] Prof. Dimitrie Dan, op. cit., p. 69–81; Victor Brătulescu, *Miniaturi și manuscrise din Mânăstirea Putna*, în rev. „Mitropolia Moldovei", XLII (1966), nr. 7–8, p. 474–475

ca acesta. Căci nu exista mânăstire ortodoxă să nu aibă „Cuvintele" Sfântului Ioan, egumenul Muntelui Sinai, operă filocalică cu cea mai largă răspândire.

Monahul Vasile, împlinind porunca, adăugă pe fila 269 această însemnare: „Din porunca dreptmăritorului domnului nostru Io Ştefan Voievod, domnul Ţării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, s-a scris această scară (leastviţă) pentru mânăstirea sa din Putna, în această mânăstire, în timpul arhimandritului chir Ioasaf, cu mâna mult păcătosului monah Vasile, în anul 1472".

Legătura cărţii uzându-se cu timpul, fiind mult citită de călugări, în anul 1646 a fost legată din nou de ieromonahul Antonie, precum singur scrie pe aceeaşi pagină: „Iată eu, robul Domnului Iisus Hristos, mult păcătosul şi nevrednicul ieromonah Antonie, am legat şi am înnoit această scară („leastviţă"), făcând ascultare, în anul 1674, luna august, în 13 zile".

Cuviosul Vasile a fost printre cei dintâi dascăli ai şcolii de caligrafi din Mânăstirea Putna, scriind şi alte cărţi filocalice de folos sufletesc şi crescând mai mulţi ucenici. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat cu pace în ceata cuvioşilor părinţi, către sfârşitul secolului XV[43].

CUVIOSUL NICODIM IEROMONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolul XV)

Ieromonahul Nicodim era cu metania din Mânăstirea Neamţ. Învăţând de la ucenicii vestitului dascăl şi caligraf Gavriil Uric meşteşugul miniaturii şi al copierii de cărţi bisericeşti, Cuviosul Nicodim a ajuns unul din iscusiţii caligrafi miniaturişti din marea lavră. El se îndeletnicea, atât cu nevoinţa vieţii călugăreşti, cât şi cu rugăciunea şi copierea de cărţi duhovniceşti de învăţătură. În acea vreme trăiau în Mânăstirea Neamţ cei mai vestiţi călugări dascăli şi caligrafi, care copiau pentru obşte învăţăturile Sfinţilor Părinţi, ce formau hrana duhovnicească a monahilor şi credincioşilor.

Acest cuvios ieromonah era, de asemenea, şi un iscusit părinte duhovnicesc pentru călugări şi mireni, vorbind tuturor de Hristos şi ajutând la mântuirea multor suflete.

În anul 1470, mergând la Putna cu egumenul Ioasaf, a luat poruncă de la Ştefan cel Mare să scrie un Tetraevanghel pentru Mânăstirea Humor, pe care îl termină la 17 iunie, 1473. Frumoasele miniaturi, icoane, ornamente şi

[43] Prof. Dimitrie Dan, op. cit., p. 76–77; Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460–510; *Arhiva şi pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*

întreaga caligrafie fac din acest manuscris cel mai preţios Tetraevanghel ce se păstrează astăzi în ţara noastră. Icoana Maicii Domnului şi a celor patru evanghelişti, ca şi portretul lui Ştefan cel Mare, de o mare valoare, nu puteau fi lucrate aşa de frumos, decât de mâna binecuvântată a unui călugăr cuvios. Şi acesta a fost Cuviosul Nicodim de la Putna.

Aşa nevoindu-se ieromonahul Nicodim Dascălul şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cele veşnice către sfârşitul secolului XV, lăsând în urmă câteva manuscrise frumos împodobite şi mai mulţi fii duhovniceşti[44].

CUVIOSUL CHIRIAC SCHIMONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolul XV)

Schimonahul Chiriac s-a nevoit mai întâi mulţi ani în Mânăstirea Neamţ, îndeletnicindu-se, atât cu rugăciunea cât şi cu scrierea cărţilor patristice. Cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi iubea mult liniştea şi singurătatea. El făcea parte din şcoala de caligrafi a marii lavre, fiind unul din ucenicii monahului Gavriil Uric.

În anul 1470, ducându-se la Mânăstirea Putna cu egumenul Ioasaf, Cuviosul Chiriac a luat poruncă de la domnul Moldovei să scrie pentru ctitoria sa „Cuvântările Sfântului Ioan Gură de Aur", pe care le termină în câteva luni. Cartea se păstrează până astăzi la Mânăstirea Putna. Ea se citea, atât la biserică, pentru mângâierea fraţilor, cât şi la chilii. Pe ultima filă se află această însemnare: „Eu, mult păcătosul Chiriac, am scris acest Zlatoust (Gură de Aur) pentru dreptmăritorul domn a toată Ţara Moldovei, Io Ştefan Voievod, la mânăstirea zidită de el cu numele Putna, în anul 1470 şi s-a sfârşit în luna ianuarie 30".

Schimonahul Chiriac a scris şi alte cărţi filocalice cu învăţături folositoare de suflet de la Sfinţii Părinţi, fiind printre cei dintâi dascăli ai şcolii de grămătici şi caligrafi de la Mânăstirea Putna. Împreună cu ceilalţi călugări veniţi de la Neamţ, a întemeiat o aleasă viaţă duhovnicească la Putna, formând numeroşi ucenici iubitori de Hristos şi luminaţi în Sfintele Scripturi.

Aşa nevoindu-se peste 60 de ani, în smerenie şi ascultare, şi mult ostenindu-se pentru folosul şi mântuirea tuturor, Cuviosul Chiriac şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, spre sfârşitul secolului XV[45].

---

[44] I. Bogdan, *Evangheliile de la Humor şi Voroneţ, din 1473 şi 1550*, Analele Academiei Române, 1907, p. 647; Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460–510

CUVIOSUL STAHIE ARHIMANDRITUL
Egumen al Mânăstirii Probota
(secolul XV)

Arhimandritul Stahie, sfetnic de taină al lui Ştefan cel Mare, a fost cel mai ales egumen al Mânăstirii Probota din secolul XV. Fiind călugăr sporit în fapte bune şi duhovnic iscusit în povăţuirea sufletelor omeneşti, în anul 1460 a fost ales egumen al Mânăstirii Probota, veche ctitorie muşatină de pa valea Siretului, pe care o conduce cu multă frică de Dumnezeu mai bine de zece ani. Adunând în jurul său peste 60 de monahi, pe toţi i-a deprins smerenia, ascultarea şi dragostea de Hristos. Iar pentru luminarea minţii, a întemeiat la Probota o vestită şcoală mânăstirească în care s-au format mulţi dascăli învăţaţi, egumeni, caligrafi şi mai ales preoţi pentru sate.

Văzând Ştefan cel Mare că biserica părinţilor săi este gata să se risipească din cauza terenului alunecos, la îndemnul egumenului Stahie, a zidit în apropiere o nouă mânăstire cu biserică şi chilii pentru călugări. Biserica, închinată Sfântului Ierarh Nicolae, destinată drept necropolă voievodală, a fost sfinţită în prezenţa domnului, înainte de anul 1465.

În anul 1465, mama voievodului, doamna Oltea, simţindu-şi sfârşitul aproape, a fost călugărită de Cuviosul Stahie cu numele de monahia Maria. Apoi, răposând în acelaşi an, a fost îngropată în cripta bisericii de soborul părinţilor. La slujba prohodului au luat parte însuşi marele domn, mitropolitul Teoctist şi toţi dregătorii Moldovei. După un an a răposat şi soţia voievodului, Evdochia, şi a fost aşezată de arhimandritul Stahie în aceeaşi criptă.

Aşa s-a nevoit egumenul Stahie până în anul 1472, înnoind în întregime Mânăstirea Probota şi întărind în obşte dragostea şi râvna celor dumnezeieşti. Apoi, lăsând egumen în locul său pe unul din ucenici, a fost mai mulţi ani părinte duhovnicesc, povăţuind pe calea mântuirii numeroşi călugări şi mireni. Căci era duhovnic vestit în toată Moldova şi avea mulţi ucenici prin mânăstiri, cetăţi şi sate.

Deci, ajungând la sfârşitul vieţii sale, Cuviosul Stahie a dat tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, apoi şi-a încredinţat sufletul cu pace în braţele lui Hristos.

---

[45] *Arhiva şi pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*; Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460–510; Pr. Dimitrie Dan, *Mânăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti, 1905, p. 77–78

CUVIOSUL IACOB IEROMONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolul XV)

Cuviosul ieromonah Iacob face parte dintre vestiţii duhovnici şi dascăli ai Mânăstirii Neamţ din secolul XV, unde se nevoise în anii tinereţii ca ucenic al renumitului dascăl Gavriil Uric. În marea lavră, el a scris câteva cărţi patristice drept mângâiere şi hrană duhovnicească pentru călugări.

Venind la Mânăstirea Putna, în anul 1470, ca dascăl şi duhovnic al întregii obşti, ieromonahul Iacob a continuat aceeaşi sfântă ascultare, formând duhovniceşte zeci de călugări tineri. Dându-se pe sine pildă tuturor, îi deprindea mai ales smerenia, ascultarea şi rugăciunea, hrănindu-i cu cuvintele cele mai dulci decât mierea ale Sfinţilor Părinţi. Căci ieromonahul Iacob era învăţat în scrierile filocalice şi devenise iscusit caligraf.

Cunoscându-l de aproape şi cinstindu-l pentru nevoinţa sa, voievodul Ştefan cel Mare i-a cerut să-i scrie un sbornic cu vieţi de sfinţi şi martiri pe lunile aprilie-iunie pentru obştea Mânăstirii Putna, pe care îndată l-a săvârşit. Pe una din paginile cărţii, ieromonahul Iacob scria: „Drept măritorul şi de Hristos iubitorul Io Ştefan Voievod, din mila lui Dumnezeu Domn al Ţării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, a poruncit să se scrie acest sbornic pentru mânăstirea sa din Putna, în timpul arhimandritului Ioasaf egumenul, cu mâna mult păcătosului ieromonah Iacob, în anul 1474, mai 20”[46].

Acest cuvios duhovnic a ajutat mult la întemeierea obştii şi şcolii de la Mânăstirea Putna, fiind unul din cei mai aleşi dascăli şi caligrafi. Deci, scriind şi alte câteva cărţi şi lăsând în urmă mai mulţi ucenici, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului către sfârşitul secolului XV.

CUVIOSUL GHERONTIE IEROSCHIMONAHUL
Egumen al Mânăstirii Humor
(secolul XV)

Mânăstirea Humor, zidită la începutul domniei lui Alexandru cel Bun, a fost secole de-a rândul, alături de celelalte mânăstiri româneşti, o aleasă vatră de trăire duhovnicească în Moldova de Nord.

---

[46] Mss. nr. 31/571/551, fila 30 v., *Biblioteca Mânăstirii Putna*

În timpul domniei lui Ştefan cel Mare, Mânăstirea Humor ajunsese renumită mai ales sub egumenul Gherontie. Acest cuvios părinte se număra printre sfetnicii de taină ai marelui domn. În tinereţile sale a fost ucenic al Cuviosului Daniil Sihastrul, pe când acesta se nevoia în Schitul Laura–Rădăuţi. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei şi nevoindu-se mai mulţi ani în Mânăstirea Humor, a ajuns egumen al acestui sfânt lăcaş, înainte de anul 1470.

Egumenul Gherontie, devenind duhovnic vestit în partea locului, atrăgea la mânăstirea sa nu puţini credincioşi, preoţi şi călugări, pe care îi întărea în dreapta credinţă şi îi povăţuia pe calea mântuirii. Unii din fiii săi duhovniceşti au ajuns mai târziu preoţi buni, sihaştri şi călugări iscusiţi.

Sub egumenia acestui cuvios părinte, Mânăstirea Humor a trăit o epocă de aleasă înflorire spirituală. Obştea sa număra peste 40 de monahi, dintre care unii erau buni nevoitori, duhovnici, dascăli şi caligrafi. În şcoala acestei mânăstiri se pregăteau, de asemenea, tineri pentru preoţi şi cântăreţi la sate.

Domnul Moldovei, văzând viaţa egumenului Gherontie, adeseori îl cerceta şi îi cerea sfatul. Apoi, văzând biserica lipsită de unele lucruri, a înzestrat acest lăcaş închinat Adormirii Maicii Domnului cu multe danii şi obiecte de cult. Cel mai mare dar făcut de Ştefan cel Mare Mânăstirii Humor a fost vestitul Tetraevanghel scris, la porunca sa, de ieromonahul Nicodim din Mânăstirea Putna, la 17 iunie, 1473, pe care domnul l-a dat în mâinile Cuviosului Gherontie. Pe coperta acestei cărţi, caligraful a pictat pe Ştefan Voievod în genunchi, oferind Maicii Domnului dania sa. Acest Tetraevanghel a fost păstrat de egumenul Gherontie şi de urmaşii săi cu mare sfinţenie până în zilele noastre, ca un odor din cele mai de preţ pe care l-au creat şi adăpostit evlavioşii călugări din mânăstirile româneşti.

Spre sfârşitul secolului XV, Cuviosul Gherontie, egumenul Mânăstirii Humor, şi-a săvârşit călătoria acestei vieţi, dându-şi sufletul cu pace în braţele Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

CUVIOSUL ANASTASIE DASCĂLUL
Mânăstirea Moldoviţa
(†1490)

Cuviosul ieroschimonah Anastasie a fost cel mai vestit egumen, dascăl şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Moldoviţa, din a doua jumătate a secolului XV.

Originar din ţinutul Sucevei, a luat din tinereţe jugul lui Hristos, călugărindu-se în Mânăstirea Moldoviţa. Aici a învăţat de la cuvioşii călugări şi dascăli ai mânăstirii, atât cunoştinţa cărţii şi scrierea de manuscrise, cât mai ales buna nevoinţă, postul, privegherea de noapte, cugetarea la cele dumnezeieşti şi neîncetata rugăciune. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei, a ajuns părinte sufletesc al multor călugări şi credincioşi din partea locului.

Între anii 1462–1490, Cuviosul Anastasie a fost egumen al Mânăstirii Moldoviţa, renumită ctitorie a lui Alexandru cel Bun din anul 1402. Şi era aşa de iscusit povăţuitor al călugărilor, că mulţi sihaştri şi tineri de prin sate s-au adunat în jurul său. Unii deprindeau de la el meşteşugul rugăciunii lui Iisus, al tăcerii şi al smeritei cugetări. Alţii învăţau scrierile Sfinţilor Părinţi, iar alţii învăţau să traducă din limbile greacă şi slavonă şi să copieze cărţi de slujbă, spre lauda Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Numele egumenului Anastasie ajunsese cunoscut până la marele domn Ştefan Vodă al Moldovei. Acesta îl avea printre cei dintâi rugători ai săi, învrednicindu-l de numeroase danii pentru întreţinerea şi hrana smeriţilor călugări.

Cuviosul Anastasie era şi un iscusit caligraf, „cel mai vechi cunoscut până acum la Mânăstirea Moldoviţa". A format, de asemenea, mai mulţi ucenici caligrafi, organizând la Moldoviţa una dintre cele mai renumite şcoli de caligrafi din Moldova, alături de Mânăstirile Neamţ şi Putna.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Anastasie, dascălul şi egumenul, şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat la cereştile lăcaşuri în anul mântuirii 1490, lăsând la Moldoviţa o obşte cu numeroşi călugări[47].

SIHAŞTRII DE PE VALEA SUCEVIŢEI
Mânăstirea Suceviţa
(secolul XV)

Pe valea pârâului Suceviţa, ce izvorăşte din Muntele Obcina Mare, s-au nevoit cuvioşi sihaştri încă din secolul XIV. În tradiţia locului se spune că, pe la mijlocul secolului XV, se osteneau în pădurile neumblate ale Suceviţei câţiva sihaştri iubitori de Hristos. Drept chilii aveau mici bordeie din trunchiuri de copaci acoperite cu pământ. De asemenea, şi biserica în care se rugau era tot din lemn.

[47] Ioan Iufu, Mânăstirea Moldoviţa – centru cultural important din perioada culturii române, în limba slavonă (secolele XV–XVIII), în rev. „Mitropolia Moldovei", nr. 7–8, 1963, p. 428–455; Şt. Balş şi C. Nicolescu, Mânăstirea Moldoviţa, monografie, Bucureşti, 1958

Apoi, înmulţindu-se numărul sihaştrilor, s-a vestit peste tot sfinţenia vieţii lor. Auzind de aceasta o femeie credincioasă din partea locului şi dorind să-şi împlinească un canon al tinereţii sale, s-a obligat înaintea cuvioşilor sihaştri să care piatră cu căruţa pentru zidirea unei biserici mari, în locul celei de lemn. Astfel, timp de 30 de ani, smerita femeie a cărat singură tot materialul necesar pentru zidirea unei mânăstiri din piatră. Pe când biserica era deja zidită, fericita aceasta s-a mutat la Hristos, iar cuvioşii călugări s-au îndatorat să o pomenească neîncetat la sfintele lor rugăciuni.

Aceasta a fost cea dintâi sihăstrie pe valea pârâului Suceviţa, înălţată în a doua jumătate a secolului XV, iar sihaştrii de sub Obcina Mare au fost primii nevoitori din schit. În acest sfânt lăcaş au trăit sihaştri aleşi, împodobiţi cu multe fapte bune, precum smerenia, tăcerea şi neîncetata rugăciune. Numele lor uitate de oameni au rămas scrise în cartea veşniciei. Împrejurul acestei sihăstrii se nevoiau pustnici anahoreţi foarte sporiţi în cuvioşie. Ei coborau în schit numai Duminica, pentru a primi Sfintele Taine, apoi se urcau din nou la bordeiele lor. Mai târziu, risipindu-se această sihăstrie, s-a reînnoit la începutul secolului XVI, prin Cuviosul Calistrat Sihastrul[48].

[48] Dimitrie Dan, *Mânăstirea Suceviţa*, Bucureşti, 1923, p. 6–8

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele XV-XVI

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL
Întemeietorul Mânăstirii Pângăraţi
(secolul XV)[1]

Acest renumit sihastru s-a nevoit mai întâi în obştea Mânăstirii Bistriţa. Apoi, auzind despre Cuviosul Iosif cu cei 17 ucenici ai săi, care se nevoiau în desăvârşită asceză pe Muntele Bisericanilor din apropiere şi dorind să le urmeze viaţa, s-a retras cu doi ucenici pe valea pârâului Pângăraţi, într-o mică poiană lângă Muntele Păru. Acolo şi-a făcut chilie de lemn şi pământ şi a sihăstrit în aspră nevoinţă şi iubire de Dumnezeu 29 de ani, agonisind multe fapte bune şi mai ales rugăciunea, lacrimile şi darul înaintevederii.

Astfel, numele şi faptele Cuviosului Simeon s-au făcut cunoscute tuturor şi însuşi marelui domn Ştefan al Moldovei, care îl cinstea ca pe un mare rugător al său şi al ţării, alături de Sfântul Daniil Sihastrul. În anul 1461, venind Ştefan Voievod la Mânăstirea Bistriţa şi auzind că fericitul Simeon, rugătorul său, nu are biserică să se roage lui Dumnezeu cu ucenicii săi, a trimis pe pârcălabul de la Târgu Pietrei cu meşteri şi bani şi a înălţat în Poiana lui Simeon o biserică de lemn cu hramul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, alături de chilia cuviosului. Multă vreme, acest schit s-a numit „Schitul lui Simeon", iar mai târziu, „Mânăstirea Pângăraţi".

În această sihăstrie s-a nevoit Cuviosul Simeon până în anul 1476, lăudând neîncetat pe Dumnezeu, rugându-se pentru domn şi ţară şi învăţând pe credincioşi calea mântuirii. Iar în acest an, datorită luptelor de la Războieni, cu turcii, mulţi oameni, fugind în păduri de frica păgânilor, erau odihniţi şi ospătaţi de Cuviosul Simeon în schitul său. Dar, văzând marele sihastru că turcii ard şi jefuiesc satele şi mânăstirile, a părăsit schitul său şi, luându-şi ucenicii, a trecut în Transilvania şi s-a stabilit la Mânăstirea Caşiva din Munţii Gurghiului. Mai trăind puţină vreme şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace acolo, la adâncul bătrâneţilor şi a fost îngropat cu cinste de ucenici.

Auzind de adormirea Cuviosului Simeon în Transilvania, Ştefan cel Mare s-a întristat mult pentru el, căci îl iubea ca pe un adevărat sfânt şi rugător al său. Deci „după ce s-au întors turcii şi s-a potolit vrajba robiei şi s-a făcut pace, atunci a trimis Ştefan Voievod şi i-au adus sfintele lui moaşte într-o

---

[1] *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Pângăraţi; Carte cu multe adunături din scripturi*, mss. nr. [illegible] 9) din biblioteca Mitropoliei Olteniei, anul 1808, scris la Mânăstirea Agapia Veche de monahul Metodie; Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 315

raclă cinstită şi le ţinea în vistieria sa cu cinste (în cetatea de scaun a Sucevei). Apoi, luând o parte din sfintele lui moaşte, le-a poprit (oprit) pentru blagoslovenie, şi cu aromate cu bune miresme şi cu tămâie le tămâia totdeauna, spre credinţa şi buna întărire a blagocestiei (evlaviei) domniei sale; iar mai vârtos pentru dragostea şi căldura duhovnicească ce o avea mai înainte către dânsul. Iar rămăşiţa sfintelor lui moaşte, cu cuviinţă sfinţită şi cu cinste, le-a îngropat în cetatea Sucevei...".

Aceasta este pe scurt viaţa şi nevoinţa Cuviosului Simeon Sihastrul, ale cărui moaşte au fost multă vreme venerate ca făcătoare de minuni şi ajutătoare în primejdii, atât pentru domnii Moldovei, cât şi pentru binecredincioşii creştini.

Preacuvioase Părinte Simeon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

ARHIMANDRITUL GRIGORIE
Mânăstirea Bistriţa - Neamţ
(1490-1500)[2]

Arhimandritul Grigorie a fost unul din marii egumeni ai Mânăstirii Bistriţa. El a crescut de mic în obştea acestei lavre, ca ucenic al egumenului Eustatie (1455-1460), de la care a învăţat frica de Dumnezeu şi buna nevoinţă. Învăţătura cărţii precum şi limbile greacă şi slavonă le-a învăţat la şcoala de grămătici care funcţiona aici, ajungând dascăl priceput şi duhovnic al mânăstirii.

Pentru sfinţenia vieţii sale, Cuviosul Grigorie a fost ales în anul 1490 egumen al Mânăstirii Bistriţa, pe care o povăţuieşte duhovniceşte 10 ani. Era cinstit şi căutat de toţi, fiind înţelept la cuvânt şi blând la suflet şi nu era alt duhovnic în lavră mai iscusit ca dânsul. Pentru aceea era numărat între sfetnicii de taină ai lui Ştefan cel Mare. La îndemnul acestui egumen, voievodul înmormântează la Bistriţa pe fiul său, Alexăndrel (1493), şi tot la îndemnul lui zideşte aici o măreaţă clopotniţă (1498), donează două clopote şi face numeroase danii rugătorilor săi.

În timpul egumeniei sale, viaţa duhovnicească din mânăstire s-a reînnoit mult. Dintre ucenicii săi a ridicat dascăli învăţaţi, egumeni şi duhovnici buni, căutaţi, atât de călugări, cât şi de mireni. A încurajat mult viaţa isihastă din partea locului, ajutând la închegarea sihăstriei Cuviosului Iosif de pe Muntele

---

[2] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, I, op. cit., p. 274

Bisericanilor şi a sihăstriei Cuviosului Simeon de la Pângăraţi. A dat ajutor, de asemenea, la întemeierea Mânăstirii Tazlău, trimiţând acolo câţiva călugări şi duhovnici aleşi.

Ajungând la *sfârşitul vieţii, Cuviosul egumen Grigorie a primit* îngerescul chip al schimniciei şi s-a săvârşit cu pace la începutul secolului XVI.

CUVIOSUL EFREM IEROSCHIMONAHUL
Egumen al Mânăstirii Voroneţ
(secolele XV-XVI)[3]

Ieroschimonahul Efrem era unul din ucenicii apropiaţi ai Sfântului Daniil Sihastrul. El s-a format duhovniceşte lângă chilia acestui cuvios de la Putna, în preajma căruia s-a nevoit în anii tinereţii. Apoi, stabilindu-se în sihăstria Voroneţului, a primit darul preoţiei şi slujea cu credinţă şi osârdie Biserica lui Hristos. În obşte era iubit de toţi, mai ales pentru smerenia şi ascultarea lui faţă de Sfântul Daniil, că niciodată nu ieşea din cuvântul bătrânului şi toate le făcea cu binecuvântare.

După anul 1480, egumenul Misail, retrăgându-se la linişte, a încredinţat obştea Mânăstirii Voroneţ ieroschimonahului Efrem. Timp de aproape zece ani, noul egumen a povăţuit cu multă pricepere această aleasă sihăstrie, îndemnând, sfătuind şi făcându-se tuturor pildă de răbdare şi statornicie. A dezvoltat încă şcoala de caligrafi din mânăstire şi a purtat o deosebită grijă de Sfântul Daniil ce sihăstrea alături de mânăstire.

Acest cuvios egumen făcea parte dintre sfetnicii lui Ştefan cel Mare şi era multora dascăl şi părinte duhovnicesc. Tot el s-a învrednicit, în anul 1488, să vadă la Voroneţ o nouă biserică de piatră, înălţată de marele domn în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Apoi, cu sfat de obşte numindu-se Cuviosul Daniil stareţ al Mânăstirii Voroneţ, egumenul Efrem îi era întru toate ascultător, până ce cuviosul s-a mutat la cereştile lăcaşuri. Deci, mai trăind câţiva ani după mutarea lui şi bineplăcând lui Dumnezeu, în primii ani ai secolului al XVI-lea s-a săvârşit cu pace şi Cuviosul Efrem ieroschimonahul, lăsând în Voroneţ peste 60 de monahi.

---

[3] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare*, vol. I, Bucureşti, 1913; Pr. prof. Petru Rezuş, art. cit., loc. cit., p. 227-240

CUVIOSUL PALADIE TAHIGRAFUL
Mânăstirea Putna
(secolele XV–XVI)

Acest călugăr iubitor de Hristos a fost un mare caligraf format în şcoala Mânăstirii Putna[4]. După ce deprinse bine nevoinţa cea duhovnicească, arhimandritul Ioasaf, egumenul Putnei, l-a dat să înveţe meşteşugul caligrafiei şi al împodobirii cărţilor bisericeşti de la vestiţii dascăli aduşi din Mânăstirea Neamţ: Nicodim ieromonahul, Casian monahul, Chiriac şi alţii. Astfel, în puţină vreme, smeritul monah Paladie a ajuns scriitor şi pictor vestit. Şi era în toate înţelept, cuvios şi iubitor de Dumnezeu. Cunoştea bine învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi era bun povăţuitor în obşte şi iubit de toţi. Iar pentru că scria foarte repede şi frumos, i se spunea „tahigraf", adică „iute scriitor".

Cunoscându-l bine Ştefan cel Mare, ctitorul mânăstirii, şi auzind despre nevoinţa lui, în anul 1488 i-a poruncit să-i scrie un Tetraevanghel pentru Mânăstirea Putna. Iar Cuviosul Paladie, îndată scriindu-l, l-a împodobit cu alese miniaturi şi icoane, spre slava lui Hristos şi bucuria marelui domn. La sfârşitul cărţii, monahul Paladie face această însemnare: „Dreptmăritorul Domn Io Ştefan Voievod, Domn a toată ţara Moldovei, a făcut, a scris şi a ferecat acest Tetraevanghel Mânăstirii sale din Putna în al 32-lea an al domniei sale, fiind arhimandrit Paisie Scurtul, prin mâna mult păcătosului tahigraf Paladie, în anul 1488. Şi s-a început în luna septembrie 3, şi s-a sfârşit în martie 23"[5].

Scriind şi alte cărţi ale dumnezeieştilor Părinţi cu învăţături filocalice şi săvârşind bine călătoria acestei vieţi, Cuviosul Paladie s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri, către începutul secolului XVI.

CUVIOSUL SPIRIDON MONAHUL
Mânăstirea Putna
(secolele XV–XVI)

Monahul Spiridon a fost unul din caligrafii iscusiţi, formaţi în şcoala Mânăstirii Putna. Dascălul său a fost însuşi arhimandritul Paisie egumenul, vestit tahigraf şi miniaturist. De la el a învăţat, atât nevoinţa cea duhovni-

[4] Ibidem

[5] Pr. Dimitrie Dan, op. cit. p. 70–71

cească, în smerenie, în trezvie şi în plăcere de Hristos, cât şi meşteşugul copierii de cărţi. Şi era Cuviosul Spiridon foarte osârdnic la cele sufleteşti, la rugăciune şi post, la tăcere şi ascultare, iar în caligrafie era neîntrecut.

Auzind de aceasta, bătrânul şi fericitul ctitor Ştefan cel Mare a poruncit cuviosului Spiridon, în ultimul an al domniei sale - 1504 -, să-i scrie un Tetraevanghel pentru Mânăstirea Putna. Dar, răposând după câteva luni Ştefan Voievod, cartea a fost terminată în anul 1506 şi apoi ferecată în argint de fiul său, Bogdan Voievod, şi dată Mânăstirii Putna în anul 1507. La sfârşitul Evangheliei lui Ioan, Cuviosul Spiridon scrie această frumoasă însemnare: „Cu bunăvoinţa Tatălui şi ajutorul Fiului şi săvârşirea Sfântului Duh, dreptmăritorul şi de Hristos iubitorul Domn Io Ştefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn al Ţării Moldovei, care, aprins fiind de dorul dumnezeiesc şi fiind iubitor de cuvintele lui Hristos, a început bucuros acest Tetraevanghel Mânăstirii sale din Putna, unde este hramul Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, şi într-acesta l-a găsit moartea şi n-a apucat să o sfârşească. Deci dar fiul său, Bogdan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domnul Ţării Moldovei, a ferecat-o şi sfârşind-o pentru sufletul întru sfinţenie răposatului său părinte Ştefan Voievod şi pentru sănătatea şi mântuirea sa. (1507, mai 5)”[6].

Acest smerit nevoitor şi caligraf a fost dascăl în şcoala Mânăstirii Putna, formând mai mulţi ucenici şi scriind şi alte câteva cărţi, care s-au înstrăinat în curgerea anilor. Deci, mult ostenindu-se şi săvârşind călătoria acestei vieţi, Cuviosul Spiridon s-a mutat cu pace la cele veşnice, în primele decenii ale secolului XVI.

CUVIOSUL IOAN MONAHUL
Mânăstirea Voroneţ
(secolele XV-XVI)

Smeritul nevoitor Ioan, venind de mic în mânăstire, era unul din ucenicii de chilie ai Sfântului Daniil Sihastrul, împlinind cu mare osârdie această ascultare mai mult de cincisprezece ani. El povăţuia pe credincioşi la chilia marelui sihastru, ajuta pe cei bolnavi care veneau pentru vindecare, aducea cele de nevoie pentru hrană, iar la timpul cuvenit mergea la biserică şi era tuturor iubit pentru blândeţea lui.

---

[6] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*; Pr. Dimitrie Dan, op. cit., p. 69-81

Ajungând la vârsta de 18 ani, a fost făcut călugăr, luând jugul lui Hristos cu îndemnul şi „cu rugăciunile sfânt părintelui nostru Daniil cel Nou...". Căci, fiind iubit foarte cuviosului, neîncetat se ruga pentru dânsul şi îl povăţuia pe calea mântuirii. Răposând dascălul şi părintele său duhovnicesc, monahul Ioan se îndeletnicea cu scrierea cărţilor bisericeşti, căci era un bun caligraf. Mai târziu s-a nevoit un timp la Mânăstirea Probota, apoi a făcut câţiva ani ascultare pe lângă mitropolitul Grigorie Roşca († 1570), cu care a fost dimpreună ucenic al Sfântului Daniil.

Dintre cărţile copiate de monahul Ioan, se numără şi o carte cu conţinut patristic, „Cuvintele Sfântului Efrem Sirul", pe care smeritul caligraf o scrie prin anul 1550 pentru mânăstirea de metanie. În însemnarea de pe carte scrie: „...cu învăţătura mitropolitului Grigorie... am dorit din inimă şi am dat din dreapta mea agonisită şi am făcut această carte, numită a Sfântului Efrem, şi am dat-o la Mânăstirea Voronețului... unde din fragedă tinereţe şi din copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile sfânt părintelui nostru Daniil cel Nou şi unde am primit mântuitorul şi îngerescul cin ..."[7].

Deci, retrăgându-se la metanie şi mai trăind puţini ani, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri.

CUVIOSUL CALISTRAT SIHASTRUL
Mânăstirea Suceviţa
(secolele XV-XVI)[8]

Ieroschimonahul Calistrat era unul din ucenicii Sfântului Daniil Sihastrul pe când acesta se nevoia la Mânăstirea Voroneţ. Deci, după ce deprinse de la dascălul său meşteşugul luptei duhovniceşti, ieroschimonahul Calistrat se retrage pe valea pârâului Suceviţa, unde se nevoiau câţiva călugări retraşi de lume, şi aici a sihăstrit cuviosul în plăcere de Dumnezeu mulţi ani de zile.

Răspândindu-se vestea despre acest fericit sihastru, s-au adunat în jurul său mai mulţi călugări iubitori de linişte. Însă nu aveau biserică să săvârşească cele sfinte, căci erau săraci şi depărtaţi de sate. Dar, cu rugăciunile Cuviosului Calistrat, s-a făcut o minune ca aceasta: „În toate Duminicile la vremea Utreniei, adică la miezul nopţii, se vedeau făclii multe aprinse, preoţi şi diaconi preaminunaţi care cântau canonul Învierii lui Hristos deasupra unei

[7] Ibidem, p. 235

[8] Dimitrie Dan, op. cit., p. 8-9 şi 101

poieniţe". Atunci, cuviosul a făcut în acea poiană o mică biserică de lemn cu hramul Învierii Domnului şi, adunând pe toţi sihaştrii din partea locului, a întemeiat Schitul Suceviţa, spre sfârşitul secolului XV.

Acesta este al doilea schit de pe valea pârâului Suceviţa, numit la început „Sihăstria lui Calistrat". Primul egumen al acestei sihăstrii a fost însuşi întemeietorul ei, ieroschimonahul Calistrat, sihastru şi duhovnic vestit în nordul Moldovei. Fericitul Calistrat avea încă darul rugăciunii, al înaintevederii şi al izgonirii duhurilor necurate din oameni, fiind cinstit de toţi ca făcător de minuni. Apoi, săvârşindu-şi călătoria acestei vieţi, s-a mutat cu pace în ceata cuvioşilor părinţi, lăsând la Suceviţa o obşte aleasă cu peste 30 de călugări.

Mai târziu, zidindu-se din nou biserica Mânăstirii Suceviţa (1583-1586), Cuviosul Calistrat a fost pictat pe peretele de apus al pridvorului, precum se vede şi astăzi.

CUVIOSUL PAISIE ARHIMANDRITUL
Al doilea egumen al Mânăstirii Putna
(†1502)[9]

Acest arhimandrit, numit „Paisie cel Scurt", a fost al doilea egumen al Mânăstirii Putna. El îşi avea metania tot la Mânăstirea Neamţ. Apoi, venind la ctitoria lui Ştefan cel Mare în anul 1470, odată cu egumenul Ioasaf, după moartea acestuia a fost ales de sobor părinte duhovnicesc în locul său. Şi a povăţuit Mânăstirea Putna cu multă înţelepciune timp de 26 de ani, începând din vara anului 1476.

Egumenul Paisie a continuat întru toate şi a desăvârşit opera duhovnicească a înaintaşului său. Sub egumenia lui s-a menţinut în obşte aceeaşi înaltă trăire evanghelică în Hristos, în dragoste şi ascultare. De asemenea, s-au dezvoltat aici, în chip deosebit, şcolile de caligrafi, de grămătici şi de muzică bisericească, făcând din Mânăstirea Putna una din cele mai vestite lăcaşuri mânăstireşti de laudă lui Dumnezeu şi de cultură teologică din Moldova, alături de Neamţ, Bistriţa şi Moldoviţa. Aici se copiau şi se împodobeau, de mâna smeriţilor călugări, numeroase cărţi de slujbă şi de învăţătură patristică, cum a fost Tetraevanghelul scris de ieromonahul

[9] Prof. Dimitrie Dan, *Mânăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti, 1905; *Arhiva şi Pomelnicul [illegible]oricesc al Mânăstirii Putna*; M. Costăchescu, op. cit., prof. Victor Brătulescu, art. cit., loc. cit., p. [illegible]-510; Prof. Petru Rezuş, *Şcolile de la Mânăstirea Putna...*, p. 511-582

Nicodim (1473), Tetraevanghelul scris de monahul Paladie (1489), Mineiele copiate „cu mâna păcătosului Casian" monahul (1467), Scara Sfântului Ioan Scărarul, de monahul Vasile (1471-1472), Predicile Sfântului Ioan Gură de Aur, scrise de monahul Chiriac (1470) şi multe altele care s-au pierdut şi înstrăinat.

Aici a cântat şi a compus marele protopsalt Eustatie monahul acele frumoase manuscrise de muzică psaltică, sub îndrumarea egumenului Paisie. În şcoala de grămătici, care funcţiona aici, s-au scris de călugări, la porunca lui Ştefan cel Mare, Cronica şi Analele Putnene. Tot în această şcoală învăţau, de la dascălii mânăstirii, candidaţii de preoţi din toate satele Moldovei de Nord, deprinzând, pe lângă cunoştinţele teologice şi cântarea bisericească, şi o aleasă formare duhovnicească necesară unor buni păstori de suflete.

Această intensă lucrare duhovnicească şi culturală de la Putna se desfăşura sub povăţuirea şi supravegherea permanentă a cuviosului egumen Paisie, ajutat de duhovnicii, dascălii şi toţi călugării din obştea sa. Sub egumenia lui, Mânăstirea Putna a trăit epoca *cea mai luminoasă şi mai rodnică* din toată istoria ei. Acum se aflau la Putna, pe lângă dascăli de teologie, caligrafi şi protopsalţi, şi renumiţi duhovnici, care învăţau poporul dreapta credinţă şi frica de Dumnezeu. La duhovnicii Mânăstirii Putna se spovedeau, atât episcopii, preoţii şi credincioşii de la sate, cât şi dregătorii din sfatul ţării şi însuşi marele domn Ştefan „cel Bun şi Sfânt". Negreşit, arhimandritul Paisie, egumenul Putnei, i-a fost multă vreme duhovnic şi sfetnic de taină, alături de Cuviosul Daniil Sihastrul de la Voroneţ. Pe lângă acestea, slujbele de la Putna, cu sobor de zeci de preoţi şi cu neîntrecuţi protopsalţi, unde asistau adesea domnul ţării cu sfetnicii săi, făceau din această mânăstire un mic Bizanţ în Moldova de Nord.

Cuviosul Paisie, egumenul, s-a dovedit şi un vrednic înnoitor al ctitoriei lui Ştefan cel Mare. Că, arzând mânăstirea „de istov", în anul 1484, arhimandritul Paisie, ajutat de însuşi domnul Moldovei, a reînnoit acoperişul bisericii, a zidit noi chilii şi a adăugat şi alte îmbunătăţiri, devenind astfel un adevărat ctitor al acestui sfânt lăcaş.

După o neobosită jertfă şi nevoinţă duhovnicească, timp de peste 26 de ani, Cuviosul Paisie, Arhimandritul şi egumenul Mânăstirii Putna, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 15 februarie, 1502, lăsând în urmă o obşte numeroasă de călugări cu o rânduială monahală din cele mai înfloritoare.

CUVIOSUL EUSTATIE PROTOPSALTUL
Mânăstirea Putna
(secolele XV-XVI)[10]

Cuviosul monah Eustatie a fost cel mai mare protopsalt al secolului XVI, cunoscut în mânăstirile din Moldova. Se crede că era cu metania din Mânăstirea Neamţ. Apoi, venind la Putna cu arhimandritul Ioasaf, a cântat slujba sfinţirii bisericii, la 3 septembrie, 1470, în prezenţa marelui ctitor, a celor 64 de slujitori şi a zeci de mii de credincioşi.

Fericitul Eustatie ducea o nevoinţă cu totul aleasă, în post, în rugăciune şi in negrăită bucurie a Duhului Sfânt. Din această duhovnicească bucurie a inimii sale izvorau acele cuvioase cântări bisericeşti de laudă lui Dumnezeu, care au mângâiat inimile călugărilor şi au împodobit slujbele din biserica Mânăstirii Putna aproape o jumătate de secol. Acest vestit protopsalt avea şi multă învăţătură de carte. Cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi ştia toate cântările compuse de marii sfinţi şi protopsalţi bizantini şi atoniţi, ca: Ioan Damaschin, Roman Melodul, Ioan Cucuzel şi mulţi alţii. El nu numai că executa frumos cântările bisericeşti pe muzică psaltică, dar şi compunea personal pe note unele stihuri, mărimuri, heruvice şi axioane. Era încă şi iscusit caligraf, copiind mai multe cărţi de psaltichie pe care apoi le impodobea cu alese miniaturi.

Dintre toate acestea se mai păstrează astăzi, în biblioteca Mânăstirii Putna, un singur Irmologhion copiat de mâinile sale la sfârşitul secolului XV. Unele din cântări, care sunt compoziţii personale, poartă titlul „Facerea lui Eustatie". Celelalte cărţi copiate de el au ajuns în posesia ucenicilor săi şi s-au pierdut cu timpul.

Protopsaltul Eustatie a fost unul din cei dintâi dascăli ai „şcolii de gramatică" din Mânăstirea Putna, întemeiată după anul 1470 din porunca lui Ştefan cel Mare. El preda călugărilor gramatica muzicii psaltice şi cântările pe cele opt glasuri, fiind numit de ucenicii săi „ritor, domesticus, dascăl şi protopsalt". Numele său se făcuse cunoscut în toate mânăstirile din Moldova şi la curtea marelui voievod, care îl preţuia în chip deosebit şi adeseori venea la Putna să-l asculte cum laudă pe Dumnezeu. Era cunoscut, de asemenea, în mânăstirile din Athos şi era numărat printre cei mai vestiţi protopsalţi ai Patriarhiei de Constantinopol, cu numele de „Eustatie de la Putna".

---

[10] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*; Prof. V. Brătulescu, art. cit., „Mitropolia Moldovei", p. 460–510; Pr. Prof. Petru Rezuş, *Şcolile de la Mânăstirea Putna*, în rev. M.M., 1966, nr. 7-8, p. 511-522

Timp de peste 40 de ani cât s-a nevoit la Mânăstirea Putna, Cuviosul Eustatie a crescut duhovniceşte ca la o sută de ucenici monahi şi preoţi de sate, dintre care cei mai mulţi au ajuns vestiţi protopsalţi în mânăstirile din nordul Moldovei, la Episcopia Rădăuţilor şi la Mitropolia din Suceava. Acest preacuvios părinte s-a învrednicit să cânte, împreună cu ucenicii săi, şi slujba înmormântării marelui ctitor Ştefan Vodă al Moldovei, la 2 iulie, 1504.

Deci, mai trăind puţin şi bineplăcând Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a strămutat la cele veşnice, pentru a cânta neîncetat cu îngerii măririle lui Dumnezeu.

CUVIOSUL PALADIE SIHASTRUL
Mânăstirea Putna
(secolele XV-XVI)[11]

Schimonahul Paladie a fost în tinereţe ucenic al Sfântului Daniil Sihastrul. Mai înainte de anul 1460, pe când Cuviosul Daniil sihăstrea în peştera din apropierea Mânăstirii Putna, avea în jurul său câţiva ucenici pe care îi învăţa aspra nevoinţă pustnicească şi dragostea de Dumnezeu. Unul dintre aceştia era şi schimonahul Paladie.

Mai târziu, strămutându-se Cuviosul Daniil la Voroneţ, s-a dus şi acest ucenic cu dânsul. Apoi, întemeindu-se Mânăstirea Putna, schimonahul Paladie şi-a făcut o colibă de lemn şi pământ pe valea pârâului Putna şi sihăstrea aici în post şi rugăciune, slăvind pe Hristos ziua şi noaptea. Împreună cu el se nevoiau şi alţi sihaştri din Mânăstirea Putna. După orele de rugăciune, Cuviosul Paladie se îndeletnicea cu scrierea de cărţi bisericeşti. Din acestea îşi câştiga, atât hrana şi îmbrăcămintea, cât şi bucuria că mărturiseşte pe Hristos. Căci era bun caligraf şi vestit sihastru în partea locului, cunoscut şi cinstit de însuşi voievodul Ştefan cel Mare. Din cărţile scrise de el, se mai păstrează la Mânăstirea Putna un singur ceaslov copiat în anul 1493, poate la cererea marelui ctitor. Pe fila 181 scrie: „Această carte a făcut-o Paladie Sihastrul de Putna".

Deci, bineplăcând lui Dumnezeu şi crescând duhovniceşte mai mulţi ucenici, Cuviosul Paladie Sihastrul de la Putna s-a strămutat la cereştile lăcaşuri în primele decenii ale secolului XVI.

[11] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*

CUVIOSUL CHIRIAC SIHASTRUL
Mânăstirea Neamţ
(secolele XV-XVI)

În pădurile seculare din jurul Mânăstirii Neamţ s-au nevoit sihaştri sfinţi încă dinainte de întemeierea ei (secolul XIV). Unul din cei mai vestiţi sihaştri nemţeni, al cărui nume a ajuns până astăzi, a fost Cuviosul Chiriac Ieroschimonahul, contemporan cu Sfântul Daniil Sihastrul.

Acest smerit nevoitor a trăit mai întâi în obştea Mânăstirii Neamţ, ca duhovnic şi dascăl al rugăciunii lui Iisus, fiind iubit şi căutat de mulţi. Apoi, retrăgându-se la linişte în muntele dinspre apus, care de atunci îi poartă numele, şi-a făcut acolo o colibă de lemn şi pământ şi se nevoia singur în post şi rugăciune, în frig şi osteneală, suferind multe ispite de la diavoli. Mai târziu, adunând câţiva ucenici în jurul său, a construit o mică biserică de lemn şi acolo slujeau, se împărtăşeau şi slăveau împreună pe Hristos. Această aşezare pustnicească s-a numit „Sihăstria lui Chiriac", iar muntele în care s-a nevoit cuviosul cu ucenicii săi se cheamă până astăzi „Muntele lui Chiriac", popular „Chiriacu".

Aşa s-a ostenit Cuviosul Chiriac în acest munte peste 30 de ani, ajungând făcător de minuni şi înainte văzător. La bătrâneţile sale se adunaseră mulţi călugări în jurul său. Ei se nevoiau în bordeie şi chilii pustniceşti, risipite în tot muntele. Numai în sărbători, la sunetul unui clopot, se adunau părinţii la chilia bătrânului şi cântau împreună Utrenia şi Sfânta Liturghie.

La începutul secolului XVI, Cuviosul Chiriac Sihastrul şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat pe munte. Ucenicii săi s-au nevoit fără întrerupere în această sihăstrie, după aceeaşi rânduială, până la întemeierea Schitului Pocrov (1714).

CUVIOSUL EUFROSIN SIHASTRUL
Sihăstria Agapia Veche
(secolele XV-XVI)

Puţin mai sus de poiana lui Agapie se află o altă poiană tot aşa de liniştită, înconjurată de păduri seculare şi străbătută de un mic pârâiaş. Aceasta se numeşte „Poiana lui Eufrosin". Aici s-a nevoit mulţi ani de zile un sihastru vestit, pustnicul Eufrosin, ucenicul Cuviosului Agapie. Petrecerea lui

era la fel de aleasă ca şi a dascălului său, iar numele lui se făcuse cunoscut multor călugări iubitori de linişte, care apoi i-au fost ucenici.

În timpul acestui cuvios, biserica cea dintâi şi chiliile Mânăstirii Agapia Veche ruinându-se în urma unei alunecări de teren, pustnicul Eufrosin cu ucenicii săi au construit o altă biserică de lemn cu hramul „Minunea din Colose a Arhanghelului Mihail". Această sihăstrie era cunoscută şi cu numele de „Mânăstirea lui Eufrosin" sau „Mânăstirea Sfântului Mihail". Primul egumen al noii sihăstrii a fost însuşi pustnicul Eufrosin, care păstra întru totul rânduiala lăsată de Cuviosul Agapie. Peste săptămână, şi mai ales în posturi, călugării se retrăgeau în munte, unde se nevoiau în post şi rugăciune. Iar în sărbători se adunau cu toţii la biserică, dădeau laudă lui Dumnezeu şi primeau Sfintele Taine.

Sub egumenia Cuviosului Eufrosin, sihăstria zisă „a lui Agapie" s-a dezvoltat şi mai mult, ajungând cunoscută până la mitropolie şi la domnul Moldovei, mai ales pentru sfinţirea vieţii de aici. Căci în obştea sa nu era nici vorbă deşartă, nici tulburare, nici grijă de cele pământeşti, ci permanentă rugăciune, tăcere, pază a gândurilor, linişte duhovnicească, bucurie şi desăvârşită dragoste. Toţi practicau rugăciunea lui Iisus şi se hrăneau din lucrul mâinilor lor.

Simţindu-şi sfârşitul aproape, Cuviosul Eufrosin a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă şi s-a odihnit cu pace în cereştile lăcaşuri, la începutul secolului XVI. Iar trupul său purtător de bună mireasmă a fost îngropat în livada sădită de el şi de obştea sa, numită „Livada Părinţilor". În acest loc s-au aşezat secole de-a rândul nenumăraţi sihaştri iubitori de Hristos din Agapia şi din împrejurimi[12].

SFÂNTUL IERARH NIFON
Mitropolitul Ţării Româneşti
(† 1508)[13]

a. Viaţa

Acest fericit şi prea înţelept ierarh al Bisericii lui Hristos s-a născut prin anii 1435-1440 în Peloponez-Grecia, din părinţi binecredincioşi. După ce învaţă carte, se face călugăr şi se retrage la linişte în Muntele Athos, nevoindu-se în Mânăstirile Cutlumuş, Marea Lavră şi Dionisiu. În anul 1483 a

---

[12] *Istoria Mânăstirii Agapia*, op. cit., p. 16-19; *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Agapia*

[13] *Vieţile Sfinţilor* pe luna august în 11 zile; *Sfinţi români...*, op. cit., p. 338

fost ales mitropolit al Tesalonicului, pentru sfinţenia vieţii lui, ca cel mai iscusit călugăr atonit şi păstor devotat de suflete din acea vreme. Aici păstoreşte bine turma cea cuvântătoare trei ani de zile, învăţând pe toţi frica de Dumnezeu şi dreapta credinţă. În anul 1486 este numit patriarh al Constantinopolului, cea mai înaltă treaptă ierarhică în Biserica Ortodoxă. După ce îndreaptă pe calea cea bună pe mulţi creştini, monahi, preoţi şi dregători şi îndepărtează unele sminteli din Biserica lui Hristos, după doi ani este schimbat din scaunul patriarhal şi se nevoieşte în post şi rugăciune la un schit întemeiat de el.

În jurul anului 1500, Sfântul Ierarh Nifon este adus şi numit mitropolit al Ţării Româneşti de către domnul muntean Radu cel Mare. Timp de cinci ani s-a ostenit mult să călăuzească poporul după învăţătura Sfintei Evanghelii, sfătuind, îndemnând, mustrând şi zidind duhovniceşte pe toţi, de la domn până la credincioşii de rând. Apoi a hotărât în sinod întemeierea a două episcopii noi în oraşele Râmnicu-Vâlcea şi Buzău şi a rânduit peste tot păstori buni, temători de Dumnezeu şi cu multă grijă pentru turmă.

În anul 1505, ivindu-se o gravă neînţelegere între marele ierarh şi domnul muntean, din cauza unei căsătorii nelegitime, Sfântul Nifon s-a retras din scaun şi a plecat din nou în Muntele Athos, la Mânăstirea Vatopedu. Simţindu-şi aproape sfârşitul, s-a dus cu ucenicul său la Mânăstirea Dionisiu, ca un necunoscut, şi, după puţin timp, a adormit în Domnul, la anul 1508, 11 august, când se prăznuieşte în calendar.

Între anii 1515–1517, moaştele Sfântului Nifon au fost aduse în Ţara Românească şi au stat la Mânăstirea Dealu, iar la 16 august, 1517, Sfântul Ierarh Nifon a fost canonizat la Mânăstirea Curtea de Argeş de către Teolipt I, patriarhul Constantinopolului, împreună cu Sinodul Ţării Româneşti şi cu toţi egumenii Muntelui Athos, care au luat parte la sfinţirea frumoasei mânăstiri de la Argeş.

În acelaşi an, 1517, moaştele Sfântului Nifon au fost restituite Mânăstirii Dionisiu, restaurată integral de Vasile Lupu, Neagoe Basarab şi Petru Rareş. Drept recunoştinţă, atoniţii dăruiesc capul şi mâna dreaptă a Sfântului Nifon lui Neagoe Basarab, care le depune la ctitoria sa.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Fiind foarte învăţat şi împodobit cu darul cuvântului şi al smereniei, când a intrat fericitul Nifon întâia oară în Muntele Athos, l-au întâmpinat fraţii şi călugării cu multă dragoste, iar arhimandritul Daniil, mai-marele Muntelui, i-a zis:

- O, părinte Nifon, m-am înştiinţat de la mulţi despre tine şi m-am rugat lui Dumnezeu să mă învrednicească a te vedea mai înainte de moartea mea. Iată, a auzit preabunul Dumnezeu rugăciunea mea. Te rugăm, deci, să înveţi cele de folos pe fraţii adunaţi aici.

- Preacuvioşi părinţi, a răspuns el, nu sunt vrednic să dau doctorii celor sănătoşi, nici doctorilor iscusiţi, căci mai ales eu am trebuinţă de vindecare de la ei.

- Părinte Nifon, i-au răspuns atoniţii, nu se cade să păstrezi dumnezeieştile cuvinte numai pentru tine, ci să le împărtăşeşti şi altora, ca să ne folosim cu toţii.

Cerând iertare de la ei, fericitul Nifon şi-a plecat capul în jos şi a început a le grăi cuvinte de mântuire, încât toţi se minunau. Căci era atât de dulce şi înţelept la vorbire, încât cei ce ascultau nu se puteau despărţi de el şi uitau de hrana cea trupească.

2. În anul 1483, murind mitropolitul Tesalonicului, toţi episcopii, clericii şi monahii au ales păstor în loc pe fericitul Nifon de la Dionisiu. Deci, au trimis doi episcopi cu scrisori la Mânăstirea Dionisiu să-l ia pe Sfântul Nifon. Iar el le-a zis:

- Cine sunt eu, leneşul şi păcătosul, să primesc pe grumazul meu cu totul rănit un jug aşa de greu? Eu am venit în locul acesta să mă liniştesc şi să mă sfârşesc: Deci, cum pot să fug de calea pocăinţei şi să iau asupra mea grija atâtor suflete, când abia îmi pot mântui sufletul meu cel păcătos?

- Părinte, au răspuns tesalonicenii, să nu te împotriveşti dumnezeieştii hotărâri, că toţi de obşte, într-un glas, te cer pe tine a le fi păstor.

I-a spus şi egumenul mânăstirii:

- Du-te, cinstite părinte, că aşa este voia lui Dumnezeu să înmulţeşti talantul şi să se mântuiască mulţi prin tine, căci Domnul mi-a poruncit în noaptea aceasta să nu-ţi împiedic calea ta!

La urmă, supunându-se poruncii ascultării, a răspuns Sfântul Nifon:

- Părinţilor şi fraţii mei, fie voia Domnului, precum hotărâţi, însă mare primejdie îmi va urma de pretutindeni. De aceea, rugaţi-vă Domnului pentru mine!

3. După trei ani de păstorie a Mitropoliei Tesalonicului şi apoi, alţi patru ani, a Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului, Sfântul Ierarh Nifon a fost chemat de Radu cel Mare, domnul Ţării Româneşti, să păstorească mitropolia de la Curtea de Argeş, care i-a zis:

- Mă rog arhieriei tale să vii în Muntenia, să ne înveţi pe noi, că suntem cu totul lipsiţi de învăţătură duhovnicească, de păstori şi învăţători. Aici te vei

odihni şi toţi te vom primi cu bucurie. De astăzi te avem povăţuitorul şi păstorul nostru, ca să ne înveţi calea mântuirii şi să se facă orice vei porunci!

Sfântul Nifon a răspuns:

- Fiule Radu, îţi laud socoteala cea bună; dar să dea Dumnezeu s-o ţii până la sfârşit. Orice voi face spre îndreptarea voastră, s-o primiţi cu mulţumire. Chiar tu, de vei greşi, să primeşti duhovnicescul meu sfat, căci, atunci când domnul ţării va călca legea şi va defăima sfintele canoane, se face mare cădere multora, pentru că oamenii se pleacă lesne spre lucrul cel rău.

La urmă i-a adăugat:

Tu, care ai stăpânirea în mâinile tale, se cade să sfătuieşti pe toţi supuşii tăi şi să pedepseşti pe cei fără rânduială. Să nu cauţi la faţă nici la mare, nici la mic şi să faci judecată dreaptă, care este de la Dumnezeu.

4. Păstorind Biserica şi poporul binecredincios al Ţării Româneşti timp de cinci ani, în anul 1505, Sfântul Ierarh Nifon a plecat din nou la iubita lui linişte şi smerenie din Muntele Athos, din cauza fărădelegii făcute de domnul muntean, căsătorind pe sora lui cu un boier moldovean ce-şi lăsase femeia şi copiii. Înainte de plecare a zis cu amărăciune către domnul muntean:

- Să ştii că toată puterea mea este legea Bisericii, pentru care Domnul meu Şi-a vărsat preasfântul Său sânge, ca s-o curețe de tot păcatul şi s-o sfinţească. Ea va fi curată şi sfântă prin lucrarea dumnezeieştilor porunci, pe care doresc să le păzesc până la sfârşitul vieţii mele. Nu voiesc pentru nevoile mele nici bani, nici haine, nici vreo cinste nu cer de la tine. Eu am fost rânduit de Domnul ca să cert pe cei fărădelege şi nu vreau să fiu părtaş la a ta fărădelege, pentru că nici o lege nu mă lasă. Eu mă voi duce unde mă va îndrepta Domnul, însă voi veţi muri în fărădelege. Multe necazuri şi dureri şi nenumărate rele vor veni peste voi. Atunci mă veţi căuta, dar nu mă veţi mai găsi în viaţă!

Iar către fiul său duhovnicesc, Neagoe Basarab, pe care îl iubea foarte mult, a zis:

- Văd, fiul meu, că mare pedeapsă va veni peste locul acesta şi vei fi în primejdie şi tu cu tot neamul tău. Dar Preamilostivul Dumnezeu te va păzi de tot răul, de vei păzi poruncile pe care ţi le-am dat. Nu numai că te vei izbăvi de orice primejdie, ci şi la mare cinste te vei ridica şi se va vesti numele tău în toate părţile. Dar să-ţi aduci aminte de mine, părintele tău duhovnicesc. Iar eu, de voi avea îndrăzneală către iubitorul de oameni Dumnezeu, Îl voi ruga pentru tine.

Apoi l-a binecuvântat şi l-a sărutat. La fel a făcut cu tot clerul şi poporul iubitor de Hristos. Căci i-a adunat pe toţi în biserică, le-a dat cel de pe urmă

cuvânt de învăţătură, i-a binecuvântat cu lacrimi în ochi şi, luându-şi ucenicii săi, Macarie şi Ioasaf, a plecat spre Sfântul Munte.

5. Fiind rânduit cu paza Mânăstirii Dionisiu, Sfântul Nifon a mers cu un călugăr bătrân şi duhovnicesc, anume Petronie, în afara zidurilor ei. La miezul nopţii s-a deşteptat bătrânul să se roage şi, nu departe de el, a văzut pe Sfântul Nifon stând la rugăciune cu ochii şi mâinile înălţate la cer, învăluit într-o lumină divină care se ridica până sus şi strălucea în jurul lui. Bătrânul Petronie a căzut de spaimă la pământ, iar dimineaţa s-a dus în taină la mânăstire şi i-a spus egumenului. Acesta i-a răspuns:

- Părinte Petronie, aceasta dovedeşte curăţenia desăvârşită a bărbatului şi ne arată că prin el se vor lumina mulţi. Păzeşte-te să nu spui această vedenie nimănui, ca să nu audă el şi să se ducă de la noi, fugind de laudă, căci ne vom păgubi de un om ca acesta pe care ni l-a dăruit Dumnezeu.

6. Fiind în Mânăstirea Vatopedu, Sfântul Nifon cunoştea cu duhul că ucenicul său Macarie dorea să mărturisească pe Hristos şi să ia cununa muceniciei. De aceea, ştiind că aceasta este după voia lui Dumnezeu, i-a zis ucenicului:

- Mergi, fiule, în calea mărturisirii, că după dorinţa ta te vei învrednici să primeşti cununa muceniciei şi te vei bucura împreună cu mucenicii şi cuvioşii!

Apoi, petrecându-l pe cale, l-a binecuvântat cu Sfânta Cruce şi l-a sărutat. Ajungând Macarie în Tesalonic, a mărturisit cu îndrăzneală pe Hristos în faţa turcilor ce ocupaseră oraşul şi toate ţările din Balcani şi, după ce a fost închis şi bătut, i s-a tăiat capul. Cunoscând cu duhul ziua când ucenicul şi-a dat viaţa pentru Hristos, Sfântul Nifon a zis către ucenicul său Ioasaf:

- Să ştii, fiule, că astăzi s-a săvârşit prin mucenicie fratele tău, Macarie, şi merge să se bucure în ceruri!

7. După puţin timp, Sfântul Nifon Patriarhul şi-a luat ucenicul şi au plecat în taină de la Vatopedu la Dionisiu, mânăstirea sa din tinereţe, fără a fi cunoscut şi a spune cuiva cine este. După obiceiul acestei mânăstiri, fiecare monah nou venit trebuia să facă un timp ascultare la catâri şi să aducă cu ei lemne din pădure. Sfântul Nifon a făcut această ascultare cu smerenie şi dragoste până când l-a descoperit Dumnezeu întregii obşti în chip minunat.

Noaptea i s-a arătat în vedenie Sfântul Ioan Botezătorul, patronul Mânăstirii Dionisiu, egumenului acestei obşti şi i-a poruncit:

- Adună toată frăţimea şi ieşiţi întru întâmpinarea patriarhului Nifon, că-i ajunge atâta smerenie ce a arătat-o ca un simplu monah, ca să nu vă păgubiţi mai mult!

Deşteptându-se, egumenul a bătut toaca, a adunat toată obştea şi le-a spus tuturor că monahul necunoscut care face ascultare la catâri este Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului. Apoi, când patriarhul se întorcea de la pădure ca un argat, cu catârii încărcaţi cu lemne de foc, în faţa porţilor de intrare, clopotele mânăstirii au început să sune singure, iar părinţii toţi l-au întâmpinat cu mare cinste, cu făclii şi cu tămâieri. După ce toţi i-au făcut metanii şi i-au sărutat sfintele lui mâini, egumenul i-a zis:

- O, luminătorule al lumii, ajunge atâta răbdare din partea sfinţiei tale; ajunge suferinţa desăvârşită pe care ai îndurat-o de bunăvoie; ajunge atâta smerenie care ai arătat-o, neştiindu-te noi, nepricepuţii!

Iar Sfântul Nifon, cu multe lacrimi, le-a zis:

- Părinţi şi fraţi ai mei, pentru aceasta m-a ascuns pe mine Domnul în acest loc mântuitor de suflet, că eu am cerut de la El să mă izbăvesc cu grijile lumii şi să fiu miluit în ziua cea mare a judecăţii. Că dacă nu ne vom lepăda de părinţi, de fraţi, de rudenii şi de toată mândria acestei lumi, după cum ne-a poruncit Hristos, nu suntem vrednici să-I urmăm Lui.

8. Odată, venind corabia mânăstirii cu hrană, iar marea fiind cuprinsă de furtună, Sfântul Nifon a intrat în corabie şi odată a încetat furtuna. Altă dată, fraţii i-au cerut să se roage pentru ei ca să călătorească fără primejdie pe mare şi să aducă cele de nevoie mânăstirii. Iar el le-a zis:

- Dacă nu vă veţi lenevi de rânduiala şi rugăciunea voastră şi dacă nu veţi grăi deşertăciuni şi cuvinte necuviincioase, atunci vă va ajuta Domnul şi vă va feri de toată întâmplarea cea rea.

Apoi, rugându-se în genunchi pe un fier din corabie, le-a spus monahilor:

- Fraţilor, puneţi acest fier la loc curat şi când veţi fi în primejdie de inecare, să atârnaţi acest fier în mare şi veţi călători fără primejdie.

9. Ajungând Sfântul Nifon la vârsta de 90 de ani şi simţindu-şi aproape sfârşitul, a adunat toată obştea, a cerut iertare de la ei şi le-a poruncit să păzească cu mare grijă rânduielile vieţii monahiceşti, nevoindu-se cu toată silinţa pentru dobândirea împărăţiei cereşti. Apoi le-a zis:

- Fraţii mei, cereţi de la smerenia mea orice cerere duhovnicească voiţi, mai înainte de a-mi da duhul în mâinile Domnului! Iar monahii i-au răspuns:

- Voim să ne dai în scris dumnezeieştile tale rugăciuni, ca să se citească la mormântul fiecărui frate când va muri, ca să ia dezlegare de păcate. Atunci le-a lăsat o rugăciune pentru dezlegarea celor adormiţi. Apoi, trimiţând pe ucenicul său Ioasaf la Constantinopol, ca să-l mărturisească pe Hristos şi să ia cununa muceniciei, Sfântul Ierarh Nifon şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 11 august, 1508, fiind plâns de toţi călugării Muntelui Athos.

După ce au făcut la Dionisiu priveghere de toată noaptea, a doua zi au sărutat toţi sfintele sale moaşte şi le-au îngropat cu mare cinste şi plângere în cimitirul mânăstirii.

10. A întrebat oarecare frate pe Fericitul Nifon[14], zicând:

– Spune-mi, părinte, cuvânt de folos, cum să mă mântuiesc? Şi a răspuns stareţul, zicând:

– Dacă voieşti, fiule, în mijlocul oamenilor a locui, aceasta eşti dator a păzi: a nu prihăni nicidecum pe cineva, a nu osândi, a nu ocărî, a nu te întărâta, a nu defăima, nici a te socoti pe sineţi ca şi cum vreun lucru bun ai făcut cândva, şi a te păzi de a zice: „Cutare bine petrece, iar cutare întru neînfrânare", că aceasta este aceea, adică „nu judecaţi"; ci pe toţi cu deopotrivă ochi, cu o punere înainte, cu un gând şi cu proastă inimă vezi-i; şi-i primeşte pe toţi ca pe Hristos. Să nu pui urechea ta lângă omul ce cleveteşte, nici să te îndulceşti cu unul ca acesta, ci cu tăcere multă ţine-ţi gura ta, zăbavnic fiind la grăire şi grabnic la rugăciune, şi să nu prihăneşti cândva pe cel ce cleveteşte, nici pe altul oarecare ce lucrează fărădelege, ci de-a pururea caută la ale tale greşeli, şi prihăneşte-te pe sineţi şi defaimă-te în fiecare zi.

– Aceasta, părinte, a nevoitorilor celor desăvârşiţi este! a zis fratele. Şi a zis fericitul:

– Fiule, tinereţea, dacă are smerenie, destul este ei. Că nimic nu cere Dumnezeu de la tânăr, fără numai curăţie şi smerenie. Deci tu, fiule, fii blând şi paşnic, îndurat şi milostiv, şi ţine-te pe sineţi dedesubtul tuturor oamenilor şi vei fi întru adevăr sălăşluindu-te cu Dumnezeu; şi nevoieşte-te şi de a nu năluci cu mintea cum că ai ajuns la măsurile cutărui sfânt, ci grăieşte-ţi ţie însuţi de-a pururea aşa: «Suflete, cunoşti că întru păcate am covârşit şi pe draci, iar vreun lucru bun încă n-am făcut pentru Dumnezeu; şi vai nouă, smeritule, ce vom face în ziua Judecăţii?»

Şi fie-ţi rugăciunea ta, fiule, în toată vremea vieţii tale ca a unui păcătos, zicând în fiecare clipă: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluieşte-mă»; şi aceea, adică: «Doamne, curăţeşte-mă pe mine, păcătosul». Zi şi graiul acesta totdeauna: «Doamne, de cele ascunse ale mele curăţeşte-mă şi de cele străine fereşte pe robul Tău».

Cunoaşte încă şi aceasta, că niciodată să nu te mulţumeşti cu lucrurile cele bune ale tale, nici a cuteza spre dânsele, că nu ştii de sunt plăcute lui Dumnezeu sau neplăcute. Pentru aceasta, cutează mai vârtos spre Dumnezeu şi spre puterea Lui, ca nişte ţărână nefolositoare socotindu-te pe sineţi, şi de aici este îndreptarea".

---

[14] Următoarele 4 capete sunt extrase din mss. rom. 3723, f 344-346, (B.A.R.)

11. Zis-a iarăşi fratele:

- Părinte, cum poate omul să biruiască toată ispita ce-i vine lui asupra de la vrăjmaşul? Răspuns-a stareţul:

- Fiule, orice fel de ispită de ţi-ar veni ţie asupra, tăcerea este biruinţa ei şi smerenia şi a zice: «Blagosloveşte, Părinte»; şi toate lucrurile celui smerit cugetător cunoscute sunt la Dumnezeu şi lăudate de îngerii Lui, iar tuturor dracilor de spaimă şi înfricoşate. Deci tu, fiule, fă-te smerit cu inima şi zdrobit foarte, ca să dorească Duhul Sfânt a Se sălăşlui întru tine, şi să-ţi dea ţie putere de a goni de la tine toată grija lumească.

12. Întrebat-a iarăşi:

- Oare precum acum s-au înmulţit sfinţii întru toată lumea, aşa şi la sfârşitul veacului? Zis-a lui fericitul:

- Fiule, până la sfârşitul veacului nu va lipsi prooroc Domnului Dumnezeu; aşijderea nici satanei slujitor. Însă în zilele cele mai de apoi, câţi întru adevăr vor sluji lui Dumnezeu, se vor ascunde pe sineşi cu bună isteţime despre oameni, şi nu va fi întru dânşii de a săvârşi semne şi minuni precum în zilele de acum, ci pe cale lucrătoare şi măsurată vor călători cu smerenie, şi mai mari decât Părinţii cei purtători de semne se vor afla întru Împărăţia lui Dumnezeu. Pentru că atunci nimeni nu va fi în ochii lor ca să facă semne, ca dintr-o pricină ca aceasta, de a doua oară aţintindu-se oamenii foarte cu osârdie să se ducă către nevoinţă.

Că vor fi cei ce împodobesc scaunele preoţiei întru toată lumea cu totul neiscusiţi, neştiind ştiinţă de faptă bună; aşijderea încă şi cei mai mari ai monahilor vor fi, căci se vor birui cu totul de lăcomie de pântece toţi, şi de mărirea deşartă, şi vor fi mai vârtos sminteală oamenilor, şi nu pildă.

Pentru aceasta mai vârtos va fi nebăgată în seamă fapta bună, căci atunci iubirea de arginţi va împărăţi. Şi vai monahilor celor ce sunt bogaţi cu aur! Că ocară vor fi aceştia lui Dumnezeu, şi nu vor vedea faţa Domnului Celui Viu. Monahul sau mireanul care îşi dă aurul său cu dobândă, de nu se va depărta de o lăcomie ca aceasta, întru adâncul tartarului se va afunda, că nu vrea să le aducă pe dânsele roadă lui Dumnezeu prin facerea de bine a săracilor. Pentru aceasta, fiule, precum mai-nainte am zis, de necunoştinţă ţinuţi fiind, cei mai mulţi se vor prăpăstui întru lăţimea căii late şi largi, rătăcindu-se.

13. Întrebat-a iarăşi fratele:

- Spune-mi mie, părinte, cum unii îşi necăjesc trupurile lor prin înfrânare, şi patimile împărăţesc întru dânşii - mânia, vrajba, pomenirea de rău, zavistia, şi, cea mai rea decât toate, nemilostivirea şi zgârcenia -, iar alţii din cei îmbunătăţiţi, şi mănâncă, şi beau vin, şi nici un lucru al păcatului nu se află întru dânşii? Ce oare este aceasta? Cuviosul a zis:

– Precum mi se pare, fiule, că cei ce postesc mult şi nu se îndreptează, din gura lor pătimesc; că cel ce nu are păzire gurii sale totdeauna, măcar tot anul de ar posti, nimic nu se foloseşte. Pentru că, dacă diavolul te zădărăşte pe tine spre iuţime, tu să nu grăieşti, şi ai biruit patima. Iarăşi spre zavistie de te duce pe tine vrăjmaşul, tu să nu cleveteşti, şi cu totul ai biruit pe vicleanul, că rodul zavistiei clevetirea este.

Dacă te va înfoca pe tine bântuitorul spre curvie, să nu deschizi gura ta spre vorbire de muiere, nici la mâncare şi la băutură prea mult să intri, şi l-ai biruit pe dânsul; şi, luând vreun lemn mic, bate-te pe sineţi, şi durerea goneşte războiul. Că de folos îţi este ţie ca unul din mădularele tale să îl pierzi, şi nu tot trupul să se arunce în focul gheenei. Dacă vierul şi porcul sălbatic vor porni pofta spre bucate de mult preţ, mergând la ieşitoare, învaţă-te putoarea lor.

Dacă te va ocărî pe tine cineva sau te va osândi sau te va jigni, şi tu smereşte-ţi gândul tău şi osândeşte-te pe sineţi ca pe un păcătos. Şi adu-ţi aminte că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, scuipat a fost, batjocorit de oameni păcătoşi, şi cu trestia capul I-a fost bătut; şi atunci socoteşte-te pe sineţi nevrednic de a trăi.

Iar pentru cei îmbunătăţiţi ce mănâncă şi beau, cunoaşte, fiule, că aceia ostaşi viteji sunt, care au călcat capetele păcatului; că acum sunt domni şi stăpânitori, fiindcă au luat darurile nepătimirii de la Dumnezeu, că mai întâi înfrânându-se şi nevoindu-se au dobândit scopul pe care îl doreau. Însă sunt şi cei ce fac pe aceasta, iar apoi, iarăşi liniştindu-se, pe cele ale înfrânării le lucrează, împlinind pe urmă în chilie prin nemâncare pe acele ce au lipsit înaintea oamenilor.

14. În anul 1512, potrivit prooroociei sale, Neagoe Basarab, ucenicul său, ajunge domn al Ţării Româneşti. În anul 1515, moaştele Sfântului Nifon au fost aduse în Muntenia, la Mânăstirea Dealu, unde au stat doi ani de zile şi au fost aşezate de evlaviosul domn într-un chivot de argint mare, donat de el. În anul 1517, la 16 august, Sfântul Nifon a fost canonizat ca sfânt la Mânăstirea Curtea de Argeş de patriarhul ecumenic Teolipt cu tot sinodul. Aceasta a fost prima canonizare de sfinţi cunoscută în ţara noastră.

Apoi, sfintele sale moaşte au fost trimise cu mare cinste la Mânăstirea Dionisiu, unde se află şi astăzi.

Drept recunoştinţă, obştea de la Dionisiu a dat în dar voievodului Neagoe Basarab capul şi mâna dreaptă a Sfântului Ierarh Nifon, care au stat la Mânăstirea Curtea de Argeş, iar din anul 1949 se păstrează în Catedrala Mitropoliei din Craiova.

Sfinte Ierarhe Nifon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IOAN DE LA PRISLOP (secolele XV-XVI)[15]

Între sfinţii români canonizaţi recent se numără şi Cuviosul Ioan din Mânăstirea Prislop-Hunedoara. Această mânăstire, aşezată într-o zonă liniştită de munte aproape de Haţeg, a fost la început o mică sihăstrie de rugăciune pentru călugării iubitori de Hristos.

La începutul secolului XV, Sfântul Nicodim de la Tismana întemeiază aici mânăstire cu viaţă de obşte, numită multă vreme Mânăstirea Silvaşul, după satul cu acelaşi nume din apropiere. Aici s-au nevoit de-a lungul secolelor XV-XVIII mulţi călugări cu viaţă sfântă din Transilvania şi de peste Carpaţi.

Unul dintre marii sihaştri de la Prislop, care a rămas în evlavia credincioşilor din Ţara Haţegului şi din întreaga noastră ţară, este şi Cuviosul Ioan de la Prislop, cinstit în tradiţia locală cu numele de „Sfântul Ioan de la Silvaş". Amintirea lui se păstrează pe scurt, atât în tradiţia orală legată de Mânăstirea Prislop, cât şi într-o cronică anonimă în versuri compusă de localnici, intitulată „Plângerea Sfintei Mânăstiri a Silvaşului, din eparhia Haţegului din Prislop", scrisă în secolele XVII-XVIII.

După aceste izvoare orale şi scrise, Cuviosul Ioan era localnic din satul Silvaşul de Sus, fiu de părinţi foarte credincioşi. Renunţând la căsătorie din marea sa dragoste pentru Hristos, fericitul Ioan intră în obştea Mânăstirii Prislop (Silvaşul) pe la sfârşitul secolului XV sau începutul celui următor. Nevoindu-se aici mulţi ani în aspre osteneli, precum: post îndelungat, rugăciuni neîncetate, lacrimi, privegheri şi ascultare şi sporind mult în sfinţenie, Cuviosul Ioan s-a retras în munte la desăvârşita linişte, pe valea pârâului Silvuţ. Aici, la un kilometru mai sus de mânăstire, în malul stâncos şi adânc al pârâului, marele sihastru şi-a săpat singur cu dalta o mică chilie ce se păstrează şi astăzi şi este cunoscută în partea locului cu numele de „chilia" sau „casa sfântului". Credincioşii aveau mare evlavie către el şi multă încredere în rugăciunile lui, încât îl cinsteau ca sfânt încă din viaţă şi veneau adesea la peşteră să-i spună necazurile şi să-i ceară sfatul.

În această peşteră, săpată cu atâta osteneală de mâinile lui, s-a nevoit Cuviosul Ioan mulţi ani, luptându-se cu bărbăţie cu ispitele diavolilor. Căci, uneori îl luptau cu somnul, alteori, cu dureri în trup şi năluciri de tot felul; alteori, cu duhul desfrânării îl chinuiau, iar alteori, cu părerea de sine şi cu

---

[15] Pr. prof. M. Păcurariu, *Cuviosul Ioan de la Prislop*, în *Sfinţi români* ..., op. cit., p. 350

duhul slavei deşarte îl ameninţau. Însă, fericitul sihastru, întărindu-se cu semnul Sfintei Cruci, cădea la rugăciune cu mâinile înălţate la cer şi nu se ridica până nu-i alunga pe demoni. Dar câţi ani s-a nevoit aici în „casa sfântului", pe câţi a vindecat cu rugăciunile sale şi care erau ostenelile cele de taină numai singur Dumnezeu le ştie!

Văzând diavolul că este mereu biruit prin rugăciunile Cuviosului Ioan, a reuşit să-l ucidă într-un chip ca acesta. Pe când Cuviosul Ioan îşi săpa cu dalta o fereastră în peretele chiliei, un om înarmat de pe malul celălalt al pârâului, fiind la vânătoare, l-a împuşcat cu îngăduinţa lui Dumnezeu, crezând că este o fiară. Astfel şi-a dat duhul în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca un mare sihastru martir şi rugător neadormit al neamului nostru.

Apoi, rudele i-au ridicat sfintele moaşte din peşteră şi le-au depus în biserica satului. Auzind despre ele, câţiva călugări din Ţara Românească au cerut moaştele Cuviosului Ioan de la Prislop, pe care, primindu-le în dar, le-au dus peste Carpaţi, la mânăstirea lor. Probabil, au fost duse la Tismana, la Bistriţa Olteană, la Curtea de Argeş sau Cozia, care au fost dintotdeauna atât de legate de credincioşii şi mânăstirile Transilvaniei. Sufletul lui însă este numărat în ceata sfinţilor şi se roagă pentru mântuirea tuturor.

Sfântul Ioan de la Prislop a fost canonizat la 20-21 iunie, 1992, şi se prăznuieşte la 13 septembrie.

MITROPOLITUL GHEORGHE I al Moldovei şi Sucevei (1477-1508)[16]

Mitropolitul Gheorghe I a fost cel mai ales ucenic al marelui ierarh Teoctist I. El a păstorit Biserica lui Hristos din Moldova timp de 34 de ani, continuând cu aceeaşi înţelepciune duhovnicească opera dascălului său.

Acest mitropolit vrednic de laudă „din tinereţe a fost închinat lui Dumnezeu în Mânăstirea Neamţ", în a doua jumătate a secolului XV. Aici şi-a tuns perii capului în anul 1468, prin mâna mitropolitului Teoctist I, părintele său sufletesc, deprinzând de la cuvioşii bătrâni tainele vieţii duhovniceşti. Aici, în cea mai vestită vatră a Ortodoxiei din Moldova, a învăţat mitropolitul Teoctist multă carte - limbile greacă şi slavonă, dogmele credinţei ortodoxe şi tâlcul Sfintelor Scripturi.

---

[16] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 234-238; Pr. N. M. Popescu, *Gheorghe-David, mitropolitul Moldovei* († 1508, aprilie 1), în rev. „B.O.R.", 1936, p. 56; *Cronica lui Grigore Ureche*

După ce deprinde bine cunoştinţele duhovniceşti ce se puteau învăţa din belşug în lavră, ajunge mai întâi duhovnic iscusit. Apoi, pentru petrecerea sa cuvioasă, obştea Mânăstirii Neamţ l-a ales egumen al marii lavre, povăţuind cu pricepere sufletele monahilor pe calea mântuirii, pe care o păstoreşte cu părintească dragoste şi înţelepciune 17 ani de zile. Obştea sa număra prin 1475 peste 200 de călugări.

În timpul stăreţiei sale, marea lavră număra până la 200 de călugări, din care unii erau vestiţi duhovnici, alţii, iscusiţi traducători şi scriitori de cărţi, iar alţii, smeriţi ascultători şi slujitori ai celor sfinte. În jurul Mânăstirii Neamţ se nevoiau, de asemenea, numeroşi sihaştri iubitori de linişte şi rugăciune, ale căror nume sunt scrise în cartea vieţii.

În anul 1477, stareţul Gheorghe este ales de tot sfatul ţării mitropolit al Moldovei, în locul bătrânului Teoctist, mutat la cele veşnice. Mitropolitul Gheorghe, fiind cu metania din Mânăstirea Neamţ, s-a numit mai târziu „Nemţeanul". Prima sa grijă a fost să îndemne şi să susţină pe Ştefan cel Mare la zidirea de noi lăcaşuri de rugăciune, spre lauda lui Dumnezeu şi mângâierea poporului.

Astfel, cu sfatul şi binecuvântarea sa, marele voievod a zidit şi rezidit din temelie numeroase mânăstiri, ca: Sfântul Ilie-Suceava (1479); Sfântul Ilie, Floreşti-Vaslui (1480); Pătrăuţi-Suceava (1487); Voroneţ (1488); biserica Sfântul Gheorghe-Hârlău (1492); biserica Sfântul Nicolae-Iaşi (1491-1493); Borzeşti-Bacău (1493-1494); Sfinţii Arhangheli, Scânteia-Vaslui (1494); Probota (1495); Războieni (1496); Tazlău-Neamţ (1497); biserica Mânăstirii Neamţ (1497); clopotniţa Mânăstirii Bistriţa (1498) şi Mânăstirea Dobrovăţ-Iaşi (1503). S-au mai zidit cu sfatul său peste 35 de biserici din piatră la curţile domneşti precum şi în numeroase sate din Moldova. Pe toate aceste biserici le-a sfinţit mitropolitul Gheorghe, în prezenţa voievodului şi a numeroşilor credincioşi, rânduind peste tot călugări şi stareţi din cei mai aleşi.

Evlaviosul ierarh al Bisericii lui Hristos iubea pe toţi, ca un adevărat părinte al Moldovei, şi era iubit de tot poporul, de la domn până la cel mai de pe urmă ţăran. Ştefan cel Mare îl avea de părinte duhovnicesc şi cel dintâi sfetnic al său, pe care îl numea „rugătorul şi părintele nostru chir Gheorghe, mitropolitul Sucevei".

Sub păstoria sa, viaţa duhovnicească în mânăstirile din Moldova ajunsese la cea mai înaltă înflorire. Sihăstriile şi codrii „foşneau de pustnici", dintre care unii erau înaintevăzători şi făcători de minuni, precum: Cuviosul Daniil Sihastru, Sfântul Vasile de la Moldoviţa, Epifanie de la Voroneţ, Inochentie

de la Probota şi numeroşi alţii. Avea, de asemenea, duhovnici vestiţi, lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi stareţi cu totul cuvioşi. La îndemnul său, în marile Mânăstiri Neamţ, Putna, Bistriţa, Probota şi Moldoviţa, funcţionau vestite şcoli de monahi caligrafi, pictori, miniaturişti, traducători şi dascăli învăţaţi, care creşteau ucenici şi apărau credinţa ortodoxă. Tot în aceste şcoli mânăstireşti se pregăteau tineri pentru preoţi de mir la sate şi oraşe.

Marele mitropolit Gheorghe, cel dintâi rugător către Dumnezeu al Moldovei, era el însuşi un exemplu viu de sfinţenie, de cuvioşie, de smerenie şi de iubire către toţi. Purta mare grijă de copiii orfani şi de văduvele de război, care erau atât de numeroase în vremea sa. O grijă deosebită avea şi pentru zecile de mii de oşteni căzuţi în desele războaie. La porunca sa, osemintele lor erau adunate la mânăstiri şi biserici, iar numele lor erau scrise în marile pomelnice ctitoreşti. În anumite zile de peste an şi mai ales la hramuri, se făceau în toată Moldova liturghii, parastase şi praznice de obşte pentru odihna sufletelor fericiţilor ctitori şi eroi ai neamului.

În vara anului 1504, când marele voievod Ştefan Vodă al Moldovei s-a strămutat la veşnica odihnă, bunul mitropolit Gheorghe, însoţit de sute de clerici, de mii de călugări şi zeci de mii de credincioşi, l-a condus la locul cel de veci din Mânăstirea Putna. Apoi, cu sfat de obşte, şi-a pus mâinile pe creştetul fiului său Bogdan, ungându-l domn al Moldovei (1504–1517).

Aşa s-a nevoit bunul păstor şi părinte sufletesc al Moldovei, mitropolitul Gheorghe, timp de 34 de ani, până în primăvara anului 1511. Ajungând la adânci bătrâneţi şi simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a luat marele şi îngerescul chip al schimniciei cu numele de David şi, binecuvântând pe toţi, şi-a dat sufletul cu pace în braţele Marelui Arhiereu Iisus Hristos.

MITROPOLITUL TEOCTIST II
al Moldovei şi Sucevei
(† 1528) [17]

Acest preacuvios stareţ Teoctist împreună cu mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1477–1508) au îndemnat pe marele domn Ştefan Vodă al Moldovei să zidească la Neamţ o biserică nouă în cinstea Înălţării Domnului. Iar la 14 noiembrie, 1497, terminându-se biserica, au sfinţit-o în prezenţa domnului şi a zeci de mii de credincioşi, clerici şi monahi din toată ţara Moldovei.

[17] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 306; Pr. Mircea Păcurariu. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 104; Idem, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI*, rev. „Mitropolia Moldovei”, LI (1975), nr. 3–4, p. 221

În anul 1500, răposând episcopul Romanului, Vasile, cuviosul arhimandrit Teoctist de la Neamţ a fost ales în locul său „mitropolit" al Ţării de Jos, lăsând la Neamţ o obşte înfloritoare. Şi a păstorit episcopul Teoctist opt ani de zile la Roman, povăţuind turma lui Hristos cu multă blândeţe şi hrănind-o din învăţăturile Sfintei Evanghelii. Iar în anul 1508, retrăgându-se din scaun mitropolitul Gheorghe, cu sfat de obşte a fost ales episcopul Teoctist în locul său. Aşa a ajuns acest cuvios mitropolit părintele şi „învăţătorul Moldovei", sfetnicul domnilor şi mângâietorul poporului, căci era „bărbat învăţat ca nimeni altul" şi slujea cu mare credinţă Biserica lui Hristos.

Timp de 20 de ani, cât a fost mitropolit al Moldovei, a rânduit preoţi la sate şi stareţi pricepuţi prin mânăstiri, încurajând mult viaţa duhovnicească, învăţătura, scrierea de cărţi, zidirea şi pictarea sfintelor biserici. De asemenea, în anul 1522 a terminat de zidit şi a sfinţit noua Catedrală a Mitropoliei din Suceava, aşezând în ea moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou. Tot el a uns ca domni ai Moldovei pe Ştefăniţă Vodă, în anul 1517, şi pe Petru Rareş, în anul 1527, făcându-se la amândoi cel dintâi sfetnic, părinte şi duhovnic.

Simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, mitropolitul Teoctist se retrage din scaun la mânăstirea de metanie şi se face schimonah, cu numele de Teodor. Apoi, binecuvântând pe fiii săi duhovniceşti, a adormit cu pace la 15 ianuarie, 1528 şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii din Mânăstirea Neamţ.

SFÂNTUL INOCHENTIE DE LA PROBOTA (secolele XV-XVI)[18]

În vechea Mânăstire Probota de pe Valea Siretului au trăit, încă din secolul XIV, călugări iubitori de Hristos şi împodobiţi cu multe daruri şi fapte bune. Dintre toate, precum însuşi numele mânăstirii o dovedeşte, cea mai aleasă virtute din această obşte era dumnezeiasca dragoste.

Unul dintre marii nevoitori ai Mânăstirii Probota de la sfârşitul secolului XV şi ucenic al fericitului egumen Stahie a fost şi Cuviosul Inochentie schimonahul. După tradiţie, era fiu de ţăran din partea locului. Apoi, luând crucea lui Hristos, s-a făcut călugăr iscusit în viaţa de obşte, prin desăvârşită ascultare, prin rugăciune şi iubire de fraţi şi era tuturor iubit pentru blândeţea sa. Ziua şi noaptea slăvea pe Dumnezeu cu neadormite rugăciuni, cu post

[18] *Mitropolitul Dosoftei*, op. cit., fila 151-152; Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 56; *Vetre de* *...hăstrie...*, op. cit.

îndelungat şi cu multe lacrimi care spală orice păcat şi îndumnezeiesc pe om. Şi atât a sporit cuviosul acesta, încât şi făcător de minuni s-a făcut. Pentru aceea tuturor le era iubit şi mulţi bolnavi se vindecau cu rugăciunile lui. Apoi s-a nevoit mai mulţi ani singur într-o chilie pustnicească din pădurile apropiate, suferind multe ispite de la diavoli şi ajungând la măsura desăvârşirii.

Aşa nevoindu-se în toţi anii vieţii sale şi bineplăcând lui Dumnezeu, către începutul secolului XVI, Cuviosul Inochentie şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în Probota mai mulţi ucenici. Pentru înalta sa trăire duhovnicească a fost cinstit în Moldova ca un adevărat sfânt şi rugător.

Sfinte Preacuvioase Părinte Inochentie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL PAHOMIE SCHIMONAHUL
Ctitorul Mânăstirii Bistriţa - Vâlcea
(† c. 1520)

Spre sfârşitul secolului XV, binecredinciosul ban al Craiovei, Barbu Craiovescu, împreună cu fraţii săi au întemeiat Mânăstirea Bistriţa de sub Muntele Parâng, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, înzestrând-o cu odoare şi toate cele de nevoie. Apoi, evlaviosul ctitor a adus din Serbia la mânăstirea sa cu mare cheltuială moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul, făcătorul de minuni, ca să fie spre mângâierea călugărilor şi a poporului binecredincios. În tradiţie se spune că sicriul cu sfintele moaşte a fost cumpărat cu bani, după greutate. Dar Cuviosul Grigorie, lăsându-se uşor la cântar, l-a costat puţin pe fericitul ctitor.

În primul deceniu al secolului XVI, ctitorul Mânăstirii Bistriţa a reînnoit ctitoria sa dărâmată de Mihnea Vodă, adăugând chilii pentru călugări şi o mică biserică pictată pentru bolniţă, cum se vede până astăzi. Apoi fericitul ctitor, renunţând la toate pentru dragostea lui Hristos, s-a făcut schimonah în Mânăstirea Bistriţa cu numele de Pahomie, întrecând pe mulţi cu nevoinţa sa. căci era foarte râvnitor la cele sfinte, milostiv şi tuturor plecat. Se mai spune despre dânsul că, năvălind turcii să fure odoarele mânăstirii, cuviosul singur a luat sicriul cu moaştele Sfântului Grigorie şi l-a ascuns într-o peşteră din munte, ca să nu se lipsească Ţara Românească de un dar ca acesta.

După ce Cuviosul Pahomie s-a ostenit mulţi ani în plăcere de Dumnezeu, şi-a cunoscut dinainte sfârşitul şi şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, lăsând în urmă o mânăstire binecuvântată cu zeci de călugări.

CUVIOSUL PEON SIHASTRUL
Muntele Ceahlău
(secolele XV-XVI)

Marele sihastru ieroschimonahul Peon era cu metania din Schitul lui Silvestru, situat la nord de Muntele Ceahlău. Umplându-se de râvnă pentru dragostea lui Hristos, a sihăstrit mulţi ani pe culmea unui deal din apropiere, devenind iscusit lucrător al rugăciunii şi înaintevăzător. Locul în care s-a nevoit se cheamă până astăzi „Dealul lui Peon".

Apoi, dorind să urmeze marilor pustnici egipteni şi sinaiţi, şi-a făcut o colibă pe vârful Muntelui Ceahlău şi a sihăstrit acolo mai mult de zece ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu, rugându-se pentru lume şi răbdând cu bărbăţie frigul iernii, vânturile cele iuţi şi ispitele diavolului. A adunat încă şi câţiva ucenici şi a ajuns părinte duhovnicesc al tuturor sihaştrilor din jurul Ceahlăului. Deci, văzând cuviosul râvna lor, a aşezat un clopot şi o toacă de lemn pe vârful muntelui şi a rânduit să se sune în fiecare zi şi miez de noapte pentru deşteptarea la rugăciune a călugărilor ce se nevoiau în jurul muntelui.

După numele cuviosului, Ceahlăul s-a numit sute de ani „Muntele lui Peon", popular „Pionul", iar cele două vârfuri se numesc până astăzi „Toaca" şi „Panaghia". Tot el a rânduit şi zi de hram pentru Muntele Ceahlău, la 6 august, Schimbarea Domnului la Faţă, asemenea Muntelui Athos, înălţând deasupra muntelui o mică biserică de lemn, unde se făcea Sfânta Liturghie.

Cuviosul Peon a rânduit ca la hramul muntelui să se adune pe Ceahlău, o dată pe an, toţi sihaştrii şi credincioşii din împrejurimi. Aici făceau priveghere de toată noaptea, săvârşeau Sfânta Liturghie, se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele lui Hristos, mâncau împreună, apoi, dând laudă lui Dumnezeu, cobora fiecare la chilia sa. Astfel, acest mare părinte a făcut din Ceahlău un Athos românesc, creând în Moldova o puternică tradiţie autohtonă, care se păstrează până în zilele noastre, Ceahlăul fiind singurul munte din Carpaţi şi Balcani care are zi de hram, ca şi Muntele Athos.

Spre bătrâneţe, Cuviosul Peon s-a stabilit în sihăstria lui Silvestru, la poala muntelui, înnoind în întregime schitul şi adunând în obştea sa până la 30 de călugări. De la el, sihăstria lui Silvestru se numeşte până astăzi „Mânăstirea Pionul" (Peon). Deci, ajungând la vârsta de peste optzeci de ani şi simţindu-se chemat de Hristos, a adormit cu pace şi a fost numărat în ceata cuvioşilor părinţi români.

Preacuvioase Părinte Peon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IERARH GHELASIE
Mare egumen al Mânăstirii Râmeţ - Alba
(secolele XV-XVI)

Mânăstirea Râmeţ din Munţii Apuseni, una din cele mai vechi mânăstiri româneşti, a fost întemeiată pe la începutul secolului XIII de vestiţii eremiţi ce se nevoiau în peşteri pe valea pârâului cu acelaşi nume. În secolele următoare, Mânăstirea Râmeţ avea o obşte destul de numeroasă şi egumeni devotaţi, care apărau cu multă putere credinţa ortodoxă în satele româneşti transilvănene.

Cuviosul Ghelasie ieroschimonahul a fost cel mai vestit egumen cunoscut al Mânăstirii Râmeţ, cinstit ca sfânt în satele din Munţii Apuseni. Era originar din partea locului. Luând din tinereţe jugul lui Hristos, mai întâi s-a nevoit ca sihastru pe valea pârâului Râmeţ, deprinzând de la cei mai iscusiţi eremiţi meşteşugul luptei duhovniceşti. Apoi, curăţindu-şi mintea de cugetele cele rele şi învrednicindu-se de darul facerii de minuni, a coborât în obşte şi a ajuns vestit egumen al Mânăstirii Râmeţ.

În tradiţia locului se spune că Sfântul Ghelasie avea doisprezece ucenici, cu care împreună se ruga şi împreună postea, săvârşind sfânta slujbă cu mare osârdie şi frică de Dumnezeu. În toată săptămâna, egumenul Ghelasie nu primea mâncare, îndestulându-se numai cu Preacuratele Taine. Ziua mergea cu ucenicii la ascultare, iar noaptea făcea priveghere şi săvârşea Sfânta Liturghie. Numai sâmbăta şi Duminica mânca împreună cu călugării la trapeza mânăstirii.

Acest cuvios egumen era, de asemenea, mare părinte duhovnicesc al sihaştrilor din Muntele Râmeţ şi al sătenilor din Ţara Moţilor. În posturi cerceta pe toţi sihaştrii ce se nevoiau în peşteri şi el însuşi se ostenea la rugăciune împreună cu dânşii. Apoi cobora în mânăstire unde îl aşteptau credincioşii şi mocanii de prin munţi. La fericitul Ghelasie veneau şi mulţi bolnavi, mai ales cei stăpâniţi de duhuri rele, şi cu rugăciunea lui se vindecau, căci avea mare dar de la Dumnezeu.

Odată, fiind cu ucenicii la adunat fân în poiana mânăstirii numită Hopaţi şi fiind mare arşiţă, încât toţi sufereau de sete, Cuviosul Ghelasie a căzut la rugăciune şi îndată au aflat un izvor cu apă. Acest izvor de apă rece se vede până în zilele noastre şi se cheamă „Izvorul Cuviosului Ghelasie". Mulţi săteni iau apă din acest izvor pentru sănătate şi binecuvântare.

Altă dată, urcând cuviosul în poiană cu asinul său la adunat fân, şi-a cunoscut dinainte sfârşitul. Deci, rugându-se mult, şi-a chemat ucenicii poruncindu-le să trăiască în desăvârşită dragoste, să iubească biserica şi să

fugă de beţie şi desfrânare. Apoi, sărutându-i pe toţi, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos. În tradiţia mânăstirii se spune că, în ceasul când cobora asinul de pe munte cu trupul Sfântului Ghelasie, au început clopotele de prin sate să sune singure. Apoi, fiind plâns de ucenici, a fost îngropat lângă zidul bisericii şi mulţi bolnavi se vindecau la mormântul lui. Potrivit unei însemnări de pe vechea frescă din biserică, Cuviosul Ghelasie a fost hirotonit episcop şi a păstorit, atât obştea monahilor de la Râmeţ, cât şi Arhiepiscopia Ortodoxă a românilor din Transilvania.

În vara anului 1924, venind pârâul mare, a dus în vale multe oase din cimitirul mânăstirii. Atunci şi craniul Sfântului Ghelasie, fiind scos din mormânt, s-a oprit în fereastra bisericii vechi şi se păstrează cu cinste în sfântul altar, spre mângâierea credincioşilor. Sufletul său în cer este numărat în ceata Cuvioşilor Părinţi.

Pentru sfinţenia vieţii lui, Sfântul Ierarh Ghelasie a fost canonizat de Sfântul Sinod la 20-21 iunie, 1992, fiind prăznuit la 30 iunie.

MITROPOLITUL TEOFAN I al Moldovei şi Sucevei († 1546)[19]

Mitropolitul Teofan I, cel mai apropiat colaborator şi sfetnic al lui Petru Rareş, a fost părinte şi păstor duhovnicesc al Moldovei timp de 12 ani. Era cu metania din Mânăstirea Voroneţ, fiind unul din cei dintâi ucenici ai Sfântului Daniil Sihastrul. Primind o aleasă creştere şi formare duhovnicească de la dascălul său şi având multă cunoştinţă de carte în şcoala de la Voroneţ, în anul 1522 s-a învrednicit a fi ales episcop al Eparhiei Rădăuţi. Timp de peste 10 ani de zile, episcopul Teofan a păstorit bine turma lui Hristos, apărând dreapta credinţă, făcând milă cu cei săraci şi câştigând pe toţi cu blândeţea şi dragostea sa.

În anul 1534, rămânând vacant scaunul Sucevei, voievodul Petru Rareş, cu sfat de obşte, l-a ales mitropolit al ţării. Astfel, timp de încă 12 ani, acest blând păstor a povăţuit poporul Moldovei pe calea mântuirii, făcându-se tuturor pildă de smerenie, de răbdare şi de statornicie duhovnicească. Ca mitropolit lua apărarea celor asupriţi şi era nelipsit de la sfintele slujbe şi din sfatul ţării unde era întotdeauna ascultat.

---

[19] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957; Pr. prof. M. Păcurariu, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI*, în rev. „Mitropolia Moldovei", LI (1975), nr. 3-4, p. 224-225

Acest mitropolit a format în Moldova, la mitropolia din Suceava, cea mai vestită şcoală de pictori în frescă, printre care străluceau meşterul Dragoş Coman şi zugravul Toma din Suceava. Tot la îndemnul lui, voievodul Petru Rareş a zidit din nou şi a reînnoit mai multe biserici şi mânăstiri, ca: Mânăstirea Humor (1530), Mânăstirea Moldoviţa (1532), Catedrala Episcopiei din Roman (1542), biserica Sfântul Dumitru din Suceava (1535), Mânăstirea Probota (1527), Mânăstirea Bistriţa (1541-1546) şi altele. De asemenea, a rânduit stareţi din cei mai aleşi în mânăstiri şi a dezvoltat şcolile de copişti şi caligrafi de la Putna, Neamţ, Bistriţa, Probota şi Moldoviţa. În aceste lăcaşuri de rugăciune şi de înaltă trăire duhovnicească ale Moldovei s-au copiat şi s-au tradus, cu binecuvântarea mitropolitului Teofan I, numeroase cărţi de cult şi scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Tot aici erau vestite şcoli de psaltichie şi de formare a tinerilor pentru preoţi la sate.

Cu porunca şi cheltuiala acestui evlavios mitropolit s-a pictat în frescă pronaosul bisericii de la Voroneţ, după cum arată inscripţia din interior: „Această tindă a înfrumuseţat-o şi aurit-o Teofan, arhiepiscop al Moldovei în anul 1540, luna iulie, 12. Veşnica lui pomenire"[20]. Iar în anul 1543 donează Mânăstirii Voroneţ un „Praxiu" (Faptele Apostolilor), scris pe pergament de diaconul Mihail.

Astfel, bine povăţuind turma lui Hristos şi înnoind multe sfinte altare, în vara anului 1546, mitropolitul Teofan I s-a mutat la cele veşnice şi a fost înmormântat în biserica Mânăstirii Voroneţ, alături de Sfântul Daniil, părintele său duhovnicesc.

EPISCOPUL MACARIE AL ROMANULUI (†1558)[21]

Acest venerabil ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai ales şi învăţat episcop al Romanului din secolul XVI. Era cu metania din Mânăstirea Neamţ, unde din copilărie se nevoise după voia lui Dumnezeu, ca ucenic al mitropolitului Teoctist II (1510-1528).

Văzându-l arzând pentru dragostea lui Hristos şi plin de întreaga înţelepciune, părintele său duhovnicesc, pe atunci egumen al marii lavre, l-a

[20] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957; Pr. prof. M. Păcurariu, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI*, în rev. „Mitr. Moldovei", 1975, nr. 3-4, p. 226-231

[21] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 346-347; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 107-108

încredinţat celor mai buni dascăli şi duhovnici nemţeni. Astfel, timp de mai mulţi ani, monahul Macarie a deprins bine cunoştinţa Sfintei Scripturi şi limbile greacă şi slavonă. Iar de la cuvioşii călugări a deprins frica de Dumnezeu şi râvna de a sluji Biserica până la jertfă.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, arhimandritul Macarie a devenit egumen al Mânăstirii Neamţ, în anul 1508, în locul părintelui său Teoctist, ales episcop al Romanului. Şi a povăţuit cuviosul lavra Neamţului timp de 23 de ani, făcându-se tuturor pildă de ascultare, blândeţe, înţelepciune şi statornicie. El a dat o mare dezvoltare şcolii catehetice şi de gramatică din mânăstire, în care s-au format zeci de duhovnici, egumeni, episcopi, dascăli şi cuvioşi sihaştri. Mulţi dintre ei se îndeletniceau cu rugăciunea lui Iisus, alţii cu copierea cărţilor de cult, precum era monahul Teodor Mărişescul, iar alţii traduceau operele Sfinţilor Părinţi, fiind buni cunoscători ai scrierilor patristice.

Vestea despre petrecerea şi înţelepciunea Cuviosului egumen Macarie se răspândise în toată Moldova şi mulţi îl aveau de sfetnic şi părinte duhovnicesc. Auzind de aceasta Petru Rareş, în primăvara anului 1531, l-a ales episcop al Romanului şi părinte sufletesc al familiei sale. Apoi l-a rugat să scrie Cronica Moldovei între anii 1504–1541, pe care a scris-o cu multă iscusinţă, căci nu era alt ierarh mai învăţat în ţară pe acea vreme.

Episcopul Macarie ducea o viaţă cu totul aleasă, în rugăciune, în post şi milostenie, purtând mare grijă pentru mântuirea sufletelor omeneşti. La episcopie a înfiinţat o şcoală de cateheţi pentru preoţi de mir şi a înnoit multe biserici prin sate. Apoi cerceta părinteşte pe credincioşi, sfătuind şi mângâind pe toţi. Pentru nişte fapte bune ca acestea, ucenicul său Eftimie, egumen de Neamţ, îl numea „preacuratul arhiereu şi dascăl al Moldovei", iar alţii îi ziceau „preaînvăţatul episcop Macarie Cronicarul".

Văzând Schitul Bogdăneşti–Fălticeni aproape în paragină, episcopul Macarie a zidit din temelie, cu ajutorul lui Petru Rareş, Mânăstirea Râşca, între anii 1542–1550. Biserica închinată Sfântului Ierarh Nicolae a fost apoi împodobită cu frescă în interior şi exterior, cu chilii şi şcoală mânăstirească. Acest mare ierarh a făcut din ctitoria sa o vestită obşte isihastă cu peste 60 de monahi, toţi lucrători ai rugăciunii lui Iisus, din care unii au ajuns să fie număraţi printre sfinţi. Cel mai cuvios ucenic al episcopului Macarie a fost desigur „Ioan de Râşca, arhiepiscopul cel sfânt şi minunat".

A doua ctitorie a episcopului Macarie a fost Catedrala episcopală din Roman, pe care domnul Moldovei o rezideşte din temelie, la îndemnul său, între anii 1542–1550. Tot cu sfatul lui s-a pictat catedrala, s-a format o

frumoasă bibliotecă episcopală şi s-au copiat de către ucenicii săi mai multe opere ale Sfinţilor Părinţi.

După o nevoinţă duhovnicească de peste 60 de ani, din care 27 de ani ca strălucit păstor al „Mitropoliei Ţării de Jos", evlaviosul episcop Macarie şi-a dat sufletul în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos, în toamna anului 1558, şi a fost înmormântat la Mânăstirea Râşca. Multă vreme, ucenicii săi i-au continuat, în Moldova şi Transilvania, nevoinţa şi opera sa.

IEROMONAHUL AMFILOHIE
Primul egumen al Mânăstirii Pângăraţi
(†1570)

Rămânând Schitul Cuviosului Simeon de la Pângăraţi multă vreme fără egumen, în anul 1514, a venit de la Mânăstirea Moldoviţa un ieromonah şi dascăl învăţat, anume Amfilohie. Acesta a povăţuit Sihăstria lui Simeon timp de 52 de ani, mărind numărul călugărilor la 40 de rugători şi făcându-se tuturor părinte şi dascăl luminat şi sfânt.

Însă, neavând schitul biserică încăpătoare, s-a rugat Cuviosul Amfilohie multă vreme Sfântului Mucenic Dimitrie să-i trimită un om milostiv pentru a-l ajuta să zidească o biserică nouă din piatră. Pe la anul 1560, spune tradiţia, zăbovind domnitorul Alexandru Lăpuşneanu la Piatra Neamţ, i s-a arătat marele mucenic în vis şi i-a poruncit să zidească o biserică de piatră la Schitul lui Simeon. Aşa s-a înnoit această sihăstrie sub egumenia lui Amfilohie, luând denumirea de Mânăstirea Pângăraţi.

Apoi, ieromonahul Amfilohie, întemeind aici obşte cu înaltă viaţă duhovnicească şi lăsând bună rânduială, s-a retras la metanie, a primit îngerescul chip al schimniciei cu numele de Enoh şi, mai trăind 4 ani, a adormit cu pace în anul 1570, septembrie 7, cunoscându-şi dinainte sfârşitul.

Iată ce scrie ieromonahul Anastasie, egumenul Mânăstirii Moldoviţa, despre sfârşitul minunat al Cuviosului Amfilohie:

„...Acestea toate mi le-au spus mie părintele Amfilohie, stareţ de la Sfânta Mânăstire Pângăraţi, mie, smeritului ieromonah Anastasie de la Mânăstirea Moldoviţa, mult păcătosului şi întru tot netrebnicului, că mare dar a luat bătrânul Amfilohie mai înainte de mutarea sa, că vremea şi ziua mutării sale au spus mie, smeritului Anastasie, şi nimenea să nu fie necredincios ca să nu cadă în ispită, că întru adevăr toate acestea adevărate sunt. Acestea toate le-am scris pentru ca să nu se uite mai pre urmă, în urma acestui neam, şi oricine vor vrea, să râvnească acestor Sfinţi Părinţi.

Pentru aceasta mă rog, părinţi şi fraţi, celor bătrâni, ca părinţilor; celor de mijloc, ca fraţilor, şi celor tineri, ca fiilor. Din toate, precum ne va învrednici Duhul Sfânt, ca să ne nevoim întru pocăinţă şi întru mărturisire să petrecem totdeauna, ziua şi noaptea, până la sfârşitul nostru. Şi să avem în mintea noastră aceste trei porunci: cum va vrea sufletul nostru să se despartă de trup, şi cum va vrea să întâmpine pe Hristos în văzduh, şi cum vom da răspuns pentru păcatele noastre. Şi iară (alte) trei porunci: cum va să cerce Dumnezeu credinţa dreaptă de la suflet, şi adevărul din (de pe) limbă şi curăţia trupului; că acolo faptele se vor întreba şi gândurile se vor ispiti, că nu este nimic nearătat înaintea lui Dumnezeu. Ci toate vor fi de faţă, toate goale vor fi faptele noastre înaintea noastră.

Şi au vieţuit stareţul Amfilohie, care din schimnicie s-au numit Enoh, 56 de ani (în călugărie), dar la mânăstirea noastră Moldoviţa, 4 ani, de unde au luat chipul îngeresc. Şi de toţi anii lui au avut 83 ... şi sfârşitul vieţii sale bine au sfârşit. Că au dat ţărâna ţărânei şi s-au dus în calea cea lungă a părinţilor, luându-şi plata ostenelilor sale de la dreptul Judecător, şi cu cinste s-au îngropat de ucenicii săi. Şi, prin rugăciunile acestui sfânt părinte, să acopere Domnul pe toţi ortodocşii domni ai Moldovei, cei ce s-au învrednicit a domni întru acest pământ, şi întru toată lumea dreptcredincioşi domni, cei ce vieţuiesc întru dreaptă credinţă. Şi tuturor ortodocşilor creştini, care sunt turma lui Dumnezeu, care ne-au răscumpărat cu cinstit sângele Său, de blestemul legii şi din mâna diavolului ne-au izbăvit.

Pentru aceasta să nu ne ruşinăm de marele nume, că pentru Hristos ne numim creştini, precum au zis Sfântul Grigorie Teologul. După sfinte poruncile Lui totdeauna a umbla, să ne nevoim până la ieşirea noastră, după cum ne învaţă Sfânta Evanghelie, şi El ne va judeca în ziua cea de apoi. Numai mila lui Dumnezeu şi acoperământul Preacuratei Maicii Lui să ne acopere pre noi păcătoşii până la sfârşitul veacului, după făgăduinţa Lui cea nemincinoasă.

Acest sfânt stareţ al acelui loc, Amfilohie, şi în schimă, Enoh, s-au mutat la veşnicele lăcaşuri la leat 7079 (1570), septembrie 7, în zilele lui Bogdan voievod, la şapte ceasuri din noapte, după cum singur şi-au arătat mutarea. Iar pomenirea lui s-au aşezat să se facă în ziua Naşterii Născătoarei de Dumnezeu, septembrie 8, în toţi anii până va fi sfânta mânăstire (Pângăraţi) iar nameastnic (egumen) în locul lui s-au pus preotul Teodor de la Mânăstirea Bistriţa"[22].

[22] Extras din manuscrisul nr. 30 (9) intitulat *Carte cu multe adunături din Scripturi* copiat la Mânăstirea Agapia Veche în 1808, de monahul Metodie, după biografia originală a egumenului

MITROPOLITUL GRIGORIE ROŞCA
al Moldovei şi Sucevei
(†1570)[23]

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost unul dintre cei mai apropiaţi ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul, din neamul căruia se trăgea. Era originar din nordul Moldovei. Către sfârşitul secolului XV (1490) a fost adus în obştea Mânăstirii Voroneţ de către Cuviosul Daniil egumenul. Despre acesta însuşi mitropolitul Grigorie scria mai târziu, pe o Evanghelie dăruită Voroneţului, că „din fragedă copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile Sfântului Părintelui nostru Daniil cel Nou".

Ca ucenic al celui mai mare duhovnic, sihastru şi sfânt moldovean, tânărul Grigorie învaţă din copilărie de la dascălul său nevoinţa duhovnicească, smerenia, ascultarea, întreaga înţelepciune, cunoştinţa Sfintelor Scripturi şi dragostea de oameni. A deprins, de asemenea, rânduiala slujbelor, rugăciunea şi buna chivernisire a casei Domnului.

Pentru viaţa sa îmbunătăţită, în anul 1523 a fost numit egumen al Mânăstirii Probota, pe care o conduce cu multă râvnă şi pricepere timp de 23 de ani (1523-1546). Fiind rudă cu voievodul Petru Rareş, la îndemnul său, domnul Moldovei înnoieşte în întregime biserica şi chiliile mânăstirii, alegându-şi aici locul de veşnică odihnă.

Sub egumenia ieromonahului Grigorie Roşca, Mânăstirea Probota a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească şi culturală. În timpul său au strălucit în Probota doi mari cuvioşi părinţi purtători de Dumnezeu, anume Sfinţii Inochentie şi Eustatie. Obştea număra aproape 100 de monahi, din care unii erau duhovnici renumiţi, alţii rugători iscusiţi, iar alţii, zugravi de biserici, dascăli de limbi străine, traducători şi buni caligrafi. Tot prin grija sa, biserica Mânăstirii Probota este pictată în întregime, atât în interior, cât şi pe dinafară. Acest egumen a contribuit cel mai mult la formarea unei vestite şcoli de zugravi moldoveni, cum nu mai fusese până atunci în Moldova. Unii dintre aceşti zugravi anonimi erau monahi şi ucenici ai marelui stareţ.

Văzând domnul Moldovei, Iliaş Rareş (1546-1551) petrecerea egumenului Grigorie, în anul 1546 îl alege, cu sfat de obşte, mitropolit al Moldovei. Timp de 6 ani, cât a păstorit turma lui Hristos, neobositul ierarh a înviorat

Anastasie, scrisă în anul 1570 la Mânăstirea Moldoviţa. Manuscrisul se află astăzi în biblioteca Mitropoliei Olteniei - Craiova. A se vedea şi *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Pângăraţi.*

[23] Ibidem

viaţa călugărească în mânăstiri, a rânduit stareţi vrednici, a zidit biserici prin sate şi a povăţuit cu pricepere oile cele cuvântătoare pe calea mântuirii, apărând cu toată puterea sfânta credinţă ortodoxă.

Însă, nestatornicia vremurilor şi desele schimbări de domni, au silit pe marele mitropolit, în anul 1551, să se retragă din scaun la mânăstirea de metanie, Voroneţ. Timp de încă 19 ani de zile, mitropolitul Grigorie a fost făclie şi candelă nestinsă în această obşte şi în toată Moldova de nord, pe toţi învăţând şi folosind cu cuvântul şi cu fapta, cu smerenia, cu bărbăţia, cu îndemnul şi cu multa sa înţelepciune. Căci era părinte sufletesc al multor egumeni şi duhovnici, sihaştri, oameni de rând şi dregători de ţară. În această vreme şi viaţa isihastă a luat o mare amploare, îndeosebi în jurul Voroneţului, al Mânăstirilor Slatina şi Agapia şi în Munţii Rarău şi Ceahlău.

Faima acestui mitropolit a atras numeroşi monahi în obştea Mânăstirii Voroneţ, dintre care unii erau iscusiţi cronicari, cunoscători ai limbilor greacă şi slavonă, traducători în grai românesc şi pricepuţi în Sfânta Scriptură. Mitropolitul Grigorie este considerat chiar fondatorul unei şcoli de copişti şi traducători la Voroneţ, unde se studiau textele biblice şi scrierile Sfinţilor Părinţi, unde se traduceau cărţi în limba românească şi unde se lucra stăruitor la formarea limbii naţionale şi la introducerea ei în cultul nostru ortodox.

Monahii de la Voroneţ, cu binecuvântarea mitropolitului Grigorie, ajungeau până în Maramureş şi în toată Transilvania, ducând şi aducând manuscrise dintr-o parte în alta. Datorită acestui ierarh şi ucenicilor lui, s-au păstrat şi copiat aici două din cele mai vechi manuscrise româneşti, „Codicele Voroneţian" şi „Psaltirea Voroneţiană". Tot la porunca lui s-a copiat pentru Mânăstirea Voroneţ un Tetraevangheliar în anul 1551 „cu cheltuiala arhiepiscopului Grigorie, mitropolitul Sucevei, cu mâna mult păcătosului diacon Mihail".

De asemenea, neobositul ierarh a adăugat un pridvor nou la biserica Mânăstirii Voroneţ şi a pus pe cei mai vestiţi zugravi ai Moldovei s-o împodobească cu frescă exterioară, cum nu este alta mai frumoasă în ţară. Iar la intrare a poruncit să se picteze alături de portretul său chipul Cuviosului Daniil Sihastrul, cu aureolă de sfânt. Tot el a pus şi o frumoasă piatră de mormânt deasupra moaştelor marelui său dascăl şi părinte sufletesc. Astfel, mitropolitul Grigorie Roşca este considerat al treilea ctitor al Mânăstirii Voroneţ, după Ştefan cel Mare şi Sfântul Daniil Sihastrul, rudenia sa.

Ajungând la adânci bătrâneţi şi pregătindu-şi singur mormântul, la 5 februarie, 1570, vrednicul ierarh şi părinte al Moldovei, Grigorie Roşca, s-a strămutat la veşnicele lăcaşuri în vârstă de peste 90 de ani şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii înnoite de el.

SIHAŞTRII DIN MUNTELE SCAUNELOR
Sihăstria Agapia Veche
(secolele XV-XVI)

Printre ucenicii Cuvioşilor Agapie şi Eufrosin erau unii atât de râvnitori în nevoinţa pustnicească, încât doreau să urmeze marilor asceţi din pustiul Egiptului. Ei sihăstreau în muntele numit până astăzi „Scaunele", situat pe obcină, un kilometru mai sus de Agapia Veche.

Nevoinţa sihaştrilor din Muntele Scaunele era aceasta: toată ziua lucrau cu mâinile şi rosteau rugăciunea lui Iisus, în deplină linişte şi tăcere; la asfinţitul soarelui mânca fiecare puţini pesmeţi şi legume; iar noaptea se aşezau pe un fel de scaune sau laviţe de lemn fixate în trunchiuri de brad şi împleteau coşuri din nuiele de alun; după miezul nopţii aţipeau câteva ore pe aceste scaune, apoi în zori de ziuă iarăşi se deşteptau, dădeau laudă lui Dumnezeu şi îşi continuau nevoinţa. De la scaunele acestor sihaştri s-a numit şi locul „La Scaune" sau „Muntele Scaunele". Nevoinţa aceasta a fost continuată până la sfârşitul secolului XVIII şi este unică în isihasmul românesc.

Spre sărbători, pustnicii coborau la biserica schitului din poiană, unde făceau priveghere de toată noaptea, ascultau Sfânta Liturghie, se împărtăşeau şi iarăşi se retrăgeau în pădure. Aceşti sihaştri lucrau de obicei coşuri din alun, metanii de lemn, cruci şi alte rucodelii călugăreşti, pe care apoi le trimiteau spre vânzare la Târgu Neamţ. Din banii obţinuţi, ucenicii le cumpărau pâine, verdeţuri, şiacuri pentru haine şi cele strict necesare vieţii.

Nevoinţa acestor cuvioşi părinţi era tăcerea desăvârşită, liniştea, privegherea de toată noaptea, osteneala trupului şi neîncetata rugăciune. Căci pustnicii din Sihăstria Agapiei şi mai ales cei din Muntele Scaunele erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi cei mai vestiţi nevoitori din Munţii Neamţului. Despre aceşti cuvioşi se spune în tradiţia locului că, pe la începutul secolului XVI, i-au întâlnit într-o zi câţiva boieri din sfatul ţării, care erau la vânătoare. Deci, văzând asprimea vieţii lor, le-au zis:

– Părinţilor, noi nu avem vreme să ne rugăm lui Dumnezeu, că suntem învăluiţi de grijile acestei lumi. Rugaţi-vă sfinţiile voastre pentru noi şi nu vă mai trudiţi atât cu lucrul mâinilor, iar noi vă vom trimite întotdeauna cele de nevoie vieţii!

Auzind domnul Moldovei, Petru Rareş, despre aceşti cuvioşi sihaştri de la Agapia Veche, însuşi a binevoit, în prima sa domnie (1527–1538), să zidească o biserică nouă cu hramul Schimbarea la Faţă, în locul celei vechi,

risipite prin alunecarea terenului. Astfel, încetul cu încetul, sihaştrii s-au coborât din munte şi s-au aşezat în Schitul Agapia Veche, formând o obşte călugărească vestită în toată Moldova[24].

SFÂNTUL EUSTATIE DE LA PROBOTA (secolul XVI)[25]

Un alt cuvios monah din obştea Mânăstirii Probota, cinstit de popor şi trecut de mitropolitul Dosoftei în rândul sfinţilor români, a fost Cuviosul Eustatie schimonahul. Era originar din satele de pe Valea Siretului.

Acesta, auzind de petrecerea monahilor din chinovia Probotei şi mai ales de nevoinţa Cuviosului Inochentie, a lăsat toate şi i s-a făcut ucenic. Şi era desăvârşit următor al faptelor lui, ostenindu-se mulţi ani într-o chilie pustnicească din codrii seculari ai mânăstirii. Astfel, în puţini ani, a străbătut multe osteneli călugăreşti, învăţând de la toţi frica de Dumnezeu şi întrecând pe mulţi cu smerenia, cu rugăciunea şi cu nemuritoarea dragoste. Pentru o nevoinţă ca aceasta se învrednicise de darul facerii de minuni şi era iubit, atât de Dumnezeu, cât şi de oameni. Căci fiecare se folosea de rugăciunea şi sfinţenia vieţii lui. Apoi, săvârşind bine cuvântul Evangheliei lui Hristos şi ajungând la măsura dascălului său, Cuviosul Eustatie s-a strămutat la cereştile lăcaşuri şi s-a numărat în ceata Sfinţilor Părinţi. Desigur, mitropolitul Dosoftei s-a închinat la moaştele ambilor sfinţi, Inochentie şi Eustatie, el însuşi fiind cu metania de la Probota.

CUVIOSUL ANTONIE PROTOPSALTUL Mânăstirea Putna (secolul XVI)

Ieromonahul Antonie Protopsaltul era unul din ucenicii vestitului dascăl şi protopsalt Eustatie de la Putna. Luând de tânăr jugul lui Hristos în obştea Mânăstirii Putna şi învăţând carte în şcoala de gramatică şi de psaltichie de aici, a ajuns în puţină vreme călugăr sporit şi cântăreţ iscusit. Cunoştea bine

---

[24] Pr. N. Dărângă, op. cit., p. 16-19; Ierom. Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătăţiţi din mânăstirile nemţene*, mss., p. 46

[25] *Mitropolitul Dosoftei*, op. cit., fila 151-152; Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 56

limbile greacă şi slavonă şi copia cu îndemânare cărţi de folos sufletesc şi de cântări pentru strană.

După trecerea din viaţă a ieromonahului Eustatie, dascălul său, monahul Antonie, s-a învrednicit de darul preoţiei, ajungând dascăl şi protopsalt în locul lui, la şcoala de muzică psaltică de la Putna. Şi era vestit în toate mânăstirile din Moldova de nord, încât mulţi călugări şi tineri de prin sate învăţau de la dânsul a citi, a scrie şi a lăuda pe Dumnezeu. Era încă preot şi duhovnic iscusit, povăţuind multe suflete la limanul mântuirii. Iar la marile praznice şi la hramul mânăstirii, Cuviosul Antonie împodobea biserica cu cele mai frumoase cântări, ca în vremea Bizanţului de altădată.

Între anii 1546-1547, Cuviosul Antonie Protopsaltul de la Putna a scris o carte cu alese cântări bisericeşti, după care se învăţa şi se cânta la şcoala de psaltichie de aici. Deci, bine nevoindu-se şi lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea mai mult de 50 de ani, ieromonahul Antonie Protopsaltul s-a săvârşit cu pace, adăugându-se în ceata fericiţilor părinţi.

CUVIOSUL PAISIE IEROMONAHUL
Egumen al Mânăstirii Humor
(secolul XVI)[26]

Ieromonahul Paisie a fost egumen şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Humor în timpul domniei lui Petru Rareş. El se nevoia din tinereţe în această mânăstire, ostenindu-se ziua şi noaptea cu postul, cu rugăciunea şi cu smerita ascultare. Era încă duhovnic iscusit, dascăl şi bun caligraf. Pentru o nevoinţă ca aceasta, obştea Mânăstirii Humor l-a ales egumen în anul 1528. Auzind de petrecerea egumenului Paisie, Petru Rareş, domnul Moldovei (1527-1538; 1541-1546), l-a ales de sfetnic şi părinte duhovnicesc şi asculta sfaturile lui şi multe lucruri făcea cu binecuvântarea lui.

Văzând cuviosul că obştea sa se măreşte, iar biserica veche este neîncăpătoare, a hotărât să zidească o nouă biserică în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, „prin voinţa şi cu ajutorul dreptcredinciosului domn Petru (Rareş) Voievod" şi cu cheltuiala logofătului Teodor Bubuiog. Zidirea bisericii a început în anul 1530, sub supravegherea egumenului Paisie, şi s-a sfârşit în acelaşi an, la praznicul Adormirii Maicii Domnului. În jurul bisericii noi s-au zidit chilii de piatră unde se nevoiau peste 40 de cuvioşi călugări. Tot

[26] Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 463-466; *Tetraevanghelul de la Humor*, mss. nr. 576, biblioteca Mânăstirii Putna; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957

aici, egumenul Paisie a întemeiat o şcoală mânăstirească pentru călugări şi preoţi de mir, cu dascăli de greacă şi slavonie şi cu iscusiţi caligrafi.

Cuviosul Paisie, fiind el însuşi bun pictor miniaturist, a căutat să împodobească cu frescă noua biserică, „atât pe dinăuntru, cât şi pe dinafară", prin mâna celui mai bun pictor ce se găsea atunci în Moldova. Astfel, în anul 1535, zugravul Toma din Suceava împlineşte dorinţa egumenului Paisie, împodobind biserica cu frescă de o rară valoare duhovnicească şi iconografică.

În anul 1538, Petru Rareş fiind izgonit la Ciceu şi mânăstirile fiind jefuite, egumenul Paisie a ascuns în pădure odoarele bisericii, iar vestitul Tetraevanghel donat de Ştefan cel Mare (1473) l-a trimis prin doi călugări la Ciceu, ca să fie spre ajutor şi mângâiere voievodului pribeag. După patru ani, luând din nou scaunul Moldovei, Petru Rareş încredinţează acest Tetraevanghel în mâinile egumenului Paisie[27].

Astfel, mult nevoindu-se şi răbdând cu bărbăţie necazurile acestei vieţi, Cuviosul Paisie şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu către jumătatea secolului XVI, lăsând în urmă numeroşi ucenici.

CUVIOSUL PAHOMIE SIHASTRUL
Întemeietorul Mânăstirii Slatina
(secolul XVI)[28]

În prima jumătate a secolului XVI, s-a nevoit pe valea pârâului Suha Mică, comuna Slatina-Suceava, un sihastru sfânt şi făcător de minuni, ce se chema Pahomie. El îşi avea chilia într-o poiană mare, liniştită, situată la nord de actuala mânăstire, numită până astăzi „Poiana lui Pahomie".

[27] Iată mai jos însemnarea de pe acest Tetraevanghel: „În anul al patruzeci şi şaselea peste şapte mii s-a întâmplat să se ridice împăratul turcesc cu toată ţara sa, cu părţile de răsărit şi cu cele tătăreşti şi cu cele munteneşti asupra acestei biete Ţări a Moldovei, în zilele domnului Petru Voievod. Şi s-a înspăimântat toată ţara, iar noi, călugării din Humor, din cauza groazei ce cuprinsese ţara, am trimis acest Tetraevanghel în ţara ungurească la Cetatea Ciceului. Şi când s-a întâmplat domnului Petru Voievod să iasă din domnie, el trecu în ţara ungurească şi ajunsese la Cetatea sa Ciceul şi a găsit acest Sfânt Tetraevanghel acolo şi, luându-l cu sine şi în mâinile sale, îl ţinu la el atâta timp cât a fost în Cetatea Ciceului. Şi când s-a dus în ţara turcească l-a luat pre acesta iarăşi cu sine la Ţarigrad şi l-a ţinut şi acolo în mâinile sale. Trecând nu multă vreme în ţara turcească, s-a milostivit Dumnezeu şi Preacurata lui Maică şi a dăruit lui coroana domniei, ca să fie iarăşi domn al Ţării Moldovei şi al creştinilor şi a venit cu turcii şi a luat sceptrul, adică steagul Ţării Moldovei şi a venit cu bine la preaslăvita cetate de scaun Suceava. Şi a dat iarăşi acest Tetraevanghel Sfintei Mânăstiri a Humorului pentru sufletul său şi pentru sufletul părintelui său, Ştefan Voievod cel Bătrân, egumen fiind pe atunci Paisie ieromonahul cel care l-a trimis la Ciceu". (Extras din rev. „M.M.S.", nr. 7–8/1966, p. 463–466)

[28] I. Neculce, *Cronica Ţării Moldovei*, 1975, p. 17; tradiţia locală; *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Slatina*

Cuviosul Pahomie, după tradiţie, era cu metania din Mânăstirea Voroneţ, la 20 de km mai sus de Slatina, fiind unul din cei mai aleşi ucenici ai Sfântului Daniil Sihastrul. Apoi, iubind viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în codrii de pe valea pârâului Suha. Aici, deja exista o mică sihăstrie, încă din timpul domniei lui Ştefan cel Mare, care mai târziu a dispărut.

Nevoinţa Cuviosului Pahomie era aşa de înaltă, încât şi darul facerii de minuni şi al înaintevederii s-a învrednicit a-l primi de la Dumnezeu. Ziua şi noaptea petrecea în post şi rugăciune, cu mâinile şi mintea înălţate la Dumnezeu. Mâncare nu primea, decât la o zi sau două, după apusul soarelui, iar inima lui permanent ardea de dragostea lui Hristos, căci se odihnea în el harul Duhului Sfânt. Deci, biruind cuviosul cursele vrăjmaşului, nălucirile cele de noapte, foamea, frigul şi toată nevoia firii, după mulţi ani de nevoinţă ajunsese la mare odihnă duhovnicească. Astfel, bineplăcând lui Dumnezeu, vindeca bolile şi izgonea duhurile necurate cu rugăciunile sale, fiind căutat de mulţi credincioşi de prin sate.

În anul 1553, voind Domnul să întemeieze o mânăstire în aceste locuri, a descoperit Cuviosul Pahomie o minune ca aceasta: În fiecare noapte spre Duminici şi sărbători, când se fac slujbe în biserici, vedea cuviosul multe lumini aprinse într-un paltin mare, jos în poiană, iar deasupra lui auzea cor îngeresc, cântând troparul Schimbării Domnului la Faţă. Deci, rugându-se cu lacrimi, i s-a arătat Maica Domnului în vis şi i-a poruncit să se ducă la voievodul Alexandru Lăpuşneanu şi să-l îndemne să zidească în locul acesta mânăstire de călugări. Domnul Moldovei, ascultând îndemnul Cuviosului Pahomie, a zidit aici o frumoasă mânăstire, între anii 1553–1559, aşezând altarul pe locul unde se afla acel paltin. Aşa a luat fiinţă Mânăstirea Slatina.

Astfel, Sfântul Pahomie Sihastrul, mai trăind puţin, s-a strămutat în ceata sfinţilor, la cereştile lăcaşuri, iar trupul său a fost aşezat lângă biserica de curând zidită. De asemenea şi „Izvorul Cuviosului Pahomie", care nu seacă niciodată, a fost adus în mânăstire spre mângâierea fraţilor.

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL
Valea Sihăstriei
(secolul XVI)

Pustnicul Ioan este considerat printre cei dintâi călugări care au sihăstrit în pădurile seculare de pe valea Sihăstriei. El venea, desigur, din obştea Mânăstirii Neamţ, ca, de altfel, aproape toţi sihaştrii din Munţii Neamţ. Deci,

iubind desăvârşita linişte şi arzând pentru dragostea lui Hristos, s-a retras în munte, la izvoarele pârâului „Săc" şi acolo şi-a făcut chilie într-o poiană singuratică, ce îi poartă numele până astăzi.

Iar ostenelile, rugăciunile şi ispitele de la diavoli, pe care le-a răbdat Cuviosul Ioan Sihastrul în locul acesta, numai singur Dumnezeu le ştie. În tradiţia locului se spune că pustnicul Ioan a trăit mulţi ani în această poiană, că era mare duhovnic, dascăl al liniştii şi al rugăciunii şi era plin de dragostea lui Hristos. Astfel, numele lui ajunsese cunoscut peste tot şi mulţi călugări iubitori de linişte i-au devenit ucenici. Poate tocmai de la acest pustnic s-a numit întâi locul acesta „Valea Sihastrului", apoi „Valea Sihaştrilor", iar din secolul XVII, „Valea Sihăstriei".

Ajungând la adânci bătrâneţi, Cuviosul Ioan Sihastrul şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu şi a fost îngropat de ucenici în acea poiană[29].

CUVIOSUL IACOB CEL VREDNIC
Primul egumen al Mânăstirii Slatina
(secolul XVI)[30]

Acest preacuvios părinte, precum însuşi numele îl arată, a fost cel dintâi egumen al Mânăstirii Slatina. Căci, îndată ce voievodul Alexandru Lăpuşneanu (1553-1564) începu să zidească acest dumnezeiesc lăcaş în cinstea Schimbării Domnului la Faţă, la îndemnul Cuviosului Pahomie Sihastrul, el încredinţă această lucrare ieromonahului Iacob, vrednic slujitor al lui Hristos din Mânăstirea Neamţ.

Egumenul Iacob era duhovnic renumit în marea lavră a Moldovei. Apoi, ajungând părinte sufletesc al Mânăstirii Slatina în anul 1558, a supravegheat şi a condus cu multă pricepere zidirea acestei ctitorii voievodale. La 3 septembrie, 1559, când s-a sfinţit biserica în prezenţa ctitorului şi a zeci de mii de credincioşi, Cuviosul Iacob devine sfetnic de taină şi duhovnic al familiei voievodului.

Timp de 15 ani, cât a condus Mânăstirea Slatina, egumenul Iacob a format aici o obşte de peste 60 de călugări cu o aleasă viaţă duhovnicească. Unii dintre ei erau schimonahi şi iscusiţi lucrători ai rugăciunii lui Hristos.

---

[29] Cea mai veche însemnare care vorbeşte de „Poiana lui Ioan" este o hotarnică din prima jumătate a secolului XVI, care stabilea terenurile Mânăstirilor Neamţ şi Agapia Veche.

[30] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Slatina*; Protos. Hrisostom Asavei, *Monografia Mânăstirii Slatina*, mss. 1948, p. 41–42; N. Iorga, *Studii şi documente cu privire la Istoria românilor*, vol. VII, Bucureşti, 1904, p. 101

Alţii, vestiţi duhovnici şi povăţuitori de suflete pentru călugări şi mireni. Iar alţii, dascăli învăţaţi în greacă şi slavonă, buni cunoscători ai Sfinţilor Părinţi, cronicari şi caligrafi îndemânatici. Sub supravegherea acestui neobosit egumen s-au copiat la Mânăstirea Slatina de către ucenicii săi numeroase cărţi filocalice şi de cult, s-au scris pagini importante din cronica Moldovei şi s-au pregătit sute de tineri pentru preoţi la sate. Încă şi viaţa isihastă a luat o mare dezvoltare în jurul mânăstirii. Căci se nevoiau în partea locului zeci de ucenici ai Cuviosului Pahomie, din care unii erau mari asceţi şi lucrători ai rugăciunii. Pe toţi aceştia îi ajuta marele egumen.

De asemenea, ieromonahul Iacob a împodobit biserica cu alese odoare voievodale, a zidit din temelie chilii pentru călugări şi a înzestrat mânăstirea cu numeroase danii, situând astfel ctitoria lui Alexandru Lăpuşneanu în rândul celor mai renumite ctitorii voievodale din Moldova. Pentru toate acestea, egumenul Mânăstirii Slatina a fost numit de tot poporul „Iacob cel Vrednic", căci era plin de înţelepciune şi frică de Dumnezeu şi niciodată nu dădea înapoi din faţa primejdiei.

Un mare merit a avut Cuviosul Iacob îndemnând pe domnul Moldovei să zidească şi alte lăcaşuri sfinte, atât în ţară, cât şi în Muntele Athos. Cu sfatul său s-au înnoit mânăstirile Bistriţa, Tazlău, Bogdana-Rădăuţi, Sfântul Dumitru-Suceava etc., cum şi mai multe lăcaşuri atonite, în frunte cu Mânăstirea Dochiaru, pe care o reface în întregime.

La toate acestea, egumenul Iacob adaugă încă o înţeleaptă faptă bună. Văzând sfârşitul apropiat al voievodului, precum şi numărul mare al potrivnicilor săi şi dorind mântuirea marelui domn, l-a sfătuit să primească schima monahală. Astfel, în anul 1568, Cuviosul Iacob cel Vrednic a săvârşit la Slatina tunderea monahală a lui Alexandru Lăpuşneanu, punându-i numele de Pahomie, după numele marelui sihastru care l-a sfătuit să zidească mânăstirea. Puţin mai târziu, trecând la cele veşnice, atât monahul Pahomie, cât şi doamna Ruxandra cu fiii lor, au fost înmormântaţi de egumen în biserica înălţată de ei. În anul 1572, egumenul Iacob s-a mutat la cele veşnice.

CUVIOSUL ZOSIMA IEROSCHIMONAHUL
Întemeietorul Mânăstirii Secu
(secolul XVI)

Ieroschimonahul Zosima este întemeietorul celei dintâi sihăstrii pe valea pârâului Secu, în a doua jumătate a secolului XVI. În tinereţile sale, Zosima

(Zosin) era un mic dregător (vistiernicel) la curtea domnului Moldovei. Apoi, auzind de petrecerea unor sihaştri îmbunătăţiţi pe valea pârâului Secu, aproape de Mânăstirea Neamţ, precum: Prohor, Veniamin, Chiriac, Visarion, Ştefan, Spiridon, Atanasie şi alţii, a fost îndemnat de Duhul Sfânt să intre şi el în nevoinţă călugărească[31].

Deci, mult folosindu-se de sfinţenia vieţii acestor cuvioşi părinţi şi văzând că nu au în apropiere nici o biserică în care să slăvească pe Hristos, şi-a vândut toate averile sale ce le avea şi a întemeiat pe valea Secului primul schit numit „Schitul lui Zosima”, cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul”. În acest schit a primit îngerescul chip al schimniciei şi fericitul ctitor Zosin, primind numele de Zosima. Mai târziu, hirotonindu-se, a ajuns cel dintâi egumen al acestei smerite sihăstrii.

Nevoinţa Cuviosului Zosima şi a ucenicilor săi ajungând cunoscută până la voievodul Moldovei, Alexandru Lăpuşneanu, acesta a înzestrat schitul cu câteva danii şi hotarnice, între anii 1555-1568. Astfel, bineplăcând lui Dumnezeu şi povăţuind această sihăstrie peste 20 de ani, a adunat în jurul său o obşte de 30 de sihaştri care slăveau pe Hristos ziua şi noaptea. Unii dintre aceştia erau luminaţi cu multă învăţătură duhovnicească, precum ieroschimonahul Dosoftei, devenind renumiţi dascăli şi povăţuitori de suflete.

Ajungând la adânci bătrâneţi şi lăsând pe Dosoftei egumen în locul său, Cuviosul Zosima s-a săvârşit cu pace şi a fost aşezat lângă biserica zidită de el.

CUVIOŞII SIHAŞTRI MOISE, PROHOR, VENIAMIN, SPIRIDON, CHIRIAC, VISARION, ŞTEFAN ŞI ATANASIE de pe valea Secului (secolul XVI)[32]

În câteva documente de danie către Mânăstirea Secu, din secolul XVI şi începutul secolului XVII, sunt amintiţi opt sihaştri din cei mai vestiţi care se nevoiesc în codrii seculari de pe valea Secului: Moise, Prohor, Veniamin,

[31] *Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Secu*; Duhovnicul Andronic, *Istoria Mânăstirii Secu*, mss. nr. 53, Arhivele Statului din Rm. Vâlcea; Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic - Istoria Mânăstirii Secu*, în rev. „Mitropolia Moldovei”, 1974, nr. 3-4, p. 180-196

[32] *Documente privind Istoria României* - A, Moldova, Veacul XVI, vol. III, p. 267; Episcop Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut...*, p. 180-196

Spiridon, Chiriac, Visarion, Ştefan şi Atanasie. Astfel, se face pomenire de „Chiliile lui Moise", „Chiliile lui Prohor", „Chiliile lui Veniamin" şi „Chiliile lui Spiridon şi Chiriac", din afara zidurilor Mânăstirii Secu.

Aceşti cuvioşi sihaştri erau cu metania din Mânăstirea Neamţ. Deci, dorind fericita linişte şi fiind umbriţi de harul Sfântului Duh, s-au făcut pustnici vestiţi pe valea „Pârâului Săc", înainte de întemeierea „Schitului lui Zosin" (a doua jumătate a secolului XVI). Ei sunt printre cei dintâi sihaştri cunoscuţi pe valea Secului, amintiţi în actele vremii. Nevoinţa lor a fost aşa de aleasă, încât numele şi faptele lor au ajuns până la domnul ţării şi nu puţini călugări li s-au făcut ucenici. În documentele amintite se spune că fiecare dintre ei avea „chilii", adică mici comunităţi de 3-4 sihaştri, din care bătrânii erau socotiţi superiorii acestor „chilii". Toţi aceştia la un loc, împreună cu alţi sihaştri nenumiţi, au format prima sihăstrie pe valea pârâului Secu. Desigur, primii vieţuitori ai Schitului Zosin, în frunte cu egumenul Dosoftei, făceau şi ei parte din comunitatea acestor cuvioşi sihaştri. Apoi, odată cu întemeierea schitului (1564), o parte dintre ei au intrat în obşte, sub ascultarea egumenului Dosoftei, iar ceilalţi au rămas mai departe la „chilii" în pădure.

Cuvioşii părinţi Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon, Chiriac, Visarion, Ştefan şi Atanasie s-au nevoit toată viaţa la linişte, în post, în rugăciune şi în cugetarea celor dumnezeieşti. Numai la sărbători se adunau la Schitul lui Zosin, ascultau slujba, se împărtăşeau cu Sfintele Taine, luau pesmeţi pentru hrană şi se întorceau din nou la pustie.

După mulţi ani de aspră nevoinţă, cei opt sihaştri iubitori de Hristos s-au săvârşit cu pace către sfârşitul secolului XVI, lăsând în urmă numeroşi ucenici şi o profundă tradiţie isihastă, care a durat până în zilele noastre.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL
Mânăstirea Râşca[33]
(secolul XVI)

Pustnicul Iov era cu metania din Mânăstirea Râşca, dascăl şi povăţuitor al arhiepiscopului Ioan cel Sfânt (1550-1598). Cuviosul acesta s-a nevoit mai întâi în obşte, întrecând pe toţi cu ascultarea şi osârdia lui. Apoi s-a făcut ucenic unui sihastru vestit ce trăia în Muntele Pleşu din apropiere, ostenindu-se în pustie ca la 30 de ani.

---

[33] Arhiereul Narcis Creţulescu, op. cit., p. 24; *Pomelnicul Mânăstirii Râşca*; tradiţia locală

Acolo, în puţină vreme, a ajuns cu darul lui Hristos cel mai vestit sihastru din jurul Mânăstirii Râşca. Dascăl al rugăciunii, povăţuitor de suflete şi părinte al multor sihaştri iubitori de linişte, el a prevestit mai înainte pustiirea Mânăstirii Râşca şi risipirea călugărilor, care s-a petrecut la anul 1574. În acest an, prădând turcii mânăstirile şi satele Moldovei, au jefuit şi odoarele Mânăstirii Râşca. Atunci, toţi călugării şi însuşi Cuviosul Ioan de la Râşca s-au retras în munte la pustnicul Iov şi acolo s-au nevoit împreună câţiva ani, răbdând multe primejdii până ce iarăşi s-a liniştit ţara. La acest fericit sihastru venea adesea arhiepiscopul Ioan „cel Sfânt" de la Râşca, pentru cuvânt de folos şi multe făcea după sfatul lui.

Aşa petrecând, cuviosul Iov Pustnicul s-a mutat la veşnica odihnă spre sfârşitul secolului XVI, fiind îngropat de ucenici în pustie. Locul acela se cheamă până azi „Poiana lui Iov", popular „Iova".

CUVIOSUL SILVAN IEROMONAHUL
Primul egumen al Mânăstirii Râşca
(†1579)[34]

Ieromonahul Silvan era cu metania din Mânăstirea Bogdăneşti-Suceava, ucenic al episcopului Macarie de Roman. Risipindu-se acest lăcaş călugăresc şi înălţându-se în apropiere o nouă mânăstire de către Bogdan cel Orb (1512-1517), cuvioşii părinţi s-au strămutat aici.

Atunci s-a aşezat şi ieromonahul Silvan în noua ctitorie voievodală, dovedindu-se întru toate ascultător şi foarte râvnitor la cele dumnezeieşti. Era încă iubitor de linişte şi adeseori se retrăgea în pădurile de sub munţi, unde sihăstreau numeroşi pustnici.

În anii 1540-1542, înnoindu-se întreaga mânăstire de către Petru Rareş şi de episcopul Macarie de Roman cu numele de „Mânăstirea Râşca", a fost rânduit egumen Cuviosul Silvan, căci era duhovnic vestit şi sporit în fapte bune. Până în vara anului 1542, egumenul Silvan s-a îngrijit de zidirea bisericilor şi a chiliilor. Apoi, adunând în jurul său peste 30 de călugări, a întemeiat o aleasă obşte monahală cu duhovnici buni şi cu călugări caligrafi aduşi din Mânăstirea Neamţ. Rânduiala mânăstirii era aceeaşi ca şi în celelalte mânăstiri din Moldova. Utrenia la miezul nopţii, Sfânta Liturghie zilnică, spovedania şi împărtăşirea cu Trupul şi cu Sângele lui Hristos la trei

---

[34] Idem.; *Istoria Sfintei Mânăstiri Râşca*, Fălticeni, 1901, p. 74; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic, Moldova*, Bucureşti, 1974, p. 711

săptămâni, masa o dată pe zi, afară de zilele de sărbătoare, şi ascultare în desăvârşită dragoste, cu rugăciunea lui Iisus.

Cuviosul Silvan încuraja, de asemenea, viaţa pustnicească din munţii Râşcăi, unde, cu secole în urmă, se nevoiseră sihaştri sfinţi. El trimitea cele de nevoie cuvioşilor din pustie şi îi cerceta duhovniceşte, iar pe cei iubitori de linişte îi lăsa să se retragă în singurătate.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Silvan, în anul 1548 s-a retras din egumenie şi s-a făcut schimonah. Apoi, mai trăind până în anul 1579 şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat la cele veşnice, lăsând în urmă numeroşi fii duhovniceşti.

EPISCOPUL ISAIA DE RĂDĂUŢI (†1592)[35]

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost cel mai renumit episcop al Rădăuţilor din secolul XVI. Era cu metania din Mânăstirea Slatina. Aici învaţă din tinereţe asprimea vieţii călugăreşti şi dragostea de Dumnezeu şi de oameni.

Tot în şcoala mânăstirii se lumină cu multă învăţătură de carte, întrecând pe toţi dascălii săi. Căci era iscusit în cunoştinţa Sfintei Scripturi, în scrierile Sfinţilor Părinţi, în lucrarea rugăciunii lui Iisus şi în povăţuirea sufletelor omeneşti pe calea mântuirii. Cunoştea bine istoria Moldovei şi a întregului Bizanţ şi era bun cronicar, caligraf şi vorbitor în limbi. Pe când era ieromonah, înainte de anul 1561, Cuviosul Isaia a copiat un hronograf bizantin şi două cronici, una sârbească şi alta bulgărească, iar între anii 1561–1564, a scris o cronică putneană prescurtată.

Auzind de înţelepciunea şi nevoinţa lui, voievodul Alexandru Lăpuşneanu îl rânduieşte episcop la Rădăuţi în anul 1564, eparhie pe care o păstoreşte cu aleasă pricepere şi blândeţe timp de 14 ani. Ca păstor de suflete s-a ostenit să pună preoţi buni la sate şi egumeni duhovniceşti şi învăţaţi prin mânăstiri. De asemenea, cerceta adesea pe călugări şi pe credincioşi, dezvolta mult şcolile mânăstireşti şi încuraja viaţa isihastă în nordul Moldovei. Iar ca sfetnic de taină al voievodului, mijlocea adesea între el şi supuşii săi, stăruind mereu pentru bună înţelegere şi împăcare. A împlinit şi câteva misiuni de pace peste hotare, în Transilvania, Polonia şi Rusia.

---

[35] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 351; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Listele cronologice ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române*, în rev. „B.O.R.", XCIII (1975), nr. 3-4, p. 322-355

În anul 1577, bunul păstor al turmei lui Hristos, se retrage din scaun la Mânăstirea Agapia Veche, unde îmbracă îngerescul chip al schimniciei. În această vestită vatră isihastă, el întrecu pe mulţi sihaştri, devenind iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus, dascăl şi părinte al părinţilor. După mai mulţi ani de adâncă smerenie şi neîncetată rugăciune, episcopul Isaia îşi dă sufletul în mâinile Domnului, în anul 1592 şi este îngropat alături de biserică.

MITROPOLITUL TEOFAN II
Mitropolia Moldovei şi Sucevei
(†1598)

Al doilea mitropolit, Teofan, era ucenicul învăţatului episcop Macarie de la Roman, amândoi fiind cu metania din Mânăstirea Râşca. Aici a crescut duhovniceşte, învăţând de la dascălul său frica de Dumnezeu, cunoaşterea Sfintei Evanghelii şi scrierea în limba greacă.

Având o trăire aleasă, cu voia lui Dumnezeu, în anul 1564 a fost ales mitropolit al Moldovei de către Alexandru Lăpuşneanu. Şi era tuturor iubit pentru smerenia şi bunătatea inimii lui. Acest păstor sufletesc cerceta adesea satele şi sfintele mânăstiri şi ajuta mult pe călugării care sihăstreau prin păduri şi prin munţi. Avea încă deosebită grijă de monahii români ce se nevoiau în Muntele Athos, unde a fost trimis de voievod să ducă bani pentru înnoirea din temelie a Mânăstirii Dochiaru (1564-1568). El a supravegheat aceste lucrări, a ajutat să se picteze biserica şi a luat parte la sfinţirea ei, devenind una din cele mai frumoase mânăstiri atonite.

În anul 1568, mitropolitul Teofan l-a călugărit pe Alexandru Lăpuşneanu, punându-i numele de Pahomie şi tot el l-a îngropat în biserica Mânăstirii Slatina. Mai târziu, sub domnia lui Ioan Vodă cel Viteaz, fiind izgonit din scaun, a sihăstrit cu trei ucenici ai săi în munţii din preajma Rarăului. Aici, făcându-şi chilii pe obcina numită până astăzi „Piciorul Mitropolitului", s-au nevoit în post şi rugăciune câţiva ani de zile. În anul 1577 a fost iarăşi chemat la scaunul său de voievodul Petru Şchiopul, păstorind Biserica Moldovei încă patru ani de zile. În anul 1581, din cauza deselor schimbări de domni, mitropolitul Teofan se refugiază în Polonia. După un an este chemat din nou la scaunul său, pentru a treia oară, rămânând la cârma Bisericii încă cinci ani de zile, căci în acele vremuri tulburi nu era în Moldova alt păstor mai bun ca mitropolitul Teofan.

Deci, povăţuind corabia Bisericii lui Hristos prin grele valuri timp de 17 ani de zile şi răbdând cu bărbăţie multe necazuri, izgoniri şi primejdii, în anul 1587, mitropolitul Teofan II se retrage de bunăvoie din scaun şi se duce la Mânăstirea Dochiaru în Athos. Aici petrece ca un mare sihastru încă 12 ani, întrecând pe mulţi călugări cu aspra sa nevoinţă, fiind cunoscut şi cinstit în tot Muntele Athos. Evlaviosul mitropolit Teofan era primul ierarh român care se făcuse sihastru atonit şi era vestit povăţuitor şi părinte duhovnicesc, atât monahilor români, cât şi multor monahi din Athos.

Ajungând la măsura marilor sihaştri atoniţi, în anul 1598, fericitul mitropolit Teofan şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii din Mânăstirea Dochiaru, cum se vede până astăzi. Monahii de aici l-au trecut în rândul marilor ctitori şi îl numără în ceata cuvioşilor părinţi atoniţi. După câţiva ani, soţia lui Ieremia Movilă a dăruit bani să i se pună piatră de mormânt, deasupra căreia stă scris această frumoasă inscripţie: „O, mormântule, pentru Dumnezeu, ce mort ai? Spune-mi repede mie, celui ce te întreabă, pe cine ai? O, străine, (îl am) pe Teofan, cel drag tuturor, pe slăvitul arhiereu al Moldovlahiei, al cărui strălucit sicriu, Elisabeta, soţia prea luminatului Ieremia, fiind fericită că-i este rudă, îl împodobeşte după cuviinţă, de departe, spre amintire şi ca să aibă răsplată. Cerul cu slava lui să-i dea viaţă îndelungată şi strălucită fericire, în anul 1598".

Pe portretul frumos pictat de pe perete stau scrise, de asemenea, aceste cuvinte: „Strălucitul păstor al Moldovlahiei, Teofan".

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele XVI-XVII

SFÂNTUL IOAN ARHIEPISCOPUL
Mânăstirea Râşca
(secolele XVI–XVII)[1]

a. Viaţa

Acest ierarh sfânt al Bisericii Ortodoxe Române era de loc din ţinutul Sucevei. Părinţii săi se numeau Gheorghe şi Anastasia. Prin anul 1560 a intrat, ca fiu duhovnicesc al episcopului Macarie de Roman, în obştea Mânăstirii Râşca, ajungând mai târziu egumen şi duhovnic. Între anii 1598–1605 a fost episcop de Huşi; apoi episcop de Rădăuţi, între anii 1605–1608, când este ales mitropolit al Moldovei. El însă, renunţând la scaun, se retrage la mânăstirea de metanie şi după puţin timp se mută la cele veşnice. Viaţa sa, atât de sfântă, ne rămâne în mare parte necunoscută, fiind ascunsă în Hristos. Cel dintâi care l-a făcut cunoscut şi l-a cinstit ca sfânt a fost evlaviosul mitropolit Dosoftei al Moldovei.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cuviosul Ioan de la Râşca, „arhiepiscopul cel sfânt şi minunat", cum l-a numit mitropolitul Dosoftei, a fost chemat de Hristos din tinereţe la viaţa călugărească, având ca dascăl şi povăţuitor pe episcopul Macarie de Roman, care i-a fost egumen şi duhovnic. De la el a învăţat cunoştinţa cărţii, iar de la cuvioşii duhovnici şi sihaştri din munţi a învăţat lucrarea cea îngerească a rugăciunii inimii şi paza minţii de gândurile cele deşarte, care vin de la diavoli. Astfel, în puţină vreme, a împlinit ani îndelungaţi, ajungând la măsura bărbatului desăvârşit.

2. Acest vas ales al Duhului Sfânt avea, îndeosebi, două mari fapte bune: rugăciunea curată însoţită de lacrimi şi o negrăită dragoste pentru Hristos şi pentru oameni. Prin aceste două bunătăţi a biruit toate ispitele vrăjmaşilor şi, curăţindu-şi mintea şi inima, a ajuns purtător de Hristos, plin de blândeţe şi smerenie. În acea vreme nu era altul mai sporit ca el în mânăstirile Moldovei. Era încă mare lucrător şi dascăl al rugăciunii inimii.

3. Învrednicindu-se de darul preoţiei, Cuviosul Ioan s-a făcut egumen şi mare părinte duhovnicesc în Mânăstirea Râşca, căci pe toţi îi miluia şi îi

---

[1] Mitropolitul Dosoftei, *Vieţile Sfinţilor*, Iaşi, 1686, vol. IV, f. 152; Pr. Liviu Stan, *Sfinţii români...*, Sibiu, 1945, f. 54–55; Arhiereul Narcis Creţulescu, op. cit., p. 76–79

mângâia cu aiese cuvinte duhovniceşti şi îi povăţuia spre urcuşul cel duhovnicesc prin însăşi pilda vieţii sale. Acest egumen a adunat în jurul său numeroşi călugări şi a desăvârşit lucrarea duhovnicească începută de episcopul Macarie la Râşca. Cerceta, de asemenea, pe sihaştrii din munţii Râşcăi, le aducea Preacuratele Taine şi zăbovea la chiliile lor, mai ales în sfintele posturi, căci în sufletul lui se odihnea Hristos. Sub povăţuirea acestui sfânt egumen, Mânăstirea Râşca ajunsese la cea mai înaltă înflorire duhovnicească.

4. Pentru o nevoinţă aleasă ca aceasta, Cuviosul Ioan s-a învrednicit de darul facerii de minuni şi al înaintevederii. Din această pricină, mulţi credincioşi de prin sate alergau la chilia lui, îi cereau sfintele rugăciuni, îşi mărturiseau păcatele şi primeau sănătate, căci era părinte sufletesc al tuturor şi toţi îl cinsteau ca pe un sfânt bărbat şi plin de har.

5. În anul 1574, năvălind păgânii, au prădat numeroase sate şi mânăstiri din centrul Moldovei. Atunci, mulţi oameni au scăpat de moarte cu rugăciunea şi milostenia Cuviosului Ioan. Căci, adunându-se mii de săteni în curtea mânăstirii de frica turcilor, blândul egumen i-a adăpostit, i-a hrănit şi i-a mângâiat pe toţi cu nădejdea milei lui Dumnezeu. Apoi, cunoscând cu duhul că şi Mânăstirea Râşca va fi jefuită de turci, a făcut cuviosul priveghere de toată noaptea împreună cu tot soborul, a săvârşit Sfânta Liturghie şi a împărtăşit poporul cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Iar în zorii zilei, binecuvântându-i, le-a dat hrană şi i-a trimis să se ascundă în munţi. În urmă, marele stareţ a luat clopotele ctitoreşti şi le-a aruncat în iazul mânăstirii pentru a nu le topi păgânii. Asemenea şi odoarele îngropându-le, a luat icoana Sfântului Ierarh Nicolae, patronul acestui sfânt lăcaş şi, îngenunchind, a înconjurat biserica împreună cu părinţii. Apoi, sărutându-se unii cu alţii, s-au risipit în munţi, la chiliile fericiţilor sihaştri şi acolo au zăbovit ca la trei ani, până s-a liniştit ţara.

6. Văzând mitropolitul şi domnul Moldovei nevoinţa Cuviosului egumen Ioan, în anul 1598 l-au ales episcop de Huşi, împotriva voii sale, păstorind bine turma lui Hristos timp de 7 ani, căci ducea aceeaşi petrecere ca la mânăstire şi era mereu înconjurat de popor. A păstorit şi Episcopia Rădăuţilor încă trei ani. Apoi, fiind ales mitropolit al Moldovei şi iubind mai mult liniştea şi rugăciunea decât cinstea cea trecătoare, Cuviosul Arhiepiscop Ioan, cerându-şi iertare, s-a retras la fericita linişte de la Râşca. Aici, mai trăind puţin în rugăciune şi smerenie, şi-a dat sfântul său suflet în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos.

Sfinte Ierarhe Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoşii!

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL
Mânăstirea Râşca
(secolele XVI-XVII)

Ieroschimonahul Ioan era unul din ucenicii Sfântului Arhiepiscop Ioan de la Râşca. El s-a nevoit mai întâi în mânăstirea de metanie, până ce marele său dascăl şi părinte duhovnicesc s-a mutat din viaţa aceasta. Apoi, dorind viaţă pustnicească, s-a retras în munte, pe valea pârâului Râşcuţa, şi acolo a sihăstrit în cuvioşie şi plăcere de Dumnezeu mai mult de 30 de ani.

Acest sihastru a fost un vestit lucrător al rugăciunii lui Iisus şi un mare rugător al neamului românesc. Atât de mult sporise în asceză şi în cugetarea celor dumnezeieşti, că în timpul rugăciunii faţa lui se lumina de darul Duhului Sfânt şi cunoştea cele viitoare. Chilia lui din lemn şi pământ se afla într-o mică poiană retrasă de lume, la 3 km mai sus de mânăstire, numită până azi „Poiana lui Ioan". Aici avea cuviosul câţiva ucenici, un mic paraclis pentru rugăciune şi o mică grădină de legume. În această poiană au sihăstrit întotdeauna pustnici aleşi, fiind loc de linişte pentru călugării din Mânăstirea Râşca. Se crede că tot aici s-a retras fericitul Arhiepiscop Ioan cu obştea sa, de frica turcilor, pe când era egumen la Râşca.

Deci, mult nevoindu-se şi răbdând nu puţine ispite de la vicleanul diavol, Cuviosul Ioan Sihastrul şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos şi a fost numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

CUVIOSUL ISAIA PUSTNICUL
Mânăstirea Moldoviţa
(secolele XVI-XVII)

În jurul Mânăstirii Moldoviţa (ante 1402), ca de altfel pretutindeni, se nevoiau încă din secolele XIII-XIV câţiva sihaştri uitaţi de lume. Unii rămâneau necunoscuţi până la moarte; alţii trăiau un timp ca pustnici în poienile codrilor, apoi din nou se retrăgeau în mânăstire.

Unul dintre aceşti sihaştri a fost şi Cuviosul schimonah Isaia. El s-a nevoit mai întâi în Mânăstirea Moldoviţa, în a doua jumătate a secolului XVI, ajungând monah foarte sporit în cele duhovniceşti. Apoi, dorind să înveţe mai multă carte, a fost trimis de egumenul său la vestita şcoală duhovnicească din Mânăstirea Putna. Aici străluceau în acea vreme doi mari dascăli putneni,

Antonie Protopsaltul şi arhimandritul Filotei. De la cel dintâi a învăţat Cuviosul Isaia tipicul şi cântarea psaltică, iar de la „prealuminatul” dascăl Filotei a învăţat, pe lângă limbile greacă şi slavonă, cunoştinţa Sfintei Scripturi şi operele cele mai alese ale Sfinţilor Părinţi. Tot la Putna a deprins meşteşugul caligrafiei şi împodobirii cu picturi a cărţilor bisericeşti.

Reîntors la Moldoviţa, Cuviosul Isaia a petrecut un timp în obşte, ca protopsalt şi dascăl în şcoala mânăstirii. Apoi, râvnind marilor sihaştri de demult, s-a retras la linişte în pădurile din jurul mânăstirii. Acolo, făcându-şi o colibă, se nevoia ziua şi noaptea în post, în rugăciune şi în luare-aminte de sine. Preacuratele Taine le primea din mânăstire, unde cobora la marile sărbători, iar hrana şi îmbrăcămintea şi le agonisea din lucrul mâinilor sale. Căci, fiind bun caligraf, copia cărţi de slujbă pentru biserici şi primea cele necesare.

Cel mai de preţ manuscris copiat de Cuviosul Isaia, pe când era pustnic, este un frumos Tetraevanghel scris la cererea egumenului din Mânăstirea Moldoviţa, în timpul domniei lui Ieremia Movilă (1595-1606). Pe fila 257 se află această însemnare: „Eu mult păcătosul pustnic Isaia m-am trudit şi am scris”. Iar pe prima filă se află dedicaţia pustnicului Isaia adresată, în semn de recunoştinţă, „Atotluminatului şi prea sfinţitului şi de Dumnezeu alesului şi dascălului nostru, chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna”. Tot pe prima filă, jos, notează schimonahul Isaia şi această însemnare: „Eremia Movilă Voievod, din mila lui Dumnezeu domn (al) Ţării Moldovei, scrie rugăminte egumenului nostru din Moldoviţa şi întregului sobor”[2]. Este vorba de o scrisoare a voievodului prin care cere să fie pomenit de călugări la sfintele lor rugăciuni.

După mulţi ani de viaţă pustnicească, Cuviosul Isaia s-a reîntors în obştea Mânăstirii Moldoviţa. Apoi, mai trăind puţin şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat la cereştile lăcaşuri în primele decenii ale secolului XVII.

CUVIOSUL FILOTEI DASCĂLUL
Mânăstirea Putna
(secolele XVI-XVII)

Cuviosul arhimandrit Filotei a fost unul din cei mai învăţaţi dascăli ai şcolii duhovniceşti din Mânăstirea Putna, unde a deprins din tinereţe frica de

---

[2] *Pomelnicul Mânăstirii Moldoviţa*, Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mânăstirii Dragomirna.

Dumnezeu şi osteneala faptelor bune. Bogatele sale cunoştinţe teologice. patristice, catehetice şi chiar filozofice, le-a primit, atât în Mânăstirea Putna. cât şi în Muntele Athos, unde s-a nevoit câţiva ani.

De la marii dascăli atoniţi a deprins cuviosul ieromonah Filotei cunoştinţa cea adâncă a învăţăturii ortodoxe, dogmele, morala, asceza, retorica, filocalia şi scrierile Sfinţilor Părinţi. Apoi, luminându-se îndeajuns şi cunoscând bine limbile greacă şi slavonă, s-a întors la Mânăstirea Putna. Acest cuvios era şi un iscusit lucrător al rugăciunii, duhovnic, dascăl de limbă română şi bun caligraf.

Deci, luând sub conducerea sa şcoala Mânăstirii Putna, în puţină vreme a sporit atât de mult faima ei, încât nu era alta mai vestită în Ţara Moldovei. Căci veneau să înveţe carte de la arhimandritul Filotei zeci de călugări din Putna, Moldoviţa, Humor, Suceava şi numeroşi tineri, pentru preoţi la sate. Iar bunul dascăl şi slujitor al lui Hristos, ajutat de un alt iscusit dascăl, „Antonie protopsaltul" (1589), atât de mult s-a ostenit cu ucenicii săi, că mulţi dintre ei au deprins limbile greacă şi slavonă. Alţii au învăţat meşteşugul rugăciunii lui Iisus, iar alţii au ajuns vestiţi protopsalţi prin mânăstiri, iscusiţi caligrafi, scriitori şi împodobitori de cărţi bisericeşti[3].

Unul dintre ucenicii săi a fost şi „mult păcătosul pustnic Isaia" din Mânăstirea Moldoviţa. Acesta, după ce învaţă carte la Putna, ajunge pustnic şi scrie un Tetraevanghel (sfârşitul secolului XVI) pentru Moldoviţa. Pe prima filă scrie următoarea dedicaţie, în semn de recunoştinţă: „Atotluminatului şi preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului şi dascălului nostru chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna"[4].

Acest dascăl al monahismului şi teologiei româneşti din secolul XVI a făcut din şcoala mânăstirească de la Putna o adevărată academie teologică. Refuzând să urce treapta arhieriei, a rămas în smerenia vieţii călugăreşti până la sfârşitul vieţii sale. Dar prin înţelepciunea şi trăirea sa, pe mulţi i-a luminat şi i-a zidit sufleteşte, pentru care era numit de toţi: „Prealuminatul şi preasfinţitul şi de Dumnezeu alesul şi dascălul nostru". Numele său era cunoscut până la Pecersca, în Athos şi chiar la Patriarhia din Constantinopol şi se cucereau toţi de nevoinţa şi smerenia lui.

Aşa s-a nevoit acest mare dascăl, duhovnic şi slujitor al Bisericii lui Hristos, ca la 50 de ani, mărturisind dreapta credinţă, învăţând pe călugări şi preoţi cunoştinţa Sfintei Evanghelii, deprinzând pe mulţi lucrarea cea de taină a rugăciunii şi născând numeroşi fii duhovniceşti. Apoi, simţindu-se chemat la

---

[3] Arhiva şi Pomelnicul Mânăstirii Putna

[4] Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mânăstirii Dragomirna, sub nr. 1776/687.

cele veşnice, a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace în Mânăstirea Putna, la începutul secolului XVII.

CUVIOŞII PĂRINŢI EVLOGHIE, PIMEN, MISAIL, VASILE ŞI PAISIE
Sihăstria Agapia Veche
(secolele XVI-XVII)

Între „Muntele Scaunele" şi „Poiana lui Eufrosin" este o mică poiană „cu arbori bătrâni şi roditori", plantaţi de cei dintâi părinţi care au întemeiat Schitul Agapia Veche şi bisericuţa de lemn pe temelie de piatră. Locul acesta se cheamă până astăzi „Livada Părinţilor".

În această livadă exista, prin secolele XVI-XVII, un cimitir în care se îngropau, atât călugării din „Mânăstirea lui Agapie", cât şi sihaştrii care se nevoiau singuri prin pădurile şi munţii din împrejurimi. Aici, în „Livada Părinţilor", s-au găsit în morminte, prin săpături ocazionale, sicrie făcute din butuci de stejar tăiaţi pe lungimea mortului şi apoi scobiţi înăuntru ca o raclă. iar morţii din ele erau înfăşuraţi şi cu o cărămidă sub cap. La unii era şi câte o cruce de plumb legată de gât, cu numele mortului scris pe o latură, ori pe o muchie...". În tradiţia locului se spune că printre numeroşii sihaştri din Munţii Neamţului, mai ales de la Agapia Veche, „se aflau între ei mulţi bărbaţi cu viaţa sfântă, ale căror trupuri, îngropându-se acolo şi după multă vreme constatându-se de sfinte, au fost scoase şi duse ca moaşte prin alte ţări. ca: Rusia, Grecia...".

Între cuvioşii sihaştri de la Agapia Veche, ale căror cinstite moaşte se odihnesc în cimitirul vechi din „Livada Părinţilor", s-au identificat în anul 1838 cinci nume de schimonahi şi ieroschimonahi, anume: Evloghie, Pimen. Misail, Vasile şi Paisie. Trupurile acestor cuvioşi părinţi erau aşezate în sicrie din trunchiuri groase de stejar, cu cruci grele de plumb pe piept şi cu osemintele galbene şi bine mirositoare. Ei s-au nevoit la Agapia Veche, atât în obşte, cât şi în munţii din împrejurimi, până la jumătatea secolului XVIII. când schimonahii obişnuiau să poarte cruci grele de plumb pe piept şi se îngropau în sicrie scobite în tulpină de stejar. Pe unii dintre aceştia i-a cunoscut încă din viaţă mitropolitul Dosoftei, iar despre alţii numai a auzit.

precum singur mărturiseşte: „Încă şi din români mulţi sunt cărora le-am văzut viaţa şi traiul lor, dar n-au fost căutaţi"[5].

Chipul în care s-au nevoit aceşti sfinţi sihaştri şi faptele bune ce le-au săvârşit în viaţă, singur Dumnezeu le ştie, Care cercetează inimile şi rărunchii oamenilor. Însă crucile grele de plumb şi sicriile în care se îngropau dovedesc nevoinţa aspră pe care o duceau. Căci toţi erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi trăiau în desăvârşită linişte şi bucurie dumnezeiască, păzindu-şi mintea curată de gânduri şi ostenindu-şi trupul cu înfrânarea şi privegherea.

Astăzi, trupurile acestor cuvioşi părinţi şi rugători ai neamului nostru se odihnesc, uitate, în „Livada Părinţilor" de la Agapia Veche, iar sufletele lor cântă neîncetat cu îngerii în ceruri măririle lui Dumnezeu.

CUVIOSUL DOSOFTEI DASCĂLUL
Egumen în Schitul lui Zosima-Secu
(1582-1606)[6]

Prima aşezare monahală atestată documentar pe valea Secului din ţinutul Neamţ a fost o mică sihăstrie din timpul lui Alexandru Lăpuşneanu, întemeiată de câţiva călugări pustnici din Mânăstirea Neamţ. Iar cel dintâi ctitor care zideşte aici lăcaş de rugăciune şi chilii, în a doua jumătate a secolului XVI, a fost vistiernicul Zosin (schimonahul Zosima).

Printre cei dintâi egumeni ai acestui schit retras de lume a fost şi ieroschimonahul Dosoftei, mare dascăl şi povăţuitor de suflete, cu metania din Mânăstirea Neamţ. Timp de 40 de ani, cât a dăinuit Schitul lui Zosima, Cuviosul Dosoftei a stat ca un adevărat stâlp şi părinte duhovnicesc în fruntea obştii sale, formată din peste 50 de sihaştri. El învăţa pe toţi frica de Dumnezeu, ascultarea, smerenia şi meşteşugul nevoinţei călugăreşti, căci era iscusit în tâlcuirea Sfintelor Scripturi şi vestit pentru înţelepciunea sa în toată Moldova, până la însuşi domnul ţării. Se spunea despre dânsul că era, de asemenea, bun cunoscător al limbilor greacă şi slavonă şi ştia, ca puţini alţii, dogmele Bisericii Ortodoxe. A întemeiat încă şi şcoală mânăstirească de învăţătură în obştea sa, unde învăţau călugări iubitori de carte. Pentru aceea şi dascăl sau „nastavnic" era numit de cei din vremea sa.

---

[5] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152

[6] Alexandru I. Gonţa, *Un aşezământ de cultură de la Alexandru Lăpuşneanu pe Valea Secului, înainte de ctitoria lui Nestor Ureche - Schitul lui Zosin*, în rev. „Mitropolia Moldovei", 1962, nr. 9-12, p. 694-712

Unul din cei mai vestiţi ucenici ai egumenului Dosoftei a fost însuşi marele mitropolit Varlaam Moţoc, care a vieţuit în Schitul lui Zosima mai mult de 25 de ani. Înţelepciunea duhovnicească şi teologică a ucenicului arată măsura nevoinţei şi cunoştinţelor pe care le stăpânea dascălul său.

Cuviosul Dosoftei era încă iscusit povăţuitor şi duhovnic al sihaştrilor care se nevoiau în codrii de pe valea Secului. Totodată, el a ajutat mult la zidirea din nou a ctitoriei lui Nestor Ureche (1602), alături de Schitul lui Zosima, fiind cel dintâi stareţ al Mânăstirii Secu, între anii 1602-1606. Acest egumen face din obştea sa o adevărată lavră, vestită în toată Ţara Moldovei.

La 21 august, 1606, Cuviosul Dosoftei Dascălul lasă egumen în locul său pe ieroschimonahul Andrei, unul din fiii săi duhovniceşti, iar el se mută în odihna lui Hristos, plâns de toţi ucenicii şi sihaştrii de pe valea „pârâului Săc".

CUVIOŞII VUCOL, GHEDEON ŞI GHERMAN
Sihaştri de pe Muntele Ceahlău
(secolele XVI-XVII)

Aceşti trei cuvioşi sihaştri erau cu metania din sihăstria Ceahlăului şi din Mânăstirea Pionul, situate în apropierea acestui sfânt munte românesc. După ce mai întâi s-au deprins în obşte cu osteneala vieţii călugăreşti şi au îmbrăcat îngerescul chip al schimniciei, s-au retras la linişte în adâncul codrilor seculari de pe valea pârâului Durău, unde se nevoiau mulţi sihaştri purtători de Hristos. Apoi şi-au săpat trei peşteri aproape una de alta, în stâncile de piatră de sub vârful Ceahlăului şi acolo se nevoiau în post, în rugăciune şi în dorire de Dumnezeu.

Nevoinţa lor era aceasta: ziua şi noaptea îşi aveau mintea înălţată la Dumnezeu, prin neîncetată rugăciune şi nădejdea bunătăţilor celor viitoare. Toată săptămâna petreceau singuri în munte, nevăzând faţă de om, şi mâncau o dată pe zi, după apusul soarelui. În sărbători se adunau la chilia unui duhovnic sihastru şi acolo săvârşeau Sfânta Liturghie şi primeau Trupul şi Sângele Domnului. Iar cele de nevoie vieţii le primeau prin ucenicii lor de la mânăstirea de metanie.

Aşa s-au nevoit Cuvioşii Vucol, Ghedeon şi Gherman timp de 30 de ani, strălucind ca trei făclii pe Muntele Ceahlău şi neîncetat rugându-se pentru ei şi pentru mântuirea lumii. Apoi, ajungând la vârsta bătrâneţii şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-au săvârşit cu pace în primele trei decenii ale secolului XVII şi

s-au numărat în ceata cuvioşilor părinţi[7]. Peşterile lor se văd până astăzi şi le poartă numele peste veacuri[8].

„Ceata pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!"

CUVIOSUL PANGRATIE ARHIMANDRITUL
Mânăstirea Suceviţa
(secolele XVI-XVII)

Acest cuvios iubitor de Hristos era ucenic al mitropolitului Gheorghe Movilă, pe când era egumen în Mânăstirea Suceviţa (1564?-1579). Apoi, râvnind vieţii pustniceşti, s-a făcut sihastru, cu binecuvântarea dascălului său, pe un deal din apropierea mânăstirii, numit până astăzi „Dealul lui Pangratie". Aici, făcându-şi un bordei în mijlocul pădurii, s-a nevoit Cuviosul Pangratie peste 20 de ani în neîncetată rugăciune, în post şi în priveghere, răbdând multe ispite de la diavolul. Numele lui devenise cunoscut în toate satele de pe valea Suceviţei şi mulţi credincioşi îl căutau pentru binecuvântare şi pentru cuvânt de folos. Avea încă şi darul vindecării bolilor, căci se făcuse vas curat al Duhului Sfânt.

În anul 1610, Cuviosul Pangratie a fost ales egumen şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Suceviţa, pe care o povăţuieşte cu multă înţelepciune 15 ani. Ca egumen, a înmulţit numărul monahilor la peste 50 de rugători, dintre care o parte trăiau în obşte, iar ceilalţi sihăstreau în pădurile din jurul Suceviţei. Pe toţi îi avea sub ascultare arhimandritul Pangratie, deprinzându-i frica de Dumnezeu, smerenia şi neîncetata rugăciune, care este maica tuturor faptelor bune. Cuviosul Pangratie s-a îngrijit şi de buna chivernisire a mânăstirii, înnoind chiliile monahilor şi ale sihaştrilor şi făcând multe milostenii la sătenii din valea Suceviţei. Era încă foarte cinstit şi căutat de credincioşi, „având multă trecere în poporul de la sate".

Săvârşind, astfel, călătoria acestei vieţi, după cuvântul Sfintei Evanghelii, s-a mutat la cereştile lăcaşuri în primele decenii ale secolului XVII[9].

---

[7] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ*, Bucureşti, 1939, p. 104; Idem, *Palatul Cnejilor*, Bucureşti, 1935, p. 1-46

[8] La câţiva km mai sus de Mânăstirea Durău, unde a fost şi un mic schit de sihaştri, se găsesc mai multe peşteri şi urme de chilii sub stâncile Ceahlăului, printre care şi „Peştera lui Vucol", „Peştera lui Ghedeon" şi „Peştera lui Gherman".

[9] Dimitrie Dan, *Mânăstirea Suceviţa*, Bucureşti, 1923, p. 45, 102

EPISCOPUL EFREM AL RĂDĂUŢILOR
Mânăstirea Moldoviţa
(† 1626)

Evlaviosul episcop Efrem era cu metania din Mânăstirea Moldoviţa, iar cu locul naşterii din părţile Sucevei. Deci, auzind de buna nevoinţă a monahilor de aici, s-a făcut călugăr în a doua jumătate a secolului XVI. învrednicindu-se în puţină vreme de darul preoţiei. Apoi a fost mai mulţi ani eclesiarh şi duhovnic al obştii din Moldoviţa, crescând mulţi fii duhovniceşti şi zidind sufleteşte pe toţi cu smerenia, cu blândeţea şi cu înţelepciunea lui. Căci era deprins din copilărie cu citirea şi înţelegerea Sfintei Scripturi şi cu învăţătura Sfinţilor Părinţi, pe care o deprinsese în şcoala mânăstirii de la dascăli iscusiţi.

Spre sfârşitul secolului XVI, Cuviosul Efrem a fost ales egumen al Mânăstirii Moldoviţa, povăţuind duhovniceşte această obşte între anii 1595-1607 şi adunând în jurul său până la 60 de călugări. În această vreme, Mânăstirea Moldoviţa a cunoscut o epocă de aleasă înflorire duhovnicească şi culturală. Aici se formau duhovnici şi egumeni iscusiţi în povăţuirea sufletelor omeneşti, precum şi buni caligrafi care scriau cărţi de slujbă pentru biserici, printre care era şi Cuviosul Isaia pustnicul. În jurul Mânăstirii Moldoviţa se nevoiau, de asemenea, numeroşi sihaştri care se bucurau de ajutorul lui. Numele egumenului Efrem era cunoscut domnului Moldovei, Ieremia Movilă, care îi acordă unele ajutoare pentru mânăstire şi „scrie rugăminte egumenului din Moldoviţa şi întregului sobor".

Pentru înţelepciunea vieţii sale, Cuviosul Efrem a fost chemat de Dumnezeu la treapta arhieriei, fiind hirotonit episcop al Huşilor în anul 1607. După puţină vreme ajunge pe scaunul Episcopiei Rădăuţilor, bine păstorind turma lui Hristos 15 ani (1608-1614 şi 1616-1623). Prima lui grijă a fost să zidească biserici în toate satele şi să hirotonească preoţi buni şi ştiutori de carte, ca să poată povăţui poporul pe calea mântuirii. Se îngrijea, de asemenea, pentru întărirea vieţii duhovniceşti în mânăstirile şi schiturile din eparhia sa, rânduind egumeni luminaţi şi sporiţi în fapte bune.

La mânăstirea de metanie, episcopul Efrem a zidit în anul 1612 o frumoasă „clisiarniţă", care se păstrează până astăzi. A mai dat mânăstirii sale câteva cărţi de slujbă, caligrafiate cu propriile sale mâini, şi anume un Evangheliar (1613), o Psaltire (1614) şi un „Anghelis" (Octoih). Pe acest manuscris se află următoarea însemnare: „Cu voia Tatălui şi cu ajutorul Fiului

şi cu săvârşirea Sfântului Duh, iată eu robul Domnului Dumnezeului meu. Efrem, episcop de Rădăuţi, am binevoit şi am dorit din toată inima şi am dat din agoniseala mea dreaptă, ca să se scrie sfântul Anghelis care stă de faţă celor ce-l privesc, ca rugăciune a mea pentru mine şi părinţii mei şi l-am dat Sfintei Mânăstiri Moldoviţa...".[10]

Aşa nevoindu-se smeritul episcop Efrem şi mult ostenindu-se pentru mântuirea turmei sale, în anul 1623 s-a retras la mânăstirea de metanie. Apoi, pregătindu-şi dinainte mormântul, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în anul 1626. Mormântul se află în gropniţa Mânăstirii Moldoviţa şi poartă următoarea inscripţie: „Acesta este mormântul presfinţitului nostru părinte Kir Efrem, episcop al Rădăuţiului (unde) este şi înmormântat, unde s-a făgăduit lui Dumnezeu şi Preacuratei Sale Maici, din tinereţe. Veşnica lui pomenire, în anul 1626".

MITROPOLITUL ANASTASIE CRIMCA al Moldovei şi Sucevei († 1631)[11]

a. Viaţa

Acest mare mitropolit al Moldovei s-a născut în Suceava, pe la jumătatea secolului XVI, din părinţi foarte iubitori de Hristos, anume Ioan şi Cristina. Din botez se chema Ilie.

În timpul domniei lui Petru Şchiopul (1582-1591), tânărul Ilie Crimca a fost diac de cancelarie şi ostaş. Apoi, renunţând la cele pământeşti, s-a făcut călugăr la Mânăstirea Putna. După puţină vreme a ajuns egumen la Mânăstirea Galata din Iaşi. În anul 1600 a fost ales episcop la Rădăuţi. Dar în acelaşi an se retrage la Dragomirna unde zideşte o mică biserică de piatră şi întemeiază schit de călugări.

În anul 1606 este ales episcop la Roman, iar în decembrie 1607 este ales mitropolit al Moldovei şi Sucevei, până în anul 1617, când se retrage din scaun la Mânăstirea Dragomirna, ctitorită de el în anul 1609. Între anii 1619-1629 păstoreşte din nou Biserica Moldovei. Apoi, se retrage la ctitoria sa şi trece la cele veşnice, la 19 ianuarie, 1631.

[10] Prof. I. Zugrav, *Trei manuscrise liturgice de la episcopul Efrem al Rădăuţilor*, în rev. „M.M.", XXXIX (1963), nr. 7-8, p. 456-472

[11] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 343-345; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 105-107

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Mitropolitul Anastasie a fost ales de Dumnezeu din braţele maicii sale să fie păstor duhovnicesc al Bisericii lui Hristos. Părinţii săi, Ioan şi Cristina, l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu, ca pe un odor de mare preţ, dându-i o educaţie creştinească cu totul aleasă. Astfel, tatăl său l-a învăţat bărbăţia şi tăria sufletească, care îl fac pe om statornic şi îndelung răbdător în încercările de multe feluri ale vieţii; iar buna sa mamă l-a învăţat să fie smerit, cu sufletul deschis spre dumnezeieştile frumuseţi, fierbinte în rugăciuni şi iubitor de oameni.

2. În tinereţile sale, fiind ostaş în armata Moldovei, se spune despre dânsul că făcea adevărate vitejii în luptele cu cazacii, care prădau adesea satele şi mânăstirile. Că, întărindu-se cu crucea lui Hristos şi fiind îndemânatic şi plin de curaj, biruia cu multă uşurinţă pe năvălitori. Pentru toate acestea a fost răsplătit de domnul Moldovei cu o mare întindere de pământ, unde mai târziu a zidit frumoasa Mânăstire Dragomirna.

3. Rămânând în oaste câţiva ani, tânărul Ilie Crimca a fost îndemnat de Duhul Sfânt să se facă ostaş al lui Hristos. Deci, renunţând la cele pământeşti, a intrat în obştea Mânăstirii Putna, călugărindu-se cu numele de Anastasie. Aici a deprins monahul Anastasie meşteşugul cel cu multă iscusinţă al picturii în miniatură şi scrierea de cărţi. Aici, în şcoala Mânăstirii Putna, a învăţat ostaşul lui Hristos meşteşugul luptei duhovniceşti şi buna nevoinţă călugărească.

4. Văzând părinţii smerenia şi isteţimea minţii monahului Anastasie, îndată l-au hirotonit preot şi, la cererea voievodului, l-au trimis egumen la Mânăstirea Galata de curând zidită. Şi atât de frumos a povăţuit acest sfânt lăcaş, încât toţi îl iubeau şi mulţi credincioşi îl aveau de părinte duhovnicesc. După ce a format la Galata o obşte bine organizată cu ucenici buni, în anul 1600, arhimandritul Anastasie a fost hirotonit episcop de Rădăuţi.

5. Retrăgându-se din scaun datorită vitregiilor vremii, episcopul Anastasie a sihăstrit 6 ani de zile la metocul său, Dragomirna. Aici a zidit o mică biserică, a adunat în jurul său câţiva ucenici şi se îndeletnicea cu citirea sfintelor cărţi, cu zugrăvirea de icoane şi cu scrierea de manuscrise, povăţuind multe suflete către Hristos.

6. Pentru înţelepciunea şi smerenia sa, în anul 1607, episcopul Anastasie a fost ales mitropolit al Moldovei, păstorind Biserica lui Hristos timp de 20 de ani. Cea dintâi grijă a sa a fost întărirea vieţii duhovniceşti prin mânăstiri şi sate şi zidirea de noi biserici.

În toate marile mânăstiri a rânduit egumeni din cei mai aleşi, sporiţi în fapte bune şi cunoscători de limbi străine. Cel mai vestit dintre toţi a fost egumenul Mânăstirii Secu, arhimandritul Varlaam. Prin oraşe şi sate a hirotonit preoţi ştiutori de carte, în stare să conducă poporul pe calea Evangheliei lui Hristos. Astfel, sub lunga păstorie a mitropolitului Anastasie, mânăstirile şi schiturile din Moldova au trăit o epocă de aleasă înflorire duhovnicească. De asemenea, în sihăstriile retrase din Carpaţi s-a înmulţit numărul sihaştrilor, din care unii erau cinstiţi de popor, încă din viaţă, ca sfinţi şi făcători de minuni.

7. În anul 1609, mitropolitul Anastasie înalţă, spre slava Preasfintei Treimi şi cinstea neamului, frumoasa Mânăstire Dragomirna, cu hramul Pogorârea Duhului Sfânt. Este, cu adevărat, cel mai măreţ altar de rugăciune şi de mângâiere pe care l-a ridicat vreun ierarh pe pământul românesc. În această mânăstire a rânduit mitropolitul egumeni buni şi călugări cu viaţă de obşte, unde niciodată n-a încetat dumnezeiasca Liturghie.

8. Biserica Mânăstirii Dragomirna, pe cât este de împodobită cu sculpturi de piatră în exterior, pe atât este de frumos pictată şi în interior. Căci în acelaşi an, mitropolitul ctitor a rânduit patru călugări zugravi din mânăstire, anume: „Popa Crăciun, Ignatie, Mătieş şi Grigorie", care au pictat altarul, bolta şi naosul bisericii. Mai târziu, domnul Moldovei, Miron Barnovschi, rudenia mitropolitului, a construit zidul de cetate şi cele patru turnuri de apărare. Apoi, bunul păstor Anastasie a lăsat legământ ca nimeni şi niciodată să nu închine ctitoria sa altor mânăstiri din afara ţării.

9. Acest fericit părinte al Moldovei, fiind din tinereţe neîntrecut caligraf şi pictor de icoane, a scris şi a donat ctitoriei sale 11 manuscrise împodobite cu frumoase miniaturi, cum nu sunt altele în ţara noastră. Cele mai alese manuscrise ale mitropolitului Anastasie dăruite Mânăstirii Dragomirna sunt:

Un Evangheliar cu multe miniaturi din anul 1610, pe care ctitorul îl donează mânăstirii „spre pomenirea sa şi a părinţilor săi, Ioan şi Cristina"; un alt Evangheliar din anul 1614; două Liturghiere, din care unul este scris în anul 1609 şi altul în anul 1610; un Apostol, din anul 1610 (în prezent se păstrează la Viena); o Psaltire din anul 1614 şi alte câteva cărţi. Mitropolitul a mai dăruit Mânăstirii Dragomirna două epitafe lucrate de el în anii 1612 şi 1626, o cruce mare îmbrăcată în metal preţios, vase sfinţite şi alte obiecte de cult.

10. Încă din primii ani, mitropolitul Anastasie a întemeiat la ctitoria sa o vestită şcoală de monahi caligrafi, zugravi şi miniaturişti, renumită în toată Moldova. În această şcoală s-au format caligrafi renumiţi, cum au fost: Popa

Crăciun, Ignatie, Mătieş, Grigorie, diaconul Dimitrie Dumitraşcu şi alţii, ale căror frumoase lucrări s-au răspândit în celelalte mânăstiri, pentru împodobirea sfintelor biserici.

11. Pentru a da mânăstirilor şi parohiilor din Moldova o rânduială de viaţă cât mai aleasă şi unitară, mitropolitul Anastasie a adunat la Suceava, în anul 1626, un sinod cu toţi episcopii şi egumenii de mânăstiri şi a întocmit un nou aşezământ bisericesc. Prin aceasta, el căuta să înlăture orice neorânduieli din Biserica Moldovei şi să întărească Ortodoxia.

12. Pe lângă grija pe care o avea pentru împodobirea bisericilor şi mântuirea sufletelor, mitropolitul Anastasie s-a îngrijit şi de alinarea bolilor şi suferinţelor trupeşti. Astfel, în anul 1610 a înfiinţat o bolniţă la Mânăstirea Dragomirna, unde se îngrijeau, atât călugări, cât şi mireni. Iar în anul 1619 a înfiinţat un adevărat spital în oraşul Suceava, unde se vindecau numeroşi suferinzi. Urmând exemplul Sfântului Vasile cel Mare, mitropolitul Anastasie este fondatorul celui dintâi spital public din ţara noastră.

13. La Mânăstirea Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, mitropolitul Anastasie a zidit un paraclis de iarnă, adăugând şi alte înnoiri, căci sufletul său ardea pentru râvna casei Domnului. Aici se făceau frumoase slujbe şi procesiuni cu moaştele Sfântului Ioan cel Nou, mai ales vara, când se adunau zeci de mii de pelerini din Moldova şi Transilvania. Erau cele mai importante zile de rugăciune, de înălţare duhovnicească, de unitate şi înfrăţire în Hristos a tuturor românilor ortodocşi de dincoace şi de dincolo de Carpaţi.

14. În fiecare vară, mai ales la hramuri, românii din Transilvania făceau pelerinaje la toate mânăstirile din Moldova, întărindu-se astfel în dreapta credinţă, în iubire şi în păstrarea graiului românesc. La întoarcere duceau peste munţi cărţi bisericeşti copiate de călugări, icoane, cruci sculptate şi alte daruri mânăstireşti. Unii dintre ei cereau de la mitropolitul Anastasie călugări şi egumeni pentru mânăstirile şi schiturile din Ardeal şi Maramureş. Iar bunul păstor împlinea întotdeauna cererea românilor ortodocşi, ajunşi sub ocupaţie străină. Pentru aceea, ştiind ce mare rol au mânăstirile în viaţa neamului, mitropolitul Anastasie s-a împotrivit până la moarte obiceiului de a se închina aceste lăcaşuri mânăstirilor din afara ţării.

15. În anul 1621, năvălind tătarii asupra Sucevei, mitropolitul Anastasie a luat noaptea moaştele Sfântului Ioan cel Nou şi a căutat să fugă în munţi cu numeroşi credincioşi. Dar, văzând Dumnezeu lacrimile poporului, prin negrăită minune, moaştele s-au făcut atât de grele, încât carul cu boi nu se putea mişca din loc. Atunci marele ierarh a făcut litie şi priveghere de toată

noaptea, a înconjurat cetatea cu racla Sfântului Mucenic Ioan, protectorul Moldovei, şi îndată au fugit păgânii ruşinaţi din ţară.

16. O grijă deosebită avea mitropolitul Anastasie şi pentru mânăstirea de călugăriţe Pătrăuţi. Aici se nevoiau până la o sută de maici şi funcţiona, încă de pe vremea lui Ştefan cel Mare, o bolniţă întreţinută din vistieria ţării. Purtând o mare grijă de bolnavi, adeseori îi cerceta şi îi mângâia ca un bun păstor al Bisericii lui Hristos. În această mânăstire a adus mitropolitul şi pe mama sa, Cristina, pe care apoi a dăruit-o lui Hristos, tunzând-o în cinul monahal.

17. Ajungând la vârsta bărbatului desăvârşit, proorocită de Duhul Sfânt prin gura împăratului David, şi împărţind toată averea la săraci şi bolnavi, milostivul mitropolit Anastasie al Moldovei a adormit cu pace la 19 ianuarie, 1629, dându-şi sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Osemintele sale se odihnesc, până la învierea cea de obşte, în pronaosul bisericii din Mânăstirea Dragomirna.

Doamne, numără în ceata sfinţilor Tăi ierarhi pe mitropolitul Anastasie!

TESTAMENTUL MITROPOLITULUI ANASTASIE CRIMCA scris pe „Apostolul" de la Viena

„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Troiţă Sfântă, singură şi nedespărţită. Noi robii Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru, închinătorii Sfintei Troiţe: Kir Anastasie Crimca, mitropolitul Ţării Moldovei, marele ctitor Lupu Stroici şi fiul său Ionaşcu Stroici, Ioan Crimca şi Cristina şi toţi ctitorii sfintei mânăstiri din nou zidită numită Dragomirna, unde este hramul Pogorârii Sfântului Duh, mărturisim cu această scrisoare a noastră că dacă se va întâmpla cu moartea noastră, în oricare timpuri, vreo nevoie sfintei mânăstiri, pe oricine va alege Dumnezeu să fie stăpânul Ţării Moldovei, dacă s-ar atinge careva dintre domnitori, ctitori, boieri sau din neamul nostru, să închine Sfântului Munte sau Ierusalimului sau să schimbe pe călugării Ţării Moldovei sau să pună egumeni dintr-o mânăstire străină; să aveţi, cum am spus mai sus, sfânta mânăstire în toate în pace şi netulburată în veci. Iar cel ce va strica scrisoarea noastră şi alcătuirea noastră, acela să fie proclet şi triclet, anatema, maranata, de Domnul Dumnezeu şi de toţi sfinţii, amin. În zilele fericitului domn Io Constantin Moghilă Voievod, fiul lui Io Ieremia Moghilă Voievod, în anul 7118 (1610) luna martie în 16 zile".

CUVIOSUL IOANICHIE SCHIMONAHUL
Sihăstria Valea Chiliilor–Muscel
(†1638)

Pe Valea Dâmboviţei, între Târgovişte şi Câmpulung, se află un deal înalt numit „Dealul Cetăţuia" sau „Dealul lui Negru Vodă". Prima aşezare monahală cunoscută pe această colină datează de la începutul secolului XIV, când domnul Ţării Româneşti întemeiază un schit cunoscut până azi cu numele de „Schitul Negru Vodă" (Cetăţuia).

Pe versantul abrupt al dealului, în partea de sud-est, ca şi pe valea pârâului Cetăţuia, a existat una din cele mai vechi vetre isihaste româneşti. Între secolele XIII şi XVIII, aici s-au nevoit mulţi sihaştri cu viaţă sfântă, ale căror nume nu se mai cunosc. Valea aceasta se numeşte de sute de ani „Valea Chiliilor", din cauza numărului mare de sihaştri trăitori aici.

Unul din cei mai renumiţi sihaştri ce s-a nevoit pe Valea Chiliilor în primele decenii ale secolului XVII, a fost Cuviosul schimonah Ioanichie. Se crede că era cu metania din Schitul Negru Vodă de alături, unde s-a nevoit la sfârşitul secolului XVI. Apoi, râvnind fericitei vieţi pustniceşti şi arzând pentru dragostea lui Hristos, s-a închis de bună voie într-o peşteră săpată în peretele muntelui şi acolo s-a nevoit, neştiut de oameni, mai mult de 30 de ani. Numai ucenicul său îi aducea pâine şi apă o dată pe săptămână, pe care o cobora până la gura peşterii cu o frânghie, din cauza locului foarte abrupt. Sfintele Taine i le aducea din timp în timp egumenul schitului.

Cum s-a nevoit acolo schimonahul Ioanichie, câte ispite a răbdat şi la ce măsură duhovnicească a ajuns, singur Dumnezeu ştie. Însă, după o nevoinţă atât de aspră, cuviosul acesta, ajungând la măsura sfinţeniei şi cunoscându-şi dinainte sfârşitul, şi-a săpat singur mormântul în fundul peşterii. Apoi, culcându-se în mormânt, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

Cu trecerea anilor, numele Cuviosului Ioanichie s-a uitat, iar peştera lui s-a părăsit din cauza muntelui abrupt. În primele decenii ale secolului XX, coborându-se egumenul schitului cu o frânghie în peşteră, a descoperit osemintele întregi ale acestui mare sihastru, aşezate cu bunăcuviinţă în fundul peşterii. Erau galbene, binemirositoare şi acoperite cu o pânză de păianjen. Deasupra mormântului erau săpate în piatră aceste cuvinte: „Ioanichie Schimonah, 1638".

Preacuvioase Părinte Ioanichie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IERARH PETRU MOVILĂ
Mitropolitul Kievului, Galiţiei şi a toată Rusia
(† 1646)

Sfântul ierarh Petru s-a născut la 21 decembrie 1596, la Suceava, în evlavioasa familie domnească a Movileştilor. Tatăl său, Simeon, era fratele domnitorului Ieremia Movilă şi a fost şi el domnitor al Munteniei (1601) şi al Moldovei (1607). Movileştii au ctitorit Mănăstirea Suceviţa şi mulţi din familie au îmbrăţişat viaţa monahală, mitropolitul Gheorghe Movilă al Moldovei fiind frate cu tatăl său. Tot ei au ajutat mult şi „Frăţia Ortodoxă" din Lvov, în Polonia, unde Petru cu familia sa au fost nevoiţi să se refugieze în 1601. Aici şi-a continuat studiile începute la Suceava, învăţând mai multe limbi străine: slavonă, poloneză, ucraineană, lituaniană, franceză, greacă şi latină, iar prin cursurile făcute mai târziu la Sorbona, în Paris, el a devenit unul dintre cei mai învăţaţi oameni ai vremii sale. Ca fiu de domn, a intrat apoi în armata poloneză, luptând cu turcii la Ţuţora-Iaşi (1620) şi Hotin (1621).

În 1621, după încheierea păcii, regele polon recomanda sultanului pe tânărul Petru pentru domnia Moldovei, dar el s-a retras la moşia sa de lângă Kiev, unde a petrecut cinci ani în rugăciune şi lecturi duhovniceşti. În 1627 s-a călugărit în marea lavră Pecerska din Kiev, iar după câteva luni a fost numit egumen. Aici a început el nevoinţa care o va duce până la sfârşitul vieţii: făcea multe metanii cu lacrimi şi purta pe sub haine o cămaşă de păr aspru şi un brâu cu dinţi de fier, care îi provocau răni şi umflături.

În acei ani, asupra ortodocşilor ucraineni erau mari prigoane din partea polonezilor ocupanţi, care-i sileau să treacă la uniaţie. Cel care a fost chemat şi înzestrat de Dumnezeu pentru salvarea ortodocşilor din Ucraina a fost marele Petru Movilă, care în 1633 a fost hirotonit mitropolit al Kievului, Galiţiei şi a toată Rusia. El şi-a pus toată ştiinţa şi puterea în slujba apărării Ortodoxiei ameninţate: a înfiinţat vestita Academie Duhovnicească de la Kiev, a scris şi tipărit multe cărţi de întărire a poporului în dreapta credinţă - printre care şi vestita *Mărturisire de credinţă Ortodoxă* (1642) -, a obţinut recunoaşterea de către polonezi a drepturilor ortodocşilor. După 14 ani de rodnică păstorie, la 22 decembrie 1646, se mută la Domnul. Timp de trei luni, trupul său a trebuit să rămână în catedrala Sfânta Sofia din Kiev, pentru a o apăra de pretenţiile uniaţilor, după care a fost înmormântat la 9 martie 1647, fără a fi atins de stricăciune. Canonizarea Sfântului Ierarh Petru Movilă, cu zi de prăznuire 22 decembrie, a fost proclamată de Biserica Ortodoxă Română în anul 2002.

Sfinte Ierarhe Petru, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOŞII SIHAŞTRI DANIIL ŞI MISAIL
Întemeietorii Mânăstirii Turnu
(secolul XVII)

Aceşti doi cuvioşi sihaştri, „Daniil duhovnicul" şi ucenicul său, „Misail nacealnicul" (egumen), s-au nevoit mai întâi în Mânăstirea Cozia, la începutul secolului XVII. Şi era Daniil duhovnicul cel dintâi al lavrei şi al tuturor sihaştrilor de pe Valea Oltului. Iar Misail era ucenicul său de chilie şi împreună-lucrător al poruncilor lui Hristos. Apoi, dorind să urmeze sfinţilor de demult, s-au retras peste Olt, sub Muntele Cozia, şi, săpându-şi alături două mici peşteri în stâncă, s-au închis în ele şi acolo s-au nevoit după voia lui Dumnezeu mai mult de 20 de ani. Aceste peşteri se văd până astăzi în curtea Mânăstirii Turnu şi sunt bine păstrate.

Pe la jumătatea secolului XVII, adunându-se mai mulţi sihaştri în jurul lor, ieroschimonahul Misail a ridicat alături o mică biserică de lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", întemeind astfel „Sihăstria lui Daniil şi Misail". Apoi, Cuviosul Daniil duhovnicul răposând, ucenicul său Misail a devenit „nacealnic" şi părinte duhovnicesc al smeriţilor sihaştri.

După puţină vreme, mutându-se şi egumenul Misail la cele veşnice, Varlaam, mitropolitul Ţării Româneşti, a înălţat la Turnu o mică biserică de piatră în anul 1676, aşezând sub temelie moaştele celor doi cuvioşi. Deasupra sunt aşezate aceste inscripţii: „Daniil duhovnicul" şi „Misail nacealnicul".

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi, Dumnezeul lui Israel!

CUVIOSUL NEOFIT SIHASTRUL
Sihăstria Stânişoara-Argeş
(secolul XVII)

Se spune în tradiţia locului că, la începutul secolului XVII, au plecat la linişte şase călugări din Mânăstirea Cozia. Doi dintre ei, Daniil duhovnicul şi Misail ucenicul, s-au nevoit la poala Muntelui Cozia, iar patru dintre ei s-au nevoit în peşteri, pe Muntele Stânişoara.

Cel mai vestit dintre sihaştrii de la Stânişoara a fost schimonahul Neofit. Acest cuvios şi-a săpat o peşteră în partea de apus a Muntelui „Sălbaticul" şi acolo s-a nevoit singur în aspre osteneli şi în neadormită rugăciune timp de 30 de ani. Toată săptămâna postea şi se ruga în peşteră, iar Duminica cobora la

sihăstria lui Daniil şi Misail de la Turnu, asculta Sfânta Liturghie şi primea Trupul şi Sângele lui Hristos.

Astfel, răbdând grele ispite de la diavolul şi dobândind darul lacrimilor şi al vindecării suferinţelor omeneşti, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului acolo, în peşteră, neştiut de nimeni. După mai mulţi ani, osemintele Cuviosului Neofit au fost descoperite de un călugăr ce păştea vitele mânăstirii, pe care, aducându-le la Cozia, le-a îngropat egumenul alături de biserică. Noaptea însă, arătându-se cuviosul în vis egumenului, i-a poruncit să-i ducă oasele înapoi în peşteră.

Aşa au ajuns osemintele Cuviosului Neofit în peştera sa. Apoi, auzindu-se despre aceasta, mulţi credincioşi veneau la peşteră şi primeau ajutor în necazurile lor. Cu timpul, osemintele lui au fost împărţite peste tot, încât astăzi se mai păstrează doar numele şi peştera acestui mare sihastru român[12].

CUVIOSUL MELETIE SIHASTRUL
Sihăstria Stânişoara-Argeş
(secolul XVII)[13]

Cuviosul Meletie era unul din cei şase sihaştri plecaţi din obştea Mânăstirii Cozia. El şi-a făcut peşteră în partea de sud a Muntelui Sălbaticul, la 1 km de Mânăstirea Stânişoara, şi aici s-a ostenit peste 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu şi păzindu-şi mintea curată de cugetele cele rele. Nevoinţa schimonahului Meletie era aceeaşi ca şi a pustnicului Neofit. Şase zile se nevoia în peşteră, iar Duminica mergea la Cuviosul Daniil duhovnicul de la Turnu şi primea Trupul Domnului.

Se spunea despre dânsul că zilnic îşi aducea apă cu ulciorul de departe, ca să se ostenească. La bătrâneţe, nemaiputând coborî, s-a rugat lui Dumnezeu şi a izvorât un puternic izvor de apă înaintea peşterii lui, ce se cheamă până astăzi „Izvorul lui Meletie".

Ajungând la adâncul bătrâneţii, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului şi a fost numărat în ceata cuvioşilor părinţi. Osemintele sale au fost mai târziu împărţite de credincioşi, iar peştera se păstrează până astăzi. Aici vin credincioşii şi aprind candele şi lumânări.

Viaţa pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!

---

[12] Arhim. Grigore Uriţescu, *Mânăstirea Stânişoara*, Bucureşti, 1943, p. 9-12

[13] *Ibidem*, p. 14-15

SFÂNTUL IERARH IOREST MĂRTURISITORUL
Mitropolit al Ardealului
(†1657)[14]

Sfântul Ierarh Iorest era fiu de ţărani din Transilvania. Iubind din copilărie pe Hristos, s-a făcut călugăr în obştea Mânăstirii Putna, schimbându-şi numele din Ilie în Iorest. Apoi, urmând şcoala duhovnicească din această lavră, a ajuns monah iscusit, bun caligraf şi zugrav de icoane. Era încă foarte râvnitor la slujba Bisericii şi la păzirea sfintei credinţe ortodoxe. Pentru curăţia inimii sale, egumenul mânăstirii l-a făcut ieromonah, şi era Cuviosul Iorest ca o făclie aprinsă în obştea părinţilor, săvârşind cele sfinte cu frică de Dumnezeu şi mângâind poporul cu alese învăţături creştineşti.

Vestea despre aşezarea lui duhovnicească a ajuns până la domnul Moldovei, Vasile Lupu. Deci, răposând mitropolitul Ghenadie al Ardealului în toamna anului 1640, cu voia lui Dumnezeu, a fost ales părinte şi întâistătător al Bisericii Transilvaniei Cuviosul Iorest de la Putna. După ce primi hirotonia în arhiereu de la mitropolitul Ţării Româneşti, în anul 1641, blândul ierarh Iorest urcă pe scaunul Mitropoliei Ardealului de la Alba Iulia.

Timp de trei ani, cât a păstorit Biserica lui Hristos, Sfântul Ierarh Iorest s-a ostenit, ca un adevărat mărturisitor să apere dreapta credinţă ortodoxă de învăţăturile străine calvineşti şi de toate viclenele curse ale diavolului. Peste tot rânduia preoţi râvnitori, sfinţea biserici şi mergea prin sate, mângâind şi învăţând pe credincioşi ca un bun păstor al turmei lui Hristos.

În anul 1643, blândul ierarh Iorest a fost aruncat în temniţă pentru râvna dreptei credinţe, pătimind multe necinstiri, bătăi şi ocări. Iar sfântul răbda muceniceşte, fiind gata să-şi dea şi viaţa pentru apărarea credinţei ortodoxe şi mântuirea turmei sale. După nouă luni de zile, păstorul cel adevărat este scos din temniţă şi obligat să dea o sumă de bani. Ajungând din nou în Moldova, între anii 1656–1657 a fost episcop la Huşi, păstorind bine Biserica lui Hristos şi lucrând la mântuirea fiilor săi duhovniceşti. Apoi şi-a dat sufletul cu pace în braţele Marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind numărat în ceata sfinţilor mărturisitori. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955 şi se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfinte Ierarhe Iorest, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[14] Pr. prof. M. Păcurariu, *Sfântul Ierarh Ilie Iorest*, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 385

SFÂNTUL EPIFANIE DE LA VORONEŢ (secolul XVII)[15]

În obştea întemeiată de Cuviosul Daniil de la Voroneţ s-au nevoit mulţi călugări cu viaţă sfântă. Unii trăiau în chinovie, alţii se retrăgeau la linişte în preajma mânăstirii, iar alţii ajungeau sihaştri desăvârşiţi în adâncul codrilor de sub Munţii Rarăului.

În prima jumătate a secolului XVII a trăit în Mânăstirea Voroneţ un schimonah foarte îmbunătăţit, anume Cuviosul Epifanie. Era originar din părţile Sucevei. Acest iubitor de Hristos se silea în toate să urmeze nevoinţa marelui stareţ, Sfântul Daniil Sihastrul. Dar întrucât ostenelile cele ascunse ale sfinţilor singur Dumnezeu le ştie, tot aşa şi faptele cele bune ale Cuviosului Epifanie ne-au rămas necunoscute. În tradiţia locului se spune că era foarte ascultător şi blând, că avea darul lacrimilor şi era desăvârşit în dragoste. Iar în „Patericul Sfinţilor din Moldo-România", f. 14 b. se spune că a trăit prin anii 1660, „biruind desăvârşit pre toate cetele vrăjmaşilor celor nevăzuţi prin adâncă smerenia sa". Era încă mare dascăl al rugăciunii şi iscusit povăţuitor de suflete, căci vedea aşezarea inimii fiecăruia şi cu numele lui Hristos izgonea duhurile rele dintre oameni. Pentru aceasta mulţi credincioşi îl căutau şi era ca un Avraam cu mulţi fii duhovniceşti.

Deci, bine săvârşind alergarea vieţii pământeşti şi lui Hristos întru toate plăcând, s-a strămutat cu pace la cele veşnice, cinstindu-se de toţi ca un adevărat sfânt şi de minuni făcător.

Sfinte Preacuvioase Părinte Epifanie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IERARH IOSIF CEL NOU DE LA PARTOŞ Mitropolit al Timişoarei (†1656)[16]

Acest ierarh sfânt şi purtător de Dumnezeu, Iosif cel Nou de la Partoş, s-a născut pe la anul 1568, în oraşul Raguza Dalmaţiei, dintr-o familie de creştini valahi. Din botez se numea Iacob. Rămânând orfan de mic, mama sa

---

[15] Pr. Prof. Liviu Stan, op. cit., p. 37, 76; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., fila 151-152

[16] *Mânăstirea Partoş*, Timişoara, 1971, p. 21-34; Pr. Ioan B. Mureşianu, *Mânăstiri din Banat*, 1976, p. 104-108; Episcop Timotei al Aradului, în *Sfinţi Români*..., op. cit., p. 362

i-a dat o creştere aleasă, iar la vârsta de 12 ani a fost trimis la Ohrida să înveţe carte.

Când avea 15 ani, tânărul Iacob este chemat de Hristos la sfânta nevoinţă călugărească, în Mânăstirea Maicii Domnului din localitate. După cinci ani se duce la Muntele Athos şi intră în obştea Mânăstirii Pantocrator. Aici, după aspre osteneli duhovniceşti, îmbracă schima marelui şi îngerescului chip cu numele de Iosif.

La Pantocrator, Cuviosul schimonah Iosif „Valahul" s-a nevoit mulţi ani de zile împreună cu numeroşi alţi monahi greci, români şi macedoneni. Acolo a deprins meşteşugul luptei duhovniceşti, postul desăvârşit, privegherea de toată noaptea, ascultarea şi smerenia. Apoi, făcându-se sihastru în pădurile din împrejurimi şi mult ostenindu-se, a ajuns la măsura desăvârşirii, învrednicindu-se de la Dumnezeu de darul lacrimilor şi al rugăciunii neadormite care se lucrează cu mintea în inimă. Pentru sfinţenia vieţii sale avea încă şi darul facerii de minuni, vindecând multe boli, îndeosebi pe cei ologi. Pentru aceasta era chemat în multe mânăstiri atonite şi vindeca pe călugări de grele suferinţe trupeşti.

Văzându-l umbrit de harul Duhului Sfânt, părinţii au chemat în obşte pe Cuviosul Iosif Valahul şi, făcându-l preot, l-au rânduit duhovnic al călugărilor din Muntele Athos. Şi era atât de iscusit povăţuitor de suflete, încât ajunsese vestit până la patriarhul de la Constantinopol. Pentru aceea a fost rânduit egumen la Mânăstirea Sfântul Ştefan din Adrianopol, pe care o conduce cu multă înţelepciune şase ani. Apoi este numit egumen în Mânăstirea Cutlumuş din Athos, renumită ctitorie a domnilor Ţării Româneşti, unde se nevoiau mulţi călugări români şi macedoneni.

După ce formează numeroşi fii duhovniceşti, se retrage la linişte în preajma Mânăstirii Vatopedu. Dar, răposând mitropolitul Timişoarei, românii din Banat, călăuziţi de Duhul Sfânt, au ales păstor în locul lui pe Cuviosul Iosif Valahul, deşi avea 80 de ani, fiind vestit în toate ţările balcanice şi cinstit ca sfânt încă din viaţă.

În anul 1650 este hirotonit arhiereu şi aşezat în scaunul de mitropolit al Timişoarei. Aici, bunul păstor s-a dovedit mare apărător al Ortodoxiei. mângâind şi povăţuind către Hristos timp de trei ani de zile Biserica Banatului. Căci era tare în credinţă, înţelept la cuvânt, blând la inimă şi neadormit în rugăciune. A făcut şi unele minuni, spre lauda lui Dumnezeu şi alinarea suferinţelor unor credincioşi, punând mâinile pe capul lor şi rugându-se pentru ei. De asemenea, a stins cu rugăciunea sa focul ce cuprinsese partea de apus a Timişoarei. Căci, ieşind din biserică cu Sfintele Taine în mâinile sale şi

rugându-se cu lacrimi, îndată a trimis Dumnezeu o ploaie puternică şi s-a stins focul.

În anul 1653, Sfântul Ierarh Iosif cel Nou se retrage la Mânăstirea Partoş. Aici, mai trăind încă trei ani, în toamna anului 1656 îşi dă sufletul în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind în vârstă de peste 85 de ani. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat la 7 octombrie, 1956, şi se face pomenirea lui la 15 septembrie.

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi, Dumnezeul părinţilor noştri!

SFÂNTUL MUCENIC IOAN VALAHUL (Românul) (†1662)[17]

Acest binecuvântat vlăstar al ţării noastre s-a născut într-o familie de ţărani evlavioşi din Oltenia, pe timpul domniei lui Matei Basarab. Crescut de mic în dreapta credinţă, iubea mult pe Dumnezeu, biserica, rugăciunea şi ascultarea de părinţi.

Pe când avea doar 15 ani, fericitul tânăr Ioan a fost ales şi întărit de harul Duhului Sfânt să fie mucenic al lui Hristos într-un chip ca acesta.

În toamna anului 1659, năvălind o ceată de turci pe Valea Oltului dinspre Ardeal, au făcut mari jafuri prin sate în drum spre Dunăre şi au luat în robie mulţi tineri nevinovaţi. Printre cei robiţi a fost şi fericitul Ioan. Trecând Dunărea, turcii şi-au împărţit robii, luând fiecare după voie şi plăcere pe cine voia. Aşa a ajuns nevinovatul Ioan în stăpânirea unui ostaş turc rău şi desfrânat. Pe lângă drumul greu, pe lângă foame şi osteneală, sărmanii creştini luaţi în robie trebuiau să sufere şi sete şi bătăi şi umilinţe de tot felul, iar la urmă să fie siliţi spre necuratele pofte ale desfrânării de către stăpânii lor păgâni şi tirani.

Văzându-se într-o zi silit spre necurata patimă de către un turc, fericitul Ioan l-a refuzat cu scârbă, mărturisind că este creştin şi urăşte necuratele patimi păgâneşti. Atunci, mâniindu-se, tiranul voia să-l silească, dar tânărul creştin, întărit de râvna credinţei în Hristos, l-a lovit pe tiran, care îndată a murit. Ceilalţi ostaşi l-au legat în lanţuri şi aşa, după câteva luni de chinuri şi de mers pe jos, turcii au ajuns la Constantinopol, iar fericitul şi neîntinatul Ioan a fost dat ostatic femeii turcului ucis de el pe cale, drept pedeapsă, ca să-i fie slugă până la moarte. Acea femeie, rănindu-se de frumuseţea lui Ioan,

[17] Arhim. Bartolomeu V. Anania, *Sfântul Mucenic Ioan Valahul*, în *Sfinţi români...*, p. 399

îl trăgea spre necurata desfrânare şi spre legea mahomedană, silindu-l să se lepede de credinţa cea dreaptă în Hristos.

Atunci fericitul Ioan, rugându-se mult lui Dumnezeu şi Maicii Domnului să-l întărească în mărturisirea dreptei credinţe şi să-l izbăvească de ispita desfrânării, a spus cu îndrăzneală: „Cred în adevăratul Dumnezeu, Care S-a răstignit pe cruce pentru noi, şi doresc cu bucurie să-mi dau viaţa pentru Hristos, decât să mă turcesc şi să mă însoţesc cu tine!"

Astfel, mărturisitorul Ioan a fost aruncat în temniţă şi apoi zdrobit cu cumplite chinuri. Rămânând neschimbat şi tare ca un diamant, a fost condamnat la moarte prin spânzurare, şi aşa şi-a dat sfântul său suflet în braţele lui Hristos, la 12 mai, 1662, iar trupul său a fost aruncat la loc necurat.

Sfinte Mucenice Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL VARLAAM al Moldovei şi Sucevei († 1653)[18]

a. Viaţa

Mitropolitul Varlaam Moţoc a fost unul din cei mai mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, din întreaga sa istorie. S-a născut în judeţul Vrancea, în anul 1580, dintr-o familie de ţărani răzeşi foarte iubitori de Hristos. Din botez se chema Vasile. Deci, fiind chemat să slujească Biserica lui Hristos şi primind o educaţie aleasă, din copilărie a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ. Apoi, auzind de vestitul egumen Dosoftei de la Schitul lui Zosima şi de petrecerea sihaştrilor de pe valea pârâului Secu, tânărul Vasile Moţoc s-a stabilit aici prin anii 1590–1592. Timp de peste cincisprezece ani a fost întru toate ascultător dascălului său, egumenul Dosoftei, deprinzând de la el dragostea de Dumnezeu şi multă cunoştinţă de carte.

În anul 1606, egumenul Dosoftei se mută din viaţa aceasta, iar în anul 1608, ieromonahul Varlaam este ales egumen al Mânăstirii Secu. În toamna anului 1632, arhimandritul Varlaam este ales, hirotonit şi aşezat mitropolit al Moldovei în locul înaintaşului său Atanasie, atunci răposat, păstorind Biserica lui Hristos timp de 21 de ani.

---

[18] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, 1958, p. 18–24; Pr. Prof. Mircea Păcurariu. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 139–147; Episcop vicar Nestor Severineanul. *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic: Istoria Mânăstirii Secu*, în rev. „Mitropolia Moldovei", 1974, nr. 3–4, p. 180–196

Apăsat de bătrâneţe, în anul 1653 se retrage la metanie, iar în 1657, la 19 decembrie, se mută din viaţa aceasta şi este înmormântat alături de biserică.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest vas ales al lui Hristos a fost din pruncie umbrit de darul Duhului Sfânt şi înzestrat cu multă înţelepciune şi râvnă spre cele dumnezeieşti. Căci neavând părinţi bogaţi şi învăţaţi, s-a făcut părinte luminat al Moldovei, învăţând pe toţi frica de Dumnezeu şi dreapta credinţă ortodoxă.

2. În Schitul lui Zosima, tânărul Varlaam întrecea pe ceilalţi părinţi cu blândeţea, cu ascultarea şi cu sfinţenia vieţii lui, încât de toţi era iubit şi cinstit ca un adevărat călugăr şi părinte duhovnicesc. Se mai spunea despre dânsul că mereu cerceta pe marii sihaştri ce se nevoiau atunci pe valea Secului, anume: Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon şi Chiriac, ca şi pe cei din munţii Sihlei şi Agapiei, învăţând de la fiecare dragostea de Dumnezeu, rugăciunea lui Iisus, bunacredinţă şi săvârşirea a toată fapta bună.

3. Dogmele credinţei ortodoxe, învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi adâncul teologiei, ieromonahul Varlaam le-a deprins de la dascălul său, egumenul Dosoftei, şi de la episcopul de Roman, Mitrofan, cu metania din Secu. De la dânşii a învăţat încă limbile greacă şi slavonă şi a luat binecuvântare să traducă şi să scrie cărţi în limba noastră românească.

4. Ca egumen al Mânăstirii Secu, arhimandritul Varlaam a povăţuit cu multă înţelepciune duhovnicească această obşte timp de 24 de ani, reuşind să crească mulţi fii sufleteşti şi să formeze pe valea Secului o adevărată lavră monahală, vestită în toată Moldova, Mânăstirea Secu devenind o vatră isihastă de rugăciune, de gândire şi de trăire ortodoxă. Prin anii 1625-1630, Mânăstirea Secu se număra alături de marile mânăstiri: Neamţ, Slatina, Putna, Bistriţa, Agapia, Probota, Moldoviţa şi Dragomirna.

5. În obştea sa, egumenul Varlaam respecta întru totul aşezământul ctitorului fondator, Nestor Ureche, care era foarte apropiat de tipicul Muntelui Athos. După slujbele bisericeşti, monahii se îndeletniceau cu ascultarea în obşte şi cu lucrul mâinilor la chilii. Iar citirea Sfinţilor Părinţi şi rugăciunea lui Iisus erau obligatorii pentru toţi fiii săi duhovniceşti.

6. Una din îndeletnicirile marelui stareţ era şi traducerea operelor Sfinţilor Părinţi din limbile greacă şi slavonă în grai românesc, ca să fie pe înţelesul tuturor. Astfel, arhimandritul Varlaam traduce din slavonă, împreună cu câţiva ucenici, „Scara" Sfântului Ioan Scărarul, precum şi alte scrieri, ce se citeau zilnic la biserică, la trapeză şi la chilii. Prin aceasta, egumenul

Varlaam făcea în Moldova primii paşi de înlocuire a limbilor străine, greaca şi slavona, cu limba vorbită a poporului. Leastviţa (Scara) Sfântului Ioan Scărarul este printre primele opere patristice filocalice traduse în limba română şi dovedeşte preocuparea duhovnicească a monahilor noştri pentru cunoaşterea şi imitarea Sfinţilor Părinţi.

7. Acest smerit egumen ducea o viaţă duhovnicească atât de aleasă, încât în puţini ani se făcuse cunoscut peste tot, prin mânăstiri, prin sate şi târguri, la dregători, la episcopi şi chiar la însuşi domnul ţării, Miron Barnovschi (1626-1629), care îl avea de duhovnic. Zilnic alergau la el ţărani, sihaştri, egumeni şi boieri pentru sfat şi spovedanie, căci era povăţuitor iscusit şi căutat de toţi. De asemenea, veneau la chilia lui săraci şi văduve de prin sate pentru milostenie, iar el îi ospăta la trapeză cu multă dragoste, îi mângâia părinteşte şi îi libera cu pace.

8. Aceeaşi grijă părintească avea egumenul Varlaam şi de numeroşii sihaştri ce se nevoiau în Munţii Neamţului şi mai ales pe valea Secului, la Sihla şi la Sihăstria. Căci prin aceste locuri străluceau pustnici mari şi foarte sporiţi în bunătăţi, cum erau Cuvioşii Rafail şi Partenie de la Agapia, Pahomie, Serghie şi Ioan, Visarion şi Ştefan, pustnici din Poiana Trapezei şi mai ales vestitul duhovnic Atanasie de pe „Valea Sihaştrilor". Pe toţi aceştia îi cerceta egumenul Varlaam, le ducea cele de nevoie şi cerea de la ei binecuvântare şi cuvânt de folos.

9. Vestea înţelepciunii sale atrăgea la Mânăstirea Secu numeroşi ucenici. Unii dintre ei au ajuns mai târziu călugări iscusiţi, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici căutaţi de multă lume, traducători de cărţi în grai românesc, egumeni şi începători de obşte şi chiar episcopi în eparhiile Moldovei. Dintre aceştia pot fi amintiţi: mitropolitul Ghedeon, mai întâi episcop la Huşi, între anii 1645-1653, apoi mitropolit al Moldovei, între anii 1653-1659 şi 1664-1671, şi mitropolitul Sava, fost episcop la Huşi, Rădăuţi şi Roman, între anii 1653-1660, apoi mitropolit, între anii 1660-1664. Iar dintre egumeni, ucenici ai stareţului Varlaam, se pot aminti ieromonahii Efrem. Ghedeon, Teodorit, Paisie, Gheorghe, Ghenadie şi alţii.

10. Pentru sfinţenia vieţii sale şi pentru înţelepciunea cu care era înzestrat de Dumnezeu, arhimandritul Varlaam, egumenul Mânăstirii Secu, a fost ales de tot poporul mitropolit şi păstor duhovnicesc al Moldovei, în toamna anului 1632. La 23 septembrie acelaşi an a fost hirotonit arhiereu şi aşezat la cârma Bisericii în prezenţa a mii de credincioşi, călugări, egumeni şi dregători de la Iaşi, în frunte cu domnul şi toţi arhiereii. Şi a fost mare bucuria atunci peste

toată Ţara Moldovei, căci toţi se foloseau de blândeţea, de smerenia şi de cuvintele lui cele pline de înţelepciune.

11. Cea dintâi grijă a marelui ierarh a fost să-şi hrănească poporul cu cărţi de slujbă şi de învăţătură creştinească în limba românească. De aceea a întemeiat la Mânăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi prima tipografie din Moldova. Aici a tipărit mitropolitul Varlaam, în româneşte, trei cărţi din cele mai importante pentru acele timpuri, scrise de el în cinstea Preasfintei Treimi, şi anume:

- Explicarea Evangheliilor la Duminici, la praznice împărăteşti şi la sfinţii mari de pe tot anul, tipărită în anul 1643 cu numele de „Carte românească de învăţătură". În popor a fost numită cel mai obişnuit „Cazania lui Varlaam", cu 75 de predici în 500 de file;
- Şapte Taine ale Bisericii, tipărită la Iaşi în anul 1644, cu 339 file;
- Răspunsul la Catehismul calvinesc, tipărită tot la Iaşi, în anul 1647.

Prin aceste trei cărţi, mitropolitul Varlaam s-a dovedit a fi, pentru toţi credincioşii români, un bun cunoscător şi exeget al Sfintei Scripturi, un adevărat dascăl de morală şi profund catehet şi un mare ierarh apărător al Ortodoxiei româneşti, renumit până în zilele noastre.

12. Văzând păstorul cel bun al lui Hristos că turma sa nu înţelege slujbele Bisericii făcute în limbi străine, s-a nevoit să tălmăcească toate evangheliile de peste an, pe înţelesul credincioşilor, într-o frumoasă şi curată limbă românească. Căci se gândea nu numai la credincioşii din Moldova, ci şi la cei din Ţara Românească şi mai ales din Transilvania, care erau de secole sub jug străin şi mereu siliţi să renunţe la credinţa ortodoxă şi la limba strămoşilor noştri. Tocmai de aceea, înţeleptul ierarh şi-a intitulat Cazania „Carte românească de învăţătură", căci era adresată „la toată seminţia românească" cu scopul de a-i uni pe toţi sub aceeaşi credinţă şi limbă părintească.

13. Cazania mitropolitului Varlaam este cea mai importantă carte veche de învăţătură duhovnicească, alături de Biblia lui Şerban din anul 1688. Datorită limbii sale atât de curgătoare şi învăţăturii ei dătătoare de viaţă, această carte a avut cea mai largă răspândire pe pământul ţării noastre, mai ales în Transilvania, unde se mai păstrează astăzi peste 350 de exemplare în manuscris. Setea de Hristos ca şi unitatea de credinţă, de limbă şi de simţire au făcut pe mulţi credincioşi din Transilvania să o scrie cu mâna, pentru a circula mai uşor şi a fi citită din casă în casă. Cazania de la Iaşi a fost multă vreme pentru români cea dintâi carte de religie, de citire, de învăţătură şi de mângâiere duhovnicească, pe limba şi înţelesul tuturor.

14. Auzind marele ierarh că în Transilvania se răspândea calvinismul, care schimba dogmele credinţei ortodoxe şi nu mărturisea cele şapte Taine şi înţelegând că unii români ardeleni sunt atraşi la calvinism, a scris o carte de învăţătură ortodoxă intitulată „Şapte Taine ale Bisericii". Prin această carte, mitropolitul Varlaam explica pe înţelesul poporului cele şapte Taine întemeiate de Hristos şi lăsate Bisericii Sale. Totodată, apăra sfinţenia şi rolul Bisericii şi îndemna pe toţi la pocăinţă, bineştiind că îndepărtarea de la dreapta credinţă şi de la faptele bune duce la pierderea mântuirii şi la dezbinarea neamului.

15. Ajungând mitropolitul Varlaam cu solie de pace în Ţara Românească şi aflând că la Alba Iulia se tipărise în anul 1640 un catehism calvinesc „plin de otravă de moarte sufletească", s-a aprins cu mare râvnă pentru apărarea credinţei ortodoxe. Deci, întorcându-se în Moldova, a scris o carte de apărare a Ortodoxiei intitulată „Răspunsul la Catehismul calvinesc". Apoi a adunat la Iaşi, în anul 1645, sinod de ierarhi români din ambele ţări, care au aprobat „Răspunsul" scris de mitropolitul Varlaam şi au condamnat Catehismul calvinesc, declarându-l „plin de otravă de moarte sufletească". Astfel, mitropolitul Varlaam s-a dovedit primul apologet al Bisericii Ortodoxe Române şi cel dintâi ierarh, care convoacă un sinod local pe pământul ţării noastre.

16. În „Răspunsul la Catehismul calvinesc", marele ierarh combătea cu multă îndrăzneală învăţăturile reformatorului Calvin, înlocuindu-le cu dogmele credinţei ortodoxe, dovedind din Sfintele Scripturi că adevărul se află numai în Biserica Ortodoxă întemeiată de Hristos. Prin aceasta, mitropolitul Varlaam s-a arătat un mare teolog ortodox şi un bun cunoscător al învăţăturii protestante, făcându-se vestit, atât în Ţările Române, cât şi în întreaga Ortodoxie.

17. Acest mare mitropolit era numit pe drept cuvânt părinte duhovnicesc al tuturor românilor, căci era iubit de toţi şi se îngrijea, după a sa putere, pentru mântuirea şi unirea lor prin mărturisirea aceleiaşi credinţe în Iisus Hristos şi păstrarea fiinţei noastre străbune. Cele trei cărţi ale sale au fost scrise îndeosebi pentru românii din Transilvania, unde s-au şi răspândit cel mai mult. Mitropolitul Varlaam s-a dovedit, astfel, cel dintâi ierarh care a luptat pentru unitatea ţărilor române şi unul din principalii făuritori ai limbii scrise româneşti.

18. Înţeleptul păstor al Moldovei, la rugămintea mitropolitului Petru Movilă al Kievului, a organizat la Iaşi, în trapeza Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, în anul 1642, un sinod al Bisericilor Ortodoxe greacă, rusă şi română, în vederea aprobării Mărturisirii Ortodoxe. Timp de 43 de zile, membrii celor

trei Biserici, sub conducerea mitropolitului Varlaam, au discutat punct cu punct, au îndreptat şi au aprobat *Mărturisirea de Credinţă* scrisă de mitropolitul moldovean Petru Movilă. Astfel, prin grija bunului păstor al Moldovei, a avut loc pentru prima dată în istorie un sinod inter-ortodox pe pământul ţării noastre.

19. La îndemnul mitropolitului Varlaam, Vasile Lupu a zidit în Iaşi una din cele mai frumoase biserici din ţară, biserica Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, pe care o sfinţeşte cu mulţi clerici în ziua de 6 mai, 1639. În această obşte se nevoiau ca la o sută de monahi din cei mai învăţaţi şi aleşi trăitori şi lucrători ai rugăciunii, slujitori, duhovnici, cateheţi, psalţi, tipografi şi traducători de cărţi. Aici, marele mitropolit a înfiinţat prima tipografie din Moldova, precum şi o vestită şcoală duhovnicească, cu ajutorul mitropolitului Petru Movilă, unde se făceau cursuri în greacă, slavonă şi latină. Această şcoală a funcţionat 20 de ani.

20. Plătindu-se din vistieria ţării toate datoriile Bisericii din Constantinopol către turci, patriarhul şi sinodul dăruiesc Moldovei moaştele Cuvioasei Parascheva, spre mângâierea poporului binecredincios. Sfintele moaşte au fost aduse în ţară cu mult alai, însoţite de mare mulţime de clerici, călugări şi zeci de mii de credincioşi cu făclii aprinse în mâini. În întâmpinarea lor au ieşit la locul numit „Valea Vlădicăi" însuşi domnul şi mitropolitul Varlaam cu toată suita ţării. Iar în ziua de 13 iunie, 1641, au intrat în Iaşi cu mult popor, în sunet de clopote şi le-au aşezat cu mare cinste în biserica Mânăstirii Sfinţii Trei Ierarhi. De atunci se face în fiecare an pelerinaj la moaştele Cuvioasei Parascheva, în ziua de 14 octombrie.

21. Mitropolitul Varlaam l-a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească şi alte mânăstiri şi biserici, precum: Mânăstirea Agapia Nouă (1644), prin dania hatmanului Gavril, fratele domnului; Mânăstirea Hlincea-Iaşi, Mânăstirea Golia-Iaşi, biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Iaşi, biserica Sfântul Atanasie din Copou-Iaşi, biserica din satul Şerbeşti-Neamţ, biserica Stelea din Târgovişte, biserica Sfânta Parascheva din Liov şi numeroase danii la celelalte mânăstiri. Pe toate aceste lăcaşuri le-a sfinţit bunul păstor al Moldovei şi le-a împodobit cu călugări şi cu aleasă viaţă duhovnicească.

22. Sub păstoria acestui mare ierarh, mânăstirile din Moldova au trăit o epocă de mare pace şi înflorire duhovnicească. Peste tot a rânduit egumeni luminaţi şi duhovnici buni, făcând astfel să sporească numărul monahilor în viaţa de obşte, ca şi al sihaştrilor din schituri şi păduri. Mânăstirile cu cea mai înaltă viaţă duhovnicească, sub mitropolitul Varlaam, erau: Sfinţii Trei Ierarhi, Putna, Slatina, Moldoviţa, Voroneţ, Dragomirna, Neamţ, Secu, Agapia, Probota, Tazlău şi mai ales Bisericani, singura mânăstire din ţară cu regulă de

viaţă achimită (neadormită), după modelul Mânăstirii Studion din Constantinopol. În toate mânăstirile funcţionau adevărate şcoli duhovniceşti de caligrafi, traducători, miniaturişti şi zugravi de icoane. Iar „munţii foşneau de pustnici", în vremea sa.

23. Auzindu-se până la Constantinopol de petrecerea şi înţelepciunea mitropolitului Varlaam, precum şi de înflorirea Bisericii din Moldova sub păstoria sa, Sinodul Marii Biserici l-a propus, în anul 1639, printre cei trei candidaţi, de patriarh ecumenic, fiind ales apoi Partenie. Este pentru prima şi ultima dată când un ierarh român candidează la scaunul de patriarh ecumenic.

24. Acest venerabil păstor duhovnicesc al Moldovei s-a dovedit a fi, de asemenea, şi un iscusit făcător de pace, după cuvântul Mântuitorului Hristos. Care zice: *Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema* (Matei 5, 9). Încă pe când era egumen la Secu, a fost trimis de Miron Barnovschi şi mitropolitul Anastasie Crimca în fruntea unei solii la ţarul Rusiei şi la mitropolitul moldovean Petru Movilă de la Kiev. În anul 1632 s-a dus iarăşi în fruntea unei solii de pace la Constantinopol, mijlocind pentru un domn pământean pe scaunul Moldovei.

În anul 1644 este trimis de Vasile Lupu, în fruntea unei alte solii de pace. la domnul muntean Matei Basarab, cu care era de mult în neînţelegere. Astfel. blândul mitropolit Varlaam a reuşit să împace pentru totdeauna pe cei doi domni şi Bisericile Ortodoxe surori, aducând în mijloc numele lui Iisus Hristos, Care se numeşte *Domn al păcii* şi amintind că şi unii şi alţii sunt fraţi de o credinţă, de o limbă şi de un neam. Ca semn al împăcării, mitropolitul Varlaam a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească biserica Stelea din Târgovişte. iar pe Matei Basarab, să zidească biserica Mânăstirii Soveja în ţinutul Vrancei, numită multă vreme Mânăstirea „Dobromira", adică „Bună pace".

25. Grija marelui ierarh pentru mântuirea turmei sale era tot aşa de mare ca şi grija pentru luminarea „seminţiei româneşti" cu cărţi de învăţătură creştinească pe limba poporului. În cei 21 de ani de rodnică păstorie s-a străduit, după a sa putere, să zidească numeroase biserici prin sate şi oraşe şi să facă tot felul de danii şi înzestrări la schituri şi mânăstiri. În cele trei scaune episcopale a pus episcopi dintre cei mai evlavioşi, iar la parohii a hirotonit preoţi învăţaţi, plini de frica de Dumnezeu, care în fiecare sărbătoare citeau predica zilei din cazanie, pe înţelesul credincioşilor. În felul acesta, călugării. preoţii şi ierarhii apărau dreapta credinţă, învăţau poporul să ducă o viaţă morală şi-l ţineau unit şi strâns legat de Hristos, de Biserică şi de părinţi.

26. Aşa a păstorit mitropolitul Varlaam Biserica Moldovei timp de 21 de ani, jertfindu-se, după a sa putere, pentru întărirea şi apărarea credinţei

ortodoxe în ţările române, pentru mântuirea turmei încredinţate lui de Hristos şi pentru unitatea şi luminarea poporului prin cărţi scrise în grai limpede românesc. Apoi, ajungând la bătrâneţe şi dorind să se pregătească de obştescul sfârşit, în anul 1653 s-a retras din scaun la Mânăstirea Secu, metania sa.

27. Vechile documente mărturisesc că mitropolitul Varlaam a avut întotdeauna o deosebită grijă de mânăstirea sa de metanie, unde a crescut şi s-a format duhovniceşte. Că „orice agonisită dobândea, o dăruia Mânăstirii Secu". A mai dăruit obştii de aici un frumos sacos arhieresc în fir de argint, cărţi de cult, vase şi alte obiecte bisericeşti. La fel şi sora sa după trup, Ecaterina, fratele său şi nepotul său, preotul Ursul din satul Cofeteşti, ţinutul Putnei, au făcut preţioase danii Mânăstirii Secu, întru pomenirea lor şi a marelui mitropolit.

28. În tradiţia locului se spune că mitropolitul Varlaam, cât a trăit la Secu, nu stătea fără lucru, ci mereu se ruga, mergea la biserică, citea, traducea şi scria cărţi ziditoare de suflet. Întrucât cunoştea pe mulţi sihaştri şi călugări cu viaţă îmbunătăţită, se spune în tradiţie că mitropolitul a scris şi un pateric cu numeroase vieţi de cuvioşi părinţi, trăitori în codrii şi mânăstirile Moldovei. Acest pateric al mitropolitului Varlaam s-a păstrat un timp în manuscris în biblioteca Mânăstirii Secu. Mai târziu, un călugăr aghiorit l-a înstrăinat, ducându-l în Muntele Athos, unde apoi s-a pierdut.

29. În toamna anului 1657, marele ierarh şi părinte al Moldovei, mitropolitul Varlaam, simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a împărţit toată averea sa, a chemat la sine pe duhovnicul Dosoftei, egumenul Mânăstirii Neamţ, şi a primit Preacuratele Taine. Apoi, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, şi-a dat sufletul în braţele Marelui Arhiereu Iisus Hristos, împăcat cu sine, cu Biserica şi cu neamul său. Aşa a trăit şi aşa s-a nevoit pentru mântuirea turmei sale mitropolitul Varlaam!

Doamne, numără în ceata Sfinţilor Ierarhi pe bunul păstor al Moldovei, Varlaam!

CUVIOSUL ATANASIE IEROSCHIMONAHUL
Mânăstirea Sihăstria
(secolul XVII)

În poiana unde se află astăzi Mânăstirea Sihăstria s-a nevoit, în prima jumătate a secolului XVII, un sihastru vestit, anume ieroschimonahul Atanasie. Era cu metania din Mânăstirea Neamţ. După mai mulţi ani de

ascultare în obşte, s-a retras cu totul departe de lume, la câţiva kilometri mai sus de Mânăstirea Secu, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu. În această epocă, valea Sihăstriei, munţii şi pădurile seculare din împrejurimi formau una din cele mai vestite vetre isihaste din Moldova.

Făcându-şi o colibă din lemn şi pământ, Cuviosul Atanasie s-a nevoit mulţi ani în această poiană, ajungând duhovnic al tuturor sihaştrilor din împrejurimi şi dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus. Vestea numelui său s-a răspândit peste tot în centrul Moldovei, ajungând cunoscut mitropolitului Varlaam şi chiar domnului ţării.

Prin anul 1650, marele sihastru Atanasie ieroschimonahul s-a mutat la cereştile lăcaşuri, lăsând în urmă numeroşi ucenici. Locul în care s-a nevoit se numeşte până astăzi „Poiana Sihastrului" sau „Poiana lui Aftănas". În această poiană au întemeiat ucenicii săi mai târziu Schitul Sihăstria[19].

SIHAŞTRII IOSIF, PARTENIE ŞI PAVEL cu ucenicii lor Întemeietorii Mânăstirii Sihăstria (1655)

Pe la mijlocul secolului XVII se nevoiau numeroşi sihaştri în pădurile seculare de pe valea Sihăstriei şi în Munţii Sihlei. Dintre ei, unii erau cu totul sporiţi în post, în rugăciune şi în bucuria Duhului Sfânt. Singura lor întristare era lipsa unui schit în apropiere, unde să asculte Sfânta Liturghie şi să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele lui Hristos.

În anul 1655, şapte ieroschimonahi bătrâni cu metania din Mânăstirea Neamţ, ucenici ai Cuviosului Atanasie Sihastrul, care se nevoiau în apropiere, s-au sfătuit să întemeieze un schit de lemn în „Poiana lui Aftănas", în cinstea Maicii Domnului, spre mângâierea tuturor sihaştrilor.

Deci, făcând priveghere de toată noaptea şi alegând locul pentru biserică, au pus icoana Maicii Domnului într-un brad şi, îngenunchind în faţa ei, i-au cerut ajutor şi binecuvântare de începerea lucrului. Apoi s-au rugat Preasfintei Fecioare să fie ocrotitoarea acestui sfânt lăcaş şi a tuturor sihaştrilor ce se vor nevoi aici în plăcere de Dumnezeu, izbăvindu-i cu rugăciunile ei de foc, de primejdie, de dezbinare şi de toate ispitele diavolului. La urmă au pus acest legământ: „Să nu îngăduie Maica Domnului în locul acesta pe cei ce vor

[19] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie...*, p. 112; *Pomelnicul Mânăstirii Sihăstria*

săvârşi păcate trupeşti, pe cei ce vor avea pungă osebită şi pe cei ce vor îndrăzni să mănânce carne în acest schit".

Legământul celor şapte sihaştri a fost întărit în acelaşi an de episcopul Ghedeon de Roman, care a înălţat aici o mică biserică de lemn cu hramul „Naşterii Maicii Domnului". Aşa a luat fiinţă Mânăstirea Sihăstria în mijlocul acestei vestite vetre isihaste, ca o adevărată oază duhovnicească. Primii vieţuitori în acest schit au fost înşişi cei şapte sihaştri cu ucenicii lor: Iosif, Partenie şi Pavel. Mai târziu s-au adăugat şi alţi iubitori de linişte.

În schit se ducea o desăvârşită viaţă de obşte, cu pravilă după rânduiala Sfântului Munte. Duminica şi în sărbători se făcea priveghere de toată noaptea şi se săvârşea dumnezeiasca Liturghie. Atunci se adunau sihaştri din toată partea locului, pentru a se împărtăşi cu Preacuratele Taine. După ce luau masa împreună, primeau pâine pentru o săptămână şi iarăşi se întorceau la bordeiele lor. Sihaştrii desăvârşiţi şi cei bolnavi coborau mai rar în schit. Pe aceştia, părinţii din obşte îi cercetau la chilii şi le duceau Sfânta Împărtăşanie şi cele de nevoie. Iar pe cei neputincioşi îi aduceau în obşte şi îi îngrijeau cu dragoste până la obştescul sfârşit. Toţi petreceau în linişte, în tăcere şi în neîncetată rugăciune.

Aceasta era rânduiala lăsată de cei şapte ieroschimonahi, cu ucenicii lor, sihăstriei întemeiate de ei. După mai mulţi ani de nevoinţă în smerenie şi în plăcere de Dumnezeu, aceşti fericiţi sihaştri s-au strămutat la cereştile lăcaşuri şi au fost înmormântaţi lângă altarul bisericii întemeiate de ei.

SFÂNTUL RAFAIL DE LA AGAPIA (secolele XVI-XVII)[20]

Unul dintre cei mai cinstiţi cuvioşi români, care au strălucit pe pământul Moldovei în secolul XVI, este Sfântul Rafail de la Mânăstirea Agapia Veche. Fiind născut în ţinutul Neamţ şi auzind de marele sihastru Eufrosin, a părăsit cele pământeşti şi, urcându-se în munte, i s-a făcut ucenic. Deci, făcându-se călugăr prin mâinile lui, atât de mult a sporit Cuviosul Rafail în rugăciune şi post, încât a ajuns pe dascălul său.

După mai mulţi ani de viaţă pustnicească pe Muntele Scaunele, s-a coborât apoi în schitul întemeiat de Cuviosul Eufrosin. Aici, sporind şi mai mult în dragostea lui Hristos, în privegheri de toată noaptea şi în rugăciuni cu

[20] Pr. Liviu Stan, *Sfinţi români*, Sibiu, 1945, p. 48; Pr. N. Dărângă, *Istoria Mânăstirii Agapia*, Iaşi, 1908, p. 22-41; Diac. Ioan Ivan *Sfinţi români...*, op. cit., p. 357

lacrimi, smerindu-se înaintea tuturor prin ascultare, s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul preoţiei şi al facerii de minuni. Căci izgonea duhurile necurate, cunoştea gândurile oamenilor şi vedea dinainte cele viitoare. Era încă neîntrecut dascăl al rugăciunii lui Iisus şi părinte duhovnicesc al tuturor cuvioşilor sihaştri. Deci, săvârşind îngereşte călătoria acestei vieţi şi lăsând in urmă mulţi ucenici, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Apoi, făcându-se unele minuni la mormântul său şi încredinţându-se părinţii că l-a proslăvit Dumnezeu, i-au scos din sicriu trupul întreg şi plin de bună mireasmă şi l-au aşezat în biserică, spre închinarea tuturor.

Auzind de aceasta marele mitropolit al Moldovei, Dosoftei, a venit cu tot clerul său şi s-a închinat la moaştele Cuviosului Rafail de la Agapia. Iar in anul 1686, când a tipărit Vieţile Sfinţilor la Iaşi, însuşi a mărturisit despre el, zicând: „Dară tocmai şi din rumâni mulţi sunt (sfinţi) care am văzut viaţa şi traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneţ şi Rafail de la Agapia (şi) am sărutat şi sfintele (lor) moştii..."[21].

Mai târziu, datorită vitregiei vremurilor, s-au îngropat moaştele Sfântului Rafail la un loc tăinuit şi nu s-au mai aflat până în ziua de astăzi.

Prea Cuvioase Părinte Rafail, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL PARTENIE DE LA AGAPIA (†1660)[22]

Acest cuvios vrednic de laudă era ucenic al marilor sihaştri din Muntele lui Agapie. Luând din tinereţe jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mânăstirea Agapia Veche, la începutul secolului XVII. Apoi, deprinzând frica de Dumnezeu şi rugăciunea cea din inimă, s-a retras la linişte în Muntele Scaunele.

Acolo, mult nevoindu-se cu postul şi cu privegherea de toată noaptea şi biruind cumplitele ispite ale vrăjmaşului diavol, s-a învrednicit a primi de la Dumnezeu darul tămăduirii şi al izgonirii duhurilor necurate. Şi nu puţini bolnavi de prin sate alergau la chilia lui şi primeau mângâiere şi sănătate. Apoi, Mânăstirea Agapia rămânând fără povăţuitor, Cuviosul Partenie a primit darul preoţiei şi a ajuns vestit egumen al sihaştrilor din obşte. Astfel, pe toţi îi păstorea cu smerenie şi cu înţelepciune, făcându-se pe sine pildă tuturor, atât celor din schit, cât şi celor din pustie.

[21] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152

[22] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 54; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152

În anul 1660, Cuviosul Partenie de la Agapia s-a strămutat la cereştile lăcaşuri, iar trupul său a fost îngropat în „Livada Părinţilor". Mai târziu, cinstindu-se de părinţi în ceata cuvioşilor şi făcându-se unele minuni la mormântul său, moaştele lui s-au aşezat în biserică spre închinare, pe care le-a sărutat şi însuşi mitropolitul Dosoftei. Apoi, năvălind turcii peste Ţara Moldovei, moaştele Cuviosului Partenie au fost ascunse în munte şi au rămas acolo, neştiute de nimeni până în zilele noastre.

Sfinte Prea Cuvioase Părinte Partenie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA BISERICANI (†1660)[23]

Preacuviosul Părintele nostru Chiriac de la Bisericani este numărat printre cei mai mari asceţi şi cuvioşi ai Bisericii Ortodoxe Române. El s-a nevoit la începutul secolului XVII în obştea Mânăstirii Bisericani, care număra pe atunci peste 100 de călugări. Apoi, aprinzându-se de dumnezeiescul dor, s-a retras la pustie într-o peşteră din Muntele lui Simon şi acolo s-a nevoit singur în cea mai aspră osteneală zeci de ani. Iar nevoinţa lui era aceasta: vară şi iarnă petrecea pe munte cu trupul gol, în rugăciune curată, slăvind neîncetat pe Dumnezeu şi biruind desăvârşit, cu darul lui Hristos, neputinţele firii şi ispitele diavolului.

Pe acest mare sihastru şi purtător de Dumnezeu l-a cunoscut încă din viaţă mitropolitul Dosoftei, căruia mai târziu i-a sărutat şi sfintele moaşte, precum însuşi scrie: „Apucat-am în zilele noastre părinţi înalţi la bunătăţi şi podvig (nevoinţă) şi plecaţi la smerenie adâncă: pe părintele Chiriac de Bisericani, gol (petrecând) şi ticăloşit în munte 60 de ani...".

Despre acest sfânt se scriu următoarele în Patericul sfinţilor din Moldo-România: „În anul 1660, Preacuviosul Părintele nostru Chiriac, din tânără vârstă îmbrăţişând viaţa monahicească în Sfânta Mânăstire Bisericani şi sporind întru adâncă smerenie şi întru îndelungă răbdare şi iubind sărăcia lui Hristos de bunăvoie, s-au îndepărtat cu totul de petrecerea cea împreună cu oamenii şi s-au sălăşluit prin munţi şi prin stâncile cele înfricoşate de pe lângă râul Bistriţa şi acolo, cu trupul gol, s-au nevoit în singurătate, în ger şi în arderea soarelui, şasezeci de ani până la sfârşitul său... şi se serbează la 31 decembrie".

[23] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 54; Pr. N. Dărângă, op. cit., p. 41; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152

Sfântul Chiriac de la Bisericani a ajuns cu nevoinţa pe marii sihaştri din pustiul Egiptului şi în special pe Cuviosul Onufrie, a cărui petrecere s-a ostenit s-o urmeze. Trupul său gol a fost împodobit de Dumnezeu cu peri de sus până jos şi umbrit de darul Duhului Sfânt, încât nici frigul, nici foamea. nici diavolii nu-l vătămau. El este unul din cei mai mari sihaştri din Carpaţi. care aduce la noi o asemenea îngerească nevoinţă: trăirea în desăvârşită lepădare de sine, în golătate şi în neîncetată rugăciune.

Ajungând la măsura desăvârşirii, Cuviosul Chiriac Sihastrul şi-a dat sufletul său în braţele lui Hristos şi a fost numărat în ceata sfinţilor români. fiind canonizat de popor. Moaştele lui au fost aşezate în peştera în care a trăit. ce se păstrează până astăzi şi în care s-a făcut mai târziu un mic paraclis pictat în cinstea lui. Apoi, din cauza deselor tulburări din ţară, credincioşii au împărţit moaştele între ei.

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA TAZLĂU (†1660)[24]

Cel mai mare pustnic, care s-a nevoit în jurul Mânăstirii Tazlău, a fost Cuviosul Chiriac Sihastrul. Acest bărbat purtător de Hristos era fiu de ţărani din partea locului. Apoi, intrând în obştea Mânăstirii Tazlău, a întrecut pe ceilalţi călugări cu smerenia, cu rugăciunea şi cu sfinţenia vieţii. Pentru aceasta, deşi nu voia să primească darul preoţiei, s-a făcut multora dascăl şi povăţuitor către Hristos.

Deci, dorind să ajungă la măsura desăvârşirii, s-a retras la linişte pe Muntele numit „Măgura Tazlăului" şi acolo, împreună cu alţi sihaştri, s-a nevoit zeci de ani în plăcere de Dumnezeu şi petrecere îngerească. Acest cuvios în puţină vreme a sporit atât de mult, că ajunsese la măsura marilor părinţi isihaşti. Căci se ruga neîncetat cu priveghere de toată noaptea şi cu izvoare de lacrimi şi se hrănea doar cu pesmeţi şi cu fructe de pădure. Pentru aceea, din tinereţe se odihnea întru el darul Sfântului Duh şi se învrednicise a cunoaşte cele viitoare şi a izgoni duhurile cele rele din oameni.

Văzându-se înconjurat de mulţi ucenici, Cuviosul Chiriac a înălţat pe munte, alături de chilia sa, un mic altar de rugăciune, în care se ruga ziua şi noaptea şi unde mărturisea pe fiii săi duhovniceşti. Căci, atât călugării, cât şi credincioşii, îl cinsteau încă din viaţă ca pe un sfânt şi făcător de minuni şi

[24] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152; Diac. I. Ivan, *Cuviosul Chiriac de la Tazlău*, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 394

alergau cu evlavie la chilia lui. Cuviosul acesta a contribuit mult la dezvoltarea isihasmului şi a vieţii de linişte în Moldova. Munţii Tazlăului, ai Nechitului şi Tarcăului adăposteau nu puţini ucenici ai acestui mare dascăl al liniştii.

Astfel, îngereşte vieţuind şi ajungând la adânci bătrâneţi, Sfântul Chiriac Sihastrul şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos, lăsând în urmă mulţi fii duhovniceşti. Cinstitele sale moaşte s-au aşezat de ucenici într-o peşteră pe Măgura Tazlăului şi multe minuni de vindecare se făceau prin ele. Pe acest cuvios l-a cunoscut încă din viaţă şi smeritul mitropolit Dosoftei şi i-a sărutat moaştele, precum însuşi mărturiseşte: „Apucat-am în zilele noastre părinţi înalţi la podvig (nevoinţă) şi plecaţi la smerenie adâncă: pe părintele Chiriac de la Bisericani şi pe Chiriac de la Tazlău". Iar în Patericul Sfinţilor moldo-români, din anul 1888, se scrie despre acest cuvios: „Asemenea, tot întru această vreme, în anii 1660 s-a nevoit sihăstreşte şi alt preacuvios părinte Chiriac, de la Schitul Tazlăul, şi tare mult s-a luptat împotriva vrăjmaşilor celor nevăzuţi şi desăvârşit i-a biruit şi se prăznuieşte (la) decembrie 31 de zile".

Spre sfârşitul secolului XVII, abătându-se asupra Moldovei grele primejdii şi pădurile umplându-se de oameni în bejenie, moaştele Sfântului Chiriac s-au împărţit între credincioşi, după tradiţie, pentru a nu fi profanate de păgâni. Astfel, peştera de pe Muntele Măgura s-a lipsit de un odor sfânt ca acesta.

Sfinte Preacuvioase Părinte Chiriac, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL
Sihăstria Mânăstirii Tazlău
(secolul XVII)[25]

Perioada de aur a vieţii isihaste din jurul Mânăstirii Tazlău-Neamţ a culminat cu secolul XVII. Unul din cei mai vestiţi sihaştri ai Mânăstirii Tazlău din acest secol a fost şi Cuviosul Onufrie Sihastrul. Acesta, după ce deprinde în obşte meşteşugul nevoinţei duhovniceşti, devine ucenic al Sfântului Chiriac de la Tazlău, slujindu-l cu multă credinţă până la obştescul sfârşit. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei, se retrage la pustnicie aspră pe o obcină de munte, mai sus de lavră, numită până astăzi „Dealul lui Onufrie".

[25] Pr. Gh. Vârtolaş, *Istoricul parohiei Tazlău*, mss.

Aici s-a nevoit Cuviosul Onufrie peste 30 de ani, sporind mult în post, în rugăciune şi smerenie, ajungând înaintevăzător şi făcător de minuni. Căci, pentru sfinţenia vieţii lui, cunoştea gândurile oamenilor şi spunea cele viitoare. Era încă iscusit părinte duhovnicesc, cu mulţi fii şi ucenici şi nu era altul mai vestit în vremea aceea în Munţii Tazlăului ca pustnicul Onufrie. La el se mărturiseau toţi sihaştrii din partea locului, călugări din obşte şi credincioşi de prin sate, căci era vestit dascăl al rugăciunii şi era umbrit de darul Duhului Sfânt. Veneau la el şi bolnavi de prin sate şi se vindecau cu rugăciunea şi binecuvântarea lui.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Onufrie şi lăsând în urmă mulţi sihaştri şi fii duhovniceşti, s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, numărându-se în ceata cuvioşilor părinţi[26].

CUVIOŞII SILVESTRU, IOV ŞI AGATON
Sihăstria Mânăstirii Tazlău
(secolul XVII)

Pustnicii Silvestru, Iov şi Agaton erau ucenici ai Sfântului Chiriac de la Tazlău. Ei s-au nevoit mai întâi în lavră, smerindu-se tuturor şi deprinzând frica de Dumnezeu şi darul rugăciunii. Apoi, rănindu-şi inimile cu dragostea lui Hristos, s-au retras la pustie în adâncul muntelui, la locul numit până astăzi „Măgura Tazlăului". Aici au trăit sihaştri numeroşi încă din secolul XIV, fiind un loc foarte prielnic vieţii pustniceşti. Urme de chilii se întâlnesc până azi în partea locului.

În acest munte, Cuvioşii Silvestru, Iov şi Agaton şi-au făcut chilii din piatră şi lemn şi s-au nevoit mai mult de 30 de ani, răbdând grele ispite de la diavoli. Căci şi frigul îi supăra, şi foamea îi chinuia, şi duhurile rele prin gânduri şi năluciri îi luptau. Însă, bunii ostaşi ai lui Hristos le răbdau pe toate cu bărbăţie, în nădejdea vieţii de veci, fiind înarmaţi cu sabia neîncetatei rugăciuni. Iar când slăbeau în lupta cea duhovnicească, chemau ajutorul Sfântului Chiriac, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru Chiriac, miluieşte-ne pe noi!" Apoi îndată îi cerceta bucuria Duhului Sfânt.

Aceşti cuvioşi, ca şi ceilalţi sihaştri din Munţii Tazlăului, coborau noaptea la Utrenie în mânăstire cu făclii în mână, apoi iar se urcau la chiliile

[26] Într-un hrisov domnesc din anul 1617 sunt amintiţi mai mulţi sihaştri din Mânăstirea Tazlău, printre care şi Cuviosul Onufrie.

lor. La bătrâneţe s-au învrednicit de darul izgonirii duhurilor necurate şi mulţi îi cercetau şi doreau măcar să se atingă de hainele lor.

Deci, bine nevoindu-se şi ajungând purtători de Hristos, Cuvioşii Silvestru, Iov şi Agaton s-au strămutat la cele veşnice şi s-au numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

SFÂNTUL IERARH SAVA MĂRTURISITORUL
Mitropolit al Ardealului
(†1683)[27]

Sfântul Ierarh Sava s-a născut în localitatea Inău din părinţi binecredincioşi, Ioan şi Maria, primind din botez numele de Simeon. După ce învaţă carte şi deprinde rânduiala slujbelor în Mânăstirea Comana, ajunge protopop şi slujitor al Bisericii lui Hristos în satul natal, săvârşind cele sfinte cu mare râvnă şi frică de Dumnezeu. Apoi, rămânând văduv, iar mama sa îmbrăcând haina monahală, în anul 1656, fericitul Simeon este ales mitropolit şi păstor sufletesc al Ardealului. Deci, mai întâi s-a călugărit la Mitropolia din Târgovişte, cu numele de Sava. Apoi, fiind hirotonit arhiereu, a fost aşezat cu cinste pe scaunul de mitropolit din Alba Iulia, în locul răposatului ierarh Simeon Ştefan.

Ca păstor şi părinte duhovnicesc al românilor din Transilvania, fericitul mitropolit Sava Brancovici s-a dovedit un mare apărător al credinţei ortodoxe şi un devotat ierarh al Bisericii lui Hristos. Timp de 24 de ani, cât a fost mitropolit, Sfântul Sava a mărturisit cu mult curaj dreapta credinţă, a combătut învăţăturile greşite calvineşti, a întărit unitatea românilor în jurul Bisericii Ortodoxe, a înălţat numeroase lăcaşuri prin sate şi oraşe, a rânduit peste tot preoţi devotaţi şi a mângâiat pe ţăranii ardeleni, întărindu-i în credinţă şi nădejde. De asemenea, a reînnoit mitropolia şi bisericile jefuite şi stricate de răufăcători.

Văzând craiul Ardealului că nu poate întoarce poporul de la credinţa ortodoxă din cauza Sfântului Ierarh Sava, îndată a semănat vrajbă şi răzbunare împotriva păstorului cel bun. Deci, aruncând mărturii nedrepte asupra lui, în anul 1680 l-a scos din scaun. Apoi, aruncându-l în temniţă, timp de trei ani de zile a fost persecutat, bătut cu toiege, batjocorit şi chinuit ca un martir pentru

[27] Pr. prof. M. Păcurariu, *Sfântul Sava, Mitropolitul Transilvaniei*, în *Sfinţi români*... op. cit., p. 406

dreapta credinţă, fiind silit la calvinism. Fericitul Sava însă a mărturisit cu tărie pe Hristos, apărând dogmele şi tradiţia Bisericii Ortodoxe.

După grele suferinţe, în anul 1683 a fost scos din temniţă, dar, fiind slăbit de chinuri, îndată şi-a dat sfântul său suflet în braţele lui Hristos. Pentru sfinţenia vieţii lui, credincioşii l-au numărat încă din viaţă în ceata sfinţilor. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat pe Sfântul Ierarh Sava în anul 1955, ca mărturisitor al dreptei credinţe şi se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfinte Ierarhe Sava, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

FERICITUL MITROPOLIT DOSOFTEI
al Moldovei şi Sucevei
(1624-1693)[28]

a. Viaţa

Preaînvăţatul şi vrednicul de pomenire mitropolit Dosoftei (Barilă) este numărat printre cei mai aleşi ierarhi pe care i-a avut vreodată Biserica Ortodoxă Română.

Acest blând şi cuvios mitropolit s-a născut în părţile Sucevei din părinţi foarte credincioşi. De mic a fost dat la învăţătura cărţii la cei mai buni dascăli ce se aflau atunci în Moldova. Apoi s-a dus la Şcoala Frăţiei Ortodoxe din Liov, unde a învăţat limbile greacă, latină, slavonă şi polonă, precum şi teologia ortodoxă.

În anul 1649 a primit tunderea monahală în Mânăstirea Probota. În anul 1658 a fost ales episcop de Huşi, fiind în vârstă de 34 de ani. Între anii 1660-1671 a fost episcop de Roman, iar între anii 1671-1686 a fost mitropolit al Moldovei. În anul 1686 s-a refugiat în Polonia, la Zolkiev. După 7 ani de pribegie a murit acolo, în anul 1693.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Blândul şi smeritul mitropolit Dosoftei a fost dăruit de Dumnezeu din copilărie cu multă înţelepciune şi râvnă dumnezeiască. Pe lângă învăţătura cea din afară adunată de la mulţi dascăli, învăţătura cea duhovnicească a deprins-o în şcoala Mânăstirii Probota. Aici a deprins rugăciunea, blândeţea, ascultarea.

---

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1957, p. 74-84; *Mitropolitul Dosoftei - 350 de ani de la naştere*, edit. de Mitropolia Olteniei - Craiova, 1974; Dosoftei - *Psaltirea în versuri* - editată de Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974

smerenia şi osârdia spre cele cereşti. Astfel, văzând părinţii din mânăstire nevoinţa lui, l-au făcut călugăr în anul 1649.

2. În puţină vreme, Cuviosul Dosoftei a sporit aşa de mult în dragoste şi rugăciune, încât s-a învrednicit a fi părinte duhovnicesc şi începător al obştii de la Probota. Timp de mai mulţi ani, învăţatul egumen a călăuzit pe monahi către Hristos, întărindu-i în buna nevoinţă şi în cunoaşterea Sfintei Scripturi. De asemenea, a dezvoltat mult şcoala Mânăstirii Probota şi a crescut mulţi ucenici luminaţi, aducând în obştea sa o adevărată înnoire duhovnicească.

3. Ca episcop la Huşi şi la Roman, blândul păstor al turmei lui Hristos a rânduit peste tot preoţi buni şi a înnoit numeroase biserici şi mânăstiri, zidind duhovniceşte pe fiecare prin smerenia şi bunătatea lui. Că nu era preot şi egumen mai răbdător, mai blând şi mai milostiv ca dânsul în toată eparhia.

4. Ajungând părinte duhovnicesc şi păstor al întregii Moldove, marele ierarh uimea pe toţi cu blândeţea, cu smerenia şi cu înţelepciunea sa, precum îl înfăţişează însuşi cronicarul Ion Neculce: „Acest Dosofteiu, mitropolit, nu era om prost (simplu) de felul lui. Şi era neam de mazil, preaînvăţat; multe limbi ştia: elineşte, latineşte, slavoneşte şi altă adâncă carte şi-nvăţătură, deplin călugăr şi cucernic şi blând ca un miel. În ţara noastră pe-ceastă vreme nu este om ca acela... Cantemir-Vodă să mâniase pe (a)cel mitropolit şi-i făcusă afurisănie de la patrierhi. Dar nemic de dânsul nu s-a atins, că zic oamenii că-i sfânt"[29].

5. Primele cărţi tipărite de mitropolitul Dosoftei au fost *Psaltirea în versuri* şi *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu* (Uniev - 1673), cele mai alese cărţi de rugăciuni preţuite de români. Deci, ştiind el că poporul iubeşte mai mult rugăciunea rimată decât cea obişnuită, a versificat Psaltirea, făcând din ea cea dintâi carte românească cu imne de laudă închinate lui Dumnezeu. Astfel, blândul mitropolit s-a dovedit primul poet şi imnograf al neamului nostru. Psaltirea în versuri a mitropolitului Dosoftei a circulat în Ţările Române peste două secole, mângâind şi alinând inimile credincioşilor. Căci unii ştiau psalmii versificaţi pe de rost, alţii îi copiau pe manuscrise, iar alţii îi cântau prin case şi prin biserici.

6. Însă cel dintâi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Dosoftei a fost întemeierea unei tipografii la Iaşi, pentru tipărirea cărţilor de slujbă şi învăţătură pe înţelesul tuturor, în limba românească. În această tipografie, marele ierarh a tipărit şase cărţi. Prin aceste cărţi, mitropolitul Dosoftei devine ctitorul limbii româneşti în cultul Bisericii din Moldova. El traduce

---

[29] Ion Neculce, *Letopiseţul Ţării Moldovei*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1975, p. 89

pentru prima dată *Liturghierul, Psaltirea* şi *Octoihul*, cărţile de bază ale cultului ortodox, în limba noastră străbună, renunţând la limbile greacă şi slavonă considerate în trecut sacre, pentru a înţelege toţi dumnezeieştile slujbe.

7. Acest evlavios ierarh moldovean a tradus şi tipărit, de asemenea. pentru prima dată în grai românesc, o altă carte foarte preţuită la români. „Vieţile Sfinţilor pe tot anul" (1682-1686). Redactată în patru volume în formă prescurtată, această operă aghiografică conţine şi vieţile unor sfinţi români nevoitori în mânăstirile din Moldova, dintre care pe unii i-a cunoscut personal şi le-a sărutat sfintele moaşte, precum singur mărturiseşte: „...Dară tocmai şi din rumâni mulţi sunt (sfinţi) care am văzut viaţa şi traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneţ şi Rafail de la Agapia (şi) am sărutat şi sfintele (lor) moştii...".

Astfel, mitropolitul Dosoftei este cel dintâi aghiograf român care s-a ostenit să hrănească sufletele credincioşilor cu cărţi de laudă lui Dumnezeu şi cu vieţi de sfinţi.

8. În timpul păstoriei sale, viaţa duhovnicească în mânăstiri era destul de înaltă, iar pădurile şi sihăstriile erau pline de sihaştri. Însuşi mitropolitul Dosoftei, vestit ascet şi lucrător al rugăciunii, vizita mânăstirile şi sihăstriile din eparhia sa şi cerceta pe cuvioşii părinţi din pustie, folosindu-se mult de smerenia, de răbdarea şi sfinţenia vieţii lor. Încă săruta cu evlavie cinstitele lor feţe şi le trimitea cele de nevoie la chiliile unde se osteneau. Despre aceasta însuşi spunea: „Apucat-am în zilele noastre părinţi înalţi la bunătăţi şi podvig (nevoinţă) şi plecaţi la smerenie adâncă"[30].

9. Cel mai de preţ odor al Moldovei, la care mitropolitul Dosoftei ţinea foarte mult, erau moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Pe acestea. mutându-le în catedrala de la Iaşi, bunul păstor le păzea cu mare sfinţenie şi la vreme de primejdie făcea cu ele litanie prin ţară şi multe minuni şi semne se făceau spre mângâierea poporului binecredincios. În anii 1686-1687, fiind mare tulburare şi neaşezare în ţară, mitropolitul a luat sicriul cu sfintele moaşte şi s-a dus cu ele în Polonia, la Zolkiev.

10. Acolo, în ţară străină, a stat Cuviosul mitropolit Dosoftei cu ucenicii săi şapte ani de strajă lângă sfintele moaşte, rugându-se ziua şi noaptea cu nădejdea întoarcerii în pământul străbun. Şi venea multă lume la moaştele Sfântului Mucenic Ioan şi nu puţini se vindecau şi se foloseau de sfaturile blândului ierarh. Încă scria şi cărţi de folos şi făcea multe fapte bune.

---

[30] Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, *Vieţile Sfinţilor*, Iaşi, 1686, vol. IV, f. 152

Aşa ostenindu-se acest mare păstor, aghiograf şi imnograf al Bisericii Ortodoxe Române, la sfârşitul anului 1693 s-a săvârşit cu pace, departe de ţară, dându-şi sufletul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos.

SFÂNTUL IERARH MUCENIC TEODOSIE
Mânăstirea Brazi
(† c. 1694)[31]

Acest sfânt ierarh s-a născut în prima jumătate a veacului al XVII-lea, într-o localitate vrânceană de pe apa Zăbrăuţiului, în împrejurimile Panciului. Din tinereţe a luat asupra sa chipul vieţii monahiceşti, iar mai apoi a fost ales egumen al Mănăstirii Bogdana de lângă Oneşti, pe care marele logofăt Solomon Bârlădeanu o ctitorise la îndemnul său în jurul anului 1660. De aici a fost chemat să păstorească Episcopia Rădăuţilor în anul 1669. În 1671, episcopul Dosoftei al Romanului fiind pus în fruntea Mitropoliei Moldovei, Sfântului Teodosie i se încredinţează scaunul vlădicesc de la Roman. Aici stă vreme de trei ani, până în 1674, când, după refugierea mitropolitului Dosoftei în Polonia, a fost ridicat la cârma mitropoliei fără să vrea, mai mult silit, de către domnitorul Dumitraşcu Cantacuzino.

Erau vremuri foarte nestatornice, cu multe schimbări de domnii şi cu multe jafuri din partea oştirilor străine care bântuiau prin ţară. După cum scrie cronicarul Ion Neculce, însuşi domnitorul Dumitraşcu Vodă chemase în apărarea sa pe tătari, care au lăsat poporul „numai cu sufletele, bătuţi şi zdruncinaţi, cum era mai rău şi mai amar, cum nu se poate nici a scrie, nici a povesti caznele şi ucisurile lor, ce au avut". Deci, ridicându-se cu îndrăzneală împotriva acestor nedreptăţi ce aveau loc în ţară, mitropolitul Teodosie a avut de suferit din partea lui Dumitraşcu Vodă, astfel încât nu a rămas mult timp în scaunul mitropolitan, ci după numai un an de păstorie a fost îndepărtat de acelaşi domnitor. S-a retras atunci în locurile natale, vieţuind atât în mănăstirea Bogdana, unde era al doilea ctitor, cât şi în mănăstirea Sfântului Ioan din Focşani.

Aici a fost cunoscut de tot poporul ca un om al lui Dumnezeu, foarte râvnitor pentru cele sfinte. Au rămas şi multe documente care îl atestă ca un

---

[31] Pr. Grigore Popescu şi Gion D. Ionescu, *Contribuţii la Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Date noi despre mitropolitul Teodosie al II-lea al Moldovei*, în rev. „B.O.R.", nr. 5-6, 1986, p. 94-101; *Tomosul Sinodal de canonizare. Viaţa şi Slujbele Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie de la Mănăstirea Brazi*, Editura Episcopiei Buzăului şi Vrancei, 2003; Ene Ionel, *Teodosie al II-lea, un mitropolit martir al Moldovei (secolul al XVII-lea)*, în „Studia historica et theologica. Omagiu Profesorului Emilian Popescu", Ed. Trinitas, Iaşi, 2003, p. 671-683.

părinte duhovnicesc de încredere, a cărui autoritate era neîndoielnică în mijlocul credincioşilor, astfel încât câteodată judeca felurite pricini între aceştia, iar alteori semnătura lui întărea învoielile dintre ei.

Revenind în obştea sa de la Bogdana, el nu a mai vrut să-şi recapete vredniciile arhiereşti din care fusese îndepărtat, ci vreme de aproape două decenii şi-a îndreptat toată osârdia numai spre ctitorirea de noi lăcaşuri sfinte spre slava lui Dumnezeu, după cum scrie şi în diata sa din 1691: „Facem ştire tuturor cui se cuvine a şti, pentru orânduiala vieţii noastre, că am avut noi mare râvnă către zidirea sfintelor biserici şi pe unde, cum şi ce am putut zidi, Dumnezeu ştie". Încă de pe când era episcop la Roman, acest ierarh iubitor de viaţă călugărească s-a îngrijit îndeaproape de mănăstirile din Ţara de Jos: Soveja, Mera, Lepşa, Buluc, Scânteia. După întoarcerea sa în locurile natale, numele său este legat cu certitudine de înfiinţarea mai multor mănăstiri din această zonă: Brazi, Trotuşanu, Muşinoaiele, Bogdana, pe care le-a ctitorit sau care au fost ctitorite la îndemnul său, sau cărora le-a făcut felurite danii.

Mănăstirea Brazi - numită şi „de la Cruce" -, de lângă oraşul Panciu, a fost cea mai iubită ctitorie a sa. Aici s-a ostenit cel mai mult, ajutat fiind şi de ucenicul său, Lavrentie, episcopul Rădăuţilor, şi aici a avut de înfruntat şi multe oprelişti.. În 1688 a fost răpit de trimişii lui Şerban Cantacuzino şi dus în Ţara Românească, unde a fost închis şi chinuit vreme de 10 săptămâni. Încă vreme îndelungată a fost împiedicat cu silnicie de un fost postelnic să construiască biserica care voia să o facă pentru mănăstire, dar, fiind acela apoi lovit de o boală nemiloasă, a recunoscut că a prigonit pe nedrept pe cuviosul ierarh şi şi-a lăsat prin testament toate moşiile sale ctitoriei Sfântului Teodosie. Iar acesta, fără a ţine minte răul, a primit ca fostul postelnic să fie îngropat în curtea bisericii şi s-a rugat pentru iertarea păcatelor lui. Deci, trecând peste toate încercările, a ridicat o nouă biserică şi chilii şi a rânduit un egumen care vieţuise în Muntele Athos.

Dar râvna fostului mitropolit nu s-a oprit aici, căci voia să mai ridice şi alte lăcaşuri sfinte. Însă Dumnezeu, care cunoaşte adâncurile inimilor oamenilor şi ceea ce este de folos fiecăruia, a rânduit pe de o parte ca sfârşitul Sfântului Teodosie să fie încununat prin mucenicie, iar pe de altă parte n-a trecut cu vederea nici dorinţa lui fierbinte de a ridica şi alte biserici. Deci l-a înştiinţat din vreme pe robul Său despre sfârşitul ce i se apropia şi i-a arătat şi calea pe care se vor săvârşi ctitoriile sale. Aşadar, Sfântul Teodosie a îngropat într-o pădure banii care îi pregătise, lăsând şi o însemnare „că cine va găsi aceşti bani este îndatorat să zidească din ei o mănăstire şi trei schituri" şi că „la terminarea de zidit a celui din urmă, al treilea schit, va afla şi moaştele mele"[32].

[32] *Viaţa Sfântului Antipa Românul (Athonitul)*, Editura Episcopiei Romanului, 1998, p. 9



Sfînta Mînăstire Moldovița (secolul XV)

Sfînta Mînăstire Probota (secolul XV)

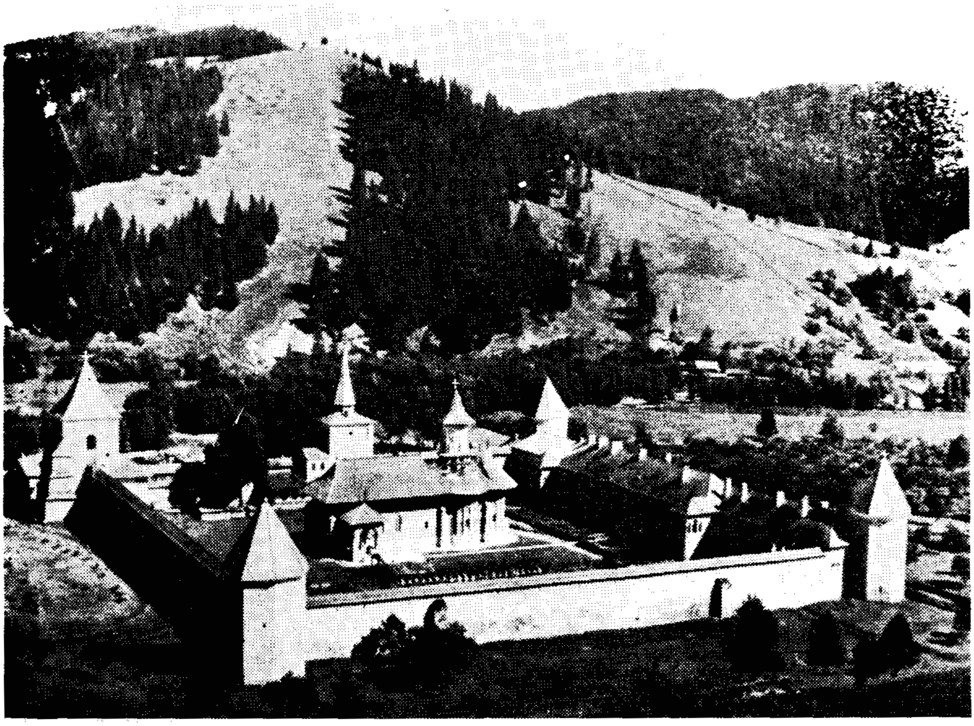




Sfînta Mînăstire Slatina (secolul XVI)



Sfînta Mînăstire Rîşca
(secolul XVI)



Sfînta Mînăstire Sucevița (secolul XVI)



Sfînta Mînăstire Dragomirna (secolele XVI—XVII)



Sfînta Mînăstire Secu (secolele XVI—XVII)



Mitropolitul Moldovei Varlaam (+1657)



Sfînta Mînăstire Căldăruşani (secolul XVII)

Sfînta Mînăstire Govora (secolul XVII)





Sfînta Mînăstire Agapia Veche
(secolele XV—XVI)

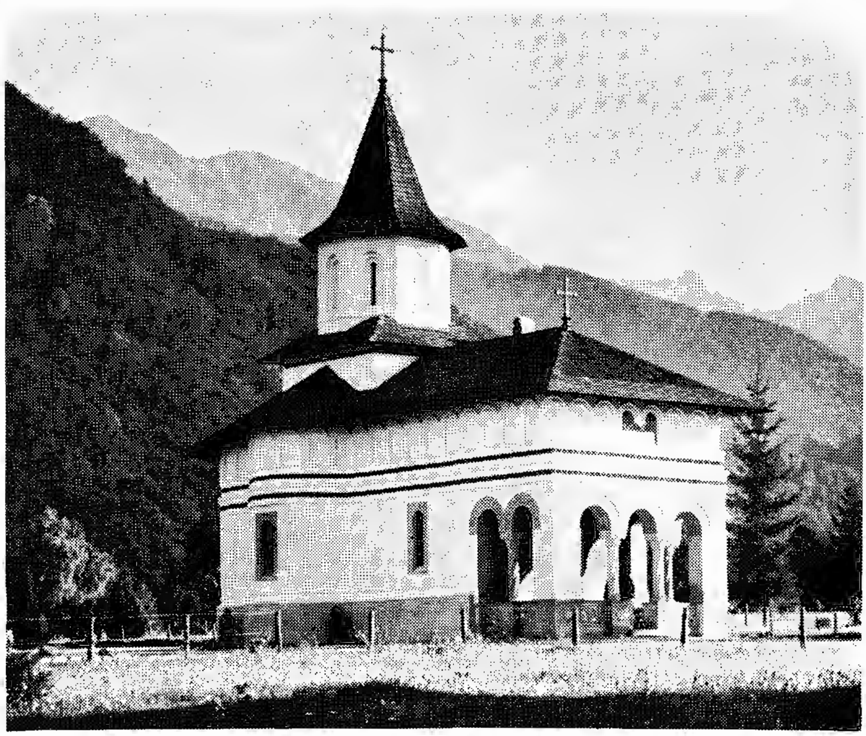


Mitropolitul Moldovei Dosoftei (—



Sfînta Mînăstire Hurezi (secolul XVII)

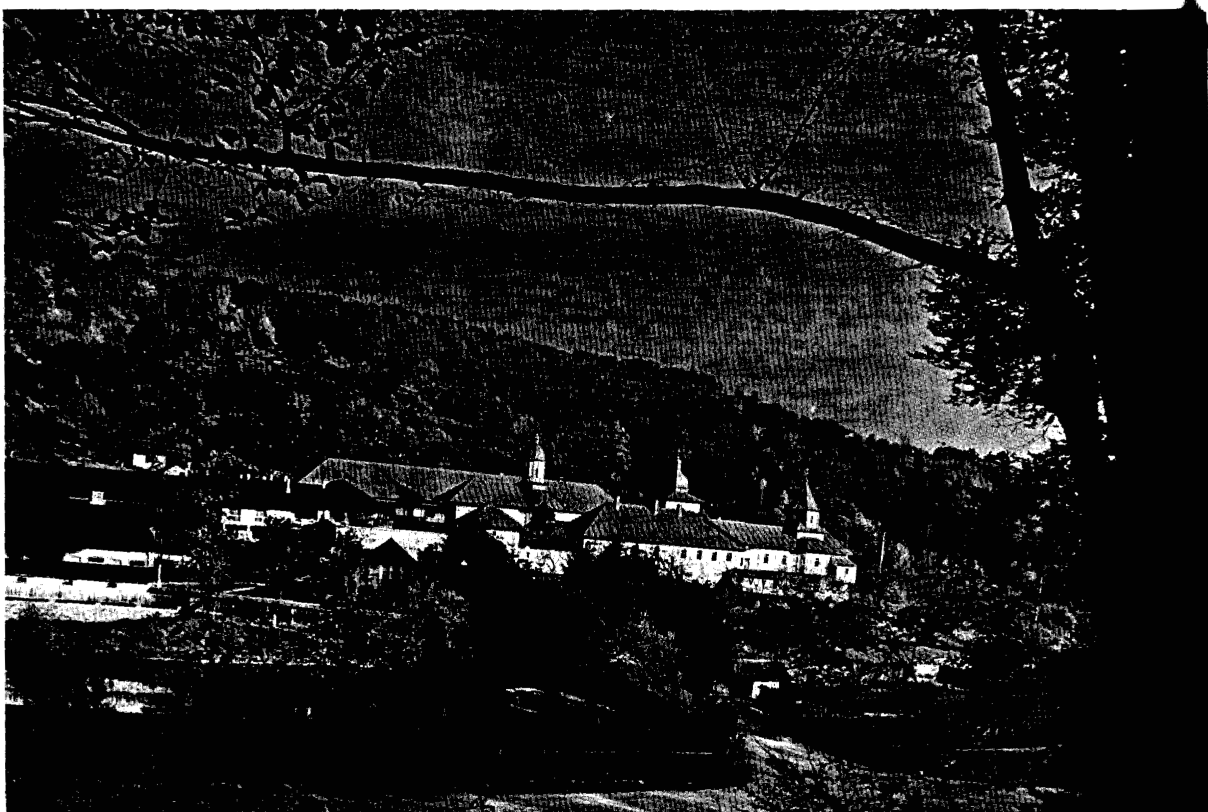
Sfînta Mînăstire Brîncoveanu-Făgăraş (secolul XVII)





Sfînta Mînăstire Agapia din Vale (1644)

Sfînta Mînăstire Sihăstria (secolul XVII)



Nu mult după aceasta, o ceată de tătari a venit la Mănăstirea Brazi şi l-a chinuit pe bătrânul Teodosie ca să spună unde îşi are ascuns avutul. Iar sfântul nevrând să destăinuie unde era zestrea sfintelor lăcaşe pe care voia să le construiască, tătarii i-au tăiat capul. Astfel, râvnitorul mitropolit s-a învrednicit a dobândi cununa de mucenic în mănăstirea „de la Cruce" şi a fost îngropat noaptea de nişte ucenici în lăcaşul pustiit de năvălitori.

După mai mult de o sută de ani de la aceste întâmplări, un pustnic din Munţii Buzăului, călăuzit de Dumnezeu, descoperea vasul cu bani ascuns în pădure de mitropolitul Teodosie şi însemnarea pe care acesta o lăsase. Minunându-se de lucrarea dumnezeiască săvârşită prin această descoperire, pustnicul Dimitrie s-a apucat de lucru cu toată râvna şi a dus la bun sfârşit dorinţa mitropolitului Teodosie. El a reconstruit Mănăstirea Brazi, unde a şi fost pus egumen, şi încă trei schituri, după porunca lăsată de sfântul mucenic. La sfârşit, în anul 1842, în timp ce îşi pregătea propriul mormânt în curtea bisericii ultimului schit, a aflat moaştele Sfântului Teodosie, după cum scria chiar el mai târziu: „La sfârşit, am vrut să-mi fac mormântul meu în ţintirim la Brazi tocmai în locul unde a fost biserica veche. Şi săpând adânc de şase palme, am găsit locul unde la picioarele răposatului mitropolit Teodosie, ctitorul Mănăstirii Brazi, se găsea capul mormântului meu. Şi, săpând în sus, am găsit tot trupul deplin, înşirate oasele, iar capul l-am găsit cu gura în jos, precum este ştiut că a fost tăiat de tătari şi îngropat noaptea".

Toate acestea sunt descrise în viaţa Sfântului Antipa de la Calapodeşti, care, auzind de faima arhimandritului Dimitrie şi de minunatele descoperiri ale lui, s-a îndreptat spre Brazi, ca să primească sfat duhovnicesc de la un bătrân iscusit în cele duhovniceşti ca acesta. Aici s-a închinat el însuşi la moaştele Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie, după cum spunea mai târziu ucenicilor săi: „M-am învrednicit eu însumi să văd şi să sărut aceste moaşte din care ieşea un parfum foarte mirositor". În prezenţa acestor sfinte moaşte a fost călugărit Sfântul Antipa de stareţul Dimitrie, care l-a binecuvântat să plece la Athos, pe drumul la capătul căruia şi noul monah se va învrednici să fie numărat în ceata sfinţilor.

Descoperirea minunată a moaştelor Sfântului Teodosie stă mărturie a locului pe care el l-a dobândit în rândul sfinţilor şi a înălţimii duhovniceşti la care ajunsese, căci el a proorocit cu peste o sută de ani înainte rânduiala dumnezeiască prin care avea să se împlinească visul său de a se construi cele patru sfinte lăcaşuri şi cum aveau să fie găsite osemintele sale. El a luat cununa mucenicească apărând bunurile Bisericii, preferând să-şi dea viaţa decât să destăinuiască locul unde se aflau acestea şi să le dea în mâinile necredincioşilor. Această jertfă şi viaţa sa curată şi sfântă au făcut ca el să fie cinstit de credincioşi încă de la aflarea sfintelor sale moaşte. În anul 2003, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe

Române a hotărât canonizarea Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie de la Mănăstirea Brazi, ziua sa de prăznuire fiind 22 septembrie, dată la care a trecut la cele veşnice. Sfinte Ierarhe Teodosie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL LAZĂR SIHASTRUL
Schitul Sihăstria Putnei
(secolele XVII–XVIII)

Acest cuvios era originar din Transilvania. În tinereţile sale a fost ucenic şi ascultător al blândului mitropolit Dosoftei, care l-a călugărit şi l-a hirotonit preot. Apoi, plecând mitropolitul în pribegie în ţara Poloniei (1686), ucenicul său, ieromonahul Lazăr, s-a făcut pustnic la Sihăstria Putnei. Găsind schitul pustiu şi biserica risipită, şi-a făcut acolo o chilie de lemn şi se nevoia singur în post şi rugăciune, lăudând neîncetat pe Dumnezeu.

După câţiva ani s-au adunat în jurul său câţiva sihaştri iubitori de linişte, dar nu aveau biserică unde să aducă jertfa cea fără de sânge. Deci, auzind egumenul Lazăr că vistiernicul Ilie Cantacuzino de la Iaşi este milostiv, l-a rugat să înnoiască biserica schitului, ceea ce cu mare bucurie a făcut. În jurul bisericii cu hramul Buna-Vestire, cei câţiva sihaştri şi-au făcut chilii de lemn şi petreceau acolo împreună în desăvârşită iubire, sub povăţuirea egumenului Lazăr, rugându-se ziua şi noaptea pentru mântuirea oamenilor şi răbdând nu puţine lipsuri şi ispite de la diavolul.

După o nevoinţă duhovnicească de peste 20 de ani, Cuviosul Lazăr şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, prin anul 1710, lăsând în urma sa câţiva sihaştri sporiţi în fapte bune[33].

CUVIOASA CASIANA SCHIMONAHIA
Schitul Casiana–Ceahlău
(secolul XVII)[34]

Această schimonahie era cu metania din Mânăstirea Topoliţa–Târgu Neamţ. Deci, retrăgându-se pe Valea Bistriţei cu câteva ucenice, a sihăstrit mai întâi în pădurile Hangului. Apoi, adunând mai multe călugăriţe în jurul ei,

---

[33] Egumenul Sila, *Istoricul Sihăstriei din secolul XVIII,* editat de Teodor Bălan, Cernăuţi, 1936; *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*

[34] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ*, Bucureşti, 1929, p. 99–104; Idem, *Palatul cnejilor*, Bucureşti, 1935, p. 39

schimonahia Casiana a întemeiat un mic schit de lemn pe valea pârâului Buhalniţa, numit „Schitul Casiana", pe care l-a povăţuit duhovniceşte până la obştescul ei sfârşit. Nevoinţa maicilor din această sihăstrie era aceeaşi ca în toate sihăstriile din jurul Ceahlăului. Zilnic cântau cele şapte laude, în chilii citeau Psaltirea, mâncau o dată pe zi şi petreceau permanent în tăcere şi smerenie. Numele acestei schimonahii era cunoscut în toate satele de pe Valea Bistriţei, căci era o vestită maică duhovnicească şi rugătoare pentru toţi şi fiecare se folosea de nevoinţa ei.

Către jumătatea secolului XVII, Cuvioasa Casiana egumena s-a mutat în odihna lui Hristos, lăsând în urmă numeroase ucenice.

CUVIOASA SOFIA SCHIMONAHIA
Schitul Sofia-Ceahlău
(secolul XVII)

Schimonahia Sofia a fost crescută duhovniceşte în obştea Mânăstirii Topoliţa-Târgu Neamţ. Apoi, retrăgându-se pe valea râului Bistriţa, a sihăstrit mulţi ani cu ucenicele ei în partea de răsărit a Muntelui Ceahlău, deasupra satului Răpciune.

Văzându-se înconjurată de numeroase ucenice, a fost îndemnată de Dumnezeu să întemeieze un schit de călugăriţe, căci erau multe maici care sihăstreau în pădurile de sub Ceahlău, dar nu aveau nici o mânăstire unde să slăvească pe Hristos. Astfel, Cuvioasa Sofia a înălţat aici o mică biserică de lemn cu hramul Sfântul Ioan Teologul, a făcut chilii de jur-împrejur, a adunat peste 20 de călugăriţe şi a pus rânduială de nevoinţă pustnicească.

Acest sfânt lăcaş s-a numit „Schitul Sofia" şi a dăinuit în Ceahlău aproape două secole. Schimonahia Sofia a fost maică duhovnicească în această sihăstrie peste 30 de ani, crescând multe călugăriţe alese. Unele dintre ele se retrăgeau cu timpul în pustie şi acolo se jertfeau până la moarte în post şi rugăciune. Altele se nevoiau la linişte numai în sfintele posturi, apoi iar coborau în schit.

Cuvioasa aceasta era cinstită în partea locului pentru sfinţenia vieţii ei, atât de mireni, cât şi de călugări, căci era umbrită de darul lui Dumnezeu şi era plină de înţelepciune duhovnicească. Către sfârşitul secolului XVII, schimonahia Sofia s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, lăsând în urmă o vestită sihăstrie de călugăriţe. La începutul secolului XIX, Schitul Sofia rămânând aproape pustiu, biserica de lemn a fost mutată la Mânăstirea Durău[35].

[35] Pr. C. Matasă, *Călăuza jud. Neamţ...*, p. 104-105

CUVIOASA MELANIA SCHIMONAHIA
Sihăstria Durău-Ceahlău
(secolul XVII)

Pe lângă Schiturile Casiana şi Sofia, a mai existat la vest de Muntele Ceahlău încă o sihăstrie de călugăriţe, numită „Sihăstria Melaniei" sau „Sihăstria Durău", după numele pârâului ce curge din munte. Acest schit pustnicesc a fost întemeiat în prima jumătate a secolului XVII de Cuvioasa Melania schimonahia, care a sihăstrit mulţi ani în acest loc.

În tradiţie se spune că Melania, numită din botez Mariana, era fiică de domn din Iaşi. Deci, dorind să se facă mireasă a lui Hristos, a plecat pe ascuns din casa părintească cu două slujitoare credincioase şi s-au tăinuit singure sub vârful Muntelui Ceahlău, mai sus de actuala Mânăstire Durău. Aici, fericita Melania s-a făcut schimonahie şi a sihăstrit cu ucenicele ei mulţi ani, neştiută de nimeni. Apoi, mai adunându-se şi alte călugăriţe ce se nevoiau în partea locului, au întemeiat un mic schit şi biserică de lemn, cu hramul Buna-Vestire, denumit „Sihăstria Melaniei".

Aceasta a fost cea mai aspră sihăstrie de călugăriţe din Muntele Ceahlău. În jurul egumenei Melania s-au adunat ca la 30 de călugăriţe din mânăstiri şi sihăstrii, formând o vestită aşezare isihastă de femei din Moldova. Unele se nevoiau în obşte, iar altele se linişteau singure în bordeie de lemn în preajma schitului. Numai biserica o aveau în comun. Până astăzi se păstrează aici două denumiri de la smeritele rugătoare ale Ceahlăului de altădată: „Piciorul Maicilor" şi „Şipotul Maicii".

Schimonahia Melania era vestită maică duhovnicească în Muntele Ceahlău şi lucrătoare a rugăciunii lui Iisus. Ea a crescut multe ucenice în dragoste de Hristos, mângâindu-le în vreme de ispite şi povăţuindu-le pe calea desăvârşirii. Apoi, ajungând la măsura marilor sihaştri, a dat ucenicelor ei sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace în Hristos[36].

Viaţa pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!

[36] După adormirea Cuvioasei Melania, sihăstria ei s-a numit „Sihăstria Durău". În anul 1779-1780, stareţul Paisie a adunat aici toate călugăriţele şi pustnicele din partea locului, sub egumenia schimonahiei Nazaria şi a Cuviosului Iosif pustnicul. Din anul 1830, Schitul Durău s-a transformat în mânăstire de călugări.

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele XVII-XVIII

CUVIOSUL PAVEL SIHASTRUL
Duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla
(a doua jumătate a secolului XVII)[1]

Acest părinte minunat şi sfânt a fost duhovnic de taină al Cuvioasei Teodora de la Sihla. El s-a nevoit mai întâi în obştea Schitului Sihăstria, în a doua jumătate a secolului XVII, şi era tuturor sihaştrilor sfetnic şi părinte duhovnicesc. Apoi, sosind în schit fericita Teodora şi dorind viaţă pustnicească, Cuviosul Pavel a dus-o, cu porunca egumenului, în Munţii Sihlei şi a aşezat-o într-o colibă părăsită. Acolo o împărtăşea bătrânul în taină cu Trupul şi Sângele lui Hristos şi îi aducea pesmeţi pentru hrană.

Mai târziu, râvnind vieţii marilor părinţi, ieroschimonahul Pavel s-a retras şi el la pustie, în pădurile seculare dintre Sihla şi Râpa lui Coroi. Aici este un loc tăinuit şi binecuvântat de Dumnezeu, unde s-au nevoit cei mai mari sihaştri din Munţii Sihlei. Şi nimeni, afară de cei aleşi şi iubiţi de Duhul Sfânt, nu putea să vadă pe aceşti cuvioşi, nici să le descopere bordeiele lor.

În acest loc pustnicesc s-a nevoit Cuviosul Pavel mai mult de zece ani, în neştiute osteneli şi bucurii duhovniceşti. În jurul său se nevoiau zeci de sihaştri iubitori de Hristos şi toţi îl aveau de părinte duhovnicesc, căci era plin de darul Duhului Sfânt, înţelept în cuvânt şi înaintevăzător. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu şi ajungând la măsura părinţilor de demult, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, pe când stătea la rugăciune sub o stâncă. Timp de peste două secole, osemintele sale au zăcut acolo, neaflate de nimeni. Iar în vara anului 1930, la 20 iulie, sfintele sale moaşte s-au descoperit prin minune unui ierodiacon iubitor de Hristos, anume Cristofor, cu metania din Mânăstirea Frăsinei, ce se liniştea în pădurile Schitului Sihla. Căci, întorcându-se de la schit şi adormind puţin pe cale, i s-a arătat în vis Cuviosul Pavel, îmbrăcat în rasă de şiac, cu barba albă, cu părul lung şi cu faţa luminată. Apoi, cu voce blândă, i-a zis:

„Părinte Cristofor, mergi la dreapta o sută de paşi şi vei găsi acolo, sub stâncă, alături de tulpina unui brad, trupul meu neîngropat, al smeritului Pavel ieroschimonahul, care m-am nevoit cândva în pădurile acestea. Osemintele mele să le îngropi acolo sub pământ, iar craniul să-l porţi de binecuvântare cu sfinţia ta în toată viaţa!"

[1] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, op. cit., p. 112

Apoi, cuviosul făcându-se nevăzut, ierodiaconul Cristofor i-a aflat cinstitele moaşte sub o pânză de păianjen la locul arătat. Erau galbene şi răspândeau bună mireasmă. Deci, sărutându-le şi făcând rugăciuni, le-a îngropat acolo, iar sfântul său cap l-a luat cu sine la chilie. Mai târziu a coborât cu acest preţios odor în Mânăstirea Sihăstria. Îl purta într-o traistă însemnată cu chipul Sfintei Cruci. Deci, spunând egumenului taina, l-a aşezat în altar pe Sfânta Masă şi a slujit trei zile Sfânta Liturghie. Apoi, sărutând tot soborul acel sfânt cap al Cuviosului Pavel, ierodiaconul Cristofor s-a întors la pustie şi nu l-a mai întâlnit nimeni până astăzi.

„Cât de minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi, Dumnezeul Părinţilor noştri!"

CUVIOSUL VARSANUFIE SIHASTRUL
Egumen al Schitului Sihăstria
(secolele XVII-XVIII)[2]

Acest cuvios egumen a povăţuit obştea Schitului Sihăstria-Neamţ spre sfârşitul secolului XVII şi începutul secolului XVIII. Avea o viaţă cu totul aleasă şi era cinstit, atât de părinţii din schit, cât şi de sihaştrii din împrejurimi. Tuturor le era egumen şi părinte duhovnicesc.

Egumenul Varsanufie a primit în schit pe fericita Teodora, pe care apoi a încredinţat-o ieroschimonahului Pavel, ca s-o aşeze la pustie în pădurile Sihlei. Tot el odihnea în obştea sa pe sihaştrii din pădure, cărora le dădea Trupul şi Sângele Domnului, precum şi cele de nevoie. Alteori îi cerceta la colibele lor şi trimitea fraţi din schit să îngrijească pe cei bolnavi şi să le ducă de mâncare.

La începutul secolului XVIII, uitându-se cu totul numele Cuvioasei Teodora de la Sihla, egumenul Varsanufie a fost singurul ales de Dumnezeu ca să descopere peştera ei. Văzând păsările cerului ducând fărâmituri de pâine de la trapeză către Sihla, a trimis doi fraţi să meargă după păsări, până au aflat pe plăcuta lui Dumnezeu, Cuvioasa Teodora. Apoi, îndată a rânduit un duhovnic ca s-o împărtăşească şi s-o îngroape la Sihla, în peşteră. Sub povăţuirea acestui fericit egumen, Schitul Sihăstria a trăit cea mai aleasă epocă de înflorire duhovnicească din istoria sa, fiind numărat alături de marile sihăstrii din Moldova, ca: Pocrovul, Vorona, Agapia Veche, Rarăul, Sihăstria Ceahlăului şi altele. La începutul secolului XVIII, Schitul Sihăstria număra

[2] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, op. cit., p. 22

peste 20 de sihaştri. Toţi duceau desăvârşită viaţă de obşte, în post, tăcere, ascultare şi neîncetată rugăciune.

Deci, bineplăcând lui Dumnezeu şi crescând mulţi ucenici, Cuviosul Varsanufie s-a săvârşit cu pace şi a fost îngropat lângă biserică.

SFÂNTA TEODORA DE LA SIHLA (secolele XVII-XVIII)[3]

a. Viaţa

Cuvioasa Teodora de la Sihla este cea mai aleasă călugăriţă sfântă pe care au odrăslit-o mânăstirile româneşti. S-a născut în satul Vânători-Neamţ, în prima jumătate a secolului XVII. Tatăl ei, Ştefan Joldea, era armaş al cetăţii Neamţului. După moartea surorii sale Maghiţa (Marghioliţa?), Teodora a fost căsătorită cu un tânăr din Ismail. Dar, neavând copii, s-au dus amândoi la mânăstire. Fericita Teodora a îmbrăcat haina călugărească la Schitul Vărzăreşti-Râmnicu Sărat, iar soţul ei s-a călugărit la Schitul Poiana Mărului, cu numele de Elefterie.

Risipindu-se schitul de către turci, Teodora s-a făcut pustnică în Munţii Buzăului. Apoi, retrăgându-se în ţinutul Neamţ, a sihăstrit singură ca la 30 de ani într-o peşteră din Munţii Sihlei, asemenea Cuvioasei Maria Egipteanca. Deci, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat din viaţa aceasta în primele decenii ale secolului XVIII şi a fost îngropată în peşteră.

În primele decenii ale secolului XIX, moaştele Cuvioasei Teodora de la Sihla au fost luate de familia boierilor Sturza, ctitori ai acestui schit, şi duse la biserica zidită de ei în satul Miclăuşeni-Iaşi. Iar în anul 1856 au fost date Mânăstirii Pecersca din Kiev, unde se află şi astăzi, în schimbul mai multor rânduri de veşminte de fir.

b. Fapte şi cuvinte de folos

1. Acest fericit vlăstar al monahismului românesc a fost din pruncie ales şi sădit în casa lui Dumnezeu. Căci, fiind însoţită cu bărbat, fericita Teodora nu a găsit odihnă sufletului ei până nu s-a făcut mireasă lui Hristos. Astfel, neavând ea copii, a părăsit cele trecătoare şi a îmbrăcat haina pocăinţei în Schitul Vărzăreşti din ţinutul Buzău.

---

[3] *Viaţa şi petrecerea Cuvioasei Teodora de la Sihla*, mss. de la începutul secolului XIX, în posesia fam. Fărcăşanu, Tg. Neamţ; Pr. Liviu Stan, *Sfinţi români...*, Sibiu, 1945, p. 76; Pr. prof. C. Galeriu, *Cuvioasa Teodora de la Sihla,* în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 432

2. Aici a sporit atât de mult fericita Teodora, în tăcere, în rugăciune şi ascultare, că în puţini ani a ajuns la măsura celor bătrâni, învrednicindu-se a se ruga din inimă şi a cunoaşte mulţimea ispitelor vrăjmaşului. Pentru aceea, toate maicile o iubeau şi se foloseau de smerenia, de nevoinţa şi de râvna ei.

3. Năvălind turcii pe Valea Buzăului şi arzând schitul lor, Cuvioasa Teodora s-a ascuns în munţi cu maica ei duhovnicească, schimonahia Paisia. Acolo s-au nevoit în post şi priveghere câţiva ani, răbdând bărbăteşte foamea, frigul şi alte negrăite ispite de la diavoli. Căci, întrarmându-se fericita cu rugăciunea cea de foc a inimii, pe toate le răbda şi se împărtăşea de mângâierile cele de taină ale Duhului Sfânt.

4. Răposând în munte maica ei duhovnicească, prin anii 1670-1675, Cuvioasa Teodora a fost călăuzită de Dumnezeu către Munţii Neamţ, în patria ei. Aici, închinându-se la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din Mânăstirea Neamţ, a fost trimisă pentru sfat la egumenul Schitului Sihăstria, ieroschimonahul Varsanufie. Acesta, înţelegând că doreşte viaţă pustnicească şi cunoscând cu duhul virtutea ei, a împărtăşit-o cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Apoi, dându-i călăuză pe duhovnicul Pavel, i-a spus:

- Du-te la pustie pentru un an de zile, în pădurile din Munţii Sihlei. De vei putea suferi, cu darul lui Hristos, greutatea şi ispitele cele cumplite ale pustiei, rămâi acolo până la moarte. Iar de nu vei putea răbda, retrage-te la o mânăstire de călugăriţe şi-ţi lucrează în smerenie mântuirea sufletului tău.

5. Căutând Cuviosul Pavel o chilie pustnicească părăsită pentru fericita Teodora şi negăsind, a întâlnit un sihastru bătrân, ce se nevoia sub stâncile Sihlei. Acesta, fiind văzător cu duhul, a zis:

- Nevoieşte-te, maică Teodora, în chilia mea, căci eu mă duc în alt bordei pustnicesc. Deci, aşezând ieroschimonahul Pavel pe Cuvioasa Teodora în Munţii Sihlei şi binecuvântând-o, s-a întors din nou la schit.

6. În această chilie pustnicească s-a nevoit Sfânta Teodora aproape 30 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu şi biruind prin răbdare, rugăciune şi smerenie toate cursele vrăjmaşului. Căci, fiind întărită cu putere de sus, n-a mai coborât din munte, nici ajutor omenesc de la nimeni n-a mai primit. Numai singur fericitul Pavel, duhovnicul ei, urca uneori la chilia ei cu Preacuratele Taine şi cele de nevoie vieţii pământeşti. În această îngerească nevoinţă atât de mult a sporit cuvioasa, încât făcea priveghere de toată noaptea cu mâinile înălţate la cer, până se revărsau zorile şi se lumina la faţă cu lumină de sus, apoi se odihnea două ore şi iar începea. Hrană primea numai după două zile, puţini pesmeţi cu ierburi de pădure, ferigă şi măcriş, numit „Măcrişul Sfintei Teodora". Iar apă aduna din ploi, într-o scobitură deasupra

unei stânci, numită până azi „Fântâna Sfintei Teodora". Şi, adevărată minune, că apa din stâncă nu seca niciodată.

Mai târziu, răposând Cuviosul Pavel, fericita Teodora a rămas numai în grija lui Dumnezeu.

7. Odată, năvălind turcii asupra satelor şi mânăstirilor din ţinutul Neamţ, s-au umplut codrii de săteni şi de călugări. Atunci au ajuns câteva călugăriţe şi la chilia Cuvioasei Teodora. Deci, le-a zis fericita:

- Rămâneţi voi în chilia mea, căci eu am alt loc de adăpost. Din ceasul acela s-a dus într-o peşteră mică din apropiere şi acolo se nevoia singură, neştiută de nimeni, iar noaptea se odihnea puţin pe lespedea de piatră care se vede până astăzi în fundul peşterii.

8. Odată, rătăcind o ceată de turci prin Munţii Sihlei, din lucrarea satanei, au dat de peştera Cuvioasei Teodora. Deci, năvălind asupra ei ca s-o ucidă, sfânta a căzut în genunchi şi, înălţându-şi mâinile către cer, a strigat:

- Izbăveşte-mă, Doamne, de mâinile ucigaşilor! În clipa aceea s-a deschis prin minune peretele din fundul peşterii, iar mireasa lui Hristos, ascunzându-se în pădure, s-a izbăvit de moarte.

9. Fiind cu totul uitată de oameni şi neavând pe nimeni la bătrâneţile ei, şi-a pus toată nădejdea numai în Dumnezeu. Astfel, părăsind chilia, Sfânta Teodora se nevoia în peşteră ca un înger în trup. Acum, nici frigul, nici foamea nu le mai simţea, nici diavolul n-o mai chinuia. Ci se ruga neîncetat lui Dumnezeu cu mâinile înălţate la cer, până se răpea cu mintea la cele cereşti, iar cu trupul se ridica deasupra pământului. Atunci i se lumina faţa prin harul Duhului Sfânt, iar din gura ei se înălţa în sus rugăciunea ca o văpaie de foc, asemenea marilor sfinţi. Că ajunsese fericita Teodora la rugăciunea cea mai înaltă, în extaz, şi se îndulcea în chip negrăit de cele dumnezeieşti.

10. Hainele Sfintei Teodora ajunseseră acum nişte zdrenţe, care cu greu îi acopereau trupul slăbit de aspră nevoinţă. Încă şi hrana terminându-se, păsările cerului, la porunca Ziditorului, îi aduceau zilnic fărâmituri şi coji de pâine de la trapeza Schitului Sihăstria. Iar fericita se ruga neîncetat pentru lume şi se bucura de apropierea mutării din trup. Însă, timp de 40 de zile înainte de obştescul sfârşit s-a rugat lui Dumnezeu să-i trimită un preot, ca să-i aducă Preacuratele Taine. Iar Domnul nu a trecut cu vederea dorinţa sufletului ei.

11. Odată, a observat egumenul Sihăstriei, Varsanufie, stoluri de păsări ducând către Sihla fărâmituri în cioc. Deci, cugetând în sine că trăieşte acolo

vreun sihastru sfânt, a trimis doi fraţi să vadă unde se opresc acele păsări. Astfel mergând ei, i-a cuprins noaptea şi, rătăcind prin pădure, se rugau şi aşteptau să se facă ziuă. Apoi, observând înaintea lor o rază de lumină ce se ridica la cer, s-au apropiat şi au văzut o femeie luminată la chip, înălţată de la pământ şi rugându-se cu mâinile în sus. Era Sfânta Teodora.

- Mulţumesc Ţie, Doamne, că m-ai ascultat!, a zis fericita. Apoi a adăugat către cei doi fraţi:

- Nu vă temeţi, fraţilor, căci sunt o smerită roabă a lui Hristos! Dar mai întâi aruncaţi-mi o haină să mă îmbrac, că sunt cu trupul gol!

Apoi, chemându-i, le-a spus viaţa şi sfârşitul ei apropiat şi le-a poruncit, zicând:

- Coborâţi la schit şi spuneţi egumenului să trimită pe duhovnicul Antonie şi pe ierodiaconul Lavrentie la mine cu Trupul şi Sângele lui Hristos.

- Cum să ajungem la schit noaptea, au răspuns fraţii, căci nu cunoaştem drumul?

- Mergeţi după lumina care se vede înaintea voastră şi numaidecât veţi ajunge!

12. Auzind egumenul de Sfânta Teodora, în zorii zilei a trimis la Sihla pe duhovnicul Antonie cu ierodiaconul şi cu cei doi fraţi şi au aflat pe Sfânta Teodora la rugăciune pe cetină de brad dinaintea peşterii. Deci, mai întâi cuvioasa şi-a mărturisit taina vieţii ei şi a primit dezlegare de la duhovnic. Apoi a rostit Crezul, a primit dumnezeieştile Taine şi, cerând binecuvântare de la preot, a zis:

- Slavă Ţie, Doamne, pentru toate! În clipa aceea, Sfânta Teodora şi-a dat fericitul ei suflet în braţele lui Hristos, iar trupul ei purtător de bună mireasmă a fost prohodit şi aşezat cu cinste de părinţi în peştera în care s-a nevoit.

13. Vestea despre viaţa şi mutarea Sfintei Teodora de la Sihla s-a răspândit repede în toate mânăstirile şi satele din Moldova şi chiar dincolo de hotarele ei. De aceea alergau la moaştele ei din peşteră călugări şi credincioşi de prin sate şi mai ales cei bolnavi, şi se vindecau de suferinţă. Căci trupul ei preamărit cu neputrezirea era izvorâtor de bună mireasmă şi făcea minuni. Unii sărutau sfintele ei moaşte, alţii îşi atingeau bolnavii de sicriu, iar alţii se spălau cu apă din fântâna ei şi primeau ajutor şi mângâiere.

14. Sfântul trup al Cuvioasei Teodora de la Sihla, numită şi „Pământeana", a stat la Sihla în peşteră peste o sută de ani, bucurându-se de o profundă venerare, mai mult decât toţi ceilalţi sfinţi români. De la adormirea ei până astăzi, merg în pelerinaj la Schitul Sihla, anual, mii de credincioşi şi-i cer ajutorul.

Prin anii 1830–1835, moaştele Sfintei Teodora au intrat în posesia familiei Sturza, care le-a aşezat în sicriu de argint şi le-a dus în biserica din satul Miclăuşeni–Iaşi. Iar în anul 1856 au fost dăruite Mânăstirii Pecersca din Kiev, în schimbul unor veşminte de fir şi depuse în catacombele ei, unde se află şi astăzi, cu numele „Sfânta Teodora din Carpaţi", iar în ruseşte „Sveti Teodora Carpatina". Sufletul ei însă se roagă neîncetat înaintea Preasfintei Treimi pentru noi şi pentru toată lumea.

Sfântă Preacuvioasă Maică Teodora, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ELEFTERIE SIHASTRUL
Schitul Sihla[4]
(secolele XVII–XVIII)

Cuviosul Elefterie era de loc din Ismail. În tinereţe a fost soţul Cuvioasei Teodora de la Sihla, cu care a trăit în legiuită căsnicie câţiva ani. Apoi, neavând copii şi plecându-i soţia în viaţa călugărească la Mânăstirea Vărzăreşti şi de acolo retrăgându-se la pustie în Munţii Buzăului, el s-a făcut călugăr la un schit din ţinutul Buzăului. Acolo, deprinzând bine meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la marii isihaşti din această vestită sihăstrie, Cuviosul Elefterie s-a învrednicit de darul preoţiei şi slujea ziua şi noaptea în biserică.

Mai târziu, înţelegând că fericita Teodora s-ar fi retras la pustie în Munţii Neamţ, ieroschimonahul Elefterie a fost îndemnat de Dumnezeu să meargă pe urmele ei. Deci, ajungând la Schitul Sihăstria şi rătăcind pe la pustnicii ce se nevoiau în Munţii Sihlei, a dat şi de peştera Cuvioasei Teodora, care nu de mult se mutase la iubitul său Mire, Iisus Hristos.

Astfel, mult suspinând fericitul Elefterie după sfânta lui soţie, nu s-a mai întors la mânăstirea de metanie. Ci, construindu-şi o mică chilie sub stâncile Sihlei, aproape de peştera Cuvioasei Teodora, a ajuns sihastru vestit în părţile acestea. Ziua şi noaptea priveghea în rugăciune cu post şi lacrimi fierbinţi, săvârşind dumnezeiasca Liturghie, şi aştepta slobozirea de legăturile trupului.

Deci, nevoindu-se în această pustie ca la zece ani şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace în primele decenii ale secolului XVIII şi a fost îngropat în cimitirul sihaştrilor din poiană. După puţini ani, familia boierilor Cantacuzino a înălţat un schit de lemn pe mormântul Cuviosului Elefterie, în cinstea naşterii Sfântului Ioan Botezătorul.

Aşa a luat fiinţă Schitul Sihla, înainte de anul 1741.

---

[4] *Pomelnicul Schitului Sihla* şi tradiţia locală

EPISCOPUL MITROFAN DE BUZĂU (†1702)[5]

Învăţatul episcop Mitrofan era de loc din ţinutul Neamţ, iar cu metania de la Mânăstirea Bisericani, vestită vatră de trăire şi cultură duhovnicească din Moldova. După ce învaţă de la dascălii mânăstirii limbile greacă şi slavonă, precum şi adâncul Sfintei Scripturi, monahul Mitrofan se învredniceşte de darul preoţiei şi devine ucenic apropiat şi tipograf al marelui mitropolit Dosoftei.

Între anii 1673-1683, ieroschimonahul Mitrofan conduce tipografia mitropolitului Dosoftei, de la Mânăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi, contribuind mult la traducerea şi tipărirea cărţilor de slujbă în limba română ale marelui ierarh, printre care se numără şi Vieţile Sfinţilor (1682-1686).

Pentru înţelepciunea şi aşezarea lui duhovnicească cu care era înzestrat de Dumnezeu, ieromonahul Mitrofan a fost ales şi hirotonit episcop de Huşi, în anul 1683, de blândul mitropolit al Moldovei. Timp de patru ani cât a păstorit turma lui Hristos la Huşi s-a dovedit întru toate blând, înţelept, iubitor de oameni şi împlinitor al dumnezeieştilor porunci. Apoi, surghiunindu-se mitropolitul Dosoftei în Polonia, a părăsit şi episcopul Mitrofan scaunul său, ajungând conducătorul tipografiei mitropolitane din Bucureşti. În această ascultare a stat episcopul Mitrofan aproape cinci ani de zile, fiind cel mai iscusit tipograf al Ţării Româneşti şi formând numeroşi meşteri tipografi, printre care şi pe învăţatul mitropolit Antim Ivireanul. Totodată, a contribuit mult la traducerea Bibliei din 1688 şi mai ales la tipărirea ei, care a fost încredinţată întru totul în mâinile sale.

În anul 1691, episcopul Mitrofan este aşezat pe scaunul vacant de la Buzău, eparhie pe care o păstoreşte 11 ani de zile cu multă râvnă şi frică de Dumnezeu. Pe lângă grija Bisericii şi a turmei încredinţate, învăţatul ierarh a întemeiat la Buzău o nouă tipografie, unde tipăreşte numeroase cărţi de slujbă, ca: Mineiele pe tot anul (1698), Molitfelnicul (1699), Triodul (1700), Octoihul (1700), Penticostarul (1701) şi Liturghierul (1702).

Aşa ostenindu-se episcopul Mitrofan pentru lauda Bisericii lui Hristos şi mântuirea turmei sale, în vara anului 1702 s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, lăsând în urmă mulţi ucenici.

---

[5] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, 1957, Bucureşti, p. 113-114

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL
şi ucenicii săi
Schitul Sihăstria Ceahlăului
(†1704)

Una din cele mai vechi aşezări monahale de pe Valea Bistriţei a fost Sihăstria Ceahlăului, schit situat aproape de vârful muntelui, întemeiat după tradiţie de primul descălecat - Dragoş Vodă. În acest schit de lemn, cu hramul Schimbarea Domnului la Faţă, s-au nevoit sute de ani cei mai aleşi sihaştri ai Ceahlăului, ale căror nume sunt scrise în cartea vieţii.

Între anii 1650-1704, a vieţuit în această mică sihăstrie un cuvios renumit între sihaştrii Ceahlăului, anume ieroschimonahul Simeon. Acesta a fost la început pustnic sub vârful muntelui, răbdând acolo multe ispite pentru dragostea lui Hristos şi ajungând lucrător vestit al rugăciunii lui Iisus. Apoi a fost ales de călugări egumen al Schitului Sihăstria Ceahlăului, pe care îl povăţuieşte cu duhovnicească înţelepciune mai mult de 30 de ani.

Cuviosul Simeon a reînnoit biserica de lemn şi adună în jurul său 20 de ucenici. Rânduiala schitului era aceasta: în fiecare zi se cântau cele 7 laude, cu Utrenia la miezul nopţii, iar în sărbători se săvârşea Sfânta Liturghie, când veneau şi ceilalţi sihaştri din munte. Spovedania şi Împărtăşania se făceau săptămânal, iar masa se dădea o dată pe zi. În posturi, călugării se retrăgeau la bordeiele lor din munte, unde se nevoiau singuri, după voia lui Dumnezeu, până la marile praznice. Apoi coborau iarăşi în schit. Călugării iubeau cel mai mult tăcerea, smerita cugetare, postul şi neîncetata rugăciune. Sufletul acestei sihăstrii era, desigur, Cuviosul Simeon, vestit dascăl al rugăciunii şi părinte duhovnicesc pentru toţi. Mai presus de orice el învăţa pe ucenicii săi să se iubească unii pe alţii şi să se roage pentru mântuirea oamenilor.

Astfel nevoindu-se egumenul Simeon cu ucenicii săi şi ajungând la vârsta de 90 de ani, i-a rânduit Dumnezeu un sfârşit mucenicesc ca acesta: în primăvara anului 1704, chiar în noaptea de Înviere, pe când toţi părinţii erau la biserică, s-a pornit de pe Ceahlău o mare avalanşă de zăpadă asupra schitului. Atunci unul dintre ei cu viaţă aleasă a strigat:

- Părinţilor, să luăm repede icoana Maicii Domnului şi să fugim pe obcină, că vine muntele peste noi!

Ceilalţi, crezând că aiurează, nu l-au ascultat. Atunci, smeritul sihastru a luat singur icoana Maicii Domnului şi a fugit din biserică. Îndată, avalanşa de zăpadă a acoperit schitul, biserica şi părinţii, după ce Cuviosul Simeon a citit

Evanghelia Sfintelor Paşti, dându-şi cu toţii duhul în mâinile lui Dumnezeu Celui ce a înviat din morţi.

Aşa s-a mutat Cuviosul Simeon din viaţa aceasta cu toată sinodia (obştea) sa în lumina lui Hristos. A scăpat cu viaţă numai acel călugăr cu icoana Maicii Domnului. A doua zi a fost găsit egumenul sub zăpadă, adormit cu Evanghelia la piept şi cu toţi ucenicii lângă el[6].

Doamne, numără în ceata sfinţilor pe Cuviosul Simeon cu ucenicii săi!

CUVIOŞII PATAPIE ŞI NICANDRU
Sihaştri din Muntele Ceahlău
(secolele XVII-XVIII)

Aceşti doi sihaştri s-au nevoit în partea de nord-vest a Muntelui Ceahlău, ajungând vestiţi în satele de pe Valea Bistriţei. Schimonahul Patapie era cu metania din Mânăstirea Cerebuc, iar ieroschimonahul Nicandru din Mânăstirea Pionul.

Deci, râvnind fericiţilor sihaştri ce se linişteau în jurul muntelui şi fiind întăriţi cu darul lui Hristos, s-au retras în pădurile nepătrunse din jurul Ceahlăului. Cuviosul Patapie şi-a făcut un mic bordei de lemn pe marginea unui pârâu şi acolo s-a nevoit cu ucenicul său peste 20 de ani, lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea. Nevoinţa lui era foarte aspră: post îndelungat, citirea zilnică a Psaltirii, metanii şi priveghere de noapte. Pentru smerenia inimii lui ajunsese vestit rugător pentru cei suferinzi, dintre care nu puţini se vindecau cu rugăciunile lui.

Cuviosul Nicandru şi-a avut chilia într-o mică poiană, puţin mai sus de Mânăstirea Durău, unde s-a nevoit singur mulţi ani de zile. Apoi a ajuns vestit taumaturg pentru cei bolnavi de prin sate, încât mulţi urcau în munte la chilia lui şi se vindecau. Căci îi punea să postească desăvârşit până la trei zile, îi mărturisea, le citea molitfele Sfântului Vasile cel Mare şi, cu darul lui Hristos, se întorceau sănătoşi la casele lor. Acest cuvios era şi duhovnic vestit pentru sihaştrii din Muntele Ceahlău şi pentru toţi care ajungeau la chilia lui. Însuşi Cuviosul Patapie era unul din ucenicii lui.

Aşa nevoindu-se ieroschimonahul Nicandru şi schimonahul Patapie şi mult sporind în dragostea lui Dumnezeu, s-au mutat la cele veşnice spre sfârşitul secolului XVIII. Numele lor sunt legate până astăzi de toponimia

[6] Pr. C. Matasă, op. cit., p. 90-106 şi tradiţia locală

...: „Pârâul lui Patapie", „Pârâul lui Nicandru", „Poiana lui Nicandru" ... în grai popular, „Padina lui Nicandru"[7].

MITROPOLITUL TEODOSIE al Ţării Româneşti (c. 1620-1708)

Acest mitropolit era fiu de ţărani din judeţul Argeş. Luând din tinereţe jugul lui Hristos, s-a călugărit în Mânăstirea Cozia, apoi a ajuns egumen la Mânăstirea Curtea de Argeş, pe care o povăţuieşte cu duhovnicească înţelepciune peste zece ani. Aici s-a dovedit tuturor un vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos, cuvios, blând şi bun cunoscător al Sfintei Scripturi.

Pentru nişte daruri ca acestea, în anul 1668, arhimandritul Teodosie este ales mitropolit şi părinte duhovnicesc al Ţării Româneşti, în locul răposatului mitropolit Ştefan. Deci, ajutându-l Dumnezeu, a păstorit Biserica Ungrovlahiei timp de aproape 40 de ani, silindu-se întru toate să mărturisească dreapta credinţă, să tămăduiască neputinţele poporului, să zidească noi lăcaşuri de rugăciune, să tipărească şi cărţi bisericeşti pe limbă românească şi să mângâie pe săraci şi pe orfani. Pentru toate acestea era iubit, atât de domnii Ţării Româneşti, Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, al căror sfetnic şi duhovnic era, cât şi de tot poporul ortodox.

Din cărţile tipărite cu binecuvântarea mitropolitului Teodosie, cea mai importantă este Biblia de la Bucureşti, din anul 1688. Printre cei dintâi ctitori ai primei Biblii româneşti este numărat şi acest venerabil păstor al Ţării Româneşti. De asemenea, a mai tipărit un Liturghier slavo-român (1680), Evanghelia (1682) şi Apostolul (1683), ambele în limba românească, spre mângâierea poporului binecredincios. Pe lângă grija Bisericii din Ţara Românească, mitropolitul Teodosie se îngrijea şi de Biserica Ortodoxă din Transilvania, hirotonind în timpul păstoriei sale cinci mitropoliţi ai Ardealului şi acordând numeroase ajutoare bisericilor de peste Carpaţi.

Ajungând la vârsta de aproape 90 de ani, evlaviosul mitropolit Teodosie şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 27 ianuarie, 1708, şi a fost înmormântat lângă altarul Catedralei mitropolitane din Bucureşti[8].

---

[7] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ...*, p. 104; Idem, *Palatul cnejilor*, p. 1-46

[8] Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, 1980, p. 60-64

SFÂNTUL IERARH ANTIM IVIREANUL (c. 1650-1716)[9]

a. Viaţa

Venerabilul mitropolit Antim Ivireanul era de loc din Iviria. Părinţii săi, Ioan şi Maria, i-au pus din botez numele de Andrei. Ajungând din tinereţe rob la turci, a stat mulţi ani în Constantinopol, învăţând limbile greacă, arabă şi turcă, precum şi meşteşugul sculpturii, al picturii şi al broderiei.

Prin anul 1690 este adus în Ţara Românească de voievodul martir Constantin Brâncoveanu. Aici învaţă meşteşugul tiparului de la episcopul Mitrofan, iar după câţiva ani se călugăreşte şi este hirotonit preot.

Între anii 1691-1694 conduce tipografia domnească de la Bucureşti şi tipăreşte trei cărţi. Între anii 1694-1696 întemeiază o nouă tipografie la Mânăstirea Snagov. Între anii 1696-1701 este egumen al acestei mânăstiri tipărind 14 cărţi, dintre care patru în limba română, iar celelalte în limbile greacă, slavonă şi arabă. Între anii 1701-1705 a condus din nou tipografia domnească din Bucureşti, tipărind 15 cărţi, îndeosebi cărţi de slujbă.

Între anii 1705-1708 a fost episcop la Râmnicu-Vâlcea, întemeind aici prima tipografie. Timp de trei ani a tipărit la Râmnic 10 cărţi, dintre care 7 în româneşte. Între anii 1708-1716 a fost mitropolit al Ţării Româneşti, întemeind noi tipografii şi tipărind încă 19 cărţi, dintre care 12 cărţi în româneşte.

În toamna anului 1716 a fost închis, la porunca turcilor, caterisit şi trimis în surghiun la Mânăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. Pe cale a fost martirizat de ostaşi şi aruncat în râul Tungia, lângă Adrianopol. În prezent se crede că ar fi fost înecat în lacul Snagov.

b. Fapte şi cuvinte de folos

1. Acest fericit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind de mic înstrăinat din pământul părinţilor săi şi după ce suferi grele ispite între păgâni, a fost călăuzit de Hristos în pământul românesc. Astfel, aici şi-a găsit a doua patrie, cu părinţi şi fraţi şi toată mângâierea Duhului Sfânt.

2. Luând jugul lui Hristos la Mânăstirea Snagov, ieromonahul Antim a ajuns călugăr iscusit şi tipograf neîntrecut în Ţara Românească. Timp de 15 ani, până a fost făcut episcop, a întemeiat două tipografii şi a tipărit zeci de cărţi bisericeşti în limbile română, greacă, arabă şi slavonă, dovedindu-se cel

---

[9] Pr. Prof. Ion Ionescu, *Sfinţi români...*, op. cit., p. 640; G. Ştrempel, *Antim Ivireanul*, Buc., 1972; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 193-201

mai mare tipograf al ţării noastre în secolele XVII şi XVIII. Cărţile lui s-au răspândit în toate provinciile româneşti, ajungând până în Athos, în Grecia, la Constantinopol, Ierusalim şi Sinai, în Siria şi Iviria, căci era un devotat slujitor al lui Hristos şi apărător al Bisericii Ortodoxe.

3. Pentru sfinţenia vieţii sale, egumenul Antim Ivireanul a ajuns episcop al Râmnicului şi apoi mitropolit al Ţării Româneşti. Ca păstor de suflete şi părinte duhovnicesc al tuturor, marele ierarh a fost o făclie în sfeşnic pentru toţi, de la domn până la credincios. Era bărbat înţelept, insuflat de Duhul Sfânt, statornic în credinţă, tare în nădejde, iscusit în cuvânt, smerit la inimă şi plin de dumnezeiască dragoste.

4. Dorind mântuirea oamenilor şi săvârşirea slujbelor în limba română, mitropolitul Antim a înmulţit numărul tipografiilor, traducând şi tipărind în grai strămoşesc principalele cărţi de cult, începând cu Ceaslovul şi Liturghierul. Din cele 64 de cărţi tipărite de el şi de ucenicii lui, 24 s-au tipărit în limba română.

Astfel, mitropolitul Antim rămâne ctitorul limbii liturgice în Biserica Ortodoxă Română. De la dânsul, serviciul divin a început a se face în toată ţara numai în limba română, spre mângâierea şi pe înţelesul tuturor.

5. Bunul păstor al Bisericii lui Hristos, după ce împodobi slujbele cu cărţi în limba poporului, adăugă şi alte înnoiri. Astfel, a zidit din nou biserici la sate şi oraşe, a fondat din temelie Mânăstirea „Tuturor Sfinţilor" din Bucureşti (1713-1715), astăzi numită „Antim", făcând şi alte danii şi înnoiri mânăstireşti. A ridicat mai mulţi ucenici tipografi şi a dat multe milostenii celor săraci şi iubitori de carte. Pentru învăţătura şi apărarea dreptei credinţe a scris şi tipărit numeroase predici, numite „Didahii", fiind iscusit teolog, ierarh şi propovăduitor al Sfintei Evanghelii.

6. Iată câteva din multele sale învăţături: Aceste două virtuţi întemeiază şi întăresc Biserica: credinţa în Dumnezeu şi buna ascultare de păstorii Bisericii.

7. Ce lucru este mai iubit robului, spunea bunul păstor, decât slobozirea lui? Şi ce este mai drag străinului, decât întoarcerea la patria sa?

8. Cuvine-se omului să se bucure de bunătatea cea mare a lui Dumnezeu şi să se teamă cu cutremur de mărirea Lui. Încă să ceară ajutorul şi mila Lui cea bogată. Că, fără de mila Lui, nu vom putea face nimic spre mântuirea sufletelor noastre.

9. Fără aceste trei bunătăţi - credinţa, nădejdea şi dragostea - nu este cu putinţă cu nici un mijloc să se mântuiască creştinul, căci acestea sunt temeliile creştinătăţii.

10. Zicea iarăşi fericitul mitropolit Antim:

- Precum nu este cu putinţă a trăi cineva pe pământ fără de hrană trupească, fără îmbrăcăminte şi fără somn, aşa nu poate trăi nici fără aceste trei bunătăţi, care sunt credinţa, nădejdea şi dragostea.

11. Nădejdea este o îndrăzneală adevărată către Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeiasca strălucire, ca să nu se deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredinţat că va lua, prin pocăinţă, iertarea păcatelor şi orice altă cerere trecătoare sau veşnică.

12. Apoi adaugă şi acestea:

- Nădejdea este de două feluri: una bună şi alta rea. Bună este aceea când nădăjduieşte cineva la Dumnezeu să se mântuiască, sau alt bine ce voieşte să facă, cum zice David: *cel ce nădăjduieşte spre Dumnezeu, mila îl va înconjura* (Ps. 31, 11). Nădejdea este rea când nădăjduieşte cineva în om să-i facă vreun bine sau vreo îndemnare la lucrurile cele trecătoare ale lumii. Această nădejde este mincinoasă şi deşartă, cum zice iarăşi David: *Nu vă nădăjduiţi spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire* (Ps. 145, 3).

13. Dragostea este o unire a multora într-aceeaşi cale către Dumnezeu şi vârf al tuturor bunătăţilor. Aceasta este de trei feluri: una dumnezeiască, alta firească şi alta pătimaşă şi rea.

14. Altă dată, smerindu-se, mitropolitul Antim zicea:

- Fiind orbiţi de deşertăciunile cele lumeşti, nu ne bucurăm de altceva fără numai de lucrurile întunericului veacului acestuia. Că suntem porniţi cu toţii spre răutăţi, ca o roată când scapă la vale şi nu se poate opri. Şi acestea toate nu se trag din alta, fără numai din necredinţa noastră. Că ni s-au împietrit inimile întru răutăţi asemenea lui faraon şi umblăm ca nişte cai sirepi (sălbatici), fără de zăbală şi fără de ruşine, până vom cădea în vreo prăpastie şi vom pieri.

Deci vă zic, iubiţii mei, şi vă învăţ cu frica de Dumnezeu, ca un părinte sufletesc şi păstor ce vă sunt, să vă veniţi în fire şi să vă căiţi de lucrurile cele necuvioase, că Dumnezeu este milostiv şi, dacă va vedea întoarcerea noastră şi pocăinţa cea bună, ne va ierta. Că zice prin gura Proorocului Isaia: *Întoarceţi-vă către Mine şi mă voi întoarce şi Eu către voi* (Isaia 45, 22).

15. Apoi adăuga şi acestea:

Precum nu pot fi oile fără de păstor, aşa nici poporul fără de arhiereu şi oricine se va îngriji de cele sufleteşti să alerge la mine ca la un părinte, că îl voi vindeca cu ajutorul lui Hristos. Că în seama mea v-a dat stăpânul Hristos să vă pasc sufleteşte, ca pe nişte oi cuvântătoare şi de gâtul meu spânzură

sufletele voastre şi de la mine o să vă ceară pe toţi, până când vă voi fi păstor, iar nu de la alţii.

16. Precum cere împăratul dăjdii de la noi, aşa ne cere şi Dumnezeu credinţă şi fapte bune. Că zice Hristos în Evanghelie: *Daţi cezarului cele ale cezarului şi lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu* (Marcu 12, 17).

17. Să nu socotiţi că îi va fi milă lui Dumnezeu de noi, să ne ierte pentru că avem nevoi, dacă nu vom face după putinţă şi poruncile Lui, că ne va arunca de unde nu vom putea să mai ieşim. Ci să lăsăm năravurile cele rele şi obiceiurile cele necuvioase, că doar s-ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne ierte şi să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată.

18. La începutul Postului Mare, aşa învăţa pe fiii săi duhovniceşti:

– De păcatele ce se fac cu pricepere (cu ştiinţă şi voinţă), fiecare să se ferească, că în ce zi îl va face, cu moarte va muri. Că mai rea moarte nu este alta, decât a fi cineva despărţit de Dumnezeu prin păcat, că zice Ioan: *Cel ce face păcatul, de la diavolul este, că din început diavolul păcătuieşte* (I Ioan 3, 8).

19. În toate zilele ce sunt în grădina anului, fiecare să mănânce cele ce sunt rânduite spre hrana trupului, cu socoteală şi fără de vicleşug. Iar postul cel hotărât pentru folosul sufletesc, care cu priceperea noastră îl putem face bine sau rău, nimeni să nu-l strice, că în ce zi îl va strica, cu moarte va muri, căci calcă porunca lui Dumnezeu. Şi mai rea moarte decât a călca cineva porunca lui Dumnezeu, nu este alta. Că va fi izgonit de Dânsul din grădina Bisericii, ca şi Adam din rai.

20. Vrând noi a face această călătorie asupra vrăjmaşului sufletelor noastre, trebuie să luăm împreună cu noi cinci lucruri, să ne fie ca merinde la vreme de primejdie. Aceste lucruri sunt: spovedania, rugăciunea, postul, milostenia şi dragostea.

21. Să ne spălăm păcatele cu spovedania, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noştri cu frică şi cu inimă înfrântă, pârându-ne pe noi înşine, ca înaintea lui Dumnezeu. Să nu dăm pricina pe alţii, sau să zicem că de nevoie sau din neputinţă am făcut păcatul, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s-a folosit nici Adam. Că vrând Dumnezeu să-l aducă la pocăinţă, în loc de a-şi cunoaşte greşeala şi a-şi mărturisi păcatul, el făcea pe Dumnezeu vinovat că i-a dat femeie.

22. Să fie spovedania noastră cu nădejde bună, cum că ne va ierta Dumnezeu, iar nu cu deznădejde, precum a făcut Cain, zicând: *Mai mare este vina mea decât a mi se ierta mie* (Fac. 4, 13). Asemenea şi Iuda, măcar că s-a

mărturisit înaintea arhiereilor că a vândut sânge nevinovat, dar nu i-a folosit la nimic acea spovedanie, că era cu deznădejde.

23. Spovedania să o facem cu gândul ca să nu mai greşim de aici înainte. Că faraon, deşi s-a mărturisit zicând *greşit-am Domnului* (Ieş. 10, 16), dar n-a folosit nimic, că nu gândea a se părăsi de răutăţi. Pentru aceea a şi pierit. Iar noi să avem nădejde bună, că de ne vom spovedi cu inimă curată şi cu gând să nu mai greşim, ne va ierta Dumnezeu şi vom auzi ca David: *Domnul a mutat păcatul tău, nu vei muri* (II Regi 12, 13).

24. Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu mântuire sufletelor noastre. că ne-o va da, după cum singur Hristos zice: *Cereţi şi se va da* (Matei 7, 7). Că rugăciunea ce se face cu căldură, din inimă, pătrunde cerurile şi intră în urechile lui Dumnezeu.

25. Cu postul să ne uşurăm trupul, să ne limpezim mintea şi să ne bucurăm sufletul, ca să vină darul lui Dumnezeu asupra noastră. Iar postul trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că, precum nu sunt dulci bucatele fără sare, aşa nici postul fără rugăciune.

26. Precum sunt păzitori sfinţii îngeri celor ce postesc şi îi feresc de toate primejdiile, aşa şi celor ce nu postesc sunt păzitori dracii şi îi îndeamnă la multe păcate. Să ne ostenim, deci, ca să nu avem părtăşie cu diavolul. Că nu s-a făcut nimeni ucenic bunătăţilor, din cei ce s-au îndestulat cu mâncări, după pofta lor. Nici din cei ce iubeau răsfăţările nu s-a făcut (nimeni) părtaş împărăţiei cerurilor.

27. Cu milostenia să îmblânzim pe Dumnezeu, dând cu dragoste din milă agonisitele noastre cele drepte lipsiţilor, săracilor, străinilor, bolnavilor şi celor ce sunt în închisori. Atunci vom fi şi noi miluiţi de Dumnezeu, după cum zice la cele zece fericiri. Iar de vom da milă din jafuri, mai multă osândă vom câştiga.

28. Cu dragoste să ne încredinţăm, că de vom iubi pe vecinii noştri, după porunca lui Dumnezeu, ca pe noi înşine şi le vom face bine, vom fi şi noi asemenea Lui şi ai Celui de sus, după cum zice David. Că dragostea este singur Dumnezeu şi cel ce rămâne în dragoste, în Dumnezeu rămâne şi Dumnezeu într-însul (I Ioan 4, 16).

29. Ce folos este ca trupul să fie deşert de bucate, iar sufletul a-l umplea de păcate? Ce folos este a fi galbeni şi ofiliţi de post, iar de pizmă şi ură să fim aprinşi? Ce folos este a nu bea vin şi a fi beţi de veninul mâniei? Ce folos este a nu mânca cineva carne şi cu hulele a rupe carnea fraţilor noştri? Ce folos este a ne opri de cele ce sunt uneori slobode şi a face cele ce nu sunt

niciodată slobode? Că Dumnezeu pe aceia îi iubeşte şi îi cinsteşte, care se feresc de cele oprite.

30. Când intrăm în sfânta biserică, zicea marele ierarh, să ne curăţim întâi de păcatele noastre şi de cugetele cele viclene şi apoi cu conştiinţă întreagă să ne facem vase alese, ca să primim, prin darul Duhului Sfânt, cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre.

31. Altă dată, iarăşi spunea:

- Patru sunt bunătăţile cele sufleteşti: vitejia (bărbăţia), înţelepciunea, dreptatea şi curăţenia. Patru sunt şi bunătăţile cele trupeşti: tăria, întregimea, frumuseţea şi sănătatea. Dintre aceste bunătăţi, ale sufletului şi ale trupului, se nasc alte patru bunătăţi de obşte: credinţa, nădejdea, dragostea şi smerenia.

32. Fără de credinţă nu este cu putinţă să ne mântuim. Locaşul ei este inima omului şi viaţa ei sunt faptele cele bune, după cum zice Apostolul Iacob: *Că precum trupul omului este mort fără de suflet, aşa şi credinţa este moartă fără de fapte bune* (Iacob 2, 26).

33. Smerenia este sfârşitul, legătura şi pecetea tuturor bunătăţilor, că de ar face cineva toate bunătăţile lumii şi smerenie nu ar avea, toate sunt pierdute, toate sunt stricate, toate sunt de nimic şi osteneala lor este în deşert, pentru că smerenia este maica tuturor bunătăţilor.

34. Precum maica pune multă nevoinţă, din firească dragoste ce are, de hrăneşte copiii săi ca să-i crească şi îi fereşte de toate, ca să nu li se întâmple vreo primejdie şi să-i piardă, aşa şi smerenia hrăneşte bunătăţile (faptele bune) ca să crească şi le fereşte de toate primejdiile ca să nu piară. Pentru că păcatul cel dintâi şi mai mare decât toate păcatele este mândria, pe care a izvodit-o şi a născut-o singur satana.

35. Păcatul se aseamănă pietrei care caută să meargă la maica ei în pământ, de unde şi este. Iar bunătatea se aseamănă focului care caută să meargă (totdeauna) sus, în văzduh, unde îi este matca, că Dumnezeu este foc mistuitor şi pară de foc subţire, precum l-a văzut Proorocul Ilie.

36. Precum un om are în casa lui aur, argint, unelte şi haine şi când iese din casă pune lacăt şi încuie, ca să nu meargă vreun hoţ să i le fure şi să se păgubească, aşa şi smerenia încuie ca un lacăt toate bunătăţile, ca să nu meargă hoţul cel de obşte, diavolul, să i le fure, şi se va păgubi de osteneala pe care a făcut-o.

37. Zicea iarăşi: Credinţa, rezemându-se pe dragoste, creşte, se măreşte şi face toate roadele bunătăţilor, că pământul credinţei este dragostea.

38. De ar fi ascultat Adam porunca lui Dumnezeu, n-ar fi venit întru atâta osândă neamul omenesc. Şi noi, acum, de am asculta pe Hristos, n-am fi întru atâtea scârbe şi nevoi.

39. Iar către cei ce nu iartă pe semenii lor, zicea mitropolitul Antim:

- Tu, cel ce urăşti pe fratele tău atât cât nici în ochi nu vrei să-l vezi, ci îi porţi pizmă şi îl zavistuieşti pe la unii şi pe la alţii, ca să-i faci pagubă şi să-l supui şi să-l sărăceşti, tu, cu adevărat, nu eşti creştin, nici om pe pământ, ci eşti singur satana, care a pârât pe Dumnezeu la Adam.

40. Apoi iarăşi adăuga: Care preot este acela ce te spovedeşte şi te lasă pe tine, cel ce pârăşti pe fratele tău, să te cumineci? Acela cu adevărat nu este preot, ci este singur Iuda şi vânzător al lui Hristos şi nu i se va ierta nici popei, nici aceluia, măcar de ar face oricâte alte bunătăţi. Că zice Hristos: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 12, 7).

41. Să alergăm la sfintele biserici, dacă nu în toate zilele, pentru multe neputinţe şi nevoi ale noastre, ce ne vin întotdeauna din valurile lumii, măcar Duminicile şi sărbătorile. Căci, pentru aceasta s-au rânduit aceste sfinte zile. Una, pentru ca să ne odihnim şi noi şi dobitoacele noastre de trudele şi de ostenelile ce le facem peste toată săptămâna. A doua, pentru ca să mulţumim şi să dăm slavă lui Dumnezeu pentru multele şi nespusele faceri de bine ce le-a arătat către noi şi le arată întotdeauna ca un milostiv. A treia, ca să auzim cântările şi slujbele ce se fac pentru folosul sufletului.

42. Precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană simţitoare, aşa nici sufletul nu poate trăi fără de hrana cea duhovnicească, care este cuvântul lui Dumnezeu, după cum zice Hristos în Evanghelie: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* (Matei 4, 4; Luca 4, 4).

43. Când ieşim de la biserică, să nu ieşim deşerţi; ci să facem cum face ariciul. Că, după ce merge la vie, întâi se satură el de struguri, apoi scutură viţa de cad boabele jos şi se rostogoleşte pe dânsele de se înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fiecare, pe la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la biserică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie!

44. Pocăinţa atunci este pocăinţă, când merge cineva de bunăvoia sa, fără de nici un fel de pricină (silă), să se spovedească la duhovnicul lui, cu umilinţă, cu înfrângere de inimă, cu lacrimi fierbinţi şi cu gând desăvârşit, ca să se părăsească de păcate. Căci acestea sunt temeliile pocăinţei.

45. Taina pocăinţei este întocmai în cinste şi în lucrare cu Sfântul Botez. Căci, precum acesta spală păcatul strămoşesc şi face pe om fericit, sfânt, desăvârşit şi fiu al lui Dumnezeu după har, aşa şi sfânta pocăinţă face pe om

din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit şi sfânt şi, din fiul neascultării, fiul lui Dumnezeu.

46. Altă dată zicea iarăşi:

Nu numai mirenii se cade să se mărturisească, ci mai vârtos şi noi, cei bisericeşti, adică diaconii, preoţii, călugării şi arhiereii. Că noi suntem păcătoşi şi greşim înaintea lui Dumnezeu, mai mult decât cei simpli. Iar greşelile ce le facem, mai mult prin ştiinţă le facem, şi, de nu ne vom pocăi, vom avea mai multă osândă decât cei ce greşesc prin neştiinţă, după cum zice la Sfânta Evanghelie că, *cel ce cunoaşte mult, mult se va pedepsi* şi *celui ce i s-a dat mult, mult i se va cere* (Luca 12, 48).

47. Nu este cu putinţă să ajungă cineva la liniştea mântuirii - zicea bunul păstor -, de nu va trece întâi prin uşa răbdării. Nu este cu putinţă să se suie la cereasca cetate a fericirii, de nu va intra prin calea smereniei. Nu este cu putinţă să se înalţe în ceata sfinţilor, de nu se va smeri cu duhul aici, jos, în cetatea celor pământeşti.

48. Nu este cu putinţă să împărăţească cineva împreună cu Hristos la cer, de nu va urma aici pe urmele lui Hristos cu crucea. Nu este cu putinţă a-i rămânea cuiva nume vestit în lume, cu fapte rele şi necuvioase.

49. În trei chipuri greşeşte omul: din slăbiciune, neştiinţă sau din firea (voia) cea rea. Păcatul din slăbiciune este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci Tatăl se cheamă atotputernic. Păcatul din neştiinţă este împotriva Fiului, că Fiul lui Dumnezeu se cheamă înţelepciune. Păcatul din voia cea rea este împotriva Duhului Sfânt, că Duhul Sfânt se cheamă bun.

50. Pe omul care va greşi din slăbiciune sau din neştiinţă îl va ierta Domnul mai lesne, de se va pocăi. Că aşa zice David: *Păcatele tinereţii şi ale neştiinţei mele, Doamne, nu le pomeni* (Ps. 24, 7). Iar cine greşeşte din firea (voia) cea rea împotriva Duhului Sfânt, acelui om nu-i iartă Dumnezeu lesne păcatul. Că aşa zice Domnul: *Tot păcatul şi hula se vor ierta oamenilor, iar hula care este împotriva Duhului Sfânt nu se va ierta* (Marcu 3, 28–29).

51. Se cade omului celui sufletesc, adică bisericesc, să fie mai cu omenie decât mireanul, pentru ca să ia pildă şi învăţătură fiecare de la el, văzând faptele lui cele bune. Că nu se mânie Dumnezeu atâta pe omul cel prost (simplu) când face păcat, cât se mânie pe omul cel bisericesc şi pe omul cel de cinste. Pentru aceea i se cade să fie numai cu omenie, iar nu să facă păcat.

52. Sunt mulţi în lume ce se numesc pe sine păstori şi zic cum că poartă grijă de oi. Ei zic, ticăloşii, numai cu cuvântul, iar cu fapta sunt departe cât e cerul de pământ. Căci nu poartă grijă pentru folosul oilor, ci se nevoiesc

numai pentru folosul lor, cărora nu se cuvine să le zică cineva păstori, ci năimiţi, sau, mai vârtos să zic, furi şi tâlhari, că lasă oile lor de le mănâncă lupii şi ei sar pe aiurea în turmele cele străine, să fure şi să junghie şi să piardă.

53. Păstorului celui bun i se cuvine să aibă trei lucruri: una, credinţa curată; a doua, înţelepciune întreagă; şi a treia, să aibă toiag în mână.

Cu credinţa cea curată să caute pururea binele şi folosul oilor lui, nu numai al celor sănătoase şi zdravene, ci şi al celor bolnave şi zdruncinate. Cu înţelepciunea să păstorească pe oameni, dând învăţătură fiecăruia după vârsta şi rânduiala lui. Iar cu toiagul ce ţine în mână, adică cu stăpânirea şi cu darul Duhului Sfânt, să pedepsească (mustre), atât pe oi, cât şi pe lupii cei de gând şi pe fiarele cele sălbatice, ce vin asupra oilor. Căci, cu adevărat, cu cât rămân oile nepedepsite, cu atât cad în mai multe şi nenumărate patimi. Asemenea şi lupii, când nu văd toiag în mâna păstorului, răpesc oile fără de nici o frică şi le mănâncă. Pentru acest toiag zice David în psalm: *Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat* (Ps. 22, 5).

54. Precum sunt boli de multe feluri în trup şi nu se pot vindeca cu un singur fel de doctorii, aşa nici păstorul cel bun cu un singur fel de învăţătură nu poate odihni, nici îndrepta toate firile omeneşti. Că altă învăţătură trebuie bărbatului şi alta femeii; altă îndreptare trebuie bătrânului şi alta tânărului; altă povăţuire trebuie bogatului şi alta săracului; altă mângâiere trebuie celui vesel şi alta celui trist; altă vindecare trebuie celui sănătos şi alta celui bolnav; altă înfruntare trebuie stăpânului şi alta slugii; altă îndemnare trebuie celui îndrăzneţ şi alta celui fricos; altă îmbunare trebuie celui blând şi alta celui mânios; altă vorbă trebuie celui învăţat şi alta celui neînvăţat.

55. Păstorul care va voi să păstorească după lege şi după dreptate, trebuie pururea să ţină toiagul în mână, adică dojana şi înfruntarea, şi după vremi să pedepsească pe oi şi să izgonească fiarele. Căci acesta este sfârşitul cel bun al păstoriei sale, ca să ţină oile şi să le păzească cu sănătate duhovnicească, adică cu învăţătură.

56. Când a înviat Hristos pe Lazăr, întâi a poruncit să ridice piatra de pe mormânt, apoi l-a înviat. Pentru ca să înţeleagă păcătoşii că, de nu vor ridica de deasupra lor piatra obiceiului celui rău, prin a lor voie, cu neputinţă este să învieze şi să se căiască.

57. Cine are ascultare, acela are împreună toate darurile şi toate bunătăţile. Acela este întreg la minte, acela este răbdător, acela este smerit, acela este blând, acela este iertător, acela este iubitor de străini, cucernic, paşnic şi, în scurt, acela este lăcaşul tuturor bunătăţilor.

58. Dumnezeu este Tată de obşte al tuturor. Pe toţi ne iubeşte ca pe nişte adevăraţi fii ai Lui şi nu poate răbda milostivirea Lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloşii şi în nevoi, ci numai aşteaptă rugăciunea noastră. Ia aminte să audă glasurile noastre, stă pururea cu urechile deschise ca să ne asculte îndată ce vom chema numele Lui cel sfânt.

59. Care este tatăl acela ce dă pâine feciorilor lui fără a-i cere? Aşa şi noi poftim să ne ajute Dumnezeu şi să ne facă milă, însă fără a-L ruga. *Săracul trufaş l-a urât sufletul Meu*, zice Domnul prin înţeleptul Sirah (Sirah 25, 4). Că nu poate răbda Dumnezeu nici cu un mijloc pe cei ce sunt lipsiţi, ticăloşi şi nenorociţi, apoi se înalţă şi stau îngâmfaţi întru ale lor şi nu vor să arate cum că au trebuinţă. Şi cine socotiţi să fie aceştia? Noi suntem cu toţii, care pătimim atâtea scârbe nesuferite şi stăm în cumpănă (îndoială). Pierim de nevoi, de nenorociri şi, cu toate acestea, nu ne smerim înaintea lui Dumnezeu, nu ne plecăm cerbicea de trufia cea multă ce avem şi nu alergăm cu suspine şi cu lacrimi să cerem ajutor de la Dumnezeu.

60. Când este răutatea şi pedeapsa de obşte, se cuvine să fie şi rugăciunea de obşte. Toţi să ne rugăm, toţi să cerem ajutor, precum au făcut şi Apostolii în corabie, când era învăluită de valuri, că au strigat toţi cu o gură şi cu o inimă: *Doamne, mântuieşte-ne, că pierim!* (Marcu 4, 38). Iar nu unul să se roage şi altul nici să gândească; unul să plângă şi altul să râdă; unul să se întristeze şi altul să se bucure. Atunci, cu adevărat, nu ne ascultă Dumnezeu.

61. Vă poftesc, fiii mei, să vă rugaţi pururea şi toţi deodată. Şi mai ales în acele vremi când se înmulţesc nevoile şi pe toţi dimpreună ne înconjoară din toate părţile nenorocirile, necazurile şi scârbele. Ne va asculta pururea Dumnezeu, când toţi cu inimă curată îl vom ruga şi ne va mântui de toate primejdiile şi din toate nevoile. Că zice David: *Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi şi-i va mântui pe dânşii* (Ps. 144, 19).

62. Mai înainte de patima lui Hristos noi eram înconjuraţi de cinci vrăjmaşi nebiruiţi, care stăteau de-a pururea împotrivă şi ne aduceau la mare şi nevindecată stricăciune: păcatul, moartea, iadul, diavolul şi trupul.

Păcatul l-a stins prin vărsarea preascumpului Său sânge şi nu poate nimic să ne strice de nu ne va stăpâni vreo răutate. Moartea, care s-a născut din păcat, cu moartea Lui a omorât-o. Iadul, care este plata cea desăvârşită a păcatului, prin pogorârea Lui într-însul l-a deşertat şi l-a sfărâmat. Pe diavolul, ca pe un începător al tuturor păcatelor şi muncitor al sufletelor noastre, l-a legat şi l-a aruncat în prăpăstiile cele mai adânci ale iadului. Iar trupul, prin patimile Sale şi prin răstignirea cea de pe cruce, de patimi l-a domolit şi l-a curăţit.

63. Precum este mai fericit corăbierul acela, pe care vântul cel tare îl aduce cu grabă la linişte, decât acela ce călătoreşte cu mare linişte şi fără vânt, aşa mai fericit este acela ce, fără vreme, de moarte grabnică se mută la liniştea dumnezeieştii fericiri.

64. La toate simţurile a pătimit Domnul: la vedere, la auz, la miros, la pipăit şi la gust. Tot aşa, la toate simţurile, este cu dreptate să pătimească cine este creştin şi următor al Mântuitorului.

Ochii lui să verse lacrimi, pentru ca să-şi plângă păcatele. Urechile lui să asculte cu răbdare în toate zilele citirile, cântările şi slujbele bisericeşti. Cu mirosul să nu miroase alta, fără numai mirosul cel duhovnicesc ce iese din sfintele cuvinte şi din darul Duhului Sfânt. Gustul să păzească post desăvârşit şi ţinere cu pâine şi cu apă, numai să împlinească trebuinţa, şi nu cu bucatele cele de multe feluri şi cu băuturile cele multe. Pipăirea, iarăşi, pentru că este decât celelalte simţuri mai vinovată, se cuvine să se smerească mai mult decât celelalte cu neodihna, cu metanii şi cu alte osteneli, cu câte se înfrânează trupul.

65. Mare este cu adevărat darul pocăinţei, din care poate cunoaşte fiecare mai ales dragostea cea multă ce arată Dumnezeu spre noi, creştinii, şi dorinţa ce are să ne vadă mântuiţi; de vreme ce numai pentru noi a rânduit-o, numai pentru noi a dat-o, numai pentru noi, oamenii, a vrut să fie pocăinţă în lume.

66. După ce face omul păcatul, rămâne mort. Mort, pentru că pierde darul cel dumnezeiesc; mort, pentru că se desparte de Dumnezeu care este viaţa cea adevărată. Iar patimile şi poftele trupului său îl duc să-l îngroape afară de cetate, afară de pământul cel fericit al raiului, în groapa veşnicelor munci.

67. Mare este puterea pocăinţei, de vreme ce înviază sufletul cel mort al păcătosului, îi dă iarăşi podoaba dumnezeiescului dar ce l-a pierdut, îi deschide uşile cerului, pe care i le-a închis păcatul, îl face soţie fericiţilor îngeri, îl face moştean, lăcaş al lui Dumnezeu şi părtaş al slavei Lui celei dumnezeieşti.

68. Pentru ca pocăinţa să poată săvârşi aceste lucruri preaslăvite, se cuvine să fie pocăinţă adevărată, iar nu mincinoasă; pocăinţă curată, iar nu vicleană; pocăinţă a inimii, iar nu a gurii. Că, precum este aur adevărat şi aur mincinos, aşa este şi pocăinţă adevărată şi pocăinţă mincinoasă. Că pocăinţa lui David era pocăinţă adevărată, *cu duh umilit şi inimă înfrântă şi smerită*, iar pocăinţa lui Saul era mincinoasă şi vicleană, numai din gură, iar nu şi din inimă.

69. Fiecare creştin are trei naşteri. Prima naştere este trupească, din tată şi din mamă. A doua naştere este sufletească (duhovnicească) şi nu este la toţi oamenii, ci numai la cei ce s-au născut duhovniceşte din baia Sfântului Botez. Iar a treia naştere, a morţii, este mântuitoare, fără greşeală şi fără de primejdie la omul cel drept şi credincios, că nu poate să mai păcătuiască după moarte.

70. Mare dar şi milostivă vindecare s-a dat omului de la Dumnezeu ca să moară, să se strice acest trup al păcatului şi să învieze la învierea cea de obşte alt trup duhovnicesc, fără stricăciune şi fără moarte. Că mare dobândă aduce omului moartea, zice Sfântul Grigorie Teologul, că se taie păcatul, ca să nu rămână răutatea nemuritoare.

71. În predoslovia Aşezământului său lăsat Mânăstirii tuturor Sfinţilor, zidită de el în Bucureşti, marele ierarh Antim spunea:

- Nici un lucru nu este atât de primit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce se fac la săraci şi la sfintele biserici. Pentru aceasta vedem în Sfânta Evanghelie că Domnul nostru Iisus Hristos nu face pe alţii moştenitori ai cereştii Sale împărăţii, fără numai pe acei ce au făcut faceri de bine întru această lume. Adică, pe cei ce au miluit pe cei săraci, au săturat pe cei flămânzi, au adăpat pe cei însetaţi, au îmbrăcat pe cei goi, au mângâiat pe cei străini şi au căutat pe cei bolnavi şi închişi.

72. În Aşezământul său, mitropolitul Antim a rânduit să se facă din venitul mânăstirii multe milostenii cu cei săraci şi anume: să se înveţe carte gratuit trei copii, timp de patru ani; cei morţi, care sunt lipsiţi, să fie îngropaţi gratuit şi să fie pomeniţi la slujbe timp de 40 de zile; în cele 52 de sâmbete de peste an să se dea milostenie la cei închişi câte 20 de bani, iar Duminica să se împartă la săraci câte 13 bani; în Joia Mare să se îmbrace trei copii şi trei fete sărace; în fiecare an, la 27 octombrie, să se dea unei fete sărace ajutor pentru măritat, cât va avea nevoie, precum şi alte milostenii.

73. De asemenea, a hotărât evlaviosul păstor al Bisericii lui Hristos să se facă cuvenite rugăciuni, în anumite zile de peste an, pentru domn, pentru binefăcători, pentru egumeni şi pentru fericiţii ctitori şi miluitori. Iar în luna noiembrie a poruncit să se facă liturghie de o săptămână, precum singur zice în Aşezământul său:

- Luni, pentru toţi dascălii şi învăţătorii mei şi să se împartă la săraci 40 de bani.

- Marţi, pentru toţi duhovnicii mei câţi m-au înduhovnicit în viaţă. Să se dea la săraci 40 de bani.

- Miercuri, pentru toţi câţi mi-au fost cunoscuţi în această lume şi pentru toţi prietenii şi făcătorii mei de bine. Să se dea şi la săraci 40 de bani.

- Joi, pentru toate slugile câte m-au slujit în viaţă, atât mireni, cât şi călugări. Să se dea şi la săraci 40 de bani.

- Vineri, pentru toţi cei ce i-am amărât sau i-am necăjit, sau îi voi fi năpăstuit, sau îi voi fi grăit de rău. Şi să se împartă şi la săraci 40 de bani.

Această slujbă şi această milostenie las cu legământ să se facă necontenit în toţi anii, cât va sta biserica.

74. Aşa s-a ostenit pentru mântuirea turmei sale acest sfânt şi prea înţelept părinte al Ţării Româneşti, învăţând, mustrând şi mângâind pe toţi, timp de 26 de ani. Apoi, fiind rânduit de Dumnezeu să moară pentru adevăr, a fost greu chinuit şi înecat de turci, dându-şi sufletul în braţele lui Hristos.

Pentru viaţa sa aleasă şi faptele sale deosebite, cât şi pentru sfârşitul său mucenicesc, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut pe fericitul Mitropolit Antim Ivireanu în rândul sfinţilor, fiind canonizat la 20 iunie, 1992, cu zi de prăznuire la 27 septembrie.

Sfinte Ierarhe Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

EPISCOPUL PAHOMIE AL ROMANULUI (1671-1724)

a. Viaţa

Episcopul Pahomie (Penciu) era fiul preotului Eftimie şi al prezbiterei Ana din satul Gledin, judeţul Bistriţa-Năsăud. Din botez se chema Petru. În anul 1697 a primit tunderea monahală în obştea Mânăstirii Neamţ, iar între anii 1702-1704 a fost stareţ al marii lavre.

După ce vizitează Mânăstirea Pecersca şi pe Sfântul Dimitrie al Rostovului, se întoarce la metanie şi se face sihastru în Muntele Chiriacu. La 15 ianuarie, 1707, este ales episcop de Roman, iar după şapte ani se retrage din nou în pustie şi întemeiază Schitul Pocrov, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

Din cauza vitregiei vremurilor, în anul 1717 pribegeşte în Transilvania, apoi se stabileşte la Mânăstirea Pecersca. Moare în anul 1724 şi este înmormântat în paraclisul Sfântul Ştefan din această lavră.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Marele episcop Pahomie a fost crescut din copilărie în frică de Dumnezeu şi în dragoste pentru Sfânta Biserică, fiind hrănit permanent din

Sfintele Scripturi şi din învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Pentru aceasta, din tinereţe şi-a ales nevoinţa vieţii călugăreşti.

2. Luând jugul lui Hristos, monahul Pahomie s-a silit întru toate să urmeze sfatul marilor duhovnici din Mânăstirea Neamţ, încât în puţini ani a ajuns la măsura dascălilor săi. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei şi ajungând duhovnic vestit, a fost ales stareţ al marii lavre.

3. Ca stareţ, arhimandritul Pahomie a creat un curent de reînnoire duhovnicească în obştea Mânăstirii Neamţ. Astfel, a adunat pe toţi călugării risipiţi pe la metoace şi prin păduri din cauza deselor războaie şi a pustiirii mânăstirilor, formând o obşte de peste 300 de călugări. Apoi a rânduit duhovnici buni, spovedania săptămânală şi slujbele după rânduială. A rânduit călugări luminaţi să traducă din operele Sfinţilor Părinţi pentru hrana duhovnicească a soborului şi a încurajat foarte mult viaţa isihastă în jurul Mânăstirii Neamţ, că în acele timpuri de nelinişte se nevoiau mai mulţi călugări în sihăstrii şi prin păduri decât prin mânăstiri.

4. Văzând cuviosul deşertăciunea acestei vieţi şi iubind mult viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în pădurile seculare din jurul Muntelui Chiriacu, unde a sihăstrit doi ani în post şi rugăciune. Şi atât de mult a sporit cu darul lui Hristos, că ştia cele viitoare şi înţelegea adâncul Sfintei Scripturi. Era încă mare lucrător al rugăciunii lui Iisus şi ales povăţuitor de suflete.

5. În toamna anului 1706, au poposit la Mânăstirea Neamţ câţiva boieri din sfatul ţării, rude ale domnului Moldovei, Dimitrie Cantemir. A doua zi, umblând prin păduri după vânat, au rătăcit şi au dat de chilia Cuviosului Pahomie. Deci, rămânând peste noapte la chilia lui, s-au rugat împreună şi au vorbit multe cuvinte despre credinţă din Sfintele Scripturi, încât s-au uimit boierii de înţelepciunea şi sfinţenia vieţii lui. Apoi i-au adăugat:

- Se cuvenea, părinte, să fii episcop şi păstor de suflete, iar nu să stai ca o făclie ascunsă în pustia aceasta!

- Ei, fraţilor, eu sunt om păcătos şi nu sunt vrednic de asemenea cinste, a răspuns sihastrul.

A doua zi, petrecându-i, cuviosul i-a binecuvântat şi le-a zis:

- Mergeţi înainte cu Hristos şi numaidecât în poiană veţi afla destul vânat! Şi cu adevărat, au aflat vânat din belşug.

6. Rămânând vacant scaunul Episcopiei de Roman, se sfătuia mitropolitul cu domnul Moldovei pe cine anume să pună episcop, că nu găseau un părinte vrednic de o cinste ca aceasta. Atunci, boierii care fuseseră la Mânăstirea Neamţ au spus:

- Noi ştim un sihastru sfânt ce se nevoieşte în Munţii Neamţ, vrednic de a fi episcop, dar cum să-l aducem aici, că fuge de orice dregătorie?

- Mergeţi, a zis mitropolitul, şi-l îndemnaţi să vină la Iaşi, spunând că pentru oarecare întrebări de dogme este chemat şi credem în Dumnezeu că va veni.

Aducându-l boierii la mitropolie pe Cuviosul Pahomie, la începutul anului 1707, după Bobotează, îndată mitropolitul, adunând pe sfetnicii săi, l-a chemat la sine pe sihastru şi i-a zis:

- Te-am chemat, părinte, să ne ajuţi la apărarea dreptei credinţe, că avem pe oarecare ce învaţă greşit dogmele Bisericii Ortodoxe. Spune-ne, aşadar, cum trebuie înţeleasă dogma Sfintei Treimi? Dar dogma întrupării Domnului din Sfânta Fecioară? Şi prin ce mijloace lucrează harul la mântuirea omului?

Deci, punându-i mitropolitul şi alte multe întrebări din Sfintele Scripturi şi uimind pe toţi cu răspunsurile lui, îndată au ieşit de sub perdea sfetnicii domnului care erau tăinuiţi şi au strigat:

- Cuviosul Pahomie să fie episcop la Roman! Şi într-un glas toţi au răspuns: „Amin!"

Atunci, arhimandritul Pahomie, nemaiputând scăpa, îndată a fost hirotonit episcop şi aşezat în scaunul vacant de la Roman.

7. Timp de 7 ani, cât a păstorit turma lui Hristos, episcopul Pahomie s-a dovedit un mare păstor de suflete. Căci hirotonea numai preoţi cu viaţă aleasă, cunoscători ai Sfintei Scripturi, iar prin mânăstiri şi schituri rânduia egumeni şi duhovnici iscusiţi, spre lauda lui Dumnezeu şi mângâierea credincioşilor. Apoi scria şi cărţi de învăţătură, cerceta pe toţi, făcea milostenii la săraci şi se nevoia mult cu cele duhovniceşti.

8. În anul 1714, episcopul Pahomie, simţindu-se bolnav şi râvnind viaţa duhovnicească de altădată, s-a retras din scaun la iubita linişte, în Muntele Chiriacu, unde se nevoiau mulţi sihaştri aleşi. Acolo, rugându-se Mântuitorului Hristos şi făcând priveghere de toată noaptea, a înălţat în poiană o biserică de lemn cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului", a făcut chilii şi a adunat în jurul său peste 30 de sihaştri. Apoi a rânduit aşezământ de viaţă pustnicească, mai aspră ca în toate celelalte mânăstiri şi schituri din Moldova, lăsând cu legământ arhieresc ca Mânăstirea Neamţ să nu se amestece cu nimic în treburile Schitului Pocrov.

9. Aşezământul episcopului Pahomie de la Schitul Pocrov cerea nevoinţă sihăstrească cu desăvârşire, în permanentă tăcere, în post şi neîncetată rugăciune. Cinci zile pe săptămână se mânca o dată pe zi, fără vin şi ulei, iar sâmbăta şi Duminica se dezlega la vin, ulei, brânză, ouă şi lapte. În timpul

Postului Mare şi peste săptămână, călugării, îndeosebi schimonahii, aveau voie să se retragă în pădure, la colibele lor, pentru a se ruga lui Dumnezeu în singurătate. În fiecare miez de noapte, călugării se adunau în biserică la sunetul clopotului, iar în Duminici se împărtăşeau toţi şi luau masa în trapeză. Cei bătrâni şi iscusiţi în lupta duhovnicească coborau în schit numai o dată pe săptămână, iar noii începători se nevoiau un timp în obşte, apoi se retrăgeau în pădure. Pentru deşteptarea sihaştrilor la Utrenie, se afla un clopot pe Muntele Chiriacu, pe care îl suna la vreme un călugăr.

Această rânduială s-a păzit cu sfinţenie aproape un secol, neîncercând nici Cuviosul Paisie să o schimbe, căci nu era alta mai pustnicească în toată Moldova. Apoi, ajungând Schitul Pocrov sub conducerea Mânăstirii Neamţ, s-a pus aceeaşi rânduială ca în lavră[10].

10. Sihăstria fericitului episcop Pahomie devenise în puţină vreme cea mai vestită din Moldova. În schit, ca şi în Muntele Chiriacu, se nevoiau mulţi cuvioşi sihaştri, dintre care unii erau renumiţi postitori, exorcişti şi taumaturgi; alţii erau duhovnici buni, lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi dascăli învăţaţi; iar alţii aveau darul lacrimilor şi petreceau toată viaţa în tăcere şi smerenie, necoborând niciodată din schit, până la obştescul sfârşit. La aceşti cuvioşi alergau numeroşi bolnavi de prin sate şi, cu darul lui Hristos, se făceau sănătoşi.

CUVIOASA MAVRA DE LA CEAHLĂU (secolele XVII-XVIII)[11]

Această fiică duhovnicească a Bisericii Ortodoxe Române şi odraslă după neam a pământului românesc, sfinţit prin jertfa şi rugăciunile atâtor sfinţi şi cuvioşi iubitori de Hristos, era de loc dintr-un sat de pe Valea Bistriţei, nu departe de Muntele Ceahlău. Părinţii ei au crescut-o de mică în frică de Dumnezeu, deprinzând-o cu rugăciunea, cu postul şi prezenţa regulată la slujbele bisericii. Vara, mai ales, o duceau părinţii în pelerinaj pe la marile mânăstiri din ţinutul Neamţ, iar în sărbători o lăsau să se închine la schiturile de maici din jurul Ceahlăului, precum Casiana, Sofia, Schitul lui Silvestru, zis

[10] C. Voicescu, *Viaţa şi activitatea episcopului Pahomie al Romanului*, în rev. „B.O.R.", XC, 1972, nr. 5-6, p. 611; idem., *Schitul Pocrov şi importanţa lui pentru viaţa şi cultura bisericească din Moldova în sec. XVIII*, în rev. „B.O.R.", XC, 1972, nr. 7-8, p. 832; idem. *Sfinţi români...*, op. cit., p. 663

[11] Diacon Ioan Ivan, *Cuvioasa Mavra*, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 416

şi „Schitişor", şi mai ales la Durău, care în secolul XVIII ajunge cea mai vestită sihăstrie de călugăriţe din Moldova.

Ajungând ca de 20 de ani şi rănindu-i-se inima pentru dragostea lui Hristos, a renunţat la cele trecătoare şi, părăsind casa părintească, a ales pe cele veşnice, adică viaţa smerită călugărească, de rugăciune şi despătimire, care ajută cel mai mult la mântuirea sufletului. Mai întâi s-a nevoit în obştea de maici a Schitului Silvestru, numit şi „Schitişor", unde se osteneau câteva suflete iubitoare de Hristos, sub povăţuirea unei egumene blânde şi smerite.

După câţiva ani a luat schima monahală, primind numele de Mavra, în locul celui de botez, Maria. Şi era maica Mavra foarte nevoitoare, blândă şi smerită, iubind cel mai mult tăcerea, biserica şi neîncetata rugăciune. Dormea câteva ore pe scaun, făcea sute de metanii, mânca o dată pe zi, seara, şi se mulţumea cu câţiva pesmeţi muiaţi în apă şi cu puţine legume.

Dorind mai multă linişte, fericita Mavra şi-a făcut în apropiere o mică chilie din lemn şi pământ. Ziua lua parte la biserică şi făcea ascultare în schit, iar noaptea se nevoia aici cu neştiute osteneli duhovniceşti. Şi a sporit Cuvioasa Mavra atât de mult în acest rai al rugăciunii şi liniştii, încât şi păsările cerului şi animalele pădurii o iubeau şi se îmblânzeau în faţa ei. Cel mai mult o cinsteau căprioarele. Spun bătrânii din jurul Ceahlăului că fericita Mavra mergea totdeauna pe cale, pe potecile muntelui şi chiar prin sate, cu o căprioară după ea. Între sihaştrii români cunoscuţi, Cuvioasa Mavra este singura căreia îi slujeau animalele sălbatice, ca şi Sfânta Teodora de la Sihla, căreia îi aduceau de mâncare păsările cerului.

Văzând călugăriţele de la Ceahlău nevoinţa Cuvioasei Mavra, s-au adunat mai multe suflete lângă bordeiul ei şi au rugat-o să le fie povăţuitoare spre Hristos şi mamă duhovnicească. Şi erau toate un suflet şi un cuget. Nevoinţa lor era aceasta: neîncetată rugăciune în dragoste şi smerenie, desăvârşită ascultare în bucuria Duhului Sfânt, mâncare o dată pe zi, seara; îndelungată priveghere de noapte şi citirea Psaltirii şi a altor cărţi sfinte.

De la Schitul lui Silvestru, Cuvioasa Mavra s-a retras la şi mai aspră nevoinţă, într-o poiană sub vârful Ceahlăului, numită Ponoare. Aici era singură cu Dumnezeu. Numai iubita ei căprioară, ca o ucenică vrednică ce-i era, o însoţea, iar mâna Domnului o acoperea de tot răul. Şi se nevoia fericita, ca o adevărată mireasă a lui Hristos, pe Muntele Ceahlău, răbdând cu tărie frigul iute, vânturile şi zăpezile mari, ca şi focul ispitelor de tot felul, căci aici se lupta faţă în faţă cu diavolul, cu gândurile şi cu neputinţele firii. Ucenicele ei, căutând-o peste tot, au aflat-o pe munte şi s-au adunat una câte una în jurul Cuvioasei Mavra. Apoi, rugându-se şi plângând împreună, cu

ajutorul credincioşilor de prin sate, au făcut în poiană mai multe chilii pustniceşti şi o mică biserică de lemn cu hramul Taborului - Schimbarea la Faţă. De la ele, poiana aceasta se numeşte până astăzi „Poiana Maicilor". În această oază de linişte şi rugăciune s-a nevoit Cuvioasa Mavra până la sfârşitul vieţii, răbdând necazurile cu bucurie şi mulţumind lui Dumnezeu pentru toate. Dădea încă şi sfaturi înţelepte ucenicelor şi credincioşilor care urcau pe munte să le ceară cuvinte de mântuire şi să le aducă hrană şi cele de nevoie.

Simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a cerut Preacuratele Taine, apoi, chemând în jurul ei toate ucenicele, le-a dat multe sfaturi duhovniceşti şi sărutarea cea mai de pe urmă, vărsând multe lacrimi.

După puţin timp au aflat-o în chilie adormită în Domnul şi, plângând-o toate călugăriţele de sub Ceahlău, au îngropat-o în Poiana de la Ponoare. Moaştele ei, ca şi ale atâtor nevoitoare, se află tăinuite aici în „Poiana Maicilor" până la sfârşitul veacurilor, iar sufletul ei se desfătează cu ceata sfinţilor în cer.

SFÂNTUL ANTONIE SIHASTRUL
Schitul Iezerul-Vâlcea
(secolele XVII-XVIII)[12]

Unul dintre marii sihaştri ai Carpaţilor a fost şi Cuviosul Antonie de la Schitul Iezerul (Cheia)-Vâlcea, numit de credincioşii din partea locului „Sfântul Antonie Sihastrul".

Sfântul Antonie era de loc din satele subcarpatice ale judeţului Vâlcea. Crescând de mic în iubire de Hristos şi cunoscând câţiva sihaştri trăitori la linişte, la vârstă potrivită s-a tuns în monahism la Schitul Iezerul, unde s-a nevoit în anii tinereţii. Apoi, sporind în rugăciune şi smerenie, cu binecuvântarea egumenului, s-a retras la viaţă pustnicească în Muntele Iezerul din apropiere, prin jurul anului 1690. Acolo se ostenea singur într-o mică peşteră de piatră, lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi luptându-se neîncetat cu duhurile rele şi cu neputinţele firii. Căci nimeni, afară de sihaştri, nu ştie cât de mari sunt ispitele şi încercările celor ce se nevoiesc în viaţa pustnicească.

Neavând un lăcaş propriu de rugăciune, Cuviosul Antonie a luat binecuvântare şi a săpat singur cu mâinile sale un mic paraclis în stâncă, lucrând trei ani de zile. Ziua lucra, iar noaptea priveghea şi se ruga cu mâinile

[12] Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinţi români...*, p. 496

înălţate la cer, vărsând multe lacrimi. Apoi episcopul Ilarion de la Râmnicu-Vâlcea l-a sfinţit. În acest mic paraclis se ruga neîncetat Cuviosul Antonie. Aici făcea ziua şi noaptea sute de metanii, aici citea rânduiala slujbelor zilnice şi Utrenia de la miezul nopţii. În sărbători mari şi în posturi venea din timp în timp câte un ieromonah din schit şi săvârşea Sfânta Liturghie. Astfel, liniştea, singurătatea, chilia în piatră, biserica, neîncetata rugăciune, citirea scrierilor Sfinţilor Părinţi şi cugetarea la cele dumnezeieşti formau raiul pământesc al Cuviosului sihastru Antonie. Aici se curăţea pe sine de mândrie şi de dulceţile cele trecătoare ale firii şi de aici se pregătea zi de zi pentru bucuriile nemuritoare ale vieţii cereşti.

Auzindu-se peste tot despre viaţa sfântă a Cuviosului Antonie, veneau pe poteci de munte numeroşi ucenici, călugări, preoţi şi credincioşi să se roage împreună cu el, să-i ceară sfaturi şi rugăciuni. Iar fericitul sihastru îi primea cu dragoste, îi odihnea, îi hrănea cu cuvintele cele dumnezeieşti şi îi libera cu pace, creând astfel o adevărată reînnoire duhovnicească în Oltenia de sub munte.

După 25 de ani de aspră nevoinţă şi sihăstrie, Sfântul Antonie şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, prin anul 1714, fiind plâns mult de ucenici şi îngropat lângă micul său paraclis, cum se vede până astăzi. Credincioşii urcă vara până aici, aprind lumânări, fac rugăciuni şi se închină în „Peştera Sfântului Antonie", cerându-i binecuvântare şi ajutor.

PUSTNICII DIN POIANA TRAPEZEI
Valea Sihăstriei
(secolele XVII-XVIII)

În vatra isihastă din jurul Mânăstirii Sihăstria s-au nevoit în secolele trecute mulţi cuvioşi părinţi iubitori de linişte. Pe poteca ce duce din Sihăstria peste Muntele Agapia, la numai 1 km în pădure, se află o mică poiană, cunoscută până astăzi cu numele de „Poiana Trapezei"[13].

Aici s-au nevoit pentru dragostea lui Hristos, până la mijlocul secolului XIX, generaţii întregi de călugări isihaşti. Iar nevoinţa acestor sihaştri era aceasta: fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămâna, în rugăciune, în post şi în cugetarea celor dumnezeieşti. Duminica şi în sărbători se adunau cu toţii, împreună cu părintele lor duhovnicesc, la priveghere de toată noaptea în paraclisul de lemn de alături. După cântarea Utreniei se săvârşea Sfânta

[13] Trapeză (gr.) = masă

Liturghie şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului. Apoi sihaştrii mâncau împreună aşa-numita masă a dragostei, la un loc anume pregătit în mijlocul poienii. La urmă luau binecuvântare de la părintele lor duhovnicesc şi se retrăgeau la chilii.

În acest loc s-au nevoit întotdeauna duhovnicii iscusiţi în rugăciune şi înţelepţi în cuvânt, la care alergau numeroşi sihaştri din partea locului. Şi era tradiţia ca la praznicele împărăteşti şi mai ales la Crăciun, la Sfintele Paşti şi la Pogorârea Sfântului Duh să se adune toţi sihaştrii din Munţii Sihlei şi Agapiei la părinţii din Poiana Trapezei. Aici îşi mărturiseau gândurile la bătrânul, privegheau la slujbă până dimineaţa, dând laudă lui Dumnezeu, se împărtăşeau cu Trupul lui Hristos şi luau masa împreună după tradiţie. Apoi se sărutau duhovniceşte şi plecau liniştiţi la colibele lor. Toţi cei care veneau la aceşti sihaştri erau odihniţi şi ospătaţi, de unde şi numele locului „Poiana Trapezei", adică „Poiana ospăţului şi a iubirii"[14].

Ca o mărturie a trecutului, se mai văd până astăzi în această poiană urme de chilii şi câţiva pomi fructiferi.

CUVIOSUL IOAN ARHIMANDRITUL
Primul egumen al Mânăstirii Horezu
(†1726)[15]

Acest egumen iubitor de Hristos era din ţinutul Argeşului. Intrând în Mânăstirea Negru Vodă din Câmpulung, se face călugăr şi în puţină vreme ajunge preot şi egumen. Căci era iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor şi credincioşilor şi bun iconom al casei lui Dumnezeu, vestit în toate satele din împrejurimi.

Auzind evlaviosul domn Constantin Brâncoveanu de egumenul Ioan şi iubindu-l mult pentru înţelepciunea lui, în anul 1692 îl numeşte egumen şi ispravnic al renumitei sale ctitorii de la Horezu, care atunci se zidea. Şi a povăţuit cuviosul arhimandrit Ioan 33 de ani marea lavră de la Horezu, fiind întru toate râvnitor la cele sfinte, asemenea Mariei, şi prea iscusit iconom al celor din afară, asemenea Martei.

Arhimandritul Ioan a condus mai întâi lucrările de zidire ale Mânăstirii Horezu (1692–1697). Apoi a împodobit-o cu aleasă pictură, învrednicindu-se

[14] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, op. cit., p. 56

[15] T. G. Bulat, *Ioan Arhimandritul, întâiul egumen al Mânăstirii Hurezi*, în rev. Mitropolia Olteniei, 1966, nr. 5–6, p. 432–448

să fie şi el zugrăvit alături de familia marelui ctitor. A condus, de asemenea, lucrările de zidire ale bolniţei (1696) şi ale paraclisului ctitoricesc din incintă, prin dania soţiei evlaviosului domn. A ajutat personal la zidirea Schitului Sfântul Ştefan, peste apă Horezului, ctitorită de Ştefan, fiul lui Constantin Brâncoveanu (1698), iar în partea de nord a mânăstirii a ctitorit personal Schitul Sfinţii Apostoli (1700), pe care apoi îl închină lavrei.

Cuviosul egumen Ioan a condus lucrările de zidire şi înnoire şi la alte mânăstiri, precum: Polovragi (1703); Surpatele, ctitorită de doamna Maria (1706); paraclisul Mânăstirii Cozia (1710) şi altele, fiind considerat în vremea sa cel mai iscusit „ispravnic" de biserici şi mânăstiri din Ţara Românească. Iar călugărilor ce se nevoiau în bisericile zidite de el le cerea numai să-l pomenească la rugăciunile lor, precum singur spune: „Cu plecăciune mă rog ca în toate joile de peste an, într-o săptămână o dată, să nu lipsească Sfânta Liturghie, ca să se bucure şi sufletul meu de acea rugăciune a sfinţiilor voastre, şi să aibă ticălosul meu suflet nădejde întru slava lui Dumnezeu...".

Cuviosul Ioan arhimandritul era, totodată, cel mai apropiat sfetnic de taină, colaborator şi duhovnic al familiei domnitorului martir Constantin Brâncoveanu. Iar după mucenicia sa şi a celor patru copii la Constantinopol (1714), egumenul Ioan era singurul părinte şi mângâietor, după Dumnezeu, al soţiei fericitului ctitor, rămasă văduvă cu şapte copii.

Săvârşind bine călătoria acestei vieţi, Cuviosul egumen Ioan şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vara anului 1726, fiind înmormântat de obştea mânăstirii în biserica voievodală.

SFÂNTUL VISARION MĂRTURISITORUL (1714 - c. 1745) [16]

Acest mare apărător al credinţei ortodoxe în Banat şi Transilvania, care a luptat împotriva unirii cu forţa a credincioşilor ortodocşi cu Roma, era de origine sârb, născut în Bosnia, în anul 1714. Fiind foarte evlavios şi râvnitor pentru viaţa pustnicească, în anul 1738 este tuns în monahism la Mânăstirea Sfântul Sava din Ţara Sfântă. După ce revine în Serbia, se nevoieşte câţiva ani într-o peşteră ca sihastru, unde, pentru sfinţenia vieţii sale, dobândeşte darul facerii de minuni.

Auzind patriarhul ortodox Arsenie de la Carlowitz de viaţa şi nevoinţa lui şi fiind atunci mare tulburare în Banat şi Transilvania, prin trecerea forţată la

[16] Pr. Ion B. Mureşianu, *Sfinţi români* ..., op. cit., p. 466

uniaţie a românilor ortodocşi, a chemat la sine pe Cuviosul Visarion, l-a hirotonit preot şi l-a trimis să apere dreapta credinţă în nord-vestul Carpaţilor. În ianuarie, 1744, râvnitorul Visarion pleacă spre Banat şi este primit de popor ca un adevărat sfânt. Sute şi mii de credincioşi îi ies înainte, îl ascultă şi revin în sânul Bisericii Ortodoxe. Peste tot îndeamnă poporul ortodox să nu părăsească legea „străbună" şi să rămână statornic în staulul Bisericii apostolice.

Din Timişoara merge la Lipova-Arad unde este ascultat de o mare mulţime de credincioşi. Aici aşază o cruce de lemn în mijlocul satului, unde se fac adevărate pelerinaje de către ortodocşi, reuşind să-i unească aproape pe toţi sub braţele crucii lui Hristos. Apoi şi-a continuat misiunea ortodoxă de catehizare a credincioşilor care veneau cu miile să-l asculte şi în alte localităţi, ca: Deva, Orăştie şi Sălişte Sibiului.

La 26 aprilie, 1744, în drum spre Sibiu, este arestat de armata austriacă şi dus sub pază la Viena unde este judecat şi aruncat în cumplita temniţă de la Kufstein, din porunca împărătesei Maria Tereza. Aici a suferit grele torturi pentru mărturisirea dreptei credinţe. După aproape un an de chinuri şi de legături în lanţuri, îşi dă sfântul său suflet în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fiind numărat în ceata cuvioşilor părinţi şi apărători ai Ortodoxiei, alături de ceilalţi sfinţi martiri şi mărturisitori din Transilvania. Cuviosul Visarion a fost un mare luptător şi apostol al unităţii ortodoxe, împotriva dezbinării uniate din ţara noastră, întorcând zeci de sate ortodoxe la Biserica mamă. Pentru aceasta, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat în februarie, 1950, declarându-l „sfânt mărturisitor", şi se face pomenirea lui în ziua de 21 octombrie.

Sfinte Preacuvioase Părinte Visarion, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL SCHIMONAH PROTERIE
Schitul Trestieni-Buzău
(c. 1750)

Acest cuvios şi îmbunătăţit sihastru era din Ucraina, din ţinutul Poltavei, oraşul Reşetilovschi, iar în lume fusese cu meşteşugul argintar. Deci, lepădându-se de lume şi de cele din lume, a venit în Moldova prin anul 1720 şi s-a făcut mare sihastru la Schitul Trestieni - Râmnicu-Sărat, urmând Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului, care îi era povăţuitor şi părinte duhovnicesc. Deci, s-a făcut monah iscusit şi petrecea la linişte, după voia lui Dumnezeu, între părinţii Schitului Trestieni, în Ţara Românească, şi, lucrând rucodelie linguri foarte frumoase, le

dăruia cu mare dragoste călugărilor străini, pe care îi odihnea şi îi ospăta. Şi din multa lui milostivire ce o avea către toată zidirea lui Dumnezeu, pe multe feluri de păsări ce zboară în văzduh le hrănea la vremea potrivită. Iar fiindcă de acum învăţaseră obiceiul, în fiecare zi se aduna mulţime mare de păsări, aşteptând vremea rânduită. Şi când venea vremea aceea, el deschidea fereastra chiliei sale şi zburau păsările în chilia lui fără de frică şi umblau prin chilie adunându-şi ceea ce li se dădea şi prindea el dintr-însele pe care voia şi o mângâia şi o dezmierda şi o netezea cu mâinile sale şi apoi o slobozea şi ele nicidecum nu se temeau de dânsul, iar după ce se săturau, zburau iarăşi afară.

Iar când voia el să meargă la biserică, ieşea din chilie, se aşezau păsările unele pe mână, altele pe umeri, iar altele împrejurul lui zburând şi cu multe feluri de glasuri cântând, şi când voia să intre în biserică, ele toate zburau şi se puneau pe biserică, aşteptând ieşirea lui. Şi după ce ieşea din biserică îndată, zburând după acelaşi chip, îi făceau alai până la chilie. Ajungând Cuviosul Proterie la măsura desăvârşirii în Hristos şi fiind împodobit cu multe fapte bune, şi-a dat sufletul cu pace după anul 1750, fiind numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

CUVIOSUL AGAFTON SIHASTRUL
Mânăstirea Agafton – Botoşani
(secolul XVIII)[17]

Ieromonahul Agaton (popular Agafton) era cu metania din Mânăstirea Doamnei, ctitorită de Elena Rareş în anul 1552. După mai mulţi ani de nevoinţă a fost chemat de Dumnezeu la viaţa pustnicească. Deci, luând cu sine doi ucenici, s-a retras în pădurile din apropiere, unde se nevoiau câţiva călugări, şi acolo a sihăstrit zece ani în post şi în neîncetată rugăciune, ajungând sihastru şi duhovnic vestit în ţinutul Botoşanilor.

În anul 1729, Cuviosul Agafton Sihastrul, văzând că se adună fraţii în jurul lui, „au mers în codrul ce este pe locul domnesc la ocolul Botoşanilor şi au curăţat pădurea şi au făcut mânăstioară şi şi-au pus pomeţi pe lângă chilii". Această mică aşezare pustnicească, cu hramul Sfinţilor Arhangheli, s-a numit la început „Sihăstria lui Agafton". Aici a adunat cuviosul ca la 20 de sihaştri şi împreună s-au nevoit în plăcere de Dumnezeu până la jumătatea secolului XVIII. Rânduiala sihaştrilor era aceasta: neîncetată rugăciune ziua şi noaptea,

[17] Pr. Al. Simionescu, *Istoria Mânăstirii Agafton*, Botoşani, 1929, p. 5-6

citirea Psaltirii la chilii, masa după asfinţitul soarelui; Duminica, Sfânta Liturghie şi împărtăşirea de obşte.

Acest fericit sihastru era mare dascăl al liniştii şi rugăciunii, încât nimeni din ucenici nu ajunsese la măsura lui. Era, totodată, iscusit duhovnic al sihaştrilor şi mirenilor şi izgonitor de duhuri necurate, jertfindu-se pentru mântuirea tuturor. Căci era cu adevărat om al dragostei, şi nu era sihastru şi egumen mai cunoscut în partea locului decât dânsul. Simţindu-şi sfârşitul aproape, Cuviosul Agafton şi-a binecuvântat ucenicii şi s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

CUVIOSUL IOAN PUSTNICUL[18]
Schitul Trestieni-Buzău
(c. 1760)

Cuviosul şi mult nevoitorul Ioan Pustnicul era din Rusia şi petrecea la Schitul Trestieni în mari nevoinţe, fiind unul din ucenicii Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului. Iar nevoinţa lui era aceasta: de multe ori punea masă la toţi fraţii schitului aceluia, din dreaptă osteneala sa, iar mai înainte de masă umbla pe la fiecare din părinţi, pe la chilii, cu un vas cu apă, şi le spăla picioarele cu indemânare şi le săruta cu dragoste, ca un alt Avraam. Împreună cu ceilalţi pustnici de la Dălhăuţi, Trestieni şi Cârnu, şi acest pustnic s-a aflat mulţi ani sub povăţuirea Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului, marele dascăl al rugăciunii neîncetate. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit în pace.

CUVIOSUL ISACHIE SIHASTRUL
Mânăstirea Suceviţa
(secolul XVIII)[19]

Ieroschimonahul Isachie s-a nevoit mai întâi în obştea Mânăstirii Suceviţa, sub egumenii Iorest (1725) şi Teofan (1732). Apoi, dorind să urmeze fericiţilor pustnici, s-a retras pe culmea unui deal înalt din apropierea mânăstirii, numit „Dealul Furcoiului", şi acolo a sihăstrit mai mult de 30 de ani.

---

[18] După autobiografia Cuviosului Paisie de la Neamţ.

[19] Dimitrie Dan, *Mânăstirea Suceviţa*, Bucureşti, 1923, p. 33, 103; Pr. prof. Petru Rezuş, *Viaţa şi faptele Sfântului Daniil Sihastrul*, în rev. „Studii teologice", VII, 1956, nr. 3-4, p. 238

Acest cuvios s-a nevoit la început singur în pădure, făcând multe osteneli călugăreşti şi răbdând grele ispite de la diavolul. Dar, prin darul Sfântului Duh biruind ispitele, s-a învrednicit de la Dumnezeu să izgonească necuratele duhuri din oameni, încât numele lui era cunoscut peste tot. Numeroşi bolnavi urcau la chilia lui şi se vindecau.

În anul 1760, Cuviosul Isachie a adunat câţiva ucenici în jurul său, a înălţat o mică biserică de lemn cu hramul „Schimbarea la Faţă" şi a întemeiat un schit de sihaştri pe Dealul Furcoiului. Această mică sihăstrie a durat peste 20 de ani, ca loc de linişte şi de rugăciune pentru călugării din Mânăstirea Suceviţa, iar pentru credincioşii din împrejurimi, loc de mângâiere duhovnicească. Căci ajunsese Cuviosul Isachie duhovnic foarte iscusit, taumaturg şi înaintevăzător, vestit în toată Moldova de Nord. Viaţa lui strălucea pe munte ca o făclie în sfeşnic, călăuzind către Hristos, atât pe călugări, cât şi pe mireni.

În anul 1780, Cuviosul Isachie a coborât în Mânăstirea Suceviţa şi, după puţină vreme, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului. Sihăstria sa, mai dăinuind până în anul 1785, a rămas în paragină, împreună cu toate schiturile de sub ocupaţia austriacă.

CUVIOSUL SEBASTIAN SIHASTRUL
Întemeietorul Schitului Sihastru-Tecuci
(secolul XVIII)

Pustnicul Sebastian era cu metania din Mânăstirea Bogdana-Târgu Ocna, unde s-a nevoit în primii ani ai secolului XVIII. Apoi, dorind să se retragă la fericita linişte, s-a făcut sihastru în pădurile seculare ale Tecuciului, peste Valea Siretului. Iar nevoinţa lui era aceasta: noaptea se ruga în chilie cu priveghere şi metanii, iar ziua lucra în grădină şi aduna ierburi şi flori tămăduitoare de boli din pădure, iar cu mintea se ruga neîncetat. Apoi împărţea în dar la bolnavi aceste plante şi cu rugăciunile lui mulţi se vindecau. Aşa s-a făcut vestit schimonahul Sebastian în toate satele din partea locului şi nu puţini suferinzi veneau la bordeiul lui şi se vindecau. Căci se învrednicise cuviosul de la Dumnezeu de darul tămăduirii bolilor.

După o nevoinţă ca aceasta, prin anul 1740, s-a întâmplat o luptă grea în aceste păduri între moldoveni şi tătari, şi mulţi din ambele părţi au căzut. Atunci şi hatmanul Sandu Şendrea a fost greu rănit la picior. Retrăgându-se oastea, hatmanul a fost găsit de sihastru în pădure, chinuit de durere, şi l-a dus

la chilia lui să-l îngrijească. Deci, i-a zis cu lacrimi hatmanul: „Sfinte părinte, de mă vei tămădui de această rană şi voi scăpa cu viaţă, voi înălţa o biserică în acest loc şi voi face aici mânăstire de călugări, spre lauda lui Dumnezeu".

Îngrijindu-l cu multă dragoste Cuviosul Sebastian, în câteva luni de zile s-a vindecat bolnavul cu rugăciunea şi cu plantele lui. Atunci, hatmanul Sandu Şendrea, drept mulţumită lui Dumnezeu, a zidit o biserică şi câteva chilii din averile sale, alături de bordeiul sihastrului, în cinstea Sfântului şi Marelui Mucenic Dimitrie. Acest lăcaş s-a numit „Schitul Sihastru", după numele cuviosului, iar schimonahul Sebastian, învrednicindu-se de darul preoţiei, a devenit cel dintâi ctitor şi egumen al acestui schit. În anul 1748, biserica a fost sfinţită de episcopul Ioanichie de Roman (1747–1769).

Aşa a ajuns Cuviosul Sebastian începător de fraţi şi părinte duhovnicesc pentru mulţi credincioşi. Numele lui era cunoscut până la domnul Moldovei, şi toţi se foloseau de înţelepciunea şi de darul care era în el. Deci, mai trăind peste zece ani şi lăsând în schit mulţi ucenici, s-a mutat cu pace în ceata cuvioşilor părinţi.

EPISCOPUL IOANICHIE AL ROMANULUI
Ctitorul Schitului Vovidenia-Neamţ
(secolul XVIII)[20]

Acest evlavios episcop era de loc din ţinutul Neamţ, iar cu metania din Schitul Slătiorul (astăzi, Vovidenia). Intrând de tânăr în nevoinţa călugărească, a avut mai întâi povăţuitori pe cuvioşii sihaştri de la Pocrov. Apoi, învăţând carte şi deprinzând frica de Dumnezeu, s-a făcut călugăr şi preot ales în schit.

În anul 1746, ieromonahul Ioanichie a fost rânduit stareţ al Mânăstirii Neamţ, căreia îi face unele adăugiri. Iar în toamna anului următor este ales episcop al Eparhiei Romanului, pe care o păstoreşte cu duhovnicească înţelepciune 22 de ani. Acest episcop şi iconom al Tainelor lui Dumnezeu era plin de blândeţe şi de smerenie. Inima şi chilia lui erau deschise pentru toţi, cu aceeaşi statornică dragoste mângâind şi alinând suferinţele omeneşti şi vorbind tuturor de Hristos. Pentru aceea, credincioşii îl căutau şi-l iubeau ca pe un adevărat părinte şi păstor duhovnicesc.

---

[20] *Sinodul Sfintei Mânăstiri Neamţ*, anul 1873, mss. nr. 195, f. 13, biblioteca Mânăstirii Neamţ; C. Tomescu, op. cit., p. 125–128; *Pomelnicul ctitoricesc*, mss. nr. 172, biblioteca Mânăstirii Neamţ

În timpul păstoriei sale, episcopul Ioanichie a ctitorit şi înnoit multe schituri şi mânăstiri din eparhie, precum: Bogdana, Caşin şi Soveja; Schiturile Sihastru, Buluc, Lepşa, Savu şi altele. În oraşul Roman, a întemeiat la Mânăstirea Precista Mare primul spital public, întreţinut din veniturile bisericii. De asemenea şi în oraşul Focşani a întemeiat, în incinta Mânăstirii „Sfântul Prooroc Samuil", un spital public cu acelaşi patron. La ambele spitale, episcopul Ioanichie făcea vizite canonice, dădea ajutoare şi rânduia ieromonahi slujitori şi călugăriţe surori de caritate.

O altă ctitorie a episcopului Ioanichie este Schitul Vovidenia de lângă Mânăstirea Neamţ, pe care îl înnoieşte din temelie în anul 1749. În locul bisericii vechi, el înalţă o altă biserică de lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", face chilii, trapeză şi clopote noi şi schimbă numele schitului din „Slătioru" în „Vovidenia". Apoi adună peste 60 de călugări şi închină schitul Mânăstirii Neamţ. Timp de aproape două secole, Schitul Vovidenia şi Schitul Pocrov au fost locuri de retragere şi linişte ale monahilor din marea lavră. Aici se nevoiau duhovnici din cei mai buni şi schimonahi râvnitori în post şi rugăciune.

La începutul anului 1769, smeritul episcop Ioanichie îşi dă sufletul în braţele lui Hristos şi este înmormântat în pridvorul bisericii din Mânăstirea Neamţ.

SFÂNTUL CUVIOS VASILE DE LA POIANA MĂRULUI (†1767)[21]

a. Viaţa

Cuviosul ieroschimonah Vasile a fost părintele duhovnicesc al stareţului Paisie de la Neamţ şi unul din cei mai vestiţi dascăli şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus din secolul XVIII. El era, după tradiţie, din părţile Poltavei şi s-a născut spre sfârşitul secolului XVII.

Luând din tinereţe crucea lui Hristos, s-a făcut schimonah în Schitul Dălhăuţi-Focşani, prin anii 1705-1706, unde s-a nevoit ca sihastru cu mare osârdie şi frică de Dumnezeu. Aici a deprins adâncul Sfintei Scripturi şi a citit multe scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Apoi, cu darul lui Hristos, a ajuns mare lucrător al sfintei rugăciuni şi sfetnic duhovnicesc al părinţilor din obşte.

Primind hirotonia în preot, în anul 1715 ajunge egumen al Mânăstirii Dălhăuţi şi vestit povăţuitor de suflete, încât numele lui se făcuse cunoscut

[21] Pr. Gabriel Cocora, *Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului*, în *Sfinţi români* ..., op. cit., p. 422; *Vetre de sihăstrie*, op. cit., p. 427; în rev. „Glasul Bisericii", XXIII, 1964, nr. 5-6, p. 466-500

peste tot, până la domnul Țării Românești, Constantin Mavrocordat. Timp de 20 de ani, cât a fost stareț la Dălhăuți, Cuviosul Vasile adună în jurul său o obște de peste 40 de călugări sihaștri, pe care îi deprinde cu ascultarea, smerenia, tăcerea și lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Astfel, starețul Vasile face din obștea sa o adevărată școală duhovnicească de trăire isihastă, după învățătura Sfinților Părinți, renumită în Țara Românească. Ucenicii săi, munteni, moldoveni, ardeleni și ruși, trăiau în desăvârșită dragoste și bună rânduială. Apoi, nemaiîncăpând la Dălhăuți, se stabilesc, o parte, la Schiturile din jur: Trestieni, Ciolanu, Cârnu, Rătești, Rogoz, Bonțăști, Valea Neagră (Vrancea) și altele.

Prin anii 1730–1733, starețul Vasile reînnoiește Schitul Poiana Mărului și se mută aici cu 12 ucenici. Ca stareț la Poiana Mărului, Cuviosul Vasile conduce duhovnicește toate schiturile din Munții Buzăului, pe care le cercetează regulat, fie personal, fie prin scrisori. Unul din ucenicii săi a fost și Cuviosul Paisie, pe care îl primește în Schitul Trestieni pentru câțiva ani, iar în anul 1750 îl călugărește în Muntele Athos.

Rânduiala starețului Vasile era aceasta: trăirea în desăvârșită armonie, citirea zilnică a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți, practicarea rugăciunii lui Iisus, păzirea curată a minții, mâncarea o dată pe zi și împărtășirea săptămânală.

Ca dascăl al rugăciunii, marele stareț a scris și câteva „Cuvinte" despre paza minții, despre rugăciune și creștere duhovnicească, care sunt scurte introduceri la scrierile filocalice ale Sfinților Nil de Sorska, Filotei, Isihie și Grigorie Sinaitul. Cuvintele sale introductive sunt adevărate pagini de filocalie și călăuză spre Hristos prin sfânta rugăciune.

Ajungând la măsura marilor sihaștri, Cuviosul Vasile și-a dat sufletul în mâinile Domnului în anul 1767, lăsând în urmă numeroși ucenici. În anul 2003, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea Sfântului Cuvios Vasile de la Poiana Mărului, cu zi de prăznuire la 25 aprilie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a fost nu numai ctitorul unei mari sihăstrii românești, renumită chiar peste hotarele țării, ci și părintele duhovnicesc al altor unsprezece schituri și mânăstiri din județele Vrancea și Buzău, pe care le organizează personal după rânduiala isihastă fixată de el și le populează cu numeroși ucenici formați de el. Preluând mișcarea isihastă de la Schitul Pocrov inițiată de Cuviosul Episcop Pahomie al Romanului († 1726), fericitul stareț Vasile era foarte iscusit în viața de rugăciune, în cunoașterea

Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi filocalici. Punând accent mai ales pe ascultare, pe lectură şi rugăciune în mânăstirile şi sihăstriile din centrul ţării noastre, reuşeşte să creeze un adevărat curent de înnoire duhovnicească în monahismul românesc la mijlocul secolului XVIII. Acest mare curent, al doilea ca mărime după cel din secolul XV, iniţiat de Sfinţii Nicodim de la Tismana († 1406), Leontie de la Rădăuţi şi Daniil Sihastrul, va fi desăvârşit şi răspândit în toate ţările ortodoxe la sfârşitul secolului XVIII şi începutul celui următor, prin marii stareţi Paisie de la Neamţ († 1794), Gheorghe de la Cernica († 1806) şi Sfântul Calinic de la Cernica († 1868).

2. Datorită aşezării ţării noastre la răscrucea dintre Peninsula Balcanică ortodoxă, în care strălucea Muntele Athos, şi Rusia ortodoxă, cu avântul ei isihast, Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a găsit aici locul cel mai potrivit pentru o viaţă monahală înnoită, atât prin rugăciune, cât şi printr-o trăire duhovnicească împărătească. Acest iscusit dascăl al rugăciunii a reuşit să îmbine atât de armonios în sihăstriile din ţinutul Buzăului şi Vrancei asprimea ascetică a vieţii călugăreşti din Sinai şi Athos, cu experienţa mistică a monahismului slav şi cu tradiţia isihastă de sihăstrie din sutele de schituri şi mânăstiri, în care monahismul românesc, atât de măsurat şi aşezat, îşi ducea viaţa duhovnicească fără întrerupere încă din secolul IV. Astfel, stareţul Vasile reînnoieşte viaţa monahală din schituri şi sihăstrii prin îmbinarea acestor trei experienţe: greacă, rusă şi română; iar marii stareţi Paisie de la Neamţ şi Gheorghe de la Cernica, urmaţi de Sfântul Calinic, vor reînnoi viaţa duhovnicească din marile lavre şi chinovii româneşti.

3. Reînnoirea vieţii monahale de la Poiana Mărului şi din celelalte schituri din Vrancea şi Buzău s-a început şi desăvârşit printr-o profundă viaţă de rugăciune, supravegheată permanent aproape o jumătate de secol, de către marele stareţ Vasile. El cerea ucenicilor săi să practice neîncetat rugăciunea inimii, chiar înainte de despătimire, să trăiască în desăvârşită dragoste şi ascultare, să iubească tăcerea, smerenia, postul şi sărăcia celor materiale. Toate acestea, împreună cu stricta respectare a slujbelor bisericeşti la care luau parte toţi călugării, au contribuit cel mai mult la curentul monahal înnoitor care a odrăslit în Schitul Poiana Mărului.

4. Despre rugăciunea inimii astfel învăţa Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

– Mulţi, citind cartea Sfântului Grigorie Sinaitul şi neavând încercarea lucrării minţii, greşesc în înţelegerea cea dreaptă a ei, socotind că această lucrare a fost dată numai bărbaţilor celor sfinţi şi fără de patimă. De aceea, ţinându-se de obiceiul de acum, adică numai de citirea şi cântarea psalmilor, a

troparelor şi a canoanelor, săvârşesc numai rugăciunea cea din afară. Ei nu înţeleg că acest fel de rugăciune cântată ne-au dat-o părinţii numai până la o vreme, pentru neputinţa şi pruncia minţii noastre. Aceasta pentru ca, deprinzându-ne prin citire şi cântare, să urcăm la treapta lucrării celei cu mintea, nu să petrecem până la sfârşit în aceasta. Pentru că, citind şi cântând numai cu buzele rugăciunea cea din afară, rămânem la o părere bucuroasă de noi înşine, socotind că facem un lucru mare.

5. Repetând învăţăturile Sfântului Grigorie Sinaitul, aşa îşi învăţa ucenicii Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

– Cântarea noastră se cade să fie îngerească, după cum ne este şi vieţuirea, iar nu trupească. Căci cântarea cu glas şi cu strigare a fost dată pentru lenevirea şi nepriceperea noastră, ca să ne ridice la rugăciunea cea adevărată din inimă.

6. În continuare adăuga Cuviosul Vasile, citând pe marele sinait:

– Nu-i este cu putinţă celui ce se luptă în acest fel, adică cu rugăciune citită, din afară, să dobândească cândva pace duhovnicească sau să ia cununile biruinţei. Căci unul ca acesta este asemenea celui ce luptă noaptea, care aude glasurile duşmanilor şi primeşte răni de la ei, dar nu poate vedea limpede cine sunt ei, de unde vin sau cum lovesc şi pentru ce, căci întunericul îi orbeşte mintea. Cel ce se luptă astfel, cu rugăciunea exterioară, nu va putea scăpa să fie nu zdrobit de cei de alt neam. Osteneala o suportă, dar de plată este păgubit.

7. Iar pentru curăţirea minţii de gânduri şi coborârea ei în inimă în vremea rugăciunii, aşa învăţa Cuviosul Vasile:

– Dacă simţurile din afară nu pot opri mintea de la gânduri, trebuie ca mintea să fugă din simţuri, în vremea rugăciunii, în cămara inimii şi să stea acolo surdă şi mută la toate gândurile. Căci, precum sabia cea cu două tăişuri, ori în ce parte o vei întoarce, taie cu ascuţişul ei cele ce se nimeresc în preajma ei, tot aşa lucrează şi rugăciunea lui Iisus, ca o sabie, uneori fiind întoarsă spre gândurile cele rele şi spre patimi, iar alteori spre păcat, spre aducerea aminte de moarte şi de muncile cele veşnice.

8. Arătând valoarea atât de mare a rugăciunii din inimă, faţă de cea citită şi cântată, spunea stareţul Vasile şi aceasta:

– De va voi cineva, fără această rugăciune din inimă, numai cu rugăciunea rostită şi cântată şi cu simţurile şi împotrivirea cea din afară să surpe atacurile vrăjmaşilor şi să se împotrivească oricărei patimi sau gând viclean, acela va fi biruit degrabă şi de multe ori de vicleanul diavol, făcându-l

să se aplece spre slava deşartă şi spre neatenţie, socotindu-se păstor şi învăţător al oilor celor cuvântătoare.

9. Iar despre importanţa rugăciunii şi a cântărilor din biserică şi cum trebuie să fie făcute ele, aşa învăţa Cuviosul Vasile pe ucenicii săi:

– Să nu socoteşti, binecredinciosule cititor, că, luându-ne pe noi Sfinţii Părinţi, de la multa cântare din afară şi poruncindu-ne să ne deprindem cu lucrarea, adică cu rugăciunea minţii, nesocotesc psalmii şi canoanele. Să nu fie aceasta. Căci acestea sunt date de Duhul Sfânt Bisericii lui Hristos, întru care se săvârşeşte toată lucrarea de sfinţire prin hirotonie şi toată taina iconomiei lui Dumnezeu-Cuvântul, până la a doua venire a Lui, în care se cuprinde şi învierea noastră. Că nu este ceva omenesc în rânduiala bisericească, ci toate sunt ale darului lui Dumnezeu, neprimind nici un adaos de la vrednicia noastră şi nici o împuţinare pentru păcatele noastre.

10. Cugetând la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Voiesc a zice cinci cuvinte cu mintea mea, decât zeci de mii cu limba* (I Cor. 14, 10), Cuviosul stareţ Vasile învăţa pe ucenici că mai mare folos avem rostind la rugăciune câteva cuvinte cu atenţia minţii şi simţirea inimii, decât mii de cuvinte numai cu limba, fără atenţie şi simţire. Astfel, marele dascăl al rugăciunii învăţa, zicând:

– Se cade mai întâi a ne deprinde mintea şi inima cu cinci cuvinte de acest fel, zicând din adâncul inimii: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă". După ce ne vom curăţi mintea cu această rugăciune, se cuvine a ne urca la cântarea înţelegătoare, adică la cântarea şi rugăciunea din biserică, deoarece oricare începător, şi încă pătimaş, poate săvârşi cu înţelegere această rugăciune întru păzirea inimii. Iar cântarea bisericească nicidecum nu o poate face, până nu-şi va curăţi mai întâi mintea cu această rugăciune. Sfântul Simeon, arhiepiscopul Salonicului, având acelaşi duh şi dar, porunceşte arhiereilor, preoţilor, călugărilor şi tuturor mirenilor, sfătuindu-i să zică şi să unească cu răsuflarea în toată vremea şi în tot ceasul această sfinţită rugăciune. El zice împreună cu Apostolul Pavel: „Nu este altă armă mai tare nici în cer, nici pe pământ, ca numele lui Iisus Hristos".

11. Zicea iarăşi:

– Cel ce vieţuieşte drept şi fără prihană, ferindu-se de plăcerea sa şi de înălţarea minţii, de s-ar ridica toate taberele diavoleşti asupra lui şi mii de ispite, va rămâne nevătămat, spun Părinţii. Dar cel ce umblă după rânduială proprie şi după sfatul său, adică în neascultare şi în voile sale, acela cade în înşelăciune. Căci sunt două pricini ale înşelăciunii, adică ale căderii din rugăciunea cea curată a inimii: lucrarea faptelor bune după voie proprie, adică

fără ascultare şi sfătuire, şi a doua este înălţarea minţii, adică mândria cugetului, care este împotriva smeritei cugetări.

12. Cuviosul Vasile, într-un glas cu toţi Sfinţii Părinţi, spune că din trei pricini unii din călugări şi din creştini părăsesc lucrarea cea sfinţită a rugăciunii inimii. Unii din ei „lasă această lucrare numai sfinţilor bărbaţi fără patimă, socotind că numai acelora li se potriveşte, nu şi celor pătimaşi". A doua pricină a părăsirii rugăciunii inimii este „împuţinarea aproape totală a învăţătorilor la acest fel de vieţuire"; iar a treia pricină este „înşelăciunea care se iveşte în această lucrare", adică ispita mândriei şi a voii proprii. Or, pentru împuţinarea patimilor la călugării începători, este nevoie de atenţia minţii şi paza inimii, adică de rugăciunea minţii. Iar dacă lipsesc dascălii rugăciunii, „avem scrierile sfinţilor ca învăţător". Cât pentru piedicile de care se tem unii, ei se fac sieşi piedică, „căci nu trebuie să te fereşti să mergi în pădure din teama de lup. Pentru că numai de Dumnezeu trebuie să te temi, să fugi din frică sau să te lepezi de El".

13. Cât pentru importanţa postului la deprinderea rugăciunii inimii, stareţul Vasile de la Poiana Mărului aduce în mijloc cuvântul Sfântului Vasile cel Mare, care zice: „Înfrânarea se rânduieşte potrivit puterii trupeşti a fiecăruia". Apoi adaugă:

- Cu adevărat şi de aceasta se cuvine să se ţină seama, ca nu cumva, zdrobind cu înfrânarea cea peste măsură puterea trupească, să se facă trupul sleit şi neputincios spre sporirea duhovnicească. Pentru că, de ar fi fost bine să slăbim cu trupurile şi să zăcem abia vii, negreşit, aşa ne-ar fi făcut Domnul de la început. Dar de vreme ce ne-a făcut aşa cum ne-a făcut, greşesc cei ce nu păzesc precum este ceea ce a fost făcut. Pentru aceea zice Sfântul Maxim: „Dă trupului cele după putere şi întoarce toată nevoinţa ta spre lucrarea minţii". Iar Sfântul Diadoh zice: „Postul are laudă în sine, dar nu la Dumnezeu". Deci, nu se cade nevoitorilor binecredincioşi a se trufi pentru el, ci să vadă ţinta cugetării noastre în credinţa în Dumnezeu.

14. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului spunea ucenicilor că viaţa monahală are trei căi: viaţa de obşte, vieţuirea în doi sau trei, numită şi cale de mijloc sau împărătească, având toate în comun, iar a treia este pustnicia, cea mai înaltă, pe care o duc numai cei sfinţi şi desăvârşiţi, după ce mai întâi au parcurs primele două căi. Dar unii monahi, zicea el, îşi aleg şi o altă cale, în afară de orice ascultare şi binecuvântare. Aceştia îşi fac chilia unde vor şi trăiesc singuri, îngrijindu-se mai mult de cele ale trupului.

- Schimnicia înainte de vreme, zice Cuviosul Vasile, este pricină de mândrie şi iubire de sine; pe când trăirea împreună cu alţii îţi descoperă

slăbiciunile, te apără de ispite şi te poate curăţi zilnic, prin harul lui Hristos, lucrând din dragoste pentru Domnul.

15. Iar pentru citirea Sfintei Scripturi, învăţa cuviosul:

- Ia aminte la citirea Scripturilor şi, de nu vei fi om, te vei face om, că citirea Scripturilor este tămăduire cu mult meşteşug şi mântuitoare. Însă, mare întărire este a nu greşi înţelegerea citirii Scripturilor şi mare surpare şi prăpastie adâncă este neînţelegerea Scripturilor. De aceea trebuie să cunoaştem şi scrierile Sfinţilor Părinţi şi ale altor nevoitori care ne ajută pe calea mântuirii.

SCRISOARE CĂTRE PREACUVIOSUL ŞI DUHOVNICESCUL MEU FIU ÎNTRU HRISTOS, IEROSCHIMONAHUL KIR ALEXIE[22]

„Aşteptând cu mare dor întoarcerea ta, ca iarăşi să ne vedem cu bucurie faţă către faţă, îţi trimit ţie, prea iubitul meu fiu şi prieten, îmbrăţişarea mea călduroasă şi îţi amintesc de înţelegerea şi legământul nostru de a vieţui în pacea Domnului: *De veţi ierta oamenilor greşelile lor şi Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greşelile voastre, iar de nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşelile voastre* şi *Cele ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea.* (Matei 6, 14–15; Luca 6, 31).

Eu, o, prietene, fiind om neputincios, când greşesc faţă de cineva, voiesc ca acela să mă ierte. De asemenea, mă silesc, chiar dacă inima mea se împotriveşte, să iert şi eu fratelui meu greşelile lui faţă de mine. Până când însă? Nu de şapte ori, zice Domnul, ci de şaptezeci de ori câte şapte, dacă ne va greşi şi-i va părea rău, să-i iertăm lui. Aceasta este pravila şi dreptarul nostru, pe care dacă le-am păzi, nimeni nu ne-ar strica dragostea dintre noi şi împreună-vieţuirea noastră.

Dar adesea, înclinarea noastră de a ne acoperi greşelile şi a ne dezvinovăţi – pe care cineva a numit-o unealtă a diavolului – nu ne lasă să ne luăm asupră-ne vinovăţia, cum ne este porunca, ci ne îndeamnă să o punem în sarcina fratelui nostru, iar pe noi să ne socotim nevinovaţi, ceea ce vădit este o minciună. Fratele este vinovat că m-a supărat, iar eu am păcătuit că nu am răbdat. Amândoi am greşit în faţa poruncilor lui Hristos şi totuşi aruncăm vina unul asupra celuilalt, ca şi Adam asupra Evei şi Eva asupra şarpelui. Şi astfel

[22] Această scrisoare s-a tradus de Antim, Arhiepiscopul Tomisului şi Dunării de Jos, din mss. slavone nr. 397 şi 577 – Biblioteca Academiei Române –, şi s-a publicat în îndrumătorul bisericesc nr. 2 al acestei eparhii, pe anul 1986, p. 44–46.

ne pierdem sufletele şi ne osândim ca şi aceia, numai pentru că umblăm a ne dezvinovăţi, şi nu pentru păcat, căci nu este în lumea aceasta om fără păcat, chiar de ar fi sfânt şi de ar vieţui numai o zi pe pământ. Deci este lucru lămurit că nu numai pentru păcate vom fi osândiţi, toţi cei care ne împotrivim poruncilor lui Hristos, ci şi pentru aceea că vrem să ne ascundem vinovăţia. Să zic că mă loveşte cineva peste obraz, iar eu, nevoind să sufăr una ca aceasta, arunc toată răspunderea asupra lui, care neîndoielnic are partea lui de vină, şi-l înfăţişez ca pe un defăimător al poruncilor lui Hristos, iar pe mine însumi nu mă învinuiesc de nerăbdare. Se înţelege că atât cel care m-a lovit trebuie să fie judecat, cât şi eu, care n-am avut destulă răbdare, trebuie să mă pocăiesc şi să iau asupra-mi vina de a fi călcat porunca răbdării. De aceea şi Bogoslovul spunea: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi". Iar dacă vrem, o, prietene, ca adevărul să se sălăşluiască întru noi, atunci să fugim de apucătura de a ne dezvinovăţi şi să ne însuşim greşelile, şi atunci adevărul se va arăta pe faţă, de la sine sau prin uşile pocăinţei. Descoperirea de la sine a adevărului stă în voia Domnului, iar aflarea lui pe calea pocăinţei atârnă de slabele noastre puteri omeneşti.

Din acestea, dar, se poate vedea că *lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci asupra duhurilor întunericului, a începătoriilor şi a stăpâniilor de sub cer!* (Efeseni 6, 12).

Vină dar la noi, vino grabnic, prietene, precum ni te-ai făgăduit, ca să ne fii împreună-nevoitor şi împreună-luptător împotriva duhurilor răutăţii de sub cer, cu care nu se poate duce lupta, chiar de s-ar coborî raiul pe pământ, decât în chipul acesta. Bunăoară să ne suim amândoi într-o luntre şi să pornim cu ea, ca şi cum am avea o trebuinţă oarecare, în sus pe apa Niprului până la Kiev. Câtă vreme vom împinge cu lopeţile, luntrea noastră va înainta în susul apei, iar dacă încetăm vâslitul, atunci fără să ne mai ostenim noi, apa de la sine ne va duce la vale până la Oceacov sau până la Kinburn. Aceasta o spun ca să înţelegi că toate suişurile duhovniceşti se câştigă cu anevoie şi cu sudoare multă. Câtă vreme omul se nevoieşte şi veghează, el urcă, ca şi luntrea în susul apei. Iar când vrea să se mai odihnească şi încetează truda, el îndată coboară la vale, ca şi luntrea mânată de apele Niprului până în Crimeea, căci, slăbindu-ne puterile, patimile şi ispitele lucrează atunci în voie.

Aceasta este calea cea îngustă, care duce la mântuire, şi calea cea largă, care duce la pierzanie, cum zice Domnul. Cel ce rabdă necazul şi supărarea, săvârşeşte în sufletul său mare nevoinţă şi trudă, ca şi cel care vâsleşte luntrea împotriva cursului apei. Pe când omul care se mânie şi ţine minte răul şi mai ales dacă şi caută să se dezvinovăţească, acela îşi slăbeşte şi îşi seacă puterile sufleteşti, încât ispitele pătrund în sufletul lui fără nici o greutate şi-i duc

mintea spre tot felul de plăceri şi patimi, precum şi apa duce luntrea spre Oceacov şi Crimeea. Aşa se întâmplă cu oricine se lasă cuprins de poftele şi desfătările trupeşti şi de patimi. De aceea zice apostolul că trupul se luptă asupra duhului, iar duhul asupra trupului. Cu alte cuvinte, dacă trupul nostru lasă vâslele şi vrea să adoarmă în luntre, atunci apa de la sine îl duce, împreună cu luntrea, la vale spre ţinutul tătarilor, pe când duhul sau cugetul curat îndeamnă şi sileşte trupul să vâslească şi să împingă din răsputeri luntrea la deal împotriva apei, până la Kiev.

Urmând această pildă, vino la noi, o, prietene şi prea iubite fiule, şi te urcă cu noi în luntre sau mai bine zis în corabia noastră şi, luând în mâini lopeţile, vâsleşte împreună cu noi, ca să mânăm corabia în susul apei şi să nu o scăpăm la vale, spre lucrarea poftelor şi a patimilor. Iar dacă din pricina slăbiciunii noastre nu vom putea neîntrerupt, zi şi noapte, să înaintăm cu corabia, atunci măcar să nu o lăsăm dusă de apă la vale şi să o ţinem pe loc cu ajutorul ancorei, adică cu împotrivirea noastră faţă de lucrarea patimilor. În acest chip odihnindu-ne puţin, iarăşi vom lua lopeţile şi vom mâna corabia la deal, adică luptând împotriva poftelor şi înclinărilor noastre rele.

Ţine-te dar, o, prietene, de făgăduinţa dată la plecarea ta, că de nu vei putea afla, la vreun schit sau pe lângă părintele Paisie, viaţa pe care o doreşti, apoi – cu cuvintele tale ai spus: „atunci îmi voi smeri gândurile mele şi mă voi întoarce înapoi".

Scumpul meu fiu duhovnicesc, ieroschimonah Kir Alexie! Până când vei fi purtat de gândurile tale, ca un al doilea Moise, legănat de valurile apelor, în coşul său de trestie? Porneşte-te la drum şi drumul te va aduce la braţele maicii tale, care te-a născut duhovniceşte, precum şi pe acel prunc l-a adus fiica faraonului, maicii sale ca să-l crească.

Fii sănătos în Domnul şi te roagă pentru mine păcătosul".

VASILE, stareţul de la Poiana Mărului, 1766.

CUVIOSUL RAFAIL CALIGRAFUL
Mânăstirea Horezu
(secolul XVIII)[23]

Monahul Rafail Caligraful este numărat printre cei mai vestiţi scriitori de opere patristice din Ţara Românească, al secolului XVIII. Era fiul preotului Dumitru din satul Stănceşti-Prahova, numit din botez Radu. Deprinzând din

---

[23] G. Ştrempel, *Copişti de manuscrise româneşti*, Bucureşti, 1959, p. 196–201

copilărie frica de Dumnezeu şi lucrarea faptelor bune şi rămânând orfan de părinţi, a fost călăuzit de Hristos în obştea Mânăstirii Horezu, la vârsta de numai 10 ani. Şi era iubit de egumen şi de toţi părinţii pentru curăţia şi sfinţenia vieţii sale. Căci era străin, ascultător şi cel mai mic din fraţii mânăstirii.

Egumenul Dionisie l-a încredinţat celor mai buni dascăli din obşte, de la care a învăţat, în puţină vreme, limbile greacă şi slavonă precum şi frumoasa scriere. La vârsta de 14 ani, tânărul ostaş al lui Hristos copia deja cu multă îndemânare cărţi de învăţătură duhovnicească, pe paginile cărora adăuga de obicei această însemnare: „S-au scris de mult păcătosul robul lui Dumnezeu Radul Copilul, sîn(fiul) răposatului robul lui Dumnezeu popa Dumitru ot (de la) Stănceşti sud Proa(h)uva, în sfânta Mânăstire Hurezi...".

În anul 1754, la 2 aprilie, în sâmbăta Paştilor, precum singur scrie, Radu „copilul" s-a călugărit cu numele de „Rafail monahul", rămânând toată viaţa simplu călugăr în obştea Mânăstirii Horezu, având o singură ascultare: cântarea la strană şi copierea de scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Timp de peste 30 de ani, Cuviosul monah Rafail a copiat zeci de cărţi patristice şi de slujbă pentru mânăstiri şi biserici. Dintre acestea se mai păstrează astăzi 15 manuscrise.

Acest monah iubitor de multă osteneală a trăit un an de zile şi în obştea Cuviosului Paisie, la Mânăstirea Dragomirna, după cum singur scrie. Apoi, revenind la metanie şi continuându-şi sfânta ascultare încă 20 de ani, s-a mutat la cereştile lăcaşuri spre sfârşitul secolului XVIII, adăugându-se în ceata cuvioşilor părinţi.

SFÂNTUL SOFRONIE MĂRTURISITORUL
Mânăstirea Cioara- Sebeş
(secolul XVIII)[24]

Sfântul Sofronie era de loc din satul Cioara-Sebeş, judeţul Alba. Fiind de mic foarte iubitor de Dumnezeu, a primit schima monahală la una din sihăstriile Ţării Româneşti, ajungând vestit sihastru şi împlinitor al Evangheliei lui Hristos.

În anul 1756, întorcându-se în satul natal, a întemeiat o mică sihăstrie în pădurile din împrejurimi, cunoscută cu numele de „Schitul Cioara", adunând acolo şi câţiva ucenici. Apoi, văzând asuprirea şi nedreptatea la care erau

[24] Pr. prof. T. Bodogae, *Cuviosul Sofronie de la Cioara*, în *Sfinţi români ...*, op. cit., p. 458

supuşi românii ardeleni ortodocşi şi arzând de râvnă pentru Hristos, a umblat ani de zile prin satele din Ardeal, îndemnând pe credincioşi să păzească cu sfinţenie credinţă ortodoxă. Pentru aceasta, la porunca craiului Ardealului, a fost aruncat în temniţă şi bătut cumplit pentru râvna şi îndrăzneala lui.

Fiind scos din închisoare, a început iarăşi a mărturisi dreapta credinţă în satele din Munţii Apuseni. Apoi a fost din nou întemniţat şi chinuit pentru Hristos. Dar, cu rugăciunile credincioşilor fiind eliberat, la 14 februarie, 1761, a adunat un „mare sobor" în oraşul Alba Iulia, cerând egalitate în drepturi poporului român şi episcop ortodox pentru credincioşii din Ardeal.

În acelaşi an, văzându-şi dorinţa împlinită, s-a retras la Mânăstirea Curtea de Argeş, unde, mai trăind puţin, s-a săvârşit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile lui Hristos. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955, numărându-l în ceata sfinţilor mărturisitori şi se face pomenirea lui la 21 octombrie.

Sfinte Preacuvioase Părinte Sofronie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL IACOB PUTNEANUL al Moldovei şi Sucevei (1719-1778)[25]

a. Viaţa

Venerabilul mitropolit Iacob Putneanul a fost cel mai distins ierarn şi păstor sufletesc al Moldovei din secolul XVIII. S-a născut la Rădăuţi în anul 1719, din părinţi binecredincioşi care i-au dat o creştere aleasă. În anul 1731 a intrat în nevoinţa monahală la Mânăstirea Putna, unde îşi tunde perii capului şi învaţă carte. În anul 1736 este hirotonit ieromonah, iar în anul 1744 ajunge egumen al Putnei.

Între anii 1745–1750 este episcop de Rădăuţi, iar între anii 1750–1760 păstoreşte Biserica Moldovei. Apoi, retrăgându-se din scaun la Mânăstirea Putna, mai trăieşte 18 ani şi moare în primăvara anului 1778.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest ierarh iubitor de Dumnezeu a fost ales din copilărie să slujească Biserica lui Hristos. La vârsta de numai 12 ani a primit tunderea monahală în

---

[25] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I colectiv, Bucureşti, p. 263–265; Teoctist, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei, *Mitropolitul Iacob Putneanul*, Mânăstirea Neamţ, 1978

Mânăstirea Putna şi a deprins repede osteneala faptelor bune de la arhimandritul Antonie, părintele său sufletesc, încât toţi se foloseau de înţelepciunea şi blândeţea lui.

2. Cunoştinţa cărţii şi adâncul Sfintelor Scripturi le-a învăţat tânărul Iacob în şcoala duhovnicească a Mânăstirii Putna. Aici a deprins mai întâi limbile greacă şi slavonă, apoi tâlcuirea Vechiului şi Noului Testament, dogmele şi canoanele Bisericii Ortodoxe, muzica psaltică, tipicul şi învăţăturile cele mai alese ale Sfinţilor Părinţi. În puţină vreme a săvârşit bine şcoala mânăstirii, încât pe toţi îi întrecea.

3. Ajungând preot, duhovnic şi egumen în obştea Mânăstirii Putna, bunul păstor de suflete a crescut mulţi fii duhovniceşti, atât mireni, cât şi călugări. Căci era blând şi adânc în cuvânt, încât se făcuse vestit în nordul Moldovei şi mulţi îl aveau de părinte sufletesc.

4. Egumenul Iacob a mărit numărul părinţilor din obşte, a dezvoltat mult şcoala Mânăstirii Putna, aducând elevi şi dascăli din cei mai buni, a format aleşi duhovnici şi preoţi de mir, caligrafi şi dascăli de greacă şi slavonă, a tradus cărţi de cult pe limba şi înţelesul poporului şi a înnoit rânduiala mânăstirii. În timpul său, obştea şi şcoala duhovnicească de la Putna erau vestite până dincolo de hotarele Moldovei. Aici veneau să înveţe carte călugări şi tineri, nu numai din partea locului, ci şi din Maramureş, din părţile Năsăudului, din Galiţia şi chiar din Grecia.

5. Pentru o nevoinţă ca aceasta, arhimandritul Iacob s-a învrednicit de cinstea arhieriei, ajungând episcop de Rădăuţi şi păstor iscusit al turmei lui Hristos. În puţinii ani cât a fost episcop a pus rânduială duhovnicească în toate mânăstirile din eparhia sa, a ales egumeni cuvioşi şi a întărit şcolile bisericeşti din lavre, iar pe preoţii de mir îi trimitea să înveţe mai întâi carte în mânăstiri şi apoi îi hirotonea.

6. Ca mitropolit şi părinte al Moldovei, mitropolitul Iacob s-a dovedit de la început bărbat înţelept, păstor foarte milostiv şi iubitor de turmă, slujitor plin de râvnă, dascăl învăţat, ierarh adevărat, dăruit cu mult curaj, gata să-şi dea şi viaţa pentru mântuirea şi alinarea poporului său. Pe drept cuvânt se poate spune că de multă vreme nu mai avusese Ţara Moldovei un asemenea păstor.

7. Cel dintâi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Iacob a fost tipărirea în limba românească a cărţilor de cult, de învăţătură duhovnicească şi de luminare a copiilor neştiutori de carte. Timp de 10, ani cât a păstorit Biserica Moldovei, a tradus şi tipărit în tipografia de la Iaşi peste 15 cărţi de cult şi de învăţătură în limba română.

8. Având „mare iubire de cultură teologhicească”, pe lângă tipărirea de cărţi în limba neamului, mitropolitul Iacob Putneanul a dezvoltat mult şcoala duhovnicească de la Mânăstirea Putna, rânduind dascăli din monahii cei mai luminaţi. În această şcoală - adevărată academie teologică - a rânduit păstorul cel bun al Moldovei să înveţe carte toţi tinerii candidaţi la preoţie. Căci hirotonea numai pe cei ce aveau atestat de şcoală de la egumenii mânăstirilor şi care duceau o viaţă cu totul morală.

9. Pentru credincioşii de la sate, mitropolitul Iacob a tipărit alese cărţi de rugăciuni şi de învăţătură creştină, care se împărţeau gratuit de către preoţi şi egumeni. Iar pentru copiii iubitori de carte, marele păstor a tipărit cel dintâi „Bucvar” (abecedar) ce cuprindea rugăciunile, poruncile şi tainele Bisericii, întemeind şcoli în chiliile bisericilor de la sate şi oraşe. De asemenea, a rânduit dascăli şi preoţi aleşi care învăţau pe copii scrisul, cititul, cunoştinţele religioase şi îndemnau pe credincioşi să-şi dea copiii la şcoală.

10. Ca un adevărat păstor al turmei lui Hristos, venerabilul mitropolit s-a îngrijit, atât pentru mântuirea şi luminarea poporului, cât şi pentru alinarea suferinţelor pământeşti. Astfel, a înmulţit numărul bolniţelor prin mânăstiri şi oraşe şi a întemeiat cel dintâi spital public în chiliile Mânăstirii Sfântului Spiridon din Iaşi. A apărat, de asemenea, pe ţărani în faţa domnului de dările grele care li se impuneau, fiind întotdeauna gata să se jertfească „pentru dragostea lui Hristos, pentru binele Bisericii, pentru folosul creştinilor şi pentru cinstea lor”.

11. Pe părinţi îi îndemna să-şi crească copiii în frica de Dumnezeu, zicând:

- Cade-se vouă, dreptmăritorilor creştini şi cei ce aveţi nume părintesc peste copiii cei mici, să aveţi purtare de grijă pentru învăţătura copiilor voştri, ca să nu se lipsească de hrana cea sufletească prin povăţuirea cea bună, care sunteţi datori să-i învăţaţi pe dânşii[26].

12. Zicea iarăşi:

- Învăţătura (cărţii) este asemenea cu florile cele mirositoare, care cu mirosul învăţăturii tămăduiesc toate rănile cele trupeşti, iar cel neînvăţat este asemenea copacului celui uscat. Şi precum soarele încălzeşte şi creşte toate cele ce odrăsleşte pământul, (tot) aşa şi învăţătura (cărţii) dă pricepere omului spre toată cunoştinţa.

13. Spunea, iarăşi, mitropolitul Iacob:

[26] Prefaţă la Bucvar, Iaşi, 1755, fila 1 v.

- Vedeţi, părinţilor, care vă lăsaţi copiii voştri nepedepsiţi (la carte), câtă stricăciune şi pagubă pricinuieşte feciorilor voştri lipsa învăţăturii. Pentru aceasta vă îndemn ca să vă deşteptaţi inimile voastre la bunătăţile cele sufleteşti, care curg din sfânta învăţătură, şi să vă daţi copiii la învăţătură ca nişte desăvârşiţi părinţi şi purtători de grijă pentru cele de folos feciorilor voştri. Urmând poruncii şi învăţăturii noastre, veţi avea nădejde a vă bucura şi a vă veseli de fiii voştri ca de nişte înţelepţiţi de Dumnezeu şi ei vă vor pomeni pe voi[27].

14. Iar pe cuvioşii părinţi din Mânăstirea Putna îi sfătuia, zicând:

- Cu cea părintească umilinţă vă îndemnăm ca să lucraţi cu toată silinţa şi neîncetată grijă cele ce vi s-au dat vouă - talantul cel bisericesc. Adică să adăpaţi cu cele preadulci şi adăpătoare ape ale vredniciei preoţeşti turma cea cuvântătoare. Şi acestea sunt neîncetata rugăciune pentru mântuirea şi iertarea sufletelor celor cuvântătoare, care se săvârşeşte prin pomenirea la cea fără de sânge aducătoare jertfă.

15. Apoi adăuga şi aceasta:

- Rogu-vă cu umilinţă pe voi, pe toţi, ca să nu vă leneviţi pentru mântuirea voastră şi a tuturor sufletelor, ci să lucraţi fără de lene şi cu toată osârdia la via cea de taină, ca să câştigaţi dimpreună cu dânşii cununa şi slava celor fericiţi. Lăsaţi, fraţii mei cei iubiţi, deşertăciunile lumeşti şi robiţi inima voastră la bunătăţile cele nespuse ale împărăţiei cereşti, smeriţi-vă întru Domnul, pentru ca să vă slăvească în veci. Pomeniţi pe cei răposaţi părinţi şi fraţi ai noştri în toată vremea, ca să vă pomenească şi pe voi Domnul, la venirea cea de a doua. Mică este osteneala, dar odihna este nesfârşită. Puţină este truda, dar câştigul este nenumărat. Puţină este tânguirea pe pământ, iar veselia nesfârşită[28].

16. Altă dată învăţa, zicând:

- Dumnezeu ne-a zidit pe noi ca să ne bucurăm de Dânsul. Iar care nu va socoti că este făcut pentru Dumnezeu, îşi pierde fericirea sa şi se păgubeşte pe sine, ca cel ce-şi închide ochii săi să nu vadă lumina şi se împiedică şi pierde calea şi îşi câştigă lui pierzare.

17. Zicea, iarăşi, păstorul cel bun:

- Nu te bucura de nimic întru acest veac al plângerii şi trecător, de vreme ce toate sunt întru dânsul nestătătoare şi făţarnice, toate sunt întru dânsul mincinoase şi schimbătoare. Ci, de voieşti a te mângâia, numai întru Domnul

---

[27] Din „Adunarea de multe învăţături", Iaşi, 1755, a mitropolitului Iacob Putneanul, cap. 60: „Pentru ca să-şi dea fieştecare om feciorii lui la carte".

[28] Din *Pomelnicul* Mânăstirii Putna, inv. nr. 9

te mângâie; de voieşti a te bucura, numai întru Domnul te bucură; că bucuria trupească degrabă piere, iar bucuria Domnului rămâne în veci.

18. Apoi adăuga şi aceasta:

- Bucură-te întru Domnul şi (îi) dă Lui mulţumită, că toate pentru tine le-au aşezat drepte şi milostive şi neîncetat poartă grijă pentru sufletul tău. Te foloseşte, te apără, te acoperă şi întăreşte sufletul tău, dându-ţi tărie, sănătate şi viaţă; te înţelepţeşte şi te luminează spre tot lucrul bun. Toate le lucrează pentru tine drepte şi milostive.

19. După zece ani de duhovnicească păstorie a Bisericii Moldovei, marele ierarh, fiind silit de domnul ţării să aprobe mărirea dărilor pentru popor şi nevoind, s-a retras din scaun, zicând:

- Iată că m-am lepădat şi de mitropolie şi de cinste şi de toate ale acestei lumi, numai focul jurământului să nu-l iau în cap şi în suflet şi socotiţi că suntem musafiri ai acestei lumi şi în cealaltă lume avem a trăi şi a răspunde de toate faptele noastre.

20. Retrăgându-se la Mânăstirea Putna, a mai trăit încă 18 ani în smerenie şi în aleasă nevoinţă. În acest timp a făcut multe danii şi înnoiri la mânăstire, a dezvoltat mult şcoala duhovnicească şi a crescut numeroşi ucenici. Apoi, călugărindu-şi părinţii, cu câteva zile înainte de obştescul sfârşit, a îmbrăcat marea schimă, cu numele de Eftimie, şi astfel şi-a dat sufletul cu pace în braţele Mântuitorului Hristos.

CUVIOSUL VARTOLOMEU MĂZĂREANUL
Mânăstirea Putna
(1710-1780)

Cuviosul arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul „a fost o mare personalitate duhovnicească a monahismului românesc" şi cel mai prolific scriitor bisericesc din secolul XVIII[29].

Se trăgea din oraşul Câmpulung-Moldovenesc, născut într-o familie care a odrăslit alese figuri de preoţi şi călugări. Astfel, moşul său, anume Ioanichie, a fost călugăr la Mânăstirea Putna; tatăl său, la îndemnul fiului, ajunge tot aici ieromonah cu numele de Ghenadie; sora sa, Elena, îmbracă şi

---

[29] Prof. I. D. Lăudat, despre Vartolomeu Măzăreanul, în rev. „M.M.", XLII (1966), nr. 7-8, p. 543-549; Pr. Dimitrie Nan, *Arhim. Vartolomeu Măzăreanul*, Bucureşti, 1911; Idem, *Mânăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti 1905; *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Putna*

ea schima monahală, iar fraţii săi, Teodor şi Nicolae, urmează şcoala de la Putna şi devin preoţi de parohie.

Tânărul Vasile a fost chemat de Hristos din copilărie la nevoinţa duhovnicească, în obştea Mânăstirii Putna. Cunoştea din familie limba slavonă şi iubea mult liniştea, biserica şi citirea cărţilor sfinte. Aici devine ucenic şi învăţăcel al ieromonahului Antonie, un vestit dascăl şi povăţuitor de suflete. Acesta îl învaţă buna nevoinţă duhovnicească, smerenia, răbdarea, rugăciunea şi ascultarea, care formează temelia mântuirii. Iar adâncul teologiei şi învăţătura Sfinţilor Părinţi le deprinde în şcoala „cea mică", care exista în mânăstire. Ieromonahul Antonie i-a fost naş de călugărie monahului Vartolomeu, tunzându-l de tânăr în schima monahală. Apoi, fiind hirotonit preot, în puţin timp a devenit un ales povăţuitor de suflete şi dascăl preaînvăţat în şcoala de la Putna. Între anii 1740–1757, el a fost sufletul acestei şcoli, pregătind sute de tineri, atât pentru călugărie, cât şi pentru preoţie la sate.

În anul 1750, Protosinghelul Vartolomeu ajunge egumen, arhimandrit şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Putna, pe care o povăţuieşte cu multă pricepere până în anul 1763. Acum, viaţa duhovnicească din Putna capătă un nou avânt. El măreşte numărul călugărilor şi al duhovnicilor, rânduind bine slujbele bisericii, scrie şi traduce numeroase cărţi bisericeşti, îmbogăţeşte biblioteca cu manuscrise de valoare, împodobeşte biserica voievodală cu catapeteasmă şi icoane noi şi dă o nouă amploare Sihăstriei de pe valea Putnei. Astfel, sub egumenia sa, Mânăstirea Putna deşteaptă multe suflete pe calea mântuirii şi creează o atmosferă de înnoire duhovnicească în Moldova de Nord.

În anul 1757 face un scurt pelerinaj la mânăstirile din Rusia şi devine membru onorific al Academiei Teologice din Kiev. Între anii 1774–1776 cercetează şcolile mânăstireşti de la Moldoviţa, Voroneţ, Humor, Neamţ şi Mitropolia din Iaşi. Apoi, întors din nou la Mânăstirea Putna, întemeiază, pe lângă vechea şcoală zisă „cea mică", aşa-numita „şcoala cea mare", un fel de academie teologică românească, fără egal la acea vreme în Moldova. Aici învăţau numeroşi tineri, atât dogmele credinţei ortodoxe, cât şi nevoinţa vieţii monahale, psaltichia, retorica şi o limbă străină. În acest timp, arhimandritul Vartolomeu este numit „îndreptător al şcoalelor domneşti, episcopeşti şi mânăstireşti" din Moldova. Adică un fel de părinte duhovnicesc şi supraveghetor al învăţământului bisericesc şi mânăstiresc, căci era unul din cei mai învăţaţi călugări ai timpului său şi un cuvios povăţuitor de suflete. Nu puţini duhovnici, egumeni, ierarhi şi dregători de ţară îl aveau de sfetnic şi duhovnic.

Arhimandritul Vartolomeu Măzăreanul a fost şi un neîntrecut scriitor şi traducător de cărţi patristice şi bisericeşti. Dintre traduceri se amintesc: *Scara Sfântului Ioan Scărarul*, tradusă în anul 1766 la cererea ieromonahului Varlaam de la Mânăstirea Bisericani; *Învăţătura dulce sau Livada înflorită*, la Mânăstirea Solca, în anul 1770; *Învăţăturile Cuvioşilor Dorotei şi Efrem Sirul*; numeroase vieţi de sfinţi, după Sfântul Dimitrie al Rostovului; *Apoftegmata*, adică scurte cuvinte retorice şi morale (1755) şi altele. Iar dintre cărţile compuse de el, amintim: *Letopiseţul de la zidirea lumii* (un fel de Hronograf), *Letopiseţul Moldovei* (1769), *Condica sfintei Mânăstiri Voroneţul* (1775), *Condica sfintei Mânăstiri Humor* (1776), *Condica Mânăstirii Sfântul Ilie de lângă Suceava*, *Condica Mânăstirii Precista din Roman, Uricul lui Ştefan cel Mare din 16 martie, 1490* etc.

Aşa s-a nevoit şi s-a jertfit pentru folosul şi mântuirea multora Cuviosul şi neobositul arhimandrit Vartolomeu de la Putna. Apoi, mai trăind puţin, a adormit cu nădejdea învierii în anul 1780 şi a fost înmormântat la mânăstirea de metanie.

CUVIOSUL SILA IEROSCHIMONAHUL
Egumen al Schitului Sihăstria Putnei
(†1781)

Ieroschimonahul Sila a fost cel mai renumit egumen al Sihăstriei Putnei. Era originar din judeţul Botoşani. Primii ani de ucenicie i-a făcut la Schitul Orăşani din apropiere. Apoi, râvnind o viaţă duhovnicească mai înaltă, în anul 1712, a fost călăuzit de Duhul Sfânt să meargă la Schitul Sihăstria Putnei.

După mai mulţi ani de ascultare şi nevoinţă, tânărul ostaş al lui Hristos primeşte tunderea în călugărie, iar în anul 1728 este hirotonit preot şi tuns schimonah. Ca ucenic al egumenului Dosoftei, schimonahul Sila se ostenea mult, atât cu slujba bisericii şi cu împlinirea rânduielii sihăstreşti, cât şi cu aprovizionarea schitului cu hrană şi cele de nevoie. Timp de 30 de ani, acest neobosit sihastru a fost iconom al Sihăstriei Putnei, împlinind cu frică de Dumnezeu această ascultare. Că neavând schitul nici un fel de avere, se întreţinea numai din mila credincioşilor. Ţăranii de la câmp trimiteau alimente, îmbrăcăminte, vin, ceară şi untdelemn pentru biserică, prin mâinile Cuviosului Sila, iar smeriţii sihaştri din munte se rugau pentru ei şi pentru ţară, ziua şi noaptea.

Răposând egumenul Dosoftei în anul 1753, Cuviosul Sila a fost ales părinte duhovnicesc al Sihăstriei Putnei. El a înnoit în întregime acest schit, zidind din piatră o biserică nouă, în locul bisericuţei de lemn, chilii, trapeză, pivniţe, cişmea de apă, livadă de meri şi zid de jur-împrejur. De asemenea, a împodobit biserica cu catapeteasmă, cu icoane şi cu toate „podoabele şi trebuinţele ce i se cuvin casei lui Dumnezeu". În anul 1758, noua biserică cu hramul „Buna-Vestire" a fost sfinţită de mitropolitul Moldovei, Iacob Putneanul.

Egumenul Sila a înnoit viaţa duhovnicească în Sihăstria Putnei, înmulţind numărul smeriţilor sihaştri şi desăvârşind între toţi legătura nemuritoare a dragostei. Unii dintre ei erau lucrători ai rugăciunii lui Hristos, iar alţii, harnici caligrafi şi scriitori de cărţi. Dintre aceştia se aminteşte ieroschimonahul Natan, care a scris cu binecuvântarea egumenului „Pomelnicul ctitorilor sfintei Sihăstrii a Putnei" (1768), precum şi o lucrare originală intitulată „Călugăria" (1770). Un alt sihastru a scris „Scara Sfântului Ioan din Sinai", la 1 martie, 1770, iar „smeritul între ieromonahi Natanail Dreteanul, duhovnicul de la Paşcani", care se nevoia în această sihăstrie, a copiat din nou Pomelnicul Mânăstirii Putna, în anul 1756.

Cuviosul Sila era şi un vestit duhovnic căutat de mulţi credincioşi de prin sate, precum şi de monahi, sihaştri, egumeni şi arhierei. Pe toţi îi povăţuia cu înţelepciune pe calea mântuirii, nici descurajându-i, nici în nepăsarea sufletească lăsându-i. Unul din ucenicii săi, ieromonahul Dosoftei Herescu, a ajuns în 1747 egumen al Mânăstirii Putna, iar între anii 1750-1789 a fost episcop de Rădăuţi şi mitropolit al Bucovinei, cel ce a reuşit să aducă din Polonia la Suceava, în anul 1783, moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou.

În anul 1776, după ocuparea Moldovei de Nord de către austrieci, Sihăstria Putnei era supusă la bir şi nu mai avea voie să aducă ajutoare din ţară, fiind ameninţată cu pustiirea. Atunci bătrânul egumen a făcut o plângere către împărat, cerând scutire de dări şi apărând vechile drepturi ale schitului. Pentru toate acestea, ieroschimonahul Sila este considerat un mare ctitor al Sihăstriei Putnei[30].

După 70 de ani de nevoinţă duhovnicească în Schitul Sihăstria Putnei, Cuviosul Sila a pus egumen în locul său pe ieroschimonahul Natan, iar el şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, în anul 1781.

---

[30] Pr. Dimitrie Nan, *Mânăstirea şi comuna Putna*, Bucureşti, 1905; Pr. Simion Reli, *Din Bucovina vremurilor grele - Cei din urmă sihaştri ai Bucovinei*, Cernăuţi, 1926; Egumenul Sila, op. cit.; *Arhiva şi Pomelnicul schitului Sihăstria Putnei*

IEROSCHIMONAHUL NATAN
Schitul Sihăstria Putnei
(†1783)

După retragerea Cuviosului Sila din egumenia Schitului Sihăstria Putnei, din 10 martie, 1781, ucenicul său, ieroschimonahul Natan, a luat conducerea acestei sihăstrii. Mica obşte a Schitului Sihăstria Putnei era formată din câţiva călugări bătrâni, şi anume: ieroschimonahul Natan, egumen; duhovnicul Paisie, schimonahul Avramie, ieromonahul Silvestru şi monahii Arsenie şi Teofan.

Ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austro-Ungar a dus, în puţină vreme, la desfiinţarea aproape în întregime a mânăstirilor şi schiturilor din partea de nord a Moldovei. Printre acestea se număra şi Schitul Sihăstria Putnei. Lipsită de personal şi de cele necesare vieţii, această sihăstrie îşi trăia la sfârşitul secolului al XVIII-lea ultimii ani. De aceea, Cuviosul Natan, care a urmat la egumenia schitului după Cuviosul Sila, nu a putut reînnoi mai mult această sihăstrie. Însă, sfintele slujbe de zi şi de noapte se săvârşeau regulat şi necontenit.

Fiind bătrân şi bolnav, Cuviosul Natan, după trei ani de egumenie, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 26 decembrie, 1783, şi a fost înmormântat lângă altarul bisericii.

Sfintele sale moaşte, descoperite recent, sunt împodobite de bună mireasmă duhovnicească, iar capul său, în chip minunat, poartă o cruce, ca semn al sfinţeniei şi binecuvântării.

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL
Schitul Sihăstria Voronei
(†1789)

a. Viaţa

Acest mare sihastru era împreună nevoitor şi sfetnic al stareţului Paisie de la Neamţ, fiind de o măsură şi de o vârstă cu dânsul. Înainte de a intra în nevoinţa monahală, a fost guvernator al unei provincii din Rusia, în jurul anului 1749. La început s-a nevoit în Schitul Poiana Voronei. Apoi, retrăgându-se la linişte în codrii din jurul Schitului Sihăstria Voronei, a ajuns sihastru desăvârşit şi s-a odihnit cu pace în vara anului 1789.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cuviosul Onufrie, auzind de marii sihaştri moldoveni din Poiana şi codrii Voronei şi fiind chemat de Hristos, a intrat în obştea acestui schit, unde s-a nevoit, după voia lui Dumnezeu, mai mult de 25 de ani. Iar nevoinţa lui era desăvârşita ascultare, în tăcere şi neîncetată rugăciune. Mâncare primea după apusul soarelui, iar noaptea aţipea pe scaun până la două sau trei ore. Şi atât de mult a crescut în viaţa duhovnicească, încât toţi se foloseau de trăirea lui şi îi cereau să se roage pentru ei.

2. Cea mai aleasă faptă bună a Cuviosului Onufrie era neîncetata rugăciune, pe care în puţină vreme o deprinsese în chip desăvârşit. În obştea schitului din Poiana Voronei nu era în acea vreme un lucrător al rugăciunii lui Iisus mai iscusit ca smeritul schimonah Onufrie. Dobândise încă şi darul lacrimilor şi, cu harul lui Hristos, avea mare bucurie şi mângâiere duhovnicească. Însă despre toate acestea nu vorbea niciodată nimănui.

3. Învrednicindu-se de darul preoţiei, Cuviosul Onufrie era slujitor ales al celor sfinte şi duhovnic al multor sihaştri din pădurile Voronei. Şi era înţelept în cuvânt, blând şi cunoştea mai mult decât toţi ispitele vrăjmaşului. Astfel, numele lui se făcuse cunoscut peste tot şi însuşi stareţul Paisie îl cerceta din timp în timp, pentru cuvânt de folos.

4. Fiind încredinţat prin oarecare semne dumnezeieşti, în anul 1764, Cuviosul Onufrie s-a retras la pustie în codrii seculari ai Sihăstriei Voronei. Acolo, făcându-şi chilie din lemn şi pământ, s-a nevoit singur în neştiute osteneli duhovniceşti timp de 25 de ani, ajungând făcător de minuni şi înainte-văzător. Apoi, săvârşind călătoria acestei vieţi şi cunoscând dinainte ceasul mutării sale, şi-a dat fericitul său suflet în braţele lui Hristos şi a fost înmormântat alături de chilie, în livadă sub un măr.

5. Odată, mergând la vânătoare în pădurile Voronei, un boier din sfatul ţării, care avea o fiică bolnavă de epilepsie, a ajuns până la chilia marelui sihastru Onufrie. Deci, fiindu-i sete, a luat câteva mere căzute jos pe mormântul cuviosului. Din acestea mâncând acasă copila bolnavă, îndată s-a vindecat de boală. Asemenea şi alţi bolnavi, care veneau la mormântul lui, se făceau sănătoşi. Din această pricină, credincioşii din partea locului îl cinsteau ca pe un sfânt pe pustnicul Onufrie.

6. Auzindu-se până la mitropolit şi la domnul ţării despre Cuviosul Onufrie, în anul 1846 i s-au scos din mormânt moaştele şi s-au aşezat cu cinste în altarul bisericii din Mânăstirea Vorona. Iar din anul 1856, moaştele lui au fost aşezate în altarul bisericii din Sihăstria Voronei. Despre acestea se scriu următoarele pe sicriaşul în care se păstrează:

„1846, mai 9. În vremea egumeniei părintelui Rafail, arhimandrit şi stareţ al Mânăstirii Vorona, pe moşia acestei mânăstiri, în fundul moşiei, spre hotar în pădure, se găseşte o sihăstrie de o sumă de bani însemnată, unde s-au nevoit mulţi din părinţii călugări, din care cel mai însemnat s-a aflat părintele nostru, Onufrie. În anul 1846, când au venit înălţimea sa Mihail, domnitorul ţării, la noi la mânăstire aici, şi aceasta nu ne este cunoscut cum s-au înţeles sfinţia sa Rafael stareţul cu domnitorul din pricina dezgropării oaselor Cuviosului Onufrie, ci deodată m-am pomenit cu o poruncă în care mi se poruncea că eu dimpreună cu părinţii duhovnici Gavriil, Irinarh şi Onisifor şi un vătaf bătrân să ajungem pe taină la numita Sihăstrie mai din sus. Mergând, am început a săpa mormântul şi la o adâncime de patru palme am aflat oasele. Toate erau învăluite cu muşchi de pământ şi, scoţându-le afară, la cap am aflat o lespegioară de piatră, în care arăta de când a răposat cuviosul: 57 de ani în mormânt. Şi, aducându-le la mânăstire, ni s-a poruncit să facem panihidă pentru cuvios în fiinţa domnitorului, şi aceste oase de atunci stau neîngropate până acum"[31].

7. În zilele noastre, un ierodiacon a adus mai mulţi credincioşi să se închine la Schitul Sihăstria Voronei. Deci, voind să arate moaştele Cuviosului Onufrie şi, apucându-le fără evlavie, îndată s-a spart sicriul şi au căzut jos în altar, că nu era niciodată voia cuviosului să fie lăudat şi văzut de oameni. De atunci, nimeni nu a mai îndrăznit să le scoată din sfântul altar.

EPISCOPUL DOSOFTEI HERESCU
Episcopia Rădăuţilor
(1710-1789)

Episcopul Dosoftei Herescu, de loc din Bucovina, născut în 1710, era ucenicul Cuviosului Sila, vestitul egumen al Schitului Sihăstria Putnei, care l-a călugărit şi l-a făcut preot. În anul 1747, ieromonahul Dosoftei este numit egumen al Mânăstirii Putna, iar la 13 noiembrie, 1750, a fost ales episcop al Rădăuţilor, eparhie pe care o păstoreşte cu multă frică de Dumnezeu şi înţelepciune.

În anul 1781 şi-a mutat scaunul la Cernăuţi, iar la 4 iulie, 1783, este numit episcop al Bucovinei, fiind foarte iubit de preoţi şi de popor. Dar înţeleptul episcop Dosoftei, împreună cu tot poporul Moldovei, era întristat că

[31] Pr. Al. Simionescu, *Istoricul Mânăstirii Vorona*, Botoşani, 1922, p. 24-25

moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava stăteau în surghiun de 97 de ani, în Galiţia poloneză, la Zolkiev (Jolcova), fiind luate, împreună cu mitropolitul Dosoftei al Moldovei, de armatele lui Ioan Sobieski, în anul 1686.

Cu voia lui Dumnezeu, trecând Iosif, împăratul Austriei, prin Suceava, episcopul de Rădăuţi, Dosoftei Herescu, i-a cerut aprobarea de reîntoarcere a sfintelor moaşte din Polonia în catedrala Sucevei. Obţinând învoirea împăratului şi având tot sprijinul împărătesc, episcopul Dosoftei a trimis o delegaţie la Zolkiev (Jolcova) şi, luând sfintele moaşte, le-a aşezat într-o caretă însoţită de gardă militară şi aşa au fost aduse din sat în sat până la Cernăuţi, unde au stat până la 8 septembrie. Iar în această zi le-au adus în localitatea Iţcani, lângă Suceava.

De aici au fost duse în Catedrala mitropolitană din Suceava, cu mult popor, cu preoţi şi episcopi, cu făclii aprinse şi în sunetul clopotelor din tot oraşul, având în frunte pe episcopul Dosoftei al Cernăuţilor.

Sfintele moaşte au sosit în cetatea Sucevei la praznicul Înălţării Sfintei Cruci, în ziua de 14 septembrie, anul mântuirii 1783. Din ziua aceea până astăzi, moaştele Sfântului Ioan cel Nou străjuiesc cetatea Sucevei şi păzesc ţara Moldovei de primejdii, de boli, de secetă şi de văzuţi şi nevăzuţi vrăjmaşi.

Se cuvine, deci, să mulţumim bunului Dumnezeu pentru aducerea din surghiun a sfintelor moaşte făcătoare de minuni ale Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Dar să nu uităm că fericitul episcop Dosoftei Herescu a contribuit cel mai mult, prin credinţa şi curajul său, la reîntoarcerea acestui odor de mare preţ în pământul ţării noastre.

Ajungând la adânci bătrâneţi, împăcat cu sine şi cu Dumnezeu, evlaviosul episcop Dosoftei al Cernăuţilor şi Bucovinei şi-a dat sufletul cu pace în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos, la data de 22 ianuarie, 1789, fiind înmormântat la Horecea-Cernăuţi.

IEROSCHIMONAHUL PAISIE
Schitul Sihăstria Putnei
(†1790)

Acest ieroschimonah a fost ultimul egumen al Sihăstriei Putnei. Ucenic al aceluiaşi egumen, Sila, Cuviosul Paisie a povăţuit acest schit între anii 1783 - 1790, după care schitul a rămas pustiu şi ruinat aproape două secole, din cauza ocupaţiei austro-ungare şi a vremurilor vitrege din zilele noastre.

Evlaviosul egumen Paisie avea o viaţă sfântă, ca şi înaintaşii săi, petrecând anii vieţii sale numai în rugăciune, în post şi în cugetarea la cele

dumnezeieşti. Ajungând Bucovina ortodoxă din Moldova de Nord sub ocupaţie catolică şi desfiinţând majoritatea mânăstirilor din această parte, catolicii făceau mari eforturi să convertească la catolicism satele şi oraşele ortodoxe româneşti. De aceea, Cuviosul Paisie a depus mari eforturi de apărare a Ortodoxiei în Bucovina de Nord, în faţa prigoanei catolice.

Umblând din loc în loc, ieroschimonahul Paisie îndemna poporul ortodox să-şi păstreze cu sfinţenie dreapta credinţă şi să nu se teamă a mărturisi pe Hristos cu cuvântul şi cu fapta.

Ajungând la sfârşitul zilelor sale, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, fiind înmormântat lângă naos, pe a cărui piatră de mormânt scrie: „Aici odihnesc oasele robului lui Dumnezeu, Paisie ieroschimonahul, şi au răposat la văleatul 1790". Sfintele sale moaşte sunt galbene şi binemirositoare, cu o putere harică deosebită, şi se păstrează în altarul bisericii reînnoite în întregime în ultimii ani, fiind sfinţită la 29 septembrie, 1996.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, numără în ceata sfinţilor Tăi pe cuvioşii părinţi Sila, Natan şi Paisie, împreună cu toţi cuvioşii şi drepţii neamului românesc.

SFÂNTUL PAISIE DE LA NEAMŢ
Mare stareţ al Mânăstirii Neamţ
(1722-1794)[32]

a. Viaţa

Cuviosul Paisie de la Neamţ a fost unul dintre cei mai mari stareţi pe care i-a avut monahismul nostru românesc.

El s-a născut la 21 decembrie, 1722, în Poltava, din părinţi foarte evlavioşi. Tatăl său era preot la catedrala oraşului. În această casă binecuvântată, Petru era al unsprezecelea copil din cei doisprezece fraţi. După toate probabilităţile era de origine moldovean, poate chiar din neamul Cantemireştilor, dar, din pricina deselor năvăliri otomane şi tătăreşti, bunicii săi s-au strămutat şi stabilit în oraşul Poltava din Malorusia.

---

[32] Viaţa, faptele şi cuvintele de învăţătură ale Cuviosului Paisie de la Neamţ au fost extrase din: Schim. Platon, *Viaţa şi nevoinţele fericitului Părintele nostru Paisie*, ed. Mânăstirea Neamţ, 1836 (reeditată în 1935); S. Cetvericov, *Paisie, stareţul Mânăstirii Neamţ*, ed. Mânăstirea Neamţ, 1940; Diac. P. I. David, *Cuviosul Paisie cel Mare, un desăvârşit monah român*, în rev. „B.O.R.", an XCIII, 1975, nr.1-2, p. 162-191; D. Ioan Ivan şi Pr. prof. Sc. Porcescu, Mânăstirea Neamţ, 1981

Rămânând orfan de tată, este dat de mama sa la studii, la Academia Movileană din Kiev, în anul 1735. După patru ani de studii, sufletul său nu-şi găsea odihnă în lume. El se simţea chemat la nevoinţa călugărească.

În toamna anului 1739, când avea doar şaptesprezece ani, Petru porneşte în căutarea unei mânăstiri şi a unui duhovnic bun, atât de necesar pentru sufletul său. Timp de 7 ani rătăceşte în mai multe schituri şi mânăstiri, printre care şi Lavra Pecersca. În Mânăstirea Medvedeschi este făcut rasofor cu numele de Platon.

Negăsind odihnă şi linişte duhovnicească în mânăstirile ucrainene, rasoforul Platon, îndemnat de Duhul Sfânt, trece în Moldova în anul 1745. Aici se nevoiau nu puţini călugări maloruşi. Platon se stabileşte la Schitul Trestieni - Râmnicu-Sărat. Apoi se mută la Schitul Cârnul, pe apa Buzăului, unde se afla şi pustnicul Onufrie. În vara anului 1746, pleacă la Athos şi trăieşte un timp în singurătate, în preajma Mânăstirii Pantocrator. În anul 1750, stareţul Vasile îl călugăreşte pe pustnicul Platon, dându-i numele de Paisie. Din acest an, smeritul Paisie începe să primească ucenici, i se dă Schitul Sfântul Prooroc Ilie, acceptă preoţia şi petrece în Athos în total şaptesprezece ani.

În vara anului 1763, stareţul Paisie vine în Moldova cu cei 64 de ucenici ai săi, de frica turcilor, care stăpâneau Athosul şi ţările balcanice. Aici i se încredinţează Mânăstirea Dragomirna, unde se nevoieşte 12 ani, până la 14 octombrie, 1775, formând o obşte de 350 de călugări. În toamna anului 1775, datorită ocupării Bucovinei de austro-ungari,Cuviosul Paisie lasă 150 de călugări la Dragomirna şi vine la Mânăstirea Secu, însoţit de 200 de călugări. În vara anului 1779 se strămută pentru ultima dată în marea lavră a Moldovei, Mânăstirea Neamţ.

În Mânăstirea Neamţ, Cuviosul Paisie petrece ultimii cincisprezece ani cei mai rodnici din toată viaţa sa. Aici face numeroase traduceri din operele Sfinţilor Părinţi, organizează obştea după rânduiala Sfântului Munte, formează un sobor foarte numeros de aproape 700 de călugări, deprinde pe mulţi ucenici să practice rugăciunea lui Iisus şi întreţine relaţii duhovniceşti cu multe mânăstiri, stareţi, duhovnici, pustnici, episcopi şi dregători.

La 15 noiembrie, 1794, într-o zi de miercuri, la Vecernie, marele stareţ al Mânăstirii Neamţ, Cuviosul Paisie - numit în slavonă Velicikovschi - se mută la odihna cea veşnică, în vârstă de 72 de ani, şi este înmormântat în gropniţa bisericii voievodale, cum se vede până astăzi. Pentru sfinţenia vieţii lui, Biserica Ortodoxă Română l-a trecut în rândul sfinţilor şi i se face pomenirea la 15 noiembrie, în fiecare an.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Nevoindu-se rasoforul Platon în Schitul Trestieni, a fost rânduit de egumen la bucătărie. Dar el, fiind neînvăţat a face mâncare şi firav cu trupul, într-o zi n-a fiert bucatele îndeajuns; iar când să dea vasele jos de pe foc, a vărsat din greşeală mâncarea toată, pentru care a plâns mult, cerându-şi iertare. În altă zi a fost rânduit să facă pâine la brutărie. Însă şi aici a pătimit aceeaşi ispită. Căci, neştiind cum să prepare aluatul şi neavând putere să-l frământe cât trebuie, aluatul n-a mai dospit. Apoi, venindu-i un frate în ajutor, l-a frământat din nou; dar în cuptor, neştiind să potrivească focul, toată pâinea a ars pe vatră. Atunci, rasoforul Platon, cerându-şi în genunchi iertare de la părinţi, a plâns de mâhnire în toată ziua aceea.

2. Mai târziu, după ce Cuviosul Paisie ajunge stareţ la Mânăstirea Neamţ, spunea ucenicilor săi:

– Fiilor, cei ce vin în obştea noastră să nu se descurajeze văzându-şi nepriceperea lor în unele ascultări, că şi eu am fost la fel. Ci, să aibă răbdare că, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu sârguinţă, ei vor ajunge să izbutească în orice lucru.

3. Un schimonah, anume Dosoftei, a spus rasoforului Platon că peste puţine zile va veni marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului în Schitul Trestieni şi, dacă îl va vedea aşa tânăr şi ager la minte, îl va sili să primească preoţia. Atunci Platon, mulţumindu-i, i-a zis:

– Părinte Dosoftei, eu până la moarte aş dori să rămân simplu monah, căci nu sunt vrednic de o treaptă aşa de mare.

– Dumnezeu să-ţi ajute, frate!, i-a adăugat bătrânul.

4. Într-o toamnă, egumenul schitului l-a rânduit pe Platon să păzească via, poruncindu-i să nu mănânce struguri decât după masă, ca să nu se îmbolnăvească de stomac. Dar ucenicul, biruindu-se de lăcomie, toată ziua mânca struguri, iar la masă nu mai gusta nimic. De aceea, mult slăbind ca după o boală, a fost certat de egumen. Atunci, Platon, ruşinându-se, şi-a mărturisit greşeala neascultării, cerându-şi cu lacrimi iertare.

5. Spuneau părinţii din schit despre Platon şi acest lucru vrednic de ştiut: Într-o noapte, spre Duminică, Platon a adormit aşa de tare, că nu a mai auzit clopotul de Utrenie. Când s-a deşteptat, slujba era pe la jumătate. Atunci, de mare mâhnire, a început a plânge şi s-a întors la chilie. Iar a doua zi s-a ruşinat să mai meargă la Sfânta Liturghie şi la trapeză cu fraţii, ci şedea în chilie plângând, atât era de pătruns de frica de Dumnezeu. Din ziua aceea,

multă vreme, rasoforul Platon nu mai dormea culcat pe pat, ci şezând pe un scăunel, ca să se poată deştepta la Utrenie.

6. Nevoindu-se smeritul Platon la Schitul Cârnul, se ducea adesea în pustie, la Cuviosul Onufrie, bărbat ales şi plin de dar, pentru a-i cere cuvânt de folos. Odată, după ce i-a vorbit bătrânul despre patimile trupeşti şi sufleteşti şi despre luptele cele cu vicleşug ale diavolilor, a adăugat la urmă şi acestea:

- Dacă n-ar apăra Hristos pe poporul Său, nu s-ar fi mântuit nici unul din sfinţi. Dar cel ce cade către Hristos cu credinţă şi cu dragoste, cu smerenie şi lacrimi, aceluia i se dau mângâieri şi negrăite bucurii, pace şi dragoste fierbinte către Dumnezeu. Mărturii ale acestui lucru sunt lacrimile nefăţarnice izvorâte din marea dragoste, zdrobirea inimii şi smerenie necontenită pentru Hristos. Căci, din dragoste către Dumnezeu, omul devine nesimţitor către bunurile lumii acesteia.

7. După patru ani de nevoinţă duhovnicească în Moldova, rasoforul Platon a plecat la Sfântul Munte, ca să scape de hirotonie, după cum singur mărturisea mai târziu, „ca nu cumva părinţii moldoveni să-l silească să primească preoţia".

8. Sosind Platon în Muntele Athos, umblă prin toate mânăstirile şi sihăstriile să-şi găsească un iscusit povăţuitor. Dar, negăsind un duhovnic după dorinţa lui, s-a retras în pustie, nevoindu-se singur patru ani de zile în multă nevoie şi osteneală, în rugăciune şi citirea Sfinţilor Părinţi, în lacrimi şi priveghere ziua şi noaptea.

9. Nevoinţa fericitului Platon în singurătate era destul de grea şi anevoioasă. Neîncetat se îndeletnicea cu citirea Sfintei Scripturi şi cântarea psalmilor. Mâncare primea o dată la două zile şi atunci numai pesmeţi şi apă, afară de sâmbete, Duminici şi praznice. Iar sărăcia lui era covârşitoare. Trăia numai din pomană. Avea doar o dulamă şi o rasă, şi acelea foarte vechi. De multe ori, din pricina lipsei, umbla desculţ chiar şi iarna şi fără cămaşă pe el. Dar smeritul Platon se bucura de sărăcia lui, precum se bucură bogatul de bogăţia lui. Nici uşa chiliei sale nu o încuia vreodată când pleca undeva, căci nu avea nimic într-însa, fără numai cuvintele Sfinţilor Părinţi pe care le împrumuta de la mânăstiri.

10. În acea vreme, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit în Sfântul Munte marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului şi a zăbovit câteva zile la chilia fericitului Platon. Iar la rugămintea lui, stareţul Vasile l-a călugărit pe

Platon, punându-i numele de Paisie. Apoi bătrânul l-a sfătuit pe ucenicul său să lase nevoinţa pustnicească şi să-şi aleagă calea împărătească, zicând:

– Toată viaţa monahicească se împarte în trei părţi: întâi viaţa de obşte; al doilea petrecerea în doi sau în trei, numită şi calea împărătească sau de mijloc, având toate în comun; al treilea este nevoinţa de unul singur în pustie, potrivită numai bărbaţilor sfinţi şi desăvârşiţi.

În timpul de faţă însă, unii călugări şi-au născocit al patrulea fel de rânduială monahicească. Fiecare îşi face chilie unde îi place, trăieşte singur şi se conduce singur după voia sa. Aceştia nu sunt adevăraţi pustnici, ci nişte samavolnici, pentru că şi-au ales un chip de viaţă care nu este după măsura puterilor lor, lepădând ascultarea obştească.

Unii dintre aceştia zic: „Eu de aceea trăiesc singur, ca să nu supăr pe fratele meu, nici eu să nu fiu supărat de altul. Apoi, ca să mă feresc de grăirea deşartă şi de osândirea altuia". Dar ştii tu, prietene, oare că aceste vorbe ale tale mai mult te ruşinează decât te îndreptăţesc? Pentru că şi Părinţii Bisericii au spus că celor tineri le este de folos să se plece, iar mândria, părerea de sine, viclenia şi altele asemenea îngâmfă şi fac pe om trufaş.

11. Iarăşi zicea Cuviosul Vasile către ucenicul său, Paisie:

– Mai bine este să trăieşti împreună cu un frate, să-ţi cunoşti slăbiciunea şi măsura ta, să te căieşti, să te rogi înaintea Domnului şi să te cureţi în toată ziua, prin harul lui Hristos, decât să porţi în tine trufia şi părerea de sineţi, să le ascunzi cu viclenie şi să te hrăneşti cu traiul singuratic. Că traiul singuratic aduce nu puţină vătămare celui pătimaş.

12. Iarăşi adaugă stareţul Vasile:

– Schimnicia înainte de vreme este pricină de mândrie, după cuvântul Sfântului Varsanufie. Deci, dacă pe cel slab schimnicia îl duce la mândrie, atunci în ce se bizuie cel ce îndrăzneşte la această luptă singuratică? Nu este mai bine oare a păstra tăcerea în doi sau în trei pe drumul împărătesc?

13. Petrecerea în viaţa de obşte, după porunca Domnului, spunea marele stareţ, dă monahului râvnă la tot lucrul, deşi i se împotriveşte satana. Aici nu au loc iubirea de sine şi părtinirea, care, de obicei, stăpânesc pe cei ce trăiesc în singurătate.

14. Celor ce au trăit la început în viaţa de sine, li se pare grea viaţa de obşte. De aceea, unii din ei zic: munca pentru noi înşine ne dădea râvnă şi hărnicie; iar când lucrăm pentru fraţi, se ivesc numaidecât lenea şi cârtirea.

15. Spunea iarăşi stareţul Vasile:

- Cel ce trăieşte singuratic lucrează numai pentru sine, din iubire de sine. Iar cel ce trăieşte în obşte lucrează numai pentru Domnul, din iubire de Dumnezeu. De aceea, se cuvine ca noi, neputincioşii, să ţinem calea împărătească, petrecând mai mulţi la un loc. În felul acesta şi ispitele le vom birui şi de păcatul iubirii de sine ne vom izbăvi. Aşa îl învăţa Cuviosul Vasile după călugărie pe Cuviosul Paisie.

16. Începând fericitul Paisie să primească în jurul său mai mulţi fraţi, după sfatul stareţului Vasile, duceau mare lipsă de preot. Deci, îl rugau cu lacrimi în ochi pe Paisie să primească preoţia, dar el nu voia, socotindu-se nevrednic.

Atunci, unii din bătrânii Muntelui Athos au zis cuviosului:

- Cum poţi tu să înveţi pe fraţi să asculte şi să-şi taie voia, când tu nu faci ascultare şi respingi lacrimile atâtor oameni? Vădit lucru este că tu iubeşti voia ta şi crezi minţii tale mai mult decât vorbelor celor mai bătrâni cu anii şi cu mintea. Oare, tu nu ştii unde duce neascultarea?

Auzind aceste cuvinte, Paisie s-a supus voii părinţilor şi a primit preoţia.

17. Se spunea despre obştea Cuviosului Paisie de la Schitul Sfântul Ilie că petrecea în mare lipsă materială, dar în desăvârşită armonie şi râvnă duhovnicească. Pe lângă participarea zilnică la slujbele bisericeşti, frăţimea se îndeletnicea şi cu lucrul mâinilor, în deplină dragoste, smerenie şi tăcere.

18. Se spunea despre fericitul stareţ că şi el însuşi se ostenea, ziua la facerea de linguri, iar noaptea, la citirea şi transcrierea cărţilor Sfinţilor Părinţi, sacrificând pentru somn până la trei ceasuri.

19. Spuneau iarăşi ucenicii lui că în toată viaţa sa, Cuviosul Paisie vărsa multe lacrimi când săvârşea Sfânta Liturghie, fiind pătruns de dumnezeiasca dragoste.

20. Patriarhul Serafim, care petrecea în Mânăstirea Pantocrator, îl chema pe stareţul Paisie în lavră de câteva ori pe an pentru a sluji Sfânta Liturghie. Şi se foloseau toţi văzând pe Paisie slujind în limba greacă, fără grabă, cu nespusă evlavie, cu faţa stropită de lacrimi şi absorbit cu totul de sfânta slujbă.

21. Stareţul Paisie iubea foarte mult citirea operelor Sfinţilor Părinţi. Iată ce răspunde el stareţului Atanasie, care îl învinuia de oarecare lucruri:

- Să nu zici, părinte Atanasie, că ajung una sau două cărţi pentru mântuirea sufletului. Doar nici albina nu adună miere dintr-o singură floare, ci din multe. Aşa este şi cel ce citeşte cărţile Sfinţilor Părinţi. Una îl învaţă dreapta credinţă; alta îi vorbeşte de tăcere şi rugăciune; alta îi spune de ascultare, de smerenie şi răbdare, iar alta îl îndeamnă către iubirea de

Dumnezeu şi de aproapele. Aşadar, din multe cărţi patristice învaţă omul să trăiască după Evanghelie.

22. Zicea Cuviosul Paisie:

- Cel ce nu vrea să pătimească cu Hristos în viaţa de obşte şi îndrăzneşte în mândria, sa să se ridice deodată pe crucea lui Hristos, alegându-şi viaţa de pustie înainte de vreme, el devine un răzvrătit, iar nu pustnic.

23. Zicea iarăşi:

- Viaţa de obşte şi sfânta ascultare din ea, care este rădăcina vieţii călugăreşti, a aşezat-o pe pământ Însuşi Hristos Mântuitorul, dând pildă oamenilor petrecerea Sa şi a celor doisprezece Apostoli, care s-au supus întru totul dumnezeieştilor Lui porunci.

24. Nici o altă vieţuire, spunea cuviosul, nu aduce călugărului atâta sporire şi nu-l izbăveşte aşa curând de patimile trupeşti şi sufleteşti, ca viaţa de obşte prin fericita ascultare. Şi aceasta, datorită smereniei care se naşte din ascultare.

25. Iar despre dragostea cea duhovnicească iarăşi spunea:

- Petrecerea în viaţa de obşte a fraţilor adunaţi în numele lui Hristos, fără deosebire de neam, îi uneşte aşa de mult prin dragoste, încât toţi devin un singur trup, având un singur cap - pe Hristos -, un singur suflet, o singură voie şi un singur scop - păzirea poruncilor lui Dumnezeu -, îndemnându-se unul pe altul la lupta cea bună, supunându-se unul altuia, purtând sarcinile unul altuia, fiind părinte şi ucenic unul altuia.

26. Iarăşi zicea stareţul:

- Dumnezeiasca ascultare, fiind rădăcina şi temelia vieţii călugăreşti, este strâns legată de viaţa de obşte, cum este legat sufletul de trup. Că una fără alta nu poate exista.

27. În obştea noastră, spunea fericitul Paisie, nimeni nu are nimic al său personal, că toţi sunt încredinţaţi că lăcomia este calea lui Iuda vânzătorul. Cel ce vine în mânăstire este dator ca toată averea sa, până la cel mai mic lucru, s-o pună la picioarele stareţului, dăruindu-se pe sine lui Dumnezeu până la moarte, cu trupul şi sufletul său.

28. Apoi adăugă şi acestea:

- Cu adevărat, nu toţi în obştea noastră au ajuns deopotrivă măsura vârstei duhovniceşti. Cei mai mulţi şi-au lepădat cu totul voia şi cugetul lor, supunându-se în toate fraţilor şi răbdând cu mare bucurie ocările şi ispitele. Ei necontenit sunt stăpâniţi de mustrarea de sine şi se socotesc mai nevrednici decât toţi.

Alţii, încă nu puţini, cad şi iarăşi se scoală; greşesc şi din nou se pocăiesc; cu greu rabdă mustrările şi ispitele, dar nu rămân ca cei dintâi, ci se roagă cu căldură lui Dumnezeu să le trimită ajutor. Sunt puţini însă şi de aceia care nu pot deloc să rabde ispitele şi mustrările. Aceştia au nevoie să fie hrăniţi cu laptele milei, al iubirii de oameni şi al îngăduinţei, până vor ajunge la cuvenita vârstă duhovnicească.

29. Către unul din prietenii săi zicea Cuviosul Paisie cuvintele acestea:

- Am o necontenită întristare şi durere în inima mea. Oare cu ce obraz mă voi înfăţişa eu înaintea înfricoşatului Judecător, ca să dau răspuns de atâtea suflete ale fraţilor mei care s-au predat în ascultarea mea, când eu nu sunt în stare să dau seama de ticălosul meu suflet? Dar, deşi sunt nevrednic, am nădejde de mântuire prin rugăciunile fraţilor ce vieţuiesc împreună cu mine.

30. După mutarea stareţului Paisie cu soborul său, din Muntele Athos la Mânăstirea Dragomirna, a rânduit, cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Gavriil, următoarea regulă de viaţă călugărească:

- Nici un frate din obşte să nu aibă vreun fel de avere proprie, mişcătoare şi nemişcătoare. Stareţul mânăstirii va avea grijă să-i dea fiecăruia cele de nevoie, după ascultarea lui.

- Fiecare frate să se silească a dobândi desăvârşita ascultare, prin părăsirea cu totul a voii, a cugetării şi libertăţii sale.

- Stareţul să cunoască bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, pentru a şti cum să povăţuiască pe călugări după voia lui Dumnezeu.

- Slujbele bisericeşti şi toată pravila obştească să se respecte întocmai după tipicul Sfântului Munte Athos.

- Egumenul şi toţi fraţii sunt datori a lua parte zilnic la slujbele bisericeşti în rasă şi camilafcă. Numai cei bolnavi sau trimişi în ascultări pot lipsi de la biserică.

- La trapeză să se servească masa după tipicul bisericesc şi rânduiala Sfântului Munte. Nimănui nu-i este îngăduit să mănânce pe la chilii, de la egumen până la cel din urmă frate. Numai cei bolnavi şi bătrâni pot primi mâncare la chilie.

- La chilii, fraţii sunt datori, mai mult decât orice altă nevoinţă, să practice rugăciunea lui Iisus. Apoi să cânte psalmi, să citească Sfânta Scriptură şi cărţile Sfinţilor Părinţi. Nimeni să nu stea fără de ocupaţie în chilie. Iar de ieşirea deasă din chilie şi de starea de vorbă cu alţii să fugă ca de otravă.

- Egumenul se cuvine să rânduiască pe fraţi la toate ascultările din mânăstire, pentru a-i deprinde smerenia şi tăierea voii.

- Egumenul trebuie să aibă către toţi fraţii aceeaşi purtare de grijă şi aceeaşi dragoste. La fel şi fraţii să aibă între ei dragoste curată şi nefăţarnică.

- Se cuvine egumenului să rabde cu blândeţe toate slăbiciunile fiilor săi duhovniceşti, cu nădejdea îndreptării lor. Iar pe cei ce trăiesc de capul lor şi leapădă jugul ascultării, după destulă sfătuire, să-i îndepărteze din mânăstire.

- Pentru buna chivernisire a averilor, a fraţilor şi a treburilor mânăstireşti, egumenul este dator să aibă un călugăr iscusit care să poată cârmui bine toate.

- Fraţii care vin la călugărie să fie ţinuţi în haine mireneşti, spre ispitire canonică, de la şase luni până la trei ani. Apoi să-i tundă în monahism, ca rasofori sau călugări în mantie. Iar pe cel care după trei ani nu a deprins ascultarea şi tăierea voii, să-l trimită din nou în lume.

- În mânăstire să fie un mic spital - bolniţă - pentru călugării care se îmbolnăvesc şi un frate iscusit care să îngrijească de ei cu deosebită hrană, băutură şi linişte.

- În mânăstire să fie diferite ateliere pentru trebuinţele obşteşti, în care să lucreze călugări pricepuţi, ca să nu fie nevoie să se ducă călugării la mireni.

- Să se facă două case de oaspeţi: una înăuntrul mânăstirii pentru mirenii evlavioşi care vin spre închinare; şi alta în afară de mânăstire pentru cei care vin cu căruţele.

- Egumenul să rânduiască călugări iscusiţi, ca să slujească cu dragoste pe cei ce vin spre închinare. Pe cei săraci şi bolnavi, care n-au unde să-şi plece capul, să-i ducă, fie la casa de oaspeţi, fie la bolniţă şi să fie îngrijiţi cu bunăvoinţă.

- În mânăstire să fie interzisă intrarea femeilor, afară de cazuri de mare nevoie, cum ar fi în timp de război şi de bejenie.

- Egumenul să se aleagă de soborul călugărilor şi numai din sânul mânăstirii. El să ştie bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi să fie pildă tuturor de ascultare, dragoste, blândeţe şi înţelepciune.

- Mânăstirea Dragomirna să nu fie niciodată şi nicăieri închinată, precum a lăsat cu greu legământ şi prea fericitul ei ctitor, mitropolitul Anastasie Crimca.

31. Cuviosul Paisie poruncea fraţilor să săvârşească ascultarea rânduită cu mare dragoste, în permanentă tăcere şi cu rugăciunea tainică în inimă. Adeseori ieşea şi stareţul cu fraţii la lucru, dându-le tuturor pildă în toate.

32. Vara, când părinţii plecau să lucreze la câmp, mergea şi un duhovnic cu dânşii pentru pravila bisericească şi pentru spovedania zilnică, de care nimeni nu era scutit.

33. Când stareţul Paisie nu putea să-şi cerceteze fraţii la câmp, fiind departe de mânăstire, le trimitea câte o scrisoare, plină de sfaturi duhovniceşti. Iată cum îi învăţa pe fraţi în una din aceste scrieri:

– Fiilor, păziţi-vă de zavistie! Unde este zavistie, acolo nu este Duhul lui Dumnezeu. Stăpâniţi-vă limba, ca să nu grăiască cuvinte deşarte. Cine îşi stăpâneşte limba, îşi păzeşte sufletul de întristare. De la limbă vine viaţa şi moartea! Întru toate să aveţi smerenie, bunătate şi dragoste. Întăriţi-vă cu temerea de Dumnezeu, cu amintirea morţii şi a veşnicelor munci. Rugăciunea lui Iisus să o repetaţi necontenit. Aduceţi lui Dumnezeu jertfă curată, neprihănită, cu bună mireasmă, după creştineasca voastră făgăduinţă. Aduceţi osteneala şi sudorile voastre de sânge ca o ardere de tot. Zăduful şi arşiţa zilei să fie pentru voi ca răbdarea mucenicilor...

34. La chilii, stareţul Paisie cerea călugărilor să facă trei lucruri: să citească cuvintele Sfinţilor Părinţi, să practice rugăciunea minţii şi, după putere, să facă adesea metanii cu lacrimi.

35. Mărturisirea gândurilor către duhovnici o considera marele stareţ temelia vieţii duhovniceşti şi nădejdea mântuirii pentru toţi. De aceea poruncea fraţilor, mai ales celor începători, să se mărturisească în fiecare seară la duhovnicii lor.

36. Dacă vreunul din călugări, din lucrarea vrăjmaşului, nu voia să-l ierte pe fratele său până seara, stareţul îl îndepărta din sobor, îl oprea să zică *Tatăl nostru* şi nu-l lăsa nici pe pragul bisericii să păşească, până nu se smerea şi-şi cerea iertare.

37. Dacă la săvârşirea vreunui lucru se călca vreo poruncă dumnezeiască, stareţul poruncea să se părăsească lucrul acela, decât să supere cu ceva pe Dumnezeu.

38. Se spunea despre stareţul Paisie că permanent era ocupat cu frăţimea şi uşile chiliei lui nu se închideau până la ceasul nouă seara. Unii ieşeau şi alţii intrau. Pe unii îi mângâia, iar cu alţii se bucura.

39. Spunea unul din ucenicii săi, zicând: „Treizeci de ani am trăit pe lângă dânsul şi nu l-am văzut niciodată întristându-se pentru nevoile materiale. El numai atunci se întrista tare, când vedea călcându-se vreo poruncă dumnezeiască, şi mai ales de bunăvoie. Că sufletul său şi-l punea pentru cea mai mică poruncă a Stăpânului". De multe ori zicea stareţul:

– Să piară toate ale noastre, să piară şi trupul nostru, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu şi cu dânsele, sufletele noastre!

40. Timp de doisprezece ani, cât a trăit în Mânăstirea Dragomirna, stareţul Paisie se îndeletnicea, pe lângă grija conducerii soborului, şi cu traducerea cărţilor patristice. Această trudă o săvârşea cuviosul mai ales în nopţile de iarnă, iar din roadele ei împărtăşea cu bucurie toată frăţimea din mânăstire.

41. Se spunea despre stareţul Paisie că iarna, când toată frăţimea se aduna în mânăstire de la ascultări, în fiecare seară, în afară de sărbători, citea din cuvintele Sfinţilor Părinţi. Fraţii se adunau la trapeză, se aprindeau lumânări, apoi venea stareţul, se aşeza la locul său şi citea cuvânt de învăţătură. La urmă explica cuvântul citit pe înţelesul tuturor.

42. Se mai spunea pentru dânsul că avea în Dragomirna călugări de trei neamuri: moldoveni, slavi şi greci. De aceea era nevoit să citească într-o seară în limba română, iar în seara următoare în limba slavă sau greacă. Aceste citiri din tezaurul patristic se făceau de la începutul Postului Crăciunului până în Sâmbăta Sfântului Lazăr, când încetau.

43. Adeseori, stareţul sfătuia pe călugări, zicând:

– Fraţilor, mai întâi de toate se cuvine vouă să vă apropiaţi de Domnul cu credinţă tare şi cu iubire fierbinte să vă lepădaţi hotărât de toate plăcerile veacului acestuia, de voinţa voastră, de cugetul inimii voastre şi să fiţi săraci cu duhul şi cu trupul. Numai atunci, prin harul lui Hristos, se va aprinde în voi sfânta râvnă.

44. Altă dată, iarăşi zicea cuviosul:

– După măsura ostenelilor voastre, cu timpul veţi dobândi lacrimi şi plâns cu nădejde, spre mângâierea sufletului. Se va ivi în voi râvnă fierbinte de a trăi după poruncile Domnului şi veţi câştiga smerenie şi răbdare, milă şi iubire către toţi, iar mai ales către cei nedreptăţiţi, bolnavi şi bătrâni.

45. Apoi adăuga şi aceste cuvinte:

– Fraţilor, pe lângă toate acestea, se cuvine să răbdaţi bărbăteşte tot felul de neputinţe trupeşti: slăbiciuni, boli grele şi suferinţe trecătoare, care sunt pentru mântuirea veşnică a sufletelor voastre. Numai astfel veţi ajunge bărbaţi desăvârşiţi, după măsura vârstei lui Hristos.

46. Zis-a iarăşi marele stareţ ucenicilor săi:

– De veţi rămâne tari în ostenelile călugăreşti, va dura şi obştea voastră cât va binevoi Dumnezeu. Iar dacă vă veţi abate de la luarea-aminte de sine şi de la citirea cărţilor Sfinţilor Părinţi, atunci veţi cădea din pacea lui Hristos, din iubirea Lui şi din împlinirea poruncilor Lui. Atunci se vor încuiba între voi neorânduiala, deşertăciunea, dezordinea, tulburarea sufletească, îndoiala,

deznădejdea, cârtirea şi învinuirea unuia asupra altuia. Atunci se va destrăma soborul vostru, mai întâi sufleteşte şi apoi şi trupeşte.

47. Spuneau ucenicii Cuviosului Paisie că avea atât de mare dar de a convinge, încât şi pe cel mai trist îl putea mângâia şi linişti cu cuvintele sale, şi pe cel descurajat îl putea îmbărbăta şi întări. Iar unde trebuia, mustra, ruga, îndepărta, îndelung răbda şi când nu izbutea, alunga de la sine.

Numai pe cei mai înrăiţi şi îndărătnici îi certa, ameninţându-i cu mânia lui Dumnezeu. Faţă de unul ca acesta se arăta judecător aspru şi mânios, până când se smerea şi se pocăia. Apoi îl mângâia, dojenindu-l cu dragoste şi cu lacrimi pentru a lui îndreptare.

48. Odată unul din fraţi i-a spus:

– Părinte, cugetul îmi spune că mă urăşti, deoarece adeseori mă cerţi cu mânie în faţa fraţilor.

– Iubite frate, i-a răspuns cuviosul, dacă Sfânta Evanghelie porunceşte să iubim şi pe vrăjmaşii noştri şi să le facem bine, atunci cum pot eu să urăsc pe fiii mei duhovniceşti? Iar dacă vă mustru cu mânie, să vă dea Domnul şi vouă acest fel de mânie! Că eu sunt nevoit a sta împotriva firii fiecăruia. Împotriva unora, adică a mă arăta mâniindu-mă, înaintea altora trebuie să plâng, ca şi prin una şi prin alta să vă aduc vouă folos.

49. Uneori grăia către ucenicii săi aceste cuvinte:

– Fraţilor, nu voiesc să vă temeţi de mine ca de un stăpân înfricoşat, ci să mă iubiţi ca pe un părinte, precum şi eu vă iubesc pe voi ca pe nişte fii ai mei duhovniceşti.

50. Iarăşi se spunea despre marele stareţ Paisie că, de se întâmpla în sobor tulburare şi scârbă vreunui frate şi acela venea la cuviosul să-i spună necazul, îndată stareţul îl binecuvânta şi-l lua înainte cu cuvântul, nelăsând fratelui răgaz să vorbească. Astfel, prin cuvintele sale cele dulci şi mângâietoare, ducea mintea fratelui departe de întristare. De asemenea, în vorbirea sa ţinea seama de firea şi aşezarea sufletească a fiecăruia. Celui mai înţelept îi aducea cuvânt mai adânc din dumnezeiasca Scriptură, potrivit cu starea lui. Iar celui mai simplu îi aducea cuvânt, fie din iscusinţa sa, fie din sfânta ascultare, până când fratele uita de tulburare şi ieşea de la stareţ bucurându-se şi mulţumind lui Dumnezeu.

51. Alteori grăia stareţul şi acestea:

– Când văd pe fiii mei duhovniceşti nevoindu-se şi silindu-se a păzi poruncile lui Dumnezeu cu ascultare şi smerenie, am în sufletul meu atât de mare bucurie duhovnicească, încât nici în împărăţia cerurilor nu doresc să am

bucurie mai mare ca aceasta. Iar când văd pe unii negrijind de poruncile lui Dumnezeu, ţinând la voia lor, trecând cu vederea sfânta ascultare, cârtind şi petrecând în lenevire şi iubire de sine, atunci atâta întristare cuprinde sufletul meu, că mai mare decât aceasta nu poate fi, până când nu îi voi vedea pocăindu-se cu adevărat.

52. Se spunea despre stareţul Paisie că neîncetat îi învăţa pe fraţi şi îi deştepta spre mai mare osârdie, zicând:

- Fiilor, nu vă lăsaţi făcând neguţătorie duhovnicească! Căci *acum este vreme bine primită, acum este ziua mântuirii,* spune Sfântul Pavel.

53. Odată a venit la stareţ un frate şi i-a spus:

- Părinte, sunt tare luptat de gânduri! Iar stareţul i-a răspuns, zâmbind:

- De ce sunteţi voi aşa de copilăroşi? Faceţi şi voi cum fac eu. Eu toată ziua vorbesc cu voi; cu unii plâng, cu alţii mă bucur. Iar după ce plecaţi toţi din chilie, odată cu voi alung de la mine toate gândurile. Apoi iau în mâini o carte şi nu mai aud nimic. Parcă aş fi în pustiul Iordanului!

54. Despre creşterea vieţii duhovniceşti a obştii Cuviosului Paisie, scria mai târziu ucenicul său Platon aceste cuvinte:

- Puteai să vezi atunci în Mânăstirea Dragomirna înflorind viaţa călugărească ca o minune nouă. Că oamenii, vii fiind pentru dragostea lui Dumnezeu, erau morţi de bunăvoia lor pentru cele pământeşti. Şi cum voi putea vorbi cu înţelegere decât numai din parte, despre tainica lor lucrare, adică: înfrângerea inimii, smerenia adâncă, frica de Dumnezeu, luarea aminte de sine, tăcerea gândurilor şi rugăciunea inimii pururea săltând, cu nespusă şi aprinsă dragoste către Hristos şi către aproapele. Că multora dintr-înşii neîncetat le curgeau lacrimile; nu numai în chilie, ci şi în biserică, şi în vremea ascultării, şi în timpul citirii şi al vorbirii duhovniceşti, ca o roadă a Duhului Sfânt. Cu cuviinţă dar, aici se împlineau cuvintele Sfântului Isaac Sirul, care grăieşte: „Adunarea celor smeriţi este iubită lui Dumnezeu, precum adunarea serafimilor".

55. Cât pentru apărarea rugăciunii lui Iisus, pe care toţi ucenicii stareţului Paisie o practicau, cuviosul a scris o frumoasă epistolă în şase capitole, împotriva acelora care o defăimau. Iată începutul epistolei sale:

- A ajuns până la noi vestea că oarecare persoane din sânul călugăresc, bizuindu-se numai pe nisipul înţelepciunii lor, îndrăznesc să hulească dumnezeiasca rugăciune a lui Iisus, care săvârşeşte sfânta slujbă prin minte în inimă. La aceasta îi înarmează vrăjmaşul ca, prin limbile lor, ca şi cu nişte arme, să zădărnicească această lucrare dumnezeiască şi prin orbirea minţii să întunece inima lor.

56. Mai departe, adaugă:

- Cunoscut să fie că această dumnezeiască lucrare a fost îndeletnicirea neîncontenită a purtătorilor de Dumnezeu părinţilor noştri celor de demult şi a strălucit în multe locuri pustii şi în mânăstirile cu viaţă de obşte: în Muntele Sinai, în Schiteea Egiptului, în Muntele Nitriei, în Ierusalim, în Sfântul Munte Athos şi în tot Răsăritul. Prin această lucrare a minţii, mulţi dintre purtătorii de Dumnezeu părinţii noştri, aprinzându-se cu focul serafimic al dragostei de Dumnezeu şi de aproapele, s-au făcut cei mai zeloşi păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu şi s-au învrednicit să devină vase alese ale Sfântului Duh.

57. În continuare, spunea stareţul Paisie:

- Asupra acestei dumnezeieşti lucrări a minţii şi a păstrării raiului inimii, nimeni dintre ortodocşi n-a îndrăznit cândva să rostească hulă, ci toţi s-au îndreptat către ea cu mare respect şi evlavie, ca pentru un lucru plin de mare folos duhovnicesc.

58. Iar către împotrivitorii săi, cuviosul adresează aceste cuvinte:

- Vedeţi, o, prieteni, care îndrăzniţi să huliţi rugăciunea minţii? Nu deveniţi voi oare părtaşi ereticului Varlaam de Calabria şi ucenicilor lui? Nu vă cutremuraţi oare cu sufletul că veţi cădea, asemenea lor, sub anatema Bisericii şi veţi fi depărtaţi de Dumnezeu? Vi se pare oare nefolositor să chemaţi numele lui Iisus? Dar nici de mântuit nu vă puteţi mântui prin nimeni altul decât în numele Domnului nostru Iisus Hristos!

59. Apoi adaugă, zicând:

- Dacă chemarea numelui lui Iisus este mântuitoare, iar mintea şi inima omului sunt făpturi ale mâinii lui Dumnezeu, atunci care este păcatul omului care din adâncul inimii înalţă cu mintea rugăciunea preadulcelui Iisus şi cere de la El milă?

60. Către cei ce voiau să deprindă rugăciunea lui Iisus, stareţul Paisie spunea:

- Dacă cineva ar îndrăzni să facă această rugăciune de capul lui, nu după rânduiala Sfinţilor Părinţi, fără întrebarea şi sfatul celor iscusiţi, fiind încă mândru, pătimaş şi neputincios, trăind fără ascultare şi supunere, ba încă ducând şi viaţă singuratică în pustie, acela cu adevărat, şi eu zic, uşor va cădea în toate cursele diavolului!

61. Apoi spunea şi acestea cuviosul:

- Artă numesc Sfinţii Părinţi această dumnezeiască rugăciune, pentru că precum arta nu o pot învăţa oamenii singuri, fără un dascăl, aşa nu este cu putinţă deprinderea rugăciunii lui Iisus, fără un iscusit povăţuitor.

62. Iar pentru cei ce nu găsesc povăţuitori iscusiţi, zicea marele stareţ:

- Dacă cineva va trăi sub ascultare, dar n-ar găsi în părintele său duhovnicesc un povăţuitor iscusit cu fapta şi experienţa în această dumnezeiască lucrare, căci în timpul de azi este mare lipsă de povăţuitori iscusiţi în rugăciunea lui Iisus, să nu cadă în deznădejde. Ci, continuând să rămână sub ascultare, în locul părintelui său duhovnicesc, să alerge la învăţătura Sfinţilor Părinţi şi de la ei să înveţe această rugăciune.

63. Şi iarăşi spunea:

- Numai acela nu va simţi iubirea fierbinte pentru deprinderea rugăciunii minţii, care este cuprins de cugete pătimaşe pentru viaţa aceasta şi legat cu legăturile grijii de trup, care îndepărtează pe mulţi de împărăţia lui Dumnezeu.

64. Apoi adaugă şi acestea:

- Cine voieşte să fie unit prin dragoste cu preadulcele Iisus, lepădând toate frumuseţile şi desfătările lumii, ca şi odihna trupească, nu va mai dori să aibă în viaţa aceasta nimic altceva, decât să se îndeletnicească necontenit cu facerea acestei rugăciuni din paradis.

65. Stareţul Paisie era foarte milostiv. În timpul invadării Bucovinei de către armatele străine, mii de familii de ţărani se refugiau în pădurile din jurul Mânăstirii Dragomirna. Iarna, cuviosul a mutat pe călugări într-o jumătate de mânăstire, iar cealaltă jumătate a pus-o la dispoziţia mirenilor săraci, bătrâni şi a mamelor cu copii. Trapeza cea mare şi caldă o dădu, de asemenea, poporului înfrigurat. Apoi dădu poruncă chelarului, brutarului şi bucătarilor să dea de mâncare la toţi câţi cereau. Se făcea mâncare şi se cocea pâine neîntrerupt. Astfel, stareţul Paisie s-a făcut părintele tuturor, salvând mulţi oameni de la moarte.

66. După strămutarea stareţului Paisie la Mânăstirea Secu, cuviosul scria adesea cuvinte de învăţătură ucenicilor săi rămaşi în Dragomirna. Iată cum îi sfătuia pe fiii săi duhovniceşti:

- Totdeauna să fiţi treji şi permanent să puneţi început de pocăinţă. Fugiţi de grăirea deşartă care omoară sufletul; nu umblaţi din chilie în chilie fără învoirea duhovnicilor; mărturisiţi-vă regulat cugetele, prin care se risipeşte toată ispita diavolului. Apoi, citiţi scrierile Sfinţilor Părinţi, prin care se luminează mintea omului şi creşte râvna pentru poruncile Domnului. Că numai prin credinţă fără fapte, nu este cu putinţă mântuirea.

Fiecare după putere să ia parte la lucru în viaţa de obşte. Să nu se facă adunări pe la poarta mânăstirii, pentru a grăi deşertăciuni. Unde este sârguinţă, acolo străluceşte lumina, acolo se arată pacea, acolo satana nu-şi

găseşte loc, de acolo fug patimile. Iar unde nu este sârguinţă, acolo toate sunt împotrivă. În loc de bine, este rău; în loc de lumină, este întuneric; în locul lui Hristos, intră diavolul.

67. Se spunea despre stareţul Paisie că zilnic primea la chilie pe călugări, la orice oră, să-şi descopere nevoile lor duhovniceşti şi trupeşti. Cu acest prilej, stareţul le zicea:

– Dacă cineva din voi are vreo nevoie sufletească sau trupească şi pentru aceasta cârteşte şi se necăjeşte, dar la mine nu vine să mă vestească, eu pentru nevoia şi scârba lui nu am răspundere înaintea lui Dumnezeu.

68. Se spunea iarăşi despre marele stareţ că, în Mânăstirea Neamţ, ocupaţiile sale cărturăreşti ajunseseră la cea mai mare înflorire. Aici întemeiază o întreagă şcoală pentru formarea de corectori şi traducători de cărţi. Manuscrisele patristice umplu biblioteca Mânăstirii Neamţ şi se răspândesc prin numeroase mânăstiri din ţară şi de peste hotare. „Astfel, Neamţu devine centrul şi făclia monahismului ortodox şi şcoala vieţii sihăstreşti şi a culturii duhovniceşti pentru tot Orientul ortodox".

69. O grijă deosebită avea cuviosul şi pentru cei bolnavi. În Mânăstirea Neamţ zidi spital pentru bolnavi şi case de oaspeţi. Stareţul rânduia pe cei bătrâni şi bolnavi la spital, încredinţându-i fratelui Onosie, bolnicerul mânăstirii. El cerea îngrijitorilor să slujească bolnavilor ca lui Dumnezeu, să le dea mâncare cât mai bună, pâine albă şi vin, să-i spele săptămânal şi să le menţină curăţenie exemplară în bolniţă. Stareţul primea la spital şi bărbaţi mireni care sufereau de diferite boli şi care nu aveau unde să-şi plece capul. Aceştia erau aşezaţi în chilii aparte, „hrăniţi din masa comună şi trăiau acolo cât voiau, unii chiar până la moarte".

70. Odată stareţul văzu mergând prin mânăstire un frate, dând din mâini şi privind încoace şi încolo. Atunci cuviosul chemă la sine pe duhovnicul lui şi îi zise:

– Aşa povăţuieşti tu pe ucenicii tăi? Că iată, umblă fără rânduială şi smintesc pe fraţi! Apoi le dădu la amândoi canon să facă trei zile metanii în trapeză, ca toţi să se înveţe din greşeala lor.

71. Spuneau ucenicii lui că adeseori vedeau pe Cuviosul Paisie stând aproape toată noaptea cu durere de inimă lângă patul celor foarte bolnavi. Împreună suferea şi suspina cu ei, mângâindu-i cu nădejdea vindecării şi a mântuirii, dându-le nu puţină uşurare în amara lor durere.

72. Se spunea iarăşi despre stareţul Paisie că o dată pe an, de la praznicul Adormirii Maicii Domnului până la 30 august, mergea la Mânăstirea Secu,

unde se nevoiau ca la o sută de călugări. Acolo petrecea două săptămâni, ţinea cuvânt de folos în biserică, mângâia pe fraţi, iar după hramul mânăstirii. „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul", cuviosul îi binecuvânta pe toţi şi. în sunetul clopotelor se întorcea din nou la Neamţ, unde îl aştepta tot soborul.

73. Iată cum descrie viaţa duhovnicească din Mânăstirea Neamţ un călugăr călător, anume Teofan:

- Sărăcia lor de bunăvoie era desăvârşită. Prin chilii, în afară de icoane. cărţi şi unelte pentru lucru manual, nu mai era nimic. Călugării se distingeau mai ales prin smerenie, iar de mândrie cu totul fugeau. De ură şi de zavistie nu ştiau. Dacă se supăra pe cineva, se grăbea numaidecât să se împace. Cel ce nu voia să ierte pe fratele care i-a greşit, era alungat din mânăstire. Mersul călugărilor era modest. La întâlnire, fiecare se silea să facă el înainte închinăciune. În biserică fiecare stătea la locul ce i se hotărâse. Vorbăria deşartă era cu desăvârşire oprită, atât în biserică şi în chilii, cât şi în afară.

74. Acelaşi Teofan scrie şi despre ascultările călugărilor din Mânăstirea Neamţ.

- În obştea Cuviosului Paisie trăiau 800 de călugări şi, când se adunau la ascultare, câte o sută sau o sută cincizeci de fraţi, atunci unul din ei citea cuvânt de folos din vreo carte sau vorbea cuvânt ziditor de suflet. Dacă cineva începea să vorbească lucruri deşarte, îndată era oprit.

75. Iar despre petrecerea călugărilor în chilii, acelaşi Teofan scrie:

- Prin chilii unii scriau cărţi, alţii împleteau, alţii torceau lână, alţii coseau camilafce şi potcapuri, făceau metanii, ţeseau stofe pentru rase şi mantii, făceau cruci şi linguri sau se ocupau cu alte lucruri manuale. Toţi erau sub supravegherea duhovnicilor, la care-şi mărturiseau păcatele şi gândurile de două ori pe zi: dimineaţa spuneau pe cele făcute noaptea, iar seara pe cele făcute ziua. Fără binecuvântarea duhovnicului, nimeni nu îndrăznea să facă ceva, nici măcar să mănânce un fruct.

76. Era obicei ca la hramul Mânăstirii Neamţ, „Înălţarea Domnului", să se adune multă lume din Moldova, Valahia şi din alte ţări. Atunci Cuviosul Paisie nu avea odihnă deloc, timp de patru zile. De dimineaţa până seara uşile îi erau deschise tuturor: şi bogatului şi săracului. Pe toţi câţi veneau se silea a-i odihni cu iubire de străini, ca al doilea Avraam, heretisindu-i cu dragoste şi mulţumindu-le pentru răbdarea ostenelilor drumului. Apoi, făgăduindu-le de la Domnul şi Maica Domnului milă sufletească şi trupească, îi binecuvânta şi-i trimitea la casa de oaspeţi.

77. Se spunea despre Cuviosul Paisie că se ostenea foarte mult pentru tălmăcirea părinteştilor cărţi din limba veche grecească în limbile slavonă şi română, ca să fie spre folosul şi mântuirea celor ce vor voi a râvni şi a lua aminte la învăţăturile purtătorilor de Dumnezeu părinţilor noştri.

78. Zicea ucenicul său Platon: Se cuvine a ne minuna cum se putea să scrie atâtea cărţi! Că era cu totul neputincios cu trupul şi pe toată partea dreaptă avea răni. Şi pe patul unde dormea era împresurat de cărţi: câteva lexicoane, Biblia grecească şi cea slavonească, gramatici greceşti şi slavoneşti, cartea din care făcea tălmăcirea şi, în mijloc, lumânarea. Iar el, ca un prunc mic, şedea plecat şi toată noaptea scria, uitând de neputinţa trupului, de grelele sale dureri şi osteneli.

79. Apoi adaugă ucenicul său:

- O, nepătimaş şi sfânt bărbat! O, suflet curat şi cu Dumnezeu împreunat! Cu totul era lipit de Dumnezeu, cu totul se revărsa către aproapele cu dragoste. Pentru aceasta şi cuvântul lui era puternic, lucrător şi plin de dar, dezrădăcinând patimile şi răsădind bunătăţile în sufletele celor ce-l ascultau cu credinţă şi cu dragoste.

80. Spuneau ucenicii stareţului Paisie că el a tradus din slavonă în româneşte puţine cărţi, precum „Cuvintele Sfântului Nil de la Sorska", întrucât erau mai mulţi călugări moldoveni care traduceau din limba greacă decât slavoni. Din limba slavă traduceau numai Cuviosul Paisie împreună cu ieromonahul Dorotei, ucenicul său[33].

În limba română traduceau cei mai renumiţi elenişti moldoveni, precum: arhimandritul Macarie, mare protopsalt, a tradus *Omiliile Sfântului Macarie*, *Cuvintele Sfântului Isaac Sirul* şi altele; ieromonahul Ilarion a tălmăcit *Cuvintele Sfântului Calist Catafigiotul*, *Hexaimeronul Sfântului Vasile cel Mare* şi altele; Cuviosul monah Gherontie, mare elenist, a tradus cinci cărţi: *Prăvălioara cea mică*; *Kiriacodromionul*, *Cazania la toate Duminicile*, tipărit în Bucureşti; *Tâlcuire la Evanghelii a Fericitului Teofilact*, tipărită la Iaşi; *Teologhiconul* (Dogmatica) *Sfântului Ioan Damaschin*, tipărit la Iaşi; *Kecagrarion,* al Fericitului Augustin, tipărit la Mânăstirea Neamţ şi altele.

Cuviosul ierodiacon Ştefan a tălmăcit Vieţile Sfinţilor pe tot anul, din limba slavonă, tipărite la Mânăstirea Neamţ între anii 1807-1815. Cuviosul schimonah Isaac Dascălul a tradus din limba greacă *Scara Sfântului Ioan Scărarul* şi *Bogorodicina* (Octoihul) *Maicii Domnului*, care s-au tipărit la

[33] Stareţul Paisie a tradus personal 44 de manuscrise patristice în limba slavonă şi o vastă corespondenţă. Cea mai preţioasă traducere a sa este: „Cuvintele ascetice ale Sfântului Isaac Sirul" la 1787.

Mânăstirea Neamţ. Iar din limba slavonă a tălmăcit *Tipiconul* (Tipicul Sfântului Sava), care s-a tipărit la Iaşi în anul 1816. Mitropolitul Grigorie Dascălul, alt ucenic al stareţului Paisie din Mânăstirea Neamţ, a tălmăcit şi el numeroase cărţi din limba greacă, precum *Patericul* şi altele pe care le tipăreşte la Bucureşti, după ce ajunge mitropolit al Ţării Româneşti (1823-1834)[34].

81. Un pelerin grec, Constantin Caragea, ajungând la Mânăstirea Neamţ, descrie astfel chipul plin de Duhul Sfânt al marelui stareţ Paisie:

- Pentru prima dată în viaţă am văzut cu ochii mei sfinţenia întrupată şi neprefăcută. Pe mine mă uimi faţa lui, luminoasă şi palidă, fără pic de sânge, o barbă mare şi albă, lucitoare ca argintul, şi curăţenia neobişnuită a hainelor sale şi a chiliei. Vorbirea lui era blândă şi cu totul sinceră. Mi se părea că este un om cu totul desprins de trup!

82. Ucenicul său, Platon, spunea următoarele despre Cuviosul Paisie:

- Era în el dragoste înfocată, cu care din tinereţile sale a iubit pe Domnul cu tot sufletul său. Că pe toţi îi iubea, îi încălzea cu dragostea şi râvna sa. Pentru fiecare simţea durere. Iar pe fiii săi duhovniceşti îi îmbrăţişa mai mult decât pe sufletul său. Pe tot omul ce venea la dânsul, pentru milă sufletească sau trupească, nu-l întorcea deşert. Niciodată nu se întrista asupra cuiva, măcar de l-ar fi supărat cu ceva.

83. Acelaşi ucenic continuă:

- Erau într-însul împreunate îndelunga-răbdare şi blândeţea, iar tulburarea şi mânia nu s-au văzut la el, fără numai pentru călcarea poruncii lui Dumnezeu. Mustra şi certa cu blândeţe, dojenea şi învăţa cu dragoste. Miluia şi îndelung răbda, cu nădejde de îndreptare.

84. Asemenea şi în cele fireşti era preaîmpodobit, continuă ucenicul său. Că faţa lui era albă ca a îngerului lui Dumnezeu, privirea lină, cuvântul smerit şi străin de îndrăzneală, fiind cu totul revărsat spre milostivire, căci, prin dragostea sa, pe toţi îi atrăgea la sine. Mintea lui era totdeauna unită cu Dumnezeu prin dragoste, mărturie fiind lacrimile.

85. Spunea unul din ucenicii Cuviosului Paisie că dobândise darul rugăciunii adevărate, încât faţa lui se lumina şi ochii vărsau multe lacrimi de focul care ardea în inima sa.

- Odată, adaugă ucenicul, pe când eram noi în Dragomirna, am venit la părintele stareţ şi văzând uşa deschisă, am bătut şi am intrat. Era înainte de Vecernie. Părintele era culcat. Faţa lui era aprinsă ca de foc. Am zis

---

[34] Din *Viaţa în scurt a Cuviosului Părintelui nostru Paisie,* M-rea Neamţ, 1817, filele 16 şi 17

rugăciunea: „Binecuvintează, părinte!", dar nu mi-a răspuns. Am repetat a doua oară. Nici un răspuns. Mă cuprinse frica. Atunci am înţeles că era răpit în rugăciune. Mai zăbovind puţin, am ieşit din chilie şi n-am spus nimănui nimic de cele văzute.

86. Cuviosul Paisie avea şi oarecare dar înaintevăzător. De multe ori vedea în vis o sabie spânzurând, numai de un singur fir de păr, deasupra capului voievodului moldovean Grigore Ghica. Apoi, nu după multe zile, turcii i-au tăiat capul, din porunca sultanului. Şi mult a plâns stareţul pentru aceasta.

87. Se spunea iarăşi că adeseori suspina şi plângea stareţul pentru un frate din obştea sa, sfătuindu-l pentru îndreptare. Dar fratele nu asculta. Apoi, după trei zile, fratele acela s-a înecat.

88. Pe alt frate iarăşi l-a rugat mult stareţul să nu plece din mânăstire.

- Frate, îi zicea cuviosul, ascultă-mă, fiindcă nu vei vedea locul acela unde vrei tu să te duci. Într-adevăr, fratele nu l-a ascultat şi după patru zile de drum a murit.

89. Numeroase şi pline de înţelepciune duhovnicească au fost şi scrisorile stareţului Paisie către diferiţi prieteni şi ucenici ai săi, mireni, preoţi, călugări şi egumeni. Iată ce scrie către călugării din Schitul Robaia-Argeş, care îi cereau un preot:

- La cererea voastră de-a vă trimite un preot să vă organizeze viaţa de obşte, nici nu ştim ce să vă răspundem. Şi noi înşine suntem la început şi avem nevoie de poveţe. Numai atât vă pot spune că, după regulile Sfinţilor Părinţi, aţi putea singuri să vă organizaţi viaţa duhovnicească. Întâi se cere ca egumenul să cunoască Sfintele Scripturi, ca să ştie a învăţa şi pe ucenicii săi. Să aibă către toţi iubire adevărată şi nefăţarnică, să fie blând, smerit, răbdător, liber de mânie, de iubirea de argint, de mândrie, de lăcomie şi toate celelalte patimi. Iar ucenicii să fie în mâinile egumenului ca lutul în mâinile olarului. Să nu facă nimic fără binecuvântare, să nu aibă ceva al lor, ci toate, şi cărţile şi patul şi celelalte să fie date cu voia egumenului. Apoi, schitul vostru, oriunde s-ar afla, să nu fie supus altei mânăstiri, ci singur să se conducă, ca fraţii săi să se mântuiască prin egumenul lor, iar egumenul prin Domnul.

90. Asemenea către călugării din Poiana Mărului scria:

- Nu vă tulburaţi pentru nerăutatea şi smerenia părintelui Alexie, noul vostru egumen. Că, după Sfinţii Părinţi, egumenul trebuie să fie către fraţi smerit, blând, fără răutate, paşnic, în stare să sufere orice ispită, ca să poată

da fraţilor pildă de răbdare. Nu vă tulburaţi că el este slab cu trupul, câtă vreme este sănătos cu duhul şi întreg la duhovniceasca cugetare. Ci voi, cunoscând slăbiciunea firii lui, nu cereţi de la el osteneli trupeşti mai presus de puterile lui, ci cruţaţi-l să nu-şi piardă înainte de vreme puterile, spre paguba fraţilor. Ajunge pentru el să şadă mai mult la chilie, păzindu-şi sănătatea, să citească cărţi folositoare pentru suflet şi să fie gata la vreme de nevoie să dea fraţilor sfaturi folositoare pentru mântuire. Să vă smeriţi unul faţă de altul şi să vă supuneţi unul altuia, ca să aveţi dragostea lui Dumnezeu între voi şi să fie la voi un suflet şi o inimă prin harul lui Hristos.

91. Un preot oarecare l-a întrebat pe Cuviosul Paisie:

- Poate preotul să dezlege pe cel ce se pocăieşte şi, pentru neputinţa sa, să-i dea, fără canon, Sfintele Taine, sau nu poate?

- Dacă boala lui trupească este în aşa fel, a răspuns cuviosul, încât el se apropie de moarte şi nu are vreme să facă canon, atunci chiar de-ar avea el păcate mari, dar de se căieşte, preotul să-l dezlege a se împărtăşi cu Sfintele Taine. Dacă însă poate face canon, preotul să nu-l dezlege până nu-şi face canonul, căci canonul este a treia parte a pocăinţei.

92. Apoi a adăugat şi aceste cuvinte:

- Vă spun şi aceasta, că eu în toate sfintele canoane am căutat cu râvnă, de nu cumva să găsesc oarecare epitimii fără îndepărtarea de la împărtăşirea cu Sfintele Taine, dar n-am putut găsi. Însă este grozav de înfricoşată şi înspăimântătoare certarea pusă asupra preoţilor care îndrăznesc să împărtăşească pe cei opriţi de sfintele canoane. Pe amândoi, Biserica îi aseamănă cu Iuda vânzătorul.

93. Zicea iarăşi marele stareţ:

- Urmând blândeţii lui Hristos, să vă opuneţi până la sânge patimii mâniei şi să aveţi pace cu toţi. Aceasta este aşa de trebuincioasă, încât Însuşi Hristos zicea ucenicilor Săi: *Pace vouă!*, *Pacea Mea dau vouă!* Unde este pacea lui Hristos, acolo petrece şi Hristos. Iar în sufletul în care nu este pacea lui Hristos, nu este nici Hristos.

94. Şi iarăşi zicea:

- Răbdarea este şi ea atât de trebuincioasă pentru mântuire, încât Hristos zice: *Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre.* Iar câştigarea sufletului nu este altceva decât mântuirea sufletului. Răbdare însă trebuie să aveţi nu numai pentru un timp oarecare, ci până la moarte, căci *cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui.*

95. Iar despre smerenie zicea Cuviosul Paisie:

– Smerenia este temelia tuturor virtuţilor evanghelice. Ea este atât de trebuincioasă pentru mântuire, cum este respiraţia pentru viaţa omului. Toţi sfinţii prin diferite căi s-au mântuit, dar fără smerenie, nimeni nu s-a mântuit şi nici nu poate să se mântuiască. De aceea. tot cel ce vrea să se mântuiască trebuie să se socotească din toată inima înaintea lui Dumnezeu ca cel mai de pe urmă între oameni şi pentru orice păcat să se condamne pe sine, iar nu pe alţii.

Sfinte Preacuvioase Părinte Paisie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

DESPRE SFÂRŞITUL SFÂNTULUI PAISIE DE LA NEAMŢ
extras din Manuscrisul românesc nr. 1860 de la Biblioteca Academiei Române[35]

În anii de la Hr. 1794, în luna lui octombrie 4 zile, au sosit la noi la Mânăstirea Neamţului Preasfinţia Sa Episcopul de Huşi Kiro Kir Viniamin. Miercuri la nouă ceasuri din zi am ieşit întru întâmpinare cu Evanghelie şi cu sfeşnice şi doi diaconi cădind şi clisiarşii clopotele trăgând şi psalţii Axionului cântând aşa am intrat cu Arhiereul în biserică şi, închinându-se pe la sfintele icoane, ne-au blagoslovit pre toţi de obşte şi au ieşit la gazdă, fiindcă era vremea Vecerniei şi n-au fost vreme ca fieşte carele osăbit să iei blagoslovenie, ca apoi i-ar fi apucat şi vremea Pavecerniţii, şi Vecernia era nefăcută. Şi îndată cum au ieşit Arhiereul, au tocat de Vecernie...

Luni, 30 de zile s-au bolnăvit Părintele Stareţul, marţi, miercuri au fost bolnav. Iară joi s-au mai ridicat. Noemvri 2 şi vineri au făcut mulţămită în biserică, pentru că s-au însănătoşit Părintele şi sâmbătă au fost sănătos. Duminică au mers la biserică, iar mai spre sară au blagoslovit pre părinţi(i) care era să meargă la praznic la Agapia, cu bucurie şi vesăl. Noemvri 5 zile, luni, iarăşi l-au întors răul şi au fost bolnav, marţi, miercuri, joi, vineri, sâmbătă, Duminică, luni, marţi. Iară miercuri n-au vorbit nimică, ci numai căuta frumos. Iară în vremea Vicerniei au început a se închedeca în grumazi şi a sufla mai rar şi îndată au chiemat duhovnici şi au început părintele Ştefan a ceti canon de ieşirea sufletului. Iară eu nu ştiam nimica ticălosul, de unele ca acestea, ci, când am ieşit de la vicernie, am văzut mulţime de părinţi la fereastra Părintelui şi prin ogradă tiji, şi unii plângea, iară mie tot îmi părea

[35] Manuscrisul s-a publicat în rev. „B.O.R.", nr. 3-4, 1987, p. 113-116

lucru cu îndoire. Iară mai şezând puţin la fereastră, numai ce am auzit duhovnicii plângând înăuntru şi clopotile sus trăgând, fiindcă ieşisă oarecine pe den dos şi mersese la clopote.

O, vai mie, de ar fi fost cineva deoparte, ca să privească, nu ar putea să povestească cu limbă omenească, ci plângere s-au pornit întru acel ceas, ci jale, ci tânguire între părinţi, cât aşa era a se părea că lumea se prăpădeşte. Şi atâta să adunasă mulţime de părinţi cât să părea că norii i-au adus. Şi învălind cinstitul trup, dar mai bine să zic sfânt şi prea mare sfânt, a prea cuviosului părinte şi lăsând mâna cea dreaptă dezvălită pre piept şi îmbrăcându-să duhovnici, preoţi şi diaconi, au ieşit cu obicinuit cântare ci să cânte la cei prosaţi. Iară cu mai multă plângere şi tânguire, că ce cântare va să fie aceea când cineva spre plângere iaste pornit. Şi puind sf(i)ntele (şters) (cinstitele) moaşte pre năsălie au mers în biserică preoţii cântând. Iară celălalt sobor cu amară plângere, lacrimi vărsând. Şi puind năsălia în mijlocul bisericei, aşa cu mare plângere fieşte carele au luat blagoslovenie. Noemvri 15 au adormit prea Cuviosul Părintele nostru ieroschimonahul Paisie, arhimandrit şi stareţi sfintelor Mânăstiri Neamţului şi Săcu. Şi răcorindu-se părinţii dimprejurul năsăliei, au început preoţii a ceti evanghelie neîncetat până la vremea Utrenii. Iară la Utrenie, aşi(j)direa să cetească evanghelie până la cesuri şi făcând otpustul Sf. Liturghii, iarăşi se începe obicinuita cetire la evanghelie, până la Vecernie. Şi aşa s-au ţinut 4 zile sf(i)ntele (şters) (cinstitele) moaşte în biserică, fiindcă aştepta şi răspuns de la Mitropolitul.

Iară a doua zi după răpăusare, joi, au început a săpa groapa în pomelnic, de-a dreapta, cu mare jale şi suspinuri şi zidind-o cu cărămizi, sta ca un sfeşnic înaurit aşteptând să se puie făclia cea prea luminată într-însul.

Oară a trâia zi, vineri, au făcut racla şi au îmbrăcat-o şi au împodobit-o fiindcă era să se puie într-însa mărgăritarul sau mai bine să zic diamantul cel de mult preţ. Vineri spre sâmbătă la 7 ceasuri din noapte s-au îmbrăcat preoţii şi diaconii şi au clădit sf(i)ntele (şters) (cinstitele) moaşte şi le-am pus în raclă cu lacrimi şi cu suspinuri şi cetind evanghelie neîncetat. Iar sâmbătă după Sf(ân)ta Liturghie s-au îmbrăcat 30 de preoţi şi 13 diaconi şi lumânări aprinse ţinând în mâini au ridicat năsălie cu sf(i)ntele moaşte şi au ieşit afară, fiindcă în biserică nu era cu putinţ(ă) a încăpea de mulţimea părinţilor şi a (s)treinilor şi aşa s-au început prohodul după obiceiu, cu lumini aprinsă la tot soborul părinţilor şi la adunarea mirenilor. Iară când au fost după evanghelie, îndată au început părintele Isaac a ceti acest cuvânt: «Cuvânt de îngropare la prea Cuviosul părintele nostru Paisie, arhimandrit şi stareţul s Mânăstiri Neamţului şi Secul».

Bucuriile şi veseliile şi toate lucrurile ceaste din lumea aceasta ori duh(o)vniceşti ar zice cineva ori trupeşti şi lumeşti toate cu adevărat vremelnice, trecătoa(re) şi nestatornice (...).

Rămăşiţa ceastălaltă a vieţii noastre este şi după voia Ta să dobândim starea cea împreună cu Părintele nostru, după cum şi legătura şi făgăduinţa ne este, slăvind bunătatea şi milostivirea ta, totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor amin.

Iară după cuvânt, au săvârşit preoţii obicinuitul prohod şi au luat fieştecare osăbit iertăciune şi blagoslovenia cea mai de pre urmă. Şi aşa era o îmbulzală între părinţi şi între norod când lua iertăciune, încât de nu ar fi ţinut preoţii racla de o parte şi de alta, apoi îndată ar fi răsturnat-o. Şi nesfârşindu-se toţi, au ridicat preoţii năsălia, că nu era cu putinţă a mai aştepta, fiindcă era norod mult şi spre sară să plecasă zioa şi vremea să turbura de ploaie. Şi ridicând preoţii năsălia şi clopotile trăgând şi psalţii cântând şi soborul celălalt plângând, aşa am intrat în biserică la mormânt şi numai preoţii au intrat în gropelnic şi au închis uşa pentru îmbulzala părinţilor şi a streinilor. Şi puind sfintele (şters) (cinstitele) moaşte în mormânt, au părdosit părinţii mormântul cu cărămizi. Iară luni după Utrenie, încă noapte fiind, noemvri 20 de zile, au sosit şi trimişii de la Iaşi, adecă părintele Sava şi părintele Liontie, dimpreună cu Preaosfinţia Sa pentru că n-au apucat ca să îngroape pe Părintele. Şi făcându-se zio şi după sfârşitul Sf. Liturghii, au slujit Preaosfinţia Sa panahida Părintelui, dimpreună cu sobor, de-a trâia zi după îngropare şi au cetit şi molifta Preaosfinţia Sa, în genunchie, deasupra mormântului.

Iar când au şezut părinţii la masă au sosit şi dumnealui Logofătul al treilea dila D(o)mnie, fiind trimis dimpreună cu Arhiereul ca să petreacă pre Părintele stareţul la groapă şi ca să iaie în scris cele ce vor afla la mânăstire, mişcătoare sau nemişcătoare, ca să fie în pază când s-ar fi pus povăţuitoriu în locul Părintelui stareţului.

Luni după Vicernie au intrat în chilia Părintelui Arhiereul cu Logofătul cel domnesc şi oarecari din duhovnici şi au început a căuta izvoadele până ce au venit vremea ca să toace la priveghere, fiindcă a doao zi, marţi, 21 zile era praznicul Intrării în Biserică şi au mers la Arhiereul dimpreună cu boierul şi au şezut toată privegherea. Iară a doao zi au slujit Ar(h)iereul. Iară după evanghelie au cetit părintele Isaac acest cuvânt:

„Cuvânt de întâmpinare la Preaosfinţitul Părinte Kiriu Kir Viniamin, Episcopul Huşului".

Preaosfinţite Stăpâne, Omule al lui D(u)mnezeu şi credincioasă slugă şi ispravnice al Tainelor lui D(u)mnezeu şi bărbatul doririlor Duhului, Noule

Daniile, bucuratu-ne-au foarte venirea Preaosfinţitei Tale şi pre norii cei preîntunecaţi ai mâhniciunii cari pre inima noastră să pusăsă cu totul i-au gonit şi-n lături i-au dat. Boldurile cele prea ascuţite ale scârbei care necurmat împungea şi adânc să înfingea întru inima noastră şi tare o rănea, cu totul îi tâmpi. Şi iarăşi săninul bucuriei ne făcu, iarăş soarele de veselie se ivi şi lăcrimile cele ce necontenit să varsă le opri şi nu numai, ci şi cu măhrama bucuriei de pre feţele noastre le şterse, în atât cât nici de am avut sau am pătimit vreo pagubă, mâhniciune sau întristare să nu simţim. Bine că ne-au bucurat şi pre toată mâhniciunea ne-au gonit, arătat iaste că îmi mărturisesc mie şi sângure feţele a tot soborul, că nu încă posomorâte, nu încă triste să arată, ce vesele lumină.

Dar oare ce iaste pricina unei veniri a Preaosfinţiei Tale atât de grabnică şi de sârguinţă plină, cât nici de greutatea căii, nici de vremea cea umizicioasă, nici de iarna cea acum aşteptată să nu te temi, ci pre toate greotăţile, pre toate nelesnirile, pre toate împedicările, pre toată osteneala defăimând-o, preste atâtea maidanuri să sai şi să vii la Mânăstirea Neamţului; au doară ai mai uitat ceva din danţurile acelea lungile şi horile acelea largile şi de duhovnicească bucurie pricinuitoarele nesăvârşite şi acum, aducându-ţi aminte ai venit să o împlineşti? Ci începătoriul şi săvârşi(toriul) danţurilor şi horilor nu încă iaste de faţă. Au doară priveliştile acelea duhovniceştile ce le întindeai mult mai daunăzi ai venit să le mai înnoieşti? Ci puitorul niscareva porunci domneşti sau stăpâneşti sau politiceşti sau cu niscareva sfătuiri duhovniceşti, pentru care şi dumnealui boieriul Mării Sale împreună s-au ostenit? Ci sfătuitoriul şi răspunzătoriul nu încă mai iaste întru cei vii. Au poate înţelegând de aceasta şi de mâhniciunea cea pricinuită noao, din dragostea cea multă şi fierbinte ce ai către D(u)mnezeu şi către aproapele, silit fiind pre sine şi atâta osteneală o ai trecut cu vederea şi cu atâta vrednicie, cu alt Iosif, te-ai suit să îngropi pre tatăl său şi plângerea la Ariiat să-ţi faci şi mâhniciunea robilor Preaosfinţiei Tale să o risipeşti. Că iată, nu după multe zile ale purcederii Preaosfinţiei Tale către turma cea cuvântătoare şi el de călătoria cea firească a se găti au început pre care acum iată o au şi săvârşit, după ce au isprăvit toate acelea ce au voit şi au dorit.

Cu poftă am poftit, au zis D(u)mnezeu Omul Iisus mergând spre moartea cea de bună voie, să mănânc cu voi aceste Paşti mai nainte de patima Mea. Şi prea cuviosul părintele nostru, următoriu adevărat acelui, nu de multă vreme au zis însuşi către cel ce ceteşte proastele aceste cuvinte: „Am dorit a vedea nişte privelişti ca acestea d(u)hovniceşti mai înainte de moartea mea şi iată D(u)mnezeu mi-au împlinit dorirea. Cunosc că singur D(u)mnezeu aduse pre

Preaosfinţia Sa, cunosc acum că aproape îmi va fi sfârşitul". O, ce semuire a lucrurilor, care dă oarecare dovadă de mai nainte cunoştinţă dă prealuminată. Cu toată acestea, mare iaste râvna către lucrurile cele bune, mare iaste milostivirea cea către aproapele, mare îţi iaste şi osteneala, multă ţi se cade şi plata, nemăsurată răsplătirea, necovârşită cinstea, lauda de mintea noastră ajunsă, cuvântul nu iaste îndestulat către aceasta. Mulţămirea neputincioasă şi cea din cuvinte şi cea din lucruri, gurile noastre ale tuturor slabe spre mulţămirea facerilor de bine. Ce vom face? De ar fi fost cu noi cel puternic în faptă şi în cuvânt, ar fi răsplătit poate dupre vrednicie, dar de vreme ce s-au dus la Cel ce pre toate le covârşeşte cu bogăţia şi cu bunătatea şi cu milostivirea, sunte(m) bine încredinţaţi că va mijloci în locul nostru către D(o)mnul ca să răsplătească Preaosfinţiei Tale cu daruri vecinice şi nestricăcioasă, cu caftanuri îngereşti se va îmbrăca prea sf(i)nţitul trup al *Preaosf. Sale, cu coroane neveştejite şi nestricăcioasă va încorona prea* sf(i)nţit al Preaosf. Tale cu slavă d(u)mnezeiască va împodobi prea sf(i)nţit Preaosf. Tale cu îngerii te va înceti, cu Patriarşii te va rândui, cu Arhierei te va însoţi, întru împărăţia Sa te va odihni, de privirea feţei Sale te va îndulci întru Hristos Iisus D(o)mnul nostru, căruia slava în veci, amin.

Iară când au venit părinţii cu icoana la masă, au venit şi Arhiereul şi au blagoslovit masa şi apoi au şezut de o parte pre scaun dimpreună cu boiariul cel domnesc şi au ascultat cum să cetea Cuvânt pentru Intrarea în Biserică. Şi viind vremea strângerii sfermeturilor, au blagoslovit Arhiereul adunarea sfermeturilor şi săvârşind mulţămita mesei, aşa au ieşit în cerdac şi au şezut Arhiereul în jilţi până când au ieşit toţi părinţii din trapeză şi sculându-să bucătarii au luat fieştecare osăbită blago(slovenie) şi aşa s-au dus cântând în biserică. Iară după vicernie au făcut paraclis cu sobor mare. Şi vineri au mers Preaosfinţenia Sa la Săcul şi la Săhăstrie şi sâmbătă s-au întors la Neamţul. Iară Duminică au dat Preaosfinţia Sa anafură în vremea priceasnii.

Şi sfătuindu-se duhovnicii cu Arhiereul, au ales pe părintele Sofronie spre a-i încredinţa păstoria în locul Părintelui. Şi făcând scrisori, le-au trimis la Iaşi şi viind de la Iaşi alte scrisori, de la domnie şi de la Mitropolitul, aşa în anii de la HS-1794 în luna lui dechemvrie în 13 zile, marţi dimineaţa după utrinie a călugărit pre părintele Sofronie în schimă însuşi Arhiereul. Iară după liturghie, în vremea priceasnii, adunaţi fiind părinţii toţi, au cetit părintele Pafnutie trimiterea Părintelui Stareţului cea către Preaosf. Sa Mitropolitul Kiriu Kir Gavriil[36].

[36] Această scrisoare este tipărită în cartea Stareţului Paisie *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti*, vol. I, Chişinău, 1998

ARHIMANDRITUL LAZĂR URSU
Mânăstirea Neamţ
(secolul XVIII)

Acest cuvios părinte era originar din Bistriţa-Năsăud. Închinându-şi viaţa lui Hristos din tinereţile sale, a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ la începutul secolului XVIII, unde se nevoiau numeroşi monahi din Transilvania. Aici a deprins meşteşugul nevoinţei duhovniceşti, precum şi cunoştinţa cărţii de la duhovnicii marii lavre. Apoi, călugărindu-se, s-a învrednicit de darul preoţiei, ajungând ales povăţuitor de suflete. Arhimandritul Lazăr Ursu a fost cel dintâi părinte duhovnicesc al mitropolitului Iacob Stamati. El l-a adus de mic la mânăstire, l-a deprins frica de Dumnezeu şi l-a dat la învăţătura cărţii.

Fiind înţelept şi râvnitor la cele dumnezeieşti, duhovnicul Lazăr a fost ales stareţ al Mânăstirii Neamţ în anul 1742. Timp de trei ani, cât a fost întâistătător al obştii, arhimandritul Lazăr a înnoit aşezământul mânăstirii, a mărit numărul călugărilor, a reorganizat şcoala monahală din lavră, obligând pe toţi fraţii să fie cunoscători de carte, şi a rânduit duhovnici din cei mai iscusiţi. Spovedania soborului şi Sfânta Împărtăşanie se făceau săptămânal. La şcoală se învăţau scrisul, cititul, ceaslovul, tipicul, apoi religia (cunoştinţe de Vechiul şi Noul Testament) şi muzica psaltică. Se mai predau încă limbile greacă şi slavonă şi caligrafia.

Retrăgându-se din egumenie, arhimandritul Lazăr a fost încă 20 de ani eclesiarh şi duhovnic al mânăstirii, crescând şi formând mulţi fii duhovniceşti. A ocrotit, de asemenea, sihăstria Pocrovului şi pe sihaştrii ce se nevoiau în Muntele Chiriacu, al căror duhovnic era. Pentru o nevoinţă ca aceasta, Cuviosul Lazăr a fost propus, în anul 1750, candidat la scaunul episcopal de Rădăuţi. El însă, smerindu-se, s-a socotit nevrednic de o cinste ca aceasta, rămânând toată viaţa în mijlocul fiilor săi duhovniceşti.

Aşa ostenindu-se arhimandritul Lazăr mai mult de 50 de ani, s-a mutat la odihna cea de sus în a doua jumătate a secolului XVIII.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din prima jumătate

a secolului XIX

MITROPOLITUL IACOB STAMATI
al Moldovei şi Sucevei
(1749-1803)[1]

Acest ierarh al Moldovei era de loc din Bistriţa-Năsăud, nepot al episcopului Pahomie de Roman († 1724). Intrând de mic în obştea Mânăstirii Neamţ, a fost crescut duhovniceşte de egumenii Lazăr şi Ioasaf şi închinat lui Hristos prin călugărie în anul 1764. A învăţat încă şi limbile greacă şi slavonă de la părintele său duhovnicesc, care ştia multă carte.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, în anul 1774 ajunge slujitor la Mitropolia Moldovei, iar în anul 1782 este hirotonit episcop de Huşi. Timp de 10 ani, cât a păstorit turma lui Hristos la Huşi, a înnoit mai multe biserici şi schituri, a înfiinţat o şcoală episcopală pentru luminarea preoţilor şi a adăugat multă osârdie pentru mântuirea fiilor săi duhovniceşti.

În anul 1792 este ales mitropolit şi părinte sufletesc al Moldovei. Timp de încă 11 ani a păstorit mitropolitul Iacob Biserica Moldovei, dovedindu-se un adevărat slujitor şi iconom al casei lui Dumnezeu. În aceşti ani a zidit mai multe biserici în Iaşi şi prin sate, a făcut danii de înnoire la mânăstiri şi schituri, a reorganizat bolniţele şi a deschis o farmacie publică aproape de catedrală, pentru alinarea suferinţelor omeneşti. Iar pentru luminarea minţii şi mântuirea sufletelor, mitropolitul Iacob II „Nemţeanul" reorganizează şi dezvoltă şcolile bisericeşti din Moldova, făcând un mare pas spre înnoirea învăţământului. De asemenea, dezvoltă Academia din Iaşi, dând burse şi cărţi de şcoală celor săraci.

Mitropolitul Iacob Stamati este considerat ierarhul cel mai iubitor de carte din secolul XVIII în Moldova. Întemeind la Iaşi o bună tipografie, a tipărit numeroase cărţi bisericeşti pentru cult, cărţi apologetice pentru apărarea credinţei ortodoxe şi cărţi didactice pentru şcoli publice. Astfel a tipărit Evanghelia, Liturghierul şi Psaltirea (1794), Apostolul (1795) şi altele. Iar din cărţile didactice pentru copii, a tipărit „Gramatica teologhicească", „Geografia moldovenească" şi „Aritmetica" (1795?), traduse de învăţatul episcop Amfilohie Hotiniu.

Pentru sporirea duhovnicească a creştinilor, marele păstor al Moldovei cerea îndeosebi participarea regulată la slujbele bisericii, milostenia,

---

[1] Diac. dr. Al. I. Ciurea, *Figuri de ierarhi moldoveni - Iacob al II-lea Stamati*, Iaşi, 1946; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, colectiv, p. 267–269

respectarea cu stricteţe a posturilor şi mai ales Sfânta Spovedanie. El spunea că nimeni nu poate spori pe calea duhovnicească a mântuirii, fără aceste fapte bune. „Iar acei care refuză să se spovedească, spunea el, să rămână ca nişte străini de lege şi de Dumnezeu". Mitropolitul Iacob II Nemţeanul dădea mare importanţă duhovnicului, fără de care nimeni nu poate să se mântuiască. De aceea, cu greu hirotonea pe cineva duhovnic, după ce mai întâi cerceta după pravilă, dacă avea peste 40 de ani, dacă ştia Sfintele Scripturi şi canoanele Bisericii şi dacă el însuşi avea o viaţă aleasă. Preoţi tineri nu făcea niciodată duhovnici. Iar preoţilor duhovnici „le cerea listă anuală a celor spovediţi şi îi oprea să ia bani". În anul 1799, tipări la Iaşi, pentru folosul de obşte al tuturor, „Pravila Sfinţilor Părinţi" (Sfintele Canoane).

Aşa nevoindu-se mitropolitul Iacob pentru mântuirea sufletelor omeneşti şi făcând multe milostenii la săraci, în primăvara anului 1803 şi-a dat sufletul cu pace în braţele lui Hristos.

CUVIOSUL ARHIMANDRIT GHEORGHE
Mare stareţ al Mânăstirii Cernica
(1730-1806)[2]

a. Viaţa

Cuviosul stareţ Gheorghe s-a născut în Săliştea Sibiului, în anul 1730, din părinţi binecredincioşi. Dorind să slujească lui Hristos din tinereţile sale, îşi caută adăpost sufletului său în mânăstirile Transilvaniei. Dar, neputând răbda persecuţiile religioase care sileau poporul la uniaţie, tânărul Gheorghe a trecut Carpaţii în Ţara Românească.

În drum spre Muntele Athos, devine temporar ucenic al unui arhiereu grec care locuia în Bucureşti. După ce este făcut rasofor şi diacon, pornesc împreună spre Constantinopol şi Sfântul Munte, pe la jumătatea secolului XVIII. Murind acolo dascălul său, ierodiaconul Gheorghe devine ucenic al stareţului Paisie în Schitul Sfântul Ilie din Athos. În anul 1752, Cuviosul Paisie îl călugăreşte, iar în anul 1754 îl hirotoneşte preot pentru obştea sa. În acest schit s-a nevoit ieroschimonahul Gheorghe timp de zece ani. În anul 1763 se strămută în Moldova, la Mânăstirea Dragomirna, împreună cu stareţul Paisie şi cei 64 de ucenici ai săi.

---

[2] Monahul Casian Cernicanul, *Viaţa, faptele şi cuvintele stareţului Gheorghe*, în *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldoroşani*, Bucureşti, 1870, p. 1-84; Arhim. Chesarie Gheorghescu, *Cuviosul stareţ Gheorghe de la Cernica*, în *Sfinţi români...*, op. cit., p. 500

La Dragomirna, Cuviosul Gheorghe petrece încă doisprezece ani ca preot, duhovnic şi econom peste cei 350 de călugări şi fraţi. Apoi se strămută la Mânăstirea Secu, în anul 1775, împreună cu 200 de călugări. Aici trăieşte numai doi ani pe lângă Cuviosul Paisie şi se duce din nou la Schitul Sfântul Ilie din Athos.

În primăvara anului 1781 vine în Moldova să-şi vadă stareţul şi fraţii din Mânăstirea Neamţ. La reîntoarcere, însă, este numit de mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei egumen al Schitului Cernica, rămas de mulţi ani în părăsire. Timp de patru ani organizează bine schitul şi adună 54 de ucenici în jurul său. Apoi, îmbolnăvindu-se, lăsă aşezământ scris, „diată", ucenicilor săi, cum să-şi petreacă mai departe viaţa în Cernica. Aşezământul său are o mare importanţă duhovnicească. În acelaşi an, stareţul Gheorghe s-a făcut iarăşi sănătos şi a mai trăit încă 22 de ani.

Înmulţindu-se fraţii în jurul său, mitropolitul Grigorie i-a dat sub conducerea sa, din anul 1793, şi Mânăstirea Căldăruşani. Ca stareţ al celor două mânăstiri, Cernica şi Căldăruşani, Cuviosul Gheorghe a împărţit soborul în două părţi, punând în fiecare mânăstire câte un egumen destoinic. A rânduit la biserică pravilă zilnică, spovedanie deasă, ascultare şi masă de obşte, după tradiţia Athosului şi potrivit aşezământului său.

La 3 decembrie, 1806, marele stareţ Gheorghe se mută la veşnica odihnă, plâns de numeroşii săi ucenici din ambele mânăstiri. Pentru înţelepciunea cu care a condus şi organizat, timp de 25 de ani, cele două mari obşti călugăreşti cu aproape 200 de monahi, stareţul Gheorghe este considerat un mare părinte duhovnicesc şi înnoitor al monahismului românesc, iar pentru viaţa sa aleasă este numărat în rândul cuvioşilor români.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Oprit fiind în ţară fără voia sa de către mitropolitul Ţării Româneşti, Cuviosul Gheorghe era în mare mâhnire. Deci, postind câteva zile, s-a rugat Maicii Domnului şi Sfântului Ierarh Nicolae să-l povăţuiască ce trebuie să facă. Apoi, adormind puţin de osteneală, i s-a arătat în vis Sfântul Nicolae şi i-a poruncit, zicând:

- Rămâi aici şi îmi curăţeşte lăcaşul meu de fiarele sălbatice!

Deşteptându-se plin de bucurie, a pornit în căutarea lăcaşului Sfântului Ierarh Nicolae şi a aflat biserica lui din ostrovul Cernicăi, pustie şi plină de şerpi. Din ceasul acela a rămas în Schitul Cernica împreună cu doi ucenici ai săi, Atanasie şi Serafim, din Mânăstirea Neamţ.

2. Spuneau ucenicii Cuviosului Gheorghe că după ce au ajuns întâi pe ostrov şi s-au închinat în biserică, au văzut în sfântul altar un şarpe uriaş. Atunci stareţul, însemnându-se cu semnul crucii, i-a zis cu glas blând:

- Ganul (dragul) tatei, până acum ai locuit tu aici. Acum să te duci din locul acesta, ca să locuim noi!

La cuvântul stareţului, şarpele s-a supus poruncii îndată şi a ieşit afară din biserică şi din ostrov, dispărând în pădurile din împrejurimi.

3. Mărturiseau ucenicii cuviosului că la început multă nevoie şi lipsă au răbdat în ostrovul Cernicăi. Biserica era părăsită de mulţi ani, lipsită de uşi, de ferestre şi de cele necesare. Chiliile erau vechi şi toate dărâmate, iar ostrovul acoperit în întregime de pădure, de rugi şi de spini. Stareţul Gheorghe însă nu se descurajă. Ziua tăiau cu topoarele copacii şi spinii, ca să deschidă poiana. Seara se adunau cu toţii într-o pivniţă ruinată, mâncau pesmeţi de pâine cu ceva legume şi dormeau pe pământ câteva ore. La miezul nopţii se sculau şi făceau Utrenia, dând laudă lui Dumnezeu. Apoi stareţul mângâia ucenicii cu frumoase cuvinte de învăţătură. La urmă aţipeau iarăşi până în zori, când se sculau, făceau cuvenita rugăciune şi plecau la tăiat pădurea.

4. Vestea despre sfinţenia vieţii Cuviosului Gheorghe s-a răspândit repede în toate părţile şi veneau mulţi să petreacă lângă el, iar alţii îi aduceau ajutoare să refacă biserica şi chiliile. În primele şase luni s-au adunat în jurul stareţului şase fraţi. După încă un an au mai venit 16 fraţi. În trei ani, numărul ucenicilor a sporit la 33. În anul următor erau 54 de suflete în ostrov, iar în anul 1786, obştea Schitului Cernica crescuse la 103 fraţi.

5. În primăvara anului 1784, stareţul Gheorghe voia să facă călugări pe cei 33 de ucenici ai săi, dar nu avea haine şi cele necesare pentru ei. Auzind de aceasta, câţiva credincioşi din Bucureşti au cumpărat haine pentru toţi fraţii şi le-au dus la cuviosul. Iar în săptămâna Sfintelor Patimi, stareţul Gheorghe i-a călugărit pe toţi, slăvind pe Dumnezeu şi mulţumind Sfântului Ierarh Nicolae.

6. În anul 1788, stareţul Gheorghe a făcut o mică biserică pe ostrovul mic, închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. Alături a făcut mai multe chilii de pământ şi în acestea trimitea ucenicii săi pe rând să se liniştească. Părinţii se nevoiau pe ostrovul mic toată săptămâna, iar sâmbăta veneau în ostrovul mare. Aici se mărturiseau, primeau Sfintele Taine, petreceau în obşte Duminica, ascultau învăţăturile mai dulci decât mierea ale bunului stareţ, apoi iarăşi se întorceau la linişte în ostrovul mic.

7. Mărturiseau ucenicii Cuviosului Gheorghe că bătrânul a făcut multe odoare noi la biserica Sfântului Nicolae din ostrov. Apoi a hirotonit trei preoţi

şi trei diaconi şi a rânduit să se facă zilnic Sfânta Liturghie şi cele şapte Laude. Pravila şi canoanele bisericii le-a aşezat întocmai după tipicul Sfântului Sava şi potrivite cu obiceiul pământului, că mai înainte de dânsul nu erau statornicite nici într-o parte a ţării, „ci urma care cum vrea".

8. Iarăşi spuneau aceiaşi ucenici că, până la venirea acestui cuvios, se pierduseră chinoviile şi rânduiala lor din această ţară, după mărturia mai multor hrisoave domneşti, care zic: „Noi singuri am văzut viaţa fericiţilor pustnici din Cernica şi ne bucurăm, având în a noastră stăpânire o asemenea mânăstire cu viaţă după Dumnezeu...".

9. Stareţul Gheorghe sfătuia mereu pe ucenicii săi să trăiască în desăvârşită dragoste unul cu altul. Dar la începutul anului 1785 s-a îmbolnăvit greu, încât socotea că va pleca din lumea aceasta. Deci, a poruncit să tragă clopotul mare, a adunat pe toţi fraţii în biserică, le-a citit molitfa de iertare, apoi le-a spus, lăcrimând:

- Copiii tatei, dragoste să aveţi între voi, că Dumnezeu ştie de ne vom mai vedea!

10. Adunându-se fraţii în jurul Cuviosului Gheorghe, când zăcea în pat, au început a-l ruga cu lacrimi:

- O, părinte preadulce, măcar prin viu grai fă-ne să auzim toţi, pe cine să avem îndreptător şi ce rânduială să ţinem după moartea ta? Căci noi până astăzi, căzând şi sculându-ne, numai pe tine te-am avut purtător de grijă pentru Dumnezeu, nefăţarnic începător, neviclean întru petrecere, nemomelnic întru pogorâri şi neposomorât spre cei mult greşiţi.

11. Văzând stareţul Gheorghe întristarea ucenicilor săi, i-a sfătuit zicând:

- Părăsiţi, o, fiii mei, gândul de a cerca judecăţile lui Dumnezeu cele necuprinse! Părăsiţi legiuirea amăgitoare între voi, vrând să ştiţi cine anume să vă fie începător! Părăsiţi gândul şi voi, aceştia mai tineri, care socotiţi că lipsirea mea va fi pricină de risipirea obştii sau de nesporirea voastră. Ci, toţi dimpreună cu mine să ziceţi aşa: *Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău se cuvine slavă!* (Ps. 113, 9). Deci, ascultaţi-L pe Hristos, împlinindu-I toate poruncile, şi toate celelalte, negreşit, se vor adăuga vouă.

12. Astfel, blândul stareţ a lăsat ucenicilor săi un „aşezământ statornic cum să fie îndreptarea smeritei obştimi" de la Cernica după moartea sa, adăugându-le şi aceste cuvinte:

- Deşi nu presupun că veţi cădea în cursa neascultării sau că veţi căuta cele mai presus de a voastră măsură, totuşi, cu dreaptă credinţă, vă îndemn să rămâneţi supuşi întru această părintească hotărâre.

13. Zicea stareţul ucenicilor săi:

– Foarte străin lucru este călugărilor ieromonahi ca să-şi hotărască singuri loc cinstit pentru îngropare. Şi mai ales celor îngreuiaţi cu duhovnicia. Să-şi hotărască numai prohodul şi parastasele cele obişnuite, care scot din iad pe pătimaşul suflet. Acestea chiar şi de la tot creştinul să nu rămână.

14. Întrebat fiind cuviosul unde să-i îngroape ucenicii trupul după moarte, el le-a răspuns:

– Cât despre viermănosul meu trup, căutare păgubitoare de smerenie nu-i trebuieşte. Ci mai ales să vă milostiviţi a-l scoate încă şi din ostrov afară, spre mâncarea fiarelor, că doar se va micşora şi mulţimea păcatelor mele. Iar dacă nu voiţi a vă pleca poruncii ticăloşiei mele, apoi măcar să-l puneţi după uşa pridvorului, unde se face şi litie la cei răposaţi, ca, văzându-mă fraţii intrând şi ieşind, toţi să se umilească, zicând: „Odihneşte, Doamne, cu drepţii pe adormitul robul Tău", făcând până la patruzeci de zile şi câte douăsprezece închinăciuni.

15. Apoi le-a adăugat şi aceste cuvinte:

– Fiilor, de cugetaţi să vă rămână de la mine după moarte ceva aur sau argint, apoi vă rog să nu vă pângăriţi cumva mintea cu asemenea gânduri; nici să voiţi a ispiti mult taina lucrului. Ci, să vă sfiiţi şi de faţa neadormitului străjer, care mă întăreşte a vă încredinţa, prin adevăr, scriind pe toate câte le izvorăşte inima mea.

16. Spunea stareţul Gheorghe:

– Fiii mei, să nu poftiţi a schimba harul cuvioşiei voastre pe unele lucruri pământeşti şi stricăcioase, după cuvântul psalmistului ce zice: *Bogăţia de ar curge, să nu vă lipiţi inima de ea* (Ps. 61, 10).

17. Zicea iarăşi ucenicilor săi:

– Fraţilor, întru numele Tatălui, pildă m-am făcut între voi prin rodul dragostei, iubindu-vă pe toţi deopotrivă. Întru numele Fiului, m-am supus de bunăvoie sub picioarele tuturor, ca să pot vâna prin răbdare şi sufletele voastre. Întru numele Duhului Sfânt, n-am lăsat pe simţiri a zbura peste hotarele firii, întrucât şi de voi mi s-a făcut milă, încălzindu-vă pe lângă bucuria inimii şi îndreptându-vă către limanul mântuirii.

18. Apoi iarăşi le-a zis:

– Cu voi grăiesc, o, fiii mei cei săraci cu duhul, că şi pe pământ vă trebuiesc avuţii nevremelnice, ca să dobândiţi cu preţul acestora nebiruite arme, vrând a vă lupta, ca nişte buni ostaşi, cu întrarmaţii (diavoli) cei nevăzuţi ai iadului şi a pătimi până la sânge pentru Iisus Hristos Cel răstignit.

19. Iarăşi, cu duhul blândeţilor - zicea bătrânul - adaug porunci celor purtători de cruce fii ai mei sufleteşti, în ce chip să fiţi ca nişte îngeri în trup, neplecându-vă la deşertăciuni mincinoase, nici la răsfăţări neastâmpărate sau la plimbări nepotrivite darului vostru, după cuvântul cel zis de vasul alegerii: *Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos* (I Cor. 6, 12).

20. Zicea iarăşi către ucenicii săi:

- Bunul vostru obicei şi podoaba chipului să fie întocmite după urmarea cea dreaptă, asemănându-vă celor tineri preacuvioşi sfinţi, care au fost de o vârstă cu voi întru firea omenească. Deci, pildă de fericită răbdare să luaţi de la Acachie cel întocmai cu mucenicii. Pildă de curată supunere să luaţi de la Dositei cel cu totul fără de răutate. Iar pildă de smerită înţelepciune să luaţi de la Zaharia cel mult pătimitor.

21. Iarăşi învăţa pe fiii săi:

- Fiilor, *slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur* (Ps. 2, 9). Că de veţi petrece zilele vieţii voastre cu luare-aminte de sine, iar nu întru nebăgare de seamă, atunci cu adevărat nu se va atinge de voi nici o meşteşugire diavolească.

22. Uneori spunea ucenicilor săi:

- Să ştiţi, fiii mei, că zavistia, pizmuirea, lăcomia, vicleşugul, mânia, pomenirea de rău şi trufia, acestea nu ştiu să cinstească pe cea plăcută lui Dumnezeu sporire duhovnicească. Patimile acestea rămân ca nişte săgeţi înfipte întru acelaşi blestem al neascultării strămoşeşti.

23. Alteori adăuga stareţul şi acestea:

- Întru nevoinţele voastre, fraţilor, se va proslăvi iubitorul de oameni Dumnezeu şi veţi moşteni pacea, care întoarce iarăşi la cea după fire laudă, pe cei ce se află cu mintea întreagă, făcându-vă multora oglindă vieţii spre îndreptare şi bucurându-vă întru lumina celor vii.

24. Zicea iarăşi stareţul Gheorghe:

- Fiii mei, câtă vreme am trăit împreună cu voi, altă grijă nu am avut, decât cum să vă apăr de tot felul de vătămări, ca pe nişte prunci înfăşuraţi cu străinătatea, şi să vă deştept a rămâne mereu sporiţi.

25. Fiilor, spunea cuviosul, cea mai cuprinzătoare poruncă, întru care se reazemă începutul mântuirii monahilor, este ca întocmai cu suflarea să cinstiţi supunerea unul către altul. Însă, nu cu ceva interes nebinecuvântat de Dumnezeu, ci pentru singur folosul aproapelui, ca să împliniţi şi dragostea cea hotărâtă din lege. Iar eu, nevrednicul, martor sunt pentru voi, fiii mei, cum că nu veţi fi întrebaţi la ziua judecăţii, nici veţi rămâne fără cercetare de sus. Iar

de veţi amărî sufletul mai-marelui vostru cu neascultarea, atunci să vă gătiţi foarte mult de răspunsul cel pornit cu dreaptă mânie peste fiii neascultării, care lucru să nu fie!

26. Apoi adăugă şi aceste cuvinte:

- Nici după moartea mea să nu îndrăzniţi a ieşi de sub jugul Domnului, nici să vă întindeţi, cercând alte vieţi; ci să vă mulţumiţi cu acest încredinţat podvig (jug, povară), întru care sunteţi bine deprinşi şi chemaţi de însuşi Duhul Sfânt, având spre neruşinată pildă pe cei 24 de ani ai supunerii mele, când am fost sub ocârmuirea dreptului bătrân Kir Paisie, stareţul meu cel din chinovie.

27. Pentru fraţii cei de curând veniţi zicea:

- De s-ar întâmpla vreunii din fraţii cei de curând veniţi la călugărie a face gâlcevi, tulburându-vă prin lumeşti obiceiuri şi dând sminteală la tot soborul, făcându-se iubitori de sine cu tovarăşii, mâncători pe ascuns, făţarnici întru spovedanie, robi patimilor întru neînfrânată lăcomie şi, în scurt, batjocoritori de chipul îngeresc, acestora întâi să le gătiţi merinde pentru călătorie la drum. Apoi, fără de nici o cercetare cu epitimie (canon), să-i lăsaţi a se duce unde vor vrea, după cuvântul Domnului: *Că mulţi sunt chemaţi, dar puţini aleşi* (Matei 20, 16). Dar, întorcându-se ei cu pocăinţă adevărată iarăşi în cinstea lor cea dintâi, să fie primiţi, nimic mustrându-i pentru cele trecute.

28. Monahilor şi clericilor învrăjbitori, nestatornici şi de-a pururea cârtitori, marele stareţ le poruncea să-şi aleagă una din aceste trei:

- Sau, cunoscându-vă neputinţele, îndată să arătaţi cucernicie şi să puneţi început bun; sau, luând binecuvântare de la povăţuitorul obştii, să vă căutaţi alt lăcaş, după râvna inimii voastre, unde să vă mântuiţi mai cu puţină osteneală; sau, şi mai bine, să faceţi plângere către stăpânescul scaun (către chiriarhul).

29. Spunea cuviosul că, de se vor întrarma călugării cu aceste patru arme, adică, întâi să facă toate cu binecuvântare; apoi să se spovedească adesea; apoi să ţină măsura dreptei socoteli şi să aibă smerita înţelepciune, atunci vor putea omorî toate patimile limbii, ale inimii şi ale simţurilor, făcându-se de-a pururea vrednici împărtăşirii dumnezeieştilor Taine.

30. Despre cea dintâi poruncă spunea stareţul ucenicilor săi:

- Nicidecum, fără binecuvântarea povăţuitorului obştii să nu cutezaţi a face nici cât de mic lucru, după cum legiuiesc Sfinţii Părinţi. Ci toate ostenelile voastre să treacă prin ştirea lui şi atunci cu adevărat vor fi primite la

Dumnezeu. Iar de veţi schimba porunca, apoi să ştiţi că şi folosul odihnei nu va rămâne întru voi. Pentru că altfel, *orice sfat veţi sfătui, risipi-l-va Domnul* (Isaia 8, 10).

31. Despre Taina Spovedaniei, spunea fiilor săi:

- Vi se înnoieşte această tare poruncă, ca până la unul să mergeţi de trei ori pe săptămână către duhovnicii cei aleşi de sobor. Fiecare, unde va fi rânduit de întâistătătorul, la acela să-şi mărturisească toate ascunsele cugete şi greşeli, suspinând din adânc şi cerându-şi iertare, socotind a fi de faţă Însuşi cunoscătorul de inimi Dumnezeu. Iar nefăcând aşa, apoi singuri vă pricinuiţi groaznice căderi şi nici o sporire în suflet să nu aşteptaţi.

32. Despre a treia poruncă a dreptei socoteli, sfătuia pe ucenicii săi:

- De veţi simţi că vă supără ori în ce lucru dracul cel de amiază-zi, şoptindu-vă că doar aţi fi voi mai buni la Dumnezeu decât alţii, sau mai sfinţi şi cuvioşi, îndată să alergaţi la egumen, rugându-l să vă schimbe din ascultările cele de cinste în altele cu totul proaste, până veţi scăpa de robia cugetului mândriei şi veţi câştiga dreapta socoteală. Iar nefăcând aşa, apoi negreşit veţi pierde şi roada dreptăţii.

33. Iar despre smerita înţelepciune poruncea, zicând:

- Vă dau această poruncă mai râvnitoare, ca împătrit să aveţi străjuire cum să vă păziţi capul credinţei prin smerita înţelepciune, pentru a nu fi zdrobiţi de cel mai necurat duh al blestematei huliri, care pe mulţi din călugări, ce se ţineau a fi prea isteţi, i-au aruncat în deznădejde şi le-au zdrobit oasele de pe faţa pământului. Unul ca acesta, de voieşte în grabă a ruşina pe acel drac, cu sila să tragă pe inimă a se apropia şi el cu fraţii la anafură, la sărutat icoanele şi la orice îl va pune egumenul. Iar nefăcând aşa, apoi până la groapă îl va petrece acel duh rău, vrând să-l câştige prin deznădejde.

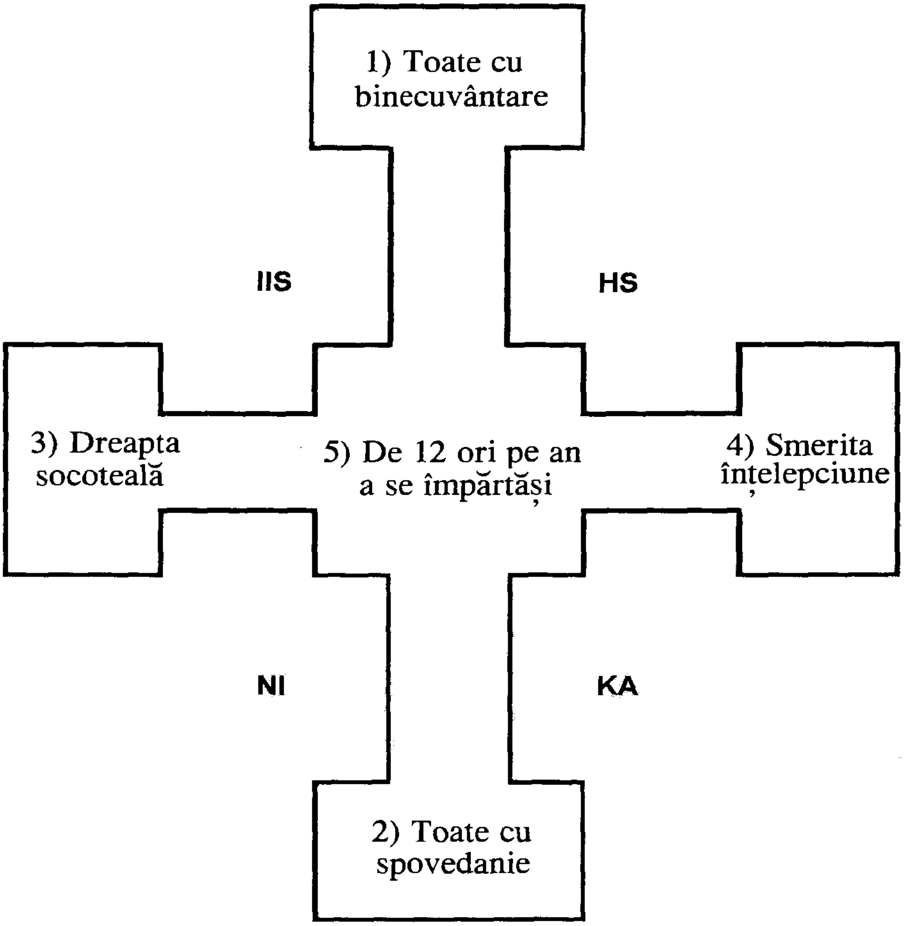
34. Pentru Sfânta Împărtăşanie astfel îndemna Cuviosul Gheorghe pe ucenicii săi:

- Părinteşte vă îndemn ca să nu treacă nici o lună, nefiind împărtăşiţi cu dumnezeieştile Taine. Ci, toţi de obşte să vă îndeletniciţi a vă cumineca de douăsprezece ori pe an, afară de alte neocolite pricini. Eu vă sfătuiesc, iubiţii mei fii, să nu vă abateţi alegând ceva din cele peste măsura voastră, nici a vă socoti cu cei de-a pururea vrednici împărtăşirii. Ci, precum de multe ori v-am zis, păziţi calea de mijloc, împlinind după puterea voastră pe cele cuviincioase pregătiri. Măcar trei zile de rând postindu-vă, îndrăzniţi a lua cu cucernicie de la sfinţitorul preot pe cele curăţitoare Taine.

35. Zicea iarăşi Cuviosul Gheorghe:

– Feriţi-vă, o, fiii mei, să nu vă înşelaţi grăbindu-vă a primi lupi cuvântători întru smerita turmă. Adică pe aceste cinci firi de oameni ce sunt încurcaţi cu străine aşezări sufleteşti: pe călugărul venit de aiurea, ce este numai rasofor; pe schimnic, care este mai presus de cinul vostru; pe cel ce este de neam mare; pe cel foarte învăţat şi nesupus; şi pe cel ce este peste fire lipsit de minte. Că ale acestora nepotrivite aşezări nu vă sunt de folos a rămâne cu voi. Însă, iarăşi, prin duhul blândeţilor vă poruncesc ca, văzându-i plecaţi spre căinţă cu adevărată umilinţă, să-i număraţi a fi bine primiţi cu cei dintâi, după cuvântul Domnului ce zice: *Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară.*

36. Marele stareţ, arhimandritul Gheorghe, considera că mântuirea călugărilor din viaţa de obşte atârnă de păzirea statornică a următoarelor cinci porunci aşezate în chipul crucii:



37. Spunea stareţul şi aceste cuvinte:

- Călugărul cel de bun neam şi cinstit, mult, puţin ce a adus cu sine, să le pună la mijloc spre mângâierea tuturor din obşte, împrumutând cu acestea pe Sfântul Ierarh Nicolae. Că, dimpreună cu părăsirea de toate, i-a primit Dumnezeu şi pocăinţa.

38. Iar despre tăierea voii zicea:

- De la călugărul cel de bun neam numai această mică slujbă i se cere, ca să nu creadă minţii sale mai mult decât celui ce îl povăţuieşte pe el. Ci, precum deodată a părăsit lumea, în acest chip să-şi taie şi voia sa. Şi cu aceasta a împlinit toată dreptatea.

39. Către iconomul obştii acestea poruncea marele stareţ:

- O, prea iubite fiul meu iconoame, întru cele mai uşoare iconomii fireşti vei săvârşi îndreptări de slujbă după cum Sfântul Nicolae îţi va povăţui mintea. Iar întru ascultările mai grele, cu nedumeriri de taină, să nu calci hotarul, ci să întrebi şi pe duhovnici, că atunci mai puţin vei greşi.

40. Zicea iarăşi:

- La toate ascultările să ai grijă a nu se face ceva pagubă, nici risipire fără de rânduială sau vătămare celor rânduiţi de tine în ascultare. Ci, la fiecare slujbă să aşezi câte trei oameni, ajutându-se unul cu altul.

41. Să-ţi fie în ştire şi aceasta, fiule - zicea bătrânul -, ca pe cei posomorâţi şi fricoşi la luptă, niciodată să nu-i pui la slujbe grele, pentru că, negreşit, te vor ruşina.

42. Apoi adăugă stareţul Gheorghe şi aceste cuvinte părinteşti către iconomul mânăstirii:

- Fiule iconoame, prea cu bună pază să cumpăneşti greşelile fraţilor, a nu le judeca numai cu asprime, după trup, ci mai ales cu multă milostivire, după duh. Că zice Hristos: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13).

43. Zicea şi acestea:

- Deşi multe căderi vor pătimi fraţii, ca nişte oameni cu neputinţe, şi felurite scârbe cu nemulţumire îţi vor pricinui, tu, fiul meu, nu-i mustra cu patimă, nici să-i osândeşti după obicei, ca să nu cazi şi tu din bunătăţi şi mai târziu vei rămâne cu mântuirea mai prejos decât cei ce de-a pururea cad şi se scoală.

44. Iarăşi zicea iconomului:

- Arată-te vesel spre fraţi şi foarte mult vei fi iubit de toţi. Şi chiar de vei pătimi întocmai ca dreptul Iov, să nu te aluneci dând vină asupra fraţilor sau cârtind asupra Ziditorului a toate. Că destul îţi este folosul a te păzi cu cinste de păcat şi a mângâia sufletele lor.

45. Altădată iarăşi învăţa pe iconom, zicând:

- Să ştii, fiul meu prea iubite, că şi rânduiala iconomiei celei dinlăuntrul sufletului este un dar foarte scump şi nu lesne de aflat, care întrece cu preţul toată agonisita cea trupească. Deci, să nu se vatăme fraţii, apropiindu-se de tine ca să ia folos. Şi nici tu să nu simţi durere când te vor necăji întru ceva. Numai prin harul acesta, ce este tăinuit de furii cugetelor, degrabă vei umple jitniţele faptelor bune, săturând din destul adunarea obştii.

46. La urmă adaugă şi aceste cuvinte:

- Fă-te ca un tată iubitor de fii şi te bucură de sporirea lor, că atunci şi ei îţi vor purta neputinţele tale.

47. Spunea stareţul ucenicilor săi:

- Fiilor, deprindeţi-vă cu rânduiala părintelui meu, Kir Paisie, care poate şi în zilele noastre mult a ne folosi, fiindcă pravila acestui drept bărbat este întemeiată pe şapte stâlpi neclătiţi şi întărită pe cele şapte Laude ale Maicii noastre, Biserica.

48. Zicea iarăşi:

- Se cuvine a nu tăinui vouă, fiilor mei, că mai ales trei odrasle ale bunătăţii stareţului meu, mi se pare că nu veţi putea degrabă a le vedea rodind aici, nici a le câştiga aşa uşor în scurtă vreme. Adică rugăciunea lui Iisus, povăţuirea de călugări mulţi şi împăciuirea monahilor de multe neamuri.

49. Cea dintâi odraslă este lucrarea minţii, adică făclia cea nestinsă a îndreptării sufletului, care povăţuieşte pe smeritul om către raiul cel gânditor şi îl face în stare să ajungă la măsura vârstei lui Iisus Hristos. Această lucrare departe se află de nişte pătimaşi ca noi.

50. Fraţilor, adăugă bătrânul, nu vă slobozesc a lua cuţit spre junghiere, cercând taina acestei lucrări, până ce veţi agonisi cărţi spre ajutor la meşteşugul ei. Pentru că nefiind bine iscusiţi, să nu vi se întâmple ceva mai rău şi veţi fi de râs vrăjmaşilor draci. Căci foarte cu anevoie nimeresc calea aceasta cei nedezbrăcaţi peste tot de materiile trupului, după cuvântul ce zice: „Nu va locui Duhul lui Dumnezeu în oamenii aceştia, de vreme ce încă trup sunt şi numai cele pământeşti caută".

51. Cea de a doua odraslă, continua stareţul, este ca nicidecum să nu primiţi în obşte mai mult decât 103 fraţi. Măcar de ar veni la voi orice faţă, aducându-vă toate bunătăţile pământului, să nu călcaţi aşezământul ce vi se hotărăşte, că atunci se vor naşte între voi urâte prigoniri şi veţi cădea în grele ispite şi nu veţi fi mângâiaţi de nimeni. Ci, numai după ce se vor muta unii către Domnul, să împliniţi locul şi numărul.

52. Cea de a treia odraslă, fraţilor, este ca să nu caute întâietate cineva din călugări sau din fraţii cei primiţi în obşte ce sunt de alte neamuri. Că mai bine este ca fiecare să se întrebe pe sineşi cum s-a făgăduit înaintea Sfântului Nicolae şi oare la ce a venit la mânăstire, îndestulându-se a fi cinstit cu cei de mijloc fericiţi ascultători şi numărat cu cei neînstrăinaţi de mila lui Dumnezeu.

53. Zicea şi acestea marele stareţ:

- Harul acestor trei bunătăţi, adică al lucrării minţii, al povăţuirii de popor mult şi al împăciuirii limbilor, nu multora s-a dat de la Dumnezeu.

54. Alteori, sfătuia cu stăruinţă pe ucenici:

- Părinteşte vă rog, pentru numele Preasfintei Treimi, să nu faceţi supusă această smerită obşte (Cernica) altor neamuri mai sporite, cât timp va locui măcar un singur suflet de român într-însa. Ci, ori greci, ori de altă limbă, să nu îndrăznească a păşi peste soarta românilor, nici ţine începătoria înlăuntrul bisericii sau în iconomia de afară. Numai cu învoire de obşte pot să fie ca o mână dreaptă românilor statornici, spre ajutor la greutatea vieţii.

55. Iar pe călugării cernicani astfel îi sfătuia bătrânul:

- Nici între voi, românii, să nu faceţi prigoniri, aflându-vă mai buni decât alţii şi să vă certaţi, zicând: că eu sunt pământean, iar acela este moldovean şi acesta transilvănean. Pentru că nu felul limbii româneşti judecăm, ci mai degrabă faptele credinţei cercăm. Iar de nu veţi ţine seamă de cuvântul ce v-am rugat, apoi să ştiţi, fiii mei, că multă plângere veţi moşteni, în loc de pace. Drept aceea, să nu călcaţi hotarul, căci toţi în curând vom muri şi vom stăpâni numai mormântul.

56. Pentru privegherile cele de peste an, aşa învăţa Cuviosul Gheorghe pe fiii săi:

- Iubiţilor, puneţi-vă la răbdare şi cu dragoste să închinaţi lui Dumnezeu în cursul unui an câte o priveghere de om, după numărul ce sunteţi adunaţi aici, în această vreme.

57. Zicea iarăşi:

- În tot lucrul bine este a păzi fiecare măsura de mijloc, atât pentru alinarea măririi deşarte, cât a fugi şi de omorâtorul păcat ce se naşte călugărului din trândăvie. Deci, să nu se îngreuieze inima voastră cu neînţelegerea, căci şi psalmistul zice: „Adormit-au cu somnul lor şi n-au aflat nimic". Ci, vă hrăniţi sufletul cu rugăciunea cea de-a pururea curgătoare a străjuirii nopţii, ca să dobândiţi har cu prea bogată milă de sus.

58. Apoi continuă stareţul:

- Privegherile să le faceţi după rânduiala aceasta: 40 de privegheri la sfinţii cei aleşi de peste an, punându-le slujba după învoire frăţească şi făcând osteneală cinci ceasuri din noapte; 7 privegheri de câte şapte ceasuri să-i închinăm cu cuget smerit Maicii Domnului, la toate praznicele ei, întru cinstea şi mărirea pururea Fecioarei Maria; 12 privegheri la praznicele împărăteşti ale Însuşi Ziditorului a toată făptura şi Mântuitorului nostru, făcând osteneală câte nouă ceasuri din noapte, după numărul celor nouă cete de îngeri care îl slăvesc neîncetat; 3 privegheri de toată noaptea, de câte douăsprezece ceasuri, din care: una la întâi septembrie pentru biruinţa şi întemeierea prea înălţatului nostru domn; a doua, la întâi martie, pentru fericita sănătate şi buna sporire a preasfinţitului nostru mitropolit; iar a treia, la 6 decembrie, spre ziua hramului, întru cinstea şi pomenirea Sfântului Ierarh Nicolae.

59. La urmă, adăugă stareţul şi aceste cuvinte:

- Săvârşiţi-le pe toate cu bună rânduială, o, fiii mei. Purtaţi grijă a nu fi lipsit cineva de harul privegherilor, nici să rămâneţi bătând afară la uşa milostivirii lui Dumnezeu. Ci mai ales voi, clericii, cu foarte mare pază să umblaţi, nesocotind a fi mică pagubă a scădea măcar o cirtă din lege, că scris este: *Cel ce nu se osteneşte după lege, nu se încununează* (II Timotei 2, 5).

60. Pentru canonul şi pravila de la chilii, astfel învăţa Cuviosul Gheorghe pe fiii săi duhovniceşti:

- Am rânduit să faceţi şi ceva canon pe la chilii, care este după măsură cumpănit şi cu putinţă fiecăruia a-l săvârşi. Socotiţi, fiii mei, mai întâi să nu aveţi unii spre alţii pomenire de rău, *ca să nu apună soarele întru mânia voastră* (Efeseni 4, 26).

61. Apoi zicea:

- Cei ce ştiţi carte, vrând de cu seară a vă odihni, alegeţi a citi una din acestea două: sau molitfele spre somn sau Canonul Îngerului. Iar deşteptându-vă din somn, să citiţi iarăşi sau icoasele Maicii Domnului sau molitfele dimineţii.

62. Zicea iarăşi stareţul:

- La închinăciuni dăm voie, sau 300 de cele mai mici să faceţi, sau 100 de metanii până la pământ. Asemenea pogorâm hotarul milei şi către cei cu totul slabi ce nu sunt cărturari. Să facă deci, sau 700 închinăciuni mici, sau 300 metanii mari, păzind întocmai până la moarte această legătură, afară doar de sâmbete, de Duminici şi praznice cu dezlegare, că atunci metanii mari nu se fac.

63. De se află cineva râvnitor, iubind a le săvârşi pe toate cele rânduite fiecărei zile, acesta despre noi să fie slobod şi binecuvântat. Însă şi stihul cel rânduit călugărului, toţi, de obşte, să-l aveţi întru pomenire. Adică de-a

pururea culcându-vă şi sculându-vă să ziceţi aşa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul".

64. La urmă adăugă stareţul şi acestea:

- Zis-a un mare filosof cum că celor înţelepţi puţine le trebuiesc. Astfel şi voi, fiii mei, citind multe scripturi, măcar numai să fiţi cucernici. Măcar să nu pizmuiţi celor împlinitori de porunci, ca să nu rămâneţi şi nelucrători din rea voire; ci, cât aveţi încă vreme, sârguiţi-vă fiecare cât poate.

65. Iar pentru măsura somnului, spunea marele stareţ:

- Fiilor, să vă arăt puţine şi pentru greutatea somnului, numit şi moarte a sufletului, ca să-i ştiţi măsura şi sorocul odihnei. Precum din patru stihii este alcătuită lumea de Dumnezeu, într-acest chip se cuvine şi somnului să-i despărţim vremea şi, drept cumpănindu-l, să-i lăsăm daraua numai întru a patra parte de măsură. Adică iarna să vă odihniţi dormind noaptea şase ceasuri. Iar vara, patru ceasuri noaptea şi două ceasuri ziua. Şi numai atât. Iar dacă încă nu ajung dramurile firii unora din slăbănogi, apoi lăsăm voie la începătorul obştii (egumenul) a le mai face ceva adaos, pe cât va socoti.

66. Zicea iarăşi fiilor săi:

- Precum v-am spus a păzi rânduiala privegherilor, în acelaşi chip se cuvine şi în toate zilele a nu lipsi nici un frate de la cele şapte laude ale Bisericii, după hotărârea marelui psalmist ce zice: *De şapte ori pe zi Te-am lăudat pe Tine, Doamne* (Ps. 118, 164).

67. Sosind vremea cântării de noapte, străjerul cel rânduit să nu lipsească din pridvor, ci cu bună pază să ia în scris pe toţi fraţii, cine la ce vreme a intrat. Iar după sfârşit, să ducă mărturia la egumen, ca pe cei întârziaţi de la rugăciune să-i rânduiască sub duhovnicească epitimie. Adică, sau plecându-i va face metanii, sau oprindu-i a nu mânca într-acea zi.

68. La urmă a adăugat cuviosul şi acestea:

- Să nu vă obişnuiţi, fraţilor, a umbla din loc în loc, bătând vânturi fără de folos şi rezemându-vă de umbra necuratelor păreri. Ci vă întăriţi unul pe altul şi faceţi roduri vrednice de pocăinţă. Iar părăsind voi lăcaşul acesta, veţi cădea sub grea epitimie (canon), ca nişte netrebnici însoţirii celor aleşi.

69. În anul 1806, la 3 decembrie, îmbolnăvindu-se de moarte, Cuviosul Gheorghe a chemat la sine pe toţi şi le-a zis:

- Copiii tatei, dragoste să aveţi între voi! Să ştiţi că la Cernica va merge bine până la al patrulea stareţ, iar de aici Dumnezeu ştie. Apoi, dându-şi duhul în mâinile Domnului, a fost îngropat în pridvorul bisericii Sfântul Gheorghe din insula mică.

MONAHUL GHERONTIE DASCĂLUL
Mânăstirea Neamţ
(† 1812)[3]

Cuviosul Gherontie era unul din ucenicii stareţului Paisie şi cel dintâi părinte duhovnicesc al mitropolitului Grigorie Dascălul (1823-1834). Originar din Moldova, el a intrat ca vieţuitor în Mânăstirea Neamţ cu puţin înainte de venirea stareţului Paisie (1779). Apoi, fiind iscusit la minte, a fost trimis împreună cu monahul Doroftei la Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti, pentru a deprinde limba greacă. Aici a cunoscut pe tânărul Gheorghe Miculescu. mitropolitul de mai târziu al Ţării Româneşti, pe care l-a adus la Mânăstirea Neamţ şi l-a călugărit cu numele de Grigorie.

După terminarea şcolii, monahul Gherontie a devenit un iscusit traducător al Sfinţilor Părinţi de limbă greacă. Împreună cu fiul său duhovnicesc, ierodiaconul Grigorie, au tradus la Mânăstirea Neamţ numeroase cărţi patristice, din care cele mai multe au fost tipărite. Vestea despre aceşti doi călugări iscusiţi în cele duhovniceşti şi pricepuţi la tălmăcirea cărţilor bisericeşti se răspândise în tot pământul românesc. Erau cunoscuţi atât mitropoliţilor Veniamin Costachi şi Dionisie Lupu, cât şi episcopilor de la Buzău, Râmnicu-Vâlcea şi Argeş.

În anul 1812, monahul Gherontie împreună cu ierodiaconul Grigorie se duc în Muntele Athos, „să se închine sfintelor mânăstiri celor de acolo şi să se întâlnească cu părinţii cei cuvioşi, pentru folosul sufletului". La întoarcere. însă, cad între tâlhari la Filipopoli, peste Dunăre, unde Cuviosul Gherontie moare ca un adevărat martir. Ucenicul său îl îngroapă la Mânăstirea Anarghiri din apropiere şi se întoarce la Neamţ. După şapte ani îi aduce osemintele şi le depune în gropniţa mânăstirii de metanie.

CUVIOSUL SISOE SIHASTRUL
Ctitor şi egumen al Schitului Rarău
(secolele XVIII-XIX)

Acest cuvios părinte sihăstrea în Munţii Rarăului, pe la sfârşitul secolului XVIII. Numele său era cunoscut în toate satele din împrejurimi. Sihaştrii din

---

[3] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, colectiv, Bucureşti, 1958; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţu*, Mânăstirea Neamţ, 1942

codri îl aveau de povăţuitor, fiind vestit ascet şi lucrător al rugăciunii lui Iisus, iar credincioşii de prin sate îl aveau de părinte duhovnicesc şi mijlocitor către Dumnezeu.

Auzind de nevoinţa lui, călugării din Schitul Rarău l-au ales egumen şi întâistătător al obştii lor. Şi era egumenul Sisoe ca o lumânare în sfeşnic pentru toţi, adunând în schit mai mulţi ucenici şi povăţuind pe toţi pe calea mântuirii. Dar, văzând cuviosul că bisericile ortodoxe, mânăstirile şi schiturile din nordul Moldovei erau persecutate de autorităţile catolice austriece, a socotit să mute Schitul Rarău în partea de sud a muntelui, care aparţinea de Moldova.

În vara anului 1800, egumenul Sisoe s-a pregătit să treacă cordonul (frontiera) austriac. Deci, adunând în schit 30 de ţărani cu cai de munte, a aşezat pe ei catapeteasma bisericii, odoarele, cărţile de cult şi puţina avere a schitului. Apoi, făcând rugăciune la Maica Domnului şi sărutându-i sfânta icoană, împreună cu tot soborul, au trecut noaptea frontiera, fără să fie observaţi de austrieci. Egumenul însuşi mergea înainte cu icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni şi se ruga cu lacrimi să fie izbăviţi de tot răul.

În zorii zilei au poposit într-o frumoasă poiană de munte, aproape de locul numit „Piatra Zimbrului". Aici au aşezat icoana Maicii Domnului într-un trunchi de brad şi au făcut priveghere şi liturghie de mulţumire lui Dumnezeu. Apoi au construit o biserică de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", cum se vede până astăzi, în care au aşezat catapeteasma şi sfânta icoană, protectoarea schitului. Alături au construit chilii pentru călugări şi cele de nevoie. Aşa a reînnoit Cuviosul Sisoe Schitul Rarău, scoţându-l de sub ocupaţie străină.

Adunând în jurul său peste 20 de călugări şi învăţându-i pe toţi dragostea de Dumnezeu, după câţiva ani s-a strămutat la cereştile lăcaşuri.

SCHIMONAHIA NAZARIA
Mânăstirea Văratec
(† 1814)[4]

Viaţa schimonahiei Nazaria a fost din început înconjurată de necazuri şi ispite. Era de loc din Braşov. Mai întâi a fost căsătorită şi a născut doi copii. Apoi, murindu-i soţul, a rămas din tinereţe văduvă. Nu după mulţi ani, cu voia lui Dumnezeu, i-au murit şi copiii. Rămânând singură şi dorind să

[4] Monahia Zenaida Racleş şi Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mânăstirii Văratec*, Mânăstirea Neamţ, 1923

slujească lui Hristos, a intrat în nevoința vieții călugărești. Mai întâi a petrecut în Schitul Scânteia din Vrancea, unde a fost făcută rasoforă cu numele de Natalia. Apoi se mută la Schitul Bonțești. Aici primi marele și îngerescul chip sub numele de Nazaria.

Dorind o nevoință duhovnicească mai înaltă, schimonahia Nazaria a venit în ținutul Neamț, la Schitul Pârâul Carpenului-Pipirig. Aici a cunoscut pe marele duhovnic Iosif Pustnicul, care a strămutat obștea de aici la Schitul Durău, sub Muntele Ceahlău, unde luă ființă o renumită sihăstrie de călugărițe. La Durău s-a nevoit schimonahia Nazaria 14 ani de zile, în tăcere, în post, în rugăciune și ascultare, devenind egumenă a acelei alese sihăstrii. Și era așa de blândă, smerită și înțeleaptă, încât o iubeau toate ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

În anul 1788, după întemeierea Mânăstirii Văratec, Cuviosul Iosif Pustnicul a adus pe schimonahia Nazaria de la Durău și a pus-o stareță în Văratec. Astfel, smerita mireasă a lui Hristos, părăsind liniștea, se face începătoare unei obști noi, devenind prima stareță a Mânăstirii Văratec. Și a condus cu multă înțelepciune duhovnicească soborul mânăstirii, din anul 1788 până în anul 1814. La aceasta a fost ajutată nu puțin de Cuviosul Iosif și mai ales de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea mânăstirii.

După ce formă o frumoasă obște de călugărițe cu peste o sută de surori și rândui toate bine, schimonahia Nazaria s-a mutat din viața aceasta, pentru a lua plata ostenelilor sale.

ARHIMANDRITUL TIMOTEI
Stareț al Mânăstirii Cernica
(† 1816)[5]

Acest cuvios părinte era pământean de neam din Câmpia Bărăganului. Auzind de Schitul Cernica și de starețul Gheorghe, a părăsit din tinerețe grijile lumii și a venit să slujească lui Hristos. Și era unul din cei mai iubiți ucenici ai marelui stareț.

În anul 1784, tânărul Timotei a fost călugărit împreună cu alți 32 de frați. În anul 1793 a fost hirotonit preot și numit egumen al Mânăstirii Cernica, după ce Cuviosul Gheorghe duce o parte din călugări la Mânăstirea Căldărușani. Astfel, ieromonahul Timotei devine cel mai apropiat colaborator

[5] Monah Casian Cernicanul, *Istoriile sfintelor monastiri Cernica și Căldoroșani*, București, 1870

al stareţului său, fiind blând, smerit, ascultător în toate şi iubit de întreaga obşte.

După moartea stareţului Gheorghe, obştea Mânăstirii Cernica a ales stareţ, la 5 aprilie, 1807, pe părintele Timotei ieromonahul. Şi a povăţuit bine sfânta mânăstire 9 ani de zile, făcând multe şi însemnate îmbunătăţiri şi păzind cu sfinţenie aşezământul înaintaşului său. În toamna anului 1807 a primit între vieţuitorii mânăstirii pe tânărul frate Constantin, care avea să devină mai târziu Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica. În anul 1809, stareţul Timotei începe construcţia unei mari biserici pe insula Sfântul Nicolae, în locul vechii biserici distruse de cutremur. În anul 1813, arhimandritul Timotei fondează Mânăstirea de maici Pasărea, în pădurile din apropiere, unde mai târziu s-au nevoit multe din rudele părinţilor de la Cernica.

Pe lângă aceste înnoiri, stareţul Timotei s-a îngrijit nu puţin şi de menţinerea vieţii duhovniceşti în obştea formată cu atâta trudă de Cuviosul Gheorghe. A mărit numărul fraţilor din obşte, a continuat tipicul slujbelor şi ascultărilor rânduite în aşezământul lăsat mânăstirii şi, mai ales, a menţinut unitatea şi dragostea între fraţi. Pentru viaţa lui aleasă, pentru înţelepciunea şi blândeţea cu care păstorea turma lui Hristos, stareţul era iubit şi respectat de toţi, ca un adevărat părinte duhovnicesc.

La 3 martie, 1816, arhimandritul Timotei s-a mutat la Domnul, lăsându-şi ucenicii lipsiţi de mângâierea sa părintească.

EPISCOPUL IOSIF DE ARGEŞ († 1820)[6]

Acest episcop este vrednic de pomenit între cei mai aleşi ierarhi ai Bisericii noastre din secolul XIX, atât pentru buna chivernisire a Eparhiei Argeşului, cât şi pentru râvna cu care stăruia la traducerea şi tipărirea cărţilor bisericeşti.

S-a născut în satul Malaia de pe râul Lotru-Craiova, în jurul anului 1750. Tatăl său, fiind preot, l-a învăţat carte din copilărie. Apoi se retrage la Mânăstirea Cozia, unde se călugăreşte. Mai târziu este hirotonit şi numit egumen la Mânăstirea Sfântul Dumitru din Craiova. În anul 1792 este hirotonit arhiereu cu titlul de „episcop al Sevastiei". Iar la sfârşitul anului 1793 este numit episcop al Eparhiei Argeşului, abia reînfiinţată, pe care o păstoreşte cu duhovnicească râvnă şi înţelepciune timp de 27 de ani.

[6] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, colectiv, 1958, p. 255–263

Ca un iscusit slujitor al Bisericii lui Hristos, s-a străduit să înnoiască mai multe biserici, mânăstiri şi schituri din eparhia sa. Astfel, între anii 1797-1800 a construit noi chilii şi un paraclis de iarnă la Mânăstirea Curtea de Argeş şi a reînnoit catedrala voievodală, împodobind-o cu picturi şi odoare. Pentru moaştele Sfintei Mucenice Filofteia a făcut o raclă nouă şi a turnat un clopot mare cu a sa cheltuială. A reparat, de asemenea, Mânăstirile Stânişoara-Argeş şi Antim din Bucureşti.

Fiind un bun cărturar şi statornic apărător al Ortodoxiei româneşti, s-a ostenit toată viaţa să traducă şi să tipărească cărţi de slujbă şi de apărare a dreptei credinţe în Hristos. Din cărţile traduse de episcopul Iosif din limba greacă se pot aminti: *Octoihul* - 1774 şi 1794; *Urmarea lui Hristos* - 1792 şi *Comoara dreptei credinţe* - 1793. Iar dintre cărţile traduse la cererea lui, îndreptate şi tipărite cu a sa cheltuială, amintim: cele 12 *Mineie* tipărite la Buda în anii 1804-1805; *Slujba Sfântului Nifon* - 1806; *Octoihul*, tradus de monahul Gherontie şi ierodiaconul Grigorie din Mânăstirea Neamţ - 1811; *Adunarea pe scurt a dumnezeieştilor dogme*, împotriva uniaţiei din Transilvania, tradusă de ierodiaconul Grigorie şi tipărită la Mânăstirea Neamţ în anul 1816; *Tâlcuire pe scurt la Antifoanele celor 8 glasuri*, tradusă de acelaşi monah Gherontie la cererea sa şi tipărită la Mânăstirea Neamţ în 1817, precum şi altele.

Episcopul Iosif mărturisea dreapta credinţă şi prin exemplul vieţii sale, fiind un bun slujitor al Bisericii şi un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În anul 1808 avea în eparhia sa 114 biserici de zid, 250 biserici de lemn, 699 preoţi de mir, 30 ieromonahi, 445 diaconi, 3 ierodiaconi şi 24 mânăstiri şi schituri.

Ajungând la adânci bătrâneţi, s-a săvârşit din viaţă la Mânăstirea Antim, în toamna anului 1820 şi a fost îngropat lângă biserică.

CUVIOŞII PĂRINŢI DIN MÂNĂSTIREA SECU
(Ucişi de turci în septembrie, 1821)

Se cuvine să facem pomenire aici şi de cuvioşii părinţi - călugări, ierodiaconi şi ieromonahi - ucişi de turci în luptele date la Mânăstirea Secu în toamna anului 1821, împotriva eteriştilor greci.

Odată cu ocuparea mânăstirii de către eterişti, au fost reţinuţi înăuntru şi câţiva mireni dimpreună cu treizeci de călugări. Turcii, căutând să izgonească pe răsculaţi, au asediat mânăstirea. Apoi, după două luni de rezistenţă şi de

mari sacrificii, mânăstirea a fost incendiată şi răsculaţii au deschis porţile. În ceasul acela s-a dezlănţuit un cumplit atac în curte şi în biserică, murind de ambele părţi multe de fiinţe omeneşti. Cu îngăduinţa lui Dumnezeu, în acel măcel au fost ucişi cu sabia 28 de călugări nevinovaţi din obştea Mânăstirii Secu şi apoi îngropaţi în aceleaşi gropi comune din apropiere[7].

Uciderea acestor cuvioşi călugări în propria lor mânăstire este un fapt unic în istoria monahismului nostru. Aceasta ne aminteşte de Cuvioşii Părinţi ucişi de beduini în Sinai, în Rait şi la Mânăstirea Sfântul Sava, în secolele IV-VI. Martor al acestui măcel a fost Cuviosul Zosima, un mare sihastru de la Pocrov, care a scris în însemnările sale câteva pagini zguduitoare.

Se cuvine, dar, să ne amintim cu recunoştinţă de aceşti călugări, martiri fără nume, care şi-au vărsat sângele nevinovat pentru dragostea lui Hristos. Se spune din bătrâni că până în zilele noastre apar pe pământ pete roşii de sânge, pe locul unde au fost tăiaţi cu sabia cuvioşii martiri români.

ARHIMANDRITUL ILARIE
Stareţ al Mânăstirii Neamţ
(1818-1823)[8]

Arhimandritul Ilarie era originar din Bucovina, fiind unul din duhovnicii de frunte ai Mânăstirii Neamţ şi ucenic al stareţului Paisie. Despre acest cuvios stareţ scrie în arhiva mânăstirii că era „drept moldovean, om împodobit cu multe fapte bune, pricopsit (îmbogăţit) în cele duhovniceşti şi politiceşti, viteaz în toate scârbele şi întâmplările ce-i veneau".

Cea dintâi grijă a sa a fost menţinerea vieţii duhovniceşti în marea lavră şi în cele patru schituri ale sale. Pe atunci, Mânăstirile Neamţ şi Secu numărau peste 500 de călugări în viaţa de obşte şi aproape 100 de sihaştri în pădurile din împrejurimi, mai ales în jurul Schiturilor Pocrov, Sihăstria şi Sihla. Stareţul Ilarie se străduia să păstreze unitatea deplină între monahi, râvna pentru biserică, pentru rugăciune, pentru ascultare desăvârşită şi pentru citirea scrierilor Sfinţilor Părinţi. Sub îndrumarea lui s-au tipărit în tipografia Mânăstirii Neamţ şi câteva cărţi bisericeşti de mare importanţă, precum:

---

[7] După afirmaţiile pustnicului Zosima de la Schitul Pocrov şi ale arhiereului Narcis Creţulescu din Mânăstirea Neamţ.

[8] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Istoria Mânăstirilor Neamţ şi Secu cu ale lor schituri*, mss. 5691-5696/BAR; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţ*, 1942, p. 42-43

Cuvintele Sfântului Isaac Sirul (1819), *Sfânta Evanghelie* (1821), în cea mai aleasă ediţie; *Carte pentru pravilă* (1823) şi *Psaltirea* (1823-1824).

Sub stareţul Ilarie au venit grele încercăre peste mânăstirile din ţinutul Neamţ, şi anume, luptele dintre turci şi eteriştii greci, incendierea Mânăstirii Secu şi a Schitului Sihăstria, risipirea călugărilor prin sate şi păduri şi jefuirea sfintelor lăcaşuri. Stareţul Ilarie, fiind insuflat de Dumnezeu, a ascuns în munţi icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, precum şi tipografia. Apoi, plătind o sumă de bani, a izbăvit Mânăstirea Neamţ de foc şi pustiire.

În anul 1822, când s-a liniştit Moldova, stareţul a trimis trei călugări şi au adus icoana Macii Domnului din munte. Iar el împreună cu toată obştea au întâmpinat-o cu lacrimi, au aşezat-o din nou în biserică şi au făcut rugăciuni de mulţumire şi priveghere de toată noaptea. În locul unde a fost ascunsă icoana, stareţul a întemeiat Schitul Icoana, în cinstea Maicii Domnului, cum se vede până astăzi.

După şase ani de povăţuire a marii lavre, când obştea se întemeiase din nou, Cuviosul Ilarie s-a simţit chemat de Hristos şi a adormit cu pace în toamna anului 1823, fiind plâns de tot soborul.

CUVIOSUL IOSIF PUSTNICUL
Mare duhovnic al Mânăstirii Văratec
(† 1828)[9]

a. Viaţa

Ieroschimonahul Iosif „Pustnicul” a strălucit în monahismul nostru ca o făclie de mult preţ, din a doua jumătate a secolului XVIII, până la începutul secolului trecut. Căci era sihastru şi dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, preot şi duhovnic renumit, părinte adevărat pentru mireni şi călugări şi bun organizator de mânăstiri. Iată faptele cele mai importante ale Cuviosului Iosif, numit de toţi „Pustnicul”.

Acest mare duhovnic era de loc din ţinutul Neamţ. Iubind pe Hristos, a îmbrăţişat din tinereţe viaţa călugărească. Mai întâi s-a nevoit în obştea Mânăstirii Neamţ, întrecând pe mulţi cu smerenia şi ascultarea. Văzând aceasta, stareţul lavrei l-a făcut călugăr şi ieromonah. Mai târziu, râvnind marilor părinţi, ieroschimonahul Iosif s-a retras la singurătate, în pădurile seculare din apropierea Schitului Sihla. Acolo s-a nevoit mulţi ani în post şi

[9] Monahia Zenaida Racleş şi Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mânăstirii Văratec*, Mânăstirea Neamţ, 1923

rugăciune, împreună cu doi ucenici ai săi. Până astăzi, locul acela poartă numele de „Chiliile lui Iosif".

La rugămintea stareţului Paisie, Cuviosul Iosif ajunge duhovnic la o mică sihăstrie de călugăriţe de la Pârâul Carpenului-Pipirig, în anul 1780. De aici se mută cu toată obştea la Schitul de maici Durău, lângă Ceahlău. Acolo organizează o sihăstrie călugărească renumită în partea locului. În 1785 se retrage iarăşi la linişte în pădurile Văratec, ajutând la întemeierea mânăstirii cu acelaşi nume, împreună cu schimonahiile Olimpiada şi Nazaria.

După ce formează o obşte de peste 200 de călugăriţe, pe care le povăţuieşte duhovniceşte mai bine de 30 de ani, Cuviosul Iosif Pustnicul se mută în odihna lui Hristos, în anul 1828, şi este înmormântat în biserica mare ctitorită de el.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Se spunea despre Cuviosul Iosif că atât de mult sporise în viaţa duhovnicească, încât ajunsese unul din cei mai renumiţi sihaştri din Munţii Sihlei. Se învrednicise încă şi de darul facerii de minuni şi al izgonirii duhurilor necurate, cum puţini erau în vremea sa.

2. Se mai spunea despre el că avea doi ucenici din Mânăstirea Neamţ, pe schimonahii Gherontie şi Gherman. Toţi trei împreună se rugau, privegheau ziua şi noaptea şi se sileau să împlinească poruncile lui Hristos şi să cânte măririle lui Dumnezeu.

3. Locuinţa Cuviosului Iosif şi a ucenicilor săi era formată din trei chilii de lemn şi pământ, aşezate într-o poiană, alături de un mic paraclis. Bătrânul cobora din pustie foarte rar. Hrana şi-o procurau din fructele de pădure şi din legumele cultivate în jurul chiliilor. Şi astăzi se mai văd în poiană urmele „Chiliilor lui Iosif", pârâul şi poiana care îi poartă numele şi câţiva pomi fructiferi.

4. Ieroschimonahul Iosif era cunoscut de călugării din ţinutul Neamţ ca un foarte iscusit duhovnic şi mare dascăl al rugăciunii lui Iisus. De aceea, veneau la el pentru cuvânt de folos şi spovedanie numeroşi sihaştri din Munţii Sihlei şi din pădurile Agapiei, călugări şi egumeni din Schiturile Sihăstria, Sihla, Pocrov şi Mânăstirea Neamţ. Iar bătrânul îi primea pe toţi cu dragoste, îi asculta, îi învăţa tainica lucrare a rugăciunii lui Iisus, îi mărturisea şi, după ce îi ospăta cu mâncare pustnicească, îi libera cu pace la chiliile lor.

5. Cuviosul Iosif Pustnicul a fost şi un vestit organizator de sihăstrii în ţinutul Neamţ. Căci, fiind rânduit părinte duhovnicesc la Schiturile de maici

Pârâul Carpenului, Durău şi Mânăstirea Văratec, pe toate le-a împodobit cu viaţă de obşte, cu slujbe alese şi cu călugăriţe râvnitoare pentru Hristos, care trăiau în multă dragoste, în ascultare şi necontenită rugăciune.

6. Despre acest mare sihastru se spune că avea aşa de mare râvnă la zidirea sfintelor lăcaşuri, că singur ajuta pe lucrători. Între anii 1790-1800, când s-a construit biserica Mânăstirii Văratec cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", duhovnicul Iosif căra cu mâinile sale piatră, var, nisip şi apă şi le urca pe schelă. Iar pentru lucru aduna bani de la cei avuţi şi cu dare de mână şi plătea lucrătorii. Astfel, Cuviosul Iosif este cinstit ca cel dintâi ctitor şi duhovnic al Mânăstirii Văratec.

7. Deşi petrecea în obşte, bătrânul ducea viaţă duhovnicească în asceză şi necontenită rugăciune. Iar pentru sfinţenia vieţii sale a fost binecuvântat de Dumnezeu cu darul vindecării şi al mângâierii oamenilor. Zilnic veneau la el mireni şi călugări pentru cuvânt de folos. Veneau oameni bolnavi de duhuri necurate şi se întorceau înapoi mângâiaţi şi vindecaţi.

8. Fiind înaintevăzător, Cuviosul Iosif, numai cât privea pe cineva în faţă, înţelegea de ce patimi şi gânduri era luptat sau de ce boală suferea. De aceea, cunoscând pricina, vindeca pe toţi cu rugăciunile sale, căci era unul din cei mai renumiţi duhovnici şi dascăli ai rugăciunii din ţinutul Neamţ.

9. Mai înainte de obştescul său sfârşit, Cuviosul Iosif a prevestit că vor veni tulburări mari şi răzmeriţe peste ţara Moldovei. Satele şi mânăstirile vor fi jefuite, Mânăstirea Neamţ va rămâne un timp pustie, iar celelalte - Agapia, Secu, Sihăstria şi Văratec - vor fi arse de foc. Această profeţie a ieroschimonahului Iosif Pustnicul s-a împlinit în toamna anului 1821, în timpul răscoalei eteriste.

CUVIOSUL PIMEN IEROSCHIMONAHUL
Duhovnicul Sfântului Calinic de la Cernica
(1762-1831)[10]

a. Viaţa

Acest cuvios părinte a fost un mare nevoitor şi duhovnic al Mânăstirii Cernica. S-a născut în Bucureşti, în anul 1762. În 1784 a intrat în viaţa monahală, ca ucenic al stareţului Gheorghe. După trei ani a fost călugărit, iar puţin mai târziu a fost hirotonit diacon şi preot.

---

[10] Monahul Casian Cernicanul, op. cit., p. 86-110

Ieroschimonahul Pimen s-a nevoit în Mânăstirea Cernica până după moartea stareţului Gheorghe. În anul 1812 se duce la Sfântul Munte, iar în anul 1818 arhimandritul Dorotei, stareţul Cernicăi, îl cheamă la metanie, unde rămâne ca părinte duhovnicesc al obştii până la sfârşitul vieţii sale.

La 29 august, 1831, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat lângă biserica veche a Sfântului Gheorghe din insula mică.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Ieroschimonahul Pimen a fost cel mai iubit şi apropiat ucenic al marelui stareţ Gheorghe, pe lângă care a crescut şi s-a format duhovniceşte timp de 22 de ani. De la el a deprins să fie iubitor de linişte, blând, smerit cu inima şi foarte râvnitor pentru casa Domnului. De la el a învăţat să săvârşească cele sfinte „cu frică şi cu cutremur" şi să iubească oamenii. De la stareţul Gheorghe a învăţat Cuviosul Pimen meşteşugul Sfintei Spovedanii şi lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

2. Acest cuvios părinte a fost rânduit de Dumnezeu să fie povăţuitor şi părinte duhovnicesc al fericitului Calinic. În anul 1807 când acesta vine la Cernica, stareţul Timotei îl încredinţează ca pe un odor de mare preţ duhovnicului Pimen, „fiindcă era un bătrân iscusit în călugărie şi cel dintâi ucenic al stareţului Gheorghe, om cu viaţă înaltă, după cum mai mulţi ucenici ai lui mărturisesc".

3. Părintele Pimen a povăţuit duhovniceşte pe fericitul Calinic din anul 1807 până în anul 1812, când se duce la Sfântul Munte. Iar după întoarcerea în ţară, i-a fost duhovnic până în anul 1831, când bătrânul se mută la cele veşnice. Şi a povăţuit cu atâta înţelepciune pe Cuviosul Calinic prin rugăciune, prin cuvânt şi prin exemplu, încât în puţini ani ucenicul şi-a întrecut dascălul său.

4. Retrăgându-se Cuviosul Pimen la linişte în insula mică, s-a nevoit mulţi ani acolo în tăcere şi rugăciune. Ascultarea lui cea mai aleasă, rânduită de Sfântul Calinic, a fost aceea de a spovedi şi mângâia pe oameni. Faima vieţii lui ajunsese peste tot şi alergau la el nu numai călugări, ci şi mireni, de se mărturiseau şi cereau cuvânt de învăţătură.

5. Dorind să deprindă mai bine lucrarea minţii şi să se folosească de părinţii atoniţi, în anul 1812 a plecat la Sfântul Munte cu ucenicul său, Damaschin. Acolo s-a nevoit şase ani la linişte, într-un loc pustiu, în priveghere, în rugăciune şi cugetare la cele dumnezeieşti, biruind ispitele vrăjmaşului.

6. După întoarcerea bătrânului din Athos, părinţii din Cernica „nu se împăcau să le fie stareţ Cuviosul Pimen, pentru că el voia să facă chinovie chiar ca la Sfântul Munte, şi părinţii de aici, fiind neobişnuiţi cu acea viaţă aspră, nu voiau să strice legile stareţului Gheorghe, începătorul acestei obşti". De aceea, călugării au ales stareţ pe fericitul Calinic, ucenicul său, iar părintele Pimen a rămas duhovnicul obştii până la sfârşitul vieţii sale.

7. Acest îmbunătăţit bătrân era un călugăr de linişte şi de rugăciune. Ziua şi noaptea era nelipsit de la biserică şi de la ascultare, iar în timpul liber sculpta cruci şi le împărţea la fraţi. Permanent lucra cu mâinile, iar cu mintea zicea rugăciunea lui Iisus.

8. Se spunea despre acest cuvios că era foarte înţelept şi iscusit la cuvânt. Însuşi Sfântul Calinic, în vremuri de primejdie şi nedumerire, venea la el ca la părintele său duhovnicesc şi niciodată nu ieşea din cuvântul lui.

9. În anul 1829, într-o noapte de iulie, Sfântul Calinic a avut o înfricoşată vedenie. Atunci, îndată luându-şi rasa, a alergat la părintele Pimen în insula mică şi, intrând în chilie, i-a spus vedenia. Iar bătrânul i-a răspuns:

- Nu este, fiule, nălucire diavolească, ci este adevărată vedenie dumnezeiască, pentru că şi mie mi s-a arătat de trei ori în această noapte aceeaşi vedenie. După ce mi-am făcut canonul, m-am aşezat pe acest scaun să mă odihnesc puţin până va toca de Utrenie, şi m-a furat somnul. Odată am văzut că se deschide uşa chiliei şi a intrat părintele stareţ Gheorghe şi cu dânsul alţi doi. Unul era îmbrăcat arhiereşte şi altul ostăşeşte, pe care îi asemănam cu Sfântul Nicolae şi Sfântul Gheorghe. A zis arhiereul către stareţ: „Cum se nevoieşte fiul Pimen în podvigul (cinul) călugăresc?" Stareţul i-a răspuns: „Bine petrece până acum, cu rugăciunile preasfinţiei tale". Şi întorcându-se Sfântul Nicolae către mine, mi-a zis:

- Fiule Pimen, să te duci să spui fiului Calinic să zidească în ostrovul acesta o biserică în numele Sfântului Gheorghe, ca să nu fie călugării amestecaţi cu mirenii, că se va defăima chipul monahicesc.

Iar Sfântul Gheorghe mi-a adăugat:

- Şi tot ce-ţi va trebui noi vom trimite!

Iar stareţul Gheorghe mi-a zis:

- Fiule Pimen, să fii îndemnător la acest lucru! Şi la urmă a zis: Vino la biserică! În clipa aceea m-am deşteptat.

La biserică, în vremea canoanelor, am adormit puţin şi iar mi s-au arătat cei trei bărbaţi. După Utrenie am venit la chilie şi, şezând pe acest scaun, fiind foarte ostenit, am adormit puţin şi a venit iar stareţul cu acei doi şi m-au împins cu mâna, zicându-mi:

- Scoală-te de spune fiului Calinic să nu mai zăbovească!

Auzind toate acestea Sfântul Calinic şi fiind îndemnat de Cuviosul Pimen, îndată a început să zidească pe insula mică o frumoasă biserică în cinstea Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, cum se vede până astăzi.

10. Acest preacuvios părinte a avut un sfârşit tot atât de minunat precum i-a fost şi viaţa. După mărturia Sfântului Ierarh Calinic, moartea Cuviosului Pimen a fost aşa:

În anul 1831, de ziua Sfântului Prooroc Iezechiel, a slujit liturghia şi, fiind foarte ostenit, a stat pe un scaun să se odihnească şi a adormit puţin. Şi i s-a arătat în vedenie că era într-un câmp frumos, şi acolo, într-acel câmp, era o împărăteasă strălucind ca soarele, şezând pe un scaun. Alături, lângă dânsa, doi bătrâni foarte luminoşi care părea că sunt Sfântul Nicolae şi stareţul Gheorghe, şezând amândoi pe două scaune. Deci s-a sculat stareţul şi i-a zis:

- Fiule Pimen, vino aproape de mine! Şi, apropiindu-se, i-a pus o cruce pe piept şi, dându-i o hârtie în mână, i-a zis: Până la 40 de zile vei veni la noi, împreună cu cei ce sunt scrişi aici în această hârtie. Desfăcând acea hârtie a citit-o şi, la urma tuturor, a văzut că era şi stareţul Calinic. Cum l-a văzut şi a înţeles că are să moară, Cuviosul Pimen a îngenuncheat înaintea Împărătesei şi a zis:

- Împărăteasa îngerilor şi a lumii, mă rog să mai rămână acesta acum, fiindcă are să facă ceva bun, iar în locul lui ia pe altul! Şi aşa s-a scris altul, anume Nectarie schimonahul.

După aceasta s-a deşteptat şi, înţelegând că au să moară toţi acei ce erau scrişi în acea hârtie, Cuviosul Pimen numaidecât şi-a luat pe ucenicul său Damaschin, a mers aproape de biserică şi a început să-şi sape mormântul. Apoi, în toate nopţile mergea de-şi făcea canonul lângă mormânt.

11. Când s-au împlinit 40 de zile, în seara de Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, fiind slujba la canoane, l-au apucat nişte călduri şi, venind la chilie, a trimis pe părintele Damaschin să cheme pe părintele stareţ Calinic. Venind stareţul, l-a găsit şezând pe un scaun şi i-a zis:

- Fiule Calinic, acum să nu te scârbeşti că eu am să mă duc la Ierusalim şi rugăciunile stareţului nostru Gheorghe vor fi cu tine. Eu, deşi mă voi despărţi cu trupul, cu duhul voi fi cu tine, iar rugăciunile stareţului Gheorghe te vor întări în supărările ce te vor întâmpina. Te rog, iubite fiule, după ducerea mea de aici să pui trupul în mormântul cel săpat de mine şi mântuieşte-te în Domnul.

Cum vorbeau ei între dânşii, l-a văzut că a plecat capul pe scaunul ce şedea şi şi-a dat duhul. Era anul 1831, august 29. Deci, adunându-se părinţii, au făcut gătire de îngropare şi l-au pus în mormântul cel săpat de dânsul.

12. A doua zi, după adormirea Cuviosului Pimen, Sfântul Calinic a scris aceste rânduri în condica Mânăstirii Cernica:

„1831, august 30. A răposat părintele Pimen, ieroschimonah, duhovnic, om cuvios, de vârstă ca la 55 de ani sau 60, de patruzeci de ani în obşte, cu neamul pământean, la statul trupului de mijloc, cam oacheş, barba înspicată, mai mult albă şi scurtă.

Sfârşitul i-a fost foarte minunat, că după ce şi-a săpat groapa singur cu 40 de zile înainte nefiind cu nimic bolnav, sâmbătă, august 29, a slujit Sfânta Liturghie. Duminică, 30 (august) a început slujba mânecării şi ieşind din biserică, a trimis ucenicul de m-a chemat şi venind la sfinţia sa, mi-a spus câte ceva de-ale duhovniciei şi-mi zice că i-a sosit şi sfârşitul. Eu n-am crezut şi aşa stând de vorbă amândoi, stând în pat rezemat de păretele chiliei, mi-a zis acest cuvânt de pe urmă: «Să nu te mâhneşti!» şi şi-a plecat capul şi şi-a dat Duhul.

Dumnezeu să-l odihnească şi pe noi să ne ierte şi să ne miluiască”[11].

Calinic, arhim. Stareţ - Cernica.

SCHIMONAHII GHERONTIE ŞI GHERMAN
Pustnici în Munţii Sihlei
(secolele XVIII-XIX)

Aceşti doi călugări sihaştri au fost mai întâi vieţuitori în Mânăstirea Neamţ, în a doua jumătate a secolului XVIII. Mai târziu, iubind viaţa de linişte şi auzind că mulţi călugări sihăstreau în Munţii Neamţ, s-au retras amândoi în pădurile din părţile Sihăstriei şi ale Sihlei. Aici se nevoiau nu puţini pustnici, printre care şi ieroschimonahul Iosif. Deci, au devenit ucenici şi fii duhovniceşti ai acestui mare sihastru şi au petrecut împreună mulţi ani în pustie. Cuviosul Iosif le-a făcut chilii în aceeaşi poiană, alături de chilia sa. Apoi le-a rânduit rugăciune, ascultare şi nevoinţă cu măsură, iar ei petreceau în mare dragoste duhovnicească, încât se foloseau toţi de ucenicii Cuviosului Iosif. Pentru hrană, părinţii Gherontie şi Gherman semănau în jurul chiliilor cartofi şi legume. Iar din livada pusă de Cuviosul Iosif adunau toamna prune şi mere pe care le uscau pentru iarnă. Din pădure adunau lemne de foc, bureţi şi alune, iar pâine primeau din mânăstirile dimprejur.

Aceasta era viaţa sihaştrilor Gherontie şi Gherman. Ziua şi noaptea privegheau şi slăveau pe Hristos, făceau ascultare bătrânului, lucrau în

[11] Condica veche cu însemnări, de la muzeul Mânăstirii Cernica.

grădină şi pregăteau seara de mâncare. Toate le făceau cu bucurie şi neadormită rugăciune. Duminica şi în sărbători se adunau mulţi sihaştri la Cuviosul Iosif. Atunci, bătrânul săvârşea Sfânta Liturghie, iar ucenicii cântau la strană şi se împărtăşeau. La urmă gustau cu toţii din masa dragostei şi, sărutându-se în Domnul, se despărţeau.

Aceşti doi sihaştri aveau şi altă poruncă de la stareţul lor. Să îngrijească de călugării bolnavi din pustie, iar pe cei greu suferinzi să-i coboare în Schitul Sihăstria sau să-i ducă la bolniţa Mânăstirii Neamţ.

După mai mulţi ani de nevoinţă, Cuviosul Iosif s-a dus cu ucenicii săi la Mormântul Domnului, dorind să pustnicească în Valea Iordanului. Dar, văzând că la Locurile Sfinte sunt tulburări şi războaie, s-au întors cu toţii la iubita lor pustie din Munţii Sihlei. Mai târziu, bătrânul a fost trimis duhovnic la maici, iar ucenicii săi au rămas singuri la pustie. Deci, primind şi ei ucenici, au petrecut în „Poiana lui Iosif" până la moarte. Apoi, după adormirea Cuviosului Iosif la Mânăstirea Văratec, s-au mutat la Hristos şi ucenicii săi, Gherontie şi Gherman, şi au fost îngropaţi în aceeaşi poiană.

CUVIOSUL ZOSIMA PUSTNICUL
Schitul Pocrov-Neamţ
(secolele XVIII-XIX)

Schimonahul Zosima era cu metania din Mânăstirea Neamţ. Aici s-a nevoit până spre sfârşitul secolului XVIII, deprinzând meşteşugul vieţii duhovniceşti de la cei mai aleşi călugări. Apoi, primind marele chip îngeresc şi fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei cântări, a avut multă vreme ascultarea de protopsalt.

Mai târziu, auzind de pustnicii din munţii Pocrovului şi de rânduiala ascetică a acestei sihăstrii, schimonahul Zosima se retrage la Schitul Pocrov. Aici, după tradiţia locului, devine pustnic în Muntele Chiriacu din apropiere, unde se nevoiau mulţi sihaştri renumiţi. Fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămâna. Iar Duminica se adunau cu toţii la Sfânta Liturghie în schit, se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului, apoi pleca fiecare la ale sale.

Astfel a sihăstrit Cuviosul Zosima mulţi ani în pădurile Pocrovului, în post, în priveghere şi în neadormită cântare şi rugăciune. Îndeletnicirea sa era scrierea de manuscrise. Bătrânul copia cuvintele Sfinţilor Părinţi şi diverse cântări bisericeşti, pe care apoi le dona la schituri şi la sihaştri. Avea încă

darul de a compune stihuri duhovniceşti, pe care le cânta singur în linіştea chiliei sale.

În anul 1821 au venit încercări grele peste mânăstiri şi peste Ţara Moldovei, care au tulburat mult sufletul Cuviosului Zosima. Iată ce scrie el despre ele în însemnările sale:

„Împlinindu-se anul de la Hristos 1821, şezând eu, monahul Zosima, la obişnuita mea linişte în pustiul Pocrovului a Sfintei Mânăstiri Neamţului şi ieşind după obiceiul meu la Sfânta Liturghie, şi după ce m-am întâmpinat cu părinţii schitului au început a mă întreba:

- Ştii, frate, ce s-a întâmplat în săptămâna aceasta în Moldova?

- Ba nu, am răspuns. Ce să ştiu eu?

Atunci, părinţii mi-au povestit pe rând tulburările ce s-au pornit peste Ţara Românească şi Moldova, cum şi primejdia ce ameninţa Sfintele Mânăstiri".

Într-adevăr, din cauza răscoalei eteriste, Mânăstirea Neamţ a rămas pustie un an de zile, iar călugării s-au risipit prin schituri şi păduri. Asemenea au pătimit şi Mânăstirile Agapia, Văratec, Bistriţa şi Sihăstria. Toate au fost jefuite şi unele incendiate de turci. Însă, cel mai mult a fost distrusă Mânăstirea Secu.

Auzind că aici se dau lupte grele şi că mânăstirea este asediată de turci, Cuviosul Zosima, îndemnat de Duhul Sfânt, a venit noaptea în preajma mânăstirii să dea o mână de ajutor sărmanilor călugări închişi între ziduri şi ameninţaţi cu moartea. De asemenea, prin codri şi munţi rătăceau sute de călugări şi mii de ţărani fără hrană şi adăpost, izgoniţi din sălaşurile lor.

Privind bătrânul de pe culmea dealului, plângea de jalea sfintei mânăstiri. Apoi, aflând că tezaurul, icoanele cele de mult preţ şi sfintele vase ale Mânăstirilor Secu şi Agapia sunt tăinuite sub zidurile ei, s-a furişat noaptea, a spart zidul, a scos odoarele şi le-a ascuns în Muntele Vasanu, unde au stat îngropate timp de un an şi jumătate. După ce s-a liniştit răscoala şi călugării s-au întors la ale lor, Cuviosul Zosima a adus tezaurul din nou la mânăstire.

Astfel a salvat pustnicul Zosima de la foc şi jaf icoanele şi odoarele Mânăstirilor Secu şi Agapia. Apoi, întorcându-se la chilia sa în pădurile Pocrovului, a scris toate acestea, spre ştiinţă celor ce vor urma.

Cuviosul Zosima a mai alcătuit şi câteva „Plângeri" frumos versificate, adresate mânăstirilor jefuite şi profanate, care apoi se cântau de călugări şi mireni. Astfel, a scris Plângerea Mânăstirii Văratec, Plângerea Mânăstirii Secu, Plângerea Mânăstirii Agapia, Plângerea Mânăstirii Slatina, Plângerea Mânăstirii Iaşului şi altele.

Aşa s-a nevoit Cuviosul Zosima în pădurile Pocrovului până la adânci bătrâneţi. Apoi, simţindu-şi sfârşitul aproape, s-a coborât în schit şi s-a mutat cu pace către Domnul.

ARHIMANDRITUL DOMETIAN
Stareţ al Mânăstirii Neamţ
(1823-1834)[12]

După mutarea din viaţă a stareţului Ilarie († 1823), obştea Mânăstirii Neamţ a ales întâistătător, povăţuitor şi duhovnic pe arhimandritul Dometian.

Acest venerabil stareţ era transilvănean, din ţinutul Braşovului. Către sfârşitul secolului XVIII şi-a închinat viaţa lui Hristos în marea lavră, devenind un călugăr înţelept şi ascultător. În acea vreme, Mânăstirea Neamţ era vestită în întreaga Peninsulă Balcanică şi în toate ţările ortodoxe. Faima marelui stareţ Paisie, ca şi a vieţii duhovniceşti de aici, atrăgea călugări aleşi din toate colţurile ţărilor române, ca şi din Rusia, Grecia, Serbia şi Bulgaria. Din ţară, la Neamţ, cei mai numeroşi erau călugării moldoveni (circa 80%), apoi transilvăneni (5-10%) şi puţini „vlahi" din Ţara Românească. Iar de peste hotare veneau, îndeosebi, călugări din Ucraina şi Rusia; apoi călugări greci, macedoneni şi sârbi din Muntele Athos.

Monahul Dometian a făcut ascultare mai întâi la bucătărie, la vite şi la biserică. Apoi a lucrat în tipografie, ajutând la legatul cărţilor şi la răspândirea lor, mai ales în Transilvania. Învrednicindu-se de harul preoţiei, a ajuns în puţină vreme duhovnic iscusit. Iar în anul 1823, văzându-l părinţii „foarte iscusit la minte şi vrednic de a povăţui", l-au ales stareţ.

De la început, arhimandritul Dometian s-a dovedit a fi un bun părinte duhovnicesc, râvnitor la cele dumnezeieşti, chivernisitor în cele mânăstireşti, iubitor de fraţi şi de învăţătură, înnoitor de biserici şi milostiv cu cei săraci. El a continuat opera de înnoire a vieţii duhovniceşti din marea lavră, începută de stareţul Ilarie după cumplita răscoală din anii 1821-1822. Mai întâi a adunat în mânăstire pe toţi călugării risipiţi prin păduri şi metoace de frica turcilor. Apoi a rânduit duhovnici aleşi, spovedanie săptămânală, prezenţă regulată la biserică şi ascultare în tăcere şi rugăciune. Sub stareţul Dometian, obştea Mânăstirii Neamţ cu toate schiturile ei număra până la 600 de călugări.

În aceeaşi măsură s-a îngrijit şi de înnoirea mânăstirii şi a schiturilor jefuite şi arse de turci. Astfel, a restaurat biserica voievodală din incintă

[12] Arhivele Statului - Filiala Neamţ, Fond Mânăstirea Neamţ, pe anii 1800-1834.

ctitorită de Ştefan cel Mare (1497) şi a zidit alături a doua biserică închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. A refăcut chiliile din partea de sud a incintei, precum şi Mânăstirea Secu, aproape în întregime mistuită de foc, iar la Schitul Sihăstria a zidit din nou biserica de piatră şi două corpuri de chilii.

Stareţul Dometian a dezvoltat, de asemenea, şi tipografia Mânăstirii Neamţ. Era singura tipografie bisericească din Moldova şi se cereau cărţi de cult şi de folos sufletesc peste tot la bisericile şi mânăstirile din ţară, ca şi la parohiile ortodoxe din Transilvania, începând de la Braşov şi Ţara Bârsei până la Sibiu, Năsăud, Munţii Apuseni şi Maramureş. Aceste cărţi se distribuiau gratuit la mânăstiri, schituri şi la bisericile sărace. O bună parte din cărţi se transportau de călugări, cu porunca stareţului, peste Carpaţi, la fraţii români din Transilvania. Aceasta a fost dintotdeauna o datorie creştinească de onoare pentru obştea Mânăstirii Neamţ.

Povăţuind marea lavră cu multă înţelepciune timp de 11 ani şi bineplăcând lui Dumnezeu, stareţul Dometian s-a strămutat la cele veşnice în toamna anului 1834.

MITROPOLITUL GRIGORIE DASCĂLUL al Ţării Româneşti (1765-1834)[13]

a. Viaţa

Acest luminat dascăl şi ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti din secolul XIX. S-a născut în Bucureşti, în anul 1765, din părinţi iubitori de Dumnezeu. Din botez se chema Gheorghe Miculescu. La vârsta de şapte ani, a fost dat să înveţe carte la şcoala elinească de la Mânăstirea Sfântul Sava. Aici se împrieteneşte cu monahul Gherontie de la Mânăstirea Neamţ, căruia îi devine ucenic. Dorind să slujească toată viaţa lui Hristos, după terminarea studiilor, tânărul ucenic părăseşte casa părintească şi se duce cu monahul Gherontie la Mânăstirea Neamţ. Aici cunoaşte pe marele stareţ Paisie şi gustă din frumuseţea vieţii duhovniceşti.

Prin anul 1790 este călugărit şi hirotonit diacon de Cuviosul Paisie, primind numele marelui ierarh Grigorie Teologul. Apoi este rânduit, împreună cu duhovnicescul său părinte Gherontie, la traducerea operelor Sfinţilor

[13] Pr. N. M. Popescu, *Viaţa şi faptele părintelui Grigorie Dascălul, Mitropolitul Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1943; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II colectiv, Bucureşti, 1958, p. 403–415; Prefeţele cărţilor mitropolitului Grigorie Dascălul tipărite în Ţara Românească, între 1823–1834.

Părinţi din limba greacă în limba română. În anul 1812 călătoresc amândoi la Sfântul Munte. La întoarcere, monahul Gherontie este ucis de tâlhari aproape de Dunăre, iar ierodiaconul Grigorie se întoarce singur la metanie.

În anul 1820, ierodiaconul Grigorie părăseşte pământul Moldovei şi se stabileşte la Mânăstirea Căldăruşani. Iar la 10 ianuarie, 1823, este hirotonit episcop şi ales mitropolit al Ţării Româneşti, păstorind Biserica lui Hristos cu multă dragoste şi înţelepciune timp de 11 ani.

La 22 iunie, 1834, mitropolitul Grigorie, supranumit „Dascălul", moare şi este înmormântat lângă zidul catedralei în partea de nord. După şapte ani, osemintele sale s-au strămutat în gropniţa Mânăstirii Căldăruşani, iar în prezent sunt aşezate în pridvorul bisericii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Se spunea despre mitropolitul Grigorie că, pe când era elev la şcoala elinească din Mânăstirea Sfântul Sava, era cel mai silitor la învăţătură dintre toţi cei 75 de elevi. De asemenea, îşi petrecea tinereţea cu multă înţelepciune, în post, în rugăciune şi în citirea Sfinţilor Părinţi.

2. Se mai spunea despre dânsul că, după venirea părintelui Gherontie de la Mânăstirea Neamţ la Colegiul Sfântul Sava, atât de mult s-a folosit tânărul Gheorghe de smerenia şi blândeţea inimii lui, că, după terminarea şcolii, s-a făcut şi el călugăr.

3. Se spunea iarăşi, că atât de mare era legătura dragostei între părintele Gherontie şi ucenicul său, Gheorghe, că, până la moarte, nimeni dintre oameni şi nimic pământesc nu i-ar fi putut despărţi pe unul de altul. Prin ei împreună petreceau călugăria şi cărturăria, smerenia şi înţelepciunea, dorul de Hristos cu dorul de cunoaştere, blândeţea cu ascultarea".

4. Văzând stareţul Paisie pe acest tânăr bătrân intrând în nevoinţa duhovnicească şi cunoscând întru sine că va fi vas ales al Bisericii lui Hristos, îndată l-a tuns în schima monahală şi l-a făcut diacon. Şi era părintele Grigorie foarte smerit şi ascultător către toţi.

5. La traducerea cărţilor din limba greacă, împreună lucrau şi se ajutau ierodiaconul Grigorie cu părintele său duhovnicesc Gherontie. Tot ce tălmăcea unul, îndrepta celălalt. Ei au tradus împreună multe cărţi, precum: *Patericul*, tipărit la Bucureşti în anul 1828; *Octoihul*, tipărit la Râmnic şi Buda în anul 1811; *Adunarea pe scurt a dumnezeieştilor dogme*, tipărită la Mânăstirea Neamţ în anul 1816; *Tâlcuire pe scurt la antifoanele celor 8 glasuri*, tipărită tot la Mânăstirea Neamţ, 1817; cele 12 mineie, tipărite la Buda în anii 1804–1805; *Vieţile Sfinţilor*, tipărite la Mânăstirea Neamţ, între anii 1807–1815 şi la

Bucureşti, între anii 1834–1836; *Tâlcul Evangheliei*, rămas în manuscris; *Cărţi de învăţătură pentru Seminarul de la Socola* şi altele.

6. Cerând mitropolitul Dositei al Ţării Româneşti de la Veniamin Costachi, părintele Moldovei, să-i trimită doi monahi tălmăcitori din limba greacă, acesta îi trimite pe smeriţii călugări Gherontie şi Grigorie din Mânăstirea Neamţ. Cei doi monahi reînfiinţează tipografia Mitropoliei din Bucureşti, tipăresc cărţi de slujbă şi învăţătură, pun în rânduială biblioteca, apoi se întorc iarăşi în Moldova, la metania lor.

7. Se spunea pentru ierodiaconul Grigorie că mare şi nemângâiată durere a avut când a văzut pe părintele său duhovnicesc Gherontie ucis de tâlhari la întoarcere din Muntele Athos. Deci, îngropându-l acolo, peste Dunăre, la o mânăstire şi plângând mult pentru el, s-a întors la Mânăstirea Neamţ. După şapte ani ucenicul îi aduce osemintele fericitului său stareţ şi le îngroapă în pământul ţării.

8. Călăuzit de harul Duhului Sfânt, smeritul ierodiacon Grigorie părăseşte Mânăstirea Neamţ, prin anul 1820, şi se stabileşte la Căldăruşani, într-o chilie foarte săracă, afară de zidul mânăstirii. Singura lui avere era o desagă cu cărţi şi o rogojină pe pat. Aici petrecea ziua şi noaptea în post şi rugăciune, tălmăcind cărţi din porunca mitropolitului şi necăutând nici o dregătorie bisericească. Era aşa de nevoitor la cele duhovniceşti, încât toată noaptea priveghea. Numai „lumina zilei îi stingea lumânarea în chilie".

9. La începutul anului 1823 a venit la chilia lui o solie de la Bucureşti şi i-a spus:

– Domnul ţării vrea să te facă mitropolit şi te cheamă!

– Că măria sa, Vodă, mă cheamă, voi veni, a zis el, dar ca să fiu păstor al turmei lui Hristos eu, nevrednicul, numai de gândul acesta mă cutremur.

A doua zi a plecat pe jos spre Bucureşti.

10. Cum trecea noaptea prin satul Tunari, preotul l-a văzut rău îmbrăcat şi l-a închis în coteţul porcilor, crezând că este vreun călugăr hoinar. A doua zi, o slugă i-a dat drumul pe ascuns. După puţin timp, preotul l-a văzut mitropolit şi s-a înfricoşat. Iar blândul păstor, zâmbind, i-a zis:

– Nu te teme, părinte, că porcii sfinţiei tale s-au purtat bine cu mine!

11. După trei zile, ierodiaconul Grigorie a primit să fie păstor al turmei lui Hristos. Apoi, hirotonindu-se, domnitorul Grigorie Ghica i-a înmânat cârja şi i-a zis:

– Nici celui care a alergat, nici celui ce s-a rugat, ci celui pe care l-a binevoit Dumnezeu!



Sfînţii Ierarhi Ilie Iorest (+1657)
şi Sava Brancovici (+1683)



Schitul Sihla-Neamț (secolul XVIII)

Bisericuța «Dintr-un brad» de la Sihla (1763)



Sfînta Teodora de la Sihla (secolele XVII—XVIII)





Sfîntul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoş (+1656)



Mitropolitul Martir Antim Ivireanul (+1716)

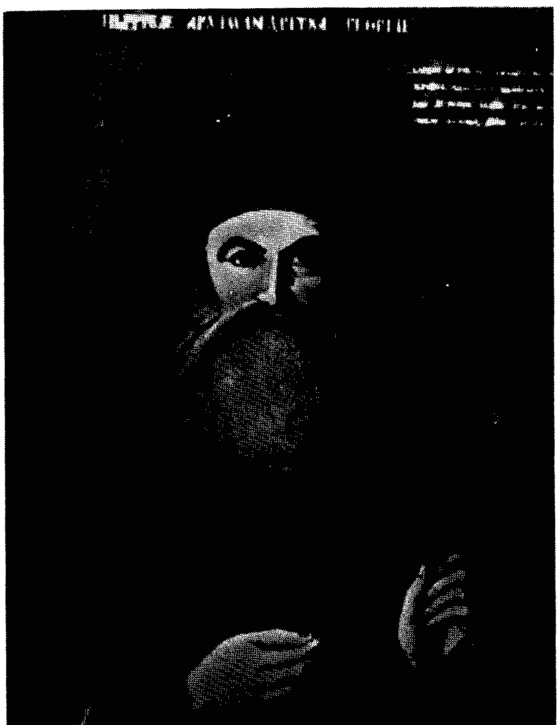


Sfînta Mînăstire Pasărea (secolul XIX)



Sfînta Mînăstire Cernica (1608)

Cuviosul Stareț Gheorghe de la Cernica (+1806)



Sfîntul Ierarh Calinic de la Cernica (+1868)





Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului (+1767)



Cuviosul Paisie cel Mare de la Neamț (+1794)



Mitropolitul Grigorie Dascălul (+1834)



Mitropolitul Moldovei Veniamin Costachi (+1846)



Cuviosul Arhimandrit Irinarh Roseti de la Horaiţa (+1859)



Arhimandritul Neonil Buzilă de la Neamţ (+1853)



Ieromonahul Macarie Dascălul (+1836)

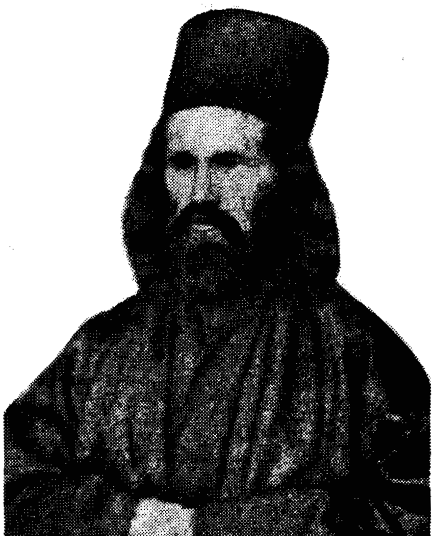


Sfînta Mînăstire Văratec (secolul XVIII)

Cuviosul Iosif Pustnicul de la Văratec (+1828)



Monahul Procopie (Picu) Pătruț (+1872)





Schitul Românesc Prodromul-Muntele Athos (secolul XIX)

Cuviosul Schimonah Nectarie Protopsaltul (+1898), Schitul Prodromul-Athos

Cuviosul Ieroschimonah Nifon Ionescu (+1901), ctitorul Schitului Prodromul-Athos





12. Ca părinte duhovnicesc al Ţării Româneşti, mitropolitul Grigorie era pentru toţi exemplu de sfinţenie, de sărăcie desăvârşită şi de dragoste pentru mântuirea turmei. În cele trei eparhii - Buzău, Râmnic şi Argeş - a pus episcopi noi pe care îi sfătuia să cerceteze regulat turma, să se ostenească la îndreptarea Bisericii şi „să nu stea la sfaturi şi pricini deşarte". Apoi a cerut „să nu se mai facă hirotonii necanonice".

13. Acest mare mitropolit purta multă grijă pentru întemeierea de şcoli spre luminarea poporului, fiind numit de domn efor al tuturor şcolilor din ţară. La Colegiul „Sfântul Sava" se îngrijea personal să aibă profesori buni şi evlavioşi; lua parte la examene şi dădea ajutor copiilor silitori şi sărmani. Iar când profesorii aveau purtări nepotrivite cu chemarea lor, le spunea:

- Să vă îndreptaţi cu toţii şi apoi să îndreptaţi; să dobândiţi năravuri bune, apoi să învăţaţi de năravuri. Să fiţi cu toţii sfinţi sau aproape de sfinţi, precum erau dascălii cei mai dinainte într-acest loc.

14. Mitropolitul Grigorie a stăruit să se înfiinţeze seminarii în fiecare eparhie, devenind astfel adevăratul ctitor al seminariilor din Ţara Românească. S-a îngrijit să facă rânduială prin mânăstiri, punând stareţi români în mânăstirile închinate şi oprind o parte din venituri pentru repararea lor, căci multe din ele ajunseseră în stare de paragină.

15. Dar şi petrecerea sa duhovnicească este vrednică de amintit. Noaptea dormea foarte puţin, căci se îndeletnicea cu rugăciunea şi cu traducerea de cărţi. Apoi mânca, o dată pe zi, puţine legume şi poame. Purta haine simple de şiac călugăresc şi nu făcea niciodată plimbări. Era încă foarte bun chivernisitor, însă darnic cu săracii şi văduvele. Iar când era vorba de tipărit cărţi şi de dat ajutoare la elevi, nu precupeţea banii.

16. Acest înţelept mitropolit întrecea pe toţi din vremea sa cu râvna şi cunoaşterea Sfinţilor Părinţi. Pătrundea şi stăpânea cu multă pricepere învăţătura ortodoxă a dogmelor şi a Sfintei Scripturi, pentru care i se spunea „teologul Grigorie, înalt în ştiinţe şi în înţelepciune, adânc în noimă şi smerit cugetător în isprăvi şi în lucrare". Iar dregătorii ţării şi poporul îl numeau „Mitropolitul Grigorie Dascălul", precum se numeşte până astăzi.

17. Văzând acest mare ierarh „că neamul nostru românesc este evlavios din fire, dar sărac de armele credinţei, s-a aprins cu râvna pentru luminarea lui" prin traducerea şi tipărirea lucrărilor Sfinţilor Părinţi. Cât a fost mitropolit pe scaunul Ţării Româneşti a tradus şi tipărit, atât la Bucureşti, cât şi la Buzău şi Căldăruşani, următoarele cărţi:

Cuvintele despre purcederea Sfântului Duh ale lui Iosif Vrienie, *Împărţire de grâu* şi *Puţul* Sfântului Ioan Gură de Aur, toate trei traduse cât a stat în surghiunie şi tipărite la Buzău, între anii 1832-1833; *Epistolele de obşte ale Patriarhului Fotie*, rămase în manuscris; *Două cuvinte doveditoare pentru purcederea Sfântului Duh ale Sfântului Grigorie Palama; Despre cele opt gânduri ale Sfântului Casian Românul; Viaţa Cuviosului Paisie de la Mânăstirea Neamţ; Din învăţăturile Sfinţilor Trei Ierarhi, ale Sfinţilor Atanasie cel Mare, Ioan Damaschin şi Simeon Noul Teolog, Fericitul Augustin, Teodorit, Teofilact al Ohridei, Atanasie de Paros* şi alţii.

Pentru tipărirea atâtor cărţi a înfiinţat două tipografii noi, una la Episcopia Buzăului şi alta la Mânăstirea Căldăruşani. Toate cărţile tipărite de el le împărţea în dar la biserici şi în popor.

18. Pe când era în surghiun (1829-1833), i s-a cerut demisia. Iar el, dorind foarte mult să-şi conducă turma încredinţată lui, a răspuns:

- Dumnezeu mi-a dat suflet şi eparhie şi, când îmi va ieşi sufletul, atunci voi lăsa eparhia. Căci acestea sunt lucruri care privesc mântuirea sufletelor.

19. Pe fiii săi duhovniceşti îi învăţa, zicând:

- Cât avem vreme, să lucrăm cele bune. Să vieţuim după cum zice Apostolul, cu înfrânare, cu dreptate şi cu bună-credinţă. Că după ce ne vom duce de aici, nici un cuvânt de îndreptare nu ne va fi nouă către Cel ce ne va lua seama. Precum nici cârmaciului, după ce se va îneca corabia, nici doctorului, după ce va muri bolnavul.

20. Apoi adăuga:

- Ce vom face dar, va zice cineva? Să chemăm doctori iscusiţi şi care nu mint numele, pe Sfinţii Părinţi. Şi auzind sfaturile lor, să ne plecăm lor şi primind plasturii lor, să le punem la rănile noastre. Mai ales că şi reţetele se dau în limba noastră şi în dar.

21. Iar despre cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care însuşi le-a tradus şi le-a tipărit, spunea:

- Cât este de dulce vorba sfântului şi cât folos poate să pricinuiască cititorilor, singuri cei ce le vor citi vor mărturisi. Că eu nu îndrăznesc a zice ceva, ca să nu micşorez cu gângăvia mea fiinţa lor sau a dulceţii sau a folosului. Iar dacă Dumnezeu mă va ţine sănătos în surghiun, ajutând El, cu rugăciunile sfântului voi mai scrie.

22. Altădată iarăşi spunea:

- Precum nu am încetat, mai înainte de a mă sui pe scaunul mitropoliei, să mă silesc spre folosul neamului, după cum mărturisesc cărţile cele tipărite, aşa şi după ce m-am suit, aşa şi după ce m-am dus în surghiun. Aşa, cu

Dumnezeu să se zică, şi aici, în Sfânta Mânăstire a Căldăruşanilor fiind oprit, mă voi sili ca să se mai dea la lumină acest fel de cărţi, spre slava lui Dumnezeu şi folosul fraţilor. Că numai atât voiesc să trăiesc, cât să ajutorez Pravoslaviei şi neamului şi fraţilor, ca să poată cu înlesnire prin învăţăturile Sfinţilor să dobândească bunătăţile cele veşnice.

23. Întorcându-se din surghiun în primăvara anului 1834, a început reparaţia catedralei mitropolitane. Dar cei din jurul său, văzându-l slab şi bătrân, l-au întrebat:

- Înalt Preasfinţite, dar când o să vezi catedrala terminată?

- Îmi ajunge să încep lucrarea - a răspuns el. Cred că urmaşii neapărat vor sfârşi-o.

24. Dintre toate cărţile, socotea mitropolitul Grigorie Dascălul că „cele mai potrivite vremii şi patrioţilor de rând" sunt Vieţile Sfinţilor. De aceea a început traducerea şi tipărirea lor. Însă n-a apucat să tipărească decât două volume şi s-a dus la Hristos. Cu câteva ceasuri înainte de obştescul sfârşit a spus către un episcop al său:

- Să nu se smintească din tipărire Vieţile Sfinţilor şi tipografiile neîncetat să lucreze, tipărind cărţi folositoare de suflet! Apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 22 iunie, 1834.

25. Spuneau ucenicii că nu s-a găsit nici o avere în chilia acestui cuvios mitropolit, decât cărţi rânduite să se dea în dar. Deci, fiind plâns de tot poporul, a fost îngropat sub streaşina catedralei. După şapte ani, osemintele sale au fost strămutate la Căldăruşani. Pe craniul său stau scrise până astăzi aceste cuvinte:

„Acest cap este al preasfinţitului nostru mitropolit Grigorie al III-lea. La leatu 1829 din porunca Rusiei s-au dus în Basarabia, iar după slobozenie s-au întors în Bucureşti, la scaunul său şi au răposat în Domnul cu pace la leatu 1834".

SCHIMONAHIA FILOTEIA
Mânăstirea Pasărea-Ilfov
(secolele XVIII-XIX)[14]

Vrednica de pomenire schimonahia Filoteia - mama Sfântului Calinic de la Cernica - era de loc din Bucureşti, fiică de părinţi credincioşi. Din botez se chema Floarea.

[14] *Viaţa Sfântului Calinic de la Cernica*, Bucureşti, 1956, p. 1-2

Căsătorindu-se cu un tânăr plin de frica lui Dumnezeu, anume Antonie, din cartierul Sfântul Visarion, au dat naştere la patru copii. Cel mai mare a ajuns preot de mir. Apoi s-a retras într-o mânăstire şi s-a călugărit cu numele de Acachie.

Copilul cel mai mic, numit din botez Constantin, a fost dat la învăţătură pentru a deveni tot preot. Dar, cu rânduiala lui Dumnezeu, în anul 1807 a intrat în Mânăstirea Cernica. Mai târziu a devenit stareţ şi episcop de Râmnic. Apoi, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica.

Văduva Floarea, rămasă fără soţ şi fără copii, cu sfatul fiului ei, a intrat ca soră în Mânăstirea Pasărea de lângă Bucureşti. Aici a fost dată în grija unor maici bătrâne de la care a deprins nevoinţa vieţii călugăreşti. Apoi, cu binecuvântarea stareţului de atunci al Cernicăi, arhimandritul Calinic, sora Floarea a fost tunsă în schima monahală, cu numele de schimonahia Filoteia.

Mai trăind câţiva ani la Mânăstirea Pasărea şi nevoindu-se mult în rugăciune şi ascultare, schimonahia Filoteia s-a mutat la veşnica odihnă, înainte de anul 1840. Rămăşiţele sale pământeşti se odihnesc în cimitirul mânăstirii.

IEROMONAHUL MACARIE PROTOPSALTUL
Înnoitorul muzicii psaltice româneşti
(1770-1836)[15]

Smeritul ieromonah Macarie, protopsaltul Mitropoliei din Bucureşti, a fost cel mai vestit „dascăl de musichie", la începutul secolului trecut şi un mare ctitor al muzicii noastre bisericeşti.

Era originar din satul Perieţi, Ialomiţa, născut în jurul anului 1770. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu dragoste de biserică şi cu darul cântării, a deprins muzica psaltică „din mica sa copilărie". Apoi, împreună cu sora sa, au intrat în nevoinţa călugărească. El s-a călugărit la Mânăstirea Căldăruşani, iar sora sa, Iustina, la Mânăstirea Viforâta. Auzind de numele şi talentul său, mitropolitul Dositei Filitti (1793-1810) l-a adus la mitropolie şi l-a dat să înveţe carte la Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti. Apoi l-a hirotonit preot.

În anul 1820, mitropolitul Dionisie Lupu, văzând că ieromonahul Macarie „era cântăreţ desăvârşit şi cunoscător profund al sistemelor de psaltichie veche şi nouă", l-a numit director (epistat) al şcolii de muzică bisericească, înfiinţată

[15] Pr. N. M. Popescu, *Viaţa şi activitatea dascălului de cântări Macarie Ieromonahul*, Bucureşti, 1908; Idem, *Macarie Psaltul la 100 de ani de la moartea lui*, Bucureşti, 1936; Nifon M. Ploeşteanu, vicarul Sfintei Mitropolii a Bucureştilor, *Carte de muzică bisericească*, Bucureşti, 1902

de el la mitropolie. În această şcoală se pregăteau grămăticii şi candidaţii la preoţie. Cuviosul Macarie era totodată un călugăr smerit şi sporit în cele duhovniceşti, bun slujitor al Bisericii lui Hristos şi distins orator. Atât cântarea, cât şi predica ieromonahului Macarie erau inspirate de Duhul Sfânt şi se săvârşeau „cu toată evlavia şi dreapta socoteală”.

La porunca mitropolitului Dionisie, ieromonahul Macarie a început opera de traducere din limba greacă a cântărilor bisericeşti în grai curat românesc, acomodându-le cu sufletul şi cântarea poporului nostru. Renunţând la „sistema veche” şi greoaie, el transcrie muzica psaltică pe notaţie nouă, în graiul patriei, uşor de învăţat pentru toţi.

În acest scop a tipărit la Viena, între anii 1822–1823, trei cărţi de cântări bisericeşti „după noua sistemă” şi anume: *Teoreticonul, Anastasimatarul*, dedicat mitropolitului Veniamin Costachi, şi *Irmologhionul*. După întoarcerea sa în ţară, „ca un apostol râvnitor” ce era, s-a ostenit să răspândească peste tot noua cântare bisericească, mergând din loc în loc, prin oraşe, prin biserici şi mânăstiri. Până în anul 1829, toate oraşele din judeţele Ţării Româneşti aveau şcoli de muzică în limba poporului, după metoda ieromonahului Macarie; iar cărţile sale au ajuns la toate seminariile şi mânăstirile vremii, din Moldova, Transilvania şi Banat. Însuşi mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei, protectorul său, îl numeşte „dascălul şcoalelor româneşti de musichie”.

Cuviosul Macarie Ieromonahul era şi un bun compozitor de cântări bisericeşti şi un „patriot râvnitor”. El este cel dintâi compozitor de imnuri şcolare româneşti. Sunt vestite catavasiile sale de Florii, cântările Sfintei Liturghii şi îndeosebi axioanele închinate Maicii Domnului. Melodia cântărilor lui este liniştită, nesilită şi potrivită. Ea curge lin, ca un izvor curat de apă.

Pentru toate acestea, ieromonahul Macarie este considerat „întemeietorul” şi fondatorul muzicii psaltice româneşti. El a „naţionalizat” muzica psaltică, fără a se depărta de textul original. Adică a curăţat-o de influenţele străine, orientale, şi i-a dat veşmânt nou, autohton. N-a sacrificat nici melodia primită, nici limba românească.

În anul 1829, o dată cu surghiunia mitropolitului Grigorie Dascălul, a fost nevoit şi ieromonahul Macarie să plece din Bucureşti. Poposind în Moldova, mai întâi ajunge egumen la Mânăstirea Bârnova. Apoi se duce la Mânăstirea Neamţ, unde, timp de trei ani de zile, învaţă pe călugări noua cântare bisericească. În anul 1833, ieromonahul Macarie Dascălul se întoarce în Ţara Românească la Mânăstirea Căldăruşani. Apoi, îmbolnăvindu-se, este luat în îngrijire de sora sa, Iustina, stareţa Mânăstirii Viforâta. În toamna anului 1836, Cuviosul Macarie Ieromonahul se strămută din viaţa aceasta la cereştile lăcaşuri, pentru a cânta neîncetat cu îngerii măririle lui Dumnezeu.

CUVIOASA XENIA SCHIMONAHIA
Mânăstirea Agapia[16]
(secolele XVIII–XIX)

În prima jumătate a secolului XIX s-a nevoit la Mânăstirea Agapia o smerită şi mult sporită călugăriţă, cu numele de schimonahia Xenia.

Această cuvioasă era de loc din ţinutul Iaşilor, iar după neam se trăgea dintr-o familie de oameni foarte credincioşi. Părinţii, crescând-o în frică de Dumnezeu, au dat-o la învăţătură. Apoi, voind să o căsătorească, fecioara a renunţat la cele pământeşti şi, intrând în viaţa călugărească, s-a făcut mireasă lui Hristos. Mai întâi s-a nevoit câţiva ani la Mânăstirea Socola–Iaşi, sub povăţuirea egumenei Elisabeta Costachi. Apoi, prefăcându-se Agapia în mânăstire de maici şi mutându-se obştea de la Socola aici, a venit şi tânăra nevoitoare, schimonahia Xenia.

În noua mânăstire, Cuvioasa Xenia se nevoia mai ales cu slujba la biserică, cu privegherea de noapte, cu citirea sfintelor cărţi şi cu rugăciunea lui Iisus. Ascultarea ei era cântarea la strană, îngrijirea bisericii, iar în timpul liber facerea de stihuri versificate „spre lauda lui Dumnezeu şi mângâierea sufletului". Căci, ducând o viaţă cu totul aleasă, în post, în smerenie şi în neadormită rugăciune şi fiind luminată cu multă învăţătură de carte, schimonahia Xenia se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de versuri duhovniceşti. Şi era renumită această cuvioasă în Mânăstirea Agapia şi în tot ţinutul Neamţ pentru sfinţenia vieţii ei şi pentru alesele stihuri bisericeşti pe care le scria. Din această pricină i se spunea „făcătoarea de stihuri".

Versurile sale sunt versuri de laudă lui Dumnezeu şi de mângâiere duhovnicească, precum singură autoarea le numeşte, împărţite în mici grupe sau „stihuri", după numărul praznicelor împărăteşti şi aşezate în ordinea Sinaxarului de peste an. Cartea de versuri bisericeşti a schimonahiei Xenia a fost terminată în anul 1826. Ea conţine 186 de foi cu peste două mii de versuri, însoţite de o frumoasă prefaţă. Versurile sale, adevărate imne şi cântări de bucurie, sunt izvorâte dintr-un suflet curat şi împăcat cu Dumnezeu. Ele cheamă toată suflarea să laude pe Domnul şi să mărturisească minunile Lui. Astfel, smerita schimonahie Xenia este cea dintâi poetă în trecutul neamului nostru, iar „stihurile" ei formează prima carte de imne româneşti.

---

[16] După documentele Mânăstirii Agapia, de la Arhivele Statului - Bucureşti, pe anii 1800 - 1845 şi însemnările de pe manuscrisul nr. 4720, păstrat în original la Biblioteca Academiei Române.

Aşa nevoindu-se Cuvioasa Xenia peste 50 de ani, în neîncetată rugăciune, în bucurie şi cântare şi bineplăcând mirelui ei, Iisus Hristos, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri pe la jumătatea secolului trecut.

SCHIMONAHUL ISAAC DASCĂLUL
Mânăstirea Neamţ
(† 1817)[17]

Cuviosul Isaac schimonahul a fost unul dintre cei mai mari dascăli de limbă greacă şi slavonă din Mânăstirea Neamţ. Originar din partea locului, a intrat din tinereţe în marea lavră, deprinzând de la cei mai învăţaţi călugări buna nevoinţă în Hristos şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi.

În pomelnicul ctitoresc al Mânăstirii Neamţ se spune că era atât de iscusit în ambele limbi, încât „a învăţat pe părinţi limba elinească şi a tălmăcit cărţi multe din limba elinească". Schimonahul Isaac a creat o adevărată şcoală de greacă la Neamţ, reuşind să înveţe pe unii călugări limba în care s-au scris cele mai multe opere ale Sfinţilor Părinţi. În timpul stăreţiei Cuviosului Paisie, schimonahul Isaac se număra printre cei dintâi dascăli de „elinie", alături de arhimandritul Macarie, ieromonahul Ilarion, ierodiaconii Ştefan şi Grigorie Dascălul, monahul Gherontie şi alţii, toţi români de neam.

Din limba greacă, schimonahul Isaac a tradus cu iscusinţă multe cărţi patristice, îndeosebi filocalica: Cartea Sfinţilor Varsanufie şi Ioan (1787), opera integrală a Sfântului Simeon Noul Teolog, cărţile Sfântului Efrem Sirul, *Octoihul Maicii Domnului*, cu cele 56 de canoane ce se citesc la Pavecerniţă (1816) şi altele. Toate aceste cărţi dovedesc marea evlavie pe care o avea Cuviosul Isaac către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi către învăţăturile cele mai înalte ale Sfinţilor Părinţi. De asemenea, graiul atât de dulce, de clar şi curgător al traducerilor sale dovedeşte cât de iscusit cărturar şi cunoscător al limbilor literare grecească şi românească era schimonahul Isaac Dascălul.

Din limba slavonă, schimonahul Isaac a tălmăcit *Tipicul Mare*, zis „al Sfântului Sava", tipărit la Iaşi în anul 1816, arătând şi în această limbă aceeaşi pricepere şi îndemânare. După anul 1800, părintele Isaac Dascălul s-a nevoit câţiva ani în obştea Schitului Prodromul - Athos. Aici a continuat să traducă mai multe cărţi care, netipărindu-se, au circulat în manuscris prin mânăstiri, din care multe s-au pierdut.

---

[17] *Pomelnicul ctitoresc al Sfintei Mânăstiri Neamţ*, 1846, Biblioteca Mânăstirii Neamţ, mss. nr. [illegible], f. 82 v; Cetfericov, *Paisie, stareţul Mânăstirii Neamţ*, 1940, p. 359

Întorcându-se la metanie, schimonahul Isaac Dascălul scrie, la rugămintea călugărilor din mânăstire, *Viaţa pe larg a stareţului Paisie* şi traduce şi alte cărţi[18]. Pe lângă ascultarea sa de dascăl, traducător şi scriitor de cărţi patristice, prin care căuta slăvirea lui Dumnezeu în graiul neamului şi folosul sufletesc al tuturor românilor, Cuviosul Isaac din Mânăstirea Neamţ avea o nevoinţă cu totul aleasă. Îndeosebi se nevoia cu postul, cu rugăciunea, cu tăcerea, cu citirea „dumnezeieştilor Scripturi" şi cu privegherea cea de noapte. Apoi avea cuget smerit, socotindu-se mai păcătos decât toţi şi nevrednic de cele sfinte.

Aşa petrecând bunul ostaş al lui Hristos, schimonahul Isaac Dascălul, şi bine săvârşindu-şi călătoria, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost adăugat părinţilor săi din Mânăstirea Neamţ.

IEROSCHIMONAHUL IOSIF PROTOPSALTUL
Mânăstirea Neamţ
(† 1840?)

Acest cuvios părinte a fost cel mai mare dascăl de muzică psaltică al Mânăstirii Neamţ din prima jumătate a secolului XIX.

Originar din partea locului, ieroschimonahul Iosif „Nemţeanu", cum i se spunea în mânăstire, a luat jugul lui Hristos în marea lavră a Moldovei, prin anii 1790. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu multă înţelepciune şi cu darul frumoasei cântări, aici a învăţat de la dascăli bătrâni cunoştinţele cele duhovniceşti şi meşteşugul muzicii bisericeşti. Şi atât de bine a deprins muzica psaltică, încât, în puţini ani, pe toţi marii psalţi nemţeni i-a întrecut. Şi atât de frumos cânta la biserică, încât mulţi veneau să-l asculte, căci cânta lui Dumnezeu cu mare evlavie, ca o adevărată alăută duhovnicească, iar glasul său umplea biserica, deştepta inimile şi scotea lacrimi.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, ieroschimonahul Iosif a fost timp de peste 20 de ani mare duhovnic şi protopsalt şi cel dintâi dascăl de psaltichie nemţean, care întemeiază o şcoală de muzică bisericească tradiţională în Mânăstirea Neamţ. Sub stareţul Paisie, în biserică se cânta la strana dreaptă pe note liniare, după obiceiul bisericilor slave, iar la stânga se cânta muzică psaltică veche.

Deci, văzând dascălul Iosif că se îndepărtează călugării de muzica bizantină veche, sistematizată de Sfântul Ioan Damaschin (secolul VIII), a

---

[18] *Andronic Duhovnicul, Istoria Mânăstirii Neamţ*, M-rea Neamţ, 1863, mss. nr. 161, f. 29 v

căutat să împodobească din nou Biserica cu cântările psaltice pe cele opt glasuri. Căci ţările române au folosit din început în cult muzica psaltică, adusă, fie direct din Bizanţ, fie din Muntele Athos, prin intermediul călugărilor.

Cuviosul Iosif a scris şi a compus cântări pe melodie psaltică şi a format ucenici vestiţi de muzică veche în mânăstirile nemţene. Şcoala întemeiată de el a strălucit la Neamţ până spre sfârşitul secolului XIX, fiind socotit ca un mare dascăl şi înnoitor de muzică veche în Moldova; a fost premergătorul ieromonahului Macarie Protopsaltul, adevăratul înnoitor al muzicii psaltice româneşti.

În *Istoria Mânăstirilor Neamţu şi Secu* se scriu următoarele despre Cuviosul Iosif: „În vremea stăreţiei lui Dometian stareţul (1823-1834), care a urmat după Ilarie (1818-1823), foarte mult era împodobită această monastire cu părintele dascălul Iosif ieromonah"[19]. Iar în *Pomelnicul ctitoresc al Sfintei Monasteri Neamţ,* se însemnează următoarele despre el: „A adus în Mânăstirea Neamţ ştiinţa şi învăţătura musichiei vechi a cântărilor bisericeşti, pe care le-a paradoxit (predat) la mulţi părinţi"[20].

Deci, împodobind Biserica lui Hristos cu alese cântări duhovniceşti şi bine săvârşind călătoria vieţii, s-a strămutat la cereştile lăcaşuri în anul 1840, lăsând în urmă numeroşi ucenici.

SCHIMONAHIA OLIMPIADA
Fondatoarea Mânăstirii Văratec
(1757-1842)

Această râvnitoare călugăriţă era fiică de preot din oraşul Iaşi. La vârsta legiuită s-a căsătorit. Dar, răposând soţul ei, a părăsit grijile lumii şi s-a dus să slujească lui Hristos în Mânăstirea Topoliţa din ţinutul Neamţ. Acolo a fost făcută rasoforă, primind numele de Olimpiada, în loc de Bălaşa. Neîmpăcându-se cu rânduiala mânăstirii, a venit la Stareţul Paisie, care i-a poruncit, în urma unei descoperiri avute, să caute, împreună cu Schimonahia Nazaria, un loc de mânăstire, unde să se nevoiască în tăcere, în rugăciune şi în tăierea voii. De aceea, luând binecuvântare, a plecat să caute un loc potrivit şi retras de lume. Şi aflând loc de linişte în pădurile Văratecului, cu sfatul Cuviosului Iosif Pustnicul, a început construcţia unei biserici din lemn, în anul

[19] *Arhiereul Narcis Creţulescu*, mss. nr. 164-1907; Biblioteca Mânăstirii Neamţ, p. 103

[20] Mss. nr. 190 din anul 1846, f. 82 v. Biblioteca Mânăstirii Neamţ

1785. Aşa a luat naştere Schitul de maici Văratec. În anul 1787 au fost strămutate aici şi călugăriţele din Mânăstirea Topoliţa, sub egumenia schimonahiei Nazaria de la Durău. Acum primeşte tunderea în marea schimă şi rasofora Olimpiada.

Văzând că soborul maicilor se măreşte, iar biserica de lemn este neîncăpătoare, schimonahia Olimpiada a adunat fonduri de la oameni iubitori de Hristos şi a început zidirea unei biserici mult mai mari. În anul 1808, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" a fost terminată. Tot prin osârdia maicii Olimpiada s-a construit în anul 1817 o biserică de lemn la cimitir, în cinstea Sfântului Ioan Botezătorul, zidul de incintă şi chilii pentru călugăriţe.

Cu toate că schimonahia Olimpiada era „Marta" mânăstirii, ea nu uita nici de cele duhovniceşti. La slujbele bisericii era nelipsită; la ascultare, cea dintâi, iar pravila şi canonul le făcea regulat. Se îndeletnicea, mai ales noaptea, cu citirea Sfintei Scripturi şi cu scrierea cuvintelor Sfinţilor Părinţi, pentru ea şi pentru ucenicele ei.

Sufletul maicii Olimpiada era împodobit şi cu smerita cugetare. De mai multe ori fiind rugată să fie stareţă, ea n-a primit, socotindu-se nevrednică. Totuşi, în anul 1822 a primit să fie stareţă şi maică duhovnicească soborului, care număra peste 300 de călugăriţe, şi a povăţuit cu multă înţelepciune sfânta mânăstire timp de şase ani de zile. Apoi, mutându-se Cuviosul Iosif din viaţa aceasta, s-a retras şi maica Olimpiada din stăreţie. În anul 1834 este aleasă pentru a doua oară stareţă a Mânăstirii Văratec, pe care o conduce duhovniceşte până în anul 1842, când se mută la veşnica odihnă în vârstă de 85 de ani[21]. Aceasta a fost viaţa şi ostenelile schimonahiei Olimpiada.

SCHIMONAHUL NICANOR
Mânăstirea Sihăstria-Neamţ
(† 1844)

Acest schimonah era de loc din Botoşani, rudă a stareţului Ilarie din Mânăstirea Neamţ. Toată viaţa sa a construit biserici prin sate, prin oraşe şi mânăstiri, căci în Moldova „meşterul Nicolae Cerneschi era vestită calfă de pietrari".

[21] Monahia Zenaida Racleş şi Arhim. Evghenie Ungureanu, Istoria Mânăstirii Văratec, *Mânăstirea Neamţ, 1923; Monumente istorice bisericeşti din Mitropolia Moldovei*, Iaşi, 1975, p. 342–353

Între anii 1821-1822 a zidit în Mânăstirea Neamţ un corp de chilii, în partea de sud a incintei. Între anii 1823-1824 a zidit din nou „cu a sa cheltuială" biserica Mânăstirii Sihăstria. Între anii 1826-1840 a zidit biserica Sfântul Ioan Teologul de la cimitirul Mânăstirii Neamţ şi Agheasmatarul. A mai zidit un corp de chilii şi biserica Sfântul Ioan Teologul la Mânăstirea Secu, un corp de chilii la Mânăstirea Agapia şi altele. Precum reiese din inscripţii, cele mai multe biserici au fost construite gratuit, „prin osârdia şi cu ajutorul iubitorului de Hristos, jupân Nicolae Cerneschi".

Între anii 1841-1842, acest pururea pomenit ctitor de biserici se dăruieşte pe sine cu totul lui Hristos, retrăgându-se la Schitul Sihăstria. Aici este tuns în schima monahală de egumenul Valerian, dându-i numele de Nicanor. În vara anului 1844 şi-a săvârşit călătoria acestei vieţi şi a fost înmormântat lângă biserica ctitorită de el.

Spun părinţii bătrâni că în anul 1941, când a ars acoperişul bisericii, crucea de pe turn a căzut şi s-a înfipt chiar pe mormântul ctitorului. Apoi, săpând puţin, s-au aflat oasele lui răspândind bună mireasmă.

Aşa binecuvântează Dumnezeu pe cei ce iubesc podoaba casei Sale.

CUVIOSUL IUSTIN IEROSCHIMONAHUL
Primul ctitor al Schitului Prodromul-Athos
(1770-1845)

Cuviosul Iustin Sihastrul era de loc din Moldova, iar cu metania din Mânăstirea Neamţ, călugărit de marele stareţ Paisie. Prin anul 1800 ajunge duhovnic şi povăţuieşte multe suflete pe calea mântuirii.

Dorind să petreacă restul vieţii în „Grădina Maicii Domnului", pleacă în anul 1810 la Muntele Athos cu ucenicii săi, Patapie şi Grigorie. Acolo cumpără de la Mânăstirea Marea Lavră chilia numită „Vigla Ianicopoli", care avea şi o mică biserică cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul". Lângă biserică, duhovnicul Iustin a zidit apoi 50 de chilii pentru părinţi, arhondaric, bucătărie, trapeză, bolniţă şi egumenie. Auzind de aceasta monahii români, care se nevoiau prin mânăstiri şi peşteri, s-au adunat ca la treizeci de vieţuitori în obştea Cuviosului Iustin. După câţiva ani, Marea Lavră i-a recunoscut dreptul de a se numi „Schitul Românesc Prodromul".

Aşa a luat naştere primul schit românesc în Muntele Athos. Călugării însă duceau mare lipsă de apă, pentru ei şi pentru grădină. Cerând de la Mânăstirea Lavra învoirea de a canaliza pentru schit „Izvorul lui Isaia", nu li

s-a încuviinţat. Însă Dumnezeu, văzând răbdarea smeriţilor călugări, a trimis un nor de lăcuste asupra culturilor de pe moşia Lavrei. Zadarnic se rugau călugării lavrioţi şi stropeau grădinile cu agheasmă. Lăcustele distrugeau totul. Atunci unul dintre ei a zis:

- Părinţilor, ceea ce vedem este mânia lui Dumnezeu, Care ne pedepseşte că nu dăm apă părintelui Iustin duhovnicul, care este şi duhovnicul nostru, căci are mare nevoie de apă în schitul său.

Auzind aceasta, stareţul Lavrei a chemat pe părintele Iustin să se roage şi, făcând aghiasmă, cu rugăciunea lui au fugit toate lăcustele. Părinţii lavrioţi, văzând această minune, au zis:

- Cu adevărat, părintele Iustin Vlahul este cuvios şi sfânt!

Din ziua aceea, părinţii au primit voie să aducă apă în schit de la izvorul numit „Chir Isaia".

După anul 1820, Cuviosul Iustin egumenul, văzându-şi schitul bine întemeiat, s-a retras într-o peşteră la linişte şi a lăsat egumen în locul său pe ieromonahul Patapie. Acolo, în singurătate, s-a nevoit ieroschimonahul Iustin peste douăzeci de ani, în aspră nevoinţă, în post, în priveghere şi în neîncetată rugăciune, asemenea cuvioşilor de demult. Pentru sfinţenia vieţii lui, mulţi călugări greci şi români îl cinsteau şi-l aveau de părinte duhovnicesc.

Aşa s-a nevoit Cuviosul Iustin până în anul 1845. Apoi, dând ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit în pace în vârstă de 75 de ani[22].

MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHI al Moldovei şi Sucevei (1768-1846)[23]

a. Viaţa

Marele mitropolit Veniamin Costachi a fost unul din cei mai venerabili ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. El a păstorit eparhiile din Moldova cu o rară dăruire de sine, timp de o jumătate de secol (1792-1842). Mare cărturar, ierarh plin de curaj, neobosit traducător de cărţi, ctitor de şcoli şi biserici,

[22] Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol şi la Sfântul Munte*, Ploieşti, 1907; Arhiereul Veniamin Pocitan, *Sfântul Munte al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit*, Bucureşti, 1949

[23] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II colectiv, Bucureşti, 1958, p. 383-387; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 280-288; Pr. prof. Ilie Gheorghiţă, *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi*, M-rea Neamţ, 1941; *Prefeţele* cărţilor traduse şi tipărite sub păstoria mitropolitului Veniamin Costachi (1807-1846).

părinte sufletesc al Moldovei, ales slujitor al Bisericii lui Hristos, dascăl, sfetnic şi călugăr devotat.

Mitropolitul Veniamin s-a născut la 20 decembrie, 1768, în satul Roşieşti-Fălciu, din părinţi credincioşi de bun neam - Grigorie Costachi şi Maria Cantacuzino. Din cei cinci fraţi, patru au îmbrăţişat viaţa călugărească. Cel dintâi, Matei, a fost mare postelnic. Al doilea frate, Constantin, s-a făcut călugăr, primind numele de Chesarie. Al treilea copil, Vasile, a ajuns vestit mitropolit al Moldovei. Al patrulea, schimonahia Elisabeta, a fost stareţă în Mânăstirea Agapia 32 de ani. Ultimul frate, Şerban, a fost consilier al mitropolitului Veniamin, călugărindu-se cu numele de Sofronie.

De mic, copilul Vasile a fost dat să înveţe carte la şcoala generală de la Mânăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi. La vârsta de 15 ani este luat de episcopul Iacob Stamati ca ucenic la Episcopia Huşilor. După un an, în 1784, este călugărit cu numele de Veniamin. În anul 1788 este hirotonit diacon şi luat ca slujitor la Catedrala mitropolitană din Iaşi. După încă un an este făcut preot şi numit eclesiarh mare. Avea numai 20 de ani. În acelaşi an, 1789, este numit egumen la Mânăstirea Sfântul Spiridon din Iaşi.

În anul 1793, arhimandritul Veniamin este ales şi hirotonit episcop la Huşi de părintele său duhovnicesc, mitropolitul Iacob Stamati. Deşi avea numai 24 de ani când a urcat treapta arhieriei, totuşi de la început s-a dovedit un bun cărturar şi un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În noiembrie, 1794, este trimis ca delegat al mitropolitului la înmormântarea Cuviosului Paisie de la Mânăstirea Neamţ.

La 1 iunie, 1796, după patru ani de păstorie la Huşi, tânărul vlădică Veniamin trece ca episcop la Roman, unde păstoreşte încă şapte ani.

Aici fondează un spital, o farmacie şi plăteşte din fondurile episcopiei un doctor pentru bolnavi. Totodată, face deosebită ordine în rândul clerului bisericesc.

La 10 martie, 1803, mitropolitul Iacob Stamati, venerabilul său părinte duhovnicesc, se mută la cele veşnice. După câteva zile, episcopul Veniamin Costachi este ales mitropolit al Moldovei. Multe şi grele au fost necazurile abătute asupra marelui mitropolit, dar mult mai numeroase şi vrednice de pomenit au fost realizările sale, atât pe tărâm duhovnicesc şi eclesiastic, cât şi pe tărâm cultural, social şi patriotic.

În toamna anului 1803 înfiinţează Seminarul de la Mânăstirea Socola, primul seminar de preoţi din ţara noastră. Tot atunci trimite doi fii de preot, Petru şi Gheorghe Asachi, la studii peste hotare; organizează numeroase mânăstiri şi schituri din eparhie; susţine zidirea din nou a zeci de biserici la

oraşe şi sate; dă noi aşezăminte pentru marile Mânăstiri: Neamţ, Secu, Agapia şi Văratec; hirotoneşte în eparhie numai preoţi cu seminar şi statorniceşte să se facă botezul copiilor prin scufundare, iar nu prin turnare, cum greşit se făcea până atunci în unele părţi.

În anul 1833, începe construcţia monumentalei catedrale mitropolitane din Iaşi. Totodată contribuie direct la înfiinţarea Academiei Mihăilene din capitala Moldovei şi a mai multor şcoli publice cu predarea în limba română. Face numeroase vizite canonice la biserici, mânăstiri, şcoli şi mai ales la seminar.

Dar activitatea cea mai vrednică de pomenit a mitropolitului Veniamin Costachi a fost cea de traducător şi tipăritor a numeroase cărţi patristice şi de ritual. În această privinţă rămâne fără egal în istoria Bisericii moldovene. Cele două tipografii, întemeiate de el la Mânăstirea Neamţ şi Mânăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi, cu greu reuşesc să tipărească cele aproape o sută cincizeci de titluri de cărţi originale şi traduceri din limbile greacă şi slavonă, făcute de el şi de „dascălii" de la Neamţu. Pe lângă grija întregii Eparhii a Moldovei şi Sucevei, mitropolitul Veniamin a scris şapte lucrări originale şi a tradus personal 32 de cărţi de mare importanţă dogmatică, morală, liturgică, aghiografică şi istorică.

Între anii 1808-1812, mitropolitul Veniamin se retrage din scaun la Mânăstirea Neamţ, unde traduce şi tipăreşte Vieţile Sfinţilor. Apoi se reîntoarce iarăşi la păstoriţii săi. În anul 1821, din cauza răscoalei eteriste, trăieşte un timp la Colincăuţi, peste Prut. Iar în ianuarie, 1842, după 50 de ani de rodnică slujire arhierească, se retrage definitiv la Mânăstirea Slatina, unde îşi continuă viaţa de rugăciune şi vasta activitate de traducător, pentru hrana duhovnicească a poporului nostru binecredincios.

La 18 decembrie, 1846, mitropolitul Veniamin Costachi se mută din viaţa aceasta în vârstă de 78 de ani şi este înmormântat ca simplu monah la Mânăstirea Slatina. După încă patruzeci de ani, la 30 decembrie, 1886, osemintele marelui ierarh s-au strămutat la Iaşi şi s-au aşezat în catedrala ctitorită de el şi terminată de mitropolitul Iosif Naniescu.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Prima grijă a mitropolitului Veniamin Costachi după ce ajunge episcop la Roman (1796) a fost aceea de a întări disciplina în parohii şi a ridica viaţa morală a preoţilor din eparhia sa. În acest scop, dă o Carte Pastorală către preoţi, compusă din opt puncte, prin care cere deplină dragoste faţă de Hristos, sârguinţă pentru cele bisericeşti şi multă grijă pentru mântuirea credincioşilor.

2. Ajungând mitropolit la Iaşi (1803), prima grijă a marelui ierarh a fost aceea de a înfiinţa un seminar pentru formarea unui cler luminat în Moldova. Astfel, în acelaşi an, a fondat primul seminar din ţară, în chiliile Mânăstirii Socola din marginea oraşului, seminar care a dat generaţii întregi de preoţi învăţaţi, dascăli şi ierarhi aleşi.

3. Dragostea mitropolitului Veniamin Costachi pentru luminarea poporului l-a îndemnat să înfiinţeze şi alte şcoli în oraşele Moldovei, precum şi tipografii pentru tipărirea cărţilor în limba română. Cele mai importante şcoli înfiinţate din îndemnul şi cu ajutorul lui au fost:

- Seminarul de la Mânăstirea Socola, în anul 1803;
- Şcoala de cântări bisericeşti de la Iaşi, în anul 1805;
- Şcoala pentru maici din Mânăstirea Agapia, în 1805;
- Şcoală începătoare, şcoală normală şi gimnaziu la Mânăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi, în anul 1828;
- Academia Mihăileană din Iaşi, în anul 1834;
- Şcoala publică pentru fetele orăşenilor din Iaşi, în 1834;
- Şcoli publice în toate oraşele din Moldova, după 1834;
- Prima şcoală de arte şi meserii din Moldova, în anul 1841.

4. În lunga sa păstorie, mitropolitul Veniamin ctitoreşte din nou şi sfinţeşte zeci de biserici mânăstireşti şi numeroase biserici parohiale la sate şi oraşe. Dintre bisericile mânăstireşti ctitorite cu ajutorul lui se pot aminti: biserica Mânăstirii Văratec, biserica Mânăstirii Sihăstria, biserica Mânăstirii Vorona, Mânăstirea Horaiţa, Schitul Durău, Rarău şi altele. Însă, cea mai mare ctitorie a sa, pe lângă cele amintite, a fost Catedrala mitropolitană din Iaşi, fondată în 1833, dar rămasă neterminată în timpul vieţii sale.

5. Pentru întărirea disciplinei în mânăstiri, mitropolitul Veniamin a dat noi aşezăminte mânăstireşti, a rânduit stareţi din cei mai duhovniceşti, a adus la şcolile înfiinţate de el dascăli buni şi a mărit cele două tipografii de la Iaşi şi Mânăstirea Neamţ. În aceste două tiparniţe s-au tipărit pentru folosul şi luminarea poporului, până la mutarea din viaţă a mitropolitului, peste o sută treizeci de titluri de cărţi bisericeşti şi de învăţătură duhovnicească. Prefeţele acestor cărţi sunt adevărate epistole ziditoare de suflet.

6. Astfel, aşa învăţa mitropolitul Veniamin despre importanţa „Vieţilor Sfinţilor” pentru mântuirea sufletului:

- Nu ar greşi cineva, nici ar fi departe de adevăr, dacă ar numi cărţile ce cuprind Vieţile Sfinţilor, pe cele douăsprezece luni ale anului, rai împodobit cu tot felul de pomi, cu frumoase şi dulci şi de viaţă făcătoare roade, grădină cu tot felul de ierburi mirositoare şi de toată boala şi neputinţa tămăduitoare.

7. Zicea iarăşi:

- Precum pomii şi ierburile mirositoare îndulcesc simţurile, veselesc ochii, desfătează gustul, fac vesel sufletul privitorului, tot aşa şi cărţile cu Vieţile Sfinţilor îmbărbătează pe cel deznădăjduit, mângâie pe cel necăjit, pe cel păcătos îl întoarce la pocăinţă, pe cel împietrit la inimă îl moaie şi umilinţă îi dăruiesc; pe cel rătăcit îl întoarce, pe cel neplecat îl pleacă, simţirile sufletului cele pline de amărăciunea păcatului le îndulcesc, iar pe om, din vechi îl fac nou, din mort, viu; din somnul nesimţirii şi al lenevirii îl deşteaptă; către lucrarea faptelor bune îl pornesc; către urmarea sfinţilor îl aprind şi către calea ce duce la Împărăţia cerurilor îl povăţuiesc.

8. Zicea şi acestea marele ierarh:

- Vieţile şi laudele sfinţilor se aseamănă strălucirii stelelor. Că, precum stelele sunt aşezate şi întărite pe cer şi luminează toate cele de sub cer - pământul îl strălucesc, marea o luminează, pe cei ce înoată cu corăbiile îi îndreptează - al căror nume deşi nu-l ştim pentru mulţimea lor, însă de frumuseţea strălucirii lor ne minunăm, în acelaşi chip este şi strălucirea vieţilor sfinţilor. Pe suflet îl strălucesc, pe minte o luminează, iar pe trup cu aşezare bună şi liniştită îl întocmesc.

9. Spunea iarăşi mitropolitul Veniamin:

- Precum „stea de stea se deosebeşte în slavă", tot aşa şi vieţile sfinţilor, una pe alta întrece cu strălucirea şi cu slava, cu frumuseţea, cu starea şi cu deosebirea.

10. Iar împotriva celor ce nu citesc sfintele cărţi, după cuvântul Fericitului Simeon Metafrast, zicea:

- Deopotrivă este răul şi a grăi cele necuviincioase şi a tăcea pe cele ce sunt cinstite şi folositoare. Că, precum cele necinstite şi cele greşite vatămă minţile ascultătorilor, tot aşa, cel ce tace lucrurile cele bune ale sfinţilor, lipseşte pe creştini de folos.

11. Apoi adăuga şi aceste cuvinte:

- Nu vă scumpiţi la cele ce sunt pentru folosul sufletului, pentru îmbrăcămintea, pentru podoaba şi pentru hrana lui. Că, precum se hrăneşte trupul acesta stricător şi muritor din bucatele cele stricăcioase, aşa se hrăneşte şi sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu, cu istoriile cele sfinte şi cu vieţile sfinţilor.

12. Precum trupul, nemâncând bucatele cele potrivite lui, după o vreme nu mai poate fi viu, ci moare, aşa şi sufletul care nu se hrăneşte cu citirea dumnezeieştilor Scripturi, cu vieţile sfinţilor şi cu cuvântul lui Dumnezeu, nu poate fi viu nicidecum, ci este mort.

13. Alteori, iarăşi învăţa poporul, zicând:

- O, omule, când tu nu pofteşti, nici îţi este drag să citeşti cuvintele cele învăţătoare de fapte bune, sufletul tău nu se smereşte, nu se umileşte, nu se căieşte de păcatele sale. Când tu nu te părăseşti de răutăţi, când nu cercetezi bolnavii, nu miluieşti pe săracul cu ce-ţi dă mâna, nu iubeşti pe aproapele ca pe sineţi, ci zavistuieşti sporirea lui şi, în loc de milă, răpeşti cele ale săracului, atunci sufletul tău este mort cu totul despre faptele bune, care prin citirea dumnezeieştilor Scripturi se lucrează şi cresc şi se adaugă.

14. Iar pe cei leneşi la citirea sfintelor cărţi îi îndemna, zicând:

- Pentru aceasta vă rugăm şi vă îndemnăm, îmbrăţişaţi Vieţile Sfinţilor şi le citiţi; nu o dată, nici de două ori, ci de multe ori. Nu ziceţi că le-am citit o dată sau de două ori şi ne este destul, „că mântuirea sufletului este întru mult sfat", zice Ecleziastul.

15. Apoi zicea:

- Dacă veţi citi de multe ori Vieţile Sfinţilor cu dreaptă credinţă, cu evlavie şi cu luare-aminte, sufletul vostru se va deştepta către urmarea celor bune, mintea se va lumina, iar ochii se vor face două râuri sau două izvoare de lacrimi. Atunci veţi cunoaşte milostivirea lui Dumnezeu, bunătatea, facerea de bine către aproapele. Atunci veţi cunoaşte câtă dragoste au arătat sfinţii către Dumnezeu, Ziditorul nostru, încât unii şi trupurile lor şi le-au dat spre munci pentru dragostea Lui, iar alţii cu post şi cu toată pătimirea şi le-au topit.

16. Mitropolitul Veniamin adăugă şi aceste cuvinte:

- Banii pe care îi cheltuiţi rău la jocul de cărţi, la petreceri şi la alte lucruri nefolositoare şi de suflet pierzătoare - pentru care, o, ce greu veţi fi întrebaţi în ziua judecăţii! - daţi-i la cumpărarea cărţilor şi veţi avea plată de la Dumnezeu şi laudă că nu i-aţi cheltuit rău. Iar vremea pe care o cheltuiţi la jocul de cărţi şi la alte deşertăciuni, cheltuiţi-o întru fapta cea bună a citirii cărţilor Sfinţilor Părinţi şi veţi scăpa de mulţimea vorbelor deşarte pe care le vorbiţi, pentru care multă osândă veţi avea înaintea înfricoşatului Judecător, care zice că *pentru tot cuvântul deşert vor da oamenii socoteală în ziua judecăţii*.

17. Pentru aceasta - continuă mitropolitul Veniamin - vă rugăm şi vă poftim şi vă îndemnăm ca, părăsindu-vă de nişte lucruri nefolositoare şi de suflet pierzătoare ca acestea, prin citirea Vieţilor Sfinţilor să vă apucaţi de lucrarea faptelor bune şi către râvna şi urmarea sfinţilor să vă întindeţi, ca împreună cu dânşii să vă sălăşluiţi întru Împărăţia cerurilor.

18. Zicea iarăşi către fiii săi duhovniceşti:

- Decât toate câte se cuvin şi ajută către luminarea, către deşteptarea şi îndemnarea spre lucrarea faptelor bune, prin care se pricinuieşte omului mântuirea şi suirea privirii spre cele înalte, mai de nevoie este citirea dumnezeieştilor Scripturi cele de Dumnezeu insuflate, o, prea iubite cititorule.

19. Zise şi acestea:

- Cuvintele Domnului sunt cuvinte curate, argint cu foc lămurit, haine aurite, care din lâna cea prea albă a Mielului lui Dumnezeu Celui ce ridică păcatele lumii s-au ţesut; piei gândite ale cortului mărturiei, care însufleţesc firea noastră cea omorâtă prin călcarea dumnezeieştilor porunci, care ne zidesc, ne îmbracă şi ne împodobesc ca pe un cort sfânt şi biserică sfinţită, spre sălăşluirea în noi a nemărginitului Dumnezeu.

20. Iar despre greutatea răspunderii arhiereşti, acestea zicea smeritul păstor al turmei lui Hristos:

- Deci, am cunoscut cum că vremurile de acum sunt iuţi, lucrurile potrivnice, viaţa omului scurtă, păcatele multe, moartea se apropie, funia vieţii din zi în zi se tot strânge la stejar, muncile iadului multe şi groaznice şi nesfârşite, focul gheenei arzător şi cumplit, tartarul atât de rece, cât şi diavolul se cutremură de dânsul, muncitorii nemilostivi şi Judecătorul prea drept.

Lângă acestea, aducându-mi aminte cum că nici ca Iacov acela nu sunt puternic a prăvăli piatra de pe gura fântânii şi a-mi adăpa oile turmei mele celei cuvântătoare; nici ca lui Moise nu mi s-a prefăcut toiagul în şarpe; nici apa în sânge nu am prefăcut-o, spre încredinţarea trimiterii pentru a scoate pe noul Israel din păcat şi către Împărăţia cerurilor a-l povăţui; ci aşa prost, vai mie, cu care suflet şi cu care inimă, eu, cel fără de minte, am îndrăznit a lua asupra mea slujba aceasta, pe care o am primit?

21. Altădată iarăşi se mărturisea mitropolitul Veniamin:

- Vai mie, cum am îndrăznit eu îndrăzneţul şi m-am împovărat cu o sarcină atât de grea? Dar, oare, luat-am şi eu vreo descoperire ca să primesc asupră-mi o slujbă ca aceasta atât de mare? Auzit-am şi eu ca Moise: *Vino şi te voi trimite pe tine*? (Ieşire, 3, 10). Socotitu-mi-am mai întâi nevrednicia mea? Zis-am că sunt amorţit la glas şi zăbavnic la limbă pentru prostimea şi neînvăţătura mea? Zis-am: *Nu sunt vrednic, Doamne*, ca Moise, atunci? Rugatu-m-am ca acela: *Rogu-mă Ţie, Doamne, pune pe altul care va fi vrednic a fi trimis*? (Ieş. 4, 13). Ah, foarte am greşit, ticălosul, şi m-am amăgit şi am urmat sfaturilor omeneşti şi nu mi-am deschis ochiul minţii ca să văd şi să-mi măsor neputinţa mea!

22. La urmă adăuga şi acestea:

- Arhieria Legii Noi este mai presus decât porunca Legii Vechi. Că acolo era ieşirea cea din Egipt, aici fugirea de păcat; acolo izbăvirea de tirania lui Faraon, aici izbăvirea sufletelor de silnicia diavolului.

23. Atât de mult preţuia marele mitropolit cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, încât le recomanda tuturor zicând:

- Precum pâinea este, decât toate celelalte bucate, mai de nevoie trupului, aşa este şi cartea aceasta a Sfântului Ioan Sinaitul, celui ce pofteşte mântuirea sa, mai de nevoie decât toate celelalte cărţi părinteşti. Şi precum luna pe stele, aşa şi aceasta pe celelalte le covârşeşte. Şi precum decât celelalte simţuri ale omului vederea este mai lucrătoare, aşa şi cartea asta este mai lucrătoare decât acelea la mântuirea omului. Fiindcă aceasta spune toate preasfintele voi ale lui Dumnezeu, decât altele mult mai minunate şi mai luminate.

24. Scara Sfântului Ioan, continuă bunul păstor, este nu numai monahilor, ci şi mirenilor preabun îndreptar şi canon, care povăţuieşte pe toţi cu de-amănuntul către cele cuviincioase. Prin învăţăturile ei cele înţelepte, ea aduce pe cei ce o citesc pe dânsa către umilinţă şi către plânsul cel curăţitor de toate întinăciunile cele trupeşti şi sufleteşti. Nu este cu putinţă a povesti limba omenească, după vrednicie, darurile cele minunate ale acestei cărţi, cu care răsplăteşte pe cititorii şi îndrăgitorii ei.

25. Apoi adăuga şi cuvintele acestea:

- Primiţi cartea aceasta cu dragoste, o, iubiţi cititori, şi citiţi-o des şi cu luare-aminte, că, negreşit, ea este oarecare toiag al lui Moise, prin care veţi putea desface marea vieţii acesteia celei mult învăluite şi a patimilor celor învifo-rătoare, şi fără de primejdie o veţi trece, iar pe faraon cel gândit, adică pe diavolul, întru dânsa îl veţi vedea cufundat, ca şi Israel cel de demult pe egipteni.

26. Iarăşi zicea:

- Cartea aceasta este mană care îndulceşte simţurile sufletului celui amărât de patimile şi de valurile vieţii acesteia. Este liman care izbăveşte pe cei ce scapă la citirea ei, îi slobozeşte de cufundarea în păcatele cele mult înconjurătoare şi îi face pe dânşii să înoate fără de primejdie prin apele vieţii acesteia celei mult tulburate.

27. Zicea iarăşi:

- Scara Sfântului Ioan Sinaitul este scara aceea pe care a văzut-o Iacov cel de demult, al cărei capăt ajunge până la cer - întru care Dumnezeu este întărit - şi pe care îngerii se pogoară ca nişte duhuri slujitoare pentru cei ce vor să moştenească mântuirea, iar sufletele cele ce se mântuiesc printr-însa, se suie şi Dumnezeu le primeşte şi întru Împărăţia Sa le sălăşluieşte.

28. La urmă, adăuga mitropolitul Veniamin:

- Cel ce însetează de mântuirea sa, să alerge la râul acesta prea dulce şi cu adevărat se va prea îndulci şi prea se va veseli. Că pornirile râului acestuia cu adevărat veselesc cetatea lui Dumnezeu, adică pe sufletele credincioşilor, şi luminat strigă, chemându-i pe dânşii: „Veniţi, apropiaţi-vă toţi cei ce doriţi să vă săturaţi din roadele Mele cele pricinuitoare de viaţă veşnică".

29. Iar despre rânduiala slujbelor bisericeşti, astfel învăţa mitropolitul Veniamin pe fiii săi duhovniceşti:

- În tot chipul ne-am silit a le tălmăci bine şi după firea limbii noastre, spre mai lesne-înţelegerea cititorului, ştiind că unii din cititorii cei de pe la ţară se află cam slabi spre citire şi cam grei la înţelegere. Ca nu din pricina aceasta, a neînţelegerii, să rămână ceva din cele cuviincioase ale slujbei necitit sau necântat şi să greşească înaintea lui Dumnezeu sau înaintea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu sau înaintea sfântului căruia îi cântă slujba şi în loc de binecuvântare şi de iertarea păcatelor pentru osteneală, urgie şi blestem să-şi tragă asupra sa pentru neştiinţă şi greşeală.

30. Zicea iarăşi bunul păstor:

- Pe cât de cu osârdie, cu dragoste şi cu evlavie cântă cineva lui Dumnezeu sau Născătoarei de Dumnezeu sau sfântului, cu înţelegere şi cu dreaptă credinţă, pe atât se mulţumeşte şi Dumnezeu şi Preasfânta Născătoare şi sfinţii care se roagă şi milostivesc pe Dumnezeu asupra lui să-i dăruiască iertare păcatelor.

31. Apoi adăuga şi acestea;

- Ceea ce place lui Dumnezeu, place şi Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi sfinţilor Lui. Iar ceea ce place sfinţilor Lui, place şi Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, place şi lui Dumnezeu.

32. Iar pentru folosul tipicului zicea:

- Tipicul şi umbletul vi-l pun în buna rânduială, cum să umblaţi în Biserica lui Dumnezeu cu cucernicie şi evlavie, cum să vă purtaţi întru cele sfinte, cum să citiţi cu luare-aminte şi cu osârdie cuvintele Sfinţilor Părinţi în urechile ascultătorilor, ca şi pe sinevă să vă folosiţi şi pe ascultători pe calea mântuirii să-i povăţuiţi.

33. Tipicul, spunea mitropolitul Veniamin, vă va învăţa cu câtă osârdie să vă aflaţi către sfintele slujbe ale lui Dumnezeu, ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale sfinţilor Lui, pe care se cade să o aibă fiecare creştin. Cu cât mai mult preoţii şi diaconii care sunt datori a fi lumină şi a se face model şi pildă de fapte bune enoriaşilor lor!

34. Dacă aşa vă veţi sârgui, adăuga mitropolitul, a citi tipicul şi învăţăturile lui a le cunoaşte, dacă vă veţi deprinde şi vă veţi obişnui întru învăţăturile lui şi slujbele sfinţilor bine le veţi orândui, dacă veţi fi sârguincioşi către cele dumnezeieşti şi veţi fi iubitori de bunele rânduieli ale slujbelor sfinţilor, ale ceremoniilor bisericeşti şi vieţuirii celei plăcute, moştenitori Împărăţiei cerurilor vă veţi face. Că acesta este şi scopul tălmăcirii tipicului.

35. Pentru folosul citirii Sfintelor Scripturi, aşa învăţa marele mitropolit:

- Ce este mai dulce sau ce este mai veselitor în viaţă, decât a se apropia omul cu mintea de Dumnezeu şi a vorbi împreună cu El, printr-o aleasă şi netulburată cugetare la citirea dumnezeieştilor cuvinte? Acestea ştiindu-le Proorocul şi împăratul David, zicea: *Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai dulci decât mierea şi fagurul* (Ps. 18, 11 şi 118, 103).

36. Alteori îndemna părinteşte pe toţi, zicând:

- Îndeletniciţi-vă ziua şi noaptea întru citirea Sfintelor Scripturi şi veţi fi cu adevărat ca sadul lângă izvoarele apelor, aducând la bună vreme rodul vieţii şi frunzele îmbunătăţitelor voastre fapte nu vor cădea (Ps. 1, 3).

37. Iar despre importanţa Ceaslovului învăţa, zicând:

- Nu ar fi greşit cineva, nici departe de adevăr ar fi stat, de ar fi numit cartea aceasta sfeşnic de aur cu şapte făclii, după vedenia Proorocului Zaharia, că pe cele şapte Laude ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe le închipuieşte, nici de ar fi numit-o cer. Că, precum cerul cuprinde în sine pe stele şi pe cele şapte planete, tot aşa Ceaslovul, pe cele şapte Laude şi pe mulţimea sfinţilor ce se cuprind în cele douăsprezece luni.

38. Zicea iarăşi înţeleptul părinte al Moldovei:

- Cuprindeţi laudele acestea cu suflet voios, iubitorilor de Hristos creştini, fără de lene dându-le lui Dumnezeu în toate zilele, gândind la patimile Domnului care se cuprind într-însele, aşteptând cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni având plata Sa cu Sine, ca să răsplătească fiecăruia după faptele lui. Şi credeţi, fără îndoială, că veţi lua plata ostenelilor voastre.

39. Pentru folosul învăţăturii iarăşi zicea:

- Pe cât învăţătura înalţă şi preamăreşte pe om, cu atât neînvăţătura îl înjoseşte şi îl nimiceşte mai mult decât necuvântătoarele vietăţi.

40. Spunea mitropolitul Veniamin şi acestea:

- Omul, fiind înzestrat de Dumnezeu cu talentul de fiinţă cuvântătoare, cu minte primitoare de ştiinţă şi neîndeletnicindu-se în învăţătura nici unui fel

de ştiinţă sau meşteşug, nu se poate socoti vrednic de altă numire, decât de slugă vicleană şi leneşă. Nici de altă răsplătire vrednic, decât a se arunca *în întunericul cel mai dinafară, unde este veşnică plângere şi scrâşnirea dinţilor* (Matei 25, 30).

41. Iar pentru părinţii care nu-şi dau copiii la învăţătură, zicea:

- Ucigaşi de fii, cu adevărat, se pot socoti părinţii cei ce nu se îngrijesc să dea nici un fel de învăţătură fiilor lor. Ba încă şi mai răi decât aceia, după cum adevereşte Sfântul Ioan Gură de Aur, zicând: „Că ucigaşii de fii numai trupul îl despart de suflet, iar cei ce nu dau bună creştere şi învăţătură fiilor lor, şi pe trup îl despart de suflet, şi pe suflet de Dumnezeu". Vai, deci, şi amar vouă, părinţilor, în lumea aceasta, dar mai vai şi mai amar în ceea ce va să fie!

42. Fiecare ştiinţă sau meşteşug se câştigă prin teorie şi praxis (practică). Aceasta întocmai urmează şi la învăţătura creştinească. Ca să fie cineva desăvârşit creştin trebuie mai întâi să aibă teoria credinţei, adică să ştie dumnezeiasca Scriptură şi învăţătură. Apoi să aibă praxis, adică să aibă faptele credinţei, căci *credinţa fără fapte este moartă* (Iacob 2, 20).

43. Adăuga apoi şi aceste cuvinte:

- Biserica, în veacurile de mai înainte, atât se îngrijea pentru învăţătura credinţei, încât, de la treapta arhiereilor, tot clerul, până şi anagnoştii, se însărcinau să catehizeze poporul. Aveau încă şi diaconiţe rânduite pentru catehizarea femeilor. La început şi slujba Liturghiei se săvârşea după ce se propovăduia îndelung poporului învăţătura credinţei.

44. În zilele de acum, continua mitropolitul Veniamin, împuţinându-se învăţătura credinţei, prea lesne a putut să se împuţineze şi credinţa. Deci, împuţinându-se credinţa, neapărat s-au împuţinat şi semnele ei, încât mărturiile Sfintelor Scripturi pentru semnele şi minunile ce se făceau mai înainte, ca nişte basme se par astăzi celor ce umblă întru întunericul neştiinţei şi a necunoştinţei dumnezeieştilor Scripturi. Iar cele puţine şi foarte rare minuni, care încă urmează acum, le socotesc ca de la întâmplare.

45. Apoi se întrebă cu amărăciune venerabilul mitropolit:

- Cine în ziua de astăzi se îndeletniceşte cu citirea Sfintelor Scripturi, ca să poată cunoaşte ce este Dumnezeu, ce este lumea şi ce este omul? Care părinte se sârguieşte a întemeia în inima fiilor săi cunoştinţa de Dumnezeu, învăţătura dogmelor credinţei şi poruncile Legii?

Cu adevărat foarte puţini sunt unii ca aceştia şi, adevărul grăind, mai tot tineretul veacului acestuia, lipsit de toată ştiinţa creştineştilor învăţături, s-a

abătut la netrebnice îndeletniciri, la basme şi la tot felul de zădărnicii, din care izvorăsc toată călcarea de lege şi nebăgarea de seamă a poruncilor. Nişte indeletniciri ca acestea prea lesne au putut răsturna, în multe părţi ale Europei, turnul credinţei, a cărui temelie n-a fost aşezată pe fundamentul dogmelor ortodoxe.

46. Dar şi ortodocşilor, adăugă mitropolitul, nu puţină rătăcire pricinuiesc. Că prin acestea, mândrindu-se fiecare a se socoti pe sine filosof şi învăţat, nu îngăduie mai mult a fi povăţuit de frâul credinţei, pentru că îl opreşte de a-şi săvârşi voile inimii sale. Ci îşi năluceşte lui singur de la sine dreptăţi şi legi.

47. Zis-a iarăşi bunul păstor:

- Socotind eu nevrednicul că, luând pe umeri sarcina arhipăstoriei ţării acesteia, de nu mă voi sârgui a îndepărta pe cuvântătoarea mea „turmă" de la nişte căderi ca acestea, mai înfricoşat mă va mustra Dreptul Judecător pentru aceasta, decât pentru înseşi păcatele mele, m-am sârguit, şi prin îndemnare, dar şi prin însăşi a mea osteneală şi cheltuială, de am tălmăcit şi am tipărit cărţi cu tot felul de învăţături povăţuitoare la adevărata cunoştinţă şi dătătoare de mult folos sufletesc.

48. Iar pentru folosul cărţilor, zicea marele ierarh:

- Nădejdea pe care o am hrănit şi o hrănesc în sufletul meu este că, inmulţindu-se cărţile şi ştiinţele în limba patriei, dacă nu eu, urmaşii mei se vor învrednici a se folosi de cler învăţat şi încuviinţat pentru a câştiga popor luminat în învăţături creştineşti. Această nădejde m-a făcut neadormit şi neobosit în tălmăcirea sfintelor cărţi, din care multe stau netipărite pentru neînlesnire.

49. Apoi îndemna pe cititori, zicând:

- Fiţi, iubiţilor, cu luare-aminte la citirea acestei cărţi[24], ca nu toată trecând-o cu ochii, în minte să nu rămână nimic sau foarte puţin din cele ce aţi citit. Pe această carte de mare folos pricinuitoare v-o pun astăzi înainte, iubiţilor patrioţi, şi vă rog să o primiţi ca pe o împlinire a unora din datoriile mele către cuvântătoarea mea turmă.

50. Iar despre felul cum trebuie să se citească sfintele cărţi, astfel învăţa:

- Mintea este întocmai ca şi stomacul. Şi după cum multa mâncare aduce nemistuire, iar după o vreme ajunge stomacul să nu poată mistui nimic, asemenea este şi mintea. Când cineva o încarcă cu multă citire, îndată ce a

[24] *Istoria Scripturii Vechiului Testament*

închis cartea, a uitat tot ce a citit. Iar după o vreme ajunge mintea cu totul nelucrătoare şi uită şi cele ce a ştiut mai înainte.

Aşadar, cel ce voieşte a se folosi din citire trebuie neapărat să urmeze dieta aceasta. Adică, după ce va citi în linişte, cu bună luare-aminte, o încheiere a unei pricini, să închidă cartea şi să se întrebe pe sine ce a citit. Şi toate acelea repetându-le în gândul său, să urmeze iarăşi înainte, cât va socoti că îi poate mistui mintea. În acest chip se foloseşte cu adevărat, că, toate aşternându-se cu bună rânduială în mintea sa, oricând poate împărtăşi şi pe alţii din cunoştinţele sale. Apoi şi mintea sa se face bine lucrătoare, ţinând în bună stare pe toate câte a auzit sau a citit.

51. Zicea mitropolitul Veniamin către păstorii săi:

– Fiilor, rugaţi-vă şi pentru mine, ca cel ce totdeauna mai mult cinstesc folosul de obşte decât răsuflarea ce-mi ţine viaţa. Că pe toate puterile trupeşti şi duhovniceşti în armonie, ca pe nişte strune, le am întinse, pe care oricând le vor mişca degetele obştii sunt gata a face sunetul glasului ce este plăcut dragostei tuturor.

52. Altădată iarăşi îi îndemna:

– Primiţi cu dragoste osârdia mea, iubiţilor, dimpreună cu citirea acestei cărticele, care la vedere deşi se arată mică, dar luând aminte înţelegerile noimelor ei cele înalte, dimpreună urmaţi şi pocăinţei celui smerit, care cu toată inima se pocăieşte şi cu amar plânge şi se căieşte de păcatele sale înaintea lui Dumnezeu.

53. Zicea iarăşi:

– Bateţi neîncetat la uşa milostivirii lui Dumnezeu, până ce vă va milui şi se va închipui Hristos cu sfintele Lui patimi în inimile voastre. Nu pierdeţi vremea în zadar, pe care Dumnezeu v-o dă spre pocăinţă, aşteptând întoarcerea voastră. Pentru ca nu cumva, după cea prea multă şi îndelungă răbdare a Lui, să sosească şi judecata, şi nu va fi atunci Cel ce izbăveşte.

54. Apoi adăuga şi aceasta:

– Lepădaţi tot vicleşugul, pizma şi răutatea din inimile voastre şi toată necurăţia, zavistia şi hula din sufletele voastre şi vă va primi Dumnezeu întru pocăinţă. Fiţi blânzi, cucernici, cu evlavie către cele sfinte, iubitori de Dumnezeu, iubitori de fraţi şi veţi petrece întru această viaţă zile fericite, iar la sfârşitul vieţii voastre veţi merge acolo cu bune nădejdi de mântuire. Iubiţilor, fiţi osârduitori spre toată fapta bună întru această puţină viaţă şi pentru mine vă rugaţi, că sunt al dragostei voastre de amândouă fericirile rugător.

55. Zicea şi acestea:

- Sfinţitele Scripturi să nu vă rămână a le citi totdeauna. Ci, mai ales să vă îndemnaţi unii pe alţii spre tot lucrul folositor. Mai mult, pe fii şi pe toată tinerimea să-i povăţuiţi spre toată fapta bună, spre toate învăţăturile cele sănătoase, de Dumnezeu plăcute şi folositoare, după datoria pe care o aveţi, că pentru aceşti tineri aveţi să daţi seamă înaintea lui Dumnezeu.

56. Apoi adaug, zicând:

- Staţi întru toată fapta bună şi fiţi aşteptând cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni, având plata Sa cu Sine, ca să răsplătească fiecăruia după lucrurile lui, precum Însuşi făgăduieşte.

57. Despre săvârşirea slujbelor în limba românească zicea:

- Să vă miraţi de negrăita înţelepciune a Ziditorului întregii făpturi, cum din nimic pe toate le-a adus întru a fi. Precum şi pe a noastră limbă, atât de împresurată de multe altele, a ridicat-o la atâta înălţime şi vrednicie, încât să binevoiască a ne învrednici să-i aducem printr-însa doxologii, cereri şi mulţumiri, închinându-ne Sfintei Treimi întru o fiinţă, Părintelui şi Fiului şi Sfântului Duh.

58. În prefaţa „Penticostarului" spunea mitropolitul Veniamin aceste cuvinte pline de bucurie duhovnicească:

- O, carte aurită! Tu, ivindu-te, risipeşti toată întristarea sufletelor şi Biserica lui Dumnezeu se umple de lumină şi de strălucire. Tu, arătându-te, izgoneşti toată posomorârea feţelor ce se pricinuieşte din întristarea inimilor celor apăsate de lacrimi şi de amărăciune. Tu pe toţi credincioşii îi chemi, ca de obşte să se veselească. Tu, de obşte, tuturor le dai bune nădejdi de mântuire. Tu chemi şi pe drepţi şi pe păcătoşi şi pe cei ce s-au înfrânat şi au postit şi pe cei ce s-au lenevit şi nu au postit, ca toţi împreună să se bucure şi să se veselească.

59. Spunea păstorul cel bun şi aceste îndemnuri părinteşti:

- Veniţi să ne bucurăm de Domnul, Care ne ţine şi ne hrăneşte şi ne dă toate bunătăţile şi rabdă toate păcatele şi fărădelegile noastre, şi ca un bun şi iubitor de oameni nu ne pedepseşte. Ci, totdeauna îndelung rabdă, aşteptând pocăinţa să ne ierte, să ne îmbrăţişeze şi să ne facă părtaşi nu numai Învierii, ci şi Împărăţiei Sale.

60. Zicea iarăşi:

- Să nu ne lenevim, trecându-ne vremea în zadar, pe care Dumnezeu ne-o dă spre pocăinţă. Ci în tot minutul să fim cu grijă că vine, vine ziua Domnului cea mare şi înfricoşată, când fiecare va primi plata sa precum a lucrat în viaţă.

61. Ceaslovul, zicea mitropolitul Veniamin, este cartea rugăciunilor celor mai trebuincioase, care hrănesc sufletul cu cele mai mângâietoare şi pline de umilinţă sfinte rugăciuni, cu care sufletele cele evlavioase, încet aprinzându-se către Dumnezeu, strigă cu Proorocul: *Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, Doamne!*

62. În prefaţa *Hronografului* zicea iarăşi bunul păstor al Moldovei:

- Având eu sarcina arhipăstoriei şi a purtării de grijă pentru păşunea oilor celor cuvântătoare, am pus tot felul de silinţă, şi însumi, şi prin alţii, a se tălmăci cuvântul lui Dumnezeu din felurite limbi şi cărţi îmbrăţişate de maica noastră, dreptmăritoarea Biserică a Răsăritului, spre folosul şi mântuirea binecredinciosului popor al neamului românesc.

63. Zicea iarăşi:

- De două ajutoare morale mai întâi avem trebuinţă, spre a putea ajunge către mântuire. Adică de cunoştinţă şi de credinţă. Şi precum credinţa învie prin fapte bune, căci altfel este moartă, de asemenea, cunoştinţa, care naşte pe credinţă, se capătă şi se desăvârşeşte prin învăţătura dumnezeieştilor Scripturi. Pentru aceasta şi Mântuitorul, trimiţând pe apostolii Săi în lume, le-a zis: *Mergând, învăţaţi toate neamurile,* predicându-le Evanghelia Mea şi apoi îi botezaţi (Marcu 16, 15).

64. În prefaţa „Istoriei bisericeşti", zicea marele ierarh:

- Numai Biserica a putut face din fiare fii ai lui Israel, popor ales şi bineplăcut, sârguincios lucrător al pământului, supus credincios domnitorului, părinte duios al familiei, mădular râvnitor al statului şi, cu un cuvânt, cetăţean folositor al societăţii.

65. Apoi continua, zicând:

- Citind *Istoria bisericească*, va vedea fiecare că azilul ştiinţelor şi al literaturii în timpul prigonirilor barbare a fost Biserica. Şi, ca să zic aşa, lumina înţelepciunii s-a păstrat cu sfinţenie în focul tainelor altarului. Iar păzitorii preţiosului depozit al culturii au fost clericii, învăţătorii fireşti ai moralei.

66. Zicea iarăşi:

- Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii, al patriei şi al omenirii, nu va pieri cetatea noastră.

67. Altădată zicea cu durere mitropolitul Veniamin:

- De vom alerga cu Ieremia pe căile Ierusalimului căutând, nu vom afla pe acela care să facă judecată şi să cerce credinţa. Pentru că, de la cel mai mic până la cel mare, toţi au făcut fărădelegi; de la preot şi până la profetul

mincinos, care voieşte a vindeca sfărâmarea poporului cu graiuri mincinoase, zicând: Pace! când pacea îi lipseşte cu totul, chiar din inima lui. Ce vom zice pentru astfel de paravaţi (trădători) ai lui Dumnezeu şi ai oamenilor, care au părăsit izvorul apei celei vii şi şi-au săpat lor fântâni necurate, ce se surpă şi nu ţin?

- Fiii veacului acestuia, temându-se de moarte, doresc viaţa, ca să îmbrăţişeze lumea pierzării şi să înoate în oceanul patimilor lor. *Dar cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvoare de lacrimi* - zice Ieremia Proorocul - *ca să plâng poporul acesta şi pe cei răniţi ai săi, ziua şi noaptea?* (Ier. 1, 16).

68. Spunea marele ierarh şi acestea:

- Numai un trai ce ar urmări scopuri creştineşti, folositoare lumii, se poate numi viaţă. Altfel trupul nostru, în care stă îngrămădită spuza patimilor, nu poate fi pentru om decât o închisoare în al cărei întuneric stau harurile lui cele dumnezeieşti.

69. Zise iarăşi mitropolitul Veniamin:

- Iubiţii mei fii şi fraţi! Dacă adevărata glorie, adevărata mărire stă numai în virtute, apoi pentru a fi bărbaţi mari şi pentru a împărăţi peste lume şi peste eonii (mai marii) ei, nu avem trebuinţă de tronuri, nu avem nevoie de diademe, nu avem lipsă de sceptre, fără numai a lucra în via Domnului bunătatea şi a face dreptate. Apoi, uniţi prin dragostea evanghelică, să umblăm într-un gând în casa lui Dumnezeu, cugetând ziua şi noaptea la Legea Domnului.

70. Apoi continua, zicând:

- În Legea Domnului să punem voia noastră, ca, aşa în nevoie, să putem zice cu Iezechiel: *Adu-ţi aminte de noi, o, Dumnezeule, că am umblat înaintea Ta întru adevăr şi cu inima binevoitoare am făcut cele bune întru ochii Tăi* (Plângeri 5, 1).

Iată mijlocul prin care să putem vieţui, nu îndelung, dar cu nemurire, ori în ce poziţie şi stare ne-am afla.

71. Zicea iarăşi:

- Nimic nu este, iubiţilor, mai mare, mai puternic, mai strălucit, mai folositor sub soare şi totodată mai uşor de dobândit decât bunurile virtuţii. Prin virtute şi prin credinţă, nu prin arme şi putere lumească, sfinţii toţi au surpat cumplitele împărăţii ale întunericului şi au întemeiat împărăţia Evangheliei.

72. După cincizeci de ani de jertfă, de osteneală şi de rodnică slujire arhierească în Biserica lui Hristos (1792-1842), mitropolitul Veniamin Costachi s-a retras la Mânăstirea Slatina, unde a mai trăit încă patru ani ca

simplu monah, traducând în continuare cărţi folositoare de suflet din limba greacă veche, pentru luminarea poporului nostru ortodox.

73. Mişcat de harul Duhului Sfânt, „smeritul părinte duhovnicesc al Moldovei", înainte de obştescul său sfârşit, îşi împarte prin testament toată agoniseala sa la mânăstire şi la săraci, adresând tuturor cele mai de pe urmă cuvinte de obştească iertare şi binecuvântare:

- Las, iert şi binecuvintez din toată inima şi din tot sufletul pe toţi fraţii mei creştini şi pe înşişi cei ce mă urăsc şi pe cei ce m-au nedreptăţit şi pe cei ce au întins curse în calea mea şi chiar pe cei ce mi-au făcut vreun rău văzut ori nevăzut, rugând pe milostivul Dumnezeu să nu judece faptele acelora, ci cu îndurarea Sa să-i ierte pe toţi, după cum i-am iertat şi eu.

74. Iar pentru înmormântarea sa, marele ierarh Veniamin Costachi scrie în acelaşi testament:

- Însărcinez pe fiul meu Meletie ca, pentru dragostea Domnului, înmormântarea să mi se facă după povăţuirea ce i-am dat, numai cu părinţii din mânăstire, din afară de sfânta biserică, fără arhierei, simplu şi fără zădarnice pompe şi cheltuieli...[25].

CARTE PASTORALĂ DATĂ ÎN EPARHIA ROMANULUI (Probabil, la anul 1796)

Veniamin, cu mila lui Dumnezeu,
Smerit Episcop Romanului[26]

„De când Dumnezeiasca Pronie au binevoit de ne-au încredinţat dregătoria păstoriei celei duhovniceşti, scopul nostru au fost şi este buna chivernisire a Bisericilor, mântuirea oilor celor cuvântătoare şi râvna pentru cuviincioasa petrecere a preoţilor Domnului.

Drept aceasta, iată, preote, ţi-am pus înainte aceste ponturi cum ţi se cade să petreci, pre care te îndatoresc să le citeşti adeseori, şi ceea ce te învaţă să păzeşti întocmai neapărat.

a. Dator eşti, o, preote, ca unul ce ai primit asupra ta Darul Preasfântului Duh şi te-ai pus învăţător norodului, să nu-ţi fie petrecerea ca celor de obşte,

[25] Toate cuvintele duhovniceşti de mai sus s-au extras din prefeţele cărţilor tipărite de mitropolitul Veniamin Costachi.

[26] Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi, op. cit., p. 238–250.

ci să fii ferit şi păzit de toată prihana care aduce scandal şi defăimare cinului tău, (adică) de beţie, care este începătura tuturor răutăţilor, de zavistie, de mândrie, de gâlcevi, de judecăţi, de sudălmi, de cuvinte deşarte, de jurăminturi drepte ori nedrepte şi de a ieşi martor împotriva cuiva. Şi să fii curat atât la cele din lăuntru ale tale, cum şi pe dinafară, grijit la haine, spălat şi pieptănat, ca, cu toate faptele şi urmările tale, să fii pildă celor ce privesc la tine, că obiceiu au supuşii a urma întru toate povăţuitorul lor.

b. Să aibi purtare de grijă pentru Biserica la care eşti orânduit slujitoriu, ca să fie grijită şi împodobită cu cele trebuincioase, atât înăuntru, cărţi, veşminte, icoane, sfinte vase, cristelniţă pentru Sfântul Botez, în care să se poată afunda pruncul cu lesnire în trei afundări, iar nu în turnări sau în alt chip cum şi pe dinafară iarăşi să fie bine acoperită şi îngrădită împrejur; iară când va fi lipsită de ceva, o dată şi de două ori, să îndemni pe ctitori sau pe poporăni ca să împlinească cele trebuincioase. Iară, neurmând sfatul tău, să arăţi la protopopul ţinutului, ca după învăţătura ce va lua de la noi să urmeze.

c. Când vei avea să slujeşti dumnezeiasca Liturghie, să posteşti cu o zi mai înainte, să te dezbraci de toate grijile lumeşti, întru acea vreme să te împaci cu toţi din toată inima ta şi aşa să săvârşeşti Jertfa cea fără de sânge, ca să fie bine primită în sfântul jertfelnic cel mai presus de ceruri.

d. Sfântul Agneţ vreau să-l păzeşti şi să-l grijeşti ca să nu umezească şi să mucezească, cerându-l la vreme şi uscându-l cu mare rânduială, cum şi potrivirea Sfintelor Taine prea cu luare aminte să fie, ca nu fieştecum să se săvârşească şi să rămâie cât de puţin cusur, cu neorânduială.

e. Pe poporănii tăi să-i sfătuieşti cele duhovniceşti şi să-i îndemni ca să meargă la Biserică în toate Duminicile şi sărbătorile şi să se spovedească fieşte care de patru ori pe an sau măcar o dată şi care vor fi vrednici să se şi împărtăşească. Aşijderea şi pe casnicii tăi să-i înveţi frica lui Dumnezeu, cu îndeletnicire la rugăciuni, a păzi curăţenia, a fi cinstiţi şi ascultători, ferindu-se de adunări necuviincioase, ca să ia şi alţii pildă bună în casa ta.

f. Să te sileşti în tot chipul ca să dejghini (îndepărtezi) dintre poporăni vrăjile, farmecile, descântecele, băierile şi altele asemenea acestora, care le fac cei mai mulţi prin casele lor, căci aceste sunt lucruri păgâneşti şi neplăcute lui Dumnezeu. Ci de va fi bolnav cineva dintre poporăni, să cheme preotul să se roage pentru dânsul, după învăţătura Apostolului ce zice: *Că rugăciunea credinţei va mântui pre cel bolnav* (Iac. 5, 15).

g. Să nu fii volnic a cununa, ori slobod, ori rob, fără de pecetluit cu pecetea noastră, nici a te ridica din satul acela unde te afli şi a merge aiurea,

sau a sluji la altă Biserică fără ştirea şi blagoslovenia noastră, căci îndrăznind vei fi supus supt grele canoane.

h. De te va supăra cineva, să nu-i răspunzi cu sudălmi şi ocări, ci să arăţi la protopopul ţinutului şi se va înţălepţi supărătorul tău. Sau când vei avea pricină de gâlceavă, nu eşti slobod a merge la judecată politicească, căci dregătorii politiceşti nu pot să te judece pre tine, fiind preot.

Ci, când vei avea vreo supărare de judecată, tot la protopopul vei merge de-ţi vei cere dreptate. Şi când protopopul nu te va putea odihni, să fii îndatorit a veni la noi, ca să te punem la cale. Însă te fereşte să nu fii tu începătorul pricinii, că apoi vei fi supus canonisirii.

Aceste mai sus arătate, ce ţi s-au pus ca o oglindă înainte, priveşte-le, o, preote, şi de vei păzi întocmai neapărat, bine să ştii că vei câştiga dragoste şi evlavie de la oameni, cinstea şi ajutorul lor vei dobândi. Arhiereul se va bucura de tine şi te va iubi ca pre un împreună slujitor al Tainelor lui Dumnezeu, carele, aşa să te întărească Domnul Dumnezeu, a le păzi neapărat, cu iubirea lui de oameni în veci. Amin".

PUSTNICUL SFÂNT
de la Peştera Mică a Ialomicioarei
(secolul XIX)[27]

La începutul secolului XIX se nevoia în Schitul Peştera Ialomicioarei un călugăr smerit şi foarte iubitor de Dumnezeu. După câţiva ani, dorind să se roage în pustie, a plecat din schit şi şi-a găsit sălaş o peşteră nebăgată în seamă, în desişul codrilor, numită până astăzi „Peştera Mică". Pustnicul nu ştia că acolo îşi avea adăpost un urs. Dar, cu rânduiala lui Dumnezeu, s-au împrietenit unul cu altul, încât noaptea locuiau împreună în aceeaşi peşteră, iar ziua ursul pleca în pădure, iar sihastrul se ruga lui Dumnezeu.

Acolo s-a nevoit mulţi ani pustnicul în post, în rugăciune şi în alte neştiute osteneli. În tradiţia locului se spune că pustnicul nu primea nici un fel de mâncare de la nimeni, ci singur şi-o agonisea din pădure. Numai ursul, ca ucenic credincios, îi aducea vara în peşteră rugi de zmeură şi mure.

Se mai spune din bătrâni că, odată, doi vânători au pândit ursul în zmeuriş ca să-l împuşte. Apoi s-au luat după el până s-a ascuns în peşteră. Şi cum pândeau ei în apropiere, a ieşit pustnicul afară şi le-a zis:

---

[27] Numele lui s-a uitat o dată cu pierderea arhivei schitului.

– Ce căutaţi, fraţilor, în pustiul acesta?

– Să ne iertaţi, părinte, suntem vânători. Urmărim un urs. Parcă s-a ascuns aici în peşteră.

– Dar v-a făcut vreun rău? Lăsaţi ursul în pace! Veţi găsi în pădure alte animale!

– Iartă-ne, părinte – au zis vânătorii – şi te roagă pentru noi!

– Dumnezeu să vă binecuvinteze, fraţilor. Mergeţi în pace.

– Părinte, avem ceva de mâncare la noi, am vrea s-o lăsăm sfinţiei tale. Vrei s-o primeşti?

– Lăsaţi-o acolo, pe piatră.

La urmă iarăşi l-au întrebat pe pustnic:

– Părinte, vom mai veni prin locurile acestea. Vrei să-ţi aducem ceva de mâncare?

– Cum vă este voia, fraţilor.

După câteva săptămâni au urcat din nou vânătorii pe Valea Ialomicioarei să ducă de mâncare cuviosului. Când au ajuns la gura peşterii, au văzut un lucru înfricoşat. Pustnicul împreună cu ursul erau plecaţi din peşteră, iar alături, pe piatră, mâncarea lăsată mai înainte de ei era neatinsă.

Din ziua aceea, nimeni nu ştie unde s-a dus sihastrul, unde o fi răposat şi care îi era numele. Singura binecuvântare rămasă de la el este un mic izvor de apă, ce curge în fundul peşterii pentru mângâierea trecătorilor. Până astăzi, credincioşii intră în „Peştera Mică", se roagă şi iau apă din „Izvorul Pustnicului". Însă, oricâtă apă ar lua, izvorul nu se împuţinează niciodată.

Minunat este Dumnezeu întru Sfinţii Săi, Dumnezeul Părinţilor noştri!

EPISCOPUL CHESARIE AL BUZĂULUI (1784-1846)

Episcopul Chesarie face parte din rândul marilor ierarhi români ai secolului trecut. El s-a născut în Bucureşti din părinţi săraci, prin anul 1784, cu numele de Constantin Căpăţână. La vârsta de 13 ani (1797) a fost încredinţat episcopului Iosif al Argeşului, care îl dă să înveţe carte la şcoala grecească de la Biserica Domniţa Bălaşa. Apoi îl călugăreşte la Mânăstirea Antim cu numele de Chesarie şi îl hirotoneşte diacon.

În anul 1820, ucenicul episcopului Iosif ajunge iconom al Mânăstirii Antim şi mai târziu al Mitropoliei din Bucureşti. Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă ascultare, smerenie şi pricepere, în anul 1825 este hirotonit episcop la

Buzău de mitropolitul Grigorie Dascălul, păstorind turma încredinţată de Hristos cu neîmpuţinată dragoste şi osârdie, timp de 21 de ani.

Găsind Eparhia Buzăului cu multe lipsuri şi cu biserici ruinate, a reînnoit zeci de lăcaşuri - mânăstiri, schituri, metoace şi biserici -, devenind astfel un mare ctitor al acestei eparhii. Iar pentru luminarea copiilor şi folosul de obşte al neamului, a întemeiat mai multe şcoli, precum: Seminarul eparhial, înfiinţat în anul 1836; şcoala de muzică bisericească, în anul 1830; şcoala de pictură bisericească, sub conducerea pictorului Nicolae Teodorescu, în anul 1831; şcoala de sculptură bisericească, în anul 1833 şi altele. În aceste şcoli ctitorite de episcopul Chesarie au fost aduşi cei mai buni profesori, duhovnici şi dascăli din Ţara Românească, din care au ieşit episcopi, preoţi şi dascăli aleşi, precum şi pictori renumiţi. Elevilor li se cerea cel dintâi credinţă tare în Dumnezeu, rugăciune şi viaţă morală desăvârşită.

Pentru tipărirea cărţilor de slujbă şi învăţătură duhovnicească, episcopul Chesarie a reînfiinţat în anul 1833 o tipografie eparhială, unde s-au tipărit, cu binecuvântarea şi cheltuiala sa, zeci de cărţi patristice şi de cult, răspândite în cea mai mare parte gratuit.

Dintre cărţile de învăţătură tipărite sub păstoria sa se amintesc: *Despre purcederea Sfântului Duh*, *Împărţire de grâu* şi *Puţul* Sfântului Ioan Gură de Aur (1833); *Sfătuire pe scurt către cel ce se pocăieşte* (1834); *Cazanii* (1834); *Tălmăcire la cei o sută cincizeci de psalmi* (1840); *Învăţătură către preoţi şi diaconi* (1835); *Alcătuire aurită* (1837); *Carte foarte folositoare de suflet*: *Cinci cuvinte ale Sfântului Grigorie de Nyssa* (1838); *Chiriacodromion* (1839) şi altele. Iar dintre cărţile de slujbă a tipărit: *Evanghelia* (1834); *Molitfelnic* bogat, *Sfintele Liturghii* şi *Psaltirea* (1835); *Ceaslovul* bogat, *Acatistier* (1836); *Octoih* şi *Catavasier* (1839); *Sfintele Liturghii* (1840); *Psaltirea* (1841); *Agheasmatar* (1845) şi altele.

Acest neobosit episcop şi credincios păstor al Bisericii lui Hristos a purtat permanent grijă de fiii săi duhovniceşti, zidindu-le lăcaşuri, dându-le preoţi buni, cercetându-i personal şi hrănindu-i cu cărţi de învăţătură şi cuvinte părinteşti. Iar ca ucenic al unui mare episcop - Iosif al Argeşului - a ridicat şi el nu puţini ucenici şi fii sufleteşti, dintre care cel mai renumit a fost ierodiaconul Iosif Naniescu, venerabilul mitropolit al Moldovei de mai târziu.

În anul 1846, la 30 noiembrie, episcopul Chesarie, păstorul cel bun şi credincios al Eparhiei Buzăului, a răposat cu pace, plâns de toţi credincioşii săi şi a fost îngropat lângă biserică, spre neuitată pomenire. Piatra lui de mormânt poartă această frumoasă inscripţie: „Opreşte-ţi, trecătorule, pasul în respect lângă pacinicul lăcaş al Colosalei umbre - sacrul mormânt. Aici

ierarhul Chesarie trupul îşi odihneşte de multele, în puţin timp, jertfiri spre gloria Domnului, a Patriei şi eternei sale memorii. (Noiemvrie 30, 1846)"[28].

CUVIOSUL CALINIC PUSTNICUL
Mânăstirea Horaiţa-Neamţ
(secolul XIX)

Acest cuvios s-a nevoit în prima jumătate a secolului XIX într-o mică poiană, sub vârful Muntelui Horăiciorul. Bătrânii spun că era preot, că s-a nevoit aici 40 de ani, că ducea o viaţă sfântă şi că avea darul facerii de minuni. Veneau la el oameni bolnavi de prin sate, iar părintele îi vindeca cu post şi cu rugăciune.

Cuviosul Calinic avea, de asemenea, mare evlavie la Maica Domnului, cu a cărei icoană izgonea duhurile rele din oameni, alunga fiarele sălbatice din grădina sa, biruia patimile şi gândurile viclene din cugetul său. Oriunde se ducea, purta cu sine icoana Maicii Domnului şi era izbăvit de tot răul.

Nevoinţa pustnicului Calinic era aceasta: mânca o dată pe zi după apusul soarelui, săvârşea neîncetat rugăciunea lui Iisus şi priveghea noaptea cu cântări de psalmi şi metanii. Iar îndeletnicirea lui cea mai iubită era plantarea şi altoirea de pomi fructiferi. Toată poiana din jurul chiliei sale a plantat-o cu meri, pruni şi nuci. Ba mergea şi la Schitul Horăicioara sau cobora jos în Mânăstirea Horaiţa de planta şi altoia pomi de tot felul. Iar toamna aduna cu bucurie roadele ostenelilor sale şi le împărţea în dar la trecători, „în numele Maicii Domnului!"

Aceasta era viaţa şi nevoinţa Cuviosului Calinic pustnicul. Ajungând la adânci bătrâneţi, a căzut bolnav la pat. Atunci au venit călugării din schit şi i-au zis:

– Părinte Calinic, am venit să te coborâm de vale, să mori la mânăstire.

– Cu ajutorul Maicii Domnului, a răspuns bătrânul, mă cobor singur! Şi îndată, luând icoana Preasfintei Fecioare, s-a coborât înaintea tuturor în Mânăstirea Horaiţa. Apoi s-a închinat în biserică, s-a mărturisit la duhovnic, a cerut Preacuratele Taine şi, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace şi cu bucurie în suflet. Locul unde s-a nevoit se numeşte astăzi „Poiana lui Calinic".

---

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II colectiv, Bucureşti, 1958, p. 419–422; D. Furtună, Chesarie, episcopul Buzăului, Bucureşti, 1913; G. Voiculescu, *Viaţa şi activitatea lui Chesarie, teză de licenţă*, Bucureşti, 1897, p. 57

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din a doua jumătate

a secolului XIX

ARHIMANDRITUL NEONIL BUZILĂ
Mare stareţ al Mânăstirii Neamţ
(1789-1853)

a. Viaţa

Arhimandritul Neonil Buzilă a fost cel mai renumit stareţ al Mânăstirii Neamţ din secolul XIX. Personalitatea sa se impune în istoria monahismului nostru, atât prin înalta sa trăire duhovnicească şi prin înţelepciunea cu care a crescut atâtea suflete în dragostea de Hristos, cât şi prin devotamentul cu care s-a pus pe sine şi întreaga mânăstire în slujba Bisericii, a neamului şi a aproapelui.

Stareţul Neonil s-a născut în satul Valea Seacă-Suceava, în anul 1789. Părinţii săi, deşi săraci, i-au dat o creştere aleasă. În anul 1802, când avea numai 12 ani, a intrat în viaţa monahală, fiind încredinţat unchiului său, arhimandritul Ilarie, din Mânăstirea Neamţ. În anul 1808 a fost călugărit, iar mai târziu, hirotonit diacon şi preot.

Între anii 1827-1832 a fost preot slujitor şi duhovnic la Catedrala mitropolitană din capitala Moldovei, fiind preţuit şi căutat de toţi locuitorii oraşului, „căci era dulce la cuvânt şi la toţi primit şi iubit". Între anii 1832-1834, ca stareţ al Mânăstirii Bărboi din Iaşi, s-a îngrijit de reînnoirea acestui sfânt lăcaş, fiind cinstit cu treapta de arhimandrit.

După moartea stareţului Dometian (1834), arhimandritul Neonil este ales stareţ al Mânăstirii Neamţ, pe care o conduce cu înţelepciune timp de doi ani (1834-1835). În urma unor intrigi din afară, este schimbat din stăreţie, apoi reales între anii 1838-1839. După doi ani este înlocuit pentru a doua oară şi surghiunit la Mânăstirile Slatina şi Vorona, datorită caracterului său devotat şi statornic. În anul 1843, arhimandritul Neonil este ales pentru a treia oară stareţ al Mânăstirilor Neamţ şi Secu, pe care le păstoreşte cu o neegalată pricepere timp de încă zece ani. În această scurtă perioadă, deşi suferind, reuşeşte să aducă în marea lavră un viu suflu de înnoire duhovnicească şi culturală.

Stareţ şi duhovnic ales, călugăr învăţat şi scriitor iscusit, iconom devotat al casei lui Dumnezeu şi părinte al săracilor, slujitor adevărat al Bisericii şi fiu credincios al neamului, iată pe scurt marile virtuţi ale stareţului Neonil, specifice, de altfel, Ortodoxiei româneşti.

După şapte ani de suferinţă, marele stareţ Neonil Buzilă, împăcat cu sine, cu oamenii şi cu Dumnezeu, se mută în odihna lui Hristos, plâns de tot soborul, la 16 octombrie, 1853, şi este înmormântat în pridvorul bisericii ctitorite de Ştefan cel Mare, precum se vede până astăzi.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Stareţul Neonil şi-a închinat din copilărie viaţa lui Hristos. Învăţătura de carte şi adâncul Sfintelor Scripturi le-a deprins de la renumiţi dascăli ai Mânăstirii Neamţ, ieromonahul Iosif şi schimonahul Platon, iar meşteşugul nevoinţei călugăreşti l-a învăţat de la cei mai buni duhovnici ai soborului. Se spunea despre dânsul, precum însuşi lucrul l-a adeverit, că pe toţi dascălii şi duhovnicii săi i-a întrecut.

2. Arhimandritul Neonil, în toată viaţa sa, a fost foarte râvnitor pentru casa Domnului. În anul 1821, când multe biserici şi odoare erau jefuite şi distruse de răsculaţi, el a fost rânduit de stareţul Mânăstirii Neamţ, arhimandritul Ilarie, să ascundă în pădure icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. După aproape doi ani de zile, tot sfinţia sa a fost trimis să aducă din nou icoana Maicii Domnului în mânăstire.

3. În acelaşi an (1821), când Mânăstirea Secu era incendiată de turci şi tezaurul zidit într-o tainiţă, părintele Neonil, luând poruncă de la stareţ, s-a furişat noaptea sub ziduri împreună cu pustnicul Zosima, a spart peretele şi a ascuns tezaurul cu toate sfintele vase în pădure, salvându-le astfel de foc şi de profanare.

4. Blândeţea inimii sale şi iscusinţa în Sfintele Scripturi au făcut din arhimandritul Neonil un duhovnic renumit în Mânăstirea Neamţ şi în toată Moldova. Mai ales la Iaşi, cât a fost preot la catedrală, ajunsese duhovnic şi sfetnic de taină, atât domnitorului şi mitropolitului, cât şi la o mare parte din locuitorii oraşului. Bogaţi şi săraci, mireni şi călugări, învăţaţi şi oameni simpli, ţărani şi orăşeni, toţi îl căutau şi îşi hrăneau sufletul din învăţăturile sale, „căci era dulce la cuvânt şi la toţi primit şi iubit".

5. Odată a alergat la arhimandritul Neonil un datornic din oraş care datora Mitropoliei suma de 40.000 lei, rugându-l să mijlocească pentru iertarea lui. Deci, văzând părintele sărăcia datornicului, a mijlocit la mitropolitul Veniamin şi i-a iertat toată datoria.

6. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri duhovniceşti, arhimandritul Neonil a fost stareţ la Mânăstirea Neamţ timp de treisprezece ani. Deci, văzând că viaţa duhovnicească în Mânăstirea Neamţ era în scădere, a întocmit

pentru obştea sa un nou aşezământ călugăresc prin care a îmbinat în chip armonios rugăciunea şi nevoinţa, lucrul mâinilor şi slujirea.

Cele mai importante reguli de sporire duhovnicească, fixate de stareţul Neonil, erau acestea:

- mărturisirea zilnică a soborului;
- participarea obligatorie a fiecărui călugăr şi frate la pravila bisericii, îndeosebi la Utrenie şi la Sfânta Liturghie;
- îndeletnicirea la chilii cu pravila, cu rugăciunea lui Iisus şi citirea scrierilor Sfinţilor Părinţi;
- interzicerea cu desăvârşire a oricărui fel de adunări la chilii;
- săvârşirea ascultării în mânăstire cu dragoste şi fără cârtire;
- petrecerea soborului în desăvârşită armonie, unitate şi smerenie;
- interzicerea mâncării de carne în obşte;
- servirea mesei numai la trapeză. Nimeni nu avea voie să mănânce în chilie, afară de cei bolnavi.

7. Pentru buna chivernisire a bunurilor mânăstireşti şi punerea lor în folosul tuturor, stareţul Neonil a rânduit în aşezământul său următoarele:

- încetarea oricărui amestec din afară în treburile mânăstirii. Averile ei nu pot fi însuşite sau înstrăinate de nimeni, fără voia soborului;
- veniturile mânăstirii vor fi folosite, atât pentru întreţinerea soborului şi refacerea chiliilor, cât şi pentru opere de binefacere şi milostenie, ca: zidirea de biserici noi în satele sărace, înzestrarea unor lăcaşuri noi cu cărţi şi obiecte de cult, zidirea de spitale şi şcoli publice, înfiinţarea unor „spiţerii" (farmacii) pentru călugări şi mireni, şi altele:
- zidirea unei bolniţe noi în Mânăstirea Neamţ, atât pentru călugării din lavră şi schituri, cât şi pentru cei din pustie;
- deschiderea unei şcoli monahale în mânăstire pentru fraţii începători;
- tipografia şi legătoria de cărţi să fie mult mărite.

Aici se vor tipări tot felul de cărţi bisericeşti de slujbă şi învăţătură, din veniturile mânăstirii, care apoi se vor împărţi gratuit la mânăstiri şi biserici de mir. Toate acestea au fost în întregime realizate.

8. Stareţul Neonil a rânduit ca spovedania soborului să se facă zilnic, în fiecare seară, iar împărtăşirea să se facă săptămânal. De asemenea, participarea zilnică la Utrenie şi Sfânta Liturghie era obligatorie. Cei care lipseau fără pricini binecuvântate erau pedepsiţi.

Pentru abateri mici se dădea câte o zi de post şi metanii. Iar pentru abateri mai grave, vinovatul era oprit un timp de la Sfânta Împărtăşanie sau era trimis de canon la altă mânăstire. Prin aceasta, viaţa duhovnicească şi

unitatea soborului au sporit mult în Mânăstirea Neamţ, iar dezbinarea dintre fraţi a fost înlăturată.

9. În timpul stăreţiei sale, arhimandritul Neonil, cuprins de râvnă pentru Biserica lui Hristos şi mântuirea neamului, a zidit şi a înzestrat din venitul mânăstirii numeroase lăcaşuri de rugăciune, printre care se pot aminti: clopotniţa Mânăstirii Neamţ, cu paraclisul Buna-Vestire, trapeza şi aripa de sud a incintei; biserica Sfântul Ioan Teologul şi gropniţa din cimitirul mânăstirii; biserica Schitului Vovidenia din apropiere; biserica satului Topoliţa-Neamţ şi biserica satului Preuteşti-Neamţ, ambele înzestrate de stareţ personal; paraclisul Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava din bolniţa mânăstirii; paraclisul Sfântul Lazăr de la Spitalul Târgu Neamţ; incinta Mânăstirii Secu, de două ori mistuită de foc, şi altele.

10. Marele stareţ, fiind foarte milostiv şi iubitor de oameni, a purtat grijă după putere şi de cei bolnavi. Astfel, a zidit în Mânăstirea Neamţ o bolniţă încăpătoare, în locul celei arse în 1841, pentru călugării bătrâni şi bolnavi din lavră, pentru cei ce se nevoiau în schiturile şi pădurile dimprejur şi chiar pentru mireni. Alături a amenajat o farmacie şi a rânduit câţiva călugări „bolniceri" şi un medic. Iar la Târgu Neamţ zideşte, în anul 1852, un spital mare cu etaj pentru 200 de bolnavi, cu paraclis la mijloc, în care slujea zilnic un duhovnic călugăr. Mai zideşte o farmacie mare „cum nu era alta în Moldova", cu medic plătit de mânăstire. În aceste două spitale, multe suferinţe se alinau şi toţi bolnavii primeau tratament gratuit. Spitalul şi farmacia erau întreţinute de mânăstire.

11. Stareţul Neonil, fiind totodată foarte iubitor de carte şi dorind să ajute la luminarea călugărilor şi a poporului, a zidit în oraşul Târgu Neamţ o şcoală publică cu 4 săli de clasă pentru 200 de copii. A mai construit în satul Vânători-Neamţ o altă şcoală publică cu două săli de clasă, înzestrându-le pe amândouă cu mobilierul necesar şi cu biblioteci renumite. În ambele şcoli, copiii învăţau gratuit, pe cheltuiala mânăstirii. Iar pentru călugări, a întemeiat în mânăstire o şcoală monahală în aripa de sud a incintei, încredinţând-o învăţatului arhimandrit Filaret Scriban. Aici se învăţau: Vechiul şi Noul Testament, Regulile vieţii monahale, Muzica psaltică, Tipicul, Gramatica, Istoria şi limbile greacă şi slavonă[1].

12. Pentru a pune la îndemâna călugărilor învăţăturile Sfinţilor Părinţi, stareţul Neonil a îmbogăţit mult biblioteca Mânăstirii Neamţ cu tot felul de

---

[1] Toate ctitoriile stareţului Neonil - chilii, biserici, spitale şi şcoli - se păstrează în stare de funcţionare până astăzi.

manuscrise şi cărţi patristice şi de cult, cum nu era altă bibliotecă în Moldova[2]. Pe lângă cărţile care se citeau la chilii, stareţul a rânduit să se citească zilnic la biserică şi la trapeză din cuvintele Sfinţilor Părinţi.

13. Cea mai mare operă culturală a stareţului Neonil a fost însă tipărirea de cărţi. Pentru a satisface setea de cunoaştere duhovnicească a tuturor şi pentru a înzestra bisericile şi mânăstirile cu cărţile necesare de cult, el a mărit mult tipografia mânăstirii şi a înlocuit vechile teascuri de lemn cu altele metalice. Activitatea tipografică era susţinută de peste 60 de călugări şi fraţi. Unii traduceau din limba greacă, iar alţii turnau litere, culegeau textul, făceau cerneluri naturale, lucrau la teascuri, corectau paginile tipărite, legau cărţi în piele de miel sau sculptau chenare şi ornamente în lemn de măslin şi de păr.

14. Dragostea pentru Biserică şi neam a stareţului Neonil l-a îndemnat şi la alte opere de binefacere. Văzând lipsa în care se aflau unele schituri şi biserici din Moldova, trimitea peste tot cărţi de slujbă şi de învăţătură ortodoxă în mod gratuit. Milostenia şi râvna marelui stareţ au trecut până dincolo de hotarele Moldovei, cărţile tipărite în Mânăstirea Neamţ ajungând, atât în Ţara Românească şi Transilvania, cât şi în Muntele Athos, Basarabia şi Balcani.

Îndată ce a auzit că sute de biserici din Ardeal sunt jefuite şi lipsite de cărţi de cult, a trimis de mai multe ori peste Carpaţi călugări cu cărţi încărcate în care cu boi, la episcopul Andrei Şaguna. Astfel, milostenia şi bunătatea stareţului Neonil se făcuseră cunoscute tuturor.

15. Se spunea despre dânsul că, oricât ar fi fost de ocupat cu grijile de tot felul în mânăstire, nu-şi lăsa niciodată pravila şi canonul călugăresc. Iar de la Utrenie, Vecernie şi Sfânta Liturghie nu lipsea în nici o zi. Ba încă cerceta pe călugări şi fraţi la chilii, la ascultare, la bolniţă, la tipografie, la trapeză. Mergea uneori să cerceteze şi pe călugării din Secu, din Sihăstria, Sihla, Pocrov, Icoana şi din celelalte schituri care erau sub povăţuirea sa. Peste tot ajungea şi pe toţi îi mângâia cu cuvintele sale pline de înţelepciune şi blândeţe.

16. În anul 1847, o holeră cumplită a bântuit Ţara Moldovei, secerând pe cei lipsiţi de ajutor. Atunci mulţi se izbăveau de moarte fugind prin mânăstiri. La Mânăstirea Neamţ, stareţul Neonil a adăpostit în anul acela numeroase familii de orăşeni din Iaşi, dându-le mâncare şi chilii. Spun toţi că nici unul din călugări şi mireni n-a murit de holeră. Cum se îmbolnăvea cineva, stareţul îl trimitea să se închine la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, şi se vindeca.

[2] O mare parte din această bibliotecă a fost mistuită în incendiul din noiembrie 1862.

17. Se mai spune despre acest mare stareţ că în anul 1846, îmbolnăvindu-se de picioare după neştiutele judecăţi ale lui Dumnezeu şi fiind nevoit să stea în chilie până la moarte, niciodată n-a cârtit întru inima sa. Ci de acolo, de pe patul suferinţei, se străduia să conducă obştea mânăstirii, cu toate schiturile şi metoacele sale, care număra până la 600 de călugări. Zilnic veneau la el părinţii din consiliu, egumenii, duhovnicii şi fraţii să-i ceară sfat, şi nimeni nu ieşea din cuvântul lui.

18. De pe patul suferinţei, stareţul Neonil nu înceta a sfătui şi a învăţa pe toţi calea mântuirii, atât prin viu grai, cât şi prin scris. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă putere în cuvânt.

– Fraţilor, zicea el, nu pregetaţi a vă îndulci de mireasma cea duhovnicească ce iese din florile cele mirositoare ale raiului celui înţelegător, adică din chinurile şi durerile sfinţilor mucenici şi din ostenelile şi nevoinţele cuvioşilor părinţi. Pe acestea, Mireasa lui Hristos cea fără prihană, adică sfânta noastră maică, Biserica Răsăritului, le-a sădit şi le-a crescut prin buna-credinţă, spre a le aduce lui Hristos, Mirelui său cel adevărat, miros de bună mireasmă, pe a căror bună mirosire El foarte mult o iubeşte după cea zisă: *La mireasma mirurilor Tale vom alerga* (Cântarea cântărilor, 1, 7).

19. Zicea iarăşi:

– Pe florile acestea duhovniceşti, adică pe sfinţii cei cuprinşi în mineiele Bisericii, cu dragoste adevărată să-i cinstim ca pe prietenii lui Dumnezeu. Iar dintre toţi, mai cu osebire pe Sfânta Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioară Maria, cu credinţă şi cu bucurie negrăită să o lăudăm, ca pe ceea ce negrăit, prin cuvântul arhanghelului, a zămislit de la Duhul Sfânt pe Fiul şi Cuvântul Tatălui Celui fără de început şi L-a născut cu trup spre mântuirea noastră, a oamenilor.

20. Zicea iarăşi:

– Fraţilor, primiţi, vă rog, cu creştinească dragoste şi râvnă rugăciunile sfinţilor ce se cinstesc în Biserica dreptmăritoare, că ei sunt mijlocitorii mântuirii noastre întru Împărăţia Tatălui Celui veşnic.

21. Altă dată iarăşi învăţa, zicând:

– Fraţilor, datorie avem ca şi noi să ne aducem aminte de înnoirile duhovniceşti şi spre mai bine să ne schimbăm din zi în zi, cât ne aflăm întru această viaţă prea scurtă.

22. Zicea stareţul Neonil şi acestea:

– Să ne înnoim, fraţilor, dezbrăcându-ne, după cuvântul Apostolului, de omul cel vechi prin pocăinţă şi prin mărturisirea curată, şi să ne îmbrăcăm în

cel nou prin lucrarea faptelor bune, ca, ieşind din viaţa aceasta îndreptaţi şi gătiţi, după ce se vor strica corturile noastre şi după ce iarăşi se vor ridica prin glasul trâmbiţei celei de apoi, să ne învrednicim a primi rodurile ostenelilor noastre, prăznuind nu o dată în an, ci fără încetare. Nu în corturi şi colibe stricăcioase ca evreii, ci în lăcaşurile cele nefăcute de mână ale celor întâi-născuţi.

23. Apoi adăuga:

– Să cinstim din tot sufletul pe sfinţii cei din fiecare zi şi mai ales să ne sârguim, pe cât ne va fi cu putinţă, spre urmarea petrecerii lor. Că, făcând aceasta, ne vom învrednici a fi moştenitori desfătării celei veşnice şi Împărăţiei cereşti în Hristos, Domnul nostru.

24. Zis-a iarăşi stareţul Neonil:

– Să cinstim cu adevărată credinţă pe adevăratul Dumnezeu şi Mântuitor al nostru, Iisus Hristos. Lui să-I aducem, nu flori pământeşti şi stricăcioase ce se veştejesc, ci nestricăcioase şi cereşti. Adică, pe sfinţii mucenici care s-au înroşit în sângele lor ca nişte trandafiri prea frumoşi. Încă şi pe preacuvioşii părinţi, cei ce prin sudorile şi nevoinţele lor şi-au înălţat sufletele mai mult decât crinii cei binemirositori.

25. În toamna anului 1852, marele stareţ Neonil, simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a încredinţat mitropolitului Sofronie Miclescu testamentul său, însoţit de aceste ultime cuvinte:

„Eu mor supărat pe sinemi că am purtat cu nevrednicie numele unuia dintre Apostolii cei mici ai Domnului. Sfârşind dar până la a doua venire a Domnului toată voroava cu înalt preasfinţia voastră şi cu tot omul, întreind şi împătrind lăcrimioara şi nevrednica mea rugăciune ca să nu uitaţi de mine şi de frăţimea aceasta. Binecuvântaţi această călătorie veşnică a mea, iertaţi-mă, dezlegaţi-mă şi Dumnezeu să ne învrednicească ca să ne vedem cu toţii întru împărăţia Tatălui Celui veşnic, întru bucuria Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi întru luminarea darului Preasfântului şi de viaţă făcătorului Duh Sfânt. Amin".

NEONIL,
Arhimandrit şi stareţ Sfintelor Monastiri
Neamţu şi Săcul, 1853, octombrie, 13.

După trei zile, stareţul Neonil, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a trecut cu pace la veşnica odihnă, fiind înmormântat în pridvorul bisericii mari.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL
Schitul Peştera Ialomicioarei
(secolul XIX)

Cuviosul Pahomie a fost un sihastru mare şi renumit în partea locului. După tradiţie era din Ţara Făgăraşului. Deci, iubind pe Hristos, a intrat în Schitul Peştera Ialomicioarei, prin anii 1815–1820. După călugărie s-a nevoit în schit încă puţină vreme. Apoi, luând binecuvântare de la vestitul egumen al Ialomicioarei, ieroschimonahul Gherasim Popescu, s-a retras mai sus de schit, în Muntele Bătrâna. Acolo şi-a făcut o colibă din lemn şi pământ şi s-a nevoit singur în aspră petrecere, până la obştescul sfârşit. Toată săptămâna se ostenea pe munte în post şi rugăciune, iar Duminica venea la schit, asculta slujba, îşi mărturisea gândurile la stareţul său, primea Trupul şi Sângele lui Hristos şi urca din nou pe munte. La chilie se hrănea numai cu urzici, cu cartofi şi pesmeţi.

Pentru multa lui osteneală, schimonahul Pahomie primise de la Dumnezeu darul înaintevederii şi al vindecării bolilor, ajungând renumit prin satele din jur. Însă nu primea pe nimeni la chilia sa, nici daruri de la oameni nu lua. Primea numai rugăciunile celor bolnavi, şi, cum se ruga pentru cineva, îndată i se împlinea cererea.

Ajungând la bătrâneţe şi îmbolnăvindu-se, i s-a vestit de sus ziua şi ceasul morţii. Deci, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere stareţului aceasta ca să-i aducă Preacuratele Taine. Noaptea, ieroschimonahul Gherasim, egumenul Peşterii, a auzit un glas: „Du-te la munte şi împărtăşeşte pe Pahomie!”

A doua zi a urcat muntele la chilia Cuviosului Pahomie, l-a împărtăşit şi îndată a răposat. Deci, prohodindu-l, l-a îngropat acolo şi s-a întors la schit, lăudând pe Dumnezeu.

SCHIMONAHIA SAFTA BRÂNCOVEANU
Mânăstirea Văratec
(1776–1857)

Această schimonahie, vestită în mânăstirile noastre prin daniile ei, era fiica lui Teodor Balş din Iaşi, caimacamul Moldovei. De mică a fost dată la învăţătură, deprinzând bine limba greacă, iar în casă a fost crescută de mama sa, Elisabeta, în frică de Dumnezeu şi respect pentru sfintele biserici.

În anul 1793 se căsători cu banul Grigore Brâncoveanu, mare dregător al Ţării Româneşti, dar nu avu copii. După multe primejdii şi rele pătimiri, soţul ei se mută din viaţa aceasta în anul 1832, iar văduva Safta se întoarse la Iaşi, în casa părintească. Apoi, în acelaşi an, a intrat în nevoinţa călugărească împreună cu mama ei, Elisabeta, la Mânăstirea Văratec. Acolo şi-a mângâiat întristarea inimii prin rugăciuni şi lacrimi. Apoi, logodindu-se cu Hristos şi primind schima monahală, a uitat de necazurile lumii şi de durerea văduviei.

Cea mai mare virtute a schimonahiei Safta Brâncoveanu a fost milostenia. Fiind din neam de domn şi având multe odoare şi averi, pe toate le-a împărţit la săraci, la biserici şi mânăstiri, urmând exemplul înaintaşilor ei. Încă pe când trăia în Bucureşti cu soţul ei, a făcut numeroase donaţii de bani, veşminte, cărţi, icoane şi sfinte vase la mânăstirile Olteniei, ctitorite de Constantin Brâncoveanu, precum şi la biserica Sfântul Nicolae din Şcheii Braşovului. În Bucureşti, de asemenea, a restaurat biserica Domniţa Bălaşa, zidită de fiica marelui voeivod. Iar după ce îmbrăţişă cinul monahal, continuă să facă şi mai multe danii la sfintele biserici.

Cele mai multe donaţii le-a făcut Mânăstirii Văratec. Odoarele de argint le-a topit şi a făcut din ele ferecături de Evanghelii, îmbrăcăminte la icoane, candele, sfinte vase şi postamente de cruci la altar. Tot la Văratec a donat schimonahia Safta veşminte preoţeşti, acoperăminte de fir, cărţi de cult şi multe altele. De asemenea, a dăruit veşminte, cărţi şi icoane şi la celelalte mânăstiri din ţinutul Neamţ. Iar în anul 1851 a donat un rând de veşminte arhiereşti de fir Sfântului Ierarh Calinic, cu care mai târziu a şi fost înmormântat.

Deci, ajungând la adânci bătrâneţi, schimonahia Safta Brâncoveanu s-a mutat la veşnicele lăcaşuri în ziua de 8 august, 1857, şi a fost înmormântată alături de mormântul mamei sale, schimonahia Elisabeta Balş.

ARHIMANDRITUL IRINARH ROSETI
Mânăstirea Horaiţa şi Muntele Tabor
(1771-1859)[3]

a. Viaţa

Acest cuvios arhimandrit, stareţ, duhovnic şi sihastru a fost unul din marii călugări ai monahismului românesc din secolul XIX.

---

[3] Arhim. Nectarie Banul, *Viaţa unui îmbunătăţit călugăr român, Irinarh Roseti* scrisă de ucenicul său, in „B.O.R.", nr. 7, 1898, p. 603–632, 770–791. Idem, Istoricul M-rii Horaiţa, Buc., 1898

Cuviosul Irinarh s-a născut în anul 1771 în oraşul Focşani, din vestita familie de dregători moldoveni, numită Roseti. Părinţii săi, Nicolae şi Pelaghia, l-au crescut în frică de Dumnezeu şi l-au dat să înveţe carte românească şi elinească, după obiceiul vremii. La vârsta de douăzeci de ani, părinţii voiau să-l căsătorească; dar el, pe ascuns, s-a dus la Mânăstirea Neamţ să se facă monah. După trei ani de ascultare este călugărit şi apoi rânduit ca ucenic la tipografia mânăstirii, de curând înfiinţată. Aici ajunge tipograf iscusit şi lucrează la tipărirea Vieţilor Sfinţilor.

Dorind să sporească în nevoinţa călugărească şi să urmeze părintelui său duhovnicesc, ieroschimonahul Iosif Pustnicul de la Văratec, a plecat din Mânăstirea Neamţ şi s-a făcut sihastru în pădurile din jurul Schitului Nechit, ţinutul Neamţ. Aici petrece în linişte 12 ani de zile, ajungând un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus. În anul 1823 pleacă spre Sfântul Munte, dar este oprit la Bucureşti de prietenul său, mitropolitul Grigorie, ca să-i organizeze tipografia. După trei ani de ascultare la Mitropolia Ungrovlahiei, în anul 1826 pleacă la Muntele Athos, unde stă numai doi ani din cauza răscoalelor balcanice.

În anul 1829 se întoarce în Moldova şi ajunge pustnic în Muntele Horaiţa. În anul următor este făcut preot şi arhimandrit la Iaşi, de mitropolitul Veniamin Costachi. În anul 1831 întemeiază Mânăstirea Horaiţa şi devine primul ei stareţ, păstorind această mânăstire până în anul 1843 şi formând un sobor de peste 70 de călugări. Apoi, lăsând stareţ pe unul din ucenici, pleacă la Locurile Sfinte cu ierodiaconul Nectarie Banul şi se stabilesc pe Muntele Tabor. Acolo petrec împreună 16 ani de zile în desăvârşită sihăstrie şi dorire de Dumnezeu, răbdând multe ispite de la oameni şi de la diavoli. În anul 1859 începe construcţia unei mari biserici de piatră pe Tabor, în cinstea Schimbării Domnului la Faţă, dar nu reuşeşte s-o termine.

La 26 decembrie, 1859, cuviosul arhimandrit, stareţ şi duhovnic Irinarh se mută la cele veşnice, regretat de fiii săi duhovniceşti, şi este înmormântat în biserica începută de el şi terminată de ucenicul său. După câţiva ani, osemintele sale au fost strămutate în partea de miazăzi, alături de ctitoria sa.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Arhimandritul Irinarh Roseti dorea din copilărie să slujească lui Hristos, însă era întristat că nu-i dădeau voie părinţii. Într-o noapte, pe când erau cu toţii la nuntă, tânărul Ioan, dezgustat de cele pământeşti, a ieşit afară, şi-a schimbat haina cu a unui prieten credincios şi, însemnându-se cu Sfânta Cruce, a pornit spre Mânăstirea Neamţ.

2. Mergând pe jos toată noaptea, spre ziuă a adormit puţin în marginea unei păduri. Şi iată, un tânăr frumos îmbrăcat s-a apropiat de el şi i-a zis:

- Vrei să te faci monah?

- Aşa, dacă o vrea Dumnezeu, a răspuns Ioan. Atunci tânărul acela i-a închipuit Muntele Tabor şi i-a zis:

- Vezi muntele acesta? Dacă vrei să te faci monah, aici să te sui. Să nu te abaţi nici la dreapta, nici la stânga, ci drept în vârful muntelui să te sui!

Deşteptându-se, Ioan a înţeles că trebuie să se nevoiască pe Muntele Taborului.

3. După plecarea sa la mânăstire, l-au căutat părinţii peste tot, dar nu l-au găsit. Atunci au trimis oameni să-l caute pe la toate mânăstirile, până şi la Sfântul Munte. Abia după doi ani de zile, unul din casnicii tatălui său, care îi schimbase hainele la plecare, l-a găsit la Mânăstirea Neamţ. Deci, întorcându-se, le-a spus:

- Am aflat pe fiul vostru Ioan la Mânăstirea Neamţ. Dar acum nu aveţi ce să-i faceţi că s-a făcut monah. Iar părinţii s-au bucurat că l-au aflat sănătos şi că şi-a ales partea cea bună. Apoi au mulţumit lui Dumnezeu că a binevoit să primească jertfă din ostenelile lor.

4. Spunea ucenicilor săi arhimandritul Irinarh că, după ce a fost primit în Mânăstirea Neamţ, trei ani de zile a fost rânduit la cele mai de jos ascultări, cercându-l de răbdare şi smerenie. Apoi, văzându-l stareţul că împlineşte cu sârguinţă toate poruncile, l-a îmbrăcat în chipul călugăresc şi l-a dat la tipografie, ca ajutor primului tipograf[4].

5. Învăţând meşteşugul tipografiei, părintele Irinarh a ajuns tipograf vestit şi a lucrat patru ani de zile la tipărirea sfintelor cărţi, „ajutat de încă 30 de monahi", căci avea mare râvnă pentru împodobirea bisericilor cu cărţi de slujbă şi de învăţătură.

6. Părintele Irinarh tipograful era încă foarte lepădat de cele pământeşti, iubind toată viaţa sărăcia lui Hristos. El se îndestula numai cu hrana şi îmbrăcămintea de la obşte. Murind tatăl său, a venit un om de încredere din partea rudelor cu o cutie pecetluită cu 200 lire de aur. Această sumă era dreptul său de moştenire trimis de mama sa. Dar smeritul nevoitor, în acelaşi ceas a încredinţat moştenirea în mâinile stareţului spre trebuinţele mânăstirii.

7. Aprins de dorul vieţii pustniceşti, părintele Irinarh a ieşit din obşte şi s-a retras în Munţii Nechitului, nu departe de schitul cu acelaşi nume. Aici s-a

[4] Aceasta s-a petrecut în anul 1807, când s-a întemeiat prima tipografie în Mânăstirea Neamţ.

nevoit singur 12 ani în post şi rugăciune, mâncând o dată pe zi pâine şi apă la apusul soarelui, iar sâmbăta şi Duminica gustând bucate cu untdelemn.

8. Dorind să sporească şi mai mult în nevoinţa pustnicească, Cuviosul Irinarh a plecat din pădurile Nechitului la Muntele Athos. În Bucureşti, însă, a fost oprit de mitropolitul Grigorie să-i întemeieze şi o tipografie pentru nevoile Bisericii. Şi a zăbovit trei ani încheiaţi la Bucureşti, până a organizat tipografia şi a învăţat pe câţiva călugări meşteşugul tipăririi cărţilor. Apoi a plecat la Sfântul Munte.

9. Spunea ucenicul său că doi ani de zile a petrecut Cuviosul Irinarh în post şi rugăciune sub vârful Atonului. Apoi, din cauza deselor tulburări, s-a reîntors în Moldova şi s-a stabilit la Schitul Horăicioara-Neamţ. Dar, văzând că monahii de aici nu au biserică încăpătoare şi schitul este lovit de vânturi şi furtuni, a hotărât să zidească jos, lângă Muntele Horaiţa, o nouă biserică şi chilii pentru călugări, cu banii adunaţi de la credincioşi.

10. Spunea acelaşi ucenic că, în primăvara anului 1830, a mers părintele Irinarh la Iaşi împreună cu el, să ceară binecuvântarea mitropolitului pentru începerea lucrului. Dar, auzind mitropolitul Veniamin că este de neam mare şi văzându-l cuvios şi înţelept, l-a oprit la sine câteva zile şi l-a făcut, împotriva voinţei sale, preot şi arhimandrit. Apoi, dându-i binecuvântare să zidească biserica, l-a slobozit cu pace, trimiţându-i şase care cu alimente pentru lucrători.

11. La începutul Postului Mare s-au coborât amândoi din munte să caute loc de mânăstire. Deci, cântând paraclisul Maicii Domnului şi adăugând şi alte rugăciuni, au însemnat câţiva brazi cu chipul crucii, drept loc pentru altar. Seara au făcut foc şi au rămas acolo. Cuviosul Irinarh s-a rugat toată noaptea să-i descopere Dumnezeu unde anume să zidească biserica. Şi îndată a văzut o lumină, ca o văpaie de foc, deasupra unui brad. Atunci şi-a deşteptat ucenicul, au luat veşmintele şi, apropiindu-se, au cântat împreună paraclisul Maicii Domnului. Apoi, găsind bradul, a zis:

– Aici va fi altarul!

După câteva zile a început construcţia bisericii. Aşa a luat fiinţă Mânăstirea Horaiţa.

12. Terminându-se biserica cu hramul „Botezul Domnului" şi mai multe chilii, arhimandritul Irinarh a fost numit stareţ. Şi s-au adunat în jurul lui, în câţiva ani, până la 70 de monahi, dintre care 12 erau preoţi, 4 diaconi, 4 cântăreţi şi restul ascultători. Astfel, bătrânul a povăţuit bine mânăstirea şi soborul, ca un adevărat părinte, până în anul 1843. Apoi, lăsând pe arhimandritul Ermoghen Buhuş egumen în locul său, a plecat la Ierusalim.

13. După ce s-au închinat Cuviosul Irinarh şi ucenicul său, ierodiaconul Nectarie Banul, la Mormântul Domnului, au plecat spre Galileea şi au zăbovit cinci ani în Nazaret, până au deprins limba arabă. Apoi a zis bătrânul către ucenic:

– Fiule, tocmeşte un om cu doi asini, pune bagajul deasupra şi să mergem în Muntele Taborului, unde mi-a poruncit Domnul prin îngerul Său, ca să şedem acolo în pustie.

– Părinte, a zis ucenicul, Muntele Tabor este plin de tâlhari şi fiare sălbatice. Ducem bagajul în mâinile tâlharilor, să ni-l ia şi să ne lase goi?

– Fiule, acest bagaj eu l-am dăruit Muntelui Tabor. Dacă va voi Hristos să-l păzească, îl va păzi. Iar de-l va lăsa în mâinile tâlharilor, El ne va da altul în loc, căci este bogat. Atunci, tăcând ucenicul, s-au urcat amândoi pe Tabor, fiind acoperiţi cu darul lui Dumnezeu şi izbăviţi de tâlharii văzuţi şi de cei nevăzuţi.

14. Spunea ucenicul că a sihăstrit împreună cu duhovnicescul său părinte 16 ani de zile în peşterile şi pădurile de pe vârful Muntelui Tabor, răbdând multe ispite, frică de la oameni şi de la fiarele sălbatice, foame, sete, lipsă şi arşiţă. Primii ani au locuit în peşteri. Apoi au început să repare trei chilii vechi, ruinate. Apoi au adunat piatră de zidărie, au pregătit var, au strâns apă de ploaie în bazine de piatră şi au colectat ajutoare de la creştini. Iar în vara anului 1859 au început construcţia unei noi biserici în cinstea Schimbării Domnului la Faţă, pe ruinele vechii biserici ortodoxe, distrusă în secolul XIII. Era prima biserică românească la Locurile Sfinte.

15. Spunea iarăşi ierodiaconul Nectarie, ucenicul său, că locuitorii din părţile Nazaretului, din Cana Galileii, din Ptolemaida şi din tot ţinutul preţuiau foarte mult pe Cuviosul Irinarh. Toţi alergau la el pentru sfat, pentru citit şi spovedanie, căci aveau pe stareţ la mare evlavie, pentru că şedea în pustie. Încă îi dăduse Dumnezeu dar că, dacă citea la vreun bolnav, se făcea sănătos; iar cei ce nu năşteau copii veneau la sfinţia sa cu credinţă şi le citea rugăciuni, îi binecuvânta şi le zicea:

– După credinţa voastră, fiilor, să vă asculte Dumnezeu cererea! Şi îndată se împlinea dorinţa lor.

16. Mai spunea ucenicul că odată a venit la bătrânul, pe Tabor, un meşter zidar din Nazaret, anume Iosif, cu soţia, care, după opt ani de căsnicie, nu aveau copii. Atunci s-a rugat cuviosul pentru ei, i-a binecuvântat şi i-a slobozit la casa lor. După aproape un an de zile, cei doi soţi au venit la părintele Irinarh cu primul copil în braţe şi l-au botezat.

17. Părintele Nectarie spunea şi acestea:

– Într-o zi, o femeie mahomedană din satul Daburia, de la marginea muntelui, a urcat cu copilul în braţe pe Tabor şi, apropiindu-se de bătrânul, i-a spus, plângând:

– Fă milă cu mine, părinte, şi citeşte copilului meu, că este bolnav de moarte!

– De ce vii la mine, i-a zis el, preot creştin fiind eu? Du-te la popa vostru şi la doctori.

– Nu mă duc la nimeni altul. Eu am venit la Dumnezeu şi la sfinţia ta şi cred că, de vei citi fiului meu, se va face sănătos.

Iar părintele, văzând credinţa ei, a binecuvântat şi a sfinţit apa, apoi a stropit copilul, i-a citit câteva rugăciuni, l-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci şi a zis:

– Crede în Dumnezeu, femeie, şi mergi cu pace, că fiul tău se face sănătos.

Într-adevăr, cum a ajuns acasă, copilul s-a făcut sănătos. De bucurie, femeia a spus minunea aceasta în tot satul.

18. Spunea iarăşi ucenicul că, auzind hogea din sat de vindecarea copilului, s-a mâniat şi a zis bărbatului acelei femei:

– De ce lăsaţi femeile voastre de se duc la ghiaurul acela din munte să citească copiilor voştri?

Atunci, omul, mâniindu-se, a zis:

– Mâine dimineaţă mă duc să-l împuşc.

Deci, urcând pe Tabor, a intrat în chilia Cuviosului Irinarh, căutând să-l ucidă. Dar bătrânul se ruga în pădure. Atunci cu voia lui Dumnezeu a orbit arabul şi, ieşind afară, nu găsea cărarea să coboare. Întâlnindu-l, părintele l-a întrebat:

– De unde eşti, omule, şi pe cine cauţi?

– Iartă-mă, părinte, că ţi-am greşit. Eu sunt bărbatul femeii căreia i-ai făcut copilul sănătos. Îţi mulţumesc, omule al lui Dumnezeu. Dar m-au ocărât mai-marii satului şi eu am venit să te ucid. Însă, Dumnezeu n-a voit să-ţi fac ţie rău celui ce mi-ai făcut bine şi, m-a pedepsit, că, iată, am orbit şi nu văd pe unde să merg.

Atunci cuviosul, milostivindu-se spre el, l-a luat de mână şi i-a zis:

– Vino să-ţi arăt eu cărarea că, de acum, cu darul lui Dumnezeu, vei vedea, că ţi-ai cunoscut greşeala şi te-ai pocăit. Dumnezeu să te ierte, mergi în pace.

Din clipa aceea arabul a văzut şi a coborât sănătos la casa lui.

19. Altă dată, mai mulţi săteni au urcat pe Tabor după lemne. Iar unul din ei, intrând în chilia cuviosului când el nu era acolo, i-a furat un mic vas cu

untdelemn şi l-a dus în casa lui. Dar îndată ce l-a turnat în vasul său, s-a spart vasul fără veste şi s-a vărsat tot untdelemnul.

20. În altă zi au venit pe munte nişte ţărani arabi din satul Nain să taie lemne. Deci, văzând lângă chilia Cuviosului Irinarh un copac drept şi frumos, i-au zis:

– Bătrânule, lasă-ne să tăiem copacul acesta, că ne este de trebuinţă.

– Toată pădurea este a voastră, a răspuns părintele, iar acesta mi-l lăsaţi mie ca să şed la umbră, că este lângă biserica noastră.

– Ce să ascultăm noi pe ghiaur!, au zis ei, şi cereau copacul. Atunci părintele le-a zis:

– Tăiaţi-l, dar nu faceţi bine, şi să ştiţi că nu vă veţi bucura de copacul acesta!

Deci, tăind copacul, pe când îl coborau de pe munte, au căzut cu el şi puţin de n-au murit. Apoi l-au pus pod la casă, dar îndată s-a risipit podul şi pe toţi i-a rănit. Atunci au scos copacul acela, l-au aruncat afară din sat şi nimeni nu mai îndrăznea să-l ridice de jos.

21. Mai spunea părintele Nectarie că într-o vreme se ascunsese un balaur înfricoşat în peşterile de pe Muntele Tabor. Din întâmplare, intrând Cuviosul Irinarh în peşteră, a dat peste el. Atunci fiara a început a sufla şi a fluiera ameninţător. Iar bătrânul i-a zis:

– Taci, taci, nu te mânia, că n-am venit să-ţi fac vreun rău. Şi s-a potolit fiara. Dar pe bătrân l-a durut inima trei zile de suflarea cea veninată.

Auzind de balaur, creştinii din Nazaret au venit la bătrânul pe Tabor şi i-au zis:

– Spune-ne, părinte, unde ai văzut balaurul, că am venit să-l împuşcăm.

– Ba nu, fiilor, a răspuns cuviosul, să nu-i faceţi nici un rău, că eu am făcut pace cu el. Eu m-am făgăduit să nu-i fac nici un rău, precum nici el nu mi-a făcut mie, nici altuia vreun rău. Dacă vă voi da voie să-l ucideţi, greşesc înaintea lui Dumnezeu, că mă fac mincinos şi călcător de pace. Apoi, nu cumva, mâniindu-se, să ucidă pe careva dintre voi şi să mă fac eu vinovat de aceasta. Ci lăsaţi-l, că şi el este zidirea lui Dumnezeu, şi l-a trimis la mine să-mi dea o spaimă bună, ca să nu mă mândresc că şed pe Tabor. Atunci s-au liniştit oamenii şi, ascultând sfatul cuviosului, s-au întors la Nazaret.

22. Mărturisea ucenicul şi acest lucru de taină, cum că stareţul său, arhimandritul Irinarh, dobândise darul preasfintei rugăciuni a lui Iisus. Pe când stătea la singurătate în pădurile Nechitului, se nevoia mult cu post şi cu rugăciuni, cu priveghieri şi cu lacrimi către Dumnezeu şi către Preacurata Lui Maică, cerându-i darul rugăciunii minţii. Iar Dumnezeu i-a ascultat cererea şi

i-a dăruit rugăciunea care se lucra în inima lui neîncetat. Părintele însă se păzea foarte mult să nu ştie nimeni, că fugea de slava oamenilor, ca să nu cadă în mândrie. Numai duhovnicul lui, Cuviosul Iosif Pustnicul de la Mânăstirea Văratec, ştia taina.

23. Spunea iarăşi părintele Nectarie că, pe când sihăstreau amândoi pe Muntele Tabor, s-a apropiat de duhovnicescul său părinte şi, îndrăznind, l-a întrebat:

– Cinstite părinte, mi-a spus bătrânul Gherasim, sihastrul de la Dălhăuţi, că sfinţia ta ai rugăciunea minţii.

Iar Cuviosul Irinarh i-a zis:

– Fiule, cu adevărat am avut-o puţină vreme, dar am lăsat-o. Căci pe când şedeam în pustie, acei 12 ani, mă rugam lui Dumnezeu şi Preacuratei Maicii Lui ca să-mi dăruiască şi mie acel sfânt dar. Şezând eu într-o noapte la rugăciune, la miezul nopţii, de năprasnă s-a luminat chilia unde şedeam şi m-a împresurat împrejur cu o văpaie de foc, dar nu mă ardea; şi am început în inima mea a striga tare: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul! Iar eu m-am înspăimântat şi m-am temut ca nu cumva să fie înşelăciune drăcească. A doua zi m-am dus la duhovnicul meu, părintele Iosif[5], care avea rugăciunea minţii şi a făcut şi câteva minuni, şi m-am mărturisit. Iar el mi-a dat canon să nu dorm culcat pe pat, ci, şezând în scaun, să dorm numai un ceas în 24 de ceasuri. Întorcându-mă la chilia mea, m-am ispitit ca să urmez după porunca duhovnicului, dar nu am putut. Atunci, văzând că nu pot, m-am lăsat de rugăciune.

24. A întrebat ucenicul mai târziu pe Cuviosul Irinarh:

– Cinstite părinte, dacă dobândeşte cineva rugăciunea minţii şi apoi o lasă, iar mai pe urmă ar dori-o şi ar cere-o de la Dumnezeu, nu i-o dă iarăşi?

– Ba i-o dă iarăşi, a răspuns bătrânul, numai să voiască să o ceară.

25. Spunea ucenicul şi aceste cuvinte despre lucrarea părintelui Irinarh:

– Îl vedeam de multe ori cu ochii plini de lacrimi, dar se stăpânea ca să nu curgă din ochi şi să nu-l înţeleagă oamenii. Alteori îl vedeam mişcându-şi buzele, iar dacă simţea că mă uit la el, îndată înceta din buze. Însă din cuvântul lui şi din vederea mea am cunoscut că el avea rugăciunea şi o lucra. Dar mi-a spus mie aşa acoperit, ca să rămân eu la îndoială şi să nu mai spun şi la alţi oameni.

26. Cuviosul părinte Irinarh Roseti primise de la Dumnezeu şi darul înaintevederii, încă pe când se nevoia în pustiul Nechit, din Munţii Neamţului.

[5] Cuviosul Iosif Pustnicul, duhovnicul Mânăstirii Văratec († 1828); vezi mai sus p. 340.

După mărturia ucenicului său, ierodiaconul Nectarie Banul, el a prezis ma
înainte cu trei ani că mitropolitul Veniamin va lăsa scaunul şi se va linişti la m
mănăstire, după cum s-a împlinit. El a prezis pentru patriarhul Ierusalimului
Chiril, că îl vor scoate călugării din scaun şi s-a împlinit întocmai.

A mai prezis pentru un monah critean, anume Nifon, că se va fac
arhiereu în Nazaret şi s-a împlinit. El a spus cu trei ani mai înainte şi pentru
tulburarea ce s-a făcut în Munţii Liban şi în Damasc, care, de asemenea, s-a
împlinit. Cu patru ani înainte a văzut biserica românească de pe Tabo
terminată, iar cu doi ani înainte de a se săvârşi a prevestit că ucenicul său v
termina biserica începută de el, că va fi făcut arhimandrit şi stareţ în locul său
şi că îi va scrie viaţa.

Toate aceste prevestiri ale Cuviosului Irinarh s-au împlinit întocmai la
vremea lor.

27. Începând construcţia bisericii pe Muntele Tabor, arhimandritu
Irinarh Roseti n-a avut bucuria s-o vadă terminată. În toamna anului 1859
când zidăria era pe la jumătate, s-au isprăvit banii adunaţi şi piatra pentru zid
Tot atunci a venit ordin de la autorităţi să oprească lucrarea, până va obţine
firman de la Constantinopol. Astfel, bătrânul, simţindu-şi sfârşitul apropiat
aştepta cu bucurie slobozirea din legăturile trupului.

28. Pe când Cuviosul Irinarh era bolnav, s-a apropiat ucenicul de el şi l-a
întrebat, plângând:

– Cinstite părinte, dacă te vei duce din viaţa aceasta, ce să fac eu? Nu vo
putea şedea singur fără de sfinţia ta în pustia aceasta.

– Dar ce socoteşti să faci? i-a zis bătrânul.

– Socotesc să mă duc la Sfântul Munte sau în patria noastră, la mânăstire

– Fiule, eu te sfătuiesc să nu laşi acest Sfânt Munte, că Însuşi Hristos l-a
sfinţit, arătându-şi din parte puterea şi lumina dumnezeirii Sale. Să nu
socoteşti că am venit noi de voia noastră aici. Ci El ne-a trimis şi pe mine ş
pe tine, că aşa a binevoit ca prin noi, străinii şi săracii, să-şi arate
dumnezeiasca Sa putere, să zidească sfânta Sa biserică şi mânăstire pe Tabor
şi să le aducă la starea lor cea dintâi.

– Cinstite părinte, eu nu am darul sfinţiei tale. Sfinţia ta ai avut dar de
la Dumnezeu, că te iubeau şi te respectau creştinii, iar arabii se înfricoşau ş
se temeau să-ţi facă rău, văzând minunile pe care le făcea Dumnezeu prin
sfinţia ta.

– Fiule, minunile le-a făcut Dumnezeu nu pentru mine, că eu sunt om
păcătos, ci pentru acest loc sfânt al Său, ca să astupe gurile păgânilor şi să-
înfricoşeze să nu ne supere, ci să ne lase în pace să lucrăm în via Lui.

După aceste scurte cuvinte, limba Cuviosului Irinarh a încetat să mai grăiască. Mai trăind puţine ceasuri, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 26 decembrie, 1859.

29. Spunea ierodiaconul Nectarie că, îndată ce a răposat stareţul, s-a auzit vestea aceasta peste tot. Atunci credincioşii din Nazaret şi Cana Galileii, fiii săi duhovniceşti de prin sate, bărbaţi şi femei, alergau pe Muntele Tabor să sărute moaştele Cuviosului Irinarh şi să ia ultima binecuvântare.

30. Spunea iarăşi că la prohodirea arhimandritului Irinarh a venit mitropolitul Nazaretului cu preoţi şi mult popor din Galileea. Iar când să-l îngroape, unii rupeau, din evlavie, bucăţi mici din rasa bunului lor sfetnic, stareţ şi părinte. Apoi a fost îngropat în biserica ctitorită de el.

Aceasta este viaţa şi acestea sunt câteva din faptele Cuviosului Arhimandrit Irinarh Roseti din Muntele Tabor.

Preacuvioase Părinte Irinarh, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

IEROSCHIMONAHUL VALERIAN
Mânăstirea Sihăstria–Neamţ
(1790 – c. 1860)

Acest părinte era de loc din Transilvania. Dorind să slujească lui Hristos, a plecat din casa părintească la vârsta de cincisprezece ani. Apoi, trecând Carpaţii, s-a stabilit la Schitul Sihăstria în anul 1805. În acea vreme, viaţa duhovnicească din Schiturile Pocrov, Sihăstria şi Sihla era renumită în Moldova, şi atrăgea nu puţini iubitori de linişte din toate părţile ţării. După cinci ani de ucenicie, a primit schima monahală în 1810, fiind călugărit de însuşi stareţul Mânăstirii Neamţ, arhimandritul Silvestru.

În anul 1821, când Schitul Sihăstria a fost ars şi pustiit de turci în luptele cu eteriştii greci, părintele Valerian s-a făcut sihastru în pădurile din împrejurimi. Apoi, revenind în schit, a ajutat la înnoirea chiliilor, a bisericii şi a vieţii duhovniceşti din Sihăstria. Mitropolitul Veniamin Costachi, văzând râvna schimonahului Valerian pentru casa Domnului, l-a hirotonit diacon şi preot şi l-a numit egumen al Schitului Sihăstria.

Timp de aproape douăzeci de ani, ieroschimonahul Valerian a povăţuit cu multă înţelepciune pe fiii săi duhovniceşti, care slujeau lui Hristos ziua şi noaptea. Încă purta grijă şi de ceilalţi sihaştri care se nevoiau în pădurile seculare din preajma schitului, dându-le hrană şi Însuşi Trupul şi Sângele Domnului. În acea vreme trăiau în partea locului zeci de pustnici aleşi.

Pe lângă viaţa duhovnicească, egumenul Valerian se îngrijea şi de buna chivernisire a schitului. În anul 1837 a construit un paraclis din lemn cu hramul Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana, iar alături, un corp de chilii. În anul 1842 a construit o cişmea cu apă de băut şi a făcut şi alte îmbunătăţiri. Astfel, ieroschimonahul Valerian a fost unul din cei mai aleşi egumeni ai Schitului Sihăstria din cursul secolului XIX. Sub conducerea sa, schitul a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească.

Ajungând în vârstă de aproape 70 ani, Cuviosul Valerian ieroschimonahul a adormit cu pace şi a fost înmormântat lângă biserică.

ARHIMANDRITUL VISARION FĂGĂRĂŞANUL
Ctitorul Mânăstirii Cocoş
(1779-1862)[6]

Arhimandritul Visarion era originar din Ţara Făgăraşului. În anul 1796 a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ, unde se formează duhovniceşte şi este tuns în monahism. Timp de aproape 20 de ani, monahul Visarion a avut ascultarea de tipograf, scoţând cu migală numeroase cărţi de cult şi de învăţătură creştinească de sub teascurile marii lavre.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, în anul 1826 ieromonahul Visarion s-a dus la Muntele Athos, împreună cu ucenicii săi, Gherontie şi Isaia. Aici s-au nevoit 7 ani de zile în viaţă sihăstrească, cu post şi rugăciune ziua şi noaptea, sporind mult în lucrarea faptelor bune şi răbdând nu puţine ispite de la diavoli. Apoi, dorind să întemeieze în Athos un schit pentru monahii români şi neavând posibilităţi, Cuviosul Visarion a fost îndemnat de Dumnezeu să se întoarcă în ţară cu ucenicii săi. Deci, auzind de locurile pustniceşti din nordul Dobrogei şi de sălaşele sihaştrilor de la Niculiţel, Taiţa, Celicul Mare, Celicul Mic şi de sub dealul Cocoşului, s-au stabilit aici.

În această parte a Dobrogei a existat, de altfel, cea mai veche vatră isihastă din ţara noastră, datând din secolele IV–VI. Aici au fost vestitele cetăţi creştine Dinogeţia, Noviodunum (Isaccea) şi cetatea Vicina. Aici au fost martirizaţi pentru Hristos numeroşi creştini daco-romani în secolele III şi IV, iar în comuna Niculiţel a existat unul din cele mai vechi centre mânăstireşti din Ţările Române, înainte de secolele IX–XII.

---

[6] *De la Dunăre la mare, mărturii istorice*, Galaţi, 1977, p. 184–202; Arhim. Roman Sorescu, *Mânăstirile dobrogene*, Bucureşti, 1914; Ştefan Meteş, *Emigrări româneşti din Transilvania în secolele XII–XX*, p. 175, 253–255

Călăuzit de mâna lui Dumnezeu, Cuviosul Visarion s-a stabilit cu ucenicii săi tocmai în aceste locuri, pentru a reînnoi viaţa mânăstirească rămasă în paragină din cauza ocupaţiei străine. El venea din marea lavră a Neamţului, care a fost sute de ani cea mai înaltă şcoală românească de formare şi trăire duhovnicească.

În anul 1833, ieromonahul Visarion a întemeiat Mânăstirea Cocoş, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", aproape de comuna Niculiţel, adunând în jurul său numeroşi călugări din partea locului, din Moldova şi din Transilvania. El a fost egumen şi părinte duhovnicesc al acestui sfânt lăcaş timp de 30 de ani, învăţând, sfătuind şi povăţuind pe calea mântuirii numeroşi călugări, sihaştri, preoţi de mir şi credincioşi din satele dobrogene. Toţi îl socoteau părintele lor duhovnicesc, îl preţuiau şi urmau sfatul lui, căci avea multă putere în cuvânt şi ducea o viaţă aleasă. Credincioşii din partea locului îl socoteau sfânt încă din viaţă, căci vindeca pe cei bolnavi cu rugăciunea şi dobândea multe suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu.

Însăşi Mânăstirea Cocoş, cu rânduială de viaţă atonită, era pentru românii dobrogeni un adevărat liman duhovnicesc, căci vestea marelui stareţ atrăgea pelerini din toate părţile, până şi din Ardeal. După o nevoinţă ca aceasta, în vara anului 1862, Cuviosul Visarion arhimandritul s-a mutat la cereştile lăcaşuri, lăsând în urma sa un sobor numeros de călugări şi sute de fii duhovniceşti.

PUSTNICUL GHERASIM CEL NEBUN PENTRU HRISTOS[7]
Mânăstirea Neamţ
(secolul XIX)

Acest cuvios părinte a trăit în obştea Mânăstirii Neamţ în a doua jumătate a secolului trecut. După ce s-a ostenit mulţi ani în ascultările cele mai de jos ale mânăstirii, a început a se preface că este nebun, peutru dragostea lui Hristos. Se îmbrăca rău, vorbea fără rânduială, umbla fără încălţăminte. Şi toate acestea le făcea pentru a-şi ascunde petrecerea sa cea de taină. Înainte de sfârşitul său, a zis unui părinte această proorocie: „În vremea de apoi Mânăstirea Neamţ se va pustii, Agapia se va scufunda şi Văratecul va arde".

Văzând viaţa lui, stareţnl mânăstirii i-a rânduit să locuiască într-o chilie părăsită din marginea pădurii, mai sus de Schitul Vovidenia. Acolo a petrecut monahul Gherasim singur, mai mult de 20 de ani, în lipsă, în smerenie şi în

[7] Viaţa pustnicului Gherasim a fost istorisită de Arhimandritul Cleopa Ilie.

ascunsă nevoinţă duhovnicească. Ziua citea la Psaltire în chilie, iar noaptea se ducea în pădure şi acolo se ruga cu lacrimi şi rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu. În zorii zilei se întorcea la chilie şi dormea puţin, apoi iar îşi continua nevoinţa sa. Mâncarea o primea de la obşte. Zilnic venea cu o cofă de lemn la trapeză, îşi lua hrana pe o zi şi se întorcea.

Într-o zi a observat egumenul că părintele Gherasim de la Vovidenia n-a venit să-şi ia de mâncare. La fel, nici în ziua următoare. Atunci s-au dus doi călugări la el şi, intrând pe fereastră înăuntru, căci uşa era încuiată, au găsit pe pustnicul Gherasim, care se prefăcea că este nebun, adormit în mijlocul chiliei. Apoi, căutând să-l ridice de jos, au observat că avea o hârtie în mâna sa. Pe hârtie erau scrise cu creionul aceste cuvinte:

„Iertaţi-mă, părinţilor şi fraţilor, pe mine păcătosul pentru toate smintelile pe care vi le-am făcut şi nu încetaţi a vă ruga pentru mine că n-am putut şi lui Hristos să plac, şi pe oameni să nu-i smintesc. Gherasim păcătosul".

Auzind toate acestea, stareţul mânăstirii a zis: „Slavă Ţie, Doamne, că ne-ai descoperit taina vieţii părintelui Gherasim!" Atunci au înţeles cu toţii că pustnicul Gherasim s-a prefăcut bolnav de minte, pentru a fi defăimat de oameni şi a slăvi mai mult pe Dumnezeu. Deci, fiind petrecut de tot soborul, a fost îngropat cu cinste în cimitirul mânăstirii.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL
Schitul Pocrov-Neamţ
(secolul XIX)

ISTORIE FOARTE DE FOLOS

Cuviosul Pahomie ieroschimonahul a fost un sihastru renumit, care s-a nevoit în pădurile Pocrovului, în a doua jumătate a secolului XIX. După ce mai întâi se osteneşte în Mânăstirea Neamţ şi se învredniceşte de darul preoţiei, apoi se retrage în Muntele Chiriacu din apropiere, după obiceiul locului, unde sihăstreşte până la sfârşitul vieţii.

Toată săptămâna o petrecea părintele Pahomie în post, în rugăciune şi linişte, iar Duminica venea în Schitul Pocrov pentru Sfânta Liturghie. Şi era vestit cuviosul prin sate şi mânăstiri pentru nevoinţa lui duhovnicească, căci se învrednicise să primească de la Dumnezeu darul înţelepciunii şi al izgonirii duhurilor necurate din oameni. Călugării îl căutau pentru spovedanie, iar mirenii pentru vindecarea bolilor.

Spre sfârşitul secolului trecut s-a petrecut la Schitul Pocrov un lucru înfricoşat ca acesta:

Un om ca de 40 de ani din satul Pipirig s-a îmbolnăvit cumplit de duh necurat. Şi era mare durere în casa aceea. Bolnavul răcnea, lovea şi fugea ca un ieşit din minţi, iar femeia şi copiii plângeau, neştiind ce să facă. Atunci oamenii din sat au pus bolnavul în căruţă şi au zis:

– Să-l ducem la pustnicul Pahomie de la Pocrov şi se va vindeca!

La schit, egumenul a închis pe bolnav într-o chilie. Apoi a chemat pe Cuviosul Pahomie din pădure să-i citească molitfele Sfântului Vasile cel Mare. Deci, venind bătrânul în schit, a hotărât să postească trei zile toţi pentru bolnav, iar el îi citea în fiecare miez de noapte, cu lacrimi în ochi, rugăciuni de izgonire a duhurilor necurate.

În prima noapte, apropiindu-se Cuviosul Pahomie de cel bolnav, a căzut în genunchi şi, rugându-se, a zis:

– Te leg pe tine, duh necurat, cu Dumnezeu Savaot şi cu toată oastea îngerilor Lui, ieşi şi te îndepărtează de la robul lui Dumnezeu acesta! Iar duhul cel rău răspunse prin gura bolnavului:

– Nu mă frige, câine, că numai unul mai este ca tine!

Apoi s-a întors bătrânul la pustie şi în noaptea următoare iarăşi a coborât la bolnav şi, rugându-se, a zis:

– Teme-te, fugi, pleacă, depărtează-te, diavol necurat, de la robul lui Dumnezeu acesta! Iar duhul rău a strigat cu glas tare:

– Nu mă frige, câine, că numai unul mai este ca tine!

În a treia noapte, iarăşi s-a rugat cuviosul; iar diavolul, silit de rugăciunile lui, a zis:

– Nu mă frige, câine, că nu sunt eu de vină! Varvara şi Casandra m-au trimis aici!

Deci, înţelegând bătrânul că femeile acelea erau vrăjitoare, a răspuns:

– Du-te înapoi la acelea care te-au trimis!

Din clipa aceea, duhul cel rău a fugit, iar bolnavul a căzut jos ca un mort! Apoi şi-a venit în simţire, s-a spovedit, i s-a făcut Sfântul Maslu, s-a împărtăşit, s-a întărit cu puţină mâncare şi s-a întors sănătos acasă. Dar în ceasul când bolnavul s-a vindecat, duhul rău a intrat în cele două vrăjitoare din Pipirig şi atât le-a alungat prin păduri, până când le-a omorât. După mai multe zile, sătenii le-au găsit moarte în Muntele Hălăuca şi le-au îngropat acolo.

Petrecând Cuviosul Pahomie în Muntele Chiriacu până la adânci bătrâneţi şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace şi a fost îngropat lângă biserica Schitului Pocrov.

SFÂNTUL IERARH CALINIC DE LA CERNICA (1787-1868)[8]

a. Viaţa

Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica s-a născut la 7 octombrie, 1787, în Bucureşti, aproape de biserica Sfântul Visarion. Din Sfântul Botez a primit numele de Constantin.

Părinţii săi se numeau Antonie şi Floarea şi erau foarte evlavioşi. Cel mai mare dintre copiii lor a fost în tinereţe preot de mir; apoi, intrând în viaţa monahală, s-a călugărit cu numele de Acachie. De asemenea, şi mama Sfântului Calinic, fericita Floarea, după ce şi-a crescut copiii, s-a retras în Mânăstirea Pasărea, primind marele şi îngerescul chip, cu numele de schimonahia Filoteia.

Tânărul Constantin, cel mai mic dintre copii, a primit de mic o educaţie religioasă aleasă, învăţând carte în Bucureşti, la şcolile care funcţionau în acea vreme pe lângă biserici.

În anul 1807 a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Cernica, sub ascultarea cuviosului stareţ, arhimandritul Timotei. La 12 noiembrie, 1808, a fost tuns în schima monahală cu numele de Calinic. La 3 decembrie, 1808, a fost hirotonit ierodiacon. La 13 februarie, 1813, a fost hirotonit ieromonah, iar la 20 septembrie, 1815, a fost hirotesit duhovnic de însuşi mitropolitul Ţării Româneşti, Nectarie. Tot atunci primeşte şi ascultarea de eclesiarh al Mânăstirii Cernica. În vara anului 1812 a călătorit în Moldova după ajutoare, împreună cu duhovnicul său, ieroschimonahul Pimen, iar în anul 1817 a călătorit la Sfântul Munte.

La 14 decembrie, 1818, Cuviosul Calinic este ales stareţ în Mânăstirea Cernica. Nu avea atunci decât 31 de ani. Pentru sfinţenia vieţii lui şi buna chivernisire a mânăstirii, la 9 aprilie, 1820, este hirotesit arhimandrit şi conduce Mânăstirea Cernica timp de 32 de ani, formând o aleasă obşte monahală.

La 14 septembrie, 1850, este ales episcop pentru Eparhia Râmnicului–Noului Severin, pe care o păstoreşte timp de 17 ani. La 24 mai, 1867, se retrage din scaun la mânăstirea de metanie, iar la 11 aprilie, 1868, se mută la cereştile lăcaşuri.

---

[8] Monahul Casian Cernicanul, *Istoriile Sfintelor Monastiri Cernica şi Căldăruşani*, Bucureşti, 1870; Arhim. A. Baldovin, *Istoria Mânăstirii Cernica*, în „B.O.R.", nr. 12/1898; Idem, *Viaţa şi nevoinţele D.D. Calinic*, 1893; 1870; *Viaţa şi faptele Sfântului Ierarh Calinic*, Buc., 1995, ed. a II-a

Canonizarea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica s-a făcut la 21 octombrie, 1955, iar prăznuirea lui se face la 11 aprilie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cuviosul Calinic, încă pe când era călugăr tânăr în Mânăstirea Cernica, postea foarte mult, îşi împlinea regulat canonul şi pravila cu multă osârdie şi se lupta împotriva somnului. Dormea numai trei ceasuri pe noapte, însă nu întins pe pat, ci pe un scăunel într-un colţ al chiliei, după mărturia bătrânului Hariton, iar ziua lucra împreună cu părinţii la ascultările cele mai grele ale mânăstirii.

2. După plecarea la Sfântul Munte a duhovnicescului său părinte, ieroschimonahul Pimen, Cuviosul Calinic şi-a pus această aspră rânduială, ca în toată săptămâna să nu mănânce bucate fierte la foc, fără numai pâine cu apă după apusul soarelui, iar sâmbăta şi Duminica să meargă la trapeză împreună cu părinţii şi să se mângâie cu înfrânare.

3. Mărturisesc părinţii care l-au cunoscut pe Sfântul Calinic că faţa îi era mereu palidă de multa postire şi ochii adânciţi în orbite din pricina multei privegheri şi a atâtor lacrimi, căci dobândise de la Dumnezeu darul lacrimilor la sfânta rugăciune.

4. În anul 1813, murind de boala ciumei mulţi preoţi călugări din Mânăstirea Cernica, stareţul Timotei stăruia mereu să facă preot pe smeritul ierodiacon Calinic. El însă se lepăda de un dar mare ca acesta, socotindu-se pe sine cu totul nevrednic. Fiind însă foarte ascultător şi lăsându-se în voia lui Dumnezeu, a primit Taina Sfintei Preoţii, săvârşind cele sfinte în toată viaţa sa cu lacrimi şi cu multă evlavie.

5. După primirea darului preoţiei, Sfântul Calinic a început şi mai mult a se nevoi şi a sluji cu osârdie tuturor. Că era plin de dumnezeiasca dragoste către toţi, după cuvântul ce zice: „Dacă vrei să te iubească toţi, iubeşte şi tu pe toţi". De vedea pe cineva scârbit, împreună cu el se întrista; pe cei bolnavi îi cerceta şi după ale sale puteri îi mângâia, iar pe săraci mereu îi miluia. Pentru aceasta toţi îl iubeau ca pe un adevărat tată şi părinte duhovnicesc.

6. Sfântul Calinic era atât de smerit, că, pe cât se înălţa cu cinstea şi cu darul de către toţi, cu atât mai mult se smerea către toţi, după cuvântul Domnului, Care zice: *Care dintre voi va vrea să fie mai mare, să vă fie vouă slugă* (Matei 20, 26).

7. Ajungând Cuviosul Calinic duhovnic al Mânăstirii Cernica, aproape toţi părinţii şi fraţii din obşte se mărturiseau la sfinţia sa, pentru că toţi se

cucereau de nevoinţa lui şi îşi făceau adăpostire şi mângâiere supărărilor lor. Era atât de iscusit duhovnic, că veneau la spovedanie nu numai monahii, ci ş multă lume din afară şi chiar mitropolitul.

8. Fericitul părinte Calinic, ori de câte ori era ocărât de cineva, grăia d bine; iar pe cel care îl nedreptăţea îndată îl miluia şi îl ajuta cu tot ce putea. Însă la dânsul în chilie altceva nu se găsea, fără numai un ulcior cu apă.

9. Spuneau părinţii că în chilia sa, cuviosul era atât de liniştit, încât nic ucenicii lui nu-l auzeau ce face, când, adică, se odihnea şi când era la rugăciune.

10. *După mărturia mai multor duhovnici din vremea sa, Cuviosul Calinic săvârşea în timp de 24 de ore două mii de închinăciuni şi 300 de metanii mari, precum şi pravila cea rânduită fiecărui călugăr la chilie.*

11. Aceiaşi duhovnici ai Mânăstirii Cernica adevereau că Sfântul Calinic, *încă din anii tinereţii, primise darul neîncetatei rugăciuni a lui Iisus, prin care* se făcuse casă a Duhului Sfânt şi vas al alegerii.

12. *În primăvara anului 1817, Cuviosul Calinic împreună cu Ignatie* duhovnicul şi cu un alt călugăr s-au sfătuit să postească desăvârşit tot Postul Mare, până la Sfintele Paşti. Deci, luând binecuvântare de la stareţul mânăstirii, Dorotei, au început această aspră şi mai presus de putere nevoinţă. Dar, din lipsa dreptei socoteli, satana le-a făcut la toţi o grea ispită. Călugărul n-a putut să postească deloc. Ieroschimonahul Ignatie a postit câteva săptămâni, apoi, slăbind foarte tare, s-a îmbolnăvit şi cu greu s-a vindecat. Iar Cuviosul Calinic a postit desăvârşit până în joia Canonului Mare[9], când a mâncat o jumătate de prescură. Dar, voind să împlinească cele 40 de zile de post, asemenea Mântuitorului şi sfinţilor de demult, s-a îmbolnăvit de o cumplită ameţeală de cap şi slăbire a firii, încât n-a mai ştiut nimic de sine până în Duminica Tomei. Pentru aceasta, stareţul Dorotei era foarte mâhnit, crezând că nu va mai scăpa cu viaţă.

Însă, cu darul lui Dumnezeu, Cuviosul Calinic şi-a venit din nou în simţire, spre bucuria stareţului şi a tot soborul. Din ceasul acela, părintele Dorotei i-a rânduit să ţină toată viaţa calea cea împărătească. Adică să se împărtăşească zilnic din masa cea de obşte la trapeză. Deci, făcând ascultare, părintele Calinic mânca zilnic cu fraţii la masă, fără să mai aibă nimic de mâncare la chilie sau să guste ceva fără binecuvântare. Cu toate acestea, din postirea cea de 40 de zile, cuviosul a rămas cu o permanentă durere de cap, pe care a simţit-o până la obştescul său sfârşit.

---

[9] Adică până în joia din săptămâna a cincea a Postului Mare.

13. În vara aceluiaşi an, Sfântul Calinic n-a mâncat pâine deloc, timp de 40 de zile, nici legume fierte la foc. Numai seara, după apusul soarelui, mânca câte o felie de pepene şi fructe crude, ca să-şi potolească slăbiciunea firii şi să nu calce porunca stareţului.

14. Ucenicul său, arhimandritul Anastasie Baldovin, mărturisea că în toată viaţa sa cuviosul nu dormea întins pe pat, ci aţipea câteva ceasuri pe un scaun, îmbrăcat şi încins cu o curea lată de piele. Era ca o adevărată santinelă, gata oricând de luptă, veghind neîncetat asupra nevăzuţilor vrăjmaşi care încercau să-l ispitească, fie prin trup, fie prin gânduri.

15. Acelaşi ucenic zicea că nimeni nu putea să ascundă ceva sau să spună vreo minciună înaintea Sfântului Calinic, pentru că era înaintevăzător şi îndată descoperea adevărul şi cele ce urmau să se întâmple în viitor.

16. Acelaşi ucenic prea iubit al Sfântului Calinic spunea că dascălul său era atât de blând şi smerit cu inima, încât oricine socotea că are în faţa sa un înger, iar nu un om pământesc. De aceea toţi îl iubeau, îl cinsteau şi îl aveau ca pe un adevărat sfânt, atât călugării şi mirenii, cât şi episcopii şi dregătorii ţării.

17. După ce a fost rânduit stareţ, cuviosul se silea, nu numai cu viaţa sa, ci şi cu alese sfaturi duhovniceşti, să îndrepteze pe călugării leneşi şi tulburători din mânăstire. Şi pe mulţi îi îndrepta pe calea cea bună, iar pe cei răzvrătiţi şi neascultători îi scotea afară din obşte, după porunca apostolului, ca să nu vatăme şi pe alţii.

18. Sfântul Calinic socotea că ascultarea este cea mai mare virtute pentru monahi şi temelia vieţii călugăreşti. Astfel, învăţa pe fiii săi duhovniceşti că „viaţa de obşte, în sfânta ascultare, a întemeiat-o Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, prin pilda vieţii Sale pământeşti".

19. Spuneau părinţii şi aceasta, că marele stareţ nu îngăduia deloc clevetirea în viaţa călugărească. Căci o socotea „moartea sufletului". În locul multei vorbiri, el sfătuia pe ucenici să practice neîncetat tăcerea şi rugăciunea lui Iisus.

20. Aceiaşi părinţi spuneau de Cuviosul Calinic că îşi împlinea chemarea de stareţ cu mare râvnă şi frică de Dumnezeu, ştiind că „lucrul cel mai greu şi anevoios este meşteşugul călăuzirii sufletelor pe calea mântuirii".

21. Uneori zicea către ucenici:

– Stareţul este inima tuturor inimilor care îl caută şi îi cer sfat şi mângâiere. El este calea spre desăvârşire a tuturor sufletelor credincioase din jurul său.

22. Cuviosul obişnuia adesea să pescuiască la lacul din jurul mânăstirii, iar peştele pe care îl prindea îl dădea la obşte pentru hrana părinţilor. Într-o zi, un călugăr tânăr, curăţind de solzi o caracudă mică, a început a cârti şi, lovind-o cu cuţitul, zicea: „Na, na! De ce n-ai adus pe tată-tu, pe mamă-ta, pe moşu-tu, pe strămoşu-tu, care aveau solzi mai mari, că nu mă necăjeam atâta!" Apoi tot el răspundea: „Am venit şi cu tata, şi cu mama, şi cu moşul, şi cu strămoşul, dar i-au luat părinţii duhovnici cei din comitet şi părintele stareţ".

Aceste cuvinte au ajuns la urechile Cuviosului stareţ Calinic. Atunci el, stând puţin pe gânduri, pentru a înlătura orice pricină de sminteală din mânăstire, a zis:

– De azi înainte nu voi mai pune peşte în gura mea! Şi într-adevăr, până la sfârşitul vieţii sale nu a mai mâncat niciodată peşte, păzind cu sfinţenie făgăduinţa dată lui Dumnezeu. Se hrănea numai cu verdeţuri, şi acelea o dată pe zi, cu multă înfrânare.

23. În timpul răscoalei din anul 1821, mulţi locuitori din Bucureşti s-au adăpostit la Mânăstirea Cernica. Bunul stareţ i-a găzduit pe toţi în insula Sfântului Nicolae, prin chiliile călugărilor, iar pe călugări i-a mutat în insula Sfântului Gheorghe. În acele zile de grea încercare pentru ţară, multă mângâiere au aflat locuitorii capitalei de la Sfântul Calinic. Că pe toţi îi îmbărbăta, îi odihnea şi îi hrănea în mod gratuit din alimentele mânăstirii.

24. În primăvara aceluiaşi an, auzind turcii de mulţimea mirenilor adăpostiţi în insula Cernicăi şi socotind că ar fi dintre răsculaţi, au înconjurat mânăstirea cu tunuri şi stăteau gata s-o distrugă, iar pe cei aflaţi în ambele insule să-i ucidă cu sabia. Atunci Sfântul Calinic a adunat tot poporul şi pe călugări în biserică, le-a ţinut cuvânt de îmbărbătare şi au făcut împreună priveghere de toată noaptea. Iar a doua zi a trimis un călugăr cu jalbă la mai-marele turcilor din tabăra alăturată. Şi astfel, cu rugăciunile Sfântului Calinic, cu lacrimile poporului şi cu mijlocirea Sfântului Nicolae, s-au liniştit turcii şi s-au izbăvit cu toţii de la moarte.

25. Terminându-se hrana în Mânăstirea Cernica, călugării şi mirenii erau ameninţaţi de cumplită foamete. Deci, căzând Sfântul Calinic la rugăciune cu multe lacrimi în faţa icoanei Maicii Domnului şi a Sfântului Nicolae şi cerându-le grabnic ajutor, îndată a fost ascultat. Cum s-a ridicat marele stareţ de la rugăciune, au intrat pe poarta mânăstirii cinci care trase de câte doi boi, pline cu pesmeţi de pâine, trimise de paşa, mai-marele turcilor din tabăra apropiată.

26. Tot în anul 1821, un alt paşă, care îşi avea tabăra în satul Pantelimon, a răpit o călugăriţă din Mânăstirea Pasărea, drept ostatică. Dar

Sfântul Calinic, nerăbdând să fie mireasa lui Hristos în mâinile păgânilor, a făcut jalbă la stăpânire şi a izbăvit călugăriţa din mâinile turcului. Deci, supărându-se cumplit, paşa a hotărât să pornească noaptea cu armele asupra mânăstirii, ca s-o prade şi să ucidă pe stareţ.

Atunci Sfântul Calinic, auzind de răzbunarea turcului, a făcut priveghere de toată noaptea, cerând ajutorul lui Dumnezeu. Şi iarăşi prin minune a fost izbăvit de primejdie. Căci, chiar în noaptea aceea, pe când paşa lua cafeaua, ca apoi să năvălească asupra mânăstirii, o slugă a sa a încercat să-l omoare cu arma. Dar glontele oprindu-se în punga cu galbeni, turcul a scăpat cu viaţă. Cutremurat de această minune, a doua zi paşa a trimis acei galbeni la Mânăstirea Cernica, din care, după porunca cuviosului, s-a făcut la intrare o fântână, cunoscută până astăzi cu numele de „Fântâna turcului".

27. Pe lângă înnoirea vieţii duhovniceşti în obştea sa, marele stareţ al Cernicăi s-a îngrijit şi de cele necesare vieţii pământeşti, după exemplul înaintaşilor săi. Astfel, a terminat de pictat biserica din insula Sfântului Nicolae, iar cu banii donaţi de arhiereul Ioanichie Stratonichias din Bucureşti a zidit o biserică mare cu cetate în insula Sfântului Gheorghe, pentru că nu mai încăpeau călugării într-o singură biserică.

Mai înainte însă de începerea bisericii, i s-au arătat noaptea în vis Sfântul Ierarh Nicolae, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe şi fericitul stareţ Gheorghe. Deci, Sfântul Nicolae a zis Cuviosului Calinic: „Scoală-te şi să zideşti în ostrovul cel mic o biserică în numele Sfântului Mucenic Gheorghe...". Marele Mucenic i-a adăugat, apoi, aceste cuvinte: „Noi îţi vom trimite tot ce-ţi va trebui". Iar stareţul Gheorghe i-a zis: „Să nu ai nici o îndoială în inima ta".

Această vedenie arătându-se deodată şi Cuviosului Pimen duhovnicul, l-a încredinţat pe Sfântul Calinic să înceapă lucrul. În anul 1832 a început noua biserică. În anul 1838 s-a dărâmat de un puternic cutremur, iar după patru ani a fost zidită din nou, aşa cum se vede până astăzi. A mai zidit din anul 1846 biserica Mânăstirii Pasărea şi alte câteva biserici parohiale.

28. Sfântul Calinic a fost, de asemenea, şi un bun iconom al Mânăstirii Cernica şi al celorlalte Mânăstiri - Pasărea, Snagov, Căldăruşani, Ciorogârla şi Poiana Mărului - care erau sub administraţia sa. Când a intrat stareţ, Cernica avea doar „o teleguţă cu un bou ce se conducea de un călugăr pe uliţele Bucureştilor, şi oricine voia din popor arunca câte o pâine în acea teleguţă; apoi se întorcea la mânăstire şi împărţea acea pâine pe la călugări. Iar pentru îmbrăcămintea călugărilor se trimitea de la domnie şi de la alţi buni creştini".

Or, venerabilul stareţ în puţină vreme a refăcut iconomia mânăstirii, a făcut un mare metoc în satul Bueşti-Ilfov, a ridicat case şi adăposturi pentru oameni şi vite, a cultivat pământul cu tot felul de cereale, a plantat vii şi păduri, încât se mirau toţi de priceperea lui. Acolo creştea mânăstirea cirezi de vite şi turme de oi pentru hrana şi îmbrăcămintea călugărilor din lavră.

29. Fiind chemat şi propus de câteva ori să fie Mitropolit al Ţării Româneşti, Sfântul Calinic, din marea lui smerenie, nu a primit. Dar un om vrăjmaş din preajma sa, îndemnat de zavistnici, i-a dat otravă. Pe când marele stareţ zăcea pe patul de moarte, s-a rugat lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul mântuirii mele, nu credeam şi nu doream să mor otrăvit". Atunci, în umbra nopţii, un glas de taină i-a răspuns: „Nu vei muri de otravă. Scoală-te şi fii sănătos, că nu după mult timp vei fi episcop la Râmnicu-Vâlcea, unde vei îndrepta Biserica şi clerul care este în scăzământ".

În ceasul acela, cuviosul s-a sculat sănătos din pat şi s-a dus la Utrenie, că era miezul nopţii.

30. Pentru blândeţea şi sfinţenia vieţii sale atât de mulţi călugări s-au strâns în jurul Sfântului Calinic, încât nu mai încăpeau în amândouă insulele. În anul 1850, când a plecat ca episcop la Râmnicu-Vâlcea, a lăsat în Mânăstirea Cernica peste 350 de călugări cu viaţă aleasă.

31. Pe când era stareţ, a venit pitarul mânăstirii la Cuviosul Calinic şi l-a înştiinţat că s-a isprăvit făina. Iar el a răspuns:

– Să avem nădejde la Maica Domnului şi la Sfântul Ierarh Nicolae şi nimic nu ne va lipsi.

Apoi, intrând în chilie, a căzut la rugăciune înaintea icoanei protectorului său, zicând: „Sfinte arhiereule al lui Hristos, Nicolae, mângâietorule al săracilor şi cald-folositorule al celor ce te roagă cu credinţă, vino şi acum şi ajută smeritei turmei tale şi ne scapă de foamete, precum ai mântuit pe cei ce erau să se înece în mare, că nu avem alt ajutor după Maica Domnului, afară de tine...". Apoi, după Vecernie, a pus să se citească în biserică paraclisul Sfântului Nicolae.

Astfel, Sfântul Ierarh Nicolae, ascultând rugăciunea plăcutului său, a venit imediat în ajutorul Mânăstirii Cernica. În ceasul acela a sosit la arhondaricul mânăstirii un car cu boi încărcat cu făină. Erau doi oameni necunoscuţi, trimişi cu această milostenie de stăpânul lor, care, după ce au descărcat povara, îndată au plecat.

Drept recunoştinţă, marele stareţ a adunat soborul în biserică şi, după Pavecerniţă, au cântat acatistul Sfântului Nicolae. Apoi, binecuvântând făina, a pus să se facă pâine în noaptea aceea pentru mângâierea părinţilor şi fraţilor.

32. În altă zi, pe când vorbea cu părintele Pimen, duhovnicul său, a venit la Sfântul Calinic un om cerându-i milostenie. Iar el i-a dat 50 de lei. După un ceas a venit un tânăr şi a spus stareţului: „Părinte, tatăl meu a murit şi a lăsat să aduc la mânăstire o mie de lei. Iată aici cinci sute şi restul îl voi aduce mai pe urmă, că nu îi am acum". Apoi a plecat. Atunci bătrânul duhovnic a întrebat pe cuviosul:

– Ce cugetai, părinte Calinic, când ai dat milostenie acelui om? Iar blândul stareţ i-a răspuns:

– Aş fi vrut să-i dau o sută de lei, dar n-am avut. I-am dat numai cincizeci şi am primit cinci sute.

33. În anul 1829, luna iulie, în dimineaţa unei zile de praznic, stătea Cuviosul Calinic în chilia sa din insula mare, aproape de arhondaric. Deci, privind pe fereastră, a văzut mulţime de musafiri care atunci veniseră, iar pe bieţii călugări, „ascultătorii din arhondărie", cum alergau în toate părţile ca să slujească musafirilor. Deci, căutând la dânşii cu durere de inimă, a zis în sine:

– Ah, Dumnezeule, cum are să se defaime chipul monahicesc prin petrecerea împreună cu mirenii! Şi tare oftând, a început să citească icoasele Sfântului Ierarh Nicolae.

34. Spuneau ucenicii Sfântului Calinic „că faptele îi erau întocmai după graiul gurii şi nu putea nimeni să-i găsească nici un cusur. Că, după cum învăţa, aşa şi lucra. Că zice şi Mântuitorul: *Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu* (Matei 5, 37).

35. Aceiaşi ucenici mărturiseau că Sfântul Calinic „cu multă mâhnire a primit alegerea de episcop, la 14 septembrie, 1850, fiindcă n-a putut strica hatârul iubitului său fiu duhovnicesc, Barbu Dimitrie Ştirbei – domnul Ţării Româneşti – şi s-a supus la voia obşteştii Adunări...".

36. Spunea Sfântul Calinic în ceasul despărţirii de fiii săi duhovniceşti:

– Călugărul, oriunde va merge şi oricât bine va găsi, tot nu este ca unde şi-a pus metania, fiindcă inima lui nu este în pace.

37. Altă dată iarăşi le spunea:

– Iubiţii mei fraţi şi fii, trebuie să avem mare grijă când intrăm în Sfânta Biserică sau în Sfântul Altar, că acolo este Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos de faţă în Sfintele Taine.

38. Spunea ucenicul său, Anastasie, că, îndată după aşezarea sa în scaunul episcopiei de la Râmnicu-Vâlcea, a şi început a da porunci la protopopi, ca unde s-ar afla vreun om necununat să-l cunune şi să-l cerceteze pentru ce nu se cunună şi „şade cu posadnică".

39. Spunea iarăşi acelaşi ucenic că Sfântul Ierarh Calinic avea mare evlavie către Sfântul Ierarh Nicolae, al cărui acatist îl citea zilnic. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al marelui ierarh, protectorul său, a rezidit din temelie Catedrala episcopală din Râmnicu-Vâlcea, casele episcopale şi seminarul, între anii 1854–1856, care fuseseră distruse de incendiul din 1847. Odată cu biserica, blândul episcop a redeschis şi vestita tipografie a Episcopiei din Râmnic, în care a tipărit tot felul de cărţi de slujbă şi de zidire sufletească, pe care apoi le trimitea gratuit la preoţi şi credincioşi.

40. Spunea iarăşi arhimandritul Anastasie Baldovin despre dascălul său, Preasfinţitul Calinic:

– Mă minunam de aşa viaţă mai presus de fire, pentru că vedeam că slujesc un sfânt viu. De aceea îndrăzneam de multe ori şi îl întrebam câte ceva despre tainele dumnezeieşti şi el îmi descoperea ceea ce cunoştea că-mi este de folos şi cât putea să încapă în mintea mea cea slabă şi întunecată. Iar dacă înaintam cu întrebările mai departe, îmi zicea: „Nu este acum timpul pentru asemenea întrebări".

41. Acelaşi ucenic spunea:

– Avea obicei fericitul că, după rugăciunea de seară, mă ţinea lângă preasfinţia sa mai mult timp, povăţuindu-mă în credinţă şi la datoriile mele monahale şi multe lucruri de taină îmi descoperea.

42. Adeseori îmi zicea fericitul:

– Fiul meu, mulţi sunt din călugări şi mireni numai cu numele creştini, iar cu viaţa şi cu faptele sunt departe de adevărul creştinătăţii. De aceea, la unii ca aceştia nu ai voie să le arăţi ceea ce ai văzut la mine. Iar la cei pe care îi vei cunoaşte că sunt creştini buni şi cred în darul şi puterea lui Dumnezeu, ai voie de la mine să le arăţi şi să le scrii, numai după ce mă voi duce din această lume trecătoare.

43. În vara anului 1854, mergând Sfântul Calinic spre Târgu-Jiu, însoţit de ucenicul său şi mai mulţi slujitori, la rugămintea credincioşilor a poposit peste noapte într-un sat din cale. Şi iată, fiii unui om înstărit au mărturisit bunului păstor că tatăl lor a murit de mai mulţi ani, dar trupul lui n-a putrezit în pământ. L-au dezgropat de trei ori, i-au făcut parastas cu arhierei şi cu preoţi, dar trupul său tot întreg l-au scos din groapă.

Deci, l-au rugat pe Sfântul Calinic să le dea voie să-l dezgroape a patra oară pe tatăl lor, iar după ce fericitul va termina liturghia arhierească, să-i citească rugăciunile de dezlegarea păcatelor la mormânt. Şi bunul păstor, milostivindu-se de ei, i-a ascultat. După terminarea liturghiei au mers cu toţii la mormânt. Trupul răposatului, întreg şi nevătămat, era rezemat de zidul

bisericii. Şi iată, o, minune preaslăvită! În timp ce Sfântul Calinic citea rugăciunile de dezlegarea păcatelor, trupul cel neputred a început a se preface în ţărână, de la picioare spre cap. La sfârşitul rugăciunilor, întreg trupul său se prefăcuse într-o grămăjoară de ţărână amestecată cu oase albe. Uimiţi toţi de aceasta, au dat slavă lui Dumnezeu.

44. Spunea părintele Anastasie, ucenicul Sfântului Calinic, că au poposit împreună timp de trei zile la Schitul Lainici, unde era egumen marele duhovnic şi arhimandrit Irodion Ionescu, renumit pentru viaţa sa în toate hotarele Olteniei şi dincolo de Carpaţi. Apoi, pornind pe poteci de munte spre Râmnicu-Vâlcea, au poposit puţin într-o poiană. Şi, plecând însoţitorii săi înainte, Sfântul Calinic stătea jos şi plângea.

– De ce plângi, Preasfinţite? l-a întrebat ucenicul. Te doare stomacul?

– Nu, fiul meu, a răspuns el. Dar nu credeam să mai trăiesc, să văd alt stareţ schimbându-se în Cernica. Nicandru, stareţul Cernicăi, a murit!...

Deci, ucenicul însemnând ziua şi ceasul acela, a plecat după două săptămâni la Mânăstirea Cernica şi s-a încredinţat că arhimandritul Nicandru se mutase la Domnul chiar în ziua şi ceasul în care a plâns Sfântul Calinic.

45. Odată, pe când Sfântul Calinic slujea Sfânta Liturghie în paraclisul Episcopiei Râmnicului cu mai mulţi slujitori, a fost adusă la biserică o femeie legată în lanţuri, cumplit chinuită de un duh necurat. La sfârşitul slujbei, protoiereul oraşului a rugat pe bunul păstor de suflete să-i citească o rugăciune de vindecare. Arhimandritul Anastasie i-a pregătit molitfelnicul. După citirea rugăciunii, Sfântul Calinic a binecuvântat pe femeia bolnavă de trei ori în numele Preasfintei Treimi şi a zis:

– În numele Domnului nostru Iisus Hristos, scoală-te! În clipa aceea, bolnava s-a vindecat cu darul lui Dumnezeu. Deci, sculându-se sănătoasă de jos, săruta cu lacrimi sfintele icoane, mulţumind binefăcătorului ei. Apoi, intrând Sfântul Calinic în chilia sa, a început a plânge cu multe lacrimi.

– De ce plângi, Preasfinţite? l-a întrebat ucenicul.

– Nu am nimic, fiul meu, dar văd că pentru multele mele păcate mă pedepseşte Dumnezeu. Spuneţi la toţi că nu pentru mine păcătosul a făcut Dumnezeu această minune de a tămădui pe femeia bolnavă.

46. Spunea acelaşi ucenic despre Sfântul Calinic:

– Era atât de milostiv, încât, când nu avea ce să dea milostenie, îşi dădea hainele de pe Preasfinţia sa şi, plângând, se ruga de mine nevrednicul ca să caut bani de unde voi şti, ca să aibă să dea la „fraţii lui Hristos", căci aşa numea fericitul pe săraci şi neputincioşi.

47. Odată, pe când Sfântul Calinic ieşea de la slujbă, la o biserică din Craiova, epitropul i-a dat şase galbeni. Iar în ograda episcopiei, o femeie cerându-i milostenie, a scos acei galbeni şi i-a pus în mâinile ei.

După trei zile, aceeaşi femeie a venit iar la uşa Sfântului Calinic să ceară milostenie. Deci, chemând pe părintele Anastasie, ucenicul său, i-a poruncit zicând:

– Dă milostenie femeii de afară.

– Preasfinţite, a răspuns el, această femeie a primit şase galbeni când ne-am întors de la biserică.

Iar blândul păstor i-a zis cu asprime:

– Dar cuvioşia ta, dacă ai mâncat ieri, astăzi nu mai mănânci? O fi fost şi ea datoare la cineva şi de aceea mai cere. Du-te şi dă-i milostenie!

Din clipa aceea până la sfârşitul vieţii Sfântului Calinic, n-a mai îndrăznit ucenicul să-i facă vreo observaţie în privinţa milosteniilor.

48. Spunea iarăşi ucenicul despre Sfântul Calinic:

– Când hirotonea preoţi, nu numai că nu lua nimic pentru osteneala sa, ci oprea şi pe alţii a le lua ceva. Iar când plecau preoţii pe la bisericile lor, îi chema înaintea sa şi îi povăţuia cum să se poarte în societate şi cu enoriaşii lor. Apoi le dădea bani de cheltuială pe drum, cărţi de preoţie şi alte cărţi de învăţătură.

49. În timpul domniei lui Cuza Vodă – spunea ucenicul Sfântului Calinic – s-a întâmplat o tulburare în Seminarul Episcopiei de Râmnic şi Preasfinţia sa, cu darul şi cu blândeţea sa, a potolit acea tulburare. Aflând de aceasta, mitropolitul Nifon şi ministrul de Culte, Scarlat Creţulescu, au trimis de la Bucureşti un funcţionar în anchetă.

– Nu mai este nevoie ca să faci dumneata cercetare – a zis Sfântul Calinic – pentru că eu, ca episcop, i-am liniştit şi mulţumit pe toţi. Să spui la cei care te-au trimis că sunt în neştiinţă de aceasta.

Auzind de cuvintele Sfântului Calinic, ministrul s-a supărat şi, intrând în audienţă la domnitor, i-a spus:

– Măria Ta, să iscăliţi decretul de suspendare a episcopului de Râmnic şi darea lui în judecată, iar dacă nu, să-mi primiţi demisia.

– Demisia dumitale pot să o primesc, dar decretul contra episcopului de Râmnic niciodată nu-l voi semna, a zis domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Apoi, cu voce înaltă a strigat:

– Măi Scarlat, acela, episcopul Râmnicului, Calinic, este adevăratul şi sfântul călugăr al lui Dumnezeu şi ca el altul nu mai este în toată lumea.

50. Sfântul Calinic, având darul înaintevederii, într-una din zile a spus ucenicului său, Anastasie:

– Să ştii, fiul meu, că la 1866, Cuza nu mai este domn al ţării şi au să se facă mari schimbări. Să mai ştii că la 1877 are să vină în ţară împăratul Rusiei cu familia şi cu oştirile sale şi are să treacă Dunărea, să se bată cu turcii, dar ruşii au să fie învinşi de turci. După aceea, ruşii au să cheme în ajutorul lor oştirea română şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, au să facă românii mari victorii, încât să-i laude şi să-i admire toate continentele lumii. După acest război sângeros, are să fie un război cu condeiul, adică cu diplomaţia. Şi după aceasta are să vină un război aşa de mare, cum nu a fost de când pământul, şi ferice de cei care vor scăpa după acest mare război.

51. Adeseori mergând Sfântul Calinic în vizită canonică prin eparhie, i-a plăcut locul liniştit de la Schitul Frăsinei. De aceea a voit să facă aici mânăstire de chinovie ca la Cernica. Deci, numaidecât, în anul 1863 a pus de s-a zidit biserică frumoasă şi chilii pentru părinţi şi a aşezat reguli ca în Cernica, unde s-au adunat vreo câţiva călugări. Însă, pentru asprimea locului, n-au putut să se adune prea mulţi părinţi.

52. După zidirea Mânăstirii Frăsinei, a voit Sfântul Calinic ca în acest lăcaş sihăstresc să nu intre niciodată parte femeiască. De aceea, înainte de retragerea sa din scaun, a fixat la un kilometru mai jos de Frăsinei o piatră pe care scrie următoarele:

„Calinic, cu mila lui Dumnezeu Episcop al Râmnicului Noului Severin.

Acest lăcaş s-a clădit din temelie de noi, spre a fi chinovie de părinţi monahi. Şi fiindcă prin partea femeiască putea să se aducă vreun scandal monahilor vieţuitori acolea, de aceea, sub grea legătură s-au oprit ca de la acest loc să nu mai treacă înainte, sub nici un chip, parte femeiască. Iar cele ce vor îndrăzni a trece să fie sub blestem şi toate nenorocirile să fie asupra lor, precum: sărăcia, gubăvia şi tot felul de pedepse. Şi iarăşi, cele ce vor păzi această hotărâre să aibă blagoslovenia lui Dumnezeu şi a smereniei noastre şi să vie asupra lor tot fericitul bine. Amin. Calinic. Râmnic, 1867, ianuarie, 17”.

53. În vara aceluiaşi an, după înnoirea Mânăstirii Frăsinei, o copilă din satul Muereasca, care păştea vitele aproape de hotarul mânăstirii, alergând după vite, a trecut din greşeală mai sus de piatra cu legământul pus de Sfântul Calinic. În ceasul acela, copila s-a îmbolnăvit de epilepsie.

La rugămintea părinţilor ei, preotul din sat a spus despre aceasta Sfântului Calinic, rugându-l s-o ierte şi să-i citească rugăciuni de vindecare.

– Ce tristă întâmplare, a zis blândul episcop. Să mergem să ne rugăm pentru dânsa.

Deci, a venit anume în satul Muereasca şi a intrat în casa bolnavei. Copila zăcea în pat în grea suferinţă.

– Mă cunoşti? a întrebat-o Sfântul Calinic. Iar bolnava a făcut semn din cap că îl cunoaşte. Apoi, mângâind-o, i-a zis:

– Ai să te faci sănătoasă; da, da, ai să te faci sănătoasă. Eu te-am iertat! Să ne rugăm lui Dumnezeu să te ierte şi El. Apoi şi-a pus omoforul peste bolnavă, i-a citit rugăciunea de iertare, a stropit-o cu agheasmă pe frunte şi i-a zis din nou: „Da, da, ai să te faci sănătoasă!" Şi a plecat.

După o zi, copila s-a sculat săuătoasă din pat. Vestea acestei minuni s-a răspândit în toate părţile, căci toţi îl cinsteau pe marele episcop Calinic ca pe un adevărat sfânt şi făcător de minuni.

54. Spunea arhimandritul Anastasie şi despre altă minune:

– Fiul meşterului Costache, care zidise Catedrala episcopală din Râmnicu-Vâlcea şi Mânăstirea Frăsinei, s-a îmbolnăvit de epilepsie. Boala îl chinuia tot mai cumplit. Bătrânul meşter a alergat la Sfântul Calinic, cerându-i cu lacrimi rugăciuni de vindecare pentru fiul său.

– Du-te acasă, meştere Costache, i-a zis Preasfinţitul, şi te roagă Maicii Domnului.

Cum a intrat în casă, tatăl şi-a găsit feciorul sănătos, rugându-se în faţa icoanei Maicii Domnului.

– Rugaţi-vă şi voi Maicii Domnului, a zis copilul. Nu vedeţi cum se roagă Preasfinţitul Episcop? De acum înainte nu mă mai îmbolnăvesc!

În acelaşi ceas a venit şi părintele Anastasie cu moaştele Sf. Mercurie, să le sărute copilul, după porunca Preasfinţitului Calinic.

55. Spunea iarăşi ucenicul său că, din anul 1820 şi până când s-a mutat din viaţa aceasta, peşte n-a mâncat, fără numai verdeţuri, şi acelea fără untdelemn, o dată pe zi. Iar unt, ouă, brânză şi lapte numai sâmbăta gusta câte puţin, ca să biruiască mândria.

56. Acelaşi arhimandrit spunea că din anul 1850, când a fost ales episcop, şi până în anul 1868, când a decedat, nu şi-a schimbat întru nimic paza datoriilor sale monahale, ci mai mult se nevoia întru toate faptele cele bune. Chiar şi hainele ce le purta ca episcop nu erau mai luxoase ca cele pe care le purta când era stareţ în Mânăstirea Cernica.

57. Pe când era episcop de Râmnic, Sfântul Calinic toată ziua şedea cu cartea în mână şi citea. Pentru ca să nu-l cuprindă somnul sau să-şi risipească mintea de la lucrarea ei, obişnuia să pună pe carte o greutate metalică rotundă,

iar jos, în dreptul cărţii, un lighean de tablă gol. Îndată ce Sfântul Calinic se îngreuia de somn şi îşi pierdea echilibrul, greutatea metalică cădea în lighean şi îl deştepta din nou la rugăciune şi la citit. Astfel, cuviosul era permanent stăpân pe voinţa şi pe trupul său.

58. Se mai spunea despre dânsul un fapt vrednic de ştiut. Întrucât nu mânca niciodată carne, după rânduiala vieţii monahale, dăduse poruncă părinţilor de la episcopie să nu mănânce nici ei carne. Într-o zi, stând în cerdacul casei episcopale, i-a venit de departe un miros de carne friptă. Atunci a pornit încet după miros şi a ajuns la chilia unui călugăr. După ce a bătut la uşă, a intrat înăuntru. Călugărul tocmai frigea o bucată de carne. Deci, mâniindu-se Preasfinţitul de aceasta, a început să-l mustre cu asprime, zicând:

– Hoitarule! Nu te-ai mai săturat de hoit? Nu vezi că faci mâncare viermilor şi putoare?

Într-adevăr, Sfântul Calinic ţinea ca ucenicii săi să fie călugări şi cu fapta, nu numai cu cuvântul.

59. După şaptesprezece ani de rodnică păstorie a turmei lui Hristos, adică la 24 mai, 1867, Sfântul Ierarh Calinic s-a retras din nou la metania sa, Mânăstirea Cernica, unde dorea să-şi dea obştescul sfârşit. A doua zi, de Înălţarea Domnului, a venit la biserică, a stat la liturghie şi la urmă a dat anaforă părinţilor, sărutându-i toţi mâna. Pe urmă a mers în chilia sa, cea mai dinainte gătită pentru sine, şi de aici n-a mai ieşit până la sfârşitul său, fiindcă slăbise cu totul de bătrâneţe şi de mult post.

60. Spunea mitropolitul Nifon către Anastasie, ucenicul Sfântului Calinic:

– Ştiu că voi, fraţii Baldovini, aţi servit cu frică de Dumnezeu pe episcopul vostru. Te rog, când vei vedea că este greu bolnav, să mă vesteşti şi pe mine ca să mă mărturisesc lui, căci am multe cuvinte care trebuie să i le arăt cât este în această viaţă şi să-mi cer iertăciune. După ce mitropolitul a intrat la Sfântul Calinic şi s-a mărturisit lui, a ieşit de la el aşa de vesel şi luminat la chip, cum nu mai fusese în toată viaţa lui.

61. Plecând mitropolitul Nifon, a zis Sfântul Calinic, care zăcea în pat, către iubitul său ucenic, Anastasie:

– Fiul meu, Nifon mi-a spus totul şi cred că este speranţă de mântuirea lui. Să ştii că la şapte ani când mă va dezgropa pe mine, va intra mitropolitul în mormânt.

Această prevestire s-a împlinit întocmai.

62. În Joia cea Mare, anul 1868, spre sfârşitul lunii martie, Sfântul Calinic a chemat la chilia sa şapte preoţi de au slujit Sfântul Maslu. După otpust, le-a zis Preasfinţitul:

– Părinților, rugați-vă lui Dumnezeu pentru mine, că poate zilele acestea ne vom despărți!

63. La rugămintea Sfântului Calinic, în fiecare seară venea în chilia sa ucenicul său iubit, Cuviosul Anastasie, și îi citea toată pravila, căci acum slăbise și nu mai putea să și-o facă singur. După terminarea rugăciunii stătea mult de vorbă cu părintele Anastasie și cu ceilalți părinți apropiați, dându-le tot felul de sfaturi folositoare de suflet.

64. Spunea părintele Anastasie că într-una din aceste seri de rugăciune și priveghere, i-a zis Sfântul Calinic:

– Adu-ți aminte ceea ce ți-am spus în anul 1852 la Craiova, și de atunci până acum, că voi, frații Baldovini, Anastasie și Orest, aveți să-mi închideți ochii și să mă duceți la groapă. Așa că acum mai am 14 zile și mă duc din această lume. Ai grijă să mă îmbraci la moarte cu veșmintele ce ți-am spus că sunt trimise de călugărița Brâncoveanca din Moldova[10].

65. Spunea iarăși părintele Anastasie că, într-o seară, „Preasfinția Sa, întinzând cu mine vorba despre mai multe învățături și eu, știind că darul Sfântului Duh este cu desăvârșire în el, i-am zis:

– Preasfinţite Stăpâne, știi că mult-puțin, cât te-am servit, te-am servit cu credință și dragoste. Pentru aceasta nu cer altceva decât să te rogi lui Dumnezeu ca să-mi ierte păcatele mele pe această lume.

Atunci Preasfinția Sa a început să plângă amarnic, încât m-a făcut și pe mine păcătosul să plâng. După ce s-a liniștit, a început a-mi zice:

– Fătul meu, eu v-am primit în Mânăstirea Cernica, eu v-am călugărit și v-am luat din mânăstire și ați urmat mie. Știu că nu v-ați păzit datoriile și făgăduințele călugăriei, însă să vă siliți a le păzi de aici înainte și vă făgăduiesc că, dacă voi afla har înaintea lui Dumnezeu, am să mă rog pentru voi și pentru toți ai mei".

66. Dorind Sfântul Calinic să asculte ultima liturghie pe pământ și să se bucure de praznicul Învierii lui Hristos, în ziua de Paști a slujit un preot Sfânta Liturghie în paraclisul chiliei unde ședea și s-a împărtășit pentru ultima dată cu Preacuratele Taine. Era în ziua de 7 aprilie, 1868.

67. În Joia luminată, adică la 11 aprilie, se împlineau cele 14 zile prevestite de Sfântul Calinic. Cu câteva zile mai înainte a venit la el starețul mânăstirii, arhimandritul Ștefan, „pe care îl iubea foarte mult și i-a dat

[10] Este vorba de Safta Brâncoveanu din Mânăstirea Văratec, care a donat Sfântului Calinic un rând de veșminte în anul 1852.

testamentul pentru înmormântare scris cu câtăva vreme înainte. Apoi l-a mai învăţat şi ceva lucruri duhovniceşti, vorbind amândoi multe ceasuri".

68. În noaptea de 10 spre 11 aprilie a venit părintele Anastasie la Sfântul Calinic şi i-a citit Utrenia. După otpust au stat amândoi de vorbă, vorbind pentru mântuire şi alte lucruri folositoare. Când se lumina de ziuă, părintele Auastasie s-a retras în chilia sa.

La orele 5 dimineaţa, Sfântul Calinic a chemat pe ucenicul Ghermano ca să-l îmbrace în cămaşă şi haine de îngropare. Pe toate celelalte le dăduse de pomană. Apoi singur s-a sculat, s-a spălat pe faţă, s-a pieptănat şi a binecuvântat pe toţi câţi erau în casă. Spunea ucenicilor că „au venit nişte oameni mari în casă şi vor să-l ia cu dânşii".

Cum stătea aşa în picioare, a cerut o cruce. Apoi, ţinând crucea în mână, s-a închinat ei, a sărutat-o şi a zis:

– Sfântă Cruce, ajută-mi! Iar către ucenici a zis: Să ne vedem în fericirea din cealaltă lume! Şi, rezemându-şi capul pe pieptul lui Ghermano, a răsuflat adânc şi şi-a dat duhul în mâinile Domnului.

69. La înmormântarea Sfântului Calinic, de sâmbătă, 13 aprilie, a venit mitropolitul Nifon cu patru episcopi, mai mulţi egumeni şi zeci de mii de credincioşi, „încât nu mai încăpeau în amândouă ostroavele". Cu toţii se sileau să-i sărute mâinile. Trupul său era îmbrăcat în veşminte arhiereşti, aşa cum poruncise el, şi era aşezat pe scaun, cu cârja şi Evanghelia pe braţ.

Slujba prohodului s-a făcut în biserica cea mare din ostrovul Sfântului Nicolae. Apoi, patru preoţi l-au purtat pe braţe, împreună cu arhiereii şi zeci de preoţi şi diaconi, şi l-au înmormântat aşezat pe scaun, în partea de nord a pridvorului bisericii Sfântul Gheorghe, ctitorită de el.

70. După înmormântarea Sfântului Ierarh Calinic, „a venit comisia de la guvern ca să cerceteze pentru stare – avere personală – şi a aflat bani o rila şi o jumătate de napoleon şi multe adeverinţe întărite cu iscălituri, de pe la toate locurile pe unde dăduse milostenie, atât de aici, din Romămia, cât şi din Orient, Ierusalim, Sfetagora (Sfântul Munte) şi alte locuri de prin Turcia, care hârtii s-au luat de minister".

71. Despre marele episcop Sfântul Calinic spunea ucenicul său, cuviosul Anastasie Baldovin, aceste cuvinte:

– Acest sfânt episcop şi arhiereu al Bisericii noastre Ortodoxe a săvârşit multe fapte mari şi folositoare pentru această ţară şi Biserica Română.

72. Spunea iarăşi despre el că în timpul cât a trăit în viaţă a făcut şapte biserici mari şi trei paraclise şi a crescut mii de fii duhovniceşti.

73. Ultimele cuvinte ale ucenicului său formează o solemnă mărturisire către credincioşi:

– Declar pe conştiinţă, ca arhimandrit şi duhovnic ce sunt eu păcătosul şi în numele adevărului adevărat, că acest Sfânt Episcop Calinic, cum a ieşit din pântecele maicii sale, tot aşa a intrat în pântecele pământului[11].

74. *Plângerea smeritului Calinic Ieromonah, stareţul Cernicăi*[12].

Ştiu începutul meu că are sfârşit,
Şi eu vieţuiesc ca un fără de sfârşit,
Având mintea înaltă cugetătoare,
Şi viaţa-mi merge spre scurtare,
Ziua, noaptea, cugetând cele deşarte
Şi eu m-am apropiat de moarte.
Cu cât văd că se apropie moartea de mine,
Cu atât mă silesc a o scoate din pomenire,
Că dacă nu este cu putinţă a scăpa de moarte cu lucrul,
Eu mă silesc a scăpa de ea cu gândul.
Oh şi vai, cum m-am împietrit!
În fieşte care zi petrecând fraţi la mormânt
Şi cu nimic nu m-am umilit,
Nici cu inima suspinând,
Să plec ochii la pământ,
Să mă uit în mormânt,
Să văd podoaba mea strălucind în oase înşirate,
Pline de putoare şi de viermi mâncate!

Ah, cum strigă mormântul către mine,
Zicând: aicea vei să te sălăşluieşti şi tu mâine.
Abate-te spre mine măcar astăzi,
Scoţându-ţi mintea din lume,
Ca nu fără de veste să dea moartea peste tine,
Că pe lume câţi o au iubit
Goi i-au trimis în mormânt,
Râzând şi batjocorind pe cele ce aicea le-au agonisit,
Iar nu în Dumnezeu s-au îmbogăţit,
Ci veşnică muncă o au moştenit
În tartarul cel nesfârşit.

---

[11] Capetele sunt luate din *Istoriile Sfintelor Monastiri Cernica şi Căldăruşani*, de Casian Cernicanul, Bucureşti, 1870, din *Viaţa şi nevoinţele cele monahale ale Prea Cuviosului Episcop al Râmnicului- Noul Severin, D.D. Calinic*, de Arhim. Anastasie Baldovin, „Biserica Ortodoxă Română", 1898, p. 1015–1034, din *Viaţa şi faptele Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica*, Bucureşti, 1955.

[12] Extrasă din *Istoria Mânăstirii Cernica*, op. cit., p. 1043–1044.

Vai, vai de a mea ticăloşire,
Cum nu-mi viu întru simţire,
Să plâng cu necontenire,
Veşnica mea osândire.
Vino, ticăloase suflete al meu,
Să cădem cu plângere la Dumnezeu,
Rugându-ne şi Prea Curatei Fecioare
A mele bune chezăşuitoare,
Ca să facă milostiv pe Fiul său,
Iisus Hristos Dumnezeu,
Ca să mă izbăvească de focul cel nesfârşit,
Că cunoscând am greşit.
Sfinţilor toţi, rugaţi-vă pentru mine,
Că singur m-am lipsit de-al vostru bine,
Măcar de acum înainte să petrec cu pocăinţă.
Şi să mă săvârşesc în credinţă,
Ca să câştig vrednica odihnă. Amin.

CALINIC, stareţul Cernicăi, 1822, August 1.

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ
al Sfântului Ierarh Calinic,
rostit către tot soborul Mânăstirii Cernica, în septembrie, 1850,
când a plecat ca episcop la Râmnicu-Vâlcea

Fraţilor şi Părinţilor,

Dumnezeu aşa binevoieşte ca astăzi să ne despărţim trupeşte unii de alţii, dar cu duhul cred că vom fi împreună până la sfârşitul acestei vremelnice vieţi, că eu aşa m-am rugat lui Dumnezeu, ca, unde mi s-au topit tinereţile, acolo să mi se şi sfârşească şi această viaţă, şi cred că se va adeveri. Că nici un lucru nu este mai dulce decât creşterea în căminul părintesc, după cum adesea se întâmplă la noi călugării, iar mai vârtos înţeleg cuvântul meu cei ce au gustat din acest pahar.

Căci, călugărul, oriunde va merge şi oricât bine va găsi, tot nu este ca unde şi-a pus metania; fiindcă inima lui nu este în pace. Aşa şi eu, ca un călugăr ce sunt, am petrecut aici între aceste ostroave 43 de ani. Gândiţi-vă cu ce mâhnire le las acum şi ce jale mă cuprinde, care singuri o vedeţi pe faţa mea că, pentru lacrimile ce m-au cuprins, nu pot să vă spun tot ce am în inimă, fără numai aceste puţine învăţături şi vă rog să le păziţi, ca de la un duhovnicesc părinte al vostru şi ascultaţi, iubiţilor, cu luare-aminte.

Fraţilor şi Părinţilor,

Domnul nostru Iisus Hristos a zis către iudei: *Casa Mea, casă de rugăciune se va chema la toate limbile, iar voi o aţi făcut peşteră de tâlhari* (Matei 21, 12). Ca să nu pătimim sau să auzim şi noi una ca aceasta, iubiţii mei fraţi şi fii, trebuie dar să avem mare grijă când intrăm în sfânta biserică sau în sfântul altar, că acolo este Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos de faţă în Sfintele Taine.

Nu este nimenea iertat, fără de mare trebuinţă a intra în sfântul altar. Iar când suntem siliţi, să intrăm cu mare sfială şi frică, după cum zice Proorocul David: *Slujiţi Domnului cu frică...* (Ps. 2, 9), şi să intrăm cu învăţătură, ca nu din neştiinţă să greşim şi să mâniem pe Domnul şi *să pierim din calea cea dreaptă*. De aceasta noi cu mare evlavie să cinstim cele sfinte. Când este trebuinţă să intrăm, să facem 3 închinăciuni înaintea uşii şi intrând să descoperim capul. Apoi să facem alte 3 închinăciuni înăuntru. Cei hirotonisiţi sărută sfânta masă, iar monahii nu se ating de dânsa. Şi câtă vreme vom fi în sfântul altar, să stăm cu mare frică şi evlavie, ca înaintea lui Hristos. Şi fiind vremea pomenitului la Proscomidie, tot cu capul gol să pomenim, după cum zice Pavel Apostolul că *bărbatul rugându-se sau proorocind cu capul acoperit, ruşinează pe capul său, Hristos*. Iar fiind cineva bolnav sau frig tare, poate a-şi acoperi capul, că Dumnezeu cunoscător de inimi este, ştie gândul nostru pentru care şi ne va da plată. Aşa suntem datori a urma.

Iar în vremea Sfintei Liturghii nu este slobod nimănui a intra în Sfântul Altar, numai preoţii, diaconii şi paraclisierii cei slujitori şi aceştia cu evlavie şi cu linişte să umble. Iar ceilalţi toţi suntem datori a sta în sfânta biserică cu mare evlavie şi frică, nici făcând vreo neorânduială sau vorbind, sau cu ochii uitându-ne în vreo parte sau în alta, nici să ieşim până la sfârşitul slujbei, ca să nu cădem în blestemul Sfintelor Soboare ale Sfinţilor Părinţi, care afurisesc pe cei ce fug mai înainte de otpust. Iar având ascultare sau neputinţă, să meargă la preot, să-i sărute mâna, să ia anafură şi aşa să iasă. Însă să se cerce fiecare pe sine, să nu cumva să fie ispită diavolească, sau lenevie, sau nebăgare de seamă, ca să nu cadă în blestemul cel proorocesc, că zice: *Blestemat tot cel ce face lucrul lui Dumnezeu cu lenevire sau nebăgare de seamă.*

Aşa, fraţilor, să petrecem în casa lui Dumnezeu, că este casă de rugăciune, iar nu cort de comedii. Să cinstim cele sfinte ca şi noi să fim cinstiţi de Dumnezeu, iar nu să-L mâniem ca fiii lui Aaron şi să pierim. Acestea vă sfătuiesc şi vă învăţ, iubiţilor, ca toţi să ne mântuim, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos. Că deşi vom fi departe cu trupurile, dar cu duhul vom fi nedespărţiţi, rugându-ne şi ajutându-ne unii cu alţii, după cuvântul ce zice: *că frate cu frate ajutorându-se, se vor face ca o cetate nebiruită.*

Aşa şi voi, fiilor, când vă veţi face rugăciunile cele orânduite de duhovnic, să vă aduceţi aminte şi de mine, părintele vostru, care multă grijă am purtat pentru fiecare din voi, din ziua în care v-am primit în mânăstire. Că v-am iconomisit pe fiecare după putinţa voastră şi am îngrijit de voi până astăzi. Şi acum vă dau în mâna Sfântului Ierarh Nicolae, mângâietorul neputinţelor mele, ca să îngrijească de mântuirea voastră. Şi după dânsul vă încredinţez în îngrijirea cuviosului şi al meu iubitor chir Nicandru, pe care din mica copilărie l-am primit în mânăstire şi este sporit şi vrednic de a povăţui suflete la mântuire.

Apoi, întorcându-se către cuviosul stareţ, părintele Nicandru, a început cu dulci şi jalnice cuvinte a-i zice aşa:

Iubite fiule Nicandru,

Dumnezeu aşa binevoeşte, ca să te las în locul meu să păstoreşti această turmuliţă, ce de 32 de ani prin multe osteneli o am îngrijit şi multe necazuri şi trude am tras pentru locuşorul acesta, numai şi numai să-l văd împodobit cu adunare de ucenici ai lui Hristos. Şi iată, fiule, ţi-i încredinţez astăzi, la număr 354 afară de fraţi, şi te rog să porţi grijă de mântuirea tuturor, ca să iei şi cuvioşia ta plată de păstor adevărat.

Şi acum, cu darul lui Dumnezeu, să ne mântuim toţi şi peste puţin iarăşi ne vom vedea.

*

Apoi, aşezându-se în strană cu ochii plini de lacrimi, i-au sărutat mâna toţi părinţii, plângând după dânsul; iar cântăreţii cântau cântări de despărţire. Şi după otpust au ieşit toţi din biserică în sunetul clopotelor, care făcea pe tot muritorul să scoată lacrimi chiar din inimă de piatră.

Şi petrecându-i până la un loc, şi-a luat ziua bună şi s-a urcat în căruţă şi a plecat, luând cu sine vreo câţiva din părinţi, ca să-i fie de slujbă în eparhie.

EPISTOLA
Sfântului Ierarh Calinic de la Râmnicul Vâlcei adresat soborului Mânăstirii Cernica

Fraţilor şi Părinţilor,

Vin cu duhul cercetându-vă, că măcar că m-am depărtat de voi cu trupul, dar cu duhul sunt împreună cu voi. Pentru că vă doresc sporirea cea sufletească şi buna petrecere, ca să sporiţi în cele duhovniceşti fapte: în dragoste, unire, ascultare şi întru supunerea către mai marele vostru şi către

toţi cei în Hristos fraţi, cum ne-am făgăduit înaintea Sfântului Jertfelnic, la primirea sfântului chip al călugăriei cu umilinţă.

În locul lui Hristos, vă rog, fraţilor, umblaţi cu bună rânduială între cei de afară, *ca văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel ceresc*, iar nu să se defaime numele lui Dumnezeu prin voi.

Iată cum veţi putea păzi cinstea lui Dumnezeu şi a voastră, prin paza poruncilor şi a făgăduinţelor călugăreşti:

– a păzi mai întâi pravila bisericească cu mare luare-aminte şi umilinţă, iar nu cu împrăştieri de gânduri şi cu vorbe deşarte. Că dacă Domnul zicea că pentru tot cuvântul deşert vom da seama în ziua Judecăţii, cu cât mai vârtos cei ce vorbesc în vremea sfintei slujbe?

– a păzi masa de obşte;

– a vă păzi de adunări la mâncări, la băuturi, la vorbe deşarte. Căci acestea duc la mare pierzanie pe călugări;

– a nu ieşi din mânăstire fără binecuvântare;

– a nu merge în capitală sau prin sate, netrimis de ascultare sau pentru vreo mare nevoie a sa. Călugărul care se zăboveşte afară din chilie, fără a fi de ascultare, se împute ca peştele scos din apă;

– a nu avea prieteşuguri osebite;

– a nu avea pungă osebită, ca Iuda.

Vă rog, păziţi-vă şi de cele trei arme ale diavolului, adică acestea: lenevirea, uitarea şi necredinţa, prin care satana robeşte lumea în pierzare.

Aşa vă rog, fraţilor, păziţi poruncile lui Dumnezeu ca şi El să vă păzească pe voi. Vă rog, rugaţi-vă lui Dumnezeu şi pentru mine ca să-mi ierte toate păcatele şi să mă păzească de văzuţii şi nevăzuţii vrăjmaşi, să mă întărească în lupta care mi-a pus-o înainte şi ca să am bun sfârşit creştinesc.

Iar pentru că vă veţi osteni întru rugăciune, atât pentru voi, cât şi pentru cei împreună cu mine, fraţii voştri cei duhovniceşti, şi ei din osteneala lor vor trimite vouă ajutor trupului, ca să nu slăbiţi întru rugăciune şi să nu-i aveţi despărţiţi de această sfântă adunare; că şi noi încă nu vă uităm în sfintele rugăciuni. Iar dacă vreunii din voi nu voiesc a ne pomeni, fie-le lor asemenea. Însă nu cred că se va afla vreun necredincios ca să uite dragostea noastră cu care v-am iubit şi vă iubim.

De veţi petrece întru poruncile lui Iisus Hristos şi El va fi cu voi împreună. Că El a zis: *cel ce Mă iubeşte pe Mine, poruncile Mele le păzeşte, şi Eu îl voi iubi pe el şi Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21).

Aşa vă rog, iubiţii mei fraţi şi fii, păziţi rânduielile care v-am aşezat, după Canoanele Sfinţilor Părinţi, pe care şi eu le-am păzit, după cum m-aţi văzut, fiind între voi.

Iar eu sunt al cuvioşiei voastre către Dumnezeu smerit rugător şi de tot binele voitor. Spuneţi tuturor celor ce ne iubesc închinăciunile cu mâna mea[13].

(CALINIC) Râmnic, 1851, Aprilie 11

DIATA[14]
Prea Fericitului Episcop Calinic

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Eu smerit arhiereu Calinic, Episcopul Râmnicului Noului Severin, auzind glasul Domnului ce zice în Sfânta Evanghelie: *Fiţi gata că în ceasul în care nu gândiţi, Fiul Omului va veni. Seara, sau la miezul nopţii, sau la cântatul cocoşilor, sau dimineaţa. Ca nu cumva venind fără de veste să vă afle dormind* (Luca 12, 40), acest glas al lui Dumnezeu auzind şi temându-mă, fiind cu totul cuprins de neputinţe şi bătrâneţe şi din zi în zi slăbind cu trupul, aşteptând în toată vremea acel ceas zis de Domnul, ceasul morţii, după putere înainte găsindu-mă spre ieşirea dintru această vremelnică viaţă, am gândit să scriu această duhovnicească a mea înştiinţare şi diată, ca să fac cunoscut fiecăruia ce ar voi, după sfârşitul meu, să cerce averile chiliei mele. Ca adică să nu se ostenească în zadar, nici să cerceteze pe cei ce au slujit mie pentru Dumnezeu, ca să afle bogăţia mea sau comoara pe care din tinereţe o am adunat.

Pentru că de când am îmbrăcat sfântul şi îngerescul monahicesc cin în Sfânta Monastire Cernica, la anul al nouăsprezecelea al vieţii mele – 1808, noiembrie, 12 – şi m-am făgăduit la Dumnezeu ca să am vieţuirea cea de bunăvoie, dintru acea vreme până la apropiere de mormânt, n-am câştigat averi sau mişelii, numai sfinte cărţi. N-am adunat aur şi argint; n-am voit să am nici haine de prisos, nici orice fel de lucruri, ci numai cele singure de nevoie trupului.

Că necâştigarea cea călugărească cu duhul şi cu lucrul după putinţă m-am sârguit a păzi, neîngrijind de sinemi, ci puindu-mi toată nădejdea spre purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Care niciodată nu m-a lăsat. Iar darurile cele ce le primeam de la făcătorii mei de bine şi veniturile cele de la dregătorii, pe acelea le-am cheltuit la ale mele nevoi şi ale monastirei trebuinţe, cât am fost arhimandrit.

---

[13] Extrasă din *Istoria Mânăstirii Cernica*, „B.O.R.", an XII (1898), de Arhimandrit Anastasie Baldovin, p. 1044–1045.

[14] Monahul Casian Cernicanul, op. cit., p. 133–135

Aşijderea şi arhiereu fiind, n-am adunat veniturile; ci le-am cheltuit la trebuinţele mele şi nevoile celor lipsiţi fraţi în Hristos şi unde Dumnezeu mi-au poruncit şi la înnoirea Episcopiei, fiind cu totul în dărăpănare.

Drept aceea, nimenea să nu se ostenească după moartea mea cercând sau iscodind orice fel de adunare a chiliei mele, că eu nici de îngropare, nici de pomenire nu las ceva. Ci cu sărăcia cea călugărească, mai mult la sfârşit, ca să se arate că lui Dumnezeu cred. Că mai primit îi va fi lui Dumnezeu de nu va rămânea după moartea mea nici un ban, decât de s-ar împărţi cea mai multă strânsoare după mine. Şi dacă n-ar voi nimeni ca pe mine cel atât de sărac să mă dea obişnuitei îngropări, apoi mă rog acelora care îşi aduc aminte de moartea lor, să-mi târască păcătosul meu trup la oricare biserică săracă şi acolo lângă trupuri să-l îngroape. Iar dacă voirea stăpânitorilor ar porunci ca să mă îngroape după obicei, apoi mă rog iubitorilor de Hristos îngropători, fiind în eparhie, să mă îngroape în Episcopie, lângă biserica cea din nou făcută. Iar fiindu-mi săvârşirea afară de eparhie, să mă îngroape în Sfânta Monastire Cernica, lângă biserica cea nouă de noi zidită, unde ne-am călugărit şi mult ne-am ostenit din tinereţe la bătrâneţe.

Deci, dacă cel ce va voi ca fără de bani să-mi pomenească păcătosul meu suflet la rugăciunile sale, pentru Dumnezeu, unul ca acela şi singur să fie pomenit întru Împărăţia cerului. Iar cel ce va avea trebuinţă de plată pentru pomenire, mă rog să nu mă pomenească pe mine, cel atâta de sărac, cel ce nimic nu mi-am lăsat de pomenire. Iar milostivul Dumnezeu să fie milostiv tuturor şi mie păcătosul, în veci. Amin.

Aceasta este diata şi duhovnicească a mea scrisoare, aceasta este înştiinţarea de averea mea. Iar necrezând cineva aceasta şi ar începe cu iscodire a cerca după mine aur şi argint, măcar şi mult de s-ar osteni, nimic nu va afla. Iar milostivul Dumnezeu va judeca. Amin.

Anul 1860, s-a scris de noi smeritul Arhiereu
CALINIC, Episcopul Râmnicului, Noul Severin

IEROSCHIMONAHUL IONA
Egumen al Schitului Sihla-Neamţ
(secolul XIX)

În prima jumătate a secolului XIX a fost un egumen vestit la Schitul Sihla, numit Iona ieroschimonahul. Acest egumen era foarte nevoitor în post,

în rugăciune, în blândeţe şi celelalte osteneli călugăreşti. Dar cel mai mult decât toate era milostiv şi iubitor de străini.

Spuneau bătrânii că odată s-a dus egumenul cu ucenicul să taie lemne de foc în pădure. Şi pe când tăiau un fag uscat, au aflat un burduf plin cu galbeni ascuns în tulpina lui. Atunci au coborât în schit şi au spus tuturor de aflarea banilor.

Din ziua aceea, egumenul Iona a început să facă multe înnoiri în Schitul Sihla: reparaţii la biserică, chilii noi, veşminte, hrană şi îmbrăcăminte pentru călugări. Pe lângă acestea, s-a mărit şi obştea, ajungând până la 20 de părinţi şi fraţi. Din aceşti bani, părintele Iona făcea şi multe milostenii, încât ajunsese renumit în tot ţinutul Neamţ. Cum auzea că se face o biserică nouă, îndată trimitea un călugăr cu bani şi alte daruri. De asemenea, dacă auzea de familii cu mulţi copii, de văduve şi orfani, în aceeaşi zi trimitea ucenici cu bani, cu haine şi mâncare la casele lor. Uneori, părintele Iona cobora din munte şi mergea la Târgu Neamţ pentru nevoile schitului. Cum auzeau oamenii, îndată îi ieşeau pe cale; unii pentru binecuvântare, iar alţii pentru milostenii, căci era vestit peste tot numele lui.

Aşa a petrecut Cuviosul Iona toată viaţa sa, bineplăcând lui Dumnezeu şi iubind pe săraci. Apoi, ajungând la adânci bătrâneţi, s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos, iar trupul său a fost îngropat alături de biserică.

CUVIOSUL PROCOPIE (PICU) PĂTRUŢ
Sălişte-Sibiu
(1818-1872)[15]

Acest monah vrednic de pomenire a fost un deosebit misionar şi cărturar transilvănean autodidact din secolul XIX.

Născut în Săliştea Sibiului, în 1818, din părinţi oieri binecredincioşi, el a deprins frica lui Dumnezeu încă de mic, în casa părintească. Scrisul şi cititul le-a învăţat în şcoala din sat, iar cântarea bisericească, de la preotul bisericii mari din Sălişte, unde a intrat încă de la vârsta de 11 ani ca ajutor de „crâsnic" (paracliser). Puternic atras de viaţa religioasă şi de exemplele cuvioşilor şi ale mucenicilor, el s-a adăpat cu o rară evlavie din cărţile sfinte, aflate în bisericile şi prin casele din satul său.

[15] Onisifor Ghibu, *Scriitorul – ascet Picu Procopie Pătruţ din Sălişte*, în „Telegraful Român", nr. 80, 82, 83, 86/1905; idem, *Un reprezentant rustic al spiritualităţii româneşti de la mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Artă şi tehnică grafică" caiet 11/1940; Octavian O. Ghibu, *Bibliografia operei lui Picu Pătruţ din Săliştea Sibiului*, în „B.O.R.", nr. 3-4/1976

Din tinereţe a început să scrie, primul său manuscris fiind datat în 1837. Căutând continuu să-şi desăvârşească cunoştinţele, îşi procură, prin oierii transhumanţi din Sălişte, toate scrierile bisericeşti şi morale mai importante din timpul său, devenind un remarcabil autodidact. Adânc pătruns de credinţa cea dreaptă şi având o rară vocaţie de misionar, el descrie, în versuri care se cântau şi pe care şi le-a caligrafiat şi ilustrat el însuşi în volume manuscrise, vieţile celor mai de seamă sfinţi şi mucenici, precum şi însemnătatea şi învăţămintele tuturor praznicelor Bisericii Ortodoxe.

Râvnind tot mai mult pentru dragostea lui Hristos, tânărul Oprea s-a călugărit în anul 1849 la Schitul Cheia (Vâlcea), luând numele de Procopie. Apoi, întorcându-se în satul natal, a dus o exemplară viaţă duhovnicească de paracliser şi bun misionar printre semenii săi, în rândul cărora a propovăduit neobosit dreapta credinţă şi viaţă morală, până când şi-a dat obştescul sfârşit. Grija lui cea mai mare a fost aceea de a vorbi tuturor despre Hristos, prin viu grai, prin cântări, prin miniaturile cu care îşi împodobise scrierile sale şi de a călăuzi cât mai multe suflete pe calea mântuirii.

„El nu trăia prin biserică, ci pentru biserică şi pentru idealurile morale ale ei, închinându-şi fiecare clipă a vieţii sale slujirii Domnului prin cântare, prin alcătuire de versuri, prin zugrăvire de lucruri sfinte, prin citire de cărţi bisericeşti, religioase şi teologice şi prin opere de dragoste faţă de aproapele său. Literatura bisericească românească cred că n-a avut niciodată un mai setos cititor, tălmăcitor şi următor ca pe monahul Procopie (Picu)-Pătruţ". Un adevărat ascet în mijlocul lumii, stăruitor ziua şi noaptea în rugăciune şi pilde, curat la suflet, senin la faţă şi foarte iubitor de osteneală. Serile, de obicei, le petrecea printre creştinii din sat, care veneau la el pentru a-i asculta poveţele şi a deprinde cântările de la strană.

Pe lângă activitatea sa duhovnicească şi misionară, Cuviosul Procopie a desfăşurat o vastă activitate cultural-religioasă, lăsând după el peste 40 de lucrări manuscrise, care cuprind opera sa poetică, dramatică, de imnograf şi imnolog, de caligraf şi copist bisericesc, operă în parte originală, în parte preluată de la alţi creatori. În sute de cântări, imnuri şi poeme, ilustrate cu aproape 3.000 de miniaturi în culori, el ne-a lăsat o operă care îşi aşteaptă încă publicarea.

Versurile sale „sunt izbucnirile spontane, în formă de imne şi psalmi, ale unui suflet mare şi bun, de om sfânt. Alcătuite într-o uşoară limbă populară şi bisericească, cu miresme arhaice şi însoţite de melodii religioase, potrivite de poetul însuşi, versurile monahului Procopie au fost îmbrăţişate de popor cu nespusă iubire".

În afara operei sale originale, monahul Procopie a transcris, pentru sine sau pentru apropiaţii săi, lucrări ale altor autori sau lucrări ale sale, în noi ediţii sau în copii selective, cele mai multe fiind împodobite la rândul lor cu ilustraţii în culori.

După o atât de intensă viaţă duhovnicească, după 43 de ani de slujire a Bisericii lui Hristos şi de luminare a poporului din care făcea parte, Cuviosul monah Procopie (Picu) Pătruţ, poet, miniaturist, imnograf, imnolog, caligraf şi copist, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos în septembrie, 1872. Mormântul său se află în cimitirul bisericii mari din Sălіştea Sibiului, alături de al fratelui său mai mic, Nicolae Pătruţ.

În anul 1948, Cuviosul monah Procopie Pătruţ a fost propus pentru canonizare, ca sfânt naţional.

ARHIMANDRITUL ERMOGHEN BUHUŞ
al doilea ctitor al Mânăstirii Horaiţa-Neamţ
(† 1872?)[16]

Acest cuvios părinte a fost cel dintâi ucenic al marelui stareţ Irinarh Roseti. Era de loc din oraşul Buhuşi-Bacău, născut la începutul secolului XIX. Dorind să slujească lui Hristos, a părăsit casa părintească şi a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ.

În anul 1829, cunoscând pe Cuviosul Irinarh pustnicul, a plecat la Schitul Horăicioara şi s-a făcut cel dintâi ucenic al lui. Apoi, împreună cu dascălul său, au căutat loc de sihăstrie şi au zidit prima biserică a Mânăstirii Horaiţa. După anul 1830, rasoforul Ioan a fost făcut călugăr de stareţul său, primind numele de Ermoghen.

În anul 1843, când arhimandritul Irinarh Roseti pleacă la Ierusalim, monahul Ermoghen Buhuş este hirotonit preot, apoi este făcut arhimandrit şi numit stareţ al Mânăstirii Horaiţa, în locul părintelui său. El a păstorit cu multă înţelepciune obştea acestei mânăstiri, mai mult de treizeci de ani, păstrând întru totul rânduielile lăsate de Cuviosul Irinarh şi menţinând aceeaşi unitate şi trăire duhovnicească în sobor. În timpul său, numeroşi călugări din Mânăstirea Horaiţa s-au dus să se nevoiască în Muntele Athos, iar alţii au sihăstrit în Munţii Neamţ. Dintre aceştia, unii au ajuns sihaştri iscusiţi, căci stareţul Ermoghen îi ajuta pe toţi şi îi întărea în dragostea lui Hristos.

---

[16] Arhimandrit Nectarie Banul, *Viaţa şi petrecerea Cuviosului Arhimandrit Irinarh Roseti*, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Buc., 1898; idem. *Istoria Mânăstirii Horaiţa*, Bucureşti, 1898

Între anii 1865–1867, stareţul Ermoghen a înălţat o măreaţă biserică de zid în Mânăstirea Horaiţa, cum se vede până astăzi, în locul celei dintâi care era neîncăpătoare. Iar în anul 1872, nevoitorul stareţ s-a mutat la odihna cea veşnică, lăsând în urmă o obşte călugărească bine organizată şi o frumoasă biserică închinată Preasfintei Treimi.

ARHIMANDRITUL VARNAVA
Stareţ al Mânăstirii Pângăraţi-Neamţ
(† 1872)

Despre arhimandritul Varnava, stareţul Mânăstirii Pângăraţi, vorbesc şi astăzi cu respect şi recunoştinţă locuitorii din satele de pe Valea Bistriţei. Unii spun că învăţa pe copii carte şi îi recomanda de preoţi la sate. Alţii spun că era renumit în partea locului ca mare duhovnic şi părinte al tuturor. Iar alţii mărturisesc că părintele Varnava le-a făcut biserică în sat şi multe înnoiri la Mânăstirea Pângăraţi.

Arhimandritul Varnava era de loc de pe Valea Bistriţei. Intrând de copil în Mânăstirea Pângăraţi pentru a învăţa carte, nu s-a mai întors la casa părintească. După ce deprinde cititul, scrisul, tipicul şi psaltichia, este făcut călugăr, apoi diacon şi preot. Fiind iubitor de Hristos şi râvnitor la cele duhovniceşti, în anul 1833 a fost ales stareţ al Mânăstirii Pângăraţi, pe care o conduce cu pricepere până în anul 1857.

Ca stareţ, arhimandritul Varnava a dat un nou suflu de viaţă Mânăstirii Pângăraţi. A menţinut cu sfinţenie slujba bisericească de zi şi de noapte, a împodobit stranele cu cântăreţi din cei mai buni şi, mai ales, a crescut numeroşi fii sufleteşti.

Ca părinte duhovnicesc al călugărilor şi mirenilor, arhimandritul Varnava a devenit în puţină vreme un vestit duhovnic şi sfetnic preţios, căutat, atât de unii, cât şi de ceilalţi. Ca iconom al casei lui Dumnezeu, s-a îngrijit de buna chivernisire a mânăstirii, construind noi chilii pentru călugări, un puternic zid de incintă şi canalizare de apă. De asemenea, a făcut reparaţii la biserică şi clopotniţă, iar în satul Pângăraţi a construit o biserică parohială de piatră din fondurile mânăstirii. Ca dascăl şi catehet, a învăţat sute de copii carte în şcoala mânăstirească din Pângăraţi. Pe cei mai buni îi trimitea cu atestat la Mitropolia Moldovei pentru a fi hirotoniţi preoţi la sate, pe ceilalţi îi făcea dascăli pentru copii şi cântăreţi la parohii, iar pe cei mai râvnitori îi făcea călugări în mânăstire.

Aşa s-a nevoit Cuviosul arhimandrit Varnava până în toamna anului 1849, când s-a îmbolnăvit greu, încât nu mai avea nădejde de viaţă. Dar, având mare credinţă în Dumnezeu, a cerut ucenicilor să-l ducă la icoana făcătoare de minuni a Sfintei Ana, din Mânăstirea Bistriţa. Aici, rugându-se cu lacrimi, s-a vindecat desăvârşit, prin minune, la 14 decembrie, 1849, şi s-a întors sănătos la mânăstirea sa[17].

Drept mulţumită, a împodobit icoana Sfintei Ana cu o strană nouă, precum se vede până astăzi. Iar pe reversul ei a scris următoarele: „Această strană pentru sfânta icoană făcătoare de minuni s-a făcut cu toată cheltuiala cuvioşiei sale Arhimandrit Barnaba, egumenul Mânăstirii Pângăraţi, carele îmbolnăvindu-se cumplit la 1849, decembrie 14, şi fiind la ceasul de pe urmă, cu mare laudă Sfânta Icoană îndată l-a făcut sănătos. Anul 1853, Ghenarie, 24".

După vindecare îşi continuă activitatea de stareţ şi dascăl până în anul 1857. Apoi se retrage şi trăieşte în Mânăstirea Pângăraţi ca duhovnic până după anul 1872, când se mută la cele veşnice.

SCHIMONAHUL GORDIE PUSTNICUL
Mânăstirea Neamţ
(† 1870)

Cuviosul Gordie Schimonahul a fost unul din marii sihaştri ai mânăstirilor noastre din a doua jumătate a secolului XIX. Era de loc din nordul Moldovei. Chemat să slujească lui Hristos, a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ sub stareţul Dometian. Aici a făcut mulţi ani ascultare, fiind râvnitor pentru împlinirea făgăduinţelor călugăreşti.

Stareţul Neonil (1843–1853), văzându-l dornic de linişte, l-a trimis la Schitul Icoana Veche, câţiva kilometri mai sus de lavră. Acolo, schimonahul Gordie a dat de dulceaţa liniştii şi a rugăciunii. Apoi, cu binecuvântarea părintelui său duhovnicesc, s-a retras din schit în pădurile seculare din împrejurimi, unde s-a nevoit singur 22 de ani, răbdând toate ispitele pustiei: frigul, foamea, lipsa, boala şi luptele de la diavoli.

Arhiereul Narcis Creţulescu († 1913) şi alţi bătrâni din Mânăstirea Neamţ, care l-au cunoscut, mărturiseau că pustnicul Gordie avea o nevoinţă ascetică asemenea sihaştrilor de demult. Repeta Psaltirea pe de rost zilnic şi mânca o singură dată pe zi, după asfinţitul soarelui, coji de pâine muiate în

[17] Ieromonah Ilarie Lupescu, *Scurt istoric al Mânăstirii Pângăraţi*, în rev. „Viaţa Monahală", Iaşi, 1933, p. 208–240. A se vedea însemnarea de pe icoana Sfintei Ana – Mânăstirea Bistriţa-Neamţ.

pârâu, fără altă hrană; dormea câteva ore pe noapte şi nu avea locuinţă stabilă. Chilia lui era un mic bordei săpat în pământ şi acoperit cu lemne, în care stătea mai ales iarna. Vara umbla prin pădure din loc în loc, desculţ, îmbrăcat cu o haină veche şi se ruga neîncetat. Unde îl ajungea noaptea, acolo dormea puţin, apoi iar se deştepta la rugăciune.

Spun părinţii că pustnicul Gordie purta întotdeauna pe trupul său o rasă veche şi ruptă de şiac. Aceasta era singura lui îmbrăcăminte de vară şi de iarnă. Cu aceasta se îmbrăca ziua şi se învelea noaptea. Pentru o viaţă aspră ca aceasta, numele pustnicului Gordie se făcuse cunoscut tuturor, căci avea multă putere în cuvânt şi în rugăciune.

Iar sfârşitul vieţii lui a fost aşa:

Umblând odată mai mulţi militari prin pădure, să prindă o ceată de tâlhari ascunşi în partea locului, au dat de Cuviosul Gordie. Astfel, socotind că ştie unde sunt tâlharii, dar nu voieşte să-i dea în mâinile lor, l-au dus la Piatra Neamţ pentru anchetă. Acolo însă, fiind slăbit şi bătrân, a răposat cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului.

Aşa a trăit şi aşa s-a săvârşit pustnicul Gordie, întrecând cu nevoinţa pe toţi ceilalţi din vremea sa.

MITROPOLITUL ARDEALULUI ANDREI ŞAGUNA (1808-1873)[18]

a. Viaţa

Mitropolitul Andrei Şaguna a fost cel mai mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în decursul secolului XIX.

Acest ierarh s-a născut la Mişcolţ, la 20 decembrie, 1808, din părinţi macedo-români, anume Naum şi Anastasia. După ce termină şcoala greco-valahă din oraşul natal, urmează gimnaziul, apoi dreptul şi filosofia la Budapesta şi în cele din urmă studiază teologia ortodoxă în oraşul Vârşeţ din Banatul sârbesc.

În anul 1833 este tuns în monahism la Mitropolia din Carloviţ, cu numele de Andrei, fiind hirotonit apoi diacon şi preot. Astfel, din tinereţe îşi închină viaţa lui Hristos. În anul 1842 ajunge profesor la Seminarul Teologic din Vârşeţ, apoi devine egumen la mânăstirile sârbeşti Hopovo şi Covil. În anul

[18] Viaţa şi activitatea mitropolitului Andrei Şaguna este extrasă din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, de Pr. prof. Mircea Păcurariu; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, colectiv, Bucureşti, 1957; I. Lupaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna, monografie istorică*, Sibiu, 1911

1846 este numit vicar general al Episcopiei Sibiului, iar în aprilie, 1848, este ales şi hirotonit episcop al Ardealului. După 16 ani de rodnică activitate bisericească, culturală şi naţională, în anul 1864, episcopul Andrei Şaguna ajunge mitropolit al Ardealului şi părinte duhovnicesc al tuturor românilor de peste Carpaţi, pe care îi păstoreşte încă nouă ani de zile.

În anul 1873 îşi dă sufletul în mâinile Domnului şi este îngropat lângă biserica din comuna Răşinari–Sibiu.

b. Fapte şi cuviute de învăţătură

1. Încă pe când era vicar, arhimandritul Andrei Şaguna şi-a început activitatea de păstor, îndemnând preoţii să aibă viaţă morală şi să păstorească bine turma lui Hristos. Iată primele sale sfaturi adresate preoţilor din Transilvania:

– Fiecare preot să umble în reverendă, nu numai când are a săvârşi vreo slujbă, ci şi când va veni la cetate sau va merge la mai-marii lui;

– Nici un preot să nu îndrăznească a-şi rade barba, iar părul să şi-l pieptene înapoi;

– De la cercetarea jocurilor şi a câreiumilor şi de la orice vorbe vătămătoare cinului preoţesc să se contenească;

– Negustorie a face sau a umbla în persoană după alte câştiguri să înceteze de tot;

– Pentru ca fiecare preot după cuviinţă să-şi poată împlini datoriile sale, tot insul să se îndeletnicească în citirea Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi. Să citească şi să înveţe catehismul pe de rost şi, câştigându-şi folositoare cunoştinţe, să fie în stare a cuvânta din timp către popor cu spor şi cu folos şi a-i putea arăta calea către fapte bune, spre care sfârşit se cuvine să aibă o viaţă neprihănită, purtare bună întru toate şi în tot locul, ca o trâmbiţă bine răsunătoare, să deştepte pe toţi spre cucernicia cea adevărat creştină şi spre frica lui Dumnezeu.

2. În *Epistolia de învăţătură către parohialnica preoţime* iarăşi învăţa, zicând:

– Să se silească fiecare preot a povăţui poporul să părăsească deprinderile rele, să nu facă nuntă în post, să se lase de căsătoriile între rudenii şi să se ferească de cheltuielile zadarnice, de risipa de mâncare şi băutură ce au obiceiul a face cu prilejul nunţilor.

3. Apoi zicea şi acestea:

– Să nu lipsească preotul a învăţa, nu numai tinerimea şcolară, ci şi pe cea ce nu are putinţă a umbla la şcoală, credinţa, frica lui Dumnezeu şi

începutul înţelepciunii. Prin toate purtările sale, preotul să dea pilde bune poporului. Să-şi chivernisească bine nu numai casa proprie, ci şi toate ce ţin de biserică. Iar de cercetarea cârciumilor, de jocuri şi glume să se ferească, precum cer canoanele Sfinţilor Părinţi.

4. La urmă adăugă şi aceste sfaturi:

– Preoţii să poarte îmbrăcăminte preoţească, că din cele de afară se chibzuieşte şi aşezarea cea dinlăuntru a inimii. Să fie cu blândeţe şi cuget curat în adunările şi sfătuirile bisericeşti, să nu rostească decât vorbe frumoase şi împăciuitoare; să se poarte cu toată cuviinţa faţă de „stăpânirile şi domniile" cărora le datorez cinstire şi ascultare. Faţă de poporăni să fie cu dragoste, îndelungă răbdare şi smerenie. Pentru slujbe să nu ia decât simbria legiuită, la câştig urât să nu râvnească, iar la cei săraci să slujească gratuit, că pentru această osteneală mare plată vor avea în ceruri.

5. În ziua hirotoniei sale în arhiereu, episcopul Andrei Şaguna a rostit aceste cuvinte:

– Cea mai mare parte a vieţii mele pururea în osteneală mi-a fost şi îmi va fi. Dar şi cea mai mare bucurie mi-a fost şi îmi va fi şi în viitor a învinge toate piedicile. Cred cu tărie că, fiind umbrit de puternicul scut al lui Dumnezeu, voi putea îndeplini scopul vieţii mele întregi, ca pe românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voia să-i trag către tot ce este adevărat, sfânt şi bun.

6. Episcopul Andrei Şaguna s-a dovedit de la început a fi un adevărat părinte al românilor diu Transilvania, un apărător înflăcărat al Ortodoxiei dreptmăritoare, dar, în acelaşi timp, şi un apostol luminat de Duhul Sfânt, care punea mai presus de toate dragostea în Hristos şi unirea naţională decât ura, vrajba şi dezbinarea confesională. Cu înţelepciunea şi cu sufletul lui paşnic, el a contribuit cel mai mult la marea adunare de unitate românească din mai, 1848, de pe Câmpia Libertăţii.

7. Fiind oricând gata de jertfă pentru cauza Bisericii şi a înfrăţirii tuturor românilor din Transilvania, marele ierarh a zăbovit 7 luni de zile la Viena, stăruind zi de zi pentru independenţa naţională şi religioasă a Transilvaniei şi nu s-a întors până nu s-au uşurat suferinţele poporului nedreptăţit.

8. După încetarea revoluţiei din anii 1848–1849, episcopul Andrei Şaguna a început, cu grele sacrificii, opera de restaurare, înfrumuseţare şi zidire din nou a zeci de biserici ortodoxe, în locul celor jefuite şi distruse prin satele şi oraşele ardelene. În câţiva ani, toate bisericile din eparhie erau înnoite, împodobite şi cu cărţi de cult, cu icoane, cu veşminte şi cu slujbe alese.

La acestea au contribuit, alături de credincioşii ardeleni, şi cei din Moldova şi Ţara Românească, cu care se simţeau dintotdeauna fraţi. Un ajutor deosebit a dat şi Mânăstirea Neamţ, care trimitea cu carele cărţi de slujbă şi alte daruri la Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

9. Pentru apărarea Ortodoxiei şi întărirea vieţii duhovniceşti şi culturale în Transilvania, episcopul Andrei Şaguna a înfiinţat, în anul 1850, o vestită tipografie eparhială la Sibiu, care a fost ca o binecuvântare dumnezeiască pentru toţi. Despre ea vorbea marele ierarh mai târziu:

– Această tipografie, care până la moartea mea o am grijit şi o am administrat, numai Dumnezeu ştie cu câte greutăţi o am apărat şi susţinut faţă de duşmanii Bisericii şi ai naţiunii noastre române. Că ce era să fac în împrejurările acestea? Să şed la râul Babilonului şi să plâng? Nu! Ci să mă socotesc despre modul cum s-ar putea lăţi în preoţime şi poporul nostru cunoştinţele sistematice şi temeinice despre Biserică şi despre alte lucruri bisericeşti.

10. Sub îngrijirea episcopului Andrei s-au tipărit, în decurs de 11 ani, 35 de cărţi bisericeşti, dintre care se pot aminti:

Elementele dreptului canonic (1854); *Kiriacodromionul* (1855); *Istoria Bisericii Ortodoxe răsăritene universale* (1860), în două volume; *Ceaslovul, Octoihul, Psaltirea, Penticostarul* şi *Triodul*. Apoi cele douăsprezece *Mineie* (1853–1856), „după originalul îndreptat al Preasfinţitului episcop al Argeşului, Kir Iosif"; *Biblia ilustrată* (1856–1858), „după originalul celor 72 de tălmăcitori din Alexandria" şi altele.

Numai la un an de la înfiinţarea tipografiei, se tipăriseră la Sibiu 5.000 de *Catehisme*, 5.000 de *Abecedare*, 700 de *Ceasloave*, 3.000 *Istorii Biblice*, 3.000 de cărţi despre *Datoriile supuşilor* şi 1.500 *Apostoli*.

11. În prefaţa Bibliei ilustrate (1858) scrie episcopul Andrei Şaguna:

– Cele două traduceri ale Bibliei (1648 şi 1688) sunt uşile prin care s-a învrednicit şi poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al dumnezeieştilor învăţături, care, în mijlocul vijeliilor şi valurilor lumii, rămân neclătite şi adevărate din veac în veac. Ele sunt izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieţii veşnice pentru neamul acesta, în toate părţile prin care este răspândit.

Deşteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai departe cu legea lui Dumnezeu, păşirea lui către lumina cea blândă a civilizaţiei şi a culturii, înfrăţirea neamului nostru românesc, pe care mâna proniei l-a semănat prin atâtea ţări deosebite şi printre atâtea neamuri străine, rămânerea în viaţă a limbii sale naţionale – toate aceste binecuvântări neasemănate avem a le mulţumi acestor ediţii vechi ale Sfintei Scripturi

acestor monumente nepieritoare ale limbii, moralităţii şi peste tot ale vieţii noastre naţionale şi bisericeşti.

12. Apoi adaugă şi aceste cuvinte:

– Mare, într-adevăr, şi adâncă trebuie să fie mulţumita noastră către pomeniţii bărbaţi mari ai poporului, care în vremi atât de grele şi cu mijloace şi puteri aşa smerite, au făcut lucruri atât de măreţe. Înaltă trebuie să fi fost cugetarea, adâncă mintea, fierbinte credinţa, adevărată iubirea lor către Dumnezeu şi naţiune, când au dăruit ei naţiei lor un astfel de odor! Sănătoasă şi coaptă a fost şi conştiinţa ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de această sfântă carte. Pentru aceea au şi îmbrăcat traducerea lor în veşmântul limbii aceleia, care să fie înţeleasă de toţi românii de pretutindeni.

Limba acestei cărţi nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului. Şi aşa traducătorul nu e decât un răsunet, nu numai al limbii, ci şi al simţirii şi, peste tot, al chipului cugetării poporului.

Cu tot dreptul dar se pot numi aceste ediţii, cea dintâi Biblie – nu a românilor din Ardeal, ori din Ţara Românească, ori de aiurea – ci cea dintâi Biblie a poporului românesc întreg, cel dintâi glas obştesc cu care se roagă acest popor Părintelui din ceruri. Nici unul din traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaş laudei ce se cuvine acelora care au altoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc!

13. Iar în *Istoria bisericească*, volumul II, p. 122–124, zice:

– Pe cât aristocraţia română din Transilvania n-a avut nici o predilecţie către Biserica şi naţia sa şi era redusă de o idee deşartă, pe atâta, să zicem, preoţimea şi creştinii şi în fruntea lor arhiereii au arătat o tărie exemplară în mijlocul nenumăratelor prigoniri şi au rămas neclătiţi în religie şi în naţionalitate.

Tăria aceasta sufletească a fost un produs viu al acelei convingeri morale, că dacă se vor lăsa de una, numaidecât se vor lipsi şi de cealaltă. Şi fiindcă românul nu-şi poate închipui religia fără naţia şi naţionalitatea sa, pentru aceea, ca să asigure existenţa sa naţională, a rămas în acea religie în care s-a pomenit ca român şi despre care e convins că este scutul cel mai puternic de a-i apăra naţionalitatea lui de orice vijelii.

14. În tipografia diecezană din Sibiu, mitropolitul Andrei tipărea şi cărţi de şcoală: abecedare, catehisme, bucoavne, cărţi de muzică, de aritmetică, de gramatică, de istorie şi geografie, pentru şcolile săteşti – parohiale, pentru gimnazii şi mai ales, pentru Seminarul Teologic din Sibiu. Se mai tipăreau: Telegraful român, din 1852, Calendarul diecezan, Anuarul Gimnaziului din

Braşov, precum şi numeroase broşuri şi lucrări bisericeşti şi folositoare de suflet.

Astfel înţelegea marele ierarh să slujească Biserica lui Hristos şi poporul pe care îl păstorea, contribuind după putere la apărarea Ortodoxiei, la luminarea, la unitatea şi la mântuirea lui.

15. Mitropolitul Andrei Şaguna rămâne în istoria neamului ctitorul cel mai mare al şcolii şi culturii ardelene.

Odată cu organizarea tipografiei, în anul 1850 a înfiinţat în Sibiu un institut teologic şi pedagogic cu durata de unu până la trei ani, pentru formarea de preoţi buni, luminaţi şi devotaţi Evangheliei lui Hristos, acordând celor săraci şi iubitori de învăţătură ajutoare, burse şi cărţi gratuite. Pentru luminarea copiilor din eparhia sa, a înfiinţat, pe lângă fiecare parohie, sute de şcoli primare-confesionale, cu predarea în limba română. În ele se învăţau, atât cunoştinţele religioase, cât şi cele de cultură generală. Şcolile erau organizate şi întreţinute de Biserică. Preoţii parohiei erau directori, iar protopopii, inspectori şcolari. Profesorii erau pregătiţi, fie în Institutul Pedagogic din Sibiu, fie la Gimnaziul din Braşov, ambele înfiinţate şi întreţinute de Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

În anul 1873 existau în Transilvania peste 800 de şcoli primare-confesionale, din care mai mult de jumătate erau înfiinţate de marele mitropolit.

16. Prin aceste trei mijloace – prin preoţi vrednici şi biserici, prin şcoli confesionale şi prin cărţi tipărite în grai românesc – mitropolitul Andrei Şaguna a întărit peste Carpaţi unitatea credinţei ortodoxe, unitatea etnică naţională şi unitatea de gândire şi acţiune, împotriva atâtor influenţe străine.

17. Acest neobosit ierarh şi slujitor al Bisericii lui Hristos a realizat în eparhia sa şi alte înfăptuiri vrednice de amintit. El ţinea mult la demnitatea şi viaţa morală a preoţilor. De aceea, mereu le dădea sfaturi de bună comportare, le adresa frumoase pastorale, le dona cărţi de slujbă şi ajutoare pentru biserică, le făcea vizite canonice, umblând din sat în sat, mângâind şi sfătuind pe toţi ca un bun părinte al tuturor.

18. Odată scria mitropolitul Andrei Şaguna către preoţii din eparhia sa:

„Pre cât simt şi cunosc mărimea şi greutatea chemării mele arhiereşti, pre atât mă străduiesc să fac faţă chemării mele. Însă numai pentru una mă doare inima, şi adică pentru aceea, că nu mă iartă împrejurările şi puterile mele ca să fac atâta cât aş dori să fac pentru clerul şi poporul nostru. Nădăjduiesc însă că ostenelile mele, mici şi neînsemnate ca şi sămânţa muştarului, vor spori cu ajutorul lui Dumnezeu, dacă le vom îngriji cu suflet curat".

19. Alteori, iarăşi zicea:

– De două ori dacă m-aş naşte, tot preot şi slujitor al Bisericii lui Hristos m-aş face!

20. Mitropolitul Andrei „purta mare grijă pentru bunul mers al tuturor şcolilor săteşti înfiinţate de el şi mai ales pentru Institutul Teologic din Sibiu, pe care adeseori îl cerceta". Trăia în deplină armonie cu celelalte culte din Transilvania şi întreţinea o vastă corespondenţă cu numeroşi episcopi, stareţi, protopopi, deputaţi, oameni de cultură, miniştri şi chiar cu împăratul de la Viena. Căci toţi îl respectau şi erau cuceriţi de chipul şi înţelepciunea lui.

21. O altă mare realizare a mitropolitului Andrei Şaguna a fost reînfiinţarea vechii Mitropolii Ortodoxe din Transilvania, desfiinţată în anul 1701. La 24 decembrie, 1864, episcopia din Sibiu este ridicată la rang de Mitropolie, cu autonomie proprie, desprinzându-se de Mitropolia sârbă din Carlovitz.

Pentru buna organizare a Bisericii Ortodoxe din Transilvania, marele mitropolit a dat, în anul 1868, un renumit Statut Organic, care avea la bază deplina colaborare sinodală între clerici şi mireni. Astfel s-a dovedit a fi unul din cei mai mari legiuitori bisericeşti.

22. Aşa a trăit şi aşa s-a jertfit acest mare ierarh al Bisericii lui Hristos. Rolul său a fost, pe drept cuvânt, providenţial şi avea un suflet devotat de adevărat păstor, plin de înţelepciune şi curaj.

La 28 iunie, 1873, mitropolitul Andrei Şaguna s-a strămutat la cele veşnice şi a fost înmormântat ca un simplu călugăr în curtea bisericii din Răşinari–Sibiu.

IEROSCHIMONAHUL **OREST BALDOVIN**
Chilia Sfântul Ipatie – Vatopedu – Muntele Athos
(† 1878)[19]

Acest părinte vrednic de pomenire, împreună cu fratele său, Anastasie, au fost cei mai apropiaţi ucenici ai Sfântului Ierarh Calinic. Era de loc din împrejurimile oraşului Bucureşti. În anul 1830 intră în obştea Mânăstirii Cernica, unde primeşte îngerescul chip al călugăriei, prin mâinile marelui stareţ.

[19] După arhiva Chiliei Sfântul Ipatie, Vatopedu - Muntele Athos şi mărturiile Arhimandritului Dometie Trihenea, superiorul acestei chilii.

Fiind foarte ascultător, ajunge ucenic de chilie al Cuviosului Calinic, împreună cu fratele său, Anastasie. Şi atât de mult îi iubea cuviosul, că adeseori îi chema la sine şi îi hrănea cu multe sfaturi şi cuvinte de folos. Uneori le poruncea să împartă milostenie la săraci, alteori le prevestea lucruri de taină, care se împlineau întocmai. Pentru smerenia şi blândeţea lui, Sfântul Calinic l-a învrednicit pe monahul Orest de darul preoţiei şi acesta slujea cele sfinte cu multă râvnă în Biserica Domnului.

Dorind să se retragă la linişte, cu puţin înainte de anul 1850, ieroschimonahul Orest Baldovin se duce la Mânăstirea Cheia. Dar, negăsind destulă odihnă, după câţiva ani se duce la Muntele Athos, cu binecuvântarea stareţului, împreună cu ucenicii săi, monahii Ipatie şi Ilie. Deci, plăcându-le locul şi liniştea, au cumpărat de la Mânăstirea Vatopedu, cu 7.000 de lei, chilia cu hramul „Sfântul Ierarh şi Mucenic Ipatie", situată la doi kilometri mai sus de Marea Lavră.

Aici, bunul nevoitor înnoieşte în întregime chilia Sfântul Ipatie, plantează măslini şi viţă-de-vie şi primeşte numeroşi ucenici din ţară. Spun părinţii români din Muntele Athos care l-au cunoscut că ieroschimonahul Orest era vestit în tot muntele pentru sfinţenia vieţii sale, pentru blândeţea şi iubirea lui de străini. Că era dulce şi înţelept la cuvânt, slujea cele sfinte cu mare evlavie, avea darul rugăciunii şi odihnea pe toţi ca un alt Avraam. Din cei 700 de călugări români ce se nevoiau pe atunci în Athos, mulţi poposeau la chilia părintelui Orest pentru spovedanie şi cuvânt de folos. Îl căutau încă numeroşi pelerini din ţară, sihaştri şi nevoitori greci, ruşi, bulgari şi sârbi, deoarece ieroschimonahul Orest ajunsese un iscusit duhovnic al Muntelui Athos.

Pentru mai multă linişte, părintele Orest şi-a făcut în pădure două colibe, unde se nevoia singur, mai ales în vremea postului. Odată le-a spus ucenicilor:

– Binecuvântaţi, părinţilor, să mă duc la colibă! Ajungând aproape de colibă, deodată s-a repezit asupra lui o viperă ca să-l omoare. Iar el a pus metaniile în faţa şarpelui şi a zis:

– Nu-ţi fac nici un rău, nici tu să nu-mi faci mie!

Apoi, cerând ajutorul Sfântului Ipatie, îndată s-a îmblânzit şarpele şi, ruşinându-se, s-a retras în pădure.

Cuviosul Orest, văzând biserica veche a Sfântului Ipatie în parte ruinată, cu multă trudă a reînnoit-o în anul 1873, primind mult ajutor din ţară. Astfel, părintele Orest Baldovin a condus mulţi ani această „chilie", ca o făclie aprinsă în sfeşnic, cu iubire părintească, cu post, cu rugăciune şi adânc de smerenie, făcându-se în toate pildă vie ucenicilor săi. Apoi, ajungând la adânci bătrâneţi, a chemat la sine pe ucenici şi le-a spus:

- Fiilor, de acum eu merg pe drumul pe care m-a chemat Dumnezeu, Cel ce a zis: *Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce* (Fac. 3, 19).

Iar ucenicii, întristându-se, l-au întrebat:

- Preacuvioase părinte, ce vom face după trecerea sfinţiei tale din viaţă?

Îmbărbătându-i, bătrânul le-a răspuns:

- Fiii mei iubiţi, să aveţi nădejde în Dumnezeu, să cereţi ajutorul Maicii Domnului şi al Sfântului Ipatie şi să păziţi cu sfinţenie rânduiala rugăciunii şi a canonului călugăresc. Aşa de veţi trăi, veţi petrece viaţa cu pace, ca şi cum am fi împreună, şi Dumnezeu va păzi lăcaşul acesta şi pe voi fără nici o sfărâmare. Împliniţi acestea şi vă veţi mântui!

Zicând acestea, s-a retras în chilia sa şi s-a rugat singur cu post şi cu lacrimi timp de trei zile. Iar la Praznicul Înălţării Sfintei Cruci, 14 septembrie, 1878, a slujit Sfânta Liturghie, apoi a zis către ucenici:

- Iertaţi-mă, fraţilor, şi Dumnezeu să vă ierte!

Şi îndată şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

SFÂNTUL ANTIPA ATONITUL
Mânăstirea Valaam
(1816-1882)[20]

Cuviosul Antipa a fost un mare trăitor duhovnicesc şi un călugăr sfânt pe care l-a odrăslit pământul Moldovei în secolul XIX. Acest ostaş al lui Hristos, numit din botez Alexandru Luchian, s-a născut în anul 1816, într-o familie de ţărani credincioşi din satul Calapodeşti-Bacău. La vârsta de 20 de ani a fost călăuzit de Duhul Sfânt să intre în nevoinţa călugărească.

Mai întâi s-a ostenit doi ani de zile (1836-1837) în obştea Schitului Brazi-Vrancea, unde a fost călugărit sub numele de Alimpie. Aici s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor şi al neîncetatei rugăciuni. Apoi s-a dus la Muntele Athos şi s-a stabilit la Schitul românesc Lacu, unde se nevoiau peste 80 de sihaştri români. Aici a deprins meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la cei mai aleşi călugări atoniţi, ajungând vestit în schit pentru postul şi osteneala lui.

După aproape cincisprezece ani de sihăstrie în Schitul Lacu, bunul nevoitor a trăit încă patru ani de zile în Mânăstirea Esfigmenu. Aici primeşte marele şi îngerescul chip al schimniciei, primind numele de Antipa, şi este hirotonit diacon; apoi pleacă la pustie, unde stă patru ani. Astfel, înmulţind

---

20 Arhim. Ieronim M., *Cuviosul Ieroschimonah Antipa Atonitul*, în *Sfinţii români...*, op. cit., p. 543

ostenelile călugăreşti şi privegherile de toată noaptea, Cuviosul Antipa era cinstit în tot muntele ca mare sihastru şi lucrător al rugăciunii lui Iisus. Se învrednicise încă şi de darul vindecării bolilor şi al înaintevederii. Apoi la Schitul Prodromul a fost hirotonit preot.

Iubind mai mult singurătatea şi smerenia, decât cinstea şi lauda, în anul 1860, Cuviosul Antipa a părăsit Muntele Athos şi s-a reîntors în Moldova, la mânăstirile din preajma Iaşilor. Dar, văzându-se împresurat de mulţi credincioşi, căci numele lui se vestise în toată ţara, după trei ani a plecat să se închine la moaştele cuvioşilor părinţi de la Pecersca. Apoi a ajuns la mânăstirile din nord, uimind pe toţi cu sfinţenia vieţii lui. De aici, auzind de vestita Mânăstire ortodoxă Valaam, situată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de hotarele Careliei, Cuviosul Antipa, iubind fericita linişte şi străinătate, în anul 1865 s-a aşezat într-un schit al acestei mânăstiri. Aici trăiau călugări foarte sporiţi, lucrători neîntrecuţi şi dascăli iscusiţi ai rugăciunii lui Iisus.

La Mânăstirea Valaam s-a nevoit Cuviosul Antipa încă 17 ani de zile, „arătând fapte minunate de trăire duhovnicească, în post, în rugăciune şi în desăvârşită sărăcie". Cea mai mare nevoinţă a lui era rugăciunea cea de foc a inimii, prin care neîncetat slăvea pe Dumnezeu, izgonea duhurile cele necurate şi gusta din bucuriile cele negrăite ale Duhului Sfânt. La aceasta adăuga post îndelungat, priveghieri de toată noaptea, lacrimi, metanii şi alte neştiute osteneli duhovniceşti. Săvârşea încă adesea dumnezeiasca Liturghie şi se ruga mult pentru lume şi pentru ţara în care s-a născut.

Pentru o petrecere aleasă ca aceasta, Cuviosul ieroschimonah Antipa Luchian dobândise de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al înaintevederii, căci cunoştea gândurile cele ascunse ale oamenilor şi pe mulţi îi povăţuia pe calea mântuirii. Era, de asemenea, şi un mare părinte duhovnicesc şi dascăl iscusit al rugăciunii inimii. Pentru aceea numele lui ajunsese cunoscut, atât în Carelia, cât şi în Rusia de nord şi mulţi monahi şi credincioşi iubitori de Dumnezeu îl căutau şi îi urmau învăţăturile. Avea şi în Mânăstirea Valaam câţiva ucenici aleşi, dintre care cel mai sporit era Ieromonahul Pimen, bărbat cuvios şi foarte învăţat.

După o nevoinţă binecuvântată ca aceasta, Cuviosul Antipa Atonitul şi-a dat sufletul cu pace în braţele Mântuitorului Hristos, la 10 ianuarie, 1882, şi a fost înmormântat în biserica schitului unde s-a nevoit. Este singurul călugăr român care s-a nevoit în această vestită mânăstire isihastă din nordul Europei.

În anul 1883, văzând părinţii Mânăstirii Valaam că Ieroschimonahul Antipa Luchian este venerat de ucenici şi de credincioşi ca sfânt, au rânduit să i se scrie viaţa pe scurt, spre lauda lui Dumnezeu şi folosul sufletesc. Astfel, ieromonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în acelaşi an nevoinţa

părintelui său duhovnicesc, intitulată „Vrednica de pomenire viaţă a ieroschimonahului Antipa".

Viaţa Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori, în anii 1883 şi 1893, răspândindu-se, atât în Rusia şi Finlanda, cât şi în Muntele Athos. Iar canonizarea şi trecerea sa în rândul sfinţilor a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viaţă. În mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la Mânăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează şi „Cuviosul ieroschimonah Antipa Atonitul", cu viaţa sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în mânăstirile din Sfântul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rândul sfinţilor şi numărat printre cei din urmă cuvioşi părinţi ai Atonului[21].

Aşa s-a nevoit şi s-a săvârşit în plăcere de Dumnezeu, departe de ţară, un mare cuvios român, dascăl al liniştii şi al neîncetatei rugăciuni!

ARHIMANDRITUL TEOFAN CRISTEA
Mânăstirea Noul Neamţ
(1810-1883)[22]

Era originar din Transilvania, anume din judeţul Harghita, unchi al primului patriarh al României, Miron Cristea. Luând jugul lui Hristos din vârsta tinereţii, s-a făcut călugăr în Mânăstirea Neamţ, sub marele stareţ Neonil. Apoi, învăţând de la cei mai aleşi duhovnici nevoinţa vieţii călugăreşti şi deprinzând bine ascultarea şi întreaga înţelepciune, s-a învrednicit de dumnezeiasca preoţie.

Ieromonahul Teofan era un călugăr iscusit, statornic, hotărât şi foarte învăţat. Cunoştea patru limbi străine, citea zilnic scrierile Sfinţilor Părinţi şi mângâia pe toţi cu cuvinte alese din Sfânta Evanghelie. În mânăstire avea ucenici buni şi mulţi îl căutau pentru cuvânt de folos.

Cea mai importantă ascultare a sa a fost supravegherea metoacelor Mânăstirii Neamţ, precum şi a clădirilor de binefacere făcute de mânăstire. Ieromonahul Teofan a condus lucrările de construcţie a spitalului, a bolniţei, a şcolilor şi farmaciei din mânăstire şi din Târgu Neamţ. El se îngrijea de bolnavi, de doctori, de medicamente, de întreţinerea clădirilor şi a oamenilor,

---

[21] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 73-75

[22] C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţ*, 1942, p. 60; *Istoria Mânăstirii Noul Neamţ*, de Andronic duhovnic, mss. nr. 185, biblioteca Mânăstirii Neamţ; Arhiereul Narcis Creţulescu, *Istoria Mânăstirii Noul Neamţ*, mss. nr. 64, biblioteca Mânăstirii Neamţ

care se plăteau din fondurile mânăstirii. Şi era cu fiecare drept şi milostiv. Nimeni nu ieşea de la el neascultat, neajutat şi fără un cuvânt de mângâiere. Pentru aceea îl iubeau toţi bolnavii şi îl cinsteau ca pe un părinte sufletesc copiii şi locuitorii din Târgu Neamţ şi de prin sate, căci era bun şi cu frică de Dumnezeu în toate.

O altă faptă bună a ieromonahului Teofan a fost strânsa legătură duhovnicească pe care o ţinea între Mânăstirea Neamţ şi bisericile din Transilvania. În fiecare an organiza mici pelerinaje de credincioşi ardeleni, mai ales la hramuri şi sărbători mari, pe care îi odihnea în mânăstire şi îi trimitea înapoi mângâiaţi şi întăriţi în dreapta credinţă. Asemenea făceau şi alţi călugări nemţeni, iubitori de Hristos şi de neam. Ieromonahul Teofan Cristea trimitea anual călugări misionari din Mânăstirea Neamţ cu cărţi bisericeşti, pentru a le împărţi gratuit la preoţii şi bisericile ortodoxe de peste Carpaţi. Îndată ce ieşea de sub teascuri o carte nouă, porneau călugării cu desagii sau chiar cu carele cu cărţi spre Transilvania.

În anul 1863, ieromonahul Teofan, dimpreună cu duhovnicul Andronic şi cu mai mulţi ucenici, s-au stabilit definitiv la metocul Mânăstirii Neamţ, numit Chiţcani, din judeţul Tighina. Iar în anul 1864, cu ajutorul marii lavre şi al credincioşilor, au fondat o vestită mânăstire numită „Noul Neamţ", adunând în jurul lor până la o sută de călugări. Primul stareţ a fost însuşi ieromonahul Teofan, devenit mai târziu arhimandrit. Şi atât de bine a organizat acest cuvios mânăstirea, că în puţină vreme a devenit una din cele mai mari chinovii cu viaţă de obşte din Moldova.

Aşa s-a nevoit arhimandritul Teofan, ctitorul Mânăstirii Noul Neamţ. Apoi, simţindu-se chemat de Hristos la odihna cea de sus, a dat ucenicilor să sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace în anul 1883.

DUHOVNICUL IOASAF APOSTOLIU
Mânăstirea Neamţ
(1764-1883)[23]

Acest preacuvios părinte a fost unul din cei mai vestiţi duhovnici ai Mânăstirii Neamţ din secolul trecut.

Născut în comuna Călineşti-Botoşani din părinţi foarte iubitori de Hristos, a intrat în nevoinţa călugărească în anul 1785. În acea vreme, viaţa duhovnicească în Mânăstirea Neamţ, sub povăţuirea marelui stareţ Paisie,

[23] Arhivele Statului – Filiala Neamţ, Fond Mânăstirea Neamţ, pe anii 1800–1883

ajunsese la culmea înfloririi. Fiind încredinţat unor părinţi aleşi, tânărul Ioan a învăţat carte, a deprins rânduiala bisericii şi a gustat din dulceaţa rugăciunii şi a nevoinţei duhovniceşti.

După călugăria sa, marele stareţ Paisie a răposat (1794), iar tânărul monah a trecut prin toate ascultările mânăstireşti, până la începutul secolului XIX. Apoi, părinţii văzând aşezarea şi înţelepciunea lui, l-au hirotonit preot şi l-au făcut duhovnic. Şi era ieroschimonahul Ioasaf numărat în ceata celor 24 de duhovnici rânduiţi cu spovedania soborului şi cu formarea noilor începători. Mai târziu, mutându-se din viaţă duhovnicii bătrâni, Cuviosul Ioasaf a devenit cel dintâi duhovnic al Mânăstirii Neamţ.

Despre acest părinte vrednic de laudă se spune în tradiţia mânăstirii că era întru toate măsurat şi cu dreaptă socoteală. Nici cu totul aspru, nici uşor iertător; nici ţinând mânia asupra cuiva, nici prea blând cu fiecare; nici multe grăind, nici în zadar vorbind. Ci vorbea puţin, pe înţeles şi potrivit cu rana fiecăruia. Iar cuvintele sale părinteşti, ca nişte săgeţi duhovniceşti alinau durerea, potoleau ispita, izgoneau patima şi răneau inima cu dragostea lui Hristos, căci era întărit de darul Duhului Sfânt.

Duhovnicul Ioasaf ducea el însuşi o viaţă ascetică de mare sihastru şi rugător pentru oameni. Hrana lui era o dată în zi, după asfinţitul soarelui. Chilia lui era biserică de taină. Aici se ruga cu neştiute lacrimi şi făcea multe metanii în fiecare noapte. De la biserică era nelipsit, iar după slujbă cerceta părinţii bolnavi la bolniţă şi la chilii, sfătuia pe fraţi şi mângâia cu dragoste pe credincioşi. Pe toţi îi spovedea, îi asculta, îi binecuvânta şi înţelegea, prin darul lui Dumnezeu, aşezarea fiecăruia. Pentru aceea era căutat şi iubit de toţi.

Timp de peste 70 de ani, Cuviosul Ioasaf a fost duhovnicul cel dintâi al marii lavre. La el veneau stareţii, episcopii, egumenii şi schimonahii, călugării, mirenii şi toţi sihaştrii din ţinutul Neamţ. El a crescut şi a călugărit în viaţa sa peste 500 de fii duhovniceşti, din care unii au ajuns pustnici, stareţi şi ierarhi aleşi.

După o astfel de nevoinţă, Cuviosul Ioasaf „duhovnicul" şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos la 4 mai, 1883, fiind plâns de tot soborul mânăstirii.

Despre dânsul scria unul din ucenicii săi, în *Registrul cu cei înmormântaţi...* în cimitirul Mânăstirii Neamţ: „Ioasaf Apostoliu Duhovnicul, ieroschimonah, născut la comuna Călineşti, 1764, ianuarie 1 (şi) mort la 1883, mai 4; bărbat sfânt, ctitor, au trăit 119 ani. Moş lui Vlădica Narcis Creţulescu din Mânăstirea Neamţ"[24].

[24] Arhiereul Narcis Creţulescu, Biblioteca Mânăstirii Neamţ, mss. nr. 139, 1901, p. 37

SCHIMONAHIA TAVEFTA URSACHE
Mânăstirea Agapia
(† 1883)

Această schimonahie vrednică de pomenit a fost cea mai aleasă stareţă Mânăstirii Agapia din secolul XIX.

Născută în oraşul Vaslui din părinţi credincioşi, a fost adusă de mică l mânăstire de rudele ei şi crescută cu grijă, în frică de Dumnezeu. Apoi deprinzând smerenia şi ascultarea de la maicile ei duhovniceşti, a fost tunsă i schima monahală şi s-a făcut mireasă lui Hristos.

La 20 ianuarie, 1858, maica Tavefta Ursache este aleasă stareţă d întregul sobor al Mânăstirii Agapia, pe care o conduce cu multă chibzuinţă ş pricepere timp de 26 de ani, ca o adevărată mamă duhovnicească. Purta deosebită grijă pentru îndeplinirea datoriilor călugăreşti şi împodobire slujbelor bisericeşti, pentru menţinerea vieţii morale în mânăstire, pri spovedanie şi împărtăşanie deasă, prin ascultare fără cârtire şi participar regulată a întregii obşti la sfintele slujbe. Toate acestea au făcut să s întărească legătura dragostei în mânăstire şi să sporească numărul slujitoarelo lui Hristos până la 500 de suflete.

Aceeaşi grijă deosebită a avut schimonahia Tavefta şi pentru reînnoire cea din afară a Mânăstirii Agapia. Între anii 1858–1862 a restaurat i întregime biserica mare şi a adus pe cel mai bun pictor al vremii, Nicola Grigorescu, care a împodobit-o frumos, precum se vede până astăzi. refăcut, de asemenea, chiliile din incintă şi biserica Mânăstirii Agapia Veche A organizat ateliere de covoare şi broderii, iar pentru surorile tinere, deschis şcoală de patru clase, unde învăţau citirea, scrisul, religia, istoria tipicul şi muzica psaltică.

În anul 1873, stareţa Tavefta a îmbrăcat în argint icoanele di catapeteasmă, precum şi icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni. Iar di averea părinţilor ei a donat bisericii mai multe odoare de preţ, cruci, icoane ş veşminte. Pentru blândeţea şi înţelepciunea ei, mitropolitul Moldovei a făcut stavroforă şi arhimandrită.

Aceasta a fost viaţa plină de dăruire şi roade duhovniceşti a stareţe Tavefta Ursache. Împlinind vârsta profeţită de psalmistul David, schimonahi Tavefta s-a strămutat la veşnicele lăcaşuri la 26 ianuarie, 1883, plânsă ş regretată de obştea celor două Agapii.

ARHIMANDRITUL GHERMAN IONESCU
Mânăstirea Tazlău-Neamţ
(† 1885)[25]

Arhimandritul Gherman era cu metania din Mânăstirea Neamţ. Un călugăr râvnitor, cărturar iscusit şi devotat slujitor al Biserici lui Hristos. Cunoştea limba slavonă şi în parte limba greacă. În anul 1857 a scris istoricul Mânăstirii Agapia pe scurt şi alte însemnări duhovniceşti, care s-au pierdut.

În anul 1867, arhimandritul Gherman Ionescu este numit stareţ al Mânăstirii Tazlău-Neamţ, pe care o găseşte aproape în paragină. Era imediat după secularizare. Aducându-şi aminte de faima de altădată a acestei mânăstiri, de Cuvioşii Chiriac, Onufrie şi de atâţia alţii care s-au nevoit aici în secolul XVII, stareţul Gherman a încercat, după putere, să reînvie viaţa duhovnicească din această vestită vatră monahală din Moldova.

Mai întâi a adunat în jurul său câţiva călugări, căci nu avea cu cine face slujbă. Apoi a transcris cu mâna sa pomelnicul ctitoresc, precum se vede până astăzi, şi a reaşezat tipicul slujbelor în limba românească. De asemenea, a turnat din nou un clopot mare şi a împodobit biserica cu cărţi, cu veşminte, cu candele şi cu cele de nevoie. În anul 1867, Mânăstirea Tazlău avea 10 călugări care menţineau firul slujbelor zilnice, Vecernia, Utrenia, Sfânta Liturghie şi parastasul ctitorilor.

În anul 1881, arhimandritul Gherman se duce ca duhovnic la Mânăstirea Agapia. În testamentul său, printre altele, dă ucenicilor săi aceste frumoase cuvinte de învăţătură:

„Noi, fraţilor, ca cei ce de bunăvoia noastră ne-am angajat a fi rugători ai poporului către Dumnezeu, nu trebuie să ne descurajăm întru îndeplinirea cu sfinţenie a datoriei noastre călugăreşti, ci cu fermitate constantă să ne fixăm privirea spiritului la Dumnezeu, unicul centru al stabilităţii şi al adevărului, căruia ne-am făcut de aproape servitori. Să ne ferească de lenevie şi nebăgare de seamă înfricoşatele cuvinte ale dumnezeiescului Gură de Aur, că zice la datoriile preoţilor: «Mi se pare că din cei hirotoniţi puţini se vor mântui». La fel şi groaznicele ameninţări ale Sfântului Duh, rostite prin profetul Ieremia: *Blestemat tot cel ce face lucrul Domnului cu nebăgare de seamă!* (Ieremia 40, 10).

În blestemul acesta pot cădea mai cu lesnire preoţii care, din neluarea aminte sau şi din mândrie, crezându-se înţelepţi, îndrăznesc a face reforme în

[25] Pr. Gh. Vârtolas, *Monografia Parohiei Tazlău*, mss. 1970

aşezământul dumnezeieştilor slujbe. Ba chiar şi a lăsa câte ceva, mai cu seamă pomenirile pentru cei adormiţi, care sunt canonisite şi prescrise în tipicul Bisericii.

Cât pentru pomenirile celor adormiţi - adaugă stareţul -, am vie speranţă în conştiinţa frăţiilor voastre, că dacă nu le veţi face mai bine, cel puţin să nu le scădeţi, ştiind că şi Dumnezeu jertfă pentru acest scop se aduce în toate zilele. Încheind dar cu înseşi cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: *Precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea* (Matei 7, 12), mă recomand al dragostei voastre în Hristos frate Gherman Ionescu - Arhim."[26].

La Mânăstirea Agapia, arhimandritul Gherman tipăreşte în anul 1880 un „aşezământ" al mânăstirilor din ţinutul Neamţ, precum şi alte cuvinte folositoare de suflet. Iar în anul 1885 se retrage la mânăstirea de metanie şi îşi dă sufletul cu pace în mâinile Domnului.

IEROSCHIMONAHUL NEOFIT ELIADE
Mânăstirea Neamţ
(† 1886)

Cuviosul Neofit Ieroschimonahul a fost un părinte cu înaltă viaţă duhovnicească în obştea Mânăstirii Neamţ, cum puţini se aflau la măsura lui pe la jumătatea secolului XIX.

Fiu de ţărani răzeşi din judeţul Vrancea, tânărul Nicolae a fost dat de mic să înveţe carte. Apoi, iubind mai mult pe Hristos decât cele din lume, a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ. Aici a învăţat desăvârşit limba greacă, scrierile Sfinţilor Părinţi şi Sfânta Scriptură de la dascăli iscusiţi, ajungând în puţină vreme să-i întreacă pe toţi cu râvna, cu nevoinţa şi cu înţelepciunea.

Stareţul Neonil, văzând osârdia lui, îndată l-a făcut călugăr şi l-a trimis un timp la Schitul Pocrov. Aici, bunul ostaş al lui Hristos a primit îngerescul chip al schimniciei şi s-a făcut pustnic şi ascet vestit. Căci era obicei la Neamţ ca monahii cei mai nevoitori să se retragă la Pocrov, unde trăiseră cândva mulţi sihaştri cu viaţă sfântă. Aici se ostenea cuviosul mai ales cu postul, cu rugăciunea lui Iisus, cu privegherea şi cu citirea Sfintei Scripturi. Mânca numai o dată pe zi, seara, şi dormea câteva ore pe noapte.

Fiind chemat în lavră, a fost hirotonit preot şi rânduit duhovnic şi dascăl de limba greacă în şcoala monahală din mânăstire, organizată la îndemnul lui, unde învăţau aproape o sută de fraţi. Acest preacuvios părinte era un mare

---

[26] Arhiva Parohiei Tazlău, jud. Neamţ

elenist şi dascăl al rugăciunii lui Iisus. Timp de aproape trei decenii a crescut mulţi ucenici şi a adus un curent de înnoire duhovnicească în Mânăstirile Neamţ şi Secu cu schiturile lor.

Tot la îndemnul părintelui Neofit Eliade, Mânăstirea Neamţ a construit la Târgu Neamţ, între anii 1850–1856, un mare spital, o farmacie (spiţerie) şi o şcoală pentru folosul de obşte al tuturor. S-au mai făcut, cu sfatul lui, şcoală în satul Vânători, farmacie şi spital de alienaţi în mânăstire şi „multe alte lucruri bune".

Între anii 1870–1877, Cuviosul Neofit a fost egumen la Mânăstirea Secu, făcând multe donaţii şi înnoind viaţa duhovnicească în obşte. Pe toţi îi cucerea cu cuvântul său blând şi înţelept, iar mai ales îi zidea sufleteşte cu pilda vieţii sale, că nu era altul în aceste părţi care să fie pe măsura lui.

Pentru o viaţă aleasă ca aceasta, călugării Mânăstirii Neamţ l-au rugat să le fie stareţ şi părinte duhovnicesc. El însă s-a lepădat de o cinste ca aceasta, socotindu-se nevrednic. Încă şi domnul ţării cu ceilalţi ierarhi l-au propus de mitropolit şi părinte al Moldovei, în anul 1860, că devenise cunoscut peste tot. El însă a fugit la pustie, iubind mai mult liniştea şi rugăciunea decât tulburarea lumii. Nici cărţi din limba greacă nu a tradus, decât una singură, *Cântare de laudă sionicească*, tipărită în anul 1871. Că socotea mai de folos să zidească pe oameni cu fapta decât cu cuvântul.

În anul 1877 a renunţat la egumenia Mânăstirii Secu şi s-a retras la metanie. Apoi, mai trăind puţin şi bineplăcând lui Dumnezeu, a adormit în pace în anul 1886, adăugându-se la ceata cuvioşilor părinţi din Mânăstirea Neamţ.

Iată cum îl descrie arhiereul Narcis Creţulescu, unul din ucenicii săi: „Neofit Eliade, bărbat erudit, elenist, mare ieroschimonah, pustnic, ascet mare la Schitul Pocrov, fost igumen Mânăstirii Secu între anii 1870–1886. A fost capabil, a dat sfat pentru a să face spitalu(l), şcoala şi spiţeria (farmacia) la Târgu Neamţ, bolniţele din mânăstire şi alte treburi mari au făcut. În secolul nostru nu are România astfel de bărbat; s-au lepădat de stăreţie ca şi de Mitropolia Moldovei. Cine n-a văzut pe acest părinte Neofit în rugăciunile lui, acela n-a văzut sfinţenia întrupată. A murit la 3 februarie, 1886 în Mânăstirea Neamţ, unde se retrăsese din igumenia Mânăstirii Secu".

Iar în Registru cu cei înmormântaţi în cimitirul Mânăstirii Neamţ, acelaşi ucenic scrie despre dascălul său: „Ieroschimonahul Neofit Eliade este cel mai mare bărbat aschet din zilele noastre, elenist profund, ctitor mare..., bătrâneţă rară..."[27].

---

[27] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Note şi inscripţii de la Mânăstirea Neamţ*, 1905, mss. nr. 171 din Biblioteca Mânăstirii Neamţ, p. 142; mss. nr. 139 din anul 1901, filele 52 şi 52 v

ARHIMANDRITUL TIMOTEI IONESCU
Stareţ al Mânăstirii Neamţ
(1806-1887)[28]

Arhimandritul Timotei Ionescu a fost cel mai venerabil stareţ al Mânăstirii Neamţ din a doua jumătate a secolului XIX (1860-1887). S-a născut în satul Bolbocii-Soroca, în anul 1806. Tatăl său, fiind preot, i-a dat din copilărie o creştere aleasă.

În anul 1833 părăseşte casa părintească şi vine la Mânăstirea Neamţ. Aici, după câţiva ani de ucenicie pe lângă cei mai aleşi duhovnici, este tuns în schima monahală de stareţul Neonil. Apoi, timp de peste 25 de ani este rânduit la toate ascultările mânăstireşti, de la cele mai de jos până la slujitor al sfântului altar. Dar, pentru blândeţea şi smerenia sa, toate ascultările le săvârşea cu bucurie şi era iubit de toată obştea.

În anul 1860, stareţul Gherasim retrăgându-se de la conducerea mânăstirii, nimeni nu voia să primească această grea ascultare. Atunci, unul din duhovnici a zis către ceilalţi:

- Doar n-o să fie stareţ părintele Timotei de la oi! Când au auzit părinţii din consiliu de numele lui, au strigat îndemnaţi de Duhul Sfânt:

- Părintele Timotei de la oi să ne fie stareţ!

Din ziua aceea, monahul Timotei Ionescu a fost chemat de la stână, a fost făcut preot şi arhimandrit şi numit stareţ al Mânăstirii Neamţ cu toate schiturile sale.

În acest timp, Mânăstirea Neamţ trecea printr-o epocă de grea încercare din istoria ei: secularizarea averilor, închiderea tipografiei, lipsa celor necesare pentru bolniţă şi spitalul de alienaţi, care adăposteau până la 100 de bolnavi. Apoi, lipsa de hrană şi cele de nevoie pentru Seminarul monahal şi pentru întreaga obşte care număra, împreună cu schiturile sale, aproape 400 de călugări; iar mai presus de acestea, slăbirea vieţii duhovniceşti din mânăstire.

Toate acestea aşteptau o înnoire salvatoare din partea noului stareţ. Incendiul din 25 noiembrie, 1862, care mistui aproape întreaga incintă, bisericile, clopotele şi biblioteca, aduse într-o stare şi mai grea obştea Mânăstirii Neamţ.

În faţa acestor grele încercări, stareţul Timotei nu s-a descurajat, nici s-a îndoit de mila lui Dumnezeu. Ci, întărindu-se cu darul lui Hristos şi luând

[28] După arhiva veche a Mânăstirii Neamţ.

binecuvântare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, a început să adune ajutoare de la Biserică şi de la stat, de la călugări şi credincioşi pentru refacerea incintei mistuite de foc. Mai întâi înnoieşte acoperişul bisericii mari a Înălţării Domnului şi o pavează pe jos cu marmură. Apoi restaurează biserica Sfântul Gheorghe, clopotniţa, paraclisele şi zideşte chilii cu etaj de jur-împrejurul incintei. Retoarnă clopotul mare distrus de incendiu, mută din incintă spitalul de alienaţi, înnoieşte agheasmatarul şi repară conductele de apă.

O grijă deosebită a avut arhimandritul Timotei pentru refacerea vieţii cărturăreşti din mânăstire. Mai întâi a organizat din nou şi a pus în stare de funcţionare tipografia. Timp de două decenii (1863–1883), în Mânăstirea Neamţ s-au tipărit şi retipărit numeroase cărţi religioase şi de cult în zeci de mii de exemplare, care apoi se distribuiau la biserici şi mânăstiri.

Stareţul Timotei a amenajat, de asemenea, şi biblioteca, adunând de peste tot cărţi valoroase, în manuscris sau tipărite, în număr de peste 20.000, în locul celor mistuite de foc. Totodată s-a străduit să poarte grijă deosebită faţă de cei bolnavi din spitalul şi bolniţa mânăstirii, cât şi de cei din spitalul public de la Târgu Neamţ, administrat de mânăstire, unde se tratau bolnavii gratuit. Aceeaşi grijă a purtat stareţul Timotei şi pentru încurajarea învăţământului, menţinând un timp seminarul din mânăstire şi dând subvenţii din veniturile ei pentru şcolile publice din Târgu Neamţ şi satul Vânători.

Un deosebit efort a depus marele stareţ şi pentru înnoirea vieţii duhovniceşti din mânăstire şi de la schituri. Şi aceasta a început-o întâi cu prezenţa regulată a obştii la slujbele bisericeşti, de la care stareţul nu lipsea niciodată. Apoi a rânduit duhovnici buni pentru călugări şi mireni şi a obligat obştea să se mărturisească şi să se împărtăşească mai des. A introdus ordine şi disciplină la biserică, la trapeză, la ascultări, la chilii, peste tot. La fel a procedat şi la Mânăstirea Secu, precum şi la schituri, întărind legătura dragostei între toţi.

În anul 1873, stareţul Timotei avea în Mânăstirea Neamţ un sobor de 360 de călugări, format din 6 arhimandriţi, 30 duhovnici şi ieromonahi, 18 ierodiaconi şi 306 monahi. În Mânăstirea Secu avea 89 de călugări, în Schitul Vovidenia 50 de călugări, în Schitul Pocrov 16 călugări, în Schitul Sihăstria 11 călugări şi în Schitul Sihla 9 călugări. Între aceştia se nevoiau, alături de moldoveni, 28 călugări ardeleni, 25 călugări basarabeni, 7 călugări din Muntenia şi câţiva din alte ţări. Toţi trăiau în deosebită armonie unii cu alţii şi ascultau în toate învăţăturile blândului stareţ. Dacă cineva făcea vreo sminteală gravă în obşte, stareţul îl trimitea de canon la unul din schiturile

dependente de mânăstire. După împlinirea canonului hotărât, călugărul putea să se întoarcă la metanie.

În timpul Războiului de Independenţă din anul 1877, stareţul Timotei a dat dovadă de mult patriotism şi milă faţă de cei răniţi, adunând subvenţii băneşti pentru ţară şi trimiţând călugări la ambulanţele de pe front.

Astfel, marele stareţ, călăuzit de darul Duhului Sfânt, în toate era prezent: la biserică, la bolniţă, la arhondaric, la bibliotecă, la tipografie, la primirea străinilor şi la scaunul de spovedanie. Toate le conducea cu înţelepciune, pe toţi îi îmbrăţişa cu dragoste, pentru fiecare călugăr şi mirean avea un cuvânt duhovnicesc de mângâiere şi îmbărbătare.

După 27 de ani de smerită nevoinţă călugărească şi încă alţi 27 de ani de rodnică povăţuire duhovnicească a Mânăstirii Neamţ, cuviosul arhimandrit Timotei Ionescu îşi dă sufletul în mâinile lui Hristos, la 10 iunie, 1887, fiind petrecut la mormânt de aproape 500 de călugări şi plâns de clopotele celor 10 mânăstiri şi schituri nemţene.

La cimitir, ucenicul său a citit din testamentul marelui stareţ aceste cuvinte folositoare de suflet:

„Vă rog, iubiţilor, nu uitaţi sfaturile mele, ale smeritului Timotei. Nu uitaţi făgăduinţele ce aţi dat la taina sfintei călugării. Nu uitaţi numele ce purtaţi şi numele mânăstirii noastre în care trăiţi. Siliţi-vă a o cinsti prin faptele voastre. Faceţi-vă vrednici de dânsa.

Iubiţi legea Domnului, păziţi Biserica şi sfintele aşezăminte mânăstireşti. Ţineţi obiceiurile bune ce aţi apucat fiecare de la cuvioşii voştri părinţi cei de mai înainte. Urmaţi pe calea cea sfântă şi nu vă lăsaţi a cădea în cursele ademenirilor lumeşti. Amintiţi-vă de părinţii noştri de demult şi, urmându-le credinţa, să-i aveţi ajutor în calea mântuirii.

Siliţi-vă din toate puterile a vă înnobila sufletul şi a vă perfecţiona gândurile cu citirea Sfintelor Scripturi dumnezeieşti, păzind pururea poruncile Domnului şi învăţăturile Dascălilor Bisericii. Iubiţi-vă şi ajutaţi-vă între voi unul pe altul, cu dragoste sfântă întru Domnul, ca, mântuindu-vă pe voi înşivă, să mântuiţi şi pe alţii. Siliţi-vă, iubiţilor, *a răscumpăra vremea că zilele rele sunt*. Nu mă plângeţi pe mine, ci plângeţi-vă pe voi, ca să puteţi via Domnului!

Eu, Timotei, mort, mă duc cu nădejde la părinţii mei şi vă las vouă testament de zestre ca să purtaţi fiecare cu sfinţenie călugăria până la sfârşitul vieţii!..."[29].

---

[29] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Cuvânt improvizat la înmormântarea stareţului Timotei Ionescu din Mânăstirea Neamţ*, Mânăstirea Neamţ, 1887

MONAHIA EUFROSINA LAZU
Mânăstirea Văratec
(1797-1888)

Această călugăriţă iubitoare de Hristos era fiica postelnicului Constantin Lazu din comun Drăguşeni–Suceava. Renunţând la averea părinţilor ei, a îmbrăţişat din tinereţe smerita petrecere călugărească în Mânăstirea Văratec. În anul 1814 a primit schima monahală, sub numele de Eufrosina, şi a fost mulţi ani sub ascultarea stareţei Olimpiada şi a marelui duhovnic Iosif Pustnicul. De la ei a învăţat a-şi împodobi sufletul cu toată fapta bună şi mai ales cu înţelepciunea cea duhovnicească.

După moartea stareţei Olimpiada, în anul 1844, soborul mânăstirii o alege maică duhovnicească. Şi a povăţuit această obşte cu multă pricepere şi dăruire timp de 44 de ani. Adunând în jurul ei peste 500 de maici şi surori, stareţa Eufrosina s-a îngrijit, atât de nevoile lor cele sufleteşti, cât şi de cele pământeşti.

Astfel, a zidit bisericile „Sfântul Ioan Botezătorul" şi „Schimbarea la Faţă" *şi a adus în mânăstire preoţi buni care menţineau cu scumpătate slujbele* bisericeşti şi tradiţia duhovnicească lăsată de Cuviosul Iosif. Pentru luminarea fetelor din mânăstire, ca şi a celor din satele învecinate, stareţa Eufrosina a fondat în anul 1860 prima şcoală primară din Văratec în chiliile bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul", rânduind ca profesoare călugăriţe din cele mai luminate. A făcut, de asemenea, unele înnoiri în incintă şi a organizat ateliere de covoare în mânăstire.

În anul 1888, monahia Eufrosina Lazu s-a mutat la veşnica odihnă în vârstă de 91 de ani, lăsând în urmă o obşte călugărească bine formată, întărită pe temelia dragostei.

CUVIOSUL AVXENTIE SIHASTRUL
Mare nevoitor în Muntele Athos
(† 1890?)[30]

Cuviosul schimonah Avxentie a fost un mare sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din Moldova. Prin anul 1850 se duce la Athos şi primeşte tunderea monahală, la una din chiliile din preajma Atonului. Apoi, fiind foarte

[30] După mărturiile monahilor români atoniţi.

râvnitor pentru viaţa pustnicească şi arzând de dragostea lui Hristos, s-a retras la una din peşterile nelocuite de sub vârful Muntelui Athos. Şi atât s-a nevoit acolo singur, în post, în rugăciune şi lacrimi, încât ajunsese la mare măsură duhovnicească. Căci dobândise de la Dumnezeu în chip desăvârşit darul lacrimilor, al înaintevederii şi al rugăciunii inimii.

Acest cuvios sihastru român ajunsese cu nevoinţa la măsura părinţilor de demult, ostenindu-se toată viaţă singur, în privegheri de toată noaptea, în foame şi sete, în frig şi cumplite ispite de la diavoli. Însă, mâna Domnului îl acoperea şi darul Duhului Sfânt se odihnea în sufletul lui. Nimeni din călugări nu ştia viaţa şi nevoinţa lui, căci petrecea mai mult în munte. Numai din când în când se cobora la Schitul Prodromul, se mărturisea, primea Preacuratele Taine şi iar se ducea la pustie.

Aşa a trăit Cuviosul Avxentie sihastrul, ca o candelă nestinsă sub vârful Atonului, timp de aproape 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu şi rugându-se ziua şi noaptea pentru lume şi pentru ţară. Călugării din partea locului îl cinsteau pe părintele Avxentie ca pe un adevărat sfânt. Viaţa sa însă era ascunsă în Hristos.

Odată, mergând doi călugări din Mânăstirea Lavra în vizită la peşterile sihaştrilor de sub vârful Muntelui Athos, au găsit pe Cuviosul Avxentie adormit în Domnul, stând în genunchi şi cu mâinile ridicate la rugăciune. Atunci, îndată l-au coborât în Lavră şi l-au îngropat în cimitirul mânăstirii.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe Cuviosul Părintele nostru Avxentie!

ARHIMANDRITUL ANDRONIC POPOVICI
Mânăstirea Noul Neamţ
(1820-1893)

Era fiul preotului Ioan Popovici din comuna Lungani-Iaşi. Fiind chemat de Hristos, a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ, după cum singur mărturiseşte, la vârsta de numai 11 ani (1831). Timp de 5 ani de zile, tânărul Andrei a învăţat carte în mânăstire, deprinzând bine tipicul, muzica psaltică, legătoria de cărţi, trecând prin toate ascultările mânăstireşti.

În anul 1836 este tuns în monahism. După încă 15 ani de ascultare este hirotonit preot şi numit eclesiarh al bisericii şi duhovnic al obştii, căci ieromonahul Andronic era foarte blând, tăcut, râvnitor la biserică, ascultător

în toate şi iubitor de osteneală. Pentru aceea era cinstit de sobor ca un călugăr smerit, cuvios şi duhovnic iscusit[31].

În arhiva Mânăstirii Neamţ, pe anul 1855, scrie următoarele despre acest duhovnic:

„Andronic duhovnic, de 36 ani; de 25 de ani în mânăstire; de 17 ani călugărit în Neamţ, eclesiarh al mânăstirii, la legătorie şi a mai fost la arhondaricul maicilor; la mitocul Ocea 10 ani, la văcărie, la tălpălărie, la prescurărie, la chelăria de vin, bucătar, ucenic la bătrânii Serafim, Nichifor şi Narcis; la Secu, 13 ani şi 6 luni, cântăreţ, eclesiarh şi tipicar".

Acest mare duhovnic avea şcoala ascultării şi a smereniei, care formează temelia vieţii duhovniceşti. Făcea tot ce i se poruncea şi niciodată nu cârtea, ci cu bucurie îşi tăia voia sa. De mai multe ori a fost trimis cu unchiul său, monahul Lavrentie, să transporte cărţi tipărite în mânăstire, peste munţi, la fraţii români transilvăneni, ca şi în Moldova la biserici şi schituri.

În anul 1861 este numit egumen la Schitul Sihăstria, apoi la Mânăstirea Secu. Aici a făcut câteva înnoiri şi a format mai mulţi ucenici. A scris încă şi *Istoria Mânăstirilor Neamţul şi Secul* în două tomuri, la sfârşitul căreia face această însemnare: „Părinţilor sfinţi şi fraţi, cu smerită metanie ... rog dragostea voastră, primiţi şi mica această adunare de flori a rodului minţii şi inimii mele ... Cel mai nevrednic şi mai păcătos Andronic ieroschimonah şi duhovnic din sfintele monastiri Neamţul şi Secul ..."[32].

După doi ani (1863), ieroschimonahul Andronic împreună cu ieroschimonahul Teofan Cristea se duc la metocul lavrei din Tighina, numit Chiţcani, unde întemeiază o vestită mânăstire, anume „Noul Neamţ". Această fiică a Mânăstirii Neamţ a devenit în puţină vreme aşa de mare şi organizată, încât ajungea din urmă pe mama ei. În această mânăstire a fost stareţ câţiva ani şi arhimandritul Andronic, fondatorul ei, fiind foarte iubit şi căutat de călugări şi de credincioşi.

După 62 de ani de slujire până la jertfă a Bisericii lui Hristos, lăsând în urmă sute de fii duhovniceşti şi câteva mânăstiri şi schituri înnoite de el, marele duhovnic şi arhimandrit Andronic Popovici a adormit cu pace în anul 1893 şi a fost înmormântat la Mânăstirea Noul Neamţ, fondată de el.

---

[31] Arhimandritul Andronic Popovici avea în Mânăstirea Neamţ şi un frate al tatălui său, monahul Lavrentie, vestit legător de cărţi. Acesta transporta cărţi din tipografia mânăstirii la credincioşii din Transilvania.

[32] Mss. din anul 1862, B.A.R., cota 1269. A se vedea şi la Episcop-vicar Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic; Istoria Mânăstirii Secu*, în rev. „Mitropolia Moldovei", nr. 3-4/1974, p. 180-196

EPISCOPUL MELCHISEDEC ŞTEFĂNESCU
Episcopia Romanului
(1823-1892)[33]

Venerabilul episcop Melchisedec al Romanului a fost unul din ce luminaţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a sec XIX.

Originar din comuna Gârcina, judeţul Neamţ, tânărul Mihail – numele de botez – era cel dintâi născut din cei unsprezece copii ai pre Petrache şi ai prezbiterei Anastasia Ştefănescu. Tatăl său a fost nn bun pre un adevărat slujitor al Bisericii lui Hristos. El a păstorit parohia Gârcina de 50 de ani. Iar mama sa „a fost model virtuţilor femeii de ţară deosebire, a soţiei preotului de ţară". Dând copiilor lor o educaţie creştin aleasă, cinci dintre ei au îmbrăţişat viaţa călugărească.

Cel dintâi chemat de Hristos a fost Mihail. Între anii 1834–1838 ur Seminarul de la Socola–Iaşi. După ce stă patru ani de zile ca învăţător de reia cursurile, şi în anul 1843 este numit profesor de retorică, past istorie şi geografie, la seminar dovedindu-se un talentat dascăl şi cate acelaşi an primeşte tunderea monahală cu numele de Melchisedec, iar în următor este hirotonit ierodiacon.

Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă înţelepciune şi cu o duhovnicească exemplară, între anii 1848- 1851, ierodiaconul Melchisedec continuă studiile la Academia Teologică de la Kiev, înfiinţată de mitropo Petru Movilă. Apoi este hirotonit ieromonah şi numit profesor de patr drept canonic, liturgică şi teologie comparată la Socola, unde funcţio până în anul 1856. Pe drept cuvânt, arhimandritul Melchisedec Ştefăne fost un eminent profesor al Seminarului de la Socola, un devotat sluji Bisericii lui Hristos şi un neegalat pedagog şi părinte duhovnicesc al viito candidaţi de preoţie. Numeroşi elevi formaţi de dânsul au ajuns buni pre egumeni, profesori şi ierarhi aleşi în Moldova.

Arhimandritul Melchisedec, prin personalitatea şi cultura sa, Seminarul de la Socola – cel dintâi seminar teologic din ţara noastră (18 prima şcoală gimnazială din Principate cu predarea în limba română –

---

[33] Episcopul Gherontie al Constanţei, *Episcopul Melchisedec, zugrăvit de câţiva dintre săi*, Buc., 1939; Episcopul Melchisedec ca membru al Sfântului Sinod, de episcopul Veniamin P Ploieşteanul, Bucureşti, 1939; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1972. p. 329–334; *Melchisedec, episcopul Romanului*, de P.S. Eftimie al Romanului şi Huşilor,

nivelul unei adevărate academii teologice româneşti. Aici au crescut şi s-au format mii de slujitori ai sfintelor altare.

În anul 1856, arhimandritul Melchisedec este numit rector al Seminarului de la Huşi, reuşind în câţiva ani să-l reorganizeze în întregime, pe măsura celui de la Iaşi, cu local propriu, cu profesori buni şi la un nivel duhovnicesc satisfăcător. Aici s-au format peste o mie de preoţi buni pentru Biserica lui Hristos, pregătiţi cu părintească grijă de acest mare pedagog.

Între anii 1857–1859, arhimandritul Melchisedec a stăruit cu timp şi fără timp la unirea Principatelor Române, folosind cu multă înţelepciune, atât catedra, cât şi amvonul. El lua ca temelie a unirii românilor cuvintele Mântuitorului, Care zice: *Precum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, ca şi aceştia întru Noi una să fie* (Ioan 17, 21). El dovedea prin cuvânt şi faptă că unirea fraţilor români, de acelaşi neam şi limbă, de aceeaşi credinţă şi trăire creştină, este o datorie evanghelică sfântă, după modelul unităţii treimice şi a sfinţilor din ceruri. Unitatea românilor, spunea el, va duce nu numai la întărirea naţională şi la risipirea vrajbei dintre fraţi, dar în aceeaşi măsură şi la întărirea Ortodoxiei româneşti, pentru a putea rezista prozelitismului religios străin, care căuta să dezbine Neamul şi Biserica noastră apostolică.

La sfârşitul anului 1862, Arhimandritul Melchisedec este hirotonit arhiereu şi numit locotenent de episcop la Huşi. În ianuarie, 1865, este numit episcop al Dunării de Jos, eparhie pe care o păstoreşte cu aleasă grijă duhovnicească timp de cincisprezece ani. Cea dintâi preocupare a sa, ca episcop, a fost să zidească biserici prin sate şi să numească preoţi luminaţi şi cu frică de Dumnezeu în toate parohiile din eparhie. Episcopul Melchisedec făcea regulat vizite canonice pe la sate şi oraşe, sfinţea noi lăcaşuri, învăţa pe credincioşi să păstreze cu sfinţenie dreapta credinţă şi să ducă o viaţă creştinească, plină de dragoste şi de fapte bune. O deosebită grijă purta noul episcop pentru văduve, pentru orfani şi pentru ţăranii săraci, pe care îi miluia după putere şi îi mângâia cu cuvinte părinteşti. Fiind profund cunoscător al Sfintei Scripturi şi al învăţăturii Sfinţilor Părinţi şi fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei vorbiri, episcopul Melchisedec s-a dovedit în eparhia sa un neobosit predicator şi apostol al lui Hristos. Acelaşi lucru îl cerea şi de la preoţi: viaţă morală exemplară, slujbă religioasă după rânduială şi predicarea neobosită a cuvântului lui Dumnezeu.

În primăvara anului 1879, episcopul Melchisedec este chemat să păstorească Eparhia Romanului, pe care o conduce cu aceeaşi demnitate şi înţelepciune duhovnicească timp de peste treisprezece ani.

Ca mare organizator al treburilor bisericeşti şi luminat pedagog, episcopul Melchisedec dă o mare amploare Seminarului de la Roman. El voia ca preoţii să fie cât mai luminaţi la minte şi cu viaţă aleasă, pentru a fi credincioşilor, atât apostoli şi părinţi duhovniceşti, cât şi învăţători de carte. Pe elevii săraci şi silitori la carte, episcopul îi întreţinea personal la seminar, iar pe alţii îi primea ca bursieri. Mulţi din ucenicii săi care au făcut seminarul la Roman au ajuns renumiţi preoţi, misionari, profesori şi episcopi. De asemenea, cu binecuvântarea sa, se construiesc numeroase biserici noi prin sate, pe care le sfinţeşte personal, se înnoiesc unele mânăstiri şi schituri ca: Bogdana, Sihastru şi Măgura din judeţul Bacău; sau Buluc, Tarniţa, Lepşa şi altele din judeţul Vrancea. Ajută personal la ridicarea unor şcoli pentru luminarea poporului, iar la Spitalul din Roman, pe lângă obişnuitele vizite duhovniceşti, acordă subvenţii pentru ajutorarea bolnavilor săraci.

Fiind unul din cei mai învăţaţi ierarhi ai timpului său şi un profund teolog, episcopul Melchisedec a avut un rol duhovnicesc important în viaţa Bisericii româneşti. Astfel, el a contribuit mult la unirea celor două biserici locale din Moldova şi Ţara Românească, ajungând ca în anul 1865 să se întrunească la Bucureşti, pentru prima dată, un Sinod general al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, a contribuit personal la întocmirea unor regulamente pentru disciplina monahală şi bisericească, pentru învăţământul teologic, pentru alegerea arhiereilor, pentru revizuirea şi editarea cărţilor bisericeşti, ca şi pentru apărarea credinţei ortodoxe pe pământul ţării noastre, singura şi *adevărata credinţă apostolică.*

O contribuţie importantă a avut episcopul Melchisedec şi la întocmirea Legii Organice din 1872, prin care s-a constituit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Tot la stăruinţa sa şi în urma memoriului compus de el către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, s-a sfinţit pentru prima dată în ţara noastră Sfântul şi Marele Mir, în anul 1882. Aceeaşi deosebită contribuţie a avut marele ierarh şi la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Ca urmare a Actului Sinodal întocmit de el cu multă înţelepciune, în primăvara anului 1885 se recunoaşte autocefalia Bisericii noastre.

Episcopul Melchisedec a scris, de asemenea, numeroase cărţi cu conţinut teologic, pastoral, apologetic şi istoric. Dintre acestea amintim: *Liturgica, Tipicul, Dogmatica, Introducerea în ştiinţele teologice, Introducerea în sfintele cărţi ale Vechiului şi Noului Aşezământ* (2 tomuri) (1860); *Teologia pastorală, Cronica Huşilor şi a Episcopiei* (1869); *Cronica Romanului şi a Episcopiei*, 2 vol. (1874–1875); *Papismul şi starea actuală a Bisericii Ortodoxe din România* (1883); *Biserica Ortodoxă în luptă cu protestantismul*

(1890); *Despre icoanele miraculoase de la Athos de provenienţă românească* (1883); *Notiţe istorice şi arheologice de pe la 48 de mânăstiri şi biserici antice din Moldova* (1885); *Viaţa şi scrierile lui Grigore Ţamblac* (1883); *Viaţa mitropolitului Antim Ivireanul* (1886) şi altele.

După o viaţă plină de osteneli şi ispite, de bucurii duhovniceşti şi nu puţine încercări pentru cinstea Bisericii Ortodoxe şi folosul credincioşilor, la 16 mai, 1892, episcopul Melchisedec şi-a dat duhul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos. Din donaţia lăsată de el, s-au construit în anii următori, după dorinţa sa, o grădiniţă de copii şi o şcoală de cântăreţi bisericeşti, alături de Episcopie, în care se primeau numai copii orfani, cu întreţinere gratuită.

SCHIMONAHIILE FEVRONIA († 1895), SOFIA († 1897) ŞI OLIMPIADA († 1902)
Mânăstirea Agafton-Botoşani

Aceste trei călugăriţe erau surori după trup cu mama poetului Mihai Eminescu din familia Iuraşcu. Părinţii lor din satul Ipoteşti au avut cinci fete pe care le-au crescut în frică de Dumnezeu. Trei dintre ele s-au făcut călugăriţe în Mânăstirea Agafton, iar două s-au căsătorit în satul natal.

Întâi a venit la mânăstire în anul 1850 maica Fevronia. După doi ani a adus şi pe sora ei mijlocie, maica Sofia. După încă doi ani, amândouă au adus pe sora lor mai mică, Olimpiada.

Maicile Fevronia şi Sofia erau schimnice şi se nevoiau mai mult la chilii cu citirea zilnică a Psaltirii, cu postul şi cu metaniile. Maica Olimpiada se îngrijea, pe lângă cele duhovniceşti, cu lucrul la grădină, cu ascultarea la obşte, cu facerea mâncării şi cu primirea închinătorilor. Spuneau ucenicele lor că aceste trei călugăriţe erau model în Mânăstirea Agafton, pentru celelalte 150 de monahii, căci se rugau şi posteau împreună, mergeau la biserică împreună şi trăiau în multă smerenie şi dragoste.

Prin anul 1880, maicile Fevronia şi Sofia au adus la mânăstire încă o nepoată de a lor, pe fiica unei surori din Ipoteşti, numită Safta Velisarie. Aceasta a ajuns mai târziu călugăriţă vestită, sub numele de Xenia[34].

---

[34] Pr. Al Simionescu, *Istoricul Mânăstirii Agafton*, Botoşani, 1929; Mărturiile monahiei Agafiei Moisa, ucenica acestor maici, în prezent vieţuitoare în Mânăstirea Slatina–Suceava, în vârstă de 96 ani. (Vezi pag. 512)

Pe lângă rugăciune şi lucrul mâinilor, cele trei călugăriţe se îndeletniceau şi cu scrierea şi citirea sfintelor cărţi[35]. Iar când veneau la ele călugăriţe din mânăstire sau femei de prin sate, maicile Fevronia şi Sofia puneau pe una din ucenice să le citească cuvânt de folos din Sfânta Scriptură, din Pateric sau din Vieţile Sfinţilor. După ce le mângâiau sufleteşte, le slobozeau cu pace. Aceste trei călugăriţe au dat o educaţie deosebită nepotului lor Mihai, care poposea adesea la chiliile lor şi se îndeletnicea cu scrisul şi cititul.

În anul 1895, schimonahia Fevronia s-a mutat la cele veşnice. După doi ani, s-a mutat la odihnă şi sora ei, schimonahia Sofia. Iar în anul 1898, soborul Mânăstirii Agafton alege ca stareţă pe smerita călugăriţă Olimpiada Iuraşcu, care conduce obştea cu multă blândeţe şi înţelepciune timp de cinci ani de zile. În anul 1902, monahia Olimpiada se mută cu pace din viaţa aceasta şi este îngropată lângă surorile ei.

[35] La Biblioteca Academiei Române se află un pateric miscelaneu manuscris, cota 1064, scris la Mânăstirea Neamţ în 1742, ajuns în posesia preotului Vasile din Botoşani, în anul 1844, iar mai târziu în posesia maicilor Fevronia, Sofia şi Olimpiada Iuraşcu. Pe fila 92 jos se află o însemnare autografă a poetului M. Eminescu, nepotul maicilor. Vezi catalogul vol IV manuscrise româneşti, B.A.R., p. 20

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din prima jumătate

a secolului XX

IEROSCHIMONAHUL NECTARIE
al doilea ctitor al Schitului Prodromul
Muutele Athos
(1800 - c. 1900)

Cuviosul Nectarie a fost cel mai de aproape ucenic şi colaborator a stareţului Nifon Ionescu, la fondarea Schitului Prodromul din Athos. Era de loc din comuna Bursucani–Bârlad. Auzind de Mânăstirea Horaiţa şi de marele stareţ Irinarh Roseti, a venit aici şi s-a făcut călugăr de dânsul, prin anul 1830. Apoi, cu binecuvântarea lui, în anul 1840, a plecat la Sfântul Munte împreună cu povăţuitorul său, monahul Natanail. Acolo împreună s-au nevoit, împreună au răbdat lipsurile, împreună au cumpărat chilia Vigla Ianicopoli de sub vârful Atonului, împreună s-au făcut schimonahi, împreună au adunat ajutoare din ţară şi au fondat Schitul Românesc Prodromul.

Ieroschimonahul Nifon, fiind stareţ, se îngrijea mai mult de cele duhovniceşti ale obştii, iar părintele Nectarie, fiind iconom al schitului, se îngrijea mai mult de cele ale Martei. Aduna bani din ţară, aducea materiale pentru zidirea bisericii şi a chiliilor, transporta alimente cu corabia şi odihnea pe toţi.

În anul 1852, Cuviosul Nectarie a adus în Athos trei fraţi ai săi după trup şi i-a făcut schimonahi. Iar după anul 1870, când stareţul Nifon se retrage din Prodromul la linişte, se retrage şi ieroschimonahul Nectarie lângă fraţii săi, la Schitul Sfânta Ana. Acolo s-a nevoit peste douăzeci de ani în post şi rugăciune părintele Nectarie, al doilea ctitor al schitului românesc din Athos. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, a adormit cu pace, spre sfârşitul secolului trecut.

ARHIMANDRITUL NECTARIE BANUL
Muntele Tabor
(1818 - c. 1900)[1]

Acest cuvios părinte a fost ucenicul cel mai apropiat şi biograful arhimandritului Irinarh Roseti. Era fiul preotului Alexandru Banul din satul Călineşti–Roman, născut în anul 1818. De mic a rămas orfan de părinţi. În anul 1834, când era de 15 ani, auzind de marele stareţ Irinarh Roseti de la Mânăstirea Horaiţa, a intrat ca vieţuitor în sihăstria lui. Mai pe urmă, stareţul

[1] *Viaţa unui îmbunătăţit călugăr român, Irinarh Roseti*, în rev. „B.O.R.", 1898, p. 603–632

l-a făcut călugăr şi diacon, dându-i numele de Nectarie. Tot atunci se face călugăriţă şi sora lui, Mersonia, la Mânăstirea de maici Giurgeni–Roman.

În anul 1843, când arhimandritul Irinarh a plecat la Ierusalim, a luat ca ucenic şi pe ierodiaconul Nectarie pentru ascultarea şi blândeţea lui. Acolo s-au nevoit împreună aproape 20 de ani, împărţind unul cu altul toate ispitele, necazurile şi bucuriile vieţii pustniceşti.

Mai întâi s-au nevoit cinci ani în Nazaret. Apoi s-au urcat pe Muntele Tabor şi acolo au devenit sihaştri renumiţi în toată Galileea pentru viaţa lor aleasă, pentru răbdarea şi smerenia lor. În toată viaţa sa, Cuviosul Nectarie a slujit cu multă credinţă şi dragoste pe părintele său duhovnicesc, neieşind niciodată din cuvântul lui. În anul 1859, arhimandritul Irinarh s-a mutat din viaţa aceasta, după ce mai întâi a prevestit ucenicului său că va rămâne stareţ pe Tabor şi va termina biserica începută de el.

După moartea stareţului său, Cuviosul Nectarie a fost făcut preot şi arhimandrit, în anul 1862, de patriarhul Ierusalimului, Chiril. Apoi s-a mai nevoit singur pe Tabor „încă alţi 20 de ani pentru Domnul şi pentru hatârul patriarhului, slujind nu numai Sfânta Liturghie, ci şi la toate slujbele cele trebuincioase mânăstirii". Biserica a terminat-o în anul 1862 şi a sfinţit-o în acelaşi an, la praznicul Schimbării Domnului la Faţă. Mai târziu a zidit câteva chilii şi zidul de jur-împrejur. Iar în anul 1892, simţindu-se bătrân şi bolnav, s-a retras în Mânăstirea Sfântul Sava de lângă Betleem, unde mai trăieşte până la sfârşitul secolului trecut. În anul 1898, bătrânul a scris *Viaţa arhimandritului Irinarh Roseti*, precum însuşi îi prezisese pe când trăia, şi o trimite la Mitropolia din Bucureşti să fie publicată.

Iată ce spune arhimandritul Nectarie în prefaţa ei:

„Tocmai acum la bătrâneţe, când sunt de 80 de ani şi îmi tremură mâna şi mi-au slăbit vederile, am scris-o cu multă osteneală. Dar cunosc eu bine că multe greşeli am făcut şi în tâlcuire şi în scriere. Ci rog cu multă smerenie pe dascălii cei învăţaţi şi iscusiţi, partea duhovnicească şi mirenească, să îndrepteze greşelile mele cu duhul blândeţilor şi să mă ierte pe mine prostul că nu am putut a tâlcui şi a scrie mai bine decât aceste care le pun înainte. Că măcar deşi sunt feciorul preotului Alexandru din satul Călineşti, care este aproape de oraşul Roman ca două sau trei ceasuri, dar am rămas sărman de părinţi de mic copil şi nu am avut om ca să mă dea la învăţătură, numai din darul lui Dumnezeu m-am învăţat puţin oarece de un frate. Apoi ajungând în vârstă de 15 ani, m-am dus la Mânăstirea Horaiţa şi m-am făcut monah de părintele Irinarh, ca doar aş putea a-mi mântui măcar sufletul meu, dacă nu sunt vrednic să mai povăţuiesc şi pe alţii spre mântuire...".

După patruzeci de ani de aspră nevoinţă pe Tabor, arhimandritul Nectarie Banul se mută la veşnica odihnă în Mânăstirea Sfântul Sava şi este înmormântat alături de ceilalţi călugări români iubitori de Hristos.

CUVIOSUL ARHIMANDRIT IRODION IONESCU
Duhovnicul Sfântului Calinic
Schitul Lainici-Gorj
(† 1900)[2]

Acest cuvios părinte a fost unul din marii stareţi ai monahismului românesc, care a strălucit în mânăstirile Olteniei, în a doua jumătate a secolului trecut.

Era de loc din judeţul Vâlcea. Intrând de mic în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Cernica, în puţină vreme a deprins bine meşteşugul luptei duhovniceşti, încât pe mulţi întrecea cu rugăciunea, cu smerenia şi ascultarea. Apoi a primit marele şi îngerescul chip al schimniciei cu numele de Irodion.

Sfântul Ierarh Calinic, pe când păstorea Eparhia Râmnicului, cunoscând petrecerea Cuviosului schimonah Irodion, în vara anului 1853 l-a hirotonit diacon şi preot şi l-a numit egumen la Schitul Lainici de pe Valea Jiului. Apoi l-a făcut arhimandrit şi îl avea de sfetnic şi duhovnic. Şi atât de mult îl iubea şi se cucerea de sfinţenia vieţii lui, că adeseori îl vizita la schit, numindu-l „luceafărul de la Lainici!". Numele acesta a rămas în graiul poporului până astăzi. De la Cuviosul Irodion se întorcea Sfântul Calinic peste munţi spre Râmnicu-Vâlcea, în vara anului 1854, când i s-a descoperit de la Dumnezeu moartea arhimandritului Nicandru, stareţul Cernicăi[3].

Pentru multa lui smerenie, arhimandritul Irodion s-a învrednicit de la Hristos de darul preasfintei rugăciuni şi al izgonirii duhurilor necurate. De aceea, nu puţini bolnavi şi neputincioşi de prin satele Olteniei şi Transilvaniei alergau la el şi se vindecau, încât numele său se făcuse cunoscut peste tot. Acest mare stareţ se învrednicise şi de darul mai înaintevederii. Că multora le spunea gândurile cele de taină şi le vestea cele viitoare.

Odată, o femeie i-a adus, după obicei, un vas cu lapte de la capra ei. Iar cuviosul i-a răspuns:

– Nu primesc laptele, că nu este de la capra ta!

– Ba nu, părinte – a zis femeia –, de la capra mea este.

---

[2] Datele sunt adunate de la egumenii Schitului Lainici – Protos. Visarion Toia şi Calinic Caraman, precum şi din tradiţia locului.

[3] *Viaţa Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica*, ediţia Institutului Biblic, Bucureşti, 1955

– Dar n-ai dat-o ieri diavolului? Cum să primesc, că nu mai este capra ta! Deci, vădită fiind femeia, şi-a mărturisit păcatul şi, luând binecuvântare, din ziua aceea n-a mai drăcuit.

Aşa a trăit Cuviosul arhimandrit Irodion, totdeauna arzând pentru dragostea lui Hristos, ca o făclie în sfeşnic, mângâind, vindecând şi folosind duhovniceşte, atât pe mireni, cât şi pe călugări. Şi a fost duhovnic şi egumen vestit la Schitul Lainici peste 35 de ani, adunând în jurul său cam la 30 de ucenici.

Deci, ajungând în vârstă de peste 90 de ani şi simţindu-şi aproape sfârşitul, a chemat la sine pe toţi şi le-a dat binecuvântarea cea mai de pe urmă, zicând:

– Fiii mei, să ştiţi că puţin după ducerea mea, schitul acesta va rămâne mulţi ani pustiu. Voi, însă, îngropaţi lângă altar trupul meu şi nu uitaţi făgăduinţele călugăreşti ce le-aţi dat lui Hristos!

Apoi s-a mutat la cele veşnice, în primăvara anului 1900, pentru a lua plata ostenelilor sale.

În toamna anului 1916 s-a împlinit prezicerea Cuviosului Irodion Ionescu. Că fiind lupte grele pe Valea Jiului, Schitul Lainici a rămas pustiu 13 ani. Chiliile au fost arse, odoarele jefuite, iar biserica transformată în grajd pentru cai. Abia în anul 1929, Schitul Lainici a luat din nou fiinţă prin grija Protosinghelului Visarion Toia.

Noul stareţ, auzind de viaţa şi faptele Cuviosului Irodion Ionescu, l-a dezgropat în toamna aceluiaşi an şi trupul său, o! slăvită minune! l-a găsit întreg şi nevătămat ca pe un adevărat sfânt! Deci, luând poruncă de la episcopul Râmnicului, l-a îngropat din nou în mormântul său, unde se află şi astăzi.

Credincioşii de prin sate păstrează cu evlavie în casele lor chipul stareţului Irodion, iar când au unele necazuri, vin la Schitul Lainici, se roagă, îşi ating hainele de mormântul cuviosului, îi sărută crucea şi pleacă mângâiaţi la căminele lor.

IEROSCHIMONAHUL NIFON IONESCU
Adevăratul ctitor al Schitului Românesc Prodromul-Muntele Athos
(1807-1901)

Cuviosul Nifon ieroschimonahul este cel dintâi şi adevăratul ctitor al Schitului Românesc Prodromul din Athos.

S-a născut în judeţul Vaslui din părinţi săraci şi foarte credincioşi. Auzind de vestitul stareţ al Mânăstirii Horaiţa, arhimandritul Irinarh Roseti, în anul

1826 a intrat în obştea lui şi s-a făcut călugăr de dânsul, cu numele de Natanail. În anul 1840 a plecat la Muntele Athos împreună cu monahul Nectarie din aceeaşi mânăstire. Mai întâi s-au nevoit în Mânăstirea Cutlumuş. Apoi au cumpărat o chilie în Schitul Sfânta Ana. Aici părintele Natanail se face schimonah, cu numele de Nifon.

Adunându-şi călugări mulţi în jurul său, din care o parte erau din Mânăstirea Horaiţa, schimonahul Nifon, ajutat de prietenul său iubit Nectarie, a cumpărat o chilie mai încăpătoare lângă mare, la locul numit Chiraşa, pe moşia Mânăstirii Lavra, unde se mută cu ucenicii săi.

În anul 1850, părinţii Nifon şi Nectarie vin în Moldova, sunt hirotoniţi preoţi şi cer ajutorul mitropolitului Sofronie Miclescu şi domnitorului Grigore Ghica de la Iaşi, pentru zidirea unui schit românesc în Athos. În urma ajutorului primit de 3.500 de galbeni şi a intervenţiei către Mânăstirea Lavra, condncerea acesteia recunoaşte chilia Vigla Ianicopoli drept schit românesc. Aici mai fuseseră egumeni, Cuviosul Iustin duhovnicul şi Patapie ucenicul lui, între anii 1810–1825, dar chiliile zidite de dânşii ajunseseră în ruină.

În anul 1852, ieroschimonahii Nifon şi Nectarie au pus temelia bisericii Schitului Prodromul, cu hramul Botezul Domnului. Opt ani mai târziu, în 1860, biserica era deja pictată. În acelaşi au, arhiereul Isaia Vicol (ajuns episcop la Roman între anii 1868–1878), însoţit de câţiva clerici şi două sute de pelerini din ţară, sfinţeşte noua biserică şi numeşte pe ieroschimonahul Nifon Ionescu stareţ al Schitului Prodromul. Înmulţindu-se călugării români în schit, părinţii Nifon şi Nectarie au adunat noi ajutoare din ţară şi au zidit două corpuri de chilii cu câte două etaje pe laturile de nord-vest şi est.

Pe lângă grija de organizare, Cuviosul Nifon, fondatorul Schitului Prodromul, s-a îngrijit şi de întărirea vieţii duhovniceşti din obştea sa. Mai întâi a adunat în jurul său pe cei mai buni călugări români ce se nevoiau pe atunci în Sfântul Munte, în frunte cu vestitul protopsalt Nectarie schimonahul. Apoi a rânduit la biserică Liturghia zilnică şi pravila ca la marile mânăstiri atonite. De asemenea, ascultările, masa şi întreţinerea erau întru totul de obşte.

Spovedania obştii, care număra până la 100 de părinţi şi fraţi, se făcea regulat în fiecare săptămână, iar Sfânta Împărtăşanie pentru bătrâni şi schimonahi se făcea săptămânal, iar pentru ceilalţi la două săptămâni. Pentru bolnavi, stareţul a zidit bolniţă şi a rânduit călugări îngrijitori, iar pentru cei tineri şi cu talent a format şcoală de muzică psaltică, vestită în tot Muntele Athos, sub conducerea marelui dascăl şi protopsalt român, schimonahul Nectarie Creţu. Astfel, sub stăreţia ieroschimonahului Nifon Ionescu, Schitul

Prodromul îşi trăia cea mai liniştită epocă de armonie şi înflorire duhovnicească din toată istoria sa.

În anul 1870, însă, părintele Nifon se retrage din stăreţie şi revine în ţară. Aici întemeiază Schitul Bucium de la Iaşi, ca metoc al Prodomului. După câţiva ani se reîntoarce în Sfântul Munte şi se retrage la linişte cu ucenicul său într-o peşteră de lângă mare, la 20 de minute depărtare de schitul întemeiat de el. Alături avea şi un mic paraclis cu hramul „Naşterea Maicii Domnului", unde săvârşea pravila zilnică şi Liturghia în sărbători.

Acolo, în peşteră, între munte şi mare, s-a nevoit Cuviosul Nifon în post şi rugăciune încă 20 de ani, slăvind pe Dumnezeu ziua şi noaptea. Iar în anul 1901 şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vârstă de 94 de ani. Peştera lui se cheamă până astăzi „Peştera Părintelui Nifon", iar trupul său a fost îngropat de ucenici alături, într-un loc tăinuit, după dorinţa sa.

Doamne, numără în ceata sfinţilor pe Cuviosul Nifon pustnicul!

MITROPOLITUL IOSIF NANIESCU
al Moldovei şi Sucevei
(1818-1902)

a. Viaţa

Acest mare mitropolit al Moldovei - Iosif al II-lea, Naniescu - numit „cel sfânt şi milostiv", a fost cel mai strălucit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a secolului XIX, după Sfântul Calinic de la Cernica.

Era fiul preotului Anania (Nane) Mihalache şi al prezbiterei Teodosia, din satul Răzălăi–Bălţi, născut la 15 iulie, 1818. După doi ani, tatăl său moare, şi mama sa rămâne văduvă cu doi copii, Ioan şi Ieremia. În anul 1831, ierodiaconul Teofilact, unchiul său, aduce la Mânăstirea Sfântul Spiridon din Iaşi pe copilul Ioan, pentru a învăţa carte. Aici deprinde scrisul, cititul, tipicul şi muzica psaltică. În anul 1834, ierodiaconul Teofilact este numit egumen la Mânăstirea Sfântul Prooroc Samuil din Focşani, unde aduce şi pe nepotul său. În anul 1835, ierodiaconul Teofilact ajunge eclesiarh la Episcopia Buzăului, sub vestitul episcop Chesarie, împreună cu tânărul Ioan.

La 23 ianuarie, 1835, rasoforul Ioan este călugărit cu numele de Iosif, în catedrala episcopală, iar a doua zi este hirotonit diacon. Ca ucenic al episcopului Chesarie, în anul 1836, ierodiaconul Iosif Naniescu intră în Seminarul din Buzău, atunci înfiinţat, pe care îl termină în 1840. Apoi, între anii 1840–1847, urmează Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti.

În anul 1849 este numit egumen la Mânăstirea Şerbăneştii Morunglavului-Râmnicu-Vâlcea, iar la 29 august, 1850, este hirotonit preot în Bucureşti.

În noiembrie, 1852, este făcut protosinghel de Sfântul Calinic, episcopul Râmnicului. În 1857 este numit egumen la Mânăstirea Găişenii–Dâmboviţa, iar după 4 ani este făcut arhimandrit de mitropolitul primat Nifon şi numit în 1863 egumen la Mânăstirea Sărindar din Bucureşti. Între anii 1864–1870, arhimandritul Iosif Naniescu a activat ca profesor de religie la Gimnaziul Gheorghe Lazăr şi la Liceul Matei Basarab din Capitală, iar alţi doi ani (1870–1871) a fost director la Seminarul Central.

La 23 aprilie, 1872, arhimandritul Iosif Naniescu este hirotonit arhiereu, iar în ianuarie, 1873, este numit episcop de Argeş. La 10 iunie, 1875, este ales mitropolit al Moldovei, iar la 6 iulie acelaşi an este instalat la Iaşi. Timp de 27 de ani, venerabilul mitropolit Iosif Naniescu păstoreşte cu o rară blândeţe şi înţelepciune Mitropolia Moldovei. Aici a depus cea mai bogată activitate duhovnicească, teologică, pastorală şi socială din toată viaţa sa, rămânând pentru urmaşi un exemplu viu şi greu de imitat.

La 26 ianuarie, 1902, mitropolitul Iosif Naniescu „cel sfânt şi milostiv" părăseşte pe fiii săi duhovniceşti şi se strămută la cereştile lăcaşuri, pentru a sta în faţa marelui Arhiereu Iisus Hristos. Mormântul său se află în partea de sud a Catedralei mitropolitane terminată de el.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. În ziua călugăriei rasoforului Ioan Naniescu, episcopul Chesarie i-a ţinut o scurtă cuvântare, zicându-i:

– Ţi-am dat numele de Iosif, numele stareţului meu. De vei fi om de treabă, ai să ajungi ca el!

Într-adevăr, cuvintele marelui episcop s-au împlinit cu prisosinţă în viaţa ucenicului său.

2. Se spunea despre mitropolitul Iosif că, pe când era elev la Seminarul din Buzău şi la Colegiul Sfântul Sava, avea o comportare duhovnicească foarte aleasă şi învăţa aşa de bine, că pe toţi colegii săi îi întrecea, atât cu învăţătura, cât şi cu trăirea. Pentru aceea era iubit şi de elevi şi de profesori.

3. La înmormântarea episcopului Chesarie, părintele său duhovnicesc, din *30 noiembrie, 1846, tânărul ierodiacon Iosif Naniescu a rostit* un cuvânt de recunoştinţă şi apreciere aşa de ales, încât toţi cei de faţă l-au sărutat cu lacrimi.

4. Se mai spunea despre dânsul că era un evlavios slujitor al Bisericii şi un cântăreţ neîntrecut. Psaltichia o învăţase de la marele dascăl şi protopsalt

Macarie ieromonahul. Când cânta la strană, vocea lui duioasă umplea biserica, mişca inimile şi scotea lacrimi.

5. Acest smerit şi vrednic de pomenire slujitor al Bisericii lui Hristos avea încă mare osârdie pentru cele sfinte. Dumnezeiasca Liturghie o săvârşea întotdeauna cu bucurie şi cu ochii umeziţi de lacrimi. Era, de asemenea, un neîntrecut predicator şi duhovnic iscusit, căutat de multă lume pentru blândeţea şi cuvintele lui. Cât a fost stareţ de mânăstiri a crescut numeroşi fii duhovniceşti, atât mireni, cât şi călugări.

6. Timp de opt ani de zile cât a fost profesor de religie, arhimandritul Iosif Naniescu era cel mai iubit dintre profesori. Elevii mergeau după el şi îl preţuiau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc. Cunoştea bine Sfânta Scriptură şi era desăvârşit dascăl şi catehet. Cuvintele sale se lipeau de inimile tuturor.

7. Pe lângă celelalte daruri, mitropolitul Iosif avea şi darul sfintei smerenii şi al ascultării. În fiecare om el vedea pe Dumnezeu şi toate le primea ca din mâna Lui. La 10 iunie, 1875, când a fost ales în sinod mitropolit al Moldovei, a spus printre altele aceste cuvinte:

– Datoriile înaltei poziţii eclesiastice, la care dumnezeiasca providenţă, prin votul domniilor voastre, mă cheamă astăzi, cunosc şi mărturisesc cu toată umilinţa că sunt mai presus de puterile mele.

8. După ce a fost ales părinte şi păstor al Moldovei, mitropolitul Iosif Naniescu a plecat cu trenul din Bucureşti spre Iaşi, pentru instalare. Era sâmbătă, în noaptea de 6 iulie, 1875. În vagon a adormit puţin şi a visat pe marele mitropolit Veniamin Costachi, care, apropiindu-se, îi dădea sfaturi să termine catedrala din Iaşi începută de el. Acelaşi vis l-a avut în noaptea aceea şi duhovnicul Mitropoliei din Iaşi, arhimandritul Ierotei Maximescu.

Departe fiind, spunea el, am văzut cum în jurul bisericii mari a lui Veniamin se plimbau doi călugări cu bărbile ce străluceau ca argintul cel sclipitor. Şi, apropiindu-mă de ei, fără să mă vadă, observ că unul din ei era însuşi mitropolitul Veniamin, pe care l-am recunoscut după faţă, dar pe celălalt nu l-am cunoscut. Şi mitropolitul Veniamin spunea cu sfâşieri de dureri în glas, celuilalt însoţitor al lui, cum această biserică începută de el şi rămasă neterminată, acum urmaşii vor să o scoată la mezat. „Să dărâme şi să vândă ceea ce am zidit şi cumpărat eu". Şi lacrimile mitropolitului Veniamin n-au contenit să curgă până ce, terminând de înconjurat biserica, a dispărut.

Sosind dimineaţa, duhovnicul era frământat de acest vis şi dorea să afle numele acelui călugăr ce însoţea pe Veniamin. Dar mare i-a fost bucuria că în aceeaşi zi l-a recunoscut în persoana mitropolitului Iosif Naniescu. El era

acela ce se plimba îngândurat şi nu răspundea nimic la toate tânguir mitropolitului Veniamin.

9. Prima grijă a noului părinte al Moldovei a fost terminarea catedra începută în anul 1833 de înaintaşul său, mitropolitul Veniamin Costachi. D pregătindu-se ţara pentru Războiul de Independenţă, blândul arhiepiscop amânat începerea lucrului. Timp de doi ani s-a străduit să îmbărbăteze credincioşi şi întregul cler în lupta dreaptă pentru neatârnare naţională bisericească. Astfel, a făcut apel la toate mânăstirile şi la preoţi să adu ajutoare pentru armată, iar pe cei care doreau, îi trimitea în ambulanţe pen îngrijirea răniţilor. La apelul mitropolitului Iosif au contribuit cu ajuto toate mânăstirile şi multe parohii, iar pentru îngrijirea răniţilor au plecat Moldova peste o sută de preoţi, călugări şi maici.

10. În anul 1879, după terminarea războiului, mitropolitul Iosif s-a dus audienţă la primul ministru să ceară ajutor pentru construcţia catedralei. De intrând înăuntru, a zis:

– Vin cu o rugăminte mică pentru dumneavoastră, dar foarte mare pen noi. Şi anume, să ne daţi fonduri pentru terminarea Catedralei mitropolita din Iaşi, care zace în ruină de 40 de ani şi în care dorm noaptea vit oamenilor.

– Nu avem acum fonduri pentru aceasta! a răspuns casierul trezorer naţionale.

– Dacă o ţară nu are bani să construiască o catedrală, a răspuns hotă mitropolitul, atunci eu îmi dau demisia din mitropolie. Poftiţi cârja!

Văzând râvna marelui ierarh pentru casa Domnului, membrii guvernu au aprobat în aceeaşi zi fonduri băneşti cu care s-a şi început construc catedralei.

11. Cea dintâi grijă a mitropolitului Iosif, după terminarea catedralei, fost strămutarea osemintelor primnlui ei ctitor, Veniamin Costachi, de Mânăstirea Slatina la ctitoria sa din Iaşi, în semn de recunoştinţă şi dragoste Hristos. Această strămutare s-a făcut la 30 decembrie, 1886.

12. La 23 aprilie, 1887, de ziua Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, sfinţit noua Catedrală mitropolitană din Iaşi de către 12 arhierei, în prezenţa zeci de mii de credincioşi. În această sărbătoare, mitropolitul Iosif a trăit c mai fericită zi din viaţa lui şi a rostit în biserică un cuvânt părintesc, inspi de Duhul Sfânt, care a mişcat inimile tuturor fiilor săi duhovniceşti.

13. A doua mare ctitorie a înaintaşului său, pe care a salvat-o mitropoli Iosif, a fost Seminarul Veniamin Costachi de la Socola. Neavând un loc propriu, funcţiona cu chirie prin casele negustorilor. Văzând aceasta, bun

mitropolit a cumpărat palatul fostului domnitor Mihail Sturza din Iaşi, l-reparat şi a mutat seminarul în el. La inaugurarea noului local a vorbi mitropolitul aceste cuvinte, vrednice de pomenit:

– Copilul lui Veniamin a ajuns prin uşile oamenilor! Ruşine pentr Biserică! Ruşine pentru ţară! Veniamine, te-am răzbunat! Astăzi te-am instala în palatul aceluia care te-a amărât şi te-a făcut să pleci la mânăstire!

14. Sub păstoria acestui devotat mitropolit s-au restaurat încă dou renumite ctitorii din Iaşi: biserica Sfântul Nicolae Domnesc şi biserica Sfinţi Trei Ierarhi. S-au înnoit, de asemenea cu ajutorul lui, numeroase biseric parohiale, schituri şi mânăstiri, căutând întru toate să imite pe marele să înaintaş, Veniamin Costachi.

15. Mitropolitul Iosif avea din copilărie o deosebită evlavie pentr moaştele Cuvioasei Parascheva din Iaşi. Ele se păstrau în paraclisul Mânăstiri Sfinţii Trei Ierarhi. Dar în noaptea de 27 decembrie, 1888, aprinzându-s paraclisul, au fost cuprinse de flăcări şi sfintele moaşte. Deci, auzin mitropolitul, a venit noaptea acolo desculţ şi, văzând cum arde în foc cel ma de preţ odor al Moldovei, plângea ca un copil nemângâiat. Dar, potolindu-s focul, prin minune au fost găsite moaştele Cuvioasei Parascheva întregi ş nevătămate. Numai îmbrăcămintea de argint se topise. Atunci bunul păstor a făcut alt sicriu de argint pentru sfintele moaşte şi le-a strămutat în nou catedrală, precum se văd până astăzi.

16. Acest venerabil mitropolit era un mare iubitor de cântar bisericească. El a împodobit sfintele altare cu cei mai evlavioşi slujitori, ş stranele bisericilor cu cei mai buni protopsalţi. El este cel dintâi ierarh româ care a binecuvântat organizarea corului vocal în biserică şi a îngăduit femeilo să cânte la cor. Împotriva celor care se opuneau la aceasta, el răspundea:

– Evlavioşilor! La mormântul Mântuitorului au rămas numai femeile, căc bărbaţii fugiseră toţi! Femeile, cele dintâi, au vestit învierea Domnului!

17. Cele mai alese virtuţi ale mitropolitului Iosif erau însă aceste două sfinţenia vieţii sale şi milostenia. Cu aceste două mari virtuţi a întrecut pe toţ ierarhii vremii sale, a cucerit inimile cele mai împietrite, a câştigat respectu celor mari, a ridicat de jos pe mulţi deznădăjduiţi, a adunat în jurul său pe ce săraci şi nebăgaţi în seamă şi a tras spre Hristos pe mulţi creştini cu pild vieţii sale.

18. Se spunea despre dânsul că era foarte cumpătat şi cu dreapt socoteală în toate. Dormea noaptea puţin şi se ruga mult. În fiecare dimineaţă la orele cinci, când suna clopotul de Utrenie, el se deştepta cel dintâi. Apo număra bătăile clopotului din turn, dacă sună de trei ori câte patruzeci d

lovituri. După rugăciune citea viaţa sfântului din ziua respectivă, apoi îşi lua rasa şi venea la biserică.

19. Spuneau părinţii de la Mitropolie, care i-au fost ucenici, că mitropolitul Iosif venea zilnic la Sfânta Liturghie, la Vecernie şi la Utrenie. Numai dacă era plecat undeva sau era greu bolnav, nu venea. Părinţii auzeau mai întâi toaca, apoi bătăile ritmice ale cârjei mitropolitului pe mozaicul bisericii.

20. Spuneau iarăşi despre dânsul că îi plăcea să asculte în biserică citirea Psaltirii şi cântarea la strană. În zilele de lucru cânta cu cântăreţii stihiri, tropare, lăudări şi altele, pe care le învăţaseră şi mirenii. Dar cel mai mult le plăcea să cânte fericirile şi cântările Sfintei Liturghii, căci mitropolitul Iosif trăia bucuria Sfintei Liturghii.

21. Adeseori, bunul păstor făcea vizite canonice la mânăstiri, la schituri şi parohii. Sfinţea biserici şi preoţi, ţinea predici alese şi dădea sfaturi duhovniceşti, dar niciodată nu aducea la Iaşi daruri de la credincioşi, ci, pe toate le împărţea la văduve şi la orfani.

– Nouă ne-a dat Dumnezeu din belşug, zicea el. Să dăm la cei lipsiţi!

22. Un loc iubit de linişte al blândului ierarh era Schitul Sihla. Aici venea în fiecare vară cu diaconii săi, se urcau la peştera Sfintei Teodora, făceau Vecernia, apoi poruncea unui diacon să cânte ectenia întreită şi slavoslovia mare deasupra stâncilor. La urmă cântau cu toţii „Cămara Ta, Mântuitorule...", apoi coborau spre Mânăstirea Neamţ.

23. Despre acest evlavios păstor de suflete spunea unul din ucenicii săi:

– Mitropolitul Iosif avea calităţi mari, aş putea zice apostolice, pentru că zilnic cugeta numai la îndeplinirea datoriilor sale pastorale. Credinţa sa era tare în Hristos Domnul. Ea îl întărea în luptele vieţii, ea îl îndemna la săvârşirea faptelor sale mari şi virtuoase. Totdeauna l-am găsit citind Sfânta Scriptură şi îmi spunea:

– De aici eu învăţ toate, întocmai ca şi marele ascet Antonie, care n-avea altă carte decât cerul şi pământul, contemplându-le.

24. Cea mai mare faptă bună a mitropolitului Iosif Naniescu, prin care se făcuse tuturor cunoscut şi iubit, era milostenia, marea sa operă de caritate creştină. El avea uşa şi mâna deschise pentru milă. Pe lângă cerşetorii din oraş, el ajuta mai ales pe elevii şi studenţii săraci. În fiecare an îmbrăca zeci de elevi şi studenţi şi-i hrănea la bucătăria Mitropoliei. Alte sute dintre ei primeau bani pentru cărţi şi taxe şcolare. Exemplul său a fost urmat şi de ceilalţi slujitori ai catedralei, precum au fost monahul Ilarion Radu, arhidiaconul Varlaam Arghirescu, arhimandritul Ioanichie Grădinaru şi alţii.

25. Zicea unul din ucenicii săi:

– Mila faţă de săraci a mitropolitului Iosif Naniescu a ajuns proverbială în Moldova şi în toată ţara. Zilnic veneau zeci de nevoiaşi pentru a primi milă din mâinile lui. La început singur se cobora din chilie jos pe trepte, în mijlocul celor o sută de săraci. Îi mângâia cu vorba, îi binecuvânta şi le împărţea bani. Niciodată nu dădea săracului mai puţin de o pâine. „Bani pentru o pâine!" acesta era principiul lui. Dacă termina banii mărunţi, scotea de prin buzunare bani mari şi pe toţi îi alina. Apoi urca sus în chilia lui de rugăciune şi de citire. Când era bătrân şi slab, nu mai cobora, ci arunca mila sa săracilor din balconul casei.

26. Spunea iarăşi acelaşi ucenic:

– Aceasta era milostenia lui în zilele de lucru. Duminica, mitropolitul împărţea astfel mila: dădea punga cu bani anume destinaţi părintelui Visarion Boboc, iconomul mitropoliei. După slujbă, iconomul se aşeza în portiţa din dos a mitropoliei. Pe acolo treceau toţi săracii şi îşi primeau ajutor de la părintele lor duhovnicesc.

Aşa împărţea zilnic mitropolitul Iosif leafa sa la săraci.

27. Spunea ucenicul şi acestea:

– Lunar venea la el pentru milă şi Barbu Lăutaru, vestitul cântăreţ din Iaşi, şi primea milă. La urmă, mitropolitul Iosif cerea să-i cânte stihira din Postul Mare: „Nu mă pedepsi, Stăpâne...". Venea şi evreul Rubenşaft regulat, vinerea, pentru milă. Cu ajutorul mitropolitului şi-a învăţat fiul carte, a ajuns doctor şi s-a creştinat. Un alt evreu din Iaşi venea din trei în trei ani, numai la el, pentru ajutor. „Cu ajutorul mitropolitului Iosif – zise el la urmă – mi-am putut mărita cele trei fete". Prin aceasta, păstorul cel bun imita pe Sfântul Ierarh Nicolae.

28. Într-o sărbătoare, spunea ucenicul, ieşind mitropolitul din biserică, cu boierii oraşului în jurul lui, l-au înconjurat săracii. Iar el, ca să-şi ascundă fapta bună, le arunca milă şi le zicea cu asprime:

– La boieri, la boieri, care au luat zestrea Bisericii, zestrea voastră...! Ce veniţi la noi?

29. În tot timpul anului, mitropolitul Iosif ajuta elevi şi studenţi de toate vârstele, fără alegere. Le dădea hrană, le plătea taxele şcolare, le dădea bani de cheltuială, susţinea studenţi din salariul său în ţară şi peste hotare. Sala de mese de lângă bucătăria mitropolitului era adevărată cantină de şcoală. La sfârşitul anului însă, fiecare era dator să-i înfăţişeze situaţia şcolară. Pentru cei ce se distingeau la învăţătură, trimitea pe moşul Alexandru să le cumpere

câte un rând de haine bune şi cărţi, drept premiu. Iar pentru cei rămaşi repetenţi, dădea ordin iconomului să le pună o pâine în traistă şi să-i trimită acasă.

30. Odată a venit la mitropolit un student şi i-a zis:

– Suntem trei studenţi de la ţară şi stăm toţi cu chirie într-o cameră mică cu un singur pat. Suntem nevoiţi să dormim câte unul pe rând. Acum nu avem bani să plătim taxa la şcoală şi gazdă. Vă rog, daţi-ne un mic ajutor.

Mitropolitul, după ce i-a dat de mâncare, a trimis pe diaconul său, Varlaam, să vadă care este adevărul. Apoi l-a trimis din nou cu bani pentru un an de zile.

– Iată, a spus diaconul, vă trimite mitropolitul Iosif câte 300 de lei pentru fiecare, să puteţi continua studiile.

31. Altădată a venit la el o femeie de la ţară, plângând.

– De ce plângi, femeie? a întrebat el.

– Mi-a murit vaca şi am şapte copii.

– Iată, mamă, ai bani să-ţi cumperi altă vacă.

32. Spuneau preoţii catedralei că, uneori, mitropolitul Iosif termina banii şi nu avea ce da la săraci. Atunci împrumuta bani de la duhovnicul său, arhimandritul Ierotei, şi mângâia pe toţi. La sfârşitul lunii, când primea salariul, întâi îşi achita datoriile, apoi miluia pe cei care veneau.

33. Într-o zi a venit la el un om plângând, să se mărturisească.

– De ce plângi, fiule? l-a întrebat mitropolitul. Ce păcate ai făcut?

– Înalt Preasfinţite, am slujit ca preot, fără să fiu preot. Am botezat, am spovedit, am îngropat, am slujit Sfânta Liturghie, am împărtăşit oameni. Am făcut cel mai greu păcat! Eu cred că nu mă mai iartă Dumnezeu şi mi-am pierdut sufletul.

După ce l-a spovedit mitropolitul, s-a gândit puţin, apoi i-a spus:

– Pregăteşte-te şi vino Duminică să te hirotonesc diacon şi preot.

Aşa a judecat bunul păstor ca să mântuiască un suflet de la moarte şi să nu smintească poporul cel binecredincios.

34. Acest venerabil mitropolit era foarte sărac şi modest îmbrăcat, că nu-i ajungeau banii pentru haine. Văzând unii din miniştri că poartă rasă veche, i-au trimis în loc de salariu, un rând de haine noi, călugăreşti. Dar mitropolitul Iosif, iubind sărăcia lui Hristos, a vândut hainele şi a împărţit banii la săraci.

35. Odată mitropolitul mergea la sinod. În tren l-a întâlnit un preot oarecare şi, văzându-l simplu îmbrăcat, l-a întrebat:

– Unde mergi, părinte?

– Mă duc şi eu încolo, devale!

Aproape de coborâre, mitropolitul şi-a luat rasa, potcapul, engolpionul şi cârja şi se apropia de ieşire. Când a observat preotul că este arhiereu şi că i-au ieşit alţi episcopi în întâmpinare, ruşinându-se, îndată s-a făcut nevăzut.

36. Altădată a venit la el un boier care nu-l văzuse de mult:

– Ei, cucoane, unde ai fost vara aceasta?

– Apoi, Înalt Preasfinţite stăpâne, am fost în străinătate să-mi caut sănătatea.

– Mă rog, cum se face asta, că dumneavoastră vă pierdeţi sănătatea pe aici şi căutaţi apoi s-o găsiţi tocmai în străinătate?

37. Se mai spunea despre dânsul că se ruga şi citea mult, mânca puţin şi în toate era foarte modest şi cumpătat. Iar timpul îl preţuia cel mai mult şi îl folosea după un program destul de riguros. Oriunde mergea, purta cu sine un ceas de masă cu sonerie şi icoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

38. Blândeţea, înţelepciunea şi milostenia mitropolitului Iosif Naniescu l-au făcut cunoscut şi iubit tuturor. În sinod, la guvern, în eparhie, în Iaşi, peste tot era cinstit şi respectat. Toţi îl aşteptau, îl rugau să vorbească şi îi ascultau sfatul.

Cuvântul său atârna cel mai greu în toate convorbirile.

39. Cea mai mare avere a mitropolitului Iosif era o bogată bibliotecă, pe care mai târziu a donat-o personal Academiei Române. Singurele cărţi care l-au însoţit până la moarte erau Sfânta Scriptură, Ceaslovul şi Vieţile Sfinţilor.

40. La 26 ianuarie, 1902, marele mitropolit Iosif Naniescu, acest Ioan cel Milostiv al Bisericii Ortodoxe Române, s-a mutat la Hristos, în ceata sfinţilor ierarhi, plâns de toţi săracii şi elevii din oraşul Iaşi, de toţi preoţii, călugării şi credincioşii din Moldova. În chilia lui nu s-au găsit decât doi lei!

Drept recunoştinţă, poporul l-a canonizat numindu-l „Mitropolitul Moldovei, Iosif cel Sfânt".

CUVIOSUL NECTARIE PROTOPSALTUL
Schitul Românesc Prodromul–Muntele Athos
(1808–1903)

a. Viaţa

Schimonahul Nectarie Creţu a fost unul din cei mai îmbunătăţiţi călugări români care s-au nevoit de-a lungul secolelor în Muntele Athos. S-a născut în oraşul Huşi, dintr-o familie de ţărani credincioşi cu mai mulţi copii. Din botez

se numea Nicolae. Fratele său mai mare, Alexandru, era deja călugăr la Mânăstirea Ciolanu-Buzău, cu numele de Atanasie[4].

Între anii 1840–1842, episcopul Sofronie Miclescu a luat pe tânărul Nicolae Creţu la Episcopia Huşilor, împreună cu alţi tineri, unde a învăţat tipicul şi muzica bisericească.

Apoi ajunge cântăreţ la o biserică din Galaţi. După puţin timp este luat de fratele său la Mânăstirea Ciolanu şi îmbrăcat rasofor. De aici, amândoi fraţii fac o călătorie la Muntele Athos şi Ierusalim şi se reîntorc în Moldova, la Mânăstirea Neamţ. Aici, stareţul Neonil l-a tuns în schima monahală cu numele de Nectarie.

Prin anul 1845, schimonahii Nectarie şi Atanasie se duc definitiv la Sfântul Munte, unde îşi cumpără o chilie mică lângă mare, în partea de răsărit a Athosului, la locul numit Vigla. În această colibă pustnicească s-a nevoit Cuviosul Nectarie împreună cu fratele său 16 ani, ajungând cel mai mare cântăreţ şi protopsalt al Muntelui Athos din a doua jumătate a secolului XIX.

În anul 1862, după sfinţirea bisericii din Schitul Prodromul, părinţii Nectarie şi Atanasie părăsesc viaţa de pustie şi vin în schit, împreună cu alţi călugări români, unde rămân până la moarte.

În anul 1903, Cuviosul Nectarie s-a mutat din viaţa aceasta şi a fost îngropat la Prodromul, alături de fratele său Atanasie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Tânărul Nicolae, fiind împodobit de Dumnezeu cu darul frumoasei cântări, a fost luat de mic la Episcopia din Huşi ca să înveţe muzica psaltică. Astfel, în puţină vreme a deprins aşa de bine meşteşugul cântării bisericeşti, că pe toţi protopsalţii episcopiei i-a întrecut.

2. Pe când era cântăreţ la biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Galaţi, a auzit despre aceasta fratele său, Atanasie, din Mânăstirea Ciolanu. Deci, ca nu cumva tânărul nevoitor să apuce vreun drum rău, îndată Atanasie a încălecat pe cal, a venit la Galaţi şi a zis fratelui său:

– Nu eşti dumneata Nicolae Creţu din Huşi?

– Ba da, îi răspunse tânărul.

– Apoi eu sunt fratele tău, Atanasie.

– Am auzit şi eu că am un frate călugăr, dar nu-l cunoşteam.

---

[4] Prof. C. Erbiceanu, *Viaţa părintelui Schimonah Nectarie Protopsaltul*, Sfântul Munte Athos, rev. „B.O.R." 1889, p. 410-414; Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol şi Sfântul Munte*, Ploieşti, 1907; Arhiereul Veniamin Pocitae, *Sfântul Munte al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit*, Bucureşti, 1939

– Eu sunt, i-a răspuns părintele Atanasie. Vino cu mine la mânăstire! Şi îndată au plecat amândoi la Mânăstirea Ciolanu.

3. Văzând stareţul mânăstirii smerenia tânărului Nicolae şi frumuseţea cântării sale, l-a îmbrăcat în rasă şi l-a pus să cânte la biserică. Apoi, sosind hramul Mânăstirii Căldăruşani, a fost invitat şi rasoforul Nicolae cu fratele său Atanasie de la Ciolanu. Deci, uimind pe toţi cu glasul său şi cu meşteşugul cântării, ieromonahul Macarie, dascălul de psaltichie de la Mitropolia din Bucureşti, a voit să-l ia cu sine şi să-l facă dascăl şi protopsalt. Dar părintele Atanasie şi fratele său Nicolae, neiubind cinstea şi slava acestei lumi, au lăsat toate şi s-au dus la Sfântul Munte.

4. Rasoforul Nicolae, fiind însă prea tânăr, n-a fost primit în Muntele Athos. Deci, a plecat cu fratele său să se închine la Mormântul Domnului, apoi s-au întors în Moldova, la Mânăstirea Neamţ. Aici, auzind stareţul frumuseţea cântărilor lui şi văzându-i râvna pentru sfintele slujbe, îndată l-a făcut călugăr. Apoi, mai zăbovind puţin, părinţii Atanasie şi Nectarie au fost sloboziţi să se întoarcă iarăşi în Muntele Athos.

5. La chilia Vigla de sub vârful Athosului, a petrecut părintele Nectarie cu fratele său 16 ani de zile în aspră nevoinţă, asemenea marilor sihaştri atoniţi. Toată săptămâna o petrecea cuviosul în rugăciune, neieşind din chilie, iar în Duminici şi sărbători venea la Schitul Prodromul, care pe atunci se zidea, şi cânta la biserică „ca un înger în trup".

6. Se spunea iarăşi despre dânsul că, de la începutul Postului Mare, nu mai ieşea din pustie până la Învierea Domnului, ci stătea la chilie în post şi rugăciune, hrănindu-se „numai cu bob muiat în aceste 40 de zile". Iar la Sfintele Paşti veneau amândoi fraţii la Schitul Prodromul şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

7. Spuneau ucenicii lui că părintele Nectarie, cât a stat în pustie, a dobândit de la Dumnezeu darul lacrimilor şi al preasfintei rugăciuni a lui Iisus, care se săvârşeşte neîncetat cu mintea şi cu inima. Dar despre această tainică lucrare bătrânul niciodată nu vorbea.

8. Tot acolo în pustie a deprins Cuviosul Nectarie în chip desăvârşit meşteşugul cântării bisericeşti pe psaltichie. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu glas îngeresc şi învăţând bine limba greacă, cânta aşa de minunat, cum nu mai cântase alt călugăr în tot Sfântul Munte. De aceea, călugării atoniţi îl numeau „al doilea Cucuzel"; alţii îi spuneau „Privighetoarea Sfântului Munte", iar călugării români îl numeau „Privighetoarea Moldovei".

9. Vestindu-se în Muntele Athos „că un valah, anume Nectarie, cântă atât de bine, încât nu se află altul asemenea lui", părinţii greci îl chemau pe la

mânăstirile lor să cânte la praznicele împărăteşti şi îi făceau loc între cei dintâi cântăreţi. Iar părintele Nectarie, împreună cu fratele sau Atanasie, se duceau cu dragoste să slăvească pe Hristos.

10. Odată, Cuviosul Nectarie a fost chemat la hramul Mânăstirii Iviru, „Adormirea Maicii Domnului". Acolo a cântat atât de frumos, încât toţi se cucereau de darul ce i-l dăduse Dumnezeu. Auzind de aceasta, călugării lavrioţi l-au chemat şi la hramul Mânăstirii Lavra, de ziua Sfântului Atanasie al Atonului. Iar la slujba litiei, i-au dat să cânte în limba greacă o cântare frumoasă ce se numeşte „Matima". Şi a cântat părintele Nectarie cu „aşa bună întocmire şi cu dulce şi minunat glas, că toţi alergau să vadă cine cântă" şi îl numeau „Noul Cucuzel".

11. Altădată, părinţii Nectarie şi Atanasie au plecat de Sfintele Paşti la Ierusalim, să se închine la Mormântul Domnului. Atunci a rugat părintele Atanasie pe proiestoşii greci să-l primească şi pe fratele său să cânte la Sfântul Mormânt. Ei însă nu l-au primit, socotind că nu ştie să cânte. La urmă i-au dat voie. Şi când a început Cuviosul Nectarie a cânta şi a slăvi pe Hristos, pelerinii şi slujitorii se urcau pe strane şi prin galerii să vadă cine cântă, că nu mai auziseră vreodată o cântare aşa de minunată.

12. Văzând proiestoşii atoniţi că numele părintelui Nectarie se făcuse cunoscut în tot Muntele Athos, unii dintre ei s-au umplut de zavistie asupra lui. Deci, fiind chemat odată la hramul Mânăstirii Iviru, au venit şi câţiva protopsalţi de la Constantinopol să vadă cine este acel aşa de vestit „Cucuzel Valahul". Şi cânta Cuviosul Nectarie la strana stângă, iar grecii la strana dreaptă. Iar la sfârşitul privegherii de toată noaptea, pe când se cânta slavoslovia, protopsalţii greci n-au mai putut să cânte de oboseală şi au ieşit din biserică. Părintele Nectarie însă, fiind întărit de Maica Domnului, a cântat până dimineaţă la sfârşitul Liturghiei, încât pelerinii veniţi la hram se urcau pe ferestre din afară să-l asculte şi să-l vadă cântând. La urmă toţi proiestoşii au zis:

– Cu adevărat nu este altul mai desăvârşit ca Nectarie Valahul. El este protopsalt şi dascăl al Sfântului Munte!

13. Pentru darul lui Dnmnezeu care era în Cuviosul Nectarie, îl aveau la mare evlavie toţi proiestoşii şi călugării din Sfântul Munte şi îl numeau „Noul Cucuzel", „protopsalt", „dascăl" şi „musico-loghiotatos", adică preaînvăţat în muzică, în tot Sfântul Munte. Şi nimeni nu îndrăznea a se numi cântăreţ desăvârşit până nu venea la părintele Nectarie să-l cerceteze. Dacă compunea cineva o cântare nouă, apoi întâi o aducea la părintele Nectarie ca să o vadă, şi, de zicea că este bună, o tipărea, iar de nu, o lepăda. Până la sfârşitul vieţii sale veneau oamenii din toate părţile, numai ca să-l audă cântând.

14. Aşa a petrecut Cuviosul Nectarie în chilia Vigla, cu fratele său Atanasie, în neîncetată rugăciune, în cântări dumnezeieşti şi în mângâierea Duhului Sfânt, până în anul 1862, când s-a sfinţit biserica de la Schitul Românesc Prodromul. Apoi s-au aşezat amândoi în schit. Şi a rămas schimonahul Nectarie în Prodromul încă 40 de ani, până la sfârşitul vieţii, făcând ascultare cu multă smerenie împreună cu toţi fraţii şi părinţii.

15. Spuneau ucenicii Cuviosului Nectarie şi aceste cuvinte despre dânsul:

– Niciodată nu l-am văzut râzând sau glumind, ci ochii în jos avându-i adăpaţi în lacrimi, gândind la înfricoşata judecată a lui Dumnezeu ce va să fie. De multe ori ofta cu greu şi slobozea lacrimi din ochii lui. Avea neîncetat sfânta rugăciune în gură. Era sculptor foarte bun de cruci de lemn; ştia şi mreji a împleti şi ibrişin a toarce.

16. Spuneau iarăşi ucenicii lui că părintele Nectarie avea mare evlavie către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Căci, cu ajutorul ei a dobândit darul rugăciunii lui Iisus şi a învăţat în chip desăvârşit cântarea bisericească. Tot cu puterea ei a fost izbăvit de otrăvire şi de zavistia oamenilor şi a viclenilor diavoli. Pentru aceasta a compus în cinstea Maicii Domnului cele mai alese axioane, iar la praznicele ei „cânta ca un înger de frumos".

17. Când a venit Cuviosul Nectarie la Schitul Prodromul „n-a aflat nici o cântare în româneşte", după cum se cântă în Sfântul Munte, şi îndată s-a pus cu multă silinţă şi a tradus toate cântările din greceşte în româneşte, iar pe unele le-a compus din nou. După ce intra în chilia lui, se apuca de scris şi de tradus cântări bisericeşti „care i se păreau mai frumoase, pentru a împodobi Biserica lui Hristos ca pe o adevărată mireasă".

Cât a trăit Cuviosul Nectarie Protopsaltul la Schitul Prodromul, a scris *Doxastarul* la toţi sfinţii de peste an care au privegheri, precum şi la Triod şi Penticostar. A mai scris stihiri la toţi sfinţii, precum şi polielee, heruvice, axioane şi chinonice. A scris încă anixandarele mari şi mici şi a pus Prohodul Domnului pe psaltichie. Acestea sunt cele mai importante contribuţii ale schimonahului Nectarie Creţu la îmbogăţirea muzicii psaltice româneşti.

18. La Schitul Prodromul, Cuviosul Nectarie a format o şcoală de psaltichie pentru călugări, renumită în tot Muntele Athos. Spuneau călugării prodromiţi că avea până la 70 de ucenici pe care-i învăţa meşteşugul duhovnicesc al cântării bisericeşti. Călugării români, greci, ruşi, bulgari, macedoneni şi sârbi, toţi câţi voiau să devină psalţi desăvârşiţi, veneau la Prodromul şi luau lecţii de la vestitul dascăl Nectarie.

Dintre ucenicii săi, care au ieşit psalţi vestiţi în mânăstirile atonite, se ştiu numai câţiva: Cosma, întâiul proiestos la Mânăstirea Iviru; Maxim, la

Mânăstirea Esfigmenu; Paisie ieromonahul şi Dorotei, la Mânăstirea Dionisiu; ieromonahul Damaschin şi monahii Teofil, Antonie, Ilie, Hrisant, Serafim şi Metodie, la Schitul Sfânta Ana. Mulţi însă dintre ei au fost uitaţi. În Schitul Prodromul, cei mai aleşi cântăreţi români formaţi de părintele Nectarie au fost ieromonahii Calinic şi Gherontie şi monahii Calistrat, Isihie, Climent, Iacob, Nazarie, Grigorie şi Daniil, care mai târziu ajunge protopsalt la Mitropolia din Bucureşti.

19. Cei care l-au cunoscut personal spuneau şi aceasta despre el:

– Părintele Nectarie protopsaltul este de statură înaltă, om frumos şi plăcut la faţă, bătrân peste 70 de ani (în 1889). Vocea sa este sonoră, dulce şi lină. Cântând, nu se observă nici o mişcare pe figura lui, aşa că s-ar părea că nu este el cel care cântă. Toate cântările compuse de el sunt line şi fără figuri, dar întrunesc seriozitatea şi plăcutul. De aceea, ascultătorii nu se pot dezlipi de a-l auzi cântând. Modulaţia vocii este aşa de desăvârşită la el, încât, deşi are un volum de voce puternică, nu întrebuinţează în cântările bisericeşti decât atât cât este necesar în deşteptarea simţului religios prin cântare.

20. Spuneau călugării din Schitul Prodromul că schimonahul Nectarie nu lipsea niciodată de la slujbele bisericeşti. Tot timpul stătea la locul lui, cu privirea în jos şi cu gândul la cele de sus; ori cânta, ori săvârşea în taină rugăciunea minţii.

21. Spuneau iarăşi că părintele Nectarie era foarte blând şi tăcut, iar despre cele pământeşti era cu totul indiferent. La ascultare, la biserică, la chilie nu vorbea deloc, fără numai de mare nevoie. De asemenea, nu se amesteca niciodată între cei care făceau tulburare în obşte şi se dezbinau între ei, ci tăcând se ruga pentru toţi. Părinţii numai cât îl vedeau, se cucereau de blândeţea feţei lui şi se împăcau unii cu alţii.

22. Când părintele Nectarie avea 90 de ani, i-a rânduit stareţul pe monahul Arcadie să-l îngrijească.

Într-o zi, fiindu-i ucenicul la ascultare, bătrânul stătea în chilie şi compunea o stihiră în cinstea Maicii Domnului. Deodată, vrăjmaşul diavol a intrat la el în chip de om înfricoşat şi apucându-l cu mâinile de haine l-a târât afară pe pietre, ca la 2 km, până la malul mării, vrând să-l înece în valuri. Dar cuviosul cerând cu lacrimi ajutorul Maicii Domnului, îndată i-a apărut la liman Preasfânta Fecioară Maria în chipul icoanei făcătoare de minuni numită „Prodromiţa". Atunci diavolul l-a lăsat şi s-a făcut nevăzut. După un ceas, l-a găsit ucenicul zăcând la pământ, zdrobit şi abia viu. Apoi, ridicându-l, l-a dus la chilie şi l-a îngrijit până s-a făcut sănătos.

23. În vara anului 1903, Cuviosul Nectarie Protopsaltul s-a strămutat la veşnicele lăcaşuri, fiind în vârstă de 95 de ani, din care 75 de ani de nevoinţă călugărească. Astăzi osemintele sale se odihnesc în cimitirul Schitului Prodromul, iar sufletul său cântă în cer cu sfinţii măririle lui Dumnezeu.

IEROSCHIMONAHUL VASIAN PANAITE
Egumen al Schitului Pocrov-Neamţ
(1821-1903)

Cuviosul ieroschimonah Vasian a fost, timp de 52 de ani, un mare egumen şi duhovnic al Schitului Pocrov. S-a născut în satul Filioara–Neamţ, în anul 1821, din părinţi săraci şi credincioşi. Cunoscând mânăstirile dimprejur, de mic creştea în inima lui dragostea de Hristos.

În anul 1840 a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Neamţ. După doi ani este tuns în schima monahală cu numele de Vasian, iar din anul 1843 devine ucenic al marelui stareţ Neonil, împreună cu monahii Neofit Eliade şi Teofan Cristea. Murind stareţul în toamna anului 1853, părintele Vasian a fost hirotonit preot şi numit egumen la Schitul Pocrov. În această renumită sihăstrie s-a nevoit ieromonahul Vasian, ca egumen, duhovnic, preot slujitor şi sfetnic pentru toţi, timp de 50 de ani.

După ce reînnoi biserica şi chiliile, adună în jurul său o obşte de peste 20 de monahi şi schimonahi, din cei mai iubitori de linişte şi nevoinţă. Împreună cu ucenicii săi, egumenul Vasian s-a străduit să împlinească întru totul aşezământul episcopului de Roman, Pahomie, lăsat cu testament ctitoriei sale, adică păzirea cu sfinţenie a slujbelor bisericeşti, petrecerea călugărilor în desăvârşită viaţă de obşte, mâncarea de post cinci zile pe săptămână, iar sâmbăta şi Duminica dezlegare la brânză şi lapte.

Pentru nevoile schitului, părintele Vasian a plantat livadă de meri, a săpat iaz pentru peşte şi a format o vestită prisacă cu 200 de stupi. Iar pentru primirea închinătorilor a făcut arhondaric nou, unde adăpostea şi ospăta gratuit pe toţi cei care ajungeau la schit. Aceeaşi grijă avea părintele Vasian şi pentru cei câţiva pustnici care se nevoiau în pădurile din jurul Pocrovului, dându-le hrană şi cele de trebuinţă.

Viaţa duhovnicească de rugăciune şi de linişte din această sihăstrie, ca şi blândeţea şi bunătatea stareţului Vasian, s-au făcut repede cunoscute peste tot. Călugări şi stareţi din mânăstiri, episcopi şi sihaştri, preoţi şi credincioşi, ţărani şi orăşeni, oameni simpli şi învăţaţi găseau în părintele Vasian de la

Pocrov un adevărat slujitor al lui Hristos, un sfetnic înţelept şi un iscusit părinte duhovnicesc. Timp de 50 de ani, acest smerit egumen a stat neobosit, ziua şi noaptea, înaintea Domnului şi a oamenilor, rugându-se pentru toţi, sfătuind, spovedind şi hrănindu-i cu mâinile sale.

În primăvara anului 1903, Cuviosul Vasian s-a făcut schimonah, iar către toamnă s-a dus la Hristos, pentru a lua plata ostenelilor sale[5].

IEROSCHIMONAHUL SAVA POPESCU
Mânăstirea Stânişoara-Argeş
(1830-1904)[6]

Acest cuvios părinte a fost un vas ales al monahismului nostru, întrecând pe mulţi cu nevoinţa, cu tăcerea, cu liniştea şi cu lucrarea minţii.

Părintele Sava era fiul cel mai mare al preotului Nicolae Popescu, din satul Bucşeneşti-Argeş, plaiul Loviştea. Tatăl său l-a dat la Seminarul din Râmnicu-Vâlcea cu gândul să-l facă preot şi să-l lase urmaş în locul său. Dar tânărul Ştefan, fiind chemat de Dumnezeu la nevoinţa călugărească, după doi ani a părăsit seminarul şi s-a dus la Mânăstirea Stânişoara. În secolul XIX, această mânăstire era cea mai vestită sihăstrie din Ţara Românească. Loc *retras de lume, fără căi de acces, cu rânduială de viaţă atonită*, unde nu intra parte femeiască. Pentru liniştea şi rânduiala acestei mânăstiri, nu puţini călugări iubitori de Hristos se nevoiau aici.

În această sihăstrie a intrat şi tânărul Ştefan, prin anul 1850. După trei ani de ascultare a fost călugărit, primind numele Sfântului Sava cel Sfinţit. Mai târziu, văzând stareţul buna lui aşezare în râvnă pentru cele duhovniceşti, l-a hirotonit diacon şi preot în obştea Mânăstirii Stânişoara. Ziua şi noaptea zăbovea în biserică, slujea cu evlavie cele sfinte, cânta frumos, vorbea puţin cu oamenii şi permanent cu Dumnezeu. În chilia lui nu primea niciodată pe nimeni. Acolo, ca într-o biserică de taină, se ruga neîncetat, vărsa neştiute lacrimi, adăuga multe metanii şi privegheri de toată noaptea şi se împărtăşea din bucuriile Duhului Sfânt.

Auzind de petrecerea fiului său, preotul Nicolae Popescu s-a dus şi el la mânăstire şi s-a călugărit cu numele de ieromonahul Nifon. Apoi şi fiul cel mai mic, lăsând seminarul, s-a călugărit tot la Stânişoara, cu numele de

---

[5] Arhim. V. Vasilache, *Vasian de la Pocrov*, în *Prinos închinat Patriarhului Nicodim*, Bucureşti, 1946, p. 52-64

[6] După mărturiile ucenicului său, Arhim. Grigorie Uriţescu, stareţul Schitului Trivale-Piteşti.

Atanasie. Acolo s-au nevoit împreună, părintele Nifon cu fiii săi, Sava şi Atanasie, mai bine de 30 de ani, slăvind pe Dumnezeu şi rugându-se pentru oameni.

La cererea Sfântului Ierarh Calinic, ieroschimonahul Sava s-a dus în anul 1863 să ajute la organizarea Mânăstirii Frăsinei. Ca părinte duhovnicesc al acestei sihăstrii, timp de patru ani a adunat în jurul său până la 20 de ucenici, a întemeiat viaţă de obşte, a rânduit slujbe după tipicul Muntelui Athos, apoi s-a întors iarăşi la metanie. După câţiva ani, ieroschimonahul Sava a fost rânduit stareţ la Mânăstirea Turnu, pe care o povăţuieşte cu aceeaşi blândeţe şi înţelepciune timp de aproape patru ani de zile. Apoi, lăsând alt stareţ în locul lui, se retrage din nou la fericita linişte de la Stânişoara.

În anul 1890, ieromonahul Nifon se mută la cele veşnice în vârstă de 90 de ani, iar în anul 1895, Cnviosul Sava este rânduit stareţ în mânăstirea de metanie. Dar, fiind smerit şi iubitor de linişte, după puţină vreme a renunţat la această cinste, alegându-şi tăcerea şi neîncetata rugăciune. Însă, pentru blândeţea şi nevoinţa lui, tot soborul îl iubea şi îl avea de duhovnic. La fel îl căutau şi mirenii pentru sfat şi mângâiere.

Ajungând la bătrâneţe, părintele Sava a petrecut ultimii ani numai în post şi rugăciune, fiind îngrijit de fratele său, Atanasie. Iar când şi-a simţit sfârşitul aproape, a primit Preacuratele Taine, apoi a chemat pe stareţul mânăstirii şi i-a spus:

– Părinte stareţ, sfârşitul meu s-a apropiat. Iertaţi-mă pe mine păcătosul de tot ce v-am greşit şi mă binecuvântaţi, căci astăzi trebuie să stau la judecată înaintea lui Hristos! Nu mă uitaţi la sfintele rugăciuni.

Apoi, dându-şi ultima sărutare şi plângând unul pe grumajii celuilalt, a zis către fratele său:

– Părinte Atanasie, mă duc la Domnul să dau socoteală de faptele mele. Pomeneşte-mă permanent la biserică, iar trupul meu îngroapă-l alături de tatăl nostru, ca să fim şi dincolo împreună cum am fost şi pe pământ. Aprinde lumânarea în sfeşnic şi du-te la chilie să te rogi pentru mine!

După câteva clipe, întorcându-se, schimonahul Atanasie l-a găsit pe Cuviosul Sava adormit în Domnul, cu lumânarea lângă el. Apoi, făcând slujba prohodului după rânduială, l-a îngropat lângă altarul Bisericii, alături de ieromonahul Nifon.

CUVIOSUL DOMETIE MONAHUL
Mânăstirea Neamţ
(† 1905)

Spun părinţii că în obştea Mânăstirii Neamţ se nevoia, în a doua jumătate a secolului XIX, un călugăr foarte evlavios şi nebăgat în seamă, cu numele Dometie. De 60 de ani făcea ascultare la vitele mânăstirii, cărând resturi de mâncare de la bucătărie şi zicând neîncetat rugăciunea lui Iisus, în deplină tăcere şi mulţumire duhovnicească. La chilie nu avea decât rasa, Ceaslovul şi Psaltirea. Iar pentru că nu auzea, părinţii îi spuneau „Dometie cel surd de la văcărie", ca să-l deosebească de ceilalţi călugări cu acelaşi nume.

În anul 1905, într-o zi de toamnă, a zis eclesiarhul mânăstirii către toţi:

– Părinţilor, a murit Dometie cel surd de la văcărie. L-am găsit în chilie, cu Psaltirea lângă el şi l-am aşezat în pridvorul bisericii. Care voiţi să citiţi la Psaltire în noaptea aceasta lângă părintele Dometie, cum este obiceiul la călugări?

– Îi citesc eu la Psaltire! a răspuns ieromonahul Ioanichie Moroi.

La miezul nopţii, când au venit călugării la Utrenie, toată biserica era plină de bună mireasmă.

– De unde este această mireasmă duhovnicească în sfânta biserică? întrebau pe ieromonahul Ioanichie.

– A ieşit din sicriul părintelui Dometie! răspundea el.

Atunci călugării, înţelegând că l-a proslăvit Dumnezeu ca pe un sfânt, au început a face închinăciuni împrejurul sicriului, zicând:

– Cuvioase părinte Dometie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Apoi, aducându-şi Psaltirile, s-au rugat toată noaptea pentru odihna sufletului său. Şi s-au adunat atât de mulţi, încât nu mai încăpeau în pridvor şi în naos. De aceea unii citeau la Psaltire în jurul bisericii.

În timpul înmormântării, trupul monahului Dometie a răspândit din nou bună mireasmă. Atunci arhiereul Narcis Creţulescu, stareţul mânăstirii, a rostit aceste cuvinte:

– Vedeţi, părinţilor, cum proslăveşte Dumnezeu pe cel ce face ascultare fără cârtire? Vedeţi pe cel ce se roagă neîncetat, cu răbdare şi care nu caută răsplată de la oameni, ci de la singur Iisus Hristos? Părintele Dometie cel sărac acum s-a îmbogăţit! Părintele Dometie, pe care nimeni nu-l băga în seamă, acum se roagă în cer pentru noi. Căci aşa proslăveşte Dumnezeu pe călugării cei smeriţi şi ascultători!

SCHIMONAHUL ATANASIE POPESCU
Mânăstirea Stânişoara-Argeş
(† 1907)

Schimonahul Atanasie era fiul cel mai mic al preotului Nicolae Popescu, din comuna Bucşeneşti-Argeş şi frate bun cu ieroschimonahul Sava din Mânăstirea Stânişoara. Tatăl său, după ce l-a dat la Seminarul din Râmnicu-Vâlcea, s-a călugărit la Stânişoara cu numele de Nifon şi se nevoia acolo împreună cu fiul cel mai mare.

Dar nici copilul cel mic n-a voit să rămână în lume, că, după ce învăţă 4 clase de seminar şi deprinse bine psaltichia, se duse şi el la Mânăstirea Stânişoara, pentru a cânta toată viaţa lui Hristos. Acolo îi întrecea pe toţi cu frumuseţea cântării, cu râvna pentru cele sfinte şi cu ascultarea. Tatăl său îi zicea la început să se facă preot, dar el a dorit să se călugărească. Atunci tatăl l-a lăsat. Stareţul, văzând nevoinţa lui, l-a tuns în schima monahală cu numele de Atanasie. Şi era un lucru minunat a vedea pe tata cu cei doi fii slujind într-un cuget, ziua şi noaptea, lui Dumnezeu. Însă părintele Atanasie întrecea pe ceilalţi cu osârdia la rugăciune, cu smerenia şi cu tăcerea.

În mânăstire era iubit de toţi, mai ales pentru două daruri duhovniceşti. Citea la strană foarte clar şi frumos, fără nici o greşeală, şi cânta îngereşte, de mişca inimile tuturor. Era încă bun tipicar, ascultare pe care a dus-o toată viaţa. Cincizeci de ani a cântat şi a citit părintele Atanasie în Biserica lui Dumnezeu, fără a ieşi vreodată din mânăstire. Iar pentru smerenia inimii lui, a dobândit de la Hristos darul neîncetatei rugăciuni şi mângâierea Duhului Sfânt.

Iată ce spunea despre el arhimandritul Grigorie Uriţescu:

– Pe părintele Atanasie l-am cunoscut şi am trăit cu dânsul la Mânăstirea Stânişoara, prin anii 1900–1905. Era foarte corect. Nu se amesteca în treburile altora. În afară de mânăstire, la sat sau oraş n-a mers niciodată. Păzea orele de slujbă şi totdeauna, împreună cu fratele său, Sava, erau cei dintâi la biserică. Locul lui era în strana stângă. Citea canoanele şi cânta, dar nu greşea cu nimic la citit, nici altora nu le făcea observaţie dacă greşeau. La ascultare nu deschidea nici o vorbă cu alţii. Răspundea numai dacă era întrebat. Iar în chilia sa, vecină cu a fratelui său, nu primea pe nimeni.

În toamna anului 1907, Cuviosul schimonah Atanasie s-a dus la Hristos, iar trupul lui a fost îngropat alături de tatăl şi de fratele său.

Odihneşte, Doamne, cu drepţii pe adormiţii robii tăi, Cuvioşii Nifon, Sava şi Atanasie!

ARHIMANDRITUL CHIRIAC NICOLAU
Mânăstirea Neamţ
(1839-1907)

Acest cuvios părinte arhimandrit din Mânăstirea Neamţ a rămas în memoria urmaşilor săi, mai ales prin faptele sale de binefacere şi milostenie creştină ce se cuvin a fi pomenite. Era de loc din satul Humuleşti. În Războiul de Independenţă din anul 1877 a fost pe câmpul de luptă, ca ordonanţă a unui general. Apoi, îmbolnăvindu-se generalul şi simţindu-se aproape de moarte, a încredinţat ordonanţei sale o sumă de bani, cu obligaţia de a-i folosi în opere de binefacere creştinească.

După război, sergentul Constantin Chiriac se întoarse acasă şi intră ca frate în obştea Mânăstirii Neamţ. Stareţul Timotei, văzând ascultarea şi osârdia sa la cele duhovniceşti, l-a făcut călugăr, apoi diacon şi preot. Căutând să împlinească cu nepătată conştiinţă rugămintea generalului mort departe de ţară, ieromonahul Chiriac Nicolau a folosit banii încredinţaţi pentru alinarea bolnavilor şi luminarea copiilor neştiutori de carte.

În anul 1895 a construit o şcoală primară cu 4 săli de clasă în satul Vânători–Neamţ, precum se vede până astăzi, şi a înzestrat-o cu o preţioasă bibliotecă de sute de cărţi ieşite din vechile noastre tiparniţe bisericeşti. De asemenea, a donat o altă sumă de bani la Spitalul public din Târgu Neamţ, pentru mângâierea bolnavilor şi efectuarea unor înnoiri. Banii rămaşi i-a împărţit la mânăstiri şi biserici pentru odihna sufletului celui răposat.

În anul 1890, ieromonahul Chiriac Nicolau a fost făcut duhovnic şi arhimandrit în obştea Mânăstirii Neamţ şi câţiva ani arhimandrit de scaun al Episcopiei Ismailului şi Dunării de Jos. Timp de aproape 20 de ani, cât a mai trăit, a săvârşit cu multă evlavie cele sfinte, fiind nelipsit de la biserică şi îndeletnicindu-se cu sfătuirea şi mărturisirea credincioşilor şi a călugărilor, care îl aveau ca pe un bun părinte duhovnicesc. În anul 1907, arhimandritul Chiriac s-a dus la Hristos, să primească plata ostenelilor sale.

IEROSCHIMONAHUL NECTARIE
Mânăstirea Almaş–Neamţ
(1835-1912)

Părintele Nectarie a fost un mare duhovnic isihast. Era de loc de pe Valea Trotuşului. După armată s-a făcut călugăr la Mânăstirea Bogdana–Târgu

Ocna. Dar, fiind foarte râvnitor pentru neprihănita linişte, s-a retras în Munţii Caşinului şi acolo s-a făcut sihastru renumit. Mai mult de 20 de ani s-a liniştit schimonahul Nectarie în pădurile seculare din Munţii Caşinului, unde se nevoiau şi alţi călugări iubitori de Hristos. Acolo a gustat Cuviosul Nectarie din dulceaţa liniştii şi a deprins lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

În anul 1882, stareţa Mânăstirii Almaş-Neamţ, schimonahia Suzana Ştefănescu, rămânând fără preot, i-a cerut episcopului de Roman, Melchisedec, – fratele ei – să-i dea un duhovnic bun. Atunci episcopul a chemat la sine pe părintele Nectarie din Muntele Caşin, l-a hirotonit preot şi l-a trimis duhovnic la Mânăstirea Almaş.

Timp de 30 de ani, acest smerit isihast a fost singur slujitor, sfetnic şi părinte duhovnicesc al Mânăstirii Almaş, care număra până la 40 de călugăriţe. Iar nevoinţa duhovnicului Nectarie era aceasta:

Zilnic săvârşea Sfânta Liturghie şi toată rânduiala cu mare evlavie. Restul timpului îl petrecea singur, în cugetări dumnezeieşti şi în lucrarea rugăciunii lui Iisus. În chilie nu primea niciodată pe nimeni. Spovedania soborului o făcea săptămânal în biserică. Nimeni nu-l vedea vreodată râzând sau vorbind cuvinte de prisos. Că vorbea foarte puţin şi cu multă înţelepciune. Mâncare primea o singură dată pe zi, iar de avea ceva de prisos, împărţea la săraci şi la maicile bătrâne. Noaptea o petrecea în rugăciune şi în citirea Sfintelor Scripturi. Spre ziuă adormea două-trei ore, apoi venea la biserică.

Pentru sfinţenia vieţii lui, părintele Nectarie era foarte iubit şi căutat de credincioşi. Pe unii îi spovedea, pe alţii îi sfătuia, celor bolnavi le citea şi, după mărturia ucenicilor lui, mulţi se vindecau de suferinţele lor.

În anul 1910, ieroschimonahul Nectarie s-a îmbolnăvit de picioare. Zi şi noapte se ruga în chilie, că nu mai putea merge la biserică. Iar în ultima noapte a vieţii lui a zăbovit multe ore în genunchi, vorbind cu cineva nevăzut. Dimineaţa, maicile l-au întrebat:

– Cu cine ai vorbit astă noapte, părinte Nectarie, că toată noaptea vorbeai singur?

– În noaptea aceasta am văzut, pe un câmp întins, o mulţime de oameni goi, pe care i-am spovedit în viaţă, dar care nu şi-au făcnt canonul, ci au murit sub canon. Toţi mă rugau să-i dezleg de canon, ca să se învrednicească de cunună. Cu dânşii am vorbit toată noaptea aceasta! După un ceas, Cuviosul Nectarie Ieroschimonahul şi-a dat duhul în mâinile Domnului şi a fost înmormântat alături de biserică.

Era în vara anului 1912.

MOŞUL GHEORGHE LAZĂR
Mânăstirea Văratec
(1846–1916)[7]

a. Viaţa

Credinciosul Gheorghe Lazăr este modelul adevăratului pelerin rom Prin trăirea sa cu totul aleasă, el formează un exemplu unic în v duhovnicească a Bisericii noastre din ultima sută de ani.

Moşul Gheorghe Lazăr, cum i se spune până astăzi, s-a născut în com Şugag, judeţul Alba, în anul 1846. Când avea vârsta de 24 de ani, părinţii l-au căsătorit şi l-au lăsat moştenitor averii lor. Şi a trăit în însoţire cu fem sa, Pelaghia, aproape 20 de ani, fiind binecuvântat de Dumnezeu cu ci copii. *Ducea o viaţă creştinească aleasă, în* muncă cinstită, în rugăciune, post şi milostenie. Îndeletnicirea lui era creşterea vitelor.

În anul 1884, s-a dus să se închine la Mormântul Domnului şi a rămas mânăstirile din pustiul Iordanului şi al *Sinaiului* peste un an de zile. Apoi nevoit un an şi jumătate în Muntele Athos şi s-a întors în ţară. A mai tr câţiva ani în familie, şi-a pus copiii în rânduială, iar în anul 1890 s-a retras pelerin spre mânăstirile Moldovei.

După ce se închină la toate sfintele lăcaşuri, Moşul Gheorghe Lazăr stabileşte definitiv în oraşul Piatra Neamţ şi se nevoieşte ca un adevă sihastru în clopotniţa lui Ştefan cel Mare din mijlocul oraşului timp de 26 ani, până la obştescul său sfârşit. Aici se ostenea singur, în post şi rugăciur vară şi iarnă, fără foc, fără pat, fără două haine, fără încălţăminte în picioar trăind din darul lui Dumnezeu şi din mila oamenilor.

Astfel, bineplăcând lui Dumnezeu şi cunoscându-şi sfârşitul, s-a săvâr cu pace în chilia lui, la 15 august, 1916, şi a fost înmormântat în cimitir oraşului. În vara anului 1934, osemintele sale au fost aşezate în gropni Mânăstirii Văratec.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Credinciosul Gheorghe Lazăr a fost în viaţa sa un om al rugăciun Cel mai mult citea Psaltirea. Încă de mic o purta cu sine şi, păscând vite părinţilor săi pe munte, citea mereu psalmii lui David, până i-a deprins pe rost.

---

[7] *După mărturiile ucenicilor săi, Arhim. Mina Prodan şi Protos. Damaschin T. din M-rea Neamţ*

2. Dorind foarte mult să se închine la Mormântul Domnului, în primăvara anului 1884 şi-a pus Evanghelia şi Psaltirea în traistă, şi-a lăsat casa în rânduială, a luat toiagul în mână şi a plecat la Ierusalim. Până la Constanţa a mers pe jos, apoi cu vaporul, rostind neîncetat psalmii lui David. Iar când a ajuns la Sfântul Mormânt, s-a rugat cu atâta credinţă şi lacrimi, că a uimit pe toţi. Şi a zăbovit în Ierusalim 40 de zile.

3. Spunea mai târziu ucenicilor săi că, râvnind să cunoască nevoinţa călugărilor din Ţara Sfântă, s-a dus să se închine prin toate mânăstirile din pustiul Iudeii şi din Valea Iordanului. Mai întâi a ajuns cu mai mulţi pelerini la un sihastru vestit ce se nevoia în peştera Sfântului Xenofont. Sihastrul tocmai atunci dădea mâncare unui leu în gura peşterii. Apoi, slobozind leul în pustie, a strigat pe nume pe Moşul Gheorghe, zicându-i prin tălmaci:

– Frate Gheorghe, vino şi nu te teme. Pomenită să fie credinţa ta înaintea lui Hristos şi auzită să-ţi fie rugăciunea în urechile Domnului Savaot! Ştiu dragostea ta şi râvna inimii tale de a-I sluji Lui toată viaţa. Deci, zăboveşte o vreme la mânăstirile din Palestina în post şi rugăciune, iar când îţi va porunci Duhul Sfânt, să vii iarăşi la mine.

4. Cu binecuvântarea acestui sihastru a petrecut Moşul Gheorghe un an de zile prin mânăstirile Palestinei. În fiecare lavră stătea o lună de zile. Ziua ajuta la udatul grădinilor, iar noaptea citea la Psaltire în biserică şi zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi pleca la altă mânăstire.

Aşa s-a nevoit bătrânul, în post, în rugăciune şi tăcere, neştiut de nimeni. Apoi s-a dus iarăşi la bunul său dascăl din pustie.

5. Primindu-l cu dragoste, pustnicul l-a întrebat:

– Frate Gheorghe, cum se simte duhul tău?

– Bine, cu rugăciunile sfinţiei tale, părinte.

– Să ştii, frate, că tu nu eşti chemat să fii călugăr, dar vei duce o nevoinţă mai grea decât a unui călugăr. Că vei trăi mergând din loc în loc, în rugăciune, în post şi în multă lipsă. Dar, de vei avea neîncetat mintea la Dumnezeu, darul Lui va fi cu tine şi vei birui toate ispitele vrăjmaşului. Avere pe pământ să nu-ţi aduni; pe călugări şi pe preoţi să-i cinsteşti, pe mireni să-i sfătuieşti, pe săraci cât poţi să-i ajuţi, în biserici ziua şi noaptea să te rogi, şi aşa te vei mântui.

– Dar cum voi putea împlini toate acestea, că sunt slab şi neputincios?

– Du-te la pustie, unde nu este faţă de om, şi posteşte patruzeci de zile. Iar pentru slăbiciunea firii să iei cu tine puţină pâine şi apă. Însă, fii cu luare-aminte, că multe ispite şi năluciri diavoleşti vei pătimi. De vei sfârşi aceste

zile cu bine, vei primi mare dar de la Dumnezeu şi vei birui toate cursele vicleanului diavol.

6. Trecând bunul nevoitor Iordanul, numai cu Evanghelia şi Psaltirea în desagă, a postit 40 de zile în pustie, rugându-se neîncetat şi întărindu-se din când în când cu puţină hrană. Dar în aceste zile multe ispite a pătimit. Că uneori îl speria vrăjmaşul cu năluciri de fiare şi şerpi veninoşi, alteori îl chinuia cu foamea, cu setea, cu arşiţa şi mai ales cu ţânţarii şi cu tot felul de insecte. El însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, de toate s-a izbăvit.

7. Într-o zi, vrăjmaşul i-a aruncat căciula, ca să-l tulbure de la rugăciune. Atunci el s-a făgăduit Domnului ca să umble până la moarte cu capul descoperit. În altă zi i-a aruncat bocancii şi nu i-a mai găsit. De atunci, bunul nevoitor a început să umble toată viaţa desculţ. Iar în altă zi i s-a arătat vrăjmaşul în chipul unui om ce ară şi i-a zis:

– Moş Gheorghe, vezi brazda aceasta?

– Da, o văd, a răspuns bătrânul.

– Aşa că este dreaptă?

– Da, este dreaptă.

– Iată, aşa este şi credinţa ta către Dumnezeu! adaugă vrăjmaşul, vrând să-l arunce în păcatul mândriei. Dar Moşul Gheorghe, însemnându-se cu Sfânta Cruce, a izgonit pe diavolul de la el.

8. Împlinindu-se cele 40 de zile, Moşul Gheorghe s-a dus iarăşi la sihastrul din pustie. Iar pustnicul, sărutându-l, i-a zis:

– Frate Gheorghe, pentru că ai biruit pe vrăjmaşul şi nu te-ai lăsat înşelat de cursele lui, iată, ţi-a dat Dumnezeu darul rugăciunii celei curate şi putere duhovnicească în nevoinţa ta. Că toată viaţa vei umbla desculţ şi fără acoperământ pe capul tău, dar nici frigul, nici căldura, nici boala nu te vor vătăma.

Apoi bătrânul, făcând metanie dascălului său, s-a întors la Ierusalim, s-a închinat la Mormântul Domnului, a primit Preacuratele Taine şi a plecat spre Muntele Athos. Aici a zăbovit încă un an şi jumătate, închinându-se pe la toate sfintele lăcaşuri şi cercetând pe cuvioşii călugări din mânăstiri şi peşteri. Apoi, luând de la toţi binecuvântare, s-a întors iarăşi în sânul familiei.

9. Spuneau ucenicii săi că Moşul Gheorghe n-a stat mult în Şugag. Ci, punându-şi în rânduială casa şi copiii, a plecat închinător pe la mânăstiri şi schituri. Îmbrăcat cu cojoc, desculţ, cu capul descoperit, cu Psaltirea sub braţ şi cu toiagul în mână, bunul pelerin mergea pe jos din sat în sat, din mânăstire în mânăstire, rostind rugăciunea lui Iisus şi psalmii lui David. Ziua călătorea, iar seara poposea prin sate, cât mai aproape de biserici. După ce se odihnea

câteva ceasuri, intra în biserică şi se ruga acolo, singur, cu rugăciuni de taină. până dimineaţa. Apoi pleca mai departe.

Aşa s-a nevoit bătrânul Gheorghe Lazăr trei ani de zile, străbătând Transilvania şi Muntenia, rugându-se prin biserici şi mânăstiri, ca un adevărat pelerin al Bisericii noastre Ortodoxe.

10. În anul 1890, Moşul Gheorghe Lazăr a mers să se închine şi prin mânăstirile Moldovei, zăbovind în fiecare sfânt lăcaş. Apoi s-a stabilit definitiv la biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Piatra Neamţ, zidită de voievodul Ştefan cel Mare. Şi a locuit în clopotniţa bisericii timp de 26 de ani în aspră nevoinţă, ca un adevărat stâlpnic şi sihastru în mijlocul lumii, fiind iubit de toţi şi rugându-se pentru toţi.

11. Nevoinţa bătrânului Gheorghe Lazăr, după mărturia ucenicilor săi. arhimandritul Mina Prodan şi protosinghelul Damaschin Trofin din Mânăstirea Neamţ, era aceasta:

– Dimineaţa pleca, cu toiagul în mână şi cu Psaltirea sub braţ, la unele familii unde era chemat sau pe stradă, zicând pe de rost psalmii. Din banii pe care îi primea milostenie, cumpăra mai multe pâini calde de la brutărie şi, la amiază când se întorcea, le împărţea săracilor şi cerşetorilor din oraş care îl aşteptau în faţa clopotniţei. Unora le dădea pâine, altora le dădea bani şi tot ce primea de la credincioşi. Apoi urca în turn singur numai cu Psaltirea sub braţ. Acolo zăbovea în rugăciuni de taină până către seară. După asfinţitul soarelui mânca legume fierte şi îndată se culca.

La ora 11 noaptea, bătrânul cobora din turn, se închidea în biserică şi se ruga acolo singur, neştiut de nimeni, până dimineaţa. În zorii zilei ieşea din biserică şi pleca să cumpere pâine pentru săraci.

12. Psaltirea era cartea de rugăciuni cea mai iubită în viaţa bătrânului Gheorghe Lazăr. O ştia pe de rost din tinereţea sa şi o rostea regulat în fiecare zi. Pe stradă, însă, bătrânul rostea psalmii în ison, cu glas tare şi rar, zicând:

– Acum să începem drăguţele de rugăciuni ale catismei întâi!

După ce termina, adăuga:

– Acum să începem drăguţele de rugăciuni ale catismei a doua!

Aşa continua până termina Psaltirea. Apoi împărţea milostenie şi se urca din nou în turn.

13. Spuneau ucenicii bătrânului că oamenii din oraş şi din împrejurimi. toţi îl cunoşteau şi se foloseau mult de viaţa lui aleasă. Tineri şi bătrâni, săteni şi orăşeni, săraci şi bogaţi, cu toţii îl numeau de obşte „Moşu Gheorghe". Iar când trecea prin sate sau pe stradă, unii îi sărutau Psaltirea pe care o purta permanent sub braţ, alţii îi dădeau milostenie ca să se roage pentru ei, copiii

se opreau din joacă, vitele pe câmp stăteau o clipă din păscut, iar câinii niciodată nu lătrau după el. Mulţi credincioşi îl petreceau, mergând cu evlavie în urma lui şi ascultând psalmii pe care îi rostea în auz.

14. Spuneau aceiaşi ucenici că cea mai înaltă rugăciune a bătrânului era cea de noapte, pe care o făcea în biserică. Timp de peste 30 de ani nu a lipsit niciodată noaptea de la biserică. Intra la ora 11 înainte de miezul nopţii şi ieşea dimineaţa, între orele patru-cinci. Oriunde înnopta, în oraşe, prin sate sau pe la mânăstiri, păstra cu sfinţenie această rânduială. Aceasta era rugăciunea de foc a bătrânului Gheorghe Lazăr, pe care o săvârşea în taină, neştiut de oameni.

15. Ucenicul său, Protosinghelul Damaschin Trofin din Mânăstirea Neamţ, spunea următoarele:

– Fiind eu de loc din Piatra Neamţ, Moşul Gheorghe venea adesea în casa noastră. Într-o zi, pe când aveam 15 ani, a zis bătrânul către tata:

– Drăguţă, lasă copilul deseară să se roage cu mine la biserică!

– Îl las, Moş Gheorghe. Şi am plecat împreună spre biserica Sfântul Ioan Domnesc.

Noaptea, la ora 11, a deschis biserica şi ne-am încuiat înăuntru. Pe mine m-a trimis la strană să citesc încet din Ceaslov, iar el a rămas în pronaos. Şi a stat acolo nemişcat, desculţ pe piatră, cu mâinile în sus la rugăciune două ceasuri. Eu mă uitam pe furiş la el, să văd cum se roagă, dar nu înţelegeam ce zice. Apoi a zis câteva catisme din Psaltire. Apoi a lăsat Psaltirea şi zicea către fiecare sfânt din calendar această scurtă rugăciune:

– Sfinte preacuvioase părinte (N), roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoşii!

Pe urmă a început să pomenească pe de rost pe toţi oamenii care i-au dat milostenie în ziua trecută, fără a uita vreun nume. Pentru fiecare făcea o închinăciune şi zicea această rugăciune:

– Preasfântă Treime, miluieşte pe cutare care m-a miluit pe mine păcătosul! Apoi şi-a pus cojocul, Psaltirea şi toiagul în strană şi a început să facă metanii cu rugăciunea lui Iisus, mai mult de un ceas. Iar când a observat că se luminează de ziuă, s-a apropiat de mine şi mi-a zis:

– De acum, hai să mergem, drăguţă!

16. Pe lângă rugăciune şi milostenie, Moşul Gheorghe Lazăr avea şi o mare nevoinţă trupească, prin care întrecea pe toţi. Vară şi iarnă umbla desculţ şi descoperit, oricât de cald sau de ger ar fi fost. Iarna ieşeau aburi de pe creştetul său, iar zăpada şi gheaţa i se topeau sub tălpi, încât toţi se minunau de aceasta şi slăveau pe Dumnezeu. Spuneau părinţii care l-au

cunoscut şi bătrânii oraşului că Moşul Gheorghe nu a fost niciodată bolnav, căci darul Domnului era cu dânsul.

17. Pe când trăia încă în Transilvania, s-a dus iarna desculţ peste Carpaţi, la Schitul Peştera Ialomicioarei. Acolo, văzând că biserica nu are sobă, a zis egumenului:

– Cum staţi în biserică fără foc?

– Nu avem bani să cumpărăm o sobă, a răspuns. Atunci Moşul Gheorghe a cumpărat o sobă de teracotă din Sinaia şi a dus-o la schit.

18. Trecând odată printr-un sat în timp de iarnă şi văzându-l oamenii desculţ, i-au zis:

– Moş Gheorghe, vrei să-ţi cumpărăm noi nişte opinci?

– Lasă drăguţă, a răspuns bătrânul, că picioarele mele sunt mai calde ca ale voastre!

19. Uneori obişnuia acest minunat bătrân să meargă spre închinare pe la sfintele mânăstiri, că era cunoscut părinţilor şi toţi îl primeau cu dragoste. Şi stătea până la o săptămână în fiecare lăcaş, păzind neschimbată buna lui rânduială şi zăbovind în vorbiri duhovniceşti cu părinţii călugări. Mânăstirile cele mai iubite Moşului Gheorghe erau: Bistriţa, Neamţ, Sihăstria, Sihla, Agapia, Văratec şi Nechit.

20. Vestea nevoinţei sale ajunsese departe, dincolo de hotarele Moldovei. De aceea veneau mulţi să-i ceară cuvânt de folos. Unii veneau să se roage pentru ei. Alţii îi cereau milostenie. Iar bătrânul, fiind blând la chip, dulce la grai, înţelept la cuvânt şi smerit la inimă, pe toţi îi mângâia şi îi zidea sufleteşte.

21. Veneau încă la Moşul Gheorghe tineri din Transilvania şi Moldova, care doreau să slujească lui Hristos. Iar el, având darul înaintevederii, pe unii îi trimitea la mânăstirile din Moldova sau la Sfântul Munte, iar pe alţii îi întorcea la căminele lor. Cei mai mulţi ucenici avea la Mânăstirea Neamţ, iar dintre maici, la Agapia şi Văratec. Însă, toţi ucenicii lui au ajuns călugări desăvârşiţi.

22. Odată l-a întrebat un tânăr din Zărneşti:

– Moş Gheorghe, vreau să mă fac călugăr. La ce mânăstire să mă duc?

– Ascultă, drăguţă. Dacă vrei să te mântuieşti, du-te acolo unde sunt mai multe ispite!

23. Altădată l-a întrebat ucenicul său, Dumitru Trofin, din Piatra Neamţ:

– Moş Gheorghe, m-am hotărât să mă duc la Sfântul Munte. Ce sfat îmi dai?

– Drăguţă, nu te duce la Sfântul Munte. Poţi fi şi aici călugăr bun. Du-te la Schitul Sihăstria. Acolo este un egumen ales şi are mare nevoie de fraţi. Deci, ascultându-l, ucenicul a ajuns duhovnic iscusit.

24. Alţi doi ucenici ai bătrânului, anume Ioan şi Constantin Păvălucă, mocani vestiţi din comuna Breţcu-Covasna, l-au întrebat:

– Moş Gheorghe, vrem să ne facem amândoi călugări. Donăm mânăstirii şi averea noastră formată din 500 de oi. La care mânăstire să mergem?

– Drăguţă, mergeţi la Mânăstirea Neamţ. Acolo este mântuirea voastră!

25. Uneori bătrânul se retrăgea la Mânăstirea Sihăstria, al cărei egumen, Protosinghelul Ioanichie Moroi, îi era cel dintâi ucenic. Noaptea se ruga după obicei în biserică, iar ziua se ruga şi citea Psaltirea la un loc tăinuit pe Muntele Tăciunele.

26. Odată s-a urcat Moş Gheorghe la Schitul Sihla cu mai mulţi părinţi din Sihăstria. Bătrânul mergea înainte, rostind în taină rugăciunea lui Iisus. Apoi, deodată s-a împiedicat şi era gata să cadă jos. Atunci s-a întors către părinţi şi le-a zis:

– Vedeţi ce mi s-a întâmplat? Numai puţin am părăsit rugăciunea şi îndată m-a părăsit darul lui Dumnezeu. Cum m-am pogorât cu mintea jos, m-am şi împiedicat să cad, căci, mintea trebuie să fie întotdeauna înălţată la Dumnezeu.

27. Acest minunat bătrân dobândise de la Dumnezeu darul preasfintei rugăciuni a lui Iisus, pe care o zicea în taină cu mintea şi cu inima. Dar despre această minunată lucrare nu vorbea niciodată cu nimeni. Numai pe fiica sa cea mai mare, Ana, o învăţase rugăciunea lui Iisus, încă pe când trăia în familie. Despre aceasta spunea copila:

– Repetam mereu rugăciunea „Doamne Iisuse", aşa cum mă sfătuise tata, dar nu puteam s-o zic cu atenţie. Mintea mea se răspândea mereu, deşi mă rugam toată ziua. Mi se părea că atenţia mea este în faţă, iar nu în inimă. Pentru aceasta eram tare întristată şi mă rugam lui Dumnezeu să-mi dea darul rugăciunii.

Odată, trecând pe lângă o troiţă de la răscrucea unui drum, m-am închinat înaintea ei cu multă credinţă. În clipa aceea am simţit că o putere a intrat în inima mea. De atunci, mintea mi se pogoară în inimă şi mă rog totdeauna cu nespusă bucurie şi căldură.

28. Spuneau ucenicii Moşului Gheorghe că odată, pe când se rugau după obicei în biserică, i s-a arătat vrăjmaşul în faţă şi l-a întrebat cu mânie:

– Ce faci aici?

– Mă rog lui Dumnezeu! a răspuns bătrânul cu îndrăzneală.

– Bine faci! a zis vrăjmaşul, şi a dispărut.

29. Altădată zicea bătrânul ucenicilor săi:

– Într-o Duminică, pe când veneam de la biserică, am văzut la cârciuma satului mulţi oameni la băut, iar printre ei mulţime de diavoli, cum n-am mai văzut în altă parte.

30. Se spunea despre dânsul că dacă îi dădea cineva milostenie mai mult de un leu, nu voia să primească, ci cu blândeţe îi zicea:

– Drăguţă, dă-i la săraci, că aşa ne porunceşte Dumnezeu!

31. Odată a venit o femeie săracă la el şi i-a spus, plângând:

– Moş Gheorghe, sunt femeie văduvă, am cinci copii la şcoală şi n-am nici un ban.

– De cât ai nevoie? o întrebă bătrânul.

– Îmi trebuie o sută de lei.

Atunci el i-a dat tot ce primise milostenie de la oameni în ziua aceea.

32. Altă dată moş Gheorghe s-a urcat în tren la Paşcani să meargă la Roman, dar nu avea bilet. Controlorul i-a spus:

– Moşule, dacă n-ai bilet, la prima staţie te dai jos din tren!

Bătrânul rostea în taină Psaltirea pe care o ştia din tinereţe pe de rost. Iar oamenii din tren rugau pe controlor să-l lase, că este om cu viaţă sfântă.

Însă, la prima staţie, l-a coborât din tren, iar bătrânul a plecat pe jos pe lângă calea ferată, zicând:

– Drăguţă, rămâneţi aici cu Dumnezeu şi cu măicuţa Domnului!

După puţin timp, mecanicii au văzut că trenul nu mai porneşte, şi nu ştiau de ce!

Atunci oamenii au înţeles că din cauza bătrânului, care a fost dat jos, nu mai porneşte trenul. Auzind controlorul, imediat a plecat pe jos după el, l-a urcat în tren şi a pornit locomotiva.

33. Moşul Gheorghe avea la Mânăstirea Neamţ trei monahi, ucenici ai lui din Transilvania, cu numele Veniamin, Pamvo şi cu Damaschin.

Odată bătrânul a venit la ei să-i vadă. Iar ei, fiind tulburaţi, i-au spus:

– Moş Gheorghe, noi plecăm din mânăstirea asta, că ne-am smintit!

– Dar de ce, drăguţă?

– Nu mai este mântuire aici!

Atunci bătrânul, deşi era foarte blând, a strigat tare de trei ori:

– Nu fă tu! Nu fă tu! Nu fă tu!... Că fiecare va răspunde pentru ale sale păcate.

34. Spuneau bătrânii din Piatra Neamţ că iarna, oricât de ger ar fi fost, Moşul Gheorghe mergea încet pe stradă, prin viscol şi troiene, zicând

Psaltirea pe de rost. Iar când trecea pe lângă brutării, intra înăuntru şi punea câte un picior pe vatra cu jăratic până îi cădea gheaţa dintre degete. Apoi pleca, rugându-se mai departe.

35. Uneori îl întrebau ucenicii:

– Când o să mori, Moş Gheorghe?

– Drăguţă, ştii când? Când s-or tulbura popoarele şi la moartea mea va fi sărbătoare mare şi vor suna toate clopotele din ţară!

36. În ziua de 15 august, 1916, la Adormirea Maicii Domnului, pe când clopotarul bisericii Sfântul Domnesc din Piatra Neamţ se urca în turn să sune clopotele de mobilizare generală, Moşul Gheorghe Lazăr zăcea jos în chilie, cu Psaltirea lângă el. În clipa aceea venerabilul pelerin îşi dădea duhul în mâinile lui Hristos Dumnezeu!

Petrecut de mii de credincioşi, a fost îngropat în cimitirul oraşului, îmbrăcat în cojocul său, cu Psaltirea şi toiagul alături.

37. Iar strămutarea osemintelor sale de la Piatra Neamţ la Mânăstirea Văratec a fost aşa:

În anul 1934, Protosinghelul Damaschin Trofin, ucenicul său, fiind stareţ la Mânăstirea Râşca-Suceava, a voit să ducă osemintele Moşului Gheorghe Lazăr la Râşca. Deci, aşezându-le într-un sicriu, le-a pus în căruţă şi a pornit spre Târgu Neamţ. La drumul spre Văratec, însă, caii s-au oprit şi n-au voit nicidecum să meargă mai departe. Zadarnic încerca părintele Damaschin să-i pornească din loc. Apoi fără veste, caii au pornit în galop spre Văratec şi nu s-au oprit decât în faţa mânăstirii.

Înţelegând stareţul că aceasta este voia fericitului bătrân Gheorghe Lazăr, i-a făcut prohodul în biserică, împreună cu tot soborul maicilor, iar osemintele le-a aşezat în gropniţă, sub altar, unde se află până astăzi.

Fericiţi sunt, Doamne, cei pe care i-ai primit şi i-ai ales!

MONAHUL SILVESTRU AILINCĂI
Mânăstirea Durău-Neamţ
(† 1919)

Părintele Silvestru era de loc din satul Buhalniţa-Neamţ. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut copii. Apoi, renunţând la toate, s-a făcut călugăr în Mânăstirea Durău. Şi era atât de smerit şi ascultător, încât toţi se foloseau de blândeţea şi nevoinţa lui. Nu ştia carte, însă se ruga ziua şi noaptea, făcea

metanii, lucra la grădină şi era nelipsit de la biserică. Avea încă mare evlavie către Maica Domnului. La icoana ei se ruga mereu, zicând:

– Maica Domnului, ajută-mi mie, păcătosului. Maica Domnului, dă-mi sfârşitul cel bun! Apoi săruta icoana şi se ducea la ascultare cu ochii în lacrimi.

Odată l-a întrebat ucenicul:

– Părinte Silvestru, pentru ce faci atâtea metanii?

– Pentru păcatele mele fac metanii, că tare multe mai am! Fac metanii şi pentru cele şapte laude, că nu ştiu carte să le citesc la chilie. Fac metanii pentru copiii mei şi pentru toţi oamenii, că ei n-au vreme să se roage.

De la o vreme, părintele Silvestru surzise de tot, căci avea peste 90 de ani. Dar la biserică nu lipsea.

Într-o zi l-au întrebat părinţii:

– Cum te scoli noaptea la Utrenie, părinte Silvestru, dacă nu auzi clopotul?

– Are Maica Domnului milă de mine, păcătosul. Când mă culc zic: „Maica Domnului, scoală-mă la sfânta rugăciune!" Iar la miezul nopţii, când toacă de Utrenie, cineva mă atinge puţin şi îndată mă scol.

Uneori zicea către părinţi:

– Oare de ce nu mai vine la mine moartea asta? Se vede că-s om păcătos şi încă nu m-a iertat Dumnezeu! Părinţilor, rugaţi-vă pentru mine! adăuga bătrânul lăcrimând.

Aşa s-a nevoit părintele Silvestru la Mânăstirea Durău mai mult de 20 de ani. Şi îl iubeau toţi pentru că era sporit şi fără nici o răutate. Deci, precum i-a fost viaţa, aşa i-a şi fost sfârşitul.

În toamna anului 1919, pe când erau cu toţii la Utrenie şi se cânta „Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii...", părintele Silvestru făcea metanii după obicei la icoana Maicii Domnului. Apoi a rămas în genunchi, cu fruntea la pământ. Părinţii credeau că l-a furat somnul. La sfârşitul slujbei l-au deşteptat, zicând:

– Scoală, părinte Silvestru, că s-a terminat Utrenia! Dar, o, slăvită minune! Părintele Silvestru îşi dăduse duhul înaintea icoanei Preasfintei Fecioare!

Atunci părinţii l-au înfăşurat în mantie, l-au aşezat în mijlocul bisericii şi a treia zi l-au petrecut pe drumul cel de veci.

SCHIMONAHUL IRINARH ŞIŞMAN
Schitul Prodromul–Muntele Athos
(1845–1920)[8]

Acest schimonah iubitor de osteneală s-a născut în comuna Mileşti judeţul Dolj, în anul 1845. Ajungând în vârstă şi reuşind să înveţe multă carte căci ştia patru limbi străine, la urmă s-a rănit cu inima spre dragostea lu Hristos.

Deci, renunţând la toate şi ascultând glasul Evangheliei, în anul 1884 s-a dus în Muntele Athos şi s-a făcut schimonah în Schitul Românesc Prodromul Şi era foarte osârduitor la nevoinţa călugărească, tăcut, smerit şi răbdător Având ca dascăl pe Cuviosul Nectarie Protopsaltul, de la dânsul a învăţa lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, care este sfârşitul a toată filosofia Ziua lucra cu mâinile la grădină şi cu mintea se ruga, iar noaptea mergea la biserică, citea sfintele cărţi şi se linişteа în chilie, aşteptând cu bucurie venirea Domnului.

În anul 1898, Cuviosul schimonah Irinarh a fost îndemnat de Duhul Sfân să scrie pe larg istoria monahismului din Muntele Athos, după multe izvoare ce se află în bibliotecile atonite. Deci, luând binecuvântare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită Prodromiţa şi de la Cuviosu Ghedeon Georgescu, egumenul schitului, îndată a început lucrul.

Opera sa se numeşte *Istoria Sfântului Munte* şi este formată din 20 de tomuri, cu peste zece mii de pagini. Primele 17 tomuri tratează pe larg istoria celor 20 de mânăstiri mari, începând din secolul I până la începutul secolului XX. Tomul 18 tratează despre icoanele făcătoare de minuni din Muntele Athos, cu numeroase minuni ale Maicii Domnului, în 150 de capete. Tomul 19 conţine planşe cu „mânăstirile Sfântului Munte", „Crinii Raiului", „Floarea Darului", „Sfinţii Atonului" etc. Iar tomul 20 tratează, în prima parte, istoria monahismului românesc atonit din început până în anul 1916, cu cele peste o sută de chilii locuite de români în timpul său şi preţioase date statistice. Ultima parte a tomului 20 conţine „Istoria Schitului Prodromul".

Cuviosul Irinarh îşi începe opera sa monumentală în anul 1898 şi, după multe osteneli şi grele ispite de la oameni şi de la diavolul, precum singur spune, o termină la 6 septembrie, 1916. Prima pagină o începe cu această

[8] După arhiva Schitului Prodromul

rugăciune: „Doamne, Dumnezeul meu, ajută-mi în această lucrare, pentru ca să se proslăvească numele Tău cel sfânt în veci, amin. Că cu darul Tău toate se isprăvesc cu pace, Cel ce eşti începutul şi sfârşitul, iar fără darul Tău nimic nu se isprăveşte".

Mărturiseşte schimonahul Irinarh că în anul 1905, pe când scria minunile Maicii Domnului şi ale icoanelor ei din Muntele Athos, deodată a căzut din lucrarea vrăjmaşului o piatră mare în fereastra lui, i-a spart geamul şi lampa şi l-a lovit peste mâna cu care scria. Dar el, cerând ajutorul Preacuratei Fecioare, a continuat să scrie mai departe. Uneori nu avea cerneală şi hârtie, iar alteori, fraţii din schit se supărau pe el şi cârteau că nu iese la ascultare. Dar bătrânul pe toate le răbda şi cu blândeţea sa făcea întotdeauna pace.

Lucrarea monografică a învăţatului schimonah Irinarh are o valoare de unicat, atât din punct de vedere istoric şi literar, cât mai ales duhovnicesc. Opera sa este cea mai bogată monografie istorică a monahismului atonit, ce s-a scris după anul 1850. Schimonahul Irinarh Şişman rămâne primul istoriograf român atonit şi unul din cei mai buni pe care i-a dat vreodată Muntele Athos. Acest smerit nevoitor era totodată un mare rugător şi un talentat caligraf şi miniaturist, copiindu-şi opera într-o frumoasă caligrafie, cu alese chenare, ornamente şi icoane în miniatură, lucrate de mâna lui.

Ultimii ani ai vieţii sale, Cuviosul schimonah Irinarh i-a petrecut numai în post, în rugăciune şi în cugetarea celor dumnezeieşti. Apoi, simţindu-şi aproape sfârşitul, a primit Preacuratele Taine şi şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

MONAHIA MARIA STURZA
Mânăstirea Agapia
(† 1920)

Această călugăriţă vrednică de pomenit fusese în tinereţe soţia prinţului Grigorie Mihail Sturza, din satul Miclăuşeni-Iaşi. Deşi era din familie de domnitori moldoveni, din copilărie iubea pe Hristos, citea Sfintele Scripturi şi împodobea bisericile cu veşminte şi broderii cusute cu migală de mâinile ei.

Răposând soţul ei, Raluca Sturza împărţi cea mai mare parte de avere – pământ, bani, cărţi şi odoare – la biserici, la mânăstiri şi la oameni săraci. Apoi, renunţând la toate, îmbrăţişă viaţa monahală la Mânăstirea Agapia. Era spre sfârşitul secolului XIX. După câţiva ani de rugăciune şi smerenie, sora

Raluca Sturza se călugări cu numele de Maria. Şi era foarte blândă, duioasă şi milostivă. Că pe toate le ajuta, cu toate vorbea duhovniceşte şi pentru fiecare avea un cuvânt bun, o carte, un mic dar lucrat de mâinile ei. De aceea o iubea tot soborul şi o numea „buna noastră mamă".

Cunoştea şi limbi străine, citea multe cărţi alese, ştia să brodeze şi să coasă veşminte în fir de aur, scria foarte frumos şi făcea ornamente şi miniaturi în culori naturale de flori, ca nimeni alta. Dar mai presus de toate, cunoştea bine Sfânta Evanghelie şi se silea să o împlinească. Ştia să rabde, să tacă, să se smerească şi mai ales să se roage. Pentru aceea, toate se foloseau de nevoinţa şi smerenia ei şi o cinsteau ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

După arderea Mânăstirii Agapia din anul 1903, maica Maria Sturza s-a dovedit cea dintâi şi cea mai mare donatoare. Adunând ajutoare de la rudele ei şi de la alte familii de credincioşi, a încurajat soborul mânăstirii, a refăcut paraclisul cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" şi a contribuit la înnoirea chiliilor din incintă.

Aşa a trăit şi aşa s-a jertfit pentru dragostea lui Hristos această floare aleasă din pământul Moldovei. Deci, ajungând la adânci bătrâneţi, maica Maria Sturza s-a mutat la odihna cea de sus în anul 1920, plânsă de tot soborul.

ARHIMANDRITUL VISARION IONESCU
Stareţ al Mânăstirii Cernica
(1847-1921)

Acest preacuvios arhimandrit a fost un venerabil stareţ al Mânăstirii Cernica din secolul XX. Era originar din Târgovişte. La vârsta de 13 ani (1860) intră în obştea Mânăstirii Cernica, învrednicindu-se de binecuvântarea şi sfaturile Sfântului Ierarh Calinic. Luând asupra sa jugul lui Hristos şi sporind mult în ascultare, în blândeţe şi smerenie, s-a învrednicit din tinereţe de harul preoţiei. Apoi a ajuns duhovnic ales în obştea Cernicăi, crescând duhovniceşte numeroşi fraţi de mânăstire şi mireni din împrejurimi.

În anul 1872, ieromonahul Visarion este numit iconom al mânăstirii, ascultare pe care o duce cu o rară pricepere, cu blândeţe şi dreptate timp de 25 de ani. În acest timp a înnoit mai multe corpuri de chilii, a făcut drumuri de acces şi a pus bună rânduială în averea mânăstirii.

În vara anului 1896, ieromonahul Visarion Ionescu este ales de sobor stareţ al Mânăstirii Cernica. Timp de încă 25 de ani a povăţuit Cuviosul şi blândul stareţ Visarion obştea Cernicăi, care număra peste 100 de călugări. Prima sa grijă a fost să împodobească biserica cu slujbe alese, cu preoţi şi cântăreţi din cei mai buni. Tot soborul era dator să ia parte la slujbele bisericii, afară doar de cei bolnavi şi din ascultări. Spovedania se făcea pentru fraţi săptămânal, iar Sfânta Împărtăşanie, o dată pe lună. La ascultările de obşte, arhimandritul Visarion mergea în fruntea tuturor făcându-se fiecăruia pildă de rugăciune, de smerenie şi de bucurie duhovnicească. Pentru înţelepciunea şi blândeţea lui, stareţul Visarion era iubit şi respectat de toţi, atât de călugări, cât şi de mireni, căci el căuta folosul sufletesc al celorlalţi şi abia la urmă se îngrijea de sine.

Aşa s-a nevoit Cuviosul arhimandrit Visarion Ionescu peste 60 de ani în Sfânta Mânăstire Cernica, arzând ca o făclie curată în văzul tuturor şi jertfindu-se pentru slava lui Hristos şi mântuirea fiilor săi duhovniceşti. Apoi, simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a cerut iertare de la toţi şi a adormit cu pace, lăsând în urmă o obşte aleasă cu peste 120 de părinţi şi fraţi.

ARHIMANDRITUL CALIST GHEORGHIU
Mânăstirea Neamţ
(1853-1923)

Acest iscusit duhovnic al Mânăstirii Neamţ era de loc din comuna Moţca, judeţul Iaşi. Când avea 20 de ani, a îmbrăcat haina monahală în obştea marii lavre, sub povăţuirea evlaviosului stareţ Timotei Ionescu. După mai mulţi ani de ascultare, se învrednici de darul preoţiei, ajungând un bun slujitor al Bisericii lui Hristos.

Între anii 1890-1895, ieromonahul Calist a vieţuit la Mânăstirea Secu. Apoi, revenind la metanie, este făcut arhimandrit şi ajunge cel mai renumit duhovnic al Mânăstirii Neamţ. Timp de 30 de ani, părintele Calist s-a jertfit pentru mântuirea altora. La el se spovedeau episcopi, stareţi, duhovnici, călugări din obşte, sihaştri, preoţi de mir şi un mare număr de credincioşi.

După mărturia bătrânilor care îl pomenesc şi astăzi, arhimandritul Calist era un părinte al dragostei. Două mari fapte bune se vedeau la el: blândeţea şi milostenia. Primea pe toţi cu aceeaşi dragoste, îi spovedea după pravilă, îi *îmbărbăta şi îi sfătuia pe calea mântuirii. Nimeni nu pleca de la chilia lui* nemângâiat. Apoi, darurile ce le primea de la credincioşi, le împărţea imedia

la călugări şi la săraci. Numele lui era cunoscut în multe sate, dar mai ales în Pipirig, unde se ducea personal şi împărţea la cei lipsiţi haine, alimente şi bani.

După o nevoinţă ca aceasta, în vara anului 1923, arhimandritul Calist Gheorghiu s-a mutat la veşnica odihnă, petrecut cu lacrimi de numeroşii săi fii duhovniceşti.

PUSTNICUL GHERASIM GREERUŞ
Munţii Caşin–Bacău
(† 1925)

Cuviosul Gherasim Schimonahul a fost unul din marii sihaştri ai monahismului nostru din acest secol. De loc era din judeţul Botoşani.

Mai întâi s-a nevoit în Schitul Cozancea–Botoşani, unde s-a călugărit şi a făcut multă osteneală duhovnicească. Apoi, arzând cu duhul pentru fericita linişte, în anul 1899, a plecat împreună cu stareţul său, ieromonahul Silvestru, de la Cozancea la Schitul Tarniţa–Vrancea. Ieromonahul Silvestru a rămas stareţ în noul schit, iar schimonahul Gherasim şi-a ales viaţa pustnicească, retrăgându-se în pădurile seculare din Măgura Odobeştilor. Acolo se nevoia singur pentru dragostea lui Hristos şi nu primea pe nimeni la bordeiul său. Toată săptămâna se ruga pe munte, iar cu mâinile sale lucra linguri, coşuri şi coveţi. Apoi le cobora în Schitul Tarniţa şi primea în schimb alimente – pesmeţi, cartofi şi sare.

De la un timp, numele lui s-a făcut vestit şi au început să-l caute credincioşii la bordei, pentru sfat şi rugăciune. Atunci pustnicul Gherasim a părăsit Măgura Odobeştilor şi s-a mutat în Munţii Caşin, din judeţul Bacău. Aici îşi continuă aceeaşi aspră nevoinţă de rugăciune şi isihie, ajungând vestit în toate satele. Văzând că mulţi îl supărau la bordei, s-a mutat în Munţii Caşinului, din jurul Mânăstirii Bogdana–Târgu Ocna.

Pentru viaţa sa aleasă, Cuviosul Gherasim s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni şi al înaintevederii. Odată trecea printr-un sat de munte şi, văzând în curtea unui om un bou bolnav, îndată a făcut cruce asupra lui şi s-a vindecat. Altădată s-a aprins pădurea şi toţi credeau că va arde bordeiul sihastrului. Dar cuviosul, ridicându-şi mâinile la rugăciune, îndată s-a stins pădurea.

Într-o Duminică a coborât bătrânul în Mânăstirea Bogdana şi, văzând doi fraţi, a zis celui dintâi:

– Frate Nicolae, frăţia ta n-ai să rămâi în mânăstire!

Iar celuilalt frate i-a zis:

– Frate Costache, ai să rămâi în mânăstire şi ai să te faci călugăr şi preot! Această prezicere a bătrânului s-a împlinit întocmai.

Aşa s-a nevoit Cuviosul Gherasim până în anul 1925. Apoi, chemând un duhovnic din Mânăstirea Bogdana, a primit Preacuratele Taine şi, rugându-se, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Părinţii l-au îngropat în pădure, alături de bordei, iar crucea lui se mai vede şi astăzi.

MONAHIA ELISABETA VLAHUŢĂ
Mânăstirea Agapia
(1850–1925)[9]

Era de loc din satul Pleşeşti–Bârlad. Părinţii ei mai întâi au căsătorit-o cu un judecător. După doi ani, murindu-i soţul, s-a retras la Mânăstirea Agapia, închinându-şi restul vieţii lui Hristos.

În anul 1880 a primit schima monahală şi s-a smerit pe sine în nevoinţa călugărească aproape cincizeci de ani. Şi era maica Elisabeta foarte râvnitoare la cele duhovniceşti, iubitoare de biserică şi primitoare de străini. Cu mâinile lucra asemenea Martei, iar cu mintea mereu se ruga împreună cu Maria. Avea încă în chilia ei cinci fiice duhovniceşti, pe care le-a crescut de mici în dragoste de Dumnezeu, ca o adevărată mamă, mereu hrănindu-le din cuvintele Sfinţilor Părinţi. Căci era vestită maica Elisabeta Vlahuţă în Mânăstirea Agapia şi toţi se foloseau de înţelepciunea şi de smerenia ei.

În anul 1890 au luat jugul lui Hristos şi părinţii ei trupeşti, călugărindu-se la Mânăstirea Agapia cu numele de Elisabeta şi Nectarie. Mai târziu, s-a călugărit şi fratele ei mai mic, cu numele de Mardarie. Şi era minunat lucru a vedea o întreagă familie închinată lui Hristos, unul pe altul îndemnându-se la rugăciune şi la fapta bună.

Aşa s-a ostenit maica Elisabeta Vlahuţă în mijlocul ucenicelor ei, mereu slăvind pe Dumnezeu şi slujind oamenilor. Apoi părinţii ei – monahul Nectarie şi monahia Elisabeta – s-au mutat la cele veşnice şi s-au îngropat în cimitirul mânăstirii. Iar în vara anului 1925 s-a săvârşit şi maica Elisabeta cea iubitoare de multă osteneală şi s-a aşezat lângă mormântul părinţilor ei, ca să se veselească împreună în lumina lui Hristos.

SCHIMONAHIA SUZANA ŞTEFĂNESCU
Mânăstirea Războieni–Neamţ
(1830–1925)

Era fiica cea mai mică a venerabilului preot Petru Ştefănescu din comuna Gârcina–Neamţ şi sora episcopului de Roman, Melchisedec.

Dorind să slujească lui Hristos, din fragedă copilărie s-a dus la Mânăstirea Văratec, împreună cu sora ei, Elena. Acolo a învăţat carte la şcoala mânăstirii din chiliile bisericii Sfântul Ioan Botezătorul. Acolo a deprins a cânta Domnului ziua şi noaptea, a se ruga, a face ascultare şi a se jertfi pentru toţi.

După primirea schimei monahale, schimonahia Suzana a mai stat un timp în Mânăstirea Văratec. Apoi a fost numită egumenă şi maică duhovnicească la Schitul Almaş–Neamţ, unde se nevoiau peste 20 de călugăriţe. În acest schit a făcut multe înnoiri, reparând biserica şi chiliile şi formând din ucenicele sale o adevărată familie călugărească.

În anul 1906, schimonahia Suzana a fost numită stareţă la Mânăstirea Războieni–Neamţ, vestită ctitorie a voievodului Ştefan cel Mare (1496). Aici a continuat aceeaşi activitate duhovnicească încă 20 de ani, menţinând firul slujbelor călugăreşti şi rugându-se lui Dumnezeu pentru toată lumea şi pentru eroii martiri ai Moldovei, care s-au jertfit pe acest pământ pentru apărarea creştinătăţii şi a neamului. Căci, maica Suzana iubea mai mult ca orice biserica şi sfânta rugăciune.

Împăcată cu sine şi cu Dumnezeu, în anul 1925, schimonahia Suzana s-a mutat la veşnica odihnă în vârstă de 95 de ani, lăsând în Mânăstirea Războieni o obşte de peste 50 de călugăriţe.

PROTOSINGHELUL GHEDEON GEORGESCU
Egumen al Schitului Prodromul–Athos
(1840–1925)

Acest devotat călugăr şi rugător român din Muntele Athos era de loc din judeţul Prahova. Auzind de numeroşii călugări „vlahi" care sihăstreau în Athos, în anul 1865, s-a dus la Schitul Prodromul şi a intrat sub ascultarea egumenului Nifon Ionescu.

Fiind smerit şi ascultător, a primit tunderea monahală şi s-a învrednicit de darul preoţiei. Şi era Cuviosul Ghedeon blând la cuvânt, înţelept şi paşnic. Zilnic slujea la biserică, făcea ascultare în tăcere şi pe nimeni nu judeca. Sfetnicul lui cel mai iubit era marele protopsalt Nectarie Creţu, de la care deprinsese, atât cântarea bisericească, cât şi lucrarea rugăciunii lui Iisus.

Pentru bunătatea şi sfinţenia vieţii lui, în anul 1891, obştea Schitului Prodromul l-a ales egumen şi părinte duhovnicesc. Ca egumen, protosinghelul Ghedeon era un adevărat model de călugăr şi duhovnic, unul din cei mai cuvioşi stareţi ai Schitului Prodromul. În toate era smerit, blând şi milostiv. Mergea cu toţi la grădină, la ascultare, la biserică şi la masă. Iar când îi cerea un frate ceva, o haină, un ban, o cămaşă, îşi dădea şi rasa de pe el, numai să fie toţi mulţumiţi. Sub stăreţia protosinghelului Ghedeon Georgescu, Schitul Prodromul a trăit o epocă înfloritoare din trecutul său. Obştea număra 150 de călugări români şi avea şcoală de muzică psaltică, renumită în tot Athosul, duhovnici aleşi şi slujbe bisericeşti care cucereau pe toţi. Veneau călugări din tot muntele să-l audă cântând pe schimonahul Nectarie şi pe ucenicii lui.

În anul 1900, părintele Ghedeon, s-a retras, atât din egumenie, cât şi din incinta schitului, şi s-a aşezat într-o chilie mică, pe malul mării. Acolo s-a nevoit în smerenie încă 25 de ani, singur cu Dumnezeu, cu Psaltirea, cu rugăciunea lui Iisus şi cu mângâierea Duhului Sfânt. Că, văzând oarecare dezbinare în obşte, n-a voit să renunţe la dulceaţa liniştii.

Apoi, simţindu-şi aproape sfârşitul, i-a îndemnat pe toţi la dragoste şi unire şi s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

MONAHIA XENIA VELISARIE
Mânăstirea Agafton
(1852-1926)[10]

Maica Xenia Velisarie a fost o floare binecuvântată în obştea Mânăstirii Agafton. S-a născut în comuna Ipoteşti. Mama ei era soră cu mama poetului Mihai Eminescu şi cu maicile Fevronia, Sofia şi Olimpiada Iuraşcu din Agafton. Pe când copila avea zece ani, a venit schimonahia Fevronia din mânăstire şi a zis mamei sale:

– Soră, tu eşti săracă şi ai copii mulţi. Dă-ne nouă o fată s-o creştem, s-o facem călugăriţă, ca să se roage lui Dumnezeu pentru voi şi să fie moştenitoarea noastră în mânăstire.

[10] După mărturiile maicilor Agafia Moisa şi Eufrosina Bunazelea din Mânăstirea Slatina-Suceava.

– Cu bucurie, maică Fevronie. Îţi dau pe asta mai mare!

Aşa a ajuns în mânăstire maica Xenia. Aici a fost crescută cu multă grijă în casa mătuşilor ei, învăţând de mică ascultarea, smerenia, cântarea bisericească şi sfânta rugăciune. Ajungând în vârstă, s-a făcut mireasă lui Hristos şi lăuda pe Dumnezeu ziua şi noaptea. Ucenicele ei spun că maica Xenia era din copilărie o fiică tăcută, retrasă şi iubitoare de linişte; se ruga mult, postea mereu şi avea darul lacrimilor.

– De ce plângi, maică Xenia? o întrebau ucenicele.

– Plâng pentru vărul meu că a avut o viaţă zbuciumată şi a murit de tânăr! Venea mereu pe la noi. Ne citea din cărţile lui, iar noi îi vorbeam de Dumnezeu şi îl îndemnam să se roage. De atunci îi fac regulat parastas la biserică.

Aşa s-a nevoit maica Xenia 60 de ani în Mânăstirea Agafton, slăvind pe Dumnezeu şi rugându-se pentru oameni. În vara anului 1926 a adormit cu pace şi a fost înmormântată în cimitirul mânăstirii.

MONAHIA EPRAXIA DEMI
Mânăstirea Agapia
(1832-1926)

Această vrednică stareţă a Mânăstirii Agapia era de loc din părţile Tighinei. Venind de copilă în mânăstire, a fost crescută în dragoste de Hristos şi râvnă pentru cele duhovniceşti. Apoi, primind tunderea monahală, se nevoi zeci de ani în deplină smerenie, în ascultare şi rugăciune.

În anul 1904, maica Epraxia este aleasă stareţă în Mânăstirea Agapia, pe care o conduce cu multă blândeţe şi înţelepciune timp de patru ani de zile. Prin osârdia ei s-au refăcut în întregime biserica şi incinta, distruse în incendiul din 1903. Din anul 1912, maica Epraxia Demi este aleasă stareţă pentru a doua oară şi conduce Mânăstirea Agapia cu o deosebită înţelepciune încă 14 ani de zile, înnoind viaţa duhovnicească şi sporind numărul soborului până la 500 de călugăriţe. Cel mai mult punea preţ pe rugăciune şi pe viaţa morală. Niciodată nu îngăduia maicilor să primească mireni în chilie sau să umble prin incintă fără rasă şi ţinută cuviincioasă. Dar nici în haine scumpe nu le lăsa să se îmbrace, ca să nu smintească pe cineva.

Odată a văzut o călugăriţă venind la biserică îmbrăcată în haine scumpe. Deci, chemând-o la sine, i-a zis:

– Spune-mi, maică, pentru care sfânt te-ai îmbrăcat aşa? Nu ştii cât de mare este păcatul smintelii?

Deci, mult nevoindu-se pentru mântuirea tuturor, în anul 1926, maica Epraxia s-a retras din stăreţie. Apoi, mai trăind puţin, a adormit cu pace.

PROTOSINGHELUL PORFIRIE BUCURESCU
Mânăstirea Frăsinei–Vâlcea
(1862–1927)

Acest stareţ ales al Mânăstirii Frăsinei s-a născut în comuna Domneşti-Argeş. Când era de 12 ani, a trecut prin sat un ieromonah şi, văzând mai mulţi copii, i-a întrebat:

– Care din voi ar vrea să meargă la mânăstire?

– Eu vreau să mă fac călugăr! a răspuns unul din copii cu numele Petru. Era viitorul stareţ Porfirie.

După câteva zile, copilul a fost dus la Mânăstirea Frăsinei şi încredinţat unui dascăl iscusit, ieromonahul Lavrentie. Acesta l-a învăţat carte şi toată buna rânduială, iar la vârsta de 20 de ani l-a tuns în cinul călugăresc cu numele de Porfirie. Şi era părintele Porfirie foarte blând la cuvânt şi smerit cu inima. Deci, văzând stareţul ascultarea lui, l-a hirotonit preot şi l-a pus eclesiarh.

În anul 1905, stareţul Silvestru mutându-se la cele veşnice, obştea mânăstirii l-a ales stareţ pe părintele Porfirie. Şi a povăţuit Mânăstirea Frăsinei 22 de ani, păstrând cu sfinţenie aşezământul lăsat aici de Sfântul Calinic. Sub stareţul Porfirie, Mânăstirea Frăsinei ajunsese cea mai renumită sihăstrie din ţară, numărând până la 60 de părinţi şi fraţi. Rânduiala acestei sihăstrii era aceasta: călugării luau parte la toate slujbele din biserică. Ascultarea se făcea în deplină tăcere, unită permanent cu rugăciunea lui Iisus. Masa era de obşte. Fiecare servea cu înfrânare cât îi trebuia. Chiliile, bucătăria şi biserica nu se încuiau. Părinţii se sileau să citească sfintele cărţi, să-şi facă regulat pravila şi canonul de chilie, să postească şi să se roage cât mai mult.

Într-o zi, stareţul Porfirie a văzut pe un frate cu sufletul tulburat şi l-a întrebat:

– Frate, ţi-ai făcut canonul şi pravila azi dimineaţă?

– Nu, părinte stareţ. N-am avut vreme să le fac.

– Din cauza aceasta eşti tulburat! Lasă ascultarea şi du-te la chilie. După ce-ţi vei termina pravila şi canonul, să vii din nou la ascultare.

După un ceas, fratele s-a întors de la chilie cu faţa veselă şi plin de pace.

Un alt frate era nestatornic. Mereu venea şi pleca din mânăstire. Odată l-a întrebat pe stareţ:

– Oare de ce nu pot sta în mânăstire?

– Pentru că nu te-ai spovedit niciodată cum trebuie! i-a răspuns stareţul. Iată, timp de trei zile eşti scutit de orice ascultare. Pregăteşte-te şi te spovedeşte curat de toate gândurile tale şi te vei linişti.

Într-adevăr, după spovedanie s-a izbăvit de patima nestatorniciei.

De asemenea, stareţul Porfirie nu îngăduia călugărilor să se nevoiască peste puterile lor sau să se retragă singuri la pustie. Într-o zi, un frate i-a cerut voie să se nevoiască în pădure. Iar stareţul i-a zis:

– Frate Ioane, nu-ţi dau binecuvântare să te duci la pustie. Acolo sunt ispite multe. Rămâi în obşte, aici este locul tău.

Fratele însă a plecat pe ascuns. După câteva luni, terminând mâncarea, voia să se coboare în mânăstire. Dar, fiind iarnă, cum mergea pe marginea unei văi, a alunecat în prăpastie şi acolo a răposat. Iată unde duce neascultarea!

Stareţul Porfirie, ostenindu-se mult pentru mântuirea fiilor săi duhovniceşti, în toamna anului 1927, simţindu-şi sfârşitul aproape, i-a binecuvântat pe toţi şi a răposat cu pace.

ARHIEREUL VALERIAN ŞTEFĂNESCU
Episcopia Romanului
(1825–1928)[11]

Smeritul arhiereu Valerian Ştefănescu a fost un venerabil ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din secolul XX. Era unul din fiii preotului Petru Ştefănescu şi ai prezbiterei Anastasia, din comuna Gârcina-Neamţ. O casă binecuvântată de Dumnezeu cu mulţi copii, din care cinci au luat jugul vieţii monahale şi au ajuns călugări sporiţi în fapte bune.

Cel dintâi a fost episcopul Melchisedec (1822–1892), mare cărturar şi vrednic ierarh al Episcopiei Romanului. Al doilea a fost Arhiereul Valerian (1825–1928). Al treilea frate a fost arhimandritul Ieronim (1832–1906), mare eclesiarh la Episcopia Romanului. Iar din surori au fost: monahia Evghenia (1821–1889), eclesiarhă mare în Mânăstirea Văratec şi monahia Suzana (1830–1925), stareţă în Mânăstirea Războieni-Neamţ. La bătrâneţe însuşi

[11] Episcopul Gherontie Nicolau, lucrarea *Melchisedec,* Mânăstirea Cernica, 1939

preotul Petru Ştefănescu s-a făcut călugăr în Mânăstirea Bisericani cu numele de Pahomie.

Arhiereul Valerian, numit din botez Vasile, a urmat în tinereţe Seminarul de la Socola–Iaşi. În anul 1850 a fost hirotonit preot de mir şi a funcţionat ca protopop la Bacău şi la Roman timp de 19 ani.

Rămânând văduv, în anul 1875 îmbrăţişează viaţa monahală, iar în anul 1879 este hirotonit arhiereu vicar pentru Râmnicu-Vâlcea. După ce conduce un timp Tipografia Cărţilor Bisericeşti, în anul 1890 se retrage la Episcopia Romanului ca arhiereu vicar, unde rămâne până la sfârşitul vieţii.

Acest blând arhiereu a fost un adevărat păstor al turmei lui Hristos şi un devotat slujitor al sfântului altar. Cele mai alese fapte bune cu care era încununat au fost acestea: desăvârşita smerenie, neagoniseala şi o profundă dragoste pentru biserică, pentru sfintele slujbe, pentru oameni.

Permanent purta haine şi veşminte din cele mai simple, încât nu se deosebea de ceilalţi. Era dulce la cuvânt şi blând la inimă, vorbea cu fiecare şi împăca pe toţi, iar de la slujbele bisericii era nelipsit ziua şi noaptea. De asemenea, tot ce dobândea la sfinţiri de biserici, la slujbe şi chiar pensia sa împărţea cu dragoste la văduve şi la săraci.

Se spunea despre dânsul că după primul război mondial mergea cu diaconul său la sfinţiri de biserici noi, în locul celor distruse, mai ales în judeţele Bacău şi Vrancea. Zăbovea luni de zile, umblând pe jos din sat în sat, mângâind poporul descurajat, sfinţind sfintele altare şi cercetând pe preoţi. Iar darurile ce i se aduceau, pe toate le împărţea la orfani de război şi se întorcea la episcopie numai cu toiagul în mână.

Se cuvine să amintim şi de grija ce o purta pentru luminarea copiilor mici. Din fondurile sale şi ale episcopului Melchisedec, a cumpărat alături de episcopie o grădină şi a zidit în mijloc o şcoală cu două săli pentru educarea copiilor. Aceasta a fost prima grădiniţă de copii din oraşul Roman, întreţinută de cei doi ctitori. O grijă deosebită avea arhiereul Valerian şi pentru Seminarul din Roman. Zilnic veneau la el elevi pentru sfat şi pentru ajutor, iar bunul păstor îi primea pe toţi şi-i ajuta cu dragoste.

Acest pururea pomenit arhiereu iubea Biserica, ca pe însăşi mireasa lui Hristos. În fiecare zi era nelipsit de la Sfânta Liturghie, de la Vecernie şi Utrenie. Noaptea se deştepta înaintea tuturor, îşi lua toiagul şi zăbovea în faţa catedralei, până venea paracliserul să descuie uşa. Dacă trecea ora şi slujitorii întârziau, arhiereul Valerian dădea binecuvântare şi începea pe de rost Miezonoptica. Iar după ce se descuia biserica, zicea bătrânul:

– Citiţi de la psalmii Utreniei, că Miezonoptica am zis-o eu la uşa bisericii!

Dar misiunea cea mai sfântă pe care o avea arhiereul Valerian era hirotonirea candidaţilor de preoţie şi pregătirea lor pentru pastoraţie. Săptămânal hirotonea preoţi noi, pe care îi învăţa rânduiala slujbelor timp de 40 de zile. Cu o bunătate şi îndemânare rar întâlnită, blândul arhiereu forma pe slujitorii sfintelor altare, deprinzându-i mai ales frica de Dumnezeu, dragostea de biserică şi mila de oameni.

Aşa s-a nevoit şi aşa a trăit venerabilul arhiereu Valerian Ştefănescu 103 ani, fiind cinstit de copii, de tineri şi bătrâni, de preoţi, de călugări şi de mireni, ca un patriarh şi părinte al tuturor. El a fost o adevărată binecuvântare pentru Episcopia Romanului, pentru ierarhia Bisericii Ortodoxe Române.

În primăvara anului 1928, arhiereul Valerian a adormit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos. Trupul i-a fost aşezat într-un mic paraclis din mijlocul grădinii, alături de fratele său, episcopul Melchisedec, lângă grădiniţa de copii fondată de el. Deasupra mormântului sunt scrise aceste cuvinte:

„Sub această piatră odihneşte smeritul rob al lui Dumnezeu - Arhiereul Valerian Ştefănescu-Craioveanul. Mort în 8 martie, 1928, după o viaţă de peste una sută ani, rodnică în fapte bune.

Veşnica lui pomenire!"

IEROSCHIMONAHUL ILIE VULPE
Mare duhovnic al părinţilor atoniţi
(1851-1928)

Acest cuvios părinte era de loc din judeţul Orhei. Părinţii săi, Ilie şi Melania, i-au dat o creştere cu totul aleasă. În anul 1879 s-a dus la Sfântul Munte şi s-a călugărit la Schitul românesc Lacu. Văzând părinţii râvna şi înţelepciunea lui, în anul 1881 l-au învrednicit de darul preoţiei şi săvârşea cele sfinte cu mare credinţă şi frică de Dumnezeu. În anul 1894, a cumpărat chilia Sfântul Ioan Botezătorul, la locul numit Colciu, pe moşia Mânăstirii Vatopedu.

Deci, reînnoind chilia, a adunat în jurul său cinci ucenici aleşi, anume: Eftimie, Andrei, Paisie, Gherasim şi Ioan Guţu ieromonahul, formând împreună o vestită familie duhovnicească. Iar nevoinţa părintelui Ilie ieroschimonahul era tăcerea şi neîncetata rugăciune, fiind un vestit lucrător al rugăciunii inimii. Apoi săvârşea cu multă evlavie pravila bisericii şi Sfânta

Liturghie, iar când slujea, se mulţumea numai cu Sfânta Împărtăşanie şi cu prescura, neprimind mâncare decât sâmbăta şi Duminica. Când nu săvârşea cele sfinte, primea hrană o dată pe zi, afară de miercuri şi vineri când nu mânca nimic. Apoi dormea foarte puţin şi citea zilnic Sfânta Scriptură şi cuvintele Sfinţilor Părinţi.

Pentru smerenia şi nevoinţa lui, s-au odihnit din belşug în inima acestui părinte darul Duhului Sfânt şi dumnezeiasca dragoste. Cu adevărat, ieroschimonahul Ilie Vulpe era părintele dragostei şi al blândeţii, vestit în tot Muntele Athos. Căci era foarte primitor, milostiv, fără răutate, ca un copil, şi înţelept la cuvânt.

Timp de peste 30 de ani, părintele Ilie a fost unul din cei mai iscusiţi duhovnici ai Muntelui Athos, formând şi povăţuind pe calea mântuirii sute de fii duhovniceşti, români, greci, ruşi, bulgari şi sârbi. Toţi îl căutau şi se foloseau de cuvintele lui. Iar dacă vedea pe vreunul ruşinându-se, îndată îl îmbărbăta, zicând:

– Îndrăzneşte, fiule, că şi eu sunt păcătos! Astfel câştiga multe suflete pe calea mântuirii.

Adeseori sfătuia pe ucenici, zicând:

– Fiilor, să nu uităm că suntem în Sfântul Munte, unde ne-a chemat Maica Domnului să lucrăm fapta bună. Să ne rugăm neîncetat lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii şi a întregului neam creştinesc.

Alteori iarăşi le zicea:

– Părinţilor, să nu uităm cuvântul din Pateric pe care l-a zis Ava Iosif către Ava Lot: „Nu te poţi face călugăr, de nu te vei face ca focul!” Deci să ardă inima noastră pentru dragostea lui Hristos.

Odată a venit la el un călugăr pentru spovedanie şi i-a zis:

– Părinte, dă-mi binecuvântare să mă fac nebun pentru Hristos!

Iar bătrânul i-a răspuns, zâmbind:

– Nu-ţi ajunge cât eşti de nebun? Vrei să te mai faci?

Deci, ruşinându-se călugărul, i-a pus metanie până la pământ şi i-a zis:

– Iartă-mă, cinstite părinte, că am greşit! Iar el, sărutându-l, l-a liberat cu pace.

Aşa s-a nevoit Cuviosul ieroschimonah Ilie Vulpe 50 de ani în Sfântul Munte, slăvind pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi crescând mulţi fii duhovniceşti. Apoi, văzându-şi sfârşitul apropiat, i-a binecuvântat pe toţi şi a adormit cu pace la 8 decembrie, 1928, fiind plâns şi petrecut la mormânt de numeroşi călugări atoniţi.

IERODIACONUL CRISTOFOR SIHASTRUL
Schitul Sihla
(1930)

POVESTIRE FOARTE DE FOLOS

Între anii 1930–1933 se liniştea în pădurile din jurul Schitului Sihla un ierodiacon străin de aceste locuri, numit Cristofor. Era cu metania din Mânăstirea Frăsinei. Fiind student la teologie, în fiecare vacanţă se retrăgea la Sihla şi se nevoia singur în munte, într-un mic bordei din pădure, la un kilometru depărtare de schit. Pe atunci se aflau mai mulţi călugări sihaştri în Munţii Sihlei.

Odată treceau cu oile prin aceste păduri neumblate doi fraţi din Mânăstirea Sihăstria, Vasile şi Constantin (Cleopa) Ilie. Unul din ei observă uşa unui bordei pustnicesc şi bătu încet:

– Binecuvintează, părinte!

Dar nimeni nu-i răspunse. Atunci observă că uşa era încuiată cu un rătez de care atârna o sfoară. Trase uşor de sfoară şi uşa se deschise. Înăuntru, o încăpere mică sub o stâncă de gresie. Pe jos, cetină de brad şi bureţi, iar alături, un fel de masă cu un ceaslov pe ea şi o bucată de hârtie pe care scria: „Aici locuieşte jivina pământului, D.C.". Atunci a zis unul din fraţi:

– Câţi robi ascunşi are Hristos în pădurile acestea! Dacă am şti cine este, i-am aduce mâncare de la stână.

Apoi, închizând uşa, au plecat după oi.

După câteva zile, sosi într-o seară la stâna mânăstirii un părinte străin. Era slab, înalt şi purta ceva în spate.

– Fraţilor, a zis el, vă cunosc de când aţi fost la chilia mea cu oile. V-am văzut din desişul pădurii. Eu sunt „jivina pământului, ierodiaconul Cristofor!"

– Dar ce aveţi în această traistă cu semnul crucii pe ea? l-au întrebat fraţii.

– Este craniul unui sfânt pe care l-am aflat în pădure. Duceţi-mă în mânăstire, la părintele egumen, să-i descopăr taina aceasta.

Deci, ducându-l la Protosinghelul Ioanichie Moroi, egumenul Sihăstriei, ierodiaconul Cristofor i-a spus următoarele:

– În vara aceasta, de ziua Sfântului Ilie, după ce am slujit Sfânta Liturghie la Sihla, mă întorceam la bordeiul meu din pădure. Pe cale, fiind obosit, am adormit puţin într-o poiană. Deodată, însă, o mână nevăzută m-a

întors cu capul în locul unde îmi erau picioarele. Socoteam că este o nălucire diavolească. M-am închinat şi am adormit din nou. Apoi, iarăşi, aceeaşi mână m-a deşteptat. În clipa aceea am văzut la înălţimea brazilor un călugăr foarte cuvios. Era îmbrăcat în rasă de şiac, cu capul descoperit, cu părul alb pe spate, cu barba potrivită, cu faţa luminată, purtând metanii de lemn în mână. Deci, mi-a zis cu glas liniştit:

– Nu te teme, părinte Cristofor. Sunt un smerit rob al lui Hristos, care m-am nevoit de mult în locul acesta mulţi ani de zile, neştiut de nimeni, şi am adormit aici. Oasele mele, însă, au rămas până acum neîngropate. Deci, scoală-te, zi mărturisirea de credinţă – Crezul, apoi fă la dreapta o sută de paşi şi vei găsi lângă o stâncă osemintele mele. Să iei de binecuvântare numai capul meu şi să-l porţi cu tine toată viaţa, oriunde vei merge, că îţi va fi de mare ajutor. Iar oasele mele să nu îndrăzneşti a le lua, ci să le îngropi acolo sub pământ!

După ce a dispărut acel cuvios din ochii mei, continuă ierodiaconul Cristofor, întâi m-am rugat să nu fie nălucire de la vrăjmaşul. Apoi am simţit o mare bucurie duhovnicească în inima mea. Apoi am zis crezul şi am numărat o sută de paşi la dreapta. Deodată am aflat, sub o stâncă scobită, osemintele acelui mare cuvios. Erau galbene ca ceara şi binemirositoare. M-am închinat, am făcut trei metanii şi m-am aplecat să împlinesc porunca. Gândul însă mă ispitea să iau toate oasele. Deci, am aşternut rasa jos, dar, o minune! Cum mă atingeam de oase, ele se făceau fierbinţi în mâna mea, încât mă frigeau la degete. Apoi unul câte unul dispăreau în pământ. Atunci, cerând iertare sfântului că am călcat porunca, am luat cu mine numai craniul şi am venit la bordei.

Din ziua aceea port cu mine capul cuviosului oriunde merg şi cu rugăciunile lui sunt izbăvit de orice ispită şi primejdie.

– Părinte Cristofor, l-a întrebat egumenul, ştii cumva numele acestui cuvios?

– Multă vreme n-am ştiut numele lui. Deci, m-am rugat lui Dumnezeu cu lacrimi să-mi descopere numele cuviosului. Iar într-o noapte, pe când făceam Utrenia în bordei, deodată îmi apare înainte acel cuvios minunat şi îmi zice:

– Părinte Cristofor, nu te necăji că nu ştii cum mă cheamă. Mă numesc ieroschimonahul Pavel. Să mă pomeneşti la sfintele rugăciuni! Şi îndată s-a făcut nevăzut.

– Da, acesta era duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla, a spus egumenul Sihăstriei. El a trăit în Schitul Sihăstria pe la sfârşitul secolului XVII. Apoi s-a retras la pustie şi a răposat acolo.

Deci, a zăbovit ierodiaconul Cristofor trei zile în Mânăstirea Sihăstria, slujind zilnic Sfânta Liturghie împreună cu Protosinghelul Ioanichie Moroi. În aceste zile, capul Cuviosului Pavel Ieroschimonahul a stat tot timpul pe Sfânta Masă, de unde răspândea în biserică o bună mireasmă duhovnicească. Apoi, sărutând părinţii acel sfânt cap, Ierodiaconul Cristofor l-a pus din nou în traistă, ce purta pe ea semnul Sfintei Cruci, şi a plecat spre Schitul Sihla. Din ziua aceea nimeni nu l-a mai întâlnit pe Ierodiaconul Cristofor. Se crede că s-a retras în adâncul codrilor din Munţii Sihlei şi acolo s-a săvârşit, slăvind pe Dumnezeu.

Zadarnic au încercat părinţii din Sihăstria să-i găsească măcar bordeiul. Nimeni nu l-a mai aflat. Se vorbeşte în tradiţia locului că între Schitul Sihla şi Râpa lui Coroi din apropiere este un loc tăinuit de Dumnezeu pe care nimeni nu-l poate descoperi. Acolo s-au nevoit de-a lungul veacurilor mulţi sihaştri sfinţi. Poate acolo să fi adormit şi părintele Cristofor cu craniul Cuviosului Pavel în braţele sale!

RASOFORUL VASILE ILIE
Mânăstirea Sihăstria
(1902–1931)

a. Viaţa

Acest smerit rasofor a fost un nevoitor neîntrecut în obştea Mânăstirii Sihăstria. Născut într-o familie binecuvântată cu mulţi copii, din comuna Suliţa–Botoşani, de mic a fost chemat să slujească lui Hristos. Părinţii lui, Alexandru şi Ana Ilie, se ocupau cu creşterea vitelor. Din cei zece copii, cinci şi-au ales viaţa călugărească.

Rasoforul Vasile Ilie a venit la Mânăstirea Sihăstria în anul 1929, împreună cu alţi doi fraţi ai săi mai mici, Gheorghe şi Constantin. Timp de trei ani, cât a trăit, a fost păstor la oile mânăstirii, fiind pentru toţi exemplu de dragoste, de rugăciune şi ascultare.

În primăvara anului 1931 s-a mutat din viaţa aceasta la odihna cea neînserată.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Rasoforul Vasile era din copilărie păstor de oi. Înainte de a veni la Sihăstria, s-a nevoit un timp la Schitul Cozancea–Botoşani, ca ucenic al Schimonahului Paisie Olaru. Acolo avea aceeaşi ascultare. Însă, pentru viaţa

lui aleasă, vrăjmaşul îi făcea multe ispite. Într-o seară, pe când citea la Psaltire, diavolul s-a arătat în chipul unei păsări, a intrat în foc şi cu mare zgomot a risipit jăraticul, încât s-au aprins stâna şi oile. Alteori speria turma sau intra în câini şi îi ucidea. Că nu putea răbda vrăjmaşul focul rugăciunii lui. Însă tânărul ostaş nu se temea de cursele diavolului şi niciodată nu lăsa mintea să i se răspândească în vremea rugăciunii.

2. Când a venit rasoforul Vasile Ilie la Mânăstirea Sihăstria, cu fraţii săi Gheorghe şi Constantin, întâi au fost puşi de egumen la încercare. Timp de trei zile au fost ţinuţi la poarta mânăstirii, în post şi rugăciune, pentru a ispiti tăria credinţei lor. Toată ziua loveau cu băţul în trunchiul unui copac şi nu vorbeau cu nimeni. Seara venea iconomul şi-i întreba:

– Spuneţi, fraţilor, a zis ceva copacul?

– Nu, răspundeau ei.

– Nu-i este foame copacului?

– Nu! ziceau fraţii.

– Iată, aşa trebuie să rabde călugărul în mânăstire! Apoi iconomul plecă, fără să le dea de mâncare. Asemenea a făcut şi în seara următoare.

A treia zi a venit din nou iconomul, a luat pe cei trei fraţi şi i-a dus în biserică. După ce s-au închinat, egumenul i-a binecuvântat, i-a spovedit din copilărie, le-a dat mâncare la trapeză şi a doua zi i-a învrednicit de Trupul şi Sângele Domnului. Apoi le-a dat chilii şi le-a rânduit ascultări deosebite.

3. Timp de trei ani de zile, rasoforul Vasile Ilie a trăit la stâna mânăstirii. Şi era aşa de blând şi plin de dragoste, că îl iubeau toţi, până şi oile, câinii şi păsările cerului. Iar nevoinţa lui era aceasta: în fiecare zi mânca o singură dată, după-amiaza, la ora trei. Ştia Psaltirea şi cele şapte laude pe de rost, pe care le zicea zilnic mergând după oi cu capul descoperit. Noaptea făcea cinci sute de metanii şi citea Vieţile Sfinţilor, cugetând mereu la judecăţile Domnului.

4. O altă nevoinţă a acestui suflet iubitor de Hristos era purtarea de grijă pentru pustnicii din pădure. Pe atunci se nevoiau în jurul Mânăstirii Sihăstria şi al Schitului Sihla peste 30 de pustnici, călugări şi maici. Fratele Vasile Ilie era prietenul pustnicilor. Când întâlnea vreunul prin munţi şi păduri, chiar de nu-l cunoştea, îi făcea metanie şi îi zicea:

– Binecuvintează, părinte, şi te roagă pentru mine, păcătosul! Aveţi nevoie de ceva mâncare de la stână?

Dacă pustnicul încuviinţa, fratele Vasile îi aducea a doua zi brânză, cartofi, legume, sare şi făină. Şi avea numeroşi sihaştri pe care îi cunoştea şi îi cerceta la chiliile lor.

5. Odată a întrebat pe un sihastru:

– Părinte, ce să fac ca să mă mântuiesc?

– Frate, a zis bătrânul, roagă-te mereu, fă ascultare cu dragoste şi să ai smerenie. De vei păzi aceste trei, cu siguranţă te mântuieşti.

6. În toamna anului 1930, rasoforul Vasile păştea oile împreună cu fratele său Constantin, pe obcina Munţilor Sihlei. În ceasul acela au trecut pe acolo un pustnic sfânt şi minunat, arhiereul Ioan, cu diaconul său. După ce i-a binecuvântat pe amândoi, episcopul, fiind înaintevăzător, a zis către cel mai tânăr:

– Frate Constantin, spune-i fratelui Vasile să se pregătească şi să meargă înainte, că are de făcut o cale lungă!

Fraţii n-au înţeles atunci cuvintele acelui sfânt sihastru, însă după şase luni, fratele Vasile s-a dus către Hristos pe calea cea lungă şi fără de întoarcere.

7. În primăvara anului 1931, acest smerit ascultător s-a îmbolnăvit şi a fost adus în mânăstire. Odată, pe când se ruga în faţa bisericii, a avut o vedenie înfricoşată. De frică a început a plânge şi striga cu glas tare:

– Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă! Iar către părinţii care s-au adunat în jurul lui a zis:

– Închinaţi-vă, părinţilor, închinaţi-vă că, iată, Stăpâna noastră a venit aici! Maica Domnului nostru este de faţă, cu Mântuitorul în braţe! Iat-o deasupra noastră!

– Frate Vasile, de ce ai strigat aşa de tare? l-au întrebat călugării.

– Părinţilor, pe când mă rugam în faţa bisericii, deodată a apărut o ceată de diavoli foarte fioroşi cu toiege de foc în mâini, care au început a mă bate cumplit şi a striga: „În zadar te mai rogi, că nu te-ai mântuit. Tu eşti al nostru, că eşti păcătos!”

Atunci am început a striga cu nădejde către Maica Domnului. În clipa aceea s-a coborât din cer un nor alb, plin de lumină, până deasupra bisericii. Iar în nor am văzut pe Maica Domnului cu Mântuitorul în braţe, zicând către mine:

– Nu te teme, că de acum mai ai trei zile şi vii la noi! Apoi Mântuitorul ne-a binecuvântat pe toţi şi s-a ridicat la cer... Părinţilor, mare putere şi îndrăzneală are Maica Domnului înaintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi foarte mult ascultă rugăciunile ei!

8. La urmă i-a zis egumenul:

– Frate Vasile, să nu te înşele vrăjmaşul. Ia aminte de sine şi-ţi păzeşte mintea, că multe sunt cursele lui. Apoi a zis către ceilalţi fraţi:

- Dacă după trei zile fratele Vasile se va duce dintre noi, într-adevăr, Maica Domnului i s-a arătat. Iar dacă nu, atunci a fost înşelat de diavolul.

După trei zile, exact la aceeaşi oră, rasoforul Vasile Ilie a adormit în pace, cu rugăciunea pe buze.

Cine ştie câţi pustnici sfinţi se rugau în clipa aceea pentru odihna sufletului său!

MONAHUL GHERASIM ILIE
Mânăstirea Sihăstria
(1904-1933)[12]

a. Viaţa

Era frate cu rasoforul Vasile Ilie, pe care l-a odrăslit aceeaşi familie aleasă din comuna Suliţa-Botoşani. Arzând pentru dragostea lui Hristos, în anul 1926 a intrat în nevoinţa călugărească la Schitul Cozancea-Botoşani. Acolo a fost doi ani ucenic al unui îmbunătăţit sihastru - schimonahul Paisie Olaru.

În anul 1929 a venit la Mânăstirea Sihăstria, unde s-a nevoit încă 5 ani în desăvârşită ascultare, în rugăciune şi în cugetare la cele veşnice. Ascultarea lui, ca şi a fraţilor săi, a fost păstoritul oilor mânăstirii.

După o nevoinţă rar întâlnită, monahul Gherasim Ilie - acest fiu al ascultării şi al neadormitei rugăciuni - şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vara anului 1933.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Pe când era ucenic la Schimonahul Paisie în Schitul Cozancea, l-a trimis bătrânul la o ascultare. Fratele Gheorghe, însă, umblând după sfatul minţii sale, a intrat în chilie şi a lăsat pe masă această scrisoare: „Iartă-mă, părinte Paisie, eu am plecat în pădure pentru cinci zile, să mă pocăiesc". Mai târziu, citind bătrânul scrisoarea, zise: „Acest lucru este din ispita diavolului şi nu-i va fi de folos, că este fără binecuvântare!"

La miezul nopţii bătu cineva în uşa chiliei!

- Binecuvintează, părinte Paisie, şi mă iartă pe mine, păcătosul!

- Cine eşti? întrebă bătrânul.

- Fratele Gheorghe, păcătosul.

---

[12] Rasoforul Vasile şi monahul Gherasim erau fraţi mai mari după trup ai Arhim. Cleopa Ilie.

– Cum se poate asta? Fratele Gheorghe este plecat în pădure să se roage, pentru cinci zile!

– Iartă-mă, părinte, că am greşit!

– Dumnezeu să te ierte, frate. Intră în chilie şi spune-mi ce ţi s-a întâmplat.

– De mult voiam să mă rog singur, câteva zile. Deci, am luat Ceaslovul şi m-am ascuns în pădure, într-o groapă. Acolo am început a face metanii şi a mă ruga cu lacrimi. Pe la miezul nopţii aud lângă mine un glas înfiorător: „Ce faci aici?" Mă întorc şi văd un arap uriaş cu chip înfricoşat. Era vrăjmaşul. Atunci, cuprins de frică, am luat ceaslovul şi am fugit la chilie.

Din ceasul acela, ucenicul nu mai făcea nimic fără binecuvântare.

2. După primirea schimei monahale, părintele Gherasim şi-a înmulţit nevoinţa. Repeta zilnic Psaltirea şi cele şapte lande pe care le ştia pe de rost, iar noaptea făcea sute de metanii cu rugăciunea lui Iisus. Era un suflet foarte nevoitor, tainic şi avea mare evlavie către Maica Domnului. Vorbea puţin şi avea darul lacrimilor.

3. Părintele Gherasim purta cu sine întotdeauna icoana Maicii Domnului. O învelea într-un şervet curat, o punea în traistă, alături de Vieţile Sfinţilor şi pleca cu oile la păscut. În pădure, agăţa icoana în trunchiul nnui fag, citea acatistul Bunei Vestiri şi făcea metanii.

Odată, pe când se ruga, a început a plânge cu voce tare înaintea icoanei Maicii Domnului. Trecând pe acolo, un pădurar l-a întrebat:

– Ce ţi s-a întâmplat, părinte, de plângi aşa?

– M-am lovit la un picior.

– Lasă, frate, că o să-ţi treacă!

– Să dea Dumnezeu să-mi treacă!

4. Acest tânăr ostaş al lui Hristos avea şi o altă nevoinţă de taină. Totdeauna cugeta la moarte şi la ceasul înfricoşatei judecăţi. Când auzea că vreun părinte este greu bolnav, se ducea lângă el, îl mângâia, se ruga pentru dânsul, îi citea din sfintele cărţi, apoi începea să verse lacrimi.

– De ce plângi, părinte Gherasim? îl întreba bolnavul.

– Plâng pentru că mi se apropie ceasul morţii, iar eu încă nu m-am pregătit!

5. Monahul Gherasim se ducea uneori noaptea în cimitir şi acolo se ruga şi plângea singur. Iar în chilie îşi făcuse, în loc de pat, un sicriu în care se odihnea câteva ceasuri.

Într-o zi i-a zis un părinte:

– Câte sicrie de acestea o să putrezească până vei muri sfinţia ta!

– Eu cred în bunul Dumnezeu – a răspuns el – că acesta îmi va fi mie casa de veci!

După puţină vreme cuvântul lui s-a împlinit.

6. În primăvara anului 1933, egumenul mânăstirii a cumpărat câteva hectare de teren lângă Târgu Neamţ, pentru nevoile obştii. Auzind de aceasta, monahul Gherasim a oftat adânc şi a zis către toţi:

– Părinţilor, de acum s-a dus liniştea şi pacea duhovnicească a călugărilor din mânăstirea noastră!

Un an mai târziu cu toţii ziceau:

– Câtă dreptate a avut părintele Gherasim.

7. Odată s-a îmbolnăvit părintele Gherasim şi i-a zis egumenul:

– Să-ţi aducem un doctor, să te faci sănătos?

Iar el i-a răspuns cu lacrimi:

– Iertaţi-mă, părinţilor, eu m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea necaz şi boală, numai să mă mântuiesc. Deci, dacă Dumnezeu a făcut milă cu mine, eu să mă împotrivesc? Lăsaţi-mă în mâna şi în voia lui Dumnezeu, că boala este spre mântuirea mea.

8. Fiind bolnav, părintele Gherasim nu mai putea sluji la biserică. Dar de la Sfânta Liturghie nu lipsea. Stătea, fie în strană, fie jos, rezemat de o pernă.

– Părinte Gherasim, îi spuneau ceilalţi, de ce nu stai la chilie până te faci mai bine?

– Părinţilor, iertaţi-mă pe mine, păcătosul, am venit să mai ascult o Sfântă Liturghie. Poate aceasta este ultima din viaţa mea. Că nici o slujbă nu-i mai de nevoie pentru mântuirea noastră decât dumnezeiasca Liturghie.

9. Într-o zi a murit un călugăr bătrân. Atunci părintele Gherasim a zis către toţi cu lacrimi:

– Să ştiţi, părinţilor, că, după părintele Vasile, mie îmi vine rândul să plec din viaţa aceasta.

– Într-adevăr, în ziua de 14 septembrie, 1933, mult răbdătorul Gherasim Ilie şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, culcat în sicriul pe care singur şi-l făcuse. Sub căpătâi i s-a găsit această scrisoare, adresată fratelui său mai mic, care avea să fie arhimandritul Cleopa de mai târziu:

„Iubitul meu frate Constantin,

Să ştii că pe frăţia ta te va ţiue Dumnezeu mai mult în această viaţă. Deci, te rog să nu mă uiţi pe mine, păcătosul, la sfintele rugăciuni. Căci şi eu, cu multe lacrimi, m-am rugat lui Dumnezeu pentru tine şi pentru toţi fraţii, să vă aducă Domnul pe calea mântuirii!”

MONAHUL ILARION IONICĂ
Mânăstirea Sihăstria
(† 1934)

a. Viaţa

Părintele Ilarion Ionică a fost un călugăr foarte iubitor de Dumnezeu, închinat din copilărie Maicii Domnului. Era de loc din comuna Racova-Bacău. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut copii. Apoi, trecând printr-o grea încercare, a lăsat totul şi a venit la Mânăstirea Sihăstria. Egumenul Ioanichie Moroi l-a călugărit şi l-a rânduit iconom şi povăţuitor peste fraţi. După douăzeci de ani de desăvârşită ascultare şi smerenie, s-a mutat către Domnul în vârstă de 80 de ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Ilarion a fost în lume plutaş pe râul Bistriţa. Într-o noapte de iarnă, pe când se întorcea acasă de la lucru, l-au atacat lupii pe cale. După două ore de luptă, nu se mai putea apăra de ei. Deci, căzând în genunchi, s-a rugat, zicând:

– Maica Domnului, dacă mă scapi de aici cu viaţă, las toate şi mă fac călugăr.

În clipa aceea s-au auzit glasuri de oameni şi o sanie cu clopoţei. Lupii au fugit, iar el, fiind salvat, a fost dus în familie. După câteva luni de zile s-a dus la Mânăstirea Sihăstria să slujească lui Hristos.

2. Trecând un an de zile, diavolul i-a făcut o grea ispită. Îl cuprinsese o mare întristare şi voia să plece la altă mânăstire. Într-o noapte, mergând la biserică, se ruga în urmă şi plângea. Apoi a văzut că din icoana Maicii Domnului a ieşit o femeie cuviincios îmbrăcată, care, apropiindu-se de el, l-a întrebat:

– De ce plângi şi eşti tulburat, frate Ioane?

– Mi-i urât aici şi aş vrea să plec din mânăstirea aceasta!

– De ce ţi-i urât în casa mea? Fii liniştit şi fă toate cu dragoste, că de acum nu-ţi va mai fi urât niciodată! Apoi acea femeie minunată s-a întors iarăşi spre icoană şi s-a făcut nevăzută. Era Maica Domnului.

Din ceasul acela, fratele Ioan s-a izbăvit de această ispită. Mai târziu, călugărindu-se, a ajuns un monah desăvârşit.

3. Timp de 20 de ani, părintele Ilarion a fost iconomul Mânăstirii Sihăstria. Dimineaţa mergea la chilia fiecăruia şi zicea:

– Haideţi, dragii tatei, veniţi la ascultare! Apoi pleca înainte cu rugăciunea pe buze şi lucra cu fraţii toată ziua, făcându-se pildă tuturor de smerenie, de blândeţe şi de nemuritoare dragoste. Seara, când se întorcea la chilie, bătrânul făcea metanie tuturor, zicând:

– Iertaţi-mă, părinţilor, că poate v-am supărat cu ceva! Apoi se ducea la chilie şi citea acatistul şi paraclisul Maicii Domnului.

4. În primăvara anului 1933, părintele Ilarion s-a dus în pădure după lemne şi şi-a rupt un picior. Mai târziu, cangrenându-se rana, bătrânul se ruga cu lacrimi, zicând:

– Maica Domnului, nu mă lăsa, că greu mă doare piciorul!

Noaptea, pe când se ruga, a intrat în chilia lui o femeie cuviincioasă, în chipul unei doctoriţe din Târgu Neamţ şi l-a întrebat:

– De ce plângi, părinte Ilarion?

– Doamnă doctoriţă, mi-am rupt piciorul şi mă doare cumplit. Simt că voi muri şi plâng că nu m-am pocăit.

Apoi doamna aceea s-a uitat la piciorul lui, l-a atins cu mâna şi i-a zis:

– Nu mai plânge, părinte Ilarion. De acum te vindeci la picior şi vei mai trăi încă un an de zile. După aceea te vei odihni.

Apoi a ieşit doctoriţa şi bătrânul a adormit. Era Maica Domnului. Dimineaţa s-a sculat sănătos, a venit la biserică şi a spus tuturor minunea Maicii Domnului.

Deci, mai trăind exact un an, în aceeaşi zi, la Duminica izgonirii lui Adam din Rai, şi-a dat sufletul în braţele Maicii Domnului şi a fost petrecut de toţi la cimitirul mânăstirii.

IEROSCHIMONAHUL VARLAAM VÂNTU
Muntele Athos
(1833–1934)[13]

Acest părinte a fost un ales nevoitor atonit şi un duhovnic renumit. Era fecior de ţărani credincioşi, de loc din comuna Buimăceni–Botoşani. Dorind să-şi închine viaţa lui Hristos, a plecat de tânăr în Sfântul Munte şi s-a călugărit acolo, la o chilie românească. După mai mulţi ani de nevoinţă, părintele Varlaam se întoarce în ţară şi rămâne la Schitul Cozancea–Botoşani. Aici este hirotonit şi numit egumen în anul 1899.

[13] După mărturiile Arhimandritului Cleopa Ilie, rudenia sa.

Timp de 12 ani a condus ieroschimonahul Varlaam Schitul Cozancea. Ca duhovnic iscusit ce era, a crescut mulţi ucenici în frică de Dumnezeu, deprinzându-i ascultarea, rugăciunea şi milostenia. Sub conducerea lui, Schitul Cozancea a trăit o epocă înfloritoare.

În anul 1912, bătrânul egumen se întoarce din nou în Athos, să-şi dea acolo obştescul sfârşit. Spun părinţii români atoniţi că tocmai atunci se nevoia un ieroschimonah moldovean, anume Nicolae, la chilia Sfântul Nicolae din Lacta, pe terenul Mânăstirii Pantocrator. Părintele Nicolae era tare bătrân şi nu avea ucenici. El începuse zidirea unei biserici în cinstea marelui ierarh, dar nu avea cu ce s-o termine. Întristat de aceasta, a pus icoana Sfântului Nicolae într-un copac şi se ruga, zicând:

– Sfinte Nicolae, eu sunt bătrân şi nu mai pot. Iată, biserica ta rămâne neterminată. Tu faci minuni şi pe mare şi pe uscat. Tu ai dat trei pungi cu galbeni la cele trei fete, dă-mi şi mie ajutor ca să termin biserica ta!

Pe când se ruga bătrânul cu lacrimi, a sosit şi părintele Varlaam în Athos. Deci, rămânând acolo, a terminat biserica Sfântul Nicolae şi a adunat câţiva ucenici buni. În anul 1934, ieroschimonahul Varlaam s-a săvârşit din viaţă cu sufletul împăcat şi a fost îngropat lângă biserică, alături de părintele său duhovnicesc.

MONAHIA MATRONA DOMNARU
Mânăstirea Horezu
(1852-1935)

Era fiica unui mocan din părţile Sibiului. Tatăl său s-a făcut mai târziu călugăr în Muntele Athos, cu numele de Nicodim, iar copila a fost crescută la Mânăstirea Sărăcineşti-Vâlcea de la vârsta de 5 ani.

În anul 1868 a fost călugărită şi trimisă de ascultare la Mânăstirea Horezu. Acolo şi-a continuat nevoinţa maica Matrona, în rugăciune şi smerenie, până în anul 1922, când a fost aleasă stareţă. Ea a povăţuit obştea mânăstirii timp de patru ani de zile, făcându-se tuturor exemplu de bunătate duhovnicească.

În anul 1926 s-a îmbolnăvit greu. Deci, rugându-se cu lacrimi Maicii Domnului, a fost vindecată în chip minunat şi a mai trăit încă nouă ani. Spuneau maicile că era nelipsită ziua şi noaptea de la biserică. Cu chipul senin, cu rugăciunea pe buze şi cu toiagul în mână, mergea cea dintâi la slujbă şi se întorcea cea mai de pe urmă.

În vara anului 1935, simţindu-şi aproape sfârşitul, şi-a chemat ucenicele şi le-a spus:

– Maică Olimpiada şi maică Gherasima, peste trei zile eu plec din această lume. Mă cheamă Domnul şi Maica Domnului. Vă rog să trăiţi în iubire, în smerenie şi în ascultare. Niciodată să nu lipsiţi de la biserică. Să nu adunaţi avere pe pământ, nici bani, nici haine, că acestea ne despart de dragostea lui Hristos. Rămâneţi în mânăstire până la moarte, oricâte ispite veţi avea. Iar eu mă voi ruga lui Dumnezeu pentru mânăstire şi pentru sfinţiile voastre.

A doua zi s-a deşteptat de dimineaţă, s-a îmbrăcat în hainele de călugărie şi a zis ucenicei:

– Citeşte-mi acatistul Bunei-Vestiri. La sfârşit, maica Matrona a rostit aceste cuvinte de laudă în cinstea Maicii Domnului:

– Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!

În clipa aceea şi-a dat duhul.

CUVIOSUL GHELASIE MALOVICEANU
Mânăstirea Cernica
(1858–1936)

Cuviosul ieroschimonah Ghelasie a fost cel mai mare duhovnic şi sihastru al Mânăstirii Cernica din secolul nostru. S-a născut în comuna Malovăţ-Mehedinţi şi a îmbrăţişat viaţa călugărească în obştea Sfântului Ierarh Calinic, la anul 1888. După doi ani a primit schima monahală, iar după alţi cinci ani de ascultare s-a învrednicit de darul preoţiei. Părintele Ghelasie a slujit Sfânta Liturghie cu multă credinţă şi cu lacrimi timp de 20 de ani.

Urmând nevoinţa călugărilor isihaşti, şi-a ales să petreacă restul vieţii în chilie, până la moarte. Timp de încă 20 de ani, acest mare iubitor de linişte s-a rugat ziua şi noaptea în chilie şi în inima sa, neştiut de nimeni. Aici primea Preacuratele Taine şi hrana cea de toate zilele, aici se ostenea cu postul, aici cugeta la Dumnezeu cu lacrimi, aici se împărtăşea din bucuria Duhului Sfânt şi tot aici spovedea obştea monahilor şi pe credincioşi. Pentru multa sa osteneală s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul cuvântului şi al mângâierii, ajungând cel mai iscusit duhovnic al Mânăstirii Cernica. Aproape toţi monahii, elevii seminarului, ca şi numeroşi credincioşi din Capitală îl aveau pe Cuviosul Ghelasie de părinte duhovnicesc. Singur Mântuitorul ştie câte inimi zdrobite a mângâiat, câte conştiinţe apăsate a uşurat, câte lacrimi şi

dureri a alinat. Părintele Ghelasie nu era aspru la canon, dacă omul înceta a mai face păcatul.

În primăvara anului 1936, o fiică duhovnicească a cerut binecuvântare să meargă la Mormântul Domnului.

– Te binecuvintez – a zis bătrânul – să mergi la Ierusalim şi să te rogi şi pentru mine! Să ştii că acolo te vei călugări, dar când te vei întoarce în ţară, pe mine nu mă vei mai afla în viaţă.

Într-adevăr, la 7 mai, 1936, Cuviosul Ghelasie – marele duhovnic al Mânăstirii Cernica – a adormit cu pace, fiind plâns de soborul părinţilor şi de numeroşii săi fii duhovniceşti.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe părintele Ghelasie!

MONAHUL MINA DIACONESCU
Mânăstirea Turnu
(1856–1936)

Acest cuvios călugăr era din comuna Berislăveşti–Vâlcea. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut copii. Apoi, rânduindu-i la casele lor, s-a călugărit în Mânăstirea Turnu. Aici, fiind luminat de Dumnezeu, a deprins bine tipicul şi cântarea bisericească, ajungând cântăreţ vestit în Mânăstirea Turnu.

Timp de 25 de ani, părintele Mina a împodobit Biserica Domnului şi sfintele slujbe cu cântările şi cu dragostea sa. Căci era nelipsit ziua şi noaptea de la strană şi împlinea cu sfinţenie datoriile călugăreşti. În timpul liber făcea ascultare la moara mânăstirii în tăcere şi rugăciune. Obişnuia încă părintele Mina să dea de mâncare la păsările cerului. Zilnic scotea pe cerdacul chiliei resturi de pâine şi boabe de la moară şi se adunau în jurul lui tot felul de păsări din pădure. Unele mâncau chiar din mâinile lui. Părintele Mina era foarte iubit de oameni şi de păsări pentru bunătatea lui.

În anul 1936, la praznicul Floriilor, a intrat bătrânul în trapeză şi, îngenunchind în faţa stareţului, a zis cu lacrimi:

– Părinţilor, iertaţi-mă de tot ce v-am greşit că eu de acum mă duc. Mă cheamă Dumnezeu!

– Ba nu, părinte Mina, ai să mai trăieşti să cânţi axionul Sfintei Învieri!

– Nu, părinte stareţ, mă cheamă Dumnezeu. Nu mai pot rămâne! Iertaţi-mă pe mine, păcătosul, şi nu mă uitaţi la Sfânta Liturghie.

Deci, plecând la chilie, după o zi, părintele Mina a adormit în pace cu rugăciunea pe buze. Apoi, timp de câteva săptămâni, păsările din pădure se

adunau pe cerdacul chiliei şi ciripeau cu tristeţe. De aici zburau în stol la mormântul bătrânului şi iarăşi ciripeau. Apoi se odihneau pe braţele crucii şi se întorceau în pădure.

SCHIMONAHIA ISIDORA PUSTNICA
Schitul Sihla-Neamţ
(† 1937)[14]

Această râvnitoare călugăriţă era de loc din judeţul Neamţ, iar cu metania din Mânăstirea Văratec. În anul 1900 se retrage la linişte în Munţii Sihlei, la locul numit „Râpa lui Coroi", vestit pentru viaţa pustnicească. Acolo, sub un zid înalt de piatră, şi-a făcut o mică chilie şi un paraclis de lemn. Iar alături a legat de stânci o toacă şi un clopot. Şi era foarte iubitoare de osteneală maica Isidora. Toată ziua citea la Psaltire, iar la miezul nopţii toca, trăgea clopotul şi cânta Utrenia.

Timp de 37 de ani, cu regularitate, a sunat clopotul maica Isidora în Munţii Sihlei, sculând la rugăciune călugării şi pustmicii din partea locului. Iar părinţii, cum auzeau clopotul, îşi ziceau unii altora:

– Vino, frate, la Utrenie. Este miezul nopţii. Se aude clopotul maicii Isidora!

Spun părinţii bătrâni că schimonahia Isidora a pătimit în pustie multe ispite de la viclenii diavoli. Că nu puteau răbda postul, rugăciunea şi osteneala ei pentru Hristos. La început o înfricoşau cu năluciri de noapte, cu strigăte şi glasuri. Apoi îi băteau în uşă în vremea rugăciunii. Iar mai târziu, văzând tăria ei, se apropiau de chilie şi strigau cu mare mânie:

– Isidoră nebună, de ce ai venit aici unde este locul nostru? Du-te din locul acesta, dacă vrei să scapi de noi!

Însă maica Isidora îi alunga cu numele lui Hristos şi nu se temea de glasurile lor, căci era plină de multă îndrăzneală şi bărbăţie duhovnicească. Iar pentru curăţia vieţii ei, dobândise de la Dumnezeu darul cuvântului şi al mângâierii. Mulţi pustnici, călugări, maici şi mireni urcau muntele şi cereau de la maica Isidora sfat şi cuvânt de folos, că toţi o aveau ca pe o adevărată maică duhovnicească.

Odată, un frate din Mânăstirea Sihăstria a trecut cu oile pe lângă chilia ei şi, văzând-o în prag, i-a zis:

[14] După mărturia Arhimandritului Cleopa Ilie şi a altor părinţi bătrâni din Mânăstirea Sihăstria.

– Binecuvintează, maică Isidoră!

Iar bătrâna, sărutându-l pe frunte, i-a răspuns:

– Dumnezeu să te întărească să slujeşti Domnului până la mormânt! Apoi, chemându-l în chilie, i-a dat să mănânce pâine cu fructe de pădure şi, adăugându-i şi alte învăţături, l-a liberat cu pace.

Aşa a trăit schimonahia Isidora aproape 40 de ani în nevoinţă pustnicească. Apoi, simţindu-şi aproape sfârşitul, în anul 1937 s-a retras la Mânăstirea Văratec şi acolo şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

MONAHIA DOMNICA DUMITRESCU
Mânăstirea Nămăeşti– Muscel
(1858–1938)

Maica Domnica Dumitrescu este pomenită de ucenice ca o vrednică stareţă a Mânăstirii Nămăeşti. Era de loc din Târgovişte şi a intrat de mică în nevoinţa călugărească.

Timp de 30 de ani a fost ucenică la bătrâna stareţă, monahia Glafira Antoniu, dând dovadă de multă ascultare şi blândeţe. În anul 1907, răposând stareţa, a fost aleasă în locul ei maica Domnica Dumitrescu. Ea a condus Mânăstirea Nămăeşti 31 de ani, ostenindu-se ziua şi noaptea pentru folosul de obşte şi mântuirea fiicelor sale duhovniceşti. Maica Domnica s-a nevoit mult şi pentru refacerea bisericii şi a chiliilor arse în timpul primului război mondial. Apoi a adunat mai multe ucenice pe care le-a crescut şi le-a învăţat frica Domnului, căci era plină de înţelepciune. În anul 1938, stareţa Domnica a adormit cu pace, în vârstă de 80 de ani.

Dacă vreuna dintre ele pătimea vreo ispită, îndată îi zicea:

– Soro, când faci vreun păcat, ocărăşte-te pe tine, iar nu pe altul, ca să ai mai multă linişte.

Altă dată zicea:

– Prin păcat se îndepărtează harul lui Dumnezeu. Iar glumele, deşi nu îndepărtează harul, nu te lasă să sporeşti duhovniceşte.

Dacă se întâmpla vreo neînţelegere între ucenicele ei, le sfătuia pe fiecare, zicând:

– Sileşte-te, maică, din toate puterile sufletului să găseşti vina în inima ta, ca să nu urăşti pe nimeni, niciodată. Că pe cel ce urăşte, Evanghelia îl pune în rând cu ucigaşii de oameni. Fereşte-ne, Doamne, de această osândă!

MONAHUL ILARION RADU
Catedrala mitropolitană- Iaşi
(1871-1938)

Părintele Ilarion Radu a ajuns renumit în toată Moldova pentru marea sa milostenie. Era de loc din comuna Dobreni-Neamţ, iar cu metania din Mânăstirea Neamţ. Aici a învăţat să se roage, să iubească pe oameni şi să slujească cu credinţă Biserica lui Hristos.

În anul 1901 a primit ascultarea de paracliser la Catedrala mitropolitană din Iaşi. Era cea mai sfântă ascultare pentru părintele Ilarion. El nu ştia să cânte, nu învăţase multă carte. Dar ştia să împodobească Biserica Domnului ca pe o mireasă. Ştia să aprindă candelele, să pună flori la sfintele icoane, să stea de strajă lângă moaştele Cuvioasei Parascheva, să menţină ordinea şi curăţenia în catedrală. Ştia mai bine ca toţi să toace şi să sune clopotele, chemând lumea la biserică. Treizeci şi cinci de ani a împlinit părintele Ilarion această ascultare cu desăvârşită dragoste, încât era cunoscut tuturor.

A doua mare faptă bună a acestui părinte era milostenia. Fiind foarte iubitor de săraci, de călători şi de copii orfani, părintele Ilarion şi-a pus sufletul, chilia, pâinea zilnică şi salariul spre folosul şi mângâierea oamenilor. Sfinţia sa îi socotea pe toţi copiii lui Hristos şi fraţi ai săi.

Timp de 35 de ani, acest smerit călugăr a fost gazdă şi părinte sufletesc al multor elevi şi studenţi săraci din Iaşi. Zi de zi şi an de an, părintele Ilarion odihnea gratuit în chilia sa până la 10-20 de elevi şi studenţi, care nu aveau bani pentru gazdă. Îi ospăta cu mare dragoste, le făcea patul, îi sfătuia cele de folos, le dădea bani pentru cărţi, îi deştepta dimineaţa, îi punea la rugăciune şi îi trimitea la şcoală. Sute de elevi şi studenţi au învăţat carte şi au ajuns medici, profesori şi ingineri, cu ajutorul milostivului părinte Ilarion. Pentru aceasta era cel mai iubit şi căutat dintre părinţii catedralei.

În anul 1936, părintele Ilarion Radu, tatăl săracilor şi al elevilor orfani, se retrage la bolniţa Mânăstirii Neamţ. După doi ani se mută în odihna lui Hristos, pentru a-şi primi plata ostenelilor sale. Drept recunoştinţă, profesorii şi intelectualii, întreţinuţi de dânsul la şcoală, i-au pus o placă comemorativă în peretele chiliei, care se păstrează până astăzi[15].

Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui (Matei, 5, 7).

[15] Protos. Vasile Vasilache, *Monahul Ilarion - un binefăcător,* Mânăstirea Neamţ, 1938

MONAHUL ŞTEFAN SIHASTRUL
Mânăstirea Sfântul Sava-Betleem
(† 1939)

Părintele Ştefan era din Dobrogea. În tinereţe s-a nevoit la Mânăstirea Cocoş, iar în anul 1920 s-a dus la Mormântul Domnului şi a rămas la Mânăstirea Sfântul Sava.

Acolo s-a ostenit mult şi a petrecut sub ascultare 20 de ani, până s-a mutat din viaţa aceasta. Ani de zile a fost portar, apoi bucătar, apoi iconom. Toată ziua lucra în tăcere, cu rugăciunea lui Iisus în inima şi în mintea sa. Spuneau părinţii care l-au cunoscut că şase ani de zile n-a ieşit niciodată în afară de zidurile mânăstirii.

La bătrâneţe, când îl cuprindea dorul de ţară, se urca la turnul mânăstirii, cale de 1 km, unde poposeau pelerinii. După ce vorbea cu închinătorii români, îi săruta pe frunte, se întorcea la chilie şi îşi continua rugăciunea.

În vara anului 1939, părintele Ştefan, îmbolnăvindu-se, a primit Preacuratele Taine, apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

PUSTNICII PARTENIE ŞI GHERASIM
Mânăstirea Sihăstria
(† 1940)

Aceşti sihaştri erau cu metania din Mânăstirea Neamţ, iar cu locul naşterii, ieromonahul Partenie era din judeţul Iaşi şi monahul Gherasim din judeţul Botoşani.

La începutul acestui secol, ieromonahul Partenie împreună cu ucenicul său s-au retras la linişte în pădurile din jurul Mânăstirii Sihăstria. Acolo şi-au făcut două chilii şi un mic paraclis într-o poiană care se numeşte până astăzi „Poiana lui Partenie". Pădurile şi culmile din jurul Mânăstirilor Agapia, Secu, Sihăstria şi Sihla au fost renumite în ultimele patru secole pentru viaţa pustnicească. Sute de pustnici vestiţi s-au nevoit în această vatră isihastă. Osemintele unora dintre ei şi urmele chiliilor se mai întâlnesc în pădurile din partea locului şi astăzi. Iar numele lor au rămas în memoria urmaşilor, ca toponime legate de poieni, de obcine şi de pâraie.

În această mică poiană, care le poartă numele, s-au ostenit 30 de ani părinţii Partenie şi Gherasim, rugându-se lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru

ei şi pentru lume. Ei iubeau mai ales postul, metaniile, privegherea de noapte şi Psaltirea, pe care o citeau necontenit. În sărbători săvârşeau dumnezeiasca Liturghie şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului, împreună cu alţi sihaştri din împrejurimi. Hrana şi-o agoniseau din aceeaşi poiană pe care o cultivau cu cartofi şi legume şi adunau bureţi din pădure. Iar pâinea o primeau din Mânăstirea Sihăstria.

Într-o zi a venit un frate din Mânăstirea Sihăstria la chilia părintelui Partenie, să-i ceară cuvânt de folos. Iar bătrânul l-a întrebat:

– Frate, ştii Psaltirea pe de rost?

– Nu, a răspuns fratele.

– Atunci pentru ce stai în mânăstire, dacă nu citeşti mereu psalmii lui David?

Din ziua aceea a învăţat fratele toată Psaltirea pe de rost şi nu mânca până n-o termina de rostit în fiecare zi.

În anul 1932, Cuvioşii părinţi Partenie şi Gherasim s-au dus să se închine la Mormântul Domnului şi au rămas acolo, la una din mânăstiri. Deci, bineplăcând lui Dumnezeu, după câţiva ani s-au săvârşit la Mânăstirea Sfântul Sava, mutându-se la cereştile lăcaşuri.

ARHIMANDRITUL GRIGORIE GEORGESCU
Mânăstirea Cheia-Prahova
(1861-1940)

Vrednicul de pomenire arhimandritul Grigorie Georgescu a fost cel mai ales stareţ al Mânăstirii Cheia, după anul 1900. Fiu de părinţi credincioşi, de loc din comuna Săcele-Braşov, la vârsta de 18 ani trece Carpaţii şi se stabileşte în Mânăstirea Ciolanu-Buzău. În anul 1882 se duce la Sfântul Munte pentru a se desăvârşi în nevoinţa duhovnicească. În anul 1886 primeşte tunderea monahală în Schitul Românesc Prodromul, unde rămâne sub ascultare opt ani de zile.

Împodobit cu multe fapte bune, în anul 1890, monahul Grigorie se întoarce de la Athos şi se stabileşte definitiv la Mânăstirea Cheia. Aici s-a învrednicit de harul preoţiei, ajungând un bun duhovnic şi slujitor al Sfântului Altar. Între anii 1894-1909, ieromonahul Grigorie a slujit ca preot şi duhovnic, atât la Mânăstirea Cheia, cât şi la mânăstirea de maici Suzana, săvârşind cele sfinte şi crescând mulţi fii duhovniceşti.

În anul 1909, părintele Grigorie a fost ales stareţ al Mânăstirii Cheia, pe care a condus-o cu multă demnitate şi înţelepciune timp de 25 de ani. Slujea cu evlavie cele sfinte, predica frumos, mângâia oamenii, îmbărbăta pe călugări, ajuta copiii săraci la şcoală, menţinea o deplină ordine şi disciplină în mânăstire. A ajutat, de asemenea, la construcţia unor biserici noi prin sate, precum şi la înălţarea unei şcoli primare în comuna Izvoarele–Prahova.

Numele părintelui Grigorie era renumit pe Valea Teleajenului. Un duhovnic model pentru mireni şi călugări. Veneau la el credincioşi din Ţara Bârsei, din părţile Braşovului, din ţinutul Prahovei şi de pe Valea Buzăului şi îl găseau pe părintele plin de dragoste şi aprins ca o candelă.

Aşa a luminat bătrânul, ca o făclie între oameni, o jumătate de secol. În anul 1934 se retrage din stăreţie, iar în anul 1940 se mută la odihna cea de veci, în lumina lui Hristos.

CUVIOSUL IOIL MONAHUL
Schitul Peştera Ialomicioarei
(† 1940)

Părintele Ioil a fost un călugăr al rugăciunii şi al ascultării. Era de loc din comuna Avrig–Sibiu. Spre sfârşitul secolului XIX a venit să slujească lui Hristos în Schitul Peştera Ialomicioarei.

Cea mai aleasă nevoinţă a părintelui Ioil era rugăciunea întărită prin post. Toată viaţa mânca o dată pe zi, legume şi verdeţuri fierte. Iar dacă vrăjmaşul îl ispitea să mănânce înainte de vreme, el se ocăra pe sine, zicând:

– Mai rabdă, ticălosule, dacă vrei să mi te faci călugăr, că nu este acum vremea mâncării, ci a rugăciunii!

Ziua făcea ascultare în schit, zicând în taină rugăciunea lui Iisus, iar noaptea priveghea, citind la Psaltire şi făcând metanii. Apoi, îndată ce se culca, vrăjmaşul îl supăra cu tot felul de năluciri. Uneori îi bătea în uşă, zicând:

– Părinte Ioil, ieşi afară că te cheamă stareţul! Alteori intra în chilie în chip de femeie şi-i zicea:

– Părinte Ioil, am venit să te văd. Mă cunoşti?

Iar bunul nevoitor, înţelegând cursele vicleanului diavol, îl alunga cu această rugăciune:

– Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui... Apoi adăuga:

– Piei, satano, din chilia mea, lovească-te Sfânta Cruce! Şi aşa se izbăvea.

Bătrânul a fost un timp iconom la Schitul Peştera şi era tuturor pildă de bunătate, de smerenie şi de ascultare. Pentru viaţa lui aleasă a primit de la Dumnezeu darul înaintevederii. Că vedea pe fiecare de ce patimă era stăpânit. Când se apropia cineva de el, îl sfătuia, zicând:

– Frate, lasă-te de păcatul cutare, că am văzut pe diavolul cum te stăpânea!

Astfel, mulţi ascultau de sfatul bătrânului şi se pocăiau.

Aşa s-a nevoit părintele Ioil în Schitul Peştera, mai bine de 40 de ani. Apoi s-a mutat la Domnul, fiind găsit în chilie cu Psaltirea lângă el.

IEROMONAHUL IGNATIE RĂDULESCU
Mânăstirea Sfântul Sava-Betleem
(† 1940)

Acest părinte iubitor de Hristos era de loc din judeţul Prahova, iar cu metania din Mânăstirea Sinaia. Aici a stat sub ascultare peste 20 de ani, petrecând în plăcere de Dumnezeu şi învrednicindu-se de darul preoţiei. Apoi, dorind să se închine la Mormântul Domuului, în anul 1925 a plecat la Sfintele Locuri şi a rămas în Mânăstirea Sfântul Sava din pustiul Iudeii. Acolo se nevoiau încă doi călugări români, răbdând împreună lipsa, arşiţa şi străinătatea.

Mai târziu, aflând în apropiere o peşteră, părintele Ignatie s-a retras la pustie, săvârşind şapte ani deplini în aspră osteneală pustnicească. Iar nevoinţa, lacrimile şi ispitele de la diavoli pe care le-a răbdat acolo, singur Dumnezeu le ştie. Deci, întorcându-se din nou în lavră, s-a îmbolnăvit şi a zăcut cinci ani în chilie, fiind îngrijit de ierodiaconul Veniamin Trifan, fost vieţuitor în Schitul Buluc din judeţul Vrancea.

Spuneau părinţii că uneori ieşea bătrânul în uşa chiliei şi privea spre turnul din afară, unde poposeau pelerinii, dorind să vadă vreun român din ţară. Dar pentru dragostea lui Hristos răbda bărbăteşte, atât boala, cât şi străinătatea.

Într-o zi a chemat la sine pe ucenicul său şi i-a zis:

– Părinte Veniamin, să fii binecuvântat de Dumnezeu şi de mine! Domnul să-ţi răsplătească dragostea cu care m-ai îngrijit!

Apoi s-a luminat şi s-a veselit la faţă şi îndată şi-a dat duhul.

MONAHUL IOV BURLACU
Mânăstirea Neamţ
(1874-1941)

a. Viaţa

Cuviosul Iov monahul a fost unul din cei mai duhovniceşti călugări din obştea Mânăstirii Neamţ: mare nevoitor, vestit farmacist şi cunoscător de plante medicinale şi un mare iubitor de săraci.

S-a născut în comuna Boroaia–Suceava. În anul 1906, luându-şi crucea, a urmat lui Hristos, făcându-se călugăr în Mânăstirea Neamţ. Aici s-a nevoit timp de 35 de ani, având aceeaşi ascultare de farmacist al mânăstirii şi îngrijitor al părinţilor bătrâni şi bolnavi de la bolniţă.

În toamna anului 1941, Cuviosul Iov monahul a adormit cu pace şi a fost înmormântat în cimitirul mânăstirii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Iov întrecea pe toţi ceilalţi călugări din mânăstire cu aceste trei fapte bune: cu postul, cu neîncetata rugăciune şi cu trezvia minţii. Permanent avea privirea în jos şi cugeta la moarte. Mintea lui era plină de întreaga înţelepciune, faţa senină şi inima mereu deschisă pentru toţi.

2. Spunea ucenicul lui că niciodată n-a văzut pe părintele Iov râzând sau vorbind cuvinte de prisos. Vorbirea lui era foarte scurtă şi cuvintele pătrundeau ca nişte săgeţi în inima fiecăruia. Mânca o dată pe zi seara şi dormea câteva ore pe noapte pe o bancă, având sub cap un bolovan de piatră învelit cu ziar.

3. Uneori zicea bătrânul:

– Fraţilor, fiecare să fie gata de drum, că mimeni nu este veşnic pe pământ. Şi dacă nu vom avea ce arăta lui Hristos, cum vom sta în faţa Lui?

4. Alteori iarăşi zicea părintele Iov:

– Cum se înşeală omul de dulceţile vieţii acesteia! Ba, ajunge atât de lipit de materie, încât refuză bucuriile vieţii veşnice. De aceea, un astfel de om face totul ca să nu mai moară. Iar când vine moartea, îl află nepregătit şi deznădăjduit. Cel nepregătit moare de moarte grea. Iar cel pregătit aşteaptă cu bucurie ceasul morţii la care a cugetat toată viaţa. Sfârşitul lui este plin de pace şi nădejde, căci se duce la Hristos.

5. Părintele Iov era un mare cunoscător al plantelor medicinale şi un renumit farmacist. Singur aduna plantele, vara, din poieni şi păduri, le conserva şi făcea din ele siropuri şi alifii, pe care apoi le distribuia gratuit la călugării şi mirenii bolnavi. Timp de 30 de ani a fost farmacist şi infirmier la bolniţa Mânăstirii Neamţ. Numele lui era cunoscut peste tot. Căci veneau la el călugări şi mireni bolnavi din toate mânăstirile şi satele din împrejurimi, iar părintele Iov îi primea cu dragoste, îi consulta şi le dădea medicamente preparate de el şi mulţi se vindecau.

6. Acest părinte iubitor de Dumnezeu îngrijea cu mare dragoste pe călugării suferinzi de la bolniţă. Acolo îşi avea chilia şi farmacia. Acolo zăbovea ziua şi noaptea lângă căpătâiul bolnavilor, mângâind şi legând rănile, primenind paturile sau împărţind mâncarea adusă de la trapeză. Pentru aceasta toţi îl iubeau pe părintele Iov şi îl numeau „părintele nostru". Această ascultare a dus-o cu bucurie până la sfârşitul vieţii.

7. Spunea ucenicul lui că părintele Iov era, mai ales noaptea, nelipsit de la biserică. Tot timpul stătea în picioare în urma tuturor, cu privirea în jos şi cu rugăciunea pe buze. Apoi se întorcea la chilie şi citea acatistul şi paraclisul Maicii Domnului, către care avea mare evlavie.

8. Bunul nevoitor era, de asemenea, foarte milostiv cu cei săraci. Zilnic veneau la el copii orfani, bolnavi, oameni săraci din satul Pipirig şi-i cereau milostenie. Iar părintele Iov îi ospăta pe toţi cu mâncare de la bolniţă. Apoi le dădea câte un ban, iar celor bolnavi le împărţea medicamente şi îi trimitea cu pace la casele lor.

9. Spunea ucenicul său că pe fiecare îl aşeza la masă cu dragoste şi îl întreba:

– Cum vrei să fie ciorba, mai caldă sau mai rece?

Iar pe altul îl întreba:

– Vrei ceai amar pentru stomac sau o baie caldă la picioare?

Cum dorea fiecare, aşa îl servea, cu o dragoste rar întâlnită, căci părintele Iov era întărit şi umbrit de darul Duhului Sfânt.

10. Odată l-a întrebat un părinte dacă monahul este dator să dea milostenie la săraci. Iar bătrânul a răspuns:

– Dacă ai, trebuie să dai! Numai dacă nu ai nimic, nu eşti dator să dai milostenie.

– Dar călugării nu sunt scutiţi de milostenie? Eu cred că numai mirenii sunt datori să o facă.

– Da, a răspuns bătrânul, călugării adevăraţi sunt scutiţi de milostenie, Dar eşti călugăr? Călugării nu trebuie să aibă nimic, să fie lipsiţi de orice

naterie, să poarte o singură haină, şi aceea veche. Însă, dacă ai şi nu dai nilostenie, poţi să scapi de mustrarea oamenilor, dar de mustrarea lui Dumnezeu nu poţi scăpa.

11. Într-o zi, părintele Iov a cumpărat o icoană frumoasă cu suma de 700 de lei. Mai târziu, un credincios l-a întrebat:

– Nu-mi vinzi mie icoana aceasta? Tare este frumoasă!

– O vând.

– Cât să-ţi dau pe dânsa, părinte?

– Trei sute de lei.

Auzind aceasta, ucenicul l-a întrebat:

– De ce ai vândut icoana cu jumătate de preţ?

– Dacă o dădeam cu cât am cumpărat-o, nu mai aveam pomană. Iar dacă o dădeam fără bani, mă biruia gândul mândriei. În felul acesta am făcut şi milostenie, şi am scăpat şi de mândrie.

12. Un părinte i-a dat bătrânului o haină groasă de iarnă, că era sărac. Iar părintele Iov, văzând un om lipsit care avea 7 copii, i-a dat lui haina. Într-o zi l-a întrebat cel ce-i dăduse haina:

– Unde este haina pe care ţi-am dat-o, părinte Iov? Nu cumva ţi-a furat-o cineva?

– Iartă-mă, părinte, a răspuns bătrânul, a venit la mine un om cu mulţi copii şi i-am dat-o lui, că eu am de toate, slavă Domnului!

ARHIMANDRITUL ANTIPA DINESCU
Schitul Prodromul–Athos
(1859–1942)[16]

Acest venerabil duhovnic şi arhimandrit a fost cel mai vrednic stareţ al Schitului Prodromul, după anul 1900. S-a născut în judeţul Prahova, din părinţi iubitori de Dumnezeu. Fiind chemat de Duhul Sfânt la viaţa călugărească, în anul 1880 s-a dus la Schitul Românesc Prodromul din Muntele Athos. Acolo s-a călugărit şi a învăţat ascultarea, smerenia şi cântarea bisericească de la cei mai buni călugări români, printre care se distingea Schimonahul Nectarie protopsaltul.

În anul 1890 s-a învrednicit de darul preoţiei, săvârşind cele sfinte cu deosebită evlavie. Apoi a fost numit superior al Schitului Darvari din

---

[16] După mărturiile Arhim. Hrisostom Postolache, stareţul Schitului Bucium–Iaşi, ucenicul Arhim. Antipa Dinescu; V. Romanescu, *Mitropolitul Atanasie Mironescu*, Bucureşti, 1942, p. 199.

Bucureşti, metocul Schitului Prodromul, dovedindu-se un duhovnic iscusit. În anul 1900 a fost ales de toţi stareţ al Schitului Prodromul, pe care l-a condus cu o rară blândeţe şi înţelepciune timp de 14 ani. Era duhovnic ales, preot iubitor de cele sfinte, călugăr cu bun chip, stareţ şi părinte cu mulţi fii sufleteşti. Iată darurile stareţului Antipa Dinescu. Sub egumenia lui, Schitul Prodromul a trăit o epocă de înflorire, având o obşte de peste 100 de călugări.

În anul 1914, Cuviosul Arhimandrit Antipa vine în ţară cu câţiva ucenici şi ajunge stareţ al Mânăstirii Căldăruşani, pe care o povăţuieşte cu o rară pricepere 20 de ani. Pe lângă buna chivernisire a mânăstirii, părintele Antipa devine mare duhovnic al călugărilor şi al mirenilor, căutat şi preţuit de toţi.

Retrăgându-se din nou în Athos, s-a nevoit 8 ani împreună cu ucenicul său, într-o chilie pe malul mării, ajungând duhovnic vestit în tot muntele. Săvârşindu-şi călătoria, în anul 1942 şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat acolo, lângă mare.

ARHIDIACONUL VARLAAM ARGHIRESCU
Mitropolia Moldovei şi Sucevei
(1863-1942)

a. Viaţa

Părintele Varlaam Arghirescu a fost un călugăr renumit în mânăstirile Moldovei şi un devotat slujitor al Bisericii lui Hristos.

Era de loc din comuna Hangu, judeţul Neamţ. La vârsta de 18 ani a intrat în Mânăstirea Neamţ. După câţiva ani de ucenicie a fost făcut călugăr şi apoi hirotonit diacon de stareţul Timotei. În anul 1892 a fost trimis ca slujitor la Catedrala Mitropoliei din Iaşi. Aici a făcut desăvârşită ascultare timp de 50 de ani. În vara anului 1942 a adormit cu pace şi a fost înmormântat la Mânăstirea Cetăţuia.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Arhimandritul Varlaam slujea în biserica Mânăstirii Neamţ cu mare evlavie şi cânta îngereşte de frumos. Auzindu-l odată cântând şi ştiind petrecerea lui, mitropolitul Iosif Naniescu l-a luat la catedrala din Iaşi, unde a rămas până la sfârşitul vieţii.

2. Spuneau bătrânii că părintele Varlaam iubea aşa mult biserica, precum iubea pe Hristos. Toată ziua zăbovea în catedrală, aşeza veşmintele, potrivea candelele, mătura pe jos, stătea de veghe lângă moaştele Cuvioasei Para-

scheva. Iar când slujea, mişca toate inimile şi scotea multe lacrimi prin frumuseţea cântării. De aceea îl cunoştea tot oraşul şi fiecare se folosea de nevoinţa lui.

3. Acest vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos a fost cincizeci de ani paracliser şi veşmântar la catedrală. Spuneau părinţii despre el că se încuia singur în biserică şi niciodată nu ieşea afară până nu se termina slujba şi curăţenia. Apoi făcea trei metanii la moaştele Cuvioasei Parascheva şi venea la chilie.

4. Spuneau ucenicii lui că părintele Varlaam nu îngăduia nimănui să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind, se oprea să mai citească sau să cânte la strană. Apoi iarăşi continua. Când intra el în biserică, ceilalţi îşi ziceau:

– Tăceţi, că vine părintele Varlaam!

5. Spuneau iarăşi despre dânsul că nu îngăduia să se citească repede la strană. Dacă vreun cântăreţ citea neclar şi în grabă, bătrânul îl oprea şi începea el să citească rar şi să cânte din nou, zicând: *Graiurile mele ascultă-le, Doamne, înţelege strigarea mea* (Ps. 5, 1).

6. O altă faptă a părintelui Varlaam era milostenia. Urmând exemplul marelui mitropolit Iosif, el împărţea totul la săraci, la văduve şi la elevi. Salariul nu-i ajungea niciodată. De aceea mereu se împrumuta. Cea mai mare milostenie o făcea însă cu elevii şi studenţii săraci din Iaşi. Zilnic veneau la bătrânul, ca la un adevărat părinte duhovnicesc, şi-i cereau bani pentru taxă, pentru cărţi, pentru gazdă. Iar părintele îi mângâia cu cuvântul şi-i întreba:

– De cât ai nevoie?

– De o sută de lei.

– Iată banii. Dă-mi chitanţă.

– Părinte Varlaam, când să ţi-i dau înapoi?

– Lasă, când am nevoie, ţi-i cer eu. Bine că am chitanţa! Însă bătrânul nu mai cerea niciodată banii înapoi.

7. Spuneau ucenicii lui că în ziua când lua salariul, se adunau la chilia lui numeroşi elevi şi copii săraci. Căci se anunţau unii pe alţii, zicând:

– Haideţi la Mitropolie, că astăzi părintele Varlaam îşi ia salariul!

Nu puţini dintre ei au ajuns oameni învăţaţi, cu banii daţi de părintele Varlaam.

8. Odată a venit la el o femeie de la ţară, plângând:

– Părinte, sunt o văduvă cu 7 copii. Zilele acestea mi-a murit vaca cu lapte şi n-am cu ce cumpăra alta.

– Lasă, mamă, nu mai plânge. Cât costă o vacă cu lapte?

– Costă o mie de lei.

– Iată, ai de la mine două mii de lei pentru două vaci. Mulţumeşte Cuvioasei Parascheva şi nu spune la nimeni.

Aşa înţelegea părintele Varlaam să împlinească Evanghelia lui Hristos.

9. Într-o zi, un om din Dorohoi i-a zis:

– Părinte Varlaam, împrumută-mi o mie de lei să-mi cumpăr ceva din Iaşi. Cum ajung acasă, îţi trimit imediat banii.

– Bine, frate, poftiţi o mie de lei.

După cinci ani, s-a dus ucenicul la Dorohoi şi i-a spus bătrânul, zâmbind:

– Frate, dacă te întâlneşti cu cutare om, întreabă-l, a mai ajuns acasă de cinci ani de zile?

10. Spuneau ucenicii arhidiaconului Varlaam că timp de 50 de ani, cât a slujit la Mitropolie, nu a lipsit nici o dată de la biserică, iarna nu făcea foc în chilie şi nici nu a fost vreodată bolnav, căci darul lui Dumnezeu era cu dânsul.

11. În vara anului 1942, părintele Varlaam a fost găsit dimineaţa adormit în Domnul, culcat pe masă, cu cheile catedralei sub căpătâi. Nu s-a găsit în chilia lui nici un fel de avere, decât o ladă plină cu mii de chitanţe adunate de la elevi şi studenţi pe care îi ajutase timp de o jumătate de veac.

Aceasta era cea mai mare avere a părintelui Varlaam!

MITROPOLITUL GURIE GROSU
Mitropolia Basarabiei (1918–1938)
(1877–1943)

Odată cu întregirea României, în anul 1918, Mitropolia Basarabiei, cu sediul la Chişinău, a trecut sub conducerea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Primul mitropolit al Basarabiei a fost arhiepiscopul Gurie Grosu, născut în judeţul Tighina, în anul 1877. Era un ierarh foarte evlavios şi râvnitor pentru sfintele slujbe, pentru dreapta credinţă şi pentru mărturisirea lui Hristos. De aceea poporul îl iubea foarte mult. Apoi era foarte milostiv, iar în sărbători venea la catedrală pe un asin, precum şi Hristos, când a intrat în Ierusalim. Sfintele slujbe se făceau în catedrală cu mult fast şi întotdeauna dădea cuvânt de învăţătură cu multă înţelepciune. Pentru toate acestea, blândul mitropolit Gurie era iubit de tot poporul.

Însă, în toamna anului 1938, prin lucrarea diavolului, a fost depus din treaptă de regele Carol al II-lea. Iată cum s-a petrecut aceasta. În vara anului

1938, regele şi-a izgonit soţia şi trăia în desfrânare, smintind toată ţara. Venind în vizită oficială la Chişinău, a dorit să asiste într-o Duminică la Sfânta Liturghie din Catedrala mitropolitană. Apoi, intrând regele în biserică cu fiul său, s-a aşezat în jilţul regal, după tradiţie.

În momentul acela, înţeleptul mitropolit Gurie a ieşit din sfântul altar, îmbrăcat în veşminte arhiereşti, şi i-a spus cu glas tare şi cu îndrăzneală regelui: „Măria ta, nu ţi se cuvine să şezi în strana regală! Unde îţi este regina?" În clipa aceea, regele a ieşit din strană, împreună cu fiul său, Mihai, iar mitropolitul a dat binecuvântare de Sfânta Liturghie.

La sfârşitul slujbei, regele cu suita sa a plecat în Capitală şi, după o săptămână, a depus din scaun, prin decret regal, pe blândul mitropolit Gurie, fiind silit să se retragă la Mânăstirea Cernica.

Aici şi-a petrecut ultimii cinci ani de viaţă, continuându-şi aceeaşi nevoinţă din tinereţe, ostenindu-se ziua şi noaptea cu rugăciunea, cu postul, cu tăcerea, cu smerenia şi cugetarea la cele cereşti.

Părăsit de oameni, dar iubit de Hristos, s-a împărtăşit cu Sfintele Taine şi şi-a dat sufletul cu pace în braţele Domnului, la 14 noiembrie, 1943.

MONAHUL IOANICHIE STURZU
Mânăstirea Secu
(1880–1943)

Părintele Ioanichie Sturzu a fost vestit alinător al suferinţelor omeneşti cu ajutorul plantelor medicinale. S-a născut în comuna Pipirig şi a fost în tinereţe păstor de oi. Apoi, iubind viaţa călugărească, a luat jugul lui Hristos în Mânăstirea Secu şi era în toate foarte ascultător, blând la cuvânt şi milostiv.

Milostenia către aproapele o săvârşea părintele Ioanichie, atât ca arhondar, prin primirea credincioşilor la arhondaric (camere de oaspeţi), cât mai ales prin îngrijirea bolnavilor de reumatism cu propriile sale mâini. Fiind un bun cunoscător al plantelor medicinale, părintele Ioanichie le aduna din vreme, le prepara şi aştepta să le folosească. Nu departe de chilia lui avea o casă cu patru încăperi, un fel de bolniţă cu paturi şi căzi pentru baie. Aici primea gratuit oameni din sate, bolnavi de reumatism, pe care îi ţinea până se simţeau mai bine.

Iar tratamentul îl făcea astfel: mai întâi cerea bolnavilor să se mărturisească de păcatele lor; apoi îi pomenea la biserică şi la Sfântul Maslu; le pregătea zilnic băi calde din plante, pe care le prepara cu mâinile sale. La

amiază aducea bolnavilor mâncare de la trapeză şi aşa continua bunul nevoitor timp de 15-20 de zile. Mărturiseau bătrânii care l-au cunoscut pe părintele Ioanichie, că bolnavii care se tratau la el se întorceau mai sănătoşi la casele lor, iar unii dintre ei se vindecau definitiv cu rugăciunea şi cu tratamentul său. Pentru o nevoinţă ca aceasta, numele şi milostenia părintelui Ioanichie erau cunoscute peste tot.

Aceasta a fost osteneala sa timp de 25 de ani. Apoi, îmbolnăvindu-se şi el ca un muritor, în anul 1943 s-a mutat la cele veşnice, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin.

MONAHIA EPIHARIA MOISESCU
Mânăstirea Bistriţa-Vâlcea
(1870-1943)

Această călugăriţă iubitoare de Hristos este renumită în monahismul *nostru mai ales pentru faptele sale de binefacere.* Era de loc din Săcele-Braşov. Din tinereţe a intrat în Mânăstirea Suzana unde a primit tunderea monahală. În anul 1900 a fost numită educatoare la Leagănul de Copii „Sfânta Ecaterina" din Bucureşti. Aici activează zece ani, crescând în frică de Dumnezeu mii de copii orfani. Între anii 1910-1916 a fost conducătoarea unui orfelinat de fete din Bucureşti, fiind ajutată de alte două călugăriţe.

Apoi orfelinatul s-a strămutat definitiv la Mânăstirea Bistriţa-Vâlcea, unde a funcţionat neîntrerupt timp de 40 de ani. Pe lângă orfelinat, s-au înfiinţat aici o grădiniţă de copii, o şcoală elementară de patru clase, un seminar monahal de călugăriţe şi mai târziu un liceu de fete orfane, cu ateliere de tot felul. Toate aceste şcoli din cadrul Mânăstirii Bistriţa au format aşa numita „Asociaţia Acoperământul Maicii Domnului", organizaţie monahală filantropică unică în monahismul românesc.

Sufletul acestui aşezământ a fost venerabila călugăriţă Epiharia, directoarea asociaţiei, ajutată de maicile Olga şi Teodosia Gologanu. Timp de nouă ani de zile, maica Epiharia împreună cu ucenicele ei au crescut şi au educat nenumăraţi copii fără părinţi, învăţându-i carte, o meserie şi picurându-le în suflet credinţa în Dumnezeu şi dragostea de oameni, ca nişte adevărate mame duhovniceşti. Astfel, monahismul nostru îşi recapătă din nou rolul spiritual din trecut.

În anul 1925, maica Epiharia a fost numită stareţă la Mânăstirea Horezu, lăsând în locul său pe ucenica ei cea mai apropiată - monahia Olga Gologanu.

După opt ani de bună organizare a Mânăstirii Horezu, maica Epiharia Moisescu se reîntoarce la Bistriţa în mijlocul sutelor de orfani. Apoi, cerându-şi de la toţi iertare, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost înmormântată la Schitul Păpuşa din apropiere.

PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI
Mânăstirea Sihăstria
(1859–1944)[17]

a. Viaţa

Acest cuvios părinte a fost în secolul nostru cel mai vestit stareţ al Mânăstirii Sihăstria. Născut în oraşul Zărneşti–Braşov, mai întâi s-a căsătorit şi a avut doi copii. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, a intrat în nevoinţa călugărească împreună cu soţia şi copiii săi. Între anii 1890–1900 s-a nevoit la un schit românesc din Muntele Athos. Apoi s-a reîntors în ţară şi a petrecut la Mânăstirea Neamţ timp de nouă ani.

În anul 1909 a fost numit egumen al Mânăstirii Sihăstria, ascultare pe care o duce cu demnitate timp de 35 de ani. După ce reorganizează în întregime viaţa monahală din această sihăstrie şi adună în jurul său peste 40 de ucenici, Protosinghelul Ioanichie Moroi se mută la cele veşnice în toamna anului 1944.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Dorind să-şi ia asupră-şi jugul nevoinţei călugăreşti, tânărul Ioan Moroi a cerut sfatul marelui pelerin Gheorghe Lazăr, al cărui ucenic era. Iar acesta i-a spus:

– Stai un an de zile sub ascultare la Schitul Peştera Ialomicioarei şi citeşte câte o Psaltire în fiecare zi. De vei răbda ispitele vrăjmaşului şi nu te va amăgi, atunci poţi să te faci călugăr.

Deci, a petrecut în schit câteva luni de zile, ziua făcând ascultare, iar noaptea priveghind şi citind la Psaltire. Într-o noapte, pe când se ruga în coliba sa din marginea pădurii, a venit un călugăr străin şi i-a zis:

– Ce faci aici, frate Ioane, şi de ce te chinuieşti aşa?

– Părinte, vreau să mă fac călugăr.

[17] Viaţa şi faptele Protosinghelului Ioanichie Moroi sunt luate de la ucenicii săi: Arhim. Cleopa Ilie şi Protos. Ioil Gheorghiu din Mânăstirea Sihăstria.

– Rău te-ai înşelat. Nu vei putea rămâne în mânăstire. Iată, femeia ta acasă trăieşte cu alţi bărbaţi şi-ţi risipeşte toată averea.

– De unde ştii sfinţia ta aceasta? l-a întrebat tânărul tulburat.

– Eu am trăit 40 de ani în pustiul Iordanului şi am primit de la Dumnezeu darul înaintevederii, încât ştiu şi gândurile omului.

– Deci, ce să fac, părinte, acum?

– Du-te acasă şi fii stăpân pe soţie şi pe avere.

Apoi călugărul acela s-a apropiat de foc şi, sărind în văpaie, s-a făcut nevăzut. Era diavolul.

Cuprins de gânduri, tânărul Ioan Moroi a plecat spre casă în ceasul acela, pătimind multe ispite pe cale. Mai târziu, văzându-l bătrânul Gheorghe Lazăr, i-a spus:

– Nu poţi duce acum jugul călugăriei. Mai rămâi un timp în familie.

2. În anul 1890, tânărul Ioan Moroi s-a dus cu alţi pelerini să se închine la Mormântul Domnului. Apoi, ajungând la peştera Cuviosului Xenofont, a întâlnit un pustnic sfânt care i-a spus:

– Frate Ioane, ai venit aici să cauţi oameni sfinţi? Niciodată în viaţă să nu te iei după om, oricât de sfânt ţi s-ar părea. Că astăzi te foloseşti de el, iar mâine te poţi sminti. Voieşti să ai călăuză în viaţă? Citeşte Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi urmează pe cât poţi cuvintele lor, că de ei niciodată nu te vei sminti.

Să ştii că te vei face călugăr în Sfântul Munte, dar după câţiva ani te vei întoarce în ţara ta şi vei ajunge preot şi începător de fraţi, iar la sfârşitul vieţii vei avea mari ispite. Însă, de vei avea răhdare, cu ajutorul lui Hristos pe toate le vei birui şi te vei încununa.

Această prevestire s-a împlinit întocmai în viaţa Protosinghelului Ioanichie Moroi.

3. În anul 1909, învrednicindu-se de darul preoţiei, părintele Ioanichie a fost numit egumen la Schitul Sihăstria, care era în paragină. Spuneau ucenicii lui că 35 de ani a suferit în schit tot felul de ispite, lipsuri, asupriri de la diavoli, ameninţări de la oameni, boli şi alte nevoi. Însă, pentru credinţa şi răbdarea lui, cu ajutorul Maicii Domnului, a făcut dintr-un schit pustiu cea mai aleasă sihăstrie din ţara românească.

4. Spuneau părinţii că din prima zi a introdus în biserică liturghia zilnică şi cele şapte laude, după rânduiala Mânăstirii Neamţ. Însă niciodată nu dădea binecuvântare de începerea slujbei până nu erau toţi fraţii adunaţi.

5. Spuneau iarăşi despre dânsul că întotdeauna săvârşea cele sfinte cu mult post, cu credinţă şi cu lacrimi. Mai ales în Postul Mare, nu primea hrană

decât sâmbăta şi Duminica. În celelalte zile se întărea numai cu Preacuratele Taine.

6. Se mai spunea despre acest stareţ că timp de 20 de ani a slujit zilnic Sfânta Liturghie cu aceeaşi dragoste pentru Hristos, deoarece era singur preot şi duhovnic în schit.

7. Rânduiala Mânăstirii Sihăstria, sub stareţul Ioanichie Moroi, era aceasta:

– participarea întregii obşti la Utrenie şi Sfânta Liturghie; cel care nu venea la biserică din lenevie era pus a doua zi la post până seara;

– spovedania generală a călugărilor în fiecare vineri;

– împărtăşania pentru schimonahi şi bolnavi o dată pe săptămână, sâmbăta, iar pentru ceilalţi la trei săptămâni;

– viaţa era întru totul de obşte; nimeni nu avea voie să aibă ceva personal; îmbrăcămintea, chilia şi cele de nevoie se dădeau de mânăstire;

– masa se servea lunea, miercurea şi vinerea o dată pe zi, la orele 3 după-amiaza, iar în celelalte zile de două ori, după tipicul Sfântului Sava; nimănui nu-i era îngăduit să mănânce la chilie, afară de cei bolnavi;

– la ascultare mergeau cu toţii, împreună cu egumenul mânăstirii, şi fiecare era dator să lucreze în tăcere, pentru a putea rosti rugăciunea lui Iisus;

– la chilie călugării citeau mai ales Psaltirea, Patericul şi Vieţile Sfinţilor, iar cele şapte laude şi canonul nu le rămâneau niciodată nefăcute.

8. În anul 1925, după îndreptarea calendarului, Protosinghelul Ioanichie era în mare îndoială. Nu ştia dacă este bun sau nu stilul nou. Deci, s-a închis în chilie şi a început să postească şi să se roage până ce Dumnezeu îi va da un semn cum să ţină.

După aproape 20 de zile de post, bătrânul a fost găsit în chilie foarte slăbit. Apoi, întărindu-se cu Preacuratele Taine şi cu puţină mâncare, a doua zi a spus fiilor săi duhovniceşti:

– Multe ispite am pătimit în aceste zile de la diavoli. Că uneori mă ameninţau să mă omoare. Alteori mă băteau cu toiege de foc. Odată am văzut o ceată de diavoli, zicând:

– Hai să tăiem pe bătrânul acesta, că vrea să se facă sfânt! Apoi au strigat cu mânie asupra mea:

– Cine ţi-a spus ţie că astăzi se mai fac sfinţi?

– Dar vouă cine v-a spus că nu se mai fac? le-am răspuns. În altă zi mi-au spus cu mânie:

– Degeaba mai posteşti, că tot în mâinile noastre o să vii! Iar eu le-am

– Eu am nădejde în mila lui Dumnezeu, că mă voi izbăvi de mâinile voastre!

După mai multe zile de post, am văzut deasupra mea în văzduh trei sfinţi îmbrăcaţi arhiereşte care semănau cu Sfinţii Trei Ierarhi. Cel din mijloc mi-a zis cu glas ca de trâmbiţă:

– Ioanichie, de ce te îndoieşti şi nu faci ascultare? Nu ştii că ascultarea *este mai mare decât jertfa? Deci, ascultă de cei mai mari, că nu vei răspunde* tu de îndreptarea calendarului. Apoi, binecuvântându-mă toţi trei deodată, s-au urcat spre cer şi nu i-am mai văzut.

Din ziua aceea, bătrânul nu s-a mai îndoit de îndreptarea calendarului.

9. Într-o vară a secat apa în fântână din cauza secetei. Atunci egumenul a spus în biserică:

– Părinţilor, pentru păcatele noastre ne-a luat Dumnezeu apa din fântână. Deci, să postim şi să ne rugăm trei zile şi trei nopţi, până ne va da Dumnezeu iarăşi apă în fântână. Toate ascultările din mânăstire încetează.

Într-adevăr, pentru rugăciunile părinţilor, a treia zi fântâna era pe jumătate cu apă. Din ziua aceea, cu binecuvântarea stareţului, n-a mai secat niciodată apa din fântână.

10. Spuneau ucenicii că pe cei ce veneau la viaţa călugărească îi punea de la început la aspră ispitire duhovnicească, pentru a face din ei călugări buni şi devotaţi lui Hristos. Pe unii îi ţinea la poartă trei zile şi trei nopţi, în post şi rugăciune. Pe alţii îi punea adeseori la canon şi metanii, ca să-i înveţe smerenia. Pe toţi îi sfătuia să nu adune bani, nici să iasă din mânăstire şi-i îndemna să se roage neîncetat cu rugăciunea lui Iisus.

11. Zicea uneori către ucenicii săi:

– Fraţilor, aceste două lucruri să le ţineţi în toată viaţa voastră: tăierea voii şi păzirea binecuvântării. Că cine calcă aceste porunci nu poate fi călugăr şi niciodată nu-i merge bine. Că noi suntem fii ai binecuvântării, iar nu ai blestemului.

12. Spuneau părinţii că ori de câte ori cineva călca cuvântul stareţului pătimea multe ispite. Căci el cerea ca toate să se facă cu binecuvântare.

Odată, doi fraţi s-au sfătuit să postească şi să se roage într-un beci, neştiuţi de nimeni. După o săptămână au venit la egumen şi i-au zis:

– Părinte, vă rugăm să ne spovediţi, că mâine vrem să ne împărtăşim.

– Dar unde aţi fost până acum?

– Am postit şi ne-am rugat în beci.

– Cine v-a dat binecuvântare să faceţi aceasta?

– Dar pentru post şi rugăciune mai trebuie binecuvântare?

– Eu nu vă mărturisesc până nu vă căiţi de neascultarea voastră, a zis bătrânul.

A doua zi, fraţii s-au îmbolnăvit amândoi. Atunci stareţul a pus obştea la post şi rugăciune pentru ei, li s-a făcut Sfântul Maslu şi s-au vindecat. Aşa s-au izbăvit cei doi fraţi de neascultare.

13. Altă dată, un frate din mânăstire cerea să fie făcut călugăr. Dar stareţul Ioanichie, cunoscându-i inima, mereu îl amâna. Într-o zi, fratele a zis către stareţ:

– Mă duc la Târgu Neamţ să cumpăr timbre şi hârtie pentru cererea mea de călugărie.

– Nu te duce acum că este Postul Mare şi nu se cade să umblăm prin lume.

Fratele însă a plecat. Dar nu a mers decât un kilometru şi i-au ieşit înainte şapte duhuri rele în chip de oameni înfricoşaţi, care au început să-l bată cu toiege, zicând:

– Hai să-l prindem pe acesta că a plecat din mânăstire fără binecuvântarea stareţului! De frică, fratele a fugit în pădure. Apoi s-a întors la mânăstire, strigând:

– Nu mă lăsaţi, şapte fug după mine!

Părinţii, văzându-l stăpânit de duh necurat, l-au dus la o chilie şi au spus stareţului. Iar bătrânul i-a citit moliftele Sfântului Vasile şi a zis:

– Dezlegaţi-l şi daţi-i drumul.

– Dacă fuge iar?

– Nu vă temeţi. Dacă l-a dezlegat Dumnezeu, nu-l mai stăpâneşte vrăjmaşul. Aşa s-a vindecat fratele.

Din ceasul acela, nimeni nu mai călca binecuvântarea stareţului.

14. Într-o iarnă, un frate a uitat beciul deschis şi au îngheţat cartofii. A doua zi a întrebat stareţul la trapeză:

– Cine a lăsat beciul deschis? Îl rog să-şi mărturisească greşeala aici, în public. Dar nimeni nu recunoştea. Atunci bătrânul a zis:

– Dacă cel vinovat nu spune, o să-l certe Dumnezeu.

În clipa aceea, unul din fraţi a căzut la pământ cuprins de duh necurat. Era tocmai cel vinovat. Deci, îndată a fost dus în biserică, i s-a făcut Sfântul Maslu şi s-a vindecat, căci Protosinghelul Ioanichie primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate din oameni.

15. Odată, bătrânul a pătimit o oarecare ispită din lucrarea vrăjmaşului. Deci, mustrându-se pe sine, a doua zi a spus în biserică:

– Părinţilor, de acum nu pot să vă mai fiu egumen şi părinte duhovnicesc, căci am greşit înaintea Domnului. Căutaţi alt povăţuitor în locul meu.

Iar părinţii i-au zis cu lacrimi:

– Părinte stareţ, nu ne lăsa sărmani, că n-are cine să ne povăţuiască pe calea mântuirii. Să rămână păcatul asupra noastră, numai să nu ne laşi singuri.

– Rămân mai departe egumen, a spus bătrânul, numai dacă îmi făgăduiţi să împliniţi cuvântul meu.

– Facem orice ne vei spune, părinte.

Atunci s-a aşezat stareţul cu faţa în jos pe pragul bisericii şi a zis:

– Nu are parte de Hristos cel care nu va călca peste mine! Deci au trecut toţi, călcând pe trupul lui. Aşa a rămas stareţul mai departe la conducerea mânăstirii, iar părinţii şi fraţii s-au folosit mult de smerenia bătrânului.

16. Pentru smerenia şi nevoinţa lui, Protosinghelul Ioanichie a ajuns sihastru şi duhovnic renumit în partea locului. La el veneau pentru sfat şi spovedanie numeroşi pustnici din împrejurimi, călugări, stareţi, episcopi şi mireni. Deşi era foarte canonic şi autoritar, totuşi pentru fiecare găsea cuvinte de mângâiere şi îmbărbătare. Cel mai obişnuit canon pentru el era postul îndelungat, rugăciunea, îndeosebi Psaltirea, şi ascultarea desăvârşită.

Veneau la bătrânul şi bolnavi pentru Sfântul Maslu, iar dintre ei, unii se întorceau acasă sănătoşi.

17. Uneori venea la bătrânul câte un frate supărat de ispite, iar el îl învăţa, zicând:

– Nu ai binecuvântare să pleci nicăieri din mânăstire, când eşti tulburat. Că mintea tulburată nu poate niciodată să judece şi să ia o hotărâre după voia lui Dumnezeu.

18. Iar pe fiii săi duhovniceşti îi sfătuia adeseori, zicând:

– Părinţilor, să nu uitaţi niciodată aceste trei lucruri: să aveţi frica lui Dumnezeu, să vă păziţi mintea curată şi să nu uitaţi pe „Doamne Iisuse!”

19. Începând din anul 1941, s-au abătut multe ispite şi necazuri asupra Mânăstirii Sihăstria. Mai întâi a ars biserica împreună cu toată incinta. Apoi tâlharii au jefuit de mai multe ori acest sfânt lăcaş, bătând şi orbind pe stareţ. Din aceste pricini, o parte din călugări s-au risipit pe la alte mânăstiri. Atunci părintele Ioanichie şi-a adus aminte de cuvintele marelui bătrân Gheorghe Lazăr, spuse cu 30 de ani mai înainte:

– Nu te fericesc că ai venit în locul acesta, că la sfârşitul vieţii o să ai multe ispite.

20. Spunea bătrânul ucenicilor săi că într-o noapte, pe când zăcea bolnav în pat, a intrat în chilia lui o femeie îmbrăcată cu bună cuviinţă şi, apropiindu-se de el, a zis:

– Nu te întrista, părinte Ioanichie. De acum ne vom îngriji noi de acest sfânt lăcaş! Era Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea acestui smerit aşezământ călugăresc. Într-adevăr, din anul 1942 s-au simţit permanent acoperământul şi binecuvântarea Maicii Domnului peste Mânăstirea Sihăstria.

21. Odată s-a adunat în chilia stareţului toată obştea mânăstirii, pentru binecuvântare şi cuvânt de folos. Iar bătrânul a zis către toţi:

– Părinţilor, să nu vă descurajaţi că a ars mânăstirea. Că pentru păcatele noastre a ars şi pentru ca să se reînnoiască ctitorii. Sfinţiile voastre răbdaţi toate ispitele şi nu părăsiţi locul acesta sfinţit prin rugăciunile şi lacrimile înaintaşilor noştri. Numai să ţineţi cu tărie rânduiala acestei mânăstiri. Că cine nu ţine rânduiala locului, îl izgoneşte locul de aici.

În anul 1909, când am fost hirotonit preot, s-a apropiat de mine un călugăr bătrân din Mânăstirea Neamţ şi mi-a spus: „Să ştii, părinte Ioanichie, că numai aceia pot sta la Schitul Sihăstria, care vor păzi rânduiala schimnicească de acolo. Adică nimeni să nu aibă ceva al său, ci toate să fie de obşte; să nu se săvârşească păcate trupeşti şi să nu se mănânce carne în mânăstire. De nu va păzi cineva rânduiala, nu va putea trăi în locul acela. Că locul acela este legat cu neschimbat legământ de şapte călugări sihaştri din Mânăstirea Neamţ, care au întemeiat Sihăstria în anul 1655".

22. La urmă a adăugat stareţul şi aceste cuvinte:

– Ţineţi cu tărie la rânduielile călugăreşti şi nu lăsaţi nici într-o zi nesăvârşite dumnezeiasca Liturghie şi cele şapte laude. Că de veţi face aşa şi veţi duce viaţă curată şi veţi avea dragoste între voi, să ştiţi că Maica Domnului va ridica din cenuşă acest sfânt lăcaş şi veţi avea pace şi mântuire în locul acesta. Iar de nu veţi păzi cu sfinţenie pravila, postul şi datoriile voastre călugăreşti, să ştiţi că se va pustii iarăşi locul acesta. Că lui Dumnezeu mai mult îi place un loc pustiu şi curat, decât un loc cu călugări mulţi şi dezbinaţi.

23. După doi ani de suferinţă, stareţul Ioanichie a zis într-o seară către ucenicul său, ieromonahul Ioil:

– Marţi mă duc la Tata! Marţi mă duc la Tata!

Într-adevăr, marţi, 5 septembrie, 1944, Protosinghelul Ioanichie Moroi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în urmă o obşte aleasă de 40 de călugări.

Aşa s-a nevoit şi aşa s-a săvârşit un mare stareţ al monahismului românesc.

PROTOSINGHELUL IOSIF CRĂCIUN
Mânăstirea Neamţ
(1864-1944)

Acest cuvios părinte a fost un mare sihastru, duhovnic şi exorcist din obştea Mânăstirii Neamţ.

S-a născut în comuna Gârcina, judeţul Neamţ. În tinereţe a fost căsătorit. Apoi, murindu-i soţia în anul 1911, cu sfatul vestitului pelerin Gheorghe Lazăr al cărui ucenic era, a luat jugul vieţii călugăreşti în obştea Mânăstirii Neamţ. După doi ani de rugăciune şi ascultare a primit schima monahală şi s-a nevoit câţiva ani în Schitul Vovidenia din apropiere. Apoi, cu binecuvântarea stareţului, schimonahul Iosif Crăciun s-a retras la linişte în pădurile seculare de lângă Schitul Icoana, unde s-a nevoit aproape zece ani în pustie, singur cu Dumnezeu, răbdând tot felul de ispite de la diavoli, de la trup şi de la oameni.

Cea mai mare nevoinţă a lui era postul îndelungat, unit cu privegherea de noapte şi citirea Psaltirii. Cu aceste trei arme izgonea de la sine toate ispitele trupeşti şi diavoleşti, ajungând cunoscut în tot ţinutul Neamţ. Pentru răbdarea şi smerenia lui, părintele Iosif s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor rele din oameni. De aceea alergau la chilia lui tot felul de epileptici şi oameni bolnavi, lipsiţi de mângâiere. Iar bătrânul îi primea pe toţi cu dragoste şi se ruga pentru sănătatea lor până se vindecau.

Iată cum se ruga părintele Iosif pentru bolnavi:

Mai întâi trimitea bolnavul în mânăstire să-şi mărturisească păcatele şi să-i facă preoţii Sfântul Maslu. Apoi se întorcea bolnavul la chilia lui din pădure, unde era pus la post şi rugăciune trei zile şi trei nopţi. Împreună cu el posteau toate rudele bolnavului şi însuşi sihastrul Iosif şi citeau la Psaltire ziua şi noaptea. A treia zi, cei mai mulţi bolnavi se vindecau. Cei care nu se vindecau repetau aceeaşi nevoinţă până se izbăveau de diavolul, că nu poate răbda vrăjmaşul rugăciunea şi postul celor smeriţi.

Pentru nişte vindecări ca acestea şi pentru sfaturile sale pline de înţelepciune, părintele Iosif ajunsese vestit în tot centrul Moldovei, cu numele de „Pustnicul de la Icoana".

În anul 1926, schimonahul Iosif a fost chemat în obşte şi după doi ani a fost hirotonit diacon şi preot. Astfel, pustnicul Iosif a devenit cel mai căutat duhovnic şi exorcist al Mânăstirii Neamţ, între 1928-1944. Zilnic veneau credincioşii la chilia lui: ţărani şi orăşeni, sănătoşi şi bolnavi, tineri şi bătrâni, călugări şi mireni, cerşetori şi avuţi. Toţi căutau pe părintele Iosif. Deşi era

aspru la canon, ei doreau să se mărturisească la el, să se facă sănătoşi, să-i ceară un sfat.

Pentru primirea şi îngrijirea bolnavilor, părintele Iosif avea o casă dată de mânăstire, afară de incintă. Era o adevărată bolniţă. Acolo primea bătrânul pe toţi, iar el stătea în mijlocul lor ziua şi noaptea, cu crucea în mână şi cu epitrahirul pe piept. Astfel, mulţi din cei bolnavi se vindecau, iar ceilalţi se întorceau uşuraţi de păcate şi mângâiaţi la casele lor. Mijloacele de vindecare pentru toţi erau aceleaşi: cât mai multă rugăciune, Spovedania, Sfântul Maslu, moliftele Sfântului Vasile, Sfânta Împărtăşanie şi, neapărat, trei zile de post. O altă nevoinţă a marelui duhovnic Iosif a fost lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, prin care vorbea neîncetat cu Hristos, precum şi milostenia la cei lipsiţi.

Aceasta a fost petrecerea Cuviosului Iosif Crăciun, duhovnicul Mânăstirii Neamţ. Apoi, chemându-l Dumnezeu, în primăvara anului 1944 s-a mutat la cereştile lăcaşuri, fiind pomenit până astăzi de numeroşii săi fii duhovniceşti.

SCHIMONAHUL GRIGORIE BICA
Mânăstirea Ciolanu-Buzău
(† 1945)

Părintele Grigorie Bica a fost un călugăr foarte nevoitor din Mânăstirea Ciolanu. Era de loc din Transilvania. Deci, urmând lui Hristos, s-a făcut schimonah în Mânăstirea Ciolanu şi a avut toată viaţa două ascultări – eclesiarh la biserică şi grădinar. Şi atât a sporit în rugăciune, în post şi în smerenie, că toţi se foloseau de nevoinţa lui. La grădină avea doi ucenici pe care îi creştea în frică de Dumnezeu. Uneori le spunea:

– Fraţilor, să lucraţi la grădină cu dragoste şi fără cârtire, că din truda voastră se hrăneşte în dar atâta lume.

Vara, bătrânul zăbovea la udat grădina până târziu, iar când venea la masă, bucătarul îi spunea:

– Nu mai este mâncare, părinte Grigorie. Pentru ce întârzii şi nu vii la timp, când sună masa? Dar bătrânul nu se supăra, ci îşi cerea iertare şi se întorcea liniştit la grădină.

La biserică era nelipsit în fiecare noapte. Venea cel dintâi, se aşeza în strană şi zicea rugăciunea lui Iisus.

Odată l-a întrebat un călugăr:

– Cum mai poţi veni la biserică, părinte Grigorie, că eşti obosit de la grădină? Iar bătrânul i-a răspuns:

– Biserica este o corabie ce înoată pe mare. Dacă lipsesc de la biserică, corabia merge înainte şi eu rămân departe de Hristos. De aceea vin regulat la biserică.

Altădată a spus unui ucenic:

– Toată viaţa mă lupt cu trupul – cu calul acesta nărăvaş – şi fac tot ce pot, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mă doboare.

Un frate i-a zis:

– Părinte Grigorie, dă-mi un cuvânt de folos. Iar bătrânul i-a răspuns:

– Dintre toate patimile, cel mai mult îl luptă pe călugăr trândăvia şi iubirea de sine, din care se nasc celelalte toate. Că îl îndeamnă vrăjmaşul să-şi cruţe trupul, să mănânce bine, să nu vină la biserică, să nu mai facă metanii şi să doarmă mult. Iar dacă biruieşte călugărul iubirea de sine, uşor biruieşte toate patimile.

Sfârşitul părintelui Grigorie a fost tot aşa de minunat, precum i-a fost şi viaţa. Într-o noapte, pe când se ruga, i s-a arătat un tânăr frumos, călare pe cal, şi i-a spus:

– Pregăteşte-te, că peste trei zile vin să te iau. Voi veni când va lovi în toacă.

– Dar tu cine eşti? l-a întrebat.

– Eu sunt Mucenicul Gheorghe, patronul acestei biserici, şi am venit să-ţi spun.

Atunci părintele Grigorie şi-a cerut iertare de la toţi, s-a mărturisit, a primit Preacuratele Taine, iar a treia zi dimineaţă, pe când toca la biserică, şi-a dat duhul în mâinile Domnului. Osemintele lui, galbene şi binecuvântate, se păstrează în gropniţa mânăstirii.

PROTOSINGHELUL VICHENTIE MĂLĂU
Mânăstirea Secu
(1887–1945)[18]

a. Viaţa

Acest mare duhovnic, care a strălucit ca un luceafăr în mânăstirile noastre, s-a născut în anul 1887, în satul Ghidion, comuna Stăniţa, judeţul Neamţ.

[18].După mărturiile duhovnicilor din Mânăstirile Secu, Sihăstria şi Agapia şi ale ucenicilor săi.

În anul 1894, când avea numai 7 ani, părinţii săi au intrat în viaţa monahală, împreună cu cei trei copii. Tatăl cu fiul Vasile s-au dus la Mânăstirea Secu, iar mama cu două fete s-au dus la Mânăstirea Văratec. În anul 1895, tatăl cu feciorul pleacă la Sfântul Munte. Acolo, în şcoala monahismului ortodox, au petrecut în aspră nevoinţă unsprezece ani, formându-se duhovniceşte lângă cei mai buni călugări atoniţi.

În anul 1906 se reîntorc la Mânăstirea Secu, iar în anul 1912 depun amândoi jurământul călugăresc. Tatăl primeşte numele de Dometian, iar fiul numele de Vichentie. La fel şi mama se călugăreşte cu numele de Migaluşa, iar sora cea mai mare, cu numele de Epraxia.

În anul 1915, monahul Vichentie este hirotonit preot şi numit eclesiarh şi duhovnic în Mânăstirea Secu. Între anii 1916–1918 este trimis ca preot sanitar la spitalele de răniţi.

Mai târziu (1927–1928), ajunge stareţ în mânăstirea de metanie. Iar între anii 1928–1940 activează ca preot slujitor în Mânăstirea Agapia, devenind cel mai renumit duhovnic din Moldova.

În anul 1940 este transferat ca preot misionar la Mânăstirea Vasiova-Banat, unde continuă aceeaşi activitate apostolică, până în vara anului 1945, când se mută la Domnul, plâns de multă lume. În februarie, 1953, osemintele sale sunt aduse şi depuse în gropniţa Mânăstirii Secu, unde se păstrează până astăzi.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Într-o zi a zis tatăl părintelui Vichentie către soţia sa:

– Mă duc la mânăstire să-mi plâng păcatele, că n-am făcut nimic pentru sufletul meu.

– Dar de mine nu ţi-i milă? a spus femeia. Mă laşi singură cu trei copii? Doar şi eu am suflet.

– Atunci mergem amândoi. Eu iau cu mine copilul şi tu, fetele.

Din ziua aceea s-au dus cu toţii să slujească lui Hristos, ajungând, atât părinţii, cât şi copiii călugări desăvârşiţi.

2. Când era în Sfântul Munte, a întrebat părintele Vichentie pe duhovnicul său:

– Spune-mi, părinte, ce să fac ca să mă mântuiesc?

– Aceasta să faci, fiule, dacă doreşti să te mântuieşti: să te rogi neîncetat cu lacrimi, rostind rugăciunea lui Iisus; să mănânci o dată în fiecare zi, să priveghezi mereu şi să faci ziua şi noaptea închinăciuni şi metanii. Tot ce faci să fie cu poruncă şi binecuvântare; Sfânta Liturghie şi cele şapte laude să nu-ţi

rămână niciodată, iar de păcatele trupeşti, de zavistie şi de iubirea de argint să fugi până la moarte.

3. Zicea iarăşi duhovnicul către ucenicul său:

– Să ştii, fiule, că nu vei rămâne multă vreme în Sfântul Munte. În curând te vei întoarce cu tatăl tău în ţară. Acolo te vei călugări, vei primi darul preoţiei şi vei povăţui pe mulţi pe calea mântuirii.

Nu după mult timp s-a împlinit prevestirea acelui duhovnic. Părintele Vichentie s-a întors în ţară şi a ajuns mare povăţuitor de suflete.

4. Spunea despre dânsul ucenicul său, Protosinghelul Eftimie Tănase:

– În vara anului 1917 am fost grav rănit pe front. La spital, un preot călugăr îngrijea de bolnavi. Era ieromonahul Vichentie Mălău. Nu-l cunoşteam. Înainte de operaţie m-am spovedit la el şi, plângând, l-am întrebat:

– Preacuvioase părinte, voi mai scăpa cu viaţă din această operaţie?

– Ascultă mata, frate Ioane, mi-a zis el. Să ai credinţă în Hristos că te vei face sănătos şi în curând vei veni la Mânăstirea Secu şi acolo te vei face călugăr şi preot.

Această prevestire a părintelui Vichentie s-a împlinit întocmai în toamna anului 1918.

5. Ajungând stareţ în Mânăstirea Secu, adesea învăţa pe călugări, zicând:

– Fraţilor, să facem lucrul Domnului fără lenevire, că suntem năimiţi lucrători în via Lui şi fiecare, cum va lucra, aşa plată va lua. Nimic să nu facem din silă, nimic pentru bani, nimic fără binecuvântare sau cu cârtire, ca să nu pierdem plata în ziua judecăţii. Că „cine face ascultare cu dragoste, liturghie săvârşeşte".

6. Altădată iarăşi zicea fiilor săi duhovniceşti:

– Toate ale călugărului sunt sfinte, căci călugărul este afierosit lui Dumnezeu. De aceea, lucrul său să fie făcut cu binecuvântare; cuvântul lui, înţelept şi dres cu sare; rugăciunea lui, curată ca ceara şi fierbinte ca focul; chilia lui, simplă ca o peşteră, dar sfântă ca o biserică.

7. Protosinghelul Vichentie oprea pe călugări să pescuiască. Odată i-a zis ucenicul său:

– Părinte stareţ, dă-mi voie să prind peşte din iaz.

– De ce să omori peştele pentru lăcomia ta?

– Dar ucenicii lui Hristos cum prindeau peşte din Marea Galileei?

– Dar tu eşti ucenicul lui Hristos? i-a răspuns stareţul. Şi s-a ruşinat fratele de cuvintele lui.

8. Mărturiseau ucenicii lui că părintele Vichentie nu judeca niciodată pe nimeni, orice păcat l-ar fi văzut făcând. Ci îndată se ruga şi plângea pentru el.

9. Odată a venit la el un călugăr şi i-a zis:

– Părinte stareţ, am văzut pe cineva mâncând de dulce în zi de post.

– Nu judeca! Nu judeca, frate!, i-a răspuns bătrânul. Poate i-a luat Dumnezeu mintea, de aceea a mâncat!

10. Într-o zi a văzut stareţul doi fraţi vorbind la strană şi le-a zis:

– Nu vorbiţi, fraţilor, în biserică! Nici îngerii nu vorbesc aici, iar voi vorbiţi?

11. Se spunea despre dânsul că nu îngăduia călugărilor să meargă la chiliile altora, să umble prin mânăstire fără rost sau să vină la biserică fără camilafcă. Iar dacă cineva lipsea de la slujbă fără pricină binecuvântată, îl punea la canon.

12. Spun ucenicii lui că întotdeauna intra cel dintâi în biserică şi ieşea cel mai de pe urmă. Când intra mergea repede, ca şi cum l-ar fi aşteptat cineva. Iar când ieşea din biserică, mergea încet, având faţa veselă şi luminată.

13. Mărturisesc, de asemenea, ucenicii lui că părintele Vichentie niciodată nu primea slujbe de la oameni, când săvârşea Sfânta Liturghie, nici nu vorbea cu cineva, ca să poată vorbi numai cu Dumnezeu. Era atât de pătruns de frica lui Dumnezeu şi de bucurie, că întotdeauna vărsa lacrimi când slujea.

14. Când se apropia miezul nopţii, stareţul bătea regulat în uşa ucenicului şi-i zicea:

– Scoală, frate Gheorghe, să mergem la biserică, căci este ora douăsprezece. Apoi cânta o slavă până se deştepta ucenicul şi îndată plecau la Utrenie.

15. Spunea iarăşi ucenicul că, în fiecare dimineaţă, la ora 5 fix, părintele Vichentie suna clopotul de deşteptare.

– De ce suni clopotul aşa de dimineaţă, preacuvioase? îl întrebau unii.

– Ca să se scoale părinţii şi fraţii la rugăciune din timp, să-şi facă pravila şi canonul călugăresc.

După ce suna clopotul, bătea în uşa ucenicului, zicând:

– Scoală, frate Gheorghe, la rugăciune! Hai, dragul tatei, să lăudăm pe Domnul. Iată, păsările cântă afară şi ne fac de râs!

Iar dacă ucenicul se îngreuia de somn, îi zicea:

– Du-te la fântână şi-mi adă o căldare de apă, că n-am cu ce mă spăla.

După ce-şi termina pravila, părintele Vichentie cânta după obicei o slavă. Apoi îşi lua rasa şi pleca la biserică.

16. Odată l-a întrebat ucenicul:

– De ce nu dormi noaptea, părinte Vichentie?

– Dacă vine Mirele în miezul nopţii? Să mă găsească dormind? răspundea bătrânul. Şi se folosea ucenicul de nevoinţa lui.

17. După Utrenie, părintele Vichentie se oprea în mijlocul bisericii şi întreba:

– Ce sfânt avem astăzi? Aţi citit viaţa sfântului de astăzi? Uite, aşa posteau şi se rugau sfinţii de demult, uite, aşa răbdau mucenicii! Iar noi, părinţilor, mâncăm şi dormim!

După ce explica viaţa sfântului zilei, adăuga:

– Iată, este ora 2,30. De acum mergeţi la chilii, faceţi paraclisul Maicii Domnului şi vă culcaţi.

18. Uneori spunea ucenicului său:

– Frate Gheorghe, să veniţi deseară cu toţii la mine!

Seara vorbea cu fraţii cuvânt de folos din Sfânta Scriptură, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi din viaţa călugărilor aleşi, până la miezul nopţii. Îi învăţa rugăciunea lui Iisus, îi sfătuia cum să fugă din cursele vrăjmaşului, îi mângâia duhovniceşte, îi deprindea să picteze şi să cânte pe note. La urmă cânta singur o podobie cu glas lin şi duios şi cu ochii înlăcrimaţi zicea:

– Fraţilor, să mergem la biserică. Se aude clopotul de Utrenie!

19. Spunea iarăşi ucenicul lui că, de vedea vreun părinte sau frate trist şi abătut, îndată îl întreba cu blândeţe:

– De ce eşti supărat, mata, frate? Ai nevoie de ceva?

Apoi lăsa slujba, chema pe frate la chilia lui şi îi dădea un cuvânt de mângâiere, o carte bună, bani pentru haine, ceva de mâncare sau din darurile aduse de la biserică şi îl libera cu pace. Însă vin nu dădea nimănui la chilie, ca să nu-l ducă în ispită.

20. Odată s-a dus ucenicul la adunat fân pe munte. În urmă, părintele Vichentie i-a făcut curăţenie în chilie, a spălat duşumeaua, a scuturat praful, a văruit soba şi i-a aprins candela. Seara, când s-a întors fratele de la ascultare, i-a zis părintele:

– Uite, aşa trebuie să fie chilia unui călugăr. Simplă şi curată ca o biserică!

21. Altădată a zis ucenicul către părintele său duhovnicesc:

– Preacuvioase, fă-ţi şi sfinţia ta o haină mai bună, că eşti stareţ şi te vede lumea!

– Nu merit! Nu merit alta, frate Gheorghe! De m-aş izbăvi în aceasta de păcate!

22. Spunea ucenicul despre stareţul său:

– Părintele Vichentie era foarte nevoitor. De multe ori umbla vara descult sau cu picioarele goale în bocanci. La chilie avea numai o singură haină bună, pe care o lua la biserică. Celelalte haine erau vechi şi cârpite, dar totdeauna curate.

23. Spunea încă ucenicul şi acestea:

– N-am văzut în chilia părintelui Vichentie nici pat, nici pernă, nici învelitoare, nici haine de prisos, decât numai câteva cărţi, o masă, candela aprinsă, crucea şi epitrahirul cu care spovedea. Nu ştiu unde şi cum dormea, nici cum se ruga în chilie, dar întotdeauna îl găseam treaz şi senin la faţă.

24. Protosinghelul Vichentie Mălău iubea atât de mult Biserica lui Hristos, încât zăbovea înlăuntrul ei ziua şi noaptea. Singur făcea curăţenie, spăla pe jos, împodobea altarul, ştergea icoanele, vopsea stranele, curăţa pictura şi văruia pereţii bisericii pe dinafară. Chipul său era întotdeauna blând şi plin de bucurie.

25. Spunea unul din ucenici că odată a venit la mânăstire prefectul cu câţiva profesori. Părintele Vichentie, îmbrăcat într-o haină rea, văruia biserica:

– Unde este stareţul mânăstirii? l-au întrebat ei. Am vrea să vorbim cu dânsul.

– Mă duc să-l caut – a zis părintele Vichentie. Aşteptaţi puţin!

Dar ei, înţelegând de la alţii că el este stareţul şi văzându-l aşa rău îmbrăcat, îndată au plecat.

26. Uneori îl întrebau oamenii:

– Părinte stareţ, cu ce-aţi făcut atâtea reparaţii la biserică şi la chilii?

– Cu mila lui Dumnezeu şi cu ajutorul oamenilor, răspundea părintele. Dacă cheltuiam azi o mie de lei, mâine veneau în loc două mii. Dacă scoteam azi două mii din casă, a doua zi găseam patru mii în loc.

27. Se spunea despre dânsul că în noaptea de 11 noiembrie priveghea singur până dimineaţa în Sfântul Altar, în rugăciune şi lacrimi, spre pomenirea Sfinţilor Mucenici Mina, Victor şi Vichentie. Asemenea făcea şi în alte nopţi de peste an.

28. Se spunea iarăşi că în ziua întâi de Paşti, când veneau cu toţii la trapeză cu icoana Învierii şi mesele erau pline de daruri, părintele Vichentie se aşeza în capul mesei, gusta de câteva ori, apoi vorbea cuvânt de folos timp de două ceasuri. Vorbirea lui era aşa de dulce şi vie, încât părinţii lăsau mâncarea şi-l ascultau cu lacrimi.

29. Spunea încă părintele Vichentie celor ce îl întrebau, cum că ouăle roşii închipuiesc lacrimile Maicii Domnului, pe care le-a vărsat pe Golgota, când Fiul ei era răstignit pe cruce.

30. Când veneau credincioşii la mânăstire, băteau la uşa părintelui Vichentie şi-l întrebau:

– Părinte, am venit la mânăstire să facem Sfântul Maslu, să dăm slujbe, să ne spovedim. La cine să ne ducem?

– Eu vă mărturisesc, fraţii mei – răspundea bătrânul cu dragoste. Apoi zăbovea cu ei toată noaptea. Le asculta necazurile, îi mărturisea, le rânduia canon, îi mângâia cu alese cuvinte duhovniceşti şi îi odihnea. A doua zi iarăşi îi ducea la trapeză, îi servea singur cu mâncare, le dădea pâine pentru drum, îi petrecea până la poartă şi, binecuvântându-i, îi libera cu pace.

31. Odată, un preot a adus pască în sfântul altar. Atunci bătrânul i-a zis:

– Părinte, nu ştii că după tipic nu-i voie să se aducă pască, brânză şi ouă *în sfântul altar? Se cădea să faci 200 de metanii pentru aceasta. Dar nu-mi* permit să dau canon la preoţi. De aceea, voi face eu canonul acesta.

32. Spuneau bătrânii care l-au cunoscut că părintele Vichentie învăţa aşa de frumos pe oameni, că toţi care îl ascultau plângeau.

– Dragii mei – zicea el –, aţi venit de departe, cu desagii în spate, desculţi peste dealuri, trudiţi şi flămânzi, ca să vă închinaţi la sfintele mânăstiri! Bine aţi venit, fraţilor! Dumnezeu să vă numere paşii...

La plecare, iarăşi le zicea:

– Sărutaţi, fraţilor, pământul acesta, că este loc sfânt. Aici au trăit atâţia cuvioşi, pe care numai Dumnezeu îi ştie! Iar credincioşii, închinându-se, plecau mai departe.

33. Un frate curând călugărit a întrebat pe părintele Vichentie:

– Preacuvioase, ce să fac să mă mântuiesc?

– Ascultă, mata, frate, sileşte-te să împlineşti tot ce ai făgăduit şi cu siguranţă te vei mântui.

– Vai, părinte, mă înfricoşez de jurământul călugăresc!

– Nu te teme, frate! Ai nădejde că ai primit Duh Sfânt. Începe a lucra câte puţin, până vei deprinde fapta bună. Caută mai întâi să ai conştiinţă curată, să nu te mustre de nimic la apusul soarelui. Apoi, păzeşte-ţi mintea de gânduri rele, fă cu dragoste orice ascultare şi zi mereu „Doamne Iisuse".

Aşa, dragul tatei, ascultă mata de mine şi nu vei greşi. Aşa se lucrează ogorul sufletului.

34. Alt fiu duhovnicesc l-a întrebat:

– Părinte Vichentie, ce să fac să mă mântuiesc?

Iar bătrânul i-a dat o hârtie pe care scria:

– Mărturiseşte-ţi cât mai des păcatele tale; fă-ţi canonul şi pravila de chilie; zi neîncetat rugăciunea lui Iisus; fă ascultare la toate şi tuturor; iubeşte

singurătatea ca să fii scutit de a auzi, de a vedea, de a pofti şi de a critica, pe drept sau pe nedrept; în faţa ta, toţi să fie socotiţi ca sfinţi.

Sileşte-te să faci acestea cu dragoste şi vei fi viu. Iar nefăcând acestea, pentru ce ai jurat, nesilit fiind? Ce nebunie fără leac este a jura fără a-ţi da seama pentru ce juri!

35. Spuneau ucenicii lui că părintele Vichentie nu se atingea niciodată de Sfânta Masă, afară de mare nevoie; iar deasupra nu îngăduia să se pună nimic, afară de cele sfinte. Când săvârşea dumnezeiasca Liturghie, stătea departe de jertfelnic şi se ruga cu mâinile aşezate cruciş pe piept, iar când pomenea pomelnicele se aşeza în genunchi lângă Sfânta Masă şi se ruga pentru toţi cu lacrimi.

36. La spovedanie, părintele Vichentie era foarte blând şi iscusit. Întotdeauna îi dădea îndrăzneală omului şi nădejde în mila lui Dumnezeu.

– Ascultă, mata, – spunea bătrânul – mărturiseşte, aici, în faţa lui Hristos, tot ce ai pe suflet. Nu ascunde nimic, nici nu te ruşina de mine, că şi eu sunt om şi nu am voie să mă smintesc de păcatele tale. Aşa, dragul tatei, spune tot ce ai greşit şi te căieşte ca un om, iar Dumnezeu te va ierta prin mine, păcătosul, după mare mila Lui. Numai să părăseşti păcatul!

La urmă dădea şi puţin canon – metanii, post şi milostenie.

37. Spunea ucenicul său că părintele Vichentie primea foarte greu la spovedanie preoţi de mir şi duhovnici.

– Ascultă, mata, părinte, zicea bătrânul – du-te la părintele Ambrozie din Mânăstirea Neamţ. El este duhovnicul preoţilor.

– De ce nu spovedeşti preoţi? l-a întrebat ucenicul.

– Ei, frate, cel mai greu este să mărturiseşti preoţi şi duhovnici! Ei au o mare răspundere înaintea lui Hristos.

38. Într-o zi a spus bătrânul către toţi:

– Părinţilor, iată, vin de departe mireni la mânăstire, cu traistele pline de daruri. Iar noi le primim darurile şi-i lăsăm să plece deşerţi. Nimic nu le dăm înapoi. Căci, cine dintre noi se roagă cu post şi cu lacrimi pentru ei? Sau cine le dă sfaturi şi cuvinte de mângâiere? Cine mai face metanii pentru mireni? Vai de noi, părinţilor! Să ştiţi că o să ne dea Dumnezeu în judecată!

39. În anul 1927, la hramul Mânăstirii Secu a venit lume multă. Părintele Vichentie i-a primit pe toţi cu dragoste, i-a odihnit şi ospătat; iar din darurile aduse a împărţit la slujitori, la călugări şi la săraci. Văzând aceasta, casierul mânăstirii i-a zis:

– Părinte stareţ, dar totul împărţiţi? Mânăstirea cu ce mai rămâne, că s-au cheltuit atâţia bani cu hramul?

– Lasă, părinte Eftimie. Astăzi am prăznuit ziua Sfântului Ioan Botezătorul. La hram, mânăstirea nu trebuie să câştige, ci să se roage şi să facă milostenie la toţi. Acesta este un hram adevărat!

40. Spunea ucenicul că într-o zi de An Nou s-a adunat obştea la stăreţie să ureze părintelui Vichentie sănătate şi să primească binecuvântare. Iar bătrânul le-a zis:

– Părinţilor şi fraţilor, s-ar fi cuvenit să vă servesc cu câte un pahar de vin, după obicei, dar nu am. Eu, însă, nu vă dau vin, care de multe ori omoară sufletul, ci vă dau cuvinte de folos de la Sfinţii Părinţi, care dau viaţă. Nu aşteptaţi de la mine cuvinte înalte, că cele înalte sunt sus. Acolo să ne ajute Dumnezeu să ne împlinim cu toţii.

După ce le-a vorbit din viaţa şi învăţăturile Sfântului Vasile, a încheiat, zicând:

– Să nu ne deznădăjduim, părinţilor, chiar dacă greşim, ci să ne mărturisim, să părăsim păcatul şi să avem nădejde. Că Dumnezeu, ca un Tată bun, mereu ne aşteaptă cu braţele deschise.

41. A venit la părintele Vichentie un stareţ renumit şi au vorbit mult împreună despre mântuirea sufletului. La urmă i-a zis bătrânul:

– Părinte stareţ, sfinţia ta obligi pe călugări să postească câte două, trei zile, chiar dacă unii nu pot. Nu este mai bine să-i laşi după puterea şi voinţa lor? Eu nu fac aşa. Le dau post, dar cu pâinea pe masă. Cred că mai mare plată vor avea. Îi învăţ să postească cu pâinea dinainte. Că „pe dătătorul de bună voie îl iubeşte Dumnezeu".

42. Spunea ucenicul că părintele Vichentie mergea uneori la bucătărie şi zicea bucătarului:

– Ascultă, mata, părinte, fă mâncare destulă, pentru toată lumea; pune untdelemn cât trebuie şi o fierbe bine, să fie bună, ca să nu cârtească, nici să se îmbolnăvească părinţii.

43. Spunea iarăşi ucenicul că bătrânul venea regulat la masă cu părinţii, dar el nu mânca. Numai seara gusta puţin. Servea la masă, citea cuvânt de învăţătură şi privea cu dragoste cum mănâncă fiecare. Uneori îi ziceau ceilalţi:

– Mănâncă şi sfinţia ta, părinte stareţ.

– Iertaţi-mă, părinţilor, am mâncat la stăreţie cu cineva şi nu mai pot mânca. Vai, aşa m-am săturat!

44. Se mai spunea despre dânsul că, dacă observa la masă pe cineva că nu mănâncă, se apropia de el şi-i zicea:

– De ce stai mata şi nu mănânci? Ia, frate, şi mănâncă.

– Iartă-mă, preacuvioase, m-am săturat.

– Aşa, frate, să vă înfrânaţi cu mâncarea dinainte. Cel mai bun post este să mănânci fără să te saturi. Iar dacă posteşti de frica stareţului, acela este post de silă, iar nu din dragoste.

45. Spuneau ucenicii lui că cea mai mare faptă bună a stareţului era aceea că nu judeca niciodată pe nimeni, ci întotdeauna lua aminte de sine. Lucrând într-o zi cu fraţii la grădină şi observând pe unii că râd şi vorbesc de rău, a suspinat în sine şi-a zis:

– Ei, fraţilor, mi-aduc aminte ce zicea Sfântul Pavel: „Niciodată nu am scos cuvânt deşert din gura mea". Iar eu, ticălosul, întotdeauna clevetesc, cârtesc, vorbesc de rău pe fratele meu şi râd, în loc să plâng pentru păcatele mele. Vai mie, fraţilor, se apropie ceasul morţii mele şi nu ştiu ce răspuns voi da înaintea lui Hristos!

Iar fraţii, auzind acestea, tăceau şi se ruşinau de vorbele lui.

46. Spuneau iarăşi fiii săi duhovniceşti că părintele Vichentie priveghea aproape în fiecare noapte. Vara se nevoia în pădure şi iarna în chilie. De cum se lăsa întunericul, îşi lua Psaltirea în traistă, lumânări şi chibrituri, şi se furişa în pădure. Acolo se ruga singur şi făcea mii de metanii. Iar în zorii zilei se întorcea la chilie neobservat şi suna clopotul de deşteptare.

47. Odată a venit în vizită cauouică la mânăstire mitropolitul Pimen de la Iaşi. După ce s-a închinat în biserică, i-a zis stareţul:

– Înalt Preasfinţite, spuneţi un cuvânt de folos la părinţi.

– Bine, părinte Vichentie, iată le spun: Preacuvioşi părinţi, cu rânduiala lui Dumnezeu şi cu rugăciunile Sfântului Ioan Botezătorul, patronul acestei mânăstiri, aveţi un stareţ cu viaţă aleasă, cum nu am în nici o altă mânăstire din Moldova. Vă rog să-l ascultaţi în toate şi să-i urmaţi viaţa şi cred că cu harul lui Hristos, cu toţii vă veţi mântui!

48. A zis odată părintele Vichentie către duhovnicii mânăstirii:

– Părinţilor, mare este taina preoţiei şi a duhovniciei şi vai nouă de vom pierde sufletele încredinţate de Hristos. Că pentru fiecare vom da socoteală. Eu cred că dintr-o mie de duhovnici, puţini se vor mântui, cum ne învaţă şi Sfântul Ioan Gură de Aur, că duhovnicia este cea mai grea misiune pe pământ!

49. Spunea ucenicul său că părintele Vichentie nu primea niciodată bani pentru spovedanie sau pentru orice fel de slujbe. Totul făcea gratuit, din credinţă şi din dragoste, precum porunceşte Hristos: *În dar aţi luat, în dar să daţi* (Matei 10, 8). De asemenea, nu primea la chilie bani pentru pomelnice, ci îi trimitea la biserică.

50. La acest mare părinte veneau zilnic mulţi săraci să ceară milostenie. Cum bătea cineva în uşă, îndată deschidea şi zicea:

– Vai, a bătut Hristos la uşa chiliei mele şi nu am ce să-i dau milostenie! Şi îndată lua ce găsea în cale şi împărţea. Ori un prosop din cui, ori o pereche de ciorapi, ori ceva bani, ori o bucată de pâine. Iar dacă nu avea nimic la îndemână, spunea săracului:

– Aşteaptă mata puţin afară! Iar el intra în chilie, se dezbrăca de cămaşă sau îşi scotea bocancii şi îi dădea săracului, zicând:

– Primeşte, frate, măcar atât, că n-am altceva pe ziua de astăzi!

La urmă adăuga:

– Vino să mănânci la trapeză. Nu cumva să pleci flămând!

Şi îl servea cu mâinile sale. Apoi îl petrecea până la ieşire.

51. Se spunea despre el că niciodată nu purta haine noi, ci numai haine vechi, dar întotdeauna curate. Nu avea uneori nici cămaşă de schimb, pentru că totul dădea milostenie. De aceea purta permanent la gât un fular negru, lung până la brâu, ca să nu-l vadă cineva că nu are cămaşă pe el.

52. Când părintele Vichentie mergea la Târgu Neamţ să facă cumpărături pentru mânăstire, se adunau în jurul lui toţi săracii de pe uliţe, copii orfani, văduve, şchiopi, orbi, cerşetori. Iar sfinţia sa le dădea milostenie cea mai mare parte din bani. Din banii rămaşi făcea cumpărături şi se întorcea înapoi.

53. Spuneau ucenicii lui că în vara anului 1928, când a fost numit duhovnic la Mânăstirea Agapia, a trecut muntele numai cu traista în spate, în care avea Sfânta Evanghelie, crucea, molitfelnicul, epitrahirul şi un rând de schimburi. Aceasta era toată averea lui.

54. Spuneau iarăşi că părintele Vichentie era chemat uneori la praznic în mânăstire, iar el venea cu dragoste. După ce binecuvânta, gusta din mâncare de trei ori, iar paharul cu vin numai îl atingea de buzele sale, apoi zicea:

– Bogdaproste! Ce bine am mâncat! Dumnezeu să ierte pe răposatul!

– Mai staţi, părinte, şi mâncaţi cu noi. Nu vă sculaţi flămând de la masă, stăruiau maicile.

– Am mâncat. Iertaţi-mă. Mă duc, că mă aşteaptă Hristos la chilie! Şi îndată pleca.

55. Odată a venit un credincios la bătrânul şi i-a zis:

– Părinte, cutare om mi-a făcut multe necazuri. Nu mai pot răbda. Spune-mi ce să fac?

– Ascultă, mata, dragul meu. Nu te tulbura pe fratele în zadar, că nu el, ci diavolul este de vină. Deci, nu rupe legătura dragostei care este mai scumpă decât orice pe lume.

56. Altădată au venit câţiva călugări la el şi i-au zis:

– Părinte Vichentie, spune-ne un cuvânt de folos.

– Părinţilor, – zise bătrânul – de nimic nu ne va întreba Hristos la judecată, decât numai atât: Pentru ce nu ne-am pocăit? Pentru ce nu ne-am plâns păcatele? Pentru ce am rămas cu candelele stinse? Deci, siliţi-vă, dragii mei, siliţi-vă la pocăinţă. Că, iată, vine noaptea, când nimeni nu mai poate lucra nimic. Vine moartea fără veste şi ne găseşte în păcate. Să fim gata, părinţilor, să fim gata de drum!

57. A venit odată o călugăriţă la părintele Vichentie şi l-a întrebat:

– Preacuvioase, a venit o rudă la noi. Avem voie s-o găzduim în chilie?

– Maică, ascultă mata. Nici un ceas să nu găzduieşti pe mireni în chilie, ci numai la arhondaric. Că chilia călugărului este biserică, este cămară de taină şi loc de nevoinţă. Iar vorbirea cu mireni alungă plânsul călugărului, stinge candela rugăciunii şi depărtează pe Hristos din inima lui.

58. Dacă observa vreun mirean că face sminteală în mânăstire, îndată îi zicea:

– Ascultă, mata, frate. Mata trebuie să pleci din mânăstire mai înainte de apusul soarelui, că aici este foc. Aici este loc sfânt, unde sute de suflete se roagă lui Hristos. Aici rugăciunile şi metaniile nu mai încetează, nici candelele maicilor nu se sting. De aceea se cuvine să intri cu sfială, să mergi încet, să ai privirea în jos, să nu ţii pe nimeni de vorbă şi să te rogi, că mânăstirea este loc sfânt.

59. Într-o zi l-au întrebat câţiva credincioşi:

– Părinte Vichentie, oare este păcat a mânca de dulce în zile de post?

– Ascultaţi, fraţilor. Tot ce dezmiardă trupul este păcat. Când Biserica ne opreşte să mâncăm de dulce, suntem datori să postim. Eu nu vă pot dezlega să mâncaţi. Iar când Biserica dezleagă la toate, eu nu vă pot lega să nu mâncaţi. Deci să facem aşa cum ne învaţă Biserica.

60. Spuneau ucenicii lui că Protosinghelul Vichentie mânca foarte puţin, numai cât să-şi menţină viaţa. Tot ce căpăta de mâncare împărţea la cei din jurul lui, iar dacă îi mai rămânea ceva, către seară se ducea la maicile sărace şi le zicea:

– Maică, m-a trimis Hristos la sfinţia ta cu ceva de mâncare. Te rog s-o primeşti în numele Domnului!

61. Către maicile mai îndestulate din mânăstire zicea bătrânul uneori:

– Auziţi ce spune Hristos: *Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui*. Deci, mare osândă vom lua de nu vom face milostenie. Călugărul trebuie să mănânce un singur fel de mâncare şi acela cu multă înfrânare. La fel şi haine să aibă numai două, una de lucru şi alta de biserică, şi acelea să fie simple.

62. Când venea vreun sărac la el şi nu avea ce să-i dea, se ducea la maici şi le zicea cu glas rugător:

– Maică, a venit Hristos la mine şi nu am ce să-i dau milostenie! Te rog, împrumută-mi 100 de lei şi, când voi avea, ţi-i voi da înapoi.

Iar maicile, văzând dragostea lui pentru săraci, îi răspundeau:

– Poftiţi, părinte, 100 de lei şi nu ni-i mai da înapoi, că vrem şi noi să miluim pe Hristos.

Aşa silea bunul păstor şi pe alţii să facă milostenie.

63. Altădată a venit un călugăr să-i ceară cuvânt de folos, iar bătrânul i-a zis:

– Ascultă, mata, părinte. Ai primit ceva astăzi? Astăzi să împarţi la toţi. Nimic să nu ţii pentru a doua zi. Nici bani, nici pâine, nici două haine. Că are grijă Hristos să te hrănească şi mâine.

64. Într-o iarnă i-a cusut monahia Migaluşa – mama sa – un rând de haine noi călugăreşti, din lână ţigaie. Dar, înainte de a le îmbrăca, a venit la cuviosul un om sărac cu soţia să ceară milostenie. Aveau acasă 10 copii şi duceau lipsă de toate. Deci, le-a zis părintele:

– Poftiţi hainele acestea de şiac. Sunt preoţeşti, dar puteţi să le prefaceţi în haine pentru copii. Iarna ţin foarte cald şi sunt noi. Tot stăteau la mine degeaba. Noi avem de toate.

– Bogdaproste, părinte, au spus oamenii şi au plecat.

Deci, auzind, mama lui a zis, suspinând:

– Cum a dat părintele de pomană hainele acelea noi, aşa de bune? Cu ce o să se îmbrace în iarna asta?

– Lasă, maică Migaluşă, nu mai plânge, au mângâiat-o celelalte. Are Dumnezeu grijă de părintele Vichentie!

65. Spunea maica Laurenţia, ucenica lui:

– Odată m-am dus la părintele Vichentie pentru mărturisire şi l-am găsit spălându-şi rufele. Era îmbrăcat cu dulamă, fără cămaşă pe el.

– Iartă-mă, maică, că mă vezi aşa. Îmi spăl cămăşile şi nu am altele de schimb.

– Dă-mi binecuvântare, părinte, să le spăl eu.

– Ei, maică, dar popa ce să facă?

66. Zicea iarăşi ucenica lui:

– Părintele Vichentie locuia în casa preoţilor, alături de ucenicul său, Protosinghelul Eftimie. Şi venea la el multă lume pentru spovedanie şi sfat. Dar, pentru ca să nu mâhnească pe ucenicul său că este trecut cu vederea, zicea credincioşilor:

– Fraţilor, mergeţi o parte şi la părintele de alături. Este un duhovnic foarte bun şi iscusit.

67. Spunea maica Laurenţia despre acest mare duhovnic că, cu mult meşteşug, reuşea să tragă la spovedanie pe maicile care se temeau de canon aspru. Cum vedea vreuna descurajată, chema la sine o soră şi-i zicea:

– Ia, mata, untdelemnul şi făina aceasta şi le du la maica cutare, din partea mea, că este lipsită.

– Pentru ce faci aceasta, părinte Vichentie, – întreba maica Laurenţia – doar are cu ce trăi?

– Ca să-i ridic moralul şi să-i dau îndrăzneală duhovnicească.

După o zi sau două, când o întâlnea în biserică, o chema la sine şi-i zicea:

– Maică, sfinţia ta eşti o călugăriţă bună. Ai venit la mânăstire de atâţia ani, ai crescut ucenice, ai făcut ascultare, la biserică vii regulat, la strană cânţi frumos. Nu trebuie să te descurajezi. Aceasta este lucrarea vrăjmaşului. Ai nădejde în mila lui Dumnezeu şi vină pe la popa. O să-ţi citesc o rugăciune, o să te spovedesc şi vei vedea pe urmă ce mulţumită te vei simţi.

Aşa câştiga părintele Vichentie sufletele tuturor.

68. Acest preacuvios părinte avea şi darul mai înaintevederii. Când venea câte un frate tânăr la mânăstire, el simţea cu duhul dacă va fi sau nu călugăr bun. Pe unii din fraţi îi chema la sine şi le zicea:

– Dumnezeu şi Maica Domnului să vă binecuvinteze, fraţilor, să ajungeţi călngări buni şi preoţi ai Bisericii lui Hristos. Iar pe alţii, chemându-i, le spunea:

– Fraţilor, n-o să puteţi sta în mânăstire. Aici este greu. Poftiţi bani de drum şi vă duceţi acasă. Ascultaţi de părinţi, învăţaţi o meserie şi aveţi frica lui Dumnezeu. Şi toţi urmau sfatul lui.

69. Spunea maica Laurenţia că a venit o copilă la bunica ei, călugăriţă în Mânăstirea Agapia, ca s-o vadă. A doua zi, bătrâna s-a dus la părintele Vichentie şi i-a zis:

– Binecuvintează, preacuvioase părinte, pe nepoata mea că se întoarce acasă.

– Dumnezeu şi Maica Domnului să te binecuvinteze, soră, să rămâi la mânăstire şi călugăriţă să te faci!

Din ceasul acela, copila a rămas la Agapia şi a ajuns călugăriţă bună.

70. La părintele Vichentie veneau mulţi bolnavi pentru rugăciune. Unii din ei se vindecau. Bătrânul îi primea pe toţi cu dragoste, îi mărturisea şi le făcea Sfântul Maslu. El însă simţea cu duhul dacă bolnavul se va vindeca sau

nu. De aceea nu voia să schimbe hotărârea lui Dumnezeu. La plecai mângâia pe cel suferind şi-i dădea a înţelege ce va urma.

– Cât să vă dăm, părinte, pentru Sfântul Maslu? întreba bolnavul.

– Ei, lasă, dacă te vindeci, ne tocmim noi! Şi nu lua niciodată bani de nimeni.

71. Odată s-a îmbolnăvit părintele Vichentie şi nu avea unde să se culc că nu avea pat în chilie. Atunci maica Laurenţia i-a adus un pat cu pernă aşternuturi şi a zăcut bătrânul câteva zile pe el. După ce s-a ridicat din boală zis către maici:

– Vă mulţumesc pentru pat, pentru pernă, pentru toate. Luaţi-le de acur că popa s-a făcut sănătos. De ce să doarmă altul pe duşumea din cauza mea?

– Ba nu, preacuvioase, vi l-am dăruit de tot. Ţineţi-l în chilie.

– Dacă-l ţin în chilie, iar mă întoarce boala!

După câteva zile a întâlnit un sărac şi i-a dat patul cu tot ce era pe el. I atunci părintele n-a mai fost bolnav niciodată cât a stat la Mânăstirea Agapia.

72. Spunea odată bătrânul către Protosinghelul Eftimie, ucenicul său:

– Astă noapte, după ce am făcut câteva aţe de metanii, m-am aşezat puţ pe scaun să mă odihnesc. După câteva minute am simţit că cineva mi-a smu cu mânie metaniile din mână şi le-a aruncat. Când am deschis ochii, am văz în chilie o ceată de diavoli negri, care săltau şi jucau. Dar îndată ce a început să strig către Hristos cu lacrimi, diavolii s-au făcut nevăzuţi.

73. Zicea iarăşi părintele Vichentie către ucenicul său:

– Bine este călugărului să fie străin toată viaţa. Dacă nu, să se înstrăine: măcar la bătrâneţe, ca să moară străin, iar nu între ai săi. Că aşa a făgăduit l Hristos.

74. Obişnuia părintele să vorbească către fiecare cuvânt de folos. Cum î aducea aminte de vreun cuvânt ziditor de suflet, îndată îl spunea la cea dint călugăriţă pe care o întâlnea.

– Maică Evsevie, auzi mata? Mi-am adus aminte de un cuvânt. Să ţi spun acum, poate nu te mai întâlneşti cu el.

La urmă încheia, zicând:

– Acesta este, poate, ultimul meu cuvânt, ultima binecuvântare. Cine şti dacă mai ajungem până mâine!

75. Într-o zi l-a întrebat unul din ucenici:

– Cum vă simţiţi la Mânăstirea Agapia, părinte Vichentie?

– Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Ştiţi ce mă ţine aici? Liturghia zilnic şi Sfânta Împărtăşanie! Altfel m-ar înconjura ispitele din toate părţile.

Şi s-a folosit mult ucenicul de cuvintele bătrânului.

76. Zicea părintele Vichentie:

– Cine caută a se îndulci de frumuseţi trupeşti este vinovat ca şi curvarul, şi, până nu pune hotar, nu se poate împărtăşi. Ba şi anafura o ia spre păcat. Vai, şi ce mulţi mai sunt din cei care cred că a pofti nu este nimic! Dar Hristos spune hotărât: *Dacă ai poftit, iată ai şi curvit în inima ta* (Matei 5, 28).

77. Zicea iarăşi:

– Cea mai sigură cursă a diavolului pentru om este amânarea. „Ai vreme să te închini, – zice el – să posteşti mai pe urmă, deseară, mâine!" Şi tot te amână până mori. Iată, aşa se pierde omul singur, cu voia lui, nepocăit. A cui este vina?

78. Alteori spunea ucenicilor:

– Fraţilor, în zadar vă spovediţi, dacă nu puneţi hotar greşelilor.

79. Zicea bătrânul către fiii săi duhovniceşti:

– O, ce nebunie fără leac este a jura în faţa altarului lui Hristos şi în faţa a toată lumea, că vei trăi toată viaţa ta numai în ascultare desăvârşită, în răbdare, în înfrânare de băuturi şi de orice pofte şi îndulciri trupeşti. Şi vai! În urma jurământului din aceeaşi zi, începi a căuta să refuzi supunerea, să calci în picioare jurământul sfânt şi să te întorci cu îndrăzneală la cele dintâi. Nu uita, însă, că jurământul acesta în ziua judecăţii îţi va fi cel mai cumplit pârâş. Ţine seama că nu numai pentru tine vei răspunde, ci şi pentru toţi acei ce s-au smintit de tine, precum însuşi Hristos zice: *Vai de cel prin care vine sminteala* (Matei 18, 7).

80. Zicea părintele Vichentie şi acestea:

– Pe Mântuitorul Hristos nimeni nu L-a văzut niciodată râzând, dar plângând L-au văzut toţi adeseori. Nu pentru El plângea, ci pentru lumea rătăcită în pustietăţile păcatelor, unde locuiesc vrăjmaşii omenirii, stând la pândă neadormiţi şi căutând ca fiarele sălbatice să rupă şi să înghită pe toţi cei rătăciţi în acele pustietăţi.

81. Pentru cei ce vorbesc în biserică, spunea:

– Vorbirea, glumele şi râsul în biserică sunt păcate contra Sfântului Duh, adică contra puterii dumnezeieşti, căci prin acestea se dispreţuieşte sfinţenia bisericii şi se dă prilej de sminteală publicului. Ba, ceva mai mult, aceste urâciuni au devenit astăzi un obicei nedespărţit de biserică şi de credincioşii săi.

Vai, ce dureros lucru este când singuri noi dispreţuim ce avem mai sfânt – Biserica – pe care o avem moştenire de la Hristos! Despre aceasta Însuşi Domnul spune: *Casa mea, casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile, iar voi aţi făcut-o peşteră de tâlhari* (Matei 21, 13).

82. Iar despre post aşa învăţa pe ucenici:

– Fără post - adică înfrânare de la mâncare, de la băutură şi de la gânduri şi fapte rele – nimeni dintre muritori nu poate fi în stare să trăiască viaţa monahală singuratică, în curăţenie trupească absolută şi cu deplină pace a conştiinţei. Un trup hrănit şi odihnit învinge neapărat duhul, întunecă conştiinţa şi cade victimă a multe feluri de păcate.

83. Alteori iarăşi învăţa zicând:

– Fraţilor, vorbirea şi glumele în biserică se aseamănă cu râs la mormânt!

84. Iarăşi zicea părintele Vichentie:

– Este adevărat că Mântuitorul a dat Sfinţilor Săi Apostoli puterea de a lega şi dezlega păcatele – şi prin ei arhiereilor şi preoţilor –, dar cu condiţia ca acestea să fie ispăşite prin post, rugăciune, canon, lacrimi şi hotar.

Ei bine, astăzi mulţi caută duhovnici dintre cei mai lesne iertători şi încă îi roagă să nu le dea canon mult. Ba încă ar mai cere graţiere definitiv. Unii nu uită să ceară imediat şi voie de împărtăşanie, indiferent de greutatea păcatelor. Aceasta, ca să-i creadă lumea vrednici. O, ce nebunie fără leac! Canoanele sunt făcute de Apostoli şi de alţi sfinţi şi trebuie aplicate tuturor, după om, după timp şi împrejurări. Însuşi Hristos S-a ostenit, a postit, S-a rugat şi a plâns pentru noi.

O, oameni împietriţi şi orbi, Sfânta Împărtăşanie este foc ce arde pe cei nevrednici!

85. Iar pentru cei cu totul împietriţi la spovedanie, zicea:

– Vai şi iar vai celor plini de păcate care caută duhovnici lesne iertători şi le fură binecuvântarea şi cu obrăznicie îndrăznesc a se împărtăşi, ştiindu-se singuri că sunt nevrednici. Acelora mai bine le-ar fi fost să se fi născut morţi, căci, hotărât, iertare nu mai pot avea şi partea lor va fi în veci cu Iuda.

86. Alteori învăţa marele duhovnic:

– Înainte de a merge la spovedanie, cercetează-ţi conştiinţa mult timp şi vezi că sunt greşeli mici, care de multe ori pot deveni mai vătămătoare ca cele mari. Apoi scrie pe hârtie tot ce ai greşit şi caută un duhovnic iscusit, iar nu lesne iertător. Că nici un duhovnic înţelept nu poate nesocoti canoanele Sfinţilor Părinţi. Căci, Hristos şi Sfinţii Săi, ieri, azi şi în veci, aceiaşi sunt! Deci, mărturisindu-te, cere singur canonul cuvenit şi fă-l îndată, că nu-ţi ştii ceasul morţii. Dacă îţi dă voie duhovnicul să te împărtăşeşti, încă nu te grăbi, că foc este şi arde. Ci, cercetează-ţi mult conştiinţa şi apoi cu mare frică, împărtăşeşte-te.

87. Zicea iarăşi părintele Vichentie:

– Spovedania deasă slăbeşte puterea diavolilor.

88. Zicea şi acestea:

– Cei ce se supun păcatelor şi patimilor trupeşti, aceia, acolo, nicidecum nu vor avea iertare.

89. Odată, văzând bătrânul unele surori cârtind în mânăstire, le-a zis:

– Faceţi ascultare, maicilor, fără cârtire, ca lui Dumnezeu. Aceasta este călugăria. Dacă nu, râde diavolul de voi şi vă câştigă el.

90. Altădată, văzând o călugăriţă vorbind de rău pe stareţă, i-a zis:

– Tu cine eşti, care judeci pe slujitoarea lui Dumnezeu? Ea, Domnului stă sau cade. Şi va sta, că puternic este Dumnezeu să o sprijinească. Se cade însă şi slujitoarei Domnului – stareţei – a fi împodobită cu toate virtuţile evanghelice, zidite pe temelia smereniei, judecând cu nepărtinire şi cu îndelungă răbdare, „ca să ia plata chemării de sus”.

91. Zicea părintele Vichentie către o călugăriţă din Agapia Veche care voia să aducă pe oameni cu sila la pocăinţă:

– Maică Evsevie, pentru ce nu te ţii de învăţătura Sfintei Evanghelii, care spune aşa: *Nimeni nu poate veni la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl* (Ioan 6, 44)? Deci, pe fiecare om, dacă nu-l trage şi nu-l mişcă Duhul Sfânt, el rămâne împietrit ca Faraon, căruia Dumnezeu anume i-a împietrit inima ca să facă minuni prin el, să se proslăvească prin împietrirea lui. Aşa face Dumnezeu cu fiecare om. Nu-l cheamă când vrei tu, ci când vrea El. Degeaba te frământi, căci gândurile lui Dumnezeu nu sunt ca ale noastre.

92. Zicea iarăşi către aceeaşi călugăriţă:

– Ai jurat răbdare? Rabdă! Nu căuta ce fac alţii, că Dumnezeu voieşte să cauţi de sineţi. Ce vrei? Să mântuieşti cu forţa pe om? Ai uitat ce i-au făcut călugării Sfântului Simeon Noul Teolog? Cum l-au dat afară din mânăstire? Rabdă, deci, şi nu te pune împotriva lui Dumnezeu.

93. Altădată iarăşi i-a zis bătrânul:

– Căutând la ceea ce fac alţii, greşeşti. Nu te rătăci, vrând să îndreptezi pe alţii. Ci vezi de tine, că pentru tine ai jurat. Are Dumnezeu grijă de fiecare.

94. Zicea iarăşi aceleiaşi călugăriţe:

– Nicăieri nu vei putea sta, nici vei avea pace să te mântuieşti, de nu vei tăcea ca mortul şi nu vei răbda până la sânge. Că, de te ocupi să mântuieşti pe alţii, te uiţi pe tine.

95. Zicea iarăşi părintele Vichentie:

– De câte ori pârăşti pe fratele tău, de atâtea ori calci Evanghelia care îţi arată pe Domnul răstignit.

96. Zicea către aceeaşi călugăriţă:

– Dacă toată viaţa sfinţiei tale nu te vei hotărî ca pe toţi şi pe toate să-i crezi sfinţi şi sfinte, nu te poţi mântui şi degeaba mai stai în călugărie. Eu cred din inimă că toţi sunt sfinţi şi sfinte şi că Dumnezeu îi mântuieşte şi îi sfinţeşte aşa cum eu nu pot pricepe, nici sfinţia ta!

97. Zicea părintele Vichentie şi acestea:

– Vă încredinţez că cel ce urăşte, chiar motivat, pe aproapele său, se face atât de vinovat, încât merită a fi tras la cea mai înaltă instanţă de judecată. Iar cel ce defaimă şi ponegreşte pe aproapele, se aseamănă cu ucigaşii de oameni care se condamnă la cea mai grea pedeapsă.

98. Zicea iarăşi:

– Nu există sub soare un lucru mai dureros, decât un creştin care ştie a citi, dar nu are în casa sa Biblia, şi nu citeşte în ea zilnic, ca să ia dar şi putere.

99. Înainte de plecarea sa în Banat, au venit la bătrânul doi ucenici – ieromonahul Climent şi monahul Cleopa – şi cu multe lacrimi i-au zis:

– Preacuvioase părinte, în curând vei pleca de la noi şi nu ne vom mai vedea în viaţa aceasta. Spune-ne ultimul cuvânt de folos.

Iar părintele Vichentie, punându-şi mâna pe grumazul părintelui Cleopa şi cu cealaltă lovind uşor în masă, a zis:

– Ascultă, mata, părinte Cleopa, ascultă ce-ţi spune popa. Iată ultimul meu cuvânt: răbdare, răbdare, răbdare! Şi când ţi se va părea matale că ai gătit-o, ia-o din nou de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare!

– Dar până când, părinte Vichentie?

– Până la uşa mormântului! Apoi, dragii mei, vom merge noi acolo în grădina raiului. Şi acolo cântă păsări aşa de minunat! Şi sunt copaci cu flori şi fructe de aur! Şi pajişti care veşnic înfloresc. Şi sunt izvoare cu ape limpezi! Acolo vom vedea cetele sfinţilor. Acolo vom auzi cântările îngerilor. Acolo vom petrece în veci cu Domnul. Deci, fraţii mei, acolo în rai să ne întâlnim!

100. Mărturisesc ucenicii săi că, în timp ce părintele Vichentie săvârşea la Mânăstirea Agapia ultima Liturghie, s-a văzut de către toţi un porumbel deasupra Sfintei Mese. Apoi a zburat afară.

– În ce parte a zburat porumbelul? întrebă părintele la sfârşitul slujbei.

– A zburat către apus – i-au răspuns maicile.

– Deci, către apus trebuie să plec şi eu!

101. La 26 martie, 1940, părintele Vichentie împreună cu ucenicul său, ieromonahul Eftimie Tănase, au plecat ca misionari în Banat. În sunetul clopotelor, obştea Mânăstirii Agapia i-a petrecut plângând până devale. Apoi, bătrânul, întorcându-se spre ele, a zis:

– Maicilor, de-ajuns! Vă mulţumesc pentru atâta dragoste. Întoarceţi-vă la mânăstire şi nu uitaţi făgăduinţele călugăreşti de care vom da seamă înaintea lui Hristos. Iertaţi-mă! Apoi, făcând metanie unii altora, le-a binecuvântat şi au plecat.

102. Spuneau iarăşi ucenicii săi că în Mânăstirea Vasiova, Protosinghelul Vichentie Mălău se nevoia mai mult ca în Moldova. Toată ziua era în biserică şi la chilie înconjurat de sute, uneori mii de oameni. Pe unii îi spovedea, pe alţii îi mângâia, pe toţi îi sfătuia şi pentru toţi se ruga.

Apoi, odată cu seara, se retrăgea în pădure, la un loc tăinuit, unde avea o cruce mare. Acolo se ruga cu lacrimi şi făcea mii de metanii până în zorii zilei, când se întorcea la chilie.

103. În vara anului 1945, marele duhovnic, Protosinghelul Vichentie Mălău, după o scurtă suferinţă, şi-a dat sufletul în braţele Mântuitorului şi a fost petrecut la mormânt de peste zece mii de credincioşi. Toţi l-au plâns şi l-au acoperit cu ţărână cu propriile lor mâini.

Până astăzi vin ţărani din Banat – ortodocşi şi catolici – în pelerinaj, la Mânăstirea Vasiova. Pun lumânări şi flori pe mormântul lui, se roagă, plâng, fac metanii, apoi îi sărută crucea şi se întorc la casele lor.

După şapte ani de zile, osemintele acestui preacuvios părinte, pline de bună mireasmă, au fost strămutate la Mânăstirea Secu. Iar mâinile sale, cu care a săvârşit cele sfinte şi a miluit pe cei săraci, au fost găsite întregi şi nevătămate, ca semn că Hristos l-a numărat în ceata cuvioşilor părinţi, pentru sfinţenia vieţii şi desăvârşita lui milostenie.

104. Maică Eufrosina, suflet drept şi sfânt[19].

Toate scrisorile le-am primit şi vă rog mult, nu vă supăraţi, căci eu nu răspund nimănui până nu sunt împins şi îndemnat de Duhul Domnului, căci în mine trăieşte Hristos, nu eu. El porunceşte şi eu, slugă, execut. Aşa să trăiţi viaţa în duh şi adevăr şi, dacă Duhul Domnului vă îndeamnă să scrieţi mai des, scrieţi că mă bucură. La ceea ce m-aţi întrebat, o să vă răspund eu în plic închis.

105. Suflet curat şi drept,

Am primit şi vă mulţumesc mult pentru ceea ce aveţi în gând şi suflet. Însă, toate se fac cu voia lui Dumnezeu. Omului de lut nu-i rămâne decât să fie supus hotărârii dumnezeieşti. Aşa fiind, să mulţumim lui Dumnezeu şi să-L lăudăm cât vom fi vii pe pământ, oriunde ne vom afla stând şi purtaţi de Duhul Sfânt, în chipul cum omul niciodată n-are să priceapă.

---

[19] Trei scrisori scrise din Banat către fiicele sale duhovniceşti din Mânăstirea Agapia, în anul 1945.

Vă pomenesc cu credinţă şi vă trimit binecuvântarea Domnului, amin. Fiţi sănătoase. Mai scrieţi.

106. Suflet drept şi credincios,

Vă mulţumesc, matale şi la toate surorile din casă, cinci la număr. Tot ce trebuie am făcut şi fac mereu rugăciuni şi cereri, după cum m-aţi rugat prin scrisoare. Deci, luaţi aminte de sinevă numai, trăiţi numai înlăuntrul vostru şi nu în afară, şi smerenia cu supunerea să vă fie hrana zilnică. Rămâneţi cu Dumnezeu trăind. Amin.

Cuvânt despre Sfânta Rugăciune[20]

Mântuitorul S-a întrupat ca să ne fie nouă spre model de viaţă trupească şi sufletească pe pământ şi pregătitoare pentru viaţa de dincolo de mormânt.

Iubite, adânceşte-ţi cugetarea la Marta care primeşte pe Domnul şi la Maria care cade la picioarele Sale.

Amândouă surorile au mare osârdie în lucru, însă sunt cu totul deosebite lucrările lor. Că Marta slujea, gătind hrana pământească, trupească, Domnului; iar Maria, şezând lângă picioarele Lui, asculta cuvintele Lui. Una odihnea pe Cel văzut, iar cealaltă slujea Celui nevăzut, că era cu adevărat şi om şi Dumnezeu, Cel de faţă. Acelaşi Stăpân, osârdia amânduror femeilor a primit-o. Dar Marta, de osteneală obosită, cerea mijlocitor pe Domnul către Maria, să o ajute: „zi-i ei ca sculându-se să slujească Ţie cu mine".

Iar Domnul îi răspunde: „Marto, Marto, te grijeşti şi spre multe te sileşti, iar Maria partea cea bună şi-a ales-o, care nu se va lua de la dânsa". Că n-am venit pe lume ca să stăm pe aşternuturi moi şi pântecele să-l hrănim, ci am venit ca pe voi să vă hrănesc cu cuvântul adevărului şi cu vederea tainelor.

Pe una dar n-a oprit-o de la cele ce lucra, iar pe cealaltă a lăudat-o că şi-a ales partea cea bună. Amândouă femeile lucrau cu osârdie, însă partea sufletească era mai de valoare, căci era o privire tainică.

Tu, suflete, alege ce voieşti. De voieşti, slujeşte în numele lui Hristos, ca Marta cele pământeşti. Domnul îţi dă voie, că zice: „Întrucât aţi făcut unuia din aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie aţi făcut". Că ori de primeşti străini, ori odihneşti săraci, ori de te pleci către cei ce se află în dureri, în nevoi, în primejdie, ori de slujeşti bolnavi, toate asupra Sa le primeşte Hristos.

Iar de vrei să râvneşti Mariei care a lăsat slujba trupului şi şi-a adâncit inima spre cele sufleteşti, apoi curat să săvârşeşti lucrul. Părăseşte trupul, lasă

[20] Copiat după un manuscris original al Protosinghelului Vichentie Mălău, păstrat în Mânăstirea Agapia Veche.

lucrarea de pământ şi facerea de bucate şi celelalte (în timpul rugăciunii) şi şezi lângă picioarele Domnului şi ascultă cuvintele Lui. Căci, învăţăturile Domnului întăresc nevoile trupului.

Deci, ai luat, iubite, pildele şi dovada. Alege ce vrei. Sau slujitor fii săracilor, sau îndrăgitor dogmelor lui Hristos. Iar de poţi pe ambele, plată vei lua.

Domnul preţuieşte mai mult partea Mariei. De voieşti să iubeşti cu adevărat pe Hristos, trebuie să uiţi de însuţi trupul tău. Şi rugându-te, vezi să nu ceri în loc de altele, altele. Nu bani, nu slavă omenească. Caută Împărăţia lui Dumnezeu mai întâi şi toate celelalte se vor adăuga ţie.

Iar ale rugăciunii două sunt chipurile: unul al slavosloviei, cu smerenia minţii, iar al doilea, al cererii. Rugându-te, nu veni îndată spre cerere, căci îţi părăşti voirea ta, dovedeşti că te rogi silit. Începând dar rugăciunea, părăseşte-te pe sineţi şi ale tale nevoi. Lasă pământul şi te înalţă spre ceruri. Şi când te rogi, nu rătăci mintea încoace şi colo, ci recunoaşte-ţi micimea şi slăbiciunea ta şi îngustimea ta de pricepere. „Că Tu ne-ai zidit pe noi, şi nu noi. Tu eşti Dumnezeul nostru". Zi că tu eşti un om păcătos. Deşi nu te simţi, totuşi trebuie să zici aceasta: „Vezi, nimenea nu este fără de păcat, fără numai Dumnezeu". Pentru aceasta zice Apostolul: „Nimic nu ştiu în mine rău". Dar aceasta nu-mi dă dreptul să mă cred drept. Căci Proorocul David zice: *Greşelile cine le va pricepe?* Şi iarăşi Apostolul zice: *Când toate le vei face, zi: Slugi netrebnice suntem, căci cele ce am fost datori de făcut am făcut*. Şi iarăşi socoteşte-te că trebuie cu smerenie multă să-l crezi pe altul a fi mai de cinste decât tine. Căci nu ştii pe care-l iubeşte Dumnezeu mai mult.

Domnul te-a zidit şi se îngrijeşte de a ta mântuire şi ştie pentru fiecare dacă îi este de folos, ori să fie sănătos, ori bolnav, ori bogat, ori sărac. Ci, tu cere Împărăţia lui Dumnezeu, căci restul vine de la sine. Şi când ceri ceva, stăruie mult şi nu te descuraja. Că cine din voi are prieten şi va merge la miezul nopţii la el şi îi va zice: prietene, dă-mi împrumut trei pâini, că mi-a venit un prieten din depărtare şi nu am ce să-i pun dinainte. Şi acela va răspunde: nu-mi face osteneală căci e târziu, m-am culcat cu copiii şi-i noapte, nu pot să-ţi dau. Şi dacă pentru prietenie nu-i va da lui, apoi măcar pentru stăruinţă îi va da lui. Pildă ne dă Domnul ca să fim tari în credinţă şi stăruitori.

Să nu zici că păcătos sunt şi nu mă aude Dumnezeu. Îndrăzneşte, după rugăciune, măcar oricât timp lung ar trece, nu dispera, ci aşteaptă, că Dumnezeu îţi va da cererea şi să ceri mereu, lucrând binele. Căci, de slăbeşte rugăciunea şi peste tinereţi se toarnă băutura, s-a pierdut curăţia şi s-a prefăcut omul. Că, dacă omul se dă pradă poftelor, Dumnezeu nu-i ajută.

De stai cu nepăsare la rugăciune, fugi de îndată de acel loc, ca nu cumva să primeşti urgia şi pedeapsa lui Dumnezeu, în loc de plată. Că zice Domnul: *Tot cel ce va cere va lua, cel ce caută va afla şi celui ce bate i se va deschide* (Matei 7, 7). Căci, ce altceva voieşti să capeţi decât mântuirea ta?

Învaţă-te a răbda. Vezi pe Avraam cum l-au chemat din pământul asirienilor şi i-a făgăduit Palestinei: *Ţie-ţi voi da pământul acesta şi seminţiei tale ... pe care o voi înmulţi ca stelele cerului* (Fac. 15, 18). Şi el n-a cârtit că ajunsese bătrân şi nu i se împlinise făgăduinţa de fiu şi de înmulţirea seminţiei sale. Ci a rămas mereu tare în credinţa sa. Că nevasta îmbătrânea, iar cu credinţa întinerea. Dumnezeu toate le face şi le preface precum voieşte. Când în Avraam murea firea de bătrâneţe, a înviat făgăduinţa lui Dumnezeu. Urmează credinţei lui Avraam. Dar noi un an ne rugăm şi apoi ne depărtăm. Doi ani postim, apoi încetăm. Deci să nu slăbim, căci Cel ce S-a făgăduit lui Avraam şi nouă s-a făgăduit. *Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 9, 28). El deci ne făgăduieşte milă. Pentru tine a venit pe pământ şi tu nu-L crezi pe El pe cuvânt?

Noi ne sfiim să ridicăm jugul Lui şi prin uşa cea strâmtă să intrăm. Preferăm marea păcatelor.

Tu, când ai cerut, nu ai avut credinţă, sau n-ai cerut ceea ce era de folos sufletului tău sau n-ai stăruit. Că scris este: *Că întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre* şi *Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui* (Matei 24, 13).

Vei zice însă: ştie Dumnezeu inima celor ce se roagă. Că n-are Dumnezeu nevoie de cererea noastră. Că bun fiind, plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi... Dar Împărăţia lui Dumnezeu fără fapte şi stăruinţă nu o vei lua. Căci trebuie mai întâi să doreşti cele ce vrei să iei şi să ceri cu credinţă, cu răbdare şi cu osteneală. Că tot lucrul câştigat cu osteneală îl păstrezi cu atenţie, să nu-l pierzi, că ştii cât de mult ai ostenit pentru el. Solomon ce a folosit dacă a luat darul în dar, fără osteneală? L-a pierdut! Deci, nu te împuţina când nu iei degrabă cererea ta. Că dacă cel ce a luat talantul şi l-a îngropat întreg, s-a osândit numai pentru că nu l-a neguţătorit, apoi cel ce l-a pierdut nu se va osândi?

Dumnezeu face tot ce ştie că ne este de folos. Numai noi să cerem cu stăruinţă. Vezi pilda cu văduva şi judecătorul cel nedrept, care pentru stăruinţa ei l-a îmblânzit? Aşa şi noi să stăruim mereu. Amin.

Mânăstirea Agapia – 1938
Protosinghel VICHENTIE MĂLĂU

PROTOSINGHELUL GHEDEON VERENCIUC
Schitul Sihăstria Voronei-Botoşani
(1891-1945)[21]

Părintele Ghedeon Verenciuc s-a născut în comuna Oneaga-Botoşani. În anul 1914 a primit schima monahală în Schitul Sihăstria Voronei.

Acest schit a fost, în secolele XVIII-XIX, o renumită sihăstrie în partea de nord-est a Moldovei. Aici au trăit călugări isihaşti cu viaţă sfântă, care practicau rugăciunea lui Iisus. Unii din ei se nevoiau în „Schitul din poiana Voronei" - actuala mânăstire cu acelaşi nume de astăzi. Alţii se nevoiau în Schitul Sihăstria Voronei, dintre care cel mai renumit a fost Cuviosul Onufrie (secolul XVIII). Cei mai evlavioşi se nevoiau în pădurile seculare din împrejurimi. Mulţi din aceşti sihaştri au rămas necunoscuţi. Spre sfârşitul secolului XIX, numărul călugărilor din Schitul Sihăstria Voronei a scăzut. Abia se menţinea firul slujbelor. Tradiţia isihastă din această vestită vatră călugărească a fost aproape complet întreruptă. Însăşi biserica şi chiliile ajunseseră în paragină.

Aceasta era starea duhovnicească a Schitului Sihăstria Voronei în anul 1914, când a venit aici monahul Ghedeon Verenciuc. Părinţii, văzând ascultarea, râvna şi priceperea lui, după câţiva ani l-au făcut preot. Apoi, mutându-se egumenul din viaţa aceasta, în anul 1925 a fost numit egumen al Schitului Sihăstria Voronei Protosinghelul Ghedeon. El a condus schitul mai mult de 20 de ani, ridicându-l la o nouă stare de înflorire. A reînnoit biserica, chiliile şi viaţa duhovnicească şi a format peste 20 de ucenici, crescându-i în frică de Dumnezeu şi râvnă pentru biserică. Auzindu-se de numele şi nevoinţa lui, mulţi credincioşi din partea locului alergau la Schitul Sihăstria Voronei. Unii veneau să asculte slujba, căci părintele Ghedeon slujea şi cânta foarte frumos. Iar alţii veneau să se mărturisească şi să ceară sfat, căci era vestit duhovnic mare şi nevoitor.

Acest egumen vrednic de pomenire era şi un priceput dascăl de muzică bisericească. El aduna în jurul lui până la 20 de ucenici, tineri de prin sate, pe care îi învăţa religia şi cântarea psaltică. Unii dintre ei au ieşit buni cântăreţi de parohie, iar alţii au rămas în mânăstire, ajungând călugări iscusiţi. Atât unii, cât şi ceilalţi, pomenesc cu dragoste şi recunoştinţă pe bunul lor dascăl şi părinte duhovnicesc.

[21] După mărturiile duhovnicilor din Mânăstirea Vorona.

Aşa s-a nevoit Protosinghelul Ghedeon Verenciuc până la începutul anului 1945, slăvind pe Hristos, slujind Biserica, mângâind oamenii, învăţând pe ucenici şi stăruind ziua şi noaptea în rugăciune şi post. Apoi, îmbolnăvindu-se, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat de fiii săi duhovniceşti în cimitirul schitului.

CUVIOSUL VITALIE MONAHUL
Sfântul Munte Athos
(1891-1945)[22]

Acest cuvios părinte a fost un mare şi tăinuit sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din judeţul Botoşani, iar cu metania din Mânăstirea Neamţ. Fiind chemat de Hristos la viaţa duhovnicească, monahul Vitalie a luat din tinereţe jugul nevoinţei călugăreşti, întrecând pe mulţi cu postul, cu rugăciunea cea de taină, cu lacrimile şi cu privegherea.

Râvnind nevoinţei celei mai înalte, în anul 1938 s-a dus la Sfântul Munte şi acolo, făcându-şi un mic bordei, sihăstrea singur în pădurile din jurul Mânăstirii Caracalu, ctitorită de Petru Rareş. Dar osteneala părintelui Vitalie era cu totul ascunsă în Hristos. Nimeni nu ştia unde anume se sălăşluieşte, cum se roagă şi la ce măsură duhovnicească a ajuns. Nu-l vedea nimeni, uneori luni de zile. Numai vara lucra la Mânăstirea Caracalu, de unde îşi primea puţină hrană pentru întreţinere. Apoi iar se retrăgea la mult dorita linişte.

Spun părinţii atoniţi, care l-au cunoscut, că părintele Vitalie era întotdeauna senin şi luminat la chip, că păzea cu desăvârşire tăcerea, că nu vorbea niciodată despre cineva, că se socotea pe sine cel mai păcătos om de pe pământ şi că era mare lucrător al rugăciunii lui Iisus.

Uneori, cuprins de lacrimi şi de bucuria Duhului Sfânt, zicea aceste cuvinte:

„Slavă Ţie, slavă Ţie, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, că m-ai chemat pe mine nevrednicul la viaţa monahală şi m-ai adus aici, în grădina Maicii Tale, să mă pot ruga în linişte pentru toată lumea!"

Acest părinte iubitor de Dumnezeu, cunoscându-şi mai dinainte ceasul sfârşitului său, a spus părinţilor:

– Peste trei zile, la praznicul Înălţării Sfintei Cruci, mă duc la Dumnezeu! Apoi s-a mărturisit, a primit Preacuratele Taine şi la 14 septembrie, 1945, s-a

[22] După mărturiile monahilor români din Muntele Athos.

odihnit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului[23]. Părinţii l-au înmormântat în cimitirul Mânăstirii Caracalu.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe părintele nostru Vitalie!

MONAHUL GALACTION ILIE
Mânăstirea Sihăstria
(1882-1946)[24]

a. Viaţa

Acest călugăr îmbunătăţit s-a născut în comuna Pipirig-Neamţ, din părinţi săraci. În tinereţe a fost cioban la oile satului. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, în anul 1918 a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Sihăstria. În anul 1925 a primit tunderea monahală de la stareţul Ioanichie.

Aici a avut aceeaşi ascultare binecuvântată. Timp de 25 de ani a păstorit oile mânăstirii. În toamna anului 1946 s-a mutat la cele veşnice cu sufletul împodobit de multe fapte bune.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spunea ucenicul său că părintele Galaction nu mânca niciodată până nu-şi făcea obişnuitul canon călugăresc. Când îl chemau fraţii la masă, bătrânul răspundea:

– Iertaţi-mă, fraţilor, eu nu mi-am făcut pe astăzi datoria către Dumnezeu. Deci, cum să mănânc dacă nu mi-am făcut datoria?

Apoi părintele se retrăgea în pădure îşi termina rugăciunile şi metaniile şi aşa stătea la masă.

2. Spunea iarăşi ucenicul său că bătrânul nu mânca miercurea şi vinerea până seara, după ce răsăreau stelele. Atunci, părintele îşi făcea semnul crucii, cerea iertare de la toţi, lua anafură şi apoi mânca liniştit. Odată l-a întrebat ucenicul:

– Părinte Galaction, ziua este mare şi sfinţia ta eşti slab şi bătrân. Nu ar fi bine să dezlegi cu masa mai devreme?

– Frate Costache, ascultă ce mi-a spus părintele Atanasie din Mânăstirea Neamţ. Odată, un sfânt a văzut ducând un mort la groapă, iar înaintea şi în

---

[23] În Athos este tradiţia că monahii care mor în ziua de 14 septembrie – Înălţarea Sfintei Cruci – sunt cei mai plăcuţi lui Dumnezeu.

[24] După mărturiile Arhim. Cleopa Ilie, din M-rea Sihăstria, ucenicul monahului Galaction Ilie.

urma sicriului mergeau doi îngeri frumoşi. Atunci sfântul i-a întrebat: „Cine sunteţi voi?" Iar îngerii au răspuns: „Eu mă numesc Miercurea şi eu Vinerea! Am venit aici cu porunca Domnului să ajutăm acest suflet, care în toată viaţa a postit miercurea şi vinerea în cinstea patimilor lui Hristos".

De când mi-a spus părintele Atanasie istoria aceasta, n-am mai mâncat nimic în aceste zile, ca să-mi ajute şi mie Sfânta Miercuri şi Sfânta Vineri în ceasul morţii.

3. Acest smerit părinte, dacă vedea pe cineva trecând pe lângă stână, îndată zicea ucenicului său:

– Du-te, frate Costache, şi cheamă pe omul acela să stea la masă cu noi. Că aici la oi este izvor şi dacă nu dai deloc din el, izvorul seacă. Iar dacă dai câte ceva, Dumnezeu ţine oile sănătoase şi nu se cunoaşte de unde dai, că este binecuvântarea Domnului peste noi.

4. Mai spuneau ucenicii lui că n-au văzut niciodată pe părintele Galaction să mănânce singur sau pe ascuns. Dacă primea ceva de mâncare din mânăstire, nu gusta nimic până nu venea la stână. Aici îi chema pe toţi şi împărţea egal la fiecare.

– De ce nu mănânci niciodată singur, părinte Galaction? îl întrebau fraţii. Iar el le răspundea:

– Mare primejdie este pentru călugăr să mănânce pe ascuns! Apoi, cu inima plină de pace, adăuga:

– Ei, fraţilor, dragostea şi cu frăţia mult întrece bogăţia!

5. Părintele Galaction era cel mai sărac călugăr din mânăstire. Avea un singur rând de haine, un cojoc şi câteva schimburi. Odată l-a întrebat ucenicul:

– De ce nu-ţi faci şi sfinţia ta nişte haine bune, cum au ceilalţi părinţi? Iar bătrânul i-a zis:

– Frate Costache, eu m-am spovedit la un pustnic pe care l-am întâlnit umblând cu oile prin munte. Acela mi-a spus: „Părinte Galaction, să ai atâta avere cât să o poţi duce o dată în spate, când te muţi dintr-un loc în altul". Apoi mi-a adăugat: „Să nu-ţi rămână niciodată canonul de metanii, să zici neîncetat rugăciunea lui Iisus şi să te împaci cu toţi mai înainte de asfinţitul soarelui. De vei păzi toate acestea, Dumnezeu îţi va face parte de mântuire".

6. Altădată a întâlnit bătrânul în pădure un pustnic sfânt şi l-a întrebat:

– Spune-mi, părinte, când va fi sfârşitul lumii?

Iar cuviosul sihastru, suspinând, i-a răspuns:

– Ştii când va fi sfârşitul lumii? Când nu va mai fi cărare de la vecin la vecin!, adică va lipsi dragostea între oameni.

Apoi, sărutându-se unul pe altul, s-au despărţit.

7. Seara, obişnuia părintele Galaction să pună pe fraţi la citit, din Pateric şi din Sfânta Scriptură, că foarte mult dorea să asculte cuvântul Domnului.

Odată a zis ucenicului său:

– Frate Costache, te rog mai citeşte în Sfânta Scriptură despre răbdarea lui Iov.

Cât timp fratele citea, părintele Galaction lăcrima. Apoi a adăugat:

– Iată, acesta a fost un om mare pe lume, că n-a cârtit înaintea lui Dumnezeu când i-a luat atâtea oi, atâtea vite şi copii. Dar eu, păcătosul, cât sunt de slab în credinţă, că dacă se îmbolnăveşte sau piere vreo oaie, nici nu pot mânca în ziua aceea.

– De ce nu mănânci atunci, părinte? îl întrebă ucenicul.

– Apoi, mai am curaj să mănânc, când văd că Dumnezeu pedepseşte turma pentru păcatele mele?

8. În toamna anului 1946, după aproape 30 de ani de ascultare, părintele Galaction şi-a rupt un picior. Pe când zăcea în pat şi îşi aştepta sfârşitul, a auzit că a murit un călugăr, anume Nazarie. Deci a spus stareţului cu lacrimi:

– Vă rog, părinte stareţ, să nu-l îngropaţi pe părintele Nazarie fără mine. Nu faceţi cheltuială de două ori. Mâine seară, la ora 6, mă voi duce şi eu din viaţa aceasta. A doua zi, la ora prevestită, bunul ostaş al lui Hristos şi-a dat duhul în mâinile Domnului. În ziua aceea împlinea 64 de ani.

Aşa s-a săvârşit acest fiu al ascultării!

MONAHIA MAGDALENA TOFAN
Mânăstirea Agapia
(† 1947)

Ne povestesc maicile bătrâne de la Mânăstirea Agapia din Vale un lucru înfricoşat şi minunat ca acesta:

Prin anii 1946–1947, trăiau în această mânăstire două călugăriţe sărace în cele pământeşti, dar bogate în bunătăţi duhovniceşti. Una, maica Cleomida Iordache, era bătrână. Cealaltă, maica Magdalena Tofan, ucenica ei, avea şi ea 50 de ani. Amândouă erau de loc din Piatra Şoimului, judeţul Neamţ. Nimeni nu ştia nevoinţa lor la chilie, la biserică şi la sfânta ascultare. Dar la sfânta rugăciune erau nelipsite, la post şi metanii, cele dintâi, şi foarte silitoare în cele duhovniceşti.

În luna februarie, 1947, maica Cleomida s-a dus la Domnul. Atunci, ucenica s-a hotărât să postească 40 de zile, ca să-i arate Domnul, cumva, unde este sufletul maicii Cleomida, adică dacă s-a mântuit sau nu, căci avea mare îndrăzneală în sfânta rugăciune.

În ziua de 25 martie, 1947, la praznicul Bunei-Vestiri, s-au împlinit cele 40 de zile de post. Maica Magdalena s-a dus la slujbă la Mânăstirea Agapia Veche, unde a primit şi Preacuratele Taine. Către seară, după ce a vorbit cu maicile vecine, a intrat în chilia ei şi a adormit în Domnul.

– Veniţi, că a murit maica Magdalena!, strigau uimite maicile. Şi s-au adunat cam 10 maici, au pregătit-o după rânduială, au înfăşurat-o în mantie, au aşezat-o pe pat şi au început să citească la Psaltire, împrejurul răposatei.

Către miezul nopţii, când tot soborul mânăstiresc era la slujba Utreniei în biserică, deodată maica Magdalena a întors capul într-o parte şi a spus cu glas tare către cele ce citeau la Psaltire:

– Chemaţi repede pe părintele Antim duhovnicul până la mine.

Cum a primit duhovnicul vestea asta, a luat repede sfânta cruce şi epitrahilul şi s-a dus la chilia maicii Magdalena. Toate celelalte călugăriţe erau uimite şi cuprinse de spaimă. Dar cea deşteptată din morţi nu le vorbea nimic. Aştepta duhovnicul. Când a venit părintele Antim, duhovnicul, a zis:

– Ieşiţi voi afară din chilie, că am puţină treabă cu maica Magdalena!

Şi a zăbovit cu epitrahilul pe piept şi cu crucea în mână cam jumătate de ceas în chilie, primind o oarecare înfricoşată mărturisire de taină, din gura maicii înviate. Dar nimeni până astăzi nu ştie ce taină anume a mărturisit maica Magdalena duhovnicului ei. Unele socotesc că a mărturisit oarecare păcate nespovedite ale bătrânei călugăriţe, Cleomida Iordache, pe al cărei suflet, probabil, îl văzuse ucenica chinuindu-se în iad. Alte maici socotesc că răposata şi-a mărturisit şi anumite păcate ale tinereţii sale, pe care maica Magdalena ar fi uitat să le mărturisească. Altele cred că a povestit părintelui Antim despre muncile iadului şi fericirea raiului, precum şi despre sufletele multor maici din Agapia, pe care le-a văzut acolo.

După terminarea spovedaniei, când părintele Antim ieşea pe uşă, a zis maicilor uimite de pe sală: Ei, acum intraţi, sfinţiile voastre!

Când au intrat repede la ea s-o dezlege din mantie, maica Magdalena deja adormise din nou. Zadarnic o strigau maicile: „Maică Magdalenă, scoală-te!” Sufletul ei plecase deja la cer.

A treia zi, tot soborul maicilor a petrecut-o cu lacrimi şi evlavie ca pe o cuvioasă, până la cimitir. Şi dacă cineva dintre ele ar fi întrebat pe părintele Antim despre taina aceasta, bătrânul îi răspundea numai atât: A fost o minune!

MONAHUL GHERVASIE GAŞPAR
Mânăstirea Sihăstria
(1925-1948)[25]

Era de loc din judeţul Iaşi. După ce a învăţat câteva clase secundare, a urmat şcoala de cântăreţi bisericeşti din Mânăstirea Neamţ şi a îmbrăţişat viaţa monahală. Avea suflet curat şi cânta îngereşte.

În toamna anului 1947, fratele Gheorghe Gaşpar a venit la Mânăstirea Sihăstria. Toţi îl iubeau pentru blândeţea şi smerenia lui. Mai târziu, îmbolnăvindu-se, a făcut ascultare un an de zile la oile mânăstirii. Acolo a citit cuvintele Sfinţilor Părinţi şi a început a învăţa rugăciunea lui Iisus. La strană cânta aşa de frumos, că scotea lacrimi. Iar când nu cânta, se ruga în taină. Inima sa era cuprinsă de o mare pace duhovnicească. Iubea liniştea şi tăcerea.

Într-o zi a zis către stareţ:

– Doresc să mă fac călugăr! Vreau să fiu şi eu dincolo numărat în ceata călugărilor! Părinţii l-au călugărit. Simţeau că îl cheamă Dumnezeu. Era suferind.

În biserică stătea nemişcat câte patru ore şi era aşa de pătruns de dulceaţa rugăciunii interioare, încât nu observa când se termina slujba. Uneori îl întrebau fraţii:

– Cum te simţi în biserică, părinte Ghervasie?

– Mă simt ca în cer! răspundea el. Părinţii mi se par ca nişte îngeri, iar sfinţii de pe icoane plutesc în văzduh!

Astfel, toţi s-au folosit de cuvintele şi de aşezarea lui.

La sfârşitul slujbei parcă era răpit. Unul dintre părinţi îl deştepta, zicând:

– Părinte Ghervasie, hai la chilie că s-a terminat privegherea!

Odată a zis către un frate:

– Îmi pare rău că mă duc din trup şi n-am învăţat mai bine rugăciunea lui Iisus! În toate necazurile mele numai cu aceasta m-am mângâiat.

La 5 octombrie, 1948, bunul nevoitor a cerut Preacuratele Taine. Părinţii l-au dus la biserică şi l-au împărtăşit. Apoi, i-au zis:

– Părinte Ghervasie, cântă un axion la Maica Domnului, aşa cum cântai odată!

Iar el a cântat cu glas îngeresc, plin de bucurie, axionul „Vrednică eşti cu adevărat". Apoi, sărutând icoana Maicii Domnului şi cerându-şi iertare de la toţi, s-a dus la chilie. După trei ore şi-a dat sufletul în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

---

[25] După mărturiile Arhim. Cleopa Ilie, fost stareţ în Mânăstirea Sihăstria, între anii 1945-1949.

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din a doua jumătate

a secolului XX

SFÂNTUL IOAN EPISCOPUL CEL MINUNAT
Schitul Sihla
(1918 - c. 1951)

Cu adevărat minunată şi sfântă a fost viaţa şi nevoinţa episcopului Ioan cel purtător de Dumnezeu, care s-a nevoit ca un înger în trup în Munţii Sihlei, în prima jumătate a secolului XX. Însă foarte puţini cunosc viaţa şi aspra osteneală duhovnicească a acestui ierarh purtător de Dumnezeu.

Fericitul episcop Ioan era rus de origine, pentru viaţa sa aleasă a fost hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Kievului, prin anul 1915. Apoi, venind peste Rusia ortodoxă cumplita prigoană ateistă, în anii 1917–1918, şi pornindu-se război împotriva Bisericii, fiecare se ascundea din faţa primejdiei.

Văzând aceasta, episcopul Ioan a părăsit pe ascuns Kievul, s-a îmbrăcat în haine civile şi s-a refugiat, neştiut de nimeni, în România, traversând noaptea Nistrul pe o scândură. Apoi s-a dus în părţile Olteniei şi a intrat ca frate începător la Schitul Crasna, judeţul Gorj, prin anul 1920, spunând egumenului Dionisie Lungu că a rămas în ţară cu războiul. Egumenul i-a rânduit să pască vitele.

După trei ani i-a spus stareţul fericitului episcop Ioan: „Frate Ioane, lasă vitele şi pregăteşte-te că în noaptea aceasta te facem călugăr!" Dar el, tăinuindu-se, a dispărut din schit în noaptea aceea şi, neştiut de nimeni, a venit în părţile Moldovei şi s-a făcut mare sihastru în Munţii Sihlei, din judeţul Neamţ.

Cum a ajuns aici şi în ce loc se nevoia, nimeni nu a aflat vreodată. Spun bătrânii locului că avea un bordei tăinuit în pământ, în pădurea deasă dintre Schitul Sihla şi Râpa lui Coroi, în adâncul muntelui, unde s-au nevoit de-a lungul secolelor nenumăraţi sihaştri sfinţi, printre care cea mai vestită era Sfânta Teodora de la Sihla.

Mai spun bătrânii de aici că un pădurar din satul Văratec–Neamţ ştia locul şi taina acestui sfânt şi că îi ducea cele de nevoie din când în când.

Primul călugăr care l-a cunoscut pe episcop la Schitul Sihla a fost Protosinghelul Vasian Scripcă, cu metania din Mânăstirea Secu, care era pustnic sub stâncile Sihlei. Părinţii bătrâni spun că el i-a fost mulţi ani duhovnic sfântului episcop Ioan.

În anul 1931 a fost întâlnit pe obcina Sihlei de către Arhimandritul Cleopa Ilie, pe atunci fratele Constantin, care păştea oile Mânăstirii Sihăstria, împreună cu fratele său, Vasile. Episcopul mergea pe potecă spre Sihla şi în urma lui mergea un ierodiacon basarabean, care îi era ucenic.

Episcopul s-a oprit o clipă şi i-a spus ucenicului său în limba rusă: „Spune-i fratelui Vasile să se pregătească, că are de mers o cale lungă!" Diaconul a spus această profeţie fraţilor Vasile şi Constantin. Apoi episcopul a plecat cu ucenicul la Sihla la pustnicul Vasian. După şase luni, profeţia sfântului episcop Ioan s-a împlinit, căci fratele Vasile s-a mutat la Domnul în luna mai, 1931.

Timp de 15 ani, nimeni n-a mai vorbit nimic de acest sihastru sfânt. Dar, după anul 1940, când Protosinghelul Teodul Varzare a ajuns preot slujitor al Mânăstirii Agapia, Dumnezeu iarăşi l-a făcut cunoscut pe episcopul Ioan prin acest duhovnic.

Trecând anii grei ai războiului, 1941–1945, prin rânduială divină, părintele Teodul avea duhovnic pe arhimandritul Cleopa Ilie, stareţul Mânăstirii Sihăstria.

Odată, în vara anului 1945, Părintele Teodul îşi luă toiagul şi, trecând muntele Agapiei, mergea spre Sihăstria. Ajungând la o mică poiană numită „Poiana Trapezei", l-a întâlnit pe fericitul episcop Ioan, care-l aştepta. Era mic de statură, cu capul descoperit, cu părul cărunt şi era îmbrăcat cu o haină lungă de lână, desculţ şi încins cu o frânghie de cânepă. Nu avea nici toiag, nici traistă, ci numai o aţă de metanii făcută de el.

Văzând pe duhovnic, l-a binecuvântat cu amândouă mâinile şi i-a zis cu glas profetic: „Părinte Teodul, te duci la Sihăstria, la Părintele Cleopa? De multe ori mă duc şi eu la Mânăstirea Sihăstria şi stau la slujbă în biserică, însă, cu darul lui Dumnezeu, nu mă vede nimeni. Ştiu că sfinţia ta vrei să te retragi din Agapia la Sihăstria, dar să nu te duci. Rămâi acolo şi fă ascultare, că nu degeaba te-a trimis Dumnezeu la Agapia. Acolo este mântuirea sfinţiei tale!"

După ce i-a spus taina vieţii sale, înainte de despărţire i-a zis: „Părinte Teodul, te rog să-mi cumperi un pachet cu hârtie de scris şi cerneală. Îmi trebuie să scriu ceva!" „Să vă cumpăr şi condei, preasfinţite?" „Nu, a zis el, adu numai nişte peniţe". Apoi, arătând cu mâna spre crengile brazilor, a zis: „Ia uită-te câte condeie mi-a dat Dumnezeu!" Apoi l-a întrebat duhovnicul: „Unde şi când să vă aduc hârtia?" Iar fericitul episcop i-a răspuns: „Nu te îngriji de aceasta, are grijă Domnul de toate!" Şi iarăşi l-a întrebat: „Vreţi să vă aduc ceva pesmeţi de mâncare!" „Nu-mi trebuie nimic, a răspuns episcopul, căci, din mila lui Dumnezeu, am de toate!" „Binecuvintează-mă, preasfinţite!" „Domnul să te binecuvinteze, părinte, şi mă iartă!" Apoi îndată a dispărut sfântul episcop Ioan în desişul pădurii.

După o lună de zile, cumpărând hârtia şi cerneala, părintele Teodul şi-a luat toiagul şi desaga şi, rugându-se să-l întâlnească iarăşi pe episcopul Ioan, a

trecut peste munte spre Mânăstirea Sihăstria. Ajungând în Poiana Trapezei, episcopul deja îl aştepta, fără să observe din ce parte vine. Avea chipul alb, luminat şi răspândea o bucurie cerească, străină oamenilor de rând. În mâna stângă ţinea metaniile, iar dreapta era aşezată pe piept ca pentru rugăciune.

Binecuvântându-l iarăşi cu ambele mâini, l-a sărutat pe frunte şi i-a zis: „Părinte Teodul, te duci la Sihăstria? Mai bine întoarce-te înapoi la Agapia, că părintele Cleopa lipseşte azi din Sihăstria, căci este chemat la Mânăstirea Neamţ!" Apoi duhovnicul i-a spus: „Preasfinţite, v-am adus hârtie, cerneală şi câteva peniţe, cum aţi cerut". Iar fericitul Ioan episcopul a zis: „Îţi mulţumesc, părinte Teodul. Ştiam că vei găsi!" După aceea le-a pus în desaga pe care o avea în spate. „V-am adus şi ceva de mâncare: pâine, fructe şi puţin vin". „Dumnezeu să-ţi plătească dragostea, părinte Teodul, dar nu am nevoie de nimic. Are Domnul grijă de mine!"

Apoi a zis fericitul episcop Ioan: „Părinte Teodul, de mare folos este postul pentru călugăr. Să ştii că şapte sunt treptele postului, adică sunt şapte feluri de hrană pentru om, şi anume:

a. Carnivorii, care mănâncă întotdeauna carne. Aceştia sunt în treapta cea mai de jos a postului şi, chiar dacă se înfrânează uneori de la mâncare, ei nu pot spori niciodată în rugăciune.

b. Lactovegetarienii, care nu mănâncă niciodată carne, ci numai lapte, brânză, ouă şi tot felul de legume fierte. Aceştia sunt în treapta a doua a postului, pe care o ţin de obicei călugării din mânăstiri şi foarte rar, mirenii.

c. Vegetarienii care mănâncă numai zarzavaturi şi legume fierte sau nefierte. Rânduiala aceasta formează treapta a treia a postului şi o ţin călugării cei mai râvnitori din mânăstiri. De aici încolo încep treptele postului cele mai aspre, pe care păşesc, de obicei, călugării sihaştri şi pustnicii cei mai nevoitori.

d. Fructiferii, care mănâncă o dată pe zi pâine şi fructe nefierte, fără a gusta vreodată altfel de hrană. Cine a ajuns la această treaptă a postului, acela poate stăpâni cu uşurinţă trupul şi gândurile şi poate spori repede pe calea rugăciunii.

e. Cerealierii formează treapta a cincea a postului. La această treaptă ajung călugării, mai ales cei din sihăstrii şi pustnicii, care mănâncă o dată pe zi numai pâine neagră de cereale şi boabe muiate de grâu, porumb, mei, linte, bob, mazăre etc.

f. Hrana uscată este a şasea treaptă a postului călugăresc, la care ajung de obicei pustnicii cei mai râvnitori. Cei care petrec în această nevoinţă mănâncă

numai pesmeţi de pâine muiaţi în apă, cu sare sau puţin oţet, o dată pe zi şi cu măsură. Aşa se nevoiau sihaştrii de pe Valea Nilului.

g. Hrana sau mana dumnezeiască este ultima şi cea mai înaltă treaptă a postului călugăresc, la care ajung foarte puţini dintre asceţi, după o îndelungată nevoinţă, întăriţi fiind cu darul Sfântului Duh. Aceştia se îndestulează numai cu Preacuratele Taine, adică cu Trupul şi Sângele lui Hristos, pe care le primesc o dată sau de două ori pe săptămână, fără a mai gusta ceva decât numai apă. După grele ispite şi nevoinţe am ajuns, cu darul lui Dumnezeu, să mă mulţumesc numai cu Preacuratele Taine, şi nu mai simt foame, nici trebuinţă de pâine şi legume..."

Apoi l-a întrebat părintele Teodul: „Preasfinţite, acolo în pădure, unde locuiţi, nu vă este frig iarna?" „Părinte Teodul, en sunt cetăţeanul Munţilor Carpaţi şi Domnul are grijă de mine, că, oriunde mă aflu, nu duc lipsă de nimic. Nu simt nici frigul iernii, nici arşiţa soarelui, nici foamea, nici setea, nici altă nevoie pământească!" „Preasfinţite, a zis duhovnicul, tare m-aş retrage la Mânăstirea Sihăstria, lângă călugări! Acolo aş avea mai multă linişte şi vreme de rugăciune". Iar el mi-a răspuns: „Dacă ai fost rânduit de Mitropolie la Agapia, fă ascultare, că ai fost trimis acolo cu voia şi porunca lui Dumnezeu!"

Apoi, făcându-i metanie şi sărutându-i mâna, i-a cerut binecuvântare de plecare, iar sfântul Ioan i-a zis: „Domnul nostru Iisus Hristos să te binecuvinteze şi mă iartă!" Şi îndată cuviosul a dispărut.

Aşa s-a despărţit părintele Teodul pentru a doua oară de acest sfânt al zilelor noastre, care se numea şi „cetăţeanul Munţilor Carpaţi!"

A mai trecut un an de zile fără a se şti nimic de episcopul Ioan. În primăvara anului 1946, Protosinghelul Teodul şi-a luat toiagul şi, rugându-se în taină, a trecut muntele spre Sihăstria. Ajungând în Poiana Trapezei, aceeaşi minune s-a săvârşit pentru a treia şi ultima dată. În marginea poienii, sfântul episcop Ioan îl aştepta cu aceeaşi faţă luminată şi cu aceeaşi bucurie şi pace duhovnicească.

Făcându-i cuvenita metanie, cuviosul episcop Ioan a zis: „Aş vrea să mă întorc înapoi în patria mea natală, ca să mă săvârşesc acolo! Sunt şi la noi păduri destule...". Iar părintele Teodul l-a întrebat: „Cum să mergeţi acum, când Rusia este condusă de atei şi Biserica este aşa de prigonită?" Dar sfântul Ioan a zis: „Cred lui Dumnezeu că nu mă va vedea nimeni, căci mâna lui Dumnezeu mă va acoperi...!"

Auzind acestea, duhovnicul Teodul s-a întristat mult şi a lăcrimat. Iar minunatul episcop Ioan l-a întărit în nădejde şi l-a sfătuit să aibă grijă de

sufletele încredinţate lui din Mânăstirea Agapia, zicându-i că acolo este mântuirea lui. Apoi, făcându-i metanie, i-a cerut ultima binecuvântare şi aşa s-au despărţit. Episcopul Ioan s-a dus către Sihla, iar părintele Teodul şi-a continuat drumul la Mânăstirea Sihăstria. Din ziua aceea nu l-a mai văzut niciodată. Numai Dumnezeu ştia unde se adăposteşte robul său.

După cinci ani de zile, adică în primăvara anului 1951, Dumnezeu l-a descoperit iarăşi pe sfântul episcop Ioan într-un chip ca acesta: Fratele Ştefan Juncu, păscând oile Mânăstirii Sihăstria prin pădure, deodată a observat un lucru minunat. Câinii s-au oprit din lătrat, iar oile s-au strâns în jurul unui bătrân pustnic necunoscut. Era cuviosul episcop Ioan. Apoi fratele l-a auzit pe sihastru vorbind: „Oare ce am greşit eu astăzi lui Dumnezeu, de m-a arătat oamenilor!" Apoi i-a zis fratelui care păştea oile: „Frate Ştefan, vină încoace şi nu te teme! Ştiu că te spovedeşti la părintele stareţ Ioil, dar te rog să nu-i spui la spovedanie, nici la altcineva, că te-ai întâlnit cu mine astăzi!" Şi îndată, sfântul Ioan a dispărut în pădure.

Fratele Ştefan a ţinut taina aceasta doar o săptămână, căci la spovedanie i-a spus stareţului Ioil cum s-a întâlnit cu acel sihastru sfânt. Auzind aceasta stareţul, a plecat îndată cu egumenul Sihlei, Visarion, şi o săptămână întreagă au străbătut potecile pădurilor şi locurile pustii, dorind să întâlnească pe sfântul episcop.

După încă o lună de zile, fericitul episcop Ioan l-a întâlnit pe fratele Ştefan cu oile prin pădure şi i-a zis: „Frate Ştefan, te-am rugat un lucru când ne-am întâlnit în pădure şi nu l-ai împlinit! Să ştii că vei pleca în curând la armată şi înapoi nu te vei mai întoarce!" Această profeţie a sfântului Ioan s-a împlinit întocmai, căci, după ce a făcut armata, s-a căsătorit şi a rămas în lume.

Din anul 1951 nu s-a mai aflat nimic despre acest mare şi sfânt episcop Ioan şi nu putem şti dacă s-a reîntors în patria sa, precum dorea, sau s-a săvârşit în pădurile din Munţii Sihlei, unde, de-a lungul secolelor, s-au nevoit şi s-au sfinţit sute de cuvioşi şi cuvioase, printre care cea mai cunoscută rămâne Cuvioasa Teodora de la Sihla.

IEROMONAHUL VARNAVA LASCONI
Mânăstirea Bistriţa-Vâlcea
(1884-1953)

Părintele Varnava Lasconi a fost unul dintre marii duhovnici ai mânăstirilor olteneşti din secolul nostru. Sihastru şi ascet neîntrecut, călugăr

foarte îmbunătăţit, ascultător desăvârşit, lucrător de taină al rugăciunii lui Iisus şi vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos.

S-a născut în Haţeg, din părinţi săraci şi credincioşi. În 1908 a intrat în nevoinţa călugărească la Episcopia din Râmnicu-Vâlcea. Întrecând pe toţi cu blândeţea, cu răbdarea şi cu ascultarea, în anul 1911 a fost călugărit. Timp de 20 de ani a fost grădinarul episcopiei. Ziua lucra şi uda grădina, iar noaptea se ruga şi se odihnea câteva ore pe un scăunel, după obiceiul Sfântului Ierarh Calinic.

Episcopul Vartolomeu, cucerindu-se de viaţa lui, în anul 1935 l-a făcut preot şi l-a numit duhovnic la Mânăstirea Bistriţa, ctitorită de Barbu Craiovescu. Aici s-a nevoit încă 18 ani de zile, săvârşind cele sfinte şi mângâind pe oameni. Apoi s-a retras în pădure, la peştera unde au fost ascunse moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul. Acolo s-a nevoit câţiva ani în desăvârşită linişte şi rugăciune.

Numele lui se făcuse cunoscut peste tot în partea locului, căci primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate. Însuşi spunea că multe ispite a răbdat de la diavoli în pustie. Odată vrăjmaşul i s-a arătat în chip văzut şi, apucându-l de haină, l-a aruncat în prăpastie. Dar mâna Domnului l-a scăpat prin minune, că, agăţându-i-se rasa într-o creangă, s-a izbăvit de moarte. Între anii 1950-1953, părintele Varnava a slujit ca preot şi duhovnic la Mânăstirea Surpatele, fiind un exemplu pentru toţi cu faptele şi pilda vieţii sale, îndemnând multe suflete să urmeze lui Hristos.

În primăvara anului 1953, Cuviosul Varnava, multnevoitorul, s-a săvârşit cu pace şi a fost înmormântat la Schitul Păpuşa din apropiere.

IEROMONAHUL COSMA POPA
Mânăstirea Cocoş-Tulcea
(1868-1954)

Acest părinte iubitor de Hristos s-a născut după trup în comuna Bujor, judeţul Galaţi, iar după duh s-a născut în Mânăstirea Cocoş.

În anul 1920 a intrat în nevoinţa călugărească, iar după câţiva ani s-a învrednicit de darul sfintei preoţii. Părintele Cosma era un adevărat călugăr, preot şi doctor de suflete, fiind blând şi iscusit. Cel mai mult iubea rugăciunea, slujba la biserică, postul şi neagoniseala. Pentru osârdia şi smerenia lui dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii lui Iisus, cu care se îndeletnicea ziua şi noaptea. Dintre cărţi, după Sfânta Scriptură, citea cel mai mult vieţile şi nevoinţele sfinţilor. Timp de 30 de ani a citit zilnic Vieţile

Sfinţilor la trapeză, pentru a mângâia şi folosi pe toţi. În vara anului 1954 a chemat duhovnicul şi i-a spus:

– Peste două zile, la Vecernie, mă duc la Hristos. Apoi s-a mărturisit din copilărie şi a primit dumnezeieştile Taine.

– Părinte Cosma, dă-ne un cuvânt de folos mai înainte de a ne despărţi –, a zis ucenicul.

– Fraţilor, să aveţi mai presus de toate răbdare, fără de care nu este posibilă viaţa călugărească. Să fiţi osârduitori la biserică şi să nu vă rămână pravila şi canonul de chilie.

În ultima zi n-a mai vorbit. Tăcea şi zicea în taină rugăciunea lui Iisus. În stânga ţinea sfânta cruce şi cu dreapta se însemna mereu. Când a început Vecernia, deodată faţa părintelui Cosma s-a luminat mult. Apoi a zis:

– S-a săvârşit! Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi!

În clipa aceea părintele Cosma şi-a dat duhul.

MONAHUL EVGHENIE DUMITRESCU
Schitul Brazi-Vrancea
(1880-1954)

a. Viaţa

Părintele Evghenie Dumitrescu a fost desăvârşit călugăr atonit. Originar din comuna Segarcea–Dolj, în anul 1903 se duce la Muntele Athos şi se face călugăr în Schitul Prodromul. După nouă ani de smerită ascultare este trimis în ţară la Schitul Darvari din Bucureşti. Iar în anul 1917 este trimis la metocul Schitului Prodromul din comuna Ţifeşti–Vrancea, pe care îl conduce cu multă pricepere aproape patruzeci de ani, adunând în jurul lui mai mult de 12 ucenici.

În toamna anului 1954 s-a mutat din viaţa aceasta şi a fost înmormântat la Schitul Brazi din apropiere.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Când a ajuns părintele Evghenie superior la metocul Schitului Prodromul de la Ţifeşti, era o mare foamete. Mulţi oameni de prin sate – copii, tineri şi bătrâni – erau ameninţaţi să moară de foame. Atunci el, găsind destule alimente la metoc, a chemat sătenii din Ţifeşti şi le-a împărţit gratuit grâu, porumb, cartofi şi fasole.

Aşa a scăpat de la moarte sute de oameni.

2. Acest mare nevoitor era atât de blând şi înţelept în cuvânt şi în faptă, încât toţi se foloseau de exemplul lui. Numele lui se făcuse cunoscut peste tot, încât unii, lăsând cele trecătoare „după sfatul lui", ajungeau călugări iscusiţi. În aceşti ani s-au adunat în jurul său 12 ucenici, care i-au slujit cu credinţă până la sfârşitul vieţii, trăind în cea mai deplină armonie şi ascultare şi neieşind niciodată din cuvântul bătrânului. Împreună se rugau, împreună mâncau, împreună lucrau şi niciodată nu scoteau cuvânt deşert din gurile lor. Cu mâinile lucrau, iar cu mintea rosteau rugăciunea lui Iisus. Apoi, deşi lucrau în vie, nu gustau nici o bobiţă de struguri până la vremea mesei, căutând să urmeze întru totul dascălului lor. Iar la masă, numai după ce gusta bătrânul, începeau şi fraţii să mănânce.

3. Spuneau ucenicii că părintele Evghenie nu încuia niciodată chilia, alimentele şi vasele cu vin, dar nimeni nu îndrăznea să ia ceva fără binecuvântarea lui.

Uneori zicea ucenicilor săi:

– Părinţilor, beciul este deschis. Cine vrea poate să servească un pahar de vin. Dar nu uitaţi că furtunul de deasupra este un şarpe cu două capete. De orice capăt te atingi, te poate muşca.

4. Odată, un frate a intrat noaptea fără de veste în chilia lui şi l-a văzut cu mâinile în sus, rugându-se cu lacrimi şi zicând:

– Doamne, caută cu milă spre zidirea Ta şi nu mă lepăda pe mine de la faţa ochilor Tăi!

5. Pentru sfinţenia vieţii lui, uneori îl ruga episcopul să primească preoţia, iar bătrânul se smerea, zicând:

– Preoţia este un har al lui Dumnezeu ce se cuvine sfinţilor, iar nu celor păcătoşi.

6. Într-o zi, un om beat l-a defăimat în public pe părintele Evghenie. Iar bătrânul nimic nu zicea. Atunci ucenicii l-au întrebat:

– Cum ai putut răbda, părinte, ocara aceasta? Nu vrei să-l reclamăm la poliţie?

– Nu este bine să-l reclamăm, ci să răbdăm, că suntem călugări. Că nimeni nu mi-a vorbit aşa de frumos ca fratele acesta! Cuvântul de laudă pentru călugăr este bucuria diavolilor, iar cuvântul de batjocură este bucuria îngerilor.

7. Spuneau ucenicii că, adeseori, un sătean lăsa oile să pască în via mânăstirii. Deci, i-au zis fraţii:

– Dă-ne voie, părinte, să scoatem oile din vie şi să spunem omului să le păzească.

– Nu este bine, fraţilor! a zis bătrânul. De ce să întristăm sau să smintim pe mirean? El nu vede că oile sunt în vie? Lasă să le scoată el, ca să nu-l supărăm.

8. Uneori venea la părintele Evghenie câte un sătean nevoiaş şi-i cerea împrumut alimente, vase sau unelte de lucru. Iar bătrânul îi zicea cu blândeţe:

– Du-te, frate, în magazie şi ia ce-ţi trebuie. Iar când vei termina treaba, adu lucrul înapoi şi-l pune de unde l-ai luat.

El niciodată nu urmărea pe datornici, nici nu le cerea împrumutul înapoi.

9. Cea mai obişnuită ascultare a părintelui Evghenie era munca la bucătărie. În timp ce fraţii lucrau la vie, el făcea focul, fierbea mâncarea, frământa pâinea, aducea apă, spăla vasele şi zicea în taină rugăciunea lui Iisus. La amiază, când toate erau gata, zicea:

– Părinţilor, poftiţi la masă!

Aşa s-a nevoit părintele Evghenie aproape 40 de ani, slăvind pe Hristos şi slujind cu dragoste pe oameni. Apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind îngropat de ucenici lângă biserica Schitului Brazi.

MONAHUL ATANASIE PĂVĂLUCĂ
Mânăstirea Neamţ
(1877-1955)

a. Viaţa

Părintele Atanasie Păvălucă a fost unul din cei mai râvnitori ucenici ai marelui pelerin Gheorghe Lazăr şi era originar din comuna Breţcu, judeţul Covasna; sat de mocani vestiţi în Transilvania.

În anul 1900, tânărul Ioan a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Neamţ, împreună cu fratele său, Constantin. După un an de zile s-au călugărit împreună în faţa icoanei Maicii Domnului. Ioan a primit numele de Atanasie şi Constantin a primit numele de Chiril. Părintele Atanasie s-a nevoit păscând oile Mânăstirii Neamţ toată viaţa sa. Iar fratele său, Chiril, a primit darul preoţiei, s-a dus în Muntele Athos, şi acolo bine s-a nevoit în deplină sihăstrie 30 de ani. Apoi s-a săvârşit cu pace în mijlocul ucenicilor săi.

În toamna anului 1955 s-a mutat din viaţa aceasta şi monahul Atanasie Păvălucă şi a fost îngropat în cimitirul mânăstirii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Fraţii Ioan şi Constantin Păvălucă, dorind să slujească toată viaţa lui Hristos, au zis tatălui lor:

– Tată, dă-ne partea de moştenire ce ni se cuvine, că noi plecăm amândoi la mânăstire! Deci le-au dat părinţii drept moştenire 500 de oi albe. În primăvara anului 1900, cei doi fraţi au venit la Mânăstirea Neamţ şi s-au dăruit lui Dumnezeu, împreună cu oile şi toată averea lor.

2. Părintele Atanasie a păstorit oile Mânăstirii Neamţ aproape 50 de ani, întrecând pe mulţi călugări cu ascultarea, cu răbdarea şi cu rugăciunea. Permanent mergea după oi cu capul descoperit şi cu Psaltirea în desagă, zicând pe de rost psalmii lui David, după exemplul bătrânului Gheorghe Lazăr, dascălul său. Singura lui avere erau câteva cărţi, pe care le purta întotdeauna cu dânsul pe munte.

3. Odată l-a întrebat ucenicul:

– Părinte Atanasie, de ce iubeşti aşa de mult Psaltirea?

– Cine nu ştie pe de rost Psaltirea, acela nu este călugăr, a răspuns bătrânul.

– Dar de când o ştii pe de rost?

– Când aveam 20 de ani şi umblam cu oile pe munţi, am învăţat Psaltirea pe de rost, cu porunca lui Moşul Gheorghe şi de atunci o zic necontenit.

4. Altă dată iarăşi l-a întrebat ucenicul:

– Părinte Atanasie, ţi-a rămas vreodată Psaltirea necitită?

– Cu mila lui Dumnezeu, de când m-am făcut călugăr nu-mi aduc aminte să fi mâncat vreodată înainte de a-mi fi terminat Psaltirea de citit.

– Dar de ce cânţi psalmii, părinte Atanasie?

– Apoi nu auzi pe Proorocul David, zicând: *Lăudaţi-L pe El în Psaltire şi în alăută. Toată suflarea să laude pe Domnul* (Ps. 150, 3–5)? Deci, cum aş putea eu să tac, când toată zidirea îl laudă pe Domnul?

5. Într-o zi l-a întrebat un frate:

– Părinte Atanasie, unde ai găsit scris să umble călugărul permanent cu capul descoperit? Şi a răspuns bătrânul:

– Să te întreb şi eu un cuvânt. Unde ai găsit scris că Hristos a purtat vreodată căciulă pe cap? Şi îndată fratele, cerându-şi iertare, a tăcut.

6. Se spunea despre dânsul că noaptea dormea foarte puţin pe un mic scăunel, după exemplul dascălului său. Iar pentru spovedanie îşi alegea pe cei mai aspri duhovnici din Mânăstirile Neamţ, Secu, Sihăstria.

7. Odată l-a văzut ucenicul cu care păştea oile, că a sărit cu picioarele goale în spini şi i-a zis:

– De ce ai sărit cu picioarele în spini, părinte Atanasie?

– Iartă-mă, frate, a răspuns bătrânul. În clipa aceea uitasem de muncile iadului!

8. Zicea ucenicul către dascălul său:

– Părinte Atanasie, ce faptă bună trebuie să fac eu ca monah, ca să mă mântuiesc?

– Toată viaţa ta să ai pe Hristos în minte şi te mântuieşti! a răspuns bătrânul.

– Dar cum pot avea pe Hristos în minte?

– Ca să-L putem avea pe Hristos în minte şi în inimă, ne trebuie neîncetata rugăciune şi paza minţii de gândurile rele. Zi mereu rugăciunea lui Iisus, fugi de oameni şi nu te învoi cu mintea la nici un lucru rău. De vei face acestea, Hristos va fi permanent cu tine.

9. Alt ucenic a zis bătrânului:

– Părinte Atanasie, dă-mi un sfat pentru folosul sufletului meu.

– Ascultă, frate. Adu-ţi mereu aminte ce ai făgăduit la călugărie. Că ceea ce ai jurat cu gura ta, pentru aceea vei da socoteală.

10. A zis iarăşi ucenicul său:

– Părinte Atanasie, cât ai umblat cu oile prin munţi, ai întâlnit vreun pustnic?

– Da, am întâlnit într-un bârlog, la noi în Covasna, un sihastru sfânt. Eram cu fratele meu. După ce i-am făcut metanie, ne-a binecuvântat şi ne-a prevestit: „Să ştiţi că voi amândoi călugări o să muriţi!"

11. Părintele Atanasie citea mereu Sfânta Scriptură şi cuvintele Sfinţilor Părinţi. Într-o zi a întrebat pe ucenicul său:

– Citit-ai pe Sfântul Damaschin?

– Nu, părinte, nici n-am auzit de cărţile lui.

– Nu ştii nimic! Acolo, frate, este fundamentul credinţei noastre. Deci, scoţând din traistă Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin, a zis:

– Primeşte, frate, cartea aceasta. Aici se află miezul credinţei noastre ortodoxe.

12. A zis iarăşi părintele Atanasie ucenicului său:

– Citit-ai Pravila Mare?

– N-am citit-o, părinte.

– Nu cunoşti legile Bisericii!

– Dar unde aş putea-o găsi?

Atunci bătrânul a scos din traistă Pidalionul şi l-a dat ucenicului să-l citească.

13. Într-o zi i-a zis ucenicul:

– Părinte Atanasie, de ce nu-ţi faci şi sfinţia ta o haină mai bună că, iată, toate ţi s-au rupt. Iar bătrânul a răspuns:

– Aceea nu-i călugărie, frate, cu haine bune, cu mâncare multă, cu vin şi cu odihnă. Călugărul trebuie să fie mai sărac şi mai rău îmbrăcat decât orice om.

14. L-a întrebat ucenicul iarăşi:

– De ce nu-ţi iei o chilie în mânăstire, părinte Atanasie? Măcar pe timp de iarnă.

– Ce-i aceea chilie în mânăstire? Acolo este ca la spital! Iar aici în munte, mă simt ca în grădina raiului!

15. A zis către bătrân unul din fraţi:

– Ce să fac, părinte Atanasie, că tare mă luptă gândurile cele necurate?

– Luptă, frate, şi nu slăbi! Păzeşte-ţi mintea, ochii şi trupul curat. Călugărul, dacă a pierdut fecioria, a pierdut tot. Păzeşte-ţi fecioria, frate, că fecioria este mare dar. Să ţii la ea până la moarte, ca să ai îndrăzneală la sfânta rugăciune. Iar dacă o pierzi, te ruşinezi când stai în faţa lui Hristos şi a sfinţilor îngeri.

– Dar ce să fac, părinte, ca să scap de război?

– Nu te descuraja, frate, că fără război nu este cunună, nici mântuire. Întăreşte-te cu postul, cu neîncetata rugăciune, cu Psaltirea şi cu deasa spovedanie. Că aceasta este lupta cea mai mare a călugărului.

16. Uneori zicea bătrânul ucenicilor săi:

– Fraţilor, nu păziţi numai oile. Ci, păziţi-vă şi gândurile să nu le fure lupii iadului. Faceţi-vă pravila, spovediţi-vă regulat şi nu uitaţi de ceasul morţii.

17. Odată l-a întrebat un creştin:

– Părinte Atanasie, cum este mai bine să ţin? Pe stil vechi sau pe stil nou?

– Ce-i acela stil vechi sau nou? Faptele bune sunt totul. Ascultă de Biserică şi niciodată nu vei greşi!

18. În toamna anului 1955, părintele Atanasie s-a îmbolnăvit. Deci, fiind adus de la stână la bolniţa mânăstirii, a primit Preacuratele Taine şi s-a săvârşit cu pace în adâncă smerenie, cu Psaltirea lângă el şi cu sufletul plin de bucuria Duhului Sfânt!

SCHIMONAHUL IONA BĂLĂŞESCU
Sihăstria Cavsocalivia–Muntele Athos
(1885–1955)[1]

Cuviosul schimonah Iona s-a născut în comuna Băileşti–Gorj în anul 1885. După ce termină o şcoală de meserii, la vârsta de 18 ani, s-a dus în Sfântul Munte să slujească lui Hristos.

Anii de ucenicie i-a petrecut la chilia românească Colciu. Aici a primit tunderea în monahism şi a învăţat meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la cei mai aleşi duhovnici români.

A mai sihăstrit încă trei ani la o altă chilie românească din apropierea Mânăstirii Pantocrator. Iar în anul 1911 se stabileşte definitiv la Schitul Sfântului Vasile din Sihăstria Cavsocalivia, în partea de sud-est a Muntelui Athos. Aici se nevoiau călugării atoniţi cei mai iubitori de linişte şi de osteneală. Printre aceştia erau nu puţini sihaştri români. Ei trăiau numai din lucrul mâinilor şi din mila mânăstirilor de obşte. Hrana o aduceau cu barca din cauza locului foarte stâncos şi pustiu, iar apă adunau iarna din ploi.

Părintele Iona s-a nevoit aici mai mult de 40 de ani, la o mică chilie românească cu hramul Sfântului Macarie. Deci, primind îngerescul chip al schimniciei şi adunând în jurul său patru ucenici, toţi cu numele de Macarie, se osteneau împreună în neadormită rugăciune, în priveghere şi în neştiute bucurii ale Duhului Sfânt.

Mai târziu, deprinzând bine limba greacă, schimonahul Iona a dorit să îmbogăţească literatura patristică românească cu câteva opere ale Sfinţilor Părinţi. Una din cele mai importante traduceri ale Cuviosului Iona este Hristoitia, pe care reuşeşte să o tipărească la Bucureşti în anul 1937. Deşi este singura lui traducere care vede lumina tiparului, folosul duhovnicesc al acestei cărţi este foarte mare. Prin jertfa sa, smeritul atonit român pune la îndemâna credincioşilor un preţios tratat de morală practică ortodoxă, care călăuzeşte şi astăzi multe suflete către Hristos.

Aşa s-a ostenit Cuviosul Iona schimonahul în Muntele Athos timp de 52 de ani, în lipsă, în smerenie, în post şi în neîncetată rugăciune. În vara anului 1955, fiind chemat de Hristos la cereştile lăcaşuri, a dat celor patru ucenici ai săi sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace. Osemintele sale se odihnesc astăzi la Schitul Sfântul Vasile, aproape de ţărmul Mării Egee.

[1] După mărturiile ucenicilor săi din Muntele Athos.

ARHIMANDRITUL SAVA CIMPOCA
Schitul Sfântul Ioan Botezătorul-Alba Iulia (1888-1955)[2]

a. Viaţa

Acest părinte iubitor de Dumnezeu a fost un iscusit nevoitor şi povăţuitor de suflete. S-a născut în comuna Sadu, judeţul Sibiu, din părinţi binecredincioşi. Era cel mai mare dintre cei cinci copii. Mai târziu, atât părinţii, cât şi copiii, au îmbrăţişat viaţa monahală şi au ajuns călugări buni.

Părintele Sava a luat cel dintâi jugul lui Hristos. În anul 1904 a intrat în obştea Mânăstirii Căldăruşani, iar după patru ani a primit schima monahală. Mai târziu i-au urmat tatăl cu al doilea frate, care s-a călugărit, primind numele de Elisei. Iar mama cu trei fete s-au călugărit în Mânăstirea Ţigăneşti. Era un lucru minunat a vedea pe tata cu fiii şi pe mama cu fiicele, împreună ostenindu-se pentru Hristos şi unii pe alţii îndemnându-se la rugăciune, la smerenie şi ascultare.

În anul 1914, părintele Sava a fost hirotonit preot la Mânăstirea Tismana. Între anii 1918–1946 a fost, pe rând, preot şi duhovnic în mai multe mânăstiri, iar în anul 1946 a fost numit egumen la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul din Alba Iulia. După o aleasă activitate duhovnicească, în toamna anului 1955, arhimandritul Sava Cimpoca s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest părinte vrednic de pomenire întrecea pe mulţi călugări cu postul, cu privegherea, cu bărbăţia şi cu râvna pentru împlinirea faptelor bune. Cel mai mult se jertfea cu săvârşirea Liturghiei zilnice şi cu spovedania credincioşilor. Deşi era aspru la canon şi hotărât în cuvânt, totuşi mulţi îl căutau şi îl aveau de părinte duhovnic.

2. Mărturisesc ucenicii lui că părintele Sava primise de la Dumnezeu, pentru viaţa lui aleasă, darul izgonirii duhurilor necurate. Zilnic veneau la el oameni bolnavi, pe care părintele îi făcea sănătoşi cu postul şi cu rugăciunile sale. Din această pricină multe ispite pătimea de la diavoli.

3. Odată l-a întrebat un episcop:

– Părinte Sava, de ce te chinuieşti aşa de mult cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunea?

---

[2] După mărturiile surorii sale – monahia Vitalia Cimpoca – din Mânăstirea Ţigăneşti.

– Preasfinţite, Domnul nostru Iisus Hristos a suferit pentru noi toţi, iar eu sufăr numai pentru păcatele mele!

4. Părintele Sava slujea întotdeauna cele sfinte cu multă evlavie şi fără nici o grabă. Într-o zi însă, cântăreţul cânta repede la strană. Atunci bătrânul a zis ucenicului său:

– Spune-i cântăreţului că eu nu mă grăbesc!

5. Într-o zi nu avea cine face mâncare la obşte. Atunci părintele Sava, după ce termină slujba, a tăiat lemne, a pregătit mâncarea, a sunat clopotul şi a servit pe toţi la masă. La urmă a început să spele vasele.

– Lasă, părinte stareţ, că spălăm noi vasele – au zis ucenicii.

– Nu. Astăzi fac eu tot. Mâine, dacă veţi vrea, veţi face sfinţiile voastre.

Din ziua aceea, toţi se sileau să urmeze nevoinţa stareţului.

6. A venit odată la schit sora stareţului – maica Vitalia din Mânăstirea Ţigăneşti–Ilfov. Dar bătrânul n-a primit-o în chilie.

– De ce n-ai primit pe maica în chilie, părinte stareţ? l-au întrebat ucenicii.

– Dar oamenii ştiu că este sora mea? a răspuns bătrânul cu asprime.

7. În altă zi a venit o femeie plângând la schit:

– Părinte, rugaţi-vă pentru soţul meu. Trebuie să-i facă operaţie şi nu ştiu dacă mai scapă.

– Nu mai plânge, soră. Să ne rugăm Domnului trei zile cu post pentru el.

După trei zile, bolnavul s-a făcut sănătos şi n-a mai fost operat.

8. În timpul războiului trecut, la spitalul din Ploieşti erau mulţi bolnavi de tifos exantematic, care mureau neîmpărtăşiţi şi nu avea cine să-i îngroape. Atunci părintele Sava a zis către stareţul Mânăstirii Ghighiu:

– Dacă îmi daţi voie, mă duc să împărtăşesc bolnavii. Eu nu mă tem că mă voi îmbolnăvi.

Astfel, doi ani de zile, părintele Sava a fost duhovnicul bolnavilor şi multe inimi zdrobite a alinat, dar, cu darul lui Hristos, a fost păzit nevătămat. Apoi, stabilindu-se la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul–Alba Iulia, a făcut multă misiune evanghelică între credincioşi şi s-a săvârşit cu pace.

PROTOSINGHELUL VASIAN SCRIPCĂ
Mânăstirea Secu
(1887–1956)

Cuviosul Vasian, care a fost mulţi ani stareţ al Mânăstirii Secu, s-a născut în anul 1887, în comuna Fântâna Mare–Suceava. Fiind ales de Dumnezeu

pentru o viaţă duhovnicească mai înaltă, a intrat în obştea Mânăstirii Râşca şi a fost tuns în monahism în anul 1915. Apoi, nevoindu-se cu multă râvnă pentru Hristos, ducea o viaţă aspră, cu rugăciune, post, tăcere şi smerenie, lucrându-şi în taină mântuirea sufletului său.

Dorind o nevoinţă duhovnicească mai înaltă, s-a făcut sihastru la Schitul Sihla, ostenindu-se zece ani într-un bordei pustnicesc sub stânci, aproape de peştera Sfintei Teodora. Părinţii bătrâni spun că pustnicul Vasian se întâlnea uneori cu sfântul episcop Ioan, care, deasemeni, se nevoia şi el în Munţii Sihlei, după cum scrie în viaţa lui.

În anul 1934, fiind hirotonit preot, iar un an mai târziu numit stareţ şi duhovnic al Mânăstirii Secu, Ieroschimonahul Vasian s-a învrednicit să fie un timp duhovnicul acestui fericit şi mare pustnic Ioan. Însă părintele Vasian niciodată nu spunea nimic despre această taină a vieţii lor, lăsând totul în grija şi în voia lui Dumnezeu.

Acest cuvios stareţ iubea foarte mult liniştea, rugăciunea şi privegherea de noapte. De aceea mai puţin se îngrijea de cele ale Martei, căci gustase din dulceaţa liniştii şi a neîncetatei rugăciuni.

În anul 1950 s-a retras din stăreţie, petrecând ultimii ani numai în rugăciune, în cugetare la cele cereşti şi pregătire pentru înfricoşatul ceas al morţii.

În toamna anului 1956, simţindu-şi sfârşitul aproape, şi-a cerut iertare de la toţi, s-a mărturisit la duhovnicul lui şi a primit Preacuratele Taine. Apoi, binecuvântând pe toţi, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, lăsând cu limbă de moarte să fie înmormântat fără sicriu, după tradiţia Muntelui Athos.

MONAHIA AGATONICA BORDACEL
Mânăstirea Dintr-un Lemn
(1886-1956)

Maica Agatonica a fost o călugăriţă aleasă în obştea Mânăstirii Dintr-un Lemn. Era de loc din satul Romani-Gorj. Iubind pe Hristos, a intrat de mică în mânăstire, învăţând de la fiecare smerenia, tăcerea şi rugăciunea.

Cea mai mare virtute a maicii Agatonica era sfânta ascultare. Toată viaţa a îngrijit de vitele mânăstirii, cu o dragoste şi răbdare rar întâlnite. Păştea oile, aducea lemne din pădure, mulgea vacile, hrănea păsările, făcea curăţenie şi tot ce i se poruncea. Tot timpul tăcea, lucra, se ruga şi era fericită. Pentru

blândeţea inimii sale o iubea toată obştea călugăriţelor. O iubeau păsările, vitele, copiii satului şi mai ales oile mânăstirii, pe care le-a păstorit 30 de ani.

Noaptea se ruga mult şi dormea puţin. Iar când celelalte surori o mustrau că nu pot dormi din cauza ei, maica Agatonica le răspundea:

– Scoală, soră, şi bagă în traistă, că rămâne traista goală! Că ce strângi aici, aceea vei găsi dincolo!

La biserică venea cea dintâi şi aducea regulat şi pe mama ei, care era bătrână şi oarbă. Uneori îi ziceau celelalte:

– Maică Agatonica, de ce chinuieşti pe bătrâna, că este bolnavă?

– Lasă să se mântuiască şi ea! Să o găsească Hristos în biserică. Eu tot nu am timp să vin regulat la biserică. Măcar ea să se roage pentru mine.

La bătrâneţe nu mai păştea oile. Dar spunea celorlalte:

– Daţi-mi şi mie să fac ceva, că mănânc degeaba! Şi o trimiteau să dea de mâncare la păsări.

Alteori o întrebau maicile:

– Unde te grăbeşti aşa, maică Agatonica?

– Mă duc la părintele să mă împărtăşesc. Ştiu eu, mai ajung până mâine?

În toamna anului 1956, maica Agatonica a adormit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului.

PROTOSINGHELUL MIHAIL BĂDILĂ
Schitul Peştera Ialomicioarei
(1880–1957)

a. Viaţa

Cuviosul protosinghel *Mihail* a fost un stareţ renumit *al Schitului Peştera* Ialomicioarei. Era de loc din comuna Moeciu–Braşov. În anul 1900 a intrat în nevoinţa călugărească la Schitul Peştera. Fiind foarte ascultător, blând şi iubitor de Dumnezeu, părinţii schitului l-au făcut călugăr. După zece ani l-au hirotonit diacon şi preot, ajungând duhovnic iscusit în partea locului.

În anul 1925, ieromonahul Mihail a fost numit egumen şi părinte duhovnicesc al Schitului Peştera, pe care l-a povăţuit cu multă smerenie şi blândeţe 27 de ani. În anul 1952, egumenul Mihail Bădilă s-a retras la linişte, iar după cinci ani s-a mutat cu pace la odihna cea de sus.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cea mai aleasă faptă bună a părintelui Mihail era râvna lui pentru rugăciune, pentru slujba bisericii. Timp de peste 50 de ani a fost nelipsit de la toate slujbele bisericeşti de zi şi de noapte. Ori citea, ori cânta la strană, ori slujea cele sfinte, ori se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus.

2. Spuneau ucenicii bătrânului că, pentru bunătatea şi evlavia lui, dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii şi al înţelepciunii duhovniceşti. Pentru aceea ajunsese duhovnic renumit şi mulţi călugări, sihaştri şi mireni îl căutau şi îşi deschideau inima sub epitrahilul lui.

3. Într-o noapte de iarnă, după Utrenie, stareţul a plecat de la schit peste munte, la Mânăstirea Sinaia. Pe cale i-au ieşit câţiva lupi înainte. Bătrânul însă nu s-a înfricoşat. Ci, făcându-şi semnul crucii, a zis:

– Doamne, facă-se voia Ta! Apoi, întorcându-se către lupi, a adăugat:

– Dacă aveţi poruncă de la Dumnezeu să mă mâncaţi, iată-mă, sunt înaintea voastră. Iar dacă nu aveţi poruncă să mă mâncaţi, atunci duceţi-vă în drumul vostru.

În clipa aceea, lupii şi-au plecat capetele în jos şi au dispărut în pădure.

4. În altă iarnă, mergând spre Sinaia, pe vârful muntelui l-a cuprins o furtună cu viscol cumplit. Atunci părintele Mihail, ştiind că numai Dumnezeu îl poate scăpa de la moarte, a căzut în genunchi şi, înălţându-şi mâinile spre cer, s-a rugat cu lacrimi, zicând:

– Doamne, facă-se voia Ta!

În ceasul acela s-a izbăvit de moarte în chip minunat, căci s-a văzut mergând pe şoseaua ce duce spre oraşul Buşteni. Deci, dând slavă lui Dumnezeu, a doua zi s-a întors cu pace la schit.

5. Spuueau ucenicii stareţului Mihail şi acest lucru cu totul minunat:

Era în vara anului 1938. Într-o noapte, pe când bătrânul aţipise în chilie, deodată auzi un glas poruncitor, care se repetă de două ori:

– Du-te şi ia pe pustnicul din poiana Obârşie!

Până la ziuă bătrânul s-a rugat. Apoi, luând pe duhovnicul său, Ieromonahul Antonie, au urcat muntele spre poiana Obârşie. Nimeni nu ştia să se nevoiască vreun pustnic în partea aceea. Şi, iată, în poiană au aflat un mic bordei pustnicesc şi în faţa lui, un călugăr care stătea pe un trunchi de buştean.

– Binecuvintează, părinte! a zis stareţul.

În clipa aceea, însă, au observat că sihastrul acela necunoscut şi sfânt se mutase din viaţa aceasta. Atunci părinţii l-au coborât de pe munte şi l-au îngropat în schit, alături de biserică. Câţi pustnici sfinţi s-au nevoit neştiuţi de oameni în adâncul Munţilor Carpaţi!

6. În primăvara anului 1950, noaptea, pe când părintele Mihail se ruga în chilie, deodată s-a prăbuşit un bolovan mare de stâncă peste chilia lui. Dar, la porunca lui Dumnezeu, bolovanul s-a oprit în pod, deasupra capului său. Astfel, bunul nevoitor a fost izbăvit şi de data aceasta de cursele vrăjmaşului.

7. Spre sfârşitul anului 1957, stareţul Mihail a zis către ucenicul său:

– Părinte Pimen, cât mai este până la Sfântul Mucenic Ignatie?

– Mai sunt trei săptămâni.

– Să ştii că în ziua Sfântului Ignatie mă duc din viaţa aceasta!

În seara aceea, bătrânul stătea pe marginea patului şi citea din Sfânta Scriptură. Apoi a zis ucenicului:

– Du-te la chilie şi te odihneşte, că eşti obosit.

După un ceas, ucenicul l-a găsit adormit în Domnul, cu Biblia pe braţe.

Aşa s-a săvârşit Cuviosul stareţ Mihail!

SCHIMONAHUL GHERASIM CÂRJĂ
Mânăstirea Neamţ
(1877–1957)

a. Viaţa

Părintele Gherasim Cârjă a fost o floare de mult preţ în obştea Mânăstirii Neamţ. S-a născut în comuna Agapia–Neamţ şi a primit din copilărie o creştere aleasă. În anul 1907 a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Neamţ. Dar, socotindu-se nevrednic de treapta preoţiei, a fost toată viaţa paracliser şi veşmântar, slujind Biserica lui Hristos cu desăvârşită credinţă şi dragoste.

La începutul anului 1957, schimonahul Gherasim s-a strămutat la cereştile lăcaşuri, în vârstă de 80 ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest mare nevoitor al zilelor noastre a întrecut pe mulţi părinţi din Mânăstirea Neamţ cu aceste trei fapte bune: ascultarea desăvârşită, rugăciunea şi dumnezeiasca dragoste. Pentru bunătatea şi blândeţea lui, toţi călugării îl cinsteau şi se foloseau de pilda vieţii lui.

2. Cincizeci de ani a făcut părintele Gherasim aceeaşi ascultare de paracliser şi veşmântar, cu multă dragoste pentru casa Domnului, nelipsind niciodată de la slujbele bisericii. Era candelă mereu aprinsă în obştea Mânăstirii Neamţ.

3. Spun bătrânii care l-au cunoscut că părintele Gherasim ştia să împodobească biserica, mai ales spre sărbători, ca pe o adevărată mireasă a lui Hristos. Punea perdele noi la icoana Maicii Domnului, scotea veşminte luminate, aşternea covoare de lână, potrivea candelele, aprindea lumânări de ceară şi folosea tămâie de la Sfântul Mormânt, păstrată anume pentru marile sărbători.

4. Părintele Gherasim avea mare evlavie către icoana Maicii Domnului, înaintea căreia îi citea zilnic acatistul şi paraclisul. El nu îngăduia nimănui să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind, îndată zicea cu glas rugător:

– Vă rog, nu vorbiţi în biserică. Este păcat! Ne vede Maica Domnului! Apoi adăuga: Iertaţi-mă pe mine, păcătosul!

Astfel, toţi se zideau sufleteşte de cuvintele lui şi, când treceau pe lângă el, îşi ziceau unii altora:

– Să tăcem, că ne aude părintele Gherasim!

5. Spun ucenicii lui că acest smerit nevoitor avea permanent mintea la cele dumnezeieşti, iar pe limba sa purta întotdeauna numele prea dulce al lui Hristos. Nimeni nu l-a văzut vreodată râzând sau vorbind cuvinte de prisos. În biserică nu se aşeza niciodată în strană, oricât de obosit ar fi fost, iar când se termina slujba, mergea la chilie cu faţa senină şi cu rugăciunea în inimă.

6. Spun iarăşi ucenicii lui că chilia părintelui Gherasim era un adevărat altar de biserică.

Aceleaşi icoane frumos împodobite, aceeaşi candelă nestinsă, aceleaşi lumânări de ceară şi mireasmă de tămâie. Iar bătrânul, ca un sfeşnic de veghe, ceasuri în şir citea la Psaltire, făcea metanii, slăvea pe Dumnezeu şi se ruga pentru toată lumea.

7. O altă nevoinţă a părintelui Gherasim era permanenta lui grijă pentru cei răposaţi. Timp de aproape o jumătate de secol aducea zilnic la biserică vin şi colivă pentru parastas şi aprindea candele şi lumânări la mormintele celor adormiţi. După ce făcea câte trei închinăciuni şi tămâia fiecare cruce, zicea:

– Dumnezeu să te odihnească cu drepţii, părinte!

8. În noaptea Sfintelor Paşti, părintele Gherasim mergea cel dintâi la cimitir şi aprindea sute de lumânări. Apoi cobora în gropniţă, aprindea candela, făcea trei închinăciuni şi zicea către cei răposaţi:

– Hristos a înviat, preacuvioşi părinţi!

Spun părinţii că odată i-a răspuns la salut un glas dintre cei adormiţi, zicând:

– Adevărat a înviat Domnul, părinte Gherasim!

9. Se spunea despre părintele Gherasim că aproape zilnic veneau la el săraci, infirmi, copii orfani de prin sate şi-i cereau milostenie. Iar bătrânul îi punea la masă pe cerdacul chiliei şi le împărţea tot ce găsea la îndemână.

Avea încă şi acest obicei. Când auzea că se zideşte vreo biserică nouă, aduna bani de la călugări şi de la rude, apoi cumpăra icoane, evanghelii, sfinte vase şi veşminte şi le dăruia personal la bisericile noi.

10. Cu puţin înainte de obştescul sfârşit i-a zis ucenicul:

– Părinte Gherasim, dă-mi sfatul cel mai de pe urmă!

Iar bătrânul i-a răspuns:

– Păzeşte biserica în toată viaţa, că şi biserica te va păzi! Iar dacă nu păzeşti pravila bisericii, vei cădea în mari ispite şi primejdii.

11. Ultimele două săptămâni, schimonahul Gherasim Cârjă a stat numai la chilie, în aşteptarea venirii lui Hristos. Îmbrăcat cu rasă şi mantie, cu crucea şi metaniile în mână, aştepta pe marginea patului. Nu voia nici să mănânce, nici să se odihnească. Tot timpul se ruga.

– De ce nu te culci, părinte Gherasim? îl întrebau ucenicii.

– Nu pot dormi. Sunt în aşteptare!... Nu ştiu în care ceas va veni Mirele.

În dimineaţa zilei de 16 ianuarie, 1957, când împlinea 50 de ani de nevoinţă călugărească, bunul ostaş şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos şi a fost îngropat în cimitirul mânăstirii.

SFÂNTUL IOAN IACOB HOZEVITUL DE LA NEAMŢ (1913-1960)[3]

a. Viaţa

Cuviosul Ioan Iacob, cu metania din Mânăstirea Neamţ, a fost un sihastru sfânt al zilelor noastre care s-a nevoit 24 de ani în Ţara Sfântă, atât pe Valea Iordanului, cât şi în pustiul Hozeva. Acest fericit purtător de Hristos s-a născut în satul Crăiniceni, comuna Păltiniş-Botoşani, la 23 iulie, 1913, într-o familie de ţărani credincioşi, anume Maxim şi Ecaterina, fiind singur la părinţi. Din botez s-a chemat Ilie, iar în familie i se spunea „Iliuţă". La şase luni după naştere, mama sa, îmbolnăvindu-se, a decedat, iar copilul a rămas în

[3] P.S. Lucian Tomitanul, *Cuviosul Ioan Iacob de la Neamţu (Hozevitul)*, în *Sfinţii români...*, op. cit., p. 550; *Vetre de sihăstrie...*, op. cit.

grija bunicii sale după tată, Maria Iacob, care îl îngrijeşte ca o adevărată mamă timp de zece ani.

În anul 1916, când copilul Ilie avea trei ani, tatăl său a decedat pe front. În anul 1923 a decedat şi bunica, lăsând pe micul Ilie cu totul orfan şi lipsit de mângâierea părinţilor şi a bunicilor. De acum, copilul este luat în grija unchiului său, Alecu Iacob, care avea acasă şase copii. Între anii 1926–1932, tânărul Ilie urmează Gimnaziul „Mihail Kogălniceanu" şi Liceul „Dimitrie Cantemir" din Cozmeni-Cernăuţi.

În vara anului 1933 a intrat ca vieţuitor în obştea Mânăstirii Neamţ. La 8 aprilie, 1936, este tuns în monahism, primind numele de Ioan, iar în noiembrie acelaşi an se duce, cu alţi doi călugări din marea lavră, să se închine la Mormântul Domnului. Apoi rămâne definitiv în Ţara Sfântă, unde se nevoieşte în obştea Mânăstirii Sfântul Sava de lângă Betleem.

La 14 septembrie, 1947, este hirotonit preot în Biserica Sfântului Mormânt de către mitropolitul Irinarh şi apoi numit egumen la Schitul românesc Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan. După cinci ani de ascultare se retrage cu ucenicul său, monahul Ioanichie Pârâială, în pustiul Hozeva, aproape de Ierihon. Aici se nevoiesc împreună opt ani de zile, în peştera Sfânta Ana, pe valea pârâului Horat.

La 5 august, 1960, când avea 47 de ani, Cuviosul Ioan Iacob se mută la cereştile lăcaşuri şi este înmormântat în peştera în care s-a nevoit. După 20 de ani, la 8 august, 1980, s-a aflat întreg în mormânt, fiind preamărit de Dumnezeu ca sfânt.

La 15 august, acelaşi an, moaştele sale au fost duse la Mânăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul din apropiere, cu binecuvântarea Patriarhului Benedict al Ierusalimului, şi se păstrează în biserică alături de celelalte sfinte moaşte.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest cuvios a fost ales de Dumnezeu pentru Împărăţia cerurilor din pântecele maicii sale, căci din pruncie se vedea umbrit de darul Duhului Sfânt, fiind întru toate blând ca un miel, smerit, tăcut, râvnitor pentru cele sfinte şi răbdător în ispitele cele dinăuntru şi din afară. Apoi rugăciunea cu lacrimi, neîncetat se lucra în mintea şi inima sa. Încă şi mama sa Ecaterina a fost rânduită de Hristos să ducă viaţă neîntinată până la nuntă şi să nască pe pământ un singur fiu, căci îndată după naştere se strămută la cereştile lăcaşuri.

2. Fericitul Ilie, rămas orfan din pruncie de ambii părinţi trupeşti, avea tată în cer pe Dumnezeu, iar mamă duhovnicească avea Biserica şi pe smerita

sa bunică Maria, văduvă, care l-a crescut şi l-a ocrotit cu rugăciunea şi dragostea ei până la vârsta de zece ani.

Spun bătrânii din satul său natal că bunica îşi ducea zilnic nepoţelul să i-l alăpteze mamele tinere din apropiere şi stătea lângă el de veghe ziua şi noaptea, până ce copilul a început să vorbească. Iar vara, când pleca la lucrul câmpului, punea copilul într-o traistă, încât numai capul i se vedea, îl aşeza în spate, se însemna cu Sfânta Cruce şi se ducea la muncă cu rugăciunea pe buze şi cu lacrimile în ochi. Acolo îl adăpostea la umbra unui copac, până la apusul soarelui. Apoi îl aşeza în traistă şi-l aducea acasă. După ce îl hrănea, îl culca lângă sfintele icoane, iar ea se ostenea cu rugăciuni şi metanii până noaptea târziu, după tradiţia sfântă străbună.

3. Fiind luminat la minte, copilul învăţa bine la şcoală şi făcea mare bucurie bunicii sale. Mai târziu, bătrâna îl învăţa pe de rost sfintele rugăciuni, îl ducea regulat la biserică şi îl punea să citească la Psaltire, căci ea nu ştia carte. Alteori îi spunea să citească patimile Domnului, iar ea plângea şi făcea metanii. Uneori copilul o întreba:

– Mamă, de ce plângi aşa tare când citesc patimile Domnului?

Iar bătrâna îi răspundea, suspinând:

– Dragul meu, tu nu ştii durerea din casa noastră. Nu sunt eu mama ta! Ea a decedat când tu aveai numai şase luni, iar tatăl tău a murit în război, când erai de trei ani. Eu sunt bunica ta, iar bunicul tău s-a dus la cer de mult. Fiind văduvă, voiam să mă duc la mânăstire, dar, văzând că ai rămas orfan de părinţi, am renunţat ca să te cresc pe tine. De aceea plâng, că sunt bătrână şi după moartea mea vei rămâne singur şi orfan pe lume. Dar să ai credinţă în Dumnezeu, să te rogi Lui mereu, să fugi de păcat şi să-ţi aduci aminte de noi. De vei face aşa, te va acoperi Maica Domnului şi vei scăpa de multe primejdii. Eu nu-ţi doresc altceva mai bun în viaţă decât să ajungi preot şi să slăveşti pe Hristos!

4. La vârsta de 20 de ani, terminând liceul şi fiind luminat la minte cu darul lui Hristos, prietenii şi rudele îl îndemnau să urmeze teologia şi să se facă preot. Însă conştiinţa şi cugetul inimii sale îi spuneau: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr!” Odată, pe când lucra la câmp, fiind în îndoială, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere ce să facă. Apoi a auzit o voce tare de sus: „Mânăstirea”. Din clipa aceea nu mai avea odihnă, căci Duhul Sfânt îl îndemna să plece cât mai repede la mânăstire şi să-şi închine viaţa lui Hristos.

5. În vara anului 1933, într-o zi de Duminică, pe când tinerii din sat se adunau cu veselie la nuntă, alesul Domnului, Ilie, s-a închinat cu lacrimi în biserica din Crăiniceni, şi-a sărutat crucile părinţilor din cimitir şi, luându-şi

rămas bun de la ai săi, a plecat să se logodească cu Hristos în obştea Mânăstirii Neamţ.

6. Văzându-l episcopul Nicodim, stareţul lavrei, l-a întrebat:

– De ce ai venit, frate Ilie, la mânăstire?

– Părinte stareţ, doresc să mă fac călugăr, să-mi plâng păcatele mele, să mă rog pentru părinţii care m-au născut şi să laud neîncetat pe Dumnezeu.

– Bun lucru ţi-ai ales, frate Ilie. De vei avea smerenie şi ascultare şi vei iubi rugăciunea, pe toate cele bune le vei săvârşi, vei birui cu uşurinţă ispitele acestei vieţi şi cu sfinţii în cer te vei număra.

– Aşa să-mi ajute Bunul Dumnezeu, preasfinţite părinte stareţ!

– Numai să ai răbdare în toate, să te hrăneşti din învăţăturile Sfintei Scripturi şi ale Sfinţilor Părinţi şi să urmezi viaţa şi sfaturile cuvioşilor duhovnici şi nevoitori din obştea Mânăstirii Neamţ. Vino să te închini la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din biserică, ocrotitoarea acestui sfânt lăcaş, apoi te încredinţez sub ascultarea părintelui Iov, farmacistul mânăstirii, cel mai duhovnicesc călugăr din obştea noastră. Să-i urmezi după putere viaţa şi sfatul, să nu lipseşti de la slujbele bisericii şi să faci ascultare la biblioteca mânăstirii.

7. Trei ani a făcut ucenicie rasoforul Ilie Cuviosului părinte Iov Burlacu, silindu-se să-i urmeze nevoinţa aspră, postul, tăcerea, smerenia, sărăcia şi neîncetata rugăciune. Iar la bibliotecă a pus în rânduială toate cărţile, a citit multe din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi dădea bune sfaturi fraţilor tineri, încât se foloseau toţi de râvna, de înţelepciunea şi osteneala lui şi era iubit de toţi în obştea marii lavre.

8. Văzând stareţul şi duhovnicii râvna lui pentru Hristos, la 8 aprilie, 1936, în Miercurea Mare a Sfintelor Patimi, când Domnul a fost vândut pentru noi, rasoforul Ilie Iacob a fost tuns în cinul monahal împreună cu alţi zece fraţi, primind numele Sfântului Ioan Botezătorul. Amândoi marii prooroci, Ilie şi Ioan, începători ai vieţii pustniceşti din Vechiul şi Noul Testament, aveau să-i fie dascăli, părinţi şi rugători ai nevoinţei lui călugăreşti. Amândoi îl îndemnau să le urmeze viaţa, postul, rugăciunea şi fecioria şi îi aminteau de Ţara Sfântă şi de marii sihaştri de pe Valea Iordanului. Sfântul Ilie Tesviteanul îi dădea râvna pentru mărturisirea dreptei credinţe şi îl îndemna spre urcuşul duhovnicesc al Carmelului şi Sinaiului. Iar Sfântul Ioan Botezătorul îl chema spre mânăstirile din Ţara Sfântă şi-l sfătuia să îndemne pe toţi la pocăinţă şi să mustre cu îndrăzneală păcatul. Aceasta a făcut-o în toată viaţa sa prin frumoasele sale versuri şi cuvinte de învăţătură ce ni le-a lăsat până astăzi.

9. Fiind rănit de dragostea lui Hristos pentru Mormântul dătător de viaţă din Ierusalim şi pentru viaţa pustnicească de acolo, smeritul monah Ioan Iacob s-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine, a sărutat icoana Maicii Domnului din biserică, şi-a cerut iertare şi binecuvântare de la stareţ şi de la toţi şi a plecat definitiv spre Ţara Sfântă în toamna anului 1936, fiind acoperit în toate de darul Duhului Sfânt care îi aprindea inima de dumnezeiescul dor.

10. Primul popas în Ţara Sfântă a fost închinarea pe Golgota şi sărutarea Sfântului Mormânt. După ce s-a împărtăşit cu Trupul şi Sângele lui Hristos, fericitul ostaş al lui Hristos a străbătut toată Ţara Sfântă şi a păşit pe urmele Domnului şi ale Sfinţilor săi ocrotitori, Ilie Tesviteanul şi Ioan Botezătorul. După ce s-a nevoit mai întâi singur într-o peşteră din pustiul Iordanului, s-a retras apoi în obştea Mânăstirii Sfântul Sava de pe Valea Cedrilor, unde se osteneau şi alţi câţiva sihaştri români. În această străveche lavră s-a jertfit Cuviosul Ioan până în vara anului 1947.

11. Aici a dobândit ostaşul lui Hristos, Ioan, darul lacrimilor şi al rugăciunii inimii. Aici a răbdat grele lupte şi încercări de la diavoli, căci nu-l puteau suferi duhurile rele să se roage neîncetat şi să laude pe Dumnezeu. Aici a primit tunderea în marea schimă şi tot aici a biruit el pe vrăjmaşii cei nevăzuţi cu postul aspru şi îndelungat, cu privegherile obositoare de noapte, cu sabia biruitoare a rugăciunii şi cu scutul smereniei. Astfel, ajunsese atât de despătimit, încât răbda ocara şi toate cu bucurie, avea mare milă pentru toată zidirea şi nu se temea niciodată de diavoli, de boală şi de moarte.

12. Cuviosul Ioan Iacob avea în obştea Sfântului Sava ascultarea de bibliotecar şi de infirmier. Noaptea lua parte la biserică, se ruga la chilie şi îngrijea marea bibliotecă a mânăstirii, iar ziua era infirmier şi îngrijitor de bolnavi la bolniţa din incintă. Cerceta pe călugării şi sihaştrii bolnavi, le ducea de mâncare, spăla rănile răniţilor de război aduşi aici de pe front şi alina pe toţi cu dragoste, iar cu inima neîncetat se ruga şi simţea pe Hristos.

13. Cu sfatul arhimandritului Victorin Ursache, superiorul Căminului românesc din Ierusalim, Cuviosul Ioan Iacob a primit hirotonia în preot şi a stat egumen cinci ani la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, înfiinţat de Patriarhia Română. Aici a adăugat noi osteneli pustniceşti şi a suferit nu puţine ispite de la diavoli. Iar nevoinţa lui era aceasta: ziua nu mânca nimic până la apusul soarelui şi rostea neîncetat rugăciunea din inimă, iar cu mâinile lucra la grădină, la întreţinerea schitului şi odihnea cu dragoste pelerinii români şi străini care poposeau aici. Noaptea făcea slujbele rânduite în biserică, spovedea închinătorii şi se retrăgea câteva ore la linişte într-o peşteră de pe malul Iordanului, iar dimineaţa se întorcea la schit cu chipul luminat.

14. Arzând cu inima mai mult pentru Hristos şi iubind desăvârşit liniştea şi rugăciunea, fericitul stareţ Ioan s-a retras în toamna anului 1952 în pustiul Hozeva, din apropierea Mânăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, împreună cu ucenicul său, monahul Ioanichie.

După ce s-a nevoit câteva luni în obşte, s-a aşezat apoi definitiv în peştera Sfânta Ana, de pe valea pârâului Horat, unde se nevoiau şi alţi sihaştri, pentru a trăi ultimii ani ai vieţii numai în rugăciune şi în convorbire cu Hristos. Şi s-a nevoit aici peste şapte ani, însă nimeni, nici chiar ucenicul său Ioanichie nu ştia toate nevoinţele sale, fiind ascunse în Dumnezeu şi în taina inimii sale. Căci ucenicul vedea numai ostenelile cele din afară, precum: privegherile de toată noaptea, citirea celor şapte Laude, osârdia la sfintele slujbe pe care le făcea în paraclisul din peşteră, citirea cărţilor sfinte, traducerea din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi compunerea de versuri religioase pentru pelerinii care îl cercetau la peşteră.

Dar nevoinţele sale cele din inimă, lacrimile de taină, lupta cu gândurile şi cu duhurile rele, cugetările duhovniceşti la cele de sus şi căldura Duhului Sfânt care îi aprindea inima pentru Hristos, singur Dumnezeu le vedea şi le primea ca o ardere de tot a Cuviosului Ioan Sihastrul, neştiute de nici un muritor.

15. Despre nevoinţa acestui sfânt sihastru, iată ce spunea ucenicul său:

– Cât a fost bolnav, niciodată nu a oftat sau a suspinat, ci răbda toate cu seninătate şi bucurie. Apoi tăcea mult, nu râdea niciodată, se ruga neîncetat cu inima şi răbda cu multă tărie bolile şi necazurile vieţii. Ţinea regim sever şi post, primind foarte puţină mâncare şi băutură, cât să-şi ţină zilele; iubea mult liniştea şi singurătatea, ţinea cu tărie la dreapta credinţă, la Tradiţie şi Sfintele Canoane şi avea mintea totdeauna aţintită la Iisus Hristos răstignit pe Golgota. Nimic din cele pământeşti nu cugeta, nici nu voia să ştie. Astfel, trupul său, mintea şi inima erau despătimite, dematerializate şi unite tainic cu Dumnezeu prin rugăciune şi prin darul Duhului Sfânt.

16. Spunea şi acestea părintele Ioanichie, ucenicul său:

– Cuviosul Ioan ştia mai dinainte data sfârşitului său, pe care şi-a însemnat-o pe peretele peşterii. Îndată după ce s-a săvârşit, l-am îmbrăcat cu rasa, i-am aşezat schima mare, căci era schimnic din Mânăstirea Sfântul Sava, i-am pus epitrahilul pe piept şi l-am culcat pe rogojină. Apoi i-am aprins trei lumânări de ceară şi candela şi am anunţat pe stareţul Mânăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, arhimandritul Amfilohie, cu care era foarte apropiat. La porunca lui i s-au tras trei zile clopotele mânăstirii şi s-a făcut trisaghion la peşteră.

17. Pentru înmormântarea Sfântului Ioan Iacob şi pentru minunea care s-a săvârşit atunci, spune ucenicul său următoarele:

– În ziua stabilită pentru înmormântare a venit stareţul mânăstirii, Amfilohie, cu câţiva călugări şi cu pustnicii care sihăstreau în peşterile din pustia Ruva din apropiere. S-au urcat pe scară, sus, în peşteră şi la orele 10, sâmbătă, 7 august, stareţul a început slujba prohodului. Deodată însă, peştera s-a umplut de nenumărate păsărele de pustie, cărora Cuviosul Ioan le dădea zilnic pesmeţi să mănânce. Acum, însă, nu veniseră să primească hrană, ci au fost trimise de Dumnezeu, spre cinstirea Sfântului Ioan, ca să-l jelească şi să-l petreacă spre mormânt.

Despre aceasta, stareţul Amfilohie spunea:

– Păsările ne incomodau în timpul slujbei, zburau pe capetele noastre, ne-au stins lumânările, ne-au închis cărţile, băteau din aripi deasupra trupului cuviosului, se aşezau şi pe el, pe cap, pe piept, pe picioare şi fiecare glăsuia după felul ei. Ele nu voiau mâncare, ci pe părintele lor, pe binefăcătorul lor pe care îl pierduseră. După săvârşirea slujbei, spune stareţul, l-am pus în mormântul care era în peşteră şi în care mai fuseseră îngropaţi şi alţi sihaştri, iar deasupra am pus un capac de scânduri. Abia atunci au plecat păsările şi s-au împrăştiat. Apoi am adus pământ, am făcut mortar şi am lipit cu el scândurile de pe mormânt, unde cuviosul a rămas pâuă în august, 1980...

18. Din ziua adormirii sale, mormântul Cuviosului Ioan Iacob a rămas aproape uitat în peştera Sfânta Ana timp de 20 de ani. Însuşi ucenicul său, Ioanichie, s-a mutat în lavra Sfântului Gheorghe Hozevitul. Numai în anumite zile sau când veneau pelerini români, urcau pe scară la peşteră conduşi de ucenic, îi aprindeau lumânări şi candela la mormânt, tămâiau, făceau Vecernia în peşteră, cântau trisaghionul morţilor, cereau ajutorul marelui sihastru, ascultau pe scurt viaţa lui povestită de ucenic, sunau toaca şi coborau din peşteră cu ochii în lacrimi şi ziceau: „Ce mare a fost nevoinţa Cuviosului Ioan Iacob!"

19. În vara anului 1980, la 8 august, un grup de pelerini ortodocşi în frunte cu un arhimandrit grec, fost sihastru aproape de Cuviosul Ioan Hozevitul, au urcat în peştera Sfânta Ana, au făcut o rugăciune şi i-au sărutat mormântul. Apoi a spus acel arhimandrit:

– M-am nevoit aici aproape de peştera aceasta şi iubeam foarte mult pe Părintele Ioan Iacob, care îmi era duhovnic. Apoi, plecând misionar în America de peste 20 de ani, nu mai ştiam nimic despre el. Dar într-o noapte l-am visat şi mi-a spus: „Dacă vrei să mă vezi, vino la peştera Sfintei Ana din pustiul Hozeva şi mă vei vedea!" Este o lună de zile de când l-am visat şi de atunci nu mai am odihnă. De aceea am venit ca să vorbesc cu Părintele Ioan,

duhovnicul şi prietenul meu. Eu însă nu ştiam că s-a mutat la Domnul. Acum, sufletul meu nu are pace până nu îi voi deschide mormântul ca să-i sărut cinstitul său trup atât de nevoitor!

20. Stareţul lavrei, Amfilohie, cu greu a dat binecuvântarea să se deschidă mormântul Cuviosului Ioan din peşteră. Însă cum l-au deschis, a ieşit un miros de bună mireasmă care a umplut peştera şi inimile tuturor. Iar trupul cuviosului şi hainele erau întregi şi nevătămate şi răspândeau o aromă cerească de sfinţenie. Parcă era de curând adormit. Atunci toţi pelerinii au îngenuncheat şi, cu lacrimi de emoţie şi evlavie, au strigat:

– Slavă Ţie, Doamne, pentru această mare minune! Cuviosul Ioan Românul este sfânt!

Apoi au sărutat sfintele lui moaşte, le-au tămâiat, au aprins lumânări şi au cântat troparul: „Întru tine, părinte, cu osârdie s-a mântuit cel după chip, că, luând crucea ai urmat lui Hristos şi învăţând să nu se uite la trup, căci este trecător; ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta împreună cu îngerii se bucură, Preacuvioase Părinte Ioane, duhul tău!"

Deci, primind o bucăţică din hainele cuviosului de binecuvântare, pelerinii s-au dus cu pace, iar moaştele lui au rămas în peşteră până la 15 august.

21. Spunea părintele Ioauichie, ucenicul său, că în ajunul praznicului Adormirii Maicii Domnului, stareţul lavrei a urcat un sicriu de lemn în peşteră şi împreună cu alţi preoţi a aşezat sfântul său trup în sicriu, fiind cu totul întreg şi uşor şi l-au tămâiat. Iar la 15 august, fiind hramul Mânăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, au venit câţiva arhierei, preoţi şi călugări români şi greci şi numeroşi pelerini ortodocşi. Apoi, în sunetul clopotelor, au coborât din peşteră sfintele moaşte şi le-au dus cu procesiune în biserica marii lavre unde le-au aşezat alături de alte sfinte moaşte. Apoi au făcut 40 de Sfinte Liturghii, ca Dumnezeu să descopere sfinţenia moaştelor sale. Deci, văzând că trupul său a rămas şi după aceea întreg şi nealterat, l-au numărat şi l-au cinstit cu toţii în ceata sfinţilor părinţi.

Mai târziu, câţiva credincioşi iubitori de Hristos i-au făcut un sicriu nou din abanos şi au aşezat în el odorul cel de mult preţ, cum se vede. Din vara anului 1980 până astăzi, vin mulţi pelerini ortodocşi români, greci, ciprioţi, sârbi şi din alte ţări să se închine şi să ceară binecuvântare şi ajutor în lupta acestei vieţi de la moaştele preamărite de Dumnezeu ale celui mai nou sfânt al Bisericii Ortodoxe, cunoscut cu uumele de „Cuviosul Ioan cel Nou Hozevitul" sau „Cuviosul Ioan Iacob de la Neamţ (Românul)". Multe din scrisorile şi versurile sale duhovniceşti se citesc cu evlavie astăzi de credincioşi, îndemnâudu-i pe calea mântuirii.

Sfinte Preacuvioase Părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru lume, pentru neamul din care te-ai născut, pentru mânăstiri şi credincioşi, pentru mântuirea tuturor celor ce cred şi caută pe Domnul!

IEROSCHIMONAHUL DANIIL TUDOR
Schitul Rarău-Suceava
(1896-1962)

Viaţa şi nevoinţa duhovnicească a Ieroschimonahului Daniil Tudor este mai puţin cunoscută celor mulţi. S-a născut în Bucureşti la 22 decembrie, 1896, într-o familie de oameni învăţaţi şi iubitori de Hristos, Alexandru şi Sofia, dobândind din tinereţe o aleasă cultură şi educaţie religioasă. Avea încă şi darul scrisului, compunând imne către Maica Domnului şi Sfânta Treime, dintre care cel mai iubit de credincioşi este Acatistul „Rugului Aprins", plin de dulceaţă duhovnicească.

În anul 1945 a întemeiat un aşezământ de înnoire filocalică la Mânăstirea Antim-Bucureşti, intitulat „Rugul Aprins", care a adunat în jurul său numeroşi teologi, scriitori, călugări şi iubitori de Hristos.

În anul 1948 a intrat în viaţa monahală la Schitul Crasna-Gorj, primind la călugărie numele de Agaton. Apoi a fost hirotonit ieromonah de către mitropolitul Firmilian al Olteniei. Între anii 1949-1952, s-a nevoit în obştea Mânăstirii Antim-Bucureşti. Între anii 1952-1953, s-a închinoviat la Mânăstirea Sihăstria, îmbrăcând marele şi îngerescul chip al schimniciei, primind numele de Daniil. Era un mare lucrător şi dascăl al rugăciunii lui Iisus, îndemnând pe mulţi, călugări şi mireni, să înveţe această înaltă rugăciune duhovnicească.

Apoi intră în obştea Mânăstirii Slatina-Suceava, povăţuită de Arhimandritul Cleopa Ilie, şi este numit egumen al Schitului Rarău, care aparţinea de această mânăstire voievodală. Timp de patru ani, cât a fost egumen, a înflorit duhovniceşte acest schit, mângâind şi învăţând, atât pe călugări, cât şi pe credincioşii care ajungeau până aici.

În anul 1958 este arestat şi închis la Aiud, cea mai grea închisoare din România, unde sufereau mii de preoţi, călugări, creştini, tineri, bătrâni şi intelectuali de toate vârstele. Aici a suferit şi Ieroschimonahul Daniil patru ani de zile, răbdând multe bătăi, suferinţe, foame şi umilinţe de tot felul. Însă, fiind întărit cu neîncetata rugăciune a inimii, pe care o practica de mulţi ani, şi cugetând la Crucea lui Hristos şi la pătimirea sfinţilor Lui, răbda toate cu

bărbăţie şi nădejdea mântuirii, îndemnând şi mângâind pe fraţii săi de suferinţă.

Închisoarea a fost, pentru Ieroschimonahul Daniil şi pentru toţi cei ce sufereau în numele lui Hristos, cea mai înaltă şcoală de pocăinţă şi de creştere duhovnicească din viaţa lor.

În luna noiembrie, 1962, Cuviosul Daniil, fiind bolnav şi simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, s-a mărturisit în taină la un preot, apoi s-a împărtăşit cu Trupul şi Sângele Domnului, aduse prin minune dumnezeiască de unul din gardieni, şi aşa şi-a dat duhul cu pace în mâinile lui Hristos, în adânc de smerenie şi cu chip luminat.

Trupul său a fost îngropat în cimitirul comun al închisorii, împreună cu alte zeci de mii de creştini condamnaţi la moarte, fără să se ştie până astăzi unde se află mormântul lui.

Doamne, numără în ceata sfinţilor Tăi pe Ieroschimonahul Daniil şi pe toţi mărturisitorii ortodocşi, care au pătimit pentru numele Tău!

MONAHUL DAMIAN ŢÂRU
Mânăstirea Secu-Neamţ
(1892-1964)[4]

a. Viaţa

Monahul Damian Ţâru a fost un mare nevoitor, un neîntrecut isihast al zilelor noastre.

S-a născut la Târgu Ocna-Bacău, dintr-o familie de ţărani credincioşi. După terminarea şcolii primare este dat ca ucenic la un atelier de tâmplărie din localitate. Însă, fiind ales de Duhul Sfânt, în anul 1915 intră în viaţa monahală. Mai întâi se duce la Mânăstirea Frăsinei, pentru a fi cât mai înstrăinat de lume. După zece ani de ascultare, aceeaşi dorinţă de linişte îl trimite la Mânăstirea Turnu. Aici nu stă decât patru ani.

În anul 1930, călăuzit de pronia lui Dumnezeu, se reîntoarce în Moldova şi se stabileşte la Schitul Ţibucani-Neamţ. Între timp şi sora sa după trup intră în viaţa monahală. În anul 1935 este călugărit cu numele de Damian. Iar în anul 1940 se retrage la Mânăstirea Secu unde rămâne până la moarte. Aici părintele Damian Ţâru ajunge la o mare sporire duhovnicească, întrecând pe toţi ceilalţi din mânăstire cu ascultarea, cu rugăciunea şi cu smerenia.

[4] După mărturiile ucenicului său, monahul Nicodim Costachi, vieţuitor în Mânăstirea Sihăstria.

La 20 ianuarie, 1964, se mută din viaţa aceasta şi este înmormântat în cimitirul Mânăstirii Secu.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Damian dorea din copilărie să slujească lui Hristos. Spunea ucenicului său că, pe când era mic, se furişa din casa părintească şi se încuia singur în biserica satului. Acolo petrecea toată noaptea, rugându-se şi citind sfintele cărţi cu lumânarea în mână, iar când se lumina de ziuă, se întorcea din nou acasă. Mama lui, nu o dată, îl bătea să-i spună unde doarme noaptea. Dar el răbda toate pentru dragostea lui Hristos.

2. Pe când petrecea în Mânăstirea Turnu, l-a întrebat odată stareţul:

– Frate Dumitre, când vrei să te călugăreşti?

– Părinte stareţ, a zis el, aş vrea să rămân frate până la moarte. Că n-am venit la mânăstire să mă călugăresc cu numele, ci cu faptele. Când voi face fapte de călugăr, atunci voi depune şi jurământul.

3. În Schitul Ţibucani-Neamţ, părintele Damian s-a nevoit câţiva ani, având ascultarea de tâmplar. Deşi lucra cu multă îndemânare, nu primea niciodată să fie lăudat. Dacă zicea cineva „lucrul acesta este foarte bun", se întrista mult în inima sa. Iar dacă zicea „lucrul acesta nu este bine făcut", atunci se bucura şi îi mulţumea.

4. Mutându-se la Mânăstirea Secu pentru mai multă linişte, a zis odată ucenicului său, singura persoană cu care vorbea:

– Părinte Nicodim, eu n-am venit aici pentru Mânăstirea Secu, ci pentru Râpa lui Coroi. Acolo, în adâncul codrilor, aş fi vrut să mă ascund, să nu văd faţă de om, să vorbesc numai cu Dumnezeu şi să mă hrănesc cu ierburile din pustie. Dar pentru că nu am ajuns la măsura aceasta, am ales viaţa de obşte. Însă mă silesc să fac aici ceea ce trebuia să fac acolo.

5. Alteori iarăşi zicea ucenicului său:

– Părintele meu, eu mi-aş zidi definitiv uşa chiliei. Mi-aş lăsa doar o mică ferestruie, prin care să vorbesc cu un singur om până la moarte.

– Cu cine să vorbeşti, părinte Damian?

– Numai cu duhovnicul.

6. A zis iarăşi bătrânul către ucenicul său:

– Mulţi ani am căutat peste tot un povăţuitor duhovnicesc, dar n-am găsit. Atunci am început să citesc Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi. Aici am găsit ceea ce căutam. Cu sfintele cărţi mă mângâi toată viaţa.

7. Zicea iarăşi:

– Nu-i destul pentru călugări să rămână numai la Ceaslov şi la Psaltire. Trebuie să citească mereu Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, ca să ştie cum să se nevoiască pentru mântuirea lor.

8. Părintele Damian citea foarte mult noaptea. Pe lângă cuvintele Sfântului Isaac Sirul şi Ioan Scărarul, citea Vieţile Sfinţilor şi toate cărţile de la strană, ca: Mineiele, Triodul, Penticostarul, Octoihul şi altele. Într-o seară a spus ucenicului său:

– Părinte Nicodim, multă dulceaţă şi înţelepciune am gustat din citirea sfintelor cărţi. Acum chiar de aş vrea, nu mă mai pot despărţi de ele.

9. Altă dată a zis ucenicului său:

– Rugăciunea şi citirea sunt singura mea mângâiere. Uneori mă apuc seara de citit şi când mă adâncesc în citire, uit să mai mănânc şi să mă mai culc. Deodată mă întreb: de ce nu mai luminează lampa? Când privesc pe fereastră, observ că răsare soarele.

10. Spunea ucenicul său că părintele Damian nu mânca niciodată stând pe scaun, ci şezând în picioare. Uneori, când îi aducea mâncare de la trapeză, zicea bătrânul:

– Nu mai încetezi cu mâncarea asta?

– Ia, părinte şi mănâncă! Este caldă! – îl îndemna ucenicul. După ce gusta puţin, în atelierul de tâmplărie, răspundea:

– Parcă îi lipseşte ceva la mâncarea asta, că n-are nici un gust. Pune-o colo în dulap. Mai spre seară nu ştiu cine o drege acolo, că tare este bună.

Seara, însă, părintele uita să mai mănânce şi ucenicul ducea mâncarea înapoi.

11. Chilia părintelui Damian se afla în livada mânăstirii. Şi spun toţi că el niciodată nu ieşea prin livadă să vadă pomii înfloriţi sau păsările cerului, nici l-a văzut vreodată cineva să guste măcar un măr, căci bucuria Duhului Sfânt era în inima lui.

12. Odată a fost rânduit bătrânul să îngrijească de stupina mânăstirii. Timp de cinci ani, cât a avut această ascultare, n-a gustat mierea de albine, atât era de înfrânat şi stăpân pe sine.

13. Spunea ucenicul său că în ultimii douăzeci de ani n-a voit să primească de la nimeni nici un ban, încât nici nu ştia cum arată. Iar dacă vreun mirean încerca să-i plătească pentru a-i lucra ceva în atelier, bătrânul îi răspundea cn asprime:

– Du-te cu aceştia din chilia mea.

14. Uneori, văzându-l ucenicul ostenit de atâta ascultare şi priveghere, îi zicea:

– Părinte Damian, mai culcă-te puţin, că eşti bătrân şi slăbit de tot.

– Nu mai pot dormi, părinte Nicodim. A fugit somnul de la mine. Abia dacă dorm două-trei ore pe noapte. Apoi mă scol, îmi fac rugăciunea, citesc şi încep să lucrez în atelier. Şi atât mă îndeletnicesc cu lucrul, că nu ştiu când trece ziua.

15. Spunea iarăşi ucenicul său:

– Nu l-am văzut niciodată pe părintele Damian stând culcat sau odihnindu-se pe scaun. Ci, ori lucra în atelier cu rugăciunea pe buze şi în inimă, ori citea şi scria în chilie. El obişnuia să facă la toţi părinţii şi fraţii câte ceva – o masă, un scaun, un cuier –, dar de la nimeni nu primea nimic.

16. În timpul războiului, unii călugări erau îngrijoraţi. Se gândeau unde şi cum să-şi salveze viaţa. Deci îl întrebă ucenicul:

– Părinte Damian, te-ai pregătit? Unde mergem?

– Eu m-am pregătit să merg până la marginea pământului! Apoi îşi continua lucrul în atelier fără nici o grijă, încât toţi se mirau şi se foloseau de credinţa şi nădejdea pe care o avea în Dumnezeu.

17. Spunea ucenicul său că părintele Damian lucra în atelier câte zece-cincisprezece ore pe zi, fără întrerupere. Tot timpul tăcea, lucra şi zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi se retrăgea în chilie.

18. Odată a venit un călugăr din altă mânăstire să-l vadă pe acest cuvios monah. Deci, intrând în atelier, i-a zis:

– Părinte Damian, am auzit de sfinţia ta şi am venit să te văd.

Iar bătrânul, slab şi firav la trup, s-a învârtit încet împrejur în faţa lui, apoi i-a răspuns:

– Iată, m-ai văzut! Şi, tăcând, s-a apucat iarăşi de lucru.

19. Într-o zi i-a spus stareţul mânăstirii:

– Părinte Damian, toţi călugării mai ies afară din chilii, se recreează, admiră frumuseţea naturii, ascultă cântecul păsărilor din pădure, stau de vorbă unii cu alţii. Numai sfinţia ta nu ieşi deloc din chilie. Stai tot timpul cu ochii în jos şi fugi de oameni.

– Părinte stareţ, eu am ogorul meu de prăşit. Eu din el trăiesc, din el îmi plătesc datoriile, îmi achit hrana şi chiria. Că pentru asta am venit aici, să-mi achit toată datoria. Deci, cum să ies afară, dacă nu mi-am terminat ogorul de lucrat!

20. Altă dată spunea ucenicului său:

– Dacă eşti sănătos şi nu te osteneşti, cu siguranţă că eşti şi păcătos.

21. Zicea ucenicul către bătrân:

– Nu-i destul pentru călugări să rămână numai la Ceaslov şi la Psaltire. Trebuie să citească mereu Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, ca să ştie cum să se nevoiască pentru mântuirea lor.

8. Părintele Damian citea foarte mult noaptea. Pe lângă cuvintele Sfântului Isaac Sirul şi Ioan Scărarul, citea Vieţile Sfinţilor şi toate cărţile de la strană, ca: Mineiele, Triodul, Penticostarul, Octoihul şi altele. Într-o seară a spus ucenicului său:

– Părinte Nicodim, multă dulceaţă şi înţelepciune am gustat din citirea sfintelor cărţi. Acum chiar de aş vrea, nu mă mai pot despărţi de ele.

9. Altă dată a zis ucenicului său:

– Rugăciunea şi citirea sunt singura mea mângâiere. Uneori mă apuc seara de citit şi când mă adâncesc în citire, uit să mai mănânc şi să mă mai culc. Deodată mă întreb: de ce nu mai luminează lampa? Când privesc pe fereastră, observ că răsare soarele.

10. Spunea ucenicul său că părintele Damian nu mânca niciodată stând pe scaun, ci şezând în picioare. Uneori, când îi aducea mâncare de la trapeză, zicea bătrânul:

– Nu mai încetezi cu mâncarea asta?

– Ia, părinte şi mănâncă! Este caldă! – îl îndemna ucenicul. După ce gusta puţin, în atelierul de tâmplărie, răspundea:

– Parcă îi lipseşte ceva la mâncarea asta, că n-are nici un gust. Pune-o colo în dulap. Mai spre seară nu ştiu cine o drege acolo, că tare este bună.

Seara, însă, părintele uita să mai mănânce şi ucenicul ducea mâncarea înapoi.

11. Chilia părintelui Damian se afla în livada mânăstirii. Şi spun toţi că el niciodată nu ieşea prin livadă să vadă pomii înfloriţi sau păsările cerului, nici l-a văzut vreodată cineva să guste măcar un măr, căci bucuria Duhului Sfânt era în inima lui.

12. Odată a fost rânduit bătrânul să îngrijească de stupina mânăstirii. Timp de cinci ani, cât a avut această ascultare, n-a gustat mierea de albine, atât era de înfrânat şi stăpân pe sine.

13. Spunea ucenicul său că în ultimii douăzeci de ani n-a voit să primească de la nimeni nici un ban, încât nici nu ştia cum arată. Iar dacă vreun mirean încerca să-i plătească pentru a-i lucra ceva în atelier, bătrânul îi răspundea cu asprime:

– Du-te cu aceştia din chilia mea.

14. Uneori, văzându-l ucenicul ostenit de atâta ascultare şi priveghere, îi zicea:

– Părinte Damian, mai culcă-te puţin, că eşti bătrân şi slăbit de tot.

– Nu mai pot dormi, părinte Nicodim. A fugit somnul de la mine. Abia dacă dorm două-trei ore pe noapte. Apoi mă scol, îmi fac rugăciunea, citesc şi încep să lucrez în atelier. Şi atât mă îndeletnicesc cu lucrul, că nu ştiu când trece ziua.

15. Spunea iarăşi ucenicul său:

– Nu l-am văzut niciodată pe părintele Damian stând culcat sau odihnindu-se pe scaun. Ci, ori lucra în atelier cu rugăciunea pe buze şi în inimă, ori citea şi scria în chilie. El obişnuia să facă la toţi părinţii şi fraţii câte ceva – o masă, un scaun, un cuier –, dar de la nimeni nu primea nimic.

16. În timpul războiului, unii călugări erau îngrijoraţi. Se gândeau unde şi cum să-şi salveze viaţa. Deci îl întrebă ucenicul:

– Părinte Damian, te-ai pregătit? Unde mergem?

– Eu m-am pregătit să merg până la marginea pământului! Apoi îşi continua lucrul în atelier fără nici o grijă, încât toţi se mirau şi se foloseau de credinţa şi nădejdea pe care o avea în Dumnezeu.

17. Spunea ucenicul său că părintele Damian lucra în atelier câte zece-cincisprezece ore pe zi, fără întrerupere. Tot timpul tăcea, lucra şi zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi se retrăgea în chilie.

18. Odată a venit un călugăr din altă mânăstire să-l vadă pe acest cuvios monah. Deci, intrând în atelier, i-a zis:

– Părinte Damian, am auzit de sfinţia ta şi am venit să te văd.

Iar bătrânul, slab şi firav la trup, s-a învârtit încet împrejur în faţa lui, apoi i-a răspuns:

– Iată, m-ai văzut! Şi, tăcând, s-a apucat iarăşi de lucru.

19. Într-o zi i-a spus stareţul mânăstirii:

– Părinte Damian, toţi călugării mai ies afară din chilii, se recreează, admiră frumuseţea naturii, ascultă cântecul păsărilor din pădure, stau de vorbă unii cu alţii. Numai sfinţia ta nu ieşi deloc din chilie. Stai tot timpul cu ochii în jos şi fugi de oameni.

– Părinte stareţ, eu am ogorul meu de prăşit. Eu din el trăiesc, din el îmi plătesc datoriile, îmi achit hrana şi chiria. Că pentru asta am venit aici, să-mi achit toată datoria. Deci, cum să ies afară, dacă nu mi-am terminat ogorul de lucrat!

20. Altă dată spunea ucenicului său:

– Dacă eşti sănătos şi nu te osteneşti, cu siguranţă că eşti şi păcătos.

21. Zicea ucenicul către bătrân:

– Părinte Damian, ce-ai zice sfinţia ta dacă ar veni unii din mânăstire şi te-ar sili să te faci preot?

– Cu vorba asta i-aş scoate afară din chilie.

22. Altă dată iarăşi l-a întrebat:

– Ce mai faci, părinte Damian? Iar bătrânul, oprindu-se puţin din lucru, i-a răspuns:

– Părinte Nicodim, *întru necaz m-am desfătat* (Ps. 117, 5). Dacă avem pace şi bucurie cu darul lui Dumnezeu, în orice fel de ispite şi necazuri să îndrăznim, că nu ne vom ruşina.

23. Altă dată, fiind suferind de reumatism, i-a zis ucenicul:

– Părinte Damian, nu voieşti să faci nişte băi, că tare eşti bolnav?

– Ei, părinte Nicodim! Boala vine pentru păcatele mele. Dacă vreau să scap de boală, rămân cu păcatul. Deci, mai bine primesc cu răbdare tot ce-mi dă Dumnezeu.

24. Într-o vară, bătrânul a fost tare bolnav paisprezece zile. În acest timp nici n-a mâncat, nici n-a dormit, nici n-a vorbit, nici pe pat nu s-a aşezat. Ci stătea rezemat de perete şi se ruga.

– Cum te mai simţi, părinte Damian? l-a întrebat ucenicul.

– Părinte Nicodim, astă noapte am fost ispitit de diavoli!

25. Altă dată a spus bătrânul ucenicului său:

– Părinte Nicodim, în noaptea asta, pe când citeam la Psaltire, l-am auzit pe diavol râzând cu hohote în chilia mea. Atunci am început să mă rog cu lacrimi şi nu l-am mai auzit.

26. Un călugăr i-a cerut într-o zi cuvânt de folos, iar bătrânul a zis:

– Cândva, faraon dădea evreilor tot mai mult de lucru, ca să nu-şi mai aducă aminte de Dumnezeu şi să se roage. Acum este un faraon nevăzut care îndeamnă pe călugări să-şi înmulţească averile, grijile şi lucrul, ca să nu mai aibă timp să se roage lui Dumnezeu ziua şi noaptea, aşa cum au făgăduit!

27. Odată a venit la bătrân un frate din mânăstire şi i-a zis:

– Părinte Damian, s-au înmulţit ispitele asupra mea şi nu le mai pot răbda. Ce să fac să scap de ele?

– Frate, dacă fugi de ispite, fugi de mântuire. Ci, mai degrabă să ne gândim în vremea ispitelor *că necazul răbdare lucrează...* (Rom. 5, 3), după cuvântul Sfântului Pavel. Deci, să ne rugăm mai mult şi trece ispita. Că toate sunt pentru mântuirea noastră.

28. În altă zi i-a zis un frate:

– Părinte Damian, ce să fac, mă biruiesc ispitele?

Bătrânul l-a mângâiat, zicând:

– Nu lăsa rugăciunea, frate. Avem nevoie de rugăciune ca de aer. Nimeni nu poate trăi fără ea. Roagă-te cum poţi, chiar dacă eşti tulburat, şi îndată fuge ispita.

29. Alt frate i-a zis:

– Părinte Damian, ce să fac, că mi se răspândeşte mintea la rugăciune şi nu simt nici o dulceaţă?

– Deprinde-te cu rugăciuni scurte, mai ales cu rugăciunea lui Iisus şi numaidecât ţi se adună mintea.

30. Odată i-a zis un frate:

– Părinte, sunt tulburat. Dă-mi un cuvânt de folos.

Iar bătrânul, înţelegând durerea lui, a luat din chilie Patericul şi i-a zis:

– Primeşte această carte sfântă şi o citeşte cu atenţie. Vei afla în ea multe medicamente pentru sufletul tău.

31. În altă zi a întâlnit bătrânul un călugăr întristat. Deci, aflând pricina, s-a dus la chilie, a scris pe o foaie de hârtie câteva versete din Sfânta Scriptură şi câteva cuvinte de la Sfinţii Părinţi, apoi, întâlnindu-l, i-a zis:

– Primeşte, părinte, această mică reţetă duhovnicească, că îţi va fi de mare folos.

32. A zis bătrânul către ucenicul său:

– Părinte Nicodim, astă-noapte am citit viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca şi, adormind puţin, m-am trezit plângând în hohote.

33. A zis iarăşi ucenicului său:

– Când eram tânăr, mă supărau gândurile trupeşti. Iar într-o noapte, pe când mă rugam cu lacrimi, am aţipit puţin şi am auzit un glas: de acum nu vei mai fi luptat de asemenea gânduri. Din ceasul acela, cu darul lui Hristos, am odihnă.

34. Ne spunea părintele Nicodim şi acestea despre dascălul său:

– Părintele Damian nu suferea să audă pe cineva cârtind sau osândind pe aproapele. Dacă venea un frate la el şi începea a cârti şi a osândi, bătrânul lăsa capul în jos, se oprea din lucru şi ofta. Atunci fratele, văzând aceasta, se ruşina de cuvintele sale şi îşi cerea iertare.

35. Un ieromonah din altă mânăstire a venit să cunoască pe bătrân şi să-i ceară cuvânt de folos.

– Sfinţia ta eşti părintele Damian? întrebă el. Doream să te cunosc. Spune-mi, părinte, cum aş putea să învăţ şi eu rugăciunea lui Iisus?

Bătrânul însă nu i-a dat nici un răspuns. Ci stătea cu privirea în jos, rezemat de masă. Atunci preotul străin a ieşit scârbit din chilia lui.

Mai târziu îl întrebă ucenicul:

– De ce nu i-ai dat nici un răspuns părintelui, căci a plecat întristat de la sfinţia ta?

– Părinte Nicodim, de cum a intrat la mine şi a început să mă laude, am simţit că duhul lui îndepărtează duhul lui Dumnezeu de la mine. De aceea am tăcut.

36. Spunea iarăşi ucenicul său că părintele Damian stătea la biserică întotdeauna în picioare, cu rugăciunea lui Iisus pe buze şi cu privirea în jos. Uneori, mai ales la slavoslovie, lăcrima.

37. Se spunea despre dânsul că în timpul sinaxarului şi când se citea cuvânt de folos în biserică, bătrânul se apropia de strană.

– Părinte Damian, ai venit să cânţi cu noi? îl întrebau ceilalţi.

– Iertaţi-mă, fraţilor. N-am venit să cânt, nici să citesc, ci numai să aud cuvântul, că foarte mult mă îndulcesc de pătimirea sfinţilor mucenici şi cuvioşi.

38. Într-o zi l-a întrebat ucenicul:

– Părinte Damian, ştiu că înainte te împărtăşeai mai rar. Acum observ că te împărtăşeşti săptămânal. Cum este mai bine să ne împărtăşim?

– Dacă părinţii din mânăstire nu s-ar sminti – a răspuns bătrânul –, m-aş împărtăşi în fiecare zi. Însă, am ales calea de mijloc, o dată pe săptămână. Când eram mai tânăr, eram în luptă şi nu îndrăzneam să mă unesc cu Hristos mai des. Acum, la bătrâneţe, simt în inima mea o mare pace şi bucurie duhovnicească. De aceea doresc să mă unesc cât mai des cu Trupul şi Sângele Domnului.

39. Altă dată l-a întrebat ucenicul:

– Ce mai faci, părinte Damian?

– Părinte Nicodim, cuget la moarte. Gândul morţii mă stăpâneşte tot mai mult. Însă mă întristez că nu sunt pregătit.

40. Spunea ucenicul său că bătrânul ajunsese în ultimii ani la o mare nepătimire duhovnicească. Inima îi era curată ca de copil, faţa iradia o bucurie negrăită, trupul său ostenit de nevoinţă nu mai dorea nimic. Nici odihnă, nici mâncare, nici haină. Când i se aducea mâncarea, răspundea:

– Părinte, dar n-am mâncat? Până când trebuie să mănânc? De peste şaptezeci de ani mi s-au tocit dinţii de atâta mâncare.

41. Cu puţin înainte de obştescul sfârşit, l-a întrebat ucenicul:

– Cum te mai simţi, părinte Damian?

– Părinte Nicodim, aştept să vină moartea din tinereţile mele. Dar nu ştiu de ce întârzie atât!

– Ba nu, părinte Damian, eu mă rog lui Dumnezeu să mai trăieşti.

– Ei, părinte, ce mare dar este moartea! Şi ce pedeapsă ar fi pentru om dacă n-ar muri. Pământul ar deveni o temniţă pentru el.

42. După mutarea sa din viaţa aceasta, spunea ucenicul despre dascălul său:

– Dacă m-am folosit în viaţă de cineva, m-am folosit de părintele Damian. Mă întăream sufleteşte numai cât îl vedeam. Neîncetat se ruga, permanent lucra cu mâinile, întotdeauna tăcea. Cele mai alese fapte bune pe care le-am văzut la el erau acestea: neagonisirea, tăcerea, liniştea, rugăciunea neîncetată, postul, citirea sfintelor cărţi, privegherea, răbdarea în boală şi desăvârşita smerenie.

SCHIMONAHIA VALENTINA NEACŞU
Pustnică din Munţii Sihlei
(1886–1964)

Această smerită nevoitoare a lui Hristos a fost ultima călugăriţă care a sihăstrit în Munţii Neamţului, în secolul acesta.

Era de loc din judeţul Vaslui. În tinereţe a fost căsătorită şi a avut doi copii. Apoi, murindu-i soţul în război, în anul 1920 şi-a luat fiica şi s-au dus amândouă în Mânăstirea Giurgeni–Roman. Acolo au făcut ascultare zece ani. Alţi cincisprezece ani au făcut ascultare în Mânăstirea Almaş–Neamţ. Iar în anul 1945, iubind foarte mult liniştea, s-au retras împreună în Munţii Sihlei.

Aici, găsind un bordei pustnicesc, cu binecuvântarea stareţului Cleopa din Mânăstirea Sihăstria, au rămas într-însul. Şi s-au nevoit mama şi cu fiica pentru dragostea lui Hristos douăzeci de ani, la linişte, smerindu-se una înaintea celeilalte şi rugându-se ziua şi noaptea pentru ele şi pentru oameni.

Maica Valentina era curată la suflet, blândă la cuvânt, luminată la chip şi plină de dumnezeiască dragoste. Toată săptămâna o petrecea în pustie, iar în zile de sărbători îşi lua toiagul şi fiica şi coborau amândouă la Schitul Sihla sau în Mânăstirea Sihăstria. După ce primeau Preacuratele Taine, se întăreau cu puţină hrană şi urcau iarăşi la munte.

Aşa s-a nevoit schimonahia Valentina până la sfârşitul anului 1964. Apoi, luând crucea în mână, a zis către fiică:

– Mă duc la Tata! Mă duc la Tata! Şi şi-a dat duhul în mâinile Domnului. Părinţii au coborât-o de pe munte pe crengi de brad şi au îngropat-o în mânăstire. Asemenea şi fiica ei, schimonahia Emiliana, a răposat în primăvara anului 1979, a doua zi după Duminica Floriilor, şi a fost înmormântată în pădure, alături de bordei.

PROTOSINGHELUL IOSIF RUSU
Mânăstirea Dintr-un Lemn
(1883-1966)

a. Viaţa

Protosinghelul Iosif Rusu a fost un iscusit duhovnic al Mânăstirii Dintr-un Lemn şi un călugăr cu viaţă sfântă.

S-a născut în comuna Icuşeşti–Neamţ, din părinţi iubitori de Dumnezeu. În anul 1908, tânărul Ioan a intrat ca frate în Mânăstirea Bogdana–Bacău, iar după doi ani a luat jugul lui Hristos, primind tunderea monahală. Pentru viaţa lui aleasă, în anul 1911 a fost hirotonit diacon şi preot de episcopul Romanului, Gherasim Safirin.

În anul 1914, ieromonahul Iosif Rusu s-a dus la Sfântul Munte, unde s-a nevoit mult cu postul şi cu rugăciunea opt ani de zile. Apoi, întorcându-se în ţară, a slujit ca preot paroh zece ani de zile în satul Brâncoveanu–Dolj, povăţuind pe mulţi credincioşi la calea mântuirii. Între anii 1933–1940 a fost egumen la Mânăstirea Călui–Dolj, iar din anul 1940 a fost numit duhovnic la Mânăstirea Dintr-un Lemn–Vâlcea.

După 58 de ani de aleasă nevoinţă, milostenie şi totală jertfire de sine, Cuviosul Iosif, „părintele săracilor", şi-a dat obştescul sfârşit la începutul anului 1966, lăsând în urmă numeroşi fii duhovniceşti. Petrecut de maici şi de locuitorii satului Dezrobiţi, a fost înmormântat între stejarii seculari din cimitirul mânăstirii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Fiind la parohie în comuna Brâncoveni, părintele Iosif era aşa de blând şi milostiv cu oamenii, că toţi îl iubeau şi-l căutau. Numele lui se făcuse cunoscut prin sate şi mulţi bolnavi veneau la el şi se vindecau.

2. Părintele Iosif iubea până la jertfă pe Dumnezeu şi pe oameni, biserica şi săracii. Iar dintre faptele bune, cel mai mult iubea rugăciunea şi milostenia.

3. Pentru acest cuvios părinte, biserica era Însuşi Dumnezeu. De aceea, ziua şi noaptea zăbovea în biserică şi săvârşea cele sfinte cu bucurie şi cu lacrimi. Uneori îl întrebau fiii săi duhovniceşti:

– Unde mergi, părinte Iosif?

– Tată, mă duc la Dumnezeu! răspundea bătrânul plin de bunătate. Apoi intra în biserică.

4. Îndată ce auzea toaca sau clopotul, părintele Iosif zicea către ucenica sa:

– Achilino mamă, hai la Dumnezeu! Ne cheamă clopotul. Aceasta este calea mântuirii. Aceasta este calea către Împărăţia cerurilor. Eu aş vrea să fie biserica cât mai departe, ca să mă ostenesc mai mult, că îngerii lui Dumnezeu ne numără paşii spre biserică.

5. Acest minunat duhovnic punea toată nădejdea mântuirii călugărului în ascultare şi participare permanentă la slujbele bisericii. De aceea mereu sfătuia pe fiii săi duhovniceşti:

– Veniţi, tată, cât mai mulţi la biserică. Şi cel bogat, şi cel sărac, şi cel flămând, şi cel sătul, cu toţii să vină la Dumnezeu!

6. Timp de 26 de ani, părintele Iosif a slujit zilnic Sfânta Liturghie la Mânăstirea Dintr-un Lemn, căci era singur preot şi duhovnic. După slujbă citea la bolnavi, spovedea obştea, sfătuia şi mângâia pe credincioşi, împărţea milostenie la săraci, se ruga şi iarăşi venea la biserică.

Aşa s-a nevoit bătrânul până şi-a dat duhul.

7. Pentru o petrecere ca aceasta, satana mult îl zavistuia şi îi făcea mereu ispite. Că uneori îi ieşea aievea în faţă. Alteori venea în chipul unui câine negru, îl apuca de rasă şi îl trăgea în altă parte, să nu nimerească uşa bisericii. Şi cum bătrânul era gârbov, uneori ajungea la poartă, alteori la grajd, până îl găseau maicile şi îl aduceau la biserică. Deci, zicea bătrânul:

– Vrăjmaşul, tată, mi-a făcut ispită!

Apoi, cu chip luminat intra în biserică, făcea trei metanii la icoana Maicii Domnului şi dădea binecuvântare de Utrenie.

8. Odată a zis bătrânul către ucenica sa:

– Când merg la biserică sau vin la chilie, îmi iese uneori înainte un câine negru, mă apucă mânios de rasă şi nu mă lasă să merg la slujbă. Este diavolul, tată!

– Dar nu te temi de el, părinte Iosif?

– De ce să mă tem? Mântuitorul este cu noi. Atunci îndată fac semnul Sfintei Cruci şi zic: „Piei din faţa mea, satană, să mă duc la sfânta biserică!” şi repede dispare.

9. Ori de câte ori vrăjmaşul îl supăra cu vreo ispită, bătrânul îi zicea:

– Ei, iar ai venit? Degeaba te-ai ostenit! La Iosif nu ai nimic!

10. Uneori vrăjmaşul nu-l lăsa noaptea să doarmă. Cum aţipea puţin, îi bătea în uşă şi-i zicea:

– Părinte Iosif, hai la biserică!

Atunci bătrânul repede se scula, se ducea la uşa bisericii, apoi spunea maicilor:

– Nu trageţi clopotul de Utrenie?

– Preacuvioase, mai este o oră până la miezul nopţii!

– Dar n-aţi bătut voi în uşa mea?

– Nu, părinte, nu v-am sculat noi.

– Ei, tot vrăjmaşul mi-a făcut ispită!

11. Spun maicile din mânăstire că nimeni din fiii săi duhovniceşti nu ştia cum se nevoieşte în chilie. Dar oricând băteau la uşa lui, îl găseau deşteptat la rugăciune. Iar când îl chemau la biserică, bătrânul răspundea cu bucurie:

– Gata, tată, vin! Hai la Dumnezeu!

12. Spuneau ucenicii părintelui Iosif că într-o iarnă a alunecat pe gheaţă din ispita vrăjmaşului şi s-a lovit. Astfel, a stat mai multe zile bolnav la chilie. Iar când s-a făcut puţin mai bine, a zis către maici:

– Haideţi, copiii tatei, să mergem la biserică. M-am făcut sănătos. Mâine slujim Sfânta Liturghie! Şi era bucuros şi luminat la faţă ca un copil.

13. Avea obicei părintele Iosif că săvârşea slujbele foarte liniştit şi cu evlavie. Niciodată nu se grăbea. Mai ales la proscomidie pomenea cu mare grijă pe toţi. Iar când îl întreba cineva, bătrânul răspundea:

– Tată, trebuie să pomenesc şi să scot părticică pentru fiecare nume, căci am primit banul săracului şi al văduvei şi voi da socoteală de aceasta în ziua judecăţii!

14. O deosebită grijă avea părintele Iosif şi pentru cei răposaţi. Timp de 40 de zile săvârşea pentru ei Sfânta Liturghie şi parastasul. Apoi obişnuia să facă la trapeză masă pentru toţi şi dădea multe milostenii la săraci. La aceasta îndemna şi pe maici, zicând:

– Daţi şi sfinţiile voastre, maicilor, pentru morţi. Să facem o masă împreună, că toţi au parte de rugăciunea şi de mila lui Dumnezeu. Căci suntem datori să-i ajutăm pe cei adormiţi. Unii sunt în iad şi aşteaptă să-i scoatem cu Sfânta Liturghie şi cu milostenia.

15. Acest mare părinte duhovnicesc iubea fără deosebire pe toţi oamenii. Iar dintre ei purta o mare grijă pentru săraci, pentru copii şi văduve. Pe toţi îi

ajuta cu rugăciunea şi cu milostenia. Zeci de săraci şi orfani din satul Dezrobiţi, din apropierea mânăstirii, primeau bani, hrană şi îmbrăcăminte din mâinile părintelui Iosif. Pentru aceea, toţi îl iubeau şi îl numeau „părintele săracilor".

16. Spun maicile că zilnic veneau copii, văduve şi lipsiţi la chilia părintelui Iosif. Iar bătrânul le zicea:

– Veniţi, tată, veniţi la părintele să vă dea, că are de unde. I-a dat Dumnezeu! Apoi îi aşeza la masă şi le împărţea tot ce avea, pâine, bani şi îmbrăcăminte. Iar după ce plecau săracii, zicea către maici:

– Aceştia sunt avocaţii mei, tată, care o să mă apere în faţa lui Hristos!

17. Darurile pe care părintele Iosif le primea de la credincioşi le împărţea în trei părţi. Partea cea mai mare o dădea mânăstirii pentru trebuinţele obştii. A doua parte o împărţea săracilor şi văduvelor din satul Dezrobiţi, iar a treia parte o păstra la sine pentru călugăriţe, pentru copiii orfani şi pentru pomenirea morţilor.

18. Odată au rămas în sat trei copii orfani de ambii părinţi, pe care nimeni nu-i ajuta. Atunci bătrânul i-a chemat la chilia sa şi le-a zis:

– Copii, să veniţi la tata în fiecare zi, la amiază, că tata are cu ce vă ajuta şi hrăni. Şi s-au deprins copiii şi veneau zilnic la părintele Iosif. Iar el singur le fierbea mâncare, le cumpăra pâine şi îi servea la masă. Apoi îi îndemna:

– Mâncaţi, tată, că este de unde. Ne-a dat Dumnezeu din belşug. La urmă le împărţea bani şi haine de îmbrăcat.

Aşa a crescut bătrânul mulţi copii orfani din satul Dezrobiţi, până ajungeau să-şi câştige pâinea cea de toate zilele.

19. Altă dată a auzit bătrânul că este o văduvă în sat, anume Maria, cu şase copii, care nu aveau nici casă, nici hrană, nici bani. Pe aceasta a chemat-o părintele Iosif la sine şi i-a zis:

– Marie, iată, ţi-a trimis Domnul bani pentru o casă nouă. Cumpără tot ce trebuie şi începe lucrul. Eu voi plăti şi meşterii. Dar nu spune la nimeni, tată!

După ce casa a fost gata, bătrânul a zis femeii:

– Marie, vină la mine cu copiii.

– Aceştia sunt copiii mei, părinte.

– Dumnezeu să vă binecuvinteze, tată!

Ori de câte ori venea văduva aceasta pe la mânăstire, bătrânul spunea ucenicei sale:

– Maică Achilină, să dai Mariei din toate celea, să mănânce ea şi copiii

20. Când nu-i venea nici un sărac, părintele Iosif era mâhnit toată ziua. Către seară zicea ucenicei sale:

– Achilino tată, astăzi n-a venit nici un avocat la mine. Vină măcar sfinţia ta de gustă ceva. Mai cheamă şi altă maică. Să am ceva dat şi pe ziua de astăzi.

21. Obişnuia acest părinte să facă praznic mare pentru tot soborul mânăstirii şi pentru săracii satului Dezrobiţi, de două ori pe an. De ziua Sfântului Vlasie – 11 februarie – şi de ziua Sfântului Atinoghen – 16 iulie. Atunci părintele Iosif cumpăra din vreme alimente şi îmbrăcăminte pentru maici şi săraci. Iar în ziua rânduită săvârşea Sfânta Liturghie cu tot soborul şi făcea parastas pentru cei răposaţi. Apoi zicea:

– Veniţi, tată, cu toţii la trapeză, să mâncăm în ciustea Sfântului Vlasie. Nimeni să nu rămână astăzi flămând. Aceasta este ziua mea! Mi-au ajutat şi mie Sfinţii Vlasie şi Atinoghen, de aceea fac pomenire în cinstea lor.

La urmă părintele Iosif împărţea la toţi pachete cu mâncare şi îmbrăcăminte pentru maici.

22. Odată, pe când bătrânul mergea la biserică, s-a oprit în prag şi, oftând uşor, a zis către maici:

– Vai, tată, ce o să facem noi la judecată? Acolo toate faptele noastre ne vor ieşi înainte! De aceea avem nevoie de rugăciune, de smerenie, de lacrimi şi metanii. Să te rogi, tată, să te închini lui Dumnezeu, să îndemni, să faci milostenie. Dacă nu ai ce da, măcar un cuvânt bun să dai săracului, să nu plece nemiluit, că Dumnezeu îl trimite spre mântuirea noastră.

23. La spovedanie, părintele Iosif avea mulţi fii duhovniceşti, căci era blând şi înţelept la cuvânt. Fiecăruia îi dădea sfat şi canon pe măsura puterii lui. Uneori îi spuneau maicile:

– Părinte Iosif, daţi-ne canon mai aspru la spovedanie. Iar bătrânul le răspundea:

– Eu vă dau canon, dar să-l puteţi face. Că dacă vă dau canon greu şi nu-l puteţi face, eu răspund de el. De aceea vă dau canon uşor, că munciţi destul. Noi suntem călugări, tată, şi facem canon toată viaţa!

24. Veneau la bătrânul călugăr şi oameni cu multe necazuri. Iar el îi mângâia, zicând:

– Lasă, tată, că sunt bune şi necazurile. Ai răbdare că toate trec. Iată, părintele Iosif se roagă pentru mata. Nu te întrista, că Domnul este cu noi. Astfel, toţi se întorceau liniştiţi la casele lor.

25. Pentru sfinţenia vieţii sale, părintele Iosif dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii şi al vindecării de boli. Că veneau la el mulţi suferinzi din toate părţile şi cu rugăciunea lui căpătau sănătate şi îşi dobândeau cererea.

26. Într-o zi, a venit la el o femeie plângând:

– Părinte, mi-a plecat nora şi a rămas feciorul cu trei copii.

– Lasă, mamă, a zis bătrânul, peste trei zile va veni acasă.

Şi cuvântul lui s-a împlinit întocmai.

27. Altă dată i-a zis un tânăr:

– Părinte, m-a lăsat soţia. Iar bătrânul i-a răspuns:

– Ioane, întoarce-te înapoi şi ai credinţă că vei găsi soţia acasă, căci Maica Domnului face minuni cu fiecare.

MONAHIA EPRAXIA MĂLĂU
Mânăstirea Văratec
(1890–1967)

Această smerită călugăriţă, de loc din comuna Stăniţa–Neamţ, era sora marelui duhovnic Vichentie Mălău din Mânăstirea Secu.

Când avea numai patru ani, a venit împreună cu sora şi cu mama ei să slujească lui Hristos la Mânăstirea Văratec. Aici a crescut, aici a învăţat carte, aici a deprins frica de Dumnezeu de la cele mai alese călugăriţe. În anul 1912 a primit tunderea monahală. Apoi, timp de 55 de ani, a purtat cu desăvârşită smerenie crucea lui Hristos, făcându-se tuturor pildă de tăcere, de rugăciune, de ascultare şi blândeţe.

Iar nevoinţa maicii Epraxia era aceasta:

Nu ieşea niciodată din mânăstire, nici la alte maici nu se ducea. Iubea cel mai mult biserica, chilia şi liniştea. La slujbă mergea totdeauna, la chilie se ostenea mult cu postul şi cu citirea Psaltirii, iar în pădure se ducea adesea să guste din dulceaţa liniştii. Permanent tăcea, cugeta cele dumnezeieşti şi rostea rugăciunea lui Iisus.

În anul 1938 a murit la Mânăstirea Agapia mama ei, monahia Migaluşa. Iar în anul 1945 s-a odihnit cu pace în Banat şi fratele ei, Protosinghelul Vichentie. De acum, maica Epraxia a început o nevoinţă şi mai mare. S-a unit duhovniceşte cu o altă călugăriţă de acelaşi cuget, anume Lavrentia Beu. Deci, petreceau amândouă sub acelaşi acoperământ, ca două suflete într-un singur trup, împreună rugându-se, împreună bucurându-se şi una pe alta mângâindu-se. Că, deşi trăiau în mare lipsă de cele pământeşti, simţeau totdeauna dulceaţa celor cereşti şi slăveau neîncetat pe Dumnezeu.

În anul 1967, la sfârşitul lunii mai, a zis maica Lavrentia către sora ei de nevoinţă:

– Iartă-mă, maică Epraxia, eu mă duc înainte la Hristos!

– Dumnezeu să te ierte, maică Lavrentia. După şapte zile vin şi eu.

Într-adevăr, la 7 iunie, 1967, a adormit în pace şi maica Epraxia, mutându-se împreună în lumina lui Hristos!

PROTOSINGHELUL DANIIL PRICOP
Mânăstirea Slatina–Suceava
(1878–1968)[5]

Părintele Daniil, duhovnicul Mânăstirii Slatina, era din comuna Găineşti – Suceava. În anul 1923 a venit să slujească lui Hristos. Un an mai târziu a fost călugărit; şi era părintele Daniil cel mai blând şi ascultător călugăr din Mânăstirea Slatina. Că pe toţi îi iubea, de toţi asculta şi nu avea nici un vicleşug în inimă. Oriunde intra părintele Daniil, intra şi pacea Duhului Sfânt.

În anul 1935 a fost hirotonit preot şi a ajuns duhovnic vestit în toate satele din împrejurimi. Tineri şi bătrâni, sănătoşi şi bolnavi, toţi întrebau de părintele Daniil şi se foloseau de blândeţea inimii lui.

În vara anului 1944, Protosinghelul Daniil Pricop a scăpat de la distrugere biserica Mânăstirii Slatina, zidită de voievodul Alexandru Lăpuşneanu. Că, fiind singur în mânăstire şi năvălind un grup de soldaţi străini asupra bisericii, au minat-o şi voiau s-o arunce în aer. Atunci bunul nevoitor a căzut în genunchi lângă zidul bisericii şi se ruga cu lacrimi să-i îmblânzească Dumnezeu. Deci, văzând părintele Daniil că soldaţii nu se linişteşc, a întins mâinile în sus în chipul crucii şi a zis:

– Dacă voiţi să distrugeţi biserica, ucideţi-mă şi pe mine, că eu nu mă duc de aici!

În clipa aceea, Dumnezeu a trimis peste ei un duh de frică şi îndată au fugit din mânăstire.

În ultimii 24 de ani, părintele Daniil era nelipsit de la biserică. Slujea cele sfinte, spovedea, citea la bolnavi şi mângâia pe toţi. Odată l-au văzut părinţii plângând în pragul bisericii şi l-au întrebat:

– De ce plângi, părinte Daniil?

– Mi-i milă de oameni, a zis bătrânul, şi plâng că nu pot face atât bine, câtă dragoste am.

Altă dată a venit la el o femeie din Găineşti cu copilul bolnav. Iar bătrânul i-a spus:

[5] După mărturiile ucenicului său, Protosinghelul Emilian Olaru, duhovnic renumit al mânăstirii.

– Lasă, mamă, nu mai plânge, că îţi vindecă Maica Domnului copilul. Apoi i-a citit de trei ori rugăciuni de vindecare, l-a împărtăşit şi l-a liberat cu pace. După trei zile s-a întors femeia şi a zis:

– Părinte, s-a vindecat copilul!

– Dă slavă lui Dumnezeu şi mulţumeşte Maicii Domnului.

Fiind plin de milă şi dragoste, veneau la bătrânul şi fraţi din mânăstire şi-i cereau cuvânt de folos. Odată a venit la el un frate învăluit de ispite. Iar bătrânul Daniil i-a zis:

– Ai răbdare, frate. Nu pune toate la inimă. Aşa este viaţa aceasta cu ispite, cu necazuri şi suferinţă. Altfel nu ne putem mântui. Frăţia ta fă ascultare, nu lipsi de la biserică, spovedeşte-te mai des, iartă pe toţi şi vei avea multă linişte în mânăstire. Apoi, binecuvântându-l, i-a adăugat:

– Aşa, frate, ascultă pe bătrânul şi nu vei greşi!

Într-o vară, un frate a plecat la altă mânăstire. Zadarnic a încercat părintele Daniil să-l liniştească. A doua zi l-au văzut părinţii în grădină, stând pe o piatră şi plângând.

– De ce plângi, părinte Daniil? i-au zis ei. Iar bătrânul a răspuns:

– Zice Sfântul Duh: „Cel ce va face din rău bun, ca gura Mea va fi", iar eu nu am putut să fac acest lucru cu fratele meu care a plecat din mânăstire!

În noaptea Învierii din anul 1968, părintele Daniil a chemat pe duhovnicul său şi i-a spus:

– Părinte Emilian, mă cheamă Împăratul să mă duc la El. Împărtăşeşte-mă cu Preacuratele Taine şi ai grijă de sufletul meu.

Deci, sărutându-se cu toţi, a doua zi de Sfintele Paşti şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind în vârstă de 90 de ani.

SCHIMONAHUL IUVENALIE BÂRSAN
Mânăstirea Slatina
(1890–1968)

a. Viaţa

Acest părinte iubitor de nevoinţă era din comuna Mălini–Suceava. În anul 1923, luând jugul lui Hristos, a intrat în Mânăstirea Slatina. După doi ani s-a călugărit şi a ajuns un călugăr foarte sporit. În anul 1949 a primit marele şi îngerescul chip al schimniciei, iar în anul 1968 s-a săvârşit cu pace.

1. Nevoinţa părintelui Iuvenalie era aceasta:

Toată ziua tăcea şi zicea rugăciunea lui Iisus, făcea ascultare cu multă dragoste şi mânca o dată pe zi, după ce termina de citit Psaltirea. Noaptea dormea câteva ore pe o laviţă şi făcea sute de metanii, iar de la biserică era nelipsit.

2. Odată l-a întrebat stareţul:

– Părinte Iuvenalie, de ce te grăbeşti aşa spre chilie? Iar bătrânul a răspuns:

– Mă aşteaptă Psaltirea şi nu pot s-o las singură!

3. În altă zi iarăşi l-a întrebat:

– De ce eşti întristat, părinte Iuvenalie?

– Pentru că a trecut ziua şi n-am terminat Psaltirea de citit, a răspuns el. Dar nu mănânc până n-o citesc.

4. Într-o zi, a văzut bătrânul câţiva fraţi stând de vorbă pe cerdac. Deci, trecând pe lângă ei, a zis cu glas tare: „Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!" Cum au auzit fraţii cuvintele acestea, îndată s-au ruşinat şi, lăsând vorba, au plecat la chilii.

5. Altă dată i-au zis fraţii:

– Părinte Iuvenalie, dă-ne un cuvânt de folos.

– Iertaţi-mă, fraţilor, a răspuns bătrânul, sunt om păcătos. Întrebaţi pe părinţii duhovnici.

6. Timp de 40 de ani, părintele Iuvenalie a avnt în mânăstire aceeaşi sfântă ascultare de paracliser şi clopotar. Şi suna clopotele cu aşa îndemânare, că toate formau o adevărată simfonie, slăvind pe Dumnezeu şi repetând mereu numele ctitorului fondator: A-le-xan-dru Lă-puş-nea-nu!

7. Odată l-a întrebat stareţul:

– Părinte Iuvenalie, ce zgomot se aude noaptea în chilia sfinţiei tale?

– Iartă-mă, părinte stareţ, când mă îngreunez de somn, atunci las Psaltirea şi mă apuc de pisat grâu pentru colivă. Apoi iar citesc la Psaltire şi fac metanii.

8. În altă zi l-au întrebat fraţii:

– Părinte Iuvenalie, de ce fugi aşa de noi? Iar bătrânul le-a răspuns:

– Dar nu ştiţi că schimnicul nu are voie să vorbească mai mult de şapte cuvinte pe zi? Apoi îndată a intrat în chilie.

9. Pentru multa lui osteneală, părintele Iuvenalie ajunsese un călugăr sporit şi plin de dragoste pentru Dumnezeu şi oameni. Diavolul însă îl zavistuia şi îi făcea multe ispite ca să-l tulbure la rugăciune.

Într-o zi l-au întrebat părinţii:

– Cu cine vorbeai astă noapte, părinte Iuvenalie? Iar bătrânul a răspuns:

– Ei, mă sfădeam cu vrăjmaşul, că mereu mă vizitează! Uneori îmi stinge candela, alteori îmi închide Psaltirea, îmi răstoarnă scaunul, îmi varsă oala cu apă sau îmi ascunde metaniile, ca să mă îndepărteze de la rugăciune.

10. În vara anului 1968, pe când părintele Iuvenalie citea la Psaltire, deodată s-a luminat la faţă şi şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu! Unii părinţi au văzut o lumină cerească la fereastra chiliei lui şi, intrând înăuntru, l-au găsit adormit în genunchi cu capul sprijinit pe Psaltire.

Aşa s-a nevoit şi aşa s-a mutat la cele veşnice schimonahul Iuvenalie!

MONAHIA AGAFIA ILIE
Mânăstirea Agapia Veche
(1876–1968)

Monahia Agafia Ilie, mama Arhimandritului Cleopa Ilie, era din comuna Suliţa–Botoşani. Din căsătorie ea a avut zece copii. Dintre aceştia, cinci copii au intrat în nevoinţa călugărească şi cinci au rămas acasă. Apoi, după neştiute judecăţi ale lui Dumnezeu, unul câte unul, i-au murit nouă copii. La urmă i-a murit şi soţul.

Rămânând singură, această venerabilă mamă a intrat în nevoinţa călugărească la Mânăstirea Agapia Veche, în anul 1946. După un an a primit tunderea monahală şi s-a lipit cu inima de obştea maicilor ca de copiii ei. Ziua şi noaptea era nelipsită de la biserică, ajuta la bucătărie, aduna lemne din pădure şi se ruga singură cu multe lacrimi.

După o nevoinţă de peste 20 de ani în viaţa mânăstirească, maica Agafia – această smerită călugăriţă cu inimă de mamă – şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu la 15 septembrie, 1968.

SCHIMONAHIA MELANIA MINCU
Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”–Iordan
(1893–1969)

Această floare aleasă a monahismului nostru era de loc din comuna Chiajna–Prahova. Când avea 12 ani, a venit la Mânăstirea Ţigăneşti şi a stat opt ani de zile sub ascultarea unei călugăriţe bătrâne.

În anul 1913 a primit schima monahală. Apoi s-a smerit în mânăstire încă 35 de ani, fiind foarte iubitoare de biserică şi râvnind pentru fericita linişte. În anii 1925–1935 s-a învrednicit să se închine de două ori la Mormântul Domnului, iar în anul 1947 a fost trimisă ca vieţuitoare la Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul" de pe malul râului Iordan.

Timp de 22 de ani s-a nevoit schimonahia Melania cu încă două suflete în pustiul Iordanului, răbdând bărbăteşte lipsa, arşiţa soarelui şi străinătatea. Căutând să urmeze Cuvioasei Maria Egipteanca şi mai ales Sfântului Ioan Botezătorul, maica Melania se hrănea numai cu pesmeţi şi legume. Toată ziua tăcea, căra apă din Iordan, uda grădina, lucra la facerea chiliilor şi zicea rugăciunea lui Iisus. Seara făcea Vecernia în biserică şi dormea câteva ore. Apoi se deştepta, făcea Utrenia, citea la Psaltire şi stătea de veghe până către ziuă. La toate aceste osteneli era însoţită de maica Natalia, ucenica ei, cu metania din aceeaşi mânăstire, iar duhovnicul lor era Cuviosul Ioan Iacob, egumenul mânăstirii.

În primăvara anului 1969, maica Melania Mincu s-a îmbolnăvit şi s-a mutat la odihna cea de veci, trupul ei fiind îngropat acolo, alături de biserică.

IEROMONAHUL DAMIAN STOG
Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul"-Iordan
(1914–1970)

Părintele Damian era de loc din judeţul Soroca. Fiind chemat de Hristos, în anul 1937 s-a făcut călugăr în Mânăstirea Noul Neamţ. Între anii 1940–1943 s-a nevoit în Mânăstirea Căldăruşani, întrecând pe mulţi cu ascultarea şi cu smerenia.

Odată, la slujba Învierii Domnului, a întrebat episcopul:

– Pe cine propuneţi să-l facem preot? Iar părinţii au răspuns:

– Dar este altul mai bun ca părintele Damian?

Deci a fost hirotonit diacon şi preot la Mânăstirea Antim. Şi a făcut aici desăvârşită ascultare 20 de ani ca paracliser, preot slujitor şi duhovnic renumit. Era cunoscut tuturor părintele Damian, pentru dragostea cu care primea şi odihnea pe fraţi. În aceşti ani a crescut mulţi fii duhovniceşti, învăţându-i pe toţi smerenia şi blândeţea lui Hristos.

În primăvara anului 1970, ieromonahul Damian a fost trimis ca preot şi egumen la Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul", de pe malul

Iordanului. Deci, plecând cu mare bucurie în Ţara Sfântă, se nevoia acolo aproape de Mormântul Domnului. Iar în vara aceluiaşi an l-a chemat Dumnezeu la veşnica odihnă şi a fost îngropat la biserica lui Zaheu din oraşul Ierihon.

PROTOSINGHELUL EFTIMIE TĂNASE
Mânăstirea Agapia Veche
(1884-1970)

Părintele Eftimie a fost cel dintâi ucenic al Protosinghelului Vichentie Mălău şi renumit duhovnic al Mânăstirii Agapia. S-a născut în comuna Valea Seacă-Bacău. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut doi copii. Apoi, plecând la război, a fost grav rănit, dar părintele său duhovnicesc i-a prevestit, zicând: „Ai credinţă, frate Ioane, că te vei face sănătos, vei veni la mânăstire şi preot te vei face!"

În anul 1918, părintele Eftimie s-a călugărit în Mânăstirea Secu, iar soţia sa, în Schitul de maici Buciumeni-Galaţi. În anul 1923 s-a învrednicit de harul preoţiei. Şi a slujit cele sfinte cu multă credinţă şi dragoste aproape 50 de ani, silindu-se în toate să urmeze marelui său dascăl - Protosinghelul Vichentie Mălău.

Între anii 1923-1940, Protosinghelul Eftimie a fost duhovnic la Mânăstirea Agapia, câştigând multe suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu. Că era foarte râvnitor la slujbele bisericii şi la citirea sfintelor cărţi, din care nu puţin hrănea pe cei ce veneau la dânsul. Iar noaptea se nevoia în taină cu privegherea, cu metaniile şi cu citirea Psaltirii.

Între anii 1940-1945 a fost preot misionar în Banat. Apoi, întorcându-se în Moldova, s-a stabilit definitiv ca duhovnic la Mânăstirea Agapia Veche. Timp de 25 de ani a fost un sfeşnic aprins în această sihăstrie, luminând şi mângâind pe toţi, slujind cele sfinte şi slăvind pe Hristos.

Spre sfârşitul anului 1970, părintele Eftimie a spus ucenicei sale:

- Peste două zile mă duc din viaţa aceasta. Apoi, cerând crucea, a adăugat: Iată, văd două cete de îngeri, una în veşminte albe şi alta în veşminte întunecate, luptându-se pentru sufletul meu. Nu vor să mă lase să intru în cămară!...

Deci, îmbrăcându-se în hainele sale de călugărie şi dând tuturor binecuvântarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace, încredinţându-şi sufletul în mâinile Domnului!

MONAHUL PAISIE NICHITENCU
Mânăstirea Sihăstria
(1892-1970)

Acest cuvios călugăr a fost un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus din zilele noastre. Era de loc din nordul Bucovinei.

În anul 1933 a intrat în nevoinţa călugărească, iar după un an a primit tunderea monahală la un schit aproape de Cernăuţi. Şi era plin de dragoste părintele Paisie, ascultător şi fără nici o răutate, asemenea unui copil. Toată viaţa sa, aproape o jumătate de secol, a făcut în mânăstire cea mai grea ascultare, aceea de bucătar. Permanent tăcea, cu mâinile lucra, iar cu mintea şi cu inima se ruga neîncetat. Dobândise încă de la Dumnezeu darul sfintelor lacrimi şi cu acelea se mângâia ziua şi noaptea la chilie, la biserică şi la ascultare. Era aşa de blând şi luminat la faţă, că numai vederea chipului său te liniştea şi te cucerea.

Acest smerit ostaş al lui Hristos nu s-a dus niciodată din mânăstire să-şi vadă rudele şi casa părintească. În anul 1950, însă, l-a învoit stareţul să meargă pentru câteva zile în satul natal. Cum aştepta trenul în gara Suceava, a venit un frate din mânăstire şi i-a spus:

– Părintele stareţ te cheamă înapoi, că nu are pe nimeni la bucătărie!

Atunci părintele Paisie, acest mare fiu al ascultării, tăindu-şi voia, şi-a însemnat faţa cu semnul crucii, s-a întors la mânăstire şi n-a cerut niciodată să mai meargă undeva.

După 28 ani de mucenicească ascultare la Dragomirna, în anul 1960 a fost transferat la Mânăstirea Sihăstria. Aici a continuat aceeaşi nevoinţă şi ascultare încă şase ani de zile. Toţi se foloseau de trăirea lui şi doreau măcar chipul feţei să i-l vadă. Bătrânul însă vorbea foarte puţin. Câte zece ore stătea în bucătărie, curăţa cartofi, tăia legume, făcea focul şi se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus, iar din ochii lui mereu picurau lacrimi. Ca să nu fie observat, purta în sân un prosop alb, cu care îşi ştergea adesea faţa şi nu privea niciodată în ochii cuiva. Numai dacă îl întâlnea cineva în curte şi-i cerea binecuvântare, bătrânul îi făcea închinăciune până la pământ, îi cuprindea mâna în palmele sale, îl privea nevinovat în faţă cu ochii umezi de lacrimi, apoi îi zicea:

– Binecuvintează-mă, părinte!

La biserică, bătrânul stătea nemişcat în picioare până se termina slujba, iar la chilie citea mai ales Psaltirea şi paraclisul Maicii Domnului.

Ultimii ani i-a petrecut părintele Paisie numai în rugăciune. Îşi mărturisea săptămânal gândurile şi primea de două ori pe lună Preacuratele Taine.

La sfârşitul anului 1970, Cuviosul Paisie s-a săvârşit cu pace, având numele lui Hristos în inimă şi pe buzele sale. El este considerat cel mai renumit lucrător al rugăciunii inimii din a doua jumătate a secolului nostru.

MONAHUL GUDIIL AVĂCĂRIŢEI
Mânăstirea Neamţ
(1892-1971)

Acest părinte vrednic de pomenire, cu nume de arhanghel, a fost toată viaţa portarul Mânăstirii Neamţ. Era din comuna Vânători-Neamţ. În anul 1925 a intrat în nevoinţa călugărească şi a sporit mult în ascultare şi smerenie, încât toţi se foloseau de viaţa lui.

Ascultarea părintelui Gudiil era aceasta: ziua tăia lemne la bucătărie, făcea curăţenie în curte şi hrănea animalele, iar noaptea stătea de strajă la poarta mânăstirii. Şi a împlinit cu sfinţenie această ascultare, fără cârtire şi fără împotrivire. Se ducea oriunde era trimis, asculta ca un copil de fiecare şi făcea toate cu bucurie şi binecuvântare. Pentru aceea îl iubeau toţi părinţii şi se foloseau de smerenia lui.

Aproape o jumătate de secol a stat de veghe părintele Gudiil în poarta Mânăstirii Neamţ, ca o candelă nestinsă. Seara închidea porţile grele de stejar, ducea închinătorii la arhondaric şi suna clopotul de odihnă. La miezul nopţii suna clopotul de Utrenie şi chema părinţii la rugăciune, iar în zorii zilei, iarăşi deschidea porţile mânăstirii, trăgea clopotul de deşteptare şi mergea la biserică.

Părintele Gudiil era încă foarte milostiv şi primitor de străini. Seara aduna închinători şi săraci la el, îi hrănea cu mâncare de la trapeză şi îi odihnea. Iar el aţipea pe o laviţă afară lângă poartă. Dimineaţa îi deştepta şi îi libera cu pace. Dacă îl întreba cineva cum îl cheamă, bătrânul răspundea: Gudiil monahul şi portarul!

Spre sfârşitul anului 1971 a zis smeritul ascultător către unul din clerici:

– Părinte Ioane, în curând mă duc din viaţa aceasta. Te rog să vorbeşti ceva la îngroparea mea.

– Despre ce să vorbesc, părinte Gudiil?

– Eu toată viaţa am făcut ascultare şi am fost întotdeauna mulţumit.

După două zile, părintele Gudiil şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Aşa s-a săvârşit un mare călugăr al Mânăstirii Neamţ!

PROTOSINGHELUL GHERVASIE HULUBARIU
Mânăstirea Agapia Veche
(1888-1973)

a. Viaţa

Protosinghelul Ghervasie s-a născut în anul 1888, în comuna Războieni-Neamţ. La vârsta de 16 ani a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ, unde s-a călugărit şi a fost hirotonit diacon de arhiereul Narcis, stareţul marii lavre. În anul 1911 a intrat în obştea Mânăstirii Secu, şi din anul 1928 a fost numit preot slujitor la Mânăstirea Agapia.

Era un mare cântăreţ şi săvârşea cele sfinte cu mare evlavie şi frică de Dumnezeu. De asemenea, era un bun pictor bisericesc, reuşind să picteze mai multe biserici în frescă şi tempera. Totodată era şi un iscusit sfetnic duhovnicesc, căci cunoştea bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi.

Ajungând la vârsta proorocită de psalmistul David, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului în vara anului 1973, fiind în vârstă de 85 de ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Ce sfaturi vă dădea duhovnicul Veniamin din Agapia, când eraţi mai tânăr? a întrebat un părinte.

– Bătrânul ne sfătuia zicând: Roagă-te neîncetat cu rugăciunea lui Iisus, chiar şi când te îndeamnă şi te biruie satana să faci vreun păcat. Chiar şi când mergi să faci păcatul roagă-te, strigă la Hristos, însemnează-te cu Sfânta Cruce şi te va izbăvi Domnul de păcat în chip minunat.

2. Cum să ne luptăm cu duhul mândriei?

– Să nu te mândreşti în cugetul tău, zicând: „Eu sunt feciorelnic, aşa cum m-a făcut mama! Eu nu sunt ca alţii!" Că mai plăcut este lui Dumnezeu desfrânatul smerit decât tine! Şi dacă te birui de slava deşartă, te slobozeşte Dumnezeu să cazi şi tu mai rău decât cel pe care l-ai judecat.

3. Spuneţi-ne ceva despre Sfânta Liturghie.

– Dacă eşti preot sau ieromonah, niciodată să nu te laşi de Sfânta Liturghie, că mare ajutor vei lua. De aceea şi eu, cât am putut, de sfântul altar nu m-am depărtat, nici nu m-am lenevit. Cât vrednic, cât nevrednic, am slujit, şi Dumnezeu mi-a ajutat...

4. Spuneţi-ne ceva despre vedenia de la Agapia Veche.



Sfînta Mînăstire Cocoş-Tulcea (secolul XVIII)

Sfînta Mînăstire Vorona-Botoşani (secolul XVIII)



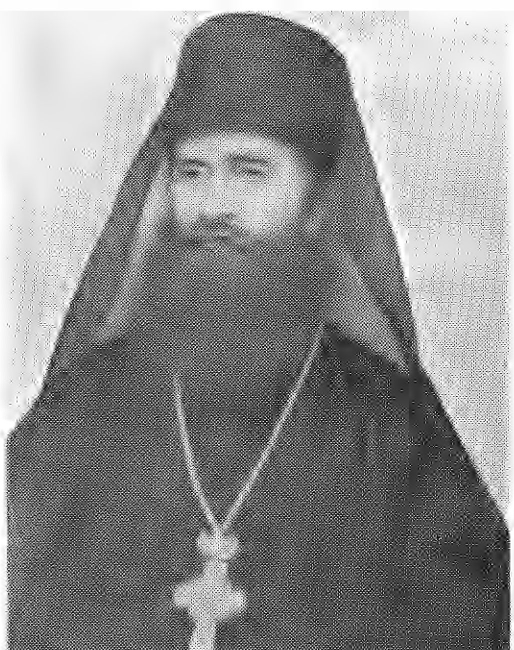


Sfînta Mînăstire Frăsinei (secolul XVIII)

Cuviosul Arhimandrit Irodion Ionescu (+1900),
Duhovnicul Sfîntului Calinic
de la Cernica

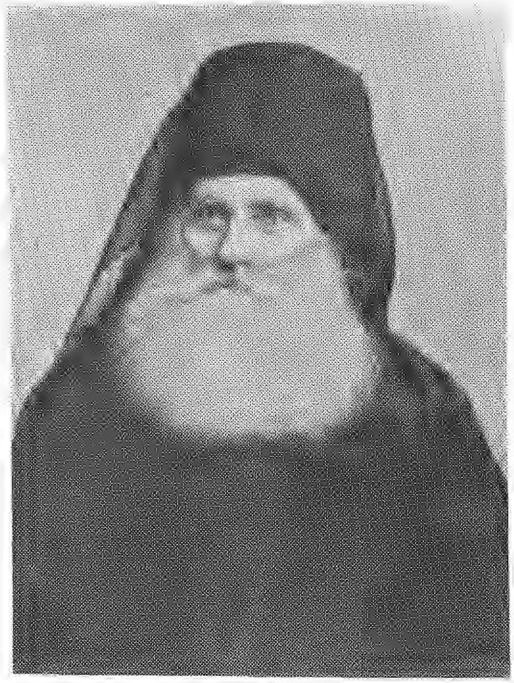


Protosinghelul Porfirie Bucurescu
(+1927),
Mînăstirea Frăsinei



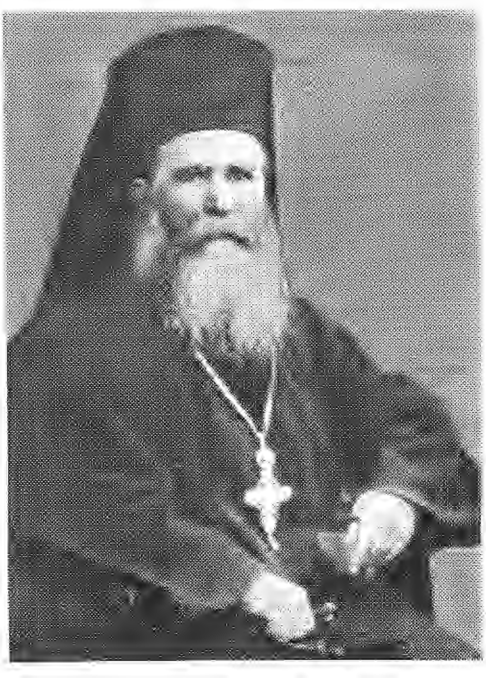


Mitropolitul Moldovei Iosif Naniescu (+1902)



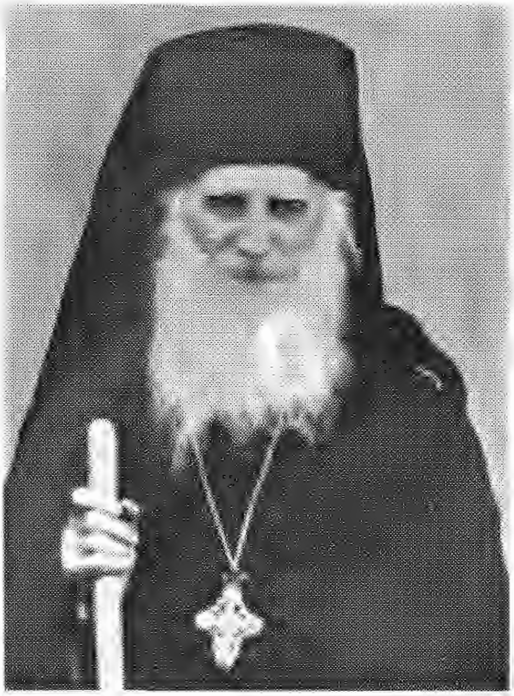
Ieroschimonah Varlaam Vîntu (+1934), Muntele Athos

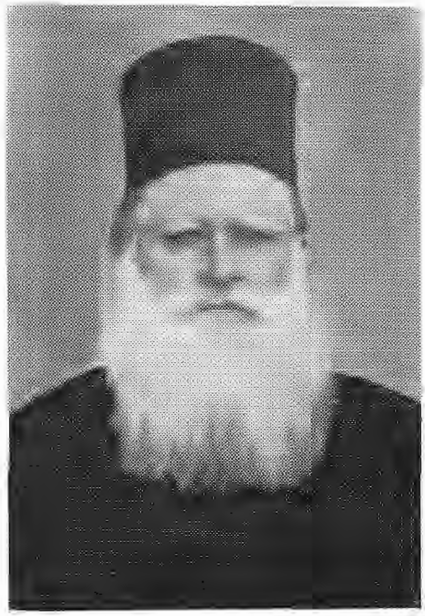
Protosinghelul Ioanichie Moroi (+1945), Mînăstirea Sihăstria



Ieroschimonahul Vasian Panaite (+1903), Schitul Pocrov-Neamț







Protosinghelul Mihail Bădilă (+1957), Schitul Peştera Ialomicioarei

Protosinghelul Daniil Pricop (+1970) Mînăstirea Slatina



Moşul Gheorghe Lazăr (+1916), Mînăstirea Văratec



Protosinghelul Vichentie Mălău (+1945), Mînăstirea Secu



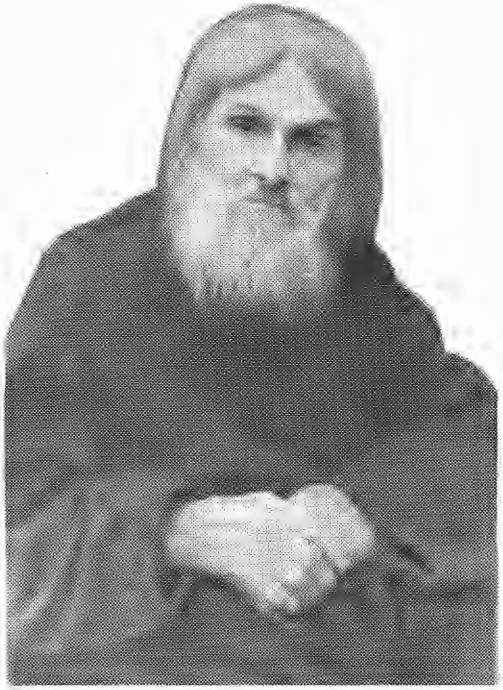
Protosinghelul Calistrat Bobu (+1975), Mînăstirea Vasiova

Protosinghelul Ioachim Spataru (+1976), Mînăstirea Neamț



Monahul Veniamin Iorga (+1976), Mînăstirea Sihăstria





Protosinghelul Iosif Rusu (+1966), Mînăstirea Dintr-un Lemn



Arhimandritul Grigorie George[illegible] (+1940), Mînăstirea Cheia

Arhimandritul Dometie Manolac[illegible] (+1975), Mînăstirea Rîmeț



Monahul Evghenie Dumitrescu (+1954), Schitul Brazi-Vrancea



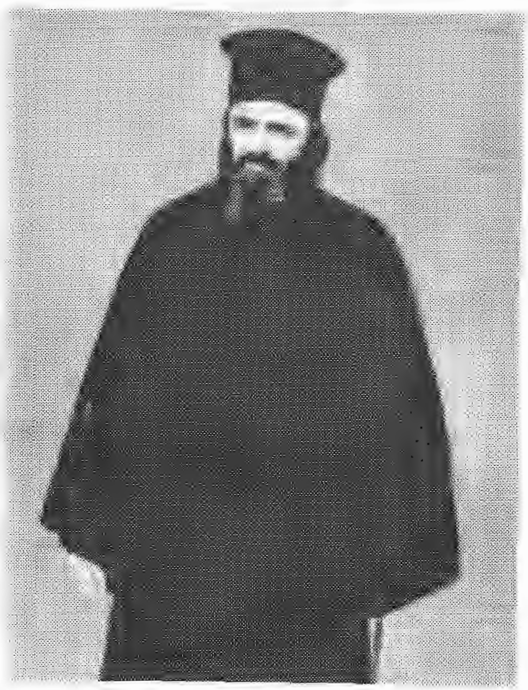


Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț (Hozevitul) (+1960), mare sihastru din Țara Sfîntă



Arhimandritul Hrisostom Postolache (+1979), Schitul Bucium-Iași

Protosinghelul Damian Stog (+1970), Schitul Românesc de la Iordan

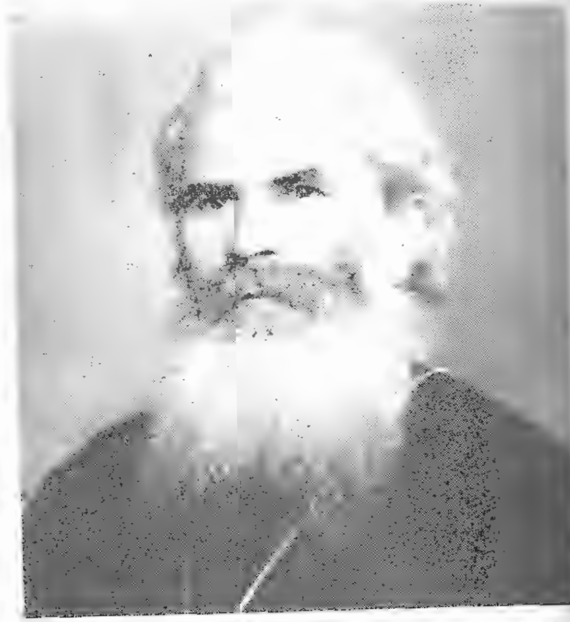


Schimonahia Melania Mincu (+1969), Schitul Românesc de la Iordan



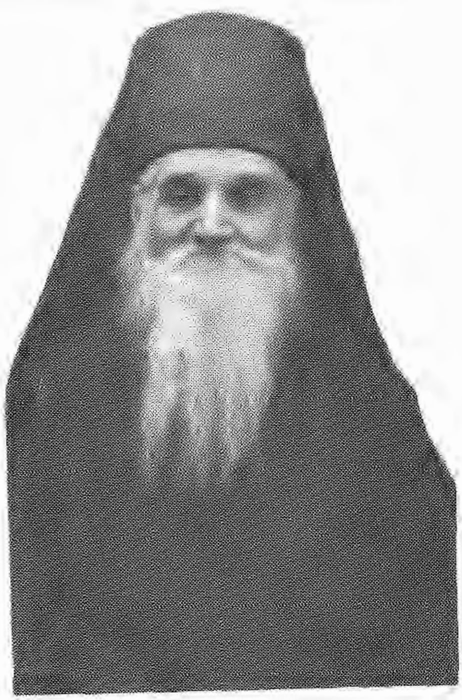


Protosinghelul Antim Găină (+1974), Mînăstirea Secu

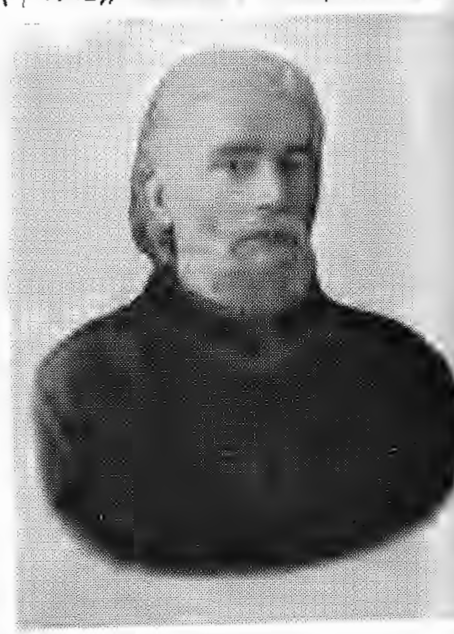


Protosinghelul Nicodim Măndiță (+1975), Mînăstirea Agapia

Monahul Paisie Nichitencu (+1970), Mînăstirea Sihăstria



Arhidiaconul Varlaam Arghirescu (+1942), Catedrala Mitropolitană-Iași



– Părintele Veniamin de la Agapia a văzut nişte pustnici sfinţi, care se rugau cu mâinile înălţate la cer aici, în poiană, şi a auzit din gura lor un glas, zicând: „Să zideşti o biserică spre slava lui Hristos, în acest loc sfânt, şi să fie aici iarăşi adunare de călugări!"

5. Mai sunt călugări sporiţi în zilele noastre?

– Or mai fi, dar nu trebuie să lauzi pe oamenii care aparţin contemporaneităţii. Lasă să-i laude urmaşii. Noi să-i lăudăm pe înaintaşii noştri, iar pe noi să ne laude urmaşii, dacă vom fi vrednici. Mai mult, Hristos ne va judeca pe toţi, aşa cum ştie El. Nu-i bine, părinţilor, să apreciezi pe om mai mult decât este sau să te lauzi tu cu faptele altora. Să ne lăudăm cu vieţile sfinţilor care au făcut cărare până la noi. Iar noi, care mergem pe drumul bătut de ei, de ce laudă suntem vrednici? Multe aş avea de spus despre bătrâneţile mele. Însă poate este mai bine să tac. Unii spun că este bine să-ţi aminteşti la bătrâneţe de faptele tale. Însă eu şi acum mă tem că mă pot arunca în patimi ori în mândrie ori în deznădejde. Aşa că este mai bine parcă să tac. Omul este ca şi copacul. Primăvara, seva se urcă din tulpină, când pomul înfrunzeşte şi face roade. Iar toamna, seva se lasă în pământ, frunzele îngălbenesc şi cad, roadele se culeg şi iarna vine peste copac, ca şi moartea peste om.

6. Cum trebuie să răbdăm boala, părinte?

– Mulţumesc Domnului pentru cât mi-a dat! Suferinţa (boala) este foarte bună pentru călugări. Ea este ham şi jug pentru bătrâni. Şi de la o vreme te deprinzi cu ea, aşa cum se învaţă boul cu jugul şi singur întinde gâtul şi îl ia. Boala ne scapă de multe păcate!

7. *Cum putem împăca şi mulţumi pe toţi* care vin la noi?

– Părinţilor, să-i primim pe toţi cu inimă bună, fără deosebire. Să le dăm o vorbă bună, un sfat, o binecuvântare şi, dacă putem, ceva de mâncare. Căci, atunci când vor pleca, vor zice între ei: „Ce oameni buni! Ce bine ne-au primit!" Şi se va preamări Dumnezeu şi pe calea asta. Iar dacă nu-i primim cu dragoste, se vor sminti de noi şi se va huli Dumnezeu prin noi. Că noi prin oameni, prin creştini, ne ridicăm şi tot prin ei ne coborâm. Mediul înconjurător ne pune nota, bună sau rea. Nu trebuie să fugim de mireni, că ei nici într-un caz nu pot trăi fără noi, fără preoţi. Să ne sprijinim unii pe alţii.

8. Este sub osândă călugărul care nu primeşte preoţia?

– Glasul mulţimii este glasul lui Dumnezeu. Vezi ce spune lumea, vezi care este părerea celor mulţi şi ascultă de ei, că prin mulţime grăieşte Dumnezeu. Este bine să te smereşti un timp, dar de la o vreme trebuie să primeşti preoţia, dacă îţi dă dezlegare duhovnicul.

9. Este bine să ţinem predică pentru mireni?

– Este foarte bine, dar niciodată să nu înfrunţi pe omul păcătos în public. Să combaţi păcatul, dar nu pe omul păcătos, ca să nu se deznădăjduiască. Să fii foarte atent la cuvânt, ca să zideşti, iar nu să sminteşti. Apoi să te păzeşti a vorbi mult, pentru mândrie. Să vorbească mai mult faptele noastre. Că degeaba vorbim şi scriem, dacă noi nu facem sau ne biruim de slava deşartă.

10. Părinte, mă mustră cugetul, că nu pot face canonul ca în tinereţe.

– Ei, nu mai ţine atâta la literă şi la formă! Caută mai întâi slava lui Dumnezeu şi folosul aproapelui, şi ai nădejde. Iată, acum nici eu nu mai pot face aproape nimic. De aceea, este bine ca orice călugăr să-şi facă pravilă şi canon mai mult la tinereţe, că la bătrâneţe, oricât ar vrea, nu mai poate face.

11. Îmi zice gândul să mă întorc la metanie. Ce ziceţi să fac?

– Este şi asta o ispită din iubirea de sine. Fiecare vrea să se mântuiască pe el şi uită de aproapele. Este o adevărată înşelare să zici că în cutare mânăstire nu te mântuieşti, că oamenii sunt răi, că nu te simţi bine. Acolo unde stai, acolo este şi Dumnezeu cu tine. Căci acolo unde te rogi, unde faci ascultare şi împlineşti voia lui Dumnezeu, acolo este şi mântuire. Deci, este păcat să cugeţi astfel.

12. Cum se mântuiesc călugării care nu au linişte şi nu se pot ruga în tulburare şi zgomot, fiind aproape de sate?

– Mai mare este zgomotul minţii decât zgomotul satului. De acela să te temi mai mult. Că mare război dă satana călugărului prin imaginaţie şi gânduri. Satana întotdeauna caută să-şi pună tronul în mintea şi inima omului. Iar noi trebuie să-l alungăm prin post şi rugăciune şi să aşezăm în noi tronul Etimasiei, al Mielului lui Dumnezeu şi al Sfântului Duh.

13. Ce trebuie să fac să mă mântuiesc?

– Ce cuvânt să-ţi dau eu, păcătosul! Să cauţi pacea tuturor şi să nu ţii mai mult la rugăciune, la pravilă, decât la aproapele! Când cineva îţi bate în uşă, lasă-ţi pravila, deschide-i uşa, dă-i un ban, o haină, un sfat, o vorbă bună; dă-i dragostea ta, bunătatea inimii tale, tot ce ai mai de preţ, ca el să plece mulţumit şi folosit. Că mai mare este dragostea decât pravila! Că dacă-ţi rămâne pravila, o poţi termina pe urmă, după ce pleacă fratele; iar dacă fratele pleacă scârbit sau smintit de la uşa ta, nu ştii dacă îl mai întâlneşti în viaţă, ca să-l ajuţi. Şi aşa, rugăciunea ta nu mai ajunge la Dumnezeu.

– Vă mulţumesc, părinte Ghervasie, pentru aceste frumoase sfaturi duhovniceşti. Dumnezeu să vă plătească în ceruri!

– De ce să-mi mulţumiţi? Doar nu mă doare gura să vorbesc! Că toate le-am primit în dar: şi ochii, şi urechile, şi limba, şi mintea. Se cade ca pe

toate să le folosim spre slava lui Hristos şi spre zidire sufletească. Este drept că sfinţii cei dintâi primeau talanţii, adică darurile, direct de la Dumnezeu, pentru viaţa lor neprihănită; iar noi trebuie să ne ostenim mult, ca să câştigăm darurile Duhului Sfânt şi să le păstrăm!

– Binecuvântaţi-ne, preacuvioase părinte Ghervasie, să plecăm.

– Să fiţi binecuvântaţi de Dumnezeu, de Maica Domnului, de toţi sfinţii şi de mine, bătrânul. Mă bucur că m-aţi vizitat.

– Şi noi ne bucurăm că vă găsim tare în credinţă, mulţumit şi împăcat sufleteşte. Vă rugăm să nu plecaţi dintre noi, până nu vă mai vedem o dată.

– Facă-se voia Domnului! Noi trebuie să fim în tot ceasul gata de moarte!

ARHIMANDRITUL NICODIM SACHELARIE
Mânăstirea Frăsinei
(1902-1973)

a. Viaţa

Părintele Nicodim Sachelarie a fost un vestit pedagog şi duhovnic de seminar al zilelor noastre.

S-a născut la 8 septembrie, 1902, în satul Măldăreşti, comuna Dealul Morii–Bacău, din părinţi agricultori. Rămas de mic fără mamă, a fost crescut de rude. Fiind foarte iubitor de Dumnezeu, în toamna anului 1921 a intrat în obştea Mânăstirii Cernica. După câteva luni s-a stabilit la Mânăstirea Frăsinei. Acolo a primit schima monahală şi s-a format duhovniceşte lângă cei mai iscusiţi călugări.

Între anii 1922–1930 a urmat Seminarul din Râmnicu-Vâlcea. Apoi a continuat Facultatea de Teologie din Bucureşti, ajungând un eminent teolog. Din anul 1930 a fost neîntrerupt pedagog, profesor şi director la mai multe seminarii, ca: Cernica, Râmnicu-Vâlcea, Mânăstirea Neamţ, Craiova şi Curtea de Argeş, crescând în frică de Dumnezeu mii de slujitori ai Bisericii lui Hristos şi scriind mai multe cărţi teologice de morală şi drept canonic.

Între anii 1960–1973 s-a retras ca pensionar în satul natal. Aici a construit din temelie o biserică nouă şi a fost cel mai iubit sfetnic şi părinte al credincioşilor săi. La 24 noiembrie, 1973, arhimandritul Nicodim Sachelarie şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat alături de biserica ctitorită de el.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spun ucenicii săi că părintele Nicodim era un călugăr foarte nevoitor în viaţă, crescut şi format în Mânăstirea Frăsinei, cea mai vestită sihăstrie românească. Era încă un mare teolog al Bisericii noastre, care trăia Evanghelia lui Hristos. Iar ca duhovnic şi dascăl de teologie, era unul din cei mai apreciaţi pedagogi de seminar.

2. Spun iarăşi ucenicii săi că arhimandritul Nicodim Sachelarie era un părinte duhovnicesc cu multă înţelegere şi dreaptă socoteală, unind cu pricepere blândeţea cu mustrarea. Nici nu ierta tot, nici nu pedepsea pe măsura greşelilor. Purta întotdeauna haine simple, vorbea ca un părinte cu fiecare, mânca la un loc cu elevii, se ruga împreună cu ei şi era un exemplu pentru toţi. De aceea îl iubeau, atât elevii, cât şi profesorii, şi se foloseau de smerenia şi înţelepciunea lui.

3. Spun încă ucenicii săi că părintele Nicodim era un nevoitor smerit şi ascuns. Se ruga mult, mai ales noaptea, citea şi postea mereu. Ca profesor şi pedagog era foarte practic, cu multă logică şi legat de realităţile vieţii. Vorbea convingător, pe înţelesul tuturor, dar ca un profund teolog. De obicei preda dogmatica, morala şi dreptul canonic.

4. Acest smerit dascăl şi duhovnic de seminar punea mare accent pe rugăciune şi pe trăirea morală, care duc la mântuire şi stau la temelia adevăratei preoţii creştine.

5. Părintele Nicodim considera spovedania şi sfatul personal ca un mijloc deosebit de important pentru formarea duhovnicească a viitorului preot. De aceea spovedea adeseori pe elevi, le dădea sfaturi, le citea cuvinte de la Sfinţii Părinţi şi le rânduia să citească cele mai bune cărţi, atât teologice, cât şi de cultură generală.

6. Duhovnicul, zicea părintele Nicodim, trebuie să ştie bine funcţiile puterilor sufleteşti, încât după un contact suficient cu penitentul, să poată cunoaşte care îi sunt lipsurile care îl împing la păcat. Pe unul îl împinge la păcat trupul, pe altul simţul afectiv, iar pe altul lipsa pătrunderii intelectuale sau unele obstacole care apar în viaţa sa.

7. Iar despre duhovnicii neiscusiţi spunea:

– Ei înşişi nu sunt în stare, uneori, să se înţeleagă pe sine. Dar să mai cunoască pe alţii! Insuficienţa cunoaşterii şi trăirii Sfintei Evanghelii, asociindu-se cu o credinţă sentimentală şovăielnică, dă naştere la o convingere nedeplină şi astfel voinţa lor nu mai poate să realizeze o personalitate religioasă care să poată corespunde cu înalta demnitate de ispravnic al Tainelor lui Dumnezeu.

8. Zicea iarăşi:

- Apa nu se poate ridica singură mai presus de nivelul izvorului său, omul nu poate da ceea ce nu are, iar un duhovnic nu poate să povăţuiască pe înalta scară a vieţii creştine pe altcineva, dacă nu s-a urcat el însuşi mai întâi pe treptele perfecţiunii duhovniceşti.

9. Apoi adăuga şi aceste cuvinte:

- În virtutea asistenţei harice, un duhovnic, oricât de inferior ar fi el, este cu mult mai în măsură să povăţuiască pe cineva la calea mântuirii decât uu credincios cu adevărat evlavios, dar lipsit de harul Sfântului Duh, care vindecă pe cele neputincioase şi întăreşte pe cele slabe.

10. Zicea şi acestea:

- Cu cât cineva se înduhovniceşte mai mult, cu atât trebuie să se lupte şi mai mult, căci binele pe care îl câştigă nu este din lumea aceasta. Pentru aceasta este duşmănit.

11. Ţinând seama de punctul diferit de plecare al fiecăruia şi de greutatea urcuşului duhovnicesc, precum şi de sublima ţintă finală la care este menit omul, călăuzirea duhovnicească este cea mai grea sarcină pusă pe umerii slabului om!

12. Părintele Nicodim împărţea pe credincioşi în trei categorii: credincioşii care fac voia lui Dumnezeu din iubire - dintre aceştia sunt foarte puţini; credincioşii care împlinesc poruncile din frica de Dumnezeu, şi credincioşii care le împlinesc din constrângere, siliţi de necazurile vieţii, aceştia formează majoritatea fiilor Bisericii.

13. Spunea părintele Nicodim şi aceste cuvinte:

- Duhovnicul, care se recrutează din prima şi din a doua categorie de credincioşi, este în stare să se înţeleagă, atât pe sine, cât şi pe alţii, călăuzind cu folos pe toţi care îi cer ajutorul. Cel din ultima categorie abia se conduce pe sine, dar să mai conducă şi pe alţii! Totuşi, prin harul preoţiei, ajută la mântuirea oamenilor.

14. Zicea iarăşi:

- Preotul care nu este sincer în conştiinţa lui, dar este moral din motive sociale, acela îşi face slujba de ochii lumii, Dumnezeu folosindu-se de el ca de Valaam vrăjitorul. Dar la înfricoşata judecată se va odihni, potrivit cu faptele sale.

15. Spunea încă părintele Nicodim:

- Duhovnicul este dator să primească pe toţi la spovedanie, fără nici o alegere, numai să fie ortodocşi. Ceea ce este spitalul pentru boala trupească,

acelaşi lucru este Taina Spovedaniei pentru boala sufletească. Boala trupească este o lipsă a sănătăţii. Păcatul, boala sufletească, este o lipsă a sfinţeniei, căci sfânt este tot cel ce are nădejdea mântuirii.

16. Spunea iarăşi că cel mai cinstit canon material la spovedanie este milostenia către cei săraci. Iar cel mai uşor canon şi mai de valoare este sfânta rugăciune. Duhovnicul trebuie să-i oblige pe fiii săi sufleteşti să se roage măcar cât de puţin[6].

17. În anul 1960, părintele Nicodim s-a retras în satul natal, şi-a făcut o chilie aproape de biserică şi s-a nevoit acolo singur, ca un adevărat sihastru, 14 ani de zile. Între anii 1966–1973 a construit, cu ajutorul credincioşilor, o biserică nouă în cinstea Născătoarei de Dumnezeu şi mult a mângâiat pe toţi cu cuvintele şi faptele sale. Ziua lucra la biserică şi vorbea cu oamenii, iar noaptea se ruga în chilie şi scria cuvinte de învăţătură şi zidire creştinească. Cărţile scrise de el în satul Măldăreşti sunt *Pravila bisericească* (o ediţie nouă - 600 pagini) şi *Comentarii la Sfintele Evanghelii*.

18. În primăvara anului 1970, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Deci, dorind să termine biserica din sat, s-a rugat lui Dumnezeu asemenea împăratului Iezechia, zicând:

– Doamne, Doamne, Tu ştii că mi-a fost dragă viaţa pe care Tu mi-ai dat-o, dar niciodată n-am preţuit-o în lungimea sau scurtimea ei, decât în cadrul voii Tale proniatorii. Tu faci toate câte voieşti în cer şi pe pământ. Dar, întrucât marea Ta bunătate a chemat la colaborare voinţa liberă a fiinţelor raţionale, între care este şi nevrednica mea viaţă, fii, Doamne, milostiv şi îmi prelungeşte viaţa, ca să pot duce la sfârşit lucrul bisericii Tale, spre slava Ta şi spre împlinirea misiunii mele. Rogu-mă Ţie, dă-mi atâtea zile câte sunt necesare pentru depunerea banilor adunaţi în zidurile bisericii Tale. Apoi, facă-se voia Ta! Până acum Tu m-ai ajutat şi eu m-am luptat. Şi de acum încolo mă încredinţez aceluiaşi ajutor providenţial şi mă ofer cu toată smerenia ca să mă lupt spre a împlini cu inimă curată toată poruncile dragostei Tale. Amin.

A doua zi, părintele Nicodim s-a sculat sănătos, a mai trăit încă trei ani şi a terminat biserica de lucrat.

19. Spunea bătrânul şi aceste cuvinte, într-una din însemnările sale:

– Încă din copilărie m-am rugat Domnului nostru Iisus Hristos să-mi dea mintea de la bătrâneţe, ca să pot face începuturi bune şi pe temelia lor să-mi urzesc viaţa după legile voinţei Tatălui ceresc. Şi Domnul m-a ascultat. Dacă

---

[6] Capetele 7–16 sunt extrase din Pravila bisericească, partea I, de Arhim. Nicodim Sachelarie, Mânăstirea Cernica, 1940.

m-aş naşte a doua oară, aş face tot ceea ce am făcut până acum. Căci în această lume, care veşnic se schimbă, nimic nu este mai măreţ decât a sluji lui Dumnezeu întru stăpânire de sine, întru sfântă dăruire, având credinţă statornică în pronia cea de sus.

20. Spre sfârşitul anului 1973, când construcţia bisericii din Măldăreşti era terminată, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Ucenicii voiau să-l ducă la spital, iar el le-a zis:

- Lăsaţi, fraţilor. Ajunge! Atât a fost de la Dumnezeu!

Apoi, lăsând testament de înmormântare, a primit Preacuratele Taine şi la 24 noiembrie, în ziua plecării sale la mânăstire, şi-a dat duhul în mâinile Domnului cu această rugăciune pe buzele sale:

- Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

PROTOSINGHELUL ANTIM GĂINĂ
Mânăstirea Secu
(1894-1974)

a. Viaţa

Părintele Antim a fost un călugăr cu adâncă trăire duhovnicească şi unul din cei mai aleşi ucenici ai marelui duhovnic Vichentie Mălău.

S-a născut în comuna Prisăcani-Iaşi şi a îmbrăţişat din tinereţe viaţa călugărească, împreună cu tatăl şi cu bunicul său. În anul 1920 a primit schima monahală în Mânăstirea Secu, iar după un an s-a învrednicit de treapta preoţiei. Între anii 1921-1928 a fost preot şi duhovnic în mânăstirea de metanie. Apoi, timp de trei ani, a fost preot paroh în satul Pluton-Pipirig. Iar între anii 1934 -1956 a fost duhovnic la Mânăstirea Agapia.

Retrăgându-se din nou la metanie, în anul 1974 s-a săvârşit cu pace în adâncă smerenie şi lepădare de sine.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spun ucenicii lui că părintele Antim dorea mult să se nevoiască în Muntele Athos. Deci, a zis duhovnicului său:

- Părinte Vichentie, mă duc la Sfântul Munte.

- Nu-ţi dau binecuvântare, a răspuns bătrânul, că nu vei putea trăi acolo.

Apoi, mult rugându-se, l-a lăsat zicând:

- Bine, du-te. Dar să ştii că nu vei sta mult în Athos, iar la întoarcere va trece trenul peste sfinţia ta.

După câteva luni de zile, părintele Antim s-a întors în ţară. Iar la Turnu-Severin, când traversa linia ferată, l-a ajuns un tren şi, culcându-se între linii, a scăpat cu viaţă, prin rugăciunile părintelui său.

2. În anul 1928, părintele Antim a fost trimis preot misionar în comuna Pipirig pentru îndreptarea credincioşilor stilişti care refuzau să asculte de Biserică. La început părintele nu primea. Apoi, cu sfatul duhovnicului său, a primit ascultarea şi în câţiva ani a înnoit desăvârşit viaţa duhovnicească în satul Pluton, şi, văzând oamenii blândeţea şi sfinţenia vieţii lui, s-au întors în sânul Bisericii lui Hristos. În sat a introdus o atmosferă creştinească de armonie şi unire, rar întâlnită în altă parte. Apoi, pe mulţi i-a deprins cu postul, cu milostenia şi cu lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Şi astăzi mai sunt bătrâni care trăiesc această viaţă de rugăciune şi bucurie de taină.

3. La Mânăstirea Agapia a fost, de asemenea, preot pătruns de frica lui Dumnezeu şi un duhovnic căutat de mulţi credincioşi. Mereu se socotea nevrednic de Taina Preoţiei şi se cutremura de dumnezeiasca Liturghie. Când slujea la biserică, petrecea numai în post şi rugăciune şi nu stătea de vorbă cu nimeni.

4. Ca duhovnic, părintele Antim primea la spovedanie numai pe cei care doreau cu adevărat să se mântuiască. Era foarte atent la gânduri şi cerea fiilor săi duhovniceşti să iubească mai ales tăcerea, ascultarea şi rugăciunea lui Iisus. Pentru aceasta ucenicii săi erau puţini la număr, dar cu aşezarea cea din afară şi cu lucrarea cea dinlăuntru erau mai sporiţi ca ceilalţi.

5. Spun ucenicii lui că părintele Antim îndepărta de la sine pe cei care zăboveau în aceleaşi păcate şi care nu-şi împlineau canonul de la spovedanie.

Unul din fiii săi duhovniceşti vorbea mult. Bătrânul i-a dat canon să vorbească puţin şi să se roage. Văzând că nu-l ascultă, la a treia spovedanie i-a zis:

– Frate, acum vorbeşti mai mult ca înainte! De aceea nu te mai primesc la mărturisire.

6. Se mai spunea despre dânsul că dacă îi cerea cineva cuvânt de folos, se gândea mult şi cu greu răspundea. Uneori amâna răspunsul pentru a doua zi şi întărea cuvântul său cu texte din Sfânta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi.

7. Acest părinte era foarte lepădat de sine şi de orice fel de materii. El nu primea nici un dar de la credincioşi în chilia sa. Nici bani, nici mâncare, nici îmbrăcăminte. Tot ce i se aducea dădea la obşte şi la săraci. Uneori alerga pe cale după săraci şi le împărţea tot ce găsea de prisos în chilie.

8. Spun părinţii că bătrânul nu primea pe nimeni în chilie, afară de stareţ şi de ucenic. Nici el nu voia să intre în chilia altuia. Ci bătea la uşă şi aştepta afară. Iar cuvântul său era întotdeauna înţelept, scurt şi foarte blând.

9. La biserică, părintele Antim stătea în urmă şi niciodată nu se aşeza în strană. Ţinea permanent privirea în jos şi rostea rugăciunea lui Iisus în tăcere şi linişte adâncă. Iar în sfântul altar intra numai când slujea şi stătea permanent cu faţa spre sfântul jertfelnic.

10. Părintele Antim era un profund lucrător al rugăciunii lui Iisus. El purta în suflet bucurii de taină, străine celor mulţi. De aceea nu-l ispiteau cu nimic cele din afară. Nici florile, nici cântările, nici hainele, nici mâncarea, nici odihna, nici laudele oamenilor. Căci inima lui era rănită de dragostea lui Hristos.

11. Acest smerit părinte nu privea niciodată pe om în faţă, nici nu osândea pe cineva, nici nu îngăduia cuiva să vorbească de rău pe aproapele. Numai când îşi mustra ucenicii, îi privea o clipă în faţă, apoi îi libera.

12. Spun ucenicii lui că bătrânul nu intra în chilie când era tulburat sau când avea cineva supărare asupra lui. Căci sufletul său nu avea odihnă şi nu se putea ruga. Ci, mai întâi înconjura chilia de câteva ori, apoi îşi cerea iertare de la cel pe care îl supărase. Iar după ce intra în chilie, se pedepsea pe sine cu post şi rugăciune trei zile, până îşi liniştea conştiinţa.

13. Mai spun ucenicii lui că părintele Antim era foarte nevoitor. Mânca numai legume, o dată pe zi, cu multă înfrânare. Iar vin, brânză şi lapte gusta de câteva ori pe an. Purta haine vechi şi sărăcăcioase, nu făcea foc în chilie şi nu avea nici o avere, decât un cojoc şi trei cărţi: Ceaslovul, Psaltirea şi Patericul.

14. O altă nevoinţă a părintelui Antim era privegherea de toată noaptea. Spun părinţii că bătrânul nu dormea niciodată pe pat. După ce-şi termina rugăciunea de seară, făcea sute de metanii, apoi aţipea un ceas, două, în genunchi, sub icoane. Când se deştepta, îşi continua rugăciunea de miezul nopţii şi iar aţipea un ceas sub icoane.

15. Odată a rămas peste noapte în Târgu Neamţ la un fiu duhovnicesc al său pe care îl iubea foarte mult. Deci, după ce i-a mângâiat pe toţi cu alese cuvinte de la Sfinţii Părinţi, gazda i-a pregătit patul şi l-a lăsat singur în cameră. A doua zi dimineaţă, patul era cu totul neatins. Părintele Antim priveghease toată noaptea înaintea sfintelor icoane.

16. Spun iarăşi călugării că, noaptea, chilia părintelui Antim era permanent luminată şi la orice oră îl găseai la rugăciune. Uneori, când se îngreuia de somn, ieşea afară, înconjura chilia de câteva ori şi iar intra înăuntru.

17. În ultimii zece ani, bătrânul nu mai slujea Sfânta Liturghie, dar nu lipsea niciodată de la biserică. Odată l-a întrebat unul din ucenici:

– Părinte Antim, dă-mi ultimul sfat înainte de a ne despărţi. Iar bătrânul i-a răspuns:

– Să nu pierzi niciodată slujba bisericii!

18. Ajungând la vârsta de 80 de ani şi îmbolnăvindu-se, părintele Antim şi-a dat obştescul sfârşit la 29 august, când se prăznuia hramul mânăstirii, chiar în timpul Sfintei Liturghii. Alături a lăsat o foaie cu mărturisirea sa, cerând de la toţi iertare şi rugăciune.

Doamne, odihneşte cu drepţii pe părintele Antim!

PROTOSINGHELUL CALISTRAT BOBU
Mânăstirea Vasiova-Banat
(1900-1975)

Protosinghelul Calistrat a fost un vestit preot misionar în Banat. Era de loc din Burdujeni-Suceava, iar cu metania din Mânăstirea Sihăstria. În anul 1925 a luat jugul lui Hristos, iar în anul 1931 s-a învrednicit de darul sfintei preoţii. Şi a săvârşit cele sfinte în Mânăstirea Sihăstria cu multă osârdie şi frică de Dumnezeu timp de 12 ani.

În anul 1942 este trimis preot misionar în Banat. Aici a înfiinţat o nouă aşezare călugărească - Mânăstirea de maici Timişeni (1945) şi a înnoit viaţa duhovnicească în Mânăstirile Săraca, Partoş şi Vasiova.

Timp de 33 de ani, părintele Calistrat a fost o făclie mereu aprinsă pentru călugării şi credincioşii din Banat. Un adevărat păstor, duhovnic şi părinte pentru toţi. Cel mai mult iubea biserica şi rugăciunea. Ziua şi noaptea zăbovea în faţa sfântului altar. Săvârşea dumnezeiasca Liturghie cu bucurie şi cutremur, spovedea şi mângâia pe oameni, mărturisea şi apăra dreapta credinţă şi se ruga pentru toţi.

Pentru smerenia şi blândeţea inimii lui a primit de la Dumnezeu darul vindecării şi al izgonirii duhurilor necurate dintre oameni. Că nu puţini din cei care alergau la el primeau sănătate şi mângâiere. Pentru aceea, credincioşii din partea locului îl cinsteau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc al Banatului.

În primăvara anului 1975, Protosinghelul Calistrat s-a săvârşit cu pace în ziua Sfintelor Paşti şi a fost îngropat alături de biserica Mânăstirii Vasiova.

PROTOSINGHELUL NICODIM MĂNDIŢĂ
Mânăstirea Agapia
(1889-1975)[7]

a. Viaţa

Protosinghelul Nicodim Măndiţă a fost un iscusit apărător al Ortodoxiei şi un călugăr misionar fără egal în monahismul nostru contemporan. Acest preacuvios părinte s-a născut în satul Buneşti, judeţul Argeş, din părinţi credincioşi. Între anii 1916-1918 a luat parte la primul război mondial, iar în anul 1920 a intrat în nevoinţa monahală la Schitul Măgura-Bacău. În vara aceluiaşi an s-a învrednicit de darul preoţiei.

Între anii 1921-1923 a fost preot misionar în satul Schitul Frumoasa - Bacău. Apoi încă doi ani a fost duhovnic la Mânăstirea de maici Giurgeni-Roman. Între anii 1925-1935 a slujit ca preot misionar în Transilvania, în satele Pâclişa-Alba, Hărmaşul Ciceului şi Leurda Gârboului-Cluj.

Între anii 1935-1945 a fost duhovnic la Mânăstirea Agapia, apoi încă 17 ani, duhovnic la Mânăstirea Văratec. Ultimii ani, 1962-1975, i-a petrecut la Agapia în linişte şi rugăciune, săvârşindu-se cu pace în vârstă de 86 ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest cuvios părinte avea de mic o aleasă trăire duhovnicească, iubind cel mai mult rugăciunea, postul şi citirea sfintelor cărţi. Pentru aceea toţi se foloseau de înţelepciunea lui.

2. Când a intrat în Schitul Măgura-Târgu Ocna, stareţul, văzând ascultarea lui, îndată l-a făcut călugăr. Apoi, văzându-l blând şi priceput în Sfânta Scriptură, l-a făcut preot şi păstor de suflete. Şi învăţa aşa de frumos pe credincioşi, încât veneau de departe să-l vadă şi să primească de la el cuvânt de mângâiere.

3. Satul Schitu Frumoasa-Moineşti era un sat mic, lipsit de preoţi şi dezbinat de secte. Timp de trei ani, cât a fost paroh aici, părintele Nicodim a schimbat profund viaţa duhovnicească a credincioşilor. Mai întâi a întors la Ortodoxie pe toţi cei dezbinaţi. Apoi a combătut cu multă putere imoralitatea, beţia şi certurile în familie, desfiinţând cârciumile şi întărind unitatea, buna credinţă şi omenia între toţi. Şi acestea toate le-a săvârşit prin trei căi: printr-o

[7] Învăţăturile Protosinghelului Nicodim Măndiţă s-au luat din cărţile scrise de el şi de la ucenicii săi în viaţă.

viaţă personală exemplară, prin slujbe frumoase la biserică şi prin predicarea vie şi permanentă a cuvântului lui Dumnezeu.

4. Spun fiii săi duhovniceşti că părintele Nicodim era plin de dragoste pentru Dumnezeu şi pentru oameni şi foarte râvnitor la săvârşirea celor sfinte. Iubea până la jertfă Biserica şi dreapta credinţă apostolică şi cunoştea bine Sfânta Scriptură, slujbele şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Pentru aceea era permanent căutat de credincioşi şi temut celor răucredincioşi. Că oricine asculta cuvintele lui se lumina la suflet şi se întorcea cu bucurie la Hristos.

5. Spun iarăşi ucenicii lui că se ruga mult la chilie şi nimic nu făcea fără rugăciune. Zilnic citea cele şapte Laude la vremea lor, psalmii şi alte rugăciuni de taină. Apoi citea câteva capitole din Biblie, precum şi viaţa sfântului respectiv. La urmă stătea de vorbă cu oamenii, spovedea şi scria cuvinte de folos.

6. Zece ani părintele Nicodim a fost preot misionar în Transilvania. Spun părinţii care l-au cunoscut că s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei şi unităţii româneşti. Cel mai mult se ostenea pentru întoarcerea celor rătăciţi în sânul Bisericii noastre. În puţină vreme a realizat o unitate religioasă deplină, înlăturând cu pricepere dezbinările confesionale, imoralitatea şi întărind dreapta credinţă.

7. Văzând acest cuvios părinte că numai cu cuvântul vorbit nu se pot apăra credinţa şi morala ortodoxă, cu binecuvântarea Patriarhiei Ortodoxe Române şi a episcopului de Cluj, a scris şi a tipărit sute de broşuri cu conţinut moral profund ortodox, împodobite cu imagini pe înţelesul credincioşilor, pe care apoi le împărţea gratuit. Opera sa literar-duhovnicească însumează peste 40 de volume a peste 400 pagini fiecare, plus alte peste zece mii de pagini în manuscris.

Prin aceasta s-a dovedit un bun pedagog şi un preot misionar rar întâlnit în monahismul nostru.

8. Se spunea despre dânsul că în satul Leurda Gârboului a zidit din temelie o biserică nouă şi a înzestrat-o cu tot felul de obiecte de cult, donate, atât de credincioşi ardeleni, cât şi de moldoveni. După patru ani de preoţie în acest sat, s-a întors din nou în Moldova.

9. Se mai spunea despre părintele Nicodim că în parohia lui nu puteau locui sectanţii şi cârciumarii. Sectanţii fanatici plecau în alte sate, pentru că nu puteau face nici un prozelit, iar cârciumarii plecau pentru că nu venea nimeni să le cumpere băuturile. Ei erau singurii oameni care nu-l iubeau pe acest slujitor al lui Hristos.

10. Odată l-au reclamat unii la episcop cum că ar fi preot eretic. Deci, chemându-l episcopul şi cercetându-l, i-a zis:

- Du-te, părinte Nicodim, înapoi la parohie şi învaţă pe credincioşi ca şi până acum, că nu sfinţia ta, ci cei care te-au reclamat mi se pare că sunt eretici.

11. La Mânăstirile Agapia şi Văratec, părintele Nicodim a continuat aceeaşi activitate de duhovnic şi preot misionar. Slujea cele sfinte cu frică de Dumnezeu, se ruga şi citea mult la chilie, spovedea, învăţa pe oameni şi tipărea cărţi bisericeşti. După anul 1940 ajunsese cel mai iscusit duhovnic pentru mireni şi călugări din partea locului.

12. Părintele Nicodim considera spovedania cel dintâi şi cel mai necesar mijloc de cunoaştere, de formare duhovnicească şi de îndreptare a creştinului. De aici începea urcuşul duhovnicesc. Iar spovedania o făcea astfel:

Mai întâi cerea credinciosului să citească pravila bisericească, să se roage, să-şi cerceteze conştiinţa şi să-şi noteze pe hârtie toate păcatele. Apoi îl spovedea fără grabă, din copilărie, lăsând pe om să-şi spună liber păcatele. La urmă adăuga şi câteva întrebări, apoi rupea hârtia în faţa penitentului, ca semn de iertare, îi rânduia canon după putere şi îndată îi citea rugăciunea de dezlegare. Dacă cineva avea pe conştiinţă păcate grele, îl lăsa pe penitent după spovedanie încă un ceas-două să-şi cerceteze conştiinţa, apoi îl dezlega.

13. Acest duhovnic iscusit nu dădea la spovedanie canon aspru niciodată. Mai întâi cerea creştinului să înceteze păcatul, apoi să se roage. Îi cerea să citească zilnic cele şapte Laude, să citească Sfânta Scriptură, Învăţătura de credinţă, Vieţile Sfinţilor şi alte cărţi de folos sufletesc. El punea accent îndeosebi pe cunoaşterea dreptei credinţe şi pe sfânta rugăciune.

- Cine nu citeşte, zicea el, nu cunoaşte. Şi cine nu cunoaşte Sfânta Scriptură şi credinţa ortodoxă, acela uşor cade în păcate de moarte şi este prins în mreaja sectelor.

14. Odată spunea unuia din ucenici:

- Părinte, eu nu-ţi dau post şi metanii multe. Că şi ursul şi şarpele postesc. Dar ursul tot urs rămâne şi şarpele tot şarpe. Când muşcă, amândoi omoară! Aşa şi omul, posteşte uneori mult, dar în inimă este plin de răutate, iar când dezleagă la mâncare şi băutură cade în păcatul lăcomiei. Deci, posteşte şi te roagă după putere, dar mai întâi citeşte Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi. Atunci singur te vei învăţa ce trebuie să faci, cum să te rogi şi să posteşti, de ce să te fereşti şi cum să te mântuieşti.

15. Altui ucenic pe care l-a spovedit i-a zis:

– Frate, nu-ţi dau alt canon decât să citeşti Noul Testament de cinci ori. De patru ori ca să-ţi fie ca patru pereţi de casă, iar a cincea oară ca să-ţi fie de acoperământ pentru casa sufletului tău.

16. O bătrână care nu ştia carte l-a întrebat:

– Părinte, cum să citesc în Noul Testament, că nu ştiu carte? Iar el i-a răspuns:

– Dar când primeşti o scrisoare de la feciorul tău, nu te duci la un vecin să ţi-o citească? Aşa fă şi cu Noul Testament. Roagă pe cei ce au dragoste să-ţi citească din el şi amândoi vă veţi folosi.

17. Se spunea despre dânsul că dacă îl întreba cineva ceva, bătrânul nu-i răspundea imediat şi direct la întrebare, ci îl trimitea la Sfânta Scriptură, la canoane şi la Sfinţii Părinţi, ca singur să citească, să se înveţe şi să afle răspunsul dorit.

18. Se spuneau şi acestea despre dânsul, că niciodată nu chema pe nimeni la spovedanie, ca să nu vină cineva din silă. Nici nu se interesa de la alţii despre fiii săi duhovniceşti, ci lăsa pe fiecare ca în mod liber şi conştient să lucreze şi să-L caute pe Hristos.

19. Uneori spunea fiilor săi duhovniceşti:

– Fraţilor, pe lângă citirea sfintelor cărţi, vă dau şi acest canon, ca unul pe altul să vă îndemnaţi la biserică, la spovedanie, la milostenie şi la citirea Sfintei Scripturi. Că de nu vă veţi ajuta pe calea mântuirii, veţi da socoteală în faţa lui Hristos de cei care se pierd. Nu vedeţi pe sectanţi cum se silesc să amăgească pe ortodocşi?

20. Spun ucenicii lui că părintele Nicodim nu primea la spovedanie pe călugării şi mirenii care aveau alţi duhovnici, fără binecuvântarea acelora. Nici el nu dădea voie fiilor săi duhovniceşti să meargă de la un duhovnic la altul fără motive întemeiate. Pe mireni însă îi sfătuia să se mărturisească la preoţii lor, iar pe călugări la duhovnicii din mânăstirile lor.

21. Uneori învăţa pe călugări, zicând:

– Când mergi la cineva dornic de învăţătură şi lipsit, să-i duci vreo carte bună de citit, du-i şi vreo pâine sau altceva de mâncare. Nu vezi că peştele nu vine la undiţa goală? Că trebuie să întrebuinţăm tot ce ne stă la îndemână ca să putem câştiga suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu. Astfel, văzând fratele dragostea ta, va primi cu bucurie cuvântul vieţii.

22. Alteori spunea la spovedanie:

– Fraţilor, am socotit să vă dau de ascultare şi canon citirea cuvântului lui Dumnezeu. Că de vă veţi lumina mintea cu cuvântul lui Dumnezeu, atunci veţi

fi capabili să duceţi o viaţă plină de fapte bune şi folositoare. De vă dau să postiţi mult şi să faceţi metanii, nu vă cunosc puterea. De vă dau să faceţi milostenie, nu vă cunosc starea materială. Şi dacă nu vă miluiţi mai întâi sufletul vostru, ci îl lăsaţi flămând, ce folos mai are milostenia?

De aceea, întâi luminaţi-vă mintea cu rugăciunea şi cu cuvântul lui Dumnezeu şi apoi postiţi şi faceţi milostenie.

23. Acest cuvios părinte era în toate foarte chibzuit şi cu dreaptă socoteală. La mâncare şi la post, la rugăciune şi la citire, la tăcere sau la cuvânt, la chilie sau la slujbă. Toate le făcea în tăcere, cu blândeţe şi cu multă frică de Dumnezeu.

24. Spun călugării care l-au cunoscut că el niciodată nu amintea lucruri din trecut. Când vorbea, rostea fiecare cuvânt cu atenţie să nu greşească sau să smintească pe cineva cu ceva. Niciodată n-a fost auzit să osândească, să se certe sau să vorbească de rău. Nici pe altul nu-l îngăduia să pârască sau să clevetească pe aproapele în chilia lui.

– Nu uitaţi, zicea bătrânul, *că pentru tot cuvântul deşert vom da seama în ziua judecăţii lui Hristos* (Matei 12, 36). Alteori le amintea cuvântul psalmistului: *Pune, Doamne, pază gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele* (Ps. 140, 3). Cuvântul lui era înţelept, liniştit, dres cu sare.

25. Mai spun părinţii că el nu primea slujbe, nici nu se ruga pentru cei ce nu citeau cuvântul lui Dumnezeu. De asemenea, nu primea la spovedanie pe cei ce nu veneau la biserică şi refuzau citirea sfintelor cărţi.

26. Părintele Nicodim preţuia foarte mult timpul şi nici un minut nu-l risipea în zadar.

– Timpul, zicea el, este scump ca şi sufletul. Ai pierdut timpul, ai pierdut sufletul! Că eu dacă n-aş fi economisit bine timpul şi n-aş fi trăit cu program, nimic n-aş fi făcut în viaţă.

27. Bătrânul cerea ucenicilor lui să facă toate cu rugăciune şi cu sfat; să-şi facă dinainte canonul şi rugăciunea pentru timpul cât lipsea din mânăstire.

28. Uneori învăţa pe maici, zicând:

– Dacă plângi numai şi nu pui început bun, nu te foloseşti. De aceea să fim cu grijă, să nu ne găsească moartea dormind. Vai de noi de ne va afla moartea dormind. Că *în ce ne va găsi în aceea ne va judeca* (Romani 2, 6).

29. Zicea părintele Nicodim:

– Patru sunt felurile de vieţuire în lume:

a. Vieţuire diavolească, a celor ce se ridică împotriva lui Dumnezeu, a Bisericii şi a oamenilor. Adică a celor ce hulesc împotriva Duhului Sfânt şi fac rău binefăcătorilor lor.

b. Vieţuire dobitocească, a celor ce se răzbună pe semenii lor, care răsplătesc rău pentru rău, care nu iartă şi nu rabdă nedreptatea, precum şi a celor ce trăiesc în beţii şi desfrânări.

c. Vieţuire omenească, a celor ce răsplătesc cu bine pentru bine şi iubesc pe cei ce îi iubesc; a celor ce cad şi iarăşi se ridică din păcate.

d. Vieţuire duhovnicească, a celor ce se ostenesc a face bine vrăjmaşilor lor. Adică a celor ce iartă, miluiesc şi vorbesc de bine pe cei ce îi urăsc, precum şi a celor ce pururea cugetă la legea Domnului.

30. Zicea iarăşi:

– Creştinul are patru feluri de părinţi:

a. părinţi trupeşti, care ne-au născut după legile firii;

b. părinţi sufleteşti, naşii de la botez, de la cununie sau călugărie;

c. părinţi duhovniceşti, adică preoţii şi duhovnicii, şi

d. Tatăl nostru Cel ceresc, Care ne-a creat şi ne poartă în toate de grijă.

Pe părinţii noştri cei pământeşti se cuvine să-i cinstim şi să-i ascultăm, iar pe Dumnezeu se cade neîncetat să-L slăvim şi să-L lăudăm.

31. Zicea iarăşi părintele Nicodim:

– Sunt patru feluri de împărtăşiri:

a. prin săvârşirea a toată fapta bună, după cuvântul Domnului, Care zice: *Cine face poruncile Mele acela Mă iubeşte pe Mine* (Ioan 14, 21);

b. prin ascultarea cu atenţie a cuvântului lui Dumnezeu, adică prin citirea sfintelor cărţi, prin slujbe şi cântări duhovniceşti, după cuvântul care zice: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* (Matei 4, 4);

c. prin sfânta rugăciune făcută cu smerenie şi luare-aminte, şi

d. prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos; aceasta este împărtăşirea cea mai înaltă, fără de care nimeni nu se poate mântui.

32. Spuneau maicile din Mânăstirile Văratec şi Agapia că părintele Nicodim era un om de rugăciune. Se ruga în chilie cu mâinile înălţate spre cer, se ruga în biserică, se ruga pe cale, se ruga în pădure, permanent slăvea pe Dumnezeu. După ce-şi termina rugăciunea, deschidea uşa chiliei şi vorbea cu oamenii, spovedind şi mângâind pe toţi. Uneori faţa lui era luminată de darul rugăciunii şi de bucuria Duhului Sfânt.

33. Acest renumit duhovnic era foarte râvnitor pentru mântuirea celor ce veneau la el. Pe toţi îi primea cu dragoste, îi mărturisea cu atenţie şi îi sfătuia cu înţelepciune, căci era statornic şi hotărât în cuvânt şi niciodată nu se schimba. Făcea totul să salveze sufletul omului.

34. Odată a venit la părintele un om tulburat şi i-a spus:

- Părinte, au venit peste mine multe necazuri şi nu le mai pot răbda. Dă-mi un cuvânt de folos.

- Nu te tulbura, frate, a zis bătrânul. Vezi scârbele acestea? Iată, pe aici a păşit Hristos. Pe aici au trecut Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinţii Apostoli, sfinţii mucenici şi toţi părinţii. Pe aici se cade să trecem şi noi, cei care urmăm lui Hristos. Că nu este altă cale de mântuire. Nu putem dobândi bucuria mântuirii, până nu gustăm mai întâi din paharul suferinţei şi al necazurilor vieţii.

35. Într-o zi a venit la părintele Nicodim o femeie să se spovedească, iar el i-a spus:

- Citeşte cu atenţie această carte, notează păcatele pe care le-ai făcut, apoi stai în genunchi înaintea sfintelor icoane şi le repetă de şapte ori cu căinţă şi cu lacrimi. După aceea, vino să te mărturisesc. Că precum Neeman Sirianul s-a afundat de şapte ori în apa Iordanului (IV Regi 5, 10) şi s-a curăţat de lepră, aşa şi noi se cade să ne căim din inimă, ca să ne spele Dumnezeu de lepra păcatelor.

36. Iar pentru sfânta rugăciune învăţa:

- Fraţilor, să ne rugăm neîncetat cu luare-aminte şi cu atenţie. Să nu lăsăm mintea să hoinărească în timpul rugăciunii. Că la ce te gândeşti, la aceea te şi închini şi rugăciunea se preface în păcat, că te închini idolilor din minte, iar nu lui Hristos. Deci, să cerem ajutorul lui Dumnezeu, ca să ne putem ruga cum trebuie. Iar dacă gândurile noastre fug, să le întoarcem înapoi, precum îşi întoarce ciobanul oile ce fug din turmă.

37. Odată i-au zis ucenicii:

- Părinte, dă-ne un cuvânt de folos. Iar bătrânul le-a răspuns:

- Fraţilor, să aveţi credinţă în Dumnezeu că, ce nu pot face oamenii, face El într-o clipă. De nimic să nu vă temeţi decât de Dumnezeu. De aceea păziţi poruncile Lui ca lumina ochilor, că a Lui este slava în vecii vecilor. Amin!

38. Părintele Nicodim avea mare evlavie către Maica Domnului, căreia i-a închinat multe rugăciuni şi pagini frumoase. Iar în faţa sectanţilor a apărat cu multă putere cinstirea Preasfintei Fecioare, mărturisind-o Născătoare de Dumnezeu cu adevărat şi mijlocitoarea mântuirii noastre. El nu îngăduia să pună cineva podoabe şi obiecte de mult preţ la icoana Maicii Domnului.

39. Acest neobosit duhovnic purta mare grijă pentru mântuirea tuturor. Pe călugări îi sfătuia să facă ascultare fără cârtire şi să se roage neîncetat. Pe mireni îi sfătuia să muncească cu demnitate pentru pâinea cea de toate zilele şi să vină neîntrerupt la biserică. Pe cei căsătoriţi îi sfătuia să nască copii şi să-i

crească în frică de Dumnezeu, combătând cu multă putere divorţul şi avortul. Iar pe tineri îi îndemna să asculte de părinţi, să înveţe carte, să se ferească de beţie şi desfrânare, ca să fie folositori societăţii în care trăiesc.

Pe toţi îi îmbărbăta ca un părinte, îi învăţa ca un duhovnic şi îi mângâia cu dragoste de mamă. Încă şi pe cei bolnavi îi vindeca cu rugăciunea, căci era întărit cu darul Duhului Sfânt.

40. Un călugăr iubitor de linişte l-a întrebat:

– Părinte Nicodim, ce este mai de folos astăzi pentru călugări? Să stea la linişte şi să se roage sau să ajute la mântuirea altora?

– Să le facă pe amândouă: întâi rugăciunea şi viaţa cât mai sfântă şi apoi misiunea care este dragoste şi milostenie duhovnicească. Când vezi casa vecinului în flăcări, poţi să stai la linişte şi să te rogi, până nu arunci pe foc o găleată de apă? Lumea de astăzi este aprinsă de focul urii, al desfrâului şi al păcatului. Să ajutăm şi noi, călugării, după putere la mântuirea oamenilor.

41. Spunea părintele Nicodim ucenicilor săi:

– Când am fost hirotonit preot, m-am rugat în taină lui Dumnezeu şi I-am cerut să-mi dea darul cuvântului, al înţelepciunii duhovniceşti şi al povăţuirii sufletelor pe calea mântuirii, ca să pot călăuzi cât mai mulţi creştini la Împărăţia cerurilor. Am gândit atunci să nu primesc bani pentru slujbele religioase. Dar, văzând că prin aceasta aduc sminteală altora şi se mâhnesc credincioşii că le refuz darul, am hotărât înaintea lui Dumnezeu să primesc cele ce-mi dau credincioşii la biserică; însă, o parte de bani să-i dau la săraci, iar altă parte să-i folosesc pentru tipărirea şi cumpărarea de cărţi sfinte, pe care apoi să le împart gratuit celor ce au nevoie. Aşa am făcut toată viaţa mea de preot şi multe suflete s-au folosit şi s-au întors la Hristos cu ajutorul rugăciunilor, al sfatului bun şi al cărţilor sfinte.

42. Unui ucenic, care se certa cu cei din jur, i-a zis:

– Nu este bine şi creştineşte să-ţi pierzi timpul în discuţii care duc la ceartă şi dezbinare. Acela este biruitor în discuţii care la început se pare că este biruit, dar până la urmă reuşeşte să rămână în pace şi dragoste cu acela cu care nu se potriveşte în idei.

43. Uneori zicea bătrânul către ucenicii săi:

– Poporul nostru creştin este foarte iubitor de Dumnezeu, de adevăr, de dreptate, însă fiecare i-a pipăit numai buzunarul. Rar s-a găsit câte unul ici-colo ca să-l ajute, să-l călăuzească şi să-l îndemne cu adevărat la cele bune, la mântuire. Mă doare inima că nu pot face mai mult pentru acest popor, căci şi eu sunt os din oasele lui, carne din carnea lui. Dacă aş putea, m-aş duce din casă în casă să stau de vorbă cu credincioşii noştri, să-i învăţ dreapta credinţă,

să le las vreo carte bună pentru citit, să fac rugăciuni cu ei, să-i mângâi în necazuri şi să mă bucur împreună cu ei, ca să nu se simtă singuri şi părăsiţi.

44. Părintele Nicodim punea mare accent pe răspândirea cărţilor bune, ortodoxe, în rândul credincioşilor. Uneori zicea către fiii săi duhovniceşti:

- O carte bună, creştinească, este un înger al lui Dumnezeu, căci te *învaţă să-L cunoşti şi să-L iubeşti, să descoperi frumuseţea vieţii în Hristos*, să iubeşti pe oameni, să te fereşti de păcat şi să te îngrijeşti de mântuirea sufletului. Dacă în viaţă agoniseşti cărţi sfinte în locul banilor, urmaşii s-ar folosi de pe urma lor; iar dacă le-ar vinde, tu nu vei pierde folosul lor şi ţi se va socoti ca o milostenie sufletească, pentru că oriunde vor ajunge cărţile sfinte, vor răspândi lumină şi vor aduce sufletele la cunoştinţa de Dumnezeu. Iar dacă vor rămâne după tine bani sau averi şi urmaşii le vor cheltui în păcate, nu numai că nu te vei folosi cu ceva, ci vei fi găsit vinovat că, prin zgârcenia şi lăcomia ta, ai dat urmaşilor prilej de păcate.

45. Dacă faci praznic mare, încât să hrăneşti tot satul; dacă îmbraci pe cei săraci cu haine noi, dacă faci chiar şi biserici din temelie, nu se supără atât de mult vrăjmaşul, ca atunci când dai cuiva o carte bună de citit, o carte creştinească în care să poată vedea, ca într-o oglindă, starea lui sufletească de decădere morală şi de păcătoşenie.

46. Un credincios l-a întrebat pe părintele Nicodim:

- Cuvioase părinte, locuiesc într-o casă moştenită de la o mătuşă de-a mea. Oare ce aş putea face eu mai bun pentru sufletul ei?

- Ca să ai mai multă nădejde pentru mântuirea ei, a răspuns bătrânul, şi să capeţi şi o pace lăuntrică, este bine ca din ce economiseşti, după putere, să cumperi cărţi creştineşti şi să le dai celor dornici drept milostenie, să le citească şi să cunoască voia lui Dumnezeu. Căci, pe lângă sfintele slujbe pentru cei răposaţi, mare folos îşi agonisesc creştinii care dau cărţi bune în dar celor ce doresc mântuirea sufletului.

47. Iar pentru Sfânta Spovedanie spunea ucenicilor săi:

- Aveţi grijă de cei care îi aduceţi să se mărturisească. Nu purtaţi oamenii pe drumuri, dacă ei nu sunt hotărâţi să părăsească păcatele. Nu legaţi oamenii la ochi, ci spuneţi-le clar şi desluşit să ştie ce au de făcut pentru sufletele lor. Dacă nu vor să părăsească beţiile, desfrânările, judecăţile, certurile, lenea şi toată răutatea, lăsaţi-i pe unii ca aceştia în voia inimii lor. Iar dacă vor încolţi frica de Dumnezeu şi gândul morţii în inimile lor, dacă se vor hotărî să părăsească păcatele care îi robesc, să ducă lupta cea bună creştinească, să se roage, să postească, să meargă regulat la biserică, să facă milostenie, să se împace cu semenii lor, să nu mai înjure de cele sfinte şi să

asculte de păstorii Bisericii, atunci daţi-le să citească cărţi ziditoare de suflet şi ajutaţi-i să se pregătească pentru Sfânta Spovedanie.

După ce se vor pregăti bine de tot, să-şi noteze păcatele din copilărie, să şi le citească cu căinţă înaintea sfintelor icoane cu candela aprinsă şi cu o zi de post, să se hotărască a le părăsi, a face canon şi a pune început bun. Numai aşa trebuie să vină credincioşii noştri la Taina Spovedaniei. Iar dacă vin în grabă, fără hotărâre de a părăsi păcatele şi nu fac nici canon, păcatele rămân în inimile lor şi spre osândă se împărtăşesc cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

48. Odată, părintele Nicodim a spus unui grup de credincioşi:

- Dragii mei, chiar dacă aţi fi nebotezaţi, când este vorba să suferiţi pentru dreapta credinţă sau pentru sfintele cărţi, acea suferinţă are putere să cureţe păcatele celui ce suferă fără cârtire. Cel ce pătimeşte pentru dreapta credinţă şi pentru cărţile sfinte, acela este numărat cu mucenicii Bisericii lui Hristos. Pentru nimic nu se supără mai mult vrăjmaşul, ca pentru o carte bună, folositoare de suflet, dată credincioşilor. Prin cărţile sfinte ce le citim, se strică toate planurile vrăjmaşului diavol. Dacă faci praznic cu săracii, el nu se supără atât de mult. Dacă te faci ctitor la biserică, el nu-ţi are grija. Dacă posteşti şi te rogi, el se supără mult, dar nu ca atunci când dai cuiva pentru citit o carte bună, ziditoare de suflet. Prin asemenea cărţi ortodoxe, multe suflete se trezesc din robia patimilor care îi stăpânesc, ca dintr-o beţie.

49. Un fiu duhovnicesc l-a întrebat pe părintele Nicodim:

- Creştinul care are râvnă pentru faptele bune şi citeşte cărţile sfinte, dar nu se mărturiseşte regulat şi nu urmează sfatul duhovnicului său se poate mântui?

- De va avea cineva, a răspuns bătrânul, multe cărţi sfinte şi se va sili la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu fără spovedanie şi fără ascultare faţă de un duhovnic iscusit, nu se poate mântui. Acela este asemenea uuui om bolnav ce intră să cumpere medicameute dintr-o farmacie, dar lipseşte farmacistul. Fără cel ce poate să-i dea medicamentele necesare, bolnavul nu se va vindeca.

Duhovnicul este, pentru fiii săi duhovniceşti, doctor, dascăl şi părinte, model de trăire în Hristos, rugător, povăţuitor, garant înaintea Preasfintei Treimi, mijlocitor înaintea Fiului şi izvor prin care se revarsă harul Duhului Sfânt asupra ucenicilor săi. Prin mâinile lui i se dezleagă păcatele, prin cuvintele lui se învaţă cele sfinte şi prin rugăciunea lui se coboară peste el harul mântuirii. Mare rol are duhovnicul bun în viaţa creştinului!

50. Mai zicea Părintele Nicodim:

- Fraţii mei, să iubim cartea sfântă, începând cu Sfânta Scriptură, Vieţile Sfinţilor şi cărţile de rugăciune şi să le dăm cu inimă deschisă şi altora spre

folos şi mântuire. Banii daţi pe o carte sfântă sunt o jertfă bineplăcută lui Dumnezeu. Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reuşim să lăsăm urmaşilor cât mai multe cărţi sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei şi pentru cei care vor urma după ei.

După 55 de ani de aleasă slujire în Biserica lui Hristos, cunoscându-şi dinainte sfârşitul, părintele Nicodim şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, Duminică, 6 iulie, în anul mântuirii 1975. Obştea maicilor din Agapia şi Văratec i-a aşezat trupul, până la a doua venire, lângă altarul bisericii pe care cu demnitate a slujit-o peste o jumătate de secol.

ARHIMANDRITUL DOMETIE MANOLACHE
Mânăstirea Râmeţ-Alba
(1924-1975)

a. Viaţa

Cuviosul arhimandrit Dometie a fost un iscusit duhovnic al Mânăstirii Râmeţ şi un preot misionar de mare preţ al monahismului românesc.

S-a născut în comuna Bălăneşti-Buzău. Dorind să slujească toată viaţa Biserica lui Hristos, a urmat Seminarul Teologic din Buzău. Între anii 1945-1949 a urmat teologia şi s-a făcut călugăr la Mânăstirea Prislop-Haţeg. Apoi, primind preoţia, a fost stareţ şi preot misionar timp de zece ani în câteva sate şi mânăstiri din Ardeal, ca: Prislop şi Afteea-Haţeg, Piatra Fântânele - Năsăud, Dragomireşti-Maramureş şi Ciolanu-Buzău.

În anul 1959 s-a stabilit ca duhovnic la Mânăstirea Râmeţ, fiind şi preot misionar în satele mocanilor din Munţii Apuseni. După 26 de ani de totală dăruire şi slujire a monahismului şi Bisericii, arhimandritul Dometie s-a mutat la odihna cea de veci, în vara anului 1975.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest neobosit călugăr şi preot al Bisericii lui Hristos a trăit o aleasă viaţă duhovnicească, a vestit Evanghelia celor care n-o înţelegeau şi s-a jertfit cu trup şi suflet pentru mântuirea altora. Timp de 20 de ani a mărturisit şi a apărat cu mult zel credinţa ortodoxă în Transilvania lovită de secte, ca un adevărat apostol al zilelor noastre.

2. Spun ucenicii săi că s-a nevoit mult în satele în care a slujit, pentru a aduce în staulul Bisericii lui Hristos pe creştinii dezbinaţi, învăţându-i că toţi

suntem una în Hristos şi că avem o credinţă, un botez şi o patrie - Împărăţia lui Dumnezeu. Astfel a întors la Biserica mamă pe mulţi fii rătăciţi.

3. Părintele Dometie mărturisea Ortodoxia nu numai cu cuvântul, ci şi cu fapta. Că era un adevărat ucenic al lui Hristos. La cuvintele sale părinteşti adăuga multă milostenie, rugăciuni cu lacrimi de zi şi de noapte, bunătate, răbdare, adâncă smerenie şi totală dragoste. Prin acestea toate covârşea inimile credincioşilor, câştiga pe cei slabi în credinţă, ruşina pe hulitori şi semăna peste tot bucurie, unitate şi nădejde de mântuire.

4. Cuviosul Dometie era şi un neostenit slujitor al sfântului altar. Permanent zăbovea în biserică, săvârşea cele sfinte cu mare credinţă, predica cu timp şi fără timp, mustra şi mângâia pe toţi, nu lipsea niciodată de la Sfânta Liturghie şi ieşea de la slujbă iluminat la faţă.

5. Spun iarăşi ucenicii săi că părintele Dometie era un duhovnic foarte căutat şi un iscusit povăţuitor de suflete. Avea peste tot fii duhovniceşti care îl ascultau şi trăiau după sfaturile lui. Mai ales în posturi şi sărbători veneau la mânăstire, se spovedeau, primeau Sfintele Taine, cereau binecuvântare şi se întorceau mângâiaţi la casele lor.

6. Cât timp a fost părintele Dometie preot misionar şi stareţ în Transilvania a înnoit viaţa duhovnicească în fiecare lăcaş, bine chivernisind casa lui Dumnezeu. În orice mânăstire în care slujea, lăsa în urmă biserici frumos împodobite, slujbe după rânduială, chilii noi, numeroşi fii duhovniceşti şi multă dragoste şi armonie.

7. Ceea ce a încununat sufletul părintelui Dometie a fost activitatea sa duhovnicească, dusă până la jertfa de sine, în Mânăstirea Râmeţ din Munţii Apuseni. El este un mare ctitor al acestui lăcaş străbun. În cele două decenii de nevoinţă şi răbdare, de smerenie şi dăruire, de bucurii şi lacrimi la Râmeţ, părintele Dometie a lăsat monahismului românesc o obşte cu 40 de călugăriţe bine organizată, întemeiată pe ascultare şi dragoste.

8. Spun fiii săi duhovniceşti că părintele Dometie era sufletul Mânăstirii Râmeţ. Zilnic săvârşea Sfânta Liturghie, la care lua parte toată obştea. Zilnic era înconjurat de călugări şi mireni, de sănătoşi şi de bolnavi, de tot felul de oameni care doreau să-l vadă şi să-i vorbească. Iar el cu mare dragoste se jertfea pentru fiecare, mângâind, odihnind şi hrănind pe toţi. Apoi împărţea tuturor cu bunăvoinţă ultima bucată de pâine, ultimul loc de dormit, ultima cămaşă din chilie. Iar părintele, cu cugetul împăcat, aţipea câteva ceasuri în biserică sau afară pe coridoare.

9. Părintele Dometie învăţa lumea şi pe călugăriţe cu multă autoritate duhovnicească, dar în acelaşi timp cu blândeţe şi înţelepciune.

Odată zicea către maici:

- Nu este lucru mare a face şcoală şi a spune multe cuvinte. Dumnezeu cere de la noi fapte bune şi inimă curată.

10. Altă dată iarăşi spunea către călugăriţe:

- Maicilor, să rupem legătura cu plăcerile păcătoase şi să ne vedem de sfânta noastră călugărie. Că *cine pune mâna pe coarnele plugului şi se uită înapoi nu este vrednic de Mine* - zice Mântuitorul (Luca 9, 62). Să se contopească inima noastră cu inima lui Iisus Hristos. Să ardem pentru dragostea de Dumnezeu, cum arde o lumânare în sfeşnic. Apoi încheia cu aceste cuvinte: *Râvna casei Tale, Doamne, mă va mistui* (Ioan 2, 17) şi îndată începea a lăcrima.

11. Zicea odată către ucenicii săi:

- Nimic în viaţă călugărului nu este mai de cinste şi mai odihnitor, decât să ştie a face orice ascultare, fără cea mai mică cârtire. Apoi încheia, zicând:

- Să mă credeţi că sunt fericit!

12. Altă dată iarăşi zicea:

- Dacă aş putea să-mi revăd tot scrisul meu, l-aş rezuma la o singură frază: Crede, nădăjduieşte, smereşte-te şi iubeşte pe Iisus Hristos! În puterea acestor cuvinte stă toată taina mântuirii şi fericirii noastre.

13. Pe călugăriţele din mânăstire aşa le învăţa:

- Maicilor şi surorilor, viaţa noastră trebuie să fie o continuă rugăciune. Sunt nemulţumit de sfinţiile voastre că nu slujiţi şi nu cântaţi lui Dumnezeu cu mai multă râvnă. Că noi trebuie să ardem pentru dragostea Lui. Nu suntem pentru rugăciuni lungi şi cu mintea împrăştiată. Ci să facem rugăciuni scurte. Dar în acele momente, fiinţa noastră, mintea, inima şi voinţa să fie unite cu Dumnezeu prin dragoste.

14. Iarăşi le zicea:

- Cine crede că vine la mânăstire ca să trăiască mai comod şi fără griji, acela greşeşte, neştiind scripturile vieţii călugăreşti, nici taina cea mare ce ancorează viaţa la cer.

15. Apoi adăuga:

- Nimbul de lumină în care se prezintă tot cadrul vieţii călugăreşti este dumnezeiesc, şi fericiţi sunt cei ce rămân în acest cadru până la sfârşit, fără nici un compromis. Fericiţi sunt de trei ori că s-au făcut vrednici de cununa cea neveştejită a slavei şi n-au trăit degeaba pe pământ. Ei sunt ca pomii răsădiţi la marginea apelor. Pentru aceia se va odihni cu adevărat Duhul lui Dumnezeu şi întreaga Sfântă Treime îşi va face lăcaş în sufletele lor.

16. Zicea iarăşi părintele Dometie:

– Numai a unora ca acestora le este viaţa fericită, care din pruncia călugărească s-au întraripat cu dumnezeiescul dar al curăţiei totale trupeşti şi sufleteşti. Pentru ei nimic nu este greu şi nimic necurat. Că zice Sfântul Pavel că pentru cei curaţi toate sunt curate şi sfinte. Pentru ei nimic nu este greu, căci toate le pot în Iisus Hristos care este veşnic cu ei.

Domnul ne vrea să fim întregi ai Lui. Întregi la minte şi întregi la trup.

17. După o nevoinţă şi o dăruire totală ca aceasta, părintele Dometie a fost chemat la odihna cea de veci. Deci, săvârşind dumnezeiasca Liturghie şi dând tuturor învăţătura cea mai de pe urmă, pe când aducea alimente în spate peste munte însoţit de obşte, s-a aşezat jos cu ochii către cer şi şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos. Era Duminică, 6 iulie, 1975.

Aşa a trăit şi aşa s-a jertfit părintele Dometie, duhovnicul moţilor din Munţii Apuseni![8]

EPISCOPUL CHESARIE PĂUNESCU al Dunării de Jos (1888-1975)

a. Viaţa

Evlaviosul episcop Chesarie Păunescu, care a păstorit Episcopia Constanţei şi Dunării de Jos timp de 29 de ani, a fost una dintre cele mai luminoase figuri de ierarhi români din a doua jumătate a secolului nostru.

Fiu de părinţi credincioşi, Toma, învăţător, şi Iordana - din satul Dobroteşti, comuna Amărăştii de Sus-Dolj, a fost ales şi chemat de mic să slujească Biserica lui Hristos. După ce urmează seminariile Sfântul Nicolae-Râmnicu-Vâlcea şi Central din Bucureşti şi apoi Facultatea de Teologie, devine licenţiat în anul 1911 şi îşi închină viaţa cu totul lui Dumnezeu.

Călăuzit de Duhul Sfânt, renunţă la cele trecătoare şi intră în cinul monahal în anul 1914, fiind tuns în monahism la Episcopia Huşilor, pe seama Mânăstirii Dobrovăţ. Apoi devine arhimandrit de scaun şi venerabil slujitor al Catedralei episcopale din Huşi, până în vara anului 1929. Mărturisesc cei care l-au cunoscut, precum şi ucenicii săi, că arhimandritul Chesarie era un călugăr foarte distins, corect, smerit, iubitor de rugăciune şi nelipsit de la slujbele

[8] *O plecare timpurie*, în „Telegraful Român", nr. 35/36, Sibiu, 1975; mărturiile fiilor săi duhovniceşti şi corespondenţa personală

bisericii. Respecta cu sfinţenie porunca ascultării, programul slujbelor şi rânduiala pravilei de chilie, ca şi sfaturile duhovnicului său, el însuşi fiind un duhovnic iscusit. Slujea cu multă evlavie cele sfinte şi avea darul duhovniciei, încât mulţi veneau la el să-şi mărturisească păcatele.

În anul 1929, arhimandritul Chesarie este numit director al Seminarului Monahal de la Cernica, apoi şi stareţ al acestei mânăstiri. Timp de peste zece ani a crescut şi a format sute de seminarişti, monahi din toate mânăstirile ţării, dintre care unii au ajuns apoi ierarhi distinşi, stareţi, duhovnici şi slujitori buni la centrele eparhiale şi prin mânăstiri. În anul 1942 este numit director al Seminarului Central din Bucureşti. Aici, ca şi la Cernica, formează numeroşi tineri, viitori preoţi şi slujitori ai Bisericii lui Hristos, făcându-şi întru toate datoria de preot, profesor şi pedagog duhovnicesc.

La începutul anului 1944, arhimandritul Chesarie Păunescu a fost ales de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române şi hirotonit episcop al Constanţei şi apoi al Dunării de Jos, ascultare pe care o duce cu mare demnitate şi dăruire pentru Biserica lui Hristos. Peste un sfert de veac a păstorit bunul păstor turma cea cuvântătoare, a hirotonit sute de preoţi, a restaurat şi înnoit zeci de biserici, a făcut vizite canonice prin oraşe şi parohii de ţară şi a mângâiat multe suflete zdrobite.

Virtuţile care au încununat creştetul şi sufletul venerabilului episcop Chesarie au fost acestea: multă evlavie şi corectitudine la săvârşirea sfintelor slujbe bisericeşti, milostenie deosebită faţă de săraci, de ţărani, de elevii lipsiţi, de toţi cei în nevoi şi suferinţe. Multă grijă duhovnicească pentru rugăciunea individuală, pentru călugări şi preoţi lipsiţi, pentru bisericile sărace, pentru oricine îi bătea în uşă şi îi cerea ajutor material sau moral.

Ultimii doi ani ai vieţii sale, episcopul Chesarie a trăit la Episcopia Dunării de Jos ca un adevărat sihastru, în totală retragere, în tăcere şi smerenie, în rugăciune, post, milostenie şi aşteptare cu nădejde a mutării sale la cele veşnice.

Încărcat de zile şi împodobit cu multe fapte bune, la 30 octombrie, 1975, evlaviosul episcop Chesarie Păunescu şi-a dat sufletul cu pace în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind înmormântat alături de catedrală.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Episcopul Chesarie al Dunării de Jos a fost ales de Dumnezeu din pruncie să ia jugul cel bun al lui Hristos şi să împlinească înalta misiune de arhiereu şi păstor de suflete. Ca iconom al harului Sfântului Duh şi întâistătător al acestei sfinte eparhii, blândul episcop se caracteriza îndeosebi

printr-o viaţă duhovnicească exemplară, prin modestie şi desăvârşită lepădare de cele pământeşti.

2. Dintre celelalte virtuţi, episcopul Chesarie iubea cel mai mult rugăciunea, pe care o făcea după rânduială călugărească la chilie, fiind totodată nelipsit de la slujbele bisericii. Apoi postea foarte mult, ştiind că rugăciunea fără post nu ajunge cu uşurinţă la tronul Preasfintei Treimi. Vorbea puţin, citea mult, dădea sfaturi părinteşti tuturor cu dragoste şi miluia cu bucurie pe fiecare. Purta haine simple şi nu căuta laudă şi cinste de la nimeni. Ştia să vorbească scurt şi înţelept, ştia să mângâie pe cei loviţi de necazuri şi să rabde cu bărbăţie toate. Astfel împlinea cu faptele sale cuvintele Domnului, Care zice: *Cuvântul vostru să fie dres cu sare* (Matei 5, 13), ca şi cuvântul rostit de Sfântul Ciprian al Cartaginei: „Noi nu vorbim frumos, dar trăim frumos".

3. Când era chemat la sfinţiri de biserici în eparhie, mergea cu multă bucurie şi-i sălta inima văzându-se întâmpinat de mulţimea credincioşilor cu flori şi cu lumânări aprinse în mâini. După ce săvârşea slujba sfinţirii, ca şi Sfânta Liturghie, rostea cuvânt de învăţătură, binecuvânta poporul şi pleca la alte biserici, unde era aşteptat, fără a primi ceva de la nimeni. Iar dacă preotul şi enoriaşii îl invitau la masa de obşte, bunul păstor le mulţumea din inimă pentru dragoste şi adăuga:

– Dumnezeu să vă binecuvinteze credinţa, rugăciunea şi jertfa. Văzând dragostea dumneavoastră, mă simt hrănit şi îndestulat. Nu vreau să vă mai supăr şi cu hrana cea trupească!

4. În predicile Preasfinţiei Sale îndemna pe credincioşi mai întâi să rămână statornici în staulul Bisericii Ortodoxe întemeiate de Hristos, care, de aproape 2.000 de ani conduce poporul nostru pe calea mântuirii. Apoi îi îndemna să se roage lui Dumnezeu cât mai mult şi să nu lipsească de la slujbele bisericii, să-şi crească copiii în frica Domnului, să trăiască în iubire cu semenii lor, să asculte de păstorii lor duhovniceşti şi să-şi mărturisească regulat păcatele, pentru a se învrednici de Sfânta Împărtăşanie.

5. Uneori îndemna astfel pe credincioşi:

– Sfântul Apostol Pavel consideră viaţa noastră pământească ca o întrecere şi alergare pe stadion, pentru a câştiga cununa biruinţei (I Cor. 9, 24-25). Această cunună pentru noi este mântuirea sufletului. Ea nu ne vine de la sine, ci se dobândeşte cu trudă şi cu sârguinţă, căci nici o cunună sau premiu nu vine pe nemuncite. Aşa şi *Împărăţia lui Dumnezeu se ia cu sila şi cei ce se silesc, aceea o răpesc* (Matei 11, 12). Ea nu stă în vorbe, ci în fapte, sprijinită pe dragoste către toţi oamenii. Deci şi noi trebuie să ne supunem

rânduielilor vieţii duhovniceşti cu bucurie, iar nu suspinând. Să păzim duhul Evangheliei şi să-l trăim aşa cum ne-a învăţat bunul nostru Mântuitor, Care şi-a dat chiar viaţa Sa pentru mântuirea noastră şi pentru a ne sluji ca exemplu de urmat.

6. Alteori spunea în predicile Preasfinţiei Sale:

- Dumnezeu ne-a dăruit ce a fost mai de preţ, mântuirea. Deci şi noi să-I răspundem cu ce avem mai de preţ - iubirea curată a sufletului. Să iubim pe Dumnezeu din toată inima şi din tot sufletul, pentru că El este Tatăl nostru al tuturor şi prin El suntem ceea ce suntem. El ne-a chemat la viaţă şi ne-a înfrumuseţat mai mult decât orice, când a sădit în noi chipul slăvit şi asemănarea Sa şi ne-a făcut stăpâni peste tot ce există pe pământ. De asemenea, se cuvine să iubim şi pe semenii noştri în aceeaşi măsură în care ne iubim pe noi înşine, căci toţi suntem fii ai lui Dumnezeu şi fraţi între noi.

7. Cu alt prilej spunea fiilor săi duhovniceşti:

- Pentru noi nu mai poate fi nici o nedumerire, nici o căutare în altă parte. Drumul vieţii noastre este însemnat de Însuşi Dumnezeu. El este unul singur şi anume Acela care slujeşte Evanghelia, Biserica şi binele, înfrăţit pentru totdeauna în voinţa noastră comună. De aceea, ca părinte duhovnicesc al vostru, vă îndemn, iubiţilor, să mergeţi cu încredere pe acest drum şi niciodată nu veţi rătăci calea către fericire şi mântuirea voastră.

8. Altă dată iarăşi spunea:

- Fericirea personală a noastră depinde întotdeauna de fericirea generală. Tot aşa şi mântuirea noastră depinde totdeauna de raportul dintre noi şi semenii noştri, de cât bine le-am făcut, câtă dragoste le-am arătat.

9. Într-una din pastorale învăţa pe fiii săi sufleteşti:

- Moartea şi Învierea Domnului nostru Iisus Hristos rămân pentru totdeauna îndemn şi luare aminte de felul cum trebuie să mergem pe cărarea vieţii, care ne este deschisă fiecăruia, după cum voim noi, spre moarte sau spre viaţă. Viaţă este toată fapta bună care tinde spre binele obştesc şi spre desăvârşirea noastră creştină. Iar moarte nu este numai aceea cu care se sfârşeşte viaţa noastră pământească; ci moarte este şi vieţuirea în păcate, viaţa trăită în întunericul necunoştinţei, viaţa fără nici o preocupare folositoare duhovnicească. Căci viaţa omenească, dacă nu are un scop folositor spre care să tindă, un ideal pe care să-l urmărească zi de zi, chiar cu sacrificii la nevoie, nu are preţ. Oricine nu face asemenea înseamnă că e pom neroditor şi îşi trăieşte moartea încă din viaţă.

10. Pentru creşterea copiilor învăţa pe credincioşi:

- De la Pruncul Iisus să ne întoarcem la pruncii noştri. Ei sunt speranţa noastră, sunt binecuvântarea lui Dumnezeu pentru întărirea familiei şi a viitorului lumii. Hristos locuieşte în fiecare copil şi ne cere să avem grijă de el. De aceea, ca familia sfântă, ca păstorii, ca magii şi ca cei care i-au fost Lui de sprijin, să purtăm grijă de copiii noştri. Ei au nevoie de dragostea noastră, a părinţilor, de munca şi de jertfa noastră, spre a-i pregăti pentru viaţă, ca sa fie buni creştini şi folositori societăţii, iar noi să le servim drept exemplu de trăire.

MONAHUL VENIAMIN IORGA
Mânăstirea Sihăstria
(1891-1976)

a. Viaţa

Acest călugăr nevoitor şi lucrător al rugăciunii lui Iisus era de loc din părţile Bârladului. În anul 1924 s-a călugărit în Schitul Muşunoaiele - Vrancea. După câţiva ani a intrat sub povăţuirea unui mare călugăr, anume Evghenie Dumitrescu de la metocul Ţifeşti-Vrancea. Între anii 1957-1966 s-a nevoit la Schitul Bucium-Iaşi, iar ultimii zece ani a trăit în obştea Mânăstirii Sihăstria, unde s-a şi săvârşit.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spunea părintele Veniamin că, după îndreptarea calendarului, s-a răzvrătit în sufletul său şi, călcând porunca ascultării, s-a făcut sihastru în Munţii Vrancei. Trei ani s-a ostenit acolo singur, dar nu avea pace duhovnicească pentru că se despărţise de Biserică. Atunci a venit la părintele Evghenie şi l-a întrebat:

- Ce să fac, părinte, că sunt tulburat?

- Dacă vrei să te mântuieşti, i-a răspuns bătrânul, intră din nou sub ascultarea Bisericii şi a unui stareţ; altfel, îţi pierzi sufletul, căci eşti înşelat de vrăjmaşul.

- Mă primeşti în obştea sfinţiei tale?

- Vină, părinte, în căruţa ascultării. Numai să iei aminte, că aici poţi avea mai multe ispite decât în pustie. Că vii de la voia sfinţiei tale la voia altuia. Dar de vei face ascultare în tăcere şi rugăciune, vei afla multă linişte în suflet.

2. Împlinind părintele Veniamin cu sfinţenie porunca ascultării şi mult ostenindu-se cu postul, cu rugăciunea şi cu paza minţii, a ajuns călugăr sporit şi plin de frica lui Dumnezeu. Că se ruga neîncetat şi toate le făcea cu binecuvântare.

3. Odată a zis către unul din părinţi:

- Dacă ne-ar judeca Dumnezeu după gânduri, cred că aproape nimeni nu s-ar mântui. Că războiul gândurilor nu ne slăbeşte până la moarte.

4. Altă dată l-a întrebat un alt părinte:

- Dacă nu săvârşim păcatul cu fapta, oare vom dobândi milă în ceasul judecăţii? Iar bătrânul i-a răspuns:

- Mintea este totul, părinte. Aici se dă războiul. De războiul minţii depinde mântuirea sau osânda noastră. Că diavolii nici o clipă nu ne slăbesc. Dacă nu reuşesc să ne biruiască cu fapta, atunci ne luptă prin gânduri şi imaginaţii. Mare este războiul minţii! Mai ales la călugări. De aceea trebuie să ne rugăm neîncetat. O, să ne scape Dumnezeu de osânda cea de veci! Şi îndată a început a plânge.

5. Apoi iarăşi a zis:

- Diavolul este acum îngăduit să lupte pe oameni şi să aleagă pe sfinţi. Că dacă nu ne-ar lupta, nu ne-am încununa. Mă luptă şi pe mine mereu. Vrea să mă tragă de partea lui. Iar eu, când văd că slăbesc, încep să strig din adâncul inimii: „Iisuse preadulce, nu mă lăsa! Maica Domnului, care ai născut pe Soarele Hristos, nu mă lăsa!" Apoi bătrânul din nou începu a plânge.

6. A zis odată către unul din părinţi:

- Mare lucru este călugăria! Să dăm slavă Împăratului şi Împărătesei că ne-au făcut fii ai luminii şi ai veşniciei. Că acesta este scopul nostru, să dobândim pe Domnul. Aceasta este tot ce dorim pe pământ. Ei, părinţilor, ce mare dar este fericirea cea de veci!

7. Zicea iarăşi părintele Veniamin:

- Cincizeci de ani m-am luptat cu gândurile mele şi m-am biruit de ele! Pentru aceasta mă întreb, oare voi vedea eu faţa lui Hristos? Oare voi dobândi îngeri buni în ceasul morţii? Oare voi câştiga atunci pe dulcele Iisus? Că trebuie să dau răspuns de fiecare cuget şi cuvânt.

8. Odată l-a întrebat un frate:

- Părinte Veniamin, cum te simţi în chilie? Iar bătrânul i-a răspuns:

- Ce folos că am linişte în chilie, dacă am tulburare în cap! Că războiul gândurilor nu ne slăbeşte, până ce ne vom muta din cortul acesta.

9. Altă dată zicea bătrânul:

– Mai de preţ era coliba Sfântului Ioan Colibaşul decât chilia mea. Că eu mă amăgesc de gânduri, de mâncare şi de somn. De aceea zic Sfinţii Părinţi că „somnul mult este icoana morţii". Ne trebuie multă smerenie, părinte. Că dacă cel dinăuntru nu este călugăr, toate sunt în zadar!

10. Într-o zi l-a întrebat un frate:

– Părinte Veniamin, mai ai rude acasă?

– De când am venit să slujesc lui Hristos, a răspuns bătrânul, n-am mai fost prin sat, nici n-am scris cuiva, ci pe toate le-am lăsat pentru mila Lui cea mare. Şi s-a folosit fratele de nevoinţa lui.

11. I-au zis fraţii iarăşi:

– Părinte Veniamin, dă-ne cuvânt de folos.

– Ei, părinţilor, a răspuns el, mare dar este călugăria! Să slăvim pe Hristos Împăratul şi pe Maica Luminii, că altă nădejde nu avem. Să ne păzim mintea curată şi să ne izbăvească Dumnezeu de desfrânare. Că acesta este cel mai greu război al călugărului. Iar pentru gânduri să ne pocăim cu lacrimi întotdeauna.

12. În anul 1966, dorind să se retragă la linişte, nu-i dădea stareţul binecuvântare.

– Părinte Veniamin, zicea el, rămâi la Bucium, că, iată, am făcut chilii noi pentru călugări.

– Părinte stareţ, acestea sunt pentru generaţiile viitoare. Iar mie, daţi-mi voie la Mânăstirea Sihăstria, că acolo vreau să mor!

13. Odată i-a cerut stareţul cuvânt de folos, iar bătrânul a răspuns:

– Să conduci mânăstirea cum te va lumina Dumnezeu, dar să ai multă dragoste şi răbdare.

14. Uneori zicea cu lacrimi către ucenicul său:

– Mântuirea, frate, mântuirea s-o câştigăm! Oare puţin lucru este aceasta?

15. Acelaşi ucenic i-a cerut odată cuvânt de folos. Iar bătrânul i-a zis:

– Frate, caută pe altul mai învăţat să-ţi dea cuvânt de folos. Iar dacă vrei să primeşti, păzeşte aceste trei lucruri: să nu te împrieteneşti cu femei, să nu bei vin şi să ai smerenie adâncă.

16. De ziua Sfântului Gheorghe, stareţul a servit pe părinţi cu pâine şi vin. Iar părintele Veniamin, văzând aceasta, a zis, suspinând:

– Astăzi Sfântul Mucenic a fost tras pe roată pentru Hristos, iar noi îl serbăm cu vin şi cu plăcinte!

17. Un duhovnic l-a întrebat pe bătrânul:

– De câte ori te împărtăşeşti, părinte Veniamin?

- O dată pe lună mă împărtăşesc, căci aşa obişnuiesc. Trei săptămâni mănânc o dată pe zi, iau parte la toate slujbele, citesc la Psaltire şi zic rugăciunea lui Iisus. În săptămâna a patra nu mănânc nimic miercurea şi vinerea. Iar sâmbăta primesc cu mare bucurie pe Hristos, mărgăritarul cel nepreţuit. Şi îndată ochii bătrânului s-au umplut de lacrimi.

18. Într-o zi, un părinte i-a dat un pahar cu must din miere de albine. Iar bătrânul, gustând puţin şi mulţumind, a zis:

- Nu vreau să beau mai mult, că-mi obosesc mintea şi pe urmă încep gândurile rele.

19. Spun părinţii despre dânsul că veneau uneori călugări şi chiar mireni şi-i cereau binecuvântare. Iar bătrânul, plin de bucurie şi cu ochii în lacrimi, răspundea:

- Acestea sunt zisele mele cele de pe urmă: Să se milostivească bunul Dumnezeu şi să ne arunce pe toţi în raiul desfătării şi în veşnicele bunătăţi cu tot neamul ce ne aparţine!

20. Într-o zi, părintele Veniamin se ruga afară culcat pe pernă, că era bolnav. Apoi, plângând cu braţele întinse spre cer, a zis:

- Doamne, aproape 60 de ani am în călugărie şi încă nu am pus început bun! Că vrăjmaşul mă biruieşte cu gândul slavei deşarte.

21. În altă zi l-a întrebat ucenicul:

- Părinte Veniamin, eşti bolnav că n-ai venit azi la biserică?

- Eu sunt întotdeauna în biserică! a răspuns bătrânul.

22. Altă dată l-au întrebat părinţii:

- Cum te mai simţi, părinte Veniamin? Iar el a zis:

- Suflet mort în trup viu! Trupul acesta nu vrea să se lase străbătut şi condus de minte. Şi dacă îi mai dai mâncare multă şi vin, te ucide cu totul.

23. L-a întrebat duhovnicul într-o zi:

- Părinte Veniamin, de câţi ani n-ai mai băut vin?

- De treizeci şi patru de ani.

- Pentru că te-ai împărtăşit astăzi, bea acest pahar cu vin. Şi a răspuns bătrânul:

- De ascultare îl iau. Dar dacă mă sileşti să mai beau unul, nu mai fac ascultare.

24. Părintele Veniamin avea mare evlavie către Maica Domnului, pe care o lăuda ziua şi noaptea. Uneori zicea către părinţi:

- O, bunătate a Împăratului, că ne-a dat pe Maica Sa să fie Maica noastră! Împărătească, Stăpână, Doamnă, Mamă prea scumpă şi prea dulce. O, bunătate a Împăratului Hristos!

25. Un părinte i-a cerut cuvânt de folos. Iar bătrânul a zis:

- Să mulţumeşti Maicii Domnului care a făcut cu noi negrăită milă. Că ne-a scos din lume şi ne-a adus în sfânta mânăstire!

26. Acelaşi părinte l-a întrebat:

- Ce este mai de nevoie creştinului spre a se mântui? Iar bătrânul a răspuns:

- Dacă nu avem smerenie nu ne putem mântui!

27. Într-o zi l-a întrebat unul din părinţi:

- Mă cunoşti, părinte Veniamin?

- Să te cunoască Dumnezeu! a răspuns el.

- Roagă-te pentru mine, părinte Veniamin.

- Du-te la altul mai vrednic, a zis bătrânul cu glas smerit.

28. Cu două zile înainte de obştescul sfârşit, a venit la părintele Veniamin un doctor şi i-a zis:

- Sunt doctor. Cu ce ţi-aş putea fi de folos? Iar bătrânul i-a răspuns:

- Da, eşti doctor. Dar eu mă duc la Doctorul Cel de sus, care vindecă şi trupul şi sufletul.

29. Fiind aproape de ceasul cel mai de pe urmă, a zis către toţi:

- *Durerile morţii m-au înconjurat* (Ps. 17, 5). Apoi a adăugat: Mâine mă duc! Mâine mă duc!

După o zi şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, având pe buzele sale rugăciunea lui Iisus.

PROTOSINGHELUL IOACHIM SPĂTARU
Mânăstirea Neamţ
(1896-1976)

Părintele Ioachim a fost un duhovnic vestit în obştea Mânăstirii Neamţ din ultimele decenii. Era din comuna Belceşti-Iaşi. În anul 1921 a intrat în viaţa monahală, deprinzând buna nevoinţă şi ascultarea de la cei mai aleşi duhovnici din lavră.

Mai târziu, învrednicindu-se de darul preoţiei, a ajuns egumen la Schitul Pocrov şi duhovnic renumit pentru călugări şi mireni. Căci poposeau la schit numeroşi săteni şi săraci din Pipirig, unii pentru slujbă şi alţii pentru milostenie. Iar părintele Ioachim stătea cu faţa senină şi cu inima deschisă înaintea tuturor, mângâind, spovedind şi ospătând pe fiecare. El era un duhovnic al blândeţii. Prin aceasta câştiga multe suflete pentru Împărăţia lui

Dumnezeu. După ce a coborât de la Pocrov în lavră, a continuat aceeaşi ascultare de preot şi duhovnic. Chilia lui din lavra mânăstirii era un adevărat paraclis şi casă de oaspeţi pentru credincioşi. Căci era cunoscut şi căutat de multă lume de la munte şi de la şes, din Bucovina şi Ţara de Jos. Toţi ştiau bunătatea bătrânului, se foloseau de cuvintele lui şi băteau cu încredere în uşa chiliei sale.

Cincizeci de ani a slujit părintele Ioachim Sfânta Liturghie la altarul bisericii din Mânăstirea Neamţ, săvârşind cele sfinte cu multă râvnă şi dragoste. Şi tot atâţia ani a dezlegat sufletele oamenilor de legătura păcatelor, povăţuind şi crescând mulţi fii duhovniceşti.

Miercuri, în săptămâna Sfintelor Patimi, anul mântuirii 1976, pe când mergea la biserică, părintele Ioachim s-a simţit chemat la Hristos. Deci, însemnându-se cu Sfânta Cruce, în clipa aceea şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Aşa s-a săvârşit un mare duhovnic al Mânăstirii Neamţ.

ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE
Schitul Bucium-Iaşi
(1884-1979)

Cuviosul arhimandrit Hrisostom Postolache era din comuna Probota-Iaşi. Povăţuit de darul Duhului Sfânt, în anul 1908 ajunge vieţuitor în Schitul Prodromul din Muntele Athos, primind tunderea monahală de la arhimandritul Antipa Dinescu, egumenul schitului. Apoi, sporind în lucrarea faptelor bune, s-a învrednicit de harul preoţiei, săvârşind cu evlavie cele sfinte în obştea românească din grădina Maicii Domnului şi rugându-se ziua şi noaptea pentru toată lumea. Era încă foarte iubitor de linişte, întrecând pe mulţi cu blândeţea şi ascultarea lui şi cercetând adesea pe sihaştrii de sub vârful Atonului.

Între anii 1919-1921, arhimandritul Hrisostom a fost egumen al Schitului Românesc Prodromul, adunând în jurul său o obşte de 80 de călugări din toate colţurile ţării. Şi era între ei ca o lumânare aprinsă şi ca o mamă cu mulţi fii, mângâind pe fiecare şi povăţuindu-i către Hristos.

În anul 1921 revine în ţară, ca preot slujitor la Schitul Darvari din Bucureşti, iar în anul 1937 este numit egumen la Schitul Bucium de lângă Iaşi, ascultare pe care o duce cu multă demnitate şi aşezare duhovnicească 42 de ani. Călugăr îmbunătăţit, slujitor neobosit al Sfintei Biserici timp de 60 de ani, duhovnic cu mulţi fii sufleteşti, chip luminat, suflet blând şi stareţ venerabil, renumit în toată ţara, iată câteva din însuşirile duhovniceşti ale Arhimandritului Hrisostom Postolache.

Ca egumen al Schitului Bucium, el a adunat în jurul său până la 20 de ucenici, deprinzându-i mai ales smerenia şi ascultarea şi săvârşind zilnic dumnezeiasca Liturghie. Datorită acestui cuvios egumen, la Schitul Bucium s-a menţinut neştirbit tipicul slujbelor ca la Muntele Athos.

În vara anului 1979, simţindu-se chemat de Hristos la cereştile lăcaşuri, a chemat ucenicii la el şi le-a spus:

- Părinţilor, a zis bătrânul, siliţi-vă toată viaţa să slujiţi Biserica, căci are nevoie de sfinţiile voastre. Să faceţi ascultare, orice vi s-ar porunci. Că ascultarea este viaţă, iar neascultarea moarte lucrează. Mai ales când este poruncă. Căci aţi auzit ce zice Proorocul David: *Iar pe cei ce lucrează îndărătnicii, duce-i-va Domnul cu cei ce lucrează fărădelege* (Ps. 124, 5). Apoi, sărutându-i pe toţi, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind în vârstă de 95 de ani.

În vara anului 1979, după 42 de ani de stăreţie, bătrânul se îmbolnăveşte şi este dus de ucenici la spitalul din Iaşi. Fiind noapte şi aţipind pe un scaun, a văzut că se apropiau de el trei bărbaţi sfinţi, îmbrăcaţi în veşminte strălucitoare. Unul dintre ei, arătând spre bătrânul bolnav, a întrebat pe altul mai mare dintre ei: „Ce porunceşti cu bătrânul?" „Spune-i părintelui Hrisostom să se pregătească. Să cheme pe părintele Cleopa, duhovnicul lui, să se spovedească şi să se împărtăşească. Acum eu mă duc şi când mă voi întoarce, să fie gata, căci în curând voi veni să-l iau!" Apoi, îndată, acel sfânt a plecat dintre cei trei, iar bătrânul s-a deşteptat.

Chemând pe ucenicul lui, i-a poruncit ca atunci, noaptea, să-l ducă la schit şi să trimită o maşină la Mânăstirea Sihăstria să-i aducă duhovnicul pentru spovedanie şi pentru ultima binecuvântare. În zorii zilei a sosit la Schitul Bucium arhimandritul Cleopa Ilie, l-a spovedit pe bătrânul stareţ Hrisostom, l-a împărtăşit pentru ultima dată cu Trupul şi Sângele lui Hristos, s-au sfătuit mult duhovniceşte, s-au îmbrăţişat şi, sărutându-se unul cu altul, s-au despărţit.

După opt zile de la acel vis, exact la aceeaşi oră, venerabilul şi blândul stareţ, arhimandritul Hrisostom Postolache, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de toţi ucenicii şi fiii săi duhovniceşti. Mormântul său se află sub un brad, lângă altarul bisericii în care a slujit lui Dumnezeu zi şi noapte, timp de peste cincizeci de ani.

Apoi, sărutându-i pe toţi, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind în vârstă de 95 de ani.

Doamne, odihneşte cu drepţii sufletul Părintelui nostru, Arhimandritul Hrisostom!

SCHIMONAHIA ACACHIA MAIOR
Mânăstirea Eleon-Ierusalim
(1890-1980)

a. Viaţa

Schimonahia Acachia s-a născut în Sighişoara şi a intrat de tânără în obştea Mânăstirii Ţigăneşti împreună cu sora sa, Filonida, unde a primit tunderea monahală. În anul 1932 a fost trimisă împreună cu altă maică la Căminul Românesc din Ierusalim, ca vieţuitoare.

După câţiva ani a fost trimisă la Schitul românesc Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, care s-a înfiinţat în anii 1936-1937 de Ieromonahul Luca, cu metania din Mânăstirea Secu. Acolo s-a nevoit maica Acachia mulţi ani, în neîncetată rugăciune, în smerenie, ascultare şi lacrimi, ca ucenică a Sfântului Ioan Iacob, care a fost egumen la schitul românesc de la Iordan, între anii 1947-1952.

La bătrâneţe s-a închinoviat în Mânăstirea Eleon de pe Muntele Măslinilor, unde s-a nevoit până la sfârşitul vieţii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Unui călugăr, care era în pelerinaj şi i-a cerut cuvânt de folos, i-a spus:

– Să-ţi faci pravila călugărească, să rabzi în mânăstire toate şi să fii în viaţă ascultător.

2. Fiind întrebată cum se simte în Mânăstirea Eleon, departe de ţară, ea a răspuns:

– În Mânăstirea Eleon mă împac aşa ca printre străini. Ştiţi ce spun Sfinţii Părinţi? „Călugărul care trăieşte printre străini are două cununi! Una este cununa ostenelilor călugăreşti, pe care le face în viaţă; iar a doua este cea pe care i-o pregătesc cei din jurul lui, prin defăimări şi dispreţ că este străin". Aşa pătimim şi noi aici!

3. Apoi Maica Acachia a adăugat:

– De vom crede cu tărie în Dumnezeu şi vom privi cu ochii sufletului spre Hristos Cel înălţat la cer, avem nădejde că nu va pieri lumea şi ţara noastră!

PROTOSINGHELUL TEODUL VARZARE
Mânăstirea Agapia
(1899-1981)

Acest mare duhovnic şi preot slujitor din Mânăstirea Agapia s-a născut din părinţi smeriţi şi iubitori de Hristos, în comuna Meşeni-Orhei. De mic iubea biserica, sfintele slujbe, cântările de la strană şi viaţa duhovnicească.

În anul 1918, începând persecuţia ateistă în Rusia, părintele Teodul, fiind în casa părintească şi ajungând la Odesa, a văzut cu ochii cum ateii ucideau obştea unei mânăstiri de maici din apropiere, aruncându-le câte una din cafas pe marmura bisericii.

Adânc mişcat de aceasta, s-a stabilit la Iaşi, unde a făcut Şcoala de cântăreţi bisericeşti. Apoi, făcând armata, a fost călugărit de episcopul Teodosie Atanasiu şi a ajuns cântăreţ şi diacon la Catedrala Episcopiei Romanului, unde se nevoieşte 10 ani. După moartea episcopului său, slujeşte ca diacon încă 10 ani la Mitropolia Moldovei, iar în vara anului 1939 este hirotonit preot şi apoi numit duhovnic la Mânăstirea Agapia, care în acea vreme avea o obşte de 400 de maici.

Aici s-a nevoit peste 40 de ani ca preot slujitor şi duhovnic iscusit al acestei vestite mânăstiri. Râvna sa pentru Hristos şi pentru sfintele slujbe, bunătatea şi milostenia sa faţă de toţi, cuvântul său blând şi mângâietor, ca şi măiestria cu care cânta în biserică, l-au făcut pe părintele Teodul cel mai căutat duhovnic şi povăţuitor sufletesc, atât pentru maici, cât şi pentru credincioşi, având mulţi fii sufleteşti.

Prin anul 1946, Protosinghelul Teodul voia să intre în obştea Mânăstirii Sihăstria, povăţuită pe atunci de Arhimandritul Cleopa Ilie. Astfel, trecând odată peste munte spre Sihăstria, a întâlnit, cu voia lui Dumnezeu, un episcop sfânt, care i-a ieşit în cale, i-a spus pe nume şi i-a povestit pe scurt viaţa sa, vorbindu-i în limba rusă. Apoi i-a spus că îl cheamă Ioan şi că a fost episcop vicar la Mitropolia Kievului şi, fiind izgonit de atei, a venit în România, stabilindu-se ca frate începător în Schitul Crasna-Gorj. Apoi i-a spus cele ce le avea în cuget, adică să nu se ducă la Sihăstria, ci să rămână duhovnic până la sfârşitul vieţii în Mânăstirea Agapia, „că acolo este mântuirea sfinţiei sale!"

Adânc mişcat de sfinţenia acestui episcop sihastru, tăinuit pe atunci în Munţii Sihlei, Cuviosul Teodul venea adeseori peste munte la Sihăstria pentru sfat şi spovedanie. Iată ce mare misiune duhovnicească a îndeplinit Protosinghelul Teodul în Mânăstirea Agapia, fiind singurul părinte care s-a

învrednicit să ne descopere câteva momente din viaţa unui episcop sfânt, care s-a nevoit în ţara noastră peste 30 de ani.

În ultimii ani, părintele Teodul se nevoia la chilie, fiind bolnav. Iar în toamna anului 1981, după primirea Preacuratelor Taine, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de toată obştea Mânăstirii Agapia.

SCHIMONAHIA PELAGHIA AMILCAR
Mânăstirea Văratec
(1885-1981)

Cuvioasa schimonahie Pelaghia era fiica preotului Vasile Amilcar, din Humuleşti-Târgu Neamţ. Primind de mică o bună educaţie duhovnicească, a fost rânduită de Dumnezeu să intre în nevoinţa monahală la Mânăstirea Văratec, chiar de la vârsta de 5 ani, cum era obiceiul în acea vreme. Maica ei duhovnicească, Meropia Vasian, a crescut-o în mare frică de Dumnezeu, a dat-o la şcoală şi a deprins-o lucrarea tuturor faptelor bune, făcând-o mireasă smerită a lui Hristos.

La vârsta de 18 ani, a primit tunderea monahală, luând marele şi îngerescul chip al schimniciei, prin vestitul Ieroschimonah Ioanichie Moroi, egumenul Mânăstirii Sihăstria, care îi era duhovnic.

Fiind foarte ascultătoare, mulţi ani a fost eclesiarhă mare, îngrijind cu toată evlavia de casa Domnului. Venea cea dintâi la biserică, avea grijă de buna rânduială a sfintelor slujbe, păstra cu sfinţenie veşmintele, curăţenia şi tipicul bisericii şi se întorcea la chilie cea mai de pe urmă.

Niciodată nu lipsea de la sfintele slujbe, afară de mare nevoie. Iar la chilie îşi făcea zilnic canonul de schimnică, adică 600 de metanii şi 1.200 de închinăciuni, citea la Psaltire, postea după rânduială şi slăvea neîncetat pe Dumnezeu prin rugăciunea inimii. Chipul ei senin odihnea pe toţi, căci purta în inimă pacea Duhului Sfânt şi bucuria mântuirii.

Pentru viaţa ei duhovnicească, a fost stareţă a Mânăstirii Văratec între anii 1942-1946, devenind povăţuitoare a celei mai mari mânăstiri de călugăriţe din România, care număra pe atunci peste 500 de maici şi surori.

Din anul 1954 până în anul 1972, a fost pentru a doua oară stareţă şi mamă duhovnicească a acestei sfinte mânăstiri, crescând şi povăţuind sufleteşte pentru Hristos peste o mie de călugăriţe. Dar, între anii 1959-1961, când au fost scoşi din mânăstiri câteva mii de călugări tineri, ca urmare a decretului ateist de atunci, schimonahia Pelaghia, stareţa mânăstirii, cu greu a

reuşit să se mângâie şi să aline întristarea fiicelor sale duhovniceşti, izgonite din sfintele lăcaşuri. Însă, cu mila Domnului, după câţiva ani, toate s-au întors la chiliile lor.

Ajungând la vârsta de 87 de ani, schimonahia Pelaghia s-a retras din stăreţie şi, înmulţind rugăciunea şi nevoinţa de zi şi de noapte, şi-a petrecut ultimii ani în adâncă smerenie, osteneală şi lacrimi, cugetând ziua şi noaptea la cele cereşti.

Simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, şi-a cerut iertare de la fiicele sale sufleteşti, s-a mărturisit din copilărie, a primit Preacuratele Taine şi, sărutându-le pe toate, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, Mântuitorul lumii.

ARHIMANDRITUL GHERONTIE GHENOIU
Catedrala Patriarhală-Bucureşti
(1910-1984)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Gherontie, duhovnicul Catedralei Patriarhale din Bucureşti s-a născut la 21 iulie, 1910, în comuna Goleşti-Argeş. Rămânând de mic orfan de mamă, a fost chemat de Hristos la viaţa monahală. Astfel, în anul 1928 a intrat în obştea Mânăstirii Frăsinei, sub povăţuirea unui duhovnic iscusit. Apoi a plecat la Schitul Lainici, judeţul Gorj, împreună cu Ieromonahul Visarion Toia şi alţi câţiva fraţi, pentru redeschiderea acestui schit, care era părăsit de aproape 30 de ani.

După ce termină Seminarul Monahal de la Mânăstirea Cernica, urmează Facultatea de Teologie, pe care o termină în 1943, având ca teză de licenţă lucrarea „Disciplina interioară sau formarea omului duhovnicesc".

A fost hirotonit preot în anul 1941, iar între anii 1954-1958 a fost director la seminariile teologice din Bucureşti şi Curtea de Argeş. Începând din anul 1950 până la sfârşitul vieţii sale, Arhimandritul Gherontie a fost preot slujitor şi duhovnic al Catedralei Patriarhale din Bucureşti, fiind cel mai căutat părinte sufletesc de către credincioşi. Între anii 1980-1984, a contribuit personal la restaurarea şi înnoirea duhovnicească a Schitului Sfântul Nicolae - Sitaru, Ilfov.

În primăvara anului 1984 îşi dă sufletul în mâinile Domnului şi este înmormântat la Schitul Sitaru, înnoit de el, fiind plâns de numeroşii săi fii duhovniceşti.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Una din cele mai mari fapte bune ale părintelui Gherontie era iubirea de aproapele şi milostenia. Zilnic mergea pe la spitale şi la credincioşii bolnavi din Capitală, unde spovedea, făcea Sfântul Maslu şi împărtăşea pe cei din suferinţă. Apoi împărţea bani la săraci şi chema la masă în chilia sa, preoţi, călugări şi diferiţi credincioşi, pe care îi slujea personal. Altă dată trimitea ajutoare la biserici sărace şi la cei nevoiaşi.

2. Odată povestea ucenicilor despre mânăstirea sa de metanie:

– Mânăstirea Frăsinei a fost întemeiată în anul 1863 de Sfântul Calinic, pe atunci episcop la Râmnicu-Vâlcea, având rânduială de slujbe ca la Sfântul Munte, de unde a fost adus şi primul stareţ. Aici toate ascultările erau de obşte. Fiecare frate şi părinte trăia sub ascultare şi nimeni nu făcea ceva fără binecuvântare şi poruncă. Din cauza aceasta era multă linişte şi armonie în obşte. La ascultare fiecare păstra tăcerea şi se ruga în gând cu rugăciunea lui Iisus. Când mai mulţi din obşte călătoreau împreună, unul dintre ei rostea cu voce tare, pe de rost, psalmi, acatiste, paraclisul Maicii Domnului, Pavecerniţa şi alte rugăciuni. Distanţele nu le socoteau în kilometri, ci spuneau că au mers „cale de o Pavecerniţă".

3. Despre spovedania din mânăstire spunea:

– Toată obştea mânăstirii era datoare să se mărturisească o dată pe săptămână, vinerea. La fel şi Sfânta Împărtăşanie se dădea săptămânal la schimnici, bătrâni şi bolnavi; iar ceilalţi se împărtăşeau cu Sfintele Taine la două-trei săptămâni, cum le rânduia duhovnicul. Cel mai vestit duhovnic din vremea aceea la Frăsinei era Ieroschimonahul Silvestru Florescu.

4. Iarăşi despre sfintele slujbe zicea:

– La ora 1 noaptea suna clopotul de deşteptare. Timp de o oră, fiecare îşi făcea canonul la chilie, după rânduiala Muntelui Athos. Între orele 2 şi 5 dimineaţa se făceau Miezonoptica şi Utrenia, la care lua parte obligatoriu întreaga obşte, în frunte cu stareţul mânăstirii. Apoi se odihneau două ore la chilii, iar dimineaţa, între 7 şi 9,30, se făceau acatistul, ceasurile şi Sfânta Liturghie. Vecernia se făcea la ora 16, iar după masa de seară se citea în biserică Pavecerniţa mică cu bogorodicina glasului de rând, la care lua parte toată obştea. La ieşire, fraţii luau binecuvântare de la părintele stareţ şi mergeau la chilii să se odihnească.

5. Spunea iarăşi despre înaintaşii săi:

– Mi-amintesc de monahul Pimen, cu care făceam ascultare. El păştea vacile, avea faţa luminată, veselă şi mereu rostea rugăciunea lui Iisus. Părintele

Climent, schimnic, era foarte tăcut şi se ruga mult. Monahul Lazăr se ostenea toată ziua la grădină şi îmbărbăta pe fraţi să aibă răbdare şi să se nevoiască în cele duhovniceşti. Monahul Nicanor era brutar şi tipicar. El mânca numai o dată în zi şi citea zilnic din Psaltire, pe care o purta în sân. Din ea nu mai rămăsese decât cotorul, dar o ştia pe de rost. Schimonahul Trifon, un călugăr sporit, păştea caprele mânăstirii pe munte şi purta în mână zi şi noapte metaniile cu care se ruga.

6. A zis iarăşi despre legământul Sfântului Calinic:

– Pentru că nu intră femei în Mânăstirea Frăsinei, călugării au un mare folos duhovnicesc, căci sunt scutiţi de multe primejdii şi ispite ale desfrânării, căci prin femei se fac multe sminteli prin mânăstiri. Alt folos mare este liniştea duhovnicească ce domneşte în mânăstire, înstrăinarea de lume şi cugetarea la cele dumnezeieşti, mai ales în chilii şi la sfintele slujbe de zi şi noapte.

7. Iar despre Schitul Lainici spunea:

– Cel mai mare duhovnic şi stareţ al schitului a fost Cuviosul Irodion Ionescu, care era şi duhovnicul Sfântului Calinic de la Cernica. El avea o viaţă sfântă şi se numea de credincioşi „luceafărul de la Lainici". S-a mutat la Hristos în anul 1900 şi a profeţit înainte de moarte că Schitul Lainici va rămâne pustiu mulţi ani. Această profeţie a lui s-a împlinit întocmai.

8. Apoi a spus:

– După primul război mondial, credincioşii de pe Valea Jiului au observat oarecare semne dumnezeieşti la mormântul lui. Când l-au dezgropat, l-au aflat întreg, neputred şi cu bună mireasmă. Era prin anul 1935. Dar episcopul Vartolomeu Stănescu de la Râmnicu-Vâlcea nu le-a dat binecuvântare să-i scoată moaştele din mormânt. Şi astăzi la mormântul lui arde zi şi noapte o candelă, iar credincioşii îi aprind lumânări şi se roagă.

9. Altă dată zicea despre păcate:

– Cel dintâi păcat de moarte cu care ne luptăm este mândria şi apoi neştiinţa, din cauza lipsei de cunoştinţă duhovnicească. Din aceste două păcate se nasc celelalte: beţia, desfrâul, lăcomia, divorţul, uciderea de copii şi minciuna, care le îmbracă pe toate.

10. Pe un preot l-a povăţuit:

– Beţia, desfrâul, divorţul şi uciderea de prunci, se pot combate prin predici bune, rostite de preoţi în biserici, cu orice ocazii. Apoi prin spovedanie, rugăciune, exemplul personal al preotului şi citirea cărţilor sfinte.

11. Despre lupta cu ereziile şi sectele de tot felul a zis:

- Mai întâi este buna comportare a păstorilor de suflete. Apoi slujbele frumoase făcute cu evlavie, milostenia la săraci şi văduve, predica vie de bună calitate, catehizarea credincioşilor, religia în toate şcolile, inclusiv în facultăţi, deasa spovedanie, vizitarea credincioşilor la domiciliu, cunoaşterea credinţei ortodoxe, sfânta rugăciune şi altele.

12. Apoi a adăugat:

- Sfintele mânăstiri au avut întotdeauna, în trecut, ca şi astăzi, un rol însemnat în viaţa poporului român şi în apărarea credinţei ortodoxe. Unitatea naţională, ca şi unitatea credinţei, le-au făcut şi le-au apărat, prin ierarhi, preoţi, călugări şi credincioşi. Catolicii, ca să poată ocupa Transilvania şi să tragă pe ortodocşi la uniaţie, au distrus cu tunurile toate mânăstirile şi schiturile, căci mânăstirile şi călugării menţineau unitatea şi Ortodoxia peste Carpaţi şi îi întăreau pe credincioşi.

13. Altă dată a zis:

- Cea mai mare faptă bună pentru mântuirea noastră, a tuturor, este milostenia. Mila faţă de semenii noştri este cea mai necesară şi mai preţioasă faptă bună pentru mântuirea noastră. Că zice Domnul: *Milă voiesc, iar nu jertfă*. De aici vedem că mila este mai mare şi decât rugăciunea, căci este fiica dragostei, iar dragostea este Însuşi Dumnezeu. Creştinul milostiv săvârşeşte toate faptele bune cu uşurinţă, că Dumnezeul dragostei se odihneşte în inima lui.

14. Despre preoţie a spus:

- Preoţia este lucru înfricoşător. Ea se cuvenea îngerilor, însă Dumnezeu a încredinţat-o oamenilor. Puterea preotului este mai mare decât a îngerilor. Îngerii sunt puşi de Dumnezeu în slujba oamenilor, şi iată că oamenii, precum Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul, au ajuns mai presus decât toate puterile cereşti.

15. Ucenicilor lui le-a lăsat acest din urmă cuvânt:

- Să respectaţi cu sfinţenie voturile monahale, îmbrăcându-le în smerenie, blândeţe şi dragoste faţă de Dumnezeu, faţă de sfinţi şi faţă de oameni. Să respectaţi, să împliniţi şi să învăţaţi şi pe alţii învăţăturile de credinţă ale Sfintei noastre Biserici. Călugării, preoţii şi credincioşii să fie pentru toţi exemple vrednice de urmat!

SCHIMONAHUL MARCU DĂNCILĂ
Mânăstirea Putna
(1900-1986)

Cuviosul Marcu a fost un mare călugăr isihast al zilelor noastre. Era de loc din judeţul Botoşani. Părinţii săi, Gheorghe şi Catinca, i-au dat o aleasă creştere duhovnicească. După ce termină liceul, face armata şi slujeşte în cadrul ei peste 20 de ani.

Între anii 1944-1948, din motive binecuvântate, se retrage la linişte într-o încăpere de taină din Bucureşti, unde se nevoieşte în post şi rugăciune şi dobândeşte dumnezeiasca rugăciune a minţii şi a inimii, ajungând la o înaltă măsură duhovnicească.

În anul 1950 este primit în obştea Mânăstirii Slatina-Suceava, povăţuită de Arhimandritul Cleopa Ilie. Aici primeşte tunderea în monahism. După câţiva ani intră în obştea Mânăstirii Putna, fiind făcut schimonah cu numele de Marcu.

Nevoinţa Cuviosului Marcu era cu totul ascunsă în Hristos. Nimeni nu ştia cum se roagă şi ce bucurii duhovniceşti are şi nici unul nu îndrăznea să-l întrebe cum ar putea dobândi şi el această rugăciune harică. Pentru aceea toţi părinţii din obşte îl iubeau în taină, îl respectau pentru nevoinţa lui şi se bucurau de smerenia şi blândeţea lui, care îi mişca pe toţi, încât, atât călugării, cât şi credincioşii, se foloseau de bunătatea şi pacea inimii lui.

Singurul om cu care vorbea era duhovnicul său, părintele Cleopa Ilie. La biserică venea regulat şi întotdeauna, vara şi iarna, era cu capul descoperit, fără să-i fie frig, iar faţa lui răspândea lumină, bucurie şi pace duhovnicească. De asemenea, niciodată nu vorbea neîntrebat, nu-l interesa nimic din cele omeneşti şi nu cerea nimic de la nimeni, căci ajunsese la înalta rugăciune a inimii şi avea darul tăcerii. El gusta cele cereşti încă fiind în trup.

Spuneau părinţii că nu avea decât un singur drum, care ducea de la chilie la biserică şi la ascultare. Ani de zile nu ieşea afară din incinta mânăstirii şi nu avea decât un dor: să vorbească neîncetat cu Hristos, pe Care Îl purta în inimă din tinereţe!

În biserică stătea în picioare nemişcat la locul său, până la sfârşitul slujbei; iar uneori nu ştia când se termina, încât unii din călugări îl atingeau puţin de mână şi-i spuneau: „Părinte Marcu, hai la chilie, că s-a terminat slujba!" Atunci el îndată se pleca smerit şi se întorcea luminat la chilia sa.

Aşa s-a nevoit acest preacuvios părinte în obştea Mânăstirii Putna timp de 30 de ani. Iar în noaptea zilei de 19 septembrie, anul mântuirii 1986, pe când se ruga în chilie, în genunchi, a adormit cu pace în Domnul. Părinţii l-au găsit îngenuncheat în faţa sfintelor icoane, unde întotdeauna avea obiceiul să se roage noaptea.

Aşa a trăit şi aşa s-a săvârşit acest mare părinte isihast al zilelor noastre.

Doamne, numără în ceata cuvioşilor pe fericitul Marcu cel smerit!

PROTOSINGHELUL IOIL GHEORGHIU
Mânăstirea Sihăstria
(1908-1986)

a. Viaţa

Protosinghelul Ioil Gheorghiu s-a născut în anul 1908, în satul Cut, comuna Dumbrava Roşie-Neamţ, primind din botez numele de Ioan. Părinţii săi erau foarte evlavioşi. Tatăl lui a murit în primul război mondial, iar mama sa, Ecaterina, a dus văduvia în frică de Dumnezeu până la adânci bătrâneţi, dând o aleasă educaţie creştinească celor patru fii ai săi. În anul 1932, la 24 de ani, printr-o chemare lăuntrică, Ioan a intrat în viaţa monahală la Mânăstirea Sihăstria, devenind ucenic de chilie al vestitului egumen, Protosinghelul Ioanichie Moroi, de la care a deprins marea nevoinţă a vieţii duhovniceşti. Mama, deşi văduvă, a fost şi ea bucuroasă să aibă un fecior la mânăstire.

În anul 1936 a fost tuns în marea schimă monahală, după tradiţia Muntelui Athos, primind numele de Ioil. Apoi a fost hirotonit diacon şi preot şi a slujit cele sfinte cu multă evlavie şi credinţă, până la bătrâneţe, fiind nelipsit de la sfintele slujbe, ziua şi noaptea. Iar în anul 1949, la 1 septembrie, a fost numit stareţ al Mânăstirii Sihăstria în locul Arhimandritului Cleopa Ilie, transferat la Mânăstirea Slatina-Suceava, cu 30 de călugări.

În primăvara anului 1959 a fost schimbat din stăreţie şi trimis cu domiciliul forţat în satul natal, împreună cu mii de călugări, datorită persecuţiei ateiste din anii 1959-1964. În anul 1964 a fost primit ca vieţuitor în Mânăstirea Horaiţa-Neamţ, iar în anul 1968 revine la Sihăstria, mânăstirea de metanie. Din anul 1978 şi până la sfârşitul vieţii sale a fost bolnav. Iar la 12 iunie, 1986, în dimineaţa praznicului Înălţării Domnului, şi-a dat obştescul sfârşit, strămutându-se cu pace la cele cereşti.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Ioil zicea ucenicilor săi:

- Cât timp mai ţinem umbră pământului şi cât ne îngăduie Mântuitorul să trăim în trup, mai veniţi să ne sfătuim duhovniceşte. Că zice Sfânta Scriptură: *Mântuirea stă întru multă sfătuire!* Şi iarăşi: *Cei ce nu se sfătuiesc, cad ca frunzele* (Pilde 11,14). După ce voi pleca din trup, nimeni nu va mai deschide uşa chiliei mele.

2. Povestea fiilor săi duhovniceşti despre ucenicia sa:

- Viaţa duhovnicească în Mânăstirea Sihăstria acum 60 de ani era foarte aspră, datorită egumenului de atunci, Protosinghelul Ioanichie Moroi, care venise din Sfântul Munte. Rânduiala vieţii de obşte se respecta cu stricteţe. La biserică nu se dădea binecuvântare de slujbă dacă lipsea cineva, afară de cei bolnavi sau plecaţi în ascultare. Cel care nu venea noaptea la Utrenie, nu mânca a doua zi. Masa se dădea o dată pe zi, de post, la ora 3 după-amiază, afară de sâmbăta şi Duminica. Chiliile erau foarte simple şi nu se încuiau niciodată, că nu era cine şi ce lua din ele. Toată grija era numai pentru suflet. Nimeni nu avea voie să aibă bani, avere sau ceva de mâncare pe la chilii. Toţi aveam un cuget şi un suflet, toţi eram la ascultare, toţi la biserică, toţi la masă. Era alt duh de pace pe vremea aceea şi toţi eram mulţumiţi!

3. Iar despre duhovnicul său zicea:

- Părintele Ioanichie Moroi era aspru cu sine şi iubitor de osteneală. Postea şi se ruga mult, mai ales citea Psaltirea. La biserică era nelipsit, avea mare dragoste spre toţi şi ne citea zilnic cuvânt de învăţătură la trapeză, când mâncam. El a slujit 20 de ani Sfânta Liturghie, zilnic, că era singurul preot. În cele patru posturi nu mânca decât numai sâmbăta şi Duminica, fiindcă îl întărea darul lui Dumnezeu. Eu ştiu cel mai bine viaţa lui, că i-am fost ucenic de chilie chiar din prima zi când am venit, până în anul 1945, când s-a dus la Domnul. La chilie făcea sute de metanii pe noapte, ţinea mereu tăcere şi zicea permanent rugăciunea inimii, adică „Doamne, Iisuse...". Purta încălţămintea fără ciorapi, vară şi iarnă, şi dădea mâncare la toţi închinătorii care veneau la mânăstire.

4. Apoi a adăugat:

- Cel mai mult ne sfătuia să păzim aceste trei lucruri: să avem frică de Dumnezeu, să ne păzim mintea curată de gânduri şi imaginaţii rele şi să nu uităm rugăciunea „Doamne, Iisuse...". Apoi ne îndemna pe fiecare să ne facem pravila şi canonul la chilie, să ne ferim de vorbirea cu femei, de vin mult şi de agonisirea de bani şi avere.

5. Spunea iarăşi Părintele Ioil:

- Odată am intrat în chilie la părintele pe când se ruga şi, când m-a văzut, mi-a spus: „Închină-te şi fă metanii că, iată, Maica Domnului este aici de faţă şi mi-a spus că de azi înainte ia în grija ei mânăstirea noastră!" Iar când eram obosit şi supărat de ispite, bătrânul mă mângâia cu aceste cuvinte: „Drăguţă, ai răbdare, fii în pace şi nu mai băga toate în seamă!" Când mă întorceam de la ascultare, mă îmbărbăta cu aceste cuvinte: „Frate Ioane, ţi-o fi foame, ţi-o fi sete, eşti obosit! Ai nădejde, că ne întăreşte Maica Domnului! Roagă-te puţin şi culcă-te, ca să putem merge la Utrenie!" Iar când greşeam câte ceva, îmi zicea cu glas blând: „Drăguţă, îmi dai voie să te ocărăsc puţin!" Era foarte apropiat de noi toţi. De aceea, în orice clipă îţi deschidea uşa şi inima sa şi puteai să-i spui totul, fără frică. Aşa era părintele Ioanichie! A murit în mare lipsă de cele pământeşti şi de mai înainte şi-a cunoscut ceasul sfârşitului.

6. Părintele Ioil le-a zis ucenicilor:

- Cea mai mare bucurie duhovnicească din anii tinereţii a fost când m-a adus Maica Domnului din lume în acest loc binecuvântat şi că am fost ucenic de chilie părintelui şi stareţului meu, Ioanichie Moroi. De la el am putut lua pildă de o adevărată viaţă călugărească. Multe lucruri bune m-a învăţat şi multe am văzut şi am auzit de la dânsul.

7. Pentru Sfânta Liturghie, aşa învăţa pe preoţi:

- Se cuvine preotului să se pregătească după tipic. Mai întâi trebuie să se mărturisească la duhovnicul lui şi să fie împăcat cu toată lumea. Apoi, să-şi facă rânduiala de rugăciune şi canonul, după tipic, cu toată evlavia şi cu mare frică de Dumnezeu. Când slujeşte la biserică, preotul trebuie să fie permanent în rugăciune, să aibă lacrimi în ochi şi să nu vorbească cu nimeni, că stă înaintea Domnului. Preotul, în sfântul altar, se roagă pentru toată lumea şi se află înaintea Preasfintei Treimi! Sfântul Ioan Gură de Aur zice că „preotul trebuie să se şi jertfească, iar nu numai să jertfească". Iar psalmistul zice: *Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur!* Este oprit cu desăvârşire să slujească cele sfinte preotul care este neîmpăcat cu aproapele şi nespovedit la duhovnic.

8. Iar credincioşilor le spunea:

- La Sfânta Liturghie trebuie să stăm ca înaintea tronului Preasfintei Treimi. Cu atenţie, cu mintea curată de grijile lumii şi cu mare frică de Dumnezeu, pentru că în timpul Sfintei Liturghii se jertfeşte Hristos pe Jertfelnic pentru mântuirea noastră! Mi-aduc aminte de un frate al părintelui Cleopa, anume monahul Gherasim, cu viaţă foarte aleasă, că, fiind bolnav,

cerea să-l aducă fraţii cu targa la biserică, numai să nu piardă Sfânta Liturghie. Odată i-am dat părintelui Gherasim să citească o carte de folos sufletesc şi, când mi-a adus-o înapoi, mi-a zis: „Cuvintele acestei cărţi mă vor judeca!"

9. Despre viaţa duhovnicească sub stăreţia Părintelui Cleopa spunea:

– În timpul stăreţiei părintelui Cleopa Ilie (1945–1949), Mânăstirea Sihăstria a progresat foarte mult duhovniceşte. Obştea a crescut până la 80 de părinţi şi fraţi, iar la biserică se făceau slujbele după rânduială, cu toată evlavia, cu cântări frumoase şi cu predică în fiecare sărbătoare. Predicile Părintelui Cleopa au umplut mânăstirea de fraţi şi de credincioşi. El a introdus citirea permanentă la Psaltire, în biserică, de către toată obştea, în frunte cu stareţul. Fiecare era rânduit să citească câte două ore, zi şi noapte, afară de orele de slujbă.

Tot el a introdus privegherile de toată noaptea la praznicele împărăteşti, ca la Sfântul Munte. Părintele Cleopa este un om cu darul lui Dumnezeu. El vorbeşte frumos şi singur împlineşte cu fapta ceea ce învaţă pe alţii. La toate este întâi. Şi la rugăciune, şi la biserică, şi la învăţătură, şi la post, şi la milostenie. Pentru aceasta este iubit şi ascultat de toţi, că vorbeşte şi cu cuvântul şi cu fapta. În timpul stăreţiei sale a fost multă pace şi linişte în mânăstirea noastră.

10. Apoi a mai zis:

– Viaţa duhovnicească în mânăstiri acum 40 de ani era mult mai sporită şi mai înaltă decât în zilele noastre. Atunci fiecare venea la mânăstire numai cu gândul să-şi plângă păcatele sale şi să slujească cu credinţă lui Dumnezeu, în smerenie şi supunere. Toţi făceau ascultare cu dragoste, se supuneau rânduielilor mânăstirii şi nimeni nu dorea nimic pentru sine, decât să-şi mântuiască sufletul. În zilele noastre, râvna, evlavia, credinţa şi ascultarea au slăbit. De aceea vin mai puţini la mânăstire şi nu au multă smerenie şi răbdare. Însă, cu darul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile Maicii Domnului, avem nădejde.

11. Vorbind despre cei doi mari stareţi ai Mânăstirii Sihăstria, Protosinghelul Ioanichie Moroi şi Arhimandritul Cleopa Ilie, spunea:

– De la părintele Ioanichie Moroi, stareţul nostru al tuturor, a rămas în Sihăstria viaţa de obşte întemeiată de sfinţia sa, după exemplul său personal. La aceasta a ajutat foarte mult viaţa sa curată, de ascet, plină de dragoste pentru tot soborul. De la părintele Cleopa Ilie a rămas citirea neîntreruptă a Psaltirii în biserică, cuvântul său înţelept cu care ne învăţa pe toţi calea mântuirii şi dragostea sfinţiei sale, care a cucerit toate sufletele. Dacă îl avem pe sfinţia sa în mijlocul nostru, nu trebuie să mai avem noi grijă de altceva,

decât să facem cele ce ne învaţă. Dumnezeu este cu el şi noi vedem şi simţim acest lucru!

12. Şi apoi a adăugat:

- Cât timp am fost stareţ în Mânăstirii Sihăstria, m-am străduit din toată puterea să urmez pe înaintaşii mei, care m-au format şi m-au îndemnat la lucruri bune. Îmi dădeam silinţa să păstrez fără ştirbire tot ceea ce am moştenit de la cei doi mari stareţi. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu sfaturile părinţilor am dus zece ani această grea ascultare. În acest timp, obştea s-a mărit din nou până la 70 de vieţuitori, slujbele se menţineau întocmai, ca şi citirea Psaltirii, ascultările, posturile, masa de obşte şi celelalte. Nimeni nu-şi încuia chilia şi era mare încredere între noi. Atunci eram şi eu mai tânăr, aveam mare râvnă şi putere de lucru şi slujeam mânăstirea cu toată inima. Nu aveam nimic de ascuns şi fiecare făcea toate cu rugăciune, cu sfat şi binecuvântare. De aceea, în aceşti ani, Sihăstria a progresat atât duhovniceşte, cât şi material.

13. Monahilor, care veneau pe la el, le zicea:

- Principala virtute care a slăbit astăzi prin mânăstiri este dragostea, în care sunt cuprinse toate faptele bune. Dragostea în mânăstiri se întăreşte mai ales prin exemplul personal al bătrânilor. Nu-i destul să se spună tinerilor cuvinte de folos. Ei trebuie să vadă părinţi îmbunătăţiţi cu fapte bune, pe care să-i poată urma. În mânăstire trebuie să te străduieşti să faci toate din inimă, cu multă dragoste şi supunere. Apoi, să ierţi totul, ca să fii iertat şi tu şi să ai pace. Duhovnicii să poarte grijă de cei tineri şi să-i sfătuiască cu duhul blândeţii, cu multă răbdare şi bunătate. În mânăstirile în care se găsesc duhovnici buni, acolo vin tineri mai mulţi şi mai buni şi se bucură de o viaţă duhovnicească mai înaltă. Stareţii şi duhovnicii din mânăstiri trebuie să fie pildă pentru toţi prin viaţa lor. Numai aşa se poate îndrepta şi poate spori viaţa duhovnicească.

14. Altor părinţi le spunea:

- Cel mai mult putem spori duhovniceşte, numai prin biserică şi prin sfânta rugăciune. Biserica este inima şi sufletul unei mânăstiri! Este corabia mântuirii noastre. Şi, precum omul fără inimă moare, tot aşa călugării şi credincioşii, fără biserică, fără participarea la sfintele slujbe mor, se răcesc în credinţă şi sunt robiţi de patimi. Mergerea la biserică, participarea la cele şapte Laude şi mai ales la Sfânta Liturghie, zilnic, este izvorul tuturor faptelor bune. Eu, cât puteam, niciodată nu lipseam de la biserică, ziua şi noaptea. Mergeam pe drumuri pentru folosul mânăstirii, mai ales ca stareţ, dar unde ajungeam sau când mă întorceam, întâi intram în biserică să ascult slujba, apoi mă duceam la chilie. Şi mi-a ajutat întotdeauna Dumnezeu!

15. Iar despre Sfânta Spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie zicea:

– Aceste două Sfinte Taine formează piatra fundamentală, temelia vieţii duhovniceşti în mânăstiri. Fără duhovnici buni şi fără spovedanie deasă a întregului sobor, chiar săptămânal, nici fraţii, nici călugării din mânăstiri nu pot spori, nu se pot forma duhovniceşte. Prin deasa spovedanie a gândurilor se strică cuibul vrăjmaşului, care se luptă asupra noastră, şi păcatul nu poate prinde rădăcină. Iar Sfânta Împărtăşanie, primită cu multă pregătire, cu post şi rugăciune, după sfatul duhovnicului, aduce omului iertare de păcate, harul mântuirii, bucurie şi multă nădejde.

La noi la Sihăstria, pe timpul stareţului nostru Ioanichie, ne spovedeam în fiecare zi, seara. Sau, cel mai rar, la câteva zile. În timpul părintelui Cleopa, spovedania se făcea, ca şi acum, o dată pe săptămână, vinerea. Sfânta Împărtăşanie se dădea o dată pe săptămână, pentru schimnici şi bolnavi; iar pentru ceilalţi, la trei săptămâni sau, cel mai rar, o dată pe lună, după sfatul Sfântului Ioan Gură de Aur din *Mărgăritare* şi din *Împărţire de grâu*". Prin Sfânta Împărtăşanie primim pe Domnul nostru Iisus Hristos în sufletul nostru. Să dorim, deci, din toată inima, Preacuratele Taine, că ce binefacere mai mare, care dar mai preţios şi ce dragoste mai fierbinte s-ar putea asemăna cu aceste dumnezeieşti daruri?

16. Apoi a continuat:

Unitatea este rod al dragostei, iar dragostea şi armonia se întăresc în mânăstire prin cele ce am spus până acum, adică prin participarea regulată la slujbele zilnice ale bisericii, prin deasa spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie. Apoi nimeni să nu ţină minte răul şi fiecare să se considere mai mic decât fratele său. Ava Dorotei spune că atâta vreme cât avem încredere unii în alţii şi se păstrează dragostea, există unitate şi armonie în obşte; iar când nu este încredere, încep bănuielile şi tulburările în mânăstire.

17. În mânăstiri, fraţii se bucură că au fost chemaţi de Hristos din noianul păcatelor, al ispitelor şi al tuturor influenţelor rele ce vin de la diavoli. Aici au ajuns la limanul mântuirii. Aici se află în corabie împreună cu Hristos şi pot cel mai uşor să crească şi să se desăvârşească pe calea mântuirii. Rugăciunea permanentă, postul, spovedania, Sfânta Împărtăşanie, smerenia, citirea cărţilor sfinte, ascultarea necondiţionată şi răbdarea sunt cele mai importante fapte bune care îi ajută să urce spre Hristos. Însă exemplul personal al stareţului şi al duhovnicilor îi îndeamnă cel mai mult să se lupte şi să-i ajungă din urmă.

Am citit într-un manuscris vechi că Sfinţii Părinţi recomandau douăsprezece porunci fraţilor şi călugărilor din mânăstiri pentru a se mântui. Să le citesc pe rând:

a. Nu avea prietenie cu femeie, ca să nu arzi de focul ei;

b. Nu avea dragoste spre copii tineri, ca să nu cazi în laţul diavolului;

c. Nu avea prietenie cu mai-marele tău, ci te supune şi ascultă porunca lui, iar după faptele lui rele nu face;

d. Nu ieşi adeseori în lume, nici să zici în tine că ai ochiul sufletului curat, că foarte curând îl vei face pe el necurat;

e. Nu bea vin cu dulceaţă întru beţie, ca să nu cazi în urâciunea lui Dumnezeu;

f. Nu mânca de trei ori pe zi, ca să nu se întărească trupul tău şi se va scula cu război tare asupra ta;

g. Nu închide celui străin uşa ta, ca să nu-ţi închidă şi Dumnezeu ţie uşa Sa, căci *cu ce măsură veţi măsura, vi se va măsura vouă*, zice Domnul;

h. Cercetează pe cel bolnav şi neputincios, ca să te cerceteze şi pe tine Dumnezeu cu darul şi cu mila Sa;

i. Nu dormi mult, ci fii treaz şi te roagă lui Dumnezeu, ca să poţi scăpa de laţurile vrăjmaşului;

j. Slujbele sfintei biserici păzeşte-le cu mare osârdie, că zice Domnul: *Pe cel ce Mă preamăreşte pe Mine şi Eu îl voi preamări pe el;*

k. Păzeşte întru curăţie şi sfinţenie trupul tău şi orice vei cere de la Dumnezeu în curând vei lua;

l. Nu cerca să ai ceva mai mult decât îţi trebuie, ci toate să-ţi fie măsurate cu măsură, după trebuinţă[9].

Aceste porunci de le vom păzi, părinţilor, ne vom mântui în Domnul!

18. Spunea odată un mare ierarh ortodox: „Daţi-mi duhovnici buni şi voi schimba faţa lumii!" Duhovnicul este sufletul unei mânăstiri. Un duhovnic bun se formează după multă nevoinţă şi osteneală şi este un vas ales al Duhului Sfânt. În el se odihneşte harul lui Dumnezeu mai mult ca în ceilalţi creştini. Duhovnicul trebuie să se roage mai mult ca ceilalţi călugări, să fie întâi la biserică, la ascultare, la post, la milostenie şi la toată fapta bună. El trebuie să cunoască foarte bine Sfânta Scriptură, Sfintele Canoane şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, ca să poată învăţa şi vindeca pe oricine vine la dânsul. El trebuie să unească cu multă înţelepciune şi dreaptă socoteală scumpătatea cu iconomia, asprimea cu blândeţea, canonul cu iertarea. Altfel, ori se osândeşte pe sine, ori aruncă în osândă pe fiii săi duhovniceşti.

---

[9] Pateric, mss. nr. 1, fila 268, Biblioteca Episcopiei Romanului

Duhovnicia este un mare dar al lui Dumnezeu. Eu întotdeauna m-am temut de duhovnicie mai mult decât de Sfânta Liturghie şi cu mare grijă am primit la spovedanie. Dar, dacă suntem sub ascultare şi ne rugăm mai mult, avem nădejde.

19. Zicea odată Părintele Ioil către ucenicul său:

- Astăzi nu mai avem duhovnici devotaţi şi iluminaţi de Duhul Sfânt, pentru că a slăbit credinţa şi dragostea noastră către Dumnezeu. Şi acolo unde nu se află credinţă multă şi dragoste fierbinte pentru Hristos, nu poate exista nici viaţă duhovnicească.

20. Zicea bătrânul şi aceasta:

- Stareţul unei mânăstiri îl reprezintă pe Hristos. El lucrează în numele lui Hristos şi al ierarhului respectiv. Deci, cum a lucrat Domnul pe pământ, aşa trebuie să lucreze şi stareţul. Adică să fie om al rugăciunii, să iubească până la jertfă pe Hristos, Biserica, pe fiii săi duhovniceşti, pe săraci şi pe toţi oamenii. Să iubească postul, tăcerea, citirea sfintelor cărţi, slujbele din biserică, ascultarea, spovedania şi să fie smerit.

Ca începător al obştii, stareţul trebuie să fie un exemplu viu pentru ceilalţi. Nici prea aspru, nici prea iertător, nici prea legat de cele pământeşti, nici nepăsător; ci să împace, după Sfânta Evanghelie, pe Marta cu Maria. Călugării sunt datori să se roage permanent pentru stareţul lor, ca să-l lumineze Dumnezeu şi atunci toate vor fi bune şi în pace.

21. Pentru înnoirea vieţii duhovniceşti, spunea:

- Viaţa duhovnicească nu se poate reînnoi decât prin multă rugăciune, prin duhovnici buni, prin părăsirea grijilor pământeşti şi prin mare nevoinţă pentru cele duhovniceşti, cerând harul şi mila lui Dumnezeu. Însă acolo unde stăpânesc patimi ca: mândria, dezbinarea, grija vieţii pământeşti, traiul bun şi odihna, nimic nu se poate înnoi, până nu se taie rădăcinile păcatelor. Apoi, nu se poate reînnoi viaţa duhovnicească fără cuvânt de învăţătură, care să iasă din inimă şi să meargă la inimă. Dar să avem nădejde, părinţilor.

22. Zis-a iarăşi:

- Oamenii în ziua de azi nu se mai pot ruga cu răbdare şi stăruinţă, pentru că zice o cântare bisericească: „grija vieţii m-a scos afară din rai". Ne-am amăgit cu grijile cele trecătoare şi cu lăcomia de a aduna mult, de a mânca mult, de a trăi după trup şi nu mai avem răbdare la rugăciune, pentru că ni s-au stins duhul şi căldura inimii şi suntem foarte risipiţi şi împrăştiaţi cu mintea la cele pământeşti.

Apoi nu ne mai rugăm cu stăruinţă şi cu lacrimi, pentru că uităm de ceasul morţii şi al judecăţii, uităm de cele ce am făgăduit la călugărie şi la

botez. Uităm încă de cei bolnavi, care zac în grele suferinţe. Cât n-ar dori aceia să fie în locul nostru şi să se roage cu lacrimi ziua şi noaptea, numai să fie sănătoşi! Să ne rugăm mai mult, fie şi din silă, pentru că Duhul Sfânt ne încălzeşte inima.

23. Apoi a mai adăugat:

– Dacă cugetăm mereu la moarte şi la judecată, dacă cercetăm pe cei bolnavi, dacă citim mai mult pe Sfinţii Părinţi şi Sfânta Scriptură, atunci începem să ne rugăm mai mult, ne îndulcim de darul rugăciunii, ne cercetează darul lacrimilor şi sporesc în noi credinţa şi râvna rugăciunii. Apoi să nu neglijăm puterea postului, că, fără post, nu ne putem ruga, şi să nu lipsim de la slujbele bisericii, mai ales de la Sfânta Liturghie, afară de boală sau ascultare.

Eu am fost foarte legat de slujbele bisericii. Acestea m-au ţinut aproape de Dumnezeu cel mai mult. Când eram la ascultări sau pe drum, ziceam mereu rugăciunea „Doamne, Iisuse...", iar la chilie cel mai mult am citit Psaltirea şi Ceaslovul. Fiecare să citească acele cărţi care îl hrănesc şi îl folosesc mai mult. Fiecare să se roage cum îl îndeamnă cugetul şi duhovnicul, dar slujbele din biserică să nu le lase niciodată. Să ne gândim la cuvântul psalmistului, care zice: „Cu duhul arzând, Domnului slujind!" Iar când nu ne putem ruga mai mult, să facem metanii, să citim ceva de folos, să cercetăm pe bolnavi, să odihnim pe fraţi, să facem milostenie şi vom avea aceeaşi plată.

24. Zicea părintele către fiii săi duhovniceşti:

– De ispitele trupeşti scăpăm numai prin deasa spovedanie, prin post şi rugăciune. Nu este altă cale. Apoi să ocolim locul şi persoanele care ne smintesc, să fugim de vin şi odihnă şi să nu osândim pe nimeni. Aşa să facem în toate necazurile vieţii. Să ne rugăm mai mult, mai ales noaptea, cu post şi metanii, să cerem sfatul duhovnicului, să citim cărţi sfinte şi ne uşurăm. Numai să nu întreţinem în noi războiul prin gânduri şi imaginaţii necurate.

25. Citim la înţeleptul Solomon: *Omul înţelept se fereşte de primejdie, iar nebunul cade într-însa.* Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: „Prinţul iadului este Lucifer, iar prinţul patimilor este lăcomia pântecelui". Rugăciunea şi postul sunt cele două arme prin care scăpăm de desfrânare. Pocăinţa, rugăciunea stăruitoare şi mila lui Dumnezeu alungă de la om patima desfrânării şi ne întăresc în lupta cea duhovnicească.

Să vă citesc aici un scurt cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur, găsit într-un manuscris vechi: „Fericită este cetatea care de împăraţi dreptcredincioşi se împărăţeşte, şi mânăstirea care de cei înfrânaţi şi iscusiţi se rânduieşte, şi corabia care de cei iscusiţi se cârmuieşte! Vai cetăţii, care de împăraţi păgâni

se împărăţeşte şi mânăstirii, care de cei lacomi şi mândri se rânduieşte, şi corabiei, care de cei neiscusiţi se cârmuieşte. Că cetatea şi ţările se pradă, şi mânăstirea se pustieşte, şi corabia se sfărâmă! Vai iubitorilor de argint şi beţivilor şi desfrânaţilor şi celor ce osândesc pe alţii. Vai pierzătorilor şi ucigaşilor şi celor ce învrăjbesc. Vai tuturor celor ce de poruncile Domnului nu se îngrijesc şi nu bagă seamă de a lor mântuire. Că pentru unii ca aceştia s-a zis că *mai bine ar fi fost lor dacă nu s-ar fi născut!*"[10]

26. Ucenicilor mei le amintesc sfatul bătrânului din Pateric, care a fost întrebat de un călugăr cum să se mântuiască. Bătrânul i-a răspuns: „Să faci în fiecare zi ceea ce ai făcut în prima zi când ai venit în mânăstire!" Îndemn apoi pe ucenicii mei să aibă multă răbdare, să fie ascultători şi supuşi, să urmeze exemplul şi sfaturile bătrânilor, să nu lipsească de la biserică, să se mărturisească cât mai curat şi des, să-şi facă canonul şi rugăciunile rânduite la chilie, să fugă de vin mult şi de prietenia cu femei şi să se hrănească cu citirea sfintelor cărţi.

27. La fel şi fiilor mei duhovniceşti din sate şi oraşe, le doresc mai multă râvnă la biserică, la rugăciune, la milostenie, la toată fapta cea bună. Să nu uite ca în fiecare post să se spovedească, să asculte de duhovnici şi de mai-marii lor şi să fugă ca de moarte de beţie şi desfrânare, de uciderea de copii şi de secte. De mă vor asculta şi vor urma lui Hristos, nădăjduiesc să se mântuiască şi ei şi să mă mântuiesc şi eu cu rugăciunile lor.

28. Iar pentru adevărata pocăinţă, zicea:

– Să ne spovedim păcatele, să nu le mai săvârşim şi să ne căim toată viaţa pentru ele. Aceasta este adevărata pocăinţă. În manuscrisul de care am amintit aici, am găsit că pocăinţa are şapte trepte, şi anume: „Printr-aceste lucruri se face iertare păcatelor celui ce se pocăieşte:

Întâi este pocăinţa, ca să nu mai greşească de atunci.

A doua este a plânge pentru păcate cu lacrimi, iar nu pentru lucruri pământeşti.

A treia este milostenia, adică a da săracilor în taină, fără mărire deşartă şi cu dragoste.

A patra este a ierta greşelile celor ce au greşit. De-ţi va greşi ţie cineva, iartă-l şi nu da rău pentru rău.

A cincea este a avea dragoste pentru toţi, către cei mici şi către cei mari, către cei ce te iubesc şi către cei ce te ocărăsc.

A şasea este smerenia, că aceasta iartă tot păcatul.

---

[10] Pateric, mss. ., op. cit., p. 68-70

A şaptea este a nu osândi pe nimeni".

29. Iarăşi a adăugat despre secte:

- Sectele sunt un semn apocaliptic văzut, din zilele noastre. Un semn al neascultării şi mândriei, care ucide şi amăgeşte pe mulţi. Sectele sînt smintelile Bisericii lui Hristos din vremea noastră. Noi, călugării, nu putem face altceva decât să ne rugăm lui Dumnezeu pentru apărarea dreptei credinţe şi să dovedim cu viaţa şi faptele noastre că noi suntem fiii Bisericii lui Hristos, care păzim adevărata credinţă. Apoi suntem datori să cunoaştem bine dogmele ortodoxe şi Sfânta Scriptură, ca să putem lămuri şi sfătui la adevărata credinţă pe cei ce vin să ne întrebe.

30. I-a spus ucenicului său:

- Părinte, să facem tot ce putem ca să nu ne pierdem sufletul, că atunci toate vor fi în zadar. Faceţi tot ce puteţi, tot ce credeţi că este bun, spre slava lui Dumnezeu şi folosul oamenilor, că mai târziu nu veţi mai putea. Apoi să aşteptăm mila lui Dumnezeu şi să nu ne pierdem nădejdea. Sunt atâţia credincioşi care se roagă lui Dumnezeu pentru noi şi cred că ne va milui Hristos pentru rugăciunile lor.

Duunnezeu şi Maica Domnului să ne binecuvânteze pe toţi, şi în veacul acesta şi în cel ce va să fie!

ARHIMANDRITUL DOMETIE TRIHENEA
Chilia Sfântul Ipatie-Muntele Athos
(1909-1986)

a. Viaţa

Acest preacuvios părinte era de loc din comuna Tilişca-Sibiu, născut din părinţi binecredincioşi, vestiţi crescători de oi. Fiind dăruit de mama sa lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, în anul 1922, când avea numai 13 ani, s-a dus împreună cu alt tânăr în Muntele Athos şi s-au aşezat la chilia românească Sfântul Ipatie.

Râvna fierbinte pentru Hristos şi buna rânduială atonită de aici, cu părinţi români foarte nevoitori, l-au îndemnat pe tânărul Dumitru să rămână definitiv în Sfântul Munte. Nu după mult timp a deprins rânduiala sfintelor slujbe, muzica psaltică, tăierea voii şi celelalte fapte bune, plăcute lui Hristos.

Răposând bătrânii de la chilia Sfântul Ipatie, monahul Dometie a fost hirotonit preot în anul 1937, apoi a fost numit superior la această chilie, continuând aceeaşi bună rânduială şi nevoinţă a înaintaşilor săi.

În anul 1965 este făcut arhimandrit şi numit stareţ al Mânăstirii Zografu, zidită de Ştefan cel Mare şi Sfânt, pe care a povăţuit-o aproape 10 ani, contribuind mult la înnoirea ei.

Retrăgându-se iarăşi la chilia Sfântul Ipatie, Arhimandritul Dometie s-a nevoit încă 10 ani în rugăciune şi osteneală. Apoi, împărtăşindu-se cu Trupul şi Sângele Domnului, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, în anul 1986.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Povestea Părinte Dometie:

– Acum 60 de ani se nevoiau în Muntele Athos 700 de călugări români. Astăzi abia mai vieţuiesc în Athos 60–70 de călugări, din care o bună parte sunt bătrâni.

2. Iarăşi zicea:

– Deşi aici în Muntele Athos n-am avut o mânăstire a noastră în care să se laude Dumnezeu în grai românesc, totuşi călugării români sunt consideraţi pe drept cuvânt dintre cei mai evlavioşi, mai smeriţi şi iubitori de linişte şi nevoinţă. Iată câţiva dintre monahii români atoniţi îmbunătăţiţi: Ieroschimonahul Nifon Ionescu, ctitorul Schitului Românesc Prodromul († 1901); Schimonahul Nectarie Creţu († 1898), cel mai mare protopsalt atonit din secolul trecut, numit şi „privighetoarea Athosului" sau „al doilea Cucuzel"; Cuviosul Avxentie (sec. XIX), mare sihastru sub vârful Atonului, şi monahul Vitalie († 1945).

Dintre duhovnicii români atoniţi, amintesc pe Ieromonahii Gherasim Sperchez, Ilie Vulpe, Antipa Dinescu, Macarie Untan şi alţii. Iar dintre călugării români mai sporiţi, amintesc doar pe: Ignatie de la Schitul Iviru; Isaia şi Teofilact de la Cherasa; Ghenadie de la chilia Vigla–Prodromul; Visarion şi Gherasim de la Sfântul Ipatie; Ilarion de la Calimiţa; Arsenie de la Xeropotamu şi alţii.

3. Pentru slăbirea vieţii duhovniceşti, a zis:

– Suntem călugări din veacul XX şi, odată cu schimbarea lumii, în general, s-au schimbat toate, a slăbit şi viaţa duhovnicească din mânăstiri, s-au împuţinat şi călugării, a slăbit credinţa în Dumnezeu, dragostea, viaţa de rugăciune şi râvna pentru jertfă. Căci călugăria este mai întâi o jertfă totală de sine. Astăzi sunt puţini eroi, puţini sfinţi, pentru că au slăbit credinţa şi jertfa.

Apoi trebuie să recunoaştem că şi aici, în Athos, nu se pogoară nimeni din cer; ci toţi vin din învălmăşeala lumii şi nu are cine să-i crească, să-i

formeze duhovniceşte, ca să se ridice la măsura părinţilor noştri, pentru că nu mai sunt duhovnici iscusiţi nicăieri. Pe călugării buni îi dau duhovnicii buni!

4. Despre înnoirea duhovnicească a monahismului a zis:

– Monahismul ortodox, în general, şi mai ales cel atonit, a mai fost în decădere, dar niciodată ca acum. În trecut, slăbirea monahismului venea din motive din afară, precum războaie, ocupaţii străine, prigoane, erezii şi altele. Acum, însă, slăbirea monahismului vine dinăuntru, din pricina slăbirii credinţei, a dragostei şi râvnei noastre pentru Hristos, ceea ce este mult mai greu şi cu anevoie de vindecat.

5. Apoi a adăugat:

– În Athos ar fi fost cu putinţă să se menţină şi să se înnoiască viaţa duhovnicească, dacă nu s-ar fi stricat legea şi vechea rânduială a Sfântului Munte. Înainte Sfântul Munte era autonom, se conducea singur din interior şi nici un stat de pe glob nu se putea atinge de el. Dar acum este condus de legile civile din afară şi nu mai are independenţă, nici nu mai poate intra oricine aici. De aceea, încet-încet, puterile întunericului îl vor reduce la tăcere şi la nimicire. Ştiu şi la ce număr de vieţuitori va ajunge în viitor Sfântul Munte. În cele din urmă vor rămâne foarte puţini monahi, dar vor fi ca sarea în bucate.

6. Şi iarăşi a spus:

– Îndreptarea şi reînnoirea monahismului încep tot din interior. Dacă monahii vor părăsi pricinile care i-au adus în această stare de decadenţă; dacă mânăstirile vor avea din nou duhovnici buni; dacă ne vom întoarce iarăşi la cele duhovniceşti, adică la biserică şi rugăciune cât mai multă, la dragoste şi ascultare, la sărăcie şi viaţă cât mai curată şi dacă vom părăsi grijile lumeşti, materia, traiul bun şi voile noastre, atunci monahismul va fi din nou salvat, viaţa duhovnicească se va înnoi şi noi vom fi iarăşi ca nişte făclii în sfeşnic pentru toată lumea!

7. Zicea şi aceasta:

– Dacă se vor pleca sub ascultare cu smerenie şi vor avea îndemnuri duhovniceşti de la duhovnici şi bărbaţi încercaţi, pot să aducă roadă multă prin temerea de Dumnezeu.

8. Zice Domnul nostru Iisus Hristos: *Întru aceasta vor cunoaşte oamenii că sunteţi ucenicii Mei, de veţi avea dragoste între voi* (Ioan 13, 35). De dragoste şi de frica lui Dumnezeu este nevoie mai întâi, prin care oricine se îndepărtează de la rău.

9. Despre Schitul Românesc Prodromul, spunea:

– Schitul Prodromul are nevoie mai întâi de unitate duhovnicească, în simplitate şi dragoste de obşte. Apoi să ţină bună rânduială cu Sfânta Lavră de

care depinde şi să nu facă monahii între ei regionalism, care-i mai rău decât eresul.

10. Călugării şi mânăstirile să caute cu scumpătate şi evlavie trecutul luminos al înaintaşilor noştri, Vieţile Sfinţilor şi cuvintele de învăţătură ale părinţilor, vetrele mânăstirilor şi schiturilor noastre şi este de ajuns. Nu avem decât o singură cale de urmat: să mergem pe urmele lui Hristos şi să trăim Evanghelia lui Hristos! Să mângâiem poporul lui Dumnezeu şi să fim tuturor făclie aprinsă în sfeşnic. Altfel nu ne putem mântui nici pe noi, nici pe alţii. „Prin tine vine mântuirea, Israele, şi prin tine, pieirea!"

11. Fiilor săi duhovniceşti le spunea:

– Vă amintesc cântarea ce se cântă în biserică: „Iubiţi pe Dumnezeu şi va fi viu sufletul vostru; nimic să nu cinstiţi mai mult decât dragostea Lui...".

12. Altor ucenici le spunea:

– Împlinirea poruncilor dumnezeieşti, mărturisirea curată a tuturor păcatelor sub epitrahilul duhovnicului, fără nici un gând ascuns în inimă, şi împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, cu lacrimi umile, care sigilează rugăciunea primită la cer.

Miluieşte-ne pe noi, Stăpâne, Dumnezeul tuturor, şi cercetează-ne! Ridică mâna Ta peste neamurile străine, ca să vadă puterea Ta (Isus Sirah 36, 3). Binecuvântează, Doamne, Ţara Românească, ziditoare cam peste tot de biserici şi ctitorii mânăstireşti, cu veşmântul arhieriei şi preoţiei, prin bunătatea şi măreţia Ta. Pe călugări îi îmbracă în hlamida smereniei, prin care ei vor trece toate cursele cele rele ale vrăjmaşului, iar pe binecredincioşii creştini îmbracă-i în bucuria mântuirii! *Şi de vor fi păcatele voastre ca roşeala, ca zăpada le voi albi; şi de vor fi ca păcura, ca lâna albă le voi face. Şi de veţi vrea şi Mă veţi asculta, bunătăţile pământului veţi mânca* (Isaia 1, 18-19).

13. La urmă a zis:

– O, popor binecredincios! Nu ştiu ce să admir întru tine! Iubirea de Dumnezeu, râvna pentru biserică, îndurarea, dărnicia, evlavia sau iubirea de străini? Căci cu acestea am îmblânzit hoardele năvălitoare ale popoarelor păgâne, care râvneau la bunurile ţării noastre. De aceea cred că nu există sub soare alt popor mai milostiv şi răbdător decât poporul român.

Şi acum, iubiţilor, de binevoiţi, primiţi de la mine aceste cuvinte ca pe nişte smaralde şi rubinuri, iar pe ale mele răutăţi, binevoiţi a le considera ca pe nişte bunătăţi, că numai aşa ne putem mântui noi toţi. Amin.

PROTOSINGHELUL EMILIAN OLARU
Mânăstirea Slatina
(1912-1987)

Evlaviosul Protosinghel Emilian Olaru s-a născut în judeţul Botoşani, într-o familie de ţărani credincioşi, care l-au crescut în frică de Dumnezeu. Dorind din tinereţe să-şi închine viaţa lui Hristos, a intrat în obştea Mânăstirii Slatina-Suceava, când avea peste 20 de ani, unde a fost şi tuns în cinul monahal.

Fiind foarte smerit, blând şi ascultător, după câţiva ani de nevoinţă a fost hirotonit diacon şi mai pe urmă preot şi săvârşea zilnic Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie, împreună cu cele şapte Laude. Apoi a devenit duhovnic al obştii Mânăstirii Slatina, mărturisind, atât călugări, cât şi credincioşi.

În anul 1949, Arhimandritul Cleopa Ilie cu 30 de călugări, fiind trimis de la Mânăstirea Sihăstria la Mânăstirea Slatina, s-a creat o obşte nouă de peste 80 de călugări tineri, între care se număra şi Protosinghelul Emilian.

Ajungând duhovnic iscusit, părintele Emilian era înconjurat de mulţi fii duhovniceşti, pe care îi povăţuia cu toată evlavia pe calea mântuirii. Apoi a fost câţiva ani stareţ, după plecarea Arhimandritului Cleopa.

În anul 1959, transformându-se Slatina în mânăstire de călugăriţe, Protosinghelul Emilian a rămas duhovnicul întregii obşti până la sfârşitul vieţii sale. Nevoinţa sa, pe care o săvârşea în taină era îndeosebi neîncetata rugăciune, la care adăuga desăvârşita ascultare, blândeţea, milostenia, neosândirea, bunătatea, tăcerea şi râvna sa mare pentru sfintele slujbe.

Ajungând la vârsta de 75 ani şi fiind pregătit pentru cele veşnice, şi-a binecuvântat ucenicii, apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind multă vreme plâns de fiii săi sufleteşti.

IEROMONAHUL DAMASCHIN SCHIPOR
Mânăstirea Putna
(1908-1988)

Acest smerit ieromonah era din satul Laura, Vicovul de Sus-Suceava, fiind crescut în frică de Dumnezeu. La vârsta de 28 de ani intră în obştea Mânăstirii Putna şi în anul 1939 este tuns în monahism, primind numele de Damaschin. În anul 1948 este hirotonit ieromonah şi slujeşte Sfânta Liturghie aproape zilnic în biserica acestei mânăstiri, timp de 40 de ani.

Niciodată nu lipsea de la sfintele slujbe, ci venea cel dintâi în casa Domnului şi ieşea cel mai de pe urmă. Avea chipul blând, senin şi era foarte milostiv. Citea Psaltirea în fiecare zi, pe care o ştia pe de rost, şi săvârşea în taină rugăciunea inimii. Îi iubea pe toţi şi era iubit de toţi: de călugări, credincioşi, copii şi animale.

Era întotdeauna liniştit, blând, smerit, împăcat cu sine, cu lumea şi cu Dumnezeu. De aceea îl căutau adeseori credincioşii şi îi cereau cuvânt de folos.

Sosindu-i ceasul morţii, s-a săvârşit cu pace într-o zi de Duminică dimineaţa, la 11 septembrie, 1988.

SCHIMONAHIA VERA PREOTU
Mânăstirea Eleon-Ierusalim
(1876-1988)

a. Viaţa

Maica Vera Preotu a fost una dintre cele mai vrednice călugăriţe românce care s-au nevoit de-a lungul secolelor în Ţara Sfântă. Era fiică de preot din oraşul Chişinău-Basarabia, născută în anul 1876.

Când avea 16 ani, s-a dus să se închine la Mormântul Domnului cu mai mulţi credincioşi. Apoi a rămas acolo şi a intrat în obştea unei mânăstiri ruseşti de călugăriţe, din localitatea Ain Karem, unde s-a născut Sfântul Ioan Botezătorul.

Aici a primit tunderea monahală şi s-a nevoit peste 60 de ani, făcând ascultare şi rugându-se lui Dumnezeu ziua şi noaptea, departe de ţara natală, dar aproape de Hristos, Mântuitorul lumii.

În fiecare dimineaţă când se scula, făcea cinci cruci şi cinci închinăciuni, în numele celor 5 răni ale Domnului - două pentru sfintele Lui mâini, două pentru sfintele picioare, una pentru sfânta coastă - şi zicea această rugăciune: „Preasfântă Treime, ai milă de mine, păcătoasa! Preasfântă Treime, ajută-mi!" Şi ia ajutat Dumnezeu întotdeauna!

Ajungând la vârsta de peste 78 de ani, s-a stabilit în Mânăstirea Eleon, de pe Muntele Măslinilor, unde se nevoia în plăcere de Dumnezeu împreună cu alte zece călugăriţe românce din Ţara Sfântă, participând regulat în sărbători la Sfânta Liturghie, care se săvârşea noaptea la Mormântul Domnului.

De asemenea mergea regulat în toate nopţile spre duminici şi sărbători să privegheze de seara până dimineaţa în răsăritul soarelui, când o însoţea două călugăriţe mai tinere.

În anul 1972, îmbolnăvindu-se de ochi, a fost dusă la spital. Atunci maica Vera s-a rugat Mântuitorului, promiţând că, de o va vindeca de boală, va merge regulat Duminica la Mormântul Domnului, să privegheze toată noaptea. Fiind vindecată în chip minunat şi redobândind vederea ochilor, ani de zile era adusă sâmbătă seara să privegheze până dimineaţa lângă Mormântul dătător de viaţă al Mântuitorului Hristos. Apoi, ajungând la vârsta de peste 100 de ani şi nemaiputând veni la Mormântul Domnului, se ruga ziua şi noaptea la bolniţa Mânăstirii Eleon, fiind îngrijită de călugăriţele romånce din această mânăstire.

În primăvara anului 1988, când maica Vera împlinise 112 ani de viaţă şi 96 de ani de nevoinţă duhovnicească în Ţara Sfântă, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, a dezlegat-o cu pace de legăturile fireşti ale trupului şi a aşezat-o la loc de odihnă, în ceata sfintelor femei purtătoare de mir.

Cuvioasa maica noastră Vera a fost cu adevărat o mironosiţă şi rugătoare a neamului românesc, care s-a rugat pentru noi, ca o făclie nestinsă, aproape un secol, mijlocind la Hristos Cel înviat pentru mântuirea lumii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spunea către câţiva părinţi:

- Părinţilor, am apucat patru patriarhi la Ierusalim: Gherasim, care a dat binecuvântarea de s-a făcut Mânăstirea Eleon, în 1875; Damianos, Timotei şi Benedict, actualul patriarh.

2. Altădată vorbea despre viaţa duhovnicească de la Mormântul Domnului şi despre mânăstirile din Ţara Sfântă:

- Înainte în Ţara Sfântă erau călugări mulţi, duhovnici renumiţi, slujbe foarte frumoase, pustnici mari pe Valea Iordanului şi prin peşteri, pelerini nenumăraţi din toate ţările creştine şi multă bucurie sufletească!

3. Apoi a adăugat:

-Astăzi au rămas peste tot puţini călugări şi preoţi. Aproape nici nu mai are cine sluji şi cânta! Se apropie sfârşitul lumii! Acum, „eul" şi „banii". Acum stăpânesc mândria şi iubirea de argint, părinţilor!

4. Unui părinte i-a spus:

- Părinte, să ţii sfânta credinţă cu tărie, aşa cum ai apucat-o de la părinţi, şi să te rogi. Când te scoli şi când te culci, să te rogi aşa, de trei ori: „Preasfântă Treime, Ţie Îţi dau sufletul şi trupul meu. Fă, Tu, cum ştii, numai să mă mântuieşti!" Eu aşa mă rog întotdeauna, ziua şi noaptea. Nu zic multe cuvinte, şi Dumnezeu are milă şi de mine, păcătoasa!

5. La urmă a zis:

– Acum, părinte, nu mai ai de la cine cere sfat, că nu mai sunt povăţuitori, cum erau pe vremuri. Acum, fiecare să ne rugăm lui Dumnezeu cum putem, să citim Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi şi să facem cum credem că este mai plăcut Lui, că s-a apropiat vremea de pe urmă. De aceea, fiecare să ia aminte de sine să nu cadă, că nu are cine-l mai scula!

IEROSCHIMONAHUL PAISIE OLARU
Mânăstirea Sihăstria
(1897–1990)

a. Viaţa

Blândul şi smeritul duhovnic, Ieroschimonahul Paisie Olaru, părintele nostru duhovnicesc şi ales povăţuitor către Hristos al multor suflete – călugări şi mireni –, s-a născut la 20 iunie, 1897, în satul Stroieşti, comuna Lunca, judeţul Botoşani, primind la botez numele de Petru. Părinţii săi, Ioan şi Ecaterina, erau oameni săraci, dar cu multă evlavie şi frică de Dumnezeu, dând celor cinci copii ai lor o bună creştere duhovnicească. Tatăl său era pădurar, iar mama sa, casnică. După ce face şcoala primară, merge la armată şi ia parte la primul război mondial.

Fiind de mic ales de Dumnezeu pentru viaţa monahală, în anul 1921 a intrat în obştea Schitului Cozancea-Botoşani, unde se nevoieşte ca un adevărat sihastru aproape 30 de ani. În anul 1922, la 9 iunie, a fost tuns în monahism ca schimonah, primind numele de Paisie.

După câţiva ani de ascultare, se retrage la linişte în pădurea de alături. Aici îşi face o mică chilie cu paraclis de lemn şi duce viaţă pustnicească mulţi ani, crescând câţiva ucenici aleşi, printre care şi pe Arhimandritul Cleopa Ilie, cu toţi fraţii lui. Nevoinţa lui era aceasta: practica rugăciunea lui Iisus, iar noaptea citea la Psaltire; postea zilnic până seara, îngrijea de părinţii bolnavi din mânăstire şi nu lipsea niciodată de la slujbele bisericii.

În anul 1943, la 14 octombrie, a fost hirotonit diacon, iar la 4 aprilie, 1947, a fost hirotonit preot şi apoi numit egumen al Schitului Cozancea, pe care l-a condus aproape un an de zile. Iubind liniştea, în anul 1948 s-a retras la Mânăstirea Sihăstria-Neamţ, ca duhovnic.

Între anii 1949–1953 se nevoieşte în Mânăstirea Slatina-Suceava, ca duhovnic, stareţ fiind Arhimandritul Cleopa Ilie. Din primăvara anului 1954 revine la Mânăstirea Sihăstria şi este duhovnic al întregii obşti şi a mii de credincioşi din toată ţara, timp de peste 30 de ani, până la sfârşitul vieţii sale.

Fiind foarte iubitor de singurătate şi de linişte, între anii 1972–1984 s-a nevoit la Schitul Sihla, ca sihastru desăvârşit, avându-şi chilia aproape de peştera Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Teodora. Aici se îndeletnicea numai cu rugăciunea, cu postul şi cu spovedania zilnică a călugărilor şi mirenilor, ajungând cel mai renumit şi căutat duhovnic din toate colţurile ţării.

Revenind din nou în obştea Mânăstirii Sihăstria, după doi ani, adică în toamna anului 1986, îşi fracturează piciorul drept şi rămâne imobilizat la pat în chilia sa până la sfârşitul vieţii. Pe lângă aceasta, se îmbolnăveşte de cataractă la ambii ochi şi îşi pierde în bună parte şi auzul. Cu toate acestea, bătrânul nu-şi pierde nădejdea în mila lui Dumnezeu şi continuă să-şi mărturisească fiii săi duhovniceşti şi să dea sfaturi până în ultimele zile ale vieţii.

În noaptea de 18 octombrie, 1990, la orele 4 dimineaţa, venerabilul duhovnic, Ieroschimonahul Paisie Olaru, îşi dă sufletul în mâinile lui Hristos, în vârstă de peste 93 de ani, înconjurat de ucenicii săi apropiaţi.

Aşa s-a mutat la lăcaşurile cereşti un mare duhovnic al monahismului românesc, fiind însoţit pe ultimul drum de numeroşi fii sufleteşti – călugări, ieromonahi, preoţi de mir, ierarhi şi credincioşi veniţi din toată ţara.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Doi ucenici i-au cerut părintelui Paisie cuvânt de folos. Iar bătrânul le-a răspuns:

– Acum noi, bătrânii, nu mai avem cuvinte de folos cum aveau părinţii noştri. Ne-a luat Dumnezeu darul şi puterea cuvântului, pentru că nici noi, nici cei ce ni-l cer nu-l împlinesc cu fapta. Spunem noi câte un cuvânt de sfătuire celor ce vin până aici, dar când aud că trebuie să-l pună în practică, adică să se roage mai mult, să postească, să ierte pe aproapele lor, se întorc abătuţi acasă. Le spun unora de zece ori să nu mai facă cutare păcat, să lase beţia şi desfrânarea, ca să nu-şi piardă sufletul, dar ei, deşi făgăduiesc, îl fac mai departe. Am, însă, şi suflete care ne întrec pe noi. Numai cât deschid gura, ei şi încep a face cu fapta lucrul lui Dumnezeu.

2. Iarăşi l-au întrebat: Cine v-a îndemnat să intraţi în viaţa monahală?

– Vieţile Sfinţilor m-au îndemnat la călugărie şi dragostea mea pentru Domnul!

3. Apoi l-au întrebat: Ce bucurii duhovniceşti aţi avut la Schitul Cozancea?

– Am avut destule bucurii cât am stat la linişte în chilia mea din poieniţă, mai ales când mă rugam noaptea şi foloseam sufleteşte pe alţii. Dar cele mai sfinte bucurii duhovniceşti le-am simţit în biserică, în timpul Sfintei Liturghii.

4. Iar despre ascultarea de duhovnic, a spus:

– Duhovnicia este cea mai grea ascultare din viaţa de mânăstire. De duhovnic depinde mântuirea sau osânda fiecărui suflet care îi este încredinţat. De el depinde călugăria fraţilor de mânăstire. Cu dezlegarea lui se împărtăşesc şi călugării şi mirenii şi tot cu dezlegarea şi pe garanţia lui se hirotonesc candidaţii la preoţie. Mare răspundere are un duhovnic şi de aceea el se mântuieşte mult mai greu decât un călugăr sau un mirean.

Ca duhovnic al Mânăstirii Sihăstria, am avut multe bucurii duhovniceşti, dar şi ispite şi, uneori, dezamăgiri. Am avut la spovedanie majoritatea părinţilor şi fraţilor din obşte. Cei mai mulţi şi mai râvnitori m-au ascultat, au ţinut cont de binecuvântare, s-au spovedit sincer şi şi-au predat sufletul în mâna stareţului şi a duhovnicului. Aceştia m-au bucurat cel mai mult. Iar eu i-am primit ca pe copiii mei sufleteşti, i-am mângâiat, i-am împăcat când erau în ispită şi i-am învăţat să iubească cel mai mult ascultarea, slujba bisericii, tăcerea, smerenia şi rugăciunea la chilii. Unii dintre fraţi însă veneau rar la spovedanie, iertau mai greu pe ceilalţi, cârteau în ascultare şi erau uneori nemulţumiţi. Cu aceştia aveam mai mult de lucru. Îmi trebuia mai multă răbdare şi meşteşug ca să-i câştig duhovniceşte.

Uneori mă duceam eu pe la chiliile lor. Alteori le dădeam canon mai uşor, îi încurajam mai mult şi mă rugam pentru ei. Pe unii din ei i-am folosit, iar pe alţii măcar i-am menţinut să nu cadă mai rău şi să rămână în mânăstire. Cât am reuşit, pe câţi am dobândit sau pe câţi i-am pierdut, ştie numai singur Dumnezeu. Un lucru numai ştiu: că pentru toţi pe care i-am avut la mărturisire şi i-am povăţuit, voi da socoteală în faţa judecăţii lui Hristos.

5. Altădată a vorbit ucenicilor despre călugărie şi preoţie, zicând:

– La călugărie, mai ales, este bine să îndemnăm, dar la preoţie este mult mai greu. Numai la scaunul de mărturisire se poate constata dacă fiul duhovnicesc are înclinaţie spre bine sau spre rău, dacă are voinţă să se păzească şi pe viitor de păcat şi dacă iubeşte viaţa curată. Totuşi, este bine să-i mai amânăm un timp de la călugărie, ca nu îndată să se hotărască şi apoi să-şi schimbe hotărârea. La preoţie noi îndemnăm şi recomandăm numai pe cei ce au viaţă curată şi nu sunt opriţi de Sfintele Canoane. Altfel, nu.

6. Iarăşi a zis:

– Dacă cineva se abate de la datoria lui şi nu ascultă de sfatul duhovnicului, el singur va răspunde înaintea lui Dumnezeu. Duhovnicul, însă, este dator să se roage lui Dumnezeu pentru întoarcerea lui şi să-l ierte.

7. Fiind întrebat despre datoriile călugărilor, bătrânul a răspuns:

– Călugării sunt datori să-şi păzească făgăduinţa pe care au făcut-o la călugărie, înaintea lui Hristos şi a Sfântului Altar, adică ascultarea necondiţionată, sărăcia de bunăvoie şi fecioria sau curăţia. Pe lângă acestea, să fie smeriţi, să se roage neîncetat pentru ei şi pentru toată lumea şi să aibă sfânta dragoste, de care atârnă toată fapta bună şi care le rabdă pe toate.

8. L-au întrebat iarăşi ucenicii despre ispitele monahilor.

– Toate patimile călugărilor şi ispitele se nasc din două păcate: din neascultare şi din lenevirea la rugăciune. Când cădem din sfânta ascultare şi fugim de biserică, de rugăciune, de metanii şi de post, cădem uşor în toate ispitele şi patimile omorâtoare de suflet şi ne pierdem mântuirea. Neascultarea şi lenevirea la rugăciune, ca şi toate celelalte patimi, se vindecă prin mărturisire curată la duhovnic, prin canon şi prin plantarea faptelor bune în locul păcatelor care ne stăpânesc. De mare ajutor pe calea mântuirii ne sunt smerita cugetare şi smerenia, care spală păcatele şi biruiesc pe diavoli.

9. Unor credincioşi le-a zis:

– După cum se ştie, două sunt cele mai grele patimi care stăpânesc astăzi în rândul mirenilor: beţia şi desfrânarea. Acestea strică multe familii şi ucid nenumărate suflete omeneşti. Însă, dacă se căiesc de aceste păcate, dacă le mărturisesc la preoţi şi le părăsesc, se vindecă prin canon.

10. Apoi a adăugat:

– „Peştele de la cap se strică!" spun bătrânii, că cea mai mare vină o poartă păstorii de suflete. Dacă am fi noi mai buni, s-ar schimba şi creştinii!

11. Unii părinţi l-au întrebat pe bătrânul: Din ce motive a slăbit râvna pentru rugăciune şi pentru toată fapta bună?

– Pentru că a slăbit credinţa în toată lumea. Astăzi fiecare creştin şi călugăr mărturiseşte că nu se mai poate ruga în prezent, cum se ruga în trecut. Numai cu mare silă şi osteneală, unii călugări buni şi creştini îşi menţin rugăciunea curată de zi şi de noapte. Ceilalţi suntem mereu învăluiţi de griji, de oameni şi de neputinţe; iar când ne rugăm, mintea ne este plină de gânduri şi răspândire.

Având în vedere cele trei atacuri prin care a trecut Mântuitorul pe Muntele Ispitirii, când L-a ispitit satana, întâi cu lăcomia, al doilea cu mândria şi al treilea cu necredinţa, biruirea oricărui atac este ca „Domnului Dumnezeu să ne închinăm şi numai Lui să-I slujim".

12. Iarăşi a zis bătrânul: Astăzi este mare ceartă între cele două surori ale lui Lazăr, Marta şi Maria, care *şi-a ales partea cea bună*. În mânăstiri, ca peste tot, Marta asupreşte pe Maria şi n-o lasă să se roage mai mult, iar Maria plânge nemângâiată! Dacă vom pune întâi biserica şi lauda lui Dumnezeu,

adică pe Maria, şi apoi ascultarea şi lucrul mâinilor, adică pe Marta, atunci toate mânăstirile şi bisericile noastre ar înflori, şi diavolul ar fi izgonit dintre oameni. Iar sporirea duhovnicească a fiecăruia începe de la aceste cuvinte: „Doamne dă să-mi văd păcatele mele şi să nu osândesc pe fratele meu...".

13. Aceiaşi părinţi au întrebat de ce se înmulţesc aşa de tare sectele în satele şi oraşele noastre.

- Sectele se înmulţesc mai întâi din cauza preoţilor care nu au grijă de turma lui Hristos. Unde preoţii îşi fac datoria de păstori şi trăiesc precum învaţă pe oameni, acolo nu pătrund sectele. Mai mult decât cunoaşterea Sfintei Scripturi şi decât teologia şi predica este viaţa preotului. Aceasta este şi trebuie să fie cea mai puternică predică a preotului de la ţară şi oraş.

14. Iarăşi l-au întrebat: Cum pot ajuta mânăstirile la combaterea sectelor?

- Pot ajuta prin acestea două: prin lucrare şi rugăciune. Cu cât se va duce o viaţă mai înaltă prin mânăstiri, în rugăciune, în post, în smerenie şi iubire faţă de Dumnezeu şi de oameni, cu atât se vor întări credinţa şi viaţa duhovnicească în rândul mirenilor. Să nu uităm cum se nevoiau părinţii noştri prin mânăstiri şi să le urmăm.

15. Apoi le-a vorbit despre datoriile principale ale călugărilor:

- Să se roage neîncetat pentru ei şi pentru toată lumea, să laude permanent pe Dumnezeu, apoi să înveţe şi să mângâie pe credincioşi. În mânăstiri, Marta trebuie să asculte de Maria, iar nu invers, şi să trăiască în armonie una cu alta. De vom face aşa „nimeni nu va strica cetatea noastră!"

16. Apoi iarăşi a zis Părintele Paisie:

- Călugării trebuie să trăiască mai ales în dragoste. Căci spune Mântuitorul: *Prin aceasta vor cunoaşte oamenii că sunteţi ucenicii Mei, de veţi avea dragoste între voi* (Ioan 13, 35). Fiecare să-şi facă datoria în direcţia lui, adică unde este rânduit, cu bucurie şi fără de cârtire.

Să învăţăm şi pe alţii, dar să ne aducem aminte de cuvântul Domnului, Care zice: *Cel ce va face şi va învăţa, acela mare se va chema întru împărăţia cerurilor* (Matei 5, 19). Să ne aducem aminte şi de cuvântul proorocului David, care zice: *Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur* (Psalmi 2, 9). Şi, în sfârşit, orice facem să fie spre lauda lui Dumnezeu şi să fie făcut cu smerenie, precum ne învaţă Hristos: *Când veţi împlini toate acestea, să ziceţi că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori să facem, aceea am făcut* (Luca 17, 10). Atât călugării, cât şi mirenii, dacă au pace între ei, adică pacea Domnului, a conştiinţei, şi dacă au dragoste, se pot mântui.

17. Altădată l-au întrebat părinţii, ce cărţi sfinte recomandă pentru călugări şi mireni.

– Eu m-am folosit cel mai mult de Vieţile Sfinţilor, de pilda vieţii lor. Dar de mare folos sunt şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi, mai ales, Sfânta Scriptură. Toate sunt de folos la timpul lor.

18. Aceiaşi l-au întrebat şi despre cugetarea morţii şi judecata de apoi.

– Vai de acel om care va cădea în mâinile Dumnezeului celui viu! De la o închisoare te mai scoate un avocat. Dar când se va umple cupa mâniei lui Dumnezeu, unde ne vom ascunde de la faţa Lui? Să ne aducem mereu aminte de păcatele noastre şi de ceasul judecăţii viitoare şi în veac nu vom mai greşi.

19. Şi iarăşi au zis: cum să ne purtăm cu aproapele nostru, ca să împlinim porunca dragostei?

– Să socotim pe aproapele nostru mai bun decât noi; să-i cerem sfat, în loc să-i dăm noi, iar lipsurile lui să i le completăm cu dragostea noastră. Faceţi aceasta şi vă mântuiţi!

20. Altădată a spus ucenicilor săi:

– Iată ce, părinţilor. Fiecare îşi pregăteşte mâncarea după gustul şi placul său. Dacă i se pare prea dulce, o mai acreşte; dacă i se pare nesărată, îi mai pune puţină sare şi verdeţuri şi o face cum îi place; şi dacă îi place lui, place la toţi. Eu aşa cred. Tot aşa se întâmplă şi cu viaţa noastră duhovnicească. Fiecare dintre noi îşi pregăteşte mântuirea cum crede el, cum voieşte şi cum poate, după râvna şi harul pe care i le-au dat Dumnezeu. Spun bătrânii că foamea este cel mai bun bucătar, iar sărăcia cel mai bun gospodar. Tot aşa şi cu mântuirea sufletului nostru. Râvna, rugăciunea şi smerenia ajută cel mai mult pe calea mântuirii.

21. Într-o zi, admirând bătrânul frumuseţile munţilor şi ale codrilor singuratici de la Sihla, a zis către ucenicii săi, suspinând din inimă: Tare mă tem să nu rămânem numai cu raiul acesta de aici şi să-l pierdem pe celălalt, din pricina lenevirii noastre!

22. În altă zi, slujind bătrânul la Vecernie, fiind singur în sfântul altar şi auzind citindu-se despre judecata de apoi, a oftat adânc şi a zis în taină:

– Vai! Vai! Vai! Ce înfricoşată va fi judecata lui Dumnezeu cea de pe urmă! Şi a început a plânge...

23. Altădată l-au întrebat ucenicii despre rai, iar el le-a răspuns:

– Să nu iscodim cu mintea unde este raiul şi unde este iadul, că nici Sfinţii Părinţi nu ne dau voie la aceasta. Mântuitorul atât numai ne-a spus: *Mă duc să vă gătesc loc, ca unde voi fi Eu şi voi să fiţi* (Ioan 14, 3). Aşa ne

învaţă Domnul şi nu ne trebuie mai mult! Noi să zicem mereu rugăciunea Sfântului Ioan Gură de Aur: „Doamne, nu mă lipsi pe mine de binele Tău cel ceresc; Doamne, izbăveşte-mă de muncile cele de veci!”

24. Câţiva credincioşi i-au cerut cuvânt de folos duhovnicesc. Iar părintele Paisie, arătând pajiştea plină de flori şi mireasmă, le-a spus:

– Să vă faceţi nişte albinuţe harnice, care adună nectar şi miere din florile cele mai curate şi binemirositoare, iar nu nişte gărgăuni şi bondari, care adună hrană din bălegar şi din toate buruienile. Râvniţi la faptele bune cele mai de preţ şi mai uşor de dobândit, precum dragostea, rugăciunea, mila şi smerenia. Din acestea să vă hrăniţi şi am nădejde că, cu acestea, vom vedea pe Hristos, Mântuitorul lumii!

25. La urmă a adăugat bătrânul şi aceste cuvinte:

– Cel mai bine este ca să fie omul oală de lut, care este bună pentru toate şi se foloseşte de toţi în fiecare zi, şi pentru mâncare şi pentru apă şi pentru orice lucru. Pe când vasul de aur se pune pe poliţe, se încuie în dulapuri, este râvnit de hoţi şi se foloseşte numai la zile mari sau o dată pe an. Oala de lut este vasul trebuinţelor zilnice, căci toţi o caută şi se folosesc de ea. Aşa şi omul smerit, care nu caută cinste şi dregătorie. El rămâne nebăgat în seamă între cei de jos, dar pe toţi îi foloseşte, îi îndeamnă, îi ajută, îi odihneşte şi toţi îl caută şi se bucură de el. Mare dar este smerenia pentru călugări şi creştini!

26. Părinţii l-au întrebat ce este conştiinţa.

– Conştiinţa este îngerul lui Dumnezeu care păzeşte pe om. Când ea te mustră, înseamnă că Dumnezeu te ceartă şi trebuie să te bucuri că nu te lasă uitării. Trebuie să avem pururea înaintea noastră păcatele noastre, ca să ne pălmuiască conştiinţa prin mustrare, să dobândim lacrimi la rugăciune şi să nu mai greşim. Şi lui Pavel i-a dat Dumnezeu un înger rău, ca să-l lovească peste obraz, pentru a nu se înălţa cu mintea. Conştiinţa pomeneşte păcatele noastre şi, pomenindu-le, ne smereşte. Hristos a venit pentru mântuirea păcătoşilor. Deci, să avem nădejde şi curaj, să nu mai greşim, să facem milostenie, să ne rugăm după putere şi aşa ne mântuim cu darul lui Dumnezeu.

27. O femeie, care nu voia să aibă copii mulţi, i-a cerut bătrânului sfat ce anume să facă. Iar el i-a răspuns:

– Dacă fugi de copii, fugi de mântuire. Să nu rămâi la un singur copil, ca să nu-l pierzi şi pe acela. Mai sănătoşi sunt copiii mulţi în casă. Iar unde există numai unul sau doi, de obicei şi aceia sunt răi sau bolnăvicioşi. Aici se împlineşte cuvântul Sfântului Pavel, care zice: *Cine seamănă cu binecuvân-*

tare, cu binecuvântare va şi secera, iar cine seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va şi secera (II Corinteni 9, 6).

28. Apoi iarăşi a zis bătrânul: A venit la mine o femeie bătrână la spovedanie şi am întrebat-o: „Soră, câţi copii ai?” „Părinte, optsprezece copii am avut! Opt i-a luat Dumnezeu de mici, şi zece trăiesc şi sunt primii gospodari în sat!”

29. Iarăşi a zis Părintele Paisie: A venit altă femeie de departe şi am întrebat-o: „Câţi copii ai, creştină?” „Nici unul, părinte!” „Dar, câte avorturi ai?” „Patruzeci de avorturi!” „Du-te, femeie, la un episcop şi te mărturiseşte şi te pocăieşte cât mai ai vreme, că este înfricoşată judecata lui Dumnezeu!” După lepădarea de credinţă, cel mai mare păcat care se face în lume este uciderea de prunci. Aceste două păcate atrag grabnică mânie şi pedeapsa lui Dumnezeu peste oameni.

30. Câţiva călugări tineri i-au cerut părintelui Paisie cuvânt de folos, iar el le-a spus:

– De trei lucruri trebuie să se păzească mai mult călugărul: de beţie, de iubirea de argint şi de vorbirea cu femei.

31. Un alt călugăr a cerut bătrânului cuvânt de folos. Iar părintele Paisie i-a răspuns:

– Lasă-te întotdeauna în voia lui Dumnezeu şi vei avea pace în sufletul sfinţiei tale. Fă ce ţi se porunceşte, nu lucra nimic fără binecuvântare; când nu ştii, întreabă; iar când nu ai pe cine întreba, roagă-te şi Dumnezeu îţi va arăta calea cea bună.

– Dar când sunt lăsat să aleg singur şi nu ştiu care este voia lui Dumnezeu, ce să fac?

– Roagă-te stăruitor cu post şi metanii, măcar trei zile şi ascultă de glasul conştiinţei. Cum te îndeamnă ea mai mult, aceea este şi voia lui Dumnezeu.

32. O femeie bolnavă s-a mărturisit la bătrânul şi a cerut canon. Iar el i-a răspuns:

– Canonul bolnavului este patul. Patul suferinţei! Să rabzi boala cu mulţumire şi te mântuieşti. Cât mai poţi, zi „Tatăl nostru”, rugăciunea „Doamne Iisuse”, „Sfinte Dumnezeule”, „Crezul”, „Doamne ajută” şi, dacă nu cârteşti în boală şi te spovedeşti regulat, dobândeşti viaţa veşnică înaintea multora.

33. Fraţii l-au întrebat: Care este cel mai greu păcat în lume?

– Cel mai greu păcat care stăpâneşte în lume astăzi este necredinţa în Dumnezeu, că de aici se nasc toate păcatele pe pământ. Că, dacă omul nu crede şi nu se teme de Dumnezeu, nu mai are nici un sprijin, nici o nădejde,

nici o bucurie, nici un scop pe pământ şi cade în toate relele şi în prăpastia deznădejdii, de care să ne izbăvească Hristos şi Maica Domnului.

34. Odată au venit câţiva preoţi duhovnici la părintele Paisie şi l-au întrebat despre Taina Sfintei Spovedanii. Iar bătrânul, suspinând, le-a zis:

– Ei, părinţilor, duhovnicia este tare grea! Mai ales în zilele noastre! Păcate multe, credinţă puţină, rugăciune din fugă, vremuri de pe urmă... Numai mila lui Dumnezeu ne poate mântui!

35. Un călugăr l-a întrebat: Cum pot scăpa de părerea de sine şi de gândurile cele necurate?

– Prin aducerea aminte de ceasul morţii. Să nu uităm ce am fost înainte de a fi, ce după naştere, ce suntem astăzi şi ce vom fi mâine, şi să le atribuim toate lui Dumnezeu.

36. Iarăşi l-a întrebat: Care este folosul rugăciunii, în general, şi al rugăciunii inimii, în special?

– Folosul rugăciunii este împlinirea scopului ei, adică iertarea păcatelor şi mântuirea sufletului, indiferent că o facem cu gura, prin cuvânt, cu mintea sau cu inima. Fiecare cum îl îndeamnă cugetul, duhul şi duhovnicul, aşa să se roage. Numai să nu piardă mântuirea. Acea rugăciune este mai de folos, care izvorăşte lacrimi de umilinţă, care ne ajută să părăsim păcatele şi să creştem în dragoste, în smerenie şi în credinţă. Fiecare să se roage cu rugăciunea care îl ajută să sporească mai mult în fapte bune şi pocăinţă.

37. L-au întrebat ucenicii despre lacrimile de la sfânta rugăciune.

– Lacrimile sunt de mai multe feluri, dar cele duhovniceşti nu se dau, nici nu se împrumută, ci sunt un dar de la Domnul. Deci, să le cerem şi, atunci când vin, fie că ne rugăm cu gura sau cu inima, ele sunt bune şi mult folositoare, că sunt de la Domnul şi merg la Domnul. Numai să nu ne mândrim, ca să nu pierdem lacrimile.

38. Aceiaşi ucenici l-au întrebat despre folosul psalmilor.

– Părinţii noştri citeau zilnic Psaltirea, ca o rugăciune permanentă. Ba unii o ştiau pe de rost şi o spuneau în şoaptă la ascultare sau mergând pe cale. Credincioşii, puţini mai ştiu astăzi doar Psalmul 50. Este păcat că noi nu mai cunoaştem puterea Psaltirii, frumuseţea duhovnicească a psalmilor. Cândva o rosteau în ison sau o cântau, imitând pe sfinţii îngeri. Dar să nu uităm că cititul psalmilor este trupul rugăciunii, iar înţelesul adânc al psalmilor este sufletul rugăciunii. Trupul fără suflet este mort. Adică citirea psalmilor fără cugetare şi atenţie aduce puţin folos.

39. Unii credincioşi nu citesc Psaltirea, pentru că le face diavolul ispite. De ce se tem diavolii de psalmi?

– Se tem de psalmi, pentru că cine se roagă cu psalmi îi arde ca şi cu o sabie de foc. Mare putere are Psaltirea asupra duhurilor rele! Cu aceasta părinţii de demult făceau minuni şi alungau duhurile rele din oameni. Iar dacă unii nu citesc Psaltirea pentru că se tem de ispite, aceştia sunt creştini fricoşi, care vor să iasă la luptă cu diavolii fără arme. Or, dacă nu avem arme bune la noi, îndată diavolul ne dezarmează şi ne ia prizonieri, adică ne face robi ai păcatelor spre osândă. Psaltirea unită cu postul şi smerenia sunt cele mai puternice arme împotriva diavolilor. Cu aceasta sfinţii izgoneau diavolii din lume şi coborau îngerii pe pământ. Că cine citeşte psalmi imită pe îngeri şi cântă împreună cu ei.

40. Odată, vorbind cu ucenicii, le-a spus:

– Monahismul de astăzi este cu şcoală multă, dar cu practică puţină! Grija vieţii pământeşti, uitarea făgăduinţelor călugăreşti, lăcomia şi slava deşartă sunt bolile principale care bântuie acum. În capul obştii trebuie oameni mai ales cu viaţă, nu numai cu şcoală. Însă, dacă ne vom sili să mergem pe urmele părinţilor noştri, ne vom mântui.

41. Despre tăcere spunea bătrânul:

– Să ne aducem aminte de cuvântul Mântuitorului, Care zice: *Pentru tot cuvântul deşert vom da seamă în ziua judecăţii*; iar un sfânt părinte zice că „de câte ori am vorbit, m-am căit". Mare este darul tăcerii! Prin tăcere scăpăm de osândă, de clevetire, de vorbă deşartă şi învăţăm a ne ruga. Părinţii noştri vorbeau „şapte vorbe pe zi", cum se spune, dar cu inima şi cu buzele se rugau neîncetat. Dacă vom pune înaintea noastră păcatele noastre, ceasul morţii şi ziua judecăţii, încet-încet dobândim darul tăcerii şi al rugăciunii. Să ne rugăm lui Dumnezeu cu cuvintele psalmistului David: *Pune, Doamne, pază gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele.* (Psalm 140,3).

42. Iar despre sfânta rugăciune spunea iarăşi Părintele Paisie:

– Primul folos al rugăciunii este pacea sufletului şi mulţumirea duhovnicească. Oriunde eşti, eşti liniştit; orice faci, eşti mulţumit, ştiind că toate sunt rânduite de la Domnul. Când este cineva în pace, vorbeşte blând, înţelept şi liniştit, iar când nu are pace în suflet, este tulburat, cu chipul agitat şi vorbeşte fără cugetare şi cu păcat. Mare dar este pacea şi mulţumirea sufletească! Să le cerem permanent de la Dumnezeu în rugăciunile noastre.

43. Semnul sporirii duhovniceşti, spunea bătrânul, sunt lacrimile la rugăciune, cugetul că eşti cel mai păcătos, o mare bucurie în inimă şi multă iubire şi milă faţă de toată zidirea.

44. Altădată a fost întrebat cum se poate reînnoi duhovniceşte monahismul pe viitor?

– Nu depinde de noi reînnoirea monahismului, ci mai ales de Duhul Sfânt. Căci Duhul Sfânt alege oameni sfinţi, păstori şi stareţi luminaţi şi duhovnici buni, care pot forma călugări îmbunătăţiţi, iubitori de rugăciune, de nevoinţă şi smerenie. Cu aceste virtuţi întotdeauna se înnoiesc monahismul, viaţa duhovnicească, iar fără acestea, niciodată. Dacă stareţii şi duhovnicii vor fi ca făcliile în sfeşnic şi vor merge ca Păstorul cel bun înaintea turmei, atunci mânăstirile vor înflori văzând cu ochii şi călugării vor lăuda pe Dumnezeu împreună cu îngerii. Iar dacă nu, nicidecum!

45. Iarăşi a fost întrebat: Cum putem birui cugetul desfrânării?

– Respingerea gândurilor pătimaşe înainte de a intra în imaginaţia minţii şi păzirea ochilor de la privirea cea rea sunt cele dintâi arme împotriva acestei patimi. Să privim femeile bătrâne ca pe nişte mame ale noastre, iar pe cele tinere, ca pe surorile şi fiicele noastre. Apoi, să nu judecăm pe aproapele şi să ne înfrânăm de la mâncăruri alese şi de la vin, care aprind firea. Peste toate acestea să ne rugăm mai mult, ca să ne acopere Dumnezeu cu darul Duhului Sfânt, că, fără ajutor de sus, nimeni nu poate birui.

46. Doi tineri au întrebat ce să aleagă: Căsătoria sau viaţa monahală?

– Amândouă căile sunt binecuvântate, dar depinde de voinţa lor. Mai întâi trebuie să cunoască bine ispitele, greutăţile şi obligaţiile ambelor căi de viaţă, că fiecare drum are crucea lui, încercările şi bucuriile lui. Apoi să se roage mult înainte de a se hotărî. Să postească 40 de zile, să se mărturisească la duhovnicii lor şi să ceară sfaturi de la cei mai iscusiţi duhovnici. După 40 de zile de rugăciune şi post, Dumnezeu le va descoperi, prin conştiinţă şi duhovnic, pe ce cale să apuce. Dacă iubesc fecioria, liniştea, tăcerea şi rugăciunea, calea cea mai bună este călugăria. Iar dacă iubesc viaţa de familie mai mult, adică copiii, lucrul mâinilor şi toate grijile acestei vieţi, să intre în viaţa de familie. Amândouă căile duc la mântuire, dacă sunt respectate datoriile creştineşti obligatorii. Domnul a binecuvântat amândouă căile, dar nu putem noi hotărî ce cale să aleagă fiecare. Numai Dumnezeu şi omul singur hotărăsc. Bătrânii noştri aveau această vorbă înţeleaptă: „La călugărie şi la căsătorie să nu sileşti pe nimeni!"

47. Un frate începător a întrebat cum poate şti dacă are sau nu chemare pentru viaţa monahală.

- Bine faci, frate, că întrebi; că şi eu am întrebat acum 66 de ani, când am intrat la Cozancea în mânăstire! Mai întâi, fratele care doreşte viaţă de mânăstire, trebuie să se pregătească de acasă. Să meargă regulat la biserică, să

se roage mult, să citească cărţi sfinte, să ceară sfatul părinţilor bătrâni, să iubească fecioria, tăcerea, postul şi singurătatea. El trebuie să ştie de ce vine la mânăstire, cu ce scop şi ce datorii are călugărul înaintea lui Dumnezeu. Apoi să vadă cum se face o călugărie şi ce făgăduinţă face noul călugărit. Că şi eu m-am îndrăgostit de mânăstire încă din şcoală, citind viaţa Sfântului Sava cel Sfinţit şi mă ceream la mânăstire la Cozancea, în apropiere. Dar mămuca m-a oprit, zicând: „Dragul mămucăi, să nu te duci la călugărie, că acolo este canon mare de rugăciune, post şi metanii; că am văzut cum a fost făcut un călugăr şi era tare slab şi se ruga aşa: „Doamne, dacă mai am zile de trăit şi îmi sunt spre mântuire, lasă-mă să mai trăiesc; iar dacă nu, ia-mă la Tine!" Aşa că am ascultat pe mămuca. M-am dus la armată şi, după terminarea războiului, mi-am adus aminte de viaţa Sfântului Sava şi de dragostea copilăriei mele şi am intrat în viaţa monahală la Schitul Cozancea-Botoşani, în anul 1921, şi am trecut prin toate ascultările mânăstireşti. Dar, ca să nu mă laud, întrebaţi pe părintele Cleopa, că el mă cunoaşte de când era copil mic.

Unii vin la mânăstire că văd slujbe frumoase, sau la îndemnul unor rude, sau din sărăcie în familie, sau că sunt puţin bolnavi, sau că nu se înţeleg în casă, sau ca să se pocăiască de păcatele tinereţii, sau ca să ajungă preoţi, sau din alte pricini. Însă cel mai bine este când vine omul chemat de Dumnezeu, prin glasul stăruitor al conştiinţei şi cu binecuvântarea duhovnicului său. Aceasta este cea mai frumoasă chemare de sus la viaţa îngerească!

48. Odată a fost întrebat bătrânul, cum poate călugărul să devină un bun ostaş al lui Hristos.

– Dacă monahul este om de rugăciune neîncetată, om de pace cu toţi oamenii, cu Dumnezeu şi cu sine; dacă are inimă înfrântă şi smerită; dacă nu se teme de ceasul morţii şi este dezlipit de cele pământeşti, deja este ostaş deplin al lui Hristos, cum spune şi Sfântul Apostol Pavel: *Întrarmaţi-vă ca nişte buni ostaşi ai lui Hristos...*

Credinţa tare, rugăciunea şi smerenia sunt cele dintâi şi cele mai puternice arme ale călugărului şi creştinului. Iar ultima şi cea mai mare virtute a celor ce cred în Hristos, Cel înviat din morţi, este dragostea creştină, adică să iubească fără deosebire pe toţi oamenii şi toată zidirea creată de Dumnezeu.

49. Doi călugări l-au întrebat despre harul preoţiei în mânăstire.

– Călugăria, a spus Părintele Paisie, se cere de fiecare candidat, că nimeni nu poate fi călugărit, dacă el singur nu o cere; iar preoţia se dăruieşte de la Dumnezeu, prin voia celor mai mari ai noştri. Preoţia este o taină şi se dă după multă nevoinţă şi verificare, numai celor vrednici. Călugărul nu trebuie să ceară şi să dorească preoţia şi duhovnicia. Dar, dacă este silit de

păstorii săi şi este nevoie, s-o primească spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea multora. Vai nouă, dacă recomandăm candidaţi nevrednici de preoţie. În faţa lui Hristos vor da greu răspuns, atât candidatul şi duhovnicul care l-a recomandat, cât şi ierarhul care l-a hirotonit cu grele impedimente canonice.

50. Aceiaşi părinţi au zis: Care este cel dintâi cuvânt al ucenicului către duhovnic? Dar al duhovnicului către ucenic?

– Cel dintâi cuvânt al ucenicului către duhovnicul lui este: „Iartă-mă, părinte, şi nu mă uita la sfânta rugăciune"; iar duhovnicul să zică către ucenic: „Dumnezeu să te ierte, fiule, şi să ne vedem la rai!"

51. – Părinte Paisie, ce sfaturi duhovniceşti daţi ucenicilor sfinţiei voastre, care v-au urmat sfaturile şi binecuvântarea?

– Să mă pomenească la sfânta rugăciune cât vor fi în această viaţă trecătoare şi să crească şi ei ucenici duhovniceşti. Ce au văzut bun la mine să urmeze şi ei; iar ce au văzut rău, să mă ierte, ca să fie şi ei iertaţi de Dumnezeu în cer!

52. Aceiaşi părinţi l-au întrebat: Ce sfaturi daţi ucenicilor care vă îngrijesc în suferinţă?

– Să poarte neputinţele mele trupeşti, precum le-am purtat şi eu pe ale lor, cele sufleteşti. În tinereţea mea am îngrijit şi eu de un părinte bătrân şi uneori îi făceam nemulţumiri şi îl supăram. Apoi îndată îi ceream iertare şi mă rugam pentru el la Dumnezeu şi ziceam: „Doamne, nu cer să-mi răsplăteşti aici, ci dincolo!" Aşa îi spun şi ucenicului de chilie, că dincolo îi va răsplăti Domnul dragostea şi osteneala pe care o face cu mine, păcătosul.

53. Alţi părinţi l-au întrebat, dacă se teme de ceasul morţii.

– Cum să nu mă tem, dacă sunt om păcătos! Căci şi Mântuitorul, când se ruga în Grădina Ghetsimani, zicea: *Întristat este sufletul Meu până la moarte.* În viaţa mea am văzut sfârşitul multor părinţi şi credincioşi, dar nu am văzut pe nimeni râzând în clipa morţii, că atunci e atunci!

54. Ucenicii iarăşi l-au întrebat: Care sunt ultimele cuvinte pe care aţi dori să le rostiţi în clipa plecării la Hristos?

– În ceasul acela aş dori să repet rugăciunea cea mai de pe urmă a Sfântului Apostol şi Arhidiacon Ştefan: *Doamne, Iisuse, primeşte duhul meu!* (Fapte 7, 59).

55. Ucenicii de chilie l-au întrebat: Ce cuvânt de învăţătură ne lăsaţi ca testament, pentru a merge pe calea mântuirii?

– Să facem şi noi ceea ce învăţăm pe alţii, şi tot ce facem în viaţă să fie spre slava lui Dumnezeu şi spre folosul aproapelui, că *dragostea acoperă*

mulţime de păcate. Acest testament vă las tuturor ucenicilor mei, adică testamentul dragostei.

56. La urmă a spus Părintele Paisie ucenicului său apropiat:

- Părinte Ioanichie, este timpul să pui în practică ceea ce ai scris şi ai învăţat pe alţii; că nu cel ce învaţă este mare la Dumnezeu, ci cel ce va face şi va învăţa, acela mare se va chema întru împărăţia lui Dumnezeu! Amin.

Doamne, numără în ceata sfinţilor sufletul părintelui nostru Paisie Duhovnicul!

ARHIMANDRITUL SERAFIM POPESCU
Mânăstirea Brâncoveanu
(1912-1990)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Serafim Popescu s-a născut în anul 1912, într-un sat aproape de Alba Iulia. Părinţii săi, fiind foarte evlavioşi, i-au dat o educaţie religioasă deosebită.

Având chemare pentru viaţa monahală, mai întâi a studiat Academia Teologică din Sibiu, între anii 1932–1936, apoi şi-a luat doctoratul la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, între ani 1936–1938. A mai studiat un an la Facultatea de Teologie din Atena, apoi încă un an s-a nevoit la Schitul Românesc din Muntele Athos.

În anul 1941 a primit tunderea în monahism la Mânăstirea Brâncoveanu, iar în anul 1943 a fost hirotonit preot şi apoi numit stareţ al acestei mânăstiri, pe care a povăţuit-o duhovniceşte mai mulţi ani de zile, reuşind să formeze o obşte bine închegată.

Retrăgându-se din stăreţie, ultimii ani ai vieţii sale i-a pus în slujba lui Dumnezeu şi a credincioşilor, devenind duhovnicul monahilor şi al tuturor bunilor creştini care veneau aici în număr destul de mare.

Ajungând la vârsta de aproape 80 de ani, blândul Arhimandrit Serafim, părintele duhovnicesc al multor pelerini şi credincioşi, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, în anul mântuirii 1990.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Arhimandritul Serafim zicea către ucenicii săi:

- Mulţumim Domnului. Ne străduim să mergem împreună cu Hristos spre Emausul cel de sus! Dumnezeu rămâne cu noi în viaţă, cât timp facem voia

Lui. Când nu-L ascultăm, ne mai lasă şi singuri, ca să vedem cât este de greu fără El!

2. L-au întrebat părinţii: Ce v-a plăcut mai mult în Sfântul Munte Athos?

– Râvna şi disciplina călugărilor atoniţi, punctualitatea lor pentru sfintele slujbe, respectarea cu sfinţenie a rânduielilor canonice şi tipiconale, precum şi osârdia lor pentru apărarea Ortodoxiei şi a învăţăturii Sfinţilor Părinţi, chiar cu preţul vieţii. Aceasta m-a mişcat şi m-a zidit mai mult sufleteşte. De aceea, m-am întors din Athos în ţară hotărât să intru şi eu în monahism, după cum am şi făcut.

3. Aceiaşi părinţi l-au întrebat despre sfaturile duhovniceşti ale bătrânilor.

– Părinţii mei duhovniceşti mă îndemnau să fiu nelipsit de la sfintele slujbe şi să iubesc cu totală dăruire pe Dumnezeu şi pe oameni. Aceste două fapte bune le iubesc şi acum cel mai mult. Să slujesc în biserică şi să sfătuiesc duhovniceşte pe credincioşii care vin la noi.

4. L-au întrebat iarăşi, care ar fi cele mai necesare virtuţi care trebuie să împodobească viaţa preotului.

– În toată viaţa sa, preotul trebuie să fie călăuzit de aceste fapte bune: credinţă puternică în Dumnezeu, dragoste spre oameni, bunăcuviinţă, smerenie şi râvnă lăuntrică pentru Hristos. Apoi să aibă înainte prezenţa lui Hristos în toate privinţele şi să facă cu credincioşii care vin la el ce ar face Iisus în locul lui. Hristos poartă poverile necazurilor noastre, Se face una cu noi. Aşa şi preotul. Hristos Se face una cu sufletul adus înaintea Lui. Îl înţelege, îl mângâie, îl ridică, îl încurajează şi Se face tuturor toate.

5. Iarăşi l-au întrebat, cum trebuie împăcată asprimea sfintelor canoane şi dreptatea lui Dumnezeu cu dragostea şi mila pentru oameni.

– Totul depinde de starea sufletească a penitentului. Acesta este cel mai bun indiciu pentru duhovnic. Nici asprime prea apăsătoare, nici mângâiere şi iertare prea uşoară. Starea sufletului arată măsura cuvenită. Depinde de rană, de vechimea ei şi de starea de îndreptare a penitentului.

6. Ucenicii săi l-au întrebat: Când putem fi vrednici de Trupul şi Sângele Domnului?

– Când aţi ajuns la starea de curăţie trupească şi sufletească, prin post, rugăciune şi împăcare cu sine, cu semenii şi cu Dumnezeu.

7. Iarăşi l-au întrebat despre rolul mânăstirilor şi al monahilor în apărarea credinţei ortodoxe şi a unităţii noastre spirituale şi naţionale.

– Mânăstirile noastre ortodoxe au fost din totdeauna lăcaşuri şi şcoli duhovniceşti ale evlaviei şi sfinţeniei, în care s-au cultivat marile virtuţi

evanghelice şi s-au desăvârşit sufletele iubitoare de Hristos, până au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu. Mânăstirile sunt şi adevărate cetăţi ale Ortodoxiei, ale tradiţiei, ale moralei şi rânduielii Bisericii noastre Ortodoxe.

8. Iar despre călugări a zis:

- Călugării trebuie să predice oamenilor pe Hristos, nu atât prin cuvânt, cât prin ţinuta lor morală şi prin exemplul vieţii lor. Este o predică tăcută, prin exemplul personal, şi o predică arătată, văzută, prin ţinuta lui morală. Este bine să înceapă fiecare călugăr să predice pe Hristos prin viaţa lui. Aceasta este cea mai puternică predică. Preoţii călugări, însă, sunt datori să predice şi cu cuvântul, mai ales acum, când este atâta sete de cunoaştere şi de cuvânt. Să dea permanent sfat la cei care cer, să îndemne la viaţă morală, să dea ajutor material, după posibilităţi, celor săraci, să folosească pe toţi prin viaţa şi exemplul lor şi să se roage pentru lume.

9. Unii din părinţi l-au întrebat: Care este cea mai importantă faptă bună a monahilor?

- Rugăciunea de laudă lui Dumnezeu, rugăciunea pentru oameni şi pentru mântuirea sa. Călugărul este mai întâi om al rugăciunii şi apoi al cuvântului.

10. La urmă Părinte Serafim le-a dat un ultim cuvânt de folos:

- Să închidem ochii cu pace la picioarele Crucii lui Hristos!

ARHIMANDRITUL ELEFTERIE MIHALE
Mânăstirea Dervent
(1900-1990)

Evlaviosul Arhimandrit Elefterie s-a născut în sudul Dobrogei, din părinţi macedoneni binecredincioşi. La vârsta cuvenită s-a căsătorit.

Dar, murindu-i soţia de tânără, a părăsit cele pământeşti şi s-a închinoviat în obştea Mânăstirii Balaciu-Ialomiţa.

În anul 1933 a primit tunderea monahală, luând numele de Elefterie. Apoi a fost hirotonit diacon şi preot în anul 1938 şi este numit stareţ la Mânăstirea Dervent-Constanţa, pe care o povăţuieşte cu multă înţelepciune peste 20 de ani, crescând mai mulţi ucenici.

Între anii 1959-1969 a fost scos din viaţa monahală de regimul ateist. În toamna anului 1969 este numit preot slujitor şi duhovnic la Mânăstirea Agapia Veche. Fiind foarte râvnitor pentru Hristos, întrecea pe toţi cu postul, cu înfrânarea, cu nevoinţa, cu rânduiala de chilie, cu smerenia şi cu milostenia.

Timp de 16 ani de zile a săvârşit Sfânta Liturghie şi toate slujbele aproape zilnic, iar în timpul liber mărturisea, sfătuia şi îndruma pe călugăriţe şi pe credincioşi să facă întru toate voia lui Dumnezeu. Toate le făcea cu multă dragoste de Dumnezeu şi de oameni, neluând nimic de la nimeni. Iar dacă era silit să primească ceva, împărţea în aceeaşi zi la cei săraci. Aşa a ajuns duhovnic vestit în partea locului, având mulţi fii sufleteşti.

Fiind mare postitor şi rugător pentru lume, se hrănea numai cu mâncare pustnicească şi se nevoia pe ascuns, întrecând pe mulţi călugări şi duhovnici cu nevoinţa sa. Puţini alţi duhovnici din vremea sa aveau râvna şi bucuria Sfintei Liturghii zilnice precum avea Protosinghelul Elefterie. De asemenea, avea şi darul vindecării bolilor trupeşti, moştenit din tinereţe, reuşind să vindece mulţi bolnavi cu rugăciunea, cu postul şi cu plante, fără medicamente. Dar, pentru toţi bolnavii care veneau la el, întâi le făcea Sfântul Maslu, apoi îi pomenea la Sfânta Liturghie şi după aceea le recomanda tratament natural.

În anul 1985 se retrage în obştea Mânăstirii Secu, unde continuă aceeaşi nevoinţă din tinereţe. Apoi, simţindu-şi aproape sfârşitul vieţii, se reîntoarce la Mânăstirea Dervent şi la 10 mai, 1990, îşi dă sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

Odihneşte, Doamne, în pace pe adormitul robul Tău, Arhimandritul Elefterie!

ARHIMANDRITUL BENEDICT GHIUŞ
Mânăstirea Cernica
(1904-1990)

Fericitul şi blândul Arhimandrit Benedict s-a născut în comuna Domneşti-Vrancea, în anul 1904. Fiind ales de Dumnezeu pentru viaţa duhovnicească, face seminarul, apoi Facultatea de Teologie la Cernăuţi şi îşi termină doctoratul în Franţa.

În anul 1934 este tuns în monahism la Mânăstirea Noul Neamţ-Basarabia, unde mai târziu avea să fie propus episcop de Bălţi. Dar el, renunţând, este hirotonit preot şi ajunge slujitor şi duhovnic la Catedrala Patriarhală din Bucureşti, devenind un mare povăţuitor, mai ales pentru studenţi şi intelectuali. Având suflet râvnitor pentru Hristos, a practicat rugăciunea inimii şi a îndemnat pe mulţi la o trăire înaltă duhovnicească.

Între anii 1949-1954, a fost profesor la Seminarul Monahal de la Mânăstirea Neamţ, crescând duhovniceşte mulţi călugări şi preoţi. Între anii

1954–1958, a fost închis pentru Hristos de atei din motive religioase, împreună cu cei mai buni preoţi, profesori şi călugări din ţară, răbdând toate cu multă bărbăţie.

Din anul 1958 până în anul 1978, este din nou preot slujitor şi duhovnic la Catedrala Patriarhală, de unde apoi se retrage în obştea Mânăstirii Cernica. Aici îşi continuă mai departe viaţa sa duhovnicească de taină, în rugăciune, în liturghie şi în adânc de smerenie. Tot aici lucrează mai mulţi ani la diortosirea celor patru volume de Proloage, tipărite la Mânăstirea Neamţ în anii 1854–1856, care, peste câţiva ani, aveau să vadă lumina tiparului.

Ajuns la vârsta de 86 de ani şi fiind bolnav, îşi dă sufletul în mâinile lui Hristos în acelaşi adânc de smerenie, împăcat cu sine, cu toţi oamenii şi cu Însuşi Dumnezeu, Căruia I-a slujit cu atâta bucurie, dăruire şi blândeţe.

Doamne, numără în ceata drepţilor Tăi pe fericitul robul Tău, Arhimandritul Benedict!

PROTOSINGHELUL VITIMION NIŢOIU
Mânăstirea Slănic-Argeş
(1906–1990)

Cuviosul Protosinghel Vitimion s-a născut în comuna Zăvoieni, judeţul Vâlcea, în anul 1906. După ce termină liceul şi face armata, în anul 1937 intră în viaţa monahală la Mânăstirea Ghighiu-Ploieşti. După trei ani primeşte tunderea în monahism, iar în anul 1943 este făcut preot şi duhovnic, devenind egumen la schiturile: Cetăţeni-Dâmboviţa, Ciocanu-Argeş şi Slănic-Argeş.

Ca stareţ al Schitului Slănic, a povăţuit obştea acestui schit din anul 1944 până în 1978, construind mai multe chilii şi înmulţind numărul fraţilor la peste 20.

În aceşti 34 de ani, cuviosul egumen Vitimion a crescut peste zece ucenici buni şi iubitori de Dumnezeu, care, după retragerea sa, au continuat şi au menţinut viaţa duhovnicească, Sfânta Liturghie zilnică, rânduiala slujbelor, după tradiţia mânăstirilor noastre.

La bătrâneţe spovedea obştea şi pe credincioşi, îndemnându-i să urmeze cu toată evlavia pe calea pocăinţei, iar la sărbători săvârşea Sfânta Liturghie. La biserică era nelipsit de la sfintele slujbe de zi şi noapte. Stătea de vorbă cu credincioşii, îi întărea sufleteşte prin rugăciuni şi cuvinte de mângâiere, apoi îi invita pe toţi la masă.

Sfinţia sa era un om al rugăciunii neîncetate şi al postului. Avea încă şi darul cuvântului şi al lacrimilor şi pe toţi îi zidea şi-i împăca sufleteşte. Avea

mare evlavie către Maica Domnului şi în fiecare dimineaţă la ora cinci citea acatistul Bunei-Vestiri.

Iată şi câteva din sfaturile duhovniceşti ale părintelui Vitimion:

Tuturor ucenicilor săi le zicea adeseori: „Fraţilor, iubiţi pe Dumnezeu din tot sufletul, din tot cugetul şi din toată inima voastră". Alteori îi îndemna să iubească pe Dumnezeu mai presus de orice, apoi biserica, slujbele, postul şi milostenia şi să nu fie călugării numai purtători de haine negre.

Dacă se întâmpla ca într-o zi să nu vină vreun sărac la el, ieşea pe cerdacul chiliei şi zicea: „Astăzi nu m-a cercetat Domnul, căci nu mi-a venit nici un sărac. Ei sunt avocaţii mei la judecată".

Când pleca undeva, pentru nevoile schitului, mai întâi se ruga în biserică, cerând ajutorul lui Dumnezeu, şi aşa pleca la drum. Iar seara, când se întorcea, mulţumea lui Dumnezeu în biserică, se închina, lua anafură şi pe urmă mânca. Niciodată nu mânca la drum, dar pe ucenici nu-i oprea. De asemenea, avea privirea mereu plecată în jos şi niciodată nu privea în faţa omului. Aceasta îndemna şi pe ucenicii lui. Apoi, tot ce avea în plus dădea milostenie, lăsând numai strictul necesar.

Fiind pe patul de suferinţă, îl rugau ucenicii să mănânce. Iar el le răspundea: „S-a terminat ca aţa de pe mosor. Mă duc la Domnul şi trebuie să fiu cu stomacul gol".

În anul 1990, la praznicul Bunei-Vestiri, a spus tuturor fraţilor: „Marţi, 27 martie, între orele 10,30 şi 11,00, mă voi duce la Domnul!" Apoi a primit Preacuratele Taine. Iar în ziua de 27 martie, la ora prezisă dinainte, a zis: *Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne...* Ultimele cuvinte au fost acestea: „Maica Domnului, primeşte-mă la tine!" În clipa aceea şi-a dat duhul în mâinile Domnului, fiind plâns cu multe lacrimi de ucenicii săi.

ARHIMANDRITUL DOSOFTEI MORARIU
Mânăstirea Slatina-Suceava
(1913-1990)

Acest râvnitor arhimandrit, mare teolog şi preot misionar vestit în ţara noastră, era cu metania din obştea Mânăstirii Sihăstria.

Născut în satul Stăuceni-Botoşani, în anul 1913, din părinţi binecredincioşi, s-a format duhovniceşte de către Ieroschimonahul Ioanichie, egumenul Sihăstriei, între anii 1932–1934, primind la călugărie numele de Dosoftei.

După terminarea seminarului, continuă studiile teologice la Academia Teologică „Andrei Şaguna" din Sibiu, bucurându-se de iubirea tuturor. Apoi, râvnind pentru Hristos, a fost trimis ca diacon şi preot misionar în Basarabia şi Ucraina, în timpul celui de al doilea război mondial. Acolo a stat câţiva ani şi a făcut multă misiune ortodoxă, slujind Sfânta Liturghie, botezând mii de copii şi oameni de toate vârstele rămaşi nebotezaţi şi mângâind pe cei din suferinţă.

Aceasta a fost cea mai mare misiune evanghelică a Arhimandritului Dosoftei Murariu, pe care a împlinit-o cu multă bucurie şi râvnă apostolească.

Întorcându-se în ţară, termină Teologia la Sibiu şi susţine ca teză de licenţă lucrarea „Viaţa Sfântului Serafim de Sarov", în traducere românească, carte care a avut un mare ecou duhovnicesc în ţara noastră, îndemnând pe mulţi la practicarea rugăciunii lui Iisus şi la o profundă trăire creştinească. Prin Arhimandritul Dosoftei pătrunde la noi, atât trăirea mistică în Hristos a celui mai popular sfânt rus din secolul al XIX-lea, cât şi râvna neîncetatei rugăciuni în mânăstiri şi în rândul credincioşilor.

Între anii 1954–1958 a fost închis în temniţă pentru credinţa în Hristos, pătimind multe bătăi şi prigoniri. La întoarcere, a fost câţiva ani preot slujitor la Catedrala Patriarhală, apoi preot misionar peste zece ani în câteva sate din Ardeal.

La bătrâneţe se retrage la Mânăstirea Sihăstria, metania sa, apoi se stabileşte definitiv la Mânăstirea Slatina-Suceava, unde îşi dă obştescul sfârşit în primăvara anului 1990.

PROTOSINGHELUL CALINIC CARAVAN
Mânăstirea Lainici
(1906–1991)

a. Viaţa

Cuviosul duhovnic Calinic s-a născut în comuna Vladimir, judeţul Gorj, şi a intrat în nevoinţa monahală la Mânăstirea Frăsinei, în anul 1925, unde a primit şi tunderea monahală. În anul 1930 a fost trimis la Mânăstirea Lainici. În anul 1935 a fost hirotonit preot şi aici a slăvit pe Dumnezeu ziua şi noaptea, săvârşind sfintele slujbe cu toată evlavia şi povăţuind pe călugări şi mireni pe calea pocăinţei şi a smereniei.

Era un părinte cuvios, tăcut, blând şi smerit şi dobândise din tinereţe rugăciunea inimii, pe care o lucra neîncetat. Încă îndemna şi pe ucenicii săi să deprindă această dumnezeiască lucrare.

În anul 1952, murind egumenul Visarion Toia, Protosinghelul Calinic a fost numit stareţ în locul lui, povăţuind soborul acestui sfânt lăcaş timp de 22 de ani, până în anul 1974. În acest timp a crescut numeroşi fii sufleteşti şi a înnoit duhovniceşte Mânăstirea Lainici.

Cea mai însemnată faptă bună a Protosinghelului Calinic era neîncetata rugăciune a inimii, pe care o dobândise cu darul Duhului Sfânt şi care îi aducea multă pace şi bucurie în suflet.

Împlinind vârsta profeţită de proorocul David şi ajungând la 85 de ani şi-a binecuvântat ucenicii şi s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Ucenicii Părintelui Calinic i-au cerut cuvânt de folos. Iar el le-a zis:

– Să tăceţi mereu, să vă rugaţi mult, cât mai mult, să nu adunaţi averi pe pământ, să iubiţi biserica şi pe oameni şi să aveţi mintea la Dumnezeu!

2. Apoi l-au întrebat de rânduiala rugăciunii monahilor.

– Să nu lipsiţi de la slujbele Bisericii, la chilie să citiţi Psaltirea, un acatist şi Paraclisul Maicii Domnului, iar rugăciunea minţii şi a inimii să o ziceţi mereu ziua şi noaptea. Şi, dacă veţi trăi în dragoste şi veţi face ascultare, cred că vă veţi mântui. Că cei smeriţi, blânzi şi ascultători se mântuiesc sigur şi cel mai uşor!

3. Iarăşi l-au întrebat: Cum se pot mântui călugării şi mirenii în zilele noastre?

– La temelia mântuirii noastre, a călugărilor, stă ascultarea; iar la mireni stă milostenia şi naşterea de copii. Dar la ascultare trebuie să adăugăm, atât rugăciunea neîncetată, cât şi smerenia, că fără aceste trei fapte bune, nimeni nu se poate mântui.

4. L-au întrebat părinţii dacă este mulţumit în viaţa monahală.

– Nu sunt mulţumit de mine, pentru că mi-am cheltuit viaţa mai mult cum am vrut, decât cum ar fi trebuit şi am făgăduit. De acum nu mai doresc altceva decât să trăiesc cu Dumnezeu în inima mea, până îmi voi da sufletul în mâinile Lui, că mai mare bogăţie ca aceasta nu este alta pe pământ. Grija Martei să rămână celor mai tineri, iar eu vreau să urmez lui Hristos ca Maria.

5. Iarăşi l-au întrebat: Cum pot ajuta călugării pe mireni la mântuire?

– Cel mai mult îi pot ajuta prin rugăciune, prin sfaturi duhovniceşti, prin milostenie şi prin viaţa lor curată. Că degeaba sfătuim cu limba, dacă smintim cu faptele noastre pe mireni!

6. A fost iarăşi întrebat dacă se teme de ceasul morţii şi al judecăţii.

- Mă tem, pentru că nu am făcut binele care trebuia să-l fac înaintea lui Dumnezeu. Însă, un lucru ştiu, că m-am luptat din răsputeri să împlinesc datoriile călugăreşti, cu ajutorul lui Hristos. Dar nu orice luptă este încununată şi răsplătită.

7. Ucenicii săi l-au întrebat despre bucuriile duhovniceşti pe care le-a avut în viaţă.

- Cele mai mari bucurii mi-au dat în mânăstire viaţa de linişte şi rugăciunea stăruitoare. Dorinţa mea cea mai mare a fost să deprind rugăciunea inimii. Dar pe aceasta numai darul lui Dumnezeu o dă. Când eram stareţ, eram foarte răspândit cu grijile mânăstirii, încât nu aveam timp nici să mă rog şi să merg regulat la biserică. Dar odată m-am retras singur într-o chilie la metocul nostru şi acolo am început să postesc mult, să dorm foarte puţin şi să mă rog cu silinţă, cu osteneală şi metanii, rostind ziua şi noaptea rugăciunea *„Doamne, Iisuse...”. Numai seara târziu gustam puţină pâine şi un pahar cu* apă.

După două zile, încă nu simţeam dulceaţa rugăciunii. Dar a treia zi a avut Dumnezeu milă de mine. Am simţit deodată o mare bucurie, o bucurie cerească, care a năvălit în sufletul meu. Lacrimile îmi curgeau fără întrerupere şi o pace sfântă îmi stăpânea întreaga fiinţă. După un timp mi-am revenit şi abia atunci am înţeles că aceasta este adevărata cale ce duce la rugăciunea cea de foc, despre care spun Sfinţii Părinţi.

Deci, rugăciune, rugăciune multă şi iar rugăciune! De când am gustat dulceaţa rugăciunii lui Iisus, n-am mai lăsat-o. Prin rugăciune am biruit toate greutăţile vieţii. Prin rugăciune am câştigat răbdare, blândeţe şi liniştea sufletului, care este aşa de scumpă!

MONAHIA EUSTOHIA CIUCANU
Mânăstirea Agapia
(1929-1991)

Monahia Eustohia a fost cea mai vrednică stareţă a Mânăstirii Agapia, din a doua jumătate a secolului XX.

S-a născut în anul 1929, în comuna Ceahlău-Neamţ, într-o familie de oameni credincioşi, primind o aleasă educaţie creştinească. În anul 1944 a intrat în obştea Mânăstirii Agapia, având ca maică duhovnicească pe monahia Haritina Gavril. În anul 1952 a primit tunderea în cinul monahal, după care a urmat Seminarul Monahal şi Facultatea de Teologie.

În anul 1960 a fost numită stareţă a Mânăstirii Agapia, pe care, împreună cu Agapia Veche, le povăţuieşte cu multă înţelepciune timp de 32 de ani, mărind numărul călugăriţelor şi surorilor de la 300 la peste 500 de suflete.

În toţi aceşti ani, monahia Eustohia a îmbinat cu multă înţelepciune râvna Mariei cu osteneala Martei, adică sfintele slujbe şi viaţa duhovnicească cu buna chivernisire a celor materiale, căutând să împace pe toţi şi să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

Ca stareţă a celei mai mari mânăstiri din ţară şi din lumea ortodoxă, monahia Eustohia, călăuzită de Duhul Sfânt, a crescut duhovniceşte şi a călugărit sute de monahii, care şi-au închinat viaţa lui Hristos.

Ajutată de harul lui Dumnezeu şi urmând sfatul duhovnicilor, monahia Eustohia s-a opus de mai multe ori conducerii ateiste a ţării de a transforma mânăstirile voievodale în muzee şi de a scoate monahiile tinere din Mânăstirea Agapia.

Curajul şi bărbăţia ei i-au împletit îndoită cunună, întrecând pe multe altele în mărturisirea lui Hristos. Dar, fiind suferindă, i-a rânduit Dumnezeu să se săvârşească din această viaţă tot în ascultare. Căci, fiind chemată la Patriarhie, şi-a dat acolo obştescul sfârşit, în februarie, 1991, încredinţându-şi sufletul în mâinile Mirelui Hristos, ca o fiică a nemuritoarei ascultări, fiind plânsă de obştea întregii Mânăstiri Agapia.

PROTOSINGHELUL CALINIC PRISECARU
Mânăstirea Văratec
(1906-1992)

a. Viaţa

Cuviosul Protosinghel Calinic Prisecaru s-a născut în comuna Drăguşeni-Galaţi, în anul 1906, într-o familie de ţărani credincioşi. La vârsta de 16 ani intră ca frate în obştea Mânăstirii Neamţ. Apoi urmează Seminarul şi Facultatea de Teologie la Bucureşti, iar în anul 1935 este hirotonit diacon şi preot slujitor la Mânăstirea Văratec. Şi a rânduit Dumnezeu ca în câţiva ani să devină cel mai iscusit duhovnic al acestei mânăstiri, pe care a povăţuit-o duhovniceşte peste 55 de ani.

Prin blândeţea, îndelunga răbdare şi bunătatea sa, Protosinghelul Calinic a contribuit personal la formarea duhovnicească a mii de călugăriţe şi surori din Mânăstirea Văratec, îndemnându-le neîncetat la rugăciune, la smerenie, la tăcere, la sfintele slujbe şi la ascultare. Sfinţia sa nu dădea canoane mari, ci

pe măsura şi puterea fiecăruia. Însă cerea de la fiicele sale duhovniceşti mai ales participarea regulată la Sfânta Liturghie şi la Utrenie, împlinirea canonului rânduit la chilie, milostenia şi citirea cărţilor sfinte.

Celor bolnave şi bătrâne, care nu puteau veni la biserică, le cerea pravila de chilie, adică citirea Psaltirii, a canoanelor din Ceaslov, metanii şi închinăciuni după putere şi rugăciunea „Doamne, Iisuse...". Dar mai mult decât toate le cerea să trăiască unele cu altele în permanentă iubire, să se spovedească regulat şi să facă ascultare duhovnicească fără cârtire, iar de moarte să nu uite niciodată.

Ajungând la vârsta de 86 de ani, a binecuvântat toate maicile şi surorile care îi erau fiice duhovniceşti, cerându-le să se roage pentru el. Apoi, primind Preacuratele Taine, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Odată spunea ucenicilor săi cum a venit la mânăstire:

– Cred că rugăciunile mele către Maica Domnului şi renumele mare pe care îl avea pe atunci Mânăstirea Neamţ în toată ţara m-au adus la mânăstire. Apoi, sfintele slujbe aşa de frumoase care se făceau aici. Nu degeaba poporul nostru credincios numea marea lavră de la Neamţ „Ierusalimul Moldovei".

2. Ca duhovnic la Mânăstirea Văratec am cunoscut călugăriţe cu înaltă trăire duhovnicească. Unele posteau toată viaţa, mâncând o dată pe zi, seara, după ce terminau Psaltirea de citit. Altele ţineau desăvârşită tăcere cu rugăciunea inimii, cum erau maicile Epraxia Mălău şi Lavrentia, sora ei de chilie, care mâncau numai legume, seara, şi privegheau noaptea în rugăciuni şi metanii. Altele erau vestite mame duhovniceşti, cu multe ucenice, pe care le creşteau cu răbdare, în smerenie şi iubire de Dumnezeu. Dintre acestea, amintesc pe maicile Glicheria Chirilă şi Agafia Gălbează.

Altele practicau rugăciunea inimii şi erau nelipsite de la biserică ziua şi noaptea. Altele sfătuiau mult pe mireni, împărţeau cărţi sfinte prin sate, formau ucenice bune, învăţau pe cele tinere muzica psaltică, coseau veşminte preoţeşti şi făceau broderii renumite pentru sfintele biserici. Toate se osteneau să devină mirese ale lui Hristos şi împlineau poruncile Domnului după râvnă şi putere, cu binecuvântarea duhovnicului lor. Dintre acestea amintesc doar câteva maici: Agripina Maxim, Agafia Roşca, Evstatia Manu, Veniamina Rădeanu şi maica Irina, eclesiarha mânăstirii. Pe toate acestea le-am avut multă vreme fiice duhovniceşti şi mă foloseam de nevoinţa şi ascultarea lor.

Am constatat că toate aceste „fiice ale Ierusalimului" veneau din familii sănătoase de la ţară, cu părinţi foarte credincioşi. Sentimentul religios sădit în

inimile lor de părinţi acasă a crescut şi a dat roade însutit prin venirea lor la mânăstire. Iată de ce este aşa de strânsă legătura sufletească între mânăstiri şi sate, între călugări, mai ales duhovnici, şi credincioşi. Roadele lor binefăcătoare se văd şi astăzi, că unii se întăresc şi se mântuiesc prin ceilalţi, căci toţi suntem fraţi întru Hristos.

3. Ucenicii l-au întrebat ce bucurii duhovniceşti deosebite a avut în viaţa de mânăstire.

– Cele mai mari bucurii mi le-au dat biserica, sfintele slujbe şi mai ales Sfânta Liturghie, pe care o săvârşesc cu nevrednicie de 50 de ani. Că dacă nu ne sunt dragi rugăciunea, biserica şi Sfânta Liturghie, nu putem fi călugări şi atunci degeaba am venit la mânăstire.

A doua mare bucurie în viaţa mea de preot şi duhovnic am avut-o când am văzut suflete tinere că lasă lumea şi vin la mânăstire să slujească lui Hristos. Toate surorile noi venite la mânăstire mi-au adus bucurie în suflet.

A treia mare bucurie am trăit-o când am văzut la spovedanie că maicile progresează mereu în rugăciune, în smerenie, în ascultare şi în toată fapta bună. Maicile şi surorile râvnitoare pentru Hristos întotdeauna m-au bucurat, iar cele îndoielnice, nehotărâte şi stăpânite de gânduri pământeşti m-au întristat, ştiind că mântuirea duhovnicului depinde de fiii săi sufleteşti.

De asemenea, mă bucur întotdeauna când fac călugării, când văd în obşte dragoste, bucurie şi râvnă pentru mântuire, şi când se săvârşesc slujbe frumoase în biserică, mai ales la hramuri şi sărbători. Acestea sunt marile mele bucurii duhovniceşti în viaţa mea de preot şi din acestea m-am hrănit. Sper ca, prin rugăciunile fiilor mei sufleteşti, să ajung şi la cea mai mare bucurie pe care o dorim cu toţii, adică mântuirea sufletului.

4. A fost întrebat iarăşi: Cum putem noi lăuda mai mult pe Dumnezeu?

– Prin cât mai multă rugăciune la chilie, la biserică şi la ascultare. Începem cu cantitatea şi terminăm cu calitatea. Apoi Îl lăudăm pe Dumnezeu prin viaţa noastră duhovnicească. Căci, dacă Îl lăudăm numai cu gura, iar cu inima şi cu viaţa nu, atunci nu suntem călugări, ci numai purtători de haine negre!

5. Aceiaşi părinţi l-au întrebat: Cum pot ajuta duhovniceşte călugării pe mireni?

– Prin trei lucruri mai ales îi folosim pe mireni. Prin rugăciune cât mai multă pentru lume, printr-o viaţă călugărească model şi prin multă dragoste. De vor vedea la noi aceste fapte bune, se vor întoarce mulţumiţi şi zidiţi sufleteşte la casele lor.

6. Despre viaţa duhovnicească în Mânăstirea Văratec zicea:

– În general viaţa duhovnicească este bună, mulţumitoare. Sunt maici de rugăciune, nelipsite de la biserică; fac milostenie, postesc mult, citesc la Psaltire, practică rugăciunea minţii, se spovedesc mai des şi au grijă de suflet. Însă, majoritatea au o viaţă duhovnicească ascunsă. Chiar acum, nu de mult, s-au săvârşit în chip minunat două maici surori după trup şi după duh, anume Epraxia şi Olimpiada Maxim. Erau din judeţul Suceava, venite din copilărie la mânăstire. Prima avea 88 de ani, iar a doua, 87, şi duceau o viaţă sfântă de post şi neîncetată rugăciune. Fiecare din ele dorea să plece la Domnul înaintea celeilalte, dar Dumnezeu le-a luat pe amândouă din trup în aceeaşi zi, la câteva ore una după alta. Au fost puse în două sicrie, prohodite odată şi îngropate în acelaşi mormânt. Cum au fost unite pe pământ, aşa s-au dus şi la cer! Un caz unic aici, la Mânăstirea Văratec.

CUVIOSUL IUVENALIE STRĂINUL
Mânăstirea Sfânta Ecaterina-Sinai
(1902-1992)

Cuviosul Ieromonah Iuvenalie Străinul s-a născut în anul 1902, în oraşul Moineşti-Bacău, din părinţi temători de Dumnezeu. Dorind să-şi închine viaţa lui Hristos, în anul 1927 a intrat în obştea Mânăstirii Durău-Neamţ. După doi ani se duce la Mânăstirea Frăsinei, unde primeşte tunderea monahală, iar în anul 1931 pleacă definitiv din ţară şi se închinoviază în Schitul Românesc Prodromul din Muntele Athos.

Aici s-a nevoit şapte ani de zile ca sihastru la mai multe chilii, fiind foarte iubitor de singurătate şi linişte şi lucrând rugăciunea lui Iisus.

În anul 1938 s-a dus în Ţara Sfântă, unde a cunoscut pe Cuviosul Ioan Iacob, la Mânăstirea Sfântul Sava, nevoindu-se împreună până în anul 1947. Înfiinţându-se Mânăstirea românească „Sfântul Ioan Botezătorul" de la Iordan, monahul Iuvenalie s-a stabilit împreună cu Cuviosul Ioan Iacob, stareţul schitului, în acest sfânt lăcaş.

În anul 1953, Cuviosul Ioan, retrăgându-se la pustie în Peştera Sfintei Ana, a rămas egumen monahul Iuvenalie, care a fost hirotonit ieromonah de către Patriarhul Justinian, în anul 1965.

În anul 1970 pleacă la Muntele Sinai şi se nevoieşte 20 de ani la Mânăstirile Sfânta Ecaterina şi Rait, în aspră nevoinţă pustnicească.

Ajungând la adânci bătrâneţi, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, pe Care L-a slăvit 90 de ani.

MONAHUL DAMIAN GUŢEA
Mânăstirea Cernica
(1905-1993)

a. Viaţa

Părintele Damian Guţea, din obştea Mânăstirii Cernica, s-a născut în anul 1905, la Blejeşti-Teleorman. Fiind chemat de Dumnezeu, a intrat în obştea Mânăstirii Cernica, în anul 1926, primind la călugărie numele de Damian. Duhovnicul său era Ieroschimonahul Ghelasie, un mare isihast şi un părinte duhovnicesc foarte sporit în asceză şi rugăciune, de loc din judeţul Mehedinţi.

Refuzând hirotonia, monahul Damian a fost arhondarul Mânăstirii Cernica peste 15 de ani, primind pe toţi cu multă dragoste şi călăuzindu-i la biserică şi la duhovnicii mânăstirii.

Călugăr foarte râvnitor, isihast, tăcut şi ascet, se silea să meargă pe urmele duhovnicului său. Nu-l interesa nimic din cele pământeşti, se ruga neîncetat, era nelipsit de la slujbele bisericii şi îngrijea de bătrâni şi bolnavi.

Părintele Damian avea şi darul răbdării şi al statorniciei, căci săvârşea ascultarea cu multă smerenie şi nu pleca niciodată din mânăstire. După al doilea război mondial, n-a plecat din mânăstire niciodată, timp de aproape 50 de ani, nici măcar până la poarta mânăstirii. Îşi avea chilia pe insula Sfântul Nicolae, aproape de cimitirul mânăstirii. În timpul său liber zăbovea numai în cimitir, aprinzând candelele celor răposaţi şi cugetând neîncetat la ceasul morţii.

Ajungând la vârsta de 88 de ani, s-a mutat cu pace la Hristos, pe Care L-a iubit toată viaţa, pentru a-L slăvi în veci cu sfinţii îngeri.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Zicea Părintele Damian ucenicilor săi:

– Am apucat doi duhovnici foarte vestiţi în nevoinţa călugărească: părintele Ieroschimonah Ghelasie, un schimnic desăvârşit, şi părintele Antipa. Primul a murit în 1937 şi al doilea, mai încoace. Erau foarte căutaţi de călugări şi mireni.

2. L-au rugat ucenicii să le spună ceva despre aceşti duhovnici.

– Ce să vă spun? Că tot nu veţi putea face ce au făcut ei. Pot să spun că aceia au fost sfinţi încă din viaţă, aşa trăire duhovnicească au avut! Azi nu mai avem duhovnici din aceia. Nouă ne place să mâncăm bine, să avem bani, să

luăm salariu pentru că stăm în mânăstire, să dormim mult, să bem vin, să râdem, să fim ca şi mirenii.

3. L-au întrebat iarăşi: Ce faptă bună iubeau mai mult aceşti doi duhovnici?

– Postul, că fără post nu poţi face nimic. Din mâncare multă şi vin se îngroaşă mintea, se moleşeşte trupul, vine somnul, se trezesc patimile, iar omul se răceşte în credinţă şi se depărtează de Dumnezeu. Iar dacă posteşti, atunci mintea este uşoară; somnul, mai puţin; rugăciunea, curată; şi gândurile trupeşti se risipesc. A doua faptă bună este rugăciunea. Părinţii aceştia se rugau permanent. Părintele Ghelasie era un mare sihastru şi schimnic. Zeci de ani nu ieşea deloc din chilie decât noaptea, când se închina în biserică. La chilie îşi făcea pravila, acolo postea, acolo spovedea lumea, acolo practica rugăciunea lui Iisus.

4. Părintele Ghelasie povăţuia pe călugări după învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Odată, spunea Părintele Damian, am vrut să plec de la arhondaric, că era greu şi mă sminteam. Iar duhovnicul mi-a poruncit: „Du-te la arhondaric, dar vin să nu bei deloc! Aceasta te va scăpa de multe ispite. Iar dacă vei călca porunca mea şi vei bea vin, vei aluneca în mari primejdii." Şi l-am ascultat. Am ţinut cu sfinţenie porunca lui şi m-a scăpat Dumnezeu de căderi, de boli şi de moarte.

5. Având multe ispite, l-a întrebat pe duhovnic ce să facă.

– Du-te înapoi, fă ascultare la arhondaric şi te va păzi Domnul de orice păcat. Dar un lucru să faci mai întâi: roagă-te şi să nu bei vin, şi vei birui toate ispitele! L-am ascultat. Într-adevăr, mare lucru este să asculţi până la moarte de duhovnic.

6. Iar despre gânduri i-a spus:

– Nu mai vorbi cu ele, că de aceea cazi! Nu te îndulci de gânduri, oricare ar fi ele, ci alungă-le cu rugăciunea lui Iisus şi cu paza minţii.

7. Odată i-a spus că vrea să schimbe ascultarea, iar duhovnicul i-a spus:

– Rabdă, nu fugi de ispite, că ispitele mai mult te întăresc în viaţă. Luptă-te cu ele, nu te lăsa biruit.

8. Părinte Damian a fost întrebat dacă este păcat pentru un călugăr să refuze darul preoţiei.

– Să fie păcat? a zis bătrânul. Dimpotrivă, este o faptă bună. Lasă păcatul acesta să fie asupra mea! Câţi sfinţi nu au fugit de preoţie? Oare s-au osândit? Cu atât mai mult noi, păcătoşii? Apoi, decât să cazi în vreun păcat după hirotonie, mai bine nu primi preoţia. Mai bine să fii un călugăr bun, decât un preot rău!

9. L-au întrebat ucenicii cum trebuie să fie un adevărat călugăr.

– După aproape 60 de ani de călugărie, de abia acum îmi dau seama cum trebuie să trăiesc în mânăstire. Călugărul trebuie să fie cât mai singur, cât mai străin pe pământ şi foarte tăcut. El nu trebuie să vorbească cu oamenii, ci numai cu Dumnezeu. Că vorbirea cu mirenii, spun Sfinţii Părinţi, te desparte de vorbirea cu Dumnezeu şi de sfânta rugăciune. Postul şi rugăciunea, acestea sunt lucrurile călugărului!

10. Apoi a adăugat:

– Dacă vom face trei fapte bune, Dumnezeu ne împlineşte toate cele de folos. Adică: să ne rugăm stăruitor şi cu credinţă, să postim după putere şi să păzim cu sfinţenie fecioria (curăţia). Cu rugăciunea, cu postul şi cu viaţa curată biruim orice ispită şi ne dă Dumnezeu tot ce cerem de folos. Numai cu rugăciunea singură, mai greu ne aude Dumnezeu. Dar rugăciunea, ajutată de post şi de viaţă curată, face adevărate minuni.

11. Fiind întrebat dacă a lipsit vreodată de la slujbele bisericii, părinte Damian a răspuns:

– Nu-mi aduc aminte! Numai când am fost la spital. Slujbele bisericii m-au hrănit pe mine. După rugăciune, postul este de mare folos la călugări. Ba şi la mireni. Dacă posteşti, mintea ţi se limpezeşte, se uşurează de gânduri şi poţi s-o înalţi la rugăciune. Iar dacă nu posteşti, mintea se îngroaşă, nu mai judecă curat, nu se mai poate ruga şi omul cade în păcate grele.

A venit la mine o bătrână credincioasă, care îmi spunea: „Părinte Damian, eu ţin totdeauna sfintele posturi, pentru că am observat că postul îmi dă multă dragoste de Dumnezeu!" Femeia aceea avea dreptate. Postul creşte în sufletul nostru dragostea de Dumnezeu. Iar când eşti cu stomacul plin, nu mai ai îndrăzneală şi nu poţi să te rogi. Lăcomia pântecelui răceşte credinţa şi împietreşte inima. Mai ales vinul. Este mai bine să mănânci carne, decât să bei vin. Vinul aprinde trupul spre desfrânare şi întunecă cel mai mult mintea.

12. L-au întrebat fraţii: Ce alte fapte bune sunt mai necesare monahilor?

– Întâi, neieşirea din mânăstire. Călugărul nu trebuie să iasă, dacă se poate, niciodată din mânăstire; iar dacă iese, numai la mare nevoie şi pentru un ceas, două. Apoi, repede să se întoarcă la mânăstire. Pentru că i se răceşte sufletul, îi slăbeşte credinţa, îi rămâne rugăciunea şi canonul, şi îşi pierde liniştea. Iată de ce nu m-am silit să merg la Ierusalim. Trebuia să pierd o lună de zile pe drumuri, fără Sfânta Liturghie, fără rugăciune şi canon. Aici, însă, la Sfânta Liturghie, este tot Ierusalimul, dacă asculţi slujba cu toată frica de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste.

O altă faptă bună, foarte necesară călugărului, este tăcerea. Am văzut că dacă vorbeşti, de cele mai multe ori, greşeşti, judeci, spui minciuni, clevetești, te lauzi, râzi de alţii şi nu mai ai îndrăzneală la rugăciune. Iar dacă taci, mare odihnă sufletească şi îndrăzneală ai la Dumnezeu.

Apoi, fuga de oameni. Trebuie să fugi de oameni, de tot felul de oameni. Atunci ai mare odihnă şi gândul îţi este numai la Dumnezeu. Să nu vorbeşti cu nimeni, dacă se poate, să nu primeşti mireni în chilie, nici să te duci în casele lor. Că nici tu nu-i foloseşti pe ei; nici ei, pe tine. Călugărul nu trebuie să vorbească cu oamenii, ci cu Dumnezeu. Pentru aceasta a venit la mânăstire, ca să se roage permanent pentru el şi pentru lume.

Altă faptă bună a călugărului este sărăcia. Călugărul să nu aibă, dacă se poate, nici o avere, mai ales bani. Iubirea de argint îţi robeşte inima şi te lipeşti de ei, încât nimic nu mai poţi face din dragoste, ci numai pentru bani.

13. L-au întrebat părinţii: Ce păcat ucide cele mai multe suflete şi le aruncă în pierzare? Necredinţa sau desfrânarea?

- Nu, părinţilor. Este mândria! Mândria omoară cei mai mulţi oameni! Orice cădere a omului este numai din mândrie! Din pricina încrederii în sine, omul este lăsat să cadă în necredinţă, în desfrânare şi în deznădejde. Cu cât se mândreşte omul, cu atât cade mai repede şi mai de sus! Să ne ferească Dumnezeu de patima mândriei, că-i mai grea decât toate!

PROTOSINGHELUL AMBROZIE DOGARU
Mânăstirea Sihăstria
(1923-1996)

a. Viaţa

Părintele Ambrozie Dogaru a fost un mare duhovnic şi un fiu devotat al dumnezeieştii ascultări.

Născut în satul Lunca, comuna Vânători-Neamţ, a fost crescut de mic în viaţă curată, în frică de Dumnezeu şi în bucuria Duhului Sfânt.

În anul 1951 intră în viaţa monahală la Mânăstirea Slatina-Suceava, ca fiu duhovnicesc al Arhimandritului Cleopa Ilie, care îl tunde în cinul monahal în anul 1956. După zece ani de smerită ascultare a fost scos din mânăstire în anul 1960 de regimul ateu de atunci, împreună cu toţi monahii tineri din această obşte.

După câţiva ani de prigoană a intrat în obştea Mânăstirii Sihăstria, unde se nevoieşte până la sfârşitul vieţii sale. Pentru viaţa sa aleasă, în anul 1976 a fost hirotonit diacon şi apoi preot, având ascultarea de eclesiarh. În puţină

vreme, părintele Ambrozie ajunge duhovnic iscusit, căutat de numeroşi ucenici, călugări şi mireni, urmând pilda marilor săi părinţi duhovniceşti din Sihăstria, Ieroschimonahul Paisie Olaru şi Arhimandritul Cleopa Ilie.

Părintele Ambrozie nu făcea nimic fără binecuvântare şi respecta întru totul rânduiala sfintelor slujbe şi cuvântul stareţului şi al duhovnicului său, iar canonul şi rânduiala de chilie nu-i rămâneau niciodată.

Ajungând la vârsta de 73 de ani, la începutul Postului Mare şi-a cunoscut de mai înainte sfârşitul vieţii sale, spunând părinţilor: „Să ştiţi că eu nu ajung până la Sfintele Paşti!" În săptămâna Sfintelor Patimi s-a spovedit din copilărie la duhovnicul său, şi-a cerut iertare de la părinţi şi a săvârşit Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie în Joia Mare. Iar în Sfânta şi Marea Sâmbătă, dimineaţă, a spus unui ucenic: „Mâine să-mi aprindeţi şi mie candela la mormânt!" După două ore a intrat în veşmântărie şi acolo a adormit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile lui Hristos Dumnezeu.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Zicea Părintele Ambrozie: „Să nu-ţi laşi niciodată pravila şi canonul, căci cu acestea ţii legătura cu Dumnezeu". Sfinţia sa îşi făcea pravila şi canonul dinainte, când avea de plecat undeva, ca să nu-i rămână nefăcute.

2. Dacă vedea pe vreun frate că vorbeşte sau pierde timpul în zadar, îi zicea: „Frate, nu sta degeaba, mergi şi fă-ţi pravila, canonul sau citeşte ceva folositor de suflet".

3. Odată a venit o femeie la sfinţia sa la spovedanie. Având impedimente canonice, părintele a oprit-o de la Sfânta Împărtăşanie. Dar ea s-a dus în altă parte să se împărtăşească. Dar când să ia Sfintele Taine, a auzit o voce în spatele ei, zicând: „Foc iei!" Deşi a ezitat, totuşi până la urmă s-a împărtăşit. Când a revenit la Părintele Ambrozie, acesta i-a spus: „Eu nu te mai primesc. Dacă n-ai ascultat de sfatul meu, caută-ţi alt duhovnic!"

4. Părintele Ambrozie îşi sfătuia ucenicii să aibă frică de Dumnezeu şi să nu calce canoanele şi tipicul Bisericii pentru a plăcea oamenilor.

5. Când era eclesiarh, i-a spus paraclisierului: „Umblă în Sfântul Altar cu multă frică şi evlavie, căci să ştii că Hristos este de faţă cu adevărat şi vede tot ce faci".

6. Odată i-a spus unui frate, pe care-l vedea că se osteneşte mai presus de puterea lui: „Nevoieşte-te, dar vezi să nu ajungi povară la alţii!"

7. Altădată a venit o credincioasă la el, spunându-i de „binefacerile" şi „puterile" celor care folosesc bioenergia. Părintele Ambrozie i-a zis că el nu

este de acord cu aceste practici şi pentru a-şi convinge ucenica de aceasta i-a spus să cheme pe unul din aceşti oameni la el. Venind acesta, toate încercările lui au rămas zadarnice, neputând face nimic înaintea părintelui, care se ruga cu rugăciunea lui Iisus.

Aşa a trăit şi aşa s-a mutat la Domnul părintele Ambrozie!

IEROMONAHUL ILIE CIORUŢĂ
Mânăstirea Cernica
(1909-1997)

a. Viaţa

Acest cuvios ieromonah s-a născut în satul Vasile Alecsandri, judeţul Tulcea, dintr-o familie cu zece copii.

Rămânând orfan de părinţi, urmează Seminarul la Constanţa, apoi se căsătoreşte, face teologia la Bucureşti şi ajunge preot în judeţul Ilfov, păstorind mai multe sate. Aici face o pastoraţie misionară deosebită, cu mult zel pentru Hristos, neprimind plată pentru sfintele slujbe şi făcând multă milostenie cu cei săraci şi bolnavi.

Între anii 1962-1964 a fost închis de regimul ateu, pentru râvna cu care slujea Biserica lui Hristos.

Murindu-i soţia şi punându-şi copii în rânduială în anul 1974, după 50 de ani de pastoraţie, preotul Iorgu, după numele de botez, părăseşte lumea şi primeşte tunderea monahală în obştea Mânăstirii Cernica, de lângă Bucureşti, cu numele de Ieromonahul Ilie.

Fiind plin de râvnă pentru Hristos, în calitate de preot şi duhovnic, a săvârşit cele sfinte cu mare evlavie, cu smerenie şi totală lepădare de sine, încă 22 de ani, slăvind pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi formând numeroşi fii duhovniceşti. A fost întotdeauna un om al dreptăţii, nesuferind nedreptatea.

Permanent era înconjurat de credincioşi şi de săraci. Postea regulat câte două sau trei zile, negustând nimic de joi până sâmbătă; stătea zilnic la moaştele Sfântului Calinic, mărturisea lumea, mângâia pe toţi duhovniceşte şi izgonea duhurile rele din oameni.

Cunoscându-şi dinainte ziua sfârşitului său şi lăsând testament scris să fie înmormântat în cimitir, fără sicriu, în rândul oamenilor săraci, şi-a cerut iertare de la toţi şi a adormit cu pace la 8 ianuarie, 1997, nelăsând nici un fel de avere în urma sa şi fiind plâns de numeroşii săi fii duhovniceşti.

Doamne, numără în ceata sfinţilor Tăi, pe fericitul Ieromonah Ilie cel smerit şi mult nevoitor!

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură[1]

1. Spunea de multe ori: „Când am intrat în mănăstire, îmi venea să sărut pietrele de fericire".

2. Părintele iubea foarte mult milostenia şi pe toţi care veneau la el îi îndemna la aceasta. Avea un carnet gros cu numele a mii de oameni care făcuseră milostenie la biserici şi pe aceştia i-a pomenit toată viaţa. Când ucenicii făceau milostenie, le spunea: „M-aţi întinerit, parcă am 20 de ani!"

3. Pe 1 ianuarie 1997 a scris un bilet pe care l-a pus la vedere, să-l vadă toţi călugării: „Fraţilor, eu mor, veniţi să ne împăcăm".

PROTOSINGHELUL INOCHENTIE HĂŢIŞ
Mânăstirea Robaia-Argeş
(1901-1997)

Acest cuvios părinte s-a născut în comuna Suteşti, judeţul Vâlcea, în anul 1901, din părinţi smeriţi şi credincioşi. În anul 1929 intră în viaţa monahală la Mânăstirea Bistriţa Olteană şi este tuns în monahism în 1931. Apoi este hirotonit diacon, iar în anul 1941 este hirotonit ieromonah şi trimis ca preot misionar în Transilvania.

Din 1947 până în 1955 a fost preot slujitor şi duhovnic la mânăstirea de metanie, Bistriţa, transformată în mânăstire de maici. Iar din 1955 este numit duhovnic la Mânăstirea de maici Robaia-Argeş, unde se nevoieşte până la sfârşitul vieţii.

Jertfa lui cea mai mare, din clipa hirotoniei până în ceasul morţii, a fost săvârşirea dumnezeieştii Liturghii aproape zilnic, timp de peste 60 de ani!

De asemenea, era foarte smerit, blând, iubitor de osteneală, împăciuitor cu toţi şi întotdeauna împăcat cu sine, cu oamenii şi cu Dumnezeu. A contribuit mult şi la înnoirea duhovnicească şi materială a Mânăstirii Robaia, construind chilii, lucrând la grădină, spovedind credincioşi, căci, adeseori, rostea aceste cuvinte: „Decât să stau degeaba, mai bine să lucrez degeaba!"

Viaţa Protosinghelului Inochentie a fost ca o permanentă liturghie. Toate le făcea cu pace, cu smerenie şi bucurie.

După o scurtă suferinţă, părintele Inochentie s-a mutat la odihna cea de sus, la 14 octombrie, 1997, pentru a săvârşi cereasca liturghie cu îngerii şi cu toţi sfinţii, întru slava Preasfintei Treimi.

Doamne, odihneşte în ceata Cuvioşilor Părinţi pe părintele Inochentie şi pe toţi părinţii purtători de Dumnezeu, întru slava Preasfintei Treimi!

---

[1] Extrase din Cioruță, Ieromonah Ilie, *Un om al Altarului*, Dervent, 1999.

MONAHUL GAMALIIL PĂVĂLOIU
Mânăstirea Neamţ
(1899-1998)

Cuviosul părinte Gamaliil Păvăloiu a fost un mare monah autodidact şi misionar renumit în toată ţara.

S-a născut în anul 1899, în judeţul Vrancea, din părinţi smeriţi şi iubitori de Dumnezeu. În anul 1923 a intrat în obştea Mânăstirii Neamţ şi apoi a fost tuns în cinul monahal, primind numele de Gamaliil.

În anul 1925 s-a cumpărat o tipografie nouă la Mânăstirea Neamţ, unde, părintele Gamaliil, fiind înzestrat cu darul scrisului şi al învăţăturii duhovniceşti, a scris numeroase cărţi de învăţătură ortodoxă. Timp de peste 20 de ani, acest cuvios părinte a tipărit la Neamţ sute de mii de cărţi şi broşuri religioase de tot felul, pe care le difuza personal prin librăria Mânăstirii Neamţ, ajungând cunoscut în toată ţara.

Aceasta a fost cea mai importantă ascultare şi nevoinţă a monahului Gamaliil până în anul 1960. Ziua corecta manuscrise şi difuza cărţi bisericeşti, iar noaptea participa la sfintele slujbe în biserică.

Desfiinţându-se tipografia, blândul părinte Gamaliil şi-a închinat restul vieţii sale numai ascultării şi slujbelor bisericeşti de zi şi de noapte, fiind nelipsit de la biserică până la sfârşitul vieţii.

În anul 1997, slăbind de bătrâneţe, a fost dus la bolniţa mânăstirii pentru îngrijire, iar în 9 aprilie, 1998, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, fiind în vârstă de 99 de ani.

Doamne, primeşte în ceata drepţilor sufletul smeritului monah Gamaliil!

ARHIMANDRITUL IACHINT UNCIULEAC
Mânăstirea Putna
(1924-1998)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Iachint Unciuleac s-a născut în anul 1924, în comuna Dagâţa, satul Mânăstirea, judeţul Iaşi.

După ce termină Şcoala de Cântăreţi Bisericeşti din oraşul Roman, în anul 1951, îmbrăţişează viaţa monahală, în obştea Mânăstirii Sihăstria. Între anii

1951–1955 urmează cursurile Seminarului Monahal din Mânăstirea Neamţ şi este hirotonit ierodiacon.

În primăvara anului 1956, un grup de 16 monahi din Mânăstirea Sihăstria, în frunte cu Arhimandritul Dosoftei Murariu, sunt transferaţi la Mânăstirea Putna, pentru a reînnoi viaţa duhovnicească de acolo. Între aceştia era şi Cuviosul Ierodiacon Iachint.

Suflet foarte blând, liniştit, temător de Dumnezeu şi paşnic, părintele Iachint era iubit şi căutat de toţi, mai ales din anul 1959, când este hirotonit preot şi ajunge duhovnicul Mânăstirii Putna şi al tuturor credincioşilor din Nordul Moldovei. A fost mulţi ani şi eclesiarh al bisericii, precum şi îndrumător la muzeul mânăstirii, căci avea darul vorbirii şi al sfătuirii duhovniceşti.

În anul 1973, pe când urma cursurile de teologie la Bucureşti, a fost rânduit stareţ al Mânăstirii Putna, pe care a povăţuit-o 20 de ani, contribuind mult la reînnoirea ei generală, atât materială, cât şi duhovnicească.

În anul 1992, după canonizarea Sfântului Daniil Sihastrul şi a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, Arhimandritul Iachint se retrage din ascultarea de stareţ şi, până la sfârşitul vieţii pământeşti, se îndeletniceşte numai cu duhovnicia şi cu sfătuirea ucenicilor săi apropiaţi. Deşi era greu bolnav în ultimii ani, nu înceta să-şi spovedească fiii duhovniceşti.

În dimineaţa zilei de 23 iunie, 1998, după ce a mărturisit câţiva ucenici, a rămas singur în scaunul său de spovedanie şi se ruga lui Dumnezeu. Către seară şi-a dat duhul în mâinile lui Hristos, în acelaşi scaun de spovedanie – fără să cadă –, unde a mărturisit şi a povăţuit multe mii de călugări şi credincioşi.

Pentru aceasta a fost plâns de obştea Mânăstirii Putna şi de toţi fiii săi duhovniceşti, iar la cimitir a fost acoperit cu ţărână, cu flori şi cu lacrimi, de mâinile ucenicilor săi, la îndemnul preoţilor care ziceau: „Să acoperim cu mâinile pe cel ce cu mâinile sale ne-a dezlegat de păcate!"

Aşa a lucrat Dumnezeu prin blândul Arhimandrit şi stareţ Iachint de la Putna, care s-a nevoit în acest sfânt lăcaş 42 de ani!

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură[2]

1. Părintele Iachint punea întotdeauna accentul pe trăire:

– A vorbi despre virtuţi, despre învăţătura lui Hristos, despre voia lui Dumnezeu, fără a lucra virtuţile şi a le trăi în fiecare clipă, este o mare nebuie, este de râsul diavolilor.

[2] Extrase din *Părintele Iachint al Putnei,* Ed. Bizantină, 2000.

2. Despre însemnătatea părintelui duhovnicesc, Părintele Iachint spunea:

– Urcuşul duhovnicesc nu poate fi înfăptuit decât sub îndrumarea unui duhovnic iscusit. Îndrumarea sufletelor spre mântuire, ridicarea din prăpastia păcatelor, a patimilor, din deznădejde, este o artă care nu se învaţă pe băncile şcolilor, ci numai în lupta cu viaţa. Această artă poate fi deprinsă numai la şcoala smereniei, a ascultării, a lepădării de sine, numai în lumina lui Hristos. Omul în viaţă poate învăţa orice singur, dar tainele sufletului şi ducerea războiului nevăzut nu pot fi înfăptuite decât sub povăţuirea unui duhovnic înţelept. Mântuirea sufletului se pune în aceiaşi termeni ca şi în veacurile trecute, *căci Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, acelaşi este.*

3. Părintele Iachint era preocupat de câştigarea definitivă a celor ce părăsesc calea păcatului, dar se îndoiesc că Dumnezeu i-a iertat. Spunea cu toată convingerea că omul trebuie să aibă încredere în cuvântul lui Dumnezeu: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28); *...dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea* (Ioan 16, 33); *De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi* (Isaia 1, 18).

Venea totdeauna cu argumente scripturistice pentru a spori încrederea în mila lui Dumnezeu a celor întorşi de la păcat.

4. Celor ce se îndoiau în existenţa sufletului, Părintele Iachint le zicea:

– Ştii ce este sufletul? Este mai viu şi mai adevărat decât trupul. Trupul îl vezi, dar nu ştii ce este în interiorul lui. Nu-i cunoşti întotdeauna structura, suferinţele şi cauzele lor. Pe când sufletul este ceva clar. Aţi auzit spunându-se despre cineva că este «un mare suflet» sau că este «un om fără suflet»? Vrea să spună că omul cu suflet este acela care emană bunătate, dragoste faţă de semeni; care iubeşte pe săraci şi pe orfani; care ştie să-i ierte pe cei care i-au greşit, pe duşmani; care răsplăteşte răul cu bine, care nu ţine minte răul; care are frică de şi credinţă, care săvârşeşte roadele credinţei. Un suflet mare este acela care se jertfeşte pentru binele altuia, care nu caută ale sale, ci pacea celorlalţi.

Pe de altă parte omul cu suflet mic sau fără suflet este omul viclean, plin de răutate, care nu are astâmpăr, nici odihnă, nici mulţumire; omul nemilostiv, necinstit, mincinos, care se bucură de răul altuia; omul care nu este mişcat de suferinţa altora, care îşi clădeşte fericirea pe slăbiciunile celorlalţi.

5. Le mai spunea ucenicilor:

– Trebuie să punem mare accent pe cunoaşterea de sine, luptând pentru aceasta, şi să cerem cu insistenţă în rugăciuni, ca Dumnezeu să ne lumineze întunericul sufletelor şi să ne dea ajutor pentru a izgoni toată răutatea care şi-a făcut cuib în mintea şi în inima noastră. Fără cunoaşterea de sine şi lupta

împotriva răului, nu este posibil nici un urcuş duhovnicesc. Să cerem lui Dumnezeu să ne ajute să descoperim şi să învingem toate cugetele viclene şi duplicitatea din noi.

6. Apoi, fiind întrebat cum poate omul să se silească pe sine însuşi la rugăciune, Părintele Iachint spunea:

– Într-adevăr, nimic pe lume nu are duşmani mai mari ca rugăciunea. Este absolut necesar ca fiecare creştin să caute timp de rugăciune, să-şi facă un program de rugăciune, aşa cum îşi face program pentru treburile zilnice.

7. Mai spunea Părintele Iachint:

– Chiar dacă simţim că rugăciunea noastră nu este fierbinte, că nu ne putem concentra, că sufletul este risipit, totuşi să ne rugăm, să ne rugăm cum putem, căci vom ajunge să ne rugăm cum trebuie. Sufletul se încălzeşte încetul cu încetul prin şederea îndelungată în faţa lui Dumnezeu, prin cugetarea permanentă la lucrarea lui Dumnezeu, la sfârşitul nostru, la minunile pe care Dumnezeu le face în fiecare clipă cu noi. Cu timpul, sufletul va căpăta deprindere, va dori rugăciunea aşa cum trupul are nevoie de aer şi de apă. Astfel vom ajunge să zicem şi noi cu împăratul David: *În ce chip doreşte cerbul izvoarele apelor, aşa Te doreşte pe Tine sufletul meu, Dumnezeule.*

Rugăciunea va începe să curgă cu vreme şi fără vreme, devenind ca un izvor pururea curgător, încât ne vom ruga oriunde şi în orice condiţii.

8. Părintele Iachint era un bun cunoscător al mecanismelor de pervertire a sufletului. El spunea:

– Poftele trupului apar ca urmare a nesatisfacerii unor cerinţe sufleteşti. Apare un gol în suflet care trebuie umplut cu ceva. Astfel, dacă dorinţa sufletului de rugăciune, de cugetare sfântă, de smerenie, de ascultare, de lepădare de sine nu este satisfăcută prin citirea de cărţi sfinte, prin rugăciune şi înfrânare, prin nevoinţă şi ascultare, apar nelinişti, nemulţumiri care sunt preluate de trup şi de suflet.

Astfel apare nevoia de a mânca şi de a bea, în loc de a posti; de a cleveti şi a judeca pe alţii, în loc de a ne ruga şi a ne smeri; slavă deşartă, în loc de a ne vedea neputinţele şi păcatele noastre; iubire de avuţii, de bunuri, în loc de sărăcie; iuţime, în loc de blândeţe şi bunătate; cugetări deşarte, în loc de cugetări sfinte. Până nu ne trezim din rătăcire, suntem asediaţi de fel de fel de patimi cu care vom avea de luptat după ce vom afla calea de întoarcere.

9. Odată, Părintele Iachint le-a vorbit ucenicilor săi şi despre pofte, zicând:

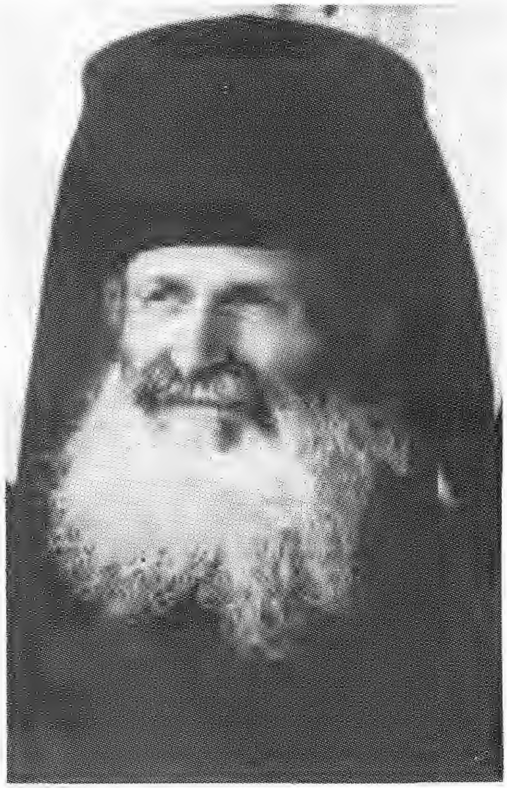
– Să ştiţi că nu orice poftă este viciu. Numai poftele repetate, întreţinute şi alimentate cu plăceri, care se transformă în obişnuinţe, în deprinderi, care



Protosinghelul Teodul Varzarie († 1981)
Mânăstirea Agapia



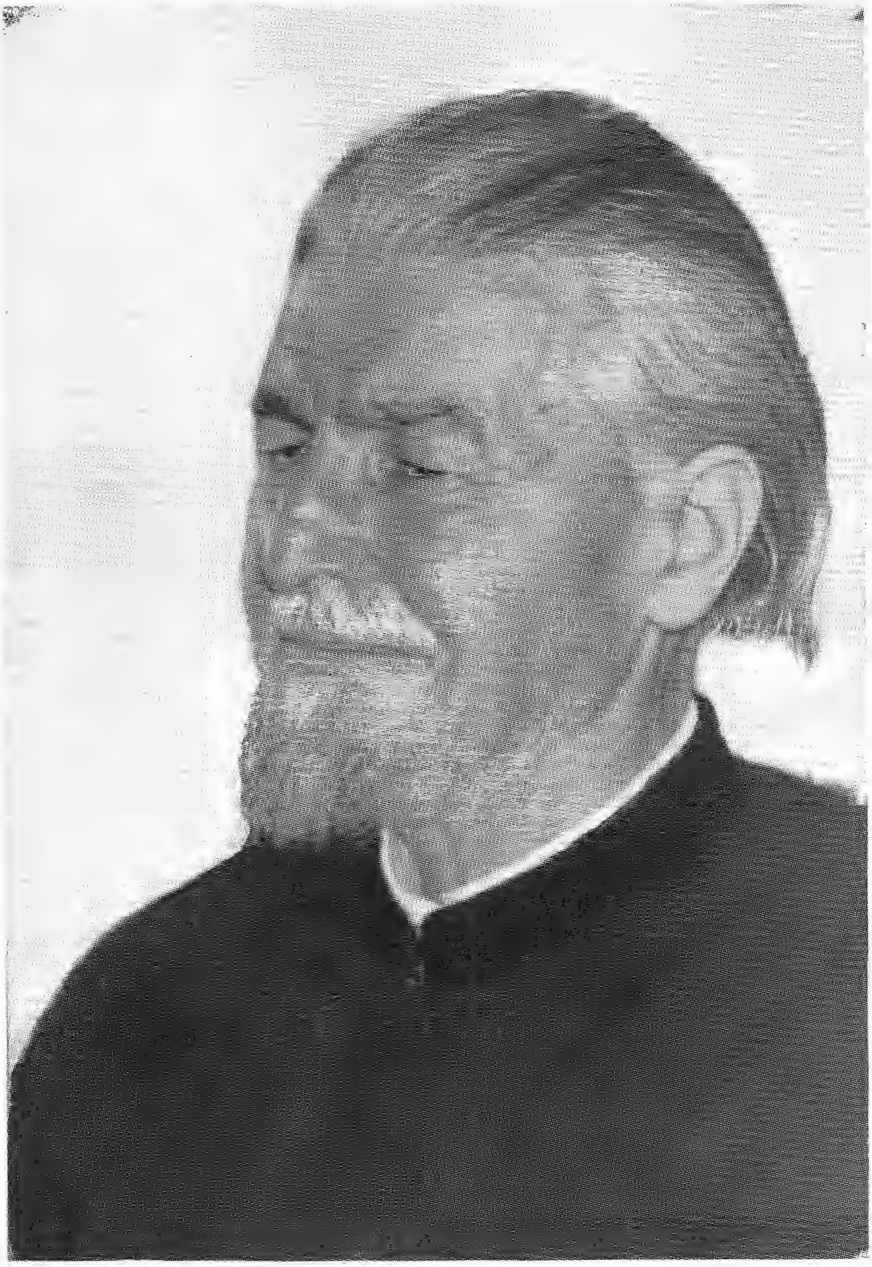
Arhimandritul Gherontie Ghenoiu († 1984)
Catedrala Patriarhală



Protosinghelul Ioil Gheorghiu († 1986)
Mânăstirea Sihăstria



Protosinghelul Emilian Olaru († 1987)
Mânăstirea Slatina



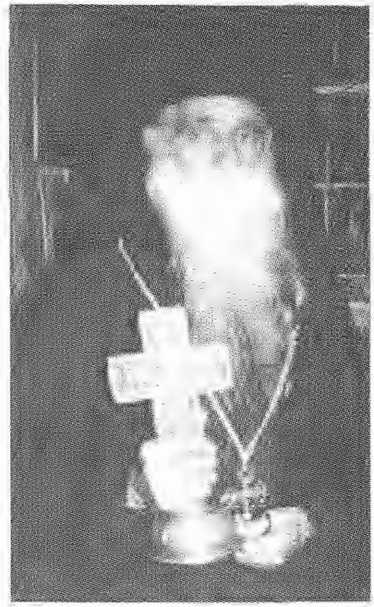
Arhimandritul Benedict Ghiuş († 1990)
Mânăstirea Cernica



Ieroschimonahul Paisie Olaru († 1990)
Mânăstirea Sihăstria



Arhimandritul Dosoftei Morariu († 1990)
Mânăstirea Slatina – Suceava



Arhimandritul Elefterie Mihale († 1990)
Mânăstirea Dervent



Monahia Eustohia Ciucanu († 1991)
Mânăstirea Agapia



Cuviosul Iuvenalie Străinul († 1996)
Mânăstirea Sfânta Ecaterina – Sinai



Protosinghelul Ambrozie Dogaru († 1996)
Mânăstirea Sihăstria



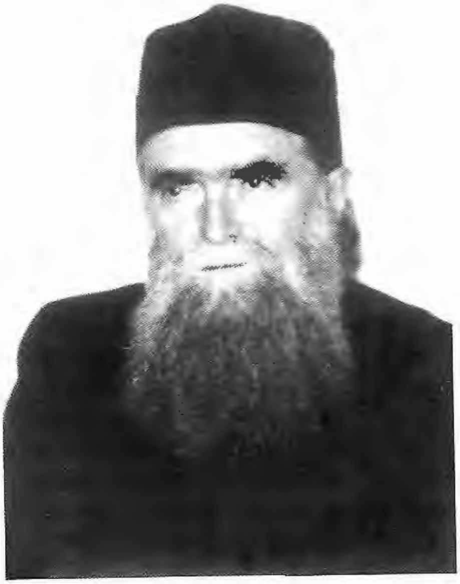
Protosinghelul Inochentie Hățiș († 1997)
Mânăstirea Robaia – Argeș



Ieromonahul Ilie Cioruță († 1997)
Mânăstirea Cernica



Monahul Gamaliil Păvăloiu († 1998)
Mânăstirea Neamț



Arhimandritul Iachint Unciuleac († 1998)
Mănăstirea Putna



Monahul Marcu Dumitrescu (†1999)
Mănăstirea Sihăstria



Ieroschimonahul Onufrie Frunză († 2001)
Mănăstirea Sihăstria



Arhimandritul Cleopa Ilie († 1998)
Mănăstirea Sihăstria

ne obligă să le săvârşim, numai astfel de pofte devin vicii. Orice poftă, dacă este alungată şi nu este alimentată, cu timpul slăbeşte, se usucă şi dispare.

10. Un frate l-a întrebat pe Părintele Iachint: „De ce facem atât de uşor păcatul”? Iar părintele i-a răspuns:

– Păcatul presupune întotdeauna o plăcere aparentă, apare ca un trandafir care ascunde mulţi ghimpi. Totul este iluzie, care mai apoi se transformă în amar şi plângere. Pe când urmarea virtuţilor cere multă osteneală. Binele se face greu, pentru că presupune multă înfrânare, abstinenţă, mergerea pe calea cea strâmtă, lacrimi, răbdare, suferinţă, renunţare la propria voinţă.

11. Părintele Iachint mai spunea:

– Satana iese la luptă deschisă atunci când vede că omul părăseşte păcatul; aruncă toată oastea iadului asupra bietului suflet, numai să-l apuce.

12. Care sunt roadele ascultării duhovniceşti? l-a întrebat un ucenic.

– Sunt multe şi mari roadele ascultării creştine, în care intră şi ascultarea monahală. Că din ascultare se naşte smerenia, blândeţea, răbdarea, fără-de-grija vieţii, nădejdea mântuirii, rugăciunea cu lacrimi, netemerea de moarte, bucuria duhovnicească şi pacea inimii. Ce alte daruri mai mari ne dorim în viaţă decât acestea, şi cine este oare mai bogat sufleteşte decât cel ce iubeşte ascultarea de Hristos şi de Biserică, de părinţi şi de duhovnic? Cea mai uşoară şi sigură cale de mântuire este a celui ce trăieşte toată viaţa în ascultare, adică face toate cu sfat şi binecuvântare, cu rugăciune şi întrebare. Şi cea mai grea mântuire este a celui ce trăieşte pe pământ de capul său, fără Biserică, fără părinţi, fără duhovnic, fără cărţi sfinte, fără rugăciune şi bucurie duhovnicească în inimă. Viaţa aceluia este încă de pe pământ un iad.

13. Părintele Iachint îndemna permanent la prezenţa la biserică, la trapeză, la ascultare: „Cine nu păzeşte lucrurile acestea în viaţa monahală nu poate ca să biruiască, ci este biruit de patimi, care uşor-uşor se încuibează. Dar dacă cineva păzeşte şi are biserica, trapeza şi ascultarea, patimile îşi fac mult mai greu loc în viaţa lui duhovnicească”.

14. Părintele Iachint insista foarte mult pe mărturisirea gândurilor, ştiind că aceasta are un rol deosebit în viaţa monahală. „Dacă nu-ţi mărturiseşti gândurile – zicea părintele –, acestea rămân şi nu fac altceva decât să sape la temelia casei sufleteşti”.

Insista apoi şi punea foarte mult accentul pe sinceritatea faţă de duhovnic: „Să-i mărturiseşti totul, să-i spui totul, să nu ascunzi nimic”.

Punea accent pe fidelitatea faţă de mănăstire: „Să iubeşti locul unde ai fost chemat”. Zicea el că mănăstirea este ca o mireasă pe care ţi-ai ales-o şi trebuie să ţii la ea ca la tovarăşul tău, ca la familia ta. Mai mult decât atât: să-i iubeşti trecutul, prezentul şi viitorul acelei mănăstiri, să-i iubeşti pe părinţii

care au vieţuit în mănăstire, să-i pomeneşti în rugăciunile tale, să te simţi în duh de comuniune cu ei şi să-i iubeşti pe cei împreună nevoitori.

15. Părintele Iachint nu accepta vrajba. Ţinea foarte mult la lucrul acesta: să nu fie dezbinare între fraţi sau între părinţi. Folosea orice mijloc pentru a reaşeza în obşte pacea, echilibrul. Apoi cerea începătorului, pe lângă deschiderea deplină faţă de părintele său duhovnicesc, să-şi uite trecutul şi să trăiască prezentul, pentru viitor, pentru întâlnirea cu Hristos.

16. Spunea Părintele Iachint: „Când suntem la răscruce este bine să nu ne grăbim, ci să ne oprim, să judecăm, să ne rugăm şi să cerem ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, al sfântului înger păzitor, al sfinţilor şi să cerem sfat - sfatul părintelui duhovnicesc".

17. Fiind întrebat care trebuie să fie virtuţile unui călugăr, Părintele Iachint a zis:

- Smerenia. Smerenia este virtutea din care se nasc toate virtuţile. Dacă ai smerenie, ai temelia vieţii duhovniceşti. Fără smerenie nu poţi să zideşti. Rugăciunea, dacă este aşezată pe smerenie şi izvorăşte din smerenie, atunci curge, cântă inima. Dar dacă nu este aşezată pe smerenie, deşi te străduieşti, rugăciunea este ca o aramă răsunătoare şi ca un chimval răsunător. Aşa se face rugăciunea pentru cel care nu se roagă cu smerenie. Rămâne numai la nivelul de jos, nu se urcă spre înălţimi.

La monahi aprecia tăierea voii, căci ştia că ascultarea şi tăierea voii nasc smerenia cea mai adâncă. Se necăjea foarte mult când se făcea ceva fără binecuvântare. Se mâhnea, deşi nu certa mult, dar în câteva cuvinte spunea ceea ce trebuie.

18. Părintele Iachint mai spunea:

- Mântuirea sufletului presupune angajare totală şi voinţă puternică de a părăsi păcatul. Când omul nu este ferm şi hotărât şi nu urăşte din toată fiinţa sa păcatul, atunci ispitele şi căderile sunt foarte lesnicioase.

19. Iar ucenicului său celui mai apropiat îi spunea:

- Citeşte, frate, citeşte cărţi sfinte, căci cine are o asemenea preocupare sfârşeşte prin a cădea la picioarele Crucii şi de acolo se îngroapă cu Iisus şi înviază cu Iisus. Acesta este canonul pe care ţi-l dau.

20. După ce s-a retras din stăreţie, Părintele Iachint s-a rugat mai mult cu rugăciunea lui Iisus. Nu a fost un om al pravilei, nu a fost un om care să ia Psaltirea şi Ceaslovul şi să le citească. Le recomanda şi pe acestea, dar ţinea la rugăciunea neîncetată către Dumnezeu. „Cine se roagă numai din Ceaslov sau din carte, acela nu se roagă" - spunea el.

Aşa a trăit şi aşa a murit marele stareţ şi duhovnic, Părintele Iachint.

MONAHUL NICODIM COSTACHI
Mânăstirea Sihăstria
(1912–1998)

Smeritul şi blândul monah Nicodim Costachi s-a născut în anul 1912, în comuna Pârjol–Bacăn, din părinţi evlavioşi. În anul 1944 a intrat în obştea Mânăstirii Secu, călugărit cu numele de Nicodim, ajungând ncenic al unui mare călugăr isihast, Damian Ţâru, despre care vorbea cu mare respect.

De la el a deprins tainele vieţii duhovniceşti şi, îndeosebi, smerenia, ascultarea, rugăciunea şi liniştea. Tot de la el a învăţat să fugă de cele pământeşti şi să se hrănească din citirea Vieţilor Sfinţilor şi din cuvintele Sfinţilor Ioan Scărarul şi Isaac Sirul, pe care le iubea cel mai mult.

În anul 1948, Părintele Nicodim se închinoviază în obştea Mânăstirii Sihăstria, fiind atras de renumitul stareţ de atunci, Arhimandritul Cleopa Ilie, care i-a fost duhovnic până la obştescul său sfârşit. Aici a făcut ascultare zeci de ani la fierărie, iar noaptea şi în sărbători mergea la biserică, cânta la strană şi se liniştea în chilie. Avea şi doi ucenici, însă nici unul dintre ei nu cunoştea nevoinţa şi bucuriile duhovniceşti ale părintelui lor sufletesc.

În ultimii douăzeci de ani, părintele Nicodim venea mai rar la biserică şi la masa de obşte. Se ruga mai ales la chilie şi se hrănea cu ce îi aducea ucenicul de la trapeză. Viaţa sa în Hristos nu o ştia nimeni decât numai duhovnicul şi Dumnezeu. Aşezarea sa sufletească de acum era aceeaşi ca şi în tinereţe. Totdeauna era blând, tăcut, smerit, liniştit şi împăcat cu toţi. Apoi, permanent fugea de oameni pentru dragostea lui Hristos.

Părinţii bătrâni spun că, pe când era încă la Mânăstirea Secu, a vrut stareţul de atunci să-l facă preot. Însă el nu voia. Sosise hramul mânăstirii, venise şi episcopul de la Iaşi, iar el se ruga în chilie să-i arate Domnul voia Sa. Apoi, lăsând uşa chiliei deschisă, se ruga în taină. Apropiindu-se vremea Sfintei Liturghii, episcopul a trimis doi părinţi să-l cheme la hirotonie. Dar, văzând uşa chiliei deschisă, au crezut că nu este înăuntru şi s-au întors, aşa voind Dumnezeu. Astfel, cu rânduială de sus, Părintele Nicodim a rămas monah smerit şi iubitor de linişte în toată viaţa sa.

Spre sfârşitul vieţii sale bunul părinte Nicodim se ruga mult şi vorbea puţin, fiind ajutat în toate de ucenicul său, monahul Evghenie. Apoi, simţind că îl cheamă Dumnezeu, s-a mărturisit şi a primit Preacuratele Taine. La urmă s-a uitat către cer şi a zis ucenicului său: „Părinte Evghenie, de acum trebuie să-mi dau sufletul în mâinile Domnului!" În clipa aceea, Părintele Nicodim şi-a dat duhul cu pace în mâinile lui Hristos, în ziua de 10 iulie, 1998.

ARHIMANDRITUL CLEOPA ILIE
Mânăstirea Sihăstria
(1912-1998)

a. Viaţa

Vrednicul de pomenire Arhimandritul Cleopa Ilie s-a născut în comuna Suliţa, judeţul Botoşani, fiind al cincilea copil din cei zece fraţi. Părinţii săi, Alexandru şi Ana, erau agricultori şi duceau o viaţă creştinească aleasă.

După ce termină şapte clase primare, Constantin, care avea să devină mai târziu Arhimandritul Cleopa, se îndeletniceşte cu păstoritul oilor, împreună cu fraţii săi mai mari, Vasile şi Gheorghe, în preajma Schitului Cozancea din apropiere. Nu departe de acest schit se nevoia de mai mulţi ani şi Cuviosul Paisie „Pustnicul" din partea locului, care le-a devenit părinte duhovnicesc.

În anul 1929, cei trei fraţi, Vasile, Gheorghe şi Constantin, au intrat în obştea Schitului Sihăstria - Neamţ, care era povăţuit de vestitul egumen atonit, Ieroschimonahul Ioanichie Moroi. Între anii 1931-1933, fraţii mai mari ai Părintelui Cleopa s-au mutat la Domnul, rămânând la Sihăstria singur fratele Constantin. Între anii 1935-1936, Constantin îşi satisface serviciul militar la Botoşani. Apoi, la 2 august, 1937, este tuns în monahism de egumenul schitului, primind numele de monahul Cleopa.

Aproape zece ani a păstorit oile schitului. Iar în vara anului 1942 a fost ales de obştea schitului locţiitor al bătrânului egumen, care era grav bolnav.

După mutarea la Domnul a bătrânului egumen, la 5 septembrie, 1944, Părintele Cleopa este hirotonit diacon, la 27 decembrie, 1944, iar la 23 ianuarie, 1945 este hirotonit preot la Mănăstirea Neamţ şi numit egumen al Schitului Sihăstria, pe care îl povăţuieşte cinci ani de zile.

La 30 iunie 1947, Schitul Sihăstria este ridicat la rang de mănăstire prin decret patriarhal, având peste 70 de vieţuitori, iar Protosinghelul Cleopa a fost hirotesit arhimandrit.

În anul 1948, Părintele Cleopa se retrage la linişte aproape un an de zile în Munţii Neamţului; iar la 30 august 1949 este transferat cu 30 de părinţi şi fraţi de la Sihăstria la Mănăstirea Slatina - Suceava, pe care o conduce până în anul 1956. Timp de peste doi ani de zile, între 1953-1954, Părintele Cleopa s-a nevoit ca pustnic în Munţii Rarăului împreună cu Ieromonahul Arsenie Papacioc, fiind îndepărtaţi din obşte de conducerea ateistă de atunci.

În vara anului 1956, Arhimandritul Cleopa se reîntoarce la metanie, în obştea Mănăstirii Sihăstria, ca duhovnic. Dar după trei ani de zile, în timpul marii prigoane împotriva monahismului românesc din anii 1959-1964, se retrage în Munţii Neamţ.

Din toamna anului 1964 până la sfârşitul vieţii sale, Părintele Cleopa a slujit cele sfinte şi a fost duhovnicul principal al Mănăstirii Sihăstria, care număra peste o sută de vieţuitori.

La 2 decembrie 1998, Arhimandritul Cleopa şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de ucenicii săi şi de numeroşii credincioşi care l-au cunoscut.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. După naşterea pruncului Constantin, la 10 aprilie 1912, mama sa a văzut că nu mănâncă nimic. Atunci s-a dus cu el la Schitul Cozancea din apropiere, la vestitul duhovnic Conon Gavrilescu, ca să-i citească rugăciuni de sănătate.

- Ce să fac, părinte, cu copilul acesta? Mă tem să nu moară!

- Ştii ce să faci? Să-l dăruieşti Maicii Domnului!

- Cum să-l dăruiesc Maicii Domnului?

- Ia o lumânare şi un prosop, aşează pruncul înaintea icoanei Maicii Domnului, fă trei metanii şi spune aşa: „Maica Domnului, îţi dăruiesc ţie copilul acesta al meu care este bolnav. Fă ce ştii tu cu el!"

De atunci pruncul Constantin s-a făcut sănătos şi nu a mai fost bolnav de moarte niciodată.

2. Tânărul Constantin a fost ales de Dumnezeu din copilărie să-I slujească toată viaţa. În fiecare sărbătoare mergea la biserică împreună cu fraţii săi, făcea sute de metanii, postea mult şi învăţase pe de rost multe rugăciuni şi acatistul Bunei Vestiri, pe care îl rostea zilnic în cinstea Maicii Domnului. Vara, păştea oile împreună cu fraţii săi la Schitul Cozancea, aproape de pustnicul Paisie, care îi sfătuia şi-i binecuvânta.

3. Cei trei fraţi, hotărându-se să plece la mănăstire în Schitul Sihăstria, unde se nevoia Cuviosul egumen Ioanichie, s-au dus mai întâi să ia binecuvântare de la Schimonahul Paisie, povăţuitorul lor, care se nevoia în Schitul Cozancea.

La întoarcere părinţii îi rugau să mai stea un timp acasă. Dar ei, întăriţi de harul Duhului Sfânt, au început să cânte într-un glas acatistul Mântuitorului: „Apărătorul cel mai mare şi Doamne, Biruitorul iadului, ca cei ce ne-am izbăvit de moartea cea veşnică, cele de laudă aducem Ţie...!"

Atunci părinţii, văzând râvna lor, au început să plângă cu lacrimi şi i-au lăsat să plece la mănăstire.

4. Mama copiilor suspina mereu pentru cei trei fii ai săi, plecaţi la mănăstire. Dar soţul ei, Alexandru, îi zicea: „Femeie hăi, lasă-i să se ducă la

mănăstire! De ce n-am avut noi mintea lor când eram ca ei? Iată, mâine, poimâine plecăm şi noi la Domnul şi ce ne-a folosit nouă viaţa aceasta?"

5. În toamna anului 1930, fraţii Vasile şi Constantin, având ascultarea la oi, le păşteau prin munţii Sihlei. Într-o după amiază a trecut pe poteca muntelui un episcop sfânt şi făcător de minuni, cu numele Ioan, refugiat din Rusia, prin anul 1920.

Episcopul, poposind puţin şi binecuvântând fraţii de la oi, a zis diaconului său, care ştia limba română:

– Spune-i fratelui Vasile să se pregătească, căci are de mers o cale lungă!

Însă fratele Constantin, neînţelegând ce vrea să spună episcopul, i-a sărutat mâna şi s-a dus după oi. După şase luni de zile, fratele său mai mare, Vasile, s-a mutat la Domnul, împlinindu-se astfel profeţia episcopului Ioan.

6. După moartea fratelui Vasile, Părintele Cleopa a citit timp de 40 de zile o Psaltire pe zi, pentru a afla unde este sufletul lui. Când s-au împlinit 40 de zile de la moartea fratelui său, părintele a avut un vis.

Se făcea că s-a deschis mormântul fratelui său, care se afla în partea dreaptă a altarului bisericii, capacul de pe sicriu s-a dat la o parte, iar din Sfântul Altar a început să curgă printr-o ţeavă peste mormântul fratelui său un izvor cu apă limpede ca de cristal. Şi cum curgea apa aceea, fratele Vasile se albea din ce în ce mai tare, iar chipul îi devenea tot mai strălucitor. Apoi s-a deşteptat ca din somn şi a spus: „Măi, frate, *spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi!"*

La urmă Părintele Cleopa a mers la egumenul schitului, să-i spună visul, temându-se să nu fie înşelăciune diavolească. Părintele Ioanichie i-a spus: „Ai văzut, băiete? S-au împlinit 40 de zile. Ce nevoinţă mare avea acela! Ştia atâtea acatiste şi Psaltirea pe de rost. A murit martir în ascultare; până la ultima suflare s-a ţinut de oile mănăstirii. Ai văzut de unde vine izbăvirea şi izvorul? Din Sfântul Altar! Că acea apă pe care ai văzut-o închipuieşte liturghiile care s-au slujit 40 de zile. Şi prin liturghiile Bisericii şi cu cât a mai făcut el fapte bune, l-a spălat Dumnezeu şi l-a albit. N-a fost vis de la diavoli, ci ţi-a arătat Dumnezeu că rugăciunile Bisericii şi liturghiile l-au albit".

7. După mutarea la Domnul a fraţilor săi, Părintele Cleopa era foarte întristat pentru sfârşitul lor atât de timpuriu. Dar se ruga cu lacrimi lui Dumnezeu să-i descopere unde anume sunt sufletele lor. Şi, într-o seară, a visat că s-a întâlnit cu fraţii săi, Vasile şi Gherasim, împreună cu surorile lor plecate la Domnul, într-o grădină minunată plină de flori şi bună mireasmă, cu pomi încărcaţi de roade, unde păsări cereşti cântau laude lui Dumnezeu. Toată

noaptea aceea au petrecut-o plimbându-se şi cântând cu multă bucurie duhovnicească în grădina Raiului!

La urmă fraţii şi-au luat rămas bun de la el şi, promiţându-i că se vor ruga pentru dânsul ca să fie cu toţii împreună, l-au îndemnat să facă ascultare şi să se roage neîncetat, că după o vreme va fi povăţuitor de suflete şi va veni şi el lângă dânşii. Apoi s-au depărtat săltând de bucurie, iar părintele s-a deşteptat din somnul său adânc. Era ora 5 dimineaţa.

8. După zece ani de ascultare la oile schitului, părinţii din obştea Sihăstriei au urcat la stână pe munte, în vara anului 1942, şi i-au zis monahului Cleopa:

- Părinte Cleopa, iată schitul este ars de foc, stareţul nostru este greu bolnav la pat şi nu are cine conduce schitul. Te rugăm vino devale şi rânduieşte toate ascultările din schit, că te va ajuta Maica Domnului!

Atunci Părintele Cleopa le-a spus:

- Dacă este voia Domnului, fac ascultare! Dar mai întâi lăsaţi-mă să cer sfatul părintelui meu, pustnicul Paisie de la Cozancea.

După ce i-a scris, bătrânul a răspuns: „Părinte Cleopa, dacă obştea te-a ales, fă ascultare! Dar nu te bucura când te-or pune stareţ şi nu te întrista când te-or scoate din stăreţie! Roagă-te mai mult şi lasă-te în voia Domnului".

Aşa a ajuns Părintele Cleopa egumen la Schitul Sihăstria, în anul 1942.

9. Mai târziu, mergând Părintele Cleopa cu căruţa la via schitului de la Buhuşi, l-a întâmpinat o creştină din partea locului, cu un rând de veşminte preoţeşti, un Liturghier şi un toiag şi i-a zis:

- Părinte, au rămas în casa mea aceste veşminte, cartea şi toiagul, de la un preot militar. Vă rog luaţi-le dumneavoastră la mănăstire, poate vă trebuie, că noi ne temem să le ţinem în casă!

- Bine, soro, i-a zis părintele. Le luăm la mănăstire!

Aceste trei daruri le-au socotit părinţii din schit ca un semn că monahul Cleopa va primi în curând preoţia, că va povăţui bine obştea fraţilor şi că îi va învăţa pe toţi calea mântuirii.

Într-adevăr, după trei luni de zile, Părintele Cleopa a primit hirotonia în diacon, la 27 decembrie, 1944; iar la 23 ianuarie, 1945, a fost hirotonit preot şi duhovnic tot la Mănăstirea Neamţ, după care a fost numit egumen al Schitului Sihăstria.

10. În anul 1943, tatăl Părintelui Cleopa a plecat la Domnul, dar el nu s-a dus la înmormântare.

- De ce n-ai venit la înmormântarea tatei? l-a întrebat mama sa mai târziu.

– Eu am venit la mănăstire şi nu mai am tată şi mamă. Tată am pe Dumnezeu şi mamă am pe Maica Domnului!

– Dar eu nu sunt mama ta? a zis bătrâna plângând.

– Vino la mănăstire şi atunci eşti mama mea! a răspuns Părintele Cleopa.

Apoi bătrâna, rămânând singură în sat, s-a hotărât să vină şi ea la mănăstire şi să slujească lui Hristos.

În toamna anului 1946, Părintele Cleopa a dus-o pe mama sa la Mănăstirea Agapia Veche, unde s-a călugărit, primind numele de Agafia, şi s-a nevoit 22 de ani. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, şi-a dat snfletnl în mâinile lui Hristos, în vara anului 1968.

11. În toamna anului 1947, mergând Părintele Cleopa la Bucureşti să cumpere sfinte vase pentru noul paraclis, a fost invitat într-o seară la profesorul universitar Alexandru Mironescu, unde se adunase multă lume, preoţi şi intelectuali, şi fiecare rostea câte un cuvânt duhovnicesc.

Când a început să vorbească Părintele Cleopa, după câteva minute, icoana Maicii Domnului din perete a început a se legăna singură, scoţând un sunet ca de harpă. A fost un moment foarte emoţionant, nemaiîntâlnit până atunci, încât toţi s-au minunat şi au dat laudă lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, spunând cu lacrimi: „O minune! O minune a Maicii Domnului!” Apoi ziceau: „Părinte Cleopa, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!”

12. Părintele Cleopa împreună cu câţiva sihaştri din Munţii Sihlei şi ai Sihăstriei, ştiau că în partea locului se nevoia, alături de pustnicii noştri, şi un mare sihastru rus, anume episcopul Ioan, făcător de minuni.

Acest sfânt al zilelor noastre era refugiat în această zonă datorită războiului şi terorii ateiste din Rusia şi îşi avea sălaşul în Munţii Neamţ din împrejurimi. Dar nimeni nu ştia viaţa şi bordeiul lui. Şi era plin de harul Duhului Sfânt, încât uneori se arăta oamenilor la vedere, iar alteori, asemenea sfinţilor de odinioară, nu-l putea vedea nimeni, chiar dacă trecea pe lângă el. Despre aceasta spunea fericitul episcop numai duhovnicului său, Ieroschimonahul Vasian de la Sihla († 1955), precum şi duhovnicului Teodul Varzare de la Mănăstirea Agapia († 1981), care ştia limba rusă.

13. Întâlnindu-se odată în pădure cu duhovnicul Teodul, la locul numit Poiana Trapezei, Sfântul Episcop Ioan i-a spus:

– Ştiu că te duci să te spovedeşti la Părintele Cleopa, dar astăzi nu este la Sihăstria, căci este chemat la Mănăstirea Neamţ la consiliu. Întoarce-te înapoi la Agapia şi vei veni în altă zi!

– Dar când să vin, Prea Sfinţite?

– Nu te îngriji de aceasta sfinţia ta, că are Dumnezeu grijă de toate!

14. Altădată iarăşi venea Părintele Teodul la Părintele Cleopa pentru spovedanie, şi ca prin minune, fiind înainte-văzător, Sfântul Episcop Ioan îl aştepta în marginea pădurii. Apoi i-a zis:

– Acum Părintele Cleopa este la mănăstire şi poţi să mergi la Sfânta Spovedanie. Şi eu mă duc adeseori la Sihăstria la Sfânta Liturghie, dar nu mă vede nimeni, cu darul lui Hristos!

15. După război mulţi răufăcători se adăposteau prin păduri şi făceau multe tâlhării pe la mănăstiri, prădând de mai multe ori Mănăstirea Sihăstria, încât nu ştia Părintele Cleopa, stareţul mănăstirii, ce să mai facă. Atunci a cerut sfatul Episcopului Valeriu de la Mănăstirea Neamţ. Iar blândul episcop i-a spus:

– Părinte Cleopa, ştiţi ce să faceţi? Să faceţi privegherea Acoperământului Maicii Domnului în fiecare marţi seara şi să citiţi neîncetat la Psaltire câte două ore, când nu este slujbă, de la stareţ până la ultimul frate! Dacă veţi face aşa, Maica Domnului va îndepărta pe aceşti răufăcători, vă va păzi de tot răul şi vă va binecuvânta cu tot ce aveţi trebuinţă, iar Mănăstirea Sihăstria va fi păzită de orice primejdie!

Într-adevăr, cum a început să se citească la Psaltire ziua şi noaptea şi să se facă privegherea Acoperământului Maicii Domnului, îndată hoţii au dispărut din păduri, fiind prinşi, iar Mănăstirea Sihăstria a fost izbăvită de primejdii, fiind acoperită cu omoforul Maicii Domnului.

16. Tot în vara anului 1947, din lucrarea vrăjmaşului, oile mănăstirii s-au speriat într-o noapte şi o mare parte din ele s-au rătăcit în munţii Sihlei. Zadarnic le-au căutat fraţii, că nu le-au aflat.

După zece zile, au spus de pierderea oilor Părintelui Cleopa. Atunci sfinţia sa a mers cu fraţii în biserică, s-au rugat la Maica Domnului pentru oile pierdute, au făcut câte trei metanii şi au plecat să caute oile în munţi. Apoi, cu mila lui Dumnezeu şi cu rugăciunile Maicii Domnului, le-au aflat pe toate, fără să se piardă vreuna. După aceea, întorcându-se la mănăstire, au mulţumit Maicii Domnului că au aflat oile pierdute, cu rugăciunile Părintelui Cleopa.

17. În toamna anului 1947 Părintele Cleopa spovedea lumea ziua şi noaptea, încât nu avea timp nici să mănânce. Iar într-o noapte a venit la el o femeie deznădăjduită şi i-a spus plângând:

– Părinte, stau aici de şase ore şi vreau să mă spovedesc, că am păcate foarte mari pe suflet!

– Femeie, sunt obosit. Te rog să vii dimineaţă.

– Părinte, dacă nu mă primeşti acum la spovedanie, eu mă duc să mă omor! Uite, am şi o funie la mine! Am făcut păcate foarte mari şi am avortat mulţi copii. Primeşte-mă că nu mai pot răbda!

Atunci Părintele Cleopa a primit-o la spovedanie, a încurajat-o, i-a dat nădejde de mântuire şi a dezlegat-o de păcatele ei cele grele.

A doua zi, femeia a luat agheasmă mare şi s-a întors liniştită şi împăcată la casa ei.

18. În primăvara anului 1948 Părintele Cleopa a rostit o frumoasă predică în cinstea Sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena. Aceasta a supărat autorităţile locale, care s-au hotărât să-l închidă.

Dar în acea noapte părintele s-a retras în Munţii Sihlei şi s-a nevoit acolo singur cu darul lui Hristos, timp de şase luni de zile, pătimind multe ispite de la diavoli. Că uneori îl ameninţau cu năluciri, alteori îl chinuiau cu tristeţea, iar alteori îl ispiteau cu frică şi cu vise înfricoşate. Însă el, cu darul lui Hristos şi cu rugăciunile Maicii Domnului, pe toate le-a biruit.

19. Odată, terminând Sfintele şi Preacuratele Taine, pe care le purta la piept, s-a pregătit să săvârşească Dumnezeiasca Liturghie, ca să se poată împărtăşi săptămânal. Dar, neavând cine să-i cânte la Sfânta Liturghie, a rânduit Dumnezeu să-i cânte un stol de păsărele, cum nu mai văzuse niciodată în viaţă. Şi cântau aşa de frumos acele păsări, încât Părintele Cleopa s-a uimit de glasul lor şi a înţeles că Dumnezeu le-a trimis, ca împreună să-L slăvească pe Hristos Dumnezeu.

După ce s-a împărtăşit şi s-a terminat Sfânta Liturghie, acele păsări străine au zburat în adâncul munţilor şi nu le-a mai văzut.

20. După şase luni de zile, Arhimandritul Cleopa s-a reîntors din munţi, în toamna anului 1948. Iar în vara anului 1949, a fost trimis de patriarhul Justinian cu treizeci de călugări de la Sihăstria să reînnoiască Mănăstirea Slatina, ctitoria lui Alexandru Lăpuşneanu, care era aproape pustie. Însă plecarea sa şi înjumătăţirea obştii a adus Mănăstirii Sihăstria multă întristare. Apoi, cu darul lui Hristos, în câţiva ani Mănăstirea Slatina, având în fruntea ei pe Părintele Cleopa, a ajuns cea mai organizată mănăstire din România.

21. În primăvara anului 1951, Patriarhul Justinian voia să transfere pe Părintele Cleopa cu 40 de monahi la Mănăstirea Neamţ, ca să facă aici cea mai mare lavră a monahismului românesc. Însă Arhimandritul Cleopa iubea mai mult liniştea şi rugăciunea şi nu voia să facă nimănui tulburare. De aceea s-a închis în taină în chilia sa, a postit o săptămână desăvârşit şi se ruga cu lacrimi Maicii Domnului să-l scape de această grea încercare.

Ascultând Dumnezeu rugăciunea lui, în noaptea cea de pe urmă, pe când se ruga, i-a grăit Maica Domnului din icoană, zicându-i: „Nu te întrista pentru tulburările de la Mănăstirea Neamţ, că le voi linişti eu! Dar să nu fii în îndoială!" Căci un gând îi spunea să se ducă şi alt gând să nu se ducă la Mănăstirea Neamţ.

A doua zi, după Sfânta Liturghie, Părintele Cleopa a primit înştiinţare de la Patriarhie să rămână pe loc.

22. Văzând autorităţile de atunci că la Mănăstirea Slatina vin mulţi credincioşi, într-o noapte au închis pe câţiva monahi. Atunci şi Părintele Cleopa, împreună cu ucenicul său, Ieromonahul Arsenie, au plecat în munţi a doua oară, aproape de Rarău, unde s-au nevoit împreună doi ani şi patru luni, răbdând multe necazuri, suferinţă, foame, prigoană şi ispite de la diavoli.

În vara anului 1954, Patriarhul Justinian a obţinut de la autorităţi, cu voia lui Dumnezeu, libertatea Părinţilor Cleopa şi Arsenie de a face misiune prin mănăstiri, fapt care i-a bucurat pe toţi.

23. În anul 1956, Părintele Cleopa s-a reîntors la metanie în Mănăstirea Sihăstria şi făcea multă misiune duhovnicească cu rugăciunea şi cu cuvântul, împreună cu marele duhovnic, Ieroschimonahul Paisie.

Dar diavolul căuta prilej să tulbure din nou Biserica lui Hristos. Astfel, în primăvara anului 1959, când a venit marea prigoană împotriva Bisericii şi mai ales a mănăstirilor, peste 4000 de părinţi şi fraţi au fost izgoniţi din mănăstiri, rămânând doar cei bătrâni.

Atunci s-au vărsat multe lacrimi şi mulţi credincioşi adăposteau pe părinţi prin casele lor, până s-au reîntors la mănăstirile de metanie.

24. Văzând această mare prigoană asupra mănăstirilor, Părintele Cleopa s-a retras într-o noapte pentru a treia oară în Munţii Carpaţi. Acolo s-a nevoit peste cinci ani de zile în tăcere, în linişte şi rugăciune. Ultimii ani a stat împreună cu ucenicul său, ieromonahul Varsanufie. Şi atât de mult se bucurau de dulceaţa liniştii, încât nu voiau să se mai reîntoarcă la mănăstire.

25. Ne spunea ucenicul lui, Protosinghelul Varsanufie, că odată mergea Părintele Cleopa pe poteca unei păduri, şi a văzut venind spre el un tânăr necunoscut. Atunci părintele, nevrând să fie cunoscut, s-a rugat lui Dumnezeu să nu fie văzut de oameni. Astfel, prin minune, tânărul a trecut pe lângă el, dar nu l-a văzut, fiind acoperit de harul Domnului.

Aceste fapte s-au petrecut de mai multe ori, Părintele Cleopa fiind acoperit cu darul lui Hristos, şi nimeni nu le ştia decât el şi ucenicul lui.

26. Având multă linişte la bordeiul său diu pădure, Părintele Cleopa îşi împărţea timpul în trei părţi: rugăciune, scriere de cuvinte duhovniceşti şi odihnă.

Cea mai mare parte a timpului se ruga, făcându-şi toată rânduiala de preot şi pustnic în fiecare zi, până la 12-15 ore. Se ruga mult şi cu rugăciunea inimii, pe care o deprinsese din tinereţe, iar timpul liber rămas îl folosea la scrierea cărţilor sfinte, mai ales predici.

Din cărţile scrise de cuvioşia sa în liniştea munţilor amintim: *Predici duhovniceşti (Urcuş spre înviere), Predici la Duminici de peste an, Predici la praznice împărăteşti şi la sfinţii de peste an, Minunile lui Dumnezeu din zidiri*, precum şi unele îndreptare de spovedanie pentru stareţi, ieromonahi, preoţi de mir, monahi şi credincioşi.

27. Odată ne spunea Părintele Cleopa că într-o sâmbătă după amiază, s-a pregătit să scrie un îndreptar de spovedanie pentru arhierei, cu binecuvântarea patriarhului Justinian. Pe când voia să înceapă a scrie, a văzut în razele soarelui un Arhiereu îmbrăcat în veşminte, care strălucea de lumină şi care l-a binecuvântat cu ambele mâini pentru începerea acestui lucru sfânt. Atunci a înţeles că Însuşi Hristos l-a binecuvântat să înceapă această sfântă lucrare, pe care a săvârşit-o cu bine în adâncul munţilor!

28. În toamna anului 1964, Părintele Cleopa, cu darul lui Hristos, s-a reîntors în obştea Mănăstirii Sihăstria, la 29 septembrie. A fost o mare bucurie duhovnicească pentru călugări şi credincioşi. Din anul acela până la sfârşitul vieţii sale, adică timp de 34 de ani, cuvioşia sa era căutat de toţi: călugări şi mireni, ţărani şi intelectuali, tineri şi bătrâni, elevi şi studenţi, români şi străini. Toţi îl căutau, toţi îi cereau sfat duhovnicesc, toţi se simţeau bucuroşi în chilia lui şi aveau mare speranţă în rugăciunile cuvioşiei sale, fiind un mare duhovnic harismatic şi cunoscător desăvârşit al Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi.

29. Ne spuneau adeseori credincioşii care veneau la cuvioşia sa pentru binecuvântare, că sunt fericiţi că l-au văzut pe Părintele Cleopa şi că le-a dat sfaturi duhovniceşti. Părintele îi îndemna să se roage şi ei, să se spovedească, să meargă regulat la sfânta biserică şi să facă fapte bune. Şi aşa li se împlineau cele de folos.

Astfel, ucenicii Părintelui Cleopa deveneau mai buni, mai milostivi, mai râvnitori şi mai smeriţi. Iar bătrânul le amintea deseori cuvintele Psalmistului: *Smeritu-m-am şi m-am mântuit.*

30. Către călugări zicea uneori Părintele Cleopa: „Când ai intrat în mănăstire, ai murit lumii! Nu mai ai mamă, nu mai ai tată! Nu mai ai nimic cu prietenii, cu neamurile, cu rudeniile. Vai de noi dacă ne-om întoarce cu mintea înapoi în lume, să mai avem tată şi mamă, soră şi frate, prieteni, neamuri şi rudenii, casă şi moşie! O singură datorie mai au cei din mănăstire faţă cei de acasă. Să-i înveţe cuvântul lui Dumnezeu şi să se roage pentru mântuirea lor. Dar ca să se mai ducă să-i ajute pe ei, sau să plece din mănăstire, sau să fure din avutul mănăstirii să dea la ai săi, acela este al doilea Iuda, pentru că s-a lepădat de lume numai cu gura, iar cu inima este în lume".

31. De multe ori spunea sfinţia sa ucenicilor: „Conştiinţa este glasul lui Dumnezeu în inima noastră. Prin toate ne mustră conştiinţa când greşim. Ea este glasul lui Dumnezeu care ne cheamă la El: «Omule, ai greşit. Eu te iert, dar să nu mai faci. Vino la Mine, căci la Mine este izvorul iertării, al iubirii şi al milostivirii! Pune început bun de azi înainte, să nu mai păcătuieşti»".

32. Altădată zicea: „Fraţii mei, când vom înţelege că Dumnezeu ne cheamă prin boli, prin suferinţe, prin pagube, prin necazuri, prin robie, prin secetă, să nu stăm împietriţi, ci să ne întoarcem acasă la Tatăl ceresc şi să zicem: «Iartă-ne nouă, Doamne, păcatele şi ne miluieşte pe noi!». Atunci Bunul Dumnezeu ne iartă, pentru că El nu ne ceartă din ură, ci din dragoste, ca să nu ne pierdem".

33. După zece ani de la revenirea sa din munţi, Părintele Cleopa a plecat în pelerinaj la Mormântul Domnului cu câţiva ucenici. Timp de 30 de zile s-a închinat la toate locurile din Ţara Sfântă, începând de la Ierusalim şi până la Muntele Sinai. Peste tot s-a rugat, a slujit Sfânta Liturghie, a privegheat la Golgota şi la Sfântul Mormânt şi a dat slavă lui Dumnezeu pentru toate.

34. Dorind să se închine şi la Sfântul Munte Athos, în anul 1977 cuvioşia sa a mers în pelerinaj în Grecia cu un grup de ucenici. Aici iarăşi s-a rugat la sfintele moaşte şi la icoanele făcătoare de minuni, a săvârşit Sfânta Liturghie în mai multe mănăstiri, a cercetat pe unii din pustnicii români şi a ţinut câteva predici duhovniceşti la mănăstirile greceşti şi româneşti.

Apoi a ajuns cu ucenicii săi până la Atena şi la Corint, după care s-a închinat la moaştele Sfinţilor Ierarhi Spiridon şi Nicolae, la care avea mare evlavie. De aici a făcut un scurt popas la Arhimandritul Iustin Popovici din Serbia şi apoi s-a reîntors în ţară.

35. În ultimii 20 de ani, Părintele Cleopa n-a mai plecat nicăieri. Iubea mai mult liniştea, tăcerea şi singurătatea. Mai ales noaptea, după ce rămânea singur, se ducea în marginea pădurii şi se ruga lui Dumnezeu până după miezul nopţii, vărsând multe lacrimi. Apoi se întorcea la chilie, fără să ştie nimeni nevoinţa sa de taină. Astfel, ziua o dăruia credincioşilor care veneau la el, iar noaptea o dăruia numai lui Hristos în taina inimii sale!

36. Dintre toate faptele sale bune, pe lângă rugăciune, post şi linişte, Părintele Cleopa iubea cel mai mult milostenia şi cuvântul duhovnicesc. Nimeni din mănăstire nu era mai blând, mai milostiv şi mai rugător ca Părintele Cleopa şi nimeni nu mângâia pe călugări, pe credincioşi şi pe săraci, ca sfinţia sa, căci avea darul cuvântului şi sfaturile lui se lipeau de inima lor, fiind umbrit de harul Duhului Sfânt.

37. De multe ori, la spovedanie, când fraţii spuneau că îi luptă patimile trupeşti, Părintele Cleopa le zicea: „Moartea, moartea, moartea..., sicriul, târnăcopul, hârleţul! Gândeşte-te la moarte şi la câtă necurăţie iese chiar şi din cea mai frumoasă femeie la câteva zile după moarte".

38. Alteori zicea: „Cimitirul este facultatea facultăţilor şi şcoala şcolilor. Că auzi ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur: «Mergi la cimitire, o, frate, că acolo este şcoala cea mai înaltă a sufletelor, care ne vorbeşte despre Dumnezeu!»"

39. Spunea adeseori Părintele Cleopa: „Dacă vrem să mergem drept înaintea lui Dumnezeu, ne trebuie două ziduri până la moarte: unul de-a dreapta şi altul de-a stânga. Care sunt acelea? Zidul din dreapta este frica de Dumnezeu, iar zidul din stânga este frica de moarte".

40. De asemenea, părintele sfătuia pe fraţi amintindu-le cuvintele marelui duhovnic Vichentie Mălău: „Răbdare, răbdare, răbdare... şi când ţi se va părea că s-a sfârşit, o iei de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare... Dar nu până la prăşit, ci până la sfârşit".

41. Mai zicea Părintele Cleopa că trebuie să avem convingerea că în fiecare clipă greşim şi nu este nici un moment în care nu mâniem pe Dumnezeu; de aceea nu este clipă când nu avem nevoie de ajutorul Lui.

42. Cuvioşia sa punea mare accent şi pe osândirea de sine, căci spunea: „Să nu zici la spovedanie că este de vină cutare, sau că este vinovat diavolul, că atunci râd diavolii de tine cu gura până la urechi! Ci să spui: «Părinte, eu sunt de vină, al meu este păcatul, la mine este rana».

43. Părintele Cleopa, când îndemna pe cineva să facă spovedanie generală, sfătuia să se folosească un îndreptar de spovedanie. Apoi zicea că la sfârşit este bine ca penitentul să spună că pe toate cele scrise acolo le-a făcut. Pentru că dacă nu le-a făcut cu fapta, le-a făcut cu gândul.

44. Altădată spunea fraţilor: „Izvorul a toată răutatea şi a tot păcatul şi rădăcina tuturor răutăţilor este iubirea de sine, care este iubire neraţională faţă de trup şi este cea mai grea şi mai subţire dintre toate patimile care robesc firea omenească. De aceea Mântuitorul, când a spus să urmăm Lui, a pus această condiţie: *Cine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine...* Lepădarea de sine este cea mai mare virtute care-l duce pe om la sfinţenie şi la Rai.

45. Uneori spunea şi cum lucrează această patimă a iubirii de sine, apoi şi ce fiice izvorăsc din ea, rostind din memorie sute de păcate mari şi mici: „Mila de sine, cruţarea de sine, îndreptăţirea de sine, mulţumirea de sine,

trâmbiţarea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine, închipuirea de sine, simţirea de sine, îngâmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine, înălţarea de sine, cutezanţa de sine şi nesimţirea, care-i moartea minţii şi omorârea sufletului mai înainte de moartea trupului, şi altele".

46. Mai spunea că tot din iubirea de sine se nasc şi acestea: „Mândria, trufia, semeţia, ura, zavistia, pizma, invidia, răutatea, ţinerea de minte a răului, dorinţa de răzbunare, lăcomia pântecelui, somn prea mult, întunecarea minţii. Apoi păcatele cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu pipăirea, închipuirea, înfumurarea, duplicitatea, rivalitatea, încăpăţânarea, amărăciunea, ironia, ambiţia, înşelăciunea, cruzimea, neomenia, blasfemia, înfurierea năprasnică, linguşirea, împătimirea, obrăznicia, neastâmpărarea, iubirea de stăpânire, dorinţa de a porunci la alţii, prefăcătoria, îngâmfarea, neevlavia, nepocăinţa, neluarea aminte, pregetarea, pierderea vremii în deşert, rătăcirea gândului, răutatea, acedia, adică moleşala voinţei. Şi altele, precum: iubirea de bani, de plăceri, de avere, de agoniseală, de slavă" şi alte multe păcate care se nasc din iubirea de sine.

„Deci, zicea el, nu putem spune la mărturisire că n-am greşit, pentru că totdeauna greşim lui Dumnezeu cu iubirea de sine, că în multe feluri şi chipuri ne robeşte pe noi.

Iar vârfurile răutăţii care se nasc din iubirea de sine, adică slava deşartă şi mândria, le alungăm cu fapta bună făcută în ascuns, iar pe mândrie o surpăm atunci când punem toate isprăvile noastre pe seama lui Dumnezeu".

47. Altădată spunea: „Dacă iubirea de sine este izvorul a toată răutatea, lepădarea de sine este rădăcina tuturor virtuţilor.

Din lepădarea de sine izvorăsc alte virtuţi care se împotrivesc şi omoară iubirea de sine, ca de pildă: tăgăduirea de sine, însingurarea de sine, cunoştinţa de sine, desăvârşita neîncredere în sine, împotrivirea de sine, ura de sine şi la urmă dragostea şi înfrânarea".

48. Spunea odată Părintele Cleopa: „Când nu avem simţirea păcatului, suntem în cel mai greu păcat; că atunci mintea noastră este oarbă, iar nesimţirea este moartea minţii. Mintea nu simte păcatul şi omorârea sufletului, mai înainte de moartea trupului. Şi nesimţirea se naşte şi ea tot din iubirea de sine. Nu este clipă şi nu este vreme în care nu mă aflu mâniind pe Dumnezeu. Să avem încrederea aceasta şi să ştim, şi chiar de n-am simţit şi n-am ajuns la această convingere, să ajungem de-acum. Aşa trebuie să ne mărturisim. Pentru că am ajuns la convingerea asta, cu zeci de ani în urmă, că nu există clipă şi mai puţin decât aceasta, când nu ne aflăm mâniind pe Dumnezeu.

Aceasta ştii când o simţi? Când ajunge omul în treptele cele mai înalte ale rugăciunii inimii şi când vine Duhul Sfânt în inima omului, cu darul lui Hristos, atunci abia vede el milioanele de neputinţe, care-l robesc simţitor şi gânditor.

Vezi în camera asta ce curat este? Nu-i praf, nu-s gunoaie. Dacă o rază a soarelui ar intra aici şi noi am sta deoparte, am vedea milioane de fire de praf care se învârt. Dar până ce n-a intrat raza soarelui, nu vedeam. Aşa este şi cu sufletul nostru".

49. Iarăşi zicea părintele Cleopa: „În timpul rugăciunii celei curate, când se scaldă inima noastră în lacrimi şi fierbe în clocotul plânsului, după ce au trecut momentele acelea, atunci o să vezi câte milioane de neputinţe zac în mintea şi inima noastră. Şi acestea nu le simţim. Petrecem în nesimţire, în somn, în răspândire, în învârtoşare, în împietrire. Ni se pare că noi, «Slavă Domnului, n-am făcut cutare păcat!» Dar noi le avem pe toate şi suntem izvorul a tot păcatul şi a toată fărădelegea, în orice clipă.

De aceea, pentru că în fiecare clipă greşim, în fiecare clipă este nevoie de trezvie, de paza minţii, de rugăciune şi de umilinţă în faţa lui Dumnezeu. Asta este ce spunea marele prooroc David: *că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea".*

50. Zicea odată Părintele Cleopa despre rugăciune: „Mai întâi este rugăciunea gurii. Apoi este rugăciunea minţii. Dar rugăciunea minţii nu este desăvârşită. Dumnezeieştii Părinţi o numesc jumătate de rugăciune, sau pasăre cu o aripă, sau rugăciune cu un picior. Trebuie să ducem această rugăciune de la înţelegerea minţii la simţirea inimii. Iar când noi zicem o rugăciune cu limba şi o înţelegem cu mintea şi o simţim cu inima, ea devine sferică, rotundă, în mişcarea sufletului nostru. Această rugăciune este mult mai desăvârşită şi se numeşte rugăciunea inimii. La rugăciunea inimii, zice Sfântul Isaac Sirianul, de abia ajunge unul din zece mii."

51. Altădată spunea: „Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice: Omule, pogoară-te cu mintea în cămara inimii tale şi atunci ai ajuns în cer. Că şi aceea este cămara cerului, a Împărăţiei cerului. Dar cine ne-a spus nouă că Împărăţia cerului este în inima noastră? Hristos. N-a spus El: *Împărăţia cerului înlăuntrul vostru este?* Deci, iată că noi avem Împărăţia cerului în inima noastră. Şi când ajungem cu mintea în inimă, am ajuns la Împărăţia cerurilor".

52. Alteori zicea Părintele Cleopa: „Mintea trebuie să se pogoare în inimă, că inima este cămara minţii. Aceasta-i cămara de care spune Hristos: *Tu, când te rogi, intră în cămara ta şi încuie uşa ta şi roagă-te Tatălui tău întru ascuns şi Tatăl tău, Care vede cele întru ascuns, îţi va răsplăti ţie la*

arătare. Voi credeţi despre cămară, că este cea de lemn, casa? Dacă o luaţi aşa, o luaţi după literă.

Ori aici dumnezeieştii Părinţi înţeleg cu totul altfel: Trei uşi ai de încuiat când te rogi: uşa cea de lemn, pentru oameni; uşa buzelor, pentru cuvinte, ca să nu grăieşti cu nimeni decât cu Dumnezeu; şi uşa inimii, pentru duhuri, ca să te pogori cu mintea în cămara inimii. Că inima este cămara minţii".

53. Spunea odată părintele: „Prin rugăciune trebuie să se unească mintea cu inima. Este o rugăciune a minţii în inimă şi este o rugăciune a inimii curate. Dar să ştiţi că mintea, pogorându-se în inimă, trece două vămi sau obstacole, ca să se unească cu inima. Întâi este vama închipuirii, a imaginaţiei şi a doua este vama raţiunii de la poarta inimii. Un om înţelept într-o clipeală de vreme le trece".

54. Despre vama imaginaţiei zicea Părintele Cleopa: „Legea cea mai scurtă a rugăciunii este să nu-ţi închipui nimic când te rogi. Că imaginaţiile sunt de trei feluri: rele, bune şi sfinte. Să nu primeşti nici un fel de imaginaţie. Că dacă te opreşti la imaginaţie, nu poţi intra cu mintea în inimă în vremea rugăciunii.

Aceasta este prima staţie. Sfântul Nil Ascetul zice în Filocalie: Fericită este mintea aceea care a ajuns să se roage lui Hristos, fără imaginaţie, fără formă! Mintea Mântuitorului n-a avut imaginaţie, spun toţi sfinţii teologi. Pentru că El era Noul Adam şi a venit să restaureze pe vechiul Adam, exact cum a fost în rai.

Adam, când a căzut, prin gândire a căzut. Ce i-a zis satana? *Nu vei muri, ci vei fi ca Dumnezeu, cunoscând binele şi răul*. Şi, cum şi-a închipuit că va fi ca Dumnezeu, a căzut prin imaginaţie din darurile date şi apoi a fost izgonit din rai. De aceea dumnezeieştii părinţi numesc imaginaţia «pod al demonilor». Nici nn păcat nu trece de la minte la simţire (la inimă), dacă nu şi-l închipuie întâi omul cu mintea.

Deci, în vremea rugăciunii n-ai voie să-ţi închipui nimic. Nici imaginaţii sfinte, nici pe Hristos pe Sfânta Cruce, nici pe scaunul Judecăţii. Nimic. Că toate imaginaţiile sunt afară de inimă şi dacă rămâi să te închini la acestea, nu te închini lui Hristos.

55. Iar despre vama raţiunii spunea: „Aici, la această vamă, care este la poarta inimii, o întâmpină pe mintea noastră alte duhuri rele, *«teologii întunericului* şi *filosofii iadului»* şi-i dau minţii raţiuni duhovniceşti. Căci mintea noastră, după mărturia Sfântului Vasile, are însuşirea să izvorască veşnic gânduri, bune sau rele. Şi nu-i de vină ce izvorăşte. Că ce turnăm într-însa, moara macină. Noi suntem cei care hotărâm dacă dăm drumul la gânduri.

În clipa rugăciunii, numai ce vezi că apar cuvinte din Scriptură, cum a ispitit pe Mântuitorul în muntele Carantaniei, căci rolul lor este să te ispitească din Scriptură. Şi ne vin tot felul de raţiuni adevărate şi înalte în vremea rugăciunii! Dar vrăjmaşul nu se supără de asta, când vede că tu raţionezi. El se bucură. Bine că teologhiseşti[1] când te rogi!

Fraţilor, n-au ce căuta astea în vremea rugăciunii! Sfântul Ioan Gură de Aur spune: «Tu, când te rogi, nu teologhisi, că eşti batjocorit de demoni!» Când te rogi trebuie să ai inima înfrântă şi smerită, durerea inimii pentru păcate şi smerenie. Taina asta este a lui Dumnezeu, Izvorul minţilor raţionale din cer şi de pe pământ.

Tu te coboară în inimă cu rugăciunea de-un singur gând; adică gândind numai la numele Domnului nostru Iisus Hristos. Cu această raţiune ne coborâm în inimă, zicând aşa: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)». Cu altă raţiune n-ai ce căuta. După cum v-am spus, la vama imaginaţiei, nici o imaginaţie, cât de sfântă ar fi, nu este în inimă, ci afară de inimă şi trage mintea noastră din inimă afară. Aşa şi raţiunile acestea.

Că diavolul are scop să-i dea minţii noastre de teologhisit şi îţi aduce la rugăciune toată Scriptura, dacă vrei, numai să nu te rogi! El ştie că rugăciunea îl arde.

Atunci tu capeţi o trufie duhovnicească: «De aceea îmi vin mie acum cuvintele astea aşa de înalte, că eu mă rog lui Dumnezeu!» Şi el râde cu gura până la urechi! Tu nu te rogi atunci, ci teologhiseşti. Mântuitorul îţi spune să te rogi: *Voi nu vorbiţi multe ca făţarnicii, cărora li se pare că întru multe vorbe îi aude Dumnezeu!*

Hristos cere de la noi rugăciunea «monologhie», adică de-un singur cuvânt, de-un singur gând. Ai văzut pe canaaneanca? Mergea după Hristos şi striga cu câteva cuvinte: *Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!* şi *Fiul lui David, miluieşte-mă!* Dar striga din inimă. Ea nu s-a rugat mult, s-a rugat cu un singur cuvânt, dar îl zicea din inimă, până a biruit bunătatea lui Dumnezeu să zică: *O, femeie, mare este credinţa ta!*

Iar noi, în vremea rugăciunii, mai ales a rugăciunii inimii, când vrem să pogorâm mintea în inimă, aşa să ne rugăm, cu un singur gând. Că dacă părăseşti teologia asta în vremea rugăciunii, cu ajutorul lui Dumnezeu, îndată mintea intră în inimă".

56. Altădată zicea: „Îndată ce mintea a intrat în inimă, ai un semn firesc. Începe ca un cui de foc şi se încălzeşte inima de la centru. Apoi se încălzeşte

[1] Adică să cugeţi la cuvintele Scripturii

toată, pe urmă pieptul, umerii, coloana vertebrală, tot corpul şi încep a curge sudori cu mare putere, iar ochii încep a vărsa lacrimi calde de pocăinţă cu mare foc. Asta-i rugăciune de foc!

Acum s-a întâlnit Mirele cu mireasa. Hristos cu sufletul nostru. Această unire duhovnicească îl face pe om un duh cu Dumnezeu. Este ceea ce spune Apostolul: *Cel ce se lipeşte de desfrânată, un trup este cu ea... Iar cel ce se lipeşte de Domnul, un duh este cu El.* Această unire şi lipire de Dumnezeu în inimă, prin Iisus Hristos, aduce mare dulceaţă duhovnicească şi mare căldură".

57. Tot despre rugăciunea inimii mai spunea: „Dar nu-i temelia lucrării, nici dulceaţa, nici căldura cea din inimă. Temelia lucrării este zdrobirea inimii, căinţa, durerea inimii pentru păcate şi lacrimile de pocăinţă care se varsă atunci. În starea aceasta sufletul nostru are atâta fericire, atâta uşurare, atâta căldură şi dulceaţă duhovnicească, încât, după ce se trezeşte din starea aceasta de unire cu Iisus Hristos în inimă, el nu poate spune trei cuvinte.

Ce minute fericite, ce dulceaţă, ce bucurie a avut în inima sa! Şi dacă în starea aceasta ar sta un lucrător al rugăciunii un ceas sau două, cu mintea pogorâtă în inimă, adică să se unească mintea cu inima, când s-ar trezi, o săptămână sau două în inima lui nu mai poate intra nici un gând din lumea aceasta! Cerul inimii lui atât se curăţă, încât rămâne văzduhul inimii plin de lucrarea Duhului Sfânt. O inimă fericită care s-a adăpat cu lacrimi de pocăinţă şi cu mare dragoste din unirea cu Iisus Hristos. Dragoste duhovnicească pe care nu o poate descrie limba!"

58. Uneori părintele ne spunea despre întâlniri pe care le avusese pe când era în pădure, cu bătrâni sporiţi în rugăciunea inimii, şi despre trăirea duhovnicească a acelor bătrâni. Însă noi ştiam că de fapt nu era vorba de alţii, ci de Părintele Cleopa însuşi, care se smerea, nevrând să spună că el era acela, fugind de laudele şi slava omenească.

59. Apoi zicea: „O să mă întrebaţi: «Dar noi, părinte, ce facem, majoritatea lumii, care nu ştim această rugăciune duhovnicească? Noi ne pierdem?» Nu! Însă, fiindcă a venit cuvântul despre rugăciune, v-am arătat care este rugăciunea cea adevărată. Nu înseamnă că, dacă eu nu mă rog, nici să nu spun la altul. Nici eu nu m-am rugat aşa, de când sunt! Dar nu înseamnă să nu ştim. Că neştiinţa este orbirea sufletului.

Dar ştii ce zice diavolul mândriei şi al nesimţirii, dacă avem o lacrimă la rugăciune? «Acum te-ai rugat straşnic!» Ehei! Şi cât îi de-acolo până la rugăciunea cea curată! Cât îi de departe cerul de pământ! V-am spus că rugăciunea în creşterea ei nu are limită. Pentru că se uneşte cu Dumnezeu şi de aceea nu are margine".

60. Mai zicea Părintele Cleopa: „Nu este în puterea omului a se sui pe treptele rugăciunii. A omului este numai voinţa. Să voiască să se roage lui Dumnezeu cum poate, iar a se învrednici de rugăciuni înalte este o lucrare care depinde de darul lui Dumnezeu".

61. Altădată ne spunea bătrânul: „Odată am fost arestat de securitate la Mănăstirea Slatina şi apoi dus la Fălticeni. Aici am fost bătut şi băgat într-un beci în care ardeau o mulţime de becuri. Toţi care intrau acolo, ieşeau aproape nebuni. M-au băgat şi pe mine, ca să-mi pierd minţile. Nu mai vedeam cu ochii şi nu mai puteam de căldură. Atunci mi-am coborât mintea în inimă cu rugăciunea lui Iisus. După o oră m-au scos şi s-au mirat toţi că încă mai vorbeam şi mergeam fără să mă ţină nimeni".

62. Altădată spunea părintele: „Când ne rugăm, să zicem cum putem. Sfântul Macarie ne povăţuieşte: «Omule, eu ştiu că tu nu ştii să te rogi, dar îţi dau un sfat: „Roagă-te cum poţi tu, dar roagă-te adeseori!"» Căci din deasa rugăciune, omul începe a se învăţa rugăciunea cea adevărată.

Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: «Oare vom părăsi rugăciunea de cantitate?» Că rugăciunea de cantitate este cea pe care o facem multă, dar fără să fim cu mintea în inimă şi fără să fim cu privirea minţii la Dumnezeu. «N-o părăsim!» Că rugăciunea dintâi este pricina celei de a doua. Cantitatea naşte calitatea".

63. Părintele spunea că primul păcat care vine din partea raţională a sufletului este uitarea. Adică uităm de binefacerile lui Dumnezeu, de prezenţa lui Dumnezeu, de frica de Dumnezeu... Apoi, din uitare vine răceala. Iar trezvia se naşte din frica de Dumnezeu şi frica de Dumnezeu se naşte din credinţă.

Pe urmă zicea bătrânul: „În zadar faci mii de metanii şi ţii nu ştiu câte zile de post, şi alte nevoinţe mari, dacă nu-ţi păzeşti mintea. Căci zice Sfântul Isihie: «Nu avem nevoie pentru a ne mântui decât de minte trează». Iar paza minţii constă în trei lucruri: în a ne trezvi (a ne trezi cu mintea la cele ce gândim); a ne împotrivi păcatului cu mintea; apoi a chema pe «Doamne Iisuse» prin rugăciunea minţii. Căci atâta legătură are paza minţii cu rugăciunea inimii, cât are trupul şi sufletul. Iar a păzi mintea înseamnă a zdrobi capul şarpelui".

64. Mai spunea Părintele Cleopa: „Fraţii mei, trebuie să avem inimă de fiu către Dumnezeu, minte de judecător către noi, iar către aproapele să avem inimă de mamă".

65. Părintele dădea deseori la spovedanie şi acest sfat fraţilor: „Să faci ascultare cu dragoste şi cu «Doamne Iisuse» în minte şi în inimă. Atunci ai şi pe Marta şi pe Maria. Marta, adică trupul, lucrează, iar Maria stă la

picioarele Domnului. Căci cel ce face ascultare cu dragoste şi cu «Doamne Iisuse» liturghie săvârşeşte, iar cel ce face ascultare fără rugăciune, argăţie împlineşte".

66. Odată a spus Părintele Cleopa unui frate: „De-aţi şti cât mă rog eu noaptea cu lacrimi să aveţi dragoste între voi!..."

67. Zicea uneori părintele: „Sfântul Isaac Sirul spune că semn al milei lui Dumnezeu sunt lacrimile la rugăciune. Când vezi că te cercetează Dumnezeu cu lacrimi multe la rugăciune este semn că mila lui Dumnezeu s-a atins de ochii tăi şi vrea, prin aceste lacrimi de pocăinţă şi de dragoste mare, să te cureţe pe tine, să te lumineze, să te spele de păcate şi să-ţi arate ţie care este adevărata rugăciune".

68. Altădată spunea: „Nu toate lacrimile sunt bune. Pe lângă lacrimile bune, care vin din dragostea de Dumnezeu, sau din frica de Dumnezeu, sau din frica de moarte sau de muncile iadului, sunt şi lacrimi fireşti şi lacrimi rele.

Lacrimile mijlocii, adică fireşti, nu sunt nici bune, nici rele. Lacrimi fireşti sunt şi cele din boală, din suferinţă şi din tristeţe. Lacrimile rele şi osânditoare sunt cele care se nasc din slavă deşartă, sau din mânie, sau din dezmierdare, sau din pagube.

Iar noi, ca nişte grădinari pricepuţi care-şi udă ogorul lor, trebuie ca toate lacrimile care ne vin, chiar dacă la început nu sunt dintre cele bune, să le întoarcem în lacrimi bune".

69. Părintele sfătuia oamenii să nu creadă în vise şi vedenii, ci dimpotrivă, să le respingă cu smerenie, pentru a nu fi înşelaţi de diavol. Despre vise, zicea: „Toate visele sunt de la diavoli. Doar cele care vestesc moarte şi judecată sunt de la Dumnezeu. Dar dacă te aruncă în deznădejde, şi acelea sunt tot de la diavoli". Uneori mărturisea celor prezenţi cum fusese şi sfinţia sa încercat, pe când era în pustie, şi simţea o mireasmă de crini şi de trandafiri când voia să citească Acatistul Acoperământului Maicii Domnului. Dar părintele n-a vrut să primească aceasta, rugându-se Maicii Domnului să îndepărteze de la el acea mireasmă, ceea ce s-a şi întâmplat după 40 de zile.

70. Despre înşelăciunile vrăjmaşului, mai zicea Părintele Cleopa: „Să ştiţi că cele mai multe suflete de creştini le duce diavolul în iad cu amânarea pocăinţei. La cei tineri le spune: «Eşti tânăr. Acum vrei să te spovedeşti? Acum vrei să te rogi sau să posteşti? Nu-ţi pierde timpul acum cu acestea. Trăieşte-ţi viaţa! Ai timp să te pocăieşti mai târziu». Celor maturi le spune: «Acum ai de crescut copii, ai de lucru. Mănâncă şi bea ca să ai putere. Te vei ocupa de suflet la bătrâneţe». Iar către cei bătrâni zice: «Toată viaţa te-ai

ostenit şi ai muncit. Mai eşti şi bolnav şi neputincios. Şi poate nu mori chiar acum. Mai ai timp». Şi în acest chip, amânând pocăinţa pe mâine, pe poimâine, la anul, la bătrâneţe, ne înşeală vrăjmaşul mântuirii noastre cu amânarea. Dar Dumnezeu spune: *Astăzi de veţi auzi glasul Meu, să nu vă învârtoşaţi inimile voastre*".

71. Pe când era în pustie, Părintelui Cleopa i s-a arătat demonul desfrânării şi i-a spus: „Ce-ar fi dacă vei cădea în păcat?" Iar părintele a zis: „Oricând pot cădea, că ce-i bărbatul şi ce-i femeia? Putregai şi putoare sunt! Numai harul lui Dumnezeu ne ţine."

72. Altădată, tot pe când era la pustie, îl chinuia iarăşi duhul desfrânării. Iar Părintele Cleopa a început să joace cu picioarele goale pe spini şi aşa a scăpat de acest demon cumplit.

73. Când îl întrebau fraţii din mănăstire ce mânca pe când era la pustie, părintele spunea că îi aducea un pădurar cartofi şi el făcea socoteala să-i ajungă cam unul pe zi. Dar unui părinte duhovnicesc apropiat, i-a spus că a mâncat şi pământ, dar nu voia să mai ştie ceilalţi.

74. Odată, pe când Părintele Cleopa era retras în munţi împreună cu ucenicul său, ieromonahul Arsenie Papacioc, s-a pornit o furtună în pădure. Părintele Arsenie îl chema pe Părintele Cleopa să vină lângă el, iar Părintele Cleopa stăruia să vină Părintele Arsenie lângă sfinţia sa. În cele din urmă, Părintele Arsenie a făcut ascultare şi s-a dus lângă Părintele Cleopa. În acel moment s-a produs un trăsnet puternic care a lovit chiar copacul sub care se adăpostise Părintele Arsenie. Iată ce înseamnă ascultarea!

75. Părintele Cleopa era şi un om al dreptei socoteli. De obicei, nu era pentru o nevoinţă exagerată, deşi sfinţia sa se nevoia mult în taină. Dar totdeauna sfinţii sunt aspri cu ei şi plini de dragoste faţă de ceilalţi. Uneori spunea că pădurea nu se teme de cel ce ia multe lemne odată şi încarcă prea tare căruţa. Căci ştie că se va strica mai încolo, fiind încărcată prea tare. Pădurea se teme de cel ce ia câte un lemn, câte o mică sarcină. De acela se teme pădurea, că ştie că încet, încet, o taie pe toată.

76. Tot despre dreapta socoteală zicea părintele: „Spun Sfinţii Părinţi că «împărăteasa faptelor bune este dreapta socoteală». Mulţi s-au aruncat în potopul patimilor ca să scape pe alţii de la moarte şi s-au înecat pentru că n-au avut chibzuinţă şi dreaptă socoteală în viaţă. Toate faptele bune trebuie făcute cu măsură şi dreaptă socoteală, adică să umblăm pe calea împărătească de mijloc, după darul, firea şi puterea fiecăruia, ca să nu cădem într-o parte sau alta, că «extremele sunt ale diavolului», cum spun dumnezeieştii Părinţi".

77. Pe lângă alte daruri, Părintele Cleopa a fost înzestrat de Dumnezeu şi cu o memorie rar întâlnită. După ce citea o carte de două ori, o putea spune pe de rost. De aceea cita cu uşurinţă din memorie zeci şi sute de citate patristice şi biblice, ştia Canoanele Bisericii pe dinafară şi ne încânta cu atâtea istorioare frumoase şi pline de dulceaţă.

78. Părintele avea mare evlavie la Maica Domnului şi la toţi sfinţii. Ne spunea un ucenic că l-a văzut pe Părintele Cleopa, pe când era internat în spital, cum citea Bogorodicina[2] stând culcat pe pat şi având perfuzie la mână; şi zicea: „Nu pot lăsa pe Maica Domnului, că ea totdeauna m-a ajutat!" Iar la Sfântul Maslu, pomenea uneori sute şi sute de nume de sfinţi; pe lângă aceasta, ştia pe de rost numele celor mai mulţi sfinţi din calendar şi sinaxar. De asemenea a scris versuri religioase şi acatiste în cinstea Maicii Domnului şi a mai multor sfinţi.

79. Părintele Cleopa a fost şi un mare apărător al dreptei credinţe, alcătuind cărţi foarte valoroase despre cunoaşterea şi apărarea credinţei ortodoxe. De asemenea prin predicile sfinţiei sale, a readus la Biserica lui Hristos numeroşi oameni, şi chiar grupuri întregi de credincioşi, rătăciţi de la dreapta credinţă.

80. Zicea Părintele Cleopa: „Cel mai de preţ în această viaţă este să laşi toate şi să-ţi plângi păcatele tale, pentru că cea mai scumpă pentru noi este veşnicia. Deci, trebuie să facem totul ca să n-o pierdem, că atunci degeaba am mai trăit pe pământ!"

81. Toate lucrurile pe care le făcea Părintele Cleopa erau împodobite cu smerita cugetare. Că zicea: „Să nu spunem niciodată că am pus început bun. Noi nici nu ştim cum arată acel om care a pus început bun. Noi să ne rugăm: «Doamne, ajută-mi ca să pun început bun!»"

82. Altădată zicea: „Părerea de rău completează fapta pe care nu ai făcut-o. De pildă, tu faci metanii. Cum făceam eu când eram acasă, că mă luam la întrecere cu fraţii mei, care face mai multe metanii într-o oră. Eu făceam 500 de metanii într-o oră, dar acum nu mai pot face nici una. Iar tu nu le faci cu mândrie, ci pentru păcatele tale. Şi mie îmi pare rău că nu pot face, şi zic: «Doamne, miluieşte-mă şi pe mine, păcătosul!». Iar Dumnezeu le primeşte pe amândouă la fel.

83. Odată s-a dus un frate la spovedanie şi a spus: „Părinte Cleopa, n-am râvnă". Părintele i-a zis: „N-ai? Smereşte-te! Nimeni nu s-a mântuit că a postit, sau că a făcut altă nevoinţă. Ci spune: *Smeritu-m-am şi m-am mântuit*".

[2] Cartea ce cuprinde Canoanele Maicii Domnului

84. Altădată l-a rugat un ucenic pe părintele să-l pomenească la rugăciuni. Iar sfinţia sa i-a spus: „Rugăciunea mea este ca fumul lui Cain. Aşa se târăşte pe pământ!"

85. L-a întrebat odată un frate pe Părintele Cleopa: „Părinte, cum să citesc la Psaltire? Să mă gândesc când citesc că este scrisă ca pentru Proorocul David, sau că este scrisă pentru fiecare din noi, sau cum?" Părintele i-a răspuns: „Să te gândeşti că eşti păcătos".

86. Spunea odată Părintele Cleopa: „Diavolul a căzut din mândrie şi de aceea nu poate zice «Iartă-mă!». Aşa şi noi. Când vei vedea că cineva îţi cere iertare, şi tu nu zici: «Dumnezeu să te ierte!», eşti asemenea cu diavolul, care nu poate zice «Iartă-mă!». Sau dacă ai greşit ceva, şi nu ceri iertare, te asemeni cu el, că nu zici «Iartă-mă!». Şi chiar dacă nu eşti vinovat, să nu spui: «Nu vreau să zic „Iartă-mă!". De ce să zic? El este vinovat, nu eu!». De aceea totdeauna să ne smerim".

87. Într-o zi a venit la Părintele Cleopa un credincios, plângându-se că i s-a furat calul. Părintele i-a spus să fie liniştit, căci la întoarcerea din călătorie îl va găsi în curte. Cum a ajuns acasă, omul şi-a găsit calul în ogradă şi a dat slavă lui Dumnezeu pentru ajutorul primit.

88. Odată o creştină care avea un mare necaz, a dat un pomelnic la Părintele Cleopa. După un timp femeia a revenit, spre a-i mulţumi cu lacrimi pentru ajutorul primit. Dar sfinţia sa îi spunea că nu-şi mai aminteşte nimic. Însă ea stăruia, amintindu-i împrejurările de atunci. Atunci, părintele a căutat prin buzunare şi a scos o hârtie boţită, întrebând-o dacă nu cumva acesta este pomelnicul ei. Femeia recunoscând pomelnicul, părintele i-a spus: „Vezi, eu am şi uitat de atunci de el. Dar credinţa ta a lucrat şi Domnul te-a izbăvit de necaz".

89. Altădată a venit o femeie împreună cu fiul ei la Părintele Cleopa. Când i-a dat binecuvântare, necunoscând-o mai dinainte, părintele a spus: „Numai mamă să nu fii!" Iar în predica din seara aceea a vorbit mai mult împotriva desfrânării şi a beţiei, patimi care îl stăpâneau pe fiul acelei mame. Apoi, ne-a mărturisit acea creştină, că fiul său, după plecarea de la mănăstire, a părăsit cu totul acele patimi, cu rugăciunile Părintelui Cleopa.

90. A spus odată Părintele Cleopa: „Un adevărat călugăr este bine să se împărtăşească din toate faptele bune câte puţin. Dar mai mult să prisosească smerenia, căci aceasta este poartă a Cerului; iar smerenia din ascultare se naşte. Cununa tuturor faptelor bune rămâne însă dragostea. Aceasta duce sufletul de la poarta Cerului înaintea tronului Preasfintei Treimi".

91. Într-o zi, când un frate i-a arătat biserica nouă care se coustruia, lăudându-i frumuseţea, părintele i-a spus: „Da, frate. Dar să ştii că este mai greu să faci un călugăr adevărat, decât o catedrală".

92. Părintele Cleopa repeta mereu: „Mâine, poimâine mă duc la Hristos! Mâine pleacă Moşul Putregai!", „Mâine nu veţi mai vedea decât o cruce în cimitir!", „Mâine, poimâine, veşnica pomenire Moşului Putregai!", „Ia, un hârb legat cu sârmă!", „Mâine mă duc la fraţii mei. Ei strigă la mine: «Hai, măi frate! Lasă vorba cu oamenii!»".

93. De multe ori când cineva îi cânta „Mulţi ani trăiască!", sfinţia sa îl oprea şi îi zicea: „Nu aşa, ci: «Veşnica pomenire, veşnica pomenire, veşnica lui pomenire!»" Sau zicea: «La mulţi ani, Moşul Putregai»!"

94. Inimile credincioşilor se umpleau de bucurie, auzindu-l pe părintele spunând: „Mânca-v-ar Raiul!" sau „Măi, n-am o traistă mare, să vă bag în ea şi să vă duc pe toţi la Rai! Să nu rămână unul!"

95. Odată m-am dus să-i cer sfaturi Părintelui Cleopa. Iar sfinţia sa mi-a spus: „Părinte Ioanichie, am îmbătrânit în zile rele! Ce sfaturi să mai dau? Întotdeauna mi-am rănit ştiinţa gândului, învăţând pe alţii cele ce eu n-am lucrat. Îmi aduc aminte câteodată de marii nevoitori care au trăit mai demult în această mănăstire, care dormeau în sicrie şi se sileau la plângere şi lacrimi, dar eu stau ca o stâncă cu totul în nesimţire. Orice vorbesc pentru îndreptarea altora, mă mustră mai mult pe mine decât pe ei, că nu fac cele ce zic, şi zilele se scurtează şi vremea sfârşitului nemerniciei mele pe acest pământ se apropie. Nu mai înşir multe, că niciodată nu voi putea spune întunericul răutăţilor mele. Iar sfinţia ta, care ai Sfânta Evanghelie şi izvoarele cele curate ale Sfinţilor Părinţi, nu căuta să te adăpi dintr-un pârâu sec şi glodos. Ai atâtea izvoare dumnezeieşti, care pot să-ţi răcorească setea cea duhovnicească şi să-ţi înviorează sufletul spre a-l face să zboare la cer.

De aceea zic: Fericiţi sunt cei ce tac şi lasă să vorbească mai întâi faptele lor, apoi vorbesc şi ei din trăire proprie şi din prisosinţa inimii lor.

Să ne ajute mila Domnului nostru Iisus Hristos tuturor şi mie păcătosului, ca să nu fim mustraţi în ziua cea mare a Judecăţii pentru cele ce am învăţat pe alţii, dar nu le-am făcut".

96. Părintele Cleopa, având o viaţă sfântă, s-a învrednicit atât de darul sfinţeniei, cât şi de darul înainte vederii, căci aproape tot ce spunea cu cuvântul se împlinea cu fapta, fără ca el să ştie aceasta. De aceea, călugării şi credincioşii erau atenţi la tot ce spunea cuvioşia sa şi ascultau sfaturile lui ca din gura Domnului şi astfel se întorceau mulţumiţi sufleteşte la casele lor.

97. Duminică, 29 noiembrie, Părintele Cleopa nu a mai răspuns întrebărilor ucenicilor săi şi a rămas pe scaunul său de spovedanie nemişcat, ca într-o răpire, cu ochii întredeschişi, timp de mai bine de unsprezece ore.

În seara zilei de 1 decembrie, 1998, fiind foarte slăbit şi obosit, Părintele Cleopa a spus către un preot care îi era foarte apropiat: „Părinte Mihail, iată ultimul meu cuvânt: *Privegheaţi şi vă rugaţi, că nu ştiţi ziua nici ceasul când va veni Fiul Omului!*" Apoi a mai zis: „Rugaţi-vă şi pentru mine! Rugaţi-vă!..."

Miercuri, 2 decembrie, la orele 2.20 dimineaţa, Părintele Cleopa şi-a dat duhul în mâinile Domnului, împăcat cu Hristos, cu lumea şi cu sine, fiind plâns de sute de călugări şi mii de credincioşi.

98. Slujba înmormântării a avut loc într-o frumoasă zi de iarnă, cu soare, deşi în zilele de dinainte fusese frig şi înnorat, vremea încălzindu-se în chip minunat. Au slujit opt arhierei şi numeroşi preoţi, participând peste zece mii de credincioşi. Un ierarh care a participat la înmormântarea părintelui zicea că a venit atât de multă lume, pentru că şi Părintele Cleopa i-a iubit pe oameni, iar ei au simţit dragostea lui. De aceea au venit, ca să-l ajute şi ei acum pe sfinţia sa cu rugăciunea.

99. O credincioasă apropiată Părintelui Cleopa a venit de Sfintele Paşti la Sihăstria, dar n-a mai trecut pe la chilia părintelui, gândindu-se că nu mai are rost să treacă pe acolo, de vreme ce a murit. Dar pe când se odihnea la arhondaric, înainte de slujba Învierii, a avut un vis. Se afla în faţa chiliei Părintelui Cleopa, gândindu-se că el a murit şi deodată părintele a apărut în pragul uşii şi i-a zis:

– Hai înăuntru. De ce nu intri?

– Dar nu sunteţi mort, părinte? a întrebat ea.

– Tu nu vezi că sunt viu? a spus părintele.

A doua zi, de Înviere, femeia a mers la chilia Părintelui Cleopa şi s-a închinat la sfintele icoane, crezând cu tărie că el este viu şi se roagă pentru toţi care îi cer ajutorul.

Totodată şi la mormântul părintelui din cimitirul mănăstirii vin zilnic zeci şi sute de pelerini din toată ţara şi de peste hotare, şi se închină cu evlavie, dobândindu-şi fiecare cele de folos după credinţa şi dragostea fiecăruia, uneori săvârşindu-se adevărate minuni.

100. În timpul vieţii Părintelui Cleopa, mulţi credincioşi români, şi chiar din alte ţări, poposeau la chilia sfinţiei sale, căutându-l ca pe un izvor de apă vie. Iar după moartea părintelui, în scurt timp viaţa şi învăţăturile lui s-au tipărit nu numai în România, ci şi în alte ţări, precum Grecia, Iugoslavia,

Statele Unite etc. În acest fel părintele îşi continuă activitatea misionară şi după plecarea sa la cele cereşti, dovedindu-se a fi un adevărat părinte duhovnicesc şi stâlp al Ortodoxiei.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, numără în ceata Sfinţilor pe adormitul robul Tău, Cleopa arhimandritul, care ne-a povăţuit pe toţi pe calea mântuirii!

MONAHUL MARCU DUMITRESCU
Mânăstirea Sihăstria
(1910-1999)

a. Viaţa

Acest mare nevoitor era de loc din comuna Hătcărău, judeţul Prahova, şi s-a născut dintr-o familie binecuvântată cu 11 copii, din botez fiind numit Constantin. Murindu-i tatăl în primul război mondial, mama şi-a crescut singură toţi copiii. Mai târziu, Constantin, renunţând la căsătorie, şi-a terminat şcoala şi şi-a închinat viaţa lui Hristos, slăvindu-L ziua şi noaptea.

Fiind foarte râvnitor pentru dreapta credinţă şi călăuzind mulţi tineri pe calea mântuirii, îndreptându-i spre Hristos, a avut mult de suferit, fiind acuzat şi aruncat în închisori, unde a pătimit mult. Prin răbdarea sa şi mila Domnului a fost călăuzit la viaţa monahală şi a intrat în obştea Mânăstirii Slatina - Suceava, în anul 1951 fiind îmbrăcat rasofor în această mânăstire.

În anul 1968 se închinoviază la Mânăstirea Sihăstria şi este tuns în monahism în anul 1975, primind numele de „Monahul Marcu", găsindu-şi aici liniştea, în ascultare şi în neîncetată rugăciune.

În anul 1999, după 30 de ani de nevoinţă şi ascultare deplină, fericitul monah Marcu, cunoscându-şi dinainte sfârşitul, şi-a dat sufletul cu pace în braţele Domnului, pe care L-a iubit şi L-a purtat toată viaţa în inima sa.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Despre mama sa, pe nume Ana, Părintele Marcu spunea: „A avut o viaţă de călugăriţă. Dormea două ore pe noapte. După ce îşi adormea toţi copiii, mergea şi se ruga într-o cămăruţă alăturată, în linişte. A doua zi se scula prima şi pregătea totul pentru fiecare, pentru că începea o nouă zi".

2. Părintele Marcu a fost un om de mare nobleţe sufletească. Pe când era în închisoare, gardienii îl numeau „fachirul", pentru că niciodată nu plângea, oricât de mari ar fi fost chinurile la care era supus. Harul lui Dumnezeu îl

acoperea, dar temnicerii nu ştiau de astfel de lucruri. Odată însă a izbucnit în plâns. „Gata! L-am biruit pe fachirul!" au strigat bucuroşi anchetatorii. Însă nu era nici pe departe aşa. Părintele Marcu plângea de mila celui ce era bătut lângă dânsul.

3. Ne spunea Părintele Marcu: „Fiind în închisoare, eu mă retrăgeam într-un colţ al celulei şi le ziceam celorlalţi: «Iertaţi-mă, eu am obligaţiile mele de călugăr» şi îmi făceam acolo ale mele".

4. Odată l-au întrebat ucenicii: „Dar noi ce-o să facem, Părinte Marcu, dacă va veni vreo prigoană?" Părintele a răspuns: „Acolo, pentru fiecare, puterea harului şi credinţa lui învinge. Spun Sfinţii Părinţi că numai harul lui Dumnezeu este cel care te poate întări. Nici eu nu puteam să rezist prin toate încercările prin care am trecut în atâţia ani, dacă nu mă ajuta Dumnezeu. Îmi spuneam eu mie: «Şi tu poţi cădea dacă nu te ajută harul»".

5. Spunea odată Părintele Marcu: „Numai harul ne poate salva şi ajuta. Eu am greşit, ca toată lumea; mai mult sau mai puţin. Dar mă mustra conştiinţa foarte tare la un moment dat. Ce-i cu mine, îmi ziceam? Am căzut plângând la Dumnezeu şi la Maica Domnului: «Doamne, ajută-mă ca să mă îndreptez!» Şi-atunci vine harul. Cum spun Sfinţii Părinţi: «Să facem un pas către Dumnezeu, şi El face doi către noi». Abia aşteaptă să ne întoarcem. Şi vine şi ne ajută. Vine harul, să ne trezească conştiinţa, să ne ajute să ne îndreptăm şi aşa mai departe".

6. Iar zicea părintele: „Să fim atenţi la harul lui Dumnezeu, că numai el ne poate îndrepta, ne poate deschide ochii minţii, ca să-nţelegem lucrurile. Şi aici atingem problema ochiului sufletului, sau al minţii. Cu mintea poţi să înţelegi multe lucruri adânc, dar dacă nu se atinge de inimă... Deci când se împreună simţirea inimii cu luminarea minţii, atunci simţi că lucrează harul lui Dumnezeu prin toată fiinţa ta. Deci, să ne rugăm mereu la Mântuitorul să nu ne lase".

7. Tot despre luminarea venită de la Dumnezeu, ne-a spus: „Am început acum să mă lămuresc eu pe mine despre toate rugăciunile pe care le fac. Atât cât pot, căci cuvintele lui Dumnezeu sunt ca diamantul, care, dacă-i arăţi o feţişoară către soare, toate celelalte feţe ale lui se luminează. Deci fiecare cuvânt al lui Dumnezeu are multe înţelesuri. Şi atunci îmi pun întrebarea, de ce zic eu: „Împărate ceresc", „Preasfântă Treime", „Tatăl nostru"... să mă lămuresc cât de cât. Şi-am ajuns tot la concluzia că dacă nu te luminează Duhul Sfânt, nu poţi să înţelegi".

8. Zicea odată Părintele Marcu: „Avva Siluan Atonitul a fost un ales al lui Dumnezeu şi trebuia să spună anumite lucruri. Între altele şi faptul acesta:

«Fii cu mintea în iad şi nu deznădăjdui». Şi asta este în esenţă şi pentru noi, să ştiţi. Într-un fel sau altul am trăit şi eu starea asta. Că este mare lucru să o şi trăieşti". Iar fratele cu care vorbea, l-a întrebat: „Dar noi suntem într-o altă situaţie, în alte împrejurări. Să creăm noi atmosfera aceasta de iad?" „Nu, a spus părintele. Rugându-te, Dumnezeu te înţelege şi ştie şi ce vei face. Dumnezeu ştie despre fiecare din noi mai mult decât ştim noi despre noi. Dumnezeu ştie din veşnicie ce va fi cu noi, şi de când ne-am născut ştie ce vom face cu voia noastră liberă. Dumnezeu ştie de acum încolo ce fac cu voia mea liberă. Şi în raport cu ce ştie că fac eu cu voia mea liberă, îmi dă şi un fel de „viaţă" sau „program de viaţă".

Deci, eu nu ştiu ce va fi cu mine în viitor. Pot să greşesc. Dar dacă Dumnezeu ştie că eu voi lupta pe cât depinde de mine ca om împotriva celor ce ştiu că nu-s bune, vine harul Lui neapărat şi mă ajută să le trec. Chiar dacă uneori te lasă... Căci m-a lăsat Dumnezeu în multe împrejurări în viaţă până în ultima instanţă, când trebuia să mor. Dar în momentul acela, m-a salvat. O dată era să mor din cauza gerului, altă dată din cauza foamei...".

9. Povestea Părintele Marcu că, pe când era la închisoare pentru exterminare, era odată într-o iarnă un ger foarte puternic. Şi erau acolo nişte celule speciale, pentru pedeapsă. Era un turn de zid masiv, cu celulele acestea, înalte de 7–8 metri, jur-împrejurul turnului. Celulele aveau sus nişte ferestre mici, cu zăbrele, fără geamuri, ca să fie şi curent, nu numai ger. Şi l-au dus acolo pe părintele. Când gardianul a deschis uşile masive de fier, care făceau un zgomot asurzitor, şi a văzut bezna completă dinăuntru şi a simţit frigul acela care te îngheţa, a tresărit şi a zis: «Dar aici e ca-n iad!» Altui deţinut, cât fusese în acel loc, îi degeraseră şi nasul, şi obrajii şi urechile, din cauza gerului. Acolo l-au încuiat şi pe Părintele Marcu. Iar el – fiind şi călugăr – a început să facă închinăciuni şi metanii, apoi se mai mişca încoace şi încolo, iar făcea închinăciuni şi metanii... Şi a rezistat aşa trei zile şi trei nopţi.

A treia zi a căzut jos, nemaiputând să facă nici închinăciuni, nici rugăciuni, nimic; aproape nu mai ştia de el. Părintele n-a ştiut cât a stat în această stare; dar când s-a trezit, se simţea odihnit, refăcut fizic, iar în jurul lui era o căldură ca de sobă.

10. Tot din închisoare, ne-a povestit şi următoarea întâmplare: „Era prin anii 1948–1950. Toţi eram foarte slăbiţi din cauza nemâncării şi a hranei foarte proaste. Pe atunci ne mai scotea la lucru la ferme. Luau ei banii, iar tu trebuia să munceşti. Şi pentru că nu aveau nici ei hrană, ne dădeau de mâncare prima zeamă de la fasole – aceea care se aruncă şi este plină de

toxine –, iar de pe la unităţile militare luau murături stricate, pe care nu le puteau mânca nici soldaţii, şi mălai stricat. Aceea era mâncarea noastră. Şi odată, chiar în ajunul Sfintei Mării, după multă vreme petrecută cu astfel de regim, eram atât de slăbit, că nu mă mai puteam ridica nici în picioare, ci numai cu greu mă puteam întoarce pe pat. Nu eram bolnav, n-aveam nimic, numai că eram cu totul slăbit, fiind în pragul morţii. Şi fiind aşa întins pe pat, am zis: «Măi, fraţilor, eu sunt gata să mor». Şi m-am întors cu faţa la perete, plângând. Iar un bun prieten, care era lângă patul meu, a zis: «Înnoi-se-vor ca ale vulturului tinereţile lui nea Costică».

Aceea a fost o proorocie, că aşa s-a întâmplat. A doua zi dimineaţă, fiind ziua de Sfântă Maria, s-a petrecut o minune: Am primit cu toţii la masă fasole, mâncare consistentă; seara la fel. Şi încă câteva zile la rând. Ce se întâmplase? Se primise la închisoare de la direcţia penitenciarelor un vagon plin cu fasole, pentru hrana deţinuţilor, cu specificaţia de a se consuma imediat. Aşa că a început să ne dea fasole, de două ori pe zi, până s-a terminat vagonul. Aceasta a fost o minune a Maicii Domnului. Căci a găsit ea un creştin milostiv, care a cumpărat un vagon cu fasole, a vorbit în taină cu cineva de la închisoarea noastră, şi l-au dat la deţinuţi – ca din partea direcţiei închisorilor –, salvându-le viaţa".

Un ucenic de chilie de-al părintelui spunea că, ori de câte ori îi aducea fasole să mănânce, sfinţia sa se bucura, zicând: „Ce-i la masă? Fasole? O, ce bine!", amiutindu-şi de minunea care îl salvase de la moarte.

11. Alt ucenic l-a întrebat odată pe părintele cum fusese viaţa în închisoare. Părintele Marcu i-a arătat mai întâi capul său, pe care se vedeau multe semne şi urme de lovituri. Apoi i-a spus: „Uite, vezi ce făceau ăştia? Mă luau de păr şi mă izbeau cu capul de pereţi. O dată, pe când cel ce mă ancheta mă izbea cât putea cu capul de perete, a strigat alt anchetator din camera vecină, neştiind ce face acesta cu mine: «Ce faci acolo, măi? Cu ce dai în perete? Vrei să-l spargi?»". Şi după toate acestea părintele a rezistat (încât se şi mirau aceia cum de mai e sănătos), şi a ieşit de acolo cu mintea limpede.

12. În închisoare, Părintelui Marcu i-au căzut unghiile şi dinţii. După un timp, unghiile i-au crescut la loc. Un doctor de acolo care l-a consultat, i-a zis: „Dumneata n-ai avut trup de carne, ci de fier".

13. Părintele Marcu a lucrat ca deţinut şi la Bicaz, unde erau puşi în cele mai periculoase locuri. Multora le era frică şi să iasă din lagăr la muncă. Protestau, uneori chiar plângeau de frică. Dar părintelui nu-i era teamă, ci chiar avea curaj; aceasta de când avusese un vis, în care se făcea că stătea pe trompa unui elefant, care îl legăna uşor. Iar unii dintre deţinuţi cereau să

lucreze în echipă cu dânsul, zicând: „Merg cu nea Costică, pentru că unde este el, acolo este şi Dumnezeu!"

14. Mulţi dintre cei închişi în lagăr ziceau că trebuie să-i saboteze pe cei aflaţi la putere, să lucreze cât mai puţin etc. Părintele Marcu nu era de acord cu ei şi le spunea: „Iertaţi-mă, vă rog; voi faceţi ce vreţi, eu însă consider aceasta ca pe un canon pentru păcatele mele".

15. L-a întrebat odată un frate pe Părintele Marcu despre perioada din închisoare. „Voi nu ştiţi ce-a fost acolo, a răspuns părintele. Cărţile care au apărut până acum îţi pot da doar o vagă idee despre ce-a fost. Cred că s-a întâmplat ce au spus Părinţii, şi chiar Mântuitorul. Ştii că în Patericul Egiptean, printre altele, un frate a întrebat pe părintele său: «Părinte, noi trăim aşa cum trăim (era cam pe timpul Sfântului Antonie cel Mare). Dar cei de după noi cum vor fi?» «Vor face şi ei cam jumătate cât noi», a zis bătrânul. «Dar cei de după ei?», a întrebat fratele. «Cei de după ei nu vor face nimic din ce facem noi, dar vor avea încercări aşa de mari şi de grozave, încât dacă vor rezista lor, vor fi mai mari decât noi în Împărăţia lui Dumnezeu». Ei, aşa s-a întâmplat acolo. Au fost nişte încercări nemaipomenite. Şi nu numai chinurile şi încercările, ci şi ispitele; căci ispitele care vin de la vrăjmaşul şi în mintea ta, şi în faptele tale, în vorbele tale, nu sunt o grozăvie?"

16. A zis Părintele Marcu unui ucenic: „Ia spune, ştii care-i diferenţa între smerenie şi umilinţă?" „Nu", a zis ucenicul. „Eu am aflat de la cineva din închisoare, că smerenia este conştiinţa nimicniciei, iar umilinţa este conştiinţa păcătoşeniei".

17. Într-un moment de taină, Părintele Marcu a spus unui ucenic că odată, fiind în timpul persecuţiei, pe când se afla în Munţii Caraiman, a văzut în vedenie pe Preasfânta Treime, iar Duhul Sfânt, în chip de porumbel, a intrat în inima sa.

18. După eliberarea din închisoare, părintele a mers la Mănăstirea Cernica. Odată, fiind cu albinele mănăstirii în Bărăgan, ele mureau din cauza secetei. Şi-atunci a plâns, şi s-a rugat la Dumnezeu: „Doamne, miluieşte-ne cu puţină ploaie, că mor albinele de foame!" Şi în aceeaşi zi a dat Dumnezeu ploaie, şi toţi cei din jur au mulţumit Domnului. În anul acela s-a strâns atâta miere, că s-au mirat toţi cei din mănăstire de mulţimea ei. Se minunau şi stuparii din împrejurimi, că ziceau: „Uite, măi, cum a venit călugărul ăsta în Bărăgan, a început să plouă!"

19. De la Mănăstirea Cernica, Părintele Marcu a fost transferat la Mănăstirea Sihăstria, dându-i-se ascultarea tot la stupină. Odată a venit un frate şi l-a întrebat cum să se roage, fiindu-i ocupată mintea de ascultare.

Părintele Marcu i-a zis: „Frate, aici eu am stupii în grija mea, şi uneori trebuie să-i inspectez. Să văd cum este matca, cum este puietul, cum stau cu mierea... Nu mă mai pot ruga cu cuvinte. Trebuie să fiu atent la aceste lucruri. Dar să nu uităm că suntem în mănăstire şi totul facem din ascultare. Aşa că, în primul rând, să facem totul ca de la Dumnezeu. Apoi trebuie să ştim că ne aflăm în faţa lui Dumnezeu şi că totul facem pentru Dumnezeu. Deci: de la Dumnezeu, în faţa lui Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Aşa trebuie să facem".

20. În jurul anului 1980, fiind cu ascultarea la stupină, s-a urcat odată într-un copac după un roi de albine. Când s-a întins după roi, deodată a venit spre sfinţia sa un vârtej stârnit de diavolul. Părintele s-a retras, apoi a încercat din nou, dar iarăşi a venit vârtejul. Aceasta s-a întâmplat de trei ori. Ultima dată acel vârtej puternic l-a aruncat din copac cu capul în jos. Părintele a căzut chiar în cap, şi din această cauză a rămas gârbov toată viaţa.

Dar deşi în urma acestei ispite diavoleşti se mişca greu, părintele era punctual la biserică, unde mergea zilnic, iarnă şi vară.

21. În timpul vieţii, Părintele Marcu, oricât de târziu ar fi terminat ascultarea, îşi făcea apoi toată pravila rânduită. Mânca foarte puţin, iar vinul îl amesteca cu ceai.

22. Un frate i-a spus: „Părinte, nu mă pot smeri şi nu-mi pot tăia voia. Ce să fac?". Părintele Marcu i-a zis: „Ei, vrând, nevrând, tot trebuie să te smereşti până la urmă!"

23. A zis odată Părintele Marcu către un frate care venise cu păcate grele din lume: „Când Dumnezeu te părăseşte şi tu simţi această părăsire din partea Lui, trăieşti o stare atât de cumplită, încât nu poţi s-o exprimi în cuvinte, dar atunci ţi se iartă cel mai mult păcatele".

24. Un frate i-a spus părintelui că uneori se simte tulburat în biserică. Părintele l-a întrebat: „De ce judeci pe fraţi?" Aceasta l-a pus pe gânduri pe acel frate, pentru că el nici nu-şi închipuia care era de fapt rădăcina acelor ispite.

25. Mulţi fraţi şi părinţi veneau la Părintele Marcu cu necazurile lor, deşi părintele era un simplu călugăr. El le dădea sfaturi şi îi ajuta cu rugăciunea. Câteodată când era vreo problemă mai deosebită, părintele le dădea sfat, dar punea pe respectivul frate să-şi întrebe şi duhovnicul (sau dacă nu se putea, atunci să întrebe alt duhovnic iscusit) dacă e de acord cu sfatul său sau nu. Iar dacă duhovnicul nu aproba ceea ce spusese Părintele Marcu, părintele imediat se smerea şi căuta să-l ajute altfel pe frate, fie şi numai cu rugăciunea.

26. Odată l-a întrebat un ucenic: „Părinte Marcu, de ce nu v-aţi făcut preot?" Părintele a răspuns: „Aşa a fost voia lui Dumnezeu".

27. Părintele Marcu a avut o minte foarte ordonată şi limpede. La vârsta de 88 de ani, observa şi corecta greşeli din cărţile pe care le citea (care erau greşeli de tipar, dar schimbau şi sensul frazei).

Apoi părintele avea şi o ordine desăvârşită în chilie. Fiecare lucru avea locul lui. Chiar şi creionul; dacă ucenicul îl folosea şi îl punea pe masă înapoi, dar nu la locul lui, părintele îl chema şi îi spunea să pună creionul la locul său.

28. Întotdeauna părintele era foarte atent la fiecare cuvânt al rugăciunii şi la înţelesul lui. Odată l-a îndemnat pe un frate începător să spună zilnic „Rugăciunea pentru mântuire". Apoi a tălmăcit înţelesul fiecărui cuvânt în parte.

29. Ne spunea un ucenic că, puţin înainte de moartea părintelui, l-a găsit în chilia lui, cugetând la cuvintele: „Toată dreptatea noastră este în faţa lui Dumnezeu ca o cârpă lepădată a unei femei desfrânate". Şi zicea bătrânul: „Îţi dai seama, frate? Ca o cârpă lepădată. Şi nu numai atât. Ci a unei femei desfrânate!"

30. Cu puţin timp înaintea morţii, părintele a visat că urca pe o scară şi mai avea foarte puţine trepte de urcat.

Tot în acel timp, Părintele Marcu a spus unui ucenic că a avut un vis în care se făcea că era pe o câmpie foarte frumoasă, şi a venit un înger din urmă şi l-a luat de mână, mergând mult împreună. Părintele ar fi dorit să rămână acolo pentru totdeauna, dar îngerul i-a spus că trebuie să mai aştepte puţin. Şi atunci Părintele Marcu s-a trezit. Aceste două vise însemnau apropiatul său sfârşit, la odihna lui Hristos, după o viaţă întreagă de suferinţă.

31. Cu câteva luni înainte de a pleca la cele veşnice, Părintele Marcu, simţindu-şi sfârşitul aproape, i-a chemat pe cei din obşte pentru a-şi cere iertare şi a se împăca cu toţi.

32. Un frate, cu puţin timp înainte de obştescul sfârşit al părintelui, l-a rugat pe bătrân să se roage pentru el, şi aici şi dincolo, dacă dobândeşte îndrăzneală la Dumnezeu. Părintele i-a răspuns: „Frate, eu am acum nevoie de rugăciunile voastre, ale tuturor, pentru că mă pregătesc de plecare. Roagă pe cei pe care îi ştii să se roage şi pentru mine".

33. Vineri, în prima săptămână din Postul Mare a anului 1999, simţindu-şi sfârşitul aproape, Părintele Marcu s-a împărtăşit dimineaţa cu Trupul şi Sângele Domnului, iar la orele 12 şi-a dat duhul în mâinile lui Hristos.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe adormitul robul Tău, monahul Marcu!

IEROSCHIMONAHUL ONUFRIE FRUNZĂ
Mânăstirea Sihăstria
(1911-2001)

a. Viața

Fericitul întru nevoință, Ieroschimonahul Onufrie, era de loc din comuna Călărași - Botoșani. S-a născut la 17 februarie, 1911, din părinți evlavioși, Teodor și Profira, și a primit numele de Constantin. Dorind să slujească lui Hristos, s-a închinoviat în Mănăstirea Sihăstria în anul 1936. După doi ani primește tunderea în monahism cu numele de Casian, și se nevoiește în mai multe ascultări.

În anul 1946 se învrednicește de harul preoției, iar în anul 1949 se închinoviază în Mănăstirea Slatina, pe care o povățuia Arhimandritul Cleopa Ilie. Apoi, după ce stă câțiva ani egumen la Schitul Grași - Târgu Neamț, în anul 1956 a fost numit egumen la Schitul Tarcău - Neamț, iar mai târziu a fost numit egumen la Schitul Rarău - Suceava.

Fiind un suflet foarte blând și nevoitor, la bătrânețe se reîntoarce la mănăstirea de metanie, și se retrage la liniște cu binecuvântare, nevoindu-se în pustnicie la Sihla și la locul numit „Piciorul Crucii", din apropierea mănăstirii. În anul 1996 primește marele și îngerescul chip cu numele de Onufrie, continuându-și viața de sihăstrie.

Sâmbătă, la 6 ianuarie 2001, când se prăznuiește Botezul Domnului, și-a dat sufletul în brațele lui Hristos.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea Părintele Onufrie despre plecarea sa la mănăstire: „Când m-am hotărât să plec la călugărie, i-am spus mamei acest lucru și s-a bucurat. Când a auzit tata, a vrut să-mi spargă capul cu un ulcior, dar eu, voinic fiind, l-am dovedit și-am scăpat. Dar aceea a fost o ispită, pentru că după câțiva ani am mers odată pe acasă, iar tata mi-a zis: «Bine că te-ai dus la mănăstire, de-acum tu ai făcut un lucru mare, dar eu nu am făcut nimic în viață!»"

2. Fiind frate începător, a avut și ascultare la vitele mănăstirii. Într-o zi, pe când era cu vacile la păscut, una din ele a răsturnat cu cornul o căpiță de fân. Economul a venit mânios la el, mustrându-l și zicându-i: „De ce-ai lăsat să strice căpița și n-ai grijă de vaci?" Fratele Constantin s-a smerit și n-a zis nimic. Atunci economul s-a dus la Părintele stareț, i-a povestit întâmplarea, apoi i-a spus: „Părinte stareț, pe fratele Constantin să-l îmbrăcați, că merită să fie călugăr".

3. Ne spunea un ucenic: „Părintele era foarte blând. Dacă cineva îl ocăra, îndată îşi cerea iertare: «Iartă-mă, părinte, că am greşit». De multe ori, când greşea ucenicul, se dădea pe sine vinovat, zicând: «Din cauza mea ai stricat cutare lucru»".

4. Acelaşi ucenic ne-a spus: „Părintele era simplu în cuvânt şi se păzea să vorbească de lucruri mai presus de starea sa duhovnicească. Căuta ca lucrurile pe care le vorbea să fie mai mici ca starea lui interioară. De aceea a fost trecut cu vederea. Însă blândeţea, tăcerea şi smerenia lui, puţini o pot dobândi. El căuta mult simplitatea, fugea de vorbă multă şi fără rost şi se îndeletnicea cu rugăciunea minţii".

5. Altădată ne-a povestit acelaşi ucenic: „Părintele Onufrie dădea mare importanţă păzirii minţii. Dar mai înainte de paza minţii era foarte atent la păzirea de pricinile păcatului". Deci nu lupta cu păcatul, ci cu pricinile lui, zicând: «Fugi de pricina ispitei».

6. Un ucenic de chilie al Părintelui Onufrie ne-a spus: „Odată, pe când părintele era retras la linişte, eram împreună în pădure. Şi am avut o discuţie cu sfinţia sa, privitoare la cuvintele Mântuitorului către farisei, care se lăudau că au şi ei ucenici. Iar Mântuitorul le spusese că într-adevăr au şi ei ucenici, dar îi fac îndoit gheenei. Şi-apoi i-am spus: «Părinte Onufrie, părintele stareţ a spus să facem cutare lucru. Dacă a spus să facem asta, trebuie să facem ascultare». Atunci părintele a zis: «Da. Dar ce faci cu pravila? Unde ţi-e pravila? Dacă nu-ţi faci pravila, ce răspuns dai tu? Ce, Părintele stareţ răspunde de tine? El te-a pus să faci, dar dacă tu nu ţi-ai făcut pravila, crezi că răspunde el pentru tine? El zice: „Eu i-am dat de lucru. Treaba lui ce face mai departe". Pe el nu-l mai doare capul. Pe tine te priveşte. Tu vrei să fii lăudat, că ai făcut mare ispravă? Tu cauţi lauda oamenilor, nu cauţi mântuirea!»".

7. Acelaşi ucenic ne spunea: „Fiind în singurătate, de multe ori îi ziceam să mai lucrăm ceva, dar el răspundea: «Uite. Este ora patru. Gata! De la ora patru avem pravilă: Ceasul nouă, Vecernia, Pavecerniţa. Obligatoriu. După aceea, dacă mai este vreme, mai fac». Nu stătea el să lucreze noaptea... Zicea că dacă ar veni cineva să-i ceară socoteală pentru cât a lucrat, ar fi răspuns:

- Atât.

- Cum? Numai atât?

- Atât am putut.

El era hotărât. Zicea: «Întâi să fac pravila, pe urmă dacă mai pot face ceva». Nu lăsa nici o zi fără să-şi facă rânduiala de rugăciune".

8. Mai zicea Părintele Onufrie :„Rugăciunea minţii începe să dea roade abia după 20–30 de ani de mănăstire, dacă monahul a fost lucrător. Dar mintea nu ajută pe fiecare, că nu au toţi aceeaşi putere. După 20 de ani încep să apară roadele, şi atunci poţi spune cuvinte de folos. Să nu te apuci să spui cuvinte de folos, dacă n-ai pus în practică, căci rămâi batjocorit de diavoli". Apoi sfătuia pe ucenici cum trebuie să se facă rugăciunea minţii, pentru că unii, fie din cauză că s-au forţat prea tare la rugăciune, fie că au avut gânduri înalte despre ei înşişi, şi-au ieşit din minţi. De aceea fiecare trebuie să aibă un povăţuitor duhovnicesc.

9. Părintele Onufrie ne sfătuia să răbdăm necazurile. Şi zicea: „Sunt necazuri exterioare şi necazuri interioare. Necazurile din afară sunt: fie că te-a ocărât un frate, te-a nedreptăţit, te-a defăimat sau te-a lovit şi aşa mai departe. Iar necazurile cele dinăuntru sunt: Întâi apare cârtirea; apoi nerăbdarea lăuntrică, ura, duşmănia, invidia, zavistia... Cele interioare sunt mai periculoase ca cele exterioare. Iar dacă pe cele exterioare nu le putem răbda, cum le vom răbda pe cele interioare? Căci dacă nu le răbdăm pe cele exterioare, nu le putem răbda nici pe cele interioare".

10. Părintele nu dădea sfat nimănui să lase rugăciunile dimineţii şi ale serii, şi să se ocupe numai de Psaltire. În plus, spunea să se citească Psaltirea cu molitfe[3], nu numai psalmii; pentru că trebuie să aibă mare lucrare duhovnicească cineva ca să citească numai psalmii, şi totodată are mare luptă. Acele molitfe spunea că sunt ca untdelemnul în mâncare.

11. Un ucenic zicea: „Părintele era omul rugăciunii, al smereniei, al blândeţii, al păcii şi al tăcerii, şi pe toate le învingea prin smerenie şi răbdare".

12. Alt ucenic ne spunea că Părintele Onufrie nu vorbea mult cu oamenii, aceasta fiind o povară pentru el, pentru că îi întrerupea rugăciunea. Numai când avea un îndemn interior vorbea. Scopul lui era să nu fie cunoscut.

13. Alt părinte povestea că Părintele Onufrie îi ştia gândurile, pentru că atunci când venea la sfinţia sa, primea răspunsuri la gândurile lui înainte de a le spune părintelui.

14. Zicea un ucenic: „Părintele tot timpul m-a ajutat cu rugăciunea şi nu se mânia, ci pe toate le primea cu răbdare. Apoi totdeauna mă încuraja, mă îmbărbăta şi niciodată nu m-a respins". Asemenea făcea şi cu alţi fraţi care erau în ispită.

15. Spunea Părintele Onufrie unui frate: „Dacă ai venit să te mântuieşti, atunci trebuie să te smereşti".

---

[3] Rugăciunile dintre catisme

16. Zicea odată Părintele Onufrie: „Eram într-un an la Iaşi de hramul Cuvioasei Paraschiva şi mi s-a întâmplat să văd o minune. Când duceau în biserică racla cu sfintele moaşte, o purtau patru preoţi. Şi fiind şi eu pe lângă raclă, unul dintre acei preoţi mi-a zis: «Ţine, părinte, că o scap! Ţine, părinte!» Însă când am pus eu mâna, mi s-a părut aşa de uşoară, ca o pană! Cine ştie ce păcat făcuse acel preot, de apăsa aşa de greu racla cu sfintele moaşte asupra lui".

17. Odată, Părintele Onufrie l-a visat pe Părintele Ioanichie Moroi, şi l-a întrebat:

– Te-ai mântuit, Părinte Ioanichie?

– Cu mila lui Dumnezeu m-am mântuit, Părinte Onufrie, dar greu!

– Cum, părinte? Sfinţia ta, care ai postit atât de mult şi te-ai nevoit atât, abia te-ai mântuit?

– Da, pentru că eu am fost preot şi duhovnic...

De asemenea, Părintele Onufrie spunea la bătrâneţe că îi pare rău că s-a făcut preot, sfinţia sa primind preoţia la insistenţele Părintelui Cleopa. Apoi zicea bătrânul: „Pe de-o parte, la spovedanie nu ştii pe cine dezlegi şi pe cine legi; unii nu se spovedesc curat şi pe urmă le dai voie să se împărtăşească. Iar pe de altă parte, ca preot, poţi să greşeşti cu păcate de moarte la Sfânta Liturghie, chiar fără să-ţi dai seama. Mult mai liniştit eram acum, dacă aş fi fost doar călugăr!"

18. Altădată ne-a povestit părintele: „Când m-am dus stareţ la Tarcău, am găsit acolo doi fraţi, care căzuseră în unele păcate. Unul dintre ei a venit la mine şi s-a spovedit, dar celălalt nu. Noaptea am avut un vis: Se făcea că eram lângă o fântână plină cu apă curată şi doi băieţi murdari pe obraji şi pe haine se jucau împrejurul acelei fântâni. Privind la ei, văd că unul dintre dânşii a căzut în fântână. Eu l-am apucat repede şi l-am scos. După ce l-am scos din apă, am văzut că acesta era foarte curat, iar celălalt se învârtea murdar împrejurul fântânii".

19. La Schitul Rarău este o icoană a Maicii Domnului, făcătoare de minuni, pe care a readus-o Părintele Onufrie în schit, pe când era egumen.

Odată, fiind hram la Schitul Rarău, nişte hoţi au vrut să prade noaptea mănăstirea. Pe când se sfătuiau ei cum să facă, fiind pe o punte deasupra unei ape, s-a rupt balustrada punţii şi au căzut toţi în apă, lovindu-se şi rănindu-se. Apoi au mers toţi la mănăstire, spunând egumenului, Onufrie, ce voiau să facă şi ce au păţit.

20. Cât a stat egumen la schitul Rarău, Părintele Onufrie n-a vrut să tragă curent electric şi nici maşină n-a vrut să cumpere pentru schit. Aveau o căruţă

şi cu aceea se duceau în sat şi îşi aduceau cele de nevoie pentru schit. Tot în acea perioadă, părintele îşi făcuse un bordei nu departe de schit, iar după Utrenie mergea acolo şi se ruga până dimineaţa.

21. Zicea Părintele Onufrie că, pe când era stareţ la Rarău, era o troiţă pe drumul spre mănăstire. Primarul a spus să scoată crucea de acolo, dar nimeni n-a vrut să facă aşa ceva, decât numai un şofer de pe o maşină. Şi într-o dimineaţă a legat crucea de maşină şi a scos-o din pământ. Seara acel şofer trebuia să vină cu muncitorii. Şi nu departe de locul de unde scosese troiţa, s-a răsturnat maşina. Toţi au scăpat nevătămaţi, numai şoferul a fost prins sub cabină şi a ars de viu acolo. Nimeni nu l-a putut scoate.

22. Fiind egumen, citea Molitfele Sfântului Vasile la bolnavi. Înainte spovedea bolnavul şi ţinea post şi sfinţia sa şi cel suferind. Odată a vindecat un copil de 12 ani, paralizat. În timp ce îi citea molitfele, pe la jumătate, copilul s-a ridicat în picioare şi a început să strige „tată" şi „mamă". Atunci toţi s-au minunat şi au început a plânge.

23. După ce a fost dat afară din mănăstire, odată cu decretul, a stat patru ani pe pământul unui credincios, într-un bordei. Avea opt stupi acolo pe care-i îngrijea; cu jumătate din ce lua de la stupi trăia sfinţia sa, iar cealaltă jumătate o dădea omului pe al cărui pământ stătea.

Preotul din acel sat i-a luat şi Molitfelnicul, epitrahilul şi crucea, ca să nu poată citi la vreun credincios. Dar văzând că Părintele Onufrie se smereşte, vine ca un simplu credincios la biserică, cântă Duminica la strană, nu caută bani şi altele asemenea, pe urmă i-a dat înapoi şi Molitfelnicul, şi epitrahilul şi crucea, şi îl lua peste tot cu el, la înmormântări, la botezuri şi la toate slujbele, dându-i şi cele de nevoie.

24. Deşi a fost mulţi ani preot şi egumen, Părintele Onufrie nu a predicat niciodată, decât numai cu fapta. O singură dată a ieşit să predice, dar, începând să vorbească, îi curgeau lacrimile, neputându-le opri. Plângeau şi oamenii din biserică împreună cu sfinţia sa. Şi din această pricină, de atunci n-a mai ieşit la predică.

25. Odată, pe când era retras la chilia de la „Piciorul Crucii", Părintele Onufrie a venit la Schitul Sihla fără să fie anunţat de cineva, inspirat de Duhul Sfânt, întrebând de unul din fiii săi duhovniceşti, întrucât, de câteva zile acel ucenic se lovise la un ochi, care începuse acum să i se albească şi să nu mai vadă cu el. Părintele Onufrie i-a spus ce să facă şi de a doua zi ochiul a început să se vindece. Apoi părintele a plecat înapoi la chilia sa.

26. Într-o zi, venind ucenicul cu mâncare la chilia bătrânului, l-a văzut pe Părintele Onufrie stând în faţa bordeiului, rugându-se şi făcând închinăciuni.

Bordeiul era înconjurat de copaci, aşa că nu-l vedea nimeni de la distanţă, decât dacă ar fi fost cineva chiar lângă bordei. Părintele nu l-a observat pe ucenic, aşa că acesta a stat mult timp acolo, folosindu-se nu puţin de această minunată privelişte, cum cuviosul său bătrân, fiind la vârsta de 83 de ani, se ruga şi făcea sute de închinăciuni.

27. Părintele Onufrie păstra dreapta credinţă cu mare sfinţenie şi nu vorbea niciodată cu cei de altă credinţă. Căci spunea: „Dacă vine la dreapta credinţă şi se face ortodox, vorbesc şi îi spun. Dacă nu vrea, nu discut cu el".

28. Părintele Onufrie vorbea mult în pilde. Odată l-a întrebat un frate ce să facă, pentru că nu are smerenie şi are o mulţime de gânduri care îl apasă. Părintele i-a zis: „Am văzut un şarpe azi dimineaţă; era lung de o jumătate de metru. Era tânăr, în creştere, dar mâţa îi sare pe cap, dă cu ghearele şi-l omoară. Sunt şi şerpi care au pui. Dacă îi omori cu puii în burtă, nu mai nasc; dacă nu, ei nasc. Tot aşa se întâmplă şi cu gândurile".

29. Acelaşi ucenic l-a întrebat ce să facă, pentru că vin în mănăstiri femei în ţinută indecentă şi el se sminteşte. Părintele a zis ca şi cum s-ar fi referit la sine însuşi: „Nu mai văd, nu mai aud...".

30. L-a întrebat un frate:

- Părinte, ce să fac dacă vine vreo prigoană? Părintele Cleopa a zis să mă las în voia Domnului.

- Ei, te ascunzi până trece. Când mai slăbeşte, vii înapoi. Părintele Cleopa a făcut la fel. Atunci fiecare pe contul lui. Fiecare pentru el: mai vii, mai pleci.

31. Unui frate începător i-a zis: „Un ucenic a întâlnit un bătrân la cimitir şi l-a întrebat ce să facă. Bătrânul i-a răspuns: «Dacă îţi vei păzi limba şi pântecele, vei ajunge sfânt»".

32. Altădată a spus unui frate: „Am avut un bun prieten care unsprezece ani nu a vorbit cu nimeni, pentru ca să vorbească cu Dumnezeu. Un singur lucru spunea: «Mai zi „Doamne Iisuse". Mai roagă-te. Mai taci». Când am fost la chilia lui să-l văd, înnebunise. M-am luptat cu el şi deşi era slab, abia l-am putut birui. L-am dus la spital".

Fratele a întrebat: „Până la urmă s-a făcut bine?" După o scurtă ezitare, părintele i-a răspuns: „Da, s-a făcut bine".

33. Părintele i-a spus unui frate începător: „Frate, tot e mai bine în mănăstire, decât în lume, căci aici măcar ai biserica, chiar dacă mai rar".

34. Un frate i-a spus: „Părinte Onufrie, n-am râvnă, nici răbdare, nici smerenie, nici altă faptă bună". Părintele s-a întors atunci către ucenicul său de chilie şi i-a zis, ca şi când n-ar fi auzit acea întrebare: „Părinte, am auzit

că anul acesta au ieşit cartofii tare mici. Şi ştii de ce? Pentru că nu i-a udat. Trebuie udaţi ca să crească!".

35. Un frate i-a cerut sfat cum să se păzească de gândurile spurcate. Părintele i-a zis să se roage din inimă şi să se pregătească de moarte. Alt ucenic a spus că aproape de fiecare dată când pleca de la Părintele Onufrie, bătrânul îi zicea: „De-acum să ne pregătim de moarte!". Căci părintele avea tot timpul cugetarea la moarte.

36. Dintre sfaturile pe care le dădea călugărilor, părintele punea mare accent pe împlinirea pravilei şi mai ales a canonului călugăresc. Iar dacă vedea că unii se întristau, neîmplinindu-şi canonul, din diferite motive, părintele spunea: „De, măi băiete, măcar să ne păzim de păcatele cele mari şi să avem nădejde la mila lui Dumnezeu".

37. Odată a zis unui frate: „La călugărie să nu chemi pe nimeni din familia ta. Lasă să fii tu singur cu Dumnezeu, ca să te iubească numai El. Să fii numai tu şi Hristos, ca să te iubească numai El". Prin aceasta ne-a arătat lepădarea de sine pe care trebuie să o aibă călugărul.

38. Altădată a spus Părintele Onufrie unor fraţi că în toată viaţa lui de călugăr, cele 7 Laude nu i-au lipsit niciodată. Iar un ucenic de chilie pe care l-a avut când era la pustie, mărturisea că părintele, pe lângă cele 7 Laude, citea zilnic dimineaţa două acatiste, seara Canonul de pocăinţă către Mântuitorul şi Paraclisul Maicii Domnului şi alte rugăciuni. De asemenea citea mult din Psaltire, până la o Psaltire pe zi, iar restul timpului practica rugăciunea inimii. Mânca foarte puţin, de obicei o dată pe zi.

39. În Postul Mare, Părintele Onufrie citea Sfânta Evanghelie şi cugeta la patimile Mântuitorului. Odată au venit în Postul Mare nişte credincioşi la sfinţia sa. Părintele le-a vorbit câteva cuvinte duhovniceşti. Apoi, începând să le vorbească despre patimile Mântuitorului, au pornit a curge din ochii săi lacrimi ca două mici pârâiaşe, neputându-le opri. Toţi cei aflaţi în chilie erau atunci cu lacrimi în ochi.

De asemenea şi alţi ucenici ne-au mărturisit că pe când povestea părintele ceva despre Dumnezeu, sau despre sfinţi, uneori nu se mai putea stăpâni şi plângea cu suspine şi lacrimi. Odată le-a spus fraţilor, pe când era la Sihla: „Măi băieţi, dacă aţi şti voi câţi sfinţi au umblat pe locurile astea!", şi îndată a început a plânge cu lacrimi.

40. L-a întrebat odată un ucenic pe părintele dacă are rugăciunea inimii. El i-a răspuns că n-o are, şi chiar se roagă la Dumnezeu să nu-i dea această rugăciune, că pe urmă trebuie să aibă multă grijă să nu-l cuprindă demonul mândriei. Însă la insistenţele ucenicului, Părintele Onufrie i-a spus: „O

singură dată am avut această rugăciune, dar nu prin rugăciunea lui Iisus, ci rugându-mă cu rugăciunea Maicii Domnului: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!» Mă necăjeam eu să zic rugăciunea şi deodată s-a aprins ca un foc în inimă, ca un jar, şi ardea, şi am început să transpir, şi plângeam continuu şi parcă curgea apă de pe mine. Am dat hainele jos, că nu mai puteam suporta. Aceasta a durat cam jumătate de oră. Apoi niciodată n-am mai avut această rugăciune".

41. Odată ne-a povestit Părintele Onufrie că, pe când era în Sihăstria, avea un bordei în pădure şi se ducea noaptea să se roage acolo, iar dimineaţa venea înapoi la mănăstire. De când era tânăr, era foarte curajos şi nu se temea de nimic. Şi într-o dimineaţă, pe când se întorcea la mănăstire, pe cărare, l-a ajuns o trăsură. Vizitiul i-a zis: „Părinte, urcă să te duc la mănăstire". Părintele s-a urcat şi a mers o bucată de drum. Mergând aşa, şi-a adus aminte că nu şi-a făcut semnul Sfintei Cruci când s-a urcat. Iar când şi-a făcut cruce, s-a trezit într-o râpă, dispărând şi trăsura şi vizitiul. Atunci şi-a dat seama că acel vizitiu era diavolul, care voia să-l piardă. Şi a umblat vreo trei zile, rătăcind prin păduri, până a dat de mănăstire.

42. Altădată l-a trimis stareţul Ioanichie Moroi la o mănăstire, în ascultare. Zăpada era până la genunchi. Când a ajuns, era deja noapte. Maica stareţă i-a zis: „Stai aici, la arhondaric, până dimineaţa, căci este periculos noaptea prin pădure". Părintele i-a răspuns: „Cu ajutorul lui Dumnezeu mă întorc, nu rămân eu la mănăstire de maici noaptea". La întoarcere ningea, era lună; şi deodată i-au apărut în faţă trei lupi. Părintele a rămas nemişcat; apoi şi-a făcut Semnul sfintei Cruci, şi l-a luminat Dumnezeu de şi-a luat traista, a început să o învârtă deasupra capului şi a năvălit el peste ei. Iar lupii s-au speriat şi au fugit. Aşa, cu ajutorul Domnului, părintele a scăpat şi s-a întors nevătămat la Sihăstria.

43. Un ucenic spunea că într-un miez de noapte, pe când Părintele Onufrie îşi făcea obişnuita pravilă, i s-a arătat deodată în chilie o flacără, de culoare roşu aprins, dându-se drept lumină dumnezeiască. Părintele şi-a dat seama că este înşelăciune, şi însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci şi rugându-se, acea lumină a dispărut.

44. Ne spunea acelaşi părinte că într-o noapte, a venit diavolul în chip de măgar la geamuleţul chiliei lui şi a început să zbiere şi să lovească în uşă. Părintele nu i-a dat nici o importanţă, citind în continuare la Psaltire şi spunând „Doamne Iisuse". Neputând intra în chilie datorită rugăciunilor părintelui, diavolul a stat afară până aproape de ivirea zorilor, plecând apoi ruşinat.

45. Într-o noapte a venit la chilia părintelui ucenicul său, spunându-i că aude în chilie, pe când se roagă, nişte avioane. Părintele Onufrie a venit în chilia ucenicului, s-a rugat puţin, apoi s-a auzit un zgomot ca de avioane care se prăbuşesc. Atunci Părintele Onufrie l-a întrebat pe ucenic: „Ai auzit ceva? Ce ai auzit?" Acesta a zis: „Un zgomot ca de avioane care se prăbuşesc". Atunci părintele a spus: „Asta am auzit şi eu".

46. Spunea Părintele Onufrie: „În ultimii ani auzeam nişte cântări bisericeşti – prohodul, axioane, heruvice... –, care mă însoţeau când mergeam şi veneam de la biserică, iar uneori le auzeam şi în chilie. Toate erau de la diavoli. Abia am scăpat de ele, după câtva timp. Dar ce era mai rău era că începuseră să-mi şi placă, pentru că erau tare frumoase. De heruvic am scăpat cel mai greu".

Ucenicul său ne-a spus că părintele, pentru a scăpa de aceste ispite, a cerut sfatul bătrânilor, apoi a fost să se închine pe la sfinte icoane făcătoare de minuni, pe la sfinte moaşte şi a ţinut mult timp post fără ulei, mâncând o singură dată în zi puţină pâine muiată în ceai. Iar după câtva timp, cântările de până atunci nu se mai auzeau, în schimb părintele auzea cocoşi cântând şi alte strigăte, care veneau tot de la diavol; însă cu darul lui Hristos, până la urmă toate au dispărut.

47. Odată, părintele mergea prin pădure cu toiagul în mână. Iar doi părinţi de la Mănăstirea Secu, aflaţi prin pădure, i-au cerut binecuvântare. Părintele, necunoscându-i mai dinainte, i-a binecuvântat, zicând unuia dintre dânşii: „Părinte, să ai răbdare la Mănăstirea Secu!"

48. Pe când părintele era retras la „Piciorul Crucii", s-a dus într-o noapte un ucenic la el. După ce a bătut în geam a doua oară, Părintele Onufrie a răspuns, întrebând cine bate. Apoi a deschis uşa, într-o mână ţinând o lanternă, iar în cealaltă având metaniile şi crucea. Mai întâi i-a dat ucenicului să sărute sfânta cruce, l-a binecuvântat pe cap, pe urmă au intrat. Şi a zis părintele: „Ţi-am deschis, pentru că tu ai bătut altfel. Că este o bucată de vreme de când vine un diavol în fiecare noapte, exact la aceeaşi oră, şi mă trezeşte la rugăciune".

49. Părintele Onufrie spunea ucenicului său despre luptele sfinţiei sale cu diavolii, că odată, la bătrâneţe, a vrut vrăjmaşul să-l amăgească prin somn cu ispite trupeşti.

– Te-am dat în ispită! zicea diavolul.

– Nu m-ai dat! spunea părintele.

– Te-am dat în ispită! zicea iar vrăjmaşul.

– Nu, diavole, nu m-ai dat! spunea iar Părintele Onufrie.

50. Odată a stat la spital vreo câteva zile. Şi-a luat acolo o icoană cu Maica Domnului, o candelă, ulei, şi făcea pravilă ca în mănăstire, cele şapte laude, citea la Psaltire şi alte rugăciuni. Iar într-o noapte a venit vrăjmaşul la el, ca un arap, şi a început să-l strângă de gât, zicând: „Nici aici nu-mi dai pace? Şi aici ai venit să mă necăjeşti?”

51. La bătrâneţe, părintele ajunsese la o deosebită curăţie a inimii, căci îi vedea pe toţi oamenii sfinţi. De mireni se folosea pentru răbdarea lor în necazuri, de monahii din obşte se minuna pentru râvna lor la cele duhovniceşti, iar pe cei retraşi în păduri, care locuiau în bordeie, nevăzuţi de oameni, îi vedea desăvârşiţi.

52. Părintele Onufrie avea un pătuţ mic în bordei, încât nici nu se putea întinde pe el. Şi zicea: „N-am venit aici la odihnă. N-ai nici o plată, dacă nu te osteneşti. Pustnicul trebuie să mănânce bureţi, fructe de pădure şi altele asemenea, altfel n-are nici o plată”. Şi primea mai bucuros cele ale pustiei decât alte daruri, considerându-le ca o binecuvântare a lui Dumnezeu.

53. Părintele dormea foarte puţin. Somnul lui erau 2–3 ore seara. Noaptea o petrecea în rugăciune şi lacrimi. Ziua, după ce termina pravila, sculpta cruciuliţe pentru blagoslovenie, iar uneori mergea la pădure după bureţi, urzici şi flori de ceai.

54. Pe când era tânăr, dormea într-un sicriu pe care îl ţinea sub pat, pentru ca să nu-i vadă cineva nevoinţa. Un ucenic de chilie ne-a spus că la vârsta de 82 de ani, dormea cu capul pe o bucată de lemn. Iar în ultimii ani ai vieţii, părintele nu se mai întindea nici pe micul pat pe care îl avea în chilie. Locul lui de odihnă era pe acelaşi scaun de lemn în care stătea în timpul rugăciunii.

55. În ajunul Botezului Domnului din anul 2001, Părintele Onufrie s-a împărtăşit cu Trupul şi Sângele Domnului pentru ultima dată, pregătindu-se pentru călătoria cea de veci. Iar în ziua marelui praznic al Sfântului Botez, s-a mutat la cele cereşti, întru slava şi lumina Preasfintei Treimi.

56. Zicea un ucenic al Părintelui Onufrie: „Părintele Cleopa a propovăduit pentru Dumnezeu, iar Părintele Onufrie a tăcut pentru Dumnezeu”. Iată două căi care duc la mântuire!

57. Mitropolitul Moldovei Daniel, în cuvântul rostit la înmormântarea Părintelui Onufrie, spunea: „La Praznicul Botezului Domnului, când cerurile erau deschise şi Sfânta Treime S-a pogorât pe pământ, sufletul părintelui s-a înălţat la ceruri. Aşa l-a iubit Dumnezeu pe Părintele Onufrie...”.

58. Când s-a săvârşit din viaţă acest mare sihastru al zilelor noastre, un părinte, inspirat de Duhul Sfânt, a spus: „S-a dus un stâlp al monahismului din România". Aşa este, căci era un om de rugăciune, de tăcere şi de smerenie. Un părinte cu viaţă sfântă, care ne-a zidit duhovniceşte pe toţi.

Preamilostivul Dumnezeu să-l odihnească în ceata Sfinţilor, şi să se roage pentru sufletele noastre!

Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă!

BIBLIOGRAFIE

Actele martirice, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1997

Antologie aghiografică românească, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1994

Apetri, ierod. Partenie, *Stareţul Neonil*, mss., biblioteca Mâuăstirii Neamţ

Arhivele Statului, Filiala Neamţ şi Iaşi (Fond. Mânăstirea Neamţ)

Arhivele eparhiale Bucureşti, Iaşi, Râmnicu-Vâlcea etc.

Arhivele mânăstireşti din Moldova şi Ţara Românească

Arta creştină în România, vol. I-II, Editura Institutnlui Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1979-1981

Baldovin, arhim. Anastasie, *Viaţa şi nevoinţele D.D. Calinic*, Bucureşti, 1893, în rev. „B.O.R.", 1898, p. 1015-1034

Banul, arhim. Nectarie, *Viaţa unui îmbunătăţit călugăr român - Irinarh Roseti*, în rev. „B.O.R.", nr. 7, 1898

Idem, *Istoricul Mânăstirii Horaiţa*, Bucureşti, 1898

Bălan, ierod. Ioanichie, *Chipuri de călugări îmbunătăţiţi din mânăstirile nemţene*, 1965, mss.

Idem, *Protosinghelul Vichentie Mălău, mare părinte duhovnicesc*, în almanahul „Altarul", Londra, 1971

Idem, *Convorbiri duhovniceşti*, vol. I, ed. a II-a, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1993; vol. II, Editura Romauului şi Huşilor, 1988

Bălan, arhim. Ioanichie, *Părintele Paisie duhovnicul*, Editura Trinitas, Iaşi, 1993

Idem, *Trei mari duhovnici din mânăstirile nemţene*, I, editată de Sfânta Mânăstire Sihăstria, 1994

Idem, *Mari duhovnici din Mânăstirea Sihăstria*, II, editată de Sfânta Mânăstire Sihăstria, 1994

Bănescu, pr. Marcu, *Începuturile Mânăstirii din Valea Godinovei şi viaţa ctitorului ei, protos. Macarie Guşcă*, Caransebeş, 1947

Idem, *Stareţul Neonil - corespondenţa sa cu C. Hurmuzachi şi Andrei Şaguna*, Vălenii de Munte

Bogdan, P. Damian, *Pomelnicul Mânăstirii Bistriţa*, Bucureşti, 1941

Cernicanul, monah Casian, *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldăruşani*, Editura Arhiepiscopiei Bucureştilor, Bucureşti, 1988

Cetfericov, S., *Paisie, Stareţul Mânăstirii Neamţ*, Mânăstirea Neamţ, 1940

Cioruţă, Ierom. Ilie, *Un om al altarului*, Dervent, 1999

Ciucanu, monahia Eustochia, *Mânăstirea Agapia*, f.a.

Ciurea, diac. dr. Alexandru, *Iacob al II-lea Stamati*, Iaşi, 1946

Cocora, pr. Gabriel, *Episcopia Buzăului*, Editura Episcopiei Buzăului, 1986
Coman, pr. prof. I. G., *Scriitori bisericeşti din epoca străromână*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1979
Coman, pr. prof. I. G., *Izvoarele Ortodoxiei româneşti*, în rev. „Ortodoxia", nr. 3/1981
Coman, pr. prof. I. G., *Literatura patristică de la Dunărea de Jos*, sec. IV-V, în rev. „B.O.R.", nr. 7-8/1981
Costăchescu, M., *Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare*, vol. I, Iaşi, 1931
Creţulescu, arhier. Narcis, *Cuvânt improvizat la înmormântarea stareţului Timotei Ionescu din Mânăstirea Neamţ*, Mânăstirea Neamţ, 1887
Idem, *Istoria Sfintei Mânăstiri Râşca*, Fălticeni, 1901
Idem, *Inscripţiile Mânăstirii Neamţ*, mss. 171, biblioteca Mânăstirii Neamţ
Idem, *Istoria mânăstirilor Neamţ şi Secu cu a schiturilor...* mss., Mânăstirea Neamţ, 1908
Idem, *Istoricul mânăstirilor Agapia din Vale, Agapia din Deal şi Văratecului*, mss., biblioteca mânăstirilor Neamţ şi Agapia, 1910
Cristea, episcop Gherasim, *Un sfânt printre oameni (Sfântul Calinic de la Cernica)*, Editura Episcopiei Râmnicului, Râmnicu-Vâlcea, 1996
Dan, pr. Dimitrie, *Mânăstirea Suceviţa*, Bucureşti, 1923
David, diacon, Petre, *Din istoria sfinţilor poporului român*, Editura Rompit, Bucureşti, 1992
Dărângă, pr. N., *Istoricul Mânăstirii Agapia*, Tg. Frumos, 1908
De la Dunăre la Mare. Mărturii istorice şi monumente de artă creştină, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, ed. a II-a, Galaţi, 1979
Donat, I., *Fundaţiunile religioase ale Olteniei*, Craiova, 1937
Dosoftei, mitropolitul, *Psaltirea în versuri*, în „Opere", I, ed. critică de N.A. Ursu, Editura Minerva, Bucureşti, 1978
Drăgoi, pr. Eugen, *Despre bazilica şi sfinţii martiri de la Niculiţel, Date bibliografice*, în „Îndrumător bisericesc, misionar şi patriotic", 3, Galaţi, 1987
Idem, *Ierarhi şi preoţi de seamă la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1989
Erbiceanu, C., *Viaţa părintelui schimonah Nectarie Protopsaltul, Sf. Munte Athos*, rev. „B.O.R.", 1898, p. 1015-1034
Idem, *Cuvânt la înmormântarea mitropolitului Iosif Naniescu*, în rev. „B.O.R.", 1902
Idem, *Istoria Mânăstirii Cernica*, în rev. „B.O.R.", 1898, p. 1008-1015
Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, în P.S.B., vol. 13, partea 1, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1987
Fontes historiae Dacoromana, tom. II, Bucureşti, 1975
Furtună, Dumitru, *Chesarie, episcopul Buzăului*, Bucureşti, 1913
Gheorghiţă, pr. prof. Ilie, *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi*, Mânăstirea Neamţ, 1946
Grigoraş, N. Caproşu I., *Biserici şi mânăstiri vechi din Moldova până la mijlocul secolului al XV-lea*, Bucureşti, 1967
Lupaş, V. I., *Mitropolitul Andrei Şaguna*, ed. a II-a, Sibiu, 1911
Manolache, pr. M., *Mânăstirea Râmeţ*, Bucureşti, 1975
Matasă, pr. C., *Călăuza judeţului Neamţ*, Bucureşti, 1929
Idem, *Palatul Cnejilor*, Bucureşti, 1935

Mânăstirea Văratec, Editura Mitropoliei Moldovei şi Sucevei, 1986
Micle, arhim. Veniamin, *Sfântul Grigorie Decapolitul*, editată de Sfânta Mânăstire Bistriţa, 1992
Idem, *Sfântul Antonie de la Iezerul*, editată de Sfânta Mânăstire Bistriţa, 1994
Mitropolitul Dosoftei, 350 de ani de la naştere, Editura Mitropolia Olteniei, 1974
Monumente istorice bisericeşti din Mitropolia Moldovei, Bucureşti, 1975
Monumente istorice şi izvoare creştine, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1987
Nicolau, pr. V., *O călătorie la Constantinopol şi la Sf. Munte*, Ploieşti, 1907
Nicolau, ep. Gherontie, *Melchisedec, episcop de Roman*, Mânăstirea Cernica, 1939
Nicolescu, C., *Părintele Iachint al Putnei*, Bucureşti, 2000
Norocel, episcop Epifanie, *Pagini din istoria veche a creştinismului la români*, Editura Episcopiei Buzăului, 1986
Idem, *Slujitori ai legii strămoşeşti*, Editura Episcopiei Buzăului, 1991
Păcurariu, pr. prof. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I-III, Bucureşti, 1992-1994
Idem, *Sfinţi daco-romani şi români*, Editura Trinitas, Iaşi, 1994
Idem, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, ediţia a IV-a, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1996
Idem, *Dicţionarul teologilor români*, Editnra Univers enciclopedic, Bucureşti, 1996
Pocitan, arhier. Veniamin, *Sfântul Munte al Athosului. Cu prilejul unei călătorii în Răsărit*, Bucureşti, 1939
Pomelnicul ctitoricesc al Mânăstirii Neamţ, mss.
Popescu, pr. M., *Viaţa şi faptele părintelui Grigorie Dascălul, mitropolitul Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1943
Popescu, pr. N., *Viaţa şi activitatea dascălului de cântări, Macarie Ieromonahul*, Bucureşti, 1908
Porcescu, pr. Scarlat, *Episcopia Romanului*, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1984
Porcescu, pr. Scarlat, şi Ivan, diacon, Ioan, *Mânăstirea Neamţ*, Iaşi, 1981
Prefeţele cărţilor bisericeşti tipărite în sec. XIX la Mânăstirea Neamţ, Mitropolia Moldovei, Mitropolia Bucureştilor, Episcopia Râmnicu-Vâlcea
Rămureanu, pr. prof. Ioan, *Sfinţi şi martiri la Tomis - Constanţa*, în rev. „B.O.R.“, nr. 7-8, 1974
Idem, *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinii din Sciţia Minor şi Dacia nord-dunăreană*, în „Sf. Vasile cel Mare", Bucureşti, 1979
Scrisori personale, însemnări de pe cărţi de cult, mărturii şi comunicări ale celor mai aleşi stareţi, duhovnici şi călugări din mânăstirile româneşti
Sfinţi Români şi apărători ai legii strămoşeşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1987
Sfântul Cuvios Gherman din Dobrogea, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanţa, 1993
Simionescu, pr. Al., *Istoricul Mânăstirii Agafton*, Botoşani, 1929
Stan, pr. prof. Liviu, *Sfinţi Români*, Sibiu, 1945
Stăniloae, pr. prof. Dumitru, *Despre Duhul Sfânt*, în rev. „Contacts", Paris, 1974
Idem, *Besii în mânăstirile din Orient*, în rev. „B.O.R.“, nr. 3-4/1976

Stoicescu, N., *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România – Ţara Românească*, Bucureşti, 1970

Idem, *Repertoriul bibliografic al localităţilor şi monumentelor medievale din Moldova*, Bucureşti, 1974

Ştrempel, Gabriel, *Antim Ivireanul*, Bucureşti, 1972

Idem, *Catalogul manuscriselor româneşti*, vol. I-IV, Bucureşti, 1978-1992

Ştefan, Ierom., *Viaţa Sfântului Nicodim de la Tismana*, Bucureşti, 1883

Tomescu, prof. Constantin, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mânăstire Neamţu*, Mânăstirea Neamţ, 1942

Timuş, episcop Gherasim, *Dicţionar aghiografic*, Bucureşti, 1898

Ungureanu, arhim. Evghenie şi Racleş, Zenaida, *Istoria Mânăstirii Văratec*, Mânăstirea Neamţ, 1942

Vasilache, arhim. Vasile, *Iosif Naniescu, strălucit mitropolit al Moldovei*, Mânăstirea Neamţ, 1940

Velicikovski, cuviosul Paisie de la Neamţ, *Autobiografia unui stareţ*, Editura Deisis, Sibiu, 1996

Viaţa şi faptele Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Editura Sfântului Sinod, Bucureşti, 1955

Viaţa şi slujba sfinţilor ierarhi şi mărturisitori Iorest şi Sava şi a cuvioşilor Visarion Sarai şi Sofronie de la Cioara cu Sfântul Mucenic Oprea Miclăuş, Editura Sfântului Sinod, Bucureşti, 1957

INDICE ALFABETIC

CUPRINS

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE III-VI

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE VII-XIII

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE XIV-XV

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE XV-XVI

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE XVI-XVII

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN SECOLELE XVII-XVIII

SFINŢI ŞI CUVIOŞI DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XIX

SFINŢI ŞI CUVIOŞI
DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XIX

SFINŢI ŞI CUVIOŞI
DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

SFINŢI ŞI CUVIOŞI
DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX